КНИГА
ПАМ’ЯТІ
УКРАЇНИ

ПЕРЕМОЖЦІ

УКРАІНА ВІЛЬНА!
Луцьк
Рівне
Львів
Тернопіль
Дрогобич
Станіслав
Чернівці

КНИГА
ПАМ'ЯТІ
УКРАЇНИ

ПЕРЕМОЖЦІ

ХАРКІВСЬКА
ОБЛАСТЬ

Том 5 (28)

Комунальний заклад
Обласна пошуково-видавнича
наукова редакція
Книги Пам'яті України
ХАРКІВ 2016

УДК 947.74
ББК 63.3(4УКР–4ХАР)623
К53

Видається відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 16 вересня 1992 року № 537 «Про заходи щодо видання Книги Пам'яті України», Указу Президента України від 13 серпня 2002 року № 713 «Про історико-меморіальний серіал «Книга Пам'яті України», Закону України від 5 квітня 2015 р. № 315-VIII «Про увічнення перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939–1945 років» та розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2015 р. № 998-р «Про заходи з увічнення пам'яті захисників України на період до 2020 року»

ISBN 978-5-88500-079-6 (том 5)
ISBN 978-5-7707-6424-6
ISBN 978-966-2741-51-3

ОБЛАСНА РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ З ПІДГОТОВКИ ТА ВИДАННЯ ОБЛАСНОЇ КНИГИ ПАМ'ЯТІ УКРАЇНИ

ЧЕРНЯК
Михайло Євгенійович
(*голова*)
ХІНЕВИЧ
Анатолій Петрович
(*заступник голови*)
АННОПОЛЬСЬКА
Вікторія Василівна
(*заступник голови*)
ПЕТРЕНКО
Віктор Євгенович
(*відповідальний секретар*)
ГНАТЧЕНКО
Лариса Вікторівна
КАСЯНЕНКО
Микола Антонович
КУДЕЛКО
Сергій Михайлович
КУЩ
Євген Олександрович
ОВСЯННІКОВ
Сергій Іванович
ПОСОХОВ
Сергій Іванович
СТАРЧЕНКО
Віктор Сергійович
ЧУМАКОВ
Микола Миколайович
ШПАРАГА
Юрій Іванович

ОБЛАСНА НАУКОВА РЕДАКЦІЯ

ПЕТРЕНКО
Віктор Євгенович
(керівник)
ВЕЛИЧКО
Тетяна Юріївна
ГУДЗЕНКО
Вікторія Михайлівна
ПЕТРЕНКО
Євгенія Вікторівна
ЮХИМЕНКО
Любов Захарівна

На обкладинці:
Меморіал Слави у м. Богодухів
Харківської області

Автор плаката:
художник-графік В. Г. Литвиненко

ВІД ОБЛАСНОЇ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

В Україні понад чверть століття триває широкомасштабна робота зі створення історико-меморіального багатотомного наукового видання «Книга Пам'яті України», започаткована урядовим рішенням у липні 1989 р. За цей час відповідно до указів Президента України, подальших урядових рішень підготовлено і видано понад 450 поіменних меморіальних томів «Книги Пам'яті України», в яких увічнено прізвища більш ніж 10 мільйонів українців.

На виконання Указу Президента України від 13 серпня 2002 р. № 713 «Про історико-меморіальний серіал «Книга Пам'яті України» та постанови Кабінету Міністрів України від 16 вересня 1992 року № 537 «Про заходи щодо видання Книги Пам'яті України», у межах єдиного пошукового проекту Книги Пам'яті України вагомий внесок зробили Харківська обласна редколегія і Харківська обласна пошуково-видавнича наукова редакція Книги Пам'яті України. Видано 20 томів історико-меморіального видання «Книга Пам'яті України. Харківська область», в яких повернуто із забуття імена понад 345 тисяч воїнів-харків'ян, загиблих на фронтах Другої світової війни, три томи «Книги Скорботи України», «Книга Пам'яті Дробицького яру» з іменами 80 тисяч мирних громадян, жертв окупації міста й області нацистськими загарбниками, п'ять томів Книги Пам'яті України «Переможці. Харківська область». Для всеукраїнського мартирологу, який увічнює прізвища наших громадян, загиблих у воєнних конфліктах за кордоном, обласною редакцією було зібрано відомості, опрацьовано й підготовлено до друку поіменні списки харків'ян і мешканців області, загиблих під час війни з Фінляндією, в Афганістані, інших локальних війнах. Дані про них увійшли до виданих Головною редакційною колегією Книги Пам'яті України книг «Загиблі на чужині», «Полягли в снігах Суомі», «Чорні тюльпани», «Безсмертя».

Згідно з Дорученням Глави Адміністрації Президента України від 27 січня 2015 р. за № 02-01/257 Б. Ложкіна щодо продовження пошукової роботи, пов'язаної зі встановленням імен загиблих і зниклих безвісти, на виконання завдання, визначеного у п. 2 Доручення Президента України від 2 квітня 2010 р. № 1-1/581, до 71-ї річниці Перемоги у Другій світовій війні за іменними медальйонами, знайденими пошуковими загонами, архівними матеріалами складаються біографії полеглих та зниклих безвісти воїнів, які заносяться у додаткові списки чергових томів. Редакція продовжує співпрацю в цьому напрямку з пошуковими організаціями «Військові меморіали «Схід» під керівництвом В. С. Старченка та пошуковою громадською молодіжною організацією «Фенікс–К» на чолі з С. І. Гладковим. Так, на лист Департаменту комунального господарства Харківської міської ради за № 5181/0/16-16 від 01.12.2016 р. співробітниками редакції підготовлено документи та світлини щодо перепоховання останків воїна Єгора Власова, який загинув у серпні 1943 р., під час визволення м. Харків, і був похований поблизу будинку по вул. Лісній, 3.

Листи-запити щодо встановлення особи і місця поховання загиблих воїнів, які надходять на адресу Харківської обласної державної адміністрації, опрацьовуються редакцією. Зокрема, наукові редактори готують відповіді на звернення Департаменту оборонної, мобілізаційної роботи та взаємодії з правоохоронними органами ХОДА (директор Департаменту О. М. Максимов).

Згідно з Законом України «Про увічнення перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939–1945 років» від 9 квітня 2015 р. № 315-VIII та розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2015 р. № 998-р «Про заходи з увічнення пам'яті захисників України на період до 2020 року», на виконання заходів Програми розвитку інформаційного простору Харківської області на 2016–2020 роки (п. 8), затвердженої рішенням обласної ради від 04 лютого 2016 р. № 52-VII, редакція проводить роботу з підготовки та видання Книги Пам'яті «Переможці. Харківська область», де будуть увічнені захисники України, які брали участь в антитерористичній операції, відзначені урядовими нагородами. За домовленістю з обласним військкоматом та Харків-

ською обласною громадською організацією «Спілка ветеранів АТО» наукові редактори складають біографії учасників АТО, збирають фотодокументи, спогади бойових побратимів, рідних, друзів тощо.

«Переможці» – заключна частина серіалу історико-меморіального видання Книги Пам'яті України, на сторінках якого увічнені імена ветеранів Другої світової війни, чиї долі пов'язані з Харківщиною. Їм пощастило зустрічати переможний Травень у повоєнний, мирний час і згадувати своїх бойових товаришів, наших земляків, які залишилися на полях битв.

...23 серпня 1943 р. визволено Харків, і вже через 23 дні вийшла Постанова № 37 Виконавчого Комітету обласної Ради депутатів трудящих від 15.09.1943 р. про збирання та збереження документальних матеріалів Вітчизняної війни радянського народу проти німецьких окупантів (ДАХО, ф. Р–1502, оп. 3, спр. 1):

«З метою створення документальної бази для історії Вітчизняної війни радянського народу проти німецьких окупантів Виконавчий Комітет обласної Ради депутатів трудящих постановляє:

1. Зобов'язати всіх керівників підприємств, установ та організацій, населення при виявленні будь-яких документів взяти їх під особистий нагляд та охорону і повідомити про наявність їх у Науково-історичний архів.

2. Збору підлягають такі документальні матеріали: всі діловодні документи установ, підприємств, організацій та кооперативних об'єднань, друковані матеріали, як-то: газети, листівки, журнали, книжки, брошури, плакати, фотознімки, фотонегативи і т. ін.

3. Харківський обласний комітет депутатів трудящих закликає все трудяще населення області взяти активну участь у збиранні документів та передати їх до Науково-історичного архіву».

При підготовці видання серіалу «Переможці» були використані матеріали Державного архіву Харківської області, поіменні списки учасників бойових дій і підпільно-партизанського руху, складені за участю обласного, районних військкоматів, ветеранських організацій, музеїв, газет, мемуарних видань тощо.

До збирання відомостей для підсумкових томів Книги Пам'яті «Переможці» редакція залучила широкі кола громадськості, налагодила тісні контакти з учнівськими та студентськими колективами, творчими спілками, ЗМІ. Постійно проводиться прийом громадян, які звертаються з проханням увічнити ім'я дорогої для них людини на сторінках Книги Пам'яті.

Для занесення на братську могилу імені нашого земляка, гвардії капітана М. О. Капустіна, який загинув у боях за н. п. Корнєво Калінінградської області, Російська Федерація, редакція надіслала листи до Управління з увічнення пам'яті загиблих під час захисту Вітчизни МО РФ та Адміністрації муніципального утворення «Багратіоновський район» Калінінградської області. У результаті проведеної кропіткої роботи у травні 2016 р. ім'я М. О. Капустіна було увічнено на пам'ятнику с. Славське Калінінградської області.

Практичну роботу щодо впорядкування і випуску томів серіалу, обробку матеріалів, їх систематизацію, редагування здійснили наукові редактори обласної пошуково-видавничої редакції Книги Пам'яті, які продовжили роботу з архівом Харківського обласного військового комісаріату над особовими справами військовослужбовців, учасників бойових дій у Другій світовій війні, чия доля пов'язана з містом Харків і областю: Героїв Радянського Союзу, офіцерів. Але ті відомості, що має облвійськкомат, не можуть дати повної картини стосовно персоналій, які нас цікавлять і які, починаючи з другої половини 1943 року – часу визволення Харківщини – перебували тут на обліку: в ОВК наявні лише особові справи офіцерів-пенсіонерів Міністерства оборони, що через кожні 25 років, за незначним винятком, підлягають знищенню. Тому було б доцільно ознайомитися ще й з особовими пенсійними справами громадян цієї

категорії в обласному Пенсійному фонді, районних управліннях праці і соціального захисту населення, де перебували на обліку колишні воїни рядового та сержантського складу Червоної армії, а також офіцери, які перейшли на пенсію по лінії Міністерства соціальної політики.

У п'ятому томі єдиного пошуково-видавничого проекту «Книга Пам'яті України. «Переможці», як і в попередніх чотирьох, біографічні відомості учасників бойових дій розміщені за алфавітом, вказані прізвища, імена, по батькові ветеранів також за алфавітом, наведено рік і місце їх народження, участь у війні, військове звання, бойові нагороди, трудовий шлях після війни, трудові нагороди і відзнаки, живим донині – вказано місце проживання, померлим після війни – дата смерті і місце поховання. Назви населених пунктів, місць народження, загибелі і поховання вказані відповідно до сучасного адміністративного поділу. Книга ілюстрована фотографіями колишніх фронтовиків, партизанів, підпільників. Для зручності користування надається перелік воєнних умовних позначень і скорочень.

Відкривають п'ятий том біографії загиблих учасників АТО – сучасних патріотів, військовослужбовців, добровольців, які стали на захист незалежності і територіальної цілісності України.

Додатковий поіменний список увічнює полеглих захисників Батьківщини, які народилися, мешкали на території Харківської області, померли в госпіталях або загинули під час боїв та у фашистському полоні. У список увійшли також імена воїнів-харків'ян, особи яких встановлено за іменними медальйонами, знайденими пошуковими загонами.

Заключний розділ тому – «За рядком Книги Пам'яті». Під такою назвою, започаткованою В. М. Козаком, кандидатом історичних наук, заслуженим журналістом України, першим керівником Харківської редакції Книги Пам'яті, публікується добірка матеріалів про долі воїнів, подробиці біографії яких стали відомі завдяки пошуку та спогадам ветеранів. Так, обласна пошуково-видавнича наукова редакція Книги Пам'яті України одержала листа від Мереф'янського міського голови Веніаміна Івановича Сітова: «У виданні «Книга Пам'яті України. Харківська область», т. 12, с. 437, є запис – Мірошниченко Віктор Петрович. Протягом двох років Мереф'янська міська рада проводить пошукову роботу з метою встановлення місця поховання Героя Радянського Союзу Мірошниченка Віктора Петровича. На підставі проведених заходів звертаємося до вас з проханням внести зміни в особисті дані загиблого...». «Похований двічі» – під такою назвою опубліковано нарис про Героя.

Свою роботу над виданням обласна редколегія і пошуково-видавнича наукова редакція здійснювали під науково-методичним керівництвом Головної редакційної колегії історико-меморіального серіалу «Книга Пам'яті України». Необхідну допомогу й підтримку упорядники одержували від Харківської обласної державної адміністрації, Харківської обласної ради, Департаменту масових комунікацій, Департаменту культури і туризму, Департаменту фінансів ХОДА.

Обласна редакційна колегія, колектив редакції висловлюють подяку всім, хто допомагав і брав безпосередню участь у створенні п'ятого тому Книги Пам'яті «Переможці»: обласному військовому комісару Юрію Леонідовичу Калгушкіну, директору Харківського обласного державного архіву Євгену Олександровичу Кущу, голові ради обласної організації ветеранів України Анатолію Петровичу Хіневичу, голові міської ради ветеранів України Миколі Антоновичу Касяненку, головному редактору газети «Слово ветерана» Миколі Івановичу Чумакову, ентузіастам-пошуковцям – ст. прапорщику МВС України Олександру Анатолійовичу Єфименку, краєзнавцю Леоніду Вадимовичу Раєнку, колишнім працівникам редакції Аллі Іванівні Булгаковій, Вікторії Павлівні Лебедєвій, Вірі Андріївні Семиреченко, голові Міловської ради ветеранів Наталії Вікторівні Волощенко, яка надала біографічні матеріали та світлини учасників Другої світової війни, уродженців с. Мілова Балаклійського району, Сергію Єгоровичу Шуліці, мешканцю м. Красноград, який підготував біографічні матеріали і світлини своїх

родичів та земляків, учасників Другої світової війни. У роки війни Сергій Єгорович залишився сиротою. Його батько, Шуліка Єгор Прокопович, 1895 р. н., уродженець смт Савинці Балаклійського р-ну Харківської обл., у січні 1942 р. був розстріляний гітлерівцями. Мати, Мотрона Олексіївна, 1907 р. н., уродженка с. Козютівка Ізюмського р-ну Харківської обл., працювала медсестрою Савинської лікарні. Загинула під час бомбардування лікарні у січні 1942 р. Їх імена увічнені на сторінках «Книги Скорботи України. Харківська область», т. 3, та Книги Пам'яті «Переможці», т. 3 (26).

Ольга Максимівна Оконевська, онука відомого педагога, вчителя СШ № 12, який помер від голоду 24.06.1942 р. під час окупації Харкова, підготувала біографічні відомості ветеранів війни, своїх колег, викладачів Харківської середньої спеціалізованої музичної школи-інтернату. А 11 листопада 2016 р. у рамках програми національно-патріотичного виховання наукові редактори були запрошені до середньої спеціалізованої музичної школи-інтернату, де передали четвертий том Книги Пам'яті «Переможці», в якому ці біографії опубліковані, до шкільної бібліотеки, розповіли учням про історію створення та роботу Книги Пам'яті, роздали анкети для занесення біографічних даних воїнів Другої світової війни та учасників АТО, відповіли на запитання школярів та вчителів.

З метою увічнення імені батька, Льва Абрамовича Зельднера, на сторінках історико-меморіального видання «Книга Пам'яті України. Харківська область» до Харківської обласної редакції звернулися його діти Рафаель Львович і Людмила Львівна. Все життя вони намагалися знайти могилу свого батька. Співробітниками редакції було проведено пошук, в результаті якого на архівних сайтах пощастило знайти облікову картку поховання у с. Підвисоке Новоархангельського р-ну Кіровоградської області, фотографії братської могили і запис у Кіровоградській Книзі Пам'яті. Так закінчився багаторічний пошук місця поховання Л. А. Зельднера, і діти нарешті побачили могилу свого батька. «Поиск длиною в жизнь» – під такою назвою публікуються спогади ветерана ЗС України, полковника у відставці Р. Л. Зельднера в п'ятому томі.

Анатолій Костянтинович Тритяченко, голова первинної ветеранської організації ТОВ «Барвінкове-АГРО», член президії Барвінківської районної ради Організації ветеранів України, голова організаційно-методичної комісії районної ради ветеранів надіслав до редакції біографії своїх рідних, земляків, ветеранів Другої світової і воїнів АТО. Віталій Олександрович Черноморець – почесний житель смт Пісочин, почесний член Національної Спілки краєзнавців України і клубу «Краєзнавець», член Міжрегіональної спілки письменників України і творчої спілки «Конгрес літераторів України», лауреат творчої премії Харківського міськвиконкому ім. Дмитра Багалія, автор книг серії «Історія Пісочина», «Історія слободи Пісочинської» кн. І, ІІ, «Пісочинський Свято-Василівський храм», «Однокласники» – надав редакції біографії своїх рідних, земляків, ветеранів Другої світової війни.

Слова подяки висловлюємо усім іншим державним і громадським організаціям, пошуковим загонам, ветеранам, родичам фронтовиків за надану допомогу у створенні обласної Книги Пам'яті «Переможці». Усі примірники Книги Пам'яті передаються безкоштовно (згідно з розподілом за узгодженням з обласною редколегією) райдержадміністраціям області і районним радам міста, школам, бібліотекам, райвійськкоматам, обласним районним радам ветеранів, родинам загиблих воїнів.

За державної підтримки і розуміння великої справи, за допомоги місцевих органів самоврядування Харківська обласна редакція сподівається видати наступні томи Книги Пам'яті «Переможці. Харківська область» – регіону, який зазнав величезних втрат, землю якого захищали й захищають тисячі і тисячі Переможців.

НАС ПОВ'ЯЗАЛА ДОЛЯ З ХАРКІВЩИНОЮ...

Тихо плаче Україна
Сльозами і кров'ю...
Кат будує своє «завтра»
На горі людському...
Гірко плаче Україна
І тяжко ридає...
Своїх синів, що померли,
Сльозами вмиває...
Плаче ненька Україна...
Плаче кожна мати,
Та, що сина відпустила
Волю здобувати

Т. Г. Шевченко

Відважні серця

Харків'яни й уродженці Харківської області були ядром особового складу багатьох українських збройних формувань в умовах проведення антитерористичної операції на Донбасі (АТО), яка розпочалася 15 квітня 2014 р.

Одним із перших добровольчих підрозділів, сформованих в Україні за наказом міністра внутрішніх справ від 5 травня 2014 р., був батальйон патрульної служби міліції особливого призначення «Азов», чималу кількість бійців якого складали харків'яни. Командиром «Азову» став звільнений з ув'язнення в результаті подій Революції гідності (постанова Верховної Ради «Про звільнення політв'язнів» від 24 лютого 2014 р.) харків'янин, випускник історичного факультету Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, лідер політичної організації «Патріот України» Андрій Білецький. Заступником командира батальйону з виховної роботи став також звільнений з ув'язнення внаслідок Революції гідності харків'янин, випускник історичного факультету Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, доктор історичних наук, старший науковий співробітник Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, один із лідерів політичної організації «Патріот України» Олег Анатолійович Однороженко [32; 33]. Ще одним заступником командира батальйону став уродженець с. Орілька Лозівського району Харківської області, випускник Харківського національного університету внутрішніх справ, член політичної організації «Патріот України» Вадим Анатолійович Троян. Із самого початку батальйон діяв у Приазов'ї і особливо уславився 13 червня 2014 р. під час звільнення Маріуполя від бойовиків так званої «Донецької народної республіки». Відзначаючи великий потенціал батальйону «Азов», міністр внутрішніх справ України, харків'янин Арсен Борисович Аваков 17 вересня 2014 р. підписав наказ про розширення особового складу батальйону до полку, таким чином кількість бійців збільшилася приблизно втричі. Командиром полку патрульної служби міліції особливого призначення «Азов» залишився Андрій Білецький [24]. Пізніше, 12 листопада 2014 р., міністр А. Аваков підписав наказ про переведення полку «Азов» до складу Національної Гвардії України [31]. Станом на вересень 2014 р. у полку «Азов», за словами Вадима Трояна, було 150 харків'ян [39].

Серед досягнень бійців «Азову» можна відзначити звільнення від бойовиків міста Торез 23 травня 2014 р. [4] та знешкодження 26 травня 2014 р. бази бойовиків в с. Урзуф (Мангушський р-н Донецької обл.) [5]. Один взвод «Азову» брав участь у боях під Іловайськом у серпні 2014 р., а 10 лютого 2014 р. полк «Азов» разом з іншими підрозділами звільнив п'ять населених пунктів на схід від Маріуполя: Павлопіль, Комінтернове, Бердянське, Широкине та Лебединське [46].

Харків'яни, бійці «Азову», були відзначені за службу державними нагородами. Так, Указом Президента України від 2 серпня 2014 р. командир «Азову» Андрій Білецький нагороджений орденом «За мужність» III ступеня за «особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України» [51]. Указом Президента України від 31 жовтня 2014 р. заступник командира полку «Азов» Вадим Троян нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня [53].

У складі добровольчого військового підрозділу батальйону «Донбас» під командуванням Семена Ігоровича Семенченка (ім'я при народженні – Костянтин Ігорович Гришин), що був сформований в Україні у квітні 2014 р., також було чимало харків'ян. Наприкінці травня 2014 р. батальйон «Донбас» перейшов у підпорядкування Національної Гвардії України, де з його бійців був сформований 3-й резервний батальйон спеціального призначення «Донбас» Національної Гвардії України [28]. Командиром залишився Семен Семенченко. Батальйон «Донбас» уславився звільненням багатьох населених пунктів від бойовиків так званих «Донецької народної республіки» і «Луганської народної республіки». Наприклад, 21 липня 2014 р. «Донбас» разом з іншими військовими підрозділами звільнив від бойовиків селище Піски біля Донецького аеропорту, а вже 22 липня – місто Попасна Луганської області [60], 24 липня був звільнений Лисичанськ Луганської області. Однак батальйон «Донбас» поніс великі втрати з 18 по 27 серпня 2014 р., коли його бійці брали участь у боях за місто Іловайськ Донецької області. Серед зниклих безвісти бійців «Донбасу» під Іловайськом є харків'янин, випускник історичного факультету Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна Едуард Анатолійович Ушаков [56]. У боях за Іловайськ 20 серпня 2014 р. загинув боєць батальйону «Донбас», харків'янин Анатолій Володимирович Ніколенко, нагороджений орденом «За мужність» III ступеня. Один боєць батальйону «Донбас», харків'янин Ярослав Володимирович Маркевич, нагороджений медаллю «Захиснику Вітчизни» [2], у 2014 р. був обраний депутатом Верховної Ради України. 31 січня 2015 р. біля міста Вуглегірськ Донецької області загинуло шестеро бійців «Донбасу», серед них – уродженець Куп'янська Харківської області Олександр Вікторович Копиця. У цьому бою загинув також боєць «Донбасу», харків'янин Кадир Кримханович Магомедов [17].

У червні 2014 р. був остаточно сформований батальйон патрульної служби міліції особливого призначення «Слобожанщина». Командиром батальйону призначили харків'янина, досвідченого співробітника колишнього спецпідрозділу «Беркут» Андрія Олександровича Янголенка. Особовий склад батальйону повністю складався із харків'ян і жителів Харківської області. 27 липня 2014 р. батальйон «Слобожанщина» вирушив у зону АТО для виконання спеціальних завдань у районі Волновахи, Гранітного, Докучаєвська, Володарського і брав участь у 20 боях [6; 13]. Відмінна служба командира батальйону Андрія Янголенка «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України» 2 серпня 2014 р. була відзначена медаллю «За військову службу Україні» [51].

Подібним до батальйону «Слобожанщина» став батальйон патрульної служби міліції особливого призначення «Харків», створений у той самий час, командиром якого став молодший брат Андрія Янголенка, колишній співробітник спецпідрозділу «Беркут» Сергій Олександрович Янголенко. Батальйон «Харків» також складався із

харків'ян та мешканців Харківської області. Так само, як і «Слобожанщина», 27 липня 2014 р. «Харків» вирушив у зону АТО для виконання спеціальних завдань у районі Волновахи і Володарського [6]. Командир батальйону Сергій Янголенко 2 серпня 2014 р. «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України», був нагороджений медаллю «За військову службу Україні» [51]. Крім командира, рядовий боєць батальйону Інна Володимирівна Янголенко була нагороджена іменною вогнепальною зброєю [47].

У квітні 2014 р. була сформована оперативна рота міліції спеціального призначення «Харків-2», командиром якої став досвідчений міліціонер, колишній начальник одного з районних відділів міліції Ігор Володимирович Токарєв. Із червня 2014 р. рота «Харків-2» була направлена в зону АТО в район Слов'янська, Краматорська та Артемівська для виконання антидиверсійних завдань [34].

Спеціальним підрозділом МВС, сформованим із харків'ян, була також рота міліції спеціального призначення «Східний корпус». Командиром роти було призначено Олега Ширяєва. Основою особового складу роти стали колишні члени громадської організації «Східний корпус», спортсмени, «ультрас», а крім того, до роти зараховані декілька колишніх бійців батальйонів «Азов», «Харків» та «Слобожанщина». Частина роти з грудня 2014 р. була направлена для несення служби на Донбас, а на початку лютого 2015 р. інша частина роти відправилася для несення служби в район Маріуполя. 10 лютого 2015 р. рота «Східний корпус» брала участь у звільненні п'яти населених пунктів на схід від Маріуполя: Павлопіль, Комінтернове, Бердянське, Широкине та Лебединське. 26 лютого рота «Східний корпус» повернулася до Харкова [45].

Крім підрозділів Міністерства внутрішніх справ для участі в АТО на Харківщині були сформовані підрозділи, підпорядковані Міністерству оборони, серед них – 22-й батальйон територіальної оборони. Командиром батальйону був призначений Сергій Горбенко. Остаточне укомплектування цього підрозділу завершилося наприкінці квітня 2014 р. [36]. Із самого початку планувалося, що батальйон нестиме службу на Харківщині [29], але 15 травня 2014 р. його направили в Луганську область [30]. Із жовтня 2014 р. територіальний батальйон був переформований на 22-й окремий мотопіхотний батальйон. 17 листопада 2014 р. батальйон із зони АТО у повному складі прибув у селище Клугино-Башкирівка Чугуївського району Харківської області на відпочинок і подальше бойове злагодження. 22-й батальйон територіальної оборони, перебуваючи у зоні АТО близько 7 місяців, установив певний рекорд, оскільки пробув там більше, ніж будь-який інший підрозділ станом на листопад 2014 р. Однак 8 лютого 2015 р. 22-й мотопіхотний батальйон знову був відправлений у зону АТО для виконання бойових завдань. Під час несення служби в зоні АТО батальйон внаслідок бойових дій втратив одного бійця – Олександра Анатолійовича Ткаченка. Його було важко поранено поблизу села Нижня Вільхова Луганської області 31 липня 2014 р. під час обстрілу реактивними артилерійськими установками «Град», а 6 вересня через поранення наш 23-річний земляк помер у госпіталі.

До початку антитерористичної операції у селищі Клугино-Башкирівка Чугуївського району Харківської області постійно дислокувалася 92-га окрема механізована бригада Збройних сил України. Під час третьої хвилі часткової мобілізації у 2014 р. особовий склад бригади був збільшений за рахунок жителів Харківської, Полтавської та Сумської областей. Після спеціальної підготовки 92-га окрема механізована бригада на чолі з Віктором Ніколюком у вересні 2014 р. була направлена в зону антитерористичної операції у Луганську область. Серед бійців бригади – музейники та спеціалісти з пам'яткоохоронної справи. Наприклад, помічником гранатометника на передовому блокпосту біля міста Щастя Луганської області служив головний хранитель Музею археології та етнографії Слобідської України Олексій Олександрович Крютченко, про

якого був знятий сюжет під назвою «Позивний «Археолог» для підсумкової програми новин «Факти» на телеканалі ICTV [38]. Крім того, у складі 92-ї окремої механізованої бригади поблизу м. Щастя служив кандидат історичних наук, викладач кафедри культурології та медіакомунікацій Харківської державної академії культури, спеціаліст із пам'яткоохоронної справи Валерій Станіславович Романовський [40; 41].

Під час проведення АТО 92-га механізована бригада зазнала втрат, серед загиблих були й наші земляки. 27 серпня 2014 р., під час обстрілу позицій українських військових з артилерійських установок «Град», загинув боєць бригади, уродженець Харкова, Володимир Всеволодович Усенко [55]. 28 серпня 2014 р. у бою біля селища Комісарівка Луганської області загинув командир відділення 92-ї механізованої бригади, уродженець села Кислівка Куп'янського району Харківської області Олександр Іванович Карасик, який був похований у селі Світанок Чугуївського району Харківської області [23]. 14 вересня 2014 р. біля міста Щастя Луганської області на «розтяжці» загинув уродженець м. Чугуїв Харківської області, учасник бойових дій в Іраку, начальник штабу механізованого батальйону 92-ї механізованої бригади Вадим Леонідович Демиденко. Похований герой у селищі Клугино-Башкирівка Чугуївського району Харківської області [10]. 22 вересня 2014 р. загинув ще один військовослужбовець 92-ї механізованої бригади, харків'янин Віталій Олександрович Безбатько [35].

Серед загиблих військовослужбовців 92-ї бригади – воїн-афганець, ліквідатор аварії на ЧАЕС, уродженець м. Люботин Харківської області Олександр Володимирович Загудаєв. 11 листопада 2014 р. позиції бригади були обстріляні із «Градів», унаслідок чого наш земляк загинув у віці 53 років [22]. 29 січня 2015 р. біля міста Щастя Луганської області під час мінометного обстрілу загинув боєць 92-ї механізованої бригади, уродженець Лозівського району Харківської області Михайло Леонідович Михайлюк. 5 лютого 2015 р. у боях біля міста Дебальцеве загинув ще один боєць 92-ї механізований бригади, мешканець Зміївського району Харківської області Євгеній Анатолійович Зерній, який був похований 8 лютого 2015 р. на рідній Зміївській землі.

Багато харків'ян загинуло смертю хоробрих на полі бою під час проведення антитерористичної операції на Донбасі у складі військових підрозділів, сформованих не на Харківщині, а в інших областях України.

Так, одним із перших українських військовослужбовців, які загинули під час АТО, був харків'янин, учасник миротворчих операцій в Ліберії та Конго, досвідчений льотчик-вертолітник 16-ї окремої бригади армійської авіації Руслан Володимирович Плоходько. Він пішов із життя 2 травня 2014 р. в небі над Слов'янськом у підбитому гелікоптері. Указом Президента України №631/2014 від 2 серпня 2014 р. Руслан Володимирович Плоходько нагороджений орденом Богдана Хмельницького І ступеня (посмертно) [51].

У цьому ж бою загинув уродженець селища Близнюки Харківської області, бортовий авіаційний інженер вертолітної ланки 16-ї окремої бригади армійської авіації Микола Миколайович Топчій, нагороджений орденом Богдана Хмельницького ІІІ ступеня (посмертно) [48].

Є харків'яни і серед загиблих воїнів-десантників. 13 травня 2014 р. на околиці села Октябрське Слов'янського району колона з воїнами-десантниками 95-ї окремої аеромобільної бригади потрапила у засідку бойовиків. Серед загиблих десантників був харків'янин Олександр Валерійович Якимов, який не дожив менше місяця до свого 21-річчя. Нагороджений орденом «За мужність» ІІІ ступеня (посмертно) [50]. 14 червня 2014 р. над аеропортом Луганська бойовики підбили військово-транспортний літак із воїнами-десантниками 25-ї окремої бригади високомобільних десантних військ України. Серед загиблих був уродженець м. Ізюм Харківської області Сергій Ва-

лерійович Гончаренко, якому було без місяця майже 23 роки. Нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно) [19].

15 липня 2014 р. поблизу села Провалля на Луганщині бойовики обстріляли групу військових 3-го окремого полку спеціального призначення Збройних сил України. Тоді загинули вісім військовослужбовців цього підрозділу. Серед них був уродженець села Гусарівка Балаклійського району Харківської області Станіслав Анатолійович Майсеєв, який за участь у антитерористичній операції на Донбасі був нагороджений орденом «За мужність» III ступеня. Похований герой у селі Шевелівка Балаклійського району Харківської області [16].

Наступного дня, 16 липня 2014 р., мобільна група Державної прикордонної служби натрапила на диверсійну групу противника, яка встановлювала фугасні вибухові пристрої за два кілометри від українсько-російського кордону біля села Сизе Станично-Луганського району Луганської області. Зав'язався бій, під час якого загинули два воїни-прикордонники: Микола Миколайович Постольний із села Петрівка Золочівського району Харківської області і Максим Олександрович Закопайло, уродженець села Ківшарівка Куп'янського району Харківської області [58]. Обидва герої Указом Президента України №619/2014 від 26 липня 2014 р. посмертно нагороджені орденами «За мужність» III ступеня [50].

21 липня 2014 р. у районі Луганська під час виконання бойового завдання загинув боєць 24-го батальйону територіальної оборони «Айдар» Геннадій Леонідович Тома, який родом із села Таранівка Зміївського району Харківської області [8].

У цей самий день, 21 липня 2014 р., танковий екіпаж 93-ї механізованої бригади на чолі з Олександром Миколайовичем Лавренком, уродженцем м. Лозова Харківської області, у складі танкової роти, при підтримці механізованого взводу вів бій із бойовиками в районі селища Піски Донецької області. Екіпаж танка Олександра Лавренка підбив ворожий танк, знищив кулеметні розрахунки, два автобуси, дві мінометні обслуги противника. Але під час бою танк Олександра Лавренка підірвався на фугасі – два члени екіпажу внаслідок підриву загинули, сам важкопоранений Олександр Лавренко не здався ворогу, а підірвав себе гранатою. Військове командування представило Олександра Лавренка до звання Героя України, яке йому було присвоєно посмертно через два роки – 9 вересня 2016 р. Похований герой 26 липня 2014 р. у м. Лозова [15; 26]. У цьому ж бою загинув гранатометник 93-ї механізованої бригади, мешканець села Радгоспне Близнюківського району Харківської області Федір Станіславович Синельник, який нагороджений за участь в АТО орденом «За мужність» III ступеня [9].

29 липня 2014 р. снайпер бойовиків застрелив бійця 24-го батальйону територіальної оборони «Айдар», уродженця села Пересічне Дергачівського району Харківської області Кудайназара Алімбайовича Саіпова, який ніс чергування на посту [43].

31 липня 2014 р. біля м. Шахтарськ Донецької області бойовики із засідки напали на колону десантників 25-ї повітрянодесантної бригади. Під час бою багато українських бійців загинуло, серед них уродженець села Плоске Великобурлуцького району Харківської області Дмитро Вікторович Посохов, який посмертно нагороджений орденом «За мужність» III ступеня [14].

Наступного дня, 1 серпня 2014 р., від отриманих важких ран під час бою 10 липня 2014 р. під селом Карлівка Донецької області у госпіталі помер боєць із м. Південне Харківської області Володимир Степанович Янчук, який проходив службу в зоні АТО снайпером 93-ї механізованої бригади [20].

3 серпня 2014 р. загинув танкіст із м. Куп'янськ Харківської області Андрій Сергійович Мансуров, який проходив службу в зоні АТО як командир танка 1-ї окремої

танкової бригади. Його танк підірвався на фугасі біля села Красний Яр Луганської області. Нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно) [27].

7 серпня 2014 р. член екіпажу санітарного гелікоптера Збройних сил України Дмитро Юрійович Арциленко був поранений у голову снайперським пострілом бойовиків під час проведення евакуації поранених із Савур-Могили, а 12 серпня наш земляк помер. Нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (посмертно) [3].

12 серпня 2014 р. під час боїв за місто Вуглегірськ Донецької області загинув боєць 25-ї повітрянодесантної бригади, уродженець міста Богодухів Харківської області Сергій Петрович Слісаренко. Герой, нагороджений орденом «За мужність» III ступеня, похований у рідному місті [7]. У цьому бою загинув також офіцер 25-ї повітрянодесантної бригади, мешканець села Морозівка Балаклійського району Харківської області Дмитро Вікторович Чигринов, який був нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня [42].

20 серпня 2014 р. у небі в районі селища Георгіївка Луганської області бойовики збили гелікоптер Збройних сил України. Екіпаж загинув. Серед них льотчик-оператор, харків'янин Антон Олександрович Родіонов, нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня. Похований герой у Харкові 24 серпня 2014 р., в День Незалежності України [12].

26 серпня 2014 р. від ран, отриманих у бою біля селища Хрящувате Луганської області, помер боєць 24-го батальйону територіальної оборони «Айдар», уродженець села Олійники Сахновщинського району Харківської області Сергій Сергійович Федоров [57].

31 серпня 2014 р. смертю хоробрих загинув біля міста Лутугине Луганської області уродженець села Пересічне Дергачівського району Харківської області, боєць 30-ї механізованої бригади Олексій Іванович Пакало [37].

9 вересня 2014 р. біля села Нижньобараниківка Луганської області на фугасі підірвався БТР із нашими прикордонниками. Серед загиблих був воїн із села Циркуни Харківського району Харківської області В'ячеслав Михайлович Кузнєцов [25].

12 вересня 2014 р. біля селища Нижня Кринка Донецької області загинув боєць 93-ї механізованої бригади Збройних сил України, уродженець міста Дергачі Харківської області Володимир Олександрович Серебринський [44].

20 вересня 2014 р. поблизу Маріуполя під час артилерійського обстрілу українського блокпоста загинув харків'янин Олег Капканець [18].

Серед загиблих харків'ян є й знамениті «кіборги» – оборонці Донецького аеропорту. Уродженець села Пересічне Дергачівського району Харківської області командир роти 93-ї механізованої бригади Сергій Володимирович Колодій із 1 серпня 2014 р. обороняв Донецький аеропорт, але 28 вересня 2014 р. він загинув смертю хоробрих у бою. Указом Президента України №754/2014 від 6 жовтня 2014 р. Сергій Володимирович Колодій посмертно нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня [52]. 7 жовтня 2014 р. під час оборони Донецького аеропорту загинув боєць 95-ї окремої аеромобільної бригади, уродженець селища Вільшани Дергачівського району Харківської області Артур Олегович Сілко [21].

Є наші земляки і серед загиблих морських піхотинців. 29 жовтня 2014 р. біля селища Талаківка Донецької області позиції української морської піхоти були обстріляні із «Градів», внаслідок чого важке поранення отримав уродженець Куп'янська Харківської області Юрій Олександрович Загребельний, який помер від отриманих ран того самого дня. Похований герой у рідному Куп'янську [11].

31 жовтня 2014 р. біля села Нижньобараниківка Луганської області підірвався на фугасі автомобіль Державної прикордонної служби України, яким кермував

харків'янин Руслан Володимирович Черемис. Наш земляк загинув. Посмертно був нагороджений орденом «За мужність» III ступеня [59].

14 листопада 2014 р. біля Дебальцевого Донецької області загинув харків'янин, боєць 25-го батальйону територіальної оборони «Київська Русь», відомий український кінолог Олег Олексійович Литвин [1].

14 грудня 2014 р. у Луганській області загинув офіцер Державної прикордонної служби харків'янин Андрій Сергійович Новак [35].

Харківські військові навчальні заклади виховали також чимало справжніх героїв. Серед них – вінничанин, випускник Харківського інституту льотчиків (зараз Харківський національний університет Повітряних сил імені Івана Кожедуба) Костянтин Вікторович Могилко, командир транспортної авіаційної ескадрилі «Блакитна стежа» 15-ї бригади транспортної авіації Повітряних сил. 6 червня 2014 р. Ан-30Б під управлінням К. Могилка виконував завдання у небі над Слов'янськом, але літак-розвідник був збитий бойовиками. Костянтин Могилко відвів підбитий літак від житлових районів, щоб той впав за межами міста Слов'янська, однак в результаті падіння сам К. Могилко загинув. Указом Президента України № 545/2014 від 20 червня 2014 р. «за виняткову мужність і героїзм, незламність духу у боротьбі за незалежну Українську державу, вірність військовій присязі» підполковнику Костянтину Вікторовичу Могилку посмертно присвоєно звання Героя України з удостоєнням ордена «Золота Зірка» [49].

Ще один випускник Харківського національного університету Повітряних сил імені Івана Кожедуба став Героєм України за виконання завдань під час проведення АТО. Ним був також вінничанин, військовослужбовець 456-ї окремої бригади військово-транспортної авіації Повітряних сил України Дмитро Олександрович Майборода. Із травня 2014 р. Д. О. Майброда брав участь в антитерористичній операції на Донбасі як командир екіпажу військово-транспортного літака Ан-26. Із травня по липень 2014 р. Дмитро Майборода здійснив 35 бойових вильотів в умовах постійного застосування бойовиками засобів ураження. 14 липня 2014 р. літак під командуванням Д. Майброди під час виконання завдання був уражений ракетою, командир дав можливість екіпажу покинути літак, але сам не встиг цього зробити і загинув. Указом Президента України № 917/2014 від 4 грудня 2014 р. «за виняткову мужність і самопожертву, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності Української держави, вірність військовій присязі» майору Дмитру Олександровичу Майбороді посмертно присвоєно звання Героя України з удостоєнням ордена «Золота Зірка» [54].

Випускницею Харківського національного університету Повітряних сил імені Івана Кожедуба є відома на весь світ Надія Вікторівна Савченко, яка із початком антитерористичної операції на Донбасі добровільно долучилася до 24-го батальйону «Айдар», але 18 червня 2014 р. була взята в полон бойовиками і насильно відправлена в Росію, де проти неї було сфабриковано кримінальну справу, начебто за причетність до загибелі двох російських журналістів. За участь в АТО Надія Савченко Указом Президента України №660/2014 від 21 серпня 2014 р. нагороджена орденом «За мужність» III ступеня. Пізніше Указом Президента України №117/2015 від 2 березня 2015 р. Надії Савченко присвоєно звання Героя України «за незламність волі, громадянську мужність, жертовне служіння Українському народові».

...Говорять, що смерть обирає кращих. Можливо, це так. Дійсно, у зоні АТО знаходяться найкращі з нашого мирного покоління. Що ж залишається від такого короткотривалого життя? Залишається добра пам'ять в серцях друзів та рідних. Нам не повернути загиблих, не повернути час назад, нам залишається лише одне: берегти пам'ять!

***Б. А. Івченко**, зав. сектора відділу науково-освітньої роботи Харківського історичного музею імені М. Ф. Сумцова*

Джерела та література

1. 14 ноября 2014 г. в зоне АТО погиб член Дергачевского РО ХО КСУ инструктор по аджилити Олег Литвин. – Режим доступу: http://www.best-dog.org.ua/ato-pogib-oleg-litvin/.
2. Автобіографія Маркевича Ярослава Володимировича. – Режим доступу: http://samopomich.ua/wp-content/uploads/2014/09/14_Markevych.pdf.
3. Арциленко Дмитро Юрійович. – Режим доступу: http://memorybook.org.ua/1/arcilenko.htm.
4. Батальйон «Азов» очистив виконком у Торезі від бойовиків. – Режим доступу: http://www.pravda.com.ua/news/2014/05/23/7026274/.
5. Батальон «Азов» штурмом взял дачу Януковича-младшего (видео). – Режим доступу: http://podrobnosti.ua/977748-batalon-azov-shturmom-vzjal-dachu-janukovicha-mladshego-video.html.
6. Батальоны «Харьков–1» и «Слобожанщина» отправили охранять границы. – Режим доступу: http://dozor.kharkov.ua/themes/1001346/1151971.html.
7. Богодухівщина втратила одного з найкращих своїх синів. – Режим доступу: http://bogodukhivrda.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=4319:bogoduhivschina-vtratila-odnogo-z-najkraschih-svoyih-siniv&catid=5:novini.
8. В батальоне «Айдар» сегодня 5 Героев Украины. – Режим доступу: http://infokava.com/social/army/6921-v-batalone-aydar-segodnya–5-geroev-ukrainy.html.
9. В боях на Донетчине погиб горняк из Днепропетровской области: http://ura.dn.ua/24.07.2014/159419.html
10. В дверь постучалась беда... – Режим доступу: http://chuguevnews.info/index.php/2012-12-16-21-39-26/1321-2014-09-19-09-44-19.
11. В Николаеве попрощались с майором крымской бригады береговой охраны, погибшим под Мариуполем. – Режим доступу: http://www.niknews.mk.ua/2014/11/01/v-nikolaeve-poproschalis-s-majorom-krymskoj-brigady-beregovoj-ohrany-pogibshem-pod-mariupolem/.
12. В День Независимости Харьков простится с погибшим в зоне АТО Героем. – Режим доступу: http://glavnoe.ua/news/n188580.
13. В Харьков вернулись батальоны «Слобожанщина» и «Харьков–1». – Режим доступу: http://www.objectiv.tv/311014/105289.html.
14. В зоне АТО погиб харьковский боец. – Режим доступу: http://kharkov.comments.ua/news/2014/08/01/112038.html.
15. Величний подвиг Героїв-танкістів в ім'я миру на українській землі. – Режим доступу: http://www.mil.gov.ua/news/2014/08/08/velichnij-podvig-geroiv-tankistiv-v-imya-miru-na-ukrainskij-zemli.
16. Він загинув за Україну. – Режим доступу: http://www.balakliya-rda.gov.ua/index.php/component/content/article/8-novini/1325-vin-zaginuv-za-ukrajinu.
17. Вічна пам'ять загиблим героям! – Режим доступу: http://vv.gov.ua/news.php?nid=6757&lang=ua.
18. Вчера в зоне АТО погиб харьковчанин. – Режим доступу: https://mykharkov.info/news/vchera-v-zone-ato-pogib-xarkovchanin-video-71389.html.
19. Гончаренко Сергій Валерійович. – Режим доступу: http://memorybook.org.ua/4/goncharenko.htm.
20. Дякуємо Вам за виховання справжнього патріота. – Режим доступу: http://leet.sebastopol.ua/articles/djakujemo_vam_za_vihovannja_spravzhnogo_patriota_ukrajini/.

21. Дружина загиблого житомирського десантника розповіла про чоловіка. – Режим доступу: http://www.1.zt.ua/news/misto/druzhina-zagiblogo-zhitomirskogo-desantnika-rozpovila-pro-cholovika.html.
22. Загинув наш земляк у зоні АТО. – Режим доступу: http://lubotin.kharkov.ua/main/5226-zaginuv-nash-zemlyak-u-zon-ato.html.
23. Карасик Олександр Іванович. – Режим доступу: http://memorybook.org.ua/14/karasik.htm.
24. Командиром полку спеціального призначення «Азов» призначений підполковник міліції Андрій Білецький. – Режим доступу: https://www.facebook.com/azov.batalion/posts/904940722869384.
25. Кузнєцов В'ячеслав Михайлович. – Режим доступу: http://dpsu.gov.ua/ua/Kuzncov-Vyacheslav-Mihaylovich/.
26. Лавренко Олександр Миколайович. – Режим доступу: http://tankist.at.ua/load/1-1-0-17.
27. Мансуров Андрій Сергійович. – Режим доступу: http://cg.gov.ua/index.php?id=11790&tp=1.
28. На базі батальйону «Донбас» розпочато формування 3-го резервного батальйону Нацгвардії. – Режим доступу: http://vv.gov.ua/news.php?nid=4942&lang=ua&mid=1.
29. На Харківщині сформований окремий батальйон територіальної оборони. – Режим доступу: http://www.ukrinform.ua/ukr/news/na_harkivshchini_sformovaniy_okremiy_batalyon_teritorialnoii_oboroni_1934348.
30. Насправді. Сергей Горбенко. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=Oa78TI7xsp4.
31. О роли добровольцев и добровольческих батальонов. – Режим доступу: https://www.facebook.com/arsen.avakov.1/posts/729706517119457.
32. Одноробенко Олег Анатолійович. Печатки козацької старшини у фондах інституту рукописів Національної бібліотеки України [Електронний ресурс] // 5 Сумцовські читання: Музей: історія і проблеми сьогодення. – Харків, 1999. – Режим доступу: http://museum.kh.ua/academic/sumtsov-conference/1999/article.html?n=736.
33. Одноробенко Олег Анатолійович. Печатки Слобідської України козацьких часів [Електронний ресурс] // 4 Сумцовські читання: Конференція, присвячена 135-річчю з дня народження Є. К. Рєдіна. – Харків, 1998. – Режим доступу: http://museum.kh.ua/academic/sumtsov-conference/1998/article.html?n=518.
34. Оперативная рота «Харьков–2». – Режим доступу: https://www.facebook.com/special.forces.kharkov2.
35. Опублікований список харків'ян, загиблих в зоні АТО. – Режим доступу: http://uanews.kharkiv.ua/society/2015/01/16/66375.html.
36. Охранять территорию Харьковской области будет специальный батальон. – Режим доступу: http://lenta.kharkiv.ua/other/2014/04/29/48502.html.
37. Пакало Олексій Іванович. – Режим доступу: http://memorybook.org.ua/19/pakalo.htm.
38. Позивний «Археолог»: як науковець із Харкова став гранатометником – Режим доступу: http://fakty.ictv.ua/ua/index/view-media/id/75588.
39. Промова Вадима Трояна на мітингу, присвяченому дню Маріуполя. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=QwT3vvPKG_k.
40. Романовський Валерій Станіславович. М. Сумцов як пам'яткознавець [Електронний ресурс] // 13 Сумцовські читання: Сучасний музейний заклад: проблеми вивчення, збереження та популяризації національної історико-культурної спадщини. – Харків, 2007. – Режим доступу: http://museum.kh.ua/academic/sumtsov-conference/2007/article.html?n=191.

41. Романовський Валерій Станіславович. Формування колекцій та пам'яткознавча діяльність Музею українського мистецтва в Харкові (1920–1933 рр.) [Електронний ресурс] // 20 Сумцовські читання: Музей у глобальному світі: інновації та збереження традицій. – Харків, 2014. – Режим доступу: http://museum.kh.ua/academic/sumtsov-conference/2014/article.html?n=920.
42. Савинці і вся Балаклійщина сумує. – Режим доступу: http://balrada.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1978:2014-08-18-06–42–10&catid=1:2011-05–16–14–21–14&Itemid=2.
43. Саіпов Кудайназар Алімбайович. – Режим доступу: http://memorybook.org.ua/21/saipov.htm.
44. Серебринський Володимир Олександрович. – Режим доступу: http://memorybook.org.ua/21/serebrinsky.htm.
45. Служба для патриотов в спецроте «Східний Корпус». – Режим доступу: http://www.kharkovforum.com/showthread.php?t=3739638.
46. СНБО заявляет о зачистке от боевиков 5 населенных пунктов вблизи Мариуполя. – Режим доступу: http://novosti.dn.ua/details/244763.
47. У МВС нагородили бійців спецбатальйонів міліції Харківщини. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247755065&cat_id=244276429.
48. Указ Президента України № 543/2014. – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/documents/5432014-17386.
49. Указ Президента України № 545/2014. – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/documents/5452014-17388.
50. Указ Президента України № 619/2014. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/619/2014/page.
51. Указ Президента України № 631/2014. – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/documents/6312014-17512.
52. Указ Президента України № 754/2014. – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/documents/7542014-17759.
53. Указ Президента України № 838/2014. – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/documents/8382014-17955.
54. Указ Президента України № 917/2014. – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/documents/9172014-18061.
55. Усенко Володимир Всеволодович. – Режим доступу: http://memorybook.org.ua/23/usenko.htm.
56. Ушаков Эдуард Анатольевич. – Режим доступу: https://naidy.org.ua/ru/ushakov-eduard-anatolevich.
57. Федоров Сергій Сергійович. – Режим доступу: http://memorybook.org.ua/24/fedorov.htm.
58. Харківський прикордонник загинув на Луганщині за три дні до відпустки. – Режим доступу: http://www.slk.kh.ua/news/ato-na-donbasi/kharkivskij-prikordonnik-zaginuv-na-luganshchini-za-tri-dni-do-vidpustki-foto.html.
59. Черемис Руслан Володимирович. – Режим доступу: http://dpsu.gov.ua/ua/CHeremis-Ruslan-Volodimirovich/.
60. Щоденники війни. – Режим доступу: http://www.battalion-donbass.info/2014/07/22/щоденники-війни-12/.

ХАРКІВ'ЯНИ – ГЕРОЇ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ НА ДОНБАСІ (2014–2016 рр.)

З особливим почуттям схиляємо голову перед учасниками АТО: добровольцями, військовослужбовцями – патріотами, які стали на захист незалежності і територіальної цілісності України — за героїзм, мужність, відданість, високий патріотизм та любов до рідної Батьківщини.

АНТОШИН Іван Миколайович
8 березня 1981 р.,
м. Очаків Миколаївської обл.
Капітан, командир 5-ї механізованої роти 2-го механізованого батальйону 92-ї окремої механізованої Чугуєво-Ропшинської бригади Збройних сил України, в/ч А 0501.

Закінчив Очаківську ЗОШ № 2.

У 2000 р. вступив до Одеського інституту сухопутних військ (нині Військова академія).

7 серпня 2014 р. Іван Миколайович виїхав за призначенням в зону антитерористичної операції для виконання бойового завдання. Та вже 14 вересня 2014 р. поблизу м. Щастя Луганської обл. загинув від вибухового пристрою на «розтяжці» під час перевірки лісосмуги. Разом з ним загинув капітан Вадим Демиденко. Поховали Івана 16 серпня 2014 р. у м. Очаків Миколаївської обл.

Указом Президента України № 282/2015 від 23 травня 2015 р. «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» капітан І. М. Антошин нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (посмертно). У травні 2015 р. на будівлі ЗОШ № 2 м. Очаків, яку закінчив Іван, на його честь було встановлено меморіальну дошку. У 2016 р. у м. Щастя бійці 92-ї окремої механізованої бригади увічнили імена загиблих побратимів та їхній подвиг, встановивши пам'ятний знак.

АРЦИЛЕНКО Дмитро Юрійович
11 березня 1988 р., м. Харків.
Майор (посмертно), льотчик-штурман 11-го окремого полку армійської авіації.

Помер 12 серпня 2014 р. у шпиталі м. Дніпропетровськ (нині м. Дніпро) від поранення в голову, отриманого 7 серпня 2014 р. під час обстрілу санітарного гелікоптера Мі-8 в районі Савур-Могили Донецької обл.

Поховали Дмитра на кладовищі № 4, м. Харків.

У нього залишилися дружина та чотиримісячна донька.

Указом Президента України №838/2014 від 31 жовтня 2014 р. «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (посмертно).

І ось моя душа складає зброю вниз...

Життя так само, як і байку,
Цінують не за довжину, а за зміст
Сенека

Бог запалює свічки – це народжуються люди. Вони всі різні. Дехто тільки тліє довго-довго, світла дає мало-мало, лише для того, щоб зовсім не згаснути. А дехто спалахне і своїм сяйвом зігріє все довкола, подарує світло, а сам швидко згасне. Таким був випускник нашої 70-ї школи Дмитро Арциленко.

7 серпня з екранів телебачення прозвучало повідомлення про збитий вертоліт із розпізнавальними знаками санітарної служби. У мережі «Інтернет» з'явилося тривожне повідомлення від Наталі Кропотової: «Діма Арциленко в дуже важкому стані в лікарні Дніпра». Всіх, хто знав Діму, навчався з ним, навчав його, сколихнула ця звістка. Наш Діма!? Наш Арциленко!? Він же наймолодший серед випускників 2004 року! Почуєш ім'я – Діма, і перед очима постає життєрадісне, добре, усміхнене обличчя з іскорками в очах. Наш Діма, який завжди був душею класу, в якого була закохана чи не кожна друга старшокласниця школи? Це той учень, який міг спокійно слухати весь урок, бути трохи пасивним, але знаходив відповіді на запитання, на які не могли дати навіть відмінники. Наш Діма!? У нього ще стільки планів, стільки нереалізованих ідей! Він має жити!

– Наскільки важке поранення?

– Чим допомогти?

– Як врятувати юнака?

– Він має жити!!!

Батьки, рідні, знайомі, однокласники не втрачали надії. Лікарі Дніпровської обласної клінічної лікарні ім. Мечникова, які щодня борються за життя кожного пораненого бійця, доклали всіх зусиль, щоб урятувати хлопця, зробили все можливе й неможливе. Дмитро був поранений в голову снайперською кулею, з такими пораненнями не живуть. А як хотілося жити! Як справжній воїн, він мужньо боровся зі смертю ще п'ять днів, але лікарі виявилися безсилими. Дмитру було всього 26 років. Він справжній патріот України, тому хочеться розповісти про нього.

Народився Дмитро Арциленко у сім'ї військовослужбовця в м. Харкові. Батьки всю любов і тепло своїх сердець віддавали первістку. Хлопчик підростав щасливим, життєрадісним і дуже допитливим. Напевно тому відвели до школи Дмитрика так рано, йому не було ще й шести років. У класі він був наймолодшим, та це не позначилося на успішності учня. Він добре вчився, не лінувався, любив слухати на уроці нову тему, а вдома вже не доводилося читати підручник, бо пам'ять ніколи не підводила. Однокласники ще пам'ятають, як на уроці літератури він не просто читав свій твір «Якби я був Президентом», а впевнено висловлював свою громадянську позицію. І хоча зміст твору не міг вплинути на життя країни, відчувалося, що його написала людина, яка по-справжньому палко любить Вітчизну: «Моя країна – найкраща у світі. Я буду дбати про людей, їх зростаючий добробут, розвиток країни та мирне небо над Україною».

У школі Дмитро мав трьох вірних друзів: Артема, Михайла та Максима. Разом вони ходили до школи, поверталися після уроків додому, грали у футбол, гуляли. Клас був дружний, класний керівник часто організовувала позашкільні заходи, відпочинок на природі. Жоден захід не відбувався без «четвірки», вони були активними, запальними.

Коли в сім'ї Арциленків народилася донечка, зрадів сестричці, але страшенно переживав. Та батьківської любові вистачало на обох дітей. Дмитро в усьому хотів бути схожим на тата, тому невипадково обрав військову справу. Та коли на медичному огляді учнів дізнався, що хворий на гастрит, і це може зашкодити його планам,

то без зволікань заходився виконувати лікарські приписи, щоб тільки потрапити до військового училища. Хотілося, дуже хотілося стати вертолітником, як тато. Не змінив своїх намірів юнак навіть тоді, коли дізнався, що перший екіпаж татового вертольота розбився. Ця подія вразила хлопця, він важко переживав втрату.

Після школи Дмитро Арциленко вступив до Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, опанував професію льотчика-штурмана.

Під час останньої зустрічі з однокласниками та класним керівником у травні (а в цьому році виповнилося 10 років після закінчення школи) розповідав, які книги читав останнім часом, захопився творчістю Достоєвського. Учителю було приємно чути, що саме вона запалила вогник любові до художнього слова. Книги стали супутниками, друзями для Діми і в далекій Африці, де він перебував з миротворчою місією.

Саме у травні Дмитро знаходився у відпустці, чекав на виклик з Африки. Події в Україні не могли залишити його байдужим, він дуже серйозно й уважно ставився до життя і до людей. Любив радіти сонцю, землі, милуватися рожевими світанками і місячними вечорами. Однак при цьому не забував, що поряд живуть інші люди, яким, можливо, в ту хвилину, коли ти радієш, дуже гірко. Їм потрібна допомога, котру вони ніколи не забудуть. І не тільки їм, а й Батьківщині. Зателефонував батькам і повідомив: «Поки чекаю на виклик, гинуть друзі. Піду воювати».

У Дмитра слова не розходилися з ділами. Продовжив службу другим пілотом санітарного гелікоптера Мі-8 11-го окремого полку армійської авіації.

...Спекотного літнього дня його зміна добігала кінця, але ще двох важкопоранених військових необхідно було терміново доставити на лікування. Вертоліт другої зміни не завівся. Командир екіпажу прийняв рішення летіти. Бойовики, незважаючи на попередні домовленості, обстріляли санітарний гелікоптер Мі-8, що вилетів за пораненими, в районі висоти Савур-Могила (Донецька обл.). Так Дмитро, рятуючи життя інших, загинув сам. Не стало справжньої людини, патріота. Сум, біль, скорбота, трагізм обірваного війною життя. Хай його душа злітає у безмежну височінь і звідти радіє з того, що його кровиночка, маленька донечка, котрій тепер лише кілька місяців, буде зростати у мирній країні, за яку загинув її тато. Світла тобі пам'ять, Дмитре. Линь у височінь, українська пісне, зігрівай у прохолодній безодні всесвіту душу кожного солдата, який віддав своє життя заради миру, заради України:

Коли настане день – закінчиться війна.
Там загубив себе, побачив аж до дна.
Обійми мене, обійми мене, обійми...
Так лагідно і не пускай...

Святослав Вакарчук

Софія Зимниця,
випускниця
ЗОШ № 70 м. Харків

БЕЗБАТЬКО Віталій Олександрович
8 липня 1970 р.,
смт Близнюки Харківської обл.
Сержант, механік-радіотелефоніст 92-ї окремої механізованої бригади Сухопутних військ Збройних сил України, в/ч А 0501.

У 1987 р. закінчив Близнюківський ліцей, згодом – Харківський електротехнікум зв'язку. Працював електромонтером у Близнюківському відділенні «Укртелеком».

Проходив строкову військову службу в лавах Збройних сил України.

У 2014 р. мобілізований до лав Збройних сил України і направлений в зону антитерористичної операції на сході країни.

22 вересня 2014 р. сержант Безбатько помер від раніше отриманих поранень у Військово-медичному клінічному центрі Північного регіону м. Харків.

Поховали Віталія у смт Близнюки Харківської обл.

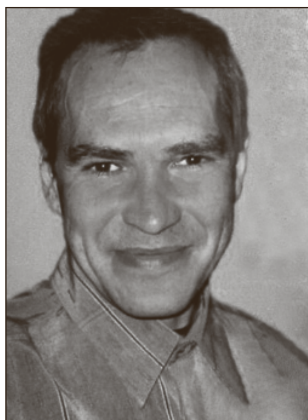

БЕЗЩОТНИЙ Юрій Володимирович
4 серпня 1977 р.,
м. Куп'янськ Харківської обл.
Сержант, старший водій 92-ї окремої механізованої бригади.

Після закінчення школи одразу пішов працювати учнем токаря. Із 1996 по 1998 рр. служив в армії. Потім працював водієм на підприємстві «Комсервіс».

3 серпня 2014 р. мобілізований до Збройних сил України.

...Юрій був у складі ротно-тактичної групи 92-ї окремої механізованої бригади, яка мала деблокувати війська, що опинилися в Іловайському котлі. Група була обстріляна російською артилерією та диверсійно-розвідувальними загонами супротивника.

Сержант Безщотний загинув близько 4-ї ранку 28 серпня 2014 р. на дорозі між селами Новозар'ївка та Войкове Старобешівського р-ну Донецької обл. Довгий час вважався зниклим безвісти. 16 вересня 2014 р. тіло Ю. В. Безщотного було ексгумовано та привезено до Запоріжжя пошуковцями місії «Евакуація-200» («Чорний тюльпан»). Ідентифікований за експертизою ДНК.

23 червня 2015 р. Юрія поховали у м. Куп'янськ Харківської обл.

Указом Президента України № 553/2015 від 22 вересня 2015 р. «за мужність, самовідданість і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У квітні 2016 р. на будівлі ЗОШ № 12 смт Ківшарівка Куп'янського р-ну, яку закінчив Юрій, на його честь було відкрито меморіальну дошку.

БЛІНОВ Владислав Євгенович
30 березня 1979 р., м. Харків.
Старший сержант, заступник командира взводу 4-ї механізованої роти 2-го механізованого батальйону 92-ї окремої механізованої бригади.

Владислав навчався у ЗОШ № 97 м. Харків. У 1998–2000 рр. служив десантником у повітрянодесантних військах. Коли почалася війна на сході країни, не зміг сидіти вдома і чекати, тому пішов

у військкомат за повісткою. Так доброволець потрапив до 92-ї бригади.

Разом з бойовими товаришами Владислав ніс службу на «нульовій» позиції на опорному пункті «Фасад» поблизу м. Щастя Луганської обл. «Нульовка» – це найгарячіша точка червоної зони, лінія розмежування. Служив професійно та відповідально. Був вправним воїном і гарним другом для своїх побратимів. Від товаришів по зброї отримав позивний «Білка».

5 квітня 2015 р., у Вербну неділю, поблизу м. Щастя, з боку сел. Весела Гора, бойовики вдарили протитанковою керованою ракетою по автівці, але влучили у протитанкові міни, які здетонували. Близько півсотні кілограмів тротилу вщент розірвали автівку, за кермом якої був Владислав. Він та двоє товаришів по службі, які перебували у машині, загинули на місці. Четвертий боєць помер на під'їзді до лікарні.

7 квітня 2015 р. у військовій частині 92-ї окремої механізованої бригади в с. Клугино-Башкирівка Чугуївського р-ну відбулася церемонія прощання з Владиславом та трьома загиблими побратимами. Після цього тіло старшого сержанта Блінова направили до м. Мерефа Харківського р-ну Харківської обл., де бійця провели в останню путь. У нього залишилася дружина Катерина та неповнолітній син Денис.

Указом Президента України № 311/2015 від 4 червня 2015 р. «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» старший сержант В. Є. Блінов нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно). Указом № 6 від 23 липня 2015 р. нагороджений недержавною відзнакою – орденом «Народний Герой України» (посмертно).

У 2016 р. на будівлі ЗОШ № 97 м. Харків, яку закінчив Владислав, на його честь встановлено меморіальну дошку. Того ж року у м. Щастя бійці 92-ї окремої механізованої бригади увічнили імена загиблих побратимів та їхній подвиг, встановивши пам'ятний знак.

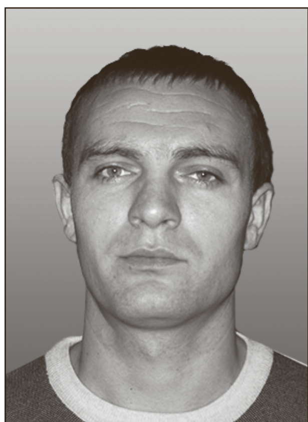

ВАХОВСЬКИЙ Андрій Миколайович
30 вересня 1979 р., с. Шарівка Валківського р-ну Харківської обл.
Сержант резерву, старший кулеметник (БТР) 1-го відділення 1-го взводу 3-ї роти спеціального призначення (резервного батальйону) в/ч 3027 Північного оперативно-територіального об'єднання Національної гвардії України «Донбас».
Мав позивний «Браво».

Андрій закінчив Шарівську ЗОШ, потім Есхарівський чоловічий педагогічний ліцей-інтернат, Харківський педагогічний інститут ім. Г. С. Сковороди за фахом учителя іноземної мови. Після служби у Збройних силах України закінчив школу міліції. Працював у спецпідрозділі судової міліції «Грифон» (м. Харків), згодом – в охоронному агентстві (м. Київ).

З початком АТО на сході країни Андрій добровільно пішов захищати Україну.

29 серпня 2014 р., під час виходу «зеленим коридором» з Іловайського котла, їхав у кузові машини КРАЗ у складі автоколони батальйону «Донбас» по дорозі з с. Многопілля до с. Червоносільське Амвросіївського р-ну Донецької обл. Коли російські десантники відкрили вогонь по колоні, почав відстрілюватись з автомата, але ворожа кулеметна черга обірвала життя бійця. 3 вересня тіло Андрія разом

з тілами 96 інших загиблих у Іловайському котлі було привезено до моргу м. Дніпро. 16 жовтня 2014 р. тимчасово похований на Краснопільському цвинтарі м. Дніпро як невпізнаний герой. Ідентифікований в результаті експертизи ДНК. 29 квітня 2015 р., через 7 місяців після загибелі, Андрія перепоховали у рідному селі Шарівка Валківського р-ну Харківської обл.

У Андрія залишилися мати, дружина Марина та малолітня донька Аліса.

За спогадами близьких Андрій, перебуваючи в зоні АТО, намагався щодня телефонувати додому, щоб рідні знали, що він живий. Коли він перестав дзвонити, вони забили на сполох. А невдовзі отримали страшну звістку: Андрій загинув. Разом із мамою чоловіка Марина одразу ж виїхала до Дніпровської обласної клінічної лікарні ім. Мечнікова, куди привозили поранених і вбитих в Іловайському котлі. Передивившись сотні фотографій бійців, убитих і спотворених вогнем «Градів», свого Андрія вони не знайшли. Не було його й серед поранених. І хоча побратим чоловіка, якого Марина розшукала в одному зі шпиталів, стверджував, що Андрій Ваховський точно загинув у нього на очах, відсутність тіла давала жінкам маленьку надію на те, що їхній чоловік і син живий. Ця крихітна надія жила, поки не прийшов офіційний лист із підтвердженням того, що за проведеною генетичною експертизою зразки ДНК, узяті у маленької Аліси, на 99,9 % співпадають з ДНК невідомого бійця, похованого на Краснопільському цвинтарі…

Указом Президента України № 365/2015 від 28 червня 2015 р. «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Наказом т.в.о. командувача Національної гвардії України генерал-лейтенанта О. В. Кривенка сержант резерву Андрій Ваховський був навічно зарахований до списку особового складу в/ч 3027 Північного оперативно-територіального об'єднання. На честь Героя вулицю Бабка у м. Конотоп Сумської обл. було перейменовано на вулицю Андрія Ваховського.

ГОНЧАРЕНКО Сергій Валерійович
16 липня 1991 р., м. Ізюм Харківської обл.
Молодший сержант, командир гармати 25-ї окремої Дніпропетровської повітрянодесантної бригади Високомобільних десантних військ Збройних сил України.

Закінчив гімназію № 1 м. Ізюм. Проходив строкову військову службу в лавах Збройних сил України. Із 2011 р. навчався заочно на факультеті радіотехнічних військ протиповітряної оборони Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба. Із квітня 2013 р. проходив військову службу за контрактом у 25-й окремій Дніпропетровській повітрянодесантній бригаді Високомобільних десантних військ ЗСУ (в/ч А 1126, смт Гвардійське Новомосковського р-ну Дніпропетровської обл.).

Із весни 2014 р. брав участь в антитерористичній операції на сході України.

14 червня 2014 р. приблизно о 1-й годині ночі військово-транспортний літак Іл-76 МД Повітряних Сил Збройних сил України при заході на посадку в аеропорту м. Луганськ був збитий терористами із переносного зенітно-ракетного комплексу. На борту літака знаходилося

40 військовослужбовців 25-ї окремої Дніпропетровської повітрянодесантної бригади, в тому числі і молодший сержант Гончаренко та 9 членів екіпажу літака. У результаті катастрофи весь особовий склад десанту та екіпаж літака загинули.

Сергій був єдиним сином своїх батьків. Похоронку родині вручав мер міста. У цей час батько Сергія, музикант Валерій Гончаренко, грав на весіллі в місцевому кафе. Про смерть сина і про те, що потрібно йти додому приймати похоронку, йому сказали по телефону. Понад 40 днів у Дніпрі тривала експертиза тіл 49-ти загиблих воїнів. Після ідентифікації останки «небесних соколів» відправили за місцем проживання. Скорботний вантаж прибув і до Ізюма. 27 липня 2014 р. з військовими почестями Сергія поховали на кладовищі по вул. Шекспіра м. Ізюм.

Указом Президента України № 593/2014 від 20 червня 2014 р. «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі та незламність духу» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

30 січня 2015 р. на сесії Ізюмської міської ради було прийнято рішення про перейменування провулка Артема на вулицю імені Сергія Гончаренка. 29 квітня 2015 р. у м. Ізюм на фасаді будівлі гімназії № 1 (вул. Соборна, 1), де навчався Сергій Гончаренко, встановлено меморіальну дошку.

ГУРОВ Сергій В’ячеславович
30 червня 1958 р., с. Хлібне Лозівського р-ну Харківської обл.
Солдат, стрілець-помічник гранатометника 5-ї механізованої роти 2-го механізованого батальйону 92-ї окремої механізованої бригади.

Працював електромонтером на Панютинському вагоноремонтному заводі. Коли почалася Революція Гідності, Сергій разом із друзями почав їздити до Києва. Після окупації Криму спільно із товаришами організували Самооборону Лозової. Із початком війни на сході країни Сергій добровільно відправився до військкомату. Не з першого разу йому вдалося пройти медкомісію: лікарі намагалися відмовити чоловіка через вік та поганий стан зубів. Проте їм це не вдалося: Сергій швидко підлікував зуби та домігся свого.

Із серпня 2014 р. солдат Гуров проходив службу на передовій, поблизу м. Щастя, у складі 92-ї окремої механізованої бригади. Разом із бойовими товаришами ніс службу на нульовій позиції, на опорному пункті «Фасад». «Нульовка» – це найгарячіша точка червоної зони, лінія розмежування.

5 квітня 2015 р., у Вербну неділю, поблизу м. Щастя, з боку сел. Весела Гора бойовики вдарили протитанковою керованою ракетою по автівці, але влучили у протитанкові міни, які здетонували. Майже півсотні кілограмів тротилу вщент розірвали автівку, в якій їхали бійці Збройних сил України. Разом із Сергієм загинули майор О. Ковбаса, старший солдат О. Федорченко та старший сержант В. Блінов.

7 квітня 2015 р. у військовій частині 92-ї механізованої бригади в с. Клугино-Башкирівка Чугуївського р-ну відбулася церемонія прощання з Сергієм та

трьома загиблими побратимами. Після цього тіло солдата Гурова відправили додому, у с. Хлібне Лозівського р-ну Харківської обл., де бійця провели в останню путь. У Сергія залишилися мати, дружина, двоє дітей та п'ятеро онуків.

Указом Президента України № 282/2015 від 23 травня 2015 р. «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» солдат С. В. Гуров нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно). У 2016 р. родичам загиблого було вручено недержавну нагороду – медаль «За оборону рідної держави».

Того ж року у м. Щастя бійці 92-ї окремої механізованої бригади увічнили імена загиблих побратимів та їхній подвиг, установивши пам'ятний знак.

ГУРТОВ Олексій Анатолійович
9 жовтня 1977 р., м. Балаклія Харківської обл.
Майор, командир батареї зенітно-ракетного артилерійського дивізіону 128-ї окремої гірськопіхотної бригади.

Олексій закінчив Балаклійську ЗОШ № 2. Наслідуючи приклад батька, який у 1988 р. загинув в Афганістані, став військовим. Закінчив Харківське військове артилерійсько-ракетне училище. Його поважали і цінували на службі: Олексій уособлював кращі риси офіцера української армії. Разом з родиною проживав у м. Мукачеве Закарпатської обл. Писав вірші, співав і грав на гітарі.

У березні 2014 р. з готовністю пішов захищати народ України, якому присягав. Робив усе можливе для якісної підготовки особового складу.

8 лютого 2015 р. Олексій разом з водієм Романом Чорнобаєм, виконуючи бойове завдання, повертався до м. Дебальцеве Донецької обл. Цього ж дня Олексій вийшов на зв'язок поблизу м. Артемівськ Луганської обл., потім зв'язок зник. Більше інформації про військових не було. Пізніше стало відомо, що 9 лютого під час перевезення боєприпасів на машині УРАЛ-4320 з Артемівська у Дебальцеве поблизу с. Логвинове, у верхній частині «дебальцівського виступу», військові потрапили у засідку на трасі. Під градом ворожих куль Олексій загинув. Вважався зниклим безвісти. Наприкінці лютого після упізнання особа Олексія була встановлена.

Поховали героя у м. Мукачеве Закарпатської обл. У нього залишилися мати, дружина Ліліана та двоє неповнолітніх синів.

Указом Президента України № 270/2015 від 15 травня 2015 р. «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» майор О. А. Гуртов нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (посмертно). Рішенням сесії Мукачівської міської ради від 28 травня 2015 р. присвоєно звання «Почесний громадянин міста Мукачева» (посмертно). У травні 2015 р. у Балаклійській ЗОШ № 2, випускником якої був Олексій, на честь героя відбулося урочисте відкриття меморіальної дошки. Рішенням виконкому Мукачівської міської ради від 17 березня 2016 р. № 45 вулицю Жовтневу було перейменовано на вулицю Олексія Гуртова.

ДЕЙНЕГА Сергій Євгенович
21 лютого 1985 р., с. Кобзівка Красноградського р-ну Харківської обл.
Солдат Луганського прикордонного загону Державної прикордонної служби України.

Сергій був єдиним сином у батьків. Закінчив місцеву школу. Працював у рідному селі на приватному аграрно-орендному підприємстві «Промінь». Одружитися не встиг.

31.03.2014 мобілізований до лав Збройних сил України, в/ч 9938, м. Луганськ.

26 жовтня 2014 р. мав повернутися додому у відпустку. Проте 23 жовтня 2014 р., за три дні до від'їзду на батьківщину, під час виконання бойового завдання в зоні проведення АТО, життя Сергія обірвалося.

Поховали його у рідному селі Кобзівка Красноградського району Харківської обл.

23 серпня 2016 р. у фойє Будинку рад м. Красноград було відкрито пам'ятну дошку загиблим учасникам АТО, серед яких – ім'я Сергія Дейнеги.

ДЕМИДЕНКО Вадим Леонідович
30 вересня 1972 р., м. Улан-Батор, Монголія.
Капітан, начальник штабу 2-го механізованого батальйону – перший заступник командира батальйону 92-ї окремої механізованої бригади.

Брав участь у миротворчій місії в Іраку.

Загинув 14 вересня 2014 р. разом із земляком, капітаном Іваном Миколайовичем Антошиним, від вибухового пристрою на «розтяжці» під час перевірки лісосмуги поблизу м. Щастя Луганської обл.

Похований Вадим Леонідович у с. Клугино-Башкирівка Чугуївської міської ради Харківської обл.

Указом Президента України №282/2015 від 23 травня 2015 р. «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» майор В. Л. Демиденко нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (посмертно). Також мав відзнаки Міністерства оборони України: медалі «10 років Збройним Силам України», «15 років Збройним Силам України», «За сумлінну службу» I, II та III ступенів, пам'ятний нагрудний знак «Воїн-миротворець».

ЗАГРЕБЕЛЬНИЙ Юрій Олександрович
16 жовтня 1983 р., м. Куп'янськ Харківської обл.
Майор, підполковник (посмертно), начальник штабу – перший заступник командира зенітно-ракетного артилерійського дивізіону 1-го окремого батальйону морської піхоти 36-ї окремої бригади берегової оборони Військово-Морських Сил Збройних сил України, м. Миколаїв.

У червні 2005 р. закінчив Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, факультет повітряної оборони сухопутних військ, отримав звання лейтенанта. Став командиром взводу радіолокаційної розвідки батареї управління зенітного ракетно-артилерійського дивізіону.

Із червня 2005 по травень 2014 рр. служив у складі зенітного самохідно-артилерійського взводу зенітної самохідно-артилерійської батареї окремого зенітного ракетно-артилерійського дивізіону окремої бригади берегової оборони ВМС ЗС України: командир взводу, начальник розвідки – командир взводу управління та радіолокаційної розвідки, командир батареї управління та радіолокаційної розвідки, с. Перевальне, АР Крим.

Після анексії Криму залишився вірним присязі і продовжив службу в 36-й окремій механізованій бригаді берегової охорони, яка була передислокована в м. Миколаїв. Травень 2014 – серпень 2014: командир батареї управління та радіолокаційної розвідки зенітного ракетно-артилерійського дивізіону окремої бригади берегової оборони ВМС ЗС України, м. Миколаїв.

У вересні 2014 р. Ю. Загребельний був направлений у службове відрядження в зону проведення АТО. 29 жовтня 2014 р. російські збройні формування з 152-мм артилерії та РСЗВ «Град» обстріляли смт Талаківка, що за 19 км від м. Маріуполь Донецької обл. Удари прийшлися по позиціях військових та по житловому сектору. Снаряд влучив у бліндаж прямим попаданням. Від отриманих поранень Юрій помер на операційному столі в лікарні Маріуполя.

У нього залишилися мати Тетяна, дружина, теж військовослужбовець, та маленький син Данило 2013 р. н.

1 листопада 2014 р. на Миколаївщині військовослужбовці бригади берегової оборони Військово-Морських Сил ЗС України попрощалися з капітаном Загребельним.

Поховали Юрія у м. Куп'янськ Харківської обл.

Указом Президента України № 144/2015 від 14 березня 2015 р. «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України», нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У травні 2015 р. у Куп'янську було відкрито дошку пам'яті, на якій увічнені імена дев'ятьох куп'янчан, загиблих у ході АТО, серед них – ім'я Ю. Загребельного. У жовтні 2015 р. у 4-й школі м. Куп'янськ відкрили меморіальну пам'ятну дошку на честь Юрія Загребельного.

ЗАГУДАЄВ Олександр Володимирович
15 квітня 1962 р., м. Люботин Харківської обл.
Старший сержант, командир евакувідділення 92-ї окремої механізованої бригади, в/ч А 0501. Воїн-інтернаціоналіст, ветеран-афганець, учасник ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС.

Коли йому виповнилося 4 роки, помер батько, а в 1981 р. – мати. Із 1969 по 1977 рр. навчався в Люботинській восьмирічній школі № 6. Після закінчення школи продовжив навчання в профтехучилищі, отримав спеціальність столяра.

Життєвий шлях Олександра є прикладом патріотичного служіння Батьківщині. 12 листопада 1981 р. був призваний до лав Радянської армії. У тому ж році після закінчення курсу молодого бійця у складі миротворчої місії потрапив до ДР Афганістан. Прослужив там один рік. Із 1982 по 1983 рр. продовжив службу на кордоні у м. Кушка (нині м. Сергетабат), Туркменістан. Додому повернувся 28 січня 1983 р. За виконання інтернаціонального обов'язку був нагороджений нагрудним знаком «Відмінник Радянської армії». У 1987 р. з 5 травня по 23 червня брав участь у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС (3-й енергоблок). Отримав дозу опромінювання – 9,75 бер. 15 березня 2007 р. Олександра нагородили медаллю «Захиснику Вітчизни».

Коли нависла загроза суверенітету України – пішов добровольцем захищати рідну землю і майбутнє нашої держави. Призваний під час мобілізації на особливий період з 21.08.2014 р. Прийняв присягу на вірність народу України 23.08.2014 р. У званні ст. сержанта перебував у зоні АТО на військовій службі у складі в/ч А 0501.

Загинув вночі 12 листопада 2014 р. від смертельного осколкового поранення в голову за 200 метрів від ТЕС біля м. Щастя під Луганськом.

Похований Олександр Загудаєв у м. Люботин Харківської обл.

Указом Президента України № 282/2015 від 23 травня 2015 р. «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно). На честь Олександра встановлена пам'ятна дошка на будівлі ЗОШ № 6 м. Люботин.

ЗАКОПАЙЛО Максим Олександрович
12 серпня 1989 р., смт Ківшарівка Куп'янського р-ну Харківської обл.
Молодший інспектор І категорії – навідник-оператор відділення прикордонної служби Окремого відділу прикордонної служби «С» Східного регіонального управління Державної прикордонної служби.

Шість років хлопець прожив у Росії. Закінчив Московську фінансово-юри-

дичну академію, але вирішив повернутися на Батьківщину, де на нього чекала наречена. У грудні 2013 р. добровільно став до лав Збройних сил України. У квітні 2014 р. був поранений під час бойових дій у зоні АТО. Після одужання відслужив на кордоні ще кілька місяців.

16 липня 2014 р. у лісопосадці, за два кілометри від державного кордону з Росією, поблизу с. Юганівка Станично-Луганського р-ну Луганської обл. прикордонний наряд натрапив на групу бойовиків, яка розміщувала вибуховий пристрій «фугас». В результаті бойового зіткнення Максим та прапорщик Микола Постольний загинули, прикриваючи відхід товаришів до бронетранспортера. Поховали героя у смт Ківшарівка Харківської обл.

За словами друга і товариша по службі Володимира, Максим – випускник навчального центру Державної прикордонної служби України «Оршанець», Соснівський р-н м. Черкаси — під час навчання три місяці провів у Донецькій обл., коли там тільки починалися воєнні дії. Після завершення навчання його знову направили в зону АТО. Він хотів захищати свою Батьківщину.

Указом Президента України №619/2014 від 26 липня 2014 р. «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України», нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У жовтні 2015 р. на будівлі ЗОШ № 12 смт Ківшарівка Куп'янського р-ну, яку закінчив Максим, на його честь було відкрито меморіальну дошку. Сумна урочиста подія проходила в присутності мами героя Зінаїди Миколаївни, його сестри, бабусі та дідуся.

ЗЕРНІЙ Євгеній Анатолійович
26 квітня 1977 р., с. Бірки Зміївського р-ну Харківської обл.
Сержант, заступник командира взводу 92-ї окремої механізованої бригади.

З початком бойових дій на сході країни Євгеній отримав повістку до військкомату. Рідні намагалися відмовити його служити. Проте він мав принципову позицію і не збирався переховуватися від військового обов'язку. У серпні 2014 р. Євгеній був мобілізований і направлений на службу в зону АТО.

Загинув 5 лютого 2015 р. під час мінометного обстрілу в районі смт Луганське Бахмутського р-ну Донецької обл. в результаті осколкових поранень, несумісних з життям. 8 лютого 2015 р. Євгенія поховали у с. Бірки Зміївського р-ну Харківської обл. У нього залишилися дружина Ольга та син Вадим.

Указом Президента України № 282/2015 від 23 травня 2015 р. «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» сержант Є. А. Зерній нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно). 22 червня 2015 р. на Алеї Слави у с. Бірки на честь героя було відкрито меморіальну дошку.

...Майбутнє подружжя Євгенія та Ольги Зерній познайомилося ще у юному віці. 19-річний юнак побачив 14-річну дівчину, яка на той час навчалася у школі, і одразу закохався. Про такі випадки кажуть: «кохання з першого погляду». Потім були спільні прогулянки, квіти, кіно, подорожі. З того часу закохані не розлучалися. Зі спогадів дружини Ольги:

«Женя був завжди дуже уважним до мене. А його природній впевненості і цілеспрямованості можна тільки по-хорошому позаздрити. Міг розрадити, старався завжди допомогти. Після весілля Євгеній дуже хотів дитину, він мене навіть переконував у цьому. Коли народився Вадим, чоловіка не впізнавала, звичайно, у хорошому розумінні. Буквально з перших днів він мені допомагав з дитиною. Синочка просто обожнював. Євгеній за освітою інженер, працював на будівництві, часто їздив у відрядження. Робота забирала багато часу, тож коли в чоловіка з'являлася можливість побути вдома, дуже радів. Він завжди проводив час з нами. Ми запам'ятали це як свято. У сім'ї стало традицією ходити у парк, на атракціони і різноманітні розваги. Женя був дуже товариським. Коли зустрічався з друзями, завжди брав мене із сином. Був такий спільний сімейний відпочинок. А ще полюбляв лижі та катання на роликах разом з сином. Планував побувати на березі океану і дуже хотів ще одну дитину. Але це так і лишилося нездійсненною мрією...

Євгеній був дуже легким у спілкуванні та невиправним оптимістом. У будь-якому випадку налаштовувався позитивно, казав: «Все буде класно!», «Не переживай!», «Важливіше за вас у мене нікого немає». Які б рішення не приймав – завжди жертвував своїми інтересами на користь родини. У нас було життя одне на двох та безмежна любов і турбота про дитину.

Коли Женя поїхав на Схід захищати нашу країну, найбільше переживав за те, аби ми не хвилювалися. Попросив мене не казати батькам, що він на війні, а на питання, чому не брав слухавку, коли ті йому телефонували, відповідати, що загубив телефон. Коли з'являлася можливість, дзвонив мені і повідомляв, де знаходиться, але жодних подробиць не розповідав. Мабуть розумів – рідним головне знати, що з ним все добре, а решта – неважливо.

Часом ставало просто нестерпно від невідомості й очікувань. Але оскільки Женя вірив, що всі думки матеріальні, я старалася не думати про погане». Востаннє Ольга бачила чоловіка на Новий рік, коли його відпустили додому. Тоді він казав, що головне – повернутися живим, проте доля розпорядилася інакше... Євгеній Зерній загинув. Трагедія сталася у день 19-ї річниці їхнього знайомства з Ольгою.

«Кажуть, Бог забирає найкращих. Хочеться в це вірити, адже Женя дійсно був найкращим. Коли я дізналася про загибель – життя немов обірвалося. Я не знала, що буде далі, адже ми втратили цілий світ», – ледь стримуючи сльози, говорить Ольга Зерній. Жодні нагороди не зможуть полегшити втрату і біль, який переживає дружина героя Ольга та їхній 14-річний син Вадим, який мужньо тримався на похоронах. Він старається допомагати мамі, підтримувати, не дивлячись на свій вік, бути справжнім чоловіком, як вчив батько.

КАРАСИК Олександр Іванович
28 лютого 1967 р., с. Кислівка Куп'янського р-ну Харківської обл.
Молодший сержант, командир відділення 92-ї окремої механізованої бригади, в/ч А 0501.

Був смертельно поранений приблизно о 4-й ранку 28-го серпня 2014 р. на дорозі поміж селами Новозар'ївка Старобешівського р-ну та Войкове, виконуючи бойове завдання у складі ротно-тактичної групи 92-ї окремої

механізованої бригади, яка мала деблокувати війська, що опинилися в Іловайському котлі. Група спочатку була обстріляна російською артилерією та диверсійно-розвідувальними загонами супротивника. Олександр загинув разом з І. С. Романцовим, С. В. Бризгайлом, Ю. В. Безщотним, В. В. Лепетюхою, А. В. Деребченком, С. С. Чорним, О. Г. Карпенком та ще одним військовослужбовцем 92-ї бригади, чия особа поки що не встановлена. Був вивезений з поля бою товаришами. Похований Олександр Карасик у с. Світанок Чугуївського р-ну Харківської обл.

За іншими відомостями, О. Карасик загинув 27 серпня 2014 р. під час артилерійського удару із БМ-21 «Град» і мінометів по колоні зведеного підрозділу 92-ї окремої механізованої бригади за 5 км від с. Комсомольське Старобешівського р-ну Донецької обл.

У Олександра залишилися дружина та донька 1999 р. н.

Указом Президента України № 282/2015 від 23 травня 2015 р. «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

8 травня 2015 р., у День пам’яті та примирення, у Куп’янську була відкрита меморіальна дошка на честь куп’янчан, які загинули в зоні АТО.

КЛОЧКО Андрій Вікторович
21 червня 1982 р., с. Руська Лозова Дергачівського р-ну Харківської обл.
Капітан, начальник штабу зенітного ракетно-артилерійського дивізіону 25-ї окремої повітрянодесантної бригади (ОПДБр).

Андрій народився у родині медичних працівників. Був добрим, турботливим, чуйним до однокласників та вчителів.

Після закінчення у 1999 р. Русько-Лозівської школи вступив до Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, який успішно закінчив у 2004 р. за спеціальністю «Зенітні ракетно-артилерійські та зенітні артилерійські системи і комплекси ближньої дії». Був направлений до 17-ї окремої гвардійської танкової бригади. Але мрія бути десантником його не покидала, і через 2 місяці Андрій перевівся до 25-ї окремої Дніпропетровської повітрянодесантної бригади 6-го армійського корпусу Південного оперативного командування. За час служби мав безліч грамот, медалей, орденів. У 2008 р. брав участь у миротворчій операції в Косово. Із 2011 р. кар’єра молодого військового стрімко йшла вгору. У 29 років Андрій вже був капітаном і командиром 1-ї батареї зенітно-ракетного дивізіону 25-ї ОПДБр. Був чесним, добрим, хоробрим та дисциплінованим воїном, вірним військовій присязі. Він показав яскравий приклад відданості своєму народові та Батьківщині.

Андрій втратив батька в 4 роки, маму – в 20, тому розумів, що всього потрібно добиватися самому. Ніколи не опускав рук, а його довічний оптимізм надавав сил усім, хто його оточував.

Загинув Андрій 19 червня 2014 р. у бою в районі с. Закітне (під м. Красний Лиман, нині м. Лиман) Донецької обл. 21 червня йому виповнилося б 32 роки.

Похований він у рідному с. Руська Лозова Харківської обл.

Указом Президента України № 593/2014 від 15 липня 2014 р. «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України», нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (посмертно).

У жовтні 2014 р. у школі, яку закінчив герой, відбулося урочисте відкриття меморіальної дошки. На відкритті були присутні брат і сестра загиблого. Нещодавно у музеї з'явився куточок, присвячений Андрію.

У 2015 р. Андрію Клочку присвоєно звання «Почесний громадянин Дергачівського району» (посмертно). 14 жовтня 2015 р. у м. Дергачі було встановлено пам'ятний знак на честь захисників України, жителів Дергачівського р-ну, загиблих під час проведення АТО. Серед увічнених імен – і А. В. Клочко.

...Ветерани говорять, що смерть обирає кращих. Можливо, це так. У зоні АТО, де загинув Андрій, знаходяться дійсно найкращі з нашого мирного покоління. Що ж залишається від такого короткотривалого життя? Залишається добра пам'ять в серцях друзів та рідних.

Нам не повернути загиблих, не повернути час назад, нам залишається лише одне: берегти пам'ять!

КЛЮЄВ Сергій Борисович
2 серпня 1977 р., м. Харків.
Солдат, заступник командира взводу 22-го окремого мотопіхотного батальйону 92-ї окремої механізованої бригади.

Сергій мав юридичну освіту, був адвокатом. Із початком війни на сході країни не зміг стояти осторонь і добровольцем пішов на фронт.

Загинув 21 травня 2015 р. під Донецьком увечері, коли підрозділ був на бойовому завданні. Джип, в якому перебувало четверо військових, підірвався на протитанковій міні. Сергія було поранено, сильно травмовано обидві ноги. Він прийняв на себе всю силу вибуху, врятувавши інших бійців. На місці товариші по службі, які дивом залишилися живими, надали йому першу медичну допомогу та повезли на блокпост, де знаходилися медики, але дорогою від отриманих поранень Сергій помер.

Поховали героя у Харкові на кладовищі № 5. У нього залишилися мати та дружина Тетяна. Як розповідають товариші Сергія, він завжди був лідером, першим йшов на завдання, нічого не боявся, вирішував складні проблеми, у тому числі й юридичні, координувався з волонтерами та піклувався про інших солдатів.

Указом Президента України № 9/2016 від 16 січня 2016 р. «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» солдат С. Б. Клюєв нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (посмертно). На честь героя на будівлі ЗОШ № 68 м. Харків встановлено меморіальну дошку.

КОВШАР Дмитро Сергійович
12 жовтня 1993 р., смт Шевченкове Харківської обл.

Після закінчення Шевченківського ліцею вступив на заочне відділення Харківського інституту Міжрегіональної академії управління персоналом на спеціальність «Фінансовий менеджмент». У жовтні 2011 р. був призваний за контрактом до лав Збройних сил України. Служив у 3-му окремому полку спецпризначення, в/ч 2336, м. Кіровоград (нині м. Кропивницький).

Із квітня 2014 р. проходив службу у зоні АТО. Дмитро мав позивний «Ірокез». У серпні 2014 р. був поранений під час бою у районі Савур-Могили Донецької обл. У 2015 р. переведений до 310-го окремого інженерно-технічного батальйону, смт Новоайдар Луганської обл., в/ч 1579, виконував обов'язки санінструктора батальйону. У березні 2015 р. Дмитра Ковшара нагородили знаком «За військову доблесть».

В останні дні червня 2015 р. Дмитро служив на блокпості. У день загибелі, 4 липня 2015 р., перебував за 700 метрів від вибуху, але пішов надавати медичну допомогу товаришам. Після евакуації двох бійців залишався ще тяжко поранений солдат Роман Цапа. Саме під час його транспортування на 29-му блокпості на трасі «Бахмутка» поблизу смт Донецький хлопці натрапили на міну. Разом з Дмитром загинули молодший сержант І. Смоляр і солдат А. Романов.

Дмитро завжди був активним, у школі брав участь у всіх культурних і спортивних заходах. Протягом 10 років ходив на бальні танці, бо так хотіла мама. Якщо чимось захоплювався, то надовго. Займався боксом, качав біцепси на тренажерах. Зі шкільних років мріяв про військову справу. Часто ходив з батьком на полювання. Там він подекуди стріляв краще за дорослих: з п'яти разів потрапляв у десятку. Тож недарма, коли Дмитра зараховували до Кіровограда на службу, за словами мами, «він йшов як старший розвідник, а після того, як склав нормативи, назначили снайпером». Хлопець любив стрибати з парашутом. Полігони йому завжди подобалися. Після закінчення школи у Діми з'явилося бажання вступити до спецназу, дуже хотілося екстриму.

З початком військових дій на Донбасі, коли побачив першу кров, загибель друзів, твердо вирішив, що його місце там. «Хто, якщо не я», – таким було життєве кредо Д. Ковшара. Він завжди чинив по справедливості. «На війні Дмитро врятував життя багатьом солдатам. Раніше він у цих таблетках нічого не розумів, бо і сам ніколи не хворів. Коли все почалося, то зрозумів, що потрібна допомога людям, а медиків не вистачало. Серед речей Діми, які нам прислали, була сумочка з хрестиком, вона нині знаходиться в місцевому музеї», – розповідає мати.

З теплотою і любов'ю згадують Дмитра його шкільні друзі. Артем Василенко: «З першого класу і по сьогоднішній день ми разом. У школі Дмитро вирізнявся різноманітністю, куражем, веселістю. Хоч і навчатися не дуже любив, але був завзятим, дружелюбним, завжди підтримував товаришів, віддавав їм часточку позитивного настрою. З його влучних фраз можна було завести блокнотик. Навіть не віриться, що з Дімою могло таке статися. Але він залишиться у нас всередині». Однокласниця Євгенія Черняк: «Знаю Дмитра дуже давно. У ньому поєднувалося все найкраще. Завжди виручав. Якщо

з кимось щось траплялося, він перший приходив на допомогу. З Кіровограда ніколи не забував про нас. Дуже життєрадісна людина».

«Дима был чистым и ясным человеком, хорошим санитаром, «солнечным пацаном», – таким запам'ятала його товариш по службі Оксана (позивний «Мама»).

У Дмитра була кохана дівчина Олена Гончаренко, випускниця факультету астрофізики Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. З нею мріяв одружитися. Того року, коли загинув Дмитро, їй пропонували роботу за кордоном, але дівчина відмовилася. «Не уявляю, що робила б, якби дізналася там про долю свого коханого». Мати Олени, Ніна Гончаренко, згадувала: «Виглядав як дорослий чоловік. Відповідав за свої вчинки, завжди був конкретним. Дитина просто золота – таких більше немає. По-перше, належне виховання, по-друге, на нього можна було покластися...».

Указом Президента України № 9/2016 від 16 січня 2016 р. «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно). Орден вручили батькам 1 березня 2016 р., і цього ж дня відбулося урочисте відкриття пам'ятної дошки у ліцеї на честь героя. Дмитро є Почесним громадянином Шевченкового.

Похований Дмитро Ковшар у смт Шевченкове Харківської обл.

За матеріалами Карини Бондар

КОЛОДІЙ Сергій Володимирович
4 лютого 1981 р., смт Пересічна Дергачівського р-ну Харківської обл.
Капітан, командир механізованої роти 93-ї окремої механізованої бригади оперативного командування «Південь» Сухопутних військ Збройних сил України, в/ч А 1302. Герой України.

Закінчив Гвардійський ордена Червоної Зірки факультет військової підготовки ім. Верховної Ради України Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут».

Із червня 2014 р. брав участь у захисті Батьківщини в районі проведення АТО. Протягом липня-серпня 2014 р. – учасник блокування Донецького аеропорту. 28 вересня 2014 р. під час бою в аеропорту м. Донецьк особовий склад, який ніс чергування на взводному опорному пункті, був заблокований незаконними збройними формуваннями. Отримавши інформацію про бій на взводному опорному пункті, для рятування життя підлеглого особового складу капітан Сергій Володимирович Колодій, сам, на БМП-2 висунувся для деблокування підрозділу без прикриття.

Під час ворожої атаки був змушений вступити в нерівний бій з танком російської армії, даючи можливість особовому складу вийти з опорного пункту і не потрапити у полон. У ході бою БМП було знищено танком, а капітан Колодій загинув, гідно виконавши свій військовий обов'язок.

Ціною власного життя капітан Сергій Колодій врятував двадцятьох бойових побратимів. Так міг вчинити тільки справжній офіцер, герой і патріот. Він загинув за Україну, захищаючи її цілісність і незалежність. Загинув за єдиний український

народ. Поховали Героя у смт Пересічна Дергачівського р-ну Харківської обл.

Указом Президента України №754/2014 від 6 жовтня 2014 р. «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України», нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (посмертно). У серпні 2015 р. капітану Колодію посмертно присвоєно звання «Почесний громадянин Дергачівського району». 14 жовтня 2015 р. у м. Дергачі було встановлено пам'ятний знак на честь захисників України, жителів Дергачівського р-ну, загиблих під час проведення АТО. Серед увічнених імен і С. В. Колодій. Указом Президента України №350/2016 від 23 серпня 2016 р. «за особисту мужність, героїзм, вірність військовій присязі, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України», Сергію Колодію присвоєно звання Героя України з удостоєнням ордена «Золота Зірка» (посмертно).

КОМАРОВ Ігор Олексійович
20 серпня 1975 р., м. Харків.
Старший сержант, заступник командира 3-го взводу снайперської роти 93-ї окремої механізованої бригади.

У 1993 р. закінчив СПТУ № 23.

Загинув 29 серпня 2014 р. під час виходу з Іловайського котла так званим «зеленим коридором» на перехресті доріг із с. Побєда до с. Новокатеринівка, поруч зі ставком. Разом з ним загинули і бійці 93-ї механізованої бригади, які досі ще не опізнані (не ідентифіковані). Був ексгумований пошуковцями Місії «Евакуація-200» («Чорний тюльпан») 11 вересня 2014 р. Ідентифікований за експертизою ДНК.

Похований Ігор Олексійович на кладовищі № 18 м. Харків. У нього залишилися батьки, сестра.

Указом Президента України № 9/2016 від 16 січня 2016 р. «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» І. О. Комаров нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

КОПИЦЯ Олександр Вікторович
15 січня 1977 р., м. Куп'янськ Харківської обл.
Солдат резерву, водій 1-го відділення 2-го взводу 3-ї роти спеціального призначення (резервного батальйону) «Донбас» в/ч 3027 Північного оперативно-територіального об'єднання Національної гвардії України.

Восени 2014 р. Олександр залишив роботу фармацевта та добровольцем пішов

на фронт. Мав позивний «Дадді». Серед товаришів по службі зарекомендував себе досвідченим, принциповим і дисциплінованим військовослужбовцем.

31 січня 2015 р. поблизу м. Вуглегірськ Бахмутського р-ну Донецької обл. під час виконання службово-бойового завдання щодо евакуації поранених військовослужбовців група, до складу якої входив О. В. Копиця, потрапила у засідку терористів. Олександр, захищаючи поранених військових, разом з іншими бійцями рятувальної групи, не шкодуючи свого життя, мужньо прийняв бій, проте сили були нерівні. Під час бою Олександр загинув, але до останнього моменту намагався врятувати поранених.

Поховали Олександра Копицю у м. Харків на кладовищі № 15. У нього залишилися дружина Людмила, донька 1999 р. н. та син 2009 р. н.

Указом Президента України № 365/2015 від 28 червня 2015 р. «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» солдат резерву О. В. Копиця нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

КУЗНЄЦОВ В'ячеслав Михайлович
30 червня 1975 р., с. Циркуни Харківського р-ну Харківської обл.
Старшина, відділ прикордонної служби «Біловодськ» Луганського загону Державної прикордонної служби України.

9 вересня 2014 р. прикордонний наряд у складі старшого лейтенанта Олександра Максименка, прапорщика Юрія Лук'янцева, старшини В'ячеслава Кузнєцова, сержанта Артема Кручиніна, молодшого сержанта Віталія Скокова вирушив автомобілем для несення служби. Під час слідування в р-ні с. Нижньобараниківка Біловодського р-ну Луганської обл. автомобіль підірвався на фугасі, прикордонників викинуло в повітря, автівка миттєво запалала. Олександр Максименко, Юрій Лук'янцев та В'ячеслав Кузнєцов загинули, тяжкопоранені Артем Кручинін і Віталій Скоков відповзали від місця вибуху. Цей момент відзняли оператори каналу «ІРТА», які випадково опинилися поруч.

В'ячеслава Кузнєцова поховали у с. Циркуни Харківського р-ну Харківської обл. У В'ячеслава залишилися дружина Оксана, п'ятирічна донька та маленький син.

Указом Президента України № 754/2014 від 6 жовтня 2014 р. «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України», нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

На будівлі Циркунівської ЗОШ, яку закінчив В'ячеслав, встановлено меморіальну дошку.

«...Над полем, осяяним по-осінньому ще нескупим сонцем, навскіс до горизонту, грізно клубочачись, тягнувся шлейф чорного диму. Горіло не поле: дим підіймався від палаючого вогнищем остова перекинутої машини. Із неї раз у раз доносилася якась приглушена тріскотня: то від вогню розривалися бойові набої.

А у високій траві то завмираючи на місці, то перекочуючись з боку на бік,

нестерпно важко долаючи кожен метр землі, повзли двоє військових. Залишаючи кривавий слід, вони з останніх зусиль намагалися збільшити відстань, що відділяла їх від смертельного вогнища на польовій дорозі.

Побачене можна було б сприйняти як високопрофесійну, зроблену телевізійниками «картину» тривожних буднів українських патріотів, які на сході країни ведуть бойові дії з місцевими сепаратистами та їхніми російськими поплічниками, котрі розв'язали неоголошену війну проти суверенної держави. Але все, що закарбували на відеоплівку оператори обласної телекомпанії «ІРТА», була реальна дійсність служби воїнів у зелених беретах – прикордонного наряду ВПС «Біловодськ» Луганського загону. А телевізійники обласного телеканалу випадково стали свідками цього, коли їхали у своїх справах – підготувати сюжет про загибель від обстрілу російською артилерією двох сімей місцевих жителів. Зіткнувшись з неочікуваним, вони не розгубились: оператор увімкнув телекамеру, і згодом тисячі людей стали свідками підступної війни доморощених терористів та їхніх російських помічників навіть у дні так званого «перемир'я» ворогуючих сторін.

…Вівторок 9 вересня для особового складу ВПС «Біловодськ» нічим не відрізнявся від попередніх. Служба, яка для прикордонників уже була звичною, вимагала від кожного не лише високої дисциплінованості, а й постійної готовності до бойових дій з тими, для кого вони на рідній землі стали ворогами. Віддаючи наказ прикордонному наряду на охорону державного кордону, командир підрозділу майор Олексій Тищенков у своїх підлеглих не сумнівався, мав упевненість, що у будь-якій обстановці вони діятимуть сміливо й рішуче. Хоча на ділянці їх ВПС обстановка була більш-менш спокійною, підрозділ постійно перебував у стані найвищої боєготовності.

Майор, ніби пересвідчуючись у власній упевненості за своїх підлеглих, ще раз кинув прискіпливий погляд на склад прикордонного наряду. Очима зупинився на обличчі старшого лейтенанта Олександра Максименка. Випускник Національної академії ДПСУ імені Богдана Хмельницького, яку за напрямком підготовки «Охорона та захист державного кордону» закінчив 2011 року, викликав у душі командира повагу. Старанний, маючи спокійний характер, ще молодий офіцер ніколи не цурався порад старших, вимогливо ставився як до обраної ним професії військового, так власне й до себе. За три роки його служби у ВПС «Біловодськ» можна сміливо було робити командирський висновок: старший лейтенант Олександр Максименко – офіцер перспективний.

За лічені хвилини прикордонний наряд, очолюваний старшим лейтенантом Олександром Максименком, у складі прапорщика Юрія Лук'янцева, старшини В'ячеслава Кузнєцова, сержанта Артема Кручиніна і молодшого сержанта Віталія Скокова з необхідним для служби у зоні АТО озброєнням покинули на автомобілі розташування свого підрозділу. Попереду простягалася польова дорога…

…Мине час. У нерівній борні на сході країни з підступним ворогом вистоять українські патріоти. І знову, як завжди в роки утвердження своєї суверенності, воїни у зелених беретах у нових історичних умовах на рубежах своєї держави будуть надійно берегти мир і спокій на рідній землі, не забуваючи та щиро шануючи імена нинішніх її захисників. У це віриться з оптимізмом, інакше й бути не може. Як і в те, що біля дороги, у полі, де зустріли останню мить свого життя прикордонники із ВПС «Біловодськ» буде з часом стояти пам'ятний знак-камінь з увічненим написом на ньому: «Тут у роки боротьби з терористами та їхніми російськими помічниками від закладеного диверсантами фугасу загинули прикордонники: Максименко Олександр Олександрович, Лук'янцев Юрій Олександрович і Кузнєцов В'ячеслав Михайлович. Вічна їм пам'ять».

Василь Клименко

КУРИЛКО Сергій Вікторович
28 травня 1977 р., смт Вільшани Дергачівського р-ну Харківської обл.
Солдат, старший водій 15-го окремого мотопіхотного батальйону 58-ї окремої мотопіхотної бригади Збройних сил України.

24 лютого 2015 р. Сергій Курилко був мобілізований до лав Збройних сил України. Служив у зоні проведення антитерористичної операції.

Загинув 19 травня 2015 р., підірвавшись на фугасі, рухаючись на броньованій розвідувально-дозорній машині (БРДМ) на допомогу бійцям, які потрапили у засідку в с. Катеринівка Попаснянського р-ну Луганської обл.

22 травня 2016 р. Сергія поховали на Павлівському цвинтарі у смт Вільшани Дергачівського р-ну. Йому було 37 років (за кілька днів мало виповнитись 38 років). Він був люблячим сином, чоловіком, батьком.

Указом Президента України №9/2016 від 16 січня 2016 р. «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» солдат С. В. Курилко нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У серпні 2015 р. Сергію Курилку було присвоєно звання «Почесний громадянин Дергачівського району».

14 жовтня 2015 р. у м. Дергачі було встановлено пам'ятний знак на честь захисників України, жителів Дергачівського р-ну, загиблих під час проведення АТО. Серед увічнених імен – ім'я Сергія Курилка.

ЛАВРЕНКО Олександр Миколайович
9 березня 1983 р., м. Лозова Харківської обл.
Капітан, командир танкової роти 93-ї окремої механізованої бригади.
Герой України.

Після 11 класів ЗОШ №7 м. Лозова вступив до Харківського інституту танкових військ ім. Верховної Ради України, який закінчив у 2005 р.

Загинув 21 липня 2014 р. у сел. Піски Ясинуватського р-ну Донецької обл. Похований Олександр Миколайович Лавренко у м. Лозова Харківської обл.

...21 липня 2014 р. у боях за сел. Піски у передмісті Донецька екіпаж танка, яким командував командир танкової роти танкового батальйону 93-ї окремої механізованої бригади оперативного командування «Південь» капітан Олександр Миколайович Лавренко, у складі танкової роти при підтримці механізованого взводу вів бій по захопленню та знищенню опорного пункту терористів.

Оволодіння населеним пунктом відкривало можливість закріпитися на підступах до обласного центру та розірвати кільце оточення навколо підрозділів Збройних сил України на території Донецького аеропорту. Після отримання бойового наказу екіпаж танка капітана Олександра Лавренка у складі мобілізованих військовослужбовців – навідника, молодшого сержанта Олександра Миколайовича Вохромеєва та механіка-водія, солдата Андрія Олександровича Кулягіна, в голові колони вийшов на блокпост терористів і потрапив у засідку. Зав'язався бій.

На блокпості знаходилися два танки та кулеметні обслуги. За блокпостом розташовувалися мінометна батарея і снайперські позиції терористів. Противник вів прицільний вогонь з танків та мінометів. Прямим пострілом із танка капітана Олександра Лавренка було вражено один із танків противника. Наступними влучними пострілами знищені кулеметні обслуги та два автобуси терористів.

Під час мінометного обстрілу екіпаж бойової машини піхоти БМП-2, яка рухалася в колоні за танком, розпочав евакуацію поранених військовослужбовців. Захопивши ворожий блокпост, екіпаж танка вогнем танкової гармати та кулемета прикривав механізований підрозділ і евакуаційну групу.

Отримавши інформацію про початок контратаки терористів, танк капітана Олександра Лавренка під час бою першим висунувся на ймовірний рубіж атаки, знищив дві мінометні обслуги ворога і значно відірвався від основних сил танкової роти. Ухиляючись від вогню противника, бойова машина потрапила на потужний фугас, внаслідок цього члени екіпажу танка молодший сержант Олександр Вохромеєв та солдат Андрій Кулягін загинули. Будучи важкопораненим, капітан Олександр Лавренко не здався ворогові та не допустив захоплення танка, підірвавши себе в бойовій машині.

Завдяки героїчним діям екіпажу на чолі з капітаном Олександром Лавренком вдалося не допустити контратаки елітного підрозділу терористів «Кальміус», що дало змогу підрозділам батальйонної тактичної групи 93-ї окремої механізованої бригади закріпитися на підступах до міста та виконати бойове завдання.

Указом Президента України № 311/2015 від 4 червня 2015 р. нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (посмертно). Указом № 3 від 23 червня 2015 р. нагороджений народною відзнакою – орденом «Народний Герой України» (посмертно). Указом Президента України № 388/2016 від 9 вересня 2016 р. «за виняткову мужність, героїзм і самопожертву, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» присвоєно звання Героя України. 13 жовтня 2016 р. на будівлі ЗОШ № 7 м. Лозова, яку закінчив Олександр, відкрили меморіальну дошку пам'яті героя АТО.

ЛИТВИН Олег Олексійович
29 серпня 1979 р., с. Ленінське (нині с. Грушівка) Апостолівського р-ну Дніпропетровської обл.
Солдат, механік-водій 2-ї роти 25-го окремого мотопіхотного батальйону «Київська Русь»

Олег був наймолодшою дитиною в сім'ї, мав старшу сестру та на два роки від нього старшого брата. Мати, Тетяна Никифорівна, працювала пекарем, роботи було досить багато, тому діти

змалечку звикали допомагати по дому та не завдавали зайвого клопоту. Односельці пам'ятають Олега як спокійного, доброзичливого, привітного, уважного хлопчика, який цікавився навколишнім світом та книжками. Він мав якусь внутрішню потребу опікуватися кимось – приносив додому поранених пташок і тваринок, лікував їх самотужки. Класний керівник Лариса Валеріївна згадує Олега, як хлопця врівноваженого, серйозного, але з гумором, із загостреним почуттям справедливості та людської гідності. Добре знав математику і захоплювався цим предметом – вважали, що у майбутньому стане великим математиком.

Після смерті батька юнакові довелося подорослішати швидше за своїх однолітків. «Усі ми думаємо про танці і розваги, а він про щось інше. Кудись на роботу біжить. Тоді про нього почали говорити: немає щастя змолоду, не буде його довіку», – розповідає однокласниця Аня. Щоб допомогти сім'ї, Олег влітку працював на тракторі. Там поступово навчився розбиратися у техніці. Після 9-го класу, маючи неабиякі математичні здібності, перейшов до фізико-математичного ліцею у Зеленодольську. Викладачі ліцею були дуже задоволені учнем, який міг легко вирішити завдання, наприклад, з інформатики для програми 11-го класу. Після школи закінчив Харківський фінансово-економічний інститут за спеціальністю «Бухгалтерський облік».

За час строкової служби Олег встиг засвоїти декілька військових спеціальностей. Спочатку проходив підготовку як розвідник. Згодом був переведений до танкового підрозділу. Його здібності та любов до техніки допомогли стати хорошим спеціалістом. Пізніше, вже в АТО, він допомагав танкістам як механік.

Останні 10 років О. Литвин мешкав у Харкові. Був відомим спортсменом-кінологом, брав активну участь у розвитку в Україні кінологічного спорту, був тренером, капітаном команди «КЛАСС» (Клуб любителів аджиліті і спорту з собаками), кандидатом у майстри спорту та здобув кваліфікацію судді з аджиліті.

З початком антитерористичної операції на сході України Олег разом з друзями активно займався волонтерською діяльністю: допомагали армії, збирали кошти, власноруч бронювали машини. Самі розробляли проекти та робили так званих «монстриків» зі звичайних вантажівок і позашляховиків. Одного разу друг Олега, волонтер, під час бронювання серйозно поранив собі болгаркою ногу, відкрилася кровотеча, яку зупинити не вдалося. На великій швидкості, нехтуючи всіма правилами, він доставив товариша до лікарні з тиском 60/40, але встиг вчасно.

29 серпня 2014 р., в день свого 35-річчя, Олега мобілізували до лав Збройних сил України і направили в зону АТО служити солдатом у складі 2-ї роти 25-го окремого мотопіхотного батальйону «Київська Русь» на посаді механіка-водія. Про те, що йде в АТО, на війну, не говорив мамі. Він з дитинства дуже обережно ставився до мами – у неї хворе серце, тому намагався якнайменше турбувати її. Увесь час служби щось вигадував – то на будівництво, то десь за кордон збирається, пояснюючи, чому не може приїхати. Між ним та мамою існував якийсь духовний особливий зв'язок – вони відчували одне одного на відстані.

У батальйоні Олега відібрали до розвідвзводу за досвід та навички. Він сподобався комбату своєю відповідальністю, розумом, творчим підходом, а його математичні здібності знадобилися для розрахунків артилерійських координат. Мав позивний «Шаман» – за майстерність та вміння що завгодно полагодити, навчити та допомогти. Командир батальйону намагався тримати «Шамана» ближче до себе, розраховуючи з часом виховати гідну заміну собі. Він згадує, як повів Олега у перший бій. Ситуація була напруженою, треба йти у бій. «Ти впевнений, що готовий до бою?» – запитав командир. «Шаман» відповів, що абсолютно впевнений: він не спасує. Комбат пізніше згадував, що таких надійних, як «Шаман», взагалі по життю небагато: «Хлопці, треба бути там-то». – «Комбат, ми вже там!» Бої, бойові чергування, спецоперації – вивезення поранених та

евакуація мирних жителів, рейди, глибока розвідка, а також більш тонка робота – збір розвідданих – «Шаман» був скрізь.

Олег Литвин загинув 14 листопада 2014 р. під час обстрілу російськими збройними формуваннями блокпосту в районі м. Дебальцеве. Цей блокпост мав назву Батін пост (на честь Баті – позивний одного з командирів). Цей пост вважався одним з найнебезпечніших – там досить часто траплялися провокації з боку російсько-терористичних військ. Також через нього намагалися пройти різного роду диверсанти, гаряче там було завжди. Того дня розвідка отримала інформацію про можливу танкову атаку на пост. Згідно з розвідданими, це повинно було статися десь о 13-й годині дня. Через пост йшов транспорт мирних мешканців, але одна машина здалася якоюсь підозрілою. Повідомили розвідці. «Шаман», який знаходився у штабі розвідки, зацікавився інформацією та став прохати командира відпустити його на 15 хвилин оглянути машину. Командир дуже не хотів відпускати його, бо окрім інших обставин, «Шаману» треба було їхати у складі групи на посилення до однієї з позицій. Але Олег наполягав, що швиденько повернеться. Він встиг... щойно він приїхав – почався обстріл мінами 120-мм калібру. За усіма правилами з машин треба виходити та лягати на землю, Олег встиг вискочити, вибрав правильну позицію – під уклон, був прикритий БТРом і ще однією машиною з боку обстрілу. Почав повзти до укриття. Йому не вистачило усього десяти метрів – одна з мін за якоюсь фатальною випадковістю перелетіла через БТР і вибухнула за метр від Олега. Загинув він миттєво. За словами товаришів по службі: «Погиб за нас, за мирную жизнь, за детские рисунки без войны. Напротив его фамилии в списке нет пометки «посмертно». Это правда. Он жив для нас, потому что каждому из нас оставил частичку своей души: что-то открыл, чему-то научил – и это будет жить в нас, мы будем делиться этим с другими, это и есть бессмертие...». Коли Олега везли з місця загибелі, бійці, дізнавшись, кого саме везуть, віддавали салют на його честь.

Указом Президента України № 109/2015 від 26 лютого 2015 р. «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України», нагороджений орденом «За мужність» III ступеня. Наказом Міністра оборони України нагороджений знаком «За зразкову службу», медаллю Української православної церкви Київського патріархату «За жертовність і любов до України» (посмертно).

Поховали Олега Литвина на почесному місці на кладовищі у с. Грушівка Апостолівського р-ну Дніпропетровської обл. У нього залишилися мати, син, дружина. З 14 листопада 2015 р. ім'я Олега носить вулиця, на якій він народився та виріс. На будівлі школи, у якій навчався герой, встановили меморіальну дошку. Його ім'я увічнено на стелі Захисникам Вітчизни у рідному селі.

МАГОМЕДОВ Кадир Кримханович
19 лютого 1972 р., м. Харків.
Молодший сержант резерву, старший стрілець-кулеметник 1-го відділення 2-го взводу 1-ї роти спеціального призначення батальйону спеціального призначення (резервного батальйону) в/ч 3027 Північного оперативно-територіального об'єднання Національної гвардії України. Позивний «Карат».

31 січня 2015 р. під час виконання службово-бойового завдання група, до складу якої входив молодший сержант резерву К. К. Магомедов, брала участь у спеціальній операції зі знешкодження противника біля м. Вуглегірськ Донецької обл. Кадир, незважаючи на небезпеку та постійний обстріл сепаратистів, забезпечив прикриття свого підрозділу, допомагав виносити поранених із поля бою. Під час бою Кадир Магомедов загинув.

Поховали Кадира у Харкові на кладовищі № 14. У нього залишилися дружина та син 1998 р. н.

Указом Президента України № 365/2015 від 27 червня 2015 р. «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

МАЙСЕЄВ Станіслав Анатолійович
17 березня 1993 р., с. Гусарівка Балаклійського р-ну Харківської обл.
Старший солдат, розвідник-кулеметник 3-го окремого полку спеціального призначення.

Зростав Станіслав у с. Шевелівка Балаклійського р-ну в хорошій родині, де шанують один одного, де такі поняття, як честь і совість – не просто слова. Проходив службу за контрактом у м. Кіровоград (нині м. Кропивницький).

Під час антитерористичної операції група військовослужбовців-розвідників в/ч А 0680 у складі 6-ї роти, в якій служив Станіслав, була передана 72-й механізованій бригаді. 15 липня 2014 р., знаходячись за чотири кілометри від Ізвариного, потрапила під мінометний обстріл. Від вибуху снаряда під час виконання бойового завдання в зоні АТО поблизу смт Ізварине Луганської обл. Станіслав загинув. Загиблому – лише 21 рік. «Під час цього обстрілу у нас загинуло восьмеро хлопців, дев'ятий від тяжких поранень помер у госпіталі. Серед них – рядові воїни, як Станіслав, а також заступник командира батальйону підполковник Юрій Коваленко та старший сержант Микола Алексєєв. Дуже страшно втрачати повних сил юнаків. Гинуть найкращі...», – сказав виконуючий обов'язки заступника командира в/ч В 2336 майор Андрій Неживий, який разом із побратимами та товаришами приїхав, щоб провести героя в останню путь.

25 липня Станіслава поховали у с. Шевелівка Балаклійського р-ну Харківської обл.

Указом Президента України № 651/2014 від 14 серпня 2014 р. «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України», нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У листопаді 2014 р. на будівлі Шевелівської загальноосвітньої школи, де навчався герой, відкрито меморіальну дошку. У лютому 2016 р. в Кіровограді (нині м. Кропивницький) на честь Станіслава Майсеєва названо вулицю (колишня назва «40 років України»).

МАНСУРОВ Андрій Сергійович
10 липня 1989 р., м. Куп'янськ Харківської обл.
Сержант, командир танка 2-го танкового взводу 1-ї танкової роти 1-го танкового батальйону 1-ї окремої гвардійської танкової бригади.

Після закінчення Харківської ЗОШ № 121 вступив до Первомайського професійного ліцею, де здобув професію електрогазозварника.

У 2007 р. призваний до лав Збройних сил України на строкову службу. Службу проходив у 169-му навчальному центрі Сухопутних військ Збройних сил України «Десна» (смт Десна Козелецького р-ну Чернігівської обл.). Із 2008 р. – військова служба за контрактом у складі 1-ї окремої гвардійської танкової бригади 8-го армійського корпусу на посаді командира танка 2-го танкового взводу 1-ї танкової роти 1-го танкового батальйону.

З початком бойових дій на сході нашої держави Андрій зі зброєю став на захист рідної землі. Його родина жила надією, що з їх захисником буде все добре, адже він так хотів, щоб його донечки ніколи не знали, що таке війна. 3 серпня 2014 р. під час виконання бойового завдання по звільненню села Красний Яр Краснодонського р-ну Луганської обл. танк, в якому перебував сержант Мансуров, підірвався на протитанковому фугасі. В результаті вибуху 25-річний Андрій загинув.

Поховали Андрія Мансурова в смт Гончарівське Чернігівського р-ну Чернігівської обл.

Указом Президента України № 708/2014 від 8 вересня 2014 р. «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України», сержант А. С. Мансуров нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

МИСЛА Мирослав Іванович
4 липня 1992 р., с. Приборжавське Іршавського р-ну Закарпатської обл.
Молодший лейтенант, командир механізованого взводу механізованої роти 93-ї окремої механізованої бригади командування «Схід» Сухопутних військ Збройних сил України.

У 2013 р. закінчив історичний факультет Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Активний учасник Революції Гідності, під час якої був спеціальним кореспондентом та ведучим цілодобового мовлення на радіо «Голос Свободи».

Двадцятиоднорічний юнак прагнув потрапити в найгарячіші точки АТО: найскладніша ділянка сел. Піски перед

Донецьким летовищем. У червні–липні 2015 р., діставши перелом руки, Мирослав тимчасово усувається від виконання бойових завдань, але поки видужує, не відсиджується вдома, а присвячує весь свій час роботі прес-служби підрозділу.

«Друг "Мисливець" – це людина-джерело, він міг зарядити бійця, якщо його моральні сили були вичерпані. Мирослав глибоко вивчав теми, які його цікавили. Міг досхочу говорити і про воєнну стратегію, і провести майстер-клас із ножового бою чи з володіння будь-яким видом зброї, що є в арсеналі підрозділу. Мирослав – це людина з плаката, людина-взірець. Серйозний, заворожливий, цілеспрямований, без краплі фальші, у будь-якій ситуації міг відшукати щось для себе найкраще. Він бачить проблему й намагається з нею впоратися, а не впасти на підступах. Його очі – постійно горять, він завжди запалений ідеєю», – говорить депутат Хмельницької обласної ради Віктор Бурлик.

Мирослав проходить разом з підрозділом позиційні бої біля Донецького аеропорту. Восени 2015 р. призначений на посаду командира відділення у складі 3-го штурмового взводу. Влітку 2016 р. вояк проходить тримісячний офіцерський курс підготовки в Національній академії Сухопутних військ імені Петра Сагайдачного. Отримує звання молодшого лейтенанта. Повернувшись у підрозділ, призначається командиром взводу у складі 8-ї штурмової роти. Його підрозділ – завжди один із кращих, всі бойові завдання виконує без зауважень, серед особового складу авторитет його незаперечний.

«Мирослав на війні – втілення ідеального українського солдата, чіткого й скупого у висловах, спокійного, дисциплінованого, охайного. На фронті він ставав абсолютним воїном, постійно прагнув на передову, хоча його намагалися відгородити від ризику. Брав участь в обороні Водяного, Пісків, Опитного Донецької обл. У цивільному житті – зовсім інша людина: веселий, захоплений хлопчина, з купою ідей, невловимий у мандрах. Мирослав Мисла у свої 24 роки – цілісна особистість із ясними очима, людина без шуму навколо». Кожен приїзд у відпустку чи у відрядження Мирослав використовував для поповнення своєї бібліотеки, брав участь у наукових конференціях, ідеологічних лекторіях, зустрічах у школах. Вірив, що після війни візьметься за викладацьку роботу та повернеться до журналістської практики.

Мирослав загинув 2 жовтня 2016 р. у бою з ворогом під час шквального обстрілу з АГС-17 та крупнокаліберної стрілецької зброї позицій українських військових поблизу Кримського, що на Луганщині, від осколкового поранення, несумісного з життям. 4 жовтня 2016 р. у с. Волохів Яр Чугуївського р-ну Харківської обл., у сільській школі, попрощалися з героєм. У журбі залишилася самотня мати. Похований Мирослав у с. Волохів Яр Чугуївського р-ну Харківської обл.

Указом Президента України №442/2016 від 12 жовтня 2016 р. «за вагомий особистий внесок у зміцнення обороноздатності Української держави, мужність, самовідданість і високий професіоналізм, виявлені під час бойових дій та при виконанні службових обов'язків», нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (посмертно).

У січні 2017 р. у Харківському національному університеті ім. Каразіна відкрито меморіальну дошку, присвячену пам'яті студентів і випускників, які загинули в зоні проведення АТО. Серед імен – ім'я Мирослава Мисли.

МИХАЙЛЮК Михайло Леонідович
16 лютого 1980 р., с. Яковлівка Лозівського р-ну Харківської обл.
Старший солдат, механік-водій 92-ї окремої механізованої бригади, в/ч А 0501.

До війни Михайло працював у сільському господарстві. Від мобілізації не переховувався. За словами близьких друзів, загиблий був дуже набожним. Він мобілізовувався за умови, що зброї у руки не візьме – цього не дозволяли його релігійні переконання. Так Михайло потрапив до ремонтної роти.

29 січня 2015 р. Михайло на тягачі МАЗ-537 віз на передову з ремонту танк Т-64 БВ. Неподалік від м. Щастя Луганської обл. ремонтники потрапили під мінометний обстріл. Михайло вийшов з кабіни, як поруч розірвалася міна. Від отриманих поранень, несумісних з життям, Михайло загинув на місці.

3 лютого 2015 р. Михайла поховали у рідному селі Яковлівка Лозівського р-ну Харківської обл. У нього залишилися батьки.

Указом Президента України № 282/2015 від 23 травня 2015 р. «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» старший солдат М. Л. Михайлюк нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

НІКОЛЕНКО Анатолій Володимирович
15 липня 1960 р., м. Харків.
Солдат резерву, кулеметник 6-го відділення 3-го взводу спеціального призначення 1-ї роти спеціального призначення 2-го батальйону спеціального призначення в/ч 3027 Північного оперативно-територіального об'єднання Національної гвардії України «Донбас».

Закінчив СШ № 106 м. Харків. Із травня 1979 по травень 1981 р. проходив строкову службу в Збройних силах СРСР. Із грудня 1979 по травень 1981 р. служив механіком-водієм 860-го окремого мотострілецького полку 40-ї загальновійськової армії (в/ч п/п 89933, м. Файзабад, провінція Бадахшан, Республіка Афганістан). Після демобілізації повернувся до Харкова. Працював в автомобільному сервісі, останнім часом – охоронцем.

Будучи патріотом своєї країни, незважаючи на свій вік, Анатолій не зміг залишитися осторонь подій, що стали загрозою суверенітету та територіальної цілісності України. У травні 2014 р. добровольцем вступив до батальйону територіальної оборони «Донбас». «Це справжня війна, – сказав він другові. – Не буде нас – не буде країни. Молоді хлопці не повинні гинути. Мають воювати літні досвідчені люди».

У червні 2014 р. А. Ніколенко пройшов підготовку в навчальному центрі Національної гвардії України в с. Нові Петрівці Вишгородського р-ну Київської обл. і був направлений у зону антитерористичної операції на схід України. На фронті мав позивний «Карат». Визволяв населені пункти Донецької і Луганської областей, в тому числі міста Артемівськ, Лисичанськ, Попасна, Курахове. 13 серпня 2014 р. їхній взвод прибув до м. Іловайськ Донецької обл., де вже йшли жорстокі бої.

20 серпня 2014 р. мікроавтобус «Тойота», на якому з Іловайська вивозили поранених (за свідченням офіцера з позивним «Дантист», у машині перебували 8 бійців батальйону «Донбас» та військовослужбовець ЗСУ), в районі сел. Грабське Амвросіївського р-ну Донецької обл. потрапив у засідку, влаштовану двома взводами регулярних військ ЗС Російської Федерації. У цьому бою загинули «Колдун», «Румун», «Арт», а «Карат», діставши тяжке поранення, підірвав ручною гранатою себе та кількох росіян, які намагалися захопити його у полон (завдяки цьому уцілілі воїни зуміли відірватися від ворога і дістатися своїх військ).

«Я завдячую йому життям. Він – розвідник, фаховий військовий, і всі гарні слова, що я знаю про чоловіків, можна сказати саме про нього, – згадує 48-річний Михайло з позивним «Дантист» із Львівської обл. – Він був старший за всіх нас і мав найбільший бойовий досвід. Якби не він, нас трьох не було б зараз на Землі». Подвиг «Карата» змінив і світосприйняття його шкільного товариша Олега: «Раніше такі вчинки – віддати життя за товаришів – ми бачили лише в старих фільмах про війну. А тепер ці легенди стали нашим життям». Після загибелі друга Олег вирушив у зону бойових дій добровольцем.

Поховали Анатолія Ніколенка з військовими почестями на кладовищі № 18 м. Харків (квартал 10). У нього залишилися сестра, рідний та прийомний сини.

На панахиду героя прийшли не тільки рідні та побратими, а й однокласники і старенький класний керівник. «Його всі любили! – говорить сестра Світлана, молодша від брата на шість років. – Тільки уявіть, за все життя в нас не було жодної сварки. Хіба таке буває?»

За спогадами рідних і товаришів, Анатолій був надійним, добрим, справедливим, надзвичайно любив тварин і навіть позивний узяв на честь свого улюбленого собаки, вівчарки. Бійці додають, що він всіляко підтримував своїх побратимів на війні, мав особливу моральну силу, був справжнім бійцем. Більшість друзів з дитинства звали його Антоном замість паспортного імені. «Антон був тією людиною, котра робить оточуючих сильнішими та впевненими, поряд з ним тепліше та легше дихати», – каже побратим Ніколенка.

Указом Президента України № 892/2014 від 27 листопада 2014 р. «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» солдат резерву А. В. Ніколенко нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно). 1 липня 2015 р. на честь Анатолія його позивним – «Карат» – названо один із танків танкової роти 46-го окремого батальйону спеціального призначення ЗСУ «Донбас–Україна». У 2015 р. до річниці визволення м. Попасна вулицю Піонерську перейменовано на вулицю Анатолія Ніколенка.

НОВАК Андрій Сергійович
20 червня 1981 р., м. Луганськ.
Капітан, старший офіцер прикордонної оперативно-розшукової групи прикордонної комендатури Луганського прикордонного загону, в/ч 9938.

Разом з родиною переїхав до Харкова. Закінчив Харківський інститут танкових військ імені Верховної Ради України. Військову службу проходив в Одесі. У 2006 р. Андрій після звільнення зі служби повернувся до Харкова.

У березні 2014 р. мобілізований до лав ЗСУ у званні капітана і направлений до Луганська у складі Луганського прикордонного загону. Його бойовий шлях проходив через найгарячіші точки фронту – Краснодон, Ізварине, Щастя, Станицю Луганську, Трьохізбенку, Новоайдар. У вересні 2014 р. Андрія призначили на посаду старшого офіцера прикордонної оперативно-пошукової групи прикордонної комендатури. А в грудні того ж року, під час виконання бойового завдання, Андрій Новак загинув у смт Новоайдар.

Доля вирішила повернути його на рідну Луганщину. Гірка правда у тому, що смерть він зустрів там, де йому було подаровано життя.

Андрій Новак був життєрадісним, веселим і чуйним, оптимістичним. Дуже любив сина Кирила 2008 р. н. і дружину Інну. Поважав батьків. Ніколи не ховався за спинами інших та відстоював свою точку зору. Завжди першим приходив на допомогу друзям. До того ж, належав до затятих футбольних вболівальників – «ультрас» – Харківської футбольної команди «Металіст».

Похований Андрій Новак на кладовищі № 18 м. Харків.

ПАКАЛО Олексій Іванович
13 березня 1994 р., смт Пересічна Дергачівського р-ну Харківської обл.
Сержант, головний сержант взводу 30-ї окремої механізованої бригади.

31 серпня 2014 р. загинув під час виконання бойового завдання в зоні проведення АТО поблизу м. Лутугине Луганської обл. Похований Олексій у смт Пересічна Дергачівського р-ну Харківської обл.

Указом Президента України № 270/2015 від 15 травня 2015 р. «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У серпні 2015 р. Олексію Пакалу присвоєно звання «Почесний громадянин Дергачівського району». 14 жовтня 2015 р. у м. Дергачі було встановлено пам’ятний знак на честь захисників України, жителів Дергачівського р-ну, загиблих в зоні АТО. Серед увічнених імен – і О. І. Пакало.

ПЛОХОДЬКО Руслан Володимирович
14 січня 1975 р., м. Харків.
Майор, підполковник (посмертно).
Командир вертолітної ланки 16-ї окремої бригади армійської авіації 8-го армійського корпусу Сухопутних військ ЗС України.

Руслан Плоходько був досвідченим пілотом, у складі українського миротворчого контингенту в Ліберії і ДР Конго брав участь в операціях. У січні 2007 р. отримав звання майора і був нагороджений медалями ООН «UNMIL», «15 років Збройним Силам України», «За сумлінну службу» III ст., пам'ятним нагрудним знаком «Воїн-миротворець».

Загинув 2 травня 2014 р. під час проведення АТО на сході України поблизу м. Слов'янськ Донецької обл. Два вертольоти Мі-24 Збройних сил України здійснювали повітряне патрулювання району. Один з них був підбитий російськими ПЗРК. Ризикуючи власним життям, екіпаж Руслана Плоходька поспішив на допомогу, але теж зазнав обстрілу. У результаті обстрілу п'ятеро офіцерів ЗСУ – підполковник О. Сабада, підполковник С. Руденко, майор М. Топчій та капітан І. Гришин, в тому числі і Руслан Плоходько, загинули, один був поранений.

Під час траурної церемонії генерал-майор Олександр Розмазнін відзначив, що ці «відважні воїни не зробили без необхідності жодного пострілу, не випустили жодної ракети – ані по блокпостах, ані по інших об'єктах – з розумінням, що там можуть бути мирні жителі».

Указом Президента України №631/2014 від 2 серпня 2014 р. «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України», нагороджений орденом Богдана Хмельницького I ступеня (посмертно).

Поховали Руслана Плоходька на Центральному кладовищі у м. Броди Львівської обл. У нього залишилася дружина і двоє дітей – син 2004 р. н. та донька 2011 р. н.

У травні 2015 р. у м. Броди Львівської обл. до річниці загибелі своїх побратимів льотчики 16-ї окремої бригади армійської авіації відкрили Алею Слави для увічнення пам'яті захисників України, які загинули на Донбасі.

На честь відважного земляка у Харкові одна з вулиць у Московському р-ні міста названа ім'ям Руслана Плоходька.

ПОСОХОВ Дмитро Вікторович
27 квітня 1990 р., с. Плоске Великобурлуцького р-ну Харківської обл.
Солдат, кулеметник 25-ї окремої повітрянодесантної бригади.

У 2007 р. закінчив ЗОШ I–III ст. у с. Плоске. Після школи вступив до Національного політехнічного університету «ХПІ».

У 2008 р. призваний до лав ЗСУ 95-ї аеромобільної бригади ПДВ у м. Жи-

томир. Із берез. 2014 р. – військова служба за контрактом у 25-й окремій аеромобільній бригаді, смт Гвардійське Дніпропетровської обл. Згодом переведений на службу у зону АТО.

Загинув у зоні АТО 31 липня 2014 р. внаслідок потужних мінометних обстрілів бойовиками з реактивної системи залпового вогню «Град» позицій силовиків, а також атаки бойовиків із засідок на колону БТР десантників поблизу м. Шахтарськ Донецької обл.

Указом Президента України № 873/2014 від 14 листопада 2014 р. «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України», нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Поховали Дмитра у с. Плоске. У загиблого бійця залишилася родина: батьки Посохови Віктор Миколайович та Інна Іванівна, молодший брат Іван.

30 липня 2016 р. у с. Плоске біля будівлі школи, де навчався Дмитро, було встановлено пам'ятний знак.

ПОСТОЛЬНИЙ Микола Миколайович
5 квітня 1984 р., с. Петрівка Золочівського р-ну Харківської обл.
Прапорщик, інспектор II категорії – інструктор відділення прикордонної служби Окремого відділу прикордонної служби «С» Східного регіонального управління Державної прикордонної служби України.

12 років Микола прослужив прикордонником. Починав охороняти кордон Харківської області на посаді патрульного. Із 2004 р. служив на прикордонній заставі «Золочів». Із 2008 р. працював у сел. Тимофіївка Золочівського р-ну. Пізніше Миколу перевели до іншого підрозділу Харківського прикордонного загону. Далі проходив службу у Східному регіональному управлінні. У Луганській обл. він служив у мобільному підрозділі типу «С» – це резерв, який забезпечує охорону найбільш небезпечного напрямку.

У 2009 р. Микола самостійно затримав шістьох осіб, які намагалися нелегально перетнути кордон. «Він сам-один посеред ночі не побоявся їх затримати і припинити спробу порушення кордону. У всього підрозділу був шок, здивування і гордість. Не кожен серед ночі піде затримувати шістьох чоловіків, бо ніколи не знаєш, як можуть обернутися події», – розповів начальник відділу прикордонної служби «Тимофіївка» майор Олександр Шило.

16 липня 2014 р. у лісопосадці, за два кілометри від державного кордону з Росією, поблизу с. Юганівка Станично-Луганського р-ну Луганської обл., прикордонний наряд натрапив на групу бойовиків, яка розміщувала вибуховий пристрій «фугас». У результаті бойового зіткнення Микола та молодший сержант Максим Закопайло загинули, прикриваючи відхід товаришів до бронетранспортера.

Микола загинув за кілька днів до відпустки, так і не побачивши рідних. У нього залишилися дружина Дар'я та син Єгор 2008 р. н. Поховали героя у рідному селі Петрівка Золочівського р-ну Харківської обл. Провести його в останню путь прийшли близько тисячі людей: односельці, друзі, знайомі, товариші по службі.

Односельці згадують його теплими словами. «З тих пір, як у травні поїхав до Луганської обл., футбольне поле в Петрівці заросло травою… А раніше сам його викошував. Він був ініціатором різ-

них спортивних заходів. Адже не просто любив спорт, а й молодь залучав. Взимку грав у хокей, влітку організовував футбольні матчі вихідного дня, аби товариші, замість горілку та пиво пити, ганяли м'яча, а юнаки привчалися до фізичної активності. Сам Микола вів здоровий спосіб життя, не палив і не вживав спиртного», – розповідає голова Одноробівської сільської ради Людмила Гой.

Указом Президента України №619/2014 від 26 липня 2014 р. «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України», нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

На будинку, де проживав Микола Постольний, встановлено меморіальну дошку.

РОДІОНОВ Антон Олександрович
20 жовтня 1986 р., м. Харків.
Капітан, льотчик-оператор
7-го окремого полку армійської авіації.

Загинув 20 серпня 2014 р. разом з майором О. М. Бірюком. Екіпаж бойової машини успішно виконав завдання щодо знищення танків ворога. Під час повернення на аеродром вертоліт Мі-24 було збито сучасним засобом протиповітряної оборони в районі смт Георгіївка Лутугинського р-ну Луганської обл.

Поховали офіцера Антона Родіонова у Харкові.

Указом Президента України №892/2014 від 27 листопада 2014 р. «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України», нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (посмертно).

САІПОВ Кудайназар Алімбайович
31 грудня 1979 р., смт Пересічна Дергачівського р-ну Харківської обл.
Солдат, водій 24-го батальйону територіальної оборони «Айдар».

Назар кілька разів звертався до військкомату з проханням взяти в армію, але його не мобілізовували. Вирішив самостійно записатися в батальйон «Айдар». Не сказав нічого навіть вдома, пішов добровольцем в армію захищати нашу Батьківщину.

У добровольчому батальйоні «Айдар» Назар був водієм, тому досить часто приїжджав із передової до Харкова. Привозив поранених. Сам же після того, що пережив 21 липня, думав, що жити тепер буде довго.

– Ми з друзями дзвонили йому. Це було 21 липня, – згадує Олексій Лихно, однокласник Назара Саіпова. «Привітайте мене з днем народження», – каже Назар. – Ну, вітаємо. А я кажу: «У нього ж день народження 31 грудня». А він: «Їхав у вантажній машині водієм. Із танка снаряд в машину потрапив. Ми живі». А ось від кулі снайпера Назар вберегтися не зумів. 24 або 29 липня 2014 р. вбитий снайпером під час чергування на посту в м. Лутугине чи Щастя Луганської обл. Похований К. Саіпов у смт Пересічна Дергачівського р-ну Харківської обл.

Указом Президента України № 109/2015 від 26 лютого 2015 р. «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, високий професіоналізм, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно). У серпні 2015 р. Кудайназару посмертно присвоєно звання «Почесний громадянин Дергачівського району».

14 жовтня 2015 р. у м. Дергачі було встановлено пам’ятний знак на честь захисників України, жителів Дергачівського р-ну, загиблих під час проведення АТО. Серед увічнених – і К. А. Саіпов.

СЕРЕБРИНСЬКИЙ Володимир Олександрович

29 грудня 1967 р., м. Дергачі Харківської обл.

Солдат, номер обслуги гранатометного відділення протитанкового взводу 3-го механізованого батальйону 93-ї окремої механізованої бригади.

З відзнакою закінчив Каховське професійно-технічне училище. Із 1986 по 1988 рр. проходив строкову службу в Казахстані. Після демобілізації повернувся в Новопавлівку Каланчацького р-ну Херсонської обл. Працював водієм у колгоспі «Серп і Молот», пізніше – в різних організаціях району. У Новопавлівці одружився, виховав сина.

У 2014 р. мобілізований до лав Збройних сил України Каланчацьким РВК Херсонської обл. і направлений до 169-го навчального центру Сухопутних військ Збройних сил України «Десна» (смт Десна Козелецького р-ну Чернігівської обл.). Згодом Володимир був переведений до в/ч В 2830 смт Черкаське Дніпропетровської обл., а потім у складі 93-ї окремої механізованої бригади – в зону АТО у Донецьку обл.

Загинув Володимир 13 вересня 2014 р. у бою поблизу с. Красний Партизан Ясинуватського р-ну Донецької обл. Поховали героя 6 жовтня 2014 р. на кладовищі с. Новопавлівка Каланчацького р-ну Херсонської обл.

Указом Президента України № 473/2015 від 13 серпня 2015 р. «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» солдат В. О. Серебринський нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

3 березня 2016 р. на будівлі навчально-виховного комплексу с. Новопавлівка було відкрито меморіальну дошку на честь загиблого воїна.

СИНЕЛЬНИК Федір Станіславович
27 травня 1986 р., с. Далеке Близнюківського р-ну Харківської обл.
Старший солдат, старший вогнеметник 93-ї окремої механізованої бригади.

Із 1992 р. Федір навчався у загальноосвітній школі сел. Радгоспне Близнюківського р-ну Харківської обл. 30.06.2004 р. закінчив ПТУ №91 за спеціальністю «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва», смт Петропавлівка Дніпропетровської обл.

Працював робочим ділянки ремонтно-відновлювальних робіт шахти «Степова» ДТЕК ШУ «Першотравенське», Дніпропетровська обл.

3 травня 2014 р. Федора мобілізували до Збройних сил України. У липні 2014 р. був направлений в зону АТО, в район Донецького аеропорту. Загинув 21 липня 2014 р. під час бою в с. Піски Ясинуватського р-ну поблизу Донецька. Поховали Федора у м. Запоріжжя.

Указом Президента України №873/2014 від 14 листопада 2014 р. «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» старший солдат Ф. С. Синельник нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

СІЛКО Артур Олегович
24 травня 1988 р., смт Вільшани Дергачівського р-ну Харківської обл.
Солдат, навідник аеромобільно-десантного взводу 6-ї аеромобільно-десантної роти 2-го аеромобільно-десантного батальйону 95-ї окремої аеромобільної бригади Високомобільних десантних військ Збройних сил України.

Присвячується пам'яті
випускника школи № 158
Сілка Артура Олеговича

...Така синьоока весна навкруги!
А хмари чорніють: ідуть вороги.
Краплини сонця на долоні...
А наші хлопці – у полоні.
Течуть гіркі сльози-хмаринки:
Б'є ворогів мій рідний синку.
Життя не можна забирати –
Молилася за сина мати.

Заграють хмари світлом Перемоги,
Не відібрать у нас щасливої дороги.
Мій голос лине в небеса:
«Хай пам'ять про героїв не згаса!»

Дарина Сніжко,
9-А клас, ХЗОШ № 158

Артур закінчив ЗОШ №158 м. Харків. У 2006 р. був призваний на строкову військову службу до лав ЗСУ. Служив у 95-й окремій аеромобільній бригаді Високомобільних десантних військ ЗСУ, в/ч А 0281, м. Житомир. Продовжив служ-

бу у 80-му окремому аеромобільному полку ВДВ ЗСУ (з 2013 р. – 80-та окрема аеромобільна бригада, в/ч А 0284, м. Львів). У 2007 р. звільнений у запас. Працював у ФОП Гладкий А. Г., м. Житомир.

У березні 2014 р. Артур був мобілізований до лав Збройних сил України, в/ч А 1910, м. Житомир. Згодом направлений на схід України для участі в антитерористичній операції.

Загинув Артур Сілко 6 жовтня 2014 р. під час виконання бойового завдання. Захищаючи аеропорт Донецька, потрапив під мінометний обстріл терористами з РСЗВ «Град» позицій українських військових поблизу смт Піски Ясинуватського р-ну Донецької обл.

Побратими-десантники з великою повагою згадують загиблого товариша: «Артур був життєрадісною, доброю, комунікабельною і цілеспрямованою людиною. Добре стріляв, був хорошим оператором-навідником крупнокаліберного кулемета Владимирова (КПВП), що є основною вогневою міццю аеромобільного підрозділу». Дружина Артура Леся Сілко розповідає: «Артур був чуйним, завжди відкликався, якщо просили про допомогу. Був дуже працьовитим. Чим він тільки не займався: куховарив, працював ювеліром, експедитором, торговельним представником. Чудово грав на гітарі. Але найголовніше те, що він був найкращим чоловіком і батьком».

Похований Артур Сілко 9 жовтня 2014 р. на Смолянському військовому кладовищі м. Житомир. У нього залишилися батьки, дружина і донька.

Указом Президента України № 144/2015 від 14 березня 2015 р. «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України», солдат А. О. Сілко нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно), нагрудним знаком «За зразкову службу», пам'ятним знаком від вдячних жителів м. Краматорськ «За оборону аеродрому» у період з 15.04.2014 по 5.07.2014.

24 травня 2015 р. на фасаді будинку по вул. Сікорського, 4, м. Житомир, де мешкав Артур Сілко, йому встановлено меморіальну дошку.

СЛІСАРЕНКО Сергій Петрович
21 серпня 1987 р., м. Богодухів Харківської обл.
Солдат, механік-водій 25-ї окремої повітрянодесантної бригади Високомобільних десантних військ Збройних сил України.

Стати військовим Сергій мріяв з дитинства, тому обожнював займатися фізкультурою, любив зброю. Однак за станом здоров'я його не брали в армію. Незважаючи на це, юнак твердо вирішив добитися свого. «Армії нема – я ніби ніхто. Казав: прослужу в армії, потім прийду і піду інкасатором працювати», – згадувала мати Тетяна Дмитрівна. Сергій працював охоронцем в одному із місцевих магазинів. На зароблені гроші хлопець купив собі військову форму, рукавиці для стрільби, одного разу

2.09.2013 р. призваний на контрактну службу до Збройних сил України.

12 серпня 2014 р., виконуючи бойове завдання в зоні проведення АТО під час боїв за м. Вуглегірськ Донецької обл., загинув разом з вісьмома побратимами від вибуху снаряда. За іншими відомостями, загинув під час мінометного обстрілу.

зміг назбирати гроші і на пневматичну рушницю, стилізовану під снайперську гвинтівку. Попри спеціальність водія автотранспортних засобів, юнак прагнув служити саме у десантних військах, і з часом мрія збулася. Одного разу на роботі до нього та його друга Богдана підійшов колега-шофер: «Слухай, а чого ви тут стоїте, – каже чоловік. – Такі гарні хлопці, такі здорові, вам би краще на службу». Така ідея вже давно не полишала Сергія, а тому запитав чоловіка, чи не допоможе він йому влаштуватися на службу до десантних військ. Чоловік допоміг. В армії Сергію дуже подобалося. Його фізичні показники, в порівнянні з іншими, були одними з найкращих, а тому його прийняли без вагань. Ішов туди з дорогою душею. Служив у офіцерському складі разом з хлопцями з різних міст. У роті був найстаршим, тому товаришів по службі називав дітьми, а вони його – «батею». Сергій любив життя, цінував і поважав батьків, мав багато друзів і кохану дівчину, з якою хотів одружитися після повернення з армії.

Із загостренням бойових дій на сході країни Сергія направили в зону АТО. Великим потрясінням для нього стали перші смерті товаришів. Вночі хлопців підняли і наказали брати машину та їхати на завдання, однак, за словами Сергія, машина виявилася несправною і небезпечною (відсутні гальма). На зауваження солдатів щодо стану авто ніхто не звернув уваги. Лише наголосили, що це наказ, який треба виконувати. Сергія того вечора не відправили, натомість поїхала інша рота. Уранці стало відомо, що машина перевернулася. Внаслідок аварії загинуло троє хлопців, інші отримали поранення. «Коли загиблих привезли в частину для поховання, Серьожа сказав мені, що якби він їх не знав, то ніколи б і не впізнав», – розповідала Тетяна Дмитрівна. Наступним потрясінням став збитий літак Іл-76 у Луганську.

На початку серпня 2014 р. Сергій приходив у чергову відпустку додому. Коли мати і бабуся випроводжали його знову в армію, бабуся з тривогою спитала: «Куди ж ми його, Таню, проводжаємо? Війна ж. Ми на війну його проводжаємо!» Почувши це, Сергій підняв руку і сказав: «Бабуль, я ж повернусь!». Це були його останні слова, сказані на порозі власного будинку. До свого 27-ліття Сергій Слісаренко не дожив 9 днів.

Поховали героя у м. Богодухів Харківської обл.

Указом Президента України №873/2014 від 14 листопада 2014 р. «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

11 вересня 2015 р. на будівлі Богодухівського колегіуму №2, який закінчив Сергій, на його честь було встановлено меморіальну дошку.

ТКАЧЕНКО Олександр Анатолійович
29 березня 1991 р., м. Харків.
Лейтенант, командир взводу
22-го мотопіхотного батальйону
територіальної оборони «Харків».

Олександр ріс сиротою, мати померла, коли хлопчику виповнилося десять років. Він жив у сім'ї дядька. Після гімназії вступив до Харківської національної академії міського господарства, військове звання отримав після двох з полови-

ною років навчання на кафедрі при ХПУ. Після закінчення академії мріяв зробити кар'єру військового або правоохоронця. Однак, коли прийшла повістка, не сумнівався ні хвилини.

У квітні 2014 р. призваний до лав ЗСУ за мобілізацією і направлений на службу у зону АТО. Позиції українських військових знаходилися в кількох кілометрах від кордону поблизу с. Нижня Вільхова Станично-Луганського р-ну Луганської обл. У той день, 31.07.2014 р., за словами товаришів по службі, взагалі ніхто не чекав артобстрілу. Близько 120 снарядів упало на наших бійців з реактивної системи залпового вогню (РСЗВ) «Град»… В окоп біля Олександра влетів снаряд. Ті, хто встиг сховатися, врятувалися. А троє, серед них і Олександр, були важко поранені. Сашу госпіталізували спочатку в Харків, а потім направили до Києва. Більше місяця юнак боровся за своє життя у реанімаційному відділенні Національного військово-медичного клінічного центру «Головний військовий клінічний госпіталь» Міністерства оборони України у м. Київ. Лікарі дивувалися, звідки у нього беруться сили. Його найкращий друг Авад один із перших дізнався про поранення Саші і відвідав товариша у госпіталі. «Я видел все его раны, все его перерезанное тело. Было больно видеть своего лучшего друга, брата, человека, который просто занимал все мое сердце, в беспомощном состоянии. Он был сильным человеком». Однак перемогти смерть не зміг. 6 вересня о 4:00 годині ранку Олександр помер, йому було лише 23. Похований герой у м. Харків.

Указом Президента України № 311/2015 від 4 червня 2015 р. «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (посмертно).

ТОМА *Геннадій Леонідович*
26 червня 1973 р., с. Таранівка Зміївського р-ну Харківської обл.
Солдат, кулеметник 24-го батальйону територіальної оборони «Айдар» (нині 24-й окремий штурмовий батальйон «Айдар» Сухопутних військ Збройних сил України).

Загинув 21 липня 2014 під час бою в районі смт Георгіївка Лутугинського р-ну Луганської обл. У той день звільняли м. Щастя, вели бої в зоні АТО на Луганщині за сел. Металіст Слов'яносербського р-ну. Чергове завдання у бійців батальйону «Айдар» – зайняти Георгіївку, що мало велике стратегічне значення, і звільнити цей населений пункт від сепаратистів.

«Гради» накривали хвиля за хвилею. Необхідно було перекрити шлях постачання боєприпасів терористам.

Геннадій Тома зійшов із зенітки, взяв до рук кулемет ПК і швидко попрямував на розвилку доріг. Близькі кулеметні черги зробили свою справу. «Айдарівці» витримали запеклий бій…

Геннадій так і залишився з кулеметом у руках на тому місці, звідки вів свій останній бій… Осколок у шию відібрав життя сміливого бійця.

У Таранівці на повернення Геннадія чекали дружина Наталя та дві доньки. «Гена був дуже стурбований тим, що відбувається в країні. Спочатку поїхав

до Києва на Майдан, потім – добровольцем у зону АТО. Ми завжди підтримували всі його рішення», – говорить дружина. Поховали героя у с. Шелестове Коломацького р-ну Харківської обл.

Указом Президента України № 109/2015 від 26 лютого 2015 р. «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України», нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно). Нагороджений нагрудним знаком «За оборону Луганського аеропорту» (посмертно). У червні 2015 р. на будівлі школи в с. Таранівка було відкрито меморіальну дошку.

ТОПЧІЙ Микола Миколайович
1 червня 1973 р., смт Близнюки Харківської обл. Майор (посмертно).
Бортовий авіаційний технік вертолітної ланки 16-ї окремої бригади армійської авіації 8-го армійського корпусу Сухопутних військ Збройних сил України.

Закінчив Близнюківську СШ, згодом Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба. У складі українського миротворчого контингенту брав участь у миротворчій місії в Ліберії.

Загинув 2 травня 2014 р. під час ураження російськими ПЗРК двох вертольотів Мі-24 в районі м. Слов’янськ Донецької обл.

Із розповіді товаришів по службі: «Спочатку підбили перший вертоліт, другий полетів на допомогу. Командир екіпажу першого вертольоту дав можливість своєму техніку вискочити із вертольота і намагався врятувати ще одного члена екіпажу». Тіла обгоріли так сильно, що їх неможливо було впізнати. Довелося відправляти на ідентифікацію ДНК до Запоріжжя. Довгих 17 днів чекали на результати цієї страшної експертизи. Разом з Миколою загинули підполковник О. Сабада, підполковник С. Руденко, підполковник Р. Плоходько та капітан І. Гришин.

Указом Президента України № 543/2014 від 20 червня 2014 р. «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі та незламність духу» нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (посмертно).

Поховали М. Топчія у смт Близнюки Харківської обл. У нього залишилися дружина та донька 2004 р. н.

Однокласники згадують загиблого як дуже скромну, тиху, добру людину. Він з дитинства мріяв літати.

1 червня 2016 р. у Близнюківському ліцеї відбулося урочисте відкриття меморіальної дошки, присвяченої пам’яті майора Збройних сил України Миколи Топчія. У Харкові його ім’ям названо вулицю (кол. Соціалістична).

У пам’яті близьких і знайомих він завжди залишиться світлою, щирою, вимогливою до себе і небайдужою до інших людиною. Своє ім’я Микола вписав золотими літерами в історію рідної школи, рідного селища, рідної землі.

УКРАЇНЦЕВ Віталій Леонідович
20 січня 1968 р., смт Куп'янськ-Вузловий Харківської обл.
Старшина міліції, міліціонер батальйону патрульної служби міліції особливого призначення «Дніпро-1».

Загинув 14 вересня 2014 р. у бою з російською диверсійною групою біля с. Піски Ясинуватського р-ну Донецької обл.

У Віталія залишилися дружина та дві доньки.

Похований Віталій Українцев у смт Куп'янськ-Вузловий Харківської обл.

Указом Президента України №942/2014 від 19 грудня 2014 р. «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, високий професіоналізм, зразкове виконання службового обов'язку та з нагоди Дня міліції» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У квітні 2016 р. у Куп`янському НВК №7, де колись навчався Віталій Леонідович Українцев, відкрили пам'ятну дошку.

УСЕНКО Володимир Всеволодович
24 червня 1965 р., м. Харків.
Солдат, старший водій-гранатометник 92-ї окремої механізованої бригади.

Володимир навчався у Харківській ЗОШ № 56. Улюбленим учителем був Анатолій Борисович Аксельрод, учитель математики, улюбленим предметом – фізика. Багато читав: вдома, де була велика бібліотека, в шкільній і районній бібліотеках. Улюбленими були наукові і пригодницькі романи. Мати, Лідія Трохимівна, згадувала, що під впливом літератури син мріяв про подвиги.

Після 8-го класу вступив до технікуму енергетичного машинобудування, протягом усього навчання отримував підвищену стипендію. Технікум закінчив з відзнакою. Там же закінчив і курси водіїв. Після технікуму його призвали до прикордонних військ, де прослужив два роки. Пізніше намагався добровольцем піти на війну в Афганістан, але йому відмовили. Це було для нього потрясінням. Володимир вступив до Харківського політехнічного інституту, після закінчення якого працював у конструкторському відділі НДІ при Харківському заводі «Електроважмаш» (розробка двигунів для тепловозів). У 1990-ті роки, коли масово закривалися заводи, у тому числі і НДІ, вступив на службу до міліції, а у 45-річному віці вийшов на пенсію.

З весни 2014 р. Володимир – член ГФ «Громадська Самооборона», активний учасник харківського Євромайдану.

«Всі мітинги і ходи Євромайдану він був поруч з нами, стояв в оточенні, прикривав нас».

«Чудова світла людина, друг, бойовий товариш, патріот», – так згадують про нього товариші.

У першу хвилю мобілізації на службу в АТО мав намір піти добровольцем, але йому відмовили через вік (49 років). У другу хвилю мобілізації, коли вікові рамки були збільшені, його призвав військкомат. Володимира Всеволодовича зарахували до 92-ї окремої механізованої бригади, де він отримав позивний «Крайт».

У ніч з 27 на 28 серпня 2014 р. Володимир був у складі ротно-тактичної групи 92-ї окремої механізованої бригади, розстріляної диверсійно-розвідувальними групами та російською артилерією неподалік від с. Новозар'ївка Донецької обл. Востаннє товариші з бригади бачили його у кінці колони, де він надавав першу медичну допомогу пораненим. Володимир загинув 28 серпня 2014 р. за 400 м на схід від с. Новокатеринівка Старобешівського р-ну Донецької обл., на полі, край лісопосадки, разом із військовослужбовцями 42-го батальйону територіальної оборони Є. А. Мельничуком, В. С. Татомиром та М. Б. Харченком у результаті бойового зіткнення (перестрілки).

Довгий час вважався зниклим безвісти. 25 вересня 2014 р. був знайдений пошуковцями групи місії «Евакуація-200» («Чорний тюльпан»). Ідентифікований за експертизою ДНК.

Поховали воїна 15 березня 2015 р. на кладовищі № 18 м. Харків.

У Володимира залишилася дружина Тетяна та син Дмитро. «Сім'я для Володимира завжди була головним у житті. У роки «перебудови» завод, на якому він працював, припинив своє існування. Тож чоловік пішов до правоохоронних органів, декілька років працював інспектором ДАІ, але у 2004 р., відповідно до тодішньої реформи, його скоротили. Тоді ж народився син Дмитро, який від народження страждає на астму. Лікування дитини постійно потребувало коштів. Володимир, не гаючи часу, відкрив майстерню з ремонту побутових електроприладів, а також перетворив власне хобі (бджолярство) на невеликий прибуток. Весь цей час було важко, але попри всі труднощі та несприятливі обставини, Володимир ніколи не здавався. Незважаючи на постійну зайнятість, підтримував мене, знаходив можливість чергувати в лікарні біля палати сина», – згадує дружина Володимира Тетяна.

Указом Президента України №436/2015 від 17 липня 2015 р. «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно). Провулок Соціалістичний Холодногірського р-ну м. Харків було перейменовано на честь Володимира Усенка.

УШАКОВ Едуард Анатолійович
13 грудня 1990 р., с. Новопокровка Новотроїцького р-ну Херсонської обл.
Солдат резерву, старший стрілець 3-го взводу 2-ї роти 2-го батальйону спеціального призначення НГУ «Донбас».

У 2007–2009 рр. навчався на історичному факультеті Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

У 2014 р. добровольцем став до лав Збройних сил України. Проходив на-

вчальну підготовку у в/ч 3027 поблизу Києва. Мав позивний «Кейн». Вранці 29 серпня 2014 р., під час виходу так званим «зеленим коридором» з Іловайського котла, їхав у білій «Газелі» у складі автоколони батальйону «Донбас». По дорозі з с. Многопілля до с. Червоносільське Амвросіївського р-ну Донецької обл. автівку обстріляли терористи з гранатомета, після чого вона миттєво спалахнула. 3-го вересня тіло «Кейна» разом з тілами 96-ти інших загиблих у Іловайському котлі було привезено до Дніпровського моргу.

16 жовтня 2014 р. Едуард похований на Краснопільському цвинтарі у м. Дніпро (ділянка № 79), як невпізнаний герой. Згодом був ідентифікований за результатами експертизи ДНК та визнаний загиблим слідчими органами.

Указом Президента України № 48/2017 від 27 лютого 2017 р. «за особисту мужність, виявлену у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, самовіддане виконання військового обов'язку» нагороджений орденом «За мужність» ІІІ ступеня (посмертно).

У січні 2017 р. у Харківському національному університеті ім. Каразіна відкрито меморіальну дошку, присвячену пам'яті студентів і випускників, які загинули в зоні проведення АТО. Серед імен – й ім'я Едуарда Ушакова.

ФЕДОРОВ Сергій Сергійович
20 квітня 1972 р., с. Олійники Сахновщинського р-ну Харківської обл.
Старшина І статті, начальник польової лазні 24-го батальйону територіальної оборони «Айдар».

Після закінчення середньої школи сім'я переїхала у с. Верхня Покровка Старобільського р-ну Луганської обл. У 1989 р. Сергій вступив до Старобільського СПТУ № 93, де отримав спеціальність зварювальника. 16 травня 1990 р. був призваний до лав Радянської армії. Службу проходив на Північному Флоті у м. Гаджієво Мурманської обл., РФ. Був командиром відділення стартового та підйомно-транспортного устаткування стратегічних ракет для плавскладу атомних підводних човнів. Нагороджений нагрудним знаком «Спеціаліст І класу». У 1992 р. демобілізувався у званні старшини І статті і повернувся до с. Верхня Покровка. Працював трактористом у колгоспі ім. Карла Маркса.

У 1994 р. одружився. Дружина – Федорова Тетяна Олексіївна. Разом Сергій і Тетяна щасливо прожили 20 років. У сім'ї Федорових народилося троє дітей: Ірина 1994 р. н., Андрій 1996 р. н. та Мирослава 2008 р. н. У 2000 р., після розформування колгоспу, влаштувався на роботу механізатором до фермерського господарства «Воскресенське», де і працював до 2014 р.

З початком воєнних подій на сході України пішов добровольцем до народної самооборони Старобільщини (3-й взвод 2-ї роти). Спочатку ніс службу на блокпостах. Трохи згодом вступив до 24-го батальйону територіальної оборони «Айдар», що базувався у с. Половинкине Старобільського р-ну Луганської обл. Сергій Федоров став одним із перших добровольців. Він брав участь у боях під Щастям, Металістом, Хрящуватим та Луганськом. За свідченням бойових товаришів, у бою виявив стійкість, сміливість та відвагу, за що й отримав свій позивний – «Ведмідь».

14 серпня 2014 р. Сергій Федоров був тяжко поранений під сел. Хрящувате поблизу Луганська. Пораненого Сергія терміново доставили до Харківського шпиталю. Поранення виявилося занадто тяжким, тому його направили до Київського військового шпиталю. Лікарі робили все можливе, але рани виявилися несумісними з життям. 26 серпня 2014 р. Сергія Федорова не стало.

Поховали Сергія у с. Олійники Сахновщинського р-ну Харківської обл.

Указом Президента України №365/2015 від 28 червня 2015 р. «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» старшина I статті С. С. Федоров нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно). Також нагороджений відзнакою «За службу державі», знаком «Зірка Слави», медаллю «За оборону Щастя», нагрудним знаком «За оборону Луганського аеропорту» (посмертно).

28 жовтня 2015 р. у Луганському національному університеті відкрито стенд-меморіал загиблим у боях героям Старобільщини, серед них – і прізвище Сергія Федорова. На будівлі Верхньопокровської ЗОШ на його честь встановлено меморіальну дошку.

ЧЕПЕЛЕНКО Олег Олександрович
29 травня 1987 р., с. Лукашівка Близнюківського р-ну Харківської обл.
Старший солдат, снайпер роти снайперів 92-ї окремої механізованої бригади.

У 2004 р. закінчив ЗОШ с. Лукашівка, у 2009 р. – Слов'янський державний педагогічний університет (нині Донбаський державний педагогічний університет) за спеціальністю «Педагогіка і методика середньої освіти. Трудове навчання та інформатика».

Із серпня 2009 р. працював учителем інформатики і праці в ЗОШ с. Лукашівка.

У 2014 р. мобілізований до лав Збройних сил України. Служив снайпером у 92-й окремій механізованій бригаді, в/ч А 0501, с. Клугино-Башкирівка Чугуївського р-ну Харківської обл.

Із жовтня 2014 р. брав участь в антитерористичній операції на сході України. Мав позивний «Хакер». 7 серпня 2015 р. під час виконання бойового завдання поблизу с. Трьохізбенка Новоайдарського р-ну Луганської обл. в результаті бойового зіткнення в полон потрапила група українських військових – Олег і двоє товаришів по службі. Олег вирішив не здаватися, і коли полонених вели через мінне поле, повалив одного з російських бойовиків, щоб разом підірватися на «розтяжці». Внаслідок вибуху загинули двоє найманців та боєць ЗСУ прапорщик М. Стоцький.

12 серпня 2015 р. Олега поховали на кладовищі с. Лукашівка Близнюківського р-ну Харківської обл.

Указом №9 від 19 вересня 2015 р. нагороджений народною відзнакою «Народний Герой України» (посмертно). Указом Президента України №568/2015 від 5 жовтня 2015 року «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

6 травня 2016 р. у с. Лукашівка на честь Героя відкрито меморіальну дошку на будівлі загальноосвітньої школи, де він навчався і працював.

ЧЕРЕМИС Руслан Володимирович
1 вересня 1980 р., м. Харків.
Старший сержант, молодший інспектор прикордонної служби 1-ї категорії – дозиметрист 3-го відділення інспекторів прикордонної служби відділу прикордонної служби «Біловодськ» Луганського прикордонного загону Східного регіонального управління Державної прикордонної служби України.

У 1999 р. закінчив Харківський автомобільно-дорожній технікум.

31 жовтня 2014 р. службовий автомобіль «УАЗ» підірвався на протитанковій міні ТМ-62 поблизу с. Нижньобараниківка Біловодського р-ну Луганської обл., на польовій дорозі, за 30 м від державного кордону з РФ. Від отриманих поранень Руслан загинув на місці. Після трагедії військовий кореспондент Роман Бочкала написав: «У Руслана залишилася родина, а від самого Руслана майже нічого не залишилося. На місці трагедії запалили навіть ті, хто ніколи не палив. Дуже і дуже боляче… Вічна слава героям».

Поховали Руслана у м. Харків. У нього залишилися дружина та донька 2003 р. н.

Указом Президента України №873/2014 від 14 листопада 2014 р. «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» Руслан Черемис нагороджений орденом «За мужність» ІІІ ступеня (посмертно).

ЧИГРИНОВ Дмитро Вікторович
20 липня 1983 р., м. Дятьково Брянської обл., РФ.
Капітан, заст. командира роти з озброєння 25-ї окремої повітрянодесантної бригади.

У 1986 р. родина переїхала до Вовчанська Харківської обл.

Загинув у бою 12.08.2014 р. близько 21-ї години поблизу м. Вуглегірськ Донецької обл. У Дмитра залишилися дружина і двоє дітей: син 2011 р. н. та донька 1998 р. н. Похований Дмитро у с. Морозівка Балаклійського р-ну Харківської обл.

За словами дружини Тетяни Чигринової, з дитинства Діма був одним з кращих. У дитячому садочку допомагав вихователям: годинами розповідав своїм ровесникам казки, які йому напередодні ввечері читала тітка Валя. Він називав її «мама Валя». У школі добре навчався, займався спортом, постійно брав участь у змаганнях з бігу та боксу.

Після закінчення школи Дмитро вступив до Харківського інституту танкових військ. З перших днів навчання зарекомендував себе як ініціативний дисциплінований курсант. У 2004 р. закінчив інститут у званні лейтенанта і отримав

призначення на посаду командира евакуаційного взводу ремонтно-відновлювального батальйону 93-ї окремої гвардійської механізованої бригади, а в 2005 р. перевівся до 25-ї окремої повітрянодесантної бригади на посаду заступника командира парашутно-десантної роти з озброєння парашутно-десантного батальйону. Не існувало техніки, якої Дмитро не зміг би полагодити. Його цінували, поважали колеги та підлеглі. Він був різносторонньою людиною: захоплювався різьбленням по дереву, колекціонував ножі, був фанатом танкової техніки та збирав моделі танків. Цікавився історією, особливо йому подобався період лицарства, і тому вирішив сплести кольчугу.

За час проходження служби в 25-й окремій повітрянодесантній бригаді Д. Чигринов виконав 36 стрибків з парашутом. У 2006 р. за сумлінне й бездоганне виконання військового обов'язку, з нагоди 15-ї річниці ЗСУ був нагороджений медаллю «15 років Збройним Силам України». У 2010 р. за належне виконання військового обов'язку отримав медаль «За сумлінну службу» III ст. У 2011 р. за зразкове виконання військового обов'язку, високі досягнення в повсякденній службовій діяльності відзначений Похвальною грамотою начальника Генштабу Головнокомандувача Збройними силами України.

У квітні 2014 р. Дмитро Чигринов направлений на службу в зону АТО. Брав активну участь у звільненні населених пунктів Донецької обл. від незаконно утворених збройних формувань. Підрозділ під його керівництвом знищив 8 блокпостів противника, а 3 червня 2014 р. з боєм першим увійшов до Красного Лиману (нині м. Лиман). У зоні бойових дій військові спілкуються через позивні. Діма мав позивний «Чечен». Крім того, у нього була особлива прикмета: на передньому зубі верхньої щелепи носив золотисту коронку. З нею пов'язаний цікавий випадок з життя. Дислокуючись з одного місця в інше, його підрозділ під'їхав до нашого блокпосту. На блокпості, побачивши незнайому військову техніку, здійняли тривогу. Почалися переговори з командуванням частини, у відповідь почули таке: «Попросіть, щоб вийшов «Чечен» і посміхнувся». Питання вирішилось само собою. «Такий зуб є тільки в мене одного. Він як візитка, я не хочу його міняти», – говорив Діма. Під час виконання військового обов'язку з захисту державних інтересів України Д. Чигринов демонстрував високий рівень професіоналізму, хоробрість, самовідданість і мужність.

Наприкінці липня Дмитро приходив у відпустку на 10 діб. Дружина Тетяна вмовляла його залишитися вдома, але він відповів: «Ти що? Як я залишусь?! Там мої друзі, підлеглі».

11 серпня ввечері він зателефонував: «Нарешті я відремонтував усю техніку. Сильно втомився, довго розмовляти не буду, хочу відіспатися, бо завтра буде важкий день.

– Дімо, ви кудись їдете?

– Ні, кохана, не хвилюйся, все добре. На добраніч! Я тебе кохаю!». Це був останній дзвінок Дмитра до дружини. Наступного дня, перебуваючи в епіцентрі бойових дій, Д. Чигринов разом з побратимами потрапив під мінометний вогонь – і в одну страшну мить обірвалося життя десяти молодих чоловіків. Одна мить – і без синів залишилися батьки, їхні діти стали сиротами, а Україна втратила кращих своїх захисників. Їхнє життя – приклад мужності та відваги, вірності військовій присязі та Батьківщині.

Дмитро був люблячим чоловіком і батьком, надійною опорою, справжнім другом. Товариші по службі (вісім років вони служили разом у повітрянодесантній частині), які приїхали з Дніпропетровщини, щоб підтримати у горі рідних загиблого, згадували його як дуже добру людину, він завжди першим приходив на допомогу як у військовій службі, так і в цивільному житті.

Указом Президента України №651/2014 від 14 серпня 2014 р. капітан Дмитро Вікторович Чигринов «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України», нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (посмертно).

ШАПОВАЛОВ Олександр Григорович
6 травня 1977 р., м. Лозова Харківської обл.
Солдат, майстер-гранатометник ремонтної роти 92-ї окремої механізованої бригади.

Загинув 14 жовтня 2014 р. поблизу м. Щастя під Луганськом під час виконання бойового завдання. Поховали його у м. Лозова Харківської обл.

В Олександра залишилися дружина та дві доньки – Анастасія 2000 р. н. і Алевтина 2008 р. н.

Олександр Шаповалов жив у Краснопавлівці Лозівського р-ну Харківської обл. Батько помер, коли йому виповнилося 14 років, і мати сама виховувала сина і доньку. Втім, попри пережите горе, хлопець залишився добрим і працьовитим. В училищі Олександр вивчився на автослюсаря. З юності захоплювався спортом, займався боротьбою, важкою атлетикою. Працював на різних роботах: ремонтував трактори у колгоспі, машини, підробляв водієм, охоронником. Дружина Олександра Наталія розповідає, що вони разом із 1997 року. Разом виховували двох доньок.

Чоловік не міг лишитися осторонь бурхливих подій, що охопили Україну. За словами дружини, він був патріотом, хотів захищати державу, переживав, що йому не надсилають повістку. Сам двічі їздив до військкомату, а під час третьої хвилі мобілізації його, нарешті, взяли на службу.

У зоні АТО йому сповна вдалося реалізувати свої навички автослюсаря. Олександр служив у ремонтній роті і займався ремонтом розбитої техніки і запчастин.

Його підрозділ розташовувався на Луганщині, під Щастям, у полі біля річки. Бійці жили у наметах, де вночі у спальнику ніхто не знімає бушлат. Та ні родині, ні товаришам по службі він ніколи не скаржився. Дуже добре про всіх відгукувався: і про командирів, і про побратимів. На фронт боєць відправлявся двічі: першого разу, у серпні, його колону було вщент розбито на шляху до Іловайська. Він утратив всі речі, але дивом залишився живим.

Вдруге Олександр поїхав у зону АТО на початку вересня. Востаннє дружина говорила з ним вранці 14 жовтня. Він, як завжди, ні на що не скаржився. А вночі чоловіка не стало. За висновком медиків, у бійця стався інфаркт. На війні він вижив після жахливого розгрому колони і смерть отримав не від зброї. Не витримало серце.

За словами Наталії Шаповалової, останнім часом чоловік ніби передчував свою смерть і прощався з родиною. Під час розмов давав поради донькам. Мріяв залишитися військовим, коли закінчаться бойові дії на Донбасі.

...Прощалися з бійцем у Лозовій 18 жовтня. Провести Олександра в останню путь і підтримати його родину приїхали однокласники з Первомайщини, дружини інших лозівчан – учасників АТО, товариші по службі й волонтери. Друзі по роті не стримували сліз: казали, що втратили дуже хорошого товариша.

Поховали Олександра Шаповалова з військовими почестями на алеї центрального міського кладовища поруч з іншими учасниками АТО, які загинули в бою: танкістом Олександром Лавренком та розвідником Олександром Бричуком. Це місце, за словами заступника міського голови, згодом буде Алеєю слави.

ЯКИМОВ Олександр Валерійович
4 червня 1993 р., смт Кулиничі Харківського р-ну Харківської обл. (нині м. Харків).
Старший солдат, старший навідник мінометного взводу мінометної батареї 13-го окремого аеромобільного батальйону 95-ї окремої аеромобільної бригади ВДВ ЗС України.

13 травня 2014 р. приблизно о 12:30 на околиці с. Октябрське Слов'янського р-ну, що за 20 км від м. Краматорськ, під час руху колона десантників, яка супроводжувала обслугу 82-мм мінометів та продовольство на блокпости, була обстріляна терористами зі заздалегідь підготовлених позицій з підствольних гранатометів та щільним прицільним вогнем зі стрілецької зброї. Перші постріли влучили в двигун другого БТР та в автомобіль ГАЗ-66. Внаслідок годинного бою разом з Олександром загинули майор В. Й. Заброцький, капітан В. Г. Дульчик, сержант В. В. Рудий, сержант О. В. Славицький та молодший сержант С. Ю. Хрущ, ще вісім бійців отримали поранення. Поховали Олександра Якимова на кладовищі № 16 м. Харків, Кулиничі.

Указом Президента України № 619/2014 від 26 липня 2014 р. «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України», нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У нього залишилися дружина та син, який народився після загибелі Олександра.

На своїй сторінці в соцмережі Олександр Якимов 7 березня 2014 р. поділився статусом: «Когда нас ждут, мы возвращаемся даже с того света...».

«Светлый и добрый. Лучший!»

Харьков скорбит по двадцатилетнему десантнику Александру Якимову, погибшему 13 мая под Краматорском от пули террориста.

В маленьком поселке Кулиничи, который еще не так давно был пригородом Харькова, все люди – как на ладони. Саша Якимов рос у всех на глазах. «Светлый и добрый. Лучший!» – говорят о нем односельчане и соседи. «Выкладывался во всем по-максимуму», – говорят друзья. «Его любили все, – повторяют учителя и директор школы № 175. – И как ученика, и как просто хорошего парня, который всегда помогал сумку поднести».

На похоронах Александра Якимова 16 мая собрались выпускники последних лет, педагоги, родные, сослуживцы. Сашу хоронили со слезами, теплыми речами, военными почестями.

«Он был лучшим и героем. Уже в школе у него были твердые цели. Он мыслил в двадцать так, как люди мыслят в сорок. Многие из наших сверстников не знали, куда поступать, какую профессию выбрать, а он с детства решил, что будет военным, и серьезно к этому готовился, – рассказывает третьекурсник юридической академии Сергей Бедный, Сашин друг детства, – я с него брал пример во всем, особенно в спорте. Мы занимались футболом, баскетболом, боксом, ходили вместе в тренажерный зал. Еще Саша играл в шахматы, говорил, что воину нужна не только физическая подготовка, но и стратегическое мышление».

«Денежные вопросы его «не воодушевляли», – уверяют друзья. – Важными для будущего десантника были мужество, военное дело, работа над собой. Чтобы не было препятствий для военной службы, Саша перед медкомиссией сам пошел на операцию, исправил давний перелом носа. Парень готовился к военной карьере и собирался продолжать обучение после службы в войсках ВДВ».

Пуля боевиков 13 мая в селе под Краматорском оборвала жизнь светлого воина, сделала вдовой молодую жену Таню, которая готовилась стать мамой. Несколько недель Саша не дожил до своего 21-го дня рождения – 4 июня. К свежей могиле продолжают приезжать сослуживцы из разных концов Украины.

...Главное, о чем волнуются земляки: только бы Сашина смерть не была напрасной. Мечтают, чтобы сын Александра Якимова не знал войны и жил в лучшей стране, которую защищал его отец, настоящий воин Украины.

По материалам статьи
Алены Соколинской,
газета «День», г. Харьков

ЯНЧУК Володимир Степанович
16 липня 1970 р., м. Південне Харківського р-ну Харківської обл. Сержант, снайпер 93-ї окремої механізованої бригади сухопутних військ ЗСУ.

У 2014 р. мобілізований до лав Збройних сил України. Із червня 2014 р. проходив службу в зоні АТО.

10 липня 2014 р. під час бою поблизу с. Карлівка Мар'їнського р-ну Донецької обл. був тяжко поранений і доставлений до Харкова, а потім до Національного військово-медичного клінічного центру «Головний військовий клінічний госпіталь» Міністерства оборони України у м. Київ. Помер 1.08.2014 р. на лікарняному ліжку від отриманих поранень.

Похований Володимир Степанович у м. Харків, Лідне.

Указом Президента України № 817/204 від 21.10.2014 р. «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України», нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

ГЕРОЇ РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ

АГЄЄВ Пилип Павлович, 1910, Курська обл., РФ.

На початку серп. 1943-го обслуга 45-мм гармат 97-ї гв. сд готувала позиції для кругової оборони, щоб перекрити дорогу, яка вела від с. Сотницький Козачок, де засіли вороги, до с. Уди. 6 серп. 1943 старшина Агєєв зі своїм взводом «сорокап'яток» окопався на північній околиці с. Гур'їв Козачок Золочівського р-ну. Гармати були вміло замасковані. Невдовзі з'явилися ворожі танки, за ними – самохідні гармати і бронетранспортери. Колону замикали автомашини з піхотою. Сили були нерівні. Коли головний танк наблизився до артилеристів метрів на 150, вдарила гармата командира взводу. Танк зупинився і задимів. Танкісти стрибали на землю, але їх настигали влучні кулі. Четвертим снарядом Агєєв підбив «фердинанда». Ворожі танкісти не витримали удару артилеристів і відійшли. У той день гітлерівці тричі намагались прорвати оборону гвардійців, але відступили з великими втратами. Через кілька днів, 13 серп. 1943, артилеристи старшини Агєєва вдруге перегородили шлях фашистським машинам – на цей раз на південь від м. Богодухів Харківської обл. Після багатогодинної артпідготовки ворог кинув на позиції «сорокап'яток» понад 20 танків. Через кілька хвилин вже палали чотири ворожі танки. Втративши п'ятий танк, фашисти відійшли. Ще ніколи у взводі Агєєва не було таких втрат. Ворожий снаряд розбив першу гармату і її обслугу. Біля другої гармати були вбиті або тяжко поранені всі артилеристи. Біля третьої гармати залишився тільки Агєєв. Ворог знову перейшов в атаку. На гармату старшини рушило кілька важких танків. Снаряд за снарядом посилав старшина. І противник не зміг зломити волю гвардійця – танки відступили.

За мужність і відвагу в боях з німецько-фашистськими загарбниками Указом Президії Верховної Ради СРСР від 22 лютого 1944 старшині Агєєву Пилипу Павловичу було присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

За роки війни П. П. Агєєв пройшов великий бойовий шлях від Дону до Ельби. Після війни Герой Радянського Союзу проживав і працював у м. Старий Оскол Бєлгородської обл., РФ.

АНДРЕЄВ Микола Родіонович, 1921, м. Санкт-Петербург, РФ.

У лавах ЧА з 1940. На фронтах – з першого дня війни. Лейтенант М. Р. Андреєв командував танковим взводом 6-ї танкової бригади. Жорстокий танковий бій розгорівся 24 і 25 березня 1942 поблизу с. Рубіжне Вовчанського р-ну. Екіпаж гв. лейтенанта Андреєва у цьому бою підбив п'ять ворожих машин. Влітку 1942-го в оборонних боях у р-ні смт Дворічна офіцер Андреєв спалив ще два фашистських танки і знищив гусеницями взвод автоматників. Тут же під час однієї з контратак у залізничного роз'їзду екіпаж гв. лейтенанта Андреєва зустрівся з 20 ворожими танками. Розвернувши машину, він на великій швидкості направив її вздовж ворожої колони. Такого зухвалого маневру противник не чекав, а танкіст, скориставшись ситуацією, вогнем гармати підпалив сім ворожих танків, знищив дві протитанкові гармати і неушкодженим вийшов з бою. Командир взводу гв. лейтенант Андреєв на час подання до присвоєння звання Героя Радянського Союзу мав на особистому рахунку 27 знищених танків, десятки гармат і сотні гітлерівських солдатів і офіцерів. Указом Президії Верховної Ради СРСР від 5 листопада 1942 гв. лейтенанту Андреєву Миколі Родіоновичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

М. Р. Андреєв після війни жив і працював у м. Єкатеринбург, РФ.

АНТИПІН Іван Олексійович, 1921, Башкирія, РФ.

До війни навчався і працював у колгоспі.

Із квіт. 1941 – у лавах ЧА. Воював на Калінінському, Воронез., Степ., 2-му Укр. фр.

...На північ від м. Харків, поблизу н.п. Циркуни і Черкаська Лозова, на початку серп. 1943 фашисти зосередили великі сили. Знищити їх доручили 667 штурм. ап. 8 серп. 1943 на виконання бойового завдання вилетіла десятка радянських штурмовиків. Лінію фронту подолали без перешкод, а поблизу н. п. Циркуни їх атакували «мессершмітти». Високі бойові якості, відвагу і військову майстерність у цьому бою виявив ст. лейтенант Іван Антипін. Він знищив дві автомашини і зенітну батарею противника. Через день у важких метеорологічних умовах І. О. Антипін знову вилетів на штурмовку. Тепер вже на м. Люботин. Шлях радянським льотчикам перекрили 12 ворожих винищувачів. Ст. лейтенант Антипін збив ворожий літак, а після штурмового удару вписав у свій бойовий рахунок ще один танк і зенітну батарею. На початок 1944 ст. лейтенант Антипін вже здійснив 89 бойових вильотів і знищив 20 танків, 125 автомашин з піхотою і вантажем, вісім зенітних батарей, близько 500 фашистів.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 1 липня 1944 за мужність і героїзм, виявлені в боях з гітлерівськими загарбниками, ст. лейтенанту Антипіну Івану Олексійовичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу. Нагороджений також багатьма орденами і медалями.

Проживав і працював у повоєнний час у м. Луцьк.

АНТОНЕЦЬ Микита Степанович, 1915, смт Оратів Вінницької обл.

До лав ЧА призваний у 1936. Служив у кавалерійській частині, закінчив полкову школу. В запас звільнився у званні мол. лейтенанта.

Із початком війни М. С. Антонець знову був призваний до лав ЧА і з перших днів воював на фронті.

У лют. – берез. 1943 під час наступу військ Воронез. фр. на Харківському напрямі успішно діяли червоні кіннотники, особливо воїни 2-го гв. кавалерійського корпусу під командуванням генерала Крюкова. 12 берез. 1943 під час тяжких боїв на північний захід від с. Куп'єваха Богодухівського р-ну підрозділи 2-го гв. кав. полку опинились в оточенні. Під час прориву ворожого кільця здійснив свій подвиг командир взв. лейтенант М. С. Антонець. Він стрімко кинувся до німецького танка, подолав зону вогню, скочив на броню і відвернув ствол ворожого шарнірного кулемета вбік. Цим він врятував десятки своїх товаришів, а сам був поранений. Під час пострілу ворожої гармати його скинуло повітряною хвилею з башти танка. Не встиг він піднятися з землі, як відкрився верхній люк танка, і фашист розрядив обойму у відважного командира. Незважаючи на важкі поранення у плече та груди, гв. лейтенант дістався лісу, де його знайшли радянські бійці.

За мужність і героїзм в бою проти німецько-фашистських загарбників і вмілі дії під час прориву ворожого кільця оточення Указом Президії Верховної Ради СРСР від 18 трав. 1943 лейтенанту Антонцю Микиті Степановичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Після лікування М. С. Антонець повернувся до свого полку і продовжував громити фашистських загарбників до переможного кінця.

По війні М. С. Антонець повернувся у рідні місця на Вінниччину.

АРЕФ'ЄВ Петро Олексійович, 1913, м. Стара Руса Новгородської обл., РФ.

До лав ЧА призваний у 1942.

На фронтах війни – з 11.01.1943. Брав участь у боях на Воронез., Калінінському і 1-му Прибалт. фронтах. Розпочав війну рядовим, а закінчив гв. капітаном, командиром ескадрильї. У 826-му штурм. ап його знали як майстра повітряної атаки, відчайдушних і сміливих ударів по ворогові. До часу боїв за Харків влітку 1943 груди П. О. Ареф'єва вже прикрашали орден Червоного Прапора і орден Червоної Зірки. У січ. – берез. 1943 він штурмував сильно закріплені оборонні рубежі противника в р-нах Харкова, Нового

і Старого Оскола, Бєлгорода, Полтави, знищуючи живу силу і техніку ворога. 11 берез. 1943 четвірка штурмовиків на чолі з гв. капітаном Ареф'євим під сильним вогнем зенітної артилерії противника атакувала скупчення ворожих танків і автомашин в Рогані. Радянські льотчики знищили і пошкодили вісім танків, 30 автомашин, 25 возів, винищили 60 солдатів і офіцерів противника.

На особистому бойовому рахунку Петра Олексійовича – 15 танків, 100 автомашин, 30 гармат, три ешелони, три склади, міст і багато інших об'єктів, 300 солдатів і офіцерів противника. У груповому бою він збив вісім ворожих літаків.

За особисту хоробрість, уміле командування ескадрильєю і зразкове виконання бойових завдань командування у боях з фашистськими загарбниками і виявлену при цьому мужність і відвагу Указом Президії Верховної Ради СРСР від 23 лютого 1945 гв. капітану Ареф'єву Петру Олексійовичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

У 1950 Герой Радянського Союзу П. О. Ареф'єв помер від ран, отриманих у боях.

АСАНОВ Даїр Асанович, 1922, Киргизія.

До війни працював у радгоспі «Красный Октябрь».

Влітку 1942-го добровольцем пішов на фронт. Його направили в одну з артилерійських частин. Після закінчення школи сержантів був призначений командиром гармати.

...У другій половині березня 1943-го 2-а і 6-а батареї 1208 легкого артп прикривали відхід наших військ на рубіж річки Сіверський Донець. Вони зайняли вогневі позиції на західній околиці с. П'ятницьке Печенізького р-ну Харківської обл., добре окопались і замаскувались. О 9-й годині ранку 23 березня десятки фашистських бомбардувальників спрямували смертоносний вантаж на бойові порядки радянських військ у р-ні с. П'ятницьке. Слідом за цим з боків н. п. Зарожне і Велика Бабка (Чугуївського р-ну) рушили ворожі танки і автоматники. Наші артилеристи підпустили танки на 800 м і влучними залпами підбили кілька машин. Ворог не витримав шквального вогню і відійшов. Але і наші воїни понесли тяжкі втрати: загинув командир 6-ї батареї ст. лейтенант Михайличенко, було поранено багато артилеристів. Друга ворожа атака розпочалась о 15:00. На гармату сержанта Асанова рушило вісім ворожих машин. Та першим пострілом був підбитий головний танк. Через кілька секунд запалав другий, за ним – третій. Інші повернули назад. Під час третьої атаки артилеристи знищили вісім фашистських танків, шість бронетранспортерів і понад 40 гітлерівців.

За відвагу, мужність і високу військову майстерність Указом Президії Верховної Ради СРСР від 26 жовтня 1943 сержанту Асанову Даїру Асановичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Закінчив війну у званні майора. У мирний час підполковник Асанов продовжував служити у лавах Рад. армії.

АСКІН Гайфутдін Гафіатович, 1924, Башкирія, РФ.

Навчався в початковій школі, потім працював у колгоспі. Із початком війни був призваний до лав ЧА.

...Гвардійському артилерійському Червонопрапорному полку 15-ї гв. сд було поставлено завдання супроводжувати піхоту, яка наступала на Бєлгородсько-Харківському напрямі. У ніч перед наступом протитанкова гармата гв. сержанта Аскіна зайняла вогневу позицію для стрільби прямою наводкою. У цьому бою бійці обслуги знищили ворожий танк, два кулемети, два міномети, близько 50 солдатів і офіцерів противника. Після визволення Харкова наші війська з рубежу Пісочин продовжували наступ у напрямі Коротича, Мерефи, щоб відкинути ворога від міста. 29 серп. 1943 підійшли до Мерефи, де бої розгорнулись із новою силою. Під час однієї з контратак гв. сержант Аскін прямою наводкою знищував вогневі точки

ворога. На полі бою залишились «тигр», три кулемети і 20 солдатів противника.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 27 черв. 1945 сержанту Аскіну Гайфутдіну Гафіатовичу за хоробрість і відвагу в бою присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Від Сталінграда до Праги пройшов дорогами війни командир протитанкової гармати гв. сержант Г. Г. Аскін. Після війни проживав і працював у рідному селі Чурашево, Башкирія.

БАГІРОВ Мусейб Багірович, 1915, м. Кіровабад, Азербайджан.

Навчався в початковій школі, потім у Бакинському морському технікумі, звідки був призваний до лав ЧА. На фронті воював з перших днів війни. Був чотири рази поранений.

...Нелегкою ціною дісталась висота на північ від с. Каплунівка Краснокутського р-ну Харківської обл. взводу солдатів 206-го гв. сп 69-ї гв. сд. Кожний солдат взводу в боях за висоту здійснив подвиг. Кулеметник Катаєв відкрив вогонь по ворожих автоматниках, коли вони кинулися в контратаку. Стрілець-бронебійник Вахабов вивів з ладу кулеметну обслугу і гармату противника. Автоматники Костаньян і Ариков влучним вогнем захищали висоту, яку фашисти намагалися повернути. Під час штурму висоти гвардійці знищили 28 фашистів, захопили гармату ворога. Від нашого взводу залишилось 11 воїнів. Через деякий час із-за пагорба з'явилося сім танків, за ними – близько батальйону піхоти. Коли противник підійшов ближче, вдарила гармата, били бронебійки, стріляли кулемети і автомати. Перший танк був підбитий з гармати. За ним сховались ворожі піхотинці. Другий танк запалив бронебійник Вахабов. Незважаючи на втрати, фашисти лізли на висоту. Гвардійці продовжували вести прицільний вогонь. Фашисти не витримали ударів і відійшли. Контратака була відбита. Три танки палали майже у самих траншей гвардійця Багірова. На схилах висоти загинуло близько 250 гітлерівців. Нова контратака розпочалася хвилин через 40. Тепер фашисти вирішили захопити висоту з флангів. Поранений лейтенант Багіров з бійцями зайняв кругову оборону і відкрив вогонь. Гвардійці вистояли і на цей раз. Бронебійники підбили один танк, потім другий. Ворог знову відступив, залишивши на полі бою понад 100 вбитих фашистів і два підбиті танки. Це трапилось 2 вересня 1943. За цей бій, відвагу, стійкість, мужність і високу воїнську майстерність Указом Президії Верховної Ради СРСР від 22 лютого 1944 лейтенанту Мусейбу Багіровичу Багірову було присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Повернувшись до рідного Азербайджану, М. Багіров працював нафтовиком. Прож. у м. Баку.

БАЛАШОВ Анатолій Миколайович, 1921, м. Санкт-Петербург, РФ.

У ЧА з 1939. В боях з німецько-фашистськими загарбниками з перших днів війни. Поблизу с. Бровкове Коломацького р-ну 15 вересня 1943 скупчились значні сили противника: вісім «тигрів», три самохідні гармати «фердинанд», три протитанкові батареї і близько батальйону піхоти. Командиру танкової роти 34-го тп ст. лейтенанту Анатолію Балашову було поставлено завдання: на великій швидкості прорватися до лісу і знищити скупчення ворога. Чотири рази рота «тридцятьчетвірок» ходила в атаку, намагалась прорватися до лісу, та кожного разу відходила на вихідні позиції під вогнем гітлерівської артилерії, танків і самохідних гармат, зосереджених у лісі. Тоді Анатолій Балашов вирішив перехитрити фашистів. Він кинув роту в атаку, а сам з двома танками з правого флангу став наближатися до противника. Маневр був вдалим. Фашистські танки не витримали стрімкого і зухвалого удару радянських танків. Ст. лейтенанту А. М. Балашову вдалося першим пострілом підпалити «тигра», вивести з ладу самохідну гармату «фердинанд», роздавити

гусеницями чотири ворожих гармати з обслугою. Танкова рота стрімко прорвалась до лісу і почала добивати фашистів.

За відвагу, мужність і військову майстерність Указом Президії Верховної Ради СРСР від 22 лютого 1944 ст. лейтенанту Балашову Анатолію Миколайовичу було присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Герой Радянського Союзу А. М. Балашов прож. у м. Санкт-Петербург, РФ.

БАЛЮК Іван Федорович, 1919, м. Кролевець Сумської обл.

У 1937 закінчив Конотопський будівельний технікум. Тоді ж вступив до Чугуївського авіаційного училища. Коли почалась війна, був військовим льотчиком. Воював на Північ.-Захід., Захід., Ленінград., Сталінград., Центр. і 1-му Білорус. фр. Був двічі поранений. З перших днів війни по трав. 1943 відважний командир здійснив 300 бойових вильотів, провів 137 повітряних боїв, знищив 16 фашистських літаків особисто і три в групових боях. А за весь час перебування на фронтах збив 25 літаків сам і п'ять – в групових боях. За мужність і відвагу, виявлені в боях проти фашистських загарбників, Указом Президії Верховної Ради СРСР від 24 серпня 1943 капітану, командиру ескадрильї 54-го гв. Керченського винищ. авіаполку 1-ї гв. Сталінградської винищ. авіаційної дивізії Івану Федоровичу Балюку присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

За бойові заслуги нагороджений двома орденами Червоного Прапора, орденами Олександра Невського, Вітчизняної війни I ст., Червоної Зірки і десятьма медалями.

У післявоєнний час закінчив Військ.-повітряну Червонопрапорну академію і продовжував служити у ВПС.

БАРВИНСЬКИЙ Олексій Дмитрович, 1924, с. Занфірівка Олександрійського р-ну Кіровоградської обл. Герой Радянського Союзу, учасник Параду Перемоги у м. Москва 24.06.1945.

Після закінчення 14-ї Харківської артспецшколи був направлений до 1-го Ленінградського артучилища, яке закінчив у 1943-му.

З берез. 1943: лейтенант, ком. взв. управління 691 артп 237 сд, 40 А, Воронез. фр.; нач. розвідки артд-ну, Степ., Воронез., 1-й і 4-й Укр. фр.

24.12.1943 лейтенанту Барвинському О. Д. присвоєно звання Героя Радянського Союзу за захоплення плацдарму у р-ні с. Гребені Кагарлицького р-ну Київської обл. під час форсування Дніпра 25.09.1943.

Нагороджений орденами Червоного Прапора, Леніна, Вітчизняної війни I ст. (двома), медалями. Трудові нагороди: орден «Знак Пошани» (два).

Після війни працював Першим секретарем Новокузнецького (Кемеровської обл.) міськкому ВЛКСМ, із 1956 – Першим секретарем Кременчуцького (Полтавської обл.) міськкому КПУ, до 1980 – Першим секретарем Керченського і Ялтинського міськкому КПУ, заст. начальника з кадрів Ялтинського порту.

Помер 14.07.1999. Похований: військ. клад., м. Ялта, Крим.

БУЛИЧОВ Сергій Сергійович, 1916, м. Курськ, РФ.

У Курську навчався і працював. У боях з ворогом брав участь з перших днів війни. Ст. інструктор відділення з роботи серед комсомольців політвідділу 6-ї армії завжди був разом із бійцями на передовій. У верес. 1943 капітан С. С. Буличов воював на Харківщині. Поблизу с. Довгеньке Ізюмського р-ну фашисти намагались прорвати фронт і кинули на ділянку оборони радянських військ близько 50 танків і майже полк піхоти. Вісім ворожих атак було вже відбито, але загинув майже весь командний склад. У цей критичний момент на ділянку прибув капітан Буличов. Він зібрав солдатів, які залишилися, і повів їх на ворога. У результаті цієї сміливої атаки радянські воїни захопили багато зброї, кілька танків.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 22 лютого 1944 за військову доблесть і мужність в боях із загарбниками капітану Буличову Сергію Сергійовичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Після війни генерал-майор С. С. Буличов продовжував службу у лавах Радянської армії.

БУТКО Олександр Сергійович, 1915, м. Царицин (нині м. Волгоград), РФ.

Навчався в початковій школі, потім працював.

У лавах ЧА – з 1935.

У бій з фашистськими загарбниками вступив 20 листоп. 1941 на Волхов. фр. Потім воював на Калінінському і Степ. фр. Був нагороджений двома орденами Червоного Прапора.

...Група літаків 667-го штурм. ап 292-ї штурм. ад під командуванням командира ескадрильї ст. лейтенанта Олександра Бутка 18 серп. 1943 взяла курс на н.п. Бабаї Харківської обл., де було скупчено багато бойової техніки і живої сили противника. Розвідувальні дані підтвердились: на всіх вулицях стояли танки, автомашини, артилерія. Не встиг Олександр Сергійович надати наказ про бомбардування, як з-за хмар вилетіли десять «мессершміттів». Перша ж черга командира ескадрильї прошила один «мессершмітт», і він каменем упав на землю, за ним – другий. Четвертий винищувач був збитий груповим вогнем. Фашистські літаки зникли в хмарах. Радянські льотчики розбомбили скупчення ворожих військ. У цей день група літаків під командуванням ст. лейтенанта Бутка знищила в Бабаях десять танків, сотні автомашин, велику кількість артилерії, багато солдатів і офіцерів – силу, яку гітлерівське командування скупчило для контрудару по радянських військах, які наступали на Харків.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 4 лютого 1944 за мужність і героїзм, виявлені в боях з німецько-фашистськими загарбниками, ст. лейтенанту Бутку Олександру Сергійовичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Після війни проживав у рідному місті Волгоград, працював у облпрофраді.

ВАСИЛЬЄВ Борис Михайлович, 1913, Ульяновська обл., РФ.

Навчався і працював у м. Ставрополь. У 1937 призваний до лав ЧА. Направлений в авіацію, де став політпрацівником і опанував майстерність льотчика. Комісар окр. авіаційної ескадрильї 44-ї винищ. ад ст. політрук Б. М. Васильєв у перші дні війни зустрівся з фашистськими стерв'ятниками. Він очолював бойові вильоти ескадрильї, яка завдавала бомбові і штурмові удари по фашистських військах і аеродромах ворога. Тільки з 6 по 20 верес. 1941 Васильєв здійснив 35 бойових вильотів. 8 верес. 1941 ланка радянських винищувачів І-153 під командуванням ст. політрука атакувала ворожу переправу на Дніпрі. Вогнем гармат і кулеметів, влучно скинутими бомбами ланка зруйнувала переправу, знищила багато фашистських солдатів і бойової техніки. Та літак відважного комісара був пошкоджений зенітним вогнем противника. Умілий льотчик зміг приземлитись на своєму аеродромі. В його літаку було 60 осколкових пробоїн. Успішно пройшов наліт ескадрильї на ворожий аеродром 14 верес. 1941. Було знищено 7 фашистських бомбардувальників і 2 винищувачі. Ескадрилья без втрат повернулась на свій аеродром. Через 5 днів винищувачі під командуванням Б. М. Васильєва атакували колону фашистських військ на підході до переправи через річку Орель і до села Старе Мажарове Зачепилівського р-ну на Харківщині. Незважаючи на зенітний вогонь фашистів, винищувачі сміливо лягли на бойовий курс і скинули бомби на колону. Було знищено сотні гітлерівців. Розвернувши машину на зворотній курс, Васильєв раптом відчув, як відмовив мотор. Літак втратив керування і почав стрімко падати вниз, на одній плоскості спалахнуло полум'я. Майже біля самої землі льотчику пощастило збити полум'я і дотягнути до розташування радянських військ.

За мужність і відвагу, високу військову майстерність і особистий приклад у боях з фашистськими загарбниками Указом Президії Верховної Ради СРСР від 20 листоп. 1941 ст. політруку Васильєву Борису Михайловичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Після війни полковник Б. М. Васильєв продовжував служити в Радянській армії, передавав свій бойовий досвід і льотну майстерність молодим льотчикам.

Помер у лют. 1955. Похований: м. Ставрополь, РФ.

ВАСЬКО Олександр Федорович, 1920, с. Васьки Полтавського р-ну Полтавської обл.

Навчався в Пушкарській неповній середній, потім – у Полтавській середній школі № 8. Після закінчення у 1939 школи ФЗН працював газорізальником на Полтавському паровозоремонтному заводі, одночасно відвідував обласний аероклуб.

У лавах ЧА – з 1940. У 1941 закінчив Чугуївське військ. авіац. училище пілотів винищ. авіації. Воював на Півд.-Захід., Калінінському, Захід., Воронез., 1-му Укр., 1-му Білорус. фр. Був поранений. Наказом Президії Верховної Ради СРСР від 15 травня 1946 за зразкове виконання завдань командування у боях з гітлерівськими загарбниками і виявлені при цьому мужність і відвагу льотчику 176-го гв. Проскурівського Червонопрапорного орденів Олександра Невського і Кутузова винищ. авіаполка гв. лейтенанту О. Ф. Ваську присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Із першого і до останнього дня війни бився з ненависним ворогом льотчик-винищувач Олександр Федорович Васько. У складі 176 гв. винищ. ап він захищав Тулу і Москву, Брянськ і Воронеж. Воював на Курській дузі, в небі України, Білорусі і Прибалтики, брав участь у битвах за Варшаву і Берлін. Літав на перехоплення і в розвідку, на прикриття наших бомбардувальників і на вільне полювання, штурмував ворожі колони. Був поранений, горів, падав. Наприкінці 1942 О. Ф. Васько був направлений у 19-й винищ. полк Резерву Ставки Головнокомандування. Як писав Головний маршал авіації двічі Герой Радянського Союзу Новиков: «У цей полк, створений влітку 1942, брали тільки першокласних льотчиків. Багато з них стали Героями Радянського Союзу. У цьому полку до кінця війни служив тричі Герой Радянського Союзу І. Кожедуб». Одночасно з Кожедубом О. Ф. Васько закінчив Чугуївське військ. авіац. училище. І потім їхні бойові шляхи не раз перетинались. У своїй книзі «Верность Отчизне» тричі Герой Радянського Союзу Кожедуб присвячує Олександру Федоровичу Ваську рядки: «Льотчик-винищувач О. Ф. Васько лише на завершальному етапі Великої Вітчизняної війни з 20 січ. 1944 по 1 трав. 1945, діючи у складі 176-го ап на 1-му Укр. і 1-му Білорус. фр., здійснив 122 успішних бойових вильотів на вільне полювання. У цих повітряних боях він особисто знищив 12 літаків противника, своїм надійним прикриттям забезпечив успіх своєму провідному В. Александрюку, який збив 15 літаків. Всього за роки війни гв. лейтенант здійснив 487 бойових вильотів, провів 105 повітряних боїв і знищив 20 літаків противника. 20 липня 1944 16 наших екіпажів у р-ні м. Холм (Польща) зустріли близько 30 винищувачів противника. У цьому важкому бою Васько збив літак «Фокке-Вульф». 3-го серп. в р-ні н.п. Варка-Бжуза він вступив в бій з двома ФВ-190 і вивів з ладу один з них. 16 січ. 1945 ним був збитий літак з реактивним двигуном. 23 берез. 6 наших екіпажів в р-ні Зеєлова вступили в бій з 16 літаками противника, і Васько знищив ворожу машину. Траплялись дні, коли гв. лейтенант двічі піднімався в небо і повертався з перемогою. Так було, наприклад, 18 квіт., коли три наших винищувачі вступили у нерівну сутичку з 26 ворожими літаками. Один з них врізався в землю після влучних черг Васька. І в той же день, у тому ж р-ні, він збив ще один літак». Про цей епізод пізніше напише у свої спогадах Герой Радянського Союзу маршал авіації С. Руденко.

О. Ф. Васько нагороджений орденом Леніна, трьома – Червоного Прапора, орденами Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалями.

Після війни О. Ф. Васько продовжував службу у Збройних Силах. У 1946 – 1950 рр. був учасником повітряних парадів над Красною Площею Москви. У 1950 йому присвоєно звання військ. льотчика 1-го класу. У 1956 закінчив Червонопрапорну Військ.-повітряну академію, служив на командних посадах. У 1960 вийшов у запас.

Прож. у м. Полтава.

ВЕРГУН Яків Пантелеймонович, 1913, с. Саївка П'ятихатського р-ну Дніпропетровської обл.

До лав ЧА призваний у 1940.

Із перших днів війни – на фронті. На світанку 22 черв. 1941 взвод ст. сержанта Якова Вергуна отримав бойове завдання: не допустити ворога на східний берег прикордонної річки Прут. Ст. сержант замаскував свій танк і із засади розстрілював ворожі човни. Пізніше Яків Пантелеймонович бився з ворогами під Одесою. Був поранений, згодом евакуйований на транспортному літаку в тил. Повільно заживали рани. Лікарі не дозволяли повертатися на фронт. Яків Пантелеймонович став працювати на танковому з-ді випробувачем. Після наполегливих рапортів він добився відправки в діючу армію. І знову його танк бив фашистів – під Сталінградом, Міллерово, на Курській дузі.

Під час Курської битви одним із б-нів «тридцятьчетвірки» ТА генерала Ротмістрова командував Яків Пантелеймонович Вергун.

6 серп. 1943 Вергун у складі танкової армади пішов у глибокий рейд по тилах противника. Танк Вергуна знищив до 200 солдатів і офіцерів противника, 120 автомашин, 18 тягачів, 2 танки, 3 самохідні гармати.

...У смт Золочів Харківської обл. «тридцятьчетвірка» Вергуна увірвалась з ходу. На залізничній станції – ешелони з пальним, склади боєприпасів, які були підірвані відважними танкістами. Пізніше Яків Пантелеймонович узнав, що в Золочеві його б-н розгромив великий штаб противника. Було вбито два генерали і багато офіцерів. Після Золочева танки взяли курс на південь, через Писарівку, Максимівку на Люботин. Капітан Вергун брав участь у визволенні Люботина і Харкова.

Батьківщина високо оцінила його бойові подвиги. Указом Президії Верховної Ради СРСР від 22 лют. 1944 капітану Вергуну Якову Пантелеймоновичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу. Його груди прикрашають два ордени Леніна, Олександра Невського, Вітчизняної війни I і II ст. і інші нагороди. Золочівці обрали його почесним громадянином міста.

Яків Пантелеймонович проживав у м. П'ятихатки Дніпропетровської обл. Працював директором школи.

ВОЙТЕНКО Іван Федорович, 1920, м. Красний Лиман Донецької обл.

Закінчив середню школу. У лавах ЧА з 1939. У 1941 закінчив Київське артилерійське училище.

...22 черв. 1941 курсанти артилерійського училища складали випускні іспити. Через місяць мол. лейтенант уже знаходився у діючій армії. Бойове хрещення молодий командир отримав на Півд.-Захід. фр. Наприкінці липня він зі своїм артилерійським взводом займав оборону на захід від Києва. Пізніше бився поблизу міст Дніпропетровськ і Луганськ. Влітку 1942-го, під час боїв поблизу Сталінграда, був поранений, а після лікування призначений командиром 8-ї батареї 116-го артп 1-го гв. мех. корпусу. Із перших днів 1943-го війська Півд.-Захід. фр. розпочали визволення Донбасу. Ворог намагався любою ціною утримати важливий промисловий район. Гарячі бої розгорілись 5 лют. 1943 поблизу н. п. Самсонов Краснодонського р-ну Луганської обл. Відбиваючи контратаку танків і піхоти противника, батарея лейтенанта

Войтенка підпалила три танки і знищила дві роти фашистів. На другий день битва розгорілась із новою силою. Батарея Івана Войтенка підготувалась до стрільби прямою наводкою. Після артпідготовки противник пішов в атаку. На вогневі позиції батареї просувалось 15 ворожих танків, близько батальйону піхоти. Лейтенант наказав не відкривати вогонь. Він вирішив наблизити танки противника на 500-400 м. Бойові обслуги побачили умовний знак командира батареї – і шість гармат відкрили вогонь прямою наводкою. Атака гітлерівців захлинулась. Поблизу вогневих позицій артилеристів горіли чотири ворожі танки, були підбиті ще дві машини, на полі бою залишались понад 200 вбитих і поранених гітлерівців.

За виявлені мужність і відвагу в боях Президія Верховної Ради СРСР 31 березня 1943 присвоїла гв. лейтенанту Івану Федоровичу Войтенку звання Героя Радянського Союзу. Нагороджений орденами Вітчизняної війни I ст., Червоної Зірки, медалями.

До радісного Дня Перемоги йшов у бойових лавах артилерист І. Ф. Войтенко. Він закінчив війну у Берліні.

Із 1965 полковник Войтенко звільнений у запас. Ветеран жив і працював у м. Сімферополь, Крим.

Помер 10.12.1994.

ВОРОТНИК Степан Григорович, 1908, с. Нехвороща Новосанжарського р-ну Полтавської обл.

У 1925 закінчив курси механізаторів. Працював трактористом, а потім – бригадиром тракторної бригади. У 1930 призваний до лав ЧА. У 1933 став курсантом Харківської льотної школи. Бився проти фашистських загарбників з перших днів Великої Вітчизняної війни на Захід., Північ.-Кавказ., Сталінград., 4-му Укр. фр.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 2 серп. 1944 за мужність і відвагу, виявлені в боях з ворогом, командиру авіаескадрилї 503-го штурм. полку 206-ї Мелітопольської штурм. авіаційної дивізії капітану С. Г. Воротнику було присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Нагороджений орденом Леніна, чотирма орденами Червоного Прапора, орденом Червоної Зірки, медалями.

Після війни відважний льотчик ще 10 років служив у Збройних Силах. Полковник у відставці мешкав у м. Чернігів.

ГАРІН Борис Іванович, 1921, м. Сухумі, Абхазія.

У лавах ЧА з 1938.

На фронтах війни – з 18.01.1942. Ком. ескадрильї 617-го штурм. ап капітан Б. І. Гарін виявив виключну мужність у боях на Харківському напрямі.

19 берез. 1942, коли Б. І. Гарін виконував завдання з доставки боєприпасів і продовольства оточеному кав. корпусу, його літак було підбито. Льотчикам довелося посадити машину на території, зайнятій гітлерівцями. Вночі разом зі штурманом Б. І. Гарін пробрався до оточених і повідомив командуванню цінні відомості про розташування німецьких військ.

Під час виконання завдання по знищенню мотомеханізованих частин противника 19 берез. 1943 в р-ні Харків–Непокрите його машину знову було підбито, а він поранений в обличчя. Кров заливала йому очі, і все ж таки льотчик дотягнув до своїх. Льотчики його ескадрильї під час бойових вильотів за період з 13 берез. по 27 серп. 1943 знищили 93 танки, 237 автомашин, 45 зенітно-артилерійських і 37 зенітно-кулеметних точок, 4 артилерійські батареї, 13 складів з боєприпасами і пальним, 3 паровози, 100 вагонів, 27 цистерн з пальним, залізничний міст, 300 возів з військовим вантажем, близько 800 солдатів і офіцерів противника. У повітряних боях ескадрилья збила 16 ворожих літаків.

За мужність і високу льотну майстерність Указом Президії Верховної Ради СРСР від 4 лют. 1944 капітану Гаріну Борису Івановичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу. Нагороджений також

орденами Червоного Прапора, Червоної Зірки, Вітчизняної війни І ст.

Після війни проживав у м. Київ. Працював ст. інженером Головного управління матеріально-технічного забезпечення Міністерства лісної і деревообробної промисловості УРСР.

ГОКОВ Пилип Антонович, 1919, Корочанський р-н Бєлгородської обл., РФ.

Сімнадцятирічним поїхав навчатися у танкове училище. Влітку 1939 мол. командир-танкіст отримав бойове хрещення в степах Монголії поблизу р. Халхін-Гол. Він відзначився в боях з японськими самураями і був удостоєний високої бойової нагороди – ордена Червоного Прапора. Бойовий досвід П. А. Гоков використовував у боях проти німецько-фашистських загарбників. На початку берез. 1942 командуванням 28-ї А Півд.-Західф. фр. була підготовлена наступальна операція, яка мала мету форсувати р. Сіверський Донець у р-ні Вовчанська і зайняти плацдарм на західному березі річки для наступу. Напередодні наступу ком. танкової роти 1-го тб 10-ї тбр ст. лейтенант Гоков побував на передових позиціях піхотинців, з якими передбачалось взаємодіяти, уточнив місце переправи й орієнтири. Вночі танкісти вивели свої машини до переправи. Вранці 9 берез. радянські війська розпочали сильну артпідготовку. Першим пішов в атаку на своєму танку ком. роти Гоков. На великій швидкості він переправився на західний берег Сіверського Дінця і раптово атакував противника. Танк Гокова гусеницями роздавив протитанкову гармату, вогнем з гармати і кулемета знищив два дзоти, два великокаліберні кулемети, кілька десятків фашистів і увірвався на північну околицю с. Рубіжне. За командиром рушили в атаку танки і піхота. За короткий час на західному березі Сіверського Дінця були визволені н.п. Рубіжне, Верхній Салтів і зайнятий плацдарм для розвитку наступу радянських військ на північний схід від Харкова. Тільки з 13 лют. по 31 берез. екіпаж Гокова знищив 18 гармат, 20 мінометів, 43 кулемети і близько 500 фашистських солдатів і офіцерів.

За мужність і відвагу ст. лейтенанту Пилипу Антоновичу Гокову Указом Президії Верховної Ради СРСР від 5 листоп. 1942 р. присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Відважний офіцер закінчив Велику Вітчизняну війну у званні підполковника. Працював ст. інженером виробничого відділу тресту «Центрорадгоспмонтаж» Міністерства сільського господарства РРФСР.

ГОЛОВАЧОВ Олександр Олексійович, 1909, сел. Любохна Дятьковського р-ну Брянської обл., РФ. Гв. полковник, ком. 23-ї гв. ордена Леніна, орденів Червоного Прапора і Суворова II ст. Васильківської мотострілецької бригади 7-го гв. танкового корпусу 3-ї гв. ТА.

Двічі Герой Радянського Союзу.

У Червоній армії з 1929 року. У 1932 закінчив Об'єднану військ. школу ім. ВЦВК РРФСР.

На початку війни О. О. Головачов – начальник штабу і командир стрілецького полку. Із серп. 1942 він командує 52 мотострілецькою бригадою 15 тк 3 ТА, яка відзначилась у лют. 1943 під час Харківської операції, Воронез. фр. Після присвоєння бригаді звання «гвардійська» вона стала 23 гв. мотострілецькою бригадою 7 гв. тк 3 гв. ТА. У тому ж 1943 році 23 мотострілецька бригада опинилась в оточенні. Пробити вороже кільце атакою було неможливо. Комбриг Головачов приймає рішення: виходити з оточення невеликими групами. Сам він вийшов останнім із прапором бригади. За відзнаку в боях під час визволення м. Васильків 6 листопада 1943 року в ході Київської операції 1-го Укр. фр. Наказом Народного Комісара Оборони СРСР Сталіна 23 гв. мотострілецькій бригаді присвоєно найменування «Васильківська».

За роки війни О. О. Головачов і його бригада брали участь у боях під час

форсування Дону, битві за Дніпро, визволенні України. Командир бригади у боях був поранений сім разів.

Особливо відзначилась бригада полковника Головачова під час Львівсько-Сандомирської операції, коли були визволені міста Городок Львівської обл. і Львів. Бригада успішно форсувала річку Вісла і захопила плацдарм на її західному березі.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 23 верес. 1944 командиру 23 гв. мотострілецької бригади полковнику Головачову присвоєно звання Героя Радянського Союзу з врученням ордена Леніна і медалі «Золота Зірка» (№ 4659). Цього високого звання були удостоєні і 14 воїнів бригади.

Просуваючись із боями до лігвища фашистів у складі військ 1-го Укр. фр., бригада Головачова у січні-лютому 1945 бере участь у Сандомиро-Силезькій і Нижньо-Силезькій операціях, визволяючи польські міста Ченстохов, Питшен (Бичина), Бунцлау (Болеславець), прориває оборону противника, форсує річку Одер і захоплює плацдарм на її західному березі.

Але до остаточного розгрому гітлерівської Німеччини комбриг не дожив…

6 березня 1945 Герой Радянського Союзу полковник Головачов Олександр Олексійович загинув у бою від осколку ворожого снаряду. Похований у Силезії в районі Логау (Польща).

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 6 квітня 1945 командир 23-ї гв. мотострілецької бригади полковник Головачов нагороджений посмертно другою медаллю «Золота Зірка».

Ордени: Леніна, Червоного Прапора (три), Суворова II ст. (два), Червоної Зірки.

Іменем двічі Героя Радянського Союзу полковника Головачова названо вулицю у Москві. Його ім'я носив пасажирський теплохід Бєльського річного пароплавства (м. Уфа, Башкирія). У середній школі № 32 Фрунзенського р-ну м. Харкова створено музей Героя.

ГРЕБЕНЮК Микита Андрійович, 1918, с. Мар'янівка Баштанського р-ну Миколаївської обл. Старшина II статті.

Після закінчення семирічки 15-річний юнак приїхав до Харкова, де навчався у ФЗУ Харківського паровозобудівного заводу (нині завод транспортного машинобудування ім. Малишева). Потім п'ять років працював на ХПЗ слюсарем-лекальником. У 17 років отримав 6-й розряд. Восени 1938 призваний на службу у ВМФ.

З 1941 брав участь у бойових діях. Воював на Захід., Сталінград., 3-му Укр. фр., служив на Чорноморському флоті.

Нагороджений орденом Леніна, орденами Червоного Прапора і Червоної Зірки.

У 1946 звільнився у запас. Проживав і працював у м. Миколаїв, у морському порту.

«384-й Краснознаменный отдельный батальон морской пехоты Черноморского флота, где служил Никита Гребенюк, вместе с частями 3-го Укр. фр. участвовал в освобождении побережья Черного моря. С боями батальон вышел к городу Николаеву. Отсюда 25 марта 1944 и начался путь легендарного десанта, которым командовал уроженец смт Приколотное Великобурлукского района Харьковской обл. ст. лейтенант Константин Ольшанский. Никита Гребенюк был в числе 68 смельчаков, высадившихся глухой ночью в оккупированном Николаеве. Когда выяснилось, что из 100 моряков, отобранных для десанта, в операции из-за ограниченного количества лодок могут принять участие лишь около 70 человек, старшина II статьи Никита Гребенюк обратился к Ольшанскому: «Я в составе десанта сражался в Сталинграде, так что не подведу». Ольшанский назначил его помощником командира авангардного отделения. Моросящий дождь со снегом, сильный ветер и встречное течение затрудняли продвижение лодок, тяжело груженных десантом и боеприпасами. После нескольких часов хода по реке Южный Буг лодки прича-

лили к угольной пристани города. Рядом был элеватор. Здесь и закрепился отряд. Отделение, в составе которого находился Гребенюк, заняло оборону в цементном сарае. Девять моряков, используя кирпичные стены строения, превратили свой участок в опорную позицию. Другие группы десантников закрепились у элеватора и в прилегавших постройках. До наступления рассвета при помощи штыков и саперных лопаток они пробили амбразуры в толстых стенах. Пулеметчик Гребенюк, участник многих десантных операций, тщательно оборудовал две огневые позиции для своего пулемета. На рассвете послышалась артиллерийская канонада. Это советские войска вели бои на подступах к городу. У десанта была задача оказать содействие нашим частям с тыла и отрезать пути отхода противнику. Когда утренний туман рассеялся, Никита Гребенюк увидел очертания родного города. Совсем недалеко от Николаева, в с. Марьяновка, жили его мать и сестренка. Гребенюк прильнул к амбразуре, откуда просматривалась шоссейная дорога, вившаяся из города к элеватору. Он отчетливо увидел телегу, запряженную одной лошадью, и двух гитлеровцев с автоматами на шее. Немцы, ничего не подозревая, ехали к элеватору. «Гребенюку, Павлову и Медведеву захватить фашистов!» – услышал Гребенюк приказ командира отделения. Как только немцы увидели наших моряков, они шарахнулись в разные стороны. Пришлось открыть огонь. На подводе были мины. Через полчаса к элеватору приблизилась большая группа гитлеровцев. Их подпустили на близкое расстояние и открыли залповый ружейно-пулеметный огонь. Все гитлеровцы были скошены огнем. Но вот на позиции десантников двинулось свыше роты гитлеровцев. Когда фашисты подошли на расстояние прицельного выстрела, десантники открыли губительный огонь. Часть гитлеровцев бросилась в обход элеватора, но и там их настигали пули моряков. Вскоре противник снова бросился в атаку. В ней участвовало до батальона пехоты, усиленного крупнокалиберными пулеметами и пушками. При отражении одной из атак погиб второй номер ручного пулемета, и Гребенюк остался один. Но его пулемет не умолкал. Благо, что патронов и гранат захватили впрок. Близился к закату тяжелый мартовский день. В отряде осталось 20 человек. 18 атак отразили 26 марта мужественные десантники. Наступили вторые сутки. Н. А. Гребенюк вспоминал: «Второй день боев оказался куда сложнее первого. Людей осталось мало, а боеприпасы были на исходе. В диске моего пулемета оставалось 15 патронов, а в карманах – две «лимонки». Теперь мы вели только прицельный огонь. На каждого гитлеровца – один патрон». Наступил третий день боя. Третьи сутки без пищи и воды. Но оставшиеся в живых 10 храбрецов стояли насмерть. Они верили, что наши части придут. В полдень 28 марта наши войска освободили Николаев.

...После почти трехдневного неравного боя, уже освобожденный Город увидел их совсем другими. «Мертвых и живых, израненных, – всех их выносили на руках, – рассказывает Александр Кузьмич Шпак, сын старшины I статьи, заместителя командира отделения автоматчиков, парторга десанта Кузьмы Викторовича Шпака. – Отец жил еще трое суток, а потом умер от ран в госпитале». Воспоминания десантника Николая Митрофановича Щербакова: «Штаб десантного отряда был размещен в двухэтажном здании конторы порта. На второй день ожесточенного боя, когда ряды десанта сильно поредели, немцы во второй половине 27 марта усилили свои атаки. Верхний этаж конторы был разрушен, многие комнаты первого этажа были завалены. Нам приходилось вести бой и буквально откапывать друг друга из-под обломков и щебня. В один из моментов боя мне вместе со старшиной II статьи Кузьмой Шпаком пришлось откапывать командира десанта и радистов. Ольшанский был ранен и контужен, но жив, а радисты были мертвы. Он продолжал руководить

боем. К этому времени мы оставались без связи, рация вышла из строя. Один за другим падали наши товарищи, убитые и тяжелораненые. Практически здоровых, нераненых, среди нас уже не было. Фашисты забрасывали нас гранатами, дымовыми шашками, жгли огнеметами. Было около шести часов вечера. Я отстреливался из автомата возле одного окна, а из соседнего вел огонь короткими очередями К. Ольшанский. Вдруг почти рядом послышался злой лай немецких автоматов. Я бросил в окно гранаты и оглянулся: как там мой командир? Вижу, что он падает на пол. Бросился к нему, чтобы оттащить его вглубь комнаты, но понял, что помощь уже не нужна: командир был мертв. В этот момент рядом со мной разорвалась граната или мина, и я потерял сознание».

...Город похоронил своих защитников на своей главной площади. И вот они, отлитые в бронзе, снова все вместе – молодые, прекрасные в своем подвиге.

А благодарный, остающийся в вечном неоплатном долгу Город принимал детей Героев, которые захотели жить здесь. Капитан в отставке Александр Кузьмич Шпак, преподаватель Морского университета Александр Алексеевич Куприянов, Галина Николаевна, дочь десантника Николая Яковлевича Медведева, переехавшая из Москвы, – все они теперь николаевцы. 17.02.1995 умер в Николаеве последний из десантников – Никита Андреевич Гребенюк. Он работал в Николаевском филиале Черноморского пароходства. До этого плавал по Дунаю первым помощником капитана. В Николаевском морском порту работал и его сын, вырос внук, которого в честь деда назвали Никитой. Он достойно будет носить это имя: в семье свято чтут Память. Свой сайт в Интернете, посвященный ольшанцам, открыл сын Г. Н. Медведевой. Ему, майору, внуку Героя, пришлось воевать в Чечне.

С каждым годом их, Ольшанцев, становится все больше: подрастают внуки и правнуки бойцов 384-го отдельного батальона морской пехоты, которым впервые в истории – всем 68 десантникам – за беспримерный массовый подвиг было присвоено звание Героя Советского Союза. Немногие смогли лично получить золотые звездочки, порадоваться мирной жизни, своим детям и внукам. Но их помнят, любят, ими восхищаются новые поколения. Эстафету памяти приняла Харьковская школа № 135, где создан музей Ольшанского. Почетными гостями стали ученики школ, носящих имя Героя: СШ № 43 г. Николаева, школьники из Курска, Приколотного, Мариуполя (здесь десант Ольшанского сражался в районе Азовской Ялты), школы села Зидьки Змиевского района, носящей имя Героя Советского Союза десантника Григория Ковтуна.

КОВТУН Григорий Иванович, 1922, с. Черемушное Змиевского р-на Харьковской обл. Ст. матрос, радист.

После окончания семилетки и школы фабрично-заводского ученичества при Харьковском паровозостроительном заводе около трех лет работал строгальщиком на этом предприятии. 18 августа 1941 Григорий Ковтун подал заявление Змиевскому райвоенкому с просьбой направить его добровольцем на фронт. Просьбу удовлетворили, и Ковтун был направлен в 384-й отдельный батальон морской пехоты ЧФ. Здесь он овладел специальностью радиста, участвовал во многих боях, в смелых операциях под Новороссийском, Таганрогом, Мариуполем. В группе К. Ольшанского Григорий Ковтун передавал донесения о ходе боя в Николаеве и принимал указания командования. Его передачи были максимально лаконичны: «Все в порядке. Отбиваем атаки фашистов. Позиции не сдадим». Потом снова брался за оружие и вместе с товарищами отражал атаки врага. Он был ранен в левую руку, но продолжал выполнять обязанности радиста и стрелка. Вражеская пуля оборвала жизнь отважного моряка. Родные Героя получили от воинов батальона письмо: «...Дорого

поплатились гитлеровцы за смерть десантников: около 800 фашистских трупов покрыли площадь порта. Гришу мы нашли среди обугленных обломков здания, возле уцелевшей радиостанции. Он пал смертью храбрых, как его славные боевые друзья». В 1963 в тепловозном цехе завода им. Малышева была установлена мемориальная доска: «В этом цехе с 1938 по 1941 гг. работал строгальщиком Ковтун Григорий Иванович. За мужество, проявленное при освобождении г. Николаева в 1944 г. в составе героического отряда десантников, удостоен звания Героя Советского Союза». На территории завода в августе 1970, в день празднования 75-летия предприятия, открыт памятник Г. И. Ковтуну. Именем Героя названа бывшая Эсхаровская улица в Харькове и Зидьковская школа Змиевского района, в которой он когда-то учился.

ШИП Пантелей Семенович, 1918, с. Первое Красноармейское Волчанского р-на Харьковской обл. Мл. сержант, автоматчик.

Окончил семилетнюю школу в родном селе. Учился на курсах механизаторов, работал трактористом в колхозе «Червона армія». Потом ушел на военную службу. Морской пехотинец Пантелей Шип с автоматом в руках разил ненавистного врага под Туапсе, Таганрогом, Мариуполем. А потом был Николаевский порт, куда в марте 1944-го высадилась десантная группа 384-го отдельного батальона морской пехоты. В состав этого десанта вошли самые храбрые и отважные. Когда комплектовался отряд, командир батальона спросил офицера Ольшанского: «Младшего сержанта Шипа включить в группу? – Обязательно! Этого храбреца хорошо знаю по Таганрогскому и Мариупольскому десантам. И к тому же мы с ним земляки, харьковчане. Ручаюсь за него». Со своим отделением ночью он сел в рыбацкую лодку. Бесшумно преодолели десантники 15 км по неспокойной мартовской реке Южный Буг и высадились в Николаевском порту. Подоспели и другие лодки. В десанте участвовало 68 человек: 55 моряков, 12 саперов и местный рыбак Андрей Андреев, пожелавший быть проводником. Младший сержант Шип доложил командиру десанта ст. лейтенанту Ольшанскому: «Отделение высадилось, готово к бою! – Действуйте, занимайте портовые здания, контролируйте мост». Энергично действовало отделение Пантелея Шипа. Бойцы вели прицельный огонь по врагу. Это был неравный поединок с противником, который то и дело бросал свежие силы против горстки храбрецов. Поредели ряды десанта. Ранило командира отделения. Это уже было третье его ранение за годы войны. Но Пантелей Шип продолжал оставаться в боевом строю, вместе с отделением отбивал яростные атаки врага. Истекая кровью, он нашел в себе силы и в рукопашной схватке уничтожил четырех гитлеровцев. Из 68 участников десанта в неравных двухдневных боях погибли 56. Пал смертью храбрых и Пантелей Шип.

За образцовое выполнение боевых заданий командования на фронте борьбы с фашистскими захватчиками и проявленные отвагу и героизм Указом Президиума Верховного Совета СССР от 20 апреля 1945 г. всем 68 участникам десантной группы 384-го отдельного батальона морской пехоты ЧФ присвоено звание Героя Советского Союза.

***Тетяна Величко**, старший науковий редактор обласної Книги Пам'яті України, член Національної спілки журналістів України*

ГРИГОРЕНКО Семен Васильович, 1916, м. Балаклія Харківської обл.

Після закінчення 7 класів навчався в машинобудівному технікумі.

До ЧА призваний у 1935. Під час навчання у Харківському авіаційному училищі льотчиків у числі 30 чоловік був направлений на курси розвідки і контррозвідки. Після їх закінчення потрапив до м. Пружани Брестської обл., Білорусь, де його і застала війна.

Із перших днів війни С. В. Григоренко у діючій армії, командував авіаційним полком.

Про те, наскільки тяжкими були фронтові шляхи бойового льотчика, свідчить перелік боїв, в яких він брав участь: оборона Києва, Брянський фр., оборона Москви, Сталінград, Донецьк, Мелітополь, Джанкой, Сімферополь, Севастополь, Вітебськ, Орша, Мінськ, Гродно, Литва, Східна Пруссія, Кенігсберг.

У 1944 був представлений до звання Героя Радянського Союзу, але тільки 6 травня 1994 Наказом президента РФ генерал-майору авіації у відставці С. В. Григоренку за мужність і героїзм, виявлені в роки Великої Вітчизняної війни, присвоєно звання Героя Росії з врученням медалі «Золота Зірка».

Нагороджений трьома орденами Червоного Прапора, орденом Олександра Невського, двома – Вітчизняної війни І ст., двома – Червоної Зірки.

Після війни Семен Васильович Григоренко 10 років командував військово-авіаційним училищем льотчиків. Закінчив академії Військово-повітряних сил і Генерального штабу. Займав командні посади у ВПС.

Із 1972 заст. командуючого армією генерал-майор авіації у відставці.

Прож. у м. Москва. У м. Балаклія, на міській алеї Слави, встановлена меморіальна дошка славетному земляку – генерал-майору авіації, Герою Росії Семену Васильовичу Григоренку.

ДАВИДЕНКО Костянтин Сергійович, 1923, м. Ромни Сумської обл.

У 1939 почав працювати пом. кіномеханіка. У груд. 1940 став курсантом Сумського аероклубу. Коли почалася Велика Вітчизняна війна, був направлений в Чугуївську військову авіаційну школу пілотів. Із квіт. 1942 брав участь у численних повітряних боях з ворогом. За період Великої Вітчизняної війни льотчик Давиденко здійснив 150 успішних бойових вильотів, особисто знищив 8 німецьких літаків, 10 танків, 65 автомашин, 8 артилерійських гармат, 7 мінометів, паровоз, 60 вагонів та багато живої сили противника. За відмінне виконання бойових завдань, особисту мужність і відвагу, за чітку організацію діяльності авіаескадрильї Указом Президії Верховної Ради СРСР від 18 серпня 1945 заступнику командира ескадрильї, штурману 62-го штурмового авіаційного Гродненського ордена Суворова полку ст. лейтенанту Костянтину Сергійовичу Давиденку присвоєно високе звання Героя Радянського Союзу.

За успішне виконання завдань командування нагороджений двома орденами Червоного Прапора, орденами Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, багатьма медалями. Був двічі поранений.

У післявоєнні роки льотчик 1-го класу К. С. Давиденко продовжував служити в Рад. А. У 1962 за станом здоров'я в званні майора пішов у запас. Прож. у м. Чернігів.

ДЕРБУШЕВ Федір Михайлович, 1916, Кизнерський р-н, Удмуртія, РФ. Герой Радянського Союзу.

Закінчив початкову школу, працював у колгоспі.

У лавах ЧА з 1937.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

У складі 25 гв. сд з трав. 1942 по 1944: рядовий 2-ї роти 3-го б-ну 78-го гв. сп 25-ї гв. сд. Особливо відзначився під час форсування річок Дону, Дніпра. У ніч на 26 верес. 1943 гв. рядовий Дербушев у складі десант. загону в р-ні с. Військове Дніпропетровської обл. переправився на правий берег Дніпра. Протягом трьох діб гвардійці відбили 20 атак противника. У боях за розширення плацдарму навідник протитанкової рушниці Дербушев знищив танк, багато гітлерівців, подавив дві вогневі точки противника. Двічі поранений, контужений. Указом Президії Верховної Ради СРСР від 22 лютого 1944 за зразкове виконання бойових завдань командування на фронті боротьби з фашистськими загарбниками і проявлену при цьому мужність та героїзм гв. рядо-

вому Ф. М. Дербушеву присвоєно звання Героя Радянського Союзу з врученням ордена Леніна і медалі «Золота Зірка».

Нагороджений також орденом Червоного Прапора, медаллю «За відвагу».

У 1946 демобілізований. Працював робітником лісопромислового комбінату. Проживав у м. Черняховськ Калінінградської обл., РФ. Ім'я Героя викарбуване на пам'ятнику у м. Рибінськ Калінінградської обл.

Помер 3.09.1981.

ДЕРНОВСЬКИЙ Григорій Борисович, 1910, с. Пікулєво Невельського р-ну Псковської обл., РФ.

У 1931 призваний до лав ЧА і направлений до військового училища. У боях з фашистськими загарбниками – з перших днів війни. Учасник визволення Харківщини. Під час боїв за м. Красноград на головному напрямі удару знаходилась 72 гв. сд під командуванням генерал-майора Анатолія Івановича Лосєва. У центрі бойових порядків дивізії – 1181 гв. зеніт.-артп. Командир полку гв. майор Дерновський напередодні наступу на Красноград отримав завдання: прямувати у бойових порядках піхоти і вогнем зенітних гармат знищувати танки і вогневі засоби противника, підтримувати атаку піхоти. Бій за Красноград розпочався далеко на підступах до міста. Противник зосередив тут великі сили піхоти і танків і перейшов в контратаку. Майор наказав бити прямою наводкою по танках. Після вдалих пострілів загорілися чотири танки. Інші розвернулися і почали відходити. Та влучними залпами було підбито ще кілька машин ворога. Піднесені перемогою зенітників, автоматники кинулися в атаку. Контратака фашистів була відбита, і наші частини рушили на Красноград.

Полк гв. майора Григорія Борисовича Дерновського першим увірвався в центр міста. В цих боях воїни полку підбили і спалили сім танків, знищили 150 солдатів і офіцерів противника. Майор Дерновський водрузив червоний прапор над Красноградом.

За відвагу, мужність і високу військову майстерність в боях з німецько-фашистськими загарбниками Указом Президії Верховної Ради СРСР від 26 жовтня 1943 майору Григорію Борисовичу Дерновському було присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Прож. у м. Таллінн, Естонія.

ДОРОХОВ Микола Якович, 1920, с. Мазалово Томської обл., РФ. Гв. сержант.

До війни закінчив 8 класів, працював у колгоспі, потім трактористом у МТС.

У серпні 1942 призваний до лав ЧА. Воював на Воронез. фронті у складі 104-го гв. сп кулеметником. Учасник Сталінградської битви. Особливо відзначився у боях за визволення Харківщини. Так, 8 серпня 1943 під час боїв на лівому березі Сіверського Дінця, поблизу с. Стариця Вовчанського р-ну, Микола Дорохов разом із кулеметною обслугою подавив три ворожі вогневі точки. Під час наступу 10 серпня на висоту з позначкою 200,9 поблизу с. Тернова гвардієць уміло обрав вогневу позицію і влучним вогнем свого «максима» відбив три ворожі контратаки, знищивши майже півсотні гітлерівців. Виняткову мужність і героїзм Дорохов виявив у запеклому бою на південному сході від с. Миргороди Зміївського р-ну, який тривав шість годин. Гітлерівці змушені були відмовитися від контратаки на висоту і відступити, втративши при цьому 250 солдатів та офіцерів. М. Я. Дорохов брав участь у визволенні України, Польщі, воював на території Німеччини. Перемогу зустрів у Празі.

Звання Героя Радянського Союзу присвоєно 22.02.1944.

Ордени: Леніна, Вітчизняної війни I ст., медалі.

Після демобілізації жив і працював у Томську, РФ.

Помер у 1970.

ДОЦЕНКО Тарас Степанович, 1907, с. Новоселівка Оріхівського р-ну Запорізької обл. Інвалід війни.

Закінчив неповну середню школу. Працював слюсарем на заводі «Запоріжсталь», закінчив КУКС запасу.

У ЧА з черв. 1941. 3-й Укр. фр., 6 А, 1118 сп 333 сд, ст. лейтенант, ком. б-ну. Відзначився у боях за Дніпро 26.11.1943, коли його б-н форсував річку. У боях за утримання і розширення плацдарму в р-ні с. Канівське Запорізького р-ну Запорізької обл. було відбито 6 контратак противника, при цьому знищено 1 танк, бронемашину, 5 гармат і понад 200 гітлерівців. Двічі поранений, тричі контужений.

Звання Героя Радянського Союзу присвоєно 22.02.1944.

Ордени: Леніна, Олександра Невського, Вітчизняної війни I ст., медалі.

Із 1945 майор Доценко в запасі. Працював начальником автобусної станції в м. Київ.

Помер 17.03.1970.

ДРЕВАЛЬ Василь Тимофійович, 1917, смт Комишня Миргородського р-ну Полтавської обл. Полковник, заст. начальника факультету КВІРТУ.

Після закінчення 7 класів неповної СШ працював в Комишнянській МТС.

Призваний на військ. службу у 1938.

У 1940 закінчив Харківське військ.-політичне училище.

Черв. 1941–20.01.1942: у складі 2 гв. сд ім. Калініна. У лип. 1941 був двічі поранений. 20.01.1942 – тяжко поранений. Брав участь у боях із фашистами на Західн., Півд.-Західн., Воронез., 2-му і 3-му Укр. фр. У складі 25 гв. сд – з листоп. 1942 по черв. 1944: ст. лейтенант, заст. ком. б-ну з політчастини 78 гв. сп, учасник всіх бойових операцій 25 гв. сд.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 22 лютого 1944 за мужність і відвагу, виявлені під час форсування Дніпра і захоплення плацдарму на його правому березі, заст. командира батальйону з політчастини 78 гв. сп 25 гв. сд гв. капітану В. Т. Древалю присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

«У вересні 1943 р. 25 гв. сд вийшла до Дніпра. Стрілецький батальйон отримав наказ: вночі форсувати Дніпро і захопити плацдарм на його правому березі. Спочатку все йшло добре. Але перед світанком ворог помітив десантників і спрямував лавину вогню на сміливців.

– За мною! – дав команду замполіт і першим кинувся в воду. Після бою плацдарм був захоплений, що дозволило успішно форсувати Дніпро ще декільком підрозділам. Та фашисти не збирались здавати гвардійцям свої позиції. Три дні й три ночі відбивали гвардійці жорстокі контратаки противника. Замполіт В. Древаль увесь час знаходився в бойових порядках, особистим прикладом надихав бійців, його бачили на самих важких ділянках бою. Бійці батальйону стояли насмерть, відбивши 20 ворожих контратак, і утримали свій плацдарм. У жорстоких сутичках з ворогом батальйон знищив близько 400 солдатів і офіцерів противника, захопив 8 гармат, 11 мінометів, інші трофеї».

Ордени: Леніна, Червоного Прапора, Червоної Зірки (два), Вітчизняної війни II ст., 14 медалей.

У 1955 закінчив Військ.-політичну академію ім. Леніна. Демобілізований у груд. 1960 у званні полковника. Проживав і працював у м. Київ.

Помер 19.01.1988.

ДУНАЄВ Микола Пантелійович, Воронезька обл., РФ.

У 1938 вступив до Борисоглєбського авіаційного училища. Воювати з німецько-фашистськими загарбниками почав з черв. 1941, спочатку на Півд.-Західн. фр., потім під Москвою, на Воронез. і Степ. фр. Під час війни здійснив понад 500 бойових вильотів і особисто збив 30 фашистських літаків. У битві на Курській дузі і в боях за Харків капітан Дунаєв збив 13 літаків ворога і 7 – в групових боях. Він знищував фашистів над Бєлгородом, Томаровкою, Золочевом, Богодуховом, Люботином.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 2 верес. 1943 за хоробрість і військову майстерність капітану Дунаєву Миколі Пантелійовичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Герой Радянського Союзу М. П. Дунаєв прож. у м. Москва.

ЄПІШЕВ Олексій Олексійович, 1908, м. Астрахань, РФ. Генерал армії (1962). Герой Радянського Союзу (1978).

У ЧА з 1930. У 1931 закінчив курси комскладу, у 1938 – Військову академію механізації і моторизації РСЧА. У черв. 1938-го був відкликаний у розпорядження ЦК ВКП(б). Залишаючись у кадрах Збройних Сил СРСР, працював парторгом ЦК на заводі ім. Комінтерна (нині – завод ім. Малишева) у Харкові. Із берез. 1940 – перший секретар Харківських обкому і міськкому партії.

В роки війни був комісаром Харківського корпусу народного ополчення. У 1942–1943 рр. працював відповідальним організатором ЦК ВКП(б) на Уралі, першим секретарем Нижньотагільського міськкому партії. Із трав. 1943-го – на фронті, член військ. ради армій. Після війни – на партійній роботі в Україні.

У 1950 закінчив Вищі курси Академії суспільних наук при ЦК ВКП(б). 1951–1953: заст. міністра Державної безпеки СРСР. 1955–1962: на дипломатичній роботі. 1962–1985: нач. Головного політичного управління Радянської армії і Військово-Морського Флоту.

Нагороджений 16 орденами Радянського Союзу, іноземними орденами, багатьма медалями.

Помер у 1985.

ЄРМОЛАЄВ Іван Дмитрович, 1924, Ліскинський р-н Воронезької обл., РФ.

Навчався у семирічній школі, потім у ФЗУ. Із 1940-го по 1942-й працював електромонтером на залізниці. У 1942 добровольцем пішов у ЧА і був зарахований в артилерійський винищ.-протитанк. полк. У складі цього полку брав участь у боях на Курській дузі і здійснив свій героїчний подвиг на Харківщині.

...21 серп. 1943 наші частини зайняли с. Любівка Краснокутського р-ну. Зранку готувались до наступу. Попереду бойових порядків піхоти на танконебезпечному напрямі знаходилась протитанкова гармата 1839-го винищ.-протитанк. артп. Невдовзі бійці побачили, що по дорозі від Любівки на Колонтаїв рухаються 9 танків і близько роти солдатів противника. Головний танк зупинився, поряд зупинились і інші. Танкісти спостерігали за н.п. Любівка. Потім машини розвернулись і стали оточувати село з трьох боків. Сержант Єрмолаєв уважно слідкував за рухом машин. Підпустивши ворога на близьку відстань, артилеристи відкрили ураганний вогонь. Фашисти намагались вискочити з палаючих машин, та влучний вогонь стрільців настигав їх. На другий день фашисти знову пішли в контратаку. На цей час між танками йшов «тигр». Удар гармати сержанта Єрмолаєва влучив у «тигра» і пробив броню. 23 серп. 1943, у день визволення Харкова, по фронту розповсюдили листівку, в якій повідомлялось, що «за три дні боїв навідник Єрмолаєв знищив 6 танків».

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 24 груд. 1943 сержанту Єрмолаєву Івану Дмитровичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

І. Д. Єрмолаєв пройшов бойовий шлях до Берліна. Він знищив 19 танків, три бронетранспортери, десятки гітлерівців.

Після війни І. Д. Єрмолаєв закінчив педагогічний ін-т і Академію суспільних наук. Кандидат філософських наук. Проживав у м. Астрахань, викладав в інституті.

ЄРШОВ Іван Михайлович, 1911, м. Полоцьк, Білорусь.

У лавах ЧА з 1933. Командир 672-го штурм. ап 306-ї ад майор І. М. Єршов 89 разів на своїх ІЛах штурмував ворожі об'єкти. Влітку 1943 полк Єршова громив фашистів на Бєлгородському і Харківському напрямі. Чим ближче підходила

лінія фронту до Харкова, тим більше було роботи у льотчиків. 8 серп. 1943 майор Єршов двічі водив свої літаки бомбардувати фашистську автоколону на шляху Барвінкове–Мечебилове. У цей день 20 автомашин з військами і вантажем залишились у придорожніх кюветах. 15 серп. 1943 наша розвідка виявила ворожий аеродром на кордоні Харківської і Донецької областей. Штурмовики, які вів Єршов, тричі скидали бомби, обстрілювали противника з гармат і кулеметів і кожного разу залишались неушкодженими. 30 фашистських літаків перетворились на палаючі вогнища. 5 верес. 1943 група Єршова у складі п'яти літаків вилетіла на бомбардування залізничного вузла Лозова. Льотчики знищили два паровози, два наливних ешелони, підірвали склад з пальним. За півтора місяці боїв за Харків майор Єршов і його група знищили 150 автомашин, 15 танків, 5 батарей польової артилерії, 6 паровозів, 4 військові ешелони, 3 склади боєприпасів, 3 роти піхоти, збили у повітрі 10 і знищили на землі 40 фашистських літаків. Командир полка майор Єршов особисто збив у повітряних боях 4 винищувача противника.

За мужність і героїзм, виявлені в боях з гітлерівськими загарбниками, за зразкове виконання завдань командування Указом Президії Верховної Ради СРСР від 4 лют. 1944 майору Єршову Івану Михайловичу було присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Після війни продовжував служити у Радянській армії. Був звільнений через хворобу.

Помер у 1960.

ЖАЗИКОВ Кужабай Жазикович, 1920, Байганінський р-н Актюбінської обл., Казахстан.

До війни працював учителем Актамської початкової школи.

У лавах ЧА з січ. 1942 у складі 206 сд. Після лікування в шпиталі у верес. 1942 був направлений до 25 гв. сд: сержант, ком. розвідвідділення 22 окр. розвід. роти. Брав участь у визволенні м. Харкова, форсуванні Дніпра, Корсунь-Шевченківській, Яссько-Кишинівській, Будапештській операціях. Сім разів був поранений: вперше – під м. Воронеж у лип. 1942, востаннє – під м. Будапешт, Угорщина. 25.12.1944 розвідгрупа на чолі з К. Жазиковим, переправившись через річку Дунай у р-ні м. Будапешт, захопила у полон близько 70 фашистів. Указом Президії Верховної Ради СРСР від 28.04.1945 Жазикову Кужабаю Жазиковичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Ордени: Леніна, Слави III ст., Червоної Зірки (два), медалі.

У жовт. 1945 демобілізований у званні ст. сержанта. У 1953 закінчив Уральський державний педінститут. Працював у галузі народної освіти. У 1970 роках – заст. голови Байганінської районної Ради депутатів трудящих.

Помер 23.10.1982. Іменем Героя названо вулицю і школу в сел. Байганін, Казахстан.

ЗАВЕРТЯЄВ Веніамін Онисимович, 1915, м. Омськ, РФ.

У 1936 був призваний до лав ЧА і проходив службу на Далекому Сході, де закінчив полкову школу комскладу. Після строкової служби продовжував працювати на одному з заводів в рідному Омську. Коли почалася війна, знову був призваний до лав ЧА.

Із жовт. 1942 брав участь у боях з фашистськими загарбниками. Війну закінчив у званні підполковника.

...Наші війська наступали. Йшли бої за Харків. 12 серп. 1943 воїни 84-ї сд увірвались на північну околицю м. Дергачі. Пом. начальника штабу з розвідки 201-го сп ст. лейтенант Завертяєв з групою розвідників в цю ніч пробрався через передній край оборони противника і вийшов в його тил. Розвідники діяли блискавично. Вони нападали на противника і наносили йому смертельні удари. Розвідники організували засідку на дорозі між смт Польова і с. Куряжанка Дергачівського р-ну. Раптовим ударом була розгромлена колона автомашин

з піхотою, яка рухалась у смт Польова. Було вбито 45 ворожих солдатів, знищено 14 автомашин. Група Завертяєва з'являлась у передмістях Харкова, примічала вогневі позиції ворожої артилерії та мінометів і по радіо передавала свідчення в свою дивізію. На артилерійські позиції загарбників спрямовувався шквал вогню нашої дальнобійної артилерії. П'ять діб продовжувався рейд невловимих розвідників. Під час рейду командир групи ст. лейтенант В. О. Завертяєв особисто знищив понад 30 фашистських солдатів і офіцерів, кілька автомашин і бронетранспортерів.

За героїзм і мужність Указом Президії Верховної Ради СРСР від 1 листоп. 1943 ст. лейтенанту Завертяєву Веніаміну Онисимовичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

У повоєнні часи В. О. Завертяєв проживав і працював у м. Одеса.

ЗУБАРЕВ Олександр Федорович, 1905, с. Знаменське Омської обл., РФ.

До лав ЧА призваний у 1941 і відразу ж взяв участь у боях з німецько-фашистськими загарбниками. Командир гармати 1-ї батареї 1181-го зеніт.-артп 72-ї гв. сд ст. сержант Олександр Федорович Зубарев здобув славу умілого повітряного снайпера. У боях за визволення Харкова зенітна обслуга під його командуванням прикривала переправу частин 72-ї гв. сд через Сіверський Донець. Це було у серпні 1943. На переправу прилетіли 22 ворожі пікіруючі бомбардувальники. 22 Ю-88 і чотири наші зенітки! Та зенітники мужньо вступили в смертельний бій. Палаючий бомбардувальник ворога впав на землю. Атака була відбита, переправу врятовано. Частини гвардійської дивізії пішли на Харків, щоб визволити місто. Під час наступу на Красноград зенітна гармата ст. сержанта – в бойових порядках піхоти. І ось обслуга Зубарева – у центрі міста. Важкий бій з 27 бомбардувальниками противника видався 26 вересня 1943. Вогнева позиція зенітної батареї була буквально закидана бомбами. Ст. сержанта контужено, та він продовжував бити противника. У цьому бою він збив шість ворожих літаків.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 26 жовтня 1943 ст. сержанту Олександру Федоровичу Зубареву за мужність, героїзм і високу військову майстерність присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Після закінчення війни Герой демобілізувався, мешкав у рідному селі.

ІГНАШКІН Гаврило Іванович, 1917, с. Кутьма Болховського р-ну Орловської обл., РФ.

Вранці 20 черв. 1942 з прифронтового аеродрому 431-го штурмового ап піднялись 10 радянських штурмовиків під командуванням лейтенанта Г. Ігнашкіна. Вони взяли курс на станцію Булацелівка Шевченківського р-ну, де скупчились танкова і мотопіхотна дивізії противника. Кілометрів за 10 до цілі радянським штурмовикам перекрив шлях сильний зенітний вогонь. Досвідчений командир, вміло маневруючи, вивів літаки на курс. У Булацелівці вздовж вулиці – колони танків, автомашин, артилерії. Першим круто розвернувся і спікірував на танки літак Г. Ігнашкіна. За ним спрямували й інші штурмовики. Бомби влучали точно в ціль. У той день наші льотчики знищили понад 40 танків, близько 60 автомашин, до 300 солдатів і офіцерів противника. Ворожі зенітники сильно пошкодили літак командира групи: він отримав понад 60 кульових і осколкових пробоїн. Незважаючи на це, відважний офіцер успішно виконав бойове завдання і повернувся на свій аеродром. Льотчик-штурмовик двічі водив групи у складі шести літаків 21 черв. 1942. У р-ні сіл Щеняче і Старовірівка радянські пілоти знищили і пошкодили десятки танків і автомашин солдатів противника. І в цей день літак Ігнашкіна знову був сильно пошкоджений вогнем зенітної артилерії ворога. Та все ж він зумів перелетіти за лінію фронту і сісти на одному з прифронтових аеродромів.

За відвагу і мужність Указом Президії Верховної Ради СРСР від 5 листоп. 1942 лейтенанту Ігнашкіну Гаврилу Івановичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Герой Радянського Союзу Г. І. Ігнашкін проживав і працював у м. Тбілісі, Грузія.

ІЛЬЇН Петро Іванович, 1917, Московська обл., РФ.

Закінчив початкову школу. Працював на одному з заводів Москви. На початку війни – на посаді командира протитанкової гармати. Невдовзі йому, ст. сержанту, довірили вогневий взвод 6-го окр. гв. винищ. протитанкового артд. У р-ні с. Попівка на Харківщині ст. сержант тільки із однією своєю обслугою вступив у бій проти роти німецьких танків. Падали вбиті і поранені артилеристи. Та Ільїн не відходив від гармати, снаряди влучали в ціль. Здавалось, гармата ось-ось буде знищена. Коли загорілися три танки, противник відступив. Гармата залишилась цілою. Воїнська майстерність Петра Івановича виявилась і в боях за визволення Мерефи, крупного залізничного вузла, південних воріт Харкова. 28 серпня 1943 наші підрозділи вступили в бій на підступах до Мерефи. Фашисти часто переходили в контратаки, намагаючись любою ціною утримати цей важливий пункт, затримати наступ радянських військ на Красноград і до Дніпра. Наші підрозділи, які вирвались вперед, опинились в оточенні. В оточення зі своєю гарматою потрапив і П. І. Ільїн. Та своїм влучним вогнем він підбив один танк, розсіяв ворожих автоматників і допоміг нашим підрозділам не тільки розірвати кільце, а й просунутися вперед, в напрямі Краснограда. Під час війни П. І. Ільїн підбив і знищив 10 фашистських танків.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 22 лютого 1944 ст. сержанту Ільїну Петру Івановичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Після війни П. І. Ільїн прож. у м. Москва.

КАБАЛІН Іван Андрійович, 1923, с. Александровка Комсомольського р-ну, Чувашія, РФ.

У 1938, після закінчення 7 класів, разом із сім'єю переїхав до м. Канаш, Чувашія. Працював токарем на Канаському вагоноремонтному заводі.

Із трав. 1942: Півд.-Захід., 3-й Укр. фр., 78 гв. сп 25 гв. сд 6 А, ком. відділення мінометної роти, гв. сержант. Брав участь у Курській битві, визволенні Харкова та Лівобережної України. Під час відбиття контратак ворога знищив понад 250 солдатів та офіцерів, 5 кулемет. точок противника. Гв. сержант Іван Кабалін особливо відзначився у боях 23 жовт. 1943 під час розширення плацдарму на правому березі Дніпра.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 22 лютого 1944 за зразкове виконання бойових завдань командування на фронті в боротьбі з німецько-фашистськими загарбниками і виявлені при цьому мужність і героїзм гв. сержанту присвоєно звання Героя Радянського Союзу з врученням ордена Леніна і медалі Золота Зірка (№ 2527).

Ордени: Червоного Прапора, Вітчизняної війни II ст., медалі.

Після війни продовжив службу у Збройних Силах СРСР. У 1955 звільнений у запас. Закінчив Алатирський технікум залізничного транспорту. Працював токарем, директором Канаського вагоноремонтного заводу. Ім'я І. А. Кабаліна було занесено до Почесної Книги Трудової Слави та героїзму Чувашії. У с. Комсомольське встановлений бюст Героя, на будинку школи, де він навчався, – меморіальна дошка. У м. Канаш іменем Кабаліна названо вулицю, на будинку, де він проживав, встановлено меморіальну дошку.

Помер 15.11.1982.

КАЗАКОВ Михайло Ілліч, 1901, с. Велікуша Кичменсько-Городецького р-ну Вологодської обл.

Військову службу у ЧА розпочав у 1920. Учасник Громадянської війни.

У 1931 закінчив Військ. академію ім. М. В. Фрунзе, у 1937 Військ. академію Генштабу. Напередодні Великої Вітчизняної війни – нач. штабу Средньоазіатського ВО. Із черв. 1941 – генерал-майор, нач. штабу 53-ї окр. армії (з серп. 1941), Брянського (з січ. 1942) і Воронезького (з черв. 1942) фр. Із лют. 1943 генерал-лейтенант М. І. Казаков – перший командуючий військами 69-ї А. Під його керівництвом війська армії брали участь у Харківській наступальній (лют.-берез. 1943) і Харківській оборонній (4–27 берез. 1943) операціях Воронезького фр. Із квіт. по лип. 1943 – пом. командуючого військами Резервного, потім Степового фр., заст. командуючого військами Брянського, 2-го Прибалтійського фр. (лип. 1943 – січ. 1944). У січ. 1944 – трав. 1945 командував військами 10-ї гв. А.

Після війни командував військами ряду ВО, а з 1965 по 1968 був нач. штабу об'єднаних Збройних Сил Варшавського Договору.

Нагороджений трьома орденами Леніна, орденом Жовтневої революції, чотирма орденами Червоного Прапора, орденами Суворова I і II ст., Кутузова I ст., двома орденами Червоної Зірки, орденом «За службу Родине в Вооруженных Силах» III ст. і медалями.

Генерал армії Герой Радянського Союзу М. І. Казаков помер у 1979 в Москві.

КАРМАЦЬКИЙ Тимофій Федорович, 1918, с. Кротовка Аромашевського р-ну Тюменської обл., РФ.

Навчався в школі, потім працював. Коли йому виповнилось 20 років, військкомат направив його до військово-політичного училища. Війну Т. Ф. Кармацький зустрів досвідченим, відмінно підготовленим політпрацівником і командиром. Особливо відзначився у битві поблизу смт Золочів Харківської обл.

...12 берез. 1943 чотири гармати батареї 839-го гаубич. артп займали позицію на захід від с. Олександрівка на Золочівщині. Артилеристи добре підготувались до бою. Батарею атакував 21 фашистський танк. На початку бою був тяжко поранений командир батареї, і командування прийняв на себе заст. командира з політичної частини лейтенант Т. Ф. Кармацький. Артилеристи підпалили п'ять фашистських машин. Протягом двох годин йшов жорстокий бій. Було підбито ще шість танків. Але й радянські артилеристи несли важкі втрати. Залишилась тільки одна гармата і біля неї – тяжкопоранений лейтенант Т. Ф. Кармацький. Він продовжував вести бій і знищив ще один танк. Коли замовкла остання гармата, фашисти кинулись в атаку. Але невелика група поранених артилеристів разом з лейтенантом Кармацьким встигла відповзти в укриття і зустріла ворога вогнем протитанкових рушниць і гранатами. У цей момент підійшли інші підрозділи полку. Їхні гармати влучним вогнем підбили ще дев'ять ворожих машин. У цьому бою не вцілів жоден фашистський танк.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 21 верес. 1943 лейтенанту Кармацькому Тимофію Федоровичу присвоєно високе звання Героя Радянського Союзу.

Герой Т. Ф. Кармацький прож. у м. Хабаровськ.

КИРИЧЕК Сергій Дмитрович, 1923, с. Новоселиця Семенівського р-ну Полтавської обл.

Після закінчення місцевої неповної середньої школи навчався в школі ФЗУ в м. Часів Яр Донецької обл. У 1940–1941 працював слюсарем на заводі ім. Першого травня Дніпропетровської обл. Із спогадів: «19.07.1941 призван в ряды Красной армии. 8 августа 1942 был ранен в правую ногу и контужен на поле боя возле Котельниково, попал в плен. До этого был подобран селянами и пробыл 9 суток, после чего немцы забрали в лагерь военнопленных, г. Новошахтинск Ростовской обл., где пробыл по март 1943. В марте перевозили в вагонах, и на ст. Знаменка прорезал пол в вагоне. Ушли с группой военнопленных. В Кременчугском районе были задержаны немцами и полицией, они посадили в сарай.

Ночью убили часового и ушли в разные стороны. Нескольких человек были убиты. Я прибыл в село Новоселица Полтавской обл., где и скрывался до 20.05.1943. В этот день немецкие власти забрали и под арестом направили в лагерь военнопленных г. Хорол, оттуда – в Киевский лагерь. 16.07.1943 прорезали проволоку и ушли в партизанский отряд им. Щорса, где пробыл до 5.08.1943. Под Бахмачом соединились с Красной армией, прошли проверку. Направили в 177-й зап. сп, оттуда – в 132 сд, где был ранен и контужен. Лечился в госпитале г. Курск. С 22.02.1944 попал в 319-й полк 7-й гв. противотанковой бригады, где пробыл до 10.11.1945».

С. Д. Киричек воював на Захід., Воронез., 1-му Укр. фр., брав участь у визволенні Краснодону, Ростова-на-Дону, Луганська, Києва, Житомира, Львова. Штурмував Берлін. Війну закінчив у Празі.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 27.06.1945 за мужність і відвагу, виявлені в бою, командиру гармати протитанкової батареї 319-го винищ.-протитанкового полку 7-ї гв. винищ. протитанкової арт. бригади гв. сержанту С. Д. Киричку присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Нагороджений орденами Леніна, Вітчизняної війни І ст., Червоної Зірки, медалями.

Після війни Сергій Дмитрович закінчив Харківську юридичну школу. Багато років працював головою ревізійної комісії в колгоспі «Комунар» Семенівського р-ну Полтавської обл.

Помер у 1991.

КОБЕЛЄВ Олександр Іванович, 1910, с. Моторное, Башкирія, РФ.

У лавах ЧА з 1934. Із трав. 1943 брав участь в дойових діях. 5 лип. 1943 8 ІЛів під командуванням командира ескадрилы 951-го штурм. полка капітана Кобелєва вилетіли на штурмування скупчень фашистських військ, які розпочали наступ. Вони зруйнували переправу через Сіверський Донець поблизу с. Соломʼяне. 15 липня у р-ні с. Синичине на Ізюмщині група літаків капітана нанесла нищівні удари на артилерійські позиції противника. Штурмовики цілком знищили одну і сильно пошкодили три батареї. 17 серпня наша розвідка виявила скупчення танків у р-ні с. Довгеньке. Командування доручило Кобелєву знищити танки ворога. Шість радянських штурмовиків виконали це завдання. У боях за Харківщину штурмовики під командуванням капітана Кобелєва знищили і пошкодили понад 350 автомашин з військами і вантажем, 45 танків, 8 батарей польової артилерії, 3 паровози, 5 залізничних ешелонів, 10 складів з боєприпасами, збили 6 літаків.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 2 серпня 1944 капітану Олександру Івановичу Кобелєву було присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Після закінчення війни демобілізувався. Прож. у м. Уфа, Башкирія, РФ.

КОЖЕДУБ Іван Микитович, 1920, с. Ображіївка Шосткинського р-ну Сумської обл. Тричі Герой Радянського Союзу.

«...Після закінчення школи успішно склав іспити в хіміко-технологічний технікум. Як і багатьом сільським хлопцям, йому хотілося літати. І коли юнак дізнався про Шосткинський аероклуб, записався і собі. Опанував літак У-2. А вже звідси шлях лежав до Чугуєва Харківської обл. У місцевій авіаційній школі льотчиків Кожедуб отримав відмінні знання і набув практичних навиків. Усе згодилося, коли запросили працювати інструктором в цьому військовому закладі.

...1941 рік. Замість фронту Івана разом із персоналом Чугуївської авіашколи відправляють у Середню Азію. Але й тут хлопець не перестає проситися на передову. Нарешті його просьбу задовольняють. Командир 240-го винищ. полку Ігнат Солдатенко, куди прибув новобранець, відразу ж звернув увагу на міцно збитого, невисокого на зріст юнака з помітним українським акцентом. Кожедуба зараховують в ескадрилью

капітана Федора Семенова. Непростим було бойове хрещення Кожедуба. Вже в першому бою його збили. Сталося це 26 березня 1943 р. Літак Кожедуба потрапив під вогонь двох «мессершміттів», які його атакували. Кожедуб розправлявся з двома ворожими машинами, які були перед ним. Кілька снарядів прошили його літак, і він, утративши орієнтацію, опинився в зоні вогню радянських зеніток. З кількома пробоїнами Кожедуб ледь дотягнув до свого аеродрому. У тому ж 1943-му, вже в боях за Дніпро, Івану Микитовичу довелося пережити ще одну трагічну сторінку. У своїх мемуарах «Служу Батьківщині» і «Вірність Вітчизні» Кожедуб описує один із бойових епізодів. Разом з іншими льотчиками він прикривав переправу через Дніпро. Зав'язався бій. Кожедубу вдалося підбити бомбардувальника. Але німецький стрілок успів дати чергу. Літак загорівся. Вогонь ось-ось добереться до бензобака, і тоді станеться вибух. Внизу німці. Кожедуб вибрав ціль – і машину в піке. Мовляв, якщо загину, то побільше фашистів знищу. Вже неподалік землі побачив, як струменем повітря збило вогонь з крила. Майже над головами гітлерівців вийшов з піке. Як кажуть, повернувся з того світу.

Іван Кожедуб був винятково хороброю людиною. Він не боявся зав'язати бій з 10 і більше ворожими літаками. Так, наприкінці 1943-го Кожедуб один атакував 18 фашистських бомбардувальників. А в одному з боїв разом із Дмитром Титаренком, як пише російський історик Микола Мухін у монографії «Секрети майстерності асів», атакував 40 бомбардувальників «Фокке-Вульф-190»! Особливо азартно бився український ас на літаку, що був збудований на трудові кошти колгоспника-бджоляра Василя Вікторовича Конєва. Іменний Ла-5 ФН за номером 11 Кожедубу передали на новому аеродромі в Молдові. Через два місяці льотчик рапортував Конєву, що знищив 8 ворожих машин, з них 5 добре оснащених «Фокке-Вульф-190». З часом надійшов наказ виїхати на 3-й Прибалт. фр. Літак довелося передати своєму учневі Павлу Бризгалову. Згодом із радістю дізнався, що Павло став Героєм Радянського Союзу, збивши на Ла-5 ФН 12 фашистських літаків! Везучою виявилася бойова машина.

Кожедуб освоїв новий літак Ла-7. 19 серп. 1944 р. отримав другу Золоту Зірку. (Тоді ж розпочався новий етап у біографії льотчика: Івана Микитовича призначили заст. командира авіаційного полку, який виконував бойові завдання методом так званого вільного полювання. У складі полку він брав участь у боях за визволення Прибалтики, в Білоруській, Вісло-Одерській операціях. За кілька днів боїв на 3-му Прибалт. фр. група Івана Кожедуба знищила 12 ворожих літаків).

На початку 1945-го полк, у якому служив уславлений повітряний ас, перекинули під Берлін. Саме в цей час фашисти кинули в бій свої нові реактивні літаки Ме-262. Кожедубу поталанило першим серед радянських пілотів збити таку вдосконалену машину.

Закінчилася одна з найстрахітливіших в історії людства воєн. Кожедубу довірили випробовувати нові літаки, час від часу командувати полками і дивізіями. 18 серп. 1945-го заст. командира 176-го гв. винищ. авіац. Проскурівського Червонопрапорного ордена Олександра Невського полку гв. майор І. М. Кожедуб, уже втретє, був удостоєний високого звання Героя Радянського Союзу.

Не обминула Кожедуба й війна в Кореї. Разом із 324-ю винищ. дивізією, яку доручили йому очолити, Іван Микитович виїхав до місця дислокації. За наказом Сталіна самому командиру категорично заборонялося підніматися в повітря. Але, як розповідав син легендарного повітряного «вовка» Микита Кожедуб, батя літав. Про це сину розповідали під час зустрічі китайські льотчики. За їхніми словами, Іван Микитович збив 17 американських літаків.

У післявоєнний час І. М. Кожедуб закінчив Червонопрапорну Військово-повітряну академію і Вищу військову академію Генштабу (1956). У 1971 І. М. Кожедуб

обійняв посаду начальника бойової підготовки військових Повітряних сил.

Помер 12.08.1991 р. У серп. 2005 р. ім'я видатного льотчика присвоєно Харківському університету Повітряних сил. Почесний громадянин міст Чугуєва і Куп'янська Харківської обл.».

Броніслав Яницький
(газета «Слобідський край», 6.05.2006 р.)

23 липня 1943 за успішні бойові дії мол. лейтенант Кожедуб одержав першу урядову нагороду – орден Червоного Прапора і був призначений ком. ескадрильї. У серп. 1943 війська Степ. фр. перейшли в рішучий наступ і прорвали німецьку оборону поблизу Харкова. Ескадрилья Івана Кожедуба одержала завдання: прикрити дії літака-розвідника. Пересікши лінію фронту, льотчики заглибились в тил противника. Незабаром вони помітили в небі десяток ворожих «мессершміттів». Сили були нерівні. Незважаючи на це, Іван Кожедуб прийняв бій. Гітлерівці намагалися атакувати розвідника. Ось один фашист наблизився до нього. Кожедуб довгою чергою збив стерв'ятника. На розвідника «насідає» другий «мессершмітт». Іван Кожедуб бере його на приціл. Кілька кулеметних черг – і фашистський літак падає на землю. Коли радянські винищувачі поверталися на свій аеродром, їх атакувала нова група гітлерівців. Нелегкий бій довелося витримати нашим соколам. Знищивши чотири ворожих і втративши один літак, ескадрилья повернулась на базу.

У кінці верес. 1943 радянські війська, розвиваючи наступ на Київ, форсували Дніпро. В боях за визволення столиці України чудеса героїзму виявили радянські льотчики. За десять днів бойових дій Іван Кожедуб збив 11 літаків противника. На його рахунку у той час було вже 26 знищених ворожих машин. За відмінне виконання бойових завдань в боротьбі проти фашистських загарбників і виявлені при цьому мужність і відвагу Указом Президії Верховної Ради СРСР від 4 лют. 1944 Івану Микитовичу Кожедубу було присвоєно звання Героя Радянського Союзу з врученням ордена Леніна та медалі Золота Зірка. За період війни відважний льотчик здійснив 330 бойових вильотів, 120 разів вступав у поєдинок з німецькими льотчиками і здобував перемогу. Рахунок збитих Кожедубом літаків досяг 62.

Після війни генерал-полковник авіації (згодом маршал авіації) льотчик 1-го класу І. М. Кожедуб перебував на військ. службі.

КОЛОШЕНКО Василь Петрович, 1922, с. Стрільники Прилуцького р-ну Чернігівської обл.

Закінчив неповну середню школу. Із розповіді Г. М. Припутня, учителя Близнюківської СШ, ветерана Великої Вітчизняної війни: «Про нього знає майже весь світ, а я пам'ятаю ще, коли він був хлопчиною і вчився в нашій школі. Це було в далекому 1936. Спокійний, зосереджений, дисциплінований Вася Колошенко вчився тільки на «добре» і «дуже добре» (такі тоді були оцінки в школі). А особливо він любив фізику. Бувало, заходить до мене в фізичний кабінет і починає все розпитувати: що це за прилад, як ним користуватися, а це для чого? Здавалось, його допитливості не буде меж. І вийшов з нашої школи, і полетів юнак. В буквальному розумінні слова, бо став пілотом. Спочатку на літаках у Велику Вітчизняну війну, а потім на вертольотах, які почала Вітчизна будувати. А він, Василь Петрович Колошенко як льотчик-випробувач учив їх літати, прокладав у авіації нові дороги. Довгими трасами пролягали вони за межі нашої країни, через повітряні простори більше як 40 країн, і нема вертольота, якого б він не випробував. Та особливу славу здобув він своїй державі на Вітчизняних вертольотах, створених під керівництвом генерального конструктора М. Л. Міля: МІ-6, В-8, В-10 К і В-12, на яких встановив 15 світових рекордів. Трудився В. П. Колошенко на них в тайзі Сибіру, прокладав траси над непро-

хідними джунглями Індонезії, блискуче показав їх льотні якості над Гімалаями в Індії, а також у Європі. Де відмовлялись через труднощі пілоти інших країн, там брався за роботу, як це було в гірській Швейцарії, зі своїми товаришами В. П. Колошенко, де ніхто не міг врятувати з біди людей – робив він це з ризиком для власного життя, за що на його вертольоті МІ-4 індійські льотчики вивели слова «Ангел-рятівник». Бачили його на вертольотах Арктика і Антарктика завжди в невтомному труді. А сам Василь Петрович лишився, як і був, скромним, чуйним, простим і вдячним. Пише мені листи, відгукується по телефону, буває в гостях, приймає сам. А коли трапляється перелітати йому через Близнюки, то, попередивши заздалегідь, робить віраж, вітає похитуванням машини. А я, сповнений гордістю за учня, помахом руки бажаю йому щасливої дороги. І думаю: це ж наш земляк! Нам є підстави всім пишатися таким героєм, адже він жив і вчився в Близнюках, де в школі на стенді красується його портрет».

Після закінчення школи В. П. Колошенко навчався у Запорізькому авіаційному технікумі ім. Ворошилова, після чого був направлений до Батайської школи льотчиків-винищувачів.

У ЧА з верес. 1941. У 1944 закінчив Тамбовське військ.-авіаційне училище льотчиків і штурманів, освоївши бойові крилаті машини: літак-винищувач І-16 і літак-штурмовик ІЛ-2. У роки війни пілот-інструктор Василь Колошенко готував у Тамбові кадри для фронтової авіації.

Після війни якийсь час працював інструктором у Кузнецькому центрі ДТСААФ. Із 1946 лейтенант Колошенко – в запасі. У 1953–1960 роках він працював в Полярній авіації. Брав участь у льодовій розвідці, проведенні суден, в антарктичних експедиціях. У 1966, пілотуючи вертоліт, Колошенко разом з екіпажем тушив лісові пожежі у Франції, де йому було присвоєно звання «Почесний пожежник Парижа». Та по-справжньому переможним для В. П. Колошенка став вертоліт-велетень В-12. На ньому в 1969 він установив 8 світових рекордів, які ніхто не перевершив. Указом Президії Верховної Ради СРСР від 26 квітня 1971 за мужність і героїзм, виявлені під час освоєння нової військової техніки, льотчику-випробувачу Колошенку Василю Петровичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу з врученням ордена Леніна і медалі «Золота Зірка» (№ 11404).

Нагороджений орденами Леніна, Вітчизняної війни І ст., медалями.

Заслужений льотчик-випробувач СРСР, майстер спорту Міжнародного класу, почесний полярник, почесний працівник морського флоту СРСР відзначив у травні 2007 85-річний ювілей. Прож. у Москві.

КОЛПАКЧІ Володимир Якович, 1899.

У лавах ЧА з 1918.

Учасник Громадянської війни.

Закінчив Військ. академію ім. М. В. Фрунзе (1928), Вищі академ. курси при Військ. академії Генштабу (1951). Був у числі радянських добровольців – військ. спеціалістів у республіканській Іспанії. Із 1940 – нач. штабу Харківського ВО. Із черв. 1941 – генерал-майор.

Під час Великої Вітчизняної війни нач. штабу, потім командуючий 18 А (жовт. – листоп. 1941), нач. штабу Брянського фр. (груд. 1941 – січ. 1942), командуючий 62 А (лип. – серп. 1942), 30 А (з листоп. 1942), 63 А (з трав. 1943). Із квіт. 1944 і до кінця війни генерал-лейтенант, потім генерал-полковник В. Я. Колпакчі командував військами 69 А. Під його командуванням армія брала участь в Люблін-Брестській, Вісло-Одерській і Берлінській операціях 1-го Білорус. фр.

За успішні бойові дії військ 69 А в Вісло-Одерській операції, у ході якої було прорвано укріплену тривалу оборону німецько-фашистських військ, розгромлено сильне угруповання противника, а також за форсування р. Одер В. Я. Колпакчі присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Нагороджений трьома орденами Леніна, трьома орденами Червоного Прапора, трьома орденами Суворова I ст., двома орденами Кутузова I ст., орденом Червоної Зірки і медалями, а також іноземними орденами.

Після війни В. Я. Колпакчі командував військами Бакинського ВО (1945), згодом армією, у 1954–1956 рр. – військами Північного ВО. Із січ. 1956 – у Центральному апараті Міністерства оборони СРСР, потім начальник Головного управління Бойової підготовки Міністерства оборони СРСР.

Генерал армії В. Я. Колпакчі загинув у авіаційній катастрофі 17 травня 1961.

КОЛЬЦОВ Іван Пантелійович, 1914, м. Магнітогорськ Челябінської обл., РФ.

У 1930 пішов працювати на Магнітогорський металургійний комбінат.

Весною 1942, під час Великої Вітчизняної війни, мол. лейтенант І. Кольцов був направлений на Півд.-Захід. фр. Відзначився в боях на Харківщині, коли війська Півд.-Захід. фр. взимку 1943 успішно просувались до південно-східних кордонів Харківської обл.

...Одними з перших вступили на територію Барвінківського р-ну танкісти 254-го окр. б-ну, а 5 лют. 1943 вони розпочали бій за Барвінкове. Тут героїчно бився танковий взвод лейтенанта Кольцова. Вогнем гармат і кулеметів він знищив 8 ворожих танків, 29 автомашин, 3 протитанкові гармати і понад 200 фашистських солдатів. Під час бою танк Кольцова був підбитий і запалав. Кожної секунди могли вибухнути боєприпаси. Задихаючись від диму, з обгорілим обличчям і руками, відважний офіцер вискочив з машини. Долаючи біль, пересів в інший танк і продовжував керувати боєм. 6 лют. 1943 над м. Барвінкове замайорів червоний прапор. Районний центр був визволений від фашистських загарбників. Тільки тоді мужній танкіст І. П. Кольцов був відправлений у госпіталь. Після лікування лейтенант Кольцов продовжував бити фашистських загарбників до повного їх розгрому.

За хоробрість, виявлену в боях з ворогом, і високу військову майстерність Указом Президії Верховної Ради СРСР від 21 квіт. 1943 лейтенанту Кольцову Івану Пантелійовичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Після закінчення війни І. П. Кольцов повернувся до рідного Магнітогорська.

КОНДРАТЕНКО Іван Васильович, 1923, Ширяївський р-н Одеської обл.

Після навчання працював у колгоспі.

Коли почалася Велика Вітчизняна війна, був в евакуації. У 1942 добровільно пішов на фронт.

...4-а батарея 611-го винищ.-протитанк. артп зайняла оборону на південно-західній околиці н.п. Колонтаїв Краснокутського р-ну Харківської обл. і приготувалась до відбиття атаки. Була готова до бою і гарматна обслуга Івана Кондратенка. У бою поблизу м. Богодухів ст. сержант вже відбивав атаки фашистів і підбив 2 танки. Битва розпочалась із нальоту фашистських літаків. Одна з бомб влучила в сусідню гармату і розбила її. У цей час рушили 18 фашистських танків. Попереду йшли 10 «тигрів». Ворожі танки підтримувала артилерія. Під час відбиття цієї атаки ворог втратив 5 танків. Дорого обійшлась перемога і обслузі. За гарматою залишився тільки двічі поранений Іван Кондратенко. Пройшло близько години. На позицію знову наступали фашисти. Забувши про рани, І. В. Кондратенко працював за всю обслугу. Поряд з гарматою розірвався снаряд. Івана відкинуло від гармати і знову поранило. Зібравши останні сили, він вистрелив у танк, який наближався. Ворог не пройшов. За дві години бою ст. сержант Кондратенко знищив 8 гітлерівських танків.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 21 верес. 1943 ст. сержанту Кондратенку Івану Васильовичу за мужність і відвагу в боротьбі з загарбниками присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Тяжкі поранення поблизу н.п. Колонтаїв надовго прикували ст. сержанта до

ліжка. Лише наприкінці війни він зміг повернутись у стрій.

КОНЄВ Іван Степанович, 1897, с. Лодейно Подосиновського р-ну Кіровської обл., РФ. Маршал Радянського Союзу (1944). Двічі Герой Радянського Союзу (1944, 1945).

У Громадянську війну – комісар бронепоїзда, стрілецької бригади. У 1941–1945 – командуючий армією, військами Захід., Калінінського, Північно-Захід., Степ., 2-го і 1-го Укр. фр.

1945–1946: головнокомандуючий Центральною групою військ. У 1946–1950 і 1955–1956: головнокомандуючий Сухопутними військами. У 1956–1960: перший заступник Міністра оборони СРСР, одночасно головнокомандуючий Об'єднаними Збройними силами держав – учасників Варшавського договору. 1961–1962: головнокомандуючий Групою Радянських військ у Німеччині.

Іменем І. С. Конєва названо вулицю в м. Харків, у смт Солоницівка Дергачівського р-ну споруджено національний меморіальний комплекс «Висота Маршала І. С. Конєва».

Помер у 1983.

КОНОНЕНКО Микита Никифорович, 1922, с. Самотоївка Краснопільського р-ну Сумської обл.

У лавах ЧА з 1940. Із лют. 1943 бив ворога спочатку на Брянському, потім – на Центр., Воронез., Степ. і 2-му Укр. фр.

...22 серп. 1943 ескадрилья капітана Кононенка супроводжувала бомбардувальників ПЕ-2, які йшли на м. Мерефа, щоб нанести удар по скупченню військ противника. Коли пролітали над Харковом, з-за хмар з'явились 16 «мессерів». Радянські винищувачі відкрили гарматно-кулеметний вогонь по ворожих літаках. Капітан Кононенко першою ж чергою підпалив провідний «мессершмітт». Смертельний бій закінчився перемогою радянських «яструбків». Наші бомбардувальники провели прицільне бомбометання, і всі повернулись на свій аеродром. У цьому бою ескадрилья Кононенка збила 8 ворожих літаків. Повітряні бої ескадрилья вела над Харковом, Богодуховом, Красноградом, Руською Лозовою. Командир ескадрильї Кононенко зробив 169 бойових вильотів, провів 52 повітряні бої. Особисто збив 15 літаків противника.

За героїзм, мужність і високу льотну майстерність, виявлені в боях із загарбниками, Указом Президії Верховної Ради СРСР від 15 травня 1946 капітану Кононенку Микиті Никифоровичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Після демобілізації М. Н. Кононенко переїхав до м. Бєлгород. Працював майстром на котлобудівному заводі.

КОНСТАНТИНОВ Іван Єгорович, 1919, Курська обл., РФ. Учасник Параду Перемоги 24 червня 1945 р. на Красній Площі в Москві.

Навчався в початковій школі, потім працював у колгоспі. У 1938 був призваний до лав ЧА. Пройшов бойовий шлях від Москви до Берліна. Відзначився у боях на Курській дузі і Харківському напрямі. Особливо запам'яталась битва під Харковом, поблизу селищ Поляна й Іванівка. В серп.–верес. 1943 фашисти обрушили на позиції радянських військ тисячі тонн бомб, снарядів і мін. Артилеристи 627-го артп знали, що після цього почнеться танкова атака. Командир гармати сержант Константинов був готовий до атаки. Першим пострілом гармати було зупинено передній танк. За ним загорівся головний танк. І ось вже на полі бою палають десятки гітлерівських танків. Фашисти не витримали ударів і відійшли за ліс. Успішно була відбита і друга танкова атака ворога.

За мужність і героїзм Указом Президії Верховної Ради СРСР від 10 січ. 1944 сержанту Константинову Івану Єгоровичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Герой Радянського Союзу І. Є. Константинов після війни проживав і працював у м. Курськ.

КОРОЛЬКОВ Іван Іванович, 1915, с. Мєлове Курської обл., РФ.

У 1937 призваний до лав ЧА і направлений до танкового училища. З перших днів Великої Вітчизняної війни вступив у бій з фашистськими загарбниками. Був п'ять разів поранений.

...Пам'ятним був бій за станцію Булацелівка Шевченківського р-ну Харківської обл. Вранці 10 черв. 1942 позиції 199-ї сд атакували фашистські танки. Героїчно бились наші воїни, затримуючи просування ворожих машин. Та сили були нерівні, і танки фашистів швидко дістались околиці с. Шевченкове, а потім прорвались до Булацелівки. Але назустріч їм рушили три радянські танки Т-34 під командуванням ст. лейтенанта Королькова. Це був головний загін 133-ї тбр. Відважний радянський офіцер, незважаючи на чисельну перевагу ворога, повів свої три танки проти 20 фашистських. У короткому бою радянські танкісти знищили 8 машин противника. Три з них підбив танковий екіпаж ст. лейтенанта Королькова. Просування ворога було призупинено на підходах до Булацелівки. За період з 10 черв. по 20 верес. 1942 Корольков особисто знищив 26 фашистських танків, 34 гармати, 22 міномети і близько 1500 фашистських солдатів.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 8 лют. 1943 ст. лейтенанту Королькову Івану Івановичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

І. І. Корольков війну закінчив у званні майора. Прож. у с. Нікольське Курської обл.

КРИВОЛАПОВ Григорій Архипович, 1898, с. Давидовка Притобольного р-ну Курганської обл., РФ. Гв. генерал-майор.

Із 1918 – у лавах ЧА.

Учасник Громадянської війни.

У 1922 закінчив курси удосконалення командного складу.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

22.06.1941–9.05.1945: Карел., 1-й, 3-й Укр., Півд.-Захід., Забайкал. фр., ком. 25-ї гвардійської Синельниківсько-Будапештської Червонопрапорної орденів Суворова і Богдана Хмельницького стрілецької дивізії ім. В. І. Чапаєва.

23.09.1943 частини під командуванням Г. А. Криволапова розгромили вороже угруповання у р-ні м. Синельникове Дніпропетровської обл.

23 жовт. 1943 25 гв. сд першою підійшла до Дніпра. «У ніч на 26 жовт. 1943 р. дивізія форсувала річку біля с. Військове Солонянського р-ну Дніпропетровської обл. Перші частини десантників міцно закріпилися на правому березі. Оборона ворога була прорвана, плацдарм захоплено. Ворог опам'ятався і спробував перехопити ініціативу, для цього посилив вогонь по десанту, безперервно атакуючи. Гв. генерал-майор Григорій Криволапов у ці критичні хвилини розумів, що його місце там, де вирішується доля бою, тому переправився разом зі штабом на правий берег і сам організував бій частин дивізій із значно переважаючими за чисельністю силами танків і піхоти противника...».

Із нагородного листа: «На правом берегу Днепра у деревни Тишковка противник ударил во фланг 25-й дивизии мощной танковой группой до 100 единиц. Дивизия заняла оборону и в упорном бою отразила атаку противника, подбив и уничтожив до 40 танков. Тогда враг попытался нанести удар в районе села Липянка. И снова был отбит, понеся большие потери в технике и потеряв до 600 солдат и офицеров. Дивизия не только закрепила за собой захваченный плацдарм на правом берегу Днепра, но значительно его расширила, обеспечив в дальнейшем усиленную переправу остальных войск армии.

В боях на подступах к Днепру и на плацдарме правого берега в районе села Войскового дивизией уничтожено и пленено до 8200 солдат и офицеров противника, захвачено до 40 орудий разного калибра, большое количество различных видов вооружения, боеприпасов и прочего военного имущества».

За ці бої 25 гв. сд була удостоєна ордена Богдана Хмельницького.

За героїзм, мужність, успішне форсування р. Дніпро та утримання плацдарму на правому березі річки Указом Президії Верховної Ради СРСР від 19.03.1944 Криволапову Г. А. присвоєно звання Героя Радянського Союзу з врученням ордена Леніна і медалі Золота Зірка.

Учасник війни з Японією у складі 110-ї гв. Олександрійської двічі Червонопрапорної ордена Суворова сд. Дивізія під командуванням Г. А. Криволапова брала участь у Хінгано-Мукденській наступальній операції, здійснивши форсований марш через пустелі Монголії, хребет Великий Хінган і ріку Ляохе, завдавши противнику значних втрат.

Ордени: Леніна, Червоної Зірки, Кутузова II ст., Червоного Прапора (4), медалі.

У 1945 закінчив КУОС при Військ. Академії Генерального штабу. У 1946 звільнений у запас. Іменем Героя у рідному м. Курган названа вулиця. На будинку школи № 30 відкрили меморіальну дошку.

Помер 2 лютого 1982. Похований: м. Курган, РФ.

КРИВОНОС Олександр Володимирович, 1923, Ставропольський край, РФ.

Виховувався у дитячому будинку. Навчався в школі ФЗН у м. Ставрополь.

У 1941 добровольцем пішов на фронт. У серп. 1942 брав участь у боях на Сталінград. фр.

...Вранці 13 серп. 1943 група розвідників 201-го сп 84-ї сд вийшла в тил, щоб знищити невеликі підрозділи гітлерівців, вести спостереження за пересуванням ворога, виявляти вогневі позиції артилерії і мінометів. Разом з розвідниками за лінію фронту відправився і снайпер сержант Олександр Кривонос. П'ять діб ходили розвідники по тилах ворога, побували на околиці Харкова, вивчили систему оборони, у розташування своєї частини доставили полонених «язиків». 18 серп. Олександр Кривонос у складі свого 201-го сп 84-ї сд бився за с. Семенівка поблизу м. Харків. Він першим увірвався в траншеї ворога і вогнем з автомата знищив 18 гітлерівців. У боях в лісовому масиві на північний захід від Харкова і на території радгоспу «Комунар» снайпер знищив ще 75 фашистів.

За героїзм у боях з фашистськими загарбниками Указом Президії Верховної Ради СРСР від 22 лют. 1944 сержанту Кривоносу Олександру Володимировичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Війну закінчив ст. лейтенантом. Після демобілізації оселився в станиці Брюховецька Краснодарського краю. У лип. 1946 О. В. Кривонос трагічно загинув під час виконання службових обов'язків.

КУДРЯВЦЕВ Сергій Сергійович, 1920.

Ст. лейтенант С. С. Кудрявцев розпочав службу у лавах ЧА в 1938.

У Великій Вітчизняній війні – з перших днів. Був штурманом ланки 373-го авіаційного бомбардувального полку. 3 березня 1942 С. С. Кудрявцев отримав завдання розбомбити фашистський аеродром в Харкові. Вночі його машина першою вийшла на ціль. Скинувши бомби, літак зробив декілька кругів над містом, відволікаючи на себе вогонь зенітної артилерії. А тим часом бойові друзі Кудрявцева громили ворожий аеродром. Вони знищили 14 літаків противника. Ст. лейтенант Кудрявцев здійснив зухвалий і сміливий денний наліт на літаку СБ в р-н Балаклеї, де були великі склади боєприпасів противника. Безстрашний льотчик здійснив 306 бойових вильотів і скинув на військові об'єкти противника понад 85 тонн бомб, знищив 15 зенітних батарей, 28 танків, 139 автомашин з боєприпасами і живою силою, підірвав військовий з-д, 6 складів, 5 ешелонів. Під час партизанських операцій С. С. Кудрявцев закинув в тил ворога 25 радянських парашутистів, доставив партизанам понад 11 тисяч кілограмів вантажу, вивіз з непристосованих майданчиків 48 поранених партизанів. Він вивозив у тил ворога і забирав назад після виконання завдання

нашу розвідувальну групу. Багато разів фотографував розташування противника, розкидав сотні тисяч листівок в тилу ворога. Великий бойовий шлях до дня Перемоги пройшов С. С. Кудрявцев. На його грудях засяяли заслужені нагороди – Золота Зірка Героя Радянського Союзу, орден Леніна, два ордени Червоного Прапора, Вітчизняної війни I ст., багато медалей.

Після війни Герой Радянського Союзу С. С. Кудрявцев прож. у м. Санкт-Петербург, РФ.

КУРОЄДОВ Микола Іванович, 1919, с. Ясенок Краснопільського р-ну Сумської обл.

Після закінчення Краснопільської СШ працював на Грязнянському цукрозаводі. Невдовзі вступив до Харківського військового авіаційного училища штурманів. У 1940 направлений в одну з авіачастин. В роки війни брав участь у обороні Москви, Ленінграда, Сталінграда. Був контужений. Всього за три роки війни відважний штурман здійснив 261 бойовий виліт. За мужність і героїзм, виявлені в боях проти німецько-фашистських загарбників, Указом Президії Верховної Ради СРСР від 19 серпня 1944 штурману ланки 10-го гв. авіаційного Червонопрапорного полку дальньої дії Миколі Івановичу Куроєдову було присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

За бойові заслуги нагороджений двома орденами Червоного Прапора і кількома медалями.

Після закінчення війни М. І. Куроєдов продовжував служити в Збройних силах, навчав молодих льотчиків бойовій майстерності. У 1959 за станом здоров'я у званні майора звільнився в запас. Прож. у м. Суми.

ЛОГВИН Пилип Андрійович, 1922, с. Череватівка Білопільського р-ну Сумської обл.

Закінчивши семирічку, в 1938 вступив до Білопільської школи ФЗН, а через рік почав працювати у Харківському паровозоремонтному депо ім. Кірова. На початку Вітчизняної війни у лип. 1941 його призвали в армію і направили в Лепельське артилерійсько-мінометне училище. Після закінчення училища молодий офіцер одержав призначення в 7-му протитанкову винищ. бр. Воював на Курській дузі, визволяв Сумщину, форсував Дніпро, брав участь у боях на території Польщі, Чехословаччини. У 1944 був тяжко поранений. За вміле керівництво підрозділами, стійкість і мужність, виявлені в боях проти фашистів, Указом Президії Верховної Ради СРСР від 9 лютого 1944 ст. лейтенанту, командиру батареї 491-го армійського мінометного полку 38-ї А Пилипу Андрійовичу Логвину було присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

491-й мінометний полк продовжував наступ на Захід. В одному з жорстоких боїв на чеській землі ст. лейтенант Логвин був тяжко поранений. Перемогу над гітлерівською Німеччиною він зустрів у госпіталі.

Нагороджений орденами Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ст., Богдана Хмельницького III ст., багатьма медалями.

Після війни підполковник Логвин продовжував служити в лавах Збройних сил.

ЛОКТІОНОВ Андрій Федорович, 1909, с. Подкопаєво Малоархангельського р-ну Орловської обл., РФ.

Навчався в школі, потім працював у сільському господарстві. У 1930 вступив до лав ЧА і був направлений у військову школу льотчиків, яку успішно закінчив.

...У числі наших військ, що відходили на нові рубежі під натиском ворога, була й ескадрилья 249-го винищ. ап 44-ї ад. Льотчики ескадрильї досвідченого командира капітана А. Ф. Локтіонова вже вилітали на розвідку, на прикриття своїх військ і вступали в бій з повітряними піратами. Гранична кількість боєприпасів змушувала часто передчасно відходити на свій аеродром, не скінчивши бою.

На винищувачах І-153 було мало кулеметних патронів і бомб. Прилетівши на один з польових аеродромів Лозової, капітан Локтіонов наказав своєму технику по зброї зробити так, щоб можна було брати патронів більше бойового комплекту і додатково підвісити пару бомб. Авіатехніки цілу ніч поралися біля літаків, виконуючи наказ капітана. 8 вересня 1941 А. Ф. Локтіонов вилетів на розвідку із збільшеним комплектом боєприпасів і чотирма бомбами, які були підвішені до його винищувача. Біля переправи через річку Дніпро, що поблизу Ломівки, на захід від Дніпропетровська, він угледів скупчення фашистських військ. Круто пішов на зниження і, не звертаючи уваги на вогонь зенітної артилерії противника, сміливо атакував фашистів. Прямим попаданням бомб і кулеметним вогнем на бриючому польоті він розгромив колону противника. Так сміливий льотчик одним з перших в ЧА здійснив бомбометання з винищувача І-153. Під час бойового вильоту 20 вересня 1941 капітан Локтіонов побачив на підході до с. Домівка Зачепилівського р-ну колону фашистських військ і одразу ж атакував її. Враз з-за хмар виринули три фашистські винищувачі Ме-109 і накинулись на червонозіркову машину. Капітан вступив у нерівний бій. Його атакували з трьох боків. У короткій сутичці радянський ас збив одного фашистського стерв'ятника, два інших втекли. У цьому бою Андрій Федорович був тяжко поранений. З великим зусиллям він привів свого літака на аеродром. Товариші витягли його з кабіни, відправили у госпіталь. Але скоро він знову був у строю. За вересень і жовтень 1941 капітан Локтіонов здійснив 83 бойові вильоти, під час яких в небі над Лозовою і Харківщиною збив 9 ворожих літаків, знищив кілька фашистських танків, багато живої сили і бойової техніки ворога.

За хоробрість і мужність у боях з фашистськими загарбниками Указом Президії Верховної Ради СРСР від 20 листопада 1941 капітану Андрію Федоровичу Локтіонову присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Всю війну льотчик провів у боях з німецько-фашистськими загарбниками.

ЛОСЄВ Анатолій Іванович, 1906, м. Київ.

Навчався у м. Київ, потім працював.

У 1924 добровільно вступив до лав ЧА і був направлений до військового училища, після закінчення якого став офіцером. У бій з фашистами А. І. Лосєв зі своїм полком вступив 22 черв. 1941. Він пройшов великий бойовий шлях зі своїми гвардійцями від берегів Волги до берегів Влтави.

...Гітлерівці сильно укріпили м. Красноград, великий районний центр на півдні Харківщини. Кругом міста була створена глибоко ешелонована оборона. На всіх шляхах установлені доти і дзоти. На десятки кілометрів простягнулись траншеї, мінні поля, дротові загородження. Для оборони міста гітлерівці підтягнули нові війська. Багато частин прибуло із Західної Європи. Розробляючи план бою із звільнення міста, командир 72-ї гв. сд А. І. Лосєв знав, що противник зосередив у Краснограді у два рази більше живої сили і артилерії, ніж у дивізії. Розвідка принесла цінні відомості: полонені фашисти докладно розповіли про групування військ, вказали місця розташування артилерії, мінометів, танків і інших вогневих засобів ворога. Генерал-майор вирішив обійти місто з флангу і одночасно вдарити з трьох боків. Ворог чинив лютий опір, та затримати наступ не зміг. Красноград було звільнено 18 верес. 1943. За успішні бої за оволодіння містом 72-й гв. сд присвоєно найменування «Красноградська». Сотні солдатів, сержантів, офіцерів нагороджено орденами і медалями.

За мужність, героїзм і високу військову майстерність Указом Президії Верховної Ради СРСР від 26 жовт. 1943 гв. генерал-майору Лосєву Анатолію Івановичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу. За визволення міста від

німецько-фашистських загарбників виконком Красноградської міської ради депутатів трудящих присвоїв Анатолію Івановичу звання почесного громадянина Краснограда. Він є також почесним громадянином м. Братислави, Словаччина.

Після закінчення війни гв. генерал-лейтенант А. І. Лосєв продовжив службу у Радянській армії, закінчив Академію Генерального штабу, займав командні посади. У 1956 звільнений у запас. Прож. у м. Київ.

МАЛУЩЕНКО Митрофан Єгорович, 1912, с. Чутівка Оржицького р-ну Полтавської обл.

Навчався в місцевій неповній середній школі і школі колгоспної молоді. Працював у колгоспі ім. Петровського, на будівництві ХТЗ. Напередодні війни закінчив Харківський державний університет, очолював кафедру марксизму-ленінізму в Луцькому учительському інституті.

Із черв. 1941 у лавах ЧА. З початком Великої Вітчизняної війни військ. службу проходив штурманом ескадрилї 134-го гв. бомбард. авіаційного Таганрозького Червонопрапорного ордена Олександра Невського полку. Гв. капітан М. Є. Малущенко воював на Півд.-Західн., Сталінград., Півд., 4-му Укр., 3-му Білорус. фр. З 12 лип. 1942 полк у складі 8-ї ПА воював на Сталінград. фр. 19 серп. 1942 М. Є. Малущенко здійснив бойовий виліт у складі ап, отримавши наказ знищити переправу через Дон, а також нанести удар по скупченню сил противника. Незважаючи на протидію гітлерівської авіації і зенітний обстріл, льотчики точно вийшли на ціль і скинули смертельний вантаж в гущу моторизованих військ ворога. 17 листоп. 1942, напередодні наступу військ Сталінградського фронту, штурман Малущенко фотографував передній край оборони противника. У складних метеорологічних умовах, незважаючи на вогонь зенітної артилерії, він відмінно виконав відповідальне завдання, що допомогло командуванню уточнити плани наступальної операції. Гв. капітан Малущенко літав з Героєм Радянського Союзу гв. майором Бобровим, здійснив на Сталінград. фр. 63 бойових вильоти. Першим серед штурманів полка він був нагороджений орденом Червоного Прапора. На Півд. фр. відважний льотчик 46 разів наносив бомбові удари по скупченню ворожих військ в р-ні Донбасу. 26 квіт. 1944, здійснюючи розвідувальний політ над Чорним морем, Малущенко на захід від Севастополя виявив чотири десантні баржі німців. Отримавши координати противника, наші бомбардувальники і штурмовики успішно їх атакували. Під час бомбардування Кенігсберга у квіт. 1945 ескадрилья нанесла точні удари по центру міста, де було скупчення ворога, що пришвидшило його капітуляцію. Указом Президії Верховної Ради СРСР від 29 червня 1945 за зразкове виконання завдань командування і виявлені при цьому мужність і відвагу штурману ескадрилї 134-го гв. Таганрозького Червонопрапорного ордена Олександра Невського бомбардувального авіаційного полку 6-ї гв. Таганрозької орденів Суворова і Кутузова бомбардувальної ад гв. капітану М. Є. Малущенку присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Нагороджений орденом Леніна, двома орденами Червоного Прапора, орденами Вітчизняної війни І ст., Вітчизняної війни ІІ ст., медалями «За оборону Сталінграда», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: три ордени Трудового Червоного Прапора, орден «Знак Пошани», угорський орден «Имени Шагвари», медалі.

Після демобілізації у 1947 у званні майора Митрофан Єгорович Малущенко повернувся до викладацької роботи. Він читав курс історії в Українській сільськогосподарській академії. У 1950 захистив дисертацію. Кандидата історичних наук М. Є. Малущенка вибирають першим секретарем Московського райкому партії м. Києва. У 1954 – секретар Черкаського обкому КПУ, пізніше – заст. голови

Черкаського облвиконкому, голова обласного комітету народного контролю.

Помер 30.09.1985. Похований: м. Черкаси.

МАНАГАРОВ Іван Мефодійович, 1898, м. Єнакієве Донецької обл. Генерал-полковник.

У ЧА з 1918. У 1923 закінчив Кавалерійську військ. школу, у 1931 – Військ.-політичну академію. Із серп. 1917 – ком. Єнакіївського Червоногвардійського загону. У Громадянську війну був помічником командира і ком. полку, брав участь у боях із білогвардійцями на Південному і Царицинському фронтах. У 1923–1926 командував кавалерійськими підрозділами у Ленінградському ВО і на Туркестанському фр. Із 1926 – секретар партбюро кав. полку в Приволзькому ВО. Із 1931 – комісар, потім командир кав. полку. Із 1938 – ком. кав. див.

Із автобіографії: «1 августа 1914 г. началась Первая мировая война. Прошел слух, что желающие поехать на войну добровольцами будут иметь большую льготу: после войны получат освобождение от действительной военной службы. Примерно человек двенадцать уже дали согласие идти добровольцами. Пошел и я с моим другом Федором Ляшенко к приставу для уточнения льготных условий. Пристав, полковник жандармерии (начальник полиции) нас принял и, выслушав наши вопросы, ответил: «Освободят только тех, кто до конца войны будет полгода участвовать в боях. Примут добровольцами тех, кто имеет паспорт. Идите смело». У меня и у других моих товарищей паспорта были. Все мы поехали в г. Бахмут (Артемовск). Прошли медкомиссию, и нас отправили в товарном вагоне эшелоном в пос. Балаклея Харьковской губернии, где находился 5-й запасной кавалерийский полк. В этом полку во время учебы военному делу прививали особую любовь к лошади.

(Судить об уме лошади я мог, когда учился в кавалерийском училище в 1920–1923 гг.).

В конце декабря 1914 г. с маршевым эскадроном нас отправили на фронт для пополнения 9-го драгунского полка. В Екатеринославе (Днепропетровске) нас почему-то высадили из эшелона и повели на окраину города в казармы. Там обучали еще два месяца и в феврале 1915 г. отправили на фронт. Меня определили в кавалерийский взвод конных разведчиков 187-го Аварского полка. На фронте я был до июня 1917 г. За боевые отличия меня наградили тремя Георгиевскими крестами, и имел чин старшего унтер-офицера.

...26 лет я прослужил в коннице и считаю, что лошадка, помимо всех качеств, хороший верный друг кавалериста, особенно в бою. Во время Гражданской войны я был ранен в левый бок и упал с лошади. Мой конь Зайчик не оставил меня в беде. Несмотря на сильно развитое табунное чувство, он не двинулся с места, не стал метаться, как другие лошади, потеряв своих всадников. Мой конь стоял как вкопанный. Через некоторое время я кое-как взобрался на него, и мой Зайчик повез меня в госпиталь.

Во время войны, когда я уже командовал армией, с лошадьми не расставался.

...В мае 1932 г. меня назначили командиром и комиссаром 3-го Криворожского кав. полка Червоного казачества. Этим полком я командовал до января 1936 г. По всем мероприятиям, которые проводили дивизия, корпус, округ и Нарком Обороны, полк получил отличные оценки, а меня и многих моих командиров наградили ценными подарками и денежными премиями. В январе 1936 г. меня отправили в спецкомандировку в Китай. В июне 1938 г. я возвратился из спецкомандировки, где пробыл более двух с половиной лет и получил назначение командиром 8-й Кавалерийской дивизии, которая входила в состав 1-й Краснознаменной армии на Дальнем Востоке. Дивизия дислоцировалась в районе озера Ханка и была укомплектована по штату военного времени, как и все войска армии.

В составе дивизии было четыре кавалерийских, два артиллерийских, механизированный полки и др. подразделения. Особенность войск, находившихся в Приморье, заключалась в том, что там почти не было тыла. Глубина территории в некоторых местах доходила до 150–160 км, а дальше – Тихий океан. В случае войны отступление исключалось, отступать некуда. При любых условиях войска должны стоять насмерть. За время моего командования 8-я Кавдивизия на инспекторских проверках получала ежегодно только отличные оценки по боевой и политической подготовке. За это меня наградили орденом Красной Звезды. О боеспособности Дальневосточных дивизий могу сказать, что все прибывшие на запад отлично воевали против немецких фашистов, а 8-я Кавдивизия, которой командовал генерал Хрусталев, прибыла в мою армию в 1944 г. на территорию Венгрии и в приказах Верховного Главнокомандующего пять раз удостоена благодарности за отличные боевые действия.

В ноябре 1941 г. меня назначили командиром 26-го стрелкового корпуса.

В январе 1942 г. я был назначен командиром 16-го кавалерийского корпуса, в состав которого входили четыре кав. дивизии: 11-я Кубанская, 15-я Донская, сформированная из добровольцев, 73-я и 74-я. 28 декабря 1942 г. я вступил в командование 41-й армией.

21 марта 1943 г. приказом Верховного Главнокомандующего я назначен командующим 53-й армией. В Генштабе меня ознакомили с директивой Ставки от 20 марта 1943 г.: «В районе н. п. Касторная формируется 53 армия с непосредственным подчинением Ставке. Срок – к 10 апреля. В состав армии входят: 2-я, 3-я и 4-я воздушно-десантные гв. дивизии, 28-я гв., 55-я, 170-я и 202-я стрелковые дивизии».

В первой половине мая 1943 г. я получил приказ передать Центральному фронту 6 дивизий: 2-ю, 3-ю и 4-ю воздушно-десантные, 55-ю, 170-ю и 202-ю стрелковые дивизии. В 53-ю армию прислали на укомплектование, вооружение и обучение новые дивизии. Из 24-й армии: 84-ю, 214-ю, 233-ю и 252-ю. Из 66-й армии: 116-ю и 299-ю стрелковые дивизии. Обстановка требовала форсированными темпами подготовить войска к предстоящим сражениям. К началу Курской битвы войска армии были полностью готовы к бою. 9 июля командующий фронтом тов. Конев И. С. дал приказ поднять армию и вывести в район Солнцево, где занять оборону по реке Сейм на рубеже: Бунино, Засемское. Первому мехкорпусу тов. Соломатина прикрыть переправы на реке Сейм...».

У роки війни продовжував командувати дивізією, потім був ком. стрілецького і кав. корпусів у складі Далекосхідного фр. Із 1942 – у діючій армії. Брав участь у боях на Брянському, Калінінському, Північ.-Західн., Степ., 2-му Укр. і Забайкал. фр. Командував 16-м, потім 7-м кав. корпусами. Із груд. 1942 – командуючий 41-ю А.

Берез. 1943 – груд. 1943, берез. 1944–1945: командуючий 53-ю А.

Війська під командуванням Манагарова брали участь у Ржевсько-Вяземській, Бєлгородсько-Харківській, Умансько-Ботошанській, Ясько-Кишинівській, Будапештській і Празькій операціях, а також в розгромі японської Квантунської армії на Далекому Сході. Особливо відзначився І. М. Манагаров під час оволодіння містами Харків, Полтава, Кременчук, Бельци, Бухарест, Клуж, Егер, Будапешт, Трнава, Брно і іншими. За вміле керівництво військами армії в боях під час прориву оборони німецько-фашистських військ під Будапештом, Братиславою і успішне форсування річки Морава, виявлені при цьому особисту мужність і відвагу Манагарову присвоєно звання Героя Радянського Союзу (1945).

Після війни командував армією. У 1947 закінчив Вищі академічні курси при Військовій академії Генштабу. Служив у Закавказькому ВО. Із 1949 – командуючий військами ППО Київського

району. Із 1953 у відставці. Жив у м. Ялта, Крим.

Нагороджений двома орденами Леніна, трьома орденами Червоного Прапора, орденами Суворова I ст., Кутузова I ст., Богдана Хмельницького I ст., двома Червоної Зірки, Жовтневої Революції, медалями, а також іноземними орденами.

Помер у 1981.

МАРКОВ Василь Васильович, 1919, с. Груніно-Воргол Становлянського р-ну Липецької обл., РФ.

У 1938 добровільно вступив до Борисоглєбської авіашколи, після закінчення якої був направлений у винищ. полк. Із січ. 1943 до кінця війни – на фронті. Помічник командира 116-го винищ. ап (295 винищ. ад, 9 змішан. ак, 17 ПА, Півд.-Західн. фр.) ст. лейтенант В. В. Марков вважався винищувачем-універсалом. Він успішно літав на розвідку, супроводжував і прикривав штурмовики, сміливо вступав у бій з ворожими літаками. 24 серп. 1943 він літав на чолі четвірки ЛА-5 на прикриття радянських військ в р-ні с. Довгеньке на Ізюмщині. Радянські льотчики помітили велику групу літаків противника, які йшли назустріч. Четвірка «яструбків» вступила в бій з 40 бомбардувальниками і винищувачами противника. У повітряній битві було знищено 4 фашистські літаки, 2 ворожі машини збив Марков. Гітлерівські літаки скинули смертельний вантаж на свої ж війська й полетіли. Кращий ас полку В. Марков у 67 повітряних боях знищив 20 літаків противника. На його рахунку 225 бойових вильотів, більше 100 з них – на прикриття штурмовиків.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 4 лютого 1944 ст. лейтенанту Маркову Василю Васильовичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Нагороджений також чотирма орденами Червоного Прапора, Олександра Невського, двома Вітчизняної війни I ст., медалями.

Після війни капітан В. В. Марков жив і працював у м. Павловський Посад Московської обл., РФ.

МАРЧЕНКО Іван Тимофійович, 1917, с. Тимофіївка (нині Осоївка) Краснопільського р-ну Сумської обл.

Закінчив 6 класів у с. Угроїди, працював на одному з підприємств у Сумах і одночасно навчався в аероклубі. У 1939 був призваний до лав ЧА і направлений до Чугуївського військового авіаційного училища, яке закінчив на початку 1941. Із перших днів війни громив фашистських загарбників у складі Військово-повітряних сил ЧФ. За три роки війни Іван Марченко здійснив 417 бойових вильотів. З них 68 разів прикривав конвої, штурмував і бомбив живу силу та техніку противника. 120 разів літав у розвідку. Серед знищеної ним ворожої техніки – 6 німецьких літаків і торпедний катер. Був поранений. За зразкове виконання бойових завдань, за мужність і відвагу, виявлені у боротьбі з німецько-фашистськими загарбниками, Указом Президії Верховної Ради СРСР від 5 листопада 1944 Івану Тимофійовичу Марченку присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

День Перемоги капітан Марченко зустрів в Австрії на посаді заступника командира ескадрильї. Нагороджений двома орденами Червоного Прапора, Вітчизняної війни I ст.

Закінчивши вищі офіцерські курси, І. Т. Марченко став льотчиком-випробувачем. 21 червня 1948 трагічно загинув.

МАТИКОВ Олександр Пантелійович, 1907, м. Санкт-Петербург, РФ.

У 1931 р. був направлений до військового авіац. училища. За мужність і відвагу в боях з білофіннами нагороджений орденом Червоної Зірки.

Із перших днів воював на фронтах війни: Північ.-Захід., Воронез., Степ., 2 Укр. фр.

...21 серп. 1943 льотчики 673-го штурм. ап, яким командував майор О. П. Матиков, отримали бойове завдання: виліт в р-н м. Красноград Харківської обл., де скупчені великі сили ворога. Вже в повітрі надійшов наказ знищити скупчення

танкових сил противника в лісі на північ від с. Бірки Зміївського р-ну. Фашистські зенітники відкрили вогонь по радянських літаках. Штурмовики, знизившись, скинули вантаж бомб. Потім зайшли ще раз. За 20 хвилин було знищено шість танків, 15 автомашин, дві батареї, склад з боєприпасами, вбито кілька сотень гітлерівців. Шлях нашим військам на південь в р-ні ст. Бірки був розчищений.

За героїзм і високу майстерність Указом Президії Верховної Ради СРСР від 1 лип. 1944 майору Матикову Олександру Пантелійовичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Із берез. по верес. 1943 штурмовий полк під командуванням майора Матикова здійснив 2110 бойових вильотів, знищив понад 470 танків, 830 автомашин, 40 літаків, близько 100 артилерійських батарей.

Після війни полковник О. П. Матиков продовжував служити в Рад. А.

МАШИР Іван Васильович, 1910, Донецька обл.

Працював у радгоспі, на шахті.

У 1932–1934 проходив строкову службу у ЧА, в артилерійській частині.

Із серп. 1941 і до кінця війни був на фронті. Війну закінчив у званні лейтенанта.

...8 серп. 1943 бійці 382-го сп увірвалися до н.п. Прудянка Дергачівського р-ну Харківської обл. і закріпилися на його околицях. Не встигли окопатися, як із Золочева в контратаку посунули «тигри». Командир взводу 45-мм гармат ст. сержант І. В. Машир приготувався до зустрічі. Він сам стояв біля гармати. Коли ворожі танки наблизились на відстань 250–300 метрів, ст. сержант дав команду: вогонь! Перша атака гітлерівців була відбита. Під час другої атаки вони наступали на флангах. Ст. сержант наказав змінити позицію. У цей момент вдарив ворожий кулемет. Були вбиті командир гармати і три артилеристи. У взводі залишились двоє – ст. сержант Машир і рядовий Мірсаїтов. Вони обидва стали біля своїх «сорокап'яток», виконуючи обов'язки підносчиків снарядів, заряджаючих, навідників, командирів гармат. Гармати продовжували стріляти. Було підбито ще одну ворожу машину. Знову ворожі танки не витримали ударів артилеристів і відійшли. У день визволення Харкова, 23 серпня 1943, гармати командира взводу Машира стояли біля шосе Харків–Люботин. У контратаку на дві 45-мм гармати пішли чотири танки. Артилеристи відкрили вогонь, вивели з ладу три танки. Четвертий відійшов. Через 15 хвилин фашисти знову атакували позиції взводу. Відважний артилерист підбив ще два танки. У цьому бою він був поранений, але не покинув поля бою.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 1 листоп. 1943 ст. сержанту Маширу Івану Васильовичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Після війни І. В. Машир проживав і працював у радгоспі ім. Горького Великоновосілківського р-ну Донецької обл.

МЕРКУШЕВ Василь Афанасійович, 1910, Сюмсинський р-н, Удмуртія, РФ.

У 1931 вступив до військ. авіаційного училища.

На фронтах війни – із серп. 1941-го. Захищав Одесу, Севастополь, Кубань, брав участь у боях на Курській дузі і Бєлгородсько-Харківському напрямі, де здійснив свій героїчний подвиг.

Із бойової характеристики: «За період бойових дій на Бєлгородсько-Харківському напрямі з 5 лип. по 6 серп. 1943 270-й винищ. ап під командуванням майора Меркушева здійснив 1183 бойові вильоти на прикриття штурмовиків ІЛ-2. За цей час льотчиками полка збито 96 літаків противника, в тому числі 86 винищувачів. Майор Меркушев за цей час особисто збив чотири фашистські винищувачі».

...Вранці 6 серп. 1943 шість наших штурмовиків у супроводі двох винищувачів повертались на свій аеродром. Вони тільки що обстріляли і кинули бомби на передові позиції ворога. Недалеко від

н.п. Козача Лопань Дергачівського р-ну Харківської обл. над бойовими порядками 84-ї сд їх атакували чотири фашистські винищувачі. Завдяки мужності і героїзму, високій військовій майстерності два радянських льотчики перемогли в короткій сутичці чотири фашистські літаки. У той день, 6 серп. 1943, Меркушев збив 12-й ворожий літак. До цього часу він уже здійснив 264 бойові вильоти.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 2 верес. 1943 за мужність і воїнську доблесть майору Меркушеву Василю Афанасійовичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу. Нагороджений також двома орденами Леніна, Червоного Прапора, Червоної Зірки і п'ятьма медалями.

Після війни проживав у м. Іжевськ, Удмуртія, РФ.

МІНІН Яків Кирейович, 1921, с. Шерстін Вєтковського р-ну Гомельської обл., Білорусь.

До війни навчався і працював у колгоспі.

До лав ЧА призваний у 1939.

Із січ. 1943 брав участь у боях на фронтах.

...18 серп. 1943 18 літаків отримали завдання знищити фашистські механізовані колони, які зосередились у н.п. Бабаї Харківської обл. До цілі залишалось усього кілька хвилин польоту. Раптом 30 ворожих винищувачів кинулось зверху на радянські літаки. Та радянські льотчики продемонстрували у цьому бою високу льотну майстерність і міць артилерійського вогню своїх Ілів. Старший льотчик Я. Мінін збив 3 винищувачі противника, влучним ударом знищив 2 автомашини і артилерійську батарею ворога. Я. К. Мінін прославився у 667-му штурм. ап як умілий розвідник. За його розвідувальними даними були знищені ворожі танки і піхота в н.п. Гаврилівка, Пісочин, Високий. Під час боїв поблизу Курська і на Харківському напрямі мол. лейтенант Я. К. Мінін здійснив 65 бойових вильотів, знищив 29 танків, 58 автомашин, 8 зенітних батарей, 6 залізничних вагонів, близько 500 гітлерівських солдатів і офіцерів. Мінін брав участь у 19 повітряних боях. У груповому бою збив 7 ворожих винищувачів.

За мужність, відвагу і високу військову майстерність Указом Президії Верховної Ради СРСР від 26 жовт. 1943 мол. лейтенанту Мініну Якову Кирейовичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Герой Радянського Союзу Я. К. Мінін проживав і працював у м. Москва.

МУСІЄНКО Іван Олександрович, 1915, с. Ямне Великописарівського р-ну Сумської обл. Генерал-майор авіації.

Після закінчення семирічки з 1932 почав працювати на Харківському канатному заводі. У серп. 1936 вступив до Чугуївської військової школи пілотів. У передвоєнні роки служив у 38-му швидкісному бомбардувальному авіаполку на посаді командира ланки. У складі цієї частини бився з ворогом у перші дні війни на Захід. фр. Потім воював на Брянському, Калінінському, 1-му Прибалт. фр. Дістав поранення і сильні опіки. За період війни І. О. Мусієнко пройшов бойовий шлях від командира ланки до командира авіаполку. Полк під його командуванням з жовт. 1944 по січ. 1945 знищив майже 200 автомашин, більш як 100 залізничних вагонів, 5 паровозів, 4 склади з пальним, 10 дотів і дзотів, понад 50 гармат протитанкової і зенітної артилерії та багато іншої бойової техніки і живої сили противника. І. О. Мусієнко особисто здійснив 126 бойових вильотів. Про його бойові подвиги в роки війни неодноразово розповідала фронтова і центральна преса. Зокрема, газета «Правда» від 23 груд. 1943 присвятила відважному командирові нарис «Московський штурмовий». За вміле керівництво авіаційним полком і особисту мужність, виявлену в боях з німецько-фашистськими загарбниками, Указом Президії Верховної Ради СРСР від 18 серпня 1945 гв. майору, командиру 6-го окр. гв. штурмового авіаційного Московського Червонопрапорного ордена Суворова полка Івану

Олександровичу Мусієнку було присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

За бойові подвиги нагороджений орденом Леніна, трьома орденами Червоного Прапора, Олександра Невського, а також англійським орденом Хрест Британської імперії V ст.

У 1953 О. І. Мусієнко закінчив Академію Генерального штабу ім. Ворошилова. Займав різні командні посади у військ. авіації. У 1961 генерал-майор авіації пішов у запас. Прож. у м. Львів.

НАЗАРОВ Олексій Прокопович, 1924, с. Канаєвське Халтурінського р-ну Кіровської обл., РФ.

До війни працював у колгоспі. Влітку 1942 добровольцем пішов у лави ЧА. Воював на Волзі, на Дону, поблизу Воронежа, на Сіверському Дінці, під Харковом.

...Вранці 23 берез. 1943 на північну околицю с. П'ятницьке, де знаходились вогневі позиції 451-го гаубич. артп, рушило кілька десятків фашистських танків і понад полку моторизованої піхоти. У цьому бою у складі гарматної обслуги 122-мм гаубиці здійснив подвиг рядовий Олексій Назаров. Протягом дня радянські воїни відбили три атаки ворога. Фашисти кинули в бій літаки. Бомба, яка розірвалась, вивела із строю майже всю обслугу. Живими залишились Назаров і поранений лейтенант Лебедєв, які мужньо відбивали атаки ворога. Наприкінці дня 16 фашистських танків прорвались до вогневої позиції гаубиці, але рядовий Назаров не залишив свою гармату. Він продовжував бити ворога і знищив ще чотири ворожі танки. Під сильним вогнем виніс з поля бою тяжко пораненого лейтенанта Лебедєва.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 26 жовт. 1943 рядовому Назарову Олексію Прокоповичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Закінчив війну в офіцерському званні. Проживав і працював на Дніпропетровщині. Мешканці с. П'ятницьке вибрали О. П. Назарова своїм почесним громадянином.

НЕМЦЕВ Іван Спиридонович, 1923, сел. Бистровка Кеминського р-ну, Киргизія.

У лавах ЧА з 1942. Степ. фр., 53 А, 116 Харківська сд, сержант, ком. кулемет. відділення. Учасник Сталінградської, Курської битви. Визволяв Харків. Був тричі поранений: під м. Сталінград, на Курській дузі, під час форсування р. Реут. Указом Президії Верховної Ради СРСР від 1 листопада 1943 Івану Спиридоновичу Немцеву присвоєно звання Героя Радянського Союзу (за участь у битві на Курській дузі, боях під м. Бєлгород) з врученням ордена Леніна і медалі «Золота Зірка». 1944–1945: мол. лейтенант, комсорг окр. навч. б-ну.

Нагороджений медалями (12).

31.07.1968 демобілізований у званні підполковника, ком. б-ну. Прож. у м. Фрунзе, Киргизія.

ОБЕДНЯК Микола Іванович, 1925, с. Суворівка Лутугинського р-ну Луганської обл.

Із берез. 1943 – на фронтах війни. У середині жовт. 1943 група розвідників 14-ї гв. сд отримала завдання пробратися до м. Красноград Харківської обл., захопити полоненого, розвідати систему оборони противника. Розвідувальну групу очолював рядовий М. Обедняк. Обедняка вважали в полку майстром нічного пошуку. Він багато разів очолював розвідувальні групи. Лише півроку був на фронті, але його хоробрості, кмітливості і винахідливості могли б позаздрити і досвідчені бійці. Попереду розвідників повзли сапери. Вміло маневруючи і орієнтуючись на місцевості, М. Обедняк зі своєю групою потай подолав міцно укріплену оборону противника і вийшов до наміченого об'єкта. Хоробрий розвідник знав, що в тилу набагато легше брати «язика». Понад годину лежали розвідники у засідці. Нарешті побачили чотирьох фашистів. М. Обедняк вирішив кинути гранату. Вибух розкидав гітлерівців. Живим залишився тільки один. Полонений дав цінні відомості.

Бойове завдання розвідники виконали. Через три дні – 18 верес. 1943 – радянські війська штурмом оволоділи Красноградом.

За хоробрість і військову майстерність Указом Президії Верховної Ради СРСР від 20 грудня 1943 рядовому Обедняку Миколі Івановичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Після війни Герой мешкав і працював у с. Коровинці Чуднівського р-ну Житомирської обл.

ОВСЯНКІН Михайло Іванович, 1920, м. Санкт-Петербург, РФ. Підполковник.

У лавах ЧА з 1941.

У складі 25 гв. сд з черв. 1942: 78 гв. сп, взв. пішої розвідки, ком. відділення розвідки, ст. сержант. Брав участь у форсуванні р. Дон у лип. 1942, наступі на тер. Донбасу, форсуванні Дніпра восени 1943. Визволяв Харківщину, брав участь в боях за с. Таранівку Зміївського р-ну Харківської обл. Був тричі поранений: у 1942 на Дону, в 1943 під час форсування Дніпра, у 1944.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 22 лютого 1944 за форсування Дніпра гв. ст. сержанту Овсянкіну М. І. було присвоєно звання Героя Радянського Союзу з врученням ордена Леніна і медалі «Золота Зірка» (№3088).

Ордени: Червоного Прапора, Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За бойові заслуги», ювілейні.

У 1946 закінчив Московське Червонопрапорне піхотне училище ім. РРФСР. Служив на різних посадах у комендатурах м. Москва. У 1956 закінчив курси «Выстрел», після чого продовжував службу у Московському ВО. У 1960 демобілізований у званні майор, заст. ком. б-ну. Із 1961 працював у системі МВС нач. охорони при ОВС Жданівського райвиконкому м. Ленінград.

Помер 2.12.1978. Похований у м. Санкт-Петербург, РФ.

ОЛЕКСАНДРЮК Віктор Ілліч, 1921, м. Курськ, РФ.

Закінчивши середню школу, вступив до військового авіаційного училища. У 1940, після закінчення училища, був направлений до винищувального авіаційного полку. Із перших днів війни – на фронті. Здійснив 252 бойових вильоти. Збив особисто 15 ворожих літаків і в групових боях – 6. Тільки в небі Харківщини відважний льотчик провів 29 повітряних боїв і збив 11 фашистських літаків.

...Із командного пункту наземних військ у 176 винищувальний полк поступило донесення: з боку Харкова на Вовчанськ летить велика група гітлерівських бомбардувальників. Через кілька хвилин ланка винищувачів лейтенанта Віктора Олександрюка піднялась у повітря. Далеко внизу вздовж Сіверського Дінця простягнувся фронт. Проти четвірки радянських винищувачів – кілька десятків ворожих літаків. Лейтенант Олександрюк блискавично розробив план бою: він атакує винищувачів, інші – бомбардувальників. У результаті атаки ворожі винищувачі залишили поле бою. Було збито 2 фашистських літаки.

За відвагу і мужність в боях з німецько-фашистськими загарбниками Указом Президії Верховної Ради СРСР від 29 червня 1945 лейтенанту Олександрюку Віктору Іллічу було присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Після закінчення війни продовжував служити в авіаційних частинах Радянської армії. Після виходу на пенсію оселився в рідному місті.

ОЛІЙНИК Михайло Іванович, 1908, с. Заруцьке Глухівського р-ну Сумської обл.

Працював трактористом у колгоспі. У Рад. А в 1930–1933 і з серп. 1942.

У верес. 1942 у складі гв. мінометного дивізіону прибув на Брянський фронт і був призначений старшиною д-ну. За високу воїнську майстерність йому присвоїли офіцерське звання. У лют. 1943 339-й гв. мінд-н 100-го гв. мінп РГК, діючий у складі військ 3 гв. А Півд.-Захід. фр., здійснив сміливий рейд по фашистських

тилах. Серед учасників рейду був і старшина М. І. Олійник. В одному з боїв на південний захід від н.п. Покровське Близнюківського р-ну Харківської обл. гітлерівці обійшли з трьох боків вогневі позиції д-ну, намагаючись оточити підрозділ і захопити мінометні установки. М. І. Олійник з групою гвардійців-автоматників прикрив відхід особового складу д-ну і «катюш». На нових вогневих позиціях д-н знову був атакований ворожою піхотою. Старшина з ручного кулемета влучними чергами бив противника і допоміг д-ну знову перейти на нові позиції. На особистому бойовому рахунку гвардійця М. І. Олійника було 100 знищених гітлерівців.

За мужність і героїзм, виявлені в боях з німецько-фашистськими загарбниками, і збереження бойової техніки старшині Олійнику Михайлу Івановичу Указом Президії Верховної Ради СРСР від 21 квіт. 1943 присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Закінчив війну у званні майора. Нагороджений шістьма бойовими орденами і десятьма медалями. Продовжував служити у Рад. А. Потім проживав і працював у м. Київ, був головою первинної організації ДТСААФ.

ОЛЬХОВСЬКИЙ Микола Іванович, 1909, Білорусь.

До лав ЧА вступив добровільно у 1927.

Із лют. 1943 воював на Воронез. і Степ. фр.

...Влітку 1943-го німецьке командування зосередило понад 1000 літаків в р-ні наступу на Бєлгородсько-Курському напрямі. Майор Ольховський вважався одним із кращих командирів ескадрильї 193-го винищ. ап 302-ї винищ. ад. Кадровий офіцер, кавалер двох орденів Червоного Прапора, майор Ольховський 6 лип. 1943 особисто збив 5 німецьких літаків. 10 серп. 1943 над н.п. Руська Лозова і над передмістями Харкова відбувся жорстокий повітряний бій. Досвідчений офіцер уміло розподілив сили своєї ескадрильї, особисто збив у цей день 3 винищувачі противника. За період із 15 черв. по 6 верес. 1943 льотчики Ольховського здійснили 688 бойових вильотів, провели 123 повітряні бої і збили 48 ворожих літаків. Командир ескадрильї особисто збив 12 літаків.

За відмінне виконання бойових завдань, героїзм, виявлений у боротьбі з загарбниками, Указом Президії Верховної Ради СРСР від 4 лют. 1944 майору Ольховському Миколі Івановичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Герой Радянського Союзу проживав і працював у м. Москва.

ОСИПОВ Сергій Олександрович, 1912, м. Рига, Латвія.

У 1924 Сергій Осипов із рідними переїхав до Харкова і надовго пов'язав своє життя з містом. Тут він навчався у семирічній школі № 50, потім – у школі ФЗУ. Отримавши спеціальність слюсаря-інструментальника, став працювати у 1-му механічному цеху заводу «Серп і Молот». Наприкінці 1931 за путівкою ЦК ЛКСМУ направлений до Вищого військ.-морського училища ім. Фрунзе. Училище успішно закінчив у 1936.

...1936 рік. Республіканська Іспанія у вогні. Багато радянських воїнів за покликом серця, виконуючи свій інтернаціональний обов'язок, пішли битися проти фашизму за республіканську Іспанію. Серед добровольців був і молодий морський командир лейтенант Осипов. За виявлені в боях мужність і хоробрість, за зразкове виконання інтернаціонального обов'язку Сергій Олександрович Осипов був нагороджений орденом Червоного Прапора.

У 1939 С. О. Осипов повернувся на завод «Серп і Молот», у свій механічний цех, на колишнє робоче місце слюсаря-інструментальника. Отримав звання стахановця і був занесений на заводську Дошку Пошани.

Розпочався військовий конфлікт із білофіннами, і колектив заводу знову проводжав Сергія Осипова на флот. Призваний із запасу капітан-лейтенант був призначений ком. загону торпедних

катерів, а наприкінці 1941 – ком. д-ну торпедних катерів на Балтійському флоті. Тут і застала Осипова війна з Німеччиною. Командуючи загоном торпедних катерів, він брав участь у перших боях з кораблями противника. Сміливо виходив на комунікації ворога і топив його кораблі.

...26 липня 1941 року. Три катери капітана-лейтенанта Осипова вийшли на пошук німецьких кораблів. Радянські льотчики допомогли виявити караван ворожих суден. Незважаючи на те, що у гітлерівців було 26 кораблів, Осипов вирішив трьома катерами атакувати їх. Застосовуючи димові завіси, щоб уникнути прицільного вогню противника, Осипов майстерно торпедував ворожі кораблі. У результаті цієї рішучої і сміливої атаки противник втратив 2 міноносці, 1 транспорт, сторожовий корабель і тральщик. Багато таких атак провели на початку війни торпедні катери Сергія Осипова.

У середині вересня великий загін німецьких кораблів здійснив удар у напрямі південно-західного узбережжя острова Езель. Та їх зустріли торпедні катери капітана-лейтенанта Осипова. У результаті атаки радянських катерів три транспорти противника з десантниками були знищені. Катери Осипова без втрат вийшли з бою.

За самовіддані дії д-н капітана 3-го рангу Осипова першим на флоті отримав найменування гвардійського. Багато моряків цього д-ну були відзначені бойовими нагородами, а їхньому командиру С. О. Осипову Президія Верховної Ради СРСР Указом від 3 квітня 1942 присвоїла звання Героя Радянського Союзу.

Гв. д-н торпедних катерів під командуванням Героя Радянського Союзу С. О. Осипова брав участь в обороні Ленінграда, визволяв Таллінн і інші міста на Балтійському морі. Торпедні катери Осипова брали участь у Кенігсберзькій операції. Вони прикривали фланги радянських частин з моря, забезпечуючи висадку десантів. Кавалер Золотої Зірки бився з ворогом на Балтійському морі до Перемоги. 9 травня 1945 його гв. д-н брав участь у висадці десанту в порт міста Лієпая, Латвія.

Нагороджений орденами Леніна, чотирма Червоного Прапора, Ушакова II ст., Вітчизняної війни I ст., медалями.

У 1954 С. О. Осипов отримав звання контр-адмірала Військ.-Морського Флоту. Працював на Ленінградському суднобудівному заводі. Сергій Олександрович продовжував підтримувати зв'язок із Харківським заводом «Серп і Молот», цікавився життям підприємства, радів його трудовим досягненням.

Помер 5.07.1976. Похований: м. Санкт-Петербург, РФ.

ПАВЛОВ Микола Дмитрович, 1916, м. Санкт-Петербург, РФ.

У лавах ЧА з 1939. Брав участь у боях з білофіннами.

На фронті Великої Вітчизняної війни – з перших днів.

26 квіт. 1942 радянські льотчики отримали завдання нанести удар по с. Байрак Богодухівського р-ну, у якому скупчились війська противника. Але при підході до цілі наші бомбардувальники зустріли щільний загороджувальний вогонь зенітної артилерії. А над селом радянські літаки були атаковані «мессершміттами». Незважаючи на атаки «мессерів», радянські бомбардувальники скинули бомби на місця скупчення ворожих військ. Та під час другого заходу один наш літак був підбитий. Ледве тримаючись у повітрі, він пішов на схід. Прикривати підбитий бомбардувальник командир наказав командиру літака, на якому стрільцем-радистом був Микола Павлов. Ворожі винищувачі кинулись навздогін за бомбардувальником, але їх зустрів вогонь наших кулеметів. Був збитий один «мессер». Та ворог продовжував переслідування. Зенітний снаряд пробив центральний бак радянського літака. Машина різко пішла в піке і запалала. Вибухова хвиля перекинула Павлова через кулемет. Льотчику пощастило вивести палаючий літак із піке і посадити поблизу с. Муром,

зайнятого противником. Штурман, Герой Радянського Союзу капітан Туриков встиг витягти із літака пораненого, непритомного стрільця-радиста Павлова і сховатись з ним у лісі. Льотчиків підібрали партизани.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 26 жовт. 1944 мол. лейтенанту Миколі Дмитровичу Павлову присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Після війни М. Д. Павлов жив і працював у м. Сочі.

ПОКРИШЕВ Петро Опанасович, 1914, м. Гола Пристань Херсонської обл. Двічі Герой Радянського Союзу.

Працював слюсарем на Харківському заводі «Серп і Молот». Закінчив школу ФЗУ при цьому заводі. Вступив до Харківського аероклубу, потім став курсантом Одеської школи військових пілотів. У 1935 молодий лейтенант був направлений до Ленінградського військового округу. З аеродромів поблизу Ленінграда він піднімав свій винищувач і супроводжував бомбардувальники до лінії Маннергейма під час збройного конфлікту з Фінляндією. У той час він відкрив рахунок збитим літакам. 23 червня 1941 командир ескадрильї 154-го винищ. авіаполку отримав наказ йти на перехоплення ворожих бомбардувальників, які направлялися до Пскова. Ст. лейтенант зі своїм веденим першим кинувся на ворога. Льотчики ескадрильї повернулися на свій аеродром з перемогою. У тяжкі дні блокадного Ленінграда Петро Покришев зі своїм веденим Федором Чубуковим вступив у бій проти 25-ти ворожих літаків. До лютого 1943 капітан Покришев здійснив понад 200 бойових вильотів, провів понад 30 повітряних боїв. 25 червоних зірок було на його літаку – число збитих ворожих машин. Указом Президії Верховної Ради СРСР від 10 лютого 1943 Петро Опанасович Покришев був удостоєний звання Героя Радянського Союзу. Влітку 1943 майор П. О. Покришев був призначений командиром авіаційного винищ. полку. На його рахунку було вже понад 300 бойових вильотів. Він брав участь у 50 повітряних боях, у яких особисто збив понад 30 ворожих літаків і 6 – у групі. 23 серпня цього року Президія Верховної Ради СРСР нагородила відважного льотчика другою медаллю «Золота Зірка». Усі 900 днів двічі Герой Радянського Союзу полковник Покришев бився в небі блокадного Ленінграда. Після прориву ворожої блокади він воював на Карельському перешийку, брав участь у визволенні Естонії. Звідси у 1944 був відправлений на навчання до Москви. Після закінчення Великої Вітчизняної війни генерал-майор авіації П. О. Покришев продовжував службу у Рад. А. У травні 1949 у районному центрі м. Гола Пристань Херсонської обл., на Батьківщині двічі Героя Радянського Союзу Покришева, відбулось урочисте відкриття його бронзового бюсту. Петро Опанасович брав участь у цьому святі. У 1954 закінчив Академію Генерального Штабу. Герой Ленінградського неба служив в авіації до 1962. У запас він вийшов за станом здоров'я та продовжував працювати нач. Ленінградського аеропорту.

Помер у 1967.

ПОЛІКАНОВ Герасим Павлович, 1907, с. Афанасово Ульяновського р-ну Калузької обл., РФ.

Після закінчення початкової школи працював у колгоспі, потім робітником на фабриці.

У ЧА з 1941. Помічник командира взв. 960 сп (299 сд, 53 А, Степ. фр.) ст. сержант Герасим Поліканов відзначився в бою 15 серп. 1943. На чолі взводу ст. сержант таємно пробрався до висоти поблизу смт Польова Дергачівського р-ну Харківської обл., після чого раптово атакував гітлерівців і оволодів висотою. Взвод під командуванням Г. Поліканова утримав зайняту позицію до підходу підкріплення. Під час відбиття контратаки ст. сержант Поліканов особисто підбив ворожий танк.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 1 листоп. 1943 за зразкове виконання

бойових завдань командування на фронті боротьби з німецько-фашистськими загарбниками і виявлені при цьому мужність і героїзм ст. сержанту Поліканову Герасиму Павловичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу з врученням ордена Леніна і медалі «Золота Зірка» (№ 1327).

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі.

У 1944 Герасим Поліканов став офіцером, закінчивши курси мол. лейтенантів. Після війни лейтенант Поліканов звільнений в запас. Працював на Щолковській шовкоткацькій фабриці Московської обл.

Помер 15.12.1973.

ПОЛІН Олександр Семенович, 1917, с. Бахмачовка Рязанського р-ну Рязанської обл., РФ.

На фронті з 1942. Зі своєю гаубицею громив ворога до самої перемоги. До початку Великої Вітчизняної війни служив у 130 артп. У перших же боях Олександр Полін виявив себе відмінним командиром гармати. За вмілі і рішучі дії був нагороджений медалями «За відвагу» і «За бойові заслуги». Свій подвиг здійснив 15.09.1943 в бою за с. Ордівка Нововодолазького р-ну Харківської обл. Гв. сержант Полін зі своєю обслугою підтримував атаку стрілецької роти. Противник, відбивши атаку, перейшов у контратаку. Під прикриттям двох танків майже батальйон фашистів кинувся на наш підрозділ. Рота повинна була відійти на інший рубіж, а артилеристи вступили в нерівний бій. Коли танки наблизилися на 500 м, Олександр із гаубиці відкрив по них вогонь. Постріл, другий. Снаряд влучив у гусеницю і перебив її. Від наступного пострілу танк загорівся. Раптом поблизу гармати розірвався снаряд. Довелося командиру самому стати біля панорами. Другому танку першим пострілом він влучив у башту. Артилеристи, які залишися живими, почали бити по ворогові з автоматів. Противник ринувся в атаку на позицію гаубиці. Тоді Полін ліг за кулемет і влучними чергами став косити атакуючих. Гітлерівці все ж таки увірвались на позицію і намагались живим захопити відважного артилериста. Тоді сержант схопив ручний кулемет за дуло і почав громити ворогів. Піхотинці, натхненні подвигом артилериста, поспішили на допомогу. У цьому бою О. С. Полін підбив два танки, знищив близько ста гітлерівців.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 20 грудня 1943 за військову доблесть і мужність в боях з загарбниками сержанту Поліну Олександру Семеновичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу. Він нагороджений орденами Червоного Прапора, Вітчизняної війни II ст. і багатьма медалями.

Після закінчення війни демобілізувався. Прож. у м. Рязань.

ПОЛЯКОВ Леонід Євдокимович, 1909, с. Склярівка Сумського р-ну Сумської обл.

Після закінчення семирічки у м. Суми працював муляром, пізніше виконував обов'язки техніка-десятника з будівництва і одночасно навчався на робітфаку.

У 1929 вступив до Харківського будівельного інституту. Через чотири роки став інженером-інспектором з цивільного будівництва в м. Краматорськ. У 1932 був призваний до лав ЧА. Навчався в Харкові на курсах удосконалення командного складу запасу. Із 1936 працював виконробом на Сумському машинобудівному заводі ім. Фрунзе. Із січ. 1940 Поляков знову в армії. Коли почалась війна, займав посаду пом. начальника штабу 789-го стрілецького полку 227-ї стрілецької див. Воював на Півд., Центр., 1-му Укр. фр. В бою був контужений і двічі поранений.

...12 січ. 1945 війська 1-го Укр. фр. почали наступ на сильно укріплені позиції противника на території між Віслою і Одером. Тисячі гармат, мінометів і реактивних установок вели вогонь по ворогу. Опір гітлерівців було зламано. Переслідуючи противника, підійшов до Одера і 2-й стрілецький батальйон 388-го Сандомирського стрілецького

полку 172-ї Павлоградської ордена Суворова стрілецької див. під командуванням гв. майора Полякова. Перед ним стояло завдання: раптовою атакою захопити міст через ріку, який посилено охоронявся. На допомогу батальйону були виділені танки і самохідні гармати. 27 січня, долаючи опір ворога, наші бійці прорвались до цілі. Фашисти розуміли, що втрата моста загрожує їм великою небезпекою і захищали його відчайдушно. Але натиск радянських воїнів був таким навальним, що німці не витримали і поспішно відступили. Міст опинився в наших руках. По ньому переправились основні сили 388-го гв. полку та інші частини див. Та трапилось непередбачене. Фашистським диверсантам вдалося висадити міст у повітря. Наші частини, не маючи можливості одержати підкріплення, під ударами ворожої піхоти, танків і авіації змушені були залишити захоплені позиції. Кілька спроб форсувати Одер виявились марними. Тоді Поляков попросив у командування дозволу переправитись через водний рубіж на півтора–два км нижче знищеного мосту, де оборона противника була слабкішою. Командир див. дав дозвіл. Протягом двох днів велась підготовка до форсування ріки. Справа ускладнювалась швидкою течією і льодоходом. Працювати доводилось тільки вночі.

У ніч на 3 лютого почалась переправа. Спершу відплив човен з трьома розвідниками, а через деякий час відштовхнулись від берега ще два човни з бійцями. Вони потягли через ріку металевий трос. Розвідникам вдалось переправитись на протилежний берег і беззвучно зняти обслугу німецького кулемета. Швидко і без втрат підрозділи батальйону переправилися через Одер. Під командуванням майора Полякова вони вийшли у тил противника в р-ні мосту. Гітлерівці, охоплені панікою, поспішно залишили оборонний рубіж. Отямившись, провели кілька контратак, але безуспішно. Вночі на протилежний берег переправилось ще два стрілецьких батальйони. На світанку противник знову пішов у контратаку. Окремим ворожим танкам і бронетранспортерам вдалося прорватись до берега ріки. Але тут вони були знищені. Тим часом наші сапери навели понтонний міст через Одер. Наступного дня по ньому переправились основні сили 172-ї стрілецької див. і частина танків 3-ї ТА генерала Рибалка. За героїзм, виявлений під час форсування Одера і утримання плацдарму, багато солдатів і офіцерів 2-го стрілецького батальйону відзначено бойовими нагородами. А його командиру майору Леоніду Євдокимовичу Полякову Указом Президії Верховної Ради СРСР від 10 квіт. 1945 присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

За бойові заслуги нагороджений орденом Олександра Невського і медалями.

У січ. 1946 хоробрий воїн звільнився в запас. Тривалий час працював на машинобудівному заводі у м. Суми.

ПОПКОВ Віталій Іванович, 1922, м. Москва, РФ. Двічі Герой Радянського Союзу.

У Москві навчався і працював на одному з заводів на Красній Пресні. У верес. 1940 був направлений у військове авіаційне училище, яке закінчив у трав. 1942. Тоді ж прибув на Воронезький фр. В. І. Попков пройшов бойовий шлях від Сіверського Дінця до Шпреє.

...14 черв. 1943 командир авіаційної ланки мол. лейтенант Віталій Попков вилетів на розвідку в р-н Балаклеї, де знаходилась площадка, з якої злітали «мессершмітти». Місцевість була відкрита, але противник ховався під розлогими деревами. Тут Попков і виявив три ворожі літаки і сміливою атакою знищив їх. У цей день наші бомбардувальники безперешкодно бомбардували передній край ворога. Через дев’ять днів четвірка винищувачів під командуванням мол. лейтенанта Попкова зустріла ворожі літаки над нашим аеродромом поблизу х. Щенячий (нині с. Волоська Балаклія), за 30 км від Куп’янська. Почався повітряний бій, у якому противник втратив десять

машин. Наші винищувачі повернулись на свій аеродром без втрат. Не вдалося ворожим літакам знищити наші переправи через Сіверський Донець і 20 липня 1943. Коли над переправою з'явилось близько 50 літаків ворога, радянський ас сміливо кинувся на ворожі винищувачі і збив два з них. Інші льотчики також атакували фашистські літаки. У цьому бою вони знищили десять і підбили три машини противника. 83 бої провів Віталій Іванович Попков у небі Харківщини і з кожного виходив переможцем. За роки війни він здійснив 325 бойових вильотів, особисто збив 37 фашистських літаків.

За виявлені мужність і героїзм під час виконання завдання командування на Харківському напрямі Указом Президії Верховної Ради СРСР від 8 вересня 1943 мол. лейтенанту Віталію Івановичу Попкову присвоєно звання Героя Радянського Союзу. Вдруге це високе звання йому було присвоєно 27 червня 1945. Він нагороджений орденами Леніна, Червоного Прапора, Вітчизняної війни I ст., Олександра Невського, багатьма медалями.

Після війни двічі Герой Радянського Союзу генерал-лейтенант авіації Віталій Іванович Попков продовжував службу у лавах Радянської армії.

ПОСПЄЛОВ Павло Прохорович, 1912, м. Перм, РФ.

У складі ЧА служив з 1933. Високу бойову майстерність льотчик-штурмовик П. П. Поспєлов показав в небі Харківщини протягом вересня–жовтня 1941. Командування поставило перед ланкою штурмовиків, в якій літав Поспєлов, складне бойове завдання: розгромити ворожі колони на підступах до Харкова. Завдання було виконано. Знищено чотири танки, 13 автомашин і близько 50 гітлерівців. Того ж дня льотчик повторив виліт і знову знищив танки, автомашини гітлерівців. На аеродромах Харкова, Рогані, Чугуєва у травні 1942 противник зосередив велику кількість літаків. Наші аси отримали завдання штурмувати Чугуївський аеродром, де знаходилось близько 80 ворожих винищувачів. Противник відкрив сильний зенітний вогонь по наших літаках. Незважаючи на це, штурмовики тричі атакували скупчення фашистської техніки і знищили 20 літаків противника. Вісім разів вилітав Поспєлов бомбардувати ворожі аеродроми в р-ні Харкова і кожного разу завдавав противникові важкі втрати. Під час боїв на Півд., Західн., Півд.-Західн., Сталінград. і інших фронтах Павло Поспєлов здійснив 117 успішних бойових вильотів, знищив і вивів з ладу 44 танки, 9 літаків, 235 автомашин, 25 возів з військовим вантажем, 10 гармат, 15 залізничних вагонів, 2 склади боєприпасів, 650 солдатів і офіцерів ворога.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 4 лютого 1944 за мужність і відвагу в боях з німецько-фашистськими загарбниками, за високу майстерність гв. майору Поспєлову Павлу Прохоровичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Після війни П. П. Поспєлов проживав і працював у м. Єкатеринбург, РФ.

ПОТЬОМКІН Олексій Миколайович, 1921, с. Весело-Вознесенка Неклиновського р-ну Ростовської обл., РФ. Генерал-майор.

Після закінчення 7 класів вступив до Таганрозького педагогічного технікуму, у 1939 – до Ростовського пединституту.

Із листопада 1939 – у лавах ЧА. У 1942 закінчив КУКС.

Учасник боїв за міста Воронеж, Стара Руса, де був поранений і контужений під час взяття Сторожевського плацдарму. Визволяв Харківщину (с. Таранівка, м. Зміїв), брав участь у Корсунь-Шевченківській операції, форсуванні річок Дніпро, Південний Буг, Дністер.

...В ніч на 26 верес. 1943 нач. штабу 78 гв. сп (25 гв. сд, 6 А Півд.-Захід. фр.) гв. майор О. М. Потьомкін на чолі десантної групи першим у дивізії форсував Дніпро і захопив плацдарм на південь с. Військове (Дніпропетровська обл.). Протягом шести діб стримували бійці натиск ворога, щодня відбиваючи по

шість-вісім жорстоких контратак піхоти і танків. В окремі дні на деяких ділянках фашисти понад десять разів намагались скинути гвардійців у Дніпро. Під час форсування річки і захопленні плацдарму на його правому березі особливо відзначився 2-й сб-н гвардії ст. лейтенанта Валентина Зєвахіна. Відбиваючи ворожі контратаки, гвардійці бились по-широнінськи. За відмінні бойові дії 34 бійці і командир 78 гв. сп, який виховав широнінців, були удостоєні звання Героя Радянського Союзу. Серед них – командир полку гв. майор О. М. Потьомкін, ком. 1-го сб-ну гв. капітан І. Д. Пєтухов, добре відомий по таранівських боях, ком. 2-го б-ну гв. ст. лейтенант В. С. Зєвахін та інші. У боях на Дніпрі смертю хоробрих загинув учасник оборони Таранівки, прославлений кулеметник Леонід Рибачковський. Звання Героя Радянського Союзу присвоїли йому посмертно. Близько 200 воїнів полку нагороджено орденами і медалями. Із інших частин дивізії звання Героя Радянського Союзу за форсування Дніпра було присвоєно ще 14 гвардійцям.

Із спогадів: «...Мне было 22 года, когда я стал командовать 78-м гв. сп 25-й гв. сд. С ним я прошел с боями до Днестра. Полк участвовал в окружении и ликвидации Корсунь-Шевченковской группировки врага, форсировал Южный Буг, освобождал города Балту и Котовск, а 5 апреля 1944 г. вышел к Днестру севернее Дубоссар. Почти всегда, на пути от Дона до Днестра, 78-й гв. сп получал почетное право первым захватывать плацдарм. Так было и теперь. Утром 9 апреля началось форсирование Днестра, который образует севернее Дубоссар огромную петлю. Ударом на село Маркауцы мы перерезали эту петлю, закрыв в ней многократно превосходящие нас силы. Немцы зажали полк в тиски. С огромным трудом и большими потерями нам удалось отойти к Днестру, сохранив лишь небольшой плацдарм. В ходе развития наступления к реке Реут 16 апреля 1944 г. я был тяжело ранен и навсегда убыл с фронта, а мои боевые друзья освобождали Молдавию, Румынию, брали Будапешт и дошли до Праги...».

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 19 березня 1944 Потьомкіну Олексію Миколайовичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу з врученням ордена Леніна і медалі «Золота Зірка» (№ 3517).

Ордени: Червоного Прапора, Червоної Зірки (два), Олександра Невського, Вітчизняної війни І ст., МНР «Північне сяйво», медаль «За відвагу». Трудові нагороди: орден Трудового Червоного Прапора.

По війні продовжував службу у лавах Рад. А. У 1947 закінчив Військ. академію ім. Фрунзе, у 1952 – Військ. Академію Генштабу. Служив на посадах нач. штабу дивізії і ком. дивізії у Забайкальському, Північ. ВО, а в 1960 був призначений нач. штабу, першим заступником і членом Військ. ради. 8-ї гв. А. Із берез. 1967 до жовт. 1970 працював заст. командуючого Московським ВО із бойової підготовки, членом Військ. ради округу. У листоп. 1970 – нач. штабу ЦО СРСР. Жовт. 1973 – берез. 1976: радник командуючого ВО у Національній народній армії НДР, згодом – головний генерал-інспектор військ Варшавського Договору. У 1978 звільнений у запас.

Проживав у м. Москва. О. М. Потьомкін очолював клуб Героїв Радянського Союзу, Героїв Російської Федерації і повних кавалерів орденів Слави Москви та Московської обл., а також був членом правління Центрального Будинку ветеранів і членом Громадської Палати Московського уряду.

Помер 25.08.2003 у м. Москва. Похований на Троєкуровському клад.

ПРЯНИЧНИКОВ Микола Іванович, 1919, с. Михнєво Раменського (нині Ступинського) р-ну Московської обл., РФ. Гв. ст. лейтенант.

Із 26.09.1934 у лавах Рад. А.

Трав. 1942 – верес. 1944: 78 гв. сп 25 гв. сд, ком. роти. Учасник визволення м. Синельникове Дніпропетровської обл., форсував річки Дніпро, Прут, Дунай. Брав участь у Яссько-Кишинівській операції,

визволенні міст Румунії, Болгарії, Югославії, Угорщини, Австрії. У груд. 1943 був поранений на правому березі р. Дніпро під час відбиття атаки.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 9 берез. 1944 Пряничникову Миколі Івановичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу з врученням ордена Леніна і медалі «Золота Зірка».

Орден Червоного Прапора, 13 медалей, подяки від Верховного Головнокомандувача.

Із лип. 1984 – персональний пенсіонер союзного значення. Прож. у м. Люберці Московської обл.

ПУСТИНЦЕВ Микола Петрович, 1911, с. Покровське Хабаровського краю, РФ.

У рідному селі закінчив семирічку, потім навчався в технікумі, в лісотехнічному інституті м. Владивосток. Два роки проходив строкову службу у лавах ЧА.

...Воїни 48-ї гв. сд бились за Харків тричі. У лют. 1943 вони першими вступили в зруйноване місто. У берез. 1943 захищали його, та під напором переважаючих сил противника відступили. 23 серпня 1943 м. Харків був остаточно визволений від фашистів. А гвардійці продовжували наступ. Дивізія підійшла до Мерефи, великого опорного пункту гітлерівців. Фашисти перекидали на цю ділянку фронту свіжі частини. Командування дивізії цікавило чисельність військ, склад військових частин, які обороняли Мерефу. Треба було терміново вислати розвідку і захопити полоненого. Командир роти розвідки визвав до себе командира відділення ст. сержанта Миколу Пустинцева і наказав готувати групу до завдання.

...Увечері розвідники підійшли до полустанку Артемівка. Їх зразу ж оточили люди і розповіли, що гітлерівці тільки що відійшли на Мерефу. Дізнавшись, що розвідники хочуть проникнути до Мерефи, пояснили, як краще туди пройти. Через кілька годин група розвідників доставила в штаб дивізії фашистського офіцера. На допиті він дав цінні свідчення. 4 верес. 1943 дивізія пішла в наступ. Мерефа була визволена. Під час боїв за Харківщину відважний розвідник брав «язика» у р-ні сел. Бабаї, міст Лозова й Ізюм. 20 полонених доставив він у штаб своєї дивізії в серпні–вересні 1943.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 1 листопада 1943 ст. сержанту Пустинцеву Миколі Петровичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу. Він нагороджений орденами Червоного Прапора, Вітчизняної війни II ст. і багатьма медалями.

Після звільнення із лав Радянської армії працював учителем. Заочно закінчив педагогічний інститут. Прож. у м. Мурманськ, РФ.

ПУЩИН Михайло Миколайович, м. Дніпропетровськ.

Із бойової характеристики гв. капітана, інспектора-льотчика з техніки пілотування: «22 червня 1941 у складі трьох дев'яток літаків СБ виконував бойове завдання на південь від м. Тільзіт. Було наказано зруйнувати вузол залізничних і шосейних доріг. Незважаючи на зенітний вогонь і атаки винищувачів противника, завдання виконано відмінно. Літак тов. Пущина отримав 212 пробоїн. Сам капітан Пущин був поранений осколком снаряда в голову. Намагаючись зберегти матеріальну частину і життя екіпажу, не звертаючи уваги на поранення, здійснив посадку на своєму аеродромі». Так сміливо провів глибокий рейд по тилах німецько-фашистських військ М. М. Пущин. 22 жовт. 1941 після одужання він знову за штурвалом бойової машини. М. М. Пущин веде свою ланку бомбардувальників на м. Богодухів, де скупчилось багато живої сили і техніки ворога. При підході до Богодухова німці відкрили сильний зенітний вогонь. Влученням снаряда пробито лівий мотор літака. Пощастило уникнути пожежі. Відважний льотчик і не подумав повертатися на свій аеродром. Подолавши зенітний вогонь, він на одному моторі дотягнув до цілі. Штурман точно скинув бомби. 11 трав. 1942 М. М. Пущин був

провідним сімки, яка у складі полку отримала завдання бомбити центральний Харківський аеродром. У повітрі відбили атаку 18 винищувачів противника і на бриючому польоті підійшли до цілі. Бомбовим ударом знищили і пошкодили близько 20 ворожих літаків. Під час цього нальоту літак Пущина знову був пошкоджений. Перелетівши лінію фронту, він посадив машину в полі. 29 трав. 1942 М. М. Пущин вилетів на розвідку районів Лозової, Ізюму і Балаклеї. На зворотному шляху його атакували два Хе-113. Екіпаж сміливо прийняв бій, збив одну ворожу машину. М. М. Пущин доставив у штаб цінні розвідувальні дані. 8 черв. відважний льотчик повів свій літак у розвідувальний політ по маршруту Балаклія – Ізюм – Барвінкове. Потрібні були відомості про передній край оборони противника і розташування спеціальних аеродромів поблизу Чугуєва і Змієва. Екіпаж зробив фотозйомку. Коли літак почав набирати висоту, його атакували п'ять винищувачів противника. Був убитий стрілець-радист. Фашистам вдалося підпалити машину Пущина. Полум'я охопило кабіну, обличчя і руки льотчика. Та він вів літак, поки не подолав лінію фронту. Потім наказав штурману покинути машину і стрибнув за ним. Відважного льотчика відвезли в прифронтовий госпіталь. Незважаючи на важкі опіки, він вимагав від керівництва госпіталю терміново визвати представника повітряної армії, щоб доповісти йому про результати розвідки.

За героїзм і військову майстерність Указом Президії Верховної Ради СРСР від 3 лют. 1945 капітану Пущину М. М. присвоєно високе звання Героя Радянського Союзу.

Після закінчення війни він був командиром бомбардувальної ескадрилї, командиром авіаполку, ст. льотчиком-випробувачем бомбардувальної авіації.

Герой Радянського Союзу М. М. Пущин проживав у м. Дніпропетровськ, працював на швейній фабриці ім. Володарського.

РАЗІН Сергій Степанович, 1906, с. Прокудське Коченевського р-ну Новосибірської обл., РФ.

Із 1927 по 1930 проходив строкову службу в артилерійській частині. Потім працював у радгоспі. Коли почалась війна, пішов до лав ЧА. Воював на Воронезькому напрямі, з боями пройшов шлях до Харкова.

...Мужньо бились артилеристи 844-го артп 303-ї сд поблизу н.п. Пісочин на південний захід від Харкова. Гарматна обслуга під командуванням сержанта С. Разіна займала позиції на західній околиці селища. Командир отримав завдання не допустити прориву ворожих танків до Харкова. Вранці 13 берез. 1943 на позиції обслуги рушило 12 фашистських танків і близько 100 гітлерівців на бронетранспортерах. Артилеристи сміливо вступили в бій, діяли рішуче і швидко. За півтори години вони знищили 3 танки і 9 бронемашин. Атака була відбита, просування фашистських загарбників до Харкова призупинено. Прикриваючи відхід частин дивізії за Сіверський Донець, 16 берез. обслуга Разіна разом з підрозділами 849-го сп у н.п. Васищеве потрапила в оточення. У критичну хвилину бою сержант вогнем своєї гармати знищив 3 ворожі танки, 2 гармати і 3 кулемети, чим забезпечив вихід з оточення підрозділів полку. На бойовому рахунку гарматної обслуги С. С. Разіна тільки за період з 9 по 16 берез. 1943 було 14 танків, 6 гармат, 15 бронетранспортерів, 20 автомашин і понад 100 солдатів противника.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 7 серп. 1943 Сергію Степановичу Разіну присвоєно високе звання Героя Радянського Союзу.

Після боїв на Харківщині С. С. Разін був командирований на курси мол. лейтенантів. По закінченні курсів призначений командиром вогневого взв. Перемогу зустрів у Чехословаччині.

Після демобілізації С. С. Разін повернувся в Новосибірську область.

РОМАНЕНКО Іван Іванович, 1918, с. Жирківка Машівського р-ну Полтавської обл.

Після закінчення у 1932 Михайлівської неповної середньої школи навчався у Полтавському технікумі м'ясної промисловості. У 1935 за путівкою комсомолу вступив до Харківського військового льотного училища. Працював інструктором військових льотних училищ – Чугуївського, а потім Краснодарського.

Із жовт. 1942 до закінчення війни брав участь у боях проти фашистських загарбників на Півд.-Захід., Центр., Калінінському і 2-му Білорус. фр. У 1942–1943 льотчик Романенко здійснив 85 бойових вильотів, збив 16 ворожих літаків. За бойові успіхи і зразкову командирську підготовку льотчик-винищувач І. І. Романенко у черв. 1943 був висунутий на посаду штурмана полку. У 1943 І. І. Романенко визволяв Полтавщину. Закінчив війну у Берліні.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 4 лютого 1944 за мужність і відвагу, виявлені в боях за свободу і незалежність Вітчизни, штурману 774 винищ. ап 282 винищ. ад капітану І. І. Романенку присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Нагороджений орденом Леніна, п'ятьма орденами Червоного Прапора, Олександра Невського, Вітчизняної війни І ст., Червоної Зірки, медалями.

Після закінчення війни кавалер Золотої Зірки продовжував службу в лавах Збройних Сил. Відмінно закінчив Червонопрапорну військ.-повітряну академію.

У 1978 генерал-майор І. І. Романенко помер. Похований: м. Краснодар, РФ.

РОСЛИК Павло Адамович, 1919, с. Олександрівка Шевченківського р-ну Харківської обл.

Восени 1939 сільський механізатор Павло Рослик був призваний до лав ЧА. Його направили до моторизованої частини. Закінчивши полкову школу, він залишився у цій частині на посаді командира відділення. На прохання Рослика командування направило його до військ. училища.

22.06.1941 курсанти склали останній випускний екзамен. Багато курсантів, у тому числі і Павло Рослик, надали рапорти з проханням відправити їх на фронт. Так на четвертий день війни Павло опинився на передовій. Він прийняв взвод, не маючи ще командирського звання. Указ про присвоєння звання знайшов його пізніше в діючій армії на Північ.-Захід. фр. Зі своїм взводом мотострілецької роти лейтенант Рослик обороняв Ленінград. Невдовзі був поранений. Повернувся до своєї частини, коли кипіли бої під Ростовом. Тут його поранило вдруге. На цей раз тяжко. Кілька місяців лікувався у шпиталі. Під час жорстоких боїв на Волзі знову був у лавах. Під Сталінградом його взвод показав приклад виключної стійкості і мужності. В зимові місяці 1943 груди Павла Рослика прикрасила медаль «За оборону Сталінграда», а влітку того ж року за виявлену доблесть у Курській битві він був удостоєний ордена Червоної Зірки, і йому було присвоєно звання ст. лейтенант. Визволяти рідну Харківщину П. А. Рослику не довелось: поблизу м. Бєлгород він був поранений втретє. Після шпиталю – направлення в новий полк, який визволяв у той час від фашистських окупантів Лівобережну Україну. Ст. лейтенанта Рослика призначили командиром роти. В запеклих боях на Дніпрі за м. Звенигородка, ст. Христинівка рота Рослика билась за кожну ділянку, кожний населений пункт. За відвагу, виявлену в цих боях, командир роти Рослик був нагороджений орденом Червоного Прапора.

Усе ближче підходили наші війська до державного кордону СРСР з Румунією. Серед перших підрозділів, які прорвались до Дністра наприкінці 1943, була і рота Рослика. Тут Рослика поранило вчетверте. У шпиталі він дізнався, що нагороджений орденом Вітчизняної війни І ст. Після одужання ст. лейтенант Рослик був направлений до прославленої 32 Корсунської мотострілецької бригади командиром 1-го батальйону. У боях за визволення Північної Трансільванії батальйон Рослика діяв як передовий загін

18 Знам'янського Червонопрапорного танкового корпусу. На підступах до міста Арад гітлерівці, намагаючись зірвати просування наших частин, висунули міцний заслін із піхотного і танкового полків. Мотострілецький батальйон Рослика рішуче атакував переважаючі сили противника. Радянські воїни захопили вигідний у тактичному відношенні рубіж. Тоді німці підтягнули дивізію, яка за підтримки 20 танків контратакувала наші позиції, намагаючись оточити радянських воїнів. За 5 днів жорстоких боїв наші воїни не відійшли ні на крок і вивели з ладу 13 ворожих танків, 6 бронемашин, 30 автомашин і знищили понад 600 гітлерівців. Особливо напруженими були бої, які розгорнулись тут 18 верес. 1944. Під час цих боїв передовий загін під командуванням капітана Рослика не тільки вистояв, але й перейшов в атаку, увірвався в тил противника і захопив близько 250 полонених.

За виявлені стійкість, мужність і хоробрість в боях за визволення Румунії багато воїнів передового загону були відзначені бойовими нагородами, а комбату Рослику Указом Президії Верховної Ради СРСР від 24 березня 1945 присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

До повної перемоги над ворогом йшов у бойовому строю кавалер Золотої Зірки. Незабаром демобілізувався. Давалися взнаки поранення, отримані на фронті. Незважаючи на це, Павло Адамович працював у народному господарстві. У 1960 змушений був вийти на пенсію.

Помер у липні 1965, м. Москва.

РОЩИН Олександр Йосипович, 1911, Івановська обл., РФ.

У 1933–1936 проходив дійсну військову службу. Закінчив школу мол. командирів–зв'язківців і був звільнений у запас. У черв. 1941 призваний до лав ЧА. У лип. 1941 вступив в бій з ворогами на Північ.-Захід. фр.

...Переслідуючи фашистських загарбників на Харківському напрямі, воїни 529-го сп 163-ї сд 10 серп. 1943 підійшли до с. Шарівка Богодухівського р-ну. Противник підтягнув свіжі резерви і контратакував підрозділи полку. В жорстокому бою гітлерівцям вдалося прорватися через бойові порядки радянських військ і вийти до командного пункту полку. Командир взводу роти зв'язку лейтенант Рощин із двома зв'язківцями кинувся на гітлерівців. В короткій і рішучій сутичці він з автомата знищив 15 фашистських солдатів. Ворожа атака була відбита. Командний пункт продовжував керувати бойовими діями полку. Радянські війська наступали. 17 серп. 1943 Шарівка була визволена від німецько-фашистських загарбників.

За героїзм і мужність в бою з гітлерівцями поблизу с. Шарівка Указом Президії Верховної Ради СРСР від 29 жовт. 1943 лейтенанту Рощину Олександру Йосиповичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Після війни Герой повернувся в рідні краї. Поранення, отримані на війні, підірвали його здоров'я. У 1966 після тяжкої хвороби О. Й. Рощин помер.

РУДКІН Пилип Микитович, 1893, м. Москва, РФ.

Працював на фабриках і в майстернях.

Учасник Першої світової та Громадянської воєн.

У серп. 1941 брав участь у Смоленській битві, в обороні Москви. За ратні подвиги був нагороджений орденом Леніна.

У складі 3-ї ТА, яка вела наступ на Харківському напрямі у лют. 1943, знаходилась 179 окр. тбр під командуванням полковника П. М. Рудкіна. В умовах лютої зими воїни бригади пройшли з жорстокими боями сотні кілометрів, оволоділи багатьма населеними пунктами, захопили великі трофеї і полонених. Із нагородного листа полковника Рудкіна: «У боях за Харків бригада мала перед собою переважаючі танкові й механізовані сили противника. Незважаючи на це, вона першою оволоділа східною околицею Харкова». Тільки за 6 діб боїв у р-ні с. Таранівки Зміївського р-ну бригада знищила 37 ворожих танків і понад

2-х б-нів піхоти. Танкісти взаємодіяли з Першим Окремим чехословацьким б-ном під командуванням полковника Людвіка Свободи в боях за Соколове. Надзвичайну мужність виявили вони в битві за Харків у берез. 1943, забезпечивши відхід частин 3 ТА на нові рубежі. Тоді бригада знищила 16 танків, понад 60 автомашин, 12 бронетранспортерів, багато гармат і близько 700 фашистських солдатів.

За вмілу організацію бою, особисту хоробрість і мужність у боях проти фашистських загарбників Указом Президії Верховної Ради СРСР від 31 берез. 1943 полковнику Рудкіну Пилипу Микитовичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Після боїв на Харківщині взимку 1943 179 тбр була перекинута на Орловський напрям. Там П. М. Рудкін отримав звання генерал-майора танкових військ і був призначений командиром танкового корпусу. Його з'єднання пройшло бойовий шлях до Праги. Після війни продовжував служити в танкових військах Рад. А, потім був звільнений у запас і жив у Москві.

Помер у 1965.

САВОЩЕВ Іван Іванович, 1913, м. Тула, РФ.

До лав ЧА призваний у 1935 Тульським міськвійськкоматом. Незабаром вступив до військової школи льотчиків, по закінченні якої став офіцером-льотчиком. Воював на Півд.-Захід. і Степ. фр. Був поранений, нагороджений сімома орденами.

...У боях під Харковом у трав.–черв. 1942 майор Савощев особисто виконував відповідальні завдання. У районах Харкова, Мерефи, Чугуєва, Краснограда, Богодухова, Лозової він розвідав місця найбільшого скупчення ворожих військ. Під час розвідки відважний пілот неодноразово вступав у бій з літаками противника і завжди виходив переможцем. Безстрашний повітряний розвідник був грозою для ворогів. Умілий штурман виявив на території Харківщини понад 15 аеродромів противника, на яких базувалося по 100–150 літаків. Він виявив також багато пунктів скупчення танків, мотомехчастин і живої сили противника. За його даними було завдано десятки нищівних бомбових і штурмових ударів, в результаті яких ворог поніс значні втрати. Майора Савощева знали у полку й армії як майстра розвідки з використанням повного радіуса польоту. Зібрані ним дані давали уяву про широку картину району бойових дій.

За вміле ведення повітряної розвідки, за мужність і героїзм у боях з німецько-фашистськими загарбниками Указом Президії Верховної Ради СРСР від 14 берез. 1944 майору Івану Івановичу Савощеву присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Герой Радянського Союзу І. І. Савощев мешкав у м. Санкт-Петербург, РФ.

СГІБНЄВ Григорій Іванович, 1920, с. Нижньоіреть Черемховського р-ну Іркутської обл., РФ.

У жовт. 1939 добровольцем вступив до лав ЧА і проходив службу на Далекому Сході. Перший бій з німецько-фашистськими загарбниками провів у лип. 1941 на Захід. фр. Тут він був тяжко поранений. Після лікування ст. сержант бився з ворогом на Харківському напрямі. 17 лип. 1943 під час розвідувального пошуку на Ізюмському плацдармі стрілецький взвод 128-го гв. полку на чолі зі ст. сержантом Григорієм Сгібнєвим увірвався в траншеї ворожої оборони. Фашисти чинили жорстокий опір. Та рішуча і смілива атака гвардійців ст. сержанта Сгібнєва дозволила розширити ділянку наступу на правому березі Сіверського Дінця. Увечері сюди переправились ще кілька рот і закріпили зайнятий плацдарм, який мав велике значення для наших військ.

За героїзм і мужність, виявлені в боях за Ізюмський плацдарм, Указом Президії Верховної Ради СРСР від 26 жовт. 1943 ст. сержанту Сгібнєву Григорію Івановичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Після війни проживав у рідному селі, працював бригадиром у радгоспі.

СЕНЬКО Василь Васильович, 1921, с. Семенівка Чернігівської обл. Двічі Герой Радянського Союзу.

У 1940 закінчив Новозибковський (Брянської обл.) учительський ін-т. Працював учителем Милейковської СШ Рогнединського р-ну Брянської обл. У лавах ЧА з 1940. У 1941 закінчив Олсуф'євську військ. авіаційну школу.

Починав літати штурманом на Волхов. фр. в екіпажі літака ПО-2. Згодом воював під Сталінградом. Всього здійснив 430 бойових вильотів, більше половини з них – штурманом в екіпажі лідера для освітлення цілі. Так було й при нальотах на Лозівський залізничний вузол. Першому завжди трудніше: на першому літаку противник концентрує всю увагу й особливо зенітки, прожектори. Та зі своїми завданнями В. В. Сенько завжди справлявся успішно. У роки фашистсько-німецької окупації радянська авіація завдавала відчутного удару по ворожих тилах: бомбила скупчення ешелонів з живою силою і технікою на залізничному вузлі Лозова, що мав стратегічне значення. У цей район не раз літав з бойовими товаришами на важкому бомбардувальнику ІЛ-4 штурман В. В. Сенько.

За мужність і відвагу, виявлені в боях з німецько-фашистськими загарбниками, гв. капітану Василю Васильовичу Сеньку 25.03.1943 присвоєно звання Героя Радянського Союзу. Він – єдиний штурман Військово-повітряних сил країни, який 29.06.1945 одержав таку високу відзнаку вдруге.

Після війни полковник Сенько продовжував службу в авіації, йому присвоєно звання «Заслужений штурман СРСР». У 1952 В. В. Сенько закінчив Військово-повітряну академію. Викладав в навчальних закладах ВПС. Із 1977 полковник Сенько в запасі. Нагороджений орденами Леніна, Червоного Прапора, Вітчизняної війни І ст., Червоної Зірки, «За службу Батьківщині у Збройних Силах СРСР» ІІІ ст., медалями.

Помер 5.06.1984. Похований: м. Тамбов, РФ. На його Батьківщині, в с. Семенівка Чернігівської обл., встановлено бронзовий бюст, школі присвоєно ім'я Героя.

СЕНЬКОВ Тит Григорович, 1917, с. Старокожевка Горецького р-ну Могильовської обл., Білорусь.

У лавах ЧА з 1937. У 1940 закінчив Краснодарське військ. авіаційне училище. Із черв. 1941: Калінінський, Сталінград., Воронез., Степ., 2-й Укр. фр.

...На світанку 5-го серп. 1943 9 літаків 81-го гв. бомбардувального ап, які вів штурман капітан Т. Г. Сеньков, вилетіли у р-н н.п. Хорошеве – Жихар – Безлюдівка Харківської обл., де по даним розвідки скупчились фашистські війська. Спочатку – прицільний бомбовий удар по н.п. Хорошеве. Запалали бензосховища, танки, автомашини. Такі ж удари були нанесені по н.п. Жихар і Безлюдівка. Розвідка уточнила результати сміливого вильоту. Бомбардувальники капітана знищили десятки танків і автомашин, 5 паровозів, 10 залізничних вагонів, до 200 солдатів і офіцерів противника, подавили велику кількість вогневих точок. Капітан Сеньков зробив близько 200 бойових вильотів.

За мужність і відвагу під час виконання бойових завдань Указом Президії Верховної Ради СРСР від 26 жовт. 1944 капітану Сенькову Титу Григоровичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Герой Т. Г. Сеньков проживав у м. Одеса, працював в інженерно-будівельному ін-ті.

СЕРБІН Федір Петрович, 1919, с. Вечірки Пирятинського р-ну Полтавської обл.

Навчався у місцевій школі, потім у Березоворудському сільськогосподарському технікумі.

У 1939 був призваний до лав ЧА. Закінчив Харківське авіац. училище. Бився проти фашистських загарбників на Захід., Калінінському, Волхов., Північ.-Захід., Воронез., Степ., 1-му і 2-му Укр. фр. Із початку війни до квіт. 1945

ескадрилья 80 гв. бомбард. Ченстоховського Червонопрапорного ап 1 гв. бомбард. Червонопрапорної ад, де служив штурманом гв. ст. лейтенант Ф. П. Сербін, здійснила 1200 успішних бойових вильотів. Її заслужено називали на фронті снайперською. Федір Петрович брав участь у розгромі ворога під Москвою, містах Твер, Воронеж, у ліквідації оточених угруповань гітлерівців у р-ні Корсунь-Шевченківського і Львова, визволенні Правобережної України. Він здійснив 186 успішних бойових вильотів, провів 28 повітряних боїв. Три ворожих літаки збив особисто і два – в групі з товаришами. 28 листоп. 1943 під час бомбардування скупчення ворожих військ на залізничній станції Знам'янка Ф. П. Сербін був провідним у групі з дев'яти літаків. У цьому бою радянські льотчики знищили 26 залізничних вагонів з боєприпасами, шість платформ з бойовою технікою, десятки гітлерівців. Мужність і відвагу, героїзм і високу штурманську майстерність проявив Ф. П. Сербін і в подальших боях у небі Польщі, Німеччини і Чехословаччини. Указом Президії Верховної Ради СРСР від 27 червня 1945 штурману ескадрильї 80 гв. ап гв. ст. лейтенанту Ф. П. Сербіну присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Нагороджений орденом Леніна, трьома орденами Червоного Прапора, орденами Вітчизняної війни I ст., Червоної Зірки, медалями.

Після перемоги відважний льотчик служив у Збройних Силах. У 1953 закінчив Військово-політичну академію ім. Леніна, займав командні посади у авіаційних частинах. У 1961 Федір Петрович звільнився в запас у званні полковника. Працював нач. аеропорту в м. Калуга. Із 1966 мешкає в Києві.

СИДОРОВ Павло Іванович, 1922, с. Баніщі Льговського р-ну Курської обл., РФ.

У серп. 1941 призваний до лав ЧА і направлений у військове училище. Успішно закінчив його і в серп. 1942 прибув на фронт. Пройшов бойовий шлях від Волги до Ельби. Був командиром взводу, командиром ескадрону, командував полковою розвідкою.

Стійкість, мужність і відвагу під час оборонних боїв на підступах до Харкова виявили у берез. 1943 радянські воїни всіх родів військ і особливо рухомих частин – танкісти і кавалеристи. В одному з боїв за н.п. Сороківка Харківського р-ну здійснив героїчний подвиг молодий офіцер П. І. Сидоров. Вранці 17 берез. 1943 на південно-західній околиці Сороківки позиції кавалерійського взводу 7 гв. кп атакували 5 фашистських танків і близько 100 гітлерівців на бронетранспортерах. Зав'язався жорстокий і нерівний бій. 15 радянських кавалеристів на чолі зі ст. лейтенантом Павлом Сидоровим, озброєні кількома протитанковими рушницями і автоматами, стійко зустріли ворожу лавину. Але ворогові вдалося наблизитися до позиції взводу на відстань 200–300 метрів. У критичну хвилину бою Сидоров ліг за протитанкову рушницю і трьома пострілами підпалив фашистський танк. Ще двома влучними пострілами підбив другу ворожу машину. Коли танки запалали, відважний офіцер змінив протитанкову рушницю на ручний кулемет, з якого знищив близько 20 гітлерівців. П'ять годин продовжувався бій. Ст. лейтенант по черзі стріляв із протитанкової рушниці і ручного кулемета. Загубивши 3 танки і понад 60 солдатів вбитими, фашисти відійшли. Радянські воїни утримали позиції. Усі кавалеристи взводу були нагороджені орденами.

За мужність і героїзм в боях з фашистськими загарбниками, за подвиг в боях на Харківщині Указом Президії Верховної Ради СРСР від 27 черв. 1945 ст. лейтенанту Сидорову Павлу Івановичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Нагороджений також орденами Вітчизняної війни I і II ст., Червоної Зірки,

Олександра Невського, багатьма медалями.

Після закінчення війни вступив до Військової академії ім. М. В. Фрунзе і успішно закінчив її. Підполковник Сидоров продовжував службу військкомом у Тверській обл.

СИДЯКІН Василь Павлович, 1922, с. Шишкіно Тальменського р-ну Алтайського краю, РФ.

У 1941 призваний до лав ЧА. Після закінчення училища у 1943 був направлений на фронт. Перші свої бойові вильоти лейтенант 155-го гв. штурм. ап В. Сидякін здійснив у дні жорстоких битв на Бєлгородсько-Харківському напрямі в лип.–серп. 1943. 10 серп. він вилетів штурмувати скупчення автомашин противника поблизу с. Черкаська Лозова Дергачівського р-ну. Дев'ятку ІЛ-2 на підході до цілі атакували 10 Ме-109. Радянські льотчики сміливо вступили в бій з фашистами і збили три «мессери». Вони виконали бойове завдання, знищивши 10 автомашин противника. Особливо відзначився лейтенант Сидякін під час розгрому складів боєприпасів ворога в Новій Водолазі 11 верес. 1943. Коли група радянських штурмовиків наближалась до цілі, фашистські зенітні батареї відкрили загороджувальний вогонь. У складній ситуації молодому льотчику згодились уроки майстерності, отримані у старших товаришів – досвідчених асів. Він рішуче направив машину в піке і на бриючому польоті провів прицільне бомбометання. Склади боєприпасів були підірвані, наказ командування виконано. 18 верес. 1943 гв. лейтенант Сидякін у складі групи ІЛ-2 вилетів в р-н Чапаєве – Петрівка (Красноградський р-н) на штурмовку скупчення танків і автомашин противника. На підході до позначеного пункту радянські льотчики помітили 75 ворожих літаків Ю-87, які бомбардували бойові порядки наших військ. 8 «юнкерсів» було збито. Радянські штурмовики пішли на таран. Ворожі літаки безладно скинули бомби і полетіли. Наші штурмовики безперешкодно розбомбили скупчення танків і автомашин противника. В. П. Сидякін брав участь у боях з фашистами до переможного завершення війни.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 1 квіт. 1945 за мужність і героїзм, за розгром великої групи ворожих літаків лейтенанту Сидякіну Василю Павловичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу. Він також нагороджений двома орденами Червоного Прапора, орденами Вітчизняної війни І і ІІ ст., орденом Слави ІІІ ст.

В. П. Сидякін проживав у м. Воронеж, працював у цивільній авіації.

СИЛАНТЬЄВ Іван Матвійович, 1918, с. Калтиманово Іглинського р-ну, Башкирія, РФ.

Закінчив 7 класів. Працював бригадиром тракторної бригади.

У жовт. 1936 призваний до лав ЧА на строкову службу. Із черв. 1942 – на фронтах.

18.07.1943 поряд з населеним пунктом Тихоцький Ізюмського р-ну йшов жорстокий бій з гітлерівцями. Виключну хоробрість і високу воїнську майстерність виявив механік-водій танка 2 тб 9 гв. тбр (1 гв. мк, Півд.-Захід. фр.) гв. ст. сержант Іван Силантьєв. Під час битви на березі Сіверського Дінця механік-водій Силантьєв круто розвернув свою «тридцятьчетвірку» і роздавив фашистський бронетранспортер. Гітлерівські артилеристи розпочали полювання за танком Силантьєва. Та хоробрий танкіст залишився неушкодженим. Екіпаж знищив ворожий дзот, 3 гармати і бліндаж.

За героїзм і мужність у боях з німецько-фашистськими загарбниками Указом Президії Верховної Ради СРСР від 26 жовт. 1943 ст. сержанту Силантьєву Івану Матвійовичу було присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Після війни працював механізатором у колгоспі в рідному селі.

СИМОН Василь Петрович, 1920, с. В'язове Грунського (нині Охтирського) р-ну Сумської обл.

Після закінчення семирічної школи у рідному селі продовжував здобувати середню освіту в м. Грунь. Закінчивши десятирічку, у 1938 вступив до фізико-математичного факультету Харківського університету. У верес. 1941 студент четвертого курсу був мобілізований до лав ЧА. Брав участь як рядовий в оборонних боях Півд.-Захід. фр. Із черв. 1942 до лют. 1943 – курсант Новоград-Волинського піхотного училища. Із берез. 1943 по листоп. 1944 ком. мін. взводу лейтенант В. П. Симон брав участь у боях у складі Північ.-Захід., Брянського, 1-го Прибалт. фр. Ком. мін. взв. лейтенант В. П. Симон відзначився у Вітебсько-Оршанській наступальній операції 1-го Прибалт. і 3-го Білорус. фр. У черв. 1944 під час форсування р. Західна Двіна бійці підрозділу В. П. Симона особливо відзначилися, коли вибили гітлерівців з лівого берега річки. Попереду була складна і важка операція: переправа через Західну Двіну. Правий берег ріки знаходився у руках ворога, і кожна ділянка, де була можлива переправа, простріслювалася фашистами. 23 черв. 1944, в день початку операції, В. П. Симон зі своїм взводом брав участь у прориві оборони противника біля с. Заболотинка Вітебського р-ну. В цьому бою ком. взв. виявляв особистий приклад мужності і відваги, військову майстерність та героїзм. 24 черв. 1944 він відзначився у Вітебсько-Оршанській наступальній операції 1-го Прибалт. і 3-го Білорус. фр. Взвод 801 сп 235 сд у числі перших прорвався до р. Західна Двіна. 16 бійців на підручних плавзасобах першими переправилися на правий берег і захопили плацдарм в р-ні с. Гринево Шумілінського р-ну Вітебської обл. Понад 30 годин група радянських воїнів із 16 чоловік відбивала контратаки противника, прикриваючи своїм вогнем переправу основних підрозділів ЧА. Із 16 бійців, що обороняли плацдарм, живими залишилися лише 6. Героїчні дії невеликої групи бійців під командуванням Симона дозволили радянським військам розширити плацдарм, розпочати наступ, оточити і знищити у р-ні Вітебська 5 фашистських дивізій. 28 черв. Вітебсько-Оршанська операція була завершена. За виявлену мужність та вміле керівництво підрозділом при форсуванні Західної Двіни Указом Президії Верховної Ради СРСР від 22 лип. 1944 В. П. Симону присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Листоп. 1944 – трав. 1945: слухач Орловських курсів удосконалення офіцерів запасу. Трав. 1945 – лют. 1946: викладач на курсах удосконалення.

Після демобілізації у 1946 р. В. П. Симон продовжив навчання на четвертому курсі математичного відділення фізико-математичного ф-ту Харківського університету, який закінчив у 1948. Після закінчення університету понад 30 років В. П. Симон працював учителем фізики і астрономії, завучем Охтирської школи № 1 ім. Леніна, зав. райвно у м. Охтирка Сумської обл. У 1977 удостоєний звання «Заслужений вчитель України». Він був також делегатом Всесоюзних з'їздів учителів.

Помер 27.03.1997.

СКИРУТА Григорій Тимофійович, 1912, Київська обл.

Кадровий офіцер вступив у бій з фашистськими загарбниками у черв. 1942 під Сталінградом. Його полк воював на багатьох фронтах.

...Воїни 235-го гв. сп 81-ї гв. сд просувались до н.п. Циркуни Харківської обл. Тут вони зустріли залишки 282 німецької див. Командир полка Г. Т. Скирута запропонував фашистському командуванню здатись. Та, сподіваючись на допомогу з Харкова, гітлерівці відхилили ультиматум. Тоді Г. Т. Скирута наказав роті автоматників капітана С. Г. Прокопчука підібратись до траншеї ворога. У той же час підполковник Скирута кинув уперед стрілецький батальйон. Спільним ударом воїни 235 сп знищили ворога. Шлях на Харків було відкрито. Вранці

23 серп. 1943 полк під командуванням підполковника Скирути вийшов на північно-східну околицю Харкова. Квартал за кварталом штурмові групи визволяли від фашистських загарбників місто. 81 гв. сд за подвиги в боях на Харківщині була удостоєна найменування Красноградської. У цьому велика заслуга і гвардійців 235 гвардійського сп, яким командував підполковник Скирута.

За мужність і відвагу, вміле командування полком Указом Президії Верховної Ради СРСР від 26 жовт. 1943 підполковнику Скируті Григорію Тимофійовичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Герой Радянського Союзу Г. Т. Скирута проживав і працював у м. Москва.

СКЛЯРОВ Іван Григорович, 1919, м. Слов'янськ Донецької обл.

У 1940 призваний до лав ЧА.

Воював на Воронез. і Степ. фр. Бойове хрещення отримав у берез. 1943.

...Бої за визволення Харківщини не припинялись ні вдень, ні вночі. 13 верес. 1943 І. Г. Скляров зі своєю ае 193 винищ. ап вилетів на прикриття наших військ, які наступали на с. Мелихівка Нововодолазького р-ну. Та з південного заходу до лінії фронту наближались «юнкерси» в супроводі шістьох «мессершміттів». Літак І. Г. Склярова і ще 2 «яструбки» кинулись на «мессерів», інші – на бомбардувальників. У бензобак ворожого винищувача влучив снаряд, і літак запалав. Невдовзі був підбитий і другий «мессершмітт». Ворожі винищувачі полетіли, залишивши бомбардувальників без прикриття. Вся ескадрилья кинулась на «юнкерсів». Через кілька днів 6 «яструбків» під командуванням ст. лейтенанта Склярова, прикриваючи наземні війська в р-ні Лозуватки, зустріли 30 ворожих бомбардувальників. Вони йшли без супроводу винищувачів. Радянські соколи вступили в бій з переважаючим ворогом і отримали перемогу. За час боїв на Курській дузі і Харківському напрямі ескадрилья ст. лейтенанта Склярова здійснила 307 бойових вильотів, провела 48 повітряних боїв, у яких збила 29 літаків противника. На особистому рахунку командира – 18 збитих ворожих літаків, у т. ч. 9 бомбардувальників і 9 винищувачів.

За зразкове виконання завдань командування Указом Президії Верховної Ради СРСР від 1 липня 1944 ст. лейтенанту Склярову Івану Григоровичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу. Нагороджений також трьома орденами Червоного Прапора, двома орденами Вітчизняної війни і багатьма медалями.

Герой Радянського Союзу проживав на ст. Козятин Вінницької обл. Працював нач. вагонного депо.

СОКУР Петро Трохимович, 1911, с. Демківка Тростянецького р-ну Вінницької обл.

У 1937 закінчив Ніжинський учительський ін-т. До 1939 викладав природознавство в школах сіл Мокрянка і Новопавлівка Красноградського р-ну Харківської обл. Працював директором н/с школи Тростянецького р-ну.

У 1939 був призваний до лав ЧА. Під час війни з білофіннами служив снайпером у 335 сп (8 сбр, Ленінград. фр.). Від прицільного вогню П. Т. Сокура противник втратив чотирьох снайперів, двох офіцерів і близько відділення солдатів. Снайпер не тільки бив ворога зі своєї гвинтівки, але й разом з однополчанами в люті морози по пояс в снігу штурмував лінію Маннергейма. Одразу після фінської кампанії розпочалася війна проти гітлерівців, яка застала Петра Сокура на п-ові Ханко, де він служив у морській піхоті Червонопрапорного Балтійського флоту. Опинившись у глибокому тилу ворога, гарнізон п-ова контролював вхід до Фінської затоки і можливість проникнення морських сил противника до Ленінграда. Гітлерівці кожного дня атакували захисників Ханко, та радянські воїни стійко оборонялись. Понад 100 ворожих гармат вели вогонь по п-ову. Ворог здійснив артилерійське оточення радянського гарнізону. Так було і в ніч

на 1 липня 1941. Противник відкрив сильний артилерійський вогонь. Усю ніч землю переорювали артилерійські снаряди. Петро Сокур і його напарник сиділи на дні окопу, який здригався від розривів. Чекали наступної атаки ворога. І солдати не помилились. Як тільки затихла артилерійська стрілянина, гітлерівці пішли в наступ. Петро Сокур з товаришами підпустив їх на 30 м і відкрив вогонь по ворожому ланцюгу. Кілька разів противник кидався в атаку, та жодна з них не була успішною. Коли ворог почав відступати, Петро Сокур вистрибнув зі свого окопу і взяв у полон чотирьох гітлерівців.

П'ять місяців гарнізон утримував свої позиції, поки не отримав наказ евакуюватися. Серед героїв Ханко був і Петро Трохимович Сокур. За виявлені мужність та відвагу у боях на п-ові Ханко Президія Верховної Ради СРСР 13 серпня 1941 присвоїла червоноармійцю П. Т. Сокуру звання Героя Радянського Союзу.

Про подвиг відважного воїна розповіла випущена на Ленінградському фронті листівка. Зараз вона експонується у Центральному музеї Радянських Збройних Сил. Самовіддано бився П. Т. Сокур з німецько-фашистськими загарбниками біля стін Ленінграда. У січ. 1943 у боях поблизу Колпіно під Ленінградом Петро Сокур був тяжко контужений. Після лікування на фронт більше не потрапив. Працював військкомом в одному з районів Московської обл. У 1953 П. Т. Сокур повернувся до своєї учительської професії. Працював у с. Бринь Калузької обл. Мешканці цього села незабаром вибрали його головою сільської ради. Кілька років Петро Трохимович працював на цій посаді, але давали взнаки поранення і контузія, отримані на фронті. Із 1959 ветеран війни – персональний пенсіонер союзного значення.

Помер 21.10.1987.

СОТНИЧЕНКО Михайло Іванович, 1921, с. Тигрицькоє Мінусинського р-ну Красноярського краю, РФ.

Навчався у початковій школі. Працював у сільському господарстві.

До лав ЧА призваний у 1940. На фронтах – з 1941.

Відзначився у боях за створення плацдарму на правому березі Сіверського Дінця у лип. 1943. Командир танкового взводу 584-го тб 3-ї тбр М. Сотниченко отримав завдання форсувати Сіверський Донець. Лейтенант знайшов зручний брід поблизу с. Середнє. Невелика глибина, тверде дно і похилі виходи на берег давали змогу танкам з ходу форсувати річку. В с. Середнє знаходились вороги. Виходи з річки і брід було заміновано. Без артилерійської підтримки і розмінування річки і берега завдання виконати було неможливо. Про це лейтенант доповів командуванню. Наша артилерія відкрила масований вогонь по ділянці броду, а потім перенесла вогонь в глибину оборони противника. Під прикриттям артилерійського вогню танк Сотниченка увійшов у річку. Мотор працював на всю силу. Машина наблизилась до правого берега. Гітлерівці відкрили сильний кулеметний і артилерійський вогонь. Та ось під гусеницями тверда земля. Танк рвонувся вперед, на околицю села. Роздавив поблизу сараю гармату разом з артилерійською обслугою, прямим влученням розтрощив будинок, в якому знаходився штаб німецького б-ну. Коли вороги опам'ятались, вони відкрили по танку артилерійський вогонь. Лейтенант Сотниченко був поранений, але продовжував битися. Відважний танкіст захопив плацдарм на правому березі річки і забезпечив переправу свого полку. У цьому бою Михайло Сотниченко знищив 2 танки, 3 протитанкові гармати, понад 80 солдатів і офіцерів противника. За цей бій Указом Президії Верховної Ради СРСР від 3 червня 1944 лейтенанту Михайлу Івановичу Сотниченку присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Після війни жив у Великомихайлівському р-ні Одеської обл. Працював бригадиром тракторної бригади у колгоспі «Перше травня».

СПИРІН Петро Петрович, 1911, с. Михайлівка Безсонівського р-ну Пензенської обл., РФ.

У 1933 призваний до лав ЧА. У 1939 закінчив Ленінградське піхотне училище.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

У бій з фашистськими загарбниками офіцер вступив у лип. 1941 на Захід. фр. і пройшов бойовий шлях від Москви через Сталінград, Харків, Кишинів, Ясси, Бухарест і Будапешт до Відня.

...Війська Степового фронту успішно просувались до Харкова з півночі. Та на сході, по західному берегу Сіверського Дінця, фашистські загарбники продовжували утримувати свої позиції. Протягом трьох місяців вони укріпляли і вдосконалювали тут свою оборону, будували доти, дзоти і вважали їх неприступними для радянських військ. Перед підрозділами 849 сп 303 сд 57 А було поставлено завдання: у ніч на 9 серпня 1943 форсувати Сіверський Донець, визволити від гітлерівців с. Старий Салтів і захопити в цьому районі плацдарм для частин дивізії, щоб розвивати наступ. Першими у нічній темряві наблизились до річки воїни б-ну, яким командував капітан П. П. Спирін. Човнів на всіх не вистачало, тому вирішили переправити спочатку штурмову групу з 30 воїнів на чолі з командиром б-ну. Річка в цьому місці була широкою: понад 100 м. Капітан Спирін розпочав переправу раптово, при повній тиші. Човни замаскували гілками. Захоплені зненацька, гітлерівці люто відбивались, та опір було зламано. За першою штурмовою групою правого берега дістались і інші воїни б-ну. Після визволення Старого Салтова підрозділи 849-го сп продовжували наступ на південно-західному напрямі. Жорстокі бої відбулись поблизу селищ Піщане, Степанки, Рогань і Лизогубівка. Та полк крок за кроком просувався вперед, сприяючи іншим частинам і з'єднанням у визволенні Харкова. Наприкінці серпня полки 303 сд вийшли до р. Мжа, на схід від с. Соколове, визволили його і з ходу атакували н. п. Першотравневе Зміївського р-ну. Тут поблизу залізниці Харків-Лозова фашисти створили міцний опорний вузол, який прикривав підступи до Мерефи. Воїни капітана Спиріна першими штурмували Мерефу. Після упорних боїв 5 вересня 1943 Мерефа була визволена. Відкрився шлях на Красноград.

За героїзм і мужність під час форсування Сіверського Дінця, за визволення Старого Салтова і інших населених пунктів Харківщини Указом Президії Верховної Ради СРСР від 20 грудня 1943 капітану Петру Петровичу Спиріну присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Нагороджений орденами Червоного Прапора, Олександра Невського, Вітчизняної війни І ст., медалями.

Після закінчення війни П. П. Спирін до 1955 служив у Рад. А. Прож. у м. Самара, РФ.

Помер 16.02.1973.

СТЕБЛИНСЬКИЙ Сергій Васильович, 1919, м. Нальчик, Кабардино-Балкарія, РФ.

У лавах ЧА з 1941. Із 11 серп. 1942 бив німецько-фашистських загарбників на Воронез. і Півд.-Захід. фр. 15 лют. 1943 командир батареї 76-мм гармат 53 гв. артп 25 гв. сд лейтенант Стеблинський отримав завдання: на південній околиці н. п. Новий Мерчик Валківського р-ну поставити гармати на пряму наводку і бути готовим до відбиття атаки противника. Вранці 16 лют. 1943 на вогневі позиції батареї рушило 16 ворожих танків з автоматниками. На кожну гармату по чотири танки! Коли танки наблизились на відстань 500–600 метрів, вдарили зразу всі гармати. Від першого ж залпу запалали три машини. Командир батареї чітко коректував вогонь. Коли гітлерівці загубили шосту машину, на батареї було розбито три гармати, і загинула їх обслуга. Гв. лейтенант Стеблинський кинувся до останньої гармати, зібрав коло себе поранених бійців і відкрив вогонь. Він підпалив один, а потім другий танк. Ворог не витримав

удару і відступив, втративши половину своїх машин.

За мужність і відвагу, виявлені в боях з німецько-фашистськими загарбниками, Указом Президії Верховної Ради СРСР від 22 лют. 1944 гв. лейтенанту Стеблинському Сергію Васильовичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Після війни С. В. Стеблинський проживав і працював у м. Керч, Крим.

СТОЦЬКИЙ Феодосій Несторович, 1911, Хабаровський край, РФ.

До Великої Вітчизняної війни працював на новобудовах краю.

У 1942 призваний до лав ЧА. Учасник боїв із німецько-фашистськими загарбниками на Захід. і Воронез. фр. У боях за м. Богодухів Харківської обл. Ф. Н. Стоцький був тяжко поранений. Після довгого лікування повернувся до своєї частини, де служив до закінчення війни.

...12 серп. 1943 на південь від м. Богодухів великі сили противника контратакували бойові порядки 5-ї гв. ТА. Гітлерівці кинули в наступ понад сотні танків. Частина «тигрів» прорвала оборону радянських військ і рушила до Богодухова. На перехресті доріг Семенів Яр – Хрущова Микитівка – Гавриші вогневу позицію зайняла гармата 1-ї батареї 24-ї гв. важкої гарматної артбр. Невдовзі показалась колона «тигрів», яка йшла прямо на перехрестя, де була замаскована гармата. Йшли на великій швидкості і не стріляли. Від першого пострілу 152-мм гармати головний танк запалав. Коли почав виповзати другий танк, Ф. Н. Стоцький прицілився і вистрелив. Другий снаряд прошив машину. Третій «тигр» також був підбитий. Сержант вдарив по ньому двічі. Тоді гітлерівці вирішили зажати артилеристів в лабети. Танки виповзали одночасно праворуч і ліворуч. Та під влучними пострілами командира гармати загорівся четвертий танк. Фашисти не витримали влучного вогню гвардійців і відійшли.

За мужність і військову майстерність Указом Президії Верховної Ради СРСР від 24 груд. 1943 сержанту Стоцькому Феодосію Несторовичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Герой Радянського Союзу проживав у Хабаровському краї.

ТОРОПОВ Олександр Федорович, 1923, с. Високове Мишкінського р-ну Ярославської обл., РФ.

Закінчив 7 класів.

У 1941 сім'я Торопових переїхала до м. Рибінськ, де Олександр працював на Рибінському моторобудівному заводі ім. Павлова, спочатку – учнем фрезерувальника, згодом – висококваліфікованим верстатником.

У серп. 1941 був призваний до лав ЧА. Особливою хоробрістю відзначився у боях за оборону Москви, де отримав поранення. Після лікування у госпіталі, наприкінці 1942, прибув на Півд.-Захід. фр., 2 рота 28 окр. сапб 25 гв. сд, сержант. Із берез. 1943 Олександр Торопов у складі взв. під командуванням гв. лейтенанта П. М. Широніна брав участь у відбитті атак ворожих танків, бронемашин і піхоти поблизу залізничного переїзду на південній околиці с. Таранівка Зміївського р-ну, де був вдруге поранений.

А. П. Стрельцов, з яким після війни служив Олександр Федорович Торопов, згадував: «При плохом свете коптилки я заметил, что выше брови у сержанта большая вмятина, одна щека – разрывная рана, с другой стороны – вход пули. Я спросил: «Где это тебя, брат, так царапнуло неаккуратно?». Он ответил: «Под Харьковом».

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 18 травня 1943 за відмінне виконання бойових завдань командування на фронті у боротьбі з німецько-фашистськими загарбниками і проявлені при цьому мужність та героїзм гв. сержанту О. Ф. Торопову присвоєно звання Героя Радянського Союзу з врученням ордена Леніна і медалі «Золота Зірка».

Ордени: Слави III ст., Слави II ст., медалі.

Після тривалого лікування в госпіталях та солдатської відпустки Торопов

продовжив службу у 24-й бригаді НКВС, з якою дійшов до Ельби. 26.05.1946 демобілізувався за станом здоров'я. А 27.05.1946 трагічно загинув. 30.05.1946 Герой Радянського Союзу був похований з воїнськими почестями у м. Мостиська Львівської обл. Обеліск Герою встановлений у рідному селі Високове Мишкінського р-ну Ярославської обл., РФ.

ТЮРІН *Олександр Миколайович*, 1909, с. Ольховець Болоховського р-ну Тульської обл., РФ.

У 1929 став учнем слюсаря на заводі «Штамп» в Тулі, працював на цьому підприємстві до призову.

У берез. 1942 був призваний до лав ЧА, де вивчав мінометну справу. Із трав. 1942 Олександр Миколайович – мінометник 81 гв. сп 25 гв. сд. Після визволення Харкова у лют. 1943 О. М. Тюрін був у місті у складі комендантського взводу і повернувся в дивізію тільки напередодні бою за Таранівку. Тут і потрапив до широнінського взводу.

Із спогадів О. М. Тюріна: «К бою в с. Тарановка Змиевского района наш взвод, которым командовал лейтенант Петр Николаевич Широнин, пришел закаленным во многих боях, накопив опыт, мастерство. В Тарановке мы всю ночь находились в разведке. Нашей основной задачей было обнаружение огневых позиций противника. Для этого обычно командир взвода лейтенант Широнин приказывал обстрелять позиции врага из 82-мм миномета, установленного в первой траншее. Немцы, обнаружив миномет, открывали по нему огонь из орудий, а разведчики в это время засекали огневые точки и наносили их на карту. Меняя огневую позицию вдоль линии фронта, командир вызывал огонь все новых и новых батарей противника, а когда они открывали стрельбу, Широнин с бойцами был уже в другом месте. Порой удивляешься, что горстка бойцов могла устоять против многочисленных бронированных машин. На нас шли танки, около нас вздымались столбы земли и дыма, яростно свистели пули. Но каждый, у кого еще билось сердце, продолжал выполнять воинскую присягу. Там, где наступали танки, завязывались жестокие поединки. И враг не прошел. У меня в этом бою были перебиты ноги, прострелена грудь. Помню, нас оставалось уже несколько человек. С каждой минутой было все труднее оказывать сопротивление фашистским танкам. Но в критическую минуту на помощь подошли наши части. После этого боя я три месяца пролежал в госпитале. Поправившись, снова ушел на фронт».

Після лікування у шпиталі він став зенітником. Про високу нагороду Тюрін не знав. Він мужньо бився у наступних боях і був нагороджений орденом Слави III ст. та медаллю «За бойові заслуги». Тільки у лют. 1950 йому вручили орден Леніна і медаль «Золота Зірка».

Демобілізований у жовт. 1945 у званні гв. старшини. О. М. Тюрін продовжував працювати на Тульському заводі «Штамп». У піонерській дружині ім. Героя Радянського Союзу Широніна у Таранівській школі багато загонів носили імена бійців взводу. 8 трав. 1969 Герої Радянського Союзу Букаєв, Вернигоренко і Тюрін зустрілись із цими загонами. У цей день проходив районний зліт червоних слідопитів. Він проходив там, де чверть віку тому вступили в нерівний бій з ворогом герої-широнінці.

Персональний пенсіонер союзного значення. Прож. у м. Тула, РФ.

Помер 18.06.1980.

ТЯГУШЕВ *Юхим Володимирович*, 1919, м. Хабаровськ, РФ.

У листоп. 1941 призваний до лав ЧА, і взимку 1942 прибув до роти зв'язку 78 сбр. У квіт. 1942 висота 158,6, що на південний схід від с. Довгеньке Ізюмського р-ну, стала місцем жорстоких боїв. Тут частини 78 сбр мужньо тримали оборону. 20 квіт. 1942 радист Ю. В. Тягушев разом зі ст. сержантом М. І. Синельниковим пішов на висоту, щоб підтримувати по радіо зв'язок захисників висоти з командуванням. Бій на цій висоті продовжувався

вже кілька діб. Радянським воїнам було все важче утримувати свої позиції. Від артилерійського і мінометного вогню, від нальотів авіації рідшали ряди захисників висоти. Часто порушувався дротовий зв'язок із командуванням бригади. Не було резервів, не вистачало боєприпасів. У ніч з 21 на 22 квіт. фашистським загарбникам пощастило увірватися на висоту. Зав'язався жорстокий рукопашний бій. Ст. сержант Синельников і рядовий Тягушев визвали по рації вогонь на себе, а самі з автоматами в руках вступили в смертельну сутичку з фашистами. Коли висота була очищена від німців, навколо залишились сотні трупів фашистських загарбників. Окоп радистів був зруйнований прямим влученням снаряду...

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 13 груд. 1942 рядовому Тягушеву Юхиму Володимировичу і ст. сержанту Синельникову Михайлу Іллічу посмертно присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Але на війні часом трапляється неймовірне. Пізніше стало відомо, що Юхим Тягушев у бою був тяжко контужений і втратив свідомість. Під час відступу фашисти забрали його з собою. Ю. Тягушев опинився у фашистському полоні. Та йому пощастило здійснити втечу. Багато днів і ночей він ішов на схід. В одному з населених пунктів Тягушева викрили поліцаї і видали фашистам. Його по-звірячому побили і відправили на каторжні роботи. Але він знову здійснив втечу і наприкінці лютого 1943 повернувся до своєї частини. Закінчив війну Ю. В. Тягушев у званні офіцера.

УДОВИЧЕНКО Олександр Трохимович, 1908, м. Запоріжжя.

Працював на Панютинському (Лозівський р-н Харківської обл.) вагоноремонтному з-ді пом. машиніста на залізниці.

У лавах ЧА з 1930. У 1938 закінчив Московське військове залізничне училище.

На фронтах з черв. 1941. У 1942 закінчив КУКС. Майор Удовиченко воював на Північ.-Захід., Брянському, 1-му Прибалт. фр. Командував 202 тб 89 тбр 1 танкового Червонопрапорного корпусу 43 А. У складі цього б-ну 25 лип. 1944 форсував річку Західна Двіна в р-ні смт Бешенковичі Вітебської обл., захопив плацдарм, сприяв переправі інших частин з'єднання. За весь період боїв тб О. Т. Удовиченка визволив 170 населених пунктів, знищив 5 СУ «фердинанд», 2 СУ «артштурм», 6 танків, 9 мінометних батарей, 38 автомашин з вантажем і піхотою, 2 склади з боєприпасами, 27 гармат, 6 мотоциклів, 3 легкові автомашини, кінський обоз, понад 600 німецьких солдатів і офіцерів. Одного разу, знаходячись в оточенні ворога, майор Удовиченко особисто знищив одну СУ «фердинанд», один танк, гусеницями розчавив протитанк. батарею ворога.

За вміле керівництво бойовими діями свого б-ну, за бездоганне виконання наказів і спецзавдань, особисту мужність Указом Президії Верховної Ради СРСР від 24 берез. 1945 майору Удовиченку Олександру Трохимовичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу. Нагороджений двома орденами Леніна, двома орденами Червоного Прапора, орденом Олександра Невського, двома орденами Вітчизняної війни I ст., орденом Червоної Зірки, медалями.

Після війни О. Т. Удовиченко продовжував службу в Рад. А. Із 1957 полковник О. Т. Удовиченко – в запасі. Мешкав у Москві. Працював в обласному комітеті ДТСААФ.

ФЕДОРОВ Євген Петрович. Генерал-майор. Двічі Герой Радянського Союзу.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940. Ком. ескадрильї бомбардувального полку здійснив 24 бойових вильоти на бомбардування живої сили і техніки ворога. Звання Героя Радянського Союзу йому присвоєно 7 квіт. 1940.

На фронтах з черв. 1941.

В боях за звільнення Харківщини, зокрема Лозової, брали безпосередню

участь льотчики ад ДД. Заступником командира був гв. підполковник Є. П. Федоров. Безстрашні соколи наносили удари по залізничних вузлах і станціях, через які йшли війська і техніка до Лозової, чим зривали наміри противника й активно допомагали радянським військам. Заступник командира 2-ї гв. ад гв. підполковник Є. П. Федоров до кінця листоп. 1944 здійснив 178 бойових вильотів, внаслідок яких ворогові було завдано великої шкоди. 29 черв. 1945 нагороджений другою медаллю «Золота Зірка».

Після війни Є. П. Федоров продовжував службу в армії, займав командні посади у вищих військово-навчальних закладах і у військах. У 1948 закінчив Військово-повітряну академію. З 1958 генерал-майор авіації Федоров – у запасі. Мешкав у Санкт-Петербурзі. Нагороджений трьома орденами Леніна, двома орденами Червоного Прапора, орденом Олександра Невського, Вітчизняної війни І ст., двома орденами Червоної Зірки, медалями. У Санкт-Петербурзі двічі Герою Радянського Союзу встановлено бронзовий бюст.

ФРОЛОВ Михайло Павлович, 1916, м. Алмати, Казахстан.

Після навчання працював на заводі. У 1940 був призваний до лав ЧА і направлений в танкову частину.

У перший день війни вступив у бій з німецько-фашистськими загарбниками. М. Фролов закінчив курси мол. лейтенантів. На посаді командира танкового взв., а потім роти брав участь у боях на Півд.-Захід. фр., на Курській дузі і на Харківському напрямі. 9 серп. 1943 танкова рота (389 тб 178 тбр) під командуванням лейтенанта М. Фролова, переслідуючи противника, вийшла до с. Воскресенівка Богодухівського р-ну. Фашисти готувались до атаки. 11 «тридцятьчетвірок» рушили до скупчення танків ворога. Від першого залпу запалали 2 «тигри» і «пантера», потім самохідка. Радянські воїни розгромили танкову колону гітлерівців, яка готувалась до контратаки. У Воскресенівці було знищено 10 ворожих танків, 4 гармати, 8 автомашин і понад 80 фашистських солдатів і офіцерів. На особистому рахунку М. Фролова до 16 серп. 1943 було 14 знищених ворожих танків, 10 гармат і понад 100 фашистських солдатів і офіцерів. 16 серп. 1943 М. Фролов був тяжко поранений, довго лікувався у шпиталі і тільки наприкінці війни повернувся в стрій.

За відвагу і мужність під час захисту Батьківщини Указом Президії Верховної Ради СРСР від 10 січня 1944 лейтенанту Фролову Михайлу Павловичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Герой Радянського Союзу проживав і працював у м. Ялта, Крим.

ХАЛО Володимир Олексійович, 1922, м. Лубни Полтавської обл.

Навчався і розпочав свою трудову діяльність у рідному місті. Потім, коли сім'я переїхала в Кіровоградську обл., працював на одному з цукрових заводів. Восени 1940 вступив до Харківського танкового училища. Коли почалася війна, курсантом брав участь в обороні Харкова, а після закінчення училища з квіт. 1942 воював на Воронез., Дон., Сталінград., Степ., Півд.-Захід. фр. Був тяжко поранений.

...Лют. 1943. Радянські війська вели жорстокі бої за Харків. Війська 3 ТА, охоплюючи місто зі сходу і півд. сходу, на рубежі Кулиничі – хутір Котляри зустріли ярий опір танкової дивізії СС «Адольф Гітлер». Просування підрозділів 48 і 62 сд призупинилось. У цю важку хвилину командир 179 окр. тбр Рудкін наказав командиру танка В. О. Хало зайти в тил противника, який займав раніше підготовлені позиції на східній околиці сел. Основа, і знищити його вогневі точки. В. О. Хало, колишній курсант Харківського танкового училища, добре знав цей р-н міста. Непомітно для противника він направив свою «тридцятьчетвірку» в тил опорного пункту і прицільним вогнем вивів зі строю дві штурмові гармати і два бронетранспортери. Викликаючи паніку, танк В. О. Хало просувався вперед.

Командир бойової машини влучним пострілом знищив кулемет, який вів вогонь по наших піхотинцях. Він вивів з ладу 75-мм гармату і два кулемети. Але фашисти викотили на відкриту позицію ще одну 75-мм гармату і відкрили вогонь по танку. Екіпажу загрожувала неминуча загибель. Механік-водій Чаузов, перемагаючи біль, знайшов у себе сили вивести танк з-під вогню противника. Рішучі дії екіпажу на чолі з В. О. Хало дезорганізували оборонні порядки противника. Завдяки цьому підрозділи 179 окр. тбр 48 і 62 сд знову ринули вперед. У результаті рішучої атаки наші війська оволоділи сел. Основа.

Відзначився В. О. Хало і в оборонних боях поблизу Харкова під час контрнаступу ворога. Біля Таранівки, підтримуючи воїнів 78 гв. сп, які відбивали натиск піхоти і танків противника, екіпаж В. О. Хало підбив штурмову гармату, знищив понад 50 фашистських солдатів. В одному бою ворожий снаряд потрапив у «тридцятьчетвірку». Машина зайнялась.

Механік-водій і стрілець вбиті, а командир танка тяжко поранений в обидві ноги. Вибравшись із машини, він протягом шести годин відбивався від фашистів. Коли стемніло, командиру танка вдалося доповзти до своїх. Після госпіталю відважний танкіст повернувся в свою бригаду. Бойовий шлях він закінчив у Празі. Указом Президії Верховної Ради СРСР від 18 травня 1943 за мужність і відвагу, виявлені в боях, командиру танка 179 окр. тбр 3 ТА ст. лейтенанту В. О. Хало присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Нагороджений орденами Леніна, Червоної Зірки, медалями.

Після війни відважний танкіст продовжував службу в Збройних силах. Демобілізувався у званні майора. Працював ст. інспектором митниці в Одеському порту.

Прож. у м. Одеса.

ХАРЧЕНКО Павло Іванович, 1903, м. Свєтлоград Петровського р-ну Ставропольського краю, РФ.

У лавах ЧА в 1925–1927 і з 1941. Із берез. 1943 – на фронті.

Із нагородного листа: «19 вересня 1943 р. поблизу с. Судиха Сахновщинського р-ну, діючи сміливо і рішуче, лейтенант Харченко зі своєю групою увірвався в село, визволив його від противника, забезпечив розгортання полку в бойові порядки і наступ на Тавежнянку, крупний вузол опору ворожої оборони на підступах до переправ через річку Оріль». У бою за с. Нова Чернещина 17 верес. 1943 взвод Харченка (248 сп 31 сд 46 А, Степ. фр.) першим увірвався до села, захопив два кулемети і сім гітлерівських солдатів. Тільки на Харківщині воїни під командуванням П. І. Харченка відзначились у боях за села Гайдари, Пасіки Зміївського р-ну, Єфремівку і Первомайське, Павлівку і Бесарабівку Кегичівського р-ну, Судиху, Тавежню і Великі Бучки Сахновщинського р-ну. Взвод автоматників під командуванням л-та Харченка першим у полку форсував Дніпро. Був двічі поранений.

За мужність і відвагу в боях з фашистськими загарбниками Указом Президії Верховної Ради СРСР від 22 лют. 1944 лейтенанту Харченку Павлові Івановичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Нагороджений орденом Леніна, Червоної Зірки, медалями.

Війну закінчив у Болгарії і повернувся у рідні місця. Працював у колгоспі «Перемога».

Помер 19.01.1971.

ЧИЖИКОВ Пилип Васильович, 1923, с. Березівка Соколовського р-ну Північно-Казахстанської обл., Казахстан. Підполковник.

У трав. 1942 призваний до лав ЧА.

Серп. 1942 – трав. 1945: кулемет. взв. 1-ї роти 1 б-ну 81 гв. сп 25 гв. сд, ст. сержант, ком. відділення. Брав участь у форсуванні річок Дон та Дніпро, у боях за села Соколове та Таранівку Зміївського р-ну Харківської обл., у взятті м. Будапешт (Угорщина) та Відня (Австрія). Під час боїв на Дніпровському плацдармі у верес. 1943 був тяжко поранений.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 22.02.1944 присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Ордени: Леніна, Вітчизняної війни I ст., медалі.

У 1945 демобілізований у званні мол. лейтенанта. Прож. у м. Ішим Тюменської обл., працював в Управлінні охорони громадського порядку МВС. В останні роки прож. у м. Воронеж, РФ.

Помер 22.11.2008.

ЧИСТЯКОВ Євген Михайлович, 1920, м. Углич Ярославської обл., РФ.

В Угличі ріс і навчався. Потім працював у Ленінграді, а в 1938 вступив до лав ЧА. Після закінчення авіаційної школи став льотчиком-винищувачем. Літав на бойових літаках 30 років. Він – один з перших радянських льотчиків, який кинувся в смертельний бій з фашистськими яструбами 22 червня 1941. На початку жовтня цього ж року ескадрилья мол. лейтенанта вступила в бій з фашистами в небі Лозівського, Близнюківського і Барвінківського р-нів. 25 жовтня Є. М. Чистяков на чолі трьох літаків І-153 вилетів на розвідку. В р-ні с. Кірового, що під Лозовою, він виявив колону фашистських військ. Оцінивши ситуацію, прийняв рішення негайно атакувати. У результаті сміливої атаки льотчики знищили 8 ворожих танків, 40 автомашин і близько 100 фашистських солдатів і офіцерів. 28 жовтня того ж року ланка винищувачів під командуванням Є. М. Чистякова атакувала скупчення фашистських військ у с. Семенівці Близнюківського р-ну. В результаті рішучого наступу було знищено понад 200 гітлерівців.

За мужність і героїзм у боях проти фашистських загарбників на Харківщині командиру ескадрильї мол. лейтенанту Євгену Михайловичу Чистякову Указом Президії Верховної Ради СРСР від 20 листоп. 1941 було присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Льотчик високого класу, офіцер Чистяков славно завершив свій бойовий шлях у небі війни і продовжував службу в авіації.

Помер у 1966.

ШАМУРА Данило Гнатович, 1918, с. Дзигівка Ямпільського р-ну Вінницької обл.

У 1939 призваний до лав ЧА, вступив до військового училища і став офіцером. Перший бій з фашистськими загарбниками провів у серп. 1941. Був чотири рази поранений, але повертався у стрій.

...Це трапилось у період зимового наступу 57-ї А Півд.-Захід. фр. у Барвінківському р-ні на Харківщині. Взвод бронебійників 970-го сп 255-ї сд, яким командував ст. лейтенант Д. Г. Шамура, займав оборону на території радгоспу «Правда». На позицію взводу йшли фашистські танки. Бронебійники, незважаючи на артилерійський обстріл, вели влучний вогонь по ворогові. Було знищено 7 ворожих танків. 2 з них підпалив Д. Шамура. Бронебійники змінили свої позиції і зосередились в уцілілому будинку, який оточили німці. Офіцер Шамура і солдати, які залишились живими, продовжували обстрілювати ворога. Фашисти застосували вогнемети і підпалили будинок. Вогонь обпалив руки командира. Долаючи біль, ст. лейтенант продовжував стріляти і керувати боєм. Вороги, втративши ще кілька танків, відійшли. Наші воїни вийшли переможцями у нерівному бою.

За мужність і відвагу в боях проти фашистських загарбників Указом Президії Верховної Ради СРСР від 5 трав. 1942 ст. лейтенанту Шамурі Данилу Гнатовичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Відважний воїн закінчив війну у званні полковника. Після звільнення із лав Рад. А Герой Радянського Союзу Д. Г. Шамура працював у Кримському сільськогосподарському ін-ті.

ШАШЛО Тимофій Максимович, 1915, Кіровоградська обл.

Після закінчення школи і педагогічного ін-ту працював учителем, а потім

директором Млинківської СШ Онуфріївського р-ну Кіровоградської обл.

У 1939 призваний до лав ЧА. На фронт пішов з перших днів війни.

...1-й танковий полк 1-ї тбр вів важкі оборонні бої на підступах до Харкова. Героїчно бився за районний центр Богодухів танковий екіпаж ст. сержанта Т. М. Шашла. Багато разів водив він свій танк в контратаку на ворожі позиції. У бою 13 жовт. 1941 екіпаж Т. М. Шашла знищив 3 фашистські танки, 8 гармат, близько 40 автомашин і понад 200 гітлерівських солдатів. Від прямого попадання ворожого снаряду танк запалав, але відважний воїн продовжував вести палаючу машину на позиції противника. Опинившись в оточенні гітлерівців, ст. сержант не розгубився. Він із пістолету застрелив 5 фашистських солдатів і, скориставшись панікою у стані ворога, вивів свій екіпаж із оточення і привів до своєї частини.

За подвиг у боях на Харківщині восени 1941 Указом Президії Верховної Ради СРСР від 20 листоп. 1941 ст. сержанту Шашлу Тимофію Максимовичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

За роки війни Герой Радянського Союзу Т. М. Шашло ще багато разів брав участь у важких боях і завжди виходив переможцем. Він пройшов шлях від старшого сержанта до підполковника, начальника політвідділу танкової бригади.

Після закінчення війни Т. М. Шашла обирають секретарем Печерського райкому партії Києва, а в 1951 призначають зав. Київського обласного відділу народної освіти. У 1962 Тимофій Максимович успішно захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук. Вийшли друком його документальні повісті «Отец и сын», «Дороже жизни», «Алмазы шлифуют» і ін. До бойових нагород Героя у повоєнні роки додались трудові: орден Леніна, орден Трудового Червоного Прапора. Йому присвоєно почесне звання «Заслужений учитель школи УРСР». Із 1967 Т. М. Шашло – проректор Київського державного педагогічного інституту.

ШЕРШАВІН Сергій Іванович, 1916, м. Коломна Московської обл., РФ.

У лавах ЧА з січ. 1942. Свій подвиг С. І. Шершавін, ст. сержант, сапер, здійснив у трав. 1943 поблизу с. Зідьки Зміївського р-ну Харківської обл. На великій ділянці по річці Сіверський Донець проходив фронт. Гітлерівці після форсування Дінця створили на його східному березі плацдарм і навели через річку наплавний міст. Кожної хвилини фашисти могли розпочати наступ. Командування 480 сп 152 сд поставило саперам завдання – знищити міст. Ст. сержант Шершавін роз'яснив взводу завдання, спитав: «Є добровольці?». Визвався весь взвод. Виконати приказ доручили двом саперам. Але підірвати міст їм не вдалось: вони загинули під час підходу до нього. Потім пішли помічник командира взводу сержант Васильєв і рядовий Івушкін. Гітлерівці помітили саперів у 150 метрах від переправи. Івушкіна було вбито, Васильєва тяжко поранено. Тоді ст. сержант Шершавін вирішив йти сам. Він узяв вибухівку і декілька гранат, увійшов у воду і повільно почав просуватися вниз за течією. Під час спалаху ракет доводилося занурюватися в воду. Діставшись моста, Шершавін швидко встановив заряди. Залишалось тільки запалити бікфордів шнур, але сапера побачили фашисти. Вони вирішили взяти сміливця живим і кинулись до нього з правого й лівого берега. Побачивши гітлерівців, ст. сержант підірвав міст разом з собою. Та Сергій Шершавін залишився живим: вибухова хвиля відкинула його далеко в воду. Його оглушило, обпалило груди, але він півтора кілометри плив униз за течією. На березі довго лежав непритомним, а коли опритомнів – поповз на схід. Лише на четверту добу йому пощастило дістатися окопів наших автоматників. Старшого сержанта знайшла дивізійна розвідка. Тільки наприкінці 1944-го, після тривалого лікування у госпіталі, зміг повернутися на фронт. Війну закінчив на тер. Німеччини.

За мужність і відвагу Указом Президії Верховної Ради СРСР від 26 жовтня 1943 ст. сержанту Сергію Івановичу Шершавіну присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Після війни відважний сапер жив і працював у рідному місті.

ШИШКІН Василь Іванович, 1914, Челябінська обл., РФ.

У 1931 вступив у військову школу, після закінчення якої став льотчиком.

...Восени 1941 на території Харківщини йшли жорстокі оборонні бої. Разом з наземними військами бились відважні радянські льотчики. Особливу мужність виявив у боях проти німецько-фашистських загарбників командир ескадрильї 43 винищувального ап 16 ад капітан В. І. Шишкін. В небі над Богодухівським і Золочівським районами він неодноразово у складі групи і самостійно вступав у повітряні бої з фашистськими стерв'ятниками і завжди виходив переможцем. Протягом жовт. 1941 ескадрилья під командуванням В. І. Шишкіна здійснила понад 100 бойових вильотів і збила 10 фашистських літаків. Відважний льотчик лише у жовт. 1941 здійснив 65 бойових вильотів. Штурмовими ударами він знищив 6 ворожих танків, 30 гармат, 280 автомашин і до 2-х тисяч фашистських солдатів і офіцерів. В одному з повітряних боїв пілот був поранений, але продовжував керувати боєм. Після закінчення бою він не відправився до шпиталю, а залишився в строю. Поранений в голову і руку, водив в бій літаки своєї ескадрильї. Про мужність і подвиги льотчика В. І. Шишкіна неодноразово писали фронтова і армійська газети.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 27 берез. 1942 капітану Шишкіну Василю Івановичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Після закінчення війни полковник В. І. Шишкін продовжував службу в авіації, навчав молодих льотчиків військовій майстерності.

ШОЛОХОВ Дмитро Дмитрович, 1920, м. Вязьма Смоленської обл., РФ.

Закінчив семирічку, вечірню школу робітничої молоді, курси шоферів. Вісімнадцятирічним за комсомольською путівкою вступив до танкового училища, став офіцером-танкістом. Взимку 1939–1940 брав участь у боях з білофіннами. З перших днів Великої Вітчизняної війни громив ворога на Півд.-Захід. і інших фронтах. Безприкладний подвиг здійснили радянські танкісти 30 черв. 1942 поблизу с. Нестерне Вовчанського р-ну Харківської обл. Командир 349 тб 158 тбр капітан Нечаєв наказав командирові танкового взводу ст. лейтенанту Шолохову зайняти з трьома танками Т-34 позицію в засаді, на південний захід від с. Нестерне, поблизу дороги, яка вела до с. Жовтневе. Ком. взв. наказав екіпажам окопатися і замаскувати машини. До ранку все було підготовлено для зустрічі ворога. Близько 9-ї години ранку в небі з'явились десятки фашистських бомбардувальників. Вони спрямували бомбовий удар на бойові порядки радянських військ. За літаками на обрії показались ворожі танки. Їх було понад 100. Рухались вони трьома окремими колонами. Коли головний фашистський танк наблизився метрів на 200, Шолохов дав команду: «По головному – вогонь!» Ворожий танк запалав. Після другого залпу запалали ще 3 машини. Наші танкісти знищили 24 фашистські танки і кілька десятків гітлерівців. Ворожа колона була розгромлена.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 2 груд. 1942 ст. лейтенанту Шолохову Дмитру Дмитровичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Після війни продовжував службу в лавах Рад. А.

ШОПІН Олександр Самійлович, 1917, смт Новоайдар Луганської обл.

Вчився і працював у смт Новоайдар. У лавах ЧА з 1938.

В бій з німецько-фашистськими загарбниками вступив у перший день вій-

ни. Закінчив свій бойовий шлях у Берліні.

...13 травня 1943 командир 14 гв. стрілецької дивізії полковник П. М. Слатов визвав до себе командира взводу 11 гв. окр. мотострілецької розвідувальної роти Олександра Шопіна. Завдання передбачалося складне: форсувати Сіверський Донець поблизу с. Червоний Шахтар Ізюмського р-ну, проникнути у тил противника і взяти «язика». Знищивши близько 40 гітлерівців, підірвавши батарею і захопивши двох полонених, розвідники повернулися до частини.

За смілі і рішучі дії в тилу ворога Указом Президії Верховної Ради СРСР від 20 грудня 1943 командиру взводу лейтенанту Шопіну Олександру Самійловичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Після війни О. С. Шопін мешкав у рідному селі, працював директором райзаготконтори Новоайдарської райспоживспілки.

ШУМСЬКИЙ Костянтин Мефодійович, 1902, м. Київ.

У Києві навчався, а потім працював на заводі «Ленінська кузня». У 1932 вступив до школи військових льотчиків. У боях Великої Вітчизняної – з перших днів війни на посаді командира ескадрильї 211 штурм. ап.

18 штурмовиків ІЛ-2 під командуванням командира ескадрильї 98-го гв. штурмового ап майора Шумського 7 черв. 1943 піднялися в повітря і взяли курс на півд. захід, щоб нанести штурмові удари по станціях Билбасівка і Барвінкове, знищити ворожі ешелони, які доставляли живу силу і бойову техніку в р-н Курська. Незважаючи на те, що у Барвінковому ворог зустрів радянських штурмовиків вогнем зенітної артилерії, завдання було виконано. Під час другого вильоту треба було у глибокому тилу противника знищити ворожий аеродром, з якого злітали «мессершмітти». На цей раз майор повів 8 штурмовиків ІЛ-2. Під час бомбардування загорівся склад з пальним і кілька машин, аеродромні будівлі. Усього було знищено 12 фашистських літаків, 30 гармат, понад 120 автомашин і кілька сотень фашистських солдатів.

За відвагу і мужність, виявлену в боях з німецько-фашистськими загарбниками, Указом Президії Верховної Ради СРСР від 2 серпня 1944 підполковнику Костянтину Мефодійовичу Шумському було присвоєно звання Героя Радянського Союзу. Він нагороджений 10 орденами, у тому числі двома орденами Леніна, трьома орденами Червоного Прапора і одинадцятьма медалями.

ЮФЕРОВ Микола Петрович, 1922, м. Горі, Грузія.

У м. Горі навчався і працював.

До лав ЧА призваний у 1940.

У бій з німецько-фашистськими загарбниками вперше вступив в трав. 1943 на Півд.-Захід. фр., а потім воював на 3-му Укр. фр.

Вранці 16 лип. 1943 з польового аеродрому 96-го окр. коректувально-розвідувального ап піднявся літак командира ланки ст. лейтенанта М. П. Юферова і взяв курс на захід. Він пересік лінію фронту у р-ні м. Ізюм Харківської обл., заглибився в тил противника. Літак проводив фотозйомку. Зенітна артилерія відкрила вогонь по нашому повітряному розвіднику, за ним полювали два «мессершмітта». Ст. лейтенант Юферов, вміло маневруючи, здійнявся вгору і зник у хмарах. Командир ланки ст. лейтенант Микола Петрович Юферов здійснив більше 130 бойових вильотів, розвідав 16 крупних скупчень військ, сфотографував 1200 км^2 площі переднього краю противника.

За зразкове виконання бойових завдань командування і виявлені при цьому мужність і героїзм Указом Президії Верховної Ради СРСР від 25 черв. 1945 ст. лейтенанту Миколі Петровичу Юферову було присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

М. П. Юферов мешкав і працював у Москві.

АЛЕКСАНДРОВ
Петро Володимирович

АЛЬОШИН
Олександр Степанович

БАБИЧЕВ
Анатолій Єлисейович

БАВЕР
Володимир Ісакович

БРУСЕНЦОВ
Марко Онисимович

БУРЦЕВ
Гаврило Іванович

ВАСИЛЕНКО
Валентин Сидорович

ВІТОХІНА
Ніна Степанівна

ВОЛОБУЄВ
Микола Олександрович

ВОЛОБУЄВ
Олександр Гаврилович

ВОЛЬФОВСЬКИЙ
Олександр Ілліч

ГАВШИН
Іван Семенович

ГАЛУШКА
Микола Ксенофонтович
(Семенович)

ГУБСЬКИЙ
Микола Олександрович

ГУСЛЄВ
Олексій Пилипович

ДЕЙНЕКО
Петро Павлович

ДІКОВСЬКИЙ
Яків Львович

ДУЛОВ
Іван Антонович

ЗАЇКА
Іван Мойсейович

ЗОЛОТУХІН
Іван Іларіонович

ЗОЛОТУХІН
Ілля Іларіонович

ІЛЬЧЕНКО
Данило Максимович

КАРМАНОВ
Аркадій Миколайович

КАРМАНОВА (ВІНІВІТІНА)
Ольга Прокопівна

КОНАРЕВ
Григорій Васильович

КОТЕНКО
Матвій Якович

КРАХНИЦЬКИЙ
Петро Федорович

КУРИСЬКО
Григорій Іванович

КУЩЕВ
Нарсен Миколайович

ЛАКТІОНОВА
Ганна Григорівна

ЛАХТІОНОВА
Марія Степанівна

ЛЕБІДЬ
Сергій Іванович

ЛЕЛЮК
Володимир Олександрович

ЛИСІКОВ
Іван Романович

ЛИСІКОВ
Леонтій Васильович

ЛІХМАН
Дмитро Романович

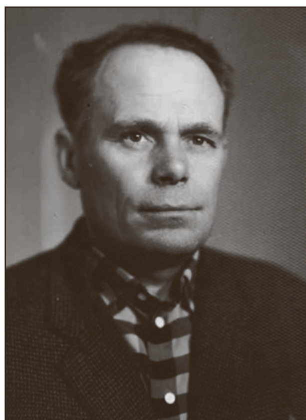

ЛУЦЕНКО
Іван Леонтійович

ЛЮБАРЦЕВ
Георгій Васильович

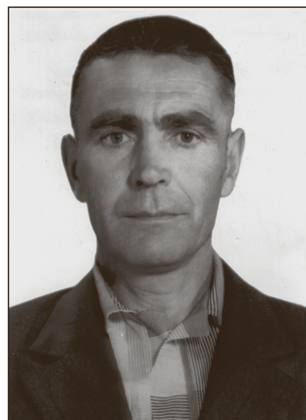

МАЛЮЖЕНКО
Іван Антонович

МИРОНЕНКО
Олександр Олексійович

НОВИЦЬКИЙ
Аполлінарій Іванович

ПАРИКОВА
Марина Григорівна

ПАЦЕНКО
Іван Гаврилович

ПЕДАН
Іван Кузьмич

ПОГРЕБНЯК
Яким Володимирович

ПОДОЛЯНКО
Олексій Хомич

ПОЛЯКОВ
Василь Михайлович

ПРИЛУЦЬКИЙ
Олександр Іванович

ПУЛЯЄВА (ЛАПТІЙ)
Олександра Яківна

ПУСТОВОЙТ
Василь Трохимович

ПУСТОВОЙТ
Лідія Василівна

РИЖЕНКО
Іван Аксентійович

РИЖОВ
Іван Тимофійович

РОЖИН
Павло Кирилович

СЕМЕНОВА (ПУКСА)
Уляна Григорівна

СЕРДЮК
Василь Васильович

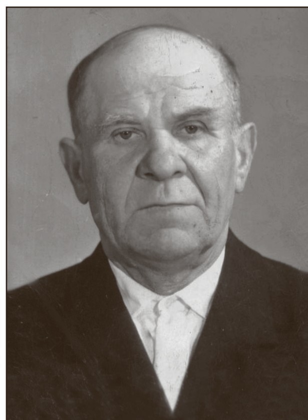

СИДОРЕНКО
Іван Степанович

СОЛОМАХА
Яків Якович

СТОЛБОВСЬКИЙ
Іона Васильович

ТИХОМИРОВ
Віктор Васильович

ТКАЛЯ
Федір Васильович

ТКАЧЕНКО
Борис Пилипович

ТОЛОКНЄЄВ
Назар Іванович

ТУЛУШЕВ
Володимир Сергійович

ФІЛОНЕНКО
Костянтин Трохимович

ФРАНЦУЗОВ
Костянтин Захарович

ХВОРОСТ
Петро Григорович

ХЛЄБНИКОВ
Іван Павлович

ЦИЛЮРИК
Іван Тимофійович

ЧЕРНОМОРЕЦЬ (КРИСА)
Ганна Йосипівна

ЧЕРНОМОРЕЦЬ
Олександр Максимович

ЧУКАРЕВ
Яків Васильович

ШЕВЧЕНКО
Володимир Сергійович

ШЕВЧЕНКО
Іван Петрович

ШЕВЧЕНКО
Сергій Васильович

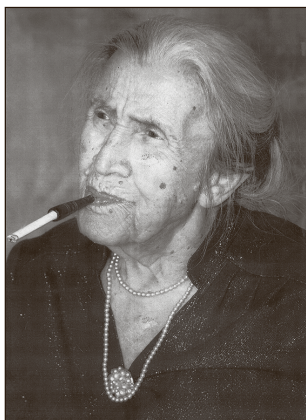

ШЕСТОПАЛОВА
Людмила Федорівна

ШУЛІКО
Василь Єгорович

ШУЛІКО
Іван Єгорович

ШУЛІКО
Микола Єгорович

ЮРОВСЬКИЙ
Іван Васильович

ЯРЕМЕНКО
Леонід Павлович

ПЕРЕМОЖЦІ

АБДУЛІН Павло Кирилович, 1917, м. Харків. Лейтенант, ком. кулемет. взв. ПТР 1027 сп 198 сд, п/п 29040. Інвалід війни.

Військ. звання мол. лейтенанта присвоєно наказом за № 0561 Волхов. фр. від 7.11.1943.

У верес. 1944 був тяжко поранений. 1.10.1944 встановлена інвалідність.

3.12.1960 звільнений із кадрів Рад. А у відставку через хворобу. Артіль інвалідів «Сторожова охорона», охоронник.

Помер 15.01.1987 у м. Харків.

АВДЄЄВ Олександр Семенович, 1908, Бєлгородська обл., РФ. Рядовий артп.

У 1941 призваний до лав ЧА. Учасник оборони Севастополя, Крим. Перемогу зустрів у Берліні.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1945 демобілізований. Працював у будівельному цеху Харківського з-ду ім. Малишева.

Помер у 1987 у м. Харків.

АВЕРІН Іван Павлович, 1922.

Із верес. 1941: Захід. фр., 21 автополк, заст. ком. взв.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У груд. 1946 демобілізований. Працював у галузі громадського харчування Харківської райспоживспілки, у кафе в смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

АВТОМОНОВ Микола Олександрович, 1916, м. Чугуїв Харківської обл. Старшина надстрокової служби, старшина роти.

1932–1938: електромонтер на Чугуївській електропідстанції. У 1939 закінчив полкову школу при 104 гармат. артп.

24.06.1941–3.09.1945: Північ. флот, 104 гармат. артп, хімінструктор. Учасник війни з Японією: ТОФ, 104 гармат. артп, хімінструктор.

Медалі: «За оборону Радянського Заполяр'я», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу».

18.05.1964 звільнений у запас. Працював заст. начальника групи ВОХР у Харківській військ. інженерній радіотехнічній академії, електриком на Чугуївській районній міжколгоспній станції птахівництва та інкубації.

Помер 1.04.1989 у м. Чугуїв Харківської обл.

АКРАМОВСЬКИЙ Казимир Семенович, 1917, с. Юнга Моргауського (кол.) р-ну, Чувашія, РФ. Майор, офіцер зовнішньої служби Управління військ. коменданта Харківського гарнізону.

У 1935 закінчив 7 класів НСШ, у 1941 – Харківське кавалерійське прикордонне училище НКВС ім. Дзержинського, у 1943 – КУКС при 70 А.

15.07.1941–9.05.1945: Калінінський фр., 906 сп 243 сд, ком. взв. Центр. фр., 194 сп 162 сд, ком. взв., заст. ком. роти. 1-й Білорус. фр., резерв 70 А; 408 сп 1 сд, ком. роти. Був двічі тяжко поранений: 10.08.1941, ППГ № 2809, м. Нижній Новгород, 17.03.1943, ВГ № 85, м. Курськ.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За визволення Праги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1950 закінчив курси «Выстрел», відділення командирів мінометних рот. 21.02.1959 звільнений у запас. Працював товарознавцем на Харківському штампувальному з-ді, нач. військ. облікового столу Харківського релейного з-ду.

Помер 1.07.1993 у м. Харків.

АЛЕКСАНДРОВ Григорій Олександрович, 1917, с. Дудкіно Тверської обл., РФ. Підполковник, ком. див. артп.

У 1940 закінчив Смоленське артучилище.

22.06.1941–30.05.1944: Півд. фр., 437 корпус. артп 55 ск, ком. взв., ком. батареї; 68 гв. гармат. артп 37 А, нач. штабу д-ну. 30.05.1944–9.05.1945: 1-й, 2-й Білорус. фр., 38 гв. гармат. артбр 31 А, нач. штабу д-ну.

Ордени: Червоного Прапора (два), Вітчизняної війни II ст., Вітчизняної війни I ст., Червоної Зірки, медалі: «За оборону Кавказу», «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

25.07.1962 звільнений у запас. Дзержинський РВК м. Харків, службовець.

Помер 11.04.1991.

АЛЕКСАНДРОВ Олександр Максимович, 1927, м. Харків. Ст. сержант.

Учасник війни з Японією: 16 мбр 7 мк, ком. стр. відділ.

Нагороджений медалями.

Після війни працював наладчиком на 8-му державному підшипниковому з-ді.

Помер у 1997.

АЛЕНИЧ Дмитро Федорович, 1927, с. Замостя Грайворонського р-ну Курської обл. (нині Борисовського р-ну Бєлгородської обл.), РФ. Сержант, старшина I ст.

До війни закінчив 5 класів.

У 1944 призваний до лав ЧА: Балт. флот, 12 окр. навч. сп.

Ювілейні медалі.

Працював слюсарем на з-ді ім. Шевченка. Проживав у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

АЛІФІРЕНКО Михайло Іванович, 1921, с. Ремети Кочковського р-ну Новосибірської обл., РФ. Підполковник, заст. ком. полку по тилу, нач. тилу 380 важкого тп 75 гв. тд 6 гв. ТА, Київський ВО.

У 1939 закінчив 8 класів у с. Ремети, у 1941 – 2 курси ін-ту іноземних мов. Із 1939 працював викладачем німецької мови 5–8 класів, Жуланська СШ Кочковського р-ну. Черв. 1941 – берез. 1942: курсант Військ.-політ. училища ім. Фрунзе, м. Нижній Новгород.

18.05.1942–15.11.1944: Західн. фр., відповідальний секретар бюро комсомолу, комісар і заст. ком. окр. роти; 1-й Укр., 2-й, 3-й Прибалт. фр., пом. нач. політвідділу бр. 14.08.1942 був легко поранений.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бездоганну службу» I ст.

17.06.1967 звільнений у запас. Працював нач. штабу ЦО на Харківському жировому комбінаті, ст. інспектором відділу кадрів на приладобудівному з-ді ім. Шевченка.

Помер 17.07.1993 у м. Харків.

АЛЬОШИН Олександр Степанович, 1925, с. Збудово Брейтовського р-ну Ярославської обл., РФ. Полковник.

У 1943 призваний до лав ЧА. Курсант Бірського, Башкирія, військ. училища ПСОЗ, яке закінчив у січ. 1945 у званні мол. лейтенанта.

Півд.-Західн. фр. ППО, 4 б-н ПСОЗ, ком. взв. Воював у Польщі, на півдні Німеччини. Війну закінчив у м. Бунцлау (нині м. Болеславець), Польща.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Богдана Хмельницького, медалі: «За бо-

йові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні.

Після війни продовжував службу у ЗС, м. Київ, штаб А ППО, ст. офіцер. У 1960 закінчив Академію ППО, м. Твер. Із 1986 прож. у м. Харків, працював інженером у Харківському науково-дослідному проектному ін-ті приладобудування.

АЛЬОШНИКОВА (ФРАЙФЕЛЬД) Ніна Яківна, 1923, м. Красноград Харківської обл. Інвалід війни.

Із черв. 1942 у діючій армії. Гвардії старшина медслужби, санінструктор 338 медсанчастини 62 А (8 гв. А), 79 сд, 227 сп, рота автоматників. У складі 2-го Укр. фр. брала участь у боях за м. Сталінград, визволенні України. 11.11.1943 під час боїв за м. Запоріжжя була тяжко поранена розривною кулею. Після поранення – медсанбат, польовий шпиталь, надалі – тил, ЕГ № 5131, м. Аткарськ Саратовської обл. Закінчила війну у 1945 в Угорщині у званні гвардії старшини медичної служби кавалерійської частини 26-го кінного депо.

Орден Вітчизняної війни I ст., медалі: «За відвагу», «За доблесну працю».

Із 1950 прож. у м. Харків. Посада на останньому місці роботи – касир товарної контори на ст. Харків-Левада.

АНАНЬЄВ Дмитро Йосипович, 1918, с. Бутирки Вешкаймського р-ну Ульяновської обл., РФ. Підполковник, ст. викладач військ. кафедри ХДУ.

У 1938 закінчив 2 курси Тобольського рибопромислового технікуму Омської (нині Тюменської) обл. У верес. 1938 добровільно став до лав РСЧА. У 1940 закінчив Томське артучилище, у 1943 – 1 курс Арт. академії ім. Дзержинського, м. Москва, у 1943 – Вищу офіцерську штабну школу артилерії ЧА.

8.07.1944–9.05.1945: 1-й Прибалт. фр., 536 вптап 14 окр. вптабр, капітан, пом. нач. штабу полку з оперативної роботи. 3-й Білорус. фр., 1021 самохідно-артп 14 окр. вптабр, нач. штабу полку. Був поранений у верес. 1944 під час наступу в р-ні м. Шяуляй, Литва, та 11.02.1945 під час боїв в р-ні м. Кенігсберг (нині м. Калінінград), РФ.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Вітчизняної війни I ст., Червоного Прапора, медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

1952–1965: служив у Харківському гв. танковому училищі. У 1969 звільнений у запас. 1970–1985: працював на різних посадах на Харківському турбінному з-ді ім. Кірова.

Помер 25.07.1989 у м. Харків.

АНДЕЛЬМАН Лев Йосипович, 1916, м. Первомайськ Миколаївської обл. Підполковник, заст. начальника д-ну з політчастини.

У 1935 закінчив Київський хіміко-технологічний робітфак, у 1940 – Військ.-політичне училище при 1-й Червонопрапорній Далекосхід. А.

Учасник боїв поблизу оз. Хасан у 1938: окр. хімрота 39 ск, заст. політрука. Черв. 1941 – трав. 1945: Волхов. фр., 59 окр. зеніт. артд-н 92 сд 39 ск 1 Червонопрапорної А, пом. нач. політвідділу див.; 19 сд 2 Уд. А, 8 А, пом. нач. політвідділу з комсомольської роботи; 1-й Укр. фр., 1464 зеніт. артп, 635 зеніт. артп, 43 зеніт. артд-н 2 Уд. А, заст. ком. з політчастини.

Ордени: Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За оборону Ленінграда», «За визволення Праги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1949 закінчив курси заст. ком. арт. частин з політроботи, м. Нижній Новгород. У 1956 звільнений у запас. Працював зав. ательє Київського райпобуткомбіна-

ту, м. Харків, зав. виробничого ательє № 1 ф-ки індпошиву одягу № 2, зав. виробництва ф-ки індпошиву одягу № 1.

Помер 17.10.1986 у м. Харків.

АНДРЕЄВ Олександр Андрійович, 1923, с. Новомихайлівка Коченьовського р-ну Новосибірської обл., РФ. Старшина.

Закінчив 8 класів, навчався у Новосибірському аероклубі, Новосибірському льотному училищі.

Із 1941: 2-й Укр., Білорус. фр., 417 ае 5 винищ. ак, старшина. У 1942 у Прибалтиці поранений і був демобілізований.

Ордени: Вітчизняної війни І ст., Вітчизняної війни ІІ ст. Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці», знак «Переможець соціалістичного змагання», звання «Повар 1958».

По війні працював кухарем. Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

АНДРІЄНКО (АНДРЕЄНКО) Афанасій Олексійович, 1916, м. Харків. Старшина.

У 1941 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків. Дійшов до Берліна.

Медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За взяття Берліна».

Після війни продовжував службу у Рад. А: рядовий пожежного окр. посту 9-ї військ. пожежної частини Управління пожежної охорони УВС у Харківській обл.

Помер у 1976 у м. Харків. Похований: клад., вул. Шевченка, 198-а.

АНДРЮЩЕНКО Іван Григорович, 1923, с. Уди Золочівського р-ну Харківської обл.

У 1941 призваний Золочівським РВК Харківської обл. Рядовий. У 1942 потрапив у полон на тер. Харківської обл. Звільнений у 1945. По війні отримав статус «в'язень концтаборів».

Проживав у м. Харків, працював на з-ді контрольно-вимірювальних приладів.

Помер у 1990 в м. Харків.

АНІКІН Степан Данилович, 1917, Ковилкінський р-н, Мордовія, РФ. Майор, штурман ае 135 гв. бап 47 бад 30 ПА Прибалтійського ВО.

У 1939 закінчив педучилище, м. Краснослободськ, Мордовія. 1939–1940: учитель у Волгапинській школі Ковилкінського р-ну. У 1941 закінчив 2-ге Чкаловське військове авіаційне училище стрільців-бомбардирів.

Лип. 1941–9.05.1945: Захід. фр., 30 швидкісний бап; Сталінград. фр., 86 бап, стрілець-бомбардир; Півд., 4-й Укр. фр., 8 окр. розвід. ап, льотчик-спостерігач, ст. льотчик-спостерігач. Із бойової характеристики: «Літаючи у складній повітряній обстановці, завжди доставляв командуванню цінні розвіддані про ворога. У бою рішучий, винахідливий та ініціативний. Штурманську справу, спецобладнання і озброєння знає відмінно і грамотно експлуатує у повітрі...».

Ордени: Вітчизняної війни ІІ ст., Червоного Прапора (два), Вітчизняної війни І ст., медалі: «За оборону Сталінграда», «За визволення Праги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», чехословацька медаль «За хоробрість». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

4.04.1958 звільнений у запас. Працював ст. обліковцем у Ізюмському міськвійськкоматі.

Помер 1.03.1986 у м. Ізюм Харківської обл.

АНОПКІН Петро Якович, 1914, ст-ця Упорна Лабинського р-ну Краснодарського краю, РФ. Ст. лейтенант, ком. взводу. Інвалід війни.

У 1940 закінчив вечірній учительський ін-т, м. Дзауджикау (нині м. Владикавказ), Північна Осетія.

1941–1942: зенітно-арт. училище, м. Телаві, Грузія. Черв. 1942 – трав. 1945: Воронез., 2-й Укр. фр., 219 арм. зеніт. артп, ком. вогневого взв., 249 арм. зеніт. артп, пом. нач. штабу полку.

29.09.1942 контужений у боях у р-ні м. Воронеж, РФ.

Орден Червоної Зірки.

2.08.1945 звільнений у запас. Вовчанська школа бухгалтерів, викладач.

Помер 19.01.1982 у м. Вовчанськ Харківської обл.

АНТОНОВ Георгій Олександрович, 1921, м. Іваново, РФ. Підполковник, черговий заст. начальника допоміжного пункту управління ад.

У листоп. 1938 добровільно став до лав ЧА. У 1940 закінчив 1-ше Чкаловське (нині м. Оренбург) військ. авіаучилище.

9.08.1945–3.09.1945: 1-й Далекосхід. фр., 913 винищ. ап 250 винищ. ад 9 ПА, пом. авіаланки.

Медалі: «За відвагу», «За перемогу над Японією».

У 1958 звільнений у запас. Працював контролером, диспетчером на Харківському з-ді транспортного устаткування, адміністратором парку культури та відпочинку ім. 50-річчя СРСР, м. Харків.

Помер 24.10.1986 у м. Харків.

АРЕСТОВ Григорій Олексійович, 1902, Воронезька обл., РФ. Інвалід війни.

Призваний до лав ЧА у Харківській обл. Рядовий, сп.

Медаль «За взяття Будапешта».

Демобілізований на початку 1945 через поранення.

По війні проживав у м. Мерефа Харківського р-ну Харківської обл. Працював технологом на Артемівському спиртозаводі.

Помер у 1961 в м. Мерефа.

АРЕСТОВ Михайло Григорович, 1925, Харківська обл. Капітан медслужби запасу.

У 1943 призваний до лав ЧА РВК Харківської обл. Ст. сержант, танкіст. Мав поранення.

Медалі: «За відвагу», «За визволення Праги», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1948 демобілізований. Закінчив Харківський медінститут. Працював заст. головного лікаря Валківської райлікарні. Проживав у м. Мерефа Харківського р-ну Харківської обл.

Помер у 1980 в м. Мерефа.

АРОНОВИЧ Михайло Ісакович, 1921, м. Харків. Підполковник, заст. пом. з тилу, нач. тилу 166 гв. мсп 55 гв. мсд 28 А.

У 1938 закінчив 10 класів Харківської СШ, у 1941 – нормальний курс Харківського військ.-медучилища за спеціальністю фельдшера.

25.06.1941–12.08.1941: Захід. фр., 12 окр. мотоциклетний полк, фельдшер санчастини полку.

Медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

25.05.1960 звільнений у запас. Працював у Харківській конторі «Електропостачзбут» ст. інженером, інженером відділу контролю постачання.

Помер 1.11.1995 у м. Харків.

АРСЕНТЬЄВА Катерина Петрівна, 1926, с. Красний Куток Борисовського р-ну Бєлгородської обл., РФ.

Після закінчення сільської школи працювала у колгоспі.

У 1943 призвана до лав ЧА Борисовським РВК Бєлгородської обл.

Із 1943: 6 гв. А, вільнонаймана, прачка. Брала участь у визволенні Росії, України (у т.ч. Харківщини), Латвії, Польщі.

Нагороджена почесними грамотами, подяками, знаком «Ударник комуністичної праці», медаллю «Ветеран праці».

Працювала телефоністкою на міжміській станції, шеф-поваром у дитячому садку.

АРСІЄНКО Олександр Петрович, 1915, с. Чорнокам'янка (кол.) Лозівського р-ну Харківської обл. Інженер-капітан, інженер-електрик 283 гв. важк. тп 14 гв. важк. тд.

У 1934 закінчив Красноградський технікум механізації сільського господарства, Харківська обл. Викладав у Сахновщинській автотракторній школі, Харківська обл. У 1941 закінчив три курси ХІМЕСГу, у 1942 – четвертий курс Ташкентського ін-ту інженерів іригації та механізації сільського господарства.

У січ. 1942 призваний до лав ЧА Янгіольським РВК Ташкентської обл., Узбекистан.

1.09.1942–1.11.1942: Брянський фр., 61 тбр 11 тк, ком. ремонтного взв.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У трав. 1944 закінчив Військ. академію бронетанкових та механізованих військ РСЧА ім. Сталіна, у верес. 1945 – Казанську Вищу офіцерську бронетанкову школу ЧА. Перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині, служив у Київському ВО. У 1957 звільнений у запас. Викладав у Харківському текстильному технікумі.

Помер 22.07.1993 у м. Харків.

АРТЕМЕНКО Прокіп Прокопович, 1904, с. Єлизаветівка Лозівського р-ну Харківської обл.

У 1924 призваний до лав ЧА.

Учасник війни: 67 сп, ЕГ № 2905, 2 артп, рядовий, стрілець; 317 ремонтна бр., тесляр.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Працював теслярем у радгоспі «Красный партизан», смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

АРТЮХОВ Федір Ілліч, 1920, н.п. Київське Моздоцького р-ну, Північна Осетія. Майор, ком. стр. роти.

У 1939 закінчив курси бухгалтерів при школі ім. Халтуріна, м. Орджонікідзе (нині м. Владикавказ). У 1940 призваний до лав ЧА Зеленчуцьким РВК Карачаєво-Черкесії, РФ. У трав. 1942 закінчив курси мол. лейтенантів.

20.08.1942–9.05.1945: Калінінський фр., окр. кулемет. б-н 381 сд, ком. взв.; 1259 сп 381 сд, ком. кулемет. взв. 1-й Білорус. фр., 21 гв. сд, резерв 3 Уд. А, офіцер зв'язку оперативного відділу штабу армії; 79 ск 3 Уд. А, капітан, офіцер зв'язку командування.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За відвагу», «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги». Отримав п'ять подяк від Верховного Головнокомандувача.

У 1955 звільнений у запас. Працював нач. зміни цеху паливної апаратури № 2 Харківського тракторного з-ду.

Помер 3.06.1995 у м. Харків.

АСАУЛОВ Сергій Павлович, 1911, м. Харків. Підполковник, заст. нач. штабу 222 винищ. авіац. Курильської див. Інвалід війни.

У черв. 1929 закінчив ФЗУ при Харківському з-ді «Серп і Молот». У лип. 1929 добровільно став до лав ЧА. У трав. 1930 закінчив Військ.-теоретичну школу льотчиків у м. Ленінград, у груд. 1931 – 3-тю Військ. школу льотчиків та льотчиків-спостерігачів у м. Оренбург.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

22.06.1941 – жовт. 1941: Півд.-Західн. фр., 48 швид. бап, ком. ае; Північ.-Західн. фр., 260 пікірувальний бап. 10.10.1941 був поранений під час виконання бойового завдання у повітрі. У січ. 1943 закінчив прискорений курс командного факультету Військ. академії командного та штурм. складу ВПС ЧА. 10.02.1943–9.05.1945: Генеральний штаб ЧА, офіцер при авіагрупі.

Ордени: Червоного Прапора (три), Леніна, Вітчизняної війни II ст., Вітчизняної війни I ст., медалі: «За взяття Будапешта», «За перемогу над Німеччиною у Великій

Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За взяття Відня». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, Леніна.

У 1953 звільнений у запас.

Помер 15.12.1993 у м. Харків.

АСЛАНЯН Каро Татеосович, 1911, м. Єреван, Вірменія. Підполковник, заст. нач. штабу з оперативної частини 127 винищ. ап 282 винищ. ад Київського ВО.

У 1929 закінчив 9 класів. У 1932 закінчив Московську військ. школу спецслужб, у 1936 – 9-ту військ. школу льотчиків і льотних спостерігачів.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

22.06.1941–9.05.1945: Півд.-Захід. фр., 90 дальньобомбард. ап 52 дальньобомбард. див.; 228 дальньобомбард. ап, нач. зв'язку полку. Захід. фр., 616 нічний бап 1 ПА, 627 змішаний ап, нач. зв'язку полку. 2-й, 3-й Прибалт. фр., 305 штурм. ад 17 ПА, пом. нач. опервідділення.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За оборону Москви», «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

22.06.1956 звільнений у запас. Працював ст. інспектором із кадрів у Харківському обласному ремонтно-будівельному тресті «Облрембудтрест», контролером на Харківському з-ді контрольно-вимірювальних приладів, на з-ді маркшейдерських інструментів.

Помер 22.11.1990 у м. Харків.

АСТАХОВ Михайло Олексійович, 1922, с. Пусте (кол.) Спас-Деменського р-ну Калузької обл., РФ. Майор, комбат 845 гауб. артп 2 тд 5 А Далекосхідного ВО. Інвалід війни.

У 1941 закінчив 10 класів СШ у м. Спас-Деменськ, у лют. 1942 – прискорений курс Смоленського артучилища, м. Ірбіт Свердловської обл., РФ.

Верес. 1942 – листоп. 1944: Сталінград., Дон., Півд., 4-й, 3-й Укр. фр., 1162 гармат. артп РГК, ком. вогневого взв., ком. бат. Був поранений.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Сталінграда», «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У січ. 1947 закінчив КУОС, м. Потсдам, Німеччина. 26.11.1955 звільнений у запас.

Помер 26.02.1994 у м. Вовчанськ Харківської обл.

АТАУЛІН Віктор Саливонович, 1919.

Трав. 1942 – трав. 1945: 556 сп, заст. ком. взв.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Працював на Бабаївському авторемонтному з-ді, Харківський р-н Харківської обл.

АФАНАСЬЄВ Григорій Прокопійович, 1917, с. Шебелинка Балаклійського р-ну Харківської обл. Інвалід війни.

Учасник Другої світової війни: 69 А, сержант. Брав участь у визволенні Харкова.

Ордени Вітчизняної війни I ст. (два), медалі: «За відвагу», «За оборону Ленінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні.

Після демобілізації працював у штабі ЦО ст. Харків-Сортувальний. Прож. у м. Харків.

АФАНАСЬЄВ Павло Михайлович, 1909, Чувашія, РФ. Капітан арт.-тех. служби, нач. відділення стр. озброєння артарсеналу № 1, м. Балаклія Харківської обл.

У 1930 закінчив школу механіків машинобудування у м. Подольськ Московської обл. Працював механіком на хутровій фабриці № 1 у м. Москва.

У трав. 1931 призваний до лав ЧА. У трав. 1933 закінчив Тульське збройне училище. 1935–1937: перебував у запасі.

Лип. 1941 – листоп. 1942: Захід. фр., 5 сп 2 Сталінської див. 32 А, збройний технік; 398 сп 118 сд, ст. технік-лейтенант, нач. артпостачання. Під час боїв був двічі тяжко поранений: 9.10.1941 поблизу м. Вязьма Смоленської обл. та 2.09.1942 в р-ні м. Ржев Тверської обл.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У 1948 звільнений у запас. Працював зав. складами контори «Заготзерно», м. Балаклія Харківської обл., слюсарем-котельником на шахті № 47 м. Шахти Ростовської обл.

Помер 25.11.1993 у м. Балаклія Харківської обл.

АФОНІН Анатолій Гнатович, 1923, м. Харків.

Закінчив 10 класів СШ № 134.

У 1941 був вивезений на примусові роботи до Німеччини.

У 1945 визволений Червоною армією. Призваний польовим РВК. Після перевірки брав участь у боях. Рядовий, сп.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1951 демобілізований. Працював на АТП водієм.

Помер у 2003. Похований: клад. № 2, м. Харків.

АФОНІН Борис Олексійович, 1927, с. Новософіївка (Софіївка) Сімферопольського р-ну, Крим.

Працював у радгоспі, с. Перекоп Красноперекопського р-ну, Крим.

Учасник війни: ЧФ, брав участь у обороні м. Севастополь, ком. гармати на кораблі «Малый охотник» МО-624.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Севастополя», «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Працював шофером на кондитерській фабриці «Жовтень» у м. Харків.

Б

БАБАНІН Іван Якович, 1921, х. Морозов (кол.) Губкінського р-ну Бєлгородської обл., РФ. Підполковник, командир 187 окр. ремонтно-віднов. батальйону 75 гв. тд 6 гв. ТА.

У 1936 закінчив 7 класів. Із 1938 працював слюсарем у Новосибірській конторі «Держсантехмонтаж». У 1943 закінчив Київське танко-технічне училище.

22.06.1941–27.03.1945: Півд. фр., 152 окр. ремонтно-віднов. б-н, рядовий; Брянський, 4-й Укр. фр., 126 окр. тп 20 тбр, пом. командира роти з техчастини. У верес. 1943 був тяжко поранений під ст. Волноваха, Донецька обл. 2-й Білорус. фр., 178 тбр, технік з ремонту бойових машин і пом. нач. техчастини бр.

Ордени Червоної Зірки (два), медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У 1949 закінчив Казанську вищу офіцерську бронетанкову технічну школу, у 1959 – Центральні бронетанкові тех. офіцерські курси. 6.02.1967 звільнений у запас. Працював ст. майстром у Чугуївському автомотоклубі ДТСААФ, нач. групи воєнізованої охорони у Харківській військ. інж. радіотехнічній академії ім. Говорова.

Помер 26.03.1993 у м. Харків.

БАБЕНКО Дмитро Борисович, 1896, с. Черкаські Тишки Харківського р-ну Харківської обл. Старшина ВПС.

Учасник Громадянської війни, фельдфебель.

Із 1943 – на фронтах Другої світової війни, механік ап. Перемогу зустрів у Німеччині.

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Працював столяром у ХАДІ.

Помер у 1978 у м. Харків.

БАБЕНКО Іван Павлович, 1921, смт Безлюдівка Харківського р-ну Харківської обл. Мол. лейтенант.

У 1939 закінчив 10 класів Безлюдівської СШ і вступив до Харківського університету ім. М. Горького. У жовт. 1939 призваний до лав ЧА на строкову службу.

Із черв. 1942: Білорус. фр., ком. відділ. Очолював партизанський загін. 13.05.1944 був поранений, до лют. 1945 лікувався у госпіталі.

Ордени: Червоного Прапора, Вітчизняної війни I ст., Богдана Хмельницького, медалі: «За бойові заслуги», «Партизанові Вітчизняної війни» I ст., «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1950 закінчив Інститут радянської торгівлі. За спеціальністю пропрацював лише рік, а потім до 1985 присвятив себе педагогічній діяльності: спочатку вчитель математики, згодом завуч Безлюдівської СШ.

Прож. у смт Безлюдівка Харківської обл.

БАБЕШКО Іван Федорович, 1915, с. Маслівка (кол.) Чугуївського р-ну Харківської обл.

Працював у піхотному училищі, м. Харків.

Учасник радянсько-фінляндської війни: 650 атб, шофер. Був поранений.

Влітку 1942 мобілізований Великобурлуцьким РВК Харківської обл. Брав участь у битві на Курській дузі, у визволенні Миколаєва, Одеси, Тирасполя, з боями пройшов Югославію, Болгарію, Румунію, Австрію.

Орден Вітчизняної війни, медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Одеси», «За визволення Белграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

По війні понад 15 років пропрацював у Чугуївському льотному училищі спеціалістом з обслуговування польотів та 20 років віддав авіаційно-ремонтному з-ду.

Прож. у м. Чугуїв Харківської обл.

БАБИЧ Андрій Дмитрович, 1919, смт Градизьк Глобинського р-ну Полтавської обл. Ст. лейтенант.

Із біографії: «Навчався в Одеському державному університеті, закінчив три курси географічного факультету. Війна застала мене в м. Мурманськ на студентській практиці. Після повернення в Одесу був направлений в Севастопольське училище зенітної артилерії, яке було евакуйоване в м. Уфа, Башкирія. Навчався в училищі з верес. 1941 по верес. 1942. Потім – діюча армія (Московський ВО), де служив ад'ютантом ком. полку. Подальша служба – на посаді командира взводу і командира батареї зенітно-артилерійського полку, а надалі – окр. зенітно-артилерійський д-н. Зенітно-артилерійські частини, в яких я служив, в основному охороняли і захищали стратегічні об'єкти (міста, мости, нафтобази, важливі хімічні заводи та ін.). Найбільш тяжкі бої нашої зенітної артилерії з німецькими літаками, які мені запам'яталися на все життя і в яких доводилося брати участь нашій частині, були в м. Новгород в перші дні його звільнення. За весь час війни служив на різних фронтах: у 1943 – на Воронезькому, у 1943–1944 – на Західному, у 1944–1945 – на Північному, у 1945 – на Західному фр.».

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Богдана Хмельницького III ст., медалі:

«За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», Жукова, «Захиснику Вітчизни». Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці», знак «Переможець соціалістичного змагання 1978 р.».

Закінчив службу в армії в лип. 1946 у Мінську, Білорусь, на посаді інженера 1929-го зенітно-артилерійського полку 14-го корпусу ППО.

Після війни (1946–1948 рр.) продовжував навчатися на 4-му та 5-му курсах географічного факультету Харківського державного університету. Після закінчення університету з 1948 працював асистентом, ст. викладачем, доцентом геолого-географічного факультету ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Захистив кандидатську дисертацію на тему «Мікроклімат оазису Асканія-Нова». Автор численних публікацій, а також методичних розробок з курсу «Метеорологія і кліматологія», «Агрометеорологія». Багато років працював вченим секретарем Харківського відділення географічного товариства СРСР. У 1988 пішов на пенсію.

БАБИЧЕВ Анатолій Єлисейович, 1921, с. Верхній Бишкин Первомайського р-ну Харківської обл.

1928–1932: навчався у школі. У 1933, під час Голодомору мати із сестрою виїхали на пошуки хліба до Росії. Анатолій залишився сам. Опухлого від голоду, його відправили до дитячого будинку, з якого він утік до Москви. Там він розшукав матір і сестру. Разом вони повернулися додому. До призову в армію Анатолій Єлисейович працював у колгоспі.

У 1941 призваний до лав ЧА, служив у м. Нальчик, Кабардино-Балкарія. У роки війни брав участь у боях за м. Харків у складі 122 гв. сп 41 гв. сд, командир мінометного розрахунку. Під час однієї з контратак противника гармату було пошкоджено, але Анатолій разом з бійцями продовжував битися з ворогом, відкривши вогонь з автоматів. Далі – бої за Сталінград, участь у Корсунь-Шевченківській операції, визволенні Угорщини, Румунії, Чехословаччини.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За відвагу», «За бойові заслуги», «За взяття Будапешта».

У 1946 повернувся до рідного села, працював у колгоспі «11 річниця Жовтня» трактористом, шофером, пом. комбайнера.

Ачкасова Л. В боях и сражениях // Знамя труда. – 2011. – 5 берез. (№19–20). – С. 5

БАВЕР Володимир Ісакович, 1923, м. Харків. Підполковник-інженер, викладач радіотехніки ХВВАУЗ.

Із верес. 1941 курсант училища зв'язку.

У діючій армії з квіт. 1943. Мол. лейтенант, ком. взв. зв'язку, 7 ПА Карел. фр. У складі 1-го Укр. фр. брав участь у битві за Берлін. Війну закінчив у званні мол. лейтенанта на посаді ком. радіовзводу 8 бао 2 ПА.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги» (дві), «За оборону Радянського Заполяр'я», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Закінчив у Москві військово-інженерну академію ім. Жукова. Автор публікацій з історії радіокерування в Україні і Росії. Посада на останньому місці роботи – інженер-конструктор на ХТЗ.

БАГДАСАРОВ Грач Оганесович, 1914, м. Горі, Грузія. Майор, ком. сб 166 гв. сп 55 гв. сд 20 А Білоруського ВО.

У 1929 закінчив 7 класів у м. Майкоп Краснодарського краю, у 1932 – Майкопський технікум механізації та електрифікації сільського господарства, у 1942 – КУКС за спеціальністю нач. штабу сб.

Верес. 1941 – трав. 1945: Північ.-Кавказ. фр., 277 сп 9 А, ком. кулемет. взв.; 1-й Укр. фр., 2 окр. б-н 9 окр. бр., заст. ком. б-ну; 166 гв. сп 55 гв. сд, ком. б-ну. 3.09.1944 був тяжко поранений, ЕГ у м. Харків.

Ордени: Червоного Прапора, Вітчизняної війни I ст., Олександра Невського,

медалі: «За оборону Кавказу», «За взяття Кенігсберга», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

17.06.1946 звільнений у запас. Працював електриком на Вовчанському птахокомбінаті, зав. їдальні Вовчанського змішторгу, заст. директора з господарчої частини Вовчанського медучилища.

Помер 2.05.1983 у м. Харків.

БАДУЛА Сергій Сергійович, 1910, с. Петрівка Харківської обл.

Учасник бойових дій. Гв. єфрейтор, 18 гв. мінп.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Помер 19.06.1991. Похований: м. Донецьк.

БАЖЕНОВ Михайло Олександрович, 1912, м. Ачинськ Красноярського краю, РФ. Полковник, ком. 107 окр. ап 15 ПА.

У 1929 закінчив 4 групи школи підвищеного типу для дорослих, м. Ашґабад, Туркменістан, у 1930 – Вольську об'єднану військ. школу авіатехніків, у 1933 – 2-у військ. школу льотчиків, м. Борисоглєбськ Воронезької обл.

9.09.1941–9.05.1945: Півд.-Захід. фр., 719 ап нічних бомбардувальників 63 ад 40 А, ком. ае; 209 ближньобомбард. ап ВПС 40 А, ком. полку; Брянський, 3-й Укр. фр., 719 ап 2 ПА і 17 ПА, ком. ап. 20.08.1941 був контужений, 5.08.1942 – тяжко поранений під час виконання бойового завдання.

Із нагородного листа: «Майор Баженов працює ком. ескадрильї, сам тренує льотний склад до польотів вночі. Володіючи відмінною технікою пілотування, передає свій досвід льотному складу. Багато уваги приділяє підготовці матеріальної частини. Ескадрилья брала участь у розгромі групи генерала фон Клейста, визволенні Ростова. За відмінне виконання цього завдання був нагороджений орденом Червоного Прапора. Із 29.09.1941 по 1.04.1942 здійснив 463 бойових нічних вильоти і близько 100 вдень. У результаті на голови ворогів було скинуто 4190 бомб, 524365 листівок, розстріляно 50255 патронів...».

Ордени: Червоного Прапора (три), Олександра Невського, Червоної Зірки, польські «Хрест Ґрюнвальда» III ст., «Хрест заслуги» (срібний), медалі: «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За визволення Варшави», польські «За Одер, Ніссу і Балтику», «Медаль Перемоги і Свободи», «За Варшаву». За вислугу років: орден Червоної Зірки.

24.05.1947 звільнений у запас через хворобу.

Помер 19.09.1981 у м. Харків.

БАЗАЛІЙ Михайло Йосипович, 1923, с. Рябухине Нововодолазького р-ну Харківської обл. Рядовий.

До війни закінчив 7 класів.

У квіт. 1945 призваний до лав ЧА. 1-й Укр. фр., 69 гв. тбр 9 гв. мотомех. корпусу 3 ТА, рядовий, стрілець.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні. Трудові нагороди: медалі «За доблесну працю», «Ветеран праці».

Працював ст. електриком на Харківському з-ді самохідних шасі.

БАЗДИРЕВ Семен, смт Лиман Зміївського р-ну Харківської обл.

До війни працював трактористом у колгоспі.

У 1941 призваний до лав ЧА, матрос, оператор радіолокаційної установки. Брав участь у обороні Севастополя, взятті Сапун-гори, форсуванні Керченської протоки.

Нагороджений орденами та медалями.

У 1945 демобілізований. Проживав та працював у с. Нижній Бишкин Зміївського р-ну Харківської обл.

БАЙРАЧНА (НАБОКА) Катерина Захарівна, 1919, с. Шабельне Вовчанського р-ну Харківської обл. Ст. лейтенант медслужби.

22.06.1941 призвана до лав ЧА Валківським РВК Харківської обл.

Із 22.06.1941: 1-й Білорус. фр., інфекційний госпіталь 4288 ПЕП 15, ст. лейтенант медслужби, інфекційний статистик. Із нагородного листа: «У період з 8.10.1942 по 31.03.1944 особисто прийняла 2714 гострих інфекційних хворих. Контактуючи безпосередньо з хворими під час медичних обстежень, Набока виявляла до них чуйне та турботливе ставлення».

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

У повоєнні роки – працівник профспілки. Прож. у м. Валки Харківської обл.

БАКАЄВ Дмитро Павлович, 1920, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл. Гв. єфрейтор.

До війни закінчив 7 класів.

У 1940 призваний до лав ЧА.

Учасник війни: 2-й Білорус. фр., 1 гв. мсп 47 тбр.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За визволення Варшави», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні. Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Працював шофером на Харківському коксохімічному з-ді.

БАКУМЕНКО Данило Олександрович, 1918.

Влітку 1941 бійцем студентського б-ну пішов на фронт філолог Данило Бакуменко. Був заст. політрука, політруком полкової розвідроти, секретарем комсомольського бюро полку на Півд.-Захід. фр., з січ. 1943 – пом. начальника політвідділу 84 сд на Воронез., Калінінському, 1-му Прибалт. і 3-му Білорус. фронтах. Брав участь в обороні Києва, Харкова, міст і станиць Придоння, битві на Курській дузі, звільненні Смоленська, Вітебська, Вільнюса, Каунаса, штурмі Кенігсберга. Кілька разів був поранений і контужений. У вогні війни мужнів літературний талант Д. О. Бакуменка. Він виступав з віршами і кореспонденціями в дивізійних, армійських і фронтових газетах, «Комсомольской правде», республіканській пресі.

Ратний шлях воїна-поета відзначений двома орденами Вітчизняної війни I і II ст., двома орденами Червоної Зірки, медалями. Героїка війни знайшла віддзеркалення в чисельних поетичних збірках Д. Бакуменка, романі «Живих кличу», публіцистичних творах.

БАЛАКАН Олег Сергійович, 1925, с. Загнітків Піщанського р-ну Вінницької обл. (нині Кодимського р-ну Одеської обл.). Полковник-інженер, нач. служби у штабі Повітряної армії Туркестанського ВО.

До війни закінчив 8 класів, Вовчанське військ.-технічне училище авіаційних механіків.

У 1943 направлений у діючу армію на 3-й Білорус. фр., 21 винищ. ап 259 винищ. ад 3 ПА. Брав участь у бойових діях на території Білорусі, Прибалтики і Східної Пруссії. Особисто забезпечив 450 бойових вильотів на бойові завдання літаків типу Ла-5, Як-7, Як-9, Як-3.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., «За мужність», Сталіна, медалі: «За бойові заслуги», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден «За службу Батьківщині у Збройних Силах СРСР» III ст., медалі «За вірність присязі», «За бездоганну службу», ювілейні.

1949–1954: Харківське вище авіаційно-інженерне військ. училище, радіотехнічний факультет за спеціальністю інженера-радиста ВПС, курсант. 1959–1964: Ташкентський педагогічний ін-т іноземних мов, студент.

Після звільнення у запас за віком приїхав до м. Харків. 1.09.1977–31.08.2005: викладач англійської мови на кафедрі іноземних мов Харківського університету радіоелектроніки. Із 1985 – член Харківської громадської організації «Міжнародна спілка Радянських офіцерів». У лют. 2001 присвоєно військ. звання генерал-майор-інженера.

БАЛАКЛІЙСЬКИЙ Іван Іванович, 1920, х. Середній (кол.) Ізюмського р-ну Харківської обл. Ст. лейтенант, ком. бат. 281 мінп. Інвалід війни.

У 1938 після закінчення школи ФЗН при Ізюмському паровозоремонтному з-ді залишився там працювати.

У серп. 1941 призваний до лав ЧА Ізюмським РВК Харківської обл. У лют. 1942 закінчив прискорений курс Липецького військ.-мін. училища у м. Барнаул Алтайського краю.

28.02.1942–19.08.1943: Ленінград. фр., 281 мінп РГК, ком. бат. 19.08.1943 під час боїв тяжко поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 3615, м. Томськ, РФ.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Ленінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медаль «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945».

У квіт. 1944 звільнений у запас. Працював інспектором в Ізюмському міськторгвідділі, оптиком-механіком на приладобудівному з-ді ім. Дзержинського у м. Ізюм.

Помер 19.06.2001 у м. Ізюм Харківської обл.

БАЛАМУТ Ілля Васильович, 1913, с. Вербівка Балаклійського р-ну Харківської обл. Майор, заст. ком. 414 окр. б-ну зв'язку.

1927–1931: вихованець 13 окр. сб. 1933–1934: вільнонайманий музикант, 13 окр. сб, м. Балаклія.

У груд. 1935 призваний до лав ЧА Балаклійським РВК Харківської обл. У верес. 1939 закінчив Військ.-політ. училище НКВС ім. Ворошилова, м. Новий Петергоф, Ленінград.

22.06.1941–15.06.1943: Півд.-Західн. фр., 79 прикордонний загін НКВС, політрук прикордонної застави; Калінінський фр., 136 оперативний полк НКВС 6 оперативної див., політрук роти; Центр. фр., 632 окр. рота зв'язку 106 сд 70 А, заст. ком. роти з політчастини. У черв. 1944 закінчив прискорений курс Муромського училища зв'язку Владимирської обл. 9.09.1944–9.05.1945: 2-й Укр. фр., капітан, представник Головного управління військ зв'язку ЧА, військ. комендант.

Медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За взяття Будапешта». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

Проходив службу у Прибалтійському, Далекосхід. ВО, перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині. У 1953 закінчив Ленінградські курси удосконалення політскладу ЧА ім. Енгельса. У 1956 звільнений у запас. Працював заст. гол. лікаря з АГЧ Балаклійської районної лікарні, заст. директора з АГЧ Балаклійської середньої школи-інтернату, музикантом оркестру Балаклійського комбінату комунальних підприємств.

Помер 19.01.1988 у м. Балаклія Харківської обл.

БАЛДУК Яків Артемонович, 1907, смт Баштанка Баштанського р-ну Миколаївської обл.

У 1930 закінчив військ.-автомобільну школу у м. Харків, у 1932 – військ. школу пілотів ім. М'ясникова, м. Севастополь, Крим.

Учасник боїв поблизу оз. Хасан 1938: 15 окр. трансп. авіазагін, ком. корабля.

Груд. 1941 – верес. 1944: Калінінський фр., пов.-десант. війська; 1017 важкий бомбард. ап ТБ-3 пов.-десант. військ, ком. ап; 3-й Укр. фр., 955 штурм. ап 305 штурм. ад, ком. полку.

Ордени: Червоної Зірки (два), Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

Помер 5.08.1986 у м. Харків.

БАЛЛА Іван, 1925, м. Харків.

До війни закінчив 8 класів СШ.

У серп. 1943 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків.

Рядовий, стрілець, 6 А. Брав участь у визволенні України. Війну закінчив у Німеччині.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни закінчив 11 класів вечірньої школи м. Харків. Працював столяром на овочевій базі, у продторзі Київського р-ну м. Харків.

Помер у 1980. Похований: клад., Велика Данилівка, Харків.

БАРАБАШ Євген Андрійович, 1917, м. Дебальцеве Донецької обл. Майор техслужби, пом. нач. матеріально-тех. постачання Управління 9 окр. залізн. бр.

У 1937 закінчив Ворошиловградський колієбудівний технікум. Працював техніком, інженером 2-ї дистанції колії Північ.-Донецької залізниці.

20.10.1941 призваний до лав ЧА Ізюмським РВК Харківської обл.

Трав. 1942 – трав 1945: Крим., Північ.-Кавказ. фр., 116 окр. віднов. залізн. б-н 47 залізн. бр., ст. кресляр; Сталінград., Дон., Півд., Північ.-Кавказ., Степ., 2-й Укр. фр., управління 47 залізн. бр., лейтенант, ст. технік, диспетчер відділення експлуатації головної ділянки.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За взяття Будапешта». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» II ст.

У 1964 звільнений у запас. Працював ст. техніком у п/с № 1, директором Ізюмського хлібозаводу, ст. товарознавцем на Ізюмському приладобудівному з-ді ім. Дзержинського.

Помер 7.03.1992 у м. Ізюм Харківської обл.

БАРАБАШ Олександр Тихонович, 1923, смт Нова Водолага Харківської обл. Лейтенант, ком. взв. 441 сп. Інвалід війни.

Закінчив 10 класів. У серп. 1941 добровільно став до лав ЧА.

У січ. 1942 закінчив Рубцовське військ.-піхотне училище, Алтайський край.

16.06.1942–3.09.1942: Захід., Сталінград. фр., 441 сп, ком. взв. 2.09.1942 під час боїв тяжко поранений, перебував на лікуванні в ЕГ у м. Новосибірськ.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У лют. 1943 звільнений у запас. Берез. 1943 – берез. 1944: голова Євдаковського РК ДТСААФ (нині Каменський р-н) Воронезької обл. У 1948 закінчив Харківський юридичний ін-т, із 1951 – аспірант, доцент кафедри трудового права цього ін-ту.

БАРАБАШ Олексій Кирилович, 1914, с. Андріївка Диканського р-ну Полтавської обл. Гв. ст. лейтенант, ком. стр. роти гв. сд. Інвалід війни.

22.06.1941 – черв. 1944: Захід. фр., 707 сп 215 сд, стрілець, ком. стр. взв., ком. взв. розвідки. Трав. 1943 – лип. 1943: слухач Тушинського піхотного училища. У верес. 1943 тяжко поранений, до черв. 1944 перебував на лікуванні в ЕГ № 2048.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

15.06.1944 звільнений у запас через поранення. Працював у Харківському тресті овоче-молочних радгоспів.

Помер 1.12.2001 у м. Харків.

БАРАКОВ Віктор Петрович, 1908, м. Пулави, Польща. Інженер-майор, нач. виробничо-тех. відділення, гол. інженер

будмонтажу №45 Управління будмонтажних робіт ВМС.

У 1927 закінчив сільськогосподарську профшколу у смт Старий Мерчик Валківського р-ну Харківської обл. Працював техніком у «Союзтрансбуд», НДІ меліорації, м. Харків. У 1932 закінчив Харківський будівельний ін-т.

Берез. 1933 – груд. 1933: строкова служба у лавах ЧА.

Працював ст. інженером-проектувальником в ін-ті «Теплоелектропроект» та у Державному ін-ті проектування міст, м. Харків.

23.06.1941 мобілізований Сталінським (кол.) РВК м. Львів.

23.06.1941–9.05.1945: Півд.-Захід. фр., 133 авіабаза (пізніше 312 бао), ком. маскувального взв.; Воронез. фр., 312 бао 2 ПА, ком. мінно-підривного взв., нач. мінно-сап. служби; 1-й Укр. фр., 77 раб, капітан, нач. мінно-сап. служби. Із нагородного листа: «Під час відступу наших військ у берез. 1943 з м. Харків та аеродрому Рогань мінно-саперний взвод під керівництвом капітана В. П. Баракова чітко виконав наказ командування: у безпосередньому зіткненні з противником підірвав великий трофейний склад авіабомб та інших боєприпасів, знищив 800 трофейних парашутів, великі трофейні склади хіммайна, майна зв'язку та різних авіаційних агрегатів. Сам, відстрілюючись, привів взвод до частини без людських втрат. Окрім цього, брав участь у розмінуванні більш ніж 60 аеродромів та знешкодженні 50 тис. авіабомб...».

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За визволення Праги». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

1946–1949: перебував у запасі. Продовжував службу у складі різних будівельних управлінь. У 1957 звільнений у запас. Працював нач. відділу, інженером в ін-ті «УкркомунНДІпроект», м. Харків.

Помер 21.08.1993 у м. Харків.

БАРАННИК Олександр Юхимович, 1913, с. Андріяшівка Роменського р-ну Сумської обл. Майор, нач. зв'язку 965 зеніт. артп військ Донбаського р-ну ППО.

У 1930 закінчив 7 класів НСШ, с. Андріяшівка. Із 1930 працював слюсарем на шахті у м. Лисичанськ Луганської обл., арматурником на будівельній ділянці, Далекосхід. край, комірником у с. Андріяшівка.

27.10.1935 був призваний до лав ЧА Роменським РВК Сумської обл.

У 1939 закінчив курси мол. лейтенантів зв'язку при окр. б-ні зв'язку 17 ск, м. Вінниця, у 1941 – КУКС ППО, м. Київ.

22.06.1941–5.02.1945: 140 окр. б-н ПСОЗ, нач. зв'язку.

Медалі: «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

22.10.1955 звільнений у запас. Працював ст. електромеханіком телефонної мережі Червонозаводського телефонного вузла м. Харків.

Помер 1.06.2006 у м. Харків.

БАРАНОВ Микола Михайлович, 1918, м. Тамбов, РФ. Підполковник техслужби, нач. автотракторної бр.

У 1938 закінчив Тамбовський технікум механізації, у 1939 – КУКС.

У 1940 призваний до лав ЧА Октябрським РВК м. Ростов-на-Дону.

Черв. 1941 – трав. 1945: Брянський фр., 161 резервний винищ. ап 71 раб, нач. гаража; 210 б-н ае, ком. взв.; 328 окр. гв. мінд-н 85 гв. мінп, пом. ком. д-ну з техчастини; Воронез., Калінінський, Прибалт. фр., 110 дорожньо-комендантська ділянка 29 воєнно-автомобільної дороги, нач. пункту техдопомоги.

Медалі: «За оборону Сталінграда», «За взяття Кенігсберга», «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1952 закінчив Вищу офіцерську автомобільну школу. Продовжував службу у Рад. А на посаді нач. автотранспортної

служби Управління 36 окр. залізничної бр. 1 залізничного корпусу. У 1971 звільнений у запас. Працював інспектором у Військовому навчальному центрі управління Південної залізниці.

Помер 1.03.1989 у м. Харків.

БАРИШЕВ Анатолій Михайлович, 1910, м. Харків. Майор, нач. автотракторної майстерні. Інвалід війни.

У 1928 закінчив ФЗУ у м. Мелітополь Запорізької обл. Працював на з-ді ім. Воровського, зав. клубу металістів, м. Мелітополь.

У квіт. 1932 призваний до лав ЧА Мелітопольським РВК Запорізької обл.

У 1932 закінчив полкову школу, у 1938 – курси військтехніків, у 1943 – КУКС у м. Хабаровськ. Із 1940 проходив службу у Далекосхід. ВО.

9.08.1945–3.09.1945: 1-й Далекосхід. фр., 73 тбр 2 Червонопрапорної А, ст. технік-лейтенант, ком. роти техзабезпечення.

Медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

Перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині, служив у Забайкал. ВО.

У 1957 звільнений у запас. Працював інженером у Харківському управлінні автотранспорту, слюсарем у автоколоні № 2261.

Помер.

БАРСУК (БОРСУК) Олексій Хрисанфович, 1904, с. Пушкарівка Сумської обл. Майор.

У 1919 призваний до лав ЧА у прикордонні війська.

У 1937 вступив до командної середньої школи начальницького складу Києва.

У 1941 проходив службу у м. Пенза, війська НКВС, звідси призваний на фронт. Учасник оборони Сталінграда.

Медалі: «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1945 проходив службу у Харківському гарнізоні, відділ міліції; заст. нач. транспортної міліції Південної залізниці.

Помер у 1986 в м. Люботин Харківської обл.

БАРТЕНОВ Тимофій Єгорович, 1906, Новосанжарський р-н Полтавської обл. Інвалід війни.

Учасник бойових дій: рядовий, стрілець сп. Пройшов з боями Угорщину, Німеччину, Чехословаччину.

Орден Вітчизняної війни І ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У лют. 1945 комісований з армії. Працював робітником у парку ім. Горького.

Помер у 1979 в м. Харків.

БАХМАЦЬКА Галина Михеївна, 1924, смт Борова Харківської обл.

Закінчила 5 класів і, незважаючи на юнацький вік, пішла працювати у місцевий колгосп. Війна застала Галину Бахмацьку у рідному селі. Брати участь у визвольній боротьбі Галина почала після виклику дівчат її віку до військкомату. На той час почалося визволення Борівщини від німецьких загарбників. Дівчата, які прибули на збори до Харкова, отримали військовий одяг і були направлені в зенітно-артилерійський полк. Навчатися воєнному ремеслу не було часу, тому військову професію довелося освоювати відразу на практиці у бою. Четверо дівчат на відкритій вантажній машині слідкували, коли з'являться ворожі літаки, визначали їх координати і дані передавали зенітникам. Своє перше бойове хрещення їй довелося прийняти, коли визволяли рідну Україну. Воювала і на території Угорщини.

Нагороджена орденом «За мужність», багатьма медалями.

БЕВЗ Леонід Терентійович, 1913, м. Миколаїв. Майор, ст. тренер спортивного клубу, Київський ВО.

У 1928 закінчив 7 класів Миколаївської НСШ, у 1932 – робітфак при Миколаїв-

ському суднобудівному ін-ті. 1933–1934: планувальник на ХТЗ. У 1936 закінчив Харківський ін-т фізкультури. 1936–1941: викладач фізкультури. У 1942 закінчив Харківське танкове училище (прискорений курс) у м. Самарканд, Узбекистан, за спеціальністю ком. танкового взводу.

3.10.1942–23.03.1945: Півд.-Захід. фр., 63 окр. рем.-віднов. б-н, ком. рем. взв.; 3-й Укр. фр., 501 польова рем. база 7 артд РГК, ком. рем. взв.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». П'ять подяк від Верховного Головнокомандувача: за форсування р. Свір, РФ, за прорив оборони противника на півдні м. Бендер, Молдова, за оволодіння містами Сеґед, Сольнок, Угорщина, форсування р. Дунай. За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

25.11.1961 звільнений у запас. Працював інструктором у Київському спортивному клубі, ст. лаборантом у Київському інженерно-будівельному ін-ті.

Помер 14.08.1990 у м. Харків.

БЕЗВЕСІЛЬНИЙ Василь Микитович, 1921, м. Харків, Велика Данилівка.

Після закінчення 5 класів працював різноробочим у колгоспі «Новый быт». 1937–1938: верстатник на Харківській фабриці музичних інструментів. 1938–1940: токар на комбінаті ім. Дзержинського.

У 1940 призваний до лав ЧА. До трав. 1946 проходив службу у складі Групи радянських військ у Польщі, Угорщині, Німеччині.

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медаль «За доблесну працю».

Після демобілізації працював у колгоспі ім. XVIII партз'їзду. 1951–1999: слюсар-монтажник, авіамоторист, слюсар-складальник літальних апаратів, слюсар-інструментальник на ХАЗі.

Помер 6.03.2007.

БЕЗУГЛОВ Костянтин Юхимович, 1909, м. Вовчанськ Харківської обл. Полковник, ком. 283 винищ. ад.

У 1929 закінчив Вовчанську профтехшколу. Працював токарем на з-ді «Металолампа», м. Москва.

У листоп. 1931 призваний до лав ЧА Московським МВК. У 1932 закінчив школу мол. авіаспеціалістів, у 1932 – курси льотчиків-спостерігачів, у 1939 – Читинську авіашколу льотчиків, у 1940 – Качинську авіашколу льотчиків ім. М'ясникова.

24.06.1941–22.07.1941: Захід. фр., 170 винищ. ап, ком. ае. Жовт. 1944–9.05.1945: 1-й Білорус. фр., 67 гв. винищ. ап, підполковник, ком. ап.

Ордени: Червоного Прапора (три), Вітчизняної війни I ст., медалі: «За визволення Праги», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

У 1956 звільнений у запас.

Помер 29.05.1990 у м. Харків.

БЕЗЮМКІН Свирид Іванович, 1906, с. Стужень Мантуровського р-ну Курської обл., РФ. Підполковник інтендант. служби, заст. ком. танко-самохідного полку.

Працював слюсарем-складальником на металургійному з-ді в м. Донецьк.

У 1928 закінчив полкову школу мол. керівного складу при 1 кп у м. Хмельницький. Проходив службу в Українському, Київському та Далекосхідному ВО.

9.08.1945–3.09.1945: Далекосхід. фр., 30 військ.-топографічний загін, капітан, нач. адмін.-господар. частини.

Ордени: Червоної Зірки, Червоного Прапора, Леніна, медаль «За перемогу над Японією».

У 1955 звільнений у запас. Працював нач. житлово-комунального відділу ін-ту «Гипрококс», головою правління садівницького товариства «50 років Жовтня».

Помер 28.04.1986 у м. Харків.

БЕРЕЖНИЙ Тимофій Іванович, 1916, м. Дергачі Харківської обл. Лейтенант, ком. взв. зв'язку 210 сп 84 сд. Інвалід війни.

10.12.1937 призваний до лав ЧА Дергачівським РВК. 20.08.1943 мобілізований. Жовт. 1943 – січ. 1945: 2-й, 3-й Укр. фр., 201 сп 84 Харківської сд, ком. взв. зв'язку. 5.01.1945 тяжко поранений на тер. Угорщини.

Орден Вітчизняної війни II ст.

У трав. 1945 звільнений у відставку. Працював сантехніком у ремісничому училищі № 24 Міністерства Трудових резервів, м. Дергачі.

БЕРЕЗНИКОВА Лідія, 1922.

25 черв. 1941 р. 19-річна студентка філологічного ф-ту, медсестра запасу Лідія Березникова була направлена в один з евакогоспіталів 50-ї армії. Бойове хрещення отримала під Тулою. Про ці дні Л. П. Березникова розповідала: «Перші місяці війни, бої під Тулою і Москвою згадуються суцільним безконечним гуркотом артилерійського обстрілу, темрявою безсонних ночей. Спали уривками. Впадеш десь, годину-дві поспиш – і знов на чергування. Працювали в будь-яких умовах і під час обстрілу: поранених не можна кинути. Вони безпорадні...». З фронтовим госпіталем Л. Березникова брала участь у звільненні від гітлерівських окупантів Білорусі, Польщі. Нелегка праця хірургічної сестри була відзначена медаллю «За бойові заслуги» і знаком «Відмінник санітарної служби». Її ратний шлях закінчився в Східній Пруссії. Повернувшись до університету після війни, Л. П. Березникова продовжила навчання, стала ватажком комсомольської організації вузу, доцентом кафедри російської літератури.

БЄГУН Георгій Потапович, 1917, м. Сімферополь, Крим. Майор, інспектор з технічної безпеки виробничо-тех. відділу 36 окр. залізн. бр., м. Харків.

У 1937 закінчив Севастопольський будівельний технікум за спеціальністю техніка-будівельника цивільних споруд.

Трав. 1937 – черв. 1938: технік-будівельник будівельної ділянки № 1, ст. Муром Казанської залізниці.

У 1941 екстерном склав іспити на мол. лейтенанта запасу при 7 залізн. бр., м. Хабаровськ. 26.01.1943–20.03.1945: Калінінський, 1-й Прибалт. фр., 35 окр. столярний б-н, 45 віднов. залізн. б-н 6 залізн. бр., ком. взв., технік старший.

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бездоганну службу» I ст.

У черв. 1956 закінчив КУОС при Військово-залізничному училищі за спеціальністю «Колійне господарство». 12.07.1961 звільнений у запас. Працював техніком, інженером в Управлінні Південної залізниці, м. Харків.

Помер 18.03.1977 у м. Харків.

БЄЛЄЗНИЙ Федір Логвинович, 1917, с. Мачухи Полтавського р-ну Полтавської обл. Капітан, викладач Донецького військ. індустріального інституту. Інвалід війни.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

Серп. 1941 – верес. 1941: курсант Сумського артучилища, м. Чугуїв Харківської обл. Верес. 1941 – серп. 1942: слухач Московської військ.-інж. академії ім. Куйбишева. Верес. 1942 – квіт. 1943: Чорноморська Група військ Закавказ. фр., 1 окр. сб 51 окр. сбр, нач. інж. служби. У квіт. 1943 під час боїв поранений, перебував на лікуванні в арм. госпіталі № 4536. Лип. 1943 – 1944: у розпорядженні нач. відділу кадрів Управління тилу Північ.-Кавказ. фр., диспетчер відділення заготівель; у розпорядженні нач. інж. військ Північ.-Кавказ. фр., окр. Примор. А, нач. польового складу мін.

Викладав у Харківському ін-ті інженерів залізн. транспорту, у Донецькому індустріальному ін-ті. У 1950 звільнений у запас. Працював мотористом на ХТЗ, кінооператором у Харківському НДІ протезування, ортопедії та травматології

ім. професора Ситенка, фотографом на Харківському з-ді електроапаратури.

Помер.

БЄЛОВ Василь Павлович, 1916, Львівська обл. Політрук. Інвалід війни.

До війни закінчив 7 класів.

У черв. 1941 призваний до лав ЧА. Півд.-Захід. фр., 6 А, політрук.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні.

БЄЛОВ Микола Андрійович, 1920, с. Рублівка Чигиринського р-ну Черкаської обл. Ст. лейтенант, штурман-бомбардир корабля 226 гв. важко-бомбард. ап дальньої дії. Інвалід війни.

У 1938 закінчив 10 класів СШ, с. Погреби Глобинського р-ну Полтавської обл., у 1939 – 1-й курс Харківського авіатехнікуму, у листоп. 1940 – Харківське авіаучилище штурманів за спеціальністю льотчика-спостерігача, у 1943 – Краснодарське об'єднане військ.-авіаційне училище.

15.02.1943–9.05.1945: 9 зап. ап МПО, м. Казань; 46 зап. ап. Резерв ВПС МПО при 378 ае зв'язку, стрілець-бомбардир; 576 авіац. окр. арм. ескадрилья зв'язку, штурман ланки. У січ. 1945 був поранений.

Ордени: Червоного Прапора, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За відвагу», «За взяття Берліна», «За визволення Праги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

26.11.1953 звільнений у запас. У 1961 закінчив Харківський ін-т радянської торгівлі за спеціальністю «Товарознавець».

Працював ст. викладачем кафедри товарознавства харчових продуктів і мікробіології в Харківському ін-ті громадського харчування.

Помер 28.02.1989 у м. Харків.

БЄЛОВ Петро Маркелович, 1923. Лейтенант. Інвалід війни.

Учасник Другої світової війни: 41 сд (274 сд) 69 А.

Ордени: Вітчизняної війни I ст., Червоної Зірки, медалі: «За оборону Москви», «За оборону Сталінграда», «За відвагу», «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», польські медалі «Медаль за Варшаву 1939–1945 рр.», «Медаль Перемоги і Свободи».

Після війни проживав у м. Оренбург, РФ.

БЄЛОГУРОВ Семен Іванович, 1923, Куп'янський р-н Харківської обл.

У 10 років залишився сиротою і потрапив до Дитячого будинку в Шевченківському р-ні. Там отримав семирічну освіту, а потім пішов вчитися до Харківського ФЗУ на арматурника.

«После окончания училища прадедушка был направлен в Полтаву на строительство авиационного завода. Там его и застала война. В июне 1942 г. Семена Ивановича призвали в армию. После окончания трехмесячных курсов радиотелеграфистов он попадает в 10-й танковый корпус, где становится радистом-пулеметчиком. Семен Иванович принимал участие в боях за освобождение Старобельска, Красного Лимана, Доброполья, Красноармейска и др. населенных пунктов. Но самым страшным был бой под Прохоровкой на Курской дуге. В том бою в танк Семена Ивановича попал снаряд, тридцать осколков которого вошли в тело танкиста. Он успел выскочить из объятой пламенем боевой машины и пробежать еще 50 м. Очнулся прадедушка от голоса медсестры, которая несла его на себе почти 3 км до санитарной машины. Около трех месяцев Семен Иванович провел в госпитале в Уфе, перенес несколько операций, но семь осколков так и остались в его теле. После выписки он снова просился на фронт, но из-за состояния здоровья врачи ему отказали. Прадедушка вернулся в Харьков, а позднее – в Балаклею отстраивать разрушенные заводы, где и проработал всю свою жизнь, за что получил медаль «Ветеран труда». Там же

после войны и нашла его самая ценная медаль «За отвагу» за участие в Курской битве. А также был отмечен и другими наградами: орденами Отечественной войны I ст., «За мужество», медалями «За победу над Германией», «50 лет Курской битвы», девятью юбилейными».

Восемь правнуков

БЄЛОУСОВ Петро Пилипович, 1912, с. Бєлоусове Режевського (кол.) р-ну Свердловської обл., РФ. Підполковник, пом. комбата з господарчої частини, нач. господарчої частини 66 окр. б-ну аеродромно-технічного забезпечення ап 86 ад 43 ПА.

У 1932 закінчив 2 курси школи тракторосцентру «Тракторовуч», м. Реж Свердловської обл., у 1935 – екстерном Омське піхотне училище. У 1937 екстерном склав іспити за 7 класів НСШ, м. Камишлов Свердловської обл.

22.06.1941–9.05.1945: Захід. фр., 227 окр. д-н 45-мм гармат 186 сд 22 А, пом. ком. д-ну; Калінінський фр., 130 окр. сбр, пом. ком. окр. артд-ну 76-мм гармат, нач. продфуражного постачання бр.; 1-й, 3-й Прибалт., 2-й Білорус. фр., 154 сд, пом. ком. полку; 65 окр. арм. загороджувальний загін, заст. ком.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», польська «Медаль Перемоги і Свободи». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

6.11.1953 звільнений у запас. Працював майстром у Харківському тролейбусно-трамвайному депо.

Помер 28.02.1988 у м. Харків.

БІДЕНКО Іван Микитович, 1920. Інвалід війни.

У молоді роки працював в одному з колгоспів Алматинської обл., Казахстан. У 1940 призваний на службу до лав ЧА в Новосибірський ВО.

У черв. 1941 полк, у якому служив Біденко, виїхав на літні навчання у військовий табір м. Бійськ Алтайського краю, де і застала звістка про напад Німеччини. 28.06.1941 їх направили до Москви, звідти – на оборону Києва. Потім Іван Микитович воював поблизу міст Твер, Ленінград. Обороняв Москву. Був поранений і контужений. Після повернення до лав воював в Україні, Білорусі. Особливо запам'ятались бої поблизу міст Гомель, Жлобин, Рогачов, Калінінград. Закінчив свій бойовий шлях у Східній Пруссії.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., «За мужність» III ст., медалі: «За відвагу», «За бойові заслуги», «За взяття Кенігсберга», «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Отримав шість подяк від Верховного Головнокомандувача.

Помер 28.05.2011.

БІЛИК Василь Панасович, 1918, м. Харків. Лейтенант, ком. взв. управління 1197 гауб. артп РГК. Інвалід війни.

У 1940 закінчив Одеське училище.

Листоп. 1941 – лип. 1943: Півд.-Захід., Захід., Волхов. фр., 168 гауб. артп РГК, ком. вогневого взв.; 1197 гауб. артп РГК, ком. взв. управління. У лип. 1942 був поранений, ЕГ № 3956, смт Вахруші Слободського р-ну Кіровської обл., РФ.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

9.07.1943 звільнений у запас через хворобу. Працював зав. магазину № 9 при Мереф'янському зміщторзі, ст. виконробом у Харківському БМУ тресту «Полтаваелектромережобуд».

Помер 5.01.1991 у смт Покотилівка Харківського р-ну Харківської обл.

БІЛИК Іван Мойсейович, 1915, Новоіванівка Близнюківського р-ну Харківської обл. Лейтенант, ком. взв. ПТР, Харківський ВО.

У 1931 закінчив 7 класів у с. Олександрівка Близнюківського р-ну. Трудо-

ву діяльність розпочав у 1932 обліковцем польових бригад у радгоспі ім. XVII партз'їзду смт Близнюки, рахівником, гол. бухгалтером райзаготконтори «Головмолоко», м. Лозова, м. Богодухів.

У 1941 мобілізований до лав ЧА Лозівським РВК Харківської обл. 16.09.1944–14.01.1945: 1-й Білорус. фр., 137 гв. сп 47 гв. сд, 8 гв. А, ком. взв. У серп. 1944 закінчив Свердловське військ.-піхотне училище за спеціальністю ком. стрілецького взв. У 1944 був поранений, ЕГ № 282, м. Брест, Білорусь. 14.10.1944 – тяжко поранений.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

5.11.1945 звільнений у запас. Працював технологом, управляючим Лозівської райзаготконтори «Головмолоко».

Помер 29.04.1991 у м. Ізюм Харківської обл.

БІЛИШКО Іван Ілліч, 1918, с. Миргородщина Козельщинського р-ну Полтавської обл. Майор інтендант. служби, нач. відділу зберігання.

У 1939 закінчив Кременчуцький технікум механізації сільського господарства Полтавської обл., у 1941 – Пушкінське військ. автомобільно-технічне училище.

Лип. 1941 – верес. 1941: Північ.-Захід³. фр., 394 окр. зеніт. артд-н 235 сд, лейтенант, ком. паркового взв. 29.09.1941 під час боїв у р-ні м. Валдай Новгородської обл. тяжко поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 3149 у м. Перм та у військ. санаторії «Архангельське» у Саратовській обл. Після лікування працював на військ. складі.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1951 закінчив Казанську вищу офіцерську тех. бронетанкову школу, Татарстан. У 1968 звільнений у запас. Працював військпредставником у військпредставництві № 4165, м. Харків, ст. інструктором з пожежної профілактики Харківського ВО «Електропобутприлад».

Помер 28.05.1986 у м. Харків.

БІЛІЧЕНКО Григорій Григорович, 1913, с. Бригадирівка Балаклійського р-ну Харківської обл. Ст. лейтенант, нач. 4-ї частини Уразовського РВК Бєлгородської обл., РФ.

Працював у колгоспі ім. 1-го Травня Овруцького р-ну Житомирської обл., майстром по металу на Краматорському машинобудівному з-ді Донецької обл.

У листоп. 1935 призваний до лав ЧА Слов'янським РВК Донецької обл. Навчався у полковій школі, на курсах мол. лейтенантів.

30.12.1942–8.08.1943: Волхов. фр., 73 окр. мор. сбр 2 Уд. А, ком. стр. роти; Півд.-Західн. фр., 367 сп 27 А, ком. стр. роти. Під час боїв 14.01.1943 та 8.08.1943 був поранений. У груд. 1942 закінчив курси «Выстрел», Москва-Тушино.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1946 звільнений у запас. Працював інспектором у Орджонікідзевському райфінвідділі м. Харків, токарем на ХТЗ, у колгоспі ім. Жданова Шевченківського р-ну.

Помер 3.05.1992 у с. Олександрівка Шевченківського р-ну Харківської обл.

БІЛОБОРОДЬКО Григорій Михайлович, 1910, м. Харків, Журавлівка. Лейтенант.

У 1935 був направлений заводом на Далекий Схід.

У 1942 призваний до лав ЧА. Брав участь у боях за оборону м. Москва. Війну закінчив на р. Ельба.

Медалі: «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Працював на з-ді, Далекий Схід.

БІЛОКОНЬ Федір Іванович, 1919, с. Вище Солоне Борівського р-ну Харківської обл.

У 1937 закінчив 10 класів у м. Барвінкове, у 1939 – Харківське військ. училище.

1939–1962: проходив службу в Рад. А. Учасник війни з Японією, офіцер Тихоокеанського флоту.

Орден Червоного Прапора, медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після виходу в запас у 1962, працював у відділі кадрів, товарознавцем у Ізюмській райспоживспілці, а також охоронцем у Ізюмському відділенні Держбанку.

БІРЬОВ Павло Григорович, 1922, с. Верхній Бишкин Первомайського р-ну Харківської обл.

Призваний до лав ЧА Первомайським РВК Харківської обл.

1942–1945: 93 сп 333 сд, кулеметник стрілецької роти. Під вогнем противника відремонтував кулемет і знищив близько 20 гітлерівців, за що отримав медаль «За відвагу». Був поранений під час визволення міст Барвінкове, Харків, Кривий Ріг Дніпропетровської обл. Лікувався у госпіталі в м. Запоріжжя. У 1944 був поранений у легеню, лише у 1948 лікарі дістали з його тіла кулі.

Орден Вітчизняної війни I ст., медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «Захиснику Вітчизни», Жукова.

Після війни повернувся у рідне село. Незважаючи на інвалідність, працював у колгоспі ім. Будьонного нач. пожежної охорони, сторожем.

БІХШТЕЙН Абрам Аронович, 1910, м. Херсон. Технік-лейтенант, радіотехнік 61 окр. б-ну зв'язку. Інвалід війни.

Працював слюсарем на Харківському електромеханічному з-ді. У 1938 закінчив Харківський педінститут.

1938–1940: строкова служба в лавах ЧА. 25.06.1941 мобілізований Ленінським РВК м. Харків.

Лип. 1941 – серп. 1941: Захід. фр., 457 сп 229 сд 12 А, ком. взв. зв'язку. 20.08.1941 поранений під час боїв на тер. Смоленської обл., перебував на лікуванні в ЕГ № 3668 у м. Ташкент, Узбекистан. Квіт. 1942 – трав. 1945: Брянський, Центр., 1-й Укр., 4-й Укр. фр., 61 окр. б-н зв'язку 8 сд, радіотехнік.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За бойові заслуги».

У верес. 1945 звільнений у запас. 1945–1948: аспірант Харківського педінституту. Працював учителем історії, завучем Дергачівської СШ № 3 робітничої молоді Харківської обл.

Помер 3.06.1995 у м. Харків.

БЛАГОЙ Григорій Іванович, 1905, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

Берез. 1943 – трав. 1945: 21 атп, водій.

Орден Вітчизняної війни II ст., ювілейні медалі. Трудові нагороди: медаль «За доблесну працю».

БЛАЖЕВИЧ Петро Іванович, 1922, м. Омськ, РФ. Капітан, заст. штурмана ае 11 окр. розвід. ап 24 ПА.

У 1940 закінчив 2 курси механічного факультету Омського річкового технікуму. У січ. 1941 добровільно став до лав ЧА.

Січ. 1941 – груд. 1944: курсант Канської військ.-авіац. школи стрільців-бомбардирів, м. Красноярськ, Київського військ. училища зв'язку ім. Калініна, Харківської військ.-авіац. школи стрільців-бомбардирів, м. Красноярськ, слухач військ.-авіац. училища розвідників ВПС ЧА.

Груд. 1944 – трав. 1945: 1-й Прибалт., 3-й Білорус. фр., 11 окр. розвід. авіац. Вітебський Червонопрапорний ордена Кутузова полк, мол. лейтенант, льотчик-спостерігач.

Медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні. За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

Проходив службу у Прибалтійському ВО. У 1950 закінчив курси з підготовки екіпажів розвідників ВПС при Харківському вищому авіаучилищі штурманів. У 1958 звільнений у запас. 1960–1984: машиніст, ст. машиніст на 8-му підшипниковому з-ді м. Харків.

Помер 1.02.1994 у м. Харків.

БЛИЗНЮК Микита Якович, 1905, с. Циркуни Харківського р-ну Харківської обл.

У 1943 призваний до лав ЧА Харківським РВК Харківської обл. Рядовий, артилерист.

Медаль «За відвагу».

У 1945 демобілізований. Працював робітником у НДІ фармації.

Помер у 1970 у м. Харків.

БЛІАДЗЕ Шота Миколайович, 1924, с. Ахалдаба Боржомського р-ну, Грузія. Інвалід війни.

1941–1945: 16 окр. гірськострілецька бр., капітан І рангу, інженер.

Нагороджений орденами та медалями.

У 1945 демобілізований.

Після війни закінчив електротехнічний факультет Тбіліського політехнічного ін-ту та Військово-морську академію кораблебудування і озброєння ім. А. М. Крилова. Потім був військпредставником у Владивостоці, Сєверодвінську. Із 1965 працював на різних підприємствах ВПК Харкова. Брав участь у випробовуваннях радянського атомного підводного човна проекту 627 К-3 «Ленінський комсомолець». Був удостоєний багатьох урядових нагород, в тому числі пам'ятної медалі «100 років підводним силам».

Ш. М. Бліадзе – автор книги спогадів «Моє життя, як швидка Кура».

БЛІНОВ Семен Іванович, 1904, м. Нижні Серги Нижньосергінського р-ну Свердловської обл., РФ. Підполковник, ст. викладач, Чугуївське військ.-авіац. училище льотчиків, 69 ПА.

У 1921 закінчив 8 класів. Із 1922 працював діловодом. 1924–1926: курсант Радпартшколи; зав. парткабінету окружкому ВКП(б), м. Єкатеринбург; штатний пропагандист, зав. агітаційно-пропагандистського відділу Первоуральського окружкому ВКП(б) Свердловської обл. У 1931 закінчив Московську академію комуністичного виховання, у 1943 – курси удосконалення політскладу, м. Красноуфимськ, РФ.

20.08.1941–9.05.1945: Волхов., Прибалт. фр., 146 сп 44 сд, агітатор полку, агітатор політвідділу див.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Ленінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

30.11.1957 звільнений у запас. Працював майстром холодильних установок Харківського медичного складу № 1099.

Помер 29.03.1990 у м. Чугуїв Харківської обл.

БЛУВШТЕЙН Михайло Ілліч, 1912, м. Харків. Підполковник, ст. пом. нач. розвідки штабу 122 гв. мсд.

Працював кур'єром, пом. електромонтера у дорожньо-транспортному відділі Південної залізниці. У 1932 закінчив вечірній робітфак ім. Котлова у м. Харків, у 1934 – один курс Харківського інженерно-будівельного ін-ту. Працював у Харківському облфототресті.

У 1937 призваний до лав ЧА Ленінським РВК м. Харків. У 1939 закінчив Ленінградське військ.-політ. училище.

22.06.1941–17.08.1941: Північ.-Західн. фр., 23, 28 тд, ст. інструктор політвідділу. 15.05.1942–15.03.1944: Степ., Воронез., 1-й Укр. фр., 93 окр. тбр, заст. ком. бр. з господар. частини. У лип. 1944 закінчив Академічні чотиримісячні КУОС при Військ. академії бронетанкових і механізованих військ ЧА ім. Сталіна, м. Москва. 10.03.1945–9.05.1945: 1-й Укр. фр., 1727 самохід. артп (пізніше 424 гв. самохід. артп) 6 мк, майор, нач. штабу полку. Під час боїв

був поранений 29.06.1941 на тер. Литви та 17.08.1941 поблизу м. Новгород, РФ.

Ордени: Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За взяття Берліна», «За визволення Праги». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

У 1954 закінчив Військ. академію бронетанкових і механізованих військ Рад. А ім. Сталіна, м. Москва. У 1960 звільнений у запас. Працював ст. інженером у Дзержинському райжитлоуправлінні м. Харків.

Помер 13.08.1993 у м. Харків.

БОБИЛЬОВ Микола Олександрович, 1913, с. Піски Борисоглебського р-ну Воронезької обл., РФ. Полковник, ст. викладач військкафедри Харківського гірничого ін-ту.

У 1931 закінчив школу колгоспної молоді, у 1933 – вечірній робітфак при паровозоремонтному з-ді, м. Ташкент, Узбекистан. Працював на паровозоремонтному з-ді «Красный Восток», м. Ташкент, Узбекистан, зав. хати-читальні, с. Піски.

20.11.1933 добровільно вступив до лав ЧА, Октябрський РВК м. Ленінград, РФ. У 1936 закінчив 2-у Ленінградську артшколу, нормальний курс.

9.08.1945–3.09.1945: 1-й Далекосхід. фр., 1122 артп 222 корпусної Червонопрапорної артбр 15 ск, заст. ком. полку.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1950 закінчив Вищу офіцерську артилерійську школу. 19.03.1959 звільнений у запас. Працював інженером у Харківському ін-ті «Діпросталь», нач. штабу ЦО Всесоюзного науково-дослідного і проектного ін-ту.

Помер 4.11.1989 у м. Харків.

БОБРИНЕЦЬ Раїса Герасимівна, 1921.

У 1939 закінчила 10 класів СШ у Харкові і вступила до мединституту. На початок війни закінчила два курси. У роки війни – хірургічна медсестра хірургічного взводу медико-санітарного б-ну 8 гв. Червонопрапорної ордена Суворова пов.-десантної див.

Зі спогадів: «В своем медсанбате мы принимали раненых. Оперировали и лечили их. Света не было. Освещались светильниками из снарядных гильз, заправленных горючей жидкостью с опущенным в нее фитилем. Работали двумя бригадами. Одна продвигалась вперед непосредственно вслед за действующим десантированным воинским подразделением, принимала и проводила первичную обработку раненых, вторая заканчивала обработку и отправляла раненых в тыл. Однажды (это было 1 мая 1944 г.) вторая бригада в своих палатках попала под бомбежку, и нашей первой бригаде пришлось трое суток спасать и раненых в бою, и своих коллег-медиков, пострадавших от бомбежки. Мы не выходили из операционной все трое суток. Помню, как на третьи сутки я давала наркоз раненому во время операции и сама засыпала вместе с оперируемым…

...Во время форсирования Днепра, когда мы уже переправлялись на другой берег, налетела немецкая авиация и разбомбила переправу и переправлявшиеся за нами – и люди, и техника – оказались в воде, которая стала красной от крови.

В апреле 1945 г. заболела малярией, но работу приходилось продолжать. Уходила только тогда, когда температура доходила до 40°.

Победу встретила в Чехословакии. Чехи нас поздравляли, дарили цветы, угощали. Работы стало меньше, раненых почти не поступало, но все равно были больные, нуждавшиеся в медицинской помощи. И мы ее оказывали, но уже не в палатках, а в домах. А палатки свернули».

Після закінчення війни Раїса Герасимівна продовжила навчання у Харківсько-

му медінституті, який закінчила у 1949, і була направлена до Хмельницької обл., де працювала дільничним лікарем до 1958. Повернувшись до Харкова, працювала дільничним терапевтом 2-ї міської поліклініки, лікарем швидкої допомоги. Із 6.03.1969: зав. терапевтичним відділенням медсанчастини № 2 Харківського фізико-технічного інституту, де працювала до 2.03.2000.

За участь у бойових діях нагороджена орденами Вітчизняної війни II ст., «За мужність» III ст., медалями «За бойові заслуги», «За взяття Відня», за трудову діяльність – медаллю «Ветеран праці», вищою нагородою Товариства червоного хреста України – медаллю Пирогова.

БОБРИЦЬКИЙ Михайло Матвійович.

Зі спогадів: «В сентябре 1943 г., когда Краснокутский р-н освободили от фашистов, нас, новобранцев, направили в Ахтырку, в школу снайперов. После учебы мне выпала честь служить в 8-й гв. армии В. И. Чуйкова. Был тогда я молод и горяч, врага ненавидел люто и промашки не давал. Наш 1-й Белорусский фронт находился в районе Вислы. А у снайпера какая жизнь? Сидишь в засаде, боишься шевельнуться, ждешь «клиента». Обо всем передумаешь в эти минуты: и село родное вспомнишь, и отца с матерью, и дивчину любимую. Стояли мы в обороне, готовились к большому наступлению. Я попросился в засаду. До рассвета пробрался на нейтральную полосу, оборудовал огневую позицию и тщательно замаскировался. Смотрю: утречком из соседнего села выезжает немецкая полевая кухня. Повар понукает лошадку, а два солдата идут сбоку. Я уложил их одного за другим, но повар сбежал в кусты. Немного поразмыслив, я послал пулю в котел с завтраком, и вся еда оказалась на земле. Немцы открыли огонь из минометов, но я уже был в безопасном месте. Так утром 24 октября 1944 г. немецкий батальон остался несолоно хлебавши. На подступах к Берлину получил ранение. Но после выздоровления вернулся в этот город, где прослужил еще 5 лет. Сохранилось письмо, которое командир в/ч послал моим родителям. Он благодарил их за то, что «воспитали замечательного воина, гражданина, стойкого патриота». Не скрою, мне сегодня приятно, что моим близким пришло такое письмо. А в 1950 г. я и сам прибыл на Краснокутчину, в родное село Городнее. Снял форму и взялся за учебу, догонял то, что не успел из-за войны. Мне стукнуло 45, когда я поступил в сельскохозяйственный институт. Потом трудился в Глобовском совхозе управляющим отделения. К боевым наградам – двум медалям «За отвагу» и «За победу над Германией» – добавились орден Трудового Красного Знамени и медаль «За трудовую доблесть».

БОБРУСЬ Андрій Федорович, 1923, с. Іванівка Шевченківського р-ну Харківської обл. Лейтенант, ком. взв. Інвалід війни.

У 1942 призваний до лав ЧА Михайловським (кол.) РВК Воронезької обл.

Січ. 1942 – черв. 1942: 1920 зап. полк, курсант полкової школи. Черв. 1942 – серп. 1943: 1170 сп 348 сд, ком. взв ПТР. У серп. 1943 тяжко поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 1503 у м. Новосибірськ, РФ.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1952 закінчив річні курси бухгалтерів у м. Вовчанськ. Працював рахівником у колгоспі «Привіт», у колгоспі «Хвиля революції» Шевченківського р-ну Харківської обл.

Помер 3.09.1989 у с. Іванівка Шевченківського р-ну Харківської обл.

БОГАТИРЬОВ Володимир Андрійович, 1926, сел. Новий Абинського р-ну Краснодарського краю, РФ. Майор, військком Іловлинського РВК Волгоградської обл.

Працював у колгоспі ім. Ворошилова Тахтамукайського (кол.) р-ну Краснодарського краю.

У квіт. 1944 призваний до лав ЧА.

25.08.1944–9.05.1945: 1-й Укр. фр., 189 сп 329 сд 3 гв. А, ком. відділення.

Медалі: «За відвагу» (дві), «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За визволення Праги». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У серп. 1945 закінчив курси мол. лейтенантів, у 1947 – Іркутське училище зв'язку, у 1947 – Мурманське війск. училище зв'язку. Перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині. У 1974 звільнений у запас.

Помер 24.06.1996 у м. Балаклія Харківської обл.

БОГАТИХ Євген Митрофанович, 1923.

«Курсантом Киевской авиационной спецшколы № 13 встретил начало войны Евгений Богатых, который еще в 1939 г., 16-летним, установил всесоюзный юношеский рекорд в плавании на 50 м вольным стилем. Когда враг приближался к Киеву, спецшколу эвакуировали в Свердловск, и Богатых стал курсантом танкового училища. В марте 1944 г. в лейтенантских погонах он прибыл в одну из частей Прибалтийского фронта. Командовал танком, самоходной артиллерийской установкой. 23 сентября в боях за Ригу был тяжело ранен, и День Победы встречал на госпитальной койке. Из армии Евгения Митрофановича «списали» инвалидом III группы. Но сумел возвратиться в спорт, не один год отстаивал честь облсовета «Динамо» и сборной города на соревнованиях по плаванию и водному поло, был тренером. Стал кадровым офицером МВД, подполковником. В течение ряда лет Е. Богатых руководил пионерлагерем «Динамо», преподавал в высшем училище физической культуры № 1. Продолжал писать свои волнующие, берущие за живое стихотворные повести о войне».

БОГДАН Яків Якович, 1915, смт Андріївка Балаклійського р-ну Харківської обл. Капітан, політрук роти 137 гв. сп 47 гв. сд. Інвалід війни.

У 1936 закінчив робітфак при Мелітопольському ін-ті інженерів механізації сільського господарства. 1937–1938: курсант політшколи і школи мол. командирів 7 артп, м. Дніпропетровськ.

25.07.1941–18.08.1944: Захід. фр., 473 сп 451 сд 49 А, заст. політрука; Сталінград., 3-й Укр., 1-й Білорус. фр., 137 сп 47 сд 8 А, політрук роти, заст. ком. б-ну з політчастини. Дістав чотири поранення, одне з них тяжке.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., Вітчизняної війни I ст. За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

30.10.1946 звільнений у запас. Працював головою Андріївської селищної ради Балаклійського р-ну, касиром у Балаклійській ощадкасі.

Помер 29.04.1990 у смт Андріївка Балаклійського р-ну Харківської обл.

БОГДАНОВ Микола Степанович, 1910, м. Волгоград, РФ. Ст. технік-лейтенант, нач. ПММ, 28 окр. радіотех. б-н ПСОЗ 48 ПА.

У 1927 закінчив 7 класів Хорольської СШ Полтавської обл., у 1930 – Хорольську професійно-технічну школу, у 1935 – 9-ту школу ВПС м. Харків. 1936–1941: головний механік Харківського державного велозаводу.

10.11.1941–9.05.1945: Брянський, Воронез., 1-й Укр. фр., 30 раб 2 ПА; Півд.-Захід., 3-й Укр. фр., 30 раб 17 ПА, нач. відділу спецслужби; 1-й Укр. фр., 35 бао 2 ПА, нач. ПММ.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За визволення Праги», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

23.07.1954 звільнений у запас. Працював інженером з обладнання на Харківському велосипедному з-ді.

Помер 9.01.1990 у м. Харків.

БОГОЛЄПОВ Юрій Костянтинович, 1918, с. Волчки Петровського р-ну Тамбовської обл., РФ. Капітан I рангу, заст. ком. по тилу, Біломорська ВМБ Північного флоту.

1926–1933: учень СШ, м. Новгород. У 1936 закінчив в'язально-трикотажний технікум, м. Івантєєвка Московської обл., у 1937 – 10 класів Московської СШ, у 1939 – 2 курси Московського ін-ту кольорових металів, у 1941 – Вище військ.-морське училище ім. Фрунзе.

27.12.1941–9.05.1945: Північ. флот, окр. артд-н 72 мор. сбр, ст. ад'ютант, ком. вогневого взв.; СКР «Ураган», Північ. флот, дублер ком. БЧ–II.

Орден Червоної Зірки, медаль «За оборону Радянського Заполяр'я». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

8.12.1967 звільнений у запас. Працював нач. Харківського виробничого управління водопровідно-каналізаційного господарства, інженером в Ізюмському виробничому управлінні водопровідно-каналізаційного господарства.

Помер 9.03.1993 у м. Харків.

БОГУСЛАВСЬКИЙ Микола Андрійович, 1906, м. Харків. Гв. старшина.

Закінчив 4 класи.

1928–1931: у складі 149 артп. У 1939 мобілізований, 113 автобаза.

1942–1943: 113 автобаза; 149 бронетанковий полк, ст. шофер. У 1945 перебував на лікуванні в ЕГ № 0627.

Медалі: «За відвагу», «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні. Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Працював водієм на автобазі № 2001.

БОГУТО Сергій Григорович, 1914, с. Сильченкове Талалаївського р-ну Чернігівської обл. Майор, заст. ком., штурман ае.

9.08.1945–3.09.1945: 2-й Далекосхід. фр., 583 винищ. ап 296 винищ. ад 10 ПА.

Ордени: Червоної Зірки, Червоного Прапора, медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Японією». За вислугу років: орден Червоної Зірки.

Помер 28.12.1988.

БОЙКО Дмитро Якович, 1910, с. Цвітне Олександрівського р-ну Кіровоградської обл. Підполковник інтенд. служби, пом. нач. окружного Будинку офіцерів з АГЧ, м. Мінськ, Білорусь.

У 1925 закінчив 4 класи. 1925–1929: робітник, кустар, с. Цвітне. У 1930 закінчив Одеський кінотехнікум за спеціальністю кіномеханіка. 1930–1931: кіномеханік, м. Черкаси, 1932 – кіномеханік звукового кіно у кінотеатрі, м. Єнакієве Донецької обл.

22.06.1941–9.05.1945: Півд.-Захід., Дон., Сталінград., Білорус. фр., склад НКО № 292, нач. складу. Білорус. фр., фронтова розпорядча станція № 13, ст. пом. нач. з військ.-технічного постачання.

Ордени Червоної Зірки (два), медалі: «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», польська «За Варшаву 1939–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

28.09.1954 звільнений у запас. Працював інструктором зі спорту та праці у Київському окружному Будинку офіцерів.

Помер 1.09.1987 у м. Харків.

БОЙКО Костянтин Іларіонович, 1915, м. Слов'янськ Донецької обл. Підполковник. Інвалід війни.

У 1939 закінчив КУКС при Харківському училищі зв'язку, у квіт. 1945 – академічні курси удосконалення при Військ. академії моторизації і механізації (ВАММ) РСЧА ім. Сталіна, м. Москва.

Черв. 1941 – верес. 1944: Півд., Брянський, Дон., Степ., 1-й Білорус. фр., 50 тд 150 тбр, ком. взв., ком. б-ну; 23 тбр 9 тк, ком. бр. У 1942 контужений поблизу м. Воронеж, РФ, тричі поранений.

Ордени: Червоного Прапора, Олександра Невського (два), Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За оборону Сталінграда».

Резерв провідників ст. Харків Південної залізниці, електромеханік.

Помер 7.08.1990.

БОЙКО Петро Родіонович, 1902, с. Гнідинці Варвинського р-ну Чернігівської обл. Підполковник, секретар парткому Управління 10 дорожньо-буд. див.

У 1931 закінчив дворічну радянську партшколу II ст. у м. Баку, Азербайджан. Із 1934 обіймав партійні посади у різних структурах Новохоперського р-ну Воронезької обл.

У верес. 1941 мобілізований до лав ЧА Новохоперським РВК Воронезької обл.

Верес. 1941 – трав. 1945: Західф. фр., 25 гауб. артп 7 гв. сд, військком артд-ну; 18 окр. гв. мінд-н 7 гв. сд, військком мінднну; 1 гв. винищ. протитанк. д-н 7 гв. сд, заст. ком. артд-ну з політчастини; 1-й Прибалт., 3-й Білорус. фр., 1990 зеніт.-артп 67 зеніт.-артд РГК, майор, заст. ком. полку з політчастини. У верес. 1943 закінчив піврічні Вищі курси удосконалення політскладу, м. Москва.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ст., медалі: «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За взяття Кенігсберга». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У 1953 закінчив вечірній університет марксизму-ленінізму при Калінінському Будинку офіцерів, м. Твер. У 1956 звільнений у запас. Працював інспектором з кадрів у Харківському міськкоопторзі, машиністом у «Харківводопровід».

Помер 19.05.1977 у м. Харків.

БОЙКОВ Олексій Тимофійович, 1918, с. Новоселово Тверської обл., РФ. Ст. лейтенант, ком. танк. взв.

Працював слюсарем на Максатихінському лісопильному з-ді Тверської обл.

У листоп. 1939 призваний Максатихінським РВК Тверської обл. До квіт. 1940 – курсант Харківської окружної навч. кузні.

22.06.1941–1.02.1943: Північ.-Захід. фр., 117 сп 23 сд, коваль. 25.09.1943–17.12.1943: 3-й Укр. фр., 39 тбр 23 тк, механік-водій танка Т-34. 17.12.1943 поранений під час боїв в р-ні м. Кривий Ріг Дніпропетровської обл. Перебував на лікуванні у госпіталі в м. Пенза.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У 1944 навчався у 2-му Саратовському танк. училищі, у 1945 – Харківському гв. танк. училищі, у 1953 пройшов КУОС. У 1953 звільнений у запас. Працював ст. лаборантом у Харківському політехнічному ін-ті.

Помер 11.12.1995 у м. Харків.

БОЙЧУК Василь Кіндратович, 1910, с. Петроострів Новомиргородського р-ну Кіровоградської обл. Майор адмінслужби, фельдшер медпункту 253 військ. школи механіків спецавтотранспорту ВПС. Інвалід війни.

У 1933 закінчив школу санінструкторів, м. Одеса, за спеціальністю санінструктора, у трав. 1941 – Київське військ.-медичне училище, за спеціальністю військфельдшера.

22.06.1941–9.05.1945: Півд.-Захід. фр., 45 тбр, військфельдшер; 3-й Укр. фр., 289 окр. рота зв'язку 306 штурм. ад; 237 окр. рота зв'язку 288 винищ. ад, фельдшер; 17 ПА, склад № 1213, ст. фельдшер.

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

11.12.1956 звільнений у запас. Працював пом. лікаря, медбратом у Харківській міській клінічній психоневрологічній лікарні № 36.

Помер 21.01.1987 у м. Харків.

БОЛДИРЕВ Сергій Федорович, 1915, с. Новонікітіно Александровського р-ну Оренбурзької обл., РФ. Майор техслужби, заст. начальника цеху агрегатів і озброєння авіаремонтної бази.

У 1936 закінчив сільськогосподарський технікум у м. Сенгілей Ульяновської обл. Працював районним зоотехніком Торбеєвського р-ну Мордовії.

У листоп. 1937 добровільно став до лав РСЧА. У 1939 закінчив 2-е Ленінградське військ. авіац.-технічне училище за спеціальністю техніка з озброєння, у 1943 – курси удосконалення інженерів-практиків при Військ.-повітряній академії ЧА ім. Жуковського, м. Москва.

15.07.1944–9.05.1945: 1-й Білорус. фр., 518 винищ. ап 193 винищ. ад 13 винищ. ак 16 ПА, технік-лейтенант, заст. ст. техніка ае з озброєння.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1962 звільнений у запас. Довгий час працював у Харківському військ. авіаційному училищі штурманів. Працював нач. групи ВОХР у в/ч № 67771 м. Харків.

Помер 31.05.1989 у м. Харків.

БОЛОБАН Іван Іванович, 1914, с. Новоборисовка Борисовського р-ну Бєлгородської обл., РФ. Старшина, ст. механік авіаційний, ком. відділення 173 окр. морської дальнорозвідувальної ае ВПС ЧВМФ.

У 1931 закінчив 6 класів, школу ФЗУ при Військбуді № 190, м. Харків. Працював столяром у Харківській комуні ім. Дзержинського.

У 1936 призваний до лав ЧА. У 1936 закінчив школу мол. авіаспеціалістів ВПС ЧФ за спеціальністю «Моторист авіаційний».

22.06.1941–9.05.1945: 98 окр. ае ВПС ЧФ; 603 окр. ае ВПС ЧФ; 82 окр. ае ВПС ЧФ; 18 окр. ае ВПС ЧФ, механік авіаційний.

Медалі: «За оборону Одеси», «За оборону Севастополя», «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

30.08.1956 звільнений у запас.

Помер 10.02.1999 у м. Харків.

БОЛХОВІТІНОВ Юрій Олексійович, 1925. Інвалід війни.

На фронт пішов у 17 років. У складі 4-го Укр. фр. брав участь у визволенні України. Був поранений.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., «За мужність», медалі.

Після закінчення війни служив на кордоні з Туреччиною. Юрій Олексійович – почесний голова Московської районної організації ветеранів України.

БОНДАРЕНКО Ананій Григорович, 1908, м. Харків. Старшина надстрокової служби, ком. відділення, ст. механік озброєння 296 винищ. ап 105 винищ. ад 24 ПА. Інвалід війни.

Лют. 1924 – черв. 1926: учень слюсаря на Харківському з-ді «Металобуд». Із 1926 працював слюсарем на ХЕМЗі.

У 1930 призваний до лав ЧА. У 1932 закінчив збройярську школу мол. ком. складу у м. Старокостянтинів Хмельницької обл., у 1939 – військ.-технічні курси.

29.04.1942–9.05.1945: Крим., Сталінград., Півд.-Захід., 1-й Укр. фр., 107 гв. винищ. ап 2 ПА, механік авіаозброєння. 4.06.1943 тяжко поранений.

Ордени Червоної Зірки (два), медалі: «За бойові заслуги», «За взяття Берліна», «За визволення Праги». За вислугу років: орден Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

27.09.1956 звільнений у запас (через хворобу). Працював охоронцем у Жовтневому райкомі КПУ м. Харків.

Помер 7.07.1998 у м. Харків.

БОНДАРЕНКО Андрій Павлович, 1922, с. Ручки Гадяцького р-ну Полтав-

ської обл. Ст. лейтенант, технік авіаланки 722 винищ. ап 88 винищ. ак, м. Вязьма Смоленської обл.

У 1938 закінчив 7 класів НСШ, Полтавська обл., у 1940 – гірничопромислове училище, Луганська обл., у черв. 1942 – Вовчанську військ. авіац. школу авіамеханіків, Харківська обл.

30.06.1942–31.12.1944: Центр. фр., 495 винищ. ап 125 винищ. ад ППО; 960 винищ. ап, авіамеханік.

Медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За бойові заслуги». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

7.05.1958 звільнений у запас. Працював слюсарем, майстром на Харківському з-ді контрольно-вимірювальних приладів.

Помер 12.10.2000 у м. Харків.

БОНДАРЕНКО Віталій Михайлович, 1925, м. Харків. Доктор технічних наук, професор. Почесний професор Харківського державного технічного університету будівництва та архітектури.

Із 1942: рядовий 303 сапб 6 А. Доля розпорядилась так, що беручи участь в обох операціях по визволенню Харкова, В. Бондаренко так і не потрапив до рідного міста. Перше поранення – 9.02.1943, поблизу смт Великий Бурлук, перебував на лікуванні у госпіталі. Будучи ком. взв. винищувачів танків 100-го сп у р-ні с. Суха Кам'янка Ізюмського р-ну, поранений вдруге і евакуйований до уральських шпиталів. Після лікування був направлений у 33-ю Челябінську танкову школу, яку закінчив у званні гв. старшини. В якості ком. важкої самохідної артустановки САУ-152 прибув до діючої армії. Визволяв Польщу, Чехословаччину, брав участь у взятті Берліна і Праги. Був втретє поранений.

У 1945 демобілізований. Продовжив навчання, спочатку в будівельному технікумі, а згодом у Харківському інженерно-будівельному ін-ті. Одночасно брав участь у відбудові промисловості Кіровограда, Запоріжжя, Харкова. Працював у ВНДІ організації і механізації шахтного будівництва. У 1952 закінчив ін-т. Разом з дружиною, випускницею цього інституту, отримали направлення до Краснодону. Будували промислові підприємства, шахти, споруди комунальної і транспортної інфраструктури, шахтарські селища і м. Молодогвардійськ. Віталій Михайлович пройшов всі сходинки професійного росту до посади головного будівельника тресту «Краснодоншахтбуд». Працював гол. інженером будівельного комбінату у Харкові Мінміськсільгоспбуду УРСР, проректором із наукової роботи Харківського інженерно-будівельного ін-ту.

Із 1972 проживає і працює в Москві. Нагороджений орденами та медалями. Віце-президент, дійсний член Російської академії архітектурних і будівельних наук, Російської і Міжнародної інженерних академій, Міжнародної академії екологічної реконструкції, Академії будівництва України, Британського ін-ту цивільних інженерів, заслужений діяч науки і техніки РСФСР, заслужений інженер Росії, почесний будівельник Росії.

История ХИСИ–ХГТУСА в лицах. – Х., 2005. – 272 с.

БОНДАРЕНКО Володимир, с. Медведівка Кегичівського р-ну Харківської обл.

Зі спогадів: «Географию мне пришлось изучать не в школе, а на войне. Форсировал Северский Донец, Днепр, Днестр, Прут, Тису, Дунай. Освобождал Славянск, Запорожье, Кировоград. Брал Вену, Будапешт. День Победы встретил в Германии. Встречался с американцами на Эльбе. Ордена и медали подтверждают, что все эти факты имели место в моей биографии. Расскажу об одном боевом эпизоде. В 1944 г. роте разведчиков и нашему отделению связи была поставлена задача: разгромить фашистский гарнизон над Тисой. Бой был короткий, но жестокий. Мы взяли в плен часть немецких солдат и автомашины с боеприпасами. Разведчики повезли пленных в тыл, а наше от-

деление получило приказ крепко держать оборону, пока не прибудет подкрепление. Отбивались от врага около трех часов. Потом подошли наши, командир дивизии Ковтун поздравил нас с выполнением задания и представил к наградам. Они так и не дошли до нас в суматохе наступления. Но мы воевали не за медали, мы защищали Родину. Заслужили 19 благодарностей Сталина. В 1945 г. наша дивизия была направлена на японский фронт. А в 1947 г. я вернулся в родное село».

БОНДАРЕНКО Григорій Омелянович, 1916, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл. Рядовий.

Закінчив 4 класи.

Берез. 1943 – трав. 1945: 195 тбр, автоматник; 122 окр. сапб, сапер.

Нагороджений медалями.

Працював токарем на з-ді у м. Харків.

БОНДАРЕНКО Іван Михайлович, 1915, с. Мажарка Кегичівського р-ну Харківської обл. Ст. лейтенант, ст. супровідник 353 окр. взв. супроводу військ. вантажів, Донський ВО.

У 1933 закінчив 8 класів у с. Карлівка Полтавської обл. Працював нарядником у 6-му заводоуправлінні «Хароблпромхліб», майстром на лісопильному з-ді «Укрдровліс», інспектором відділу кадрів в УНКВС м. Харків.

16.01.1943–7.10.1944: Волхов. фр., 8 А, інструктор оргвідділу політвідділу; 3-й Білорус. фр., 914 артп 352 сд 31 А, ком. топографічного взв. У 1944 був поранений і контужений у р-ні м. Сувалкі, Польща.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

15.10.1945 звільнений у запас. Працював інструктором Красноградського райкому КП(б)У.

Помер 1.01.1995 у м. Харків.

БОНДАРЕНКО Іван Пилипович, 1915, с. Вільховий Ріг Красноградського р-ну Харківської обл. Капітан, ком. взв. телеграфно-кабельної роти. Інвалід війни.

Працював електриком на з-ді «Луч свободы», «Красный луч» м. Костянтинівка Донецької обл.

У 1936 призваний до лав ЧА. У 1939 закінчив КУКС.

Черв. 1941 – верес. 1943: Півд.-Захід. фр., 591 окр. б-н зв'язку 218 сд 9 А, ком. роти зв'язку; 3 сп 218 сд 37 А, нач. зв'язку; Степ. фр., 38 сп 14 сд 57 А, ком. взв. зв'язку. У жовт. 1942 був контужений у голову під час боїв за м. Харків. У верес. 1943 під час форсування р. Дніпро тяжко поранений. Перебував на лікуванні в ЕГ № 2324 у м. Красноград Харківської обл. Квіт. 1944 – трав. 1945: 2-й Укр., 3-й Укр. фр., 117 окр. полк зв'язку 27 А, ком. взв. зв'язку.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1948 звільнений у запас. Працював зав. нафтоскладу у радгоспі ім. XVII партз'їзду Балаклійського р-ну Харківської обл. Проживав у с. Садове Балаклійського р-ну.

Помер 2.03.1994.

БОНДАРЕНКО Макар Іванович, 1917, с. Цвітне Олександрівського р-ну Кіровоградської обл. Капітан адмінслужби, заст. ком. роти танків.

У черв. 1935 закінчив курси рахівників у м. Кіровоград. Працював зав. розрахункового відділу радгоспу «Аврора» Кіровоградської обл., пом. бригадира тракторної бригади Глинської МТС Кіровоградської обл.

У листоп. 1939 призваний до лав ЧА Новоєгор'євським РВК (нині Новоукраїнський р-н) Кіровоградської обл.

Лип. 1941 – серп. 1942: Захід·фр., 17 тп, 145 окр. тбр, 2 гв. тбр, механік-водій. У серп. 1942 під час боїв поранений, перебував на лікуванні в ЕГ на ст. Погоріле Городище, Тверська обл. Січ. 1943 – берез. 1944: 3-й Укр. фр., 11 тбр, ст. технік-лейтенант, заст. ком. роти з техчастини.

Ордени: Червоного Прапора, Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1948 звільнений у запас. Працював ст. механіком, гол. інженером у радгоспі ім. Чапаєва, смт Рогань Харківського р-ну Харківської обл., гол. інженером у радгоспі «Есхар» Чугуївського р-ну Харківської обл.

Помер.

БОНДАРЕНКО Марія Гнатівна, смт Кегичівка Харківської обл. Ст. сержант.

До війни працювала вчителькою у СШ.

1942–9.05.1945: Сталінград. фр., дорожн. б-н, регулювальниця. Із фронтової газети «Советский воин» (квіт. 1945 р.): «Той, хто воював у Сталінграді, назавжди запам'ятав, що являла собою переправа через Волгу, яким жорстоким бомбардуванням піддавалася вона, яка смертельна небезпека чатувала регулювальницю на кожному кроці. Щодня, щогодини вона сміливо дивилася в обличчя смерті, але це не лякало її, шофери покірно слідували сигналам червоного чи білого прапорця. На переправах і роздоріжжях, де стояла на посту Марія Бондаренко, ніколи не було заторів…

Разом з героями-сталінградцями, які вщент розбили і полонили армію Паулюса, Марія пішла фронтовими дорогами далі на захід... Фронтовими дорогами від Волги до Одера пройшла звичайна наша дівчина…».

Медалі: «За оборону Сталінграда», «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

БОНДАРЕНКО Мойсей Федотович, 1903, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл. Рядовий.

Закінчив 3 класи. Працював робітником на Харківській бісквітній фабриці.

Учасник війни до 25.04.1945: п/п 29533.

Медалі: «За відвагу», «За взяття Будапешта», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні.

Працював слюсарем на Харківському з-ді «Світло шахтаря».

БОНДАРЕНКО Олександр Семенович, 1919, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл. Рядовий.

Закінчив 3 класи.

У 1939 призваний до лав ЧА. Брав участь у боях на Півд.-Захід., Схід. фр. у складі 41 тд.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Києва», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні.

Працював маляром, столяром у Ленінському райхарчоторзі м. Харків.

БОНДАРЕНКО Олександр Терентійович, 1910, м. Горлівка Донецької обл. Підполковник, нач. медпункту, навчально-випробувальний залізничний полігон.

У 1932 закінчив вечірній робітфак, м. Горлівка, у 1938 – Харківський медінститут.

22.06.1941–9.05.1945: Півд.-Захід., Захід. фр., 64 окр. колієбудівний залізн. б-н, мол. лікар, нач. санітарної служби, лікар. 3-й Білорус. фр., 64 віднов. залізн. б-н; 86 мостовий залізн. б-н 1-ї залізн. бр., лікар.

Медалі: «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

25.10.1963 звільнений у запас. Працював інспектором у Жовтневому райздороввідділі м. Харків, лікарем-терапевтом у 4-й лікарні Жовтневого р-ну м. Харків.

Помер 14.04.1989 у м. Харків.

БОНДАРЕНКО Петро Миколайович, 1918, с. Вознесенське Красноградського р-ну Харківської обл. Майор, штурман ае.

Працював зав. курсів трактористів Красноградської МТС.

Черв. 1941 – трав. 1945: Захід. фр., 10 окр. ае, льотчик-спостерігач; Північ.-Кавказ., 4-й Укр. фр., 23 окр. ае; 4-й Укр. фр., 100 окр. розвід. ае, штурман ескадрильї.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни І ст., Червоного Прапора, медалі: «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1954 звільнений у запас.

Помер 28.11.1977.

БОРЗЕНКОВ Іван Митрофанович, 1920, с. Губкіно Малоархангельського р-ну Орловської обл., РФ. Майор техслужби, викладач Харківського військ. училища зв'язку.

У 1940 закінчив 2 курси Курського педінституту, викладав у СШ Понировського р-ну Курської обл., РФ. У 1941 закінчив школу авіаспеціалістів у м. Бихов Могильовської обл., Білорусь.

Груд. 1941 – лют. 1942: Брянський фр., 866 бап, стрілець-радист. У лют. 1942 поранений, перебував на лікуванні у госпіталі в м. Тамбов.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1943 закінчив Харківське військ.-авіац. училище зв'язку, Середньоазіатський ВО, у 1944 – 1-е Московське військ.-авіац. училище зв'язку, у 1952 – КУОС.

У 1965 звільнений у запас. Працював інженером у 2-му Харківському військ. авіац.-тех. училищі, у Вищому військ. авіац. училищі радіоелектроніки.

Помер 20.07.1987 у м. Харків.

БОРИСЕНКО Володимир Володимирович, 1920, с. Івангород Келлеровського р-ну Північноказахстанської обл., Казахстан. Підполковник, заст. нач. політвідділу 32 тд.

У 1938 закінчив дворічні курси викладачів історії при Північноказахстанському облвно. Працював учителем історії у Драгомирівській СШ Келлеровського р-ну.

У груд. 1940 призваний до лав ЧА Красноармійським РВК Кокчетавської обл. У берез. 1942 закінчив Нижньогородське військ.-політ. училище ім. Фрунзе, у жовт. 1944 – піврічні академічні КУОС при Військ. академії моторизації і механізації (ВАММ) РСЧА ім. Сталіна, м. Москва.

Трав. 1942 – квіт. 1944: Захід., Воронез., 1-й Укр. фр., 97 тбр (пізніше 52 гв. тбр) 3 ТА, капітан, пом. нач. політвідділу бр. з комсомолу.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни ІІ ст., медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» І ст.

У 1955 закінчив Військ.-політ. академію ім. Леніна, м. Москва. Проходив службу у Далекосхід. ВО. У 1961 звільнений у запас. 1962–1977: нач. штабу ЦО, ст. інженер на Харківському з-ді підйомно-транспортного устаткування.

Помер 1.09.1991 у м. Харків.

БОРИСЕНКО Іван Прокопович, 1908, м. Костянтинівка Донецької обл. Майор адмінслужби, нач. відділу зберігання складу № 289, м. Харків.

Працював робітником у молочній лабораторії при органах ОДПУ.

У 1932 призваний до лав РСЧА. У 1940 закінчив курси начальників складів.

22.06.1941–9.05.1945: Півд. фр., топографічний відділ штабу 18 А, пом. нач.; Півд., Північ.-Кавказ., Степ., 2-й, 3-й Укр. фр., топографічний відділ 37 А, нач. складу карт; 3-й Укр. фр., топографічний відділ, ст. лейтенант адмінслужби, нач. головного відділення складу № 359.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1954 звільнений у запас. Працював охоронцем у НДІ основної хімії та Центральній ощадкасі № 3294, м. Харків.

Помер 11.04.1978 у м. Харків.

БОРИСЕНКО Тимофій Іванович, 1911, с. Ткачі Вітебської обл., Білорусь. Підполковник адмінслужби, офіцер стройового відділу арт. арсеналу № 65 Головного артуправління.

1940–1941: Вітебський ОВК, пом. нач. 3-ї частини.

1.10.1941–1.05.1945: Захід., 3-й Прибалт. фр., 102 зсп 20 А, пом. нач. штабу. 26.10.1941 під час бомбардування був контужений.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

21.06.1957 звільнений із кадрів Рад. А. В/ч 61798, технік.

Помер 12.11.1987 у м. Балаклія Харківської обл.

БОРИСОВ Костянтин Михайлович, 1918, Полтавська с/р Карталинського р-ну Омської обл., РФ. Майор техслужби, нач. артозброєння 1071 гв. артп. Інвалід війни.

У 1936 закінчив гірничо-електромеханічне училище при Кашпірському сланцевому комбінаті Самарської обл. 1936–1938: електрослюсар, пом. механіка на шахті у м. Кок-Янгак Джалал-Абадської обл., Киргизія.

У верес. 1938 призваний до лав ЧА Джалал-Абадським РВК Киргизії.

10.07.1941–20.07.1941: Захід. фр., 393 сп 46 сд, в.о. арттехніка д-ну. 20.07.1941 під час боїв поранений, перебував на лікуванні у військ. госпіталі м. Курськ. 1.06.1942–9.05.1945: Волхов., Ленінград., 3-й, 1-й Прибалт., 2-й, 1-й Білорус. фр., 1225 гауб. артп (пізніше 228 гауб. артп), ст. технік-лейтенант, нач. артпостачання полку, арттехнік д-ну.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За оборону Ленінграда», «За взяття Берліна», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бездоганну службу» I ст.

Перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині, проходив службу у Західносибірському, Туркестанському ВО. У 1953 закінчив Вищу офіцерську арттехшколу у м. Пенза. У 1958 звільнений у запас. Працював у в/ч 29262, м. Ташкент, Узбекистан, інженером-технологом, інженером на Харківському з-ді транспортного машинобудування ім. Малишева.

Помер 15.06.1986 у м. Харків.

БОРИСОВСЬКИЙ Сергій Кирилович, 1916, с. Непокрите (нині с. Шестакове) Вовчанського р-ну Харківської обл.

Працював у колгоспі ім. XVII партз'їзду.

У 1941 призваний до лав ЧА.

1941–1943: 168 гв. сп 55 гв. сд Окремої Приморської армії, гв. рядовий, стрілець 3 б-ну, гв. мол. сержант, ком. відділення. Пройшов бойовий шлях від Новоросійська до Тамані. Із нагородного листа: «09.11.1943 у боях на Керченському півострові за висоту 154,4 першим зі своїм відділенням увірвався до траншеї противника і в рукопашному бою знищив п'ять німецьких солдатів. Під час цього бою був тяжко поранений і евакуйований у госпіталь».

Орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1944 демобілізований через інвалідність (втратив ногу). Після повернення до рідного села працював робочим у радгоспі ім. XVII партз'їзду. Проживав у с. Вільхівка Харківського р-ну Харківської обл.

Помер.

БОРКУН Дмитро Іванович, 1907, м. Черкаси. Майор, нач. транспортно-експедиційного відділу 448 бази матері-

ально-технічного постачання 7 залізн. корпусу, Туркестанський ВО.

Працював каменярем у Черкаському союзі будівництва комунальних споруд, на будівництві мосту через р. Дніпро.

У 1929 призваний до лав ЧА. У 1930 закінчив полкову школу при 6 залізн. полку, м. Київ, у 1937 – КУОС при Ленінградському училищі військ. сполучень.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

25.06.1941–7.10.1941: Захід. фр., 3 мостовий залізн. б-н, 17, 26 залізн. бр., ком. роти. 7.10.1941 під час боїв поблизу м. Семлево Смоленської обл., був поранений і потрапив до німецького полону.

Із пояснення: «Во время боев в р-не Смоленска при отходе наших войск я был ранен в правую ногу. Ком. б-на И. П. Сидоров застрелился там. Когда закончился бой и обстрел, все раненые были отправлены и вынесены в лес (в укрытое место – блиндаж). С ними находился и я до 17 часов 7 октября. Немцы прочесывали лес, где мы были обнаружены. Они были озлоблены на нас, но убивать никого не стали. С немцами находились пленные, которые служили фашистам. Пленные помогли вести раненых, в т.ч. и меня. Под вечер я зарыл свой партбилет.

Собранные раненые были оставлены на снегу, и к утру многие скончались, замерзли, голодные и истекшие кровью, помощи никто не оказывал. Я был отправлен в г. Смоленск в концлагерь № 126, где находился по 1942, и 15 сентября бежал с товарищами. Вблизи г. Глинки мы нарыли картофеля и решили зайти в баню сварить. В это время нас обнаружили полицейские и доставили к немцам. Отвезли нас в Смоленскую тюрьму, где и просидели три месяца. Два раза пытали, но ничего не добились, и в январе 1943 из тюрьмы отправили в лагерь № 126, где я работал дворником, печником, водовозом в бараках военнослужащих. Работал на раскопке могил поляков в Катынском лесу.

На протяжении всего времени я выбирал момент, чтобы бежать из концлагеря. 6 августа 1943 мной была организована группа из военнопленных в количестве 6 человек, с которыми я бежал. На ст. Всполье были обстреляны немцами, двое погибли. Я с остальными прибыл в партизанский отряд. 26 августа был проверен и отправлен на задание подрывать машины и мосты. В отряде был бойцом и пом. ком. взвода по 28 июля 1944, участвовал в рельсовой войне по разгрому гарнизонов противника...»

6.08.1943–28.07.1944: 1-й Білорус. фр., 5 бр. окр. партизанського з'єднання ім. Тринадцяти, пом. ком. взв. 2.09.1944–28.03.1945: 1-й Прибалт. фр., 9 мостовий залізн. б-н, ком. роти. 9.08.1945–3.09.1945: Забайкал. фр., 9 мостовий залізн. б-н, капітан, ком. роти.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки.

Після звільнення у запас у 1954 проживав у м. Харків.

Помер 27.02.1992 у м. Харків.

БОРОВИЧ Михайло Карлович, 1926, смт Ромодан Миргородського р-ну Полтавської обл. Підполковник, ст. офіцер оперативного відділу управління Забайкальської оперативної зони ЦО.

У 1941 закінчив 8 класів Ромоданівської СШ.

30.10.1944–9.05.1945: 1-й Укр. фр., 793 сп 213 сд, телефоніст.

Ордени: Слави III ст., Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бездоганну службу» II ст., «За бойові заслуги».

У 1956 закінчив міжокружні КУОС, екстерном закінчив Київське військ. училище зв'язку. 11.09.1972 звільнений у запас. Працював інженером технагляду в Управлінні капітального будівництва, пом. заступника голови Харківського міськвиконкому.

Помер 26.12.1983 у м. Харків.

БОРОВОЙ Михайло Григорович, 1922, м. Харків.

У 1941 призваний Київським РВК м. Харків.

Сталінград., Ленінград. фр., офіцер арт. Був поранений.

Медалі: «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

По війні працював гол. механіком на фабриці «Червона нитка».

Помер у 2004.

БОРОДАВКО Олександр Володимирович, 1918, смт Буди Харківського р-ну Харківської обл. Капітан I рангу, ст. капітан-наставник з військово-морської підготовки.

У 1940 закінчив Військово-морське училище берегової оборони, відділення вахтових командирів.

22.06.1941–9.05.1945: катер МО-142 ОВРа Північ. флоту, ком.; д-н винищення підводних човнів ОВРа Північ. флоту, МО-123, 1-ша ланка 1-го загону, ком.; 6 д-н тральщиків, пом. ком. ТЩ-III.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни продовжував службу у Рад. армії: 2 див. кораблів протичовнової оборони Північ. флоту., заст. нач. штабу.

23.11.1973 звільнений у запас. Працював капітаном-наставником 2-го відділу на Ризькій базі тралового флоту.

Помер 12.02.1987 у м. Харків.

БОРОДАЙ Віктор Якимович, 1924, с. Соколівщина Диканського р-ну Полтавської обл. Підполковник медслужби, нач. поліклініки Військ. інж. радіотех. академії ППО ім. Говорова, м. Харків.

У 1941 закінчив фельдшерське відділення Полтавської фельдшерсько-акушерської школи.

30.06.1941 добровільно став до лав ЧА.

2.07.1941–9.05.1945: Захід. фр., 425 легкий артп 132 сд, санінструктор; Півд.-Захід., Дон. фр., 850 сп 277 сд, ком. сан. взв.; Центр. фр., 10 зап. сбр, резерв; Центр. фр., 1203 сп 354 сд, ком. сан. взв., ком. сан. роти; Білорус., 1-й Білорус. фр., окр. лижний б-н 354 сд, нач. сан. служби; 1199 сп 354 сд, ком. санітарів-носіїв; 2-й Білорус. фр., 922 самохід. артп 65 А, ст. лейтенант медслужби, ст. фельдшер. Під час боїв був поранений: 11.08.1941 поблизу ст. Комунари, 26.06.1942 в р-ні м. Куп'янськ Харківської обл., 21.12.1942 у с. Дмитрівка під м. Сталінград, 3.09.1943 під час визволення с. Микитівка Сумської обл., 4.09.1944 в ході боїв поблизу Варшави та 4.04.1945 у м. Ґданськ, Польща.

Ордени: Червоного Прапора, Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За визволення Варшави». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» II ст., «За бездоганну службу» I ст.

У 1946 звільнений у запас. У 1951 закінчив Харківський медінститут, у тому ж році вдруге призваний до армії. У 1953 закінчив військ.-мед. факультет при Харківському медінституті. Проходив службу у Прикарпатському та Далекосхідному ВО. У 1976 звільнений у запас. Працював зав. амбулаторії 1-ї дорожньої клінічної лікарні Південної залізниці, лікарем у Харківській міській клінічній лікарні № 27.

Помер 2.06.1992 у м. Харків.

БОРОХ Опанас Савелійович, 1908, смт Золочів Харківської обл. Лейтенант, технік-доглядач споруд, 22 самохід. полк, Південна група радянських військ. Інвалід війни.

У 1920 закінчив 4 класи Золочівської початкової школи. Із 1925 працював столяром на Харківській деревообробній фабриці. У 1931 закінчив робітфак при ХАІ. Працював зав. складу на хлібозаводі № 4, р-н Нової Баварії, майстром на з-ді № 135, м. Харків. У 1943 закінчив 1-е Нижньогородське танкове училище за спеціальністю ком. танка.

15.05.1942 був призваний до лав ЧА Ленінським РВК м. Москва.

Берез. 1943–9.05.1945: 2-й, 3-й Укр. фр., 18 тбр, ком. танка.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За взяття Будапешта», «За взяття Відня», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Звільнений у запас.

Помер 5.03.2000 у м. Харків.

БОРОХ Павло Михайлович, 1922, смт Золочів Харківської обл. Майор, ком. бат. 249 Литовського сп 16 Литовської Клайпедської Червонопрапорної сд, Прибалтійський ВО.

У 1938 закінчив 7 класів Золочівської СШ. 1939–1941: майстер хлібобулочних виробів. У 1942 закінчив Лепельське мінометне училище, прискорений курс, у груд. 1943 – курси командирів бат. при 28 зсп Брянського фр.

25.05.1942–9.05.1945: Брянський фр., 860 сп, ком. взв., ком. бат.; 2-й Прибалт., 3-й Білорус., 1-й, 2-й Прибалт., Ленінград. фр., 1209 гауб. артп, командир арт. бат. 15.10.1944 був поранений поблизу н. п. Вайньоде, Латвія. Із бойової характеристики: «У боях з німецько-фашистськими загарбниками проявив ініціативу, сміливість, винахідливість. Так, у боях на 2-му Прибалт. фр., у р-ні Бага-Асіте, перебуваючи у бойових порядках піхоти, з рацією, під сильним артвогнем противника, вогнем батареї відбив дві контратаки і цим допоміг нашій піхоті закріпитися на зайнятому рубежі...».

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У 1952 склав екстерном іспити за курс артучилища у Калінінградському мінометному артучилищі, у 1954 закінчив Центральні артилерійські ордена Леніна Червонопрапорні КУОС. 5.06.1956 звільнений у запас. Працював заст. директора з АГЧ на профспілкових курсах «Укррадпроф», гол. інженером, заст. директора Харківського комбінату побутових послуг.

Помер 1.11.2004 у м. Харків.

БОРЯЄВ Костянтин Іванович, 1924, м. Самара, РФ. Лейтенант, ком. СУ–76. Інвалід війни.

20.08.1942 призваний до лав ЧА Ісаклинським РВК Самарської обл.

У груд. 1943 закінчив Ульяновське танк. училище.

25.12.1943–10.10.1944: 2-й Прибалт. фр., 1199 самохід. артп 10 гв. А, ком. самохідної установки. 10.10.1944 тяжко поранений. До берез. 1945 перебував на лікуванні в ЕГ № 3149 у м. Перм.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ст.

У берез. 1945 звільнений у запас.

Помер 23.12.2003.

БОСИЙ Василь Йосипович, 1918, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл. Рядовий.

Закінчив 3 класи.

У 1943 призваний до лав ЧА. Брав участь у боях у складі 2-го Укр. фр.

Орден Вітчизняної війни I ст., ювілейні медалі. Трудові нагороди: медаль «За доблесну працю».

Після війни працював на ТЕЦ-3.

БОЧАРОВ Костянтин Андрійович, 1918, с. Знам'янка Тамбовської обл., РФ. Ст. лейтенант, ст. інструктор 4-ї частини Чугуївського райвійськкомату Харківської обл. Інвалід війни.

У 1939 призваний до лав ЧА Первомайським РВК Тамбовської обл.

Лип. 1940 – груд. 1941: курсант Владивостоцького військ.-піхотного училища, Далекосхід. фр.

Із груд. 1941: Сталінград. фр., 1379 сп 87 сд, ком. транспортної роти, ком. стр. роти. Груд. 1942 – трав. 1943: після поранення лікувався в ЕГ № 1112, м. Мічурінськ Тамбовської обл.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

24.12.1945 звільнений у запас через хворобу. Працював комірником 4-го будівельного майданчика, м. Чугуїв, завгоспом Новопокровського млина, Чугуївський р-н Харківської обл.

Помер 1.05.2005 у м. Чугуїв Харківської обл.

БОЯРИНЦЕВ Олексій Петрович, 1918, Осташковський р-н Тверської обл., РФ. Мол. лейтенант.

Працював токарем по металу.

Призваний до лав ЧА, 2-й Білорус. фр.

У 1944 закінчив Вольське військ.-піхотне училище за спеціальністю ком. кулемет. взв. Був двічі поранений.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни І ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1946 звільнений у запас. Працював майстром ділянки тельферного цеху, ст. майстром кранового цеху, технологом. Окрім основної роботи брав активну участь у суспільному житті цеху: був головою цехкому профспілки тельферного цеху, головою заводського комітету. У 1958 закінчив Харківський машинобудівний технікум. Із 1959: ст. інженер-конструктор, нач. бюро з проектування пристроїв та інструментів, заст. нач. п/с 409. Із 1965: інженер-конструктор відділу гол. технолога на з-ді «Світло шахтаря». 1969–1978: нач. бюро наладки і упровадження, відділ головного технолога, з-д «Світло шахтаря».

Помер 14.12.1993 у м. Харків.

БРАГИНЕЦЬ Георгій Семенович, 1912, с. Малі Канівці Чорнобаївського р-ну Черкаської обл. Підполковник інтендант. служби, гол. бухгалтер відділу аварійно-рятувальної служби.

У 1930 закінчив педтехнікум у м. Золотоноша Черкаської обл., у 1938 – фінансові курси. Працював учителем.

9.08.1945–3.09.1945: Тихоокеанський флот, 26 загін підводно-тех. робіт, нач. фінансування палива.

Медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

У 1961 звільнений у запас. Працював ст. бухгалтером управління Промбудматеріалів, на Харківському з-ді метлаських плиток, нач. штабу ЦО Харківської книжкової фабрики ім. Фрунзе.

Помер 10.01.1987 у м. Харків.

БРАЖНИК Георгій Савелійович, 1904, м. Харків.

У 1941 призваний Київським РВК м. Харків. Єфрейтор.

Медаль «За відвагу».

Демобілізований у 1945. Працював шліфувальником на з-ді ФЕД.

Помер у 1992.

БРАЙНІН Ігор Семенович, 1923, м. Гомель, Білорусь. Майор, нач. зв'язку ап.

У 1942 закінчив Харківське військ. авіаучилище зв'язку в м. Коканд, Узбекистан.

15.10.1942–9.05.1945: Воронез. фр., 2 окр. ремонтна майстерня наземного майна зв'язку 2 ПА, радіотехнік; 1-й Укр. фр., 2 окр. полк зв'язку 2 ПА, лейтенант, ком. взв. радіовідділення.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За визволення Праги», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За бойові заслуги».

У 1963 закінчив курси офіцерів зв'язку при Київському вищому інженерному радіотехнічному училищі військ ППО. У 1965 звільнений у запас. Працював нач. видавничої групи, інженером у Харківській міській телефонній мережі.

Помер 13.05.1986 у м. Харків.

БРАСЛАВСЬКИЙ Зіновій Маркович, 1904, м. Полтава. Підполковник юстиції, пом. військпрокурора військ МВС.

У 1919 закінчив Вище початкове училище, м. Полтава, у 1924 – юридичний факультет Харківського ін-ту народного господарства, у 1927 – Одеську піхотну школу. У 1927 призваний до армії. Служив у Вінницькій та Луганській обл.

22.06.1941–30.08.1941: Півд. фр., прокурор гарнізону. 18.06.1943 – 18.11.1943: Калінінський фр., військпрокуратура охорони тилу військ МВС, військпрокурор.

Медалі: «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: ордени Червоного Прапора, Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1953 звільнений у запас. Із 1954 працював інструктором у Харківському обласному комітеті профспілки працівників держторгівлі та громадського харчування, директором магазину, ст. продавцем, зав. їдальні.

Помер 7.08.1987 у м. Харків.

БРАТАШ Віктор Іванович, 1922, м. Харків. Майор, заст. ком. полку з постачання 25 тп 29 тд 5 гв. мк. Інвалід війни.

У 1939 закінчив 10 класів СШ № 137 м. Харків.

У верес. 1939 добровільно став до лав ЧА. У черв. 1941 закінчив 1-е Саратовське Червонопрапорне танкове училище.

22.06.1941–28.08.1942: Північ.-Захід. фр., 41 тп 21 тд, ком. танк. взв.; Ленінград. фр., 12 окр. навч. тп, лейтенант, ком. танк. взв. У серп. 1941 був поранений, у черв. 1942 – вдруге, під час боїв на тер. Ленінградської обл.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Ленінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1949 закінчив Військ. академію тилу та постачання ЗС СРСР ім. Молотова у м. Твер, у 1954 – військ.-історичний факультет Військ. академії ім. Фрунзе. Проходив службу у складі Північної групи військ Білоруського ВО. У 1957 звільнений у запас. Працював заст. директора Харківського пивоварного з-ду № 1 «Нова Баварія», інспектором відділу кадрів комбінату похоронних підприємств, м. Харків.

Помер 26.09.1984 у м. Харків.

БРАТИК Петро Іванович, 1910, м. Полтава. Полковник, заст. нач. тилу.

У 1934 закінчив Тульську збройову технічну школу, вищі академічні курси Військ. академії тилу і постачання.

Черв. 1941 – трав. 1945: штаб 1-ї Червонопрапорної армії; Управління тилу, ст. пом. нач. 1-го відділення.

Ордени: Червоної Зірки, Червоного Прапора, Вітчизняної війни I ст. Трудові нагороди: орден Леніна, медаль «За бойові заслуги».

У 1958 звільнений у запас. Працював ст. інженером тресту «Харжитлопостачпобутторг».

Помер у 1989 в м. Харків.

БРОННИКОВ Олександр Дмитрович, 1904, с. Бочковка Бєлгородського р-ну Бєлгородської обл., РФ. Майор.

У 1931 закінчив Київську піхотну об'єднану школу, у 1933 – 3-тю школу льотчиків-спостерігачів ім. Ворошилова, м. Оренбург.

6.04.1943 – трав. 1943: Захід. фр., 261 бап 1 ПА, нач. служби аерофлоту. Учасник війни з Японією: 1-й Далекосхід. фр., 77 штурм. ап 252 штурм. ад, заст. нач. штабу з оперативно-розвідувальної частини.

Ордени Червоної Зірки (два), медаль «За бойові заслуги».

3.07.1946 звільнений у запас.

Помер 5.09.1986 у м. Харків.

БРУСЕНЦОВ Марко Онисимович, с. Верхній Бишкин Первомайського р-ну Харківської обл.

Йшли останні місяці дійсної служби Марка Онисимовича у лавах Червоної

армії. На нього чекали мирні будні і мрія: плідно працювати за спеціальністю водія, яку він отримав. Аж раптом війна. Відтепер на нього чекав фронт: Марко Брусенцов став на захист Батьківщини. Бойове хрещення отримав він, сержант розвідувального батальйону 8 танкової дивізії, під Львовом. У Прилуках дивізія була переформована у 130 танкову бригаду, якою командував полковник Пушкін. ...Пам'ятав Марк Онисимович один бій під Кривим Рогом Дніпропетровської області: танки прямували на залізницю, а в цей час у небі з'явились ворожі літаки. Розпочалось бомбардування. Бійці витримали, але їхнє горе було безмірне: осколком бомби було вбито командира бригади Героя Радянського Союзу генерал-полковника Пушкіна. Його поховали у Дніпропетровську, а бійці помстилися ворогові за командира. Танкісти 23 танкового корпусу закінчили свій шлях у Чехословаччині. Повертались хто на чому: на танках, автомобілях, а Марко Онисимович – на бензовозі.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За оборону Сталінграда». За безперебійну доставку під обстрілами Марку Онисимовичу командування оголосило 13 подяк.

Після війни працював у сільському господарстві.

БУБЛИК Дмитро Григорович, 1914, с. Донецьке Ізюмського р-ну Харківської обл. Лейтенант, ком. взв. Інвалід війни.

1936–1937: бригада торпедних катерів, Балтійський ВМФ, матрос, червоноармієць. 1937–1941: перебував у запасі.

Жовт. 1941 – трав. 1942: Брянський фр., 3 А, окр. хімрота 340 сд, рядовий. Трав. 1942 – лип. 1942: Брянський фр., курси мол. лейтенантів при 3 А, курсант. Лип. 1942 – лип. 1943: Брянський фр., 1022 сп 3 А, ком. взв. Лип. 1943 – жовт. 1943: перебував на лікуванні в ЕГ № 2028, м. Кольчугіно Владимирської обл., РФ.

Помер 22.04.1992 у м. Ізюм Харківської обл.

БУБЛІЙ Юрій Кузьмич, 1919, с. Петрівське Херсонської обл. Капітан, заст. ком. ае 334 військово-транспортного ап 281 ад військово-транспортної авіації ВПС, м. Псков, РФ.

У 1937 закінчив Криворізький гірничорудний технікум, у 1938 – аероклуб, м. Кривий Ріг, у 1941 – Херсонську військову авіашколу.

Жовт. 1942–9.05.1945: Сталінград. фр., 143 окр. сбр, ком. взв. 28 окр. авіаланки зв'язку, 64 А, пілот; Воронез., Степ., 2-й,1-й Укр. фр., 578 окр. арм. ае, ком. ланки ескадрильї. Був двічі поранений під Сталінградом.

Ордени: Червоного Прапора, Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки (два), медаль «За бойові заслуги».

6.05.1961 звільнений у запас. Працював ст. інженером, інженером-технологом на з-ді ім. Малишева, м. Харків.

Помер 1.01.1996 у м. Харків.

БУГАЙОВ Сергій Михайлович, 1919, м. Куп'янськ Харківської обл. Гв. капітан, нач. 6-го відділ. штабу 36 гв. сд. Інвалід війни.

У 1933 закінчив робітфак Харківського стоматологічного ін-ту. Із 1936 працював обліковцем на Куп'янському цукровому з-ді, слюсарем на Харківському електротурбогенераторному з-ді.

Черв. 1942 – трав. 1945: Сталінград., Воронез., Степ., 2-й Укр. фр., 201 пов.-десант. бр., ст. писар секретної частини; 5 пов.-десант. корпус, зав. діловодства секретної частини; 9 пов.-десант. корпус, зав. діловодства відділу штабу; 36 гв. сд, пом. нач. штрафного відділу; нач. 6 відділ. штабу.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За відвагу», «За оборону Сталінграда», «За оборону Москви», «За взяття Будапешта», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні

1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

12.12.1945 звільнений у відставку через хворобу. Працював головою Куп'янського міського комітету профспілки культпросвітпрацівників, членом обкому профспілки працівників харчової промисловості.

Помер 30.09.1991 у м. Харків.

БУГЛО Михайло Пантелійович, 1918, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл. Сержант.

Закінчив 8 класів.

У 1939 призваний до лав ЧА.

Брав участь у боях на Ленінград. фр. у складі піхоти.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні. Трудові нагороди: медаль «За доблесну працю».

Після війни працював шліфувальником на авторемонтному з-ді, смт Бабаї.

БУДИЛЬСЬКИЙ Павло Єгорович, 1914, с. Козинка Борисовського р-ну Бєлгородської обл., РФ. Майор, ст. помічник військ. коменданта залізн. ст. Харків-Пасажирський, Південна залізниця Київського ВО.

1932–1941: ст. Харків-Сортувальний, маневровий диспетчер.

Верес. 1941 – верес. 1942: Півд.-Захід., Дон. фр., у складі Управління нач. пересування військ на Півд. залізниці, військ. диспетчер. Жовт. 1942 – серп. 1943: Сталінград. фр., 21 А, відділ військ. сполучень, військ. диспетчер. 28.07.1942 контужений під час нальоту авіації на ст. Котельниково, Сталінградська обл. 15.09.1943 – лип. 1944: 2-й, 1-й Прибалт. фр., відділ військ. сполучень 6 гв. А, пом. нач. відділу військ. сполучень.

Медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Сталінграда». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1955 закінчив КУОС військ. сполучень при Військ.-транспортній академії. 31.05.1963 звільнений у відставку.

Помер 11.02.1990.

БУДНИЧЕНКО Самуїл Ісакович, 1908, м. Кіровоград. Капітан 2 рангу, офіцер з організаційно-стройової частини.

У 1924 закінчив 6-ту трудову школу, у 1926 – вечірню торгово-промислову профшколу, м. Кіровоград. Працював статистиком в окружному статистичному бюро м. Кіровоград, рахівником у Кіровоградському управлінні промкомбінату.

У 1931 призваний до лав ЧА. У 1932 закінчив прискорений курс підготовки командного складу флоту у м. Севастополь, Крим. Служив у військах ВМФ.

Верес. 1942–17.08.1943: Захід. фр., 2 б-н 1101 сп 326 сд, заст. ком. б-ну. 28.12.1942 був контужений у р-ні с. Буди-Монастирська Калузької обл., а 22.02.1943 поранений у р-ні н. п. Лівадія, Крим. 9.08.1945–3.09.1945: ТОФ, офіцер піхотного штабу ст. морського нач. у м. Сейсін (нині м. Чхонджін, Північна Корея).

Орден Вітчизняної війни I ст., медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією».

У 1953 звільнений у запас. Працював у Миколаївському обласному управлінні «Вторчормет», на Миколаївській швейній фабриці ім. Кірова, у Миколаївській окр. команді ВОХР № 101.

Помер 9.07.1978 у м. Миколаїв.

БУЗІН Василь Дмитрович, 1907, с. Велика Кудара Кяхтинского р-ну, Бурятія, РФ. Майор, нач. 2-ї частини Лозівського РВК Харківської обл. Інвалід війни.

1931–1932: кіномеханік у рідному селі. У 1941 закінчив 9 класів вечірньої СШ, м. Новохоперськ Воронезької обл., у 1942 – курси ком. полків при Ташкентській військ. академії ім. Фрунзе, у 1944 – курси «Выстрел» за спеціальніс-

тю викладача загальновійськової тактики, м. Солнечногорськ Московської обл.

12.05.1942–29.09.1942: Сталінград. фр., 1026 сп 260 сд, заст. ком. сп зі стройової частини. 27.09.1942 був тяжко поранений під Сталінградом, ЕГ № 24093, м. Красноярськ.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

17.01.1955 звільнений у запас. Працював зав. міського комунального господарства, м. Лозова.

Помер 20.09.1981 у м. Лозова Харківської обл.

БУЛГАКОВ Анатолій Олексійович, 1922, м. Харків. Гв. ст. лейтенант, ком. бат. СУ-122. Інвалід війни.

У 1940 закінчив 10 класів.

У лип. 1941 призваний до лав ЧА Ленінським РВК м. Харків.

У жовт. 1942 закінчив 2-е Харківське танкове училище.

Жовт. 1942 – трав. 1945: Північ.-Захід. фр., 227 тп 60 тбр, ком. танка; 1-й Укр. фр., 58 гв. тп, ком. танка; 2-й Укр. фр., 363 гв. танко-самохід. артп, ком. установки, комбат СУ-122. 4.05.1945 тяжко поранений під час боїв на тер. Чехословаччини, перебував на лікуванні в ЕГ № 4401, Південна Група військ.

Ордени: Вітчизняної війни I ст., Червоної Зірки.

У квіт. 1946 звільнений у запас.

Помер 1.04.1990 у м. Харків.

БУЛИГА Іван Петрович, 1925, с. Михайлівка Краснокутського р-ну Харківської обл.

До війни закінчив 8 класів.

У 1943 призваний до лав ЧА Краснокутським РВК Харківської обл.

1-й Укр. фр., рядовий, зв'язківець сп. Учасник визволення Польщі.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні.

У 1950 демобілізований. Після війни проживав у с. Михайлівка Краснокутського р-ну Харківської обл. Працював теслею у колгоспі ім. Кутузова.

Помер у 2006. Похований: с. Михайлівка Краснокутського р-ну Харківської обл.

БУНІН Іван Іванович, 1924, м. Брянськ, РФ.

Ленінград., Прибалт., 1-й Укр. фр., ком. кулемет. роти, ст. лейтенант. Двічі поранений.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ст., медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Ленінграда», «За визволення Праги» та інші.

Зі спогадів: «В 1938 г. в возрасте 14 лет я стал воспитанником 553-го стрелкового полка. Таких воспитанников в армии в те времена называли «сын полка». Заметив мои музыкальные способности, командование направило меня на учебу в Брянское военное музыкальное училище, где я играл в военном оркестре. Когда в июне 1941 г. началась война, я, окончивший к тому времени обучение в училище, попал добровольцем в армию, сменив дирижерскую палочку на оружие, которое не выпускал из рук до конца войны. Сразу же, получив военные документы, я был направлен в Кемеровское пехотное училище. Через год в звании лейтенанта направлен в 94-й пулеметно-артиллерийский батальон 16-го укрепрайона. С того момента с пулеметом не расставался. Без всякой задержки наш батальон был направлен на Ленинградский фронт. Это был первый этап моего военного пути. На этом фронте в должности командира пулеметной роты я принимал участие в самых известных операциях Ленинградского фронта. Утром, 6 сентября 1941 г., началось крупное наступление на восточном участке фронта. 300 немецких

бомбардировщиков произвели налет на наши войска. Фашистам противостояла 1-я дивизия НКВД и отдельные воинские части укрепрайона, в составе последних сражался и я. Задачей этих наших частей была защита подступов к городу Шлиссельбургу. Силы были неравные, и наши войска с тяжелыми боями стали отходить. Немцы вышли на южный берег Ладожского озера и захватили расположенный у истоков Невы г. Шлиссельбург, но поблизости от него находилась крепость Орешек, построенная во времена Петра Первого. Крепость, отделенная узкой 150-метровой полоской воды от города, не сдалась врагу. За полуразрушенными стенами крепости закрепили отряд, состоящий из 300 пехотинцев и моряков. Я тоже был в их числе. Этот небольшой отряд отражал все попытки врага захватить Орешек. Немцы выпустили тысячи снарядов, сбросили сотни бомб на крепость, но победить ее защитников не смогли. Над крепостью города продолжал реять красный флаг. Так немцы до конца войны не могли взять Орешек.

После прорыва блокады Ленинграда наша пулеметная рота в составе 28-й стрелковой дивизии была направлена в Эстонию, а затем в г. Архангельск для формирования морского десанта, готовящегося для высадки в Норвегию. После возвращения из Норвегии нашу часть направили в Польшу, откуда начался следующий этап моего боевого пути. Я участвовал в боевых сражениях в Силезии, Германии, дошел до Берлина. Война закончилась для меня 13 мая 1945 г. в чехословацком городе Червоный Костелец.

После окончания войны я командирован на учебу в Москву, в институт военных дирижеров. После окончания института я не расставался с дирижерской палочкой до 1964 г., будучи руководителем военных оркестров и ансамблей. После отставки продолжал свою работу, но руководил уже не военными, а гражданскими оркестрами».

БУРАКОВ Дмитро Арсентійович, 1923, с. Губачово Петровського р-ну (кол.) Ярославської обл., РФ. Гв. лейтенант, ком. взв.

Працював палітурником у друкарні «Червоний Жовтень», м. Владимир, слюсарем на з-ді № 2, м. Ковров Владимирської обл.

У 1942 призваний до лав ЧА.

5.04.1942–30.08.1943: Центр. фр., 1 маскувальний окр. б-н, ком. відділення; Півд.-Захід. фр., 33 окр. маскувальна рота, ком. відділення; 269 гв. сп 88 сд. 30.08.1943 поранений в р-ні м. Слов'янськ Донецької обл., перебував на лікуванні в ЕГ № 3399 у м. Міллерово Ростовської обл. Після лікування направлений на курси мол. лейтенантів, 3-й Укр. фр. 18.05.1944–20.12.1944: 3-й Укр. фр., 232 гв. сп 80 гв. сд, ком. стр. роти. 20.12.1944 вдруге поранений під час боїв на тер. Угорщини, перебував на лікуванні в ЕГ № 3465. 15.03.1945–9.05.1945: 232 гв. сп 80 гв. сд, мол. лейтенант, ком. стр. взв.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За взяття Відня», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За взяття Будапешта».

У лип. 1946 звільнений у запас. Працював зав. сховища арсеналу № 65, зав. складу арсеналу № 1, м. Балаклія, на різних посадах у в/ч № 62053, м. Балаклія.

Помер 14.01.1990 у м. Балаклія Харківської обл.

БУРДА Василь Никифорович, 1912, с. Протопопівка Дергачівського р-ну Харківської обл. Старшина, ком. взв.

У 1932 закінчив Харківський автомеханічний технікум. Працював автомехаником на автобазі «Союзтранс», м. Токмак Чуйської обл., Киргизстан.

1934–1936: строкова служба у лавах ЧА. 1936–1941: шофер у колгоспах ім. Ілліча, ім. Будьонного Дергачівського р-ну.

22.06.1941 мобілізований Дергачівським РВК Харківської обл.

2.07.1941–23.11.1941: Захід. фр., 622 гауб. артп, шофер; 212 сп 219 сд, стрілець. 24.11.1941–21.03.1942: госпіталь № 3118, м. Каменськ-Уральський Свердловської обл., на лікуванні. 27.05.1942–2.04.1945: Північ.-Захід. фр., Управління 151 сд, шофер; Калінінський, 1-й Прибалт. фр., 249 окр. атб, шофер.

Медалі: «За відвагу», «За оборону Москви», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

У 1945 звільнений у запас. У 1946 зарахований на надстрокову службу. У 1972 звільнений у запас. Проходив службу у в/ч 12661 Харківської обл.

Помер 7.06.1992 у с. Протопопівка Дергачівського р-ну Харківської обл.

БУРИК Олександр Савелійович, 1926, смт Сахновщина Харківської обл.

У 1943 призваний до лав ЧА в м. Вельськ Архангельської обл., РФ. 1-й Прибалт. фр., розвідрота, рядовий. Учасник війни з Японією.

Медалі: «За відвагу», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Японією».

По війні працював на з-ді контрольно-вимірювальних приладів.

Помер у 1991 в м. Харків

БУРЛАКА Іван Іванович, 1919, с. Яремівка Ізюмського р-ну Харківської обл. Майор.

У 1940 закінчив 2-е Ленінградське артучилище.

Черв. 1941 – квіт. 1945: Калінінський фр., 43 артп, заст. ком. бат.; Півд.-Захід., Центр. фр., 410 гв. мінд-н, нач. штабу д-ну; 1-й Укр. фр., 355 гв. важк. самохідний артп, заст. нач. штабу полку.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За визволення Праги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

По війні продовжував службу у Рад. А.

Помер 5.02.1977.

БУРЦЕВ Гаврило Іванович, 1908, с. 1-а Старовірівка Нововодолазького р-ну Харківської обл.

1920–1930: працював у колгоспі «Шлях Леніна». 1930–1932: червоноармієць 152-го піхотного полку. 1932–1933: ком. відділення призовного пункту Олексіївського (кол.) РВК Харківської обл. 1933–1937: ком. взв. 1-го відділення РКМ з охорони Московського метрополітену. 1937–1941: дільничний інспектор 12-го відділення міліції, оперуповноважений 63-го відділення міліції, м. Москва.

Черв. 1941 – квіт. 1942: служба в лавах РСЧА, пом. ком. взв. 2-го морського полку. Був поранений.

Орден Вітчизняної війни II ст., дві медалі.

Квіт. 1942 – січ. 1945: секретар Широкогорківського станичного виконкому Курсавського р-ну Ставропольського краю. Квіт. 1945 – берез. 1967: голова станичної ради, голова колгоспу, голова артілі, заст. голови колгоспу «Шлях Ілліча», голова Дмитрієвської сільради, ст-ця Воровсколеська Курсавського р-ну Ставропольського краю. У 1977 повернувся у с. Старовірівка Нововодолазького р-ну Харківської обл.

Помер 25.05.1996.

БУСЯК Микола Митрофанович, 1921, м. Харків. Інвалід війни.

Працював на з-ді ім. Малишева, звідки був призваний до лав ЧА і направлений на службу до ЧФ. Учасник оборони Севастополя. Зв'язківець, радіотелеграфіст М. М. Бусяк брав участь у визволенні України, Угорщини, Австрії.

Ордени: Вітчизняної війни, «За мужність», медалі: «За відвагу», «За оборону Севастополя», «За взяття Будапешта», «За взяття Відня».

У 1945 демобілізований. Повернувся на з-д ім. Малишева. За добросовісну працю нагороджений багатьма почесними грамотами, удостоєний звання «Почесний металург».

Помер 2010 у м. Харків.

БУТЕНКО Михайло Овсійович, 1921, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл. Рядовий, кулеметник. Інвалід війни.

Закінчив 10 класів, 1-й курс УЗПІ.

Брав участь у боях на 1-му Укр. фр. Був поранений під час оборони Києва. Лікувався у шпиталі м. Алмати, Казахстан.

Орден Вітчизняної війни І ст., медаль «За бойові заслуги». Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Після війни працював електриком на авторемонтному з-ді, смт Бабаї.

БУТКО Василь Семенович, 1922, с. Велика Гомільша Зміївського р-ну Харківської обл. Ст. лейтенант, ком. взв. Інвалід війни.

У 1938 закінчив 7 класів НСШ у с. Велика Гомільша, у 1939 – школу ФЗУ при Харківській бісквітній фабриці, у 1942 – Лепельське мінометне училище, м. Барнаул Алтайського краю, за спеціальністю ком. мін. взв.

Трав. 1943–9.05.1945: Брянський, 1-й, 2-й, 3-й Білорус. фр., 475 арм. мінп 3 А, ком. мін. взв. 16.10.1943 був поранений у боях на р. Проня, Білорусь.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За взяття Кенігсберга», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

12.03.1947 звільнений у запас. Працював секретарем, головою Великогомільшанської сільради, ст. інструктором Зміївського райвиконкому.

Помер 17.07.2001 у м. Зміїв Харківської обл.

БУТОВ Микола Костянтинович, 1924. Із груд. 1943: 1292 сп, стрілець.

Орден Вітчизняної війни ІІ ст., медалі.

По війні працював ветлікарем у радгоспі «Красный партизан», смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

БУЧЕЛЄВ Микола Іванович, 1898, с. Бейсужок Висєлковського р-ну Краснодарського краю, РФ. Полковник, пом. нач. Харківського військ. авіаучилища зв'язку.

Працював пом. майстра з ремонту машин на ст. Висєлки.

У 1916 призваний до царської армії, у 1918 добровільно став до лав РСЧА. Учасник Громадянської війни.

У 1923 закінчив арт. командні курси, м. Краснодар, у 1927 – об'єднану військ. школу ім. ВЦВК, м. Москва. Учасник боротьби з басмацтвом у Середній Азії 1930–1938. У 1941 закінчив Військ. академію ім. Фрунзе, м. Москва.

Черв. 1941 – січ. 1942: Захід., Півд., Захід. фр., 231 кп 83 кд, підполковник, ком. полку. Під час боїв був двічі поранений: 7.09.1941 в р-ні с. Рудня Смоленської обл. та у січ. 1942 поблизу м. Мінськ, Білорусь.

Орден Червоного Прапора, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоного Прапора (два), Леніна.

Після другого поранення проходив службу у Червонопрапорній вищій офіцерській кавалерійській школі ім. Будьонного, Військ.-педагогічному ін-ті Рад. армії, м. Москва. У 1953 звільнений у запас. Працював завгоспом у Харківському державному університеті ім. Горького, техніком у державному ін-ті «Діпротракторсільгоспмаш».

Помер 1.09.1987 у м. Харків.

ВАЙСМАН Михайло Ісакович, 1918, м. Мозир Гомельської обл., Білорусь. Підполковник. Інвалід війни.

У 1939, після закінчення Харківського військово-медичного училища, направлений на службу до Сибірського ВО, м. Славгород Алтайського краю. 318 сп 178 сд, військфельдшер.

Учасник радянсько-фінляндської війни: 34 сп 75 сд, фельдшер б-ну.

22.06.1941–8.12.1941: 32 мотоциклетний полк 34 мсбр, фельдшер. Під час боїв тяжко контужений. Перебував на лікуванні у госпіталі. 22.07.1942–10.05.1943: Північ.-Захід. фр., 810 сапб 35 сапбр, фельдшер інж.-мін. б-ну. 23.08.1943– 11.05.1945: Воронез., 1-й Укр., фр., 73 окр. рота мед. підсилення 38 А, пом. ком. роти.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ст., Богдана Хмельницького, медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Києва», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», Жукова, ювілейні. За вислугу років: ордени Червоного Прапора, Червоної Зірки.

По війні продовжив службу у Рад. А у складі Білорус. ВО. У серп. 1954 був направлений на о. Сахалін, Далекосхід. ВО. 30.04.1960 звільнений у запас. 1960–2000: працював у виправній трудовій колонії, м. Харків.

Прож. у м. Харків.

ВАЛЕНТІЄНКО Федір Іванович, 1916, с. Землянки Вовчанського р-ну Харківської обл. Рядовий.

Закінчив 4 класи.

Жовт. 1944 – січ. 1946: 35 депо, рядовий, стрілець. Січ. 1946 – трав. 1946: ЕГ, на лікуванні.

Медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні.

Працював у колгоспі «Красный партизан», смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ВАНЬКОВИЧ Валентин Олександрович, 1925. Гв. полковник у відставці.

Інвалід війни.

Учасник визволення Харківщини. Пройшов бойовий шлях від Богодухівського р-ну до Дністра у складі військ 5 гв. А (2-й Укр. фр.) на посаді бронебійника гарматного номера, артилерійського розвідника-спостерігача.

Нагороджений двома орденами і 15 ювілейними медалями.

ВАРЕНИЦЯ Петро Миколайович, 1911, м. Харків.

У 1941 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків. Рядовий. Був поранений.

Медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

По війні працював у архіві Харківського авіаційного з-ду.

Помер 25.09.2000 у м. Харків.

ВАРЛИГІН Аркадій Миколайович, 1924, м. Усолля Пермської обл., РФ. Старшина. Інвалід війни.

Учасник Другої світової війни з лип. 1942 по 9.05.1945. 30.09.1943 був поранений.

Орден Вітчизняної війни I ст., медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медаль «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Працював на Харківській кондитерській фабриці.

ВАРШАВСЬКА Софія Михайлівна, 1918, м. Полтава. Ст. лейтенант медслужби.

У 1941 призвана до лав ЧА Харківським РВК Харківської обл.

Учасниця Другої світової війни: 244 окр. медсанбат 312 сд 69 А, ст. лейтенант медслужби, ком. приймально-сортувального взв.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медалі «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «Ветеран праці».

Після війни працювала у поліклініці № 8, м. Харків.

ВАСИЛЕНКО Валентин Сидорович, 1923, м. Красноград Харківської обл.

У 1941 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків.

Курсант Чугуївського льотного училища, у складі якого евакуювався до Казахстану. Із 1943 на фронті. Льотчик. Війну закінчив у званні капітана.

Орден Вітчизняної війни, медалі, ювілейні.

Служив у Німеччині, потім у м. Одеса.

Помер у 1980-х. Похований: м. Одеса.

ВАСИЛЕНКО Сидір Костянтинович, 1898, с. Попівка Красноградського р-ну Харківської обл.

У 1943 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків.

Сержант, сп. Війну закінчив у м. Прага, Чехія.

Орден Червоної Зірки, медаль «За визволення Праги».

У 1946 демобілізований. Працював зав. хлібного відділу магазину № 30, вул. Шевченка, м. Харків.

Помер у 1985. Похований: міське клад., вул. Шевченка, 298-А, Журавлівка, м. Харків.

ВАСИЛЬЄВА Марія Антонівна, 1924, с. Добренька Красноградського р-ну Харківської обл.

Закінчила 7 класів.

3.05.1943 добровільно стала до лав ЧА. Учасник Другої світової війни: 1-й, 2-й Укр. фр., рядовий.

Орден Вітчизняної війни, медалі.

26.10.1945 демобілізована. Після війни тридцять років пропрацювала стрілочницею на Півд. залізниці.

ВАХРУШЕВА Клавдія Григорівна, 1925.

Добровольцем пішла на фронт. У діючій армії була зв'язківцем. Бойове хрещення прийняла у складі 4 гв. А. Брала участь у Корсунь-Шевченківській операції, пройшла з боями Румунію, Болгарію, Югославію, Угорщину.

Нагороджена орденом Вітчизняної війни ІІ ст., медалями «За бойові заслуги», «За взяття Будапешта», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

ВЕДЕНЄЄВ Дмитро Сергійович, 1921.

Учасник бойових дій з 22.06.1941 по 9.05.1945, захисник Ленінграда.

Активний учасник ветеранського руху, Комінтернівський р-н м. Харків.

ВЕКЛЕНКО Прокіп Омелянович, 1903, с. Князево Лозівського р-ну Харківської обл.

Працював у колгоспі в рідному селі скотарем, пастухом. На початку війни переганяв колгоспну худобу до Ростовської обл.

У 1942 призваний до лав ЧА Алчевським (кол.) РВК Луганської обл.

Рядовий, стрілець, сп. Учасник боїв в Криму, штурму гори Мітридат у Керчі. Був тяжко поранений. Війну закінчив у Берліні.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1945 демобілізований.

Помер у 1946.

ВЕЛЬКОВСЬКИЙ Семен Гількович, 1907, м. Білопілля Сумської обл. Підполковник, заст. нач. окружного військ.-медичного складу № 2160, Київський ВО.

У 1920 закінчив Білопільську семирічну трудову школу, у 1931 – 3 курси Харківського хімічного технікуму, у 1940 – Харківський фармацевтичний ін-т (екстерном).

14.12.1941–9.05.1945: Півд. фр., 57 А, польовий арм. сансклад № 2243. Воронез., Півд.-Захід. фр., 6-А, польовий арм. сансклад, нач. складу. 3-й Укр., Півд.-Захід. фр., Воєнно-санітарне управління, пом. нач. 4-го відділу.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Сталінграда», «За бойові заслуги», «За взяття Будапешта», «За визволення Белграда», «За взяття Відня». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

9.06.1956 звільнений у запас. Працював експертом Харківського відділення Всесоюзної торгової палати.

Помер 1.01.1990 у м. Харків.

ВЕРЕЄВ Анатолій Артемович, 1916.

Черв. 1941–9.05.1945: 846 окр. каб.-шест. рота, ком. відділ.

Нагороджений ювілейними медалями.

ВЕРИЖЕНКО Олексій Кирилович, 1920. Рядовий.

Учасник бойових дій у складі 749 автороти 93 гв. див., водій.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні.

Працював водієм у автоколоні № 2261.

ВЕСЕЛИК Роман Олексійович, 1916, Житомирська обл. Капітан.

У 1937 призваний до лав ЧА Ярунським (нині Новоград-Волинський) РВК Житомирської обл.

Із січ. 1943: Півд.-Захід. фр., 106 окр. сбр 6 А. Листоп. 1944: 2-й Укр. фр., 288 сд 53 А. У складі 288 сд брав участь у визволенні с. Верхній Бишкин Первомайського р-ну Харківської обл. Форсував р. Дніпро, визволяв м. Кюстрін, Польща.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медаль «За відвагу».

Помер. Похований у Житомирській обл.

ВИГОНСЬКИЙ Яків Йосипович, 1916, с. Борове Лельчицького р-ну Гомельської обл., Білорусь. Підполковник, заст. ком. по тилу, нач. тилу 5 реактивної мінбр 116 арм. артд 11 гв. А.

У 1931 закінчив 8 класів, у 1933 – 2 курси Мозирського педтехнікуму. Із 1933 по 1938 працював учителем початкової школи у м. Лельчиці Гомельської обл.

Учасник радянсько-фінляндської війни 20.01.1940–13.03.1940.

5.07.1941–9.05.1945: Півд.-Захід., Воронез. фр., 537 сп 160 сд, 13 А і 6 А, зав. продовольчого складу; 2-й Укр. фр., 273 гв. сп 89 гв. сд, 37 А, нач. продфуражного постачання; 1-й Білорус. фр., 270 гв. сп 89 гв. сд 5 Уд. А, пом. ком. полку з постачання.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За відвагу», «За взяття Берліна», «За визволення Варшави», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр. За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу».

У 1950 закінчив КУОС при Військовій академії тилу і постачання ім. Молотова. 14.11.1960 звільнений у запас. Працював заст. головного лікаря з АГЧ у Харківській дитячій залізн. лікарні Південної залізниці.

Помер 7.03.1991 у м. Харків.

ВИШНЯКОВ Борис Михайлович, 1908. Генерал-майор.

Учасник Другої світової війни: 77 гв. Чернігівська ордена Леніна Червонопрапорна ордена Суворова сд, 69 А.

Ордени: Кутузова II ст., Вітчизняної війни I ст., Червоної Зірки, медаль НДР «За заслуги перед народом і Вітчизною», (14 медалей). Трудові нагороди: ордени Леніна, Червоного Прапора (п’ять).

По війні очолював раду ветеранів 77 гв. сд.

Прож. у м. Москва.

ВІЛЬЯМС Андрій Петрович, 1918, м. Бердянськ Запорізької обл. Інвалід війни.

У трав. 1941 призваний до лав ЧА Бердянським МВК Запорізької обл.

Учасник Другої світової війни: Калінінський, Брянський, Степовий, 2-й Укр. фр., 220 мінп 14 мінбр 16 артд РВГК 69 А, лейтенант, нач. зв’язку д-ну. 10.11.1942 – контужений, 25.12.1942 – тяжко поранений. 30.08.1943 поранений вдруге.

Ордени: Вітчизняної війни I ст., Червоної Зірки (два), медаль «За відвагу», ювілейні.

Прож. у м. Харків.

ВІТОХІНА Ніна Степанівна, 1922, м. Смоленськ, РФ. Старшина.

Студентка Смоленського педінституту.

У черв. 1943 призвана до лав ЧА Смоленським РВК, 128 тп, політрук.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., «За мужність», медалі: «За відвагу», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

По війні закінчила Смоленський педінститут. Із 1956 працювала вчителем історії у школах м. Харків, на Сахаліні, Камчатці.

Померла 5.11.2006 у смт Пісочин Харківської обл.

ВЛАСЕНКО Василь Васильович, 1926, с. Неминущево Алексеєвського р-ну Бєлгородської обл., РФ. Сержант.

До війни закінчив 7 класів.

У 1943 призваний до лав ЧА Лабинським РВК Краснодарського краю, РФ.

Учасник Другої світової війни із 1943 по 1945: 2-й Білорус. фр., 1225 сп 369 сд, розвідник, старшина роти.

Ордени: Слави III ст., Червоної Зірки, «За мужність», медалі: «За бойові заслуги», Жукова, «Захиснику Вітчизни», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

По війні продовжував службу у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині. У 1950 звільнений у запас. Працював прорабом гідромеліоративної ділянки.

Прож. у м. Лозова Харківської обл.

ВЛАСЕНКО Іван Михайлович, 1924, м. Барвінкове Харківської обл. Мол. сержант, водій.

Освіта неповна середня.

Сімнадцятирічним юнаком упросив військкома Барвінківського РВК добровольцем направити на фронт захищати Батьківщину. Закінчив короткострокові курси військових шоферів.

Із 1941 по 1945 бойовий шлях Івана Власенка проліг від м. Барвінкове до м. Сталінград і до столиці Австрії – Відня. Під час виконання бойових завдань командування виявляв хоробрість і відвагу, у складі 3-го Укр. фр. визволяв міста і села України, Росії, з боями пройшов пів-Європи, про що свідчать його нагороди: орден Червоної Зірки, медалі «За відвагу», «За бойові заслуги», «За оборону Сталінграда», «За взяття Белграда», «За взяття Будапешта», «За взяття Відня», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1947 демобілізований. Працював на Барвінківському машинобудівному з-ді «Красный луч» токарем, майстром механічного цеху.

Помер у 1963.

ВОДЯХА Анатолій Микитович, 1924, м. Харків. Ветеран 5 гв. Городоцької орденів Леніна, Червоного Прапора і Суворова II ст. сд.

На фронті служив на посадах ком. саперного відділення, розвідника, перекладача 2-го розряду, в.о. пом. нач. штабу полку у званні гв. сержанта, гв. старшини.

Зі спогадів: «На фронт я попал в январе 1943 г. под Сталинград, вокруг которого в тот момент сжималось кольцо окружения остатков армии фельдмаршала Паулюса. До этого, с октября 1942 г., я проходил подготовку в учебной саперной роте полковой школы 178-го фронтового запасного стрелкового полка в г. Капустин Яр. По окончании школы в звании сержанта был направлен в 1504 отдельный минно-саперный батальон, который дислоцировался в районе Бекетовки в Сталинграде. Здесь я был назначен командиром саперного отделения и принял боевое крещение. Когда группировка Паулюса была добита, а сам фельдмаршал взят в плен, наш саперный батальон был переброшен на Южный фронт, где к тому времени был освобожден Ростов, и линия фронта проходила по реке Миус. Во время разминирования на нейтральной полосе своего противотанкового минного поля я был контужен разорвавшейся

недалеко от меня миной. Началась серия эвакогоспиталей, и лечение окончилось в Кисловодске летом 1943 г. После излечения попал на Северо-Кавказский фронт, на Кубань, но уже не в саперы. Меня, знающего неплохо немецкий язык (до войны я жил в немецких колониях и учился 7 лет в немецкой школе), зачислили в полковую разведку 80 сп 32 гв. сд. Навсегда останутся в памяти бои под станицей Крымской, изгнание немецких оккупантов с Таманского полуострова, форсирование Керченского пролива под огнем противника и высадку с боями на Керченский полуостров в начале ноября 1943 г. Плацдарм был захвачен, и с него началось освобождение Крыма. При взятии Керчи я был ранен в ногу. По излечении через запасной полк попал в марте 1944 г. в прославленную 5-ю гвардейскую стрелковую дивизию – одну из тех сибирских дивизий, которые отстояли Москву осенью 1941 г. и погнали немецких захватчиков на запад в декабре того же года. Здесь я был снова зачислен в разведвзвод 12 гв. стрелкового полка, которым командовал ставший вскоре Героем Советского Союза харьковчанин Титов Николай Петрович. В этом полку воевали еще три харьковчанина, ставшие впоследствии Героями Советского Союза – это Иван Миронович Сыпало, Федор Кузьмич Бендеберя и Петр Порфирьевич Набойченко, именем которого названа 92-я школа в Ледном, где он учился, и улица, на которой он жил. Весь апрель и май 11-я гв. А, куда входила моя дивизия, пополнялась и готовилась к предстоящим боям в лесах под г. Невель Псковской обл. А в начале июня двинулась на юг. Шли только по лесным дорогам и только в темное время суток. Населенные пункты обходили. Прошагав около 250 км, мы оказались в Белоруссии под г. Орша. И начало знаменитой операции по освобождению Белоруссии и Литвы, получившей кодовое наименование «Багратион», было для немецкого командования полной неожиданностью. Когда Орша была взята, до г. Борисова немцы организованного сопротивления не оказывали. Они закрепились на западном берегу р. Березина, которую нам предстояло форсировать. Мне выпало одним из первых форсировать эту водную преграду в самом г. Борисов, который был освобожден силами нашей дивизии. За это я был награжден орденом Славы III ст. До р. Неман в Литве мы окружали, брали в плен отдельные разрозненные группировки противника. К Неману мы подошли в середине июня. Командир полка принял решение создать в районе села только видимость переправы, а форсирование предпринять в более подходящем по данным разведки месте, в 5 км севернее. Поздно вечером в районе ложной переправы был открыт интенсивный артиллерийский и ружейно-пулеметный огонь. Немцы открыли ответный огонь по нашему берегу и реке. А в это время бесшумно переправлялись на западный берег подразделения капитана Сыпало и ст. лейтенанта Бендебери. Им удалось захватить плацдарм и обеспечить переправу других подразделений. Утром немцы, обнаружив переправившихся бойцов, предприняли ожесточенные контратаки. Но плацдарм был удержан и расширен, обеспечив в последующую ночь высадку всех сил полка. В составе первых высадившихся на берег был и наш земляк пулеметчик Петр Набойченко, погибший там при отражении одной из контратак гитлеровцев, ему за этот подвиг посмертно присвоено звание Героя Советского Союза. Героями Советского Союза за успешное форсирование Немана стали также командир полка Титов, командир стрелковой роты Сыпало и командир взвода Бендеберя. Все они наши земляки-харьковчане. Форсирование Немана проходило недалеко от известного литовского курорта Друскининкай, где в братской могиле лежат погибшие в том бою воины. Осенью 1944 г. мы пересекли государственную границу и вступили на землю врага – Восточную Пруссию. Первой перешла границу рота И. М. Сыпало.

В одном из поисков по захвату контрольного пленного я был ранен, но после госпиталя мне удалось снова попасть в свой полк. Зимой мы снова пошли в наступление в направлении г. Кенигсберг. Во время штурма Кенигсберга я был ранен третий раз, и на этом война для меня закончилась».

ВОЙТКО Олександр Трохимович, м. Харків. Рядовий.

Учасник Другої світової війни, в/ч 0448, стрілець сп. Брав участь у визволенні Польщі, Чехословаччини, Угорщини.

Нагороджений медалями.

Прож. у м. Харків.

ВОЛИНКО Митрофан Леонтійович, 1910, м. Ніжин Чернігівської обл. Рядовий.

Закінчив 3 класи.

Учасник Другої світової війни.

Працював бджолярем у колгоспі «Шлях Леніна». Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ВОЛКОВ Іван Григорович, 1906, Мантуровський р-н Костромської обл., РФ. Підполковник інтендант. служби, нач. відділення військ. складу 69 ПА.

23.06.1941–25.04.1943: Ленінград., Волхов. фр., 14 ПА, головний авіац. склад № 1943, нач. складу.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медаль «За оборону Ленінграда». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора.

19.11.1955 звільнений у запас. В/ч 62490, бухгалтер. Прож. у м. Харків.

Помер 6.07.1991.

ВОЛКОВ Микола Никифорович, 1911, м. Воронеж, РФ. Рядовий.

Закінчив 3 класи.

У 1941 призваний до лав ЧА, кавалерист. Учасник боїв на Курській дузі. Був поранений.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За бойові заслуги».

Працював у МВС, м. Харків.

ВОЛОБУЄВ Микола Костянтинович, Лозівський р-н Харківської обл.

Свій бойовий рахунок відкрив у 1943, під Курськом, коли довелося брати участь у жорстоких боях на Курській дузі. А при форсуванні Одера необхідно було прокласти телефонний кабель на той бік річки. Під сильний вогонь ворога командування посилало добровольців. Визвалися ст. сержант Микола Волобуєв і комсорг б-ну Віктор Золотухін. Кабель було прокладено. У Волобуєва на грудях з'явився орден Червоної Зірки. Нагороджений також двома медалями «За відвагу».

ВОЛОБУЄВ Микола Олександрович, 1926, с. Тросна Кромського р-ну Орловської обл., РФ. Інвалід війни.

До війни закінчив 5 класів.

5.11.1943 призваний до лав ЧА Троснянським РВК Орловської обл.

Воював у складі 1-го, 3-го Білорус. фр. рядовим. 6.09.1944–9.06.1945: 757 сп, 9 кп 3 кд 2 кк, сержант. Був двічі поранений.

Орден Слави III ст., медалі: «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», нагрудний знак «Отличный пулеметчик».

17.09.1947 демобілізований.

Помер 3.11.1951 у м. Харків.

ВОЛОБУЄВ Олександр Гаврилович, 1902, с. Тросна Кромського р-ну Орловської обл., РФ.

У 1914 закінчив 4 класи НСШ у с. Тросна.

У 1936 призваний до лав ЧА Харківським МВК.

15.09.1943 мобілізований до лав ЧА Троснянським РВК Орловської обл. Січ. 1945 – трав. 1945: у складі 9 гв. кп, рядовий.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Подяки від Верховного Головнокомандувача.

Після війни працював столяром на Харківському велозаводі.

Помер у 1982.

ВОЛОВИЧ Володимир Ізраїльович, 1901, м. Прилуки Чернігівської обл. Майор, ст. офіцер продфуражного відділ. тилу округу. Інвалід війни.

У 1926 закінчив Харківський сільськогосподарський ін-т за спеціальністю агронома.

Лип. 1941–9.05.1945: Півд.-Захід., Дон., Сталінград., Центр., 1-й Білорус. фр., 79 окр. дорож.-експл. б-н 28 А, ком. взв., пом. ком. роти, інспектор зі служби регулювання.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Сталінграда», «За визволення Варшави», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За трудову доблесть», «За бойові заслуги».

У 1953 звільнений у запас. Працював агрономом у Харківському тресті овоче-картопляних радгоспів, експертом у Харківському відділенні Всесоюзної торгової палати, ст. економістом у Харківському тресті овоче-молочних радгоспів.

Помер у 1988 в м. Харків.

ВОЛОВИЧ Яків Чесельович, 1907, Харківська обл. Підполковник, Тихоокеанський флот.

Учасник бойових дій із верес. 1941.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Помер 29.09.2000. Похований: м. Донецьк.

ВОЛОШИНА Віра Романівна.

«В 30-е годы известная харьковская баскетболистка Вера Волошина окончила Высшую школу тренеров. В 1941 она завершила учебу в ХМИ, а с первых дней войны надела армейскую форму, трудилась в полковом медсанбате. Была назначена нач. хирургического отделения госпиталя ГОП-229 1-го Украинского фронта. Оперируя в землянках, блиндажах, палатках, развалинах, а порой и под открытым небом, она спасла жизнь сотням раненых, вернула им здоровье. Медаль «За отвагу» справедливо оценила ее вклад в Победу. От Харькова до Сталинграда, а затем в обратном направлении: от развалин – памятников Волжской твердыни до стен рейхстага пришлось пройти ей за военные годы. В мирные годы Вера Романовна много лет возглавляла обком профсоюза медицинских работников».

ВОЛОЩЕНКО Федір Семенович, 1916, с. Мешкове Шебекінського р-ну Бєлгородської обл., РФ. Підполковник, гол. бухгалтер 193-го Управління начальника робіт «Північвійськморбуд».

Із 1933 працював обліковцем електроенергії на Шебекінському цукровому з-ді «Профінтерн», нормувальником на машинобуд. з-ді. У 1933 закінчив 8 класів у с. Велике Троїцьке Курської обл. У 1939 закінчив однорічні курси бухгалтерів зв’язку. Працював ст. рахівником, ст. бухгалтером у райконторі зв’язку, м. Шебекіно.

30.06.1942–26.02.1944: Воронез. фр., 375 окр. рота зв’язку 75 УР; 254 окр. рота зв’язку 305 сд, нач. інтендант. служби; Степ. фр., 573 окр. сапб 305 сд, скарбник; 2-й Укр. фр., 254 окр. рота зв’язку 69 А, зав. діловодства. 21.09.1943 був поранений, ЕГ № 4884.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» II ст.

17.11.1976 звільнений у запас. Працював інженером лабораторії економічного аналізу у тресті «Харківводбуд».

Помер 1.02.1993 у м. Харків.

ВОЛЬФОВСЬКИЙ Олександр Ілліч, 1902, Полтавська обл. Майор медслужби, кандидат медичних наук, доцент.

У 1927 закінчив Харківський медінститут. Із 1931: відповідальний секретар редакції журналу «Советская психоневрология», із 1936: доцент Українського психоневрологічного ін-ту.

1941–1948: заст. нач. психіатричного відділення, нач. відділення і нач. мед-

частини Республіканського психоневрологічного госпіталю Харків–Тюмень.

Медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Із 1948: зав. 2-ї психоневрологічної клініки Українського психоневрологічного ін-ту. Обирався депутатом Харківської міськради.

Помер у 1986.

ВОЛЬЧЕНКО Олександр Васильович, 1919, с. Миролюбівка Богодухівського р-ну Харківської обл.

Після школи навчався в Харківському індустріальному технікумі.

Під час війни служив в авіації. Коли ворожий снаряд пробив бак літака ІЛ-2, Олександр Васильович зумів посадити бойову машину на поле, не випускаючи шасі. За цей сміливий вчинок О. В. Вольченко був нагороджений медаллю «За відвагу». Ордени: Червоного Прапора, Червоної Зірки, Вітчизняної війни, медалі: «За взяття Будапешта», «За взяття Відня», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

ВОРОНОВ Дмитро, 1925. РФ. Ст. лейтенант.

Закінчив льотне училище за спеціальністю штурмана авіації.

У 1943 призваний до лав ЧА на посаду штурмана бомбард. ап.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1951 демобілізований. ЦПФ, Харківський аеропорт, штурман екіпажу.

ВОРОНЧЕНКО Віктор Данилович, 1917, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл. Рядовий.

Закінчив 4 класи.

У 1938 призваний до лав ЧА. Служив на Далекому Сході у військах НКВС в окр. дорожньо-експлуатаційному б-ні з охорони і оборони мостів.

Орден Вітчизняної війни І ст., медалі «За відвагу», ювілейні.

Працював шофером, гараж «Харкомунтранс».

ВОРОНЧЕНКО Олександр Микитович, 1907, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл. Ст. лейтенант.

Закінчив Харківський політехнічний ін-т.

Жовт. 1941 – листоп. 1943: 4 гв. кк 5 ТА. Після поранення лікувався в ЕГ № 3890.

Ордени: Вітчизняної війни І ст., Вітчизняної війни ІІ ст., медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні.

Працював гол. енергетиком Харківського приладобудівного з-ду ім. Шевченка.

ВОРОНЬКО Василь Васильович, 1910, м. Прилуки Чернігівської обл. Майор адміністративно-технічної служби, інженер зі спецобладнання 9 Військової авіаційної школи льотчиків ВПС Уральського ВО.

У груд. 1933 закінчив полкову школу при 224 сп, м. Прилуки, у груд. 1936 – військ. школу техніків спецслужб ВПС РСЧА, м. Москва, нормальний курс.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940: ст. технік з електрообладнання.

3.12.1941–9.05.1945: Північ.-Кавказ. фр., 453 бомбард. ап дд 5 ПА, ст. технік з електрообладнання; 2-й Укр. фр., 453 бомбард. ап дд 218 бомбард. ад, заст. ст. інженера ап зі спецслужби.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Кавказу», «За бойові заслуги», «За взяття Будапешта». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, Леніна, медаль «За бойові заслуги».

5.02.1957 звільнений у запас. Працював акумуляторником на Ніжинському АТП № 24062.

Помер 30.10.1985 у м. Харків.

ВОЩЕНКО Григорій Савелійович, 1921, с. Власівка Кегичівського р-ну Хар-

ківської обл. Лейтенант, ком. стр. взв. 36 зсп 18 зап. сд. Інвалід війни.

Верес. 1940 – лип. 1941: Тамбовське кавалерійське училище, Приволзький ВО, рядовий, кавалерист.

Лип. 1941 – квіт. 1942: Тамбовське кавалерійське училище, курсант. Із серп. 1942: Захід. фр., 1 кк, 3 кп 2 кд, заст. ком. кав. ескадрону. ЕГ № 1748, м. Рязань, на лікуванні через поранення. 1942–1945: 36 зсп 18 зап. сд, Московський, Білорус. ВО, ком. стр. взв.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

26.12.1945 звільнений із кадрів ЧА.

Помер 4.07.1992 у с. Власівка Кегичівського р-ну Харківської обл.

ВРОНСЬКИЙ Олександр Іванович, 1917, с. Костянтинівка Великолепетиського р-ну Херсонської обл. Майор, ст. пом. нач. зв'язку, Управління 9 див. ППО 8 А ППО.

У 1941 закінчив 2-у Вольську військ. авіашколу механіків. 15.12.1942 був поранений під час бомбардування аеродрому у р-ні ст. Бекетовка.

9.07.1943–9.05.1945: Півд.-Захід. фр., 40 окр. рота зв'язку 144 винищ. ад ППО; Захід. фр., 472 бао 141 винищ. ад, нач. телефонної станції.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1949 закінчив Харківське військ. авіаучилище зв'язку. 1.09.1964 звільнений у запас. Працював інженером Харківської міської телефонної мережі.

Помер 1.12.1994 у м. Харків.

Г

ГАВРИЧЕНКО Олексій Федорович, 1912. Майор, пом. ком. з постачання 23-го окр. б-ну охорони. Інвалід війни.

Витяг із наказу: «У 1932 закінчив Харківське військ. училище. У ЧА з 1929. У діючій армії – з черв. 1941 по трав. 45-го. У полоні, оточенні і на тер., тимчасово окупованій фашистами, не перебував. Має одну контузію і одне поранення».

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, Олександра Невського.

17.07.1947 звільнений у відставку через хворобу. Харківський худ.-виробничий комбінат, художник.

Помер 7.09.1992 у м. Харків.

ГАВШИН Іван Семенович, 1922, с. Верхній Бишкин Первомайського р-ну Харківської обл.

3.08.1943 призваний до лав ЧА Первомайським РВК Харківської обл. Ком. гармати 61 сд. Бойове хрещення прийняв під Куп'янськом Харківської обл. У боях за м. Павлоград Дніпропетровської обл. був поранений. Після одужання форсував Донець. Визволяв Крутий Яр, Слов'янськ, Донецької обл., Дніпропетровськ, Миколаїв, Одесу, Тирасполь (Молдова). Брав участь у боях на тер. Румунії, Угорщини, Болгарії, Австрії.

Орден Червоної Зірки, медаль «За відвагу».

Після війни повернувся до рідного села. Працював у колгоспі.

ГАЗОШВІЛІ Артем Олексійович, 1916, с. Діді-Цереті Горійського р-ну, Грузія. Ст. лейтенант, ком. б-ну 671 сп 221 Маріупольської сд. Інвалід війни.

У жовт. 1937 призваний до лав ЧА Горійським РВК, Грузія. 1939–1941: Орджонікідзевське Військ.-піхотне училище, курсант.

22.06.1941 – листоп. 1943: Захід., Півд.-Захід., Півд. фр., 76 сп 7 сд, 67 сп 221 сд, заст. ком. б-ну. Лип. 1941 – серп. 1941,

жовт. 1941 – груд. 1941, лип. 1942 – січ. 1943, верес. 1943 – груд. 1944: на лікуванні в ЕГ через поранення.

5.12.1944 звільнений із ЧА. Сахновщинське міське споживче товариство, завмаг.

Помер 12.11.1990 у смт Сахновщина Харківської обл.

ГАЙДАЙ Кирило Михайлович, 1919, с. Степанівка Полтавської обл. Підполковник, нач. КЕЧ Харківського р-ну.

Закінчив 7 класів Степанівської НСШ, у 1938 – будівельний технікум у м. Лубни Полтавської обл. Працював техніком-будівельником на Державній селекційній станції, Амурська обл., РФ.

Учасник війни з Японією: Далекосхід. фр., 57 раб, 787 автотрактор. ремонтна майстерня, 11 ПА, нач. техчастини.

Медаль «За перемогу над Японією». За вислугу років: ордени Червоного Прапора, Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1957 закінчив центральні курси перепідготовки і удосконалення офіцерів служби тилу. 11.08.1969 звільнений у запас. Працював інженером у Харківському управлінні капітального будівництва, ст. інженером у Харківській територіальній раді з управління курортами профспілок, ст. інженером техвідділу КЕЧ Харківського р-ну Харківської обл.

Помер 6.11.1993 у м. Харків.

ГАЛДІН Володимир Якович, 1923, м. Харків. Підполковник, нач. відділення продовольчого постачання Харківської арт. радіотехнічної академії ім. Говорова.

У 1941 закінчив 3 курси робітфаку при Харківському будівельному ін-ті, у квіт. 1943 – Полтавське танкове училище.

Квіт. 1943–3.09.1945: Західн., Забайкал. фр., 13 мінп 43 мінбр, ст. автотехнік д-ну. 23.09.1944 поранений при визволенні м. Кібартай, Литва.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» І ст.

У 1959 закінчив Центральні автомобільно-тракторні офіцерські курси. 20.07.1972 звільнений у запас. Працював лаборантом у Харківському міжобласному навч. пункті, товарознавцем в ін-ті «Південдіпроруда».

Помер 1.07.1990 у м. Харків.

ГАЛУСТОВ Георгій Амаякович, 1922, м. Тбілісі, Грузія. Капітан, нач. автотракторної служби 41 окр. залізн. б-ну механізації 16 залізн. бр. Київського ВО.

Закінчив 10 класів, Харківське медичне училище.

У 1941 призваний до лав ЧА.

10.10.1942–9.05.1945: Воронез., 1-й Укр. фр., 35 віднов. залізн. б-н 19 залізн. бр. Центральної групи військ, фельдшер б-ну.

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні.

По війні продовжував військ. службу.

Помер 13.04.1952 у м. Харків.

ГАЛУШКА Микола Ксенофонтович, 1922, Калінінський р-н Краснодарського краю, РФ.

У 1940 призваний на строкову службу, війська НКВС. Рядовий, автоматник. Війну закінчив у м. Братислава, Словаччина.

Медаль «За відвагу».

У 1945 демобілізований. Працював слюсарем на з-дах «Комунар», контрольно-вимірювальних приладів, «Здоров'я трудящих» та на фабриці «Червона нитка».

Помер. Похований у м. Харків.

ГАПОН Федір Єгорович, 1907, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл. Майор.

До війни працював агрономом у радгоспі ім. Чапаєва.

У 1941 призваний до лав ЧА, інтендантський полк, постачальник.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни І ст., Вітчизняної війни ІІ ст., медалі: «За бойові заслуги», «За взяття Берліна», «За визволення Праги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Після війни працював гол. бухгалтером у Харківському тресті овоче-молочних радгоспів. Прож. у смт Бабаї.

ГАПОНЕНКО Петро Лаврентійович, 1907, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл. Рядовий.

До війни закінчив 7 класів СШ.

Учасник оборони Москви, Ленінграда.

Орден Вітчизняної війни ІІ ст., медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни працював бригадиром овочевої бригади у радгоспі «Красный партизан», смт Бабаї.

ГАРБАР Іван Андрійович, 1910, с. Харліївка Попільнянського р-ну Житомирської обл. Полковник, викладач військ. кафедри Казахського гірничо-металургійного ін-ту, м. Алмати, Казахстан. Інвалід війни.

У 1931 закінчив Київську артшколу. Викладав топографію у Сумському артучилищі.

27.08.1941–2.01.1943: Півд.-Західф. фр., штаб загону особливого призначення Харківського ВО, пом. нач. оперативного відділу штабу; 374 вптап РГК, нач. штабу полку.

Орден Вітчизняної війни ІІ ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора.

У 1947 закінчив Вищу артилерійську штабну школу в м. Коломна Московської обл. У 1958 звільнений у запас. Працював товарознавцем, інженером збуту на з-ді «Поліграфмаш», м. Харків.

Помер 2.11.1985 у м. Харків.

ГАРБУЗ Микола.

«Выпускник ГИФКУ 1941 г. Н. Гарбуз в Будах пользовался особой популярностью, поскольку работал на фарфорово-фаянсовом з-де инструктором физкультуры, отстаивал честь коллектива на легкоатлетических состязаниях, выступал и на судейском поприще. Наделенный отличной фигурой, Николай участвовал в трех Всесоюзных парадах физкультурников. А зимой 1941 г. после пятимесячных курсов в Московской академии им. Дзержинского молодому специалисту спорта надели петлицы воентехника 2-го ранга и в декабре назначили начальником артснабжения 1-го парашютно-десантного батальона 9-го воздушно-десантного корпуса Московского ВО. В августе 1942 г. Николая перебросили на Сталинградский фронт, где он командовал артиллерийской мастерской 108-го гв. стрелкового полка. В ноябре после сложного ранения и контузии он попал в г. Энгельс на госпитальную койку, но в феврале 1943 г. Н. Гарбуз снова руководил артснабжением, теперь уже 1100-го пушечного артиллерийского полка 28-й армии Юго-Западного фронта. В мае 1943 г. их часть передали в состав 2-го Укр. фр., а в сентябре и октябре он даже снова побывал в родном Харькове, но не в боевой гимнастерке, а в госпитальном халате. На какое-то время Николаю, едва залечившему раны, поручили руководить физподготовкой в 7-м офицерском запасном полку Московского ВО. С апреля 1944 г. начался самый активный период фронтовой биографии начальника артснабжения 350-го отдельного противотанкового дивизиона 299-й сд 52-й А. В составе 1-го и 2-го Украинских фронтов Н. Гарбуз участвовал в исторической Ясско-Кишиневской операции, воевал на Сандомирском плацдарме, освобождал Краков, Катовицы, Бреслау, Ченстохова. День Победы

встретил в только что освобожденной Праге. Заслужил ордена Красной Звезды, Отечественной войны II ст., медали «За боевые заслуги» и др. В апреле 1946 г. его направили работать на военную кафедру Дрогобычского учительского института. В июне 1947 г. он возглавлял кафедру физвоспитания Львовского ветеринарного института. В феврале 1948 г., едва уволившись в запас, перевелся в Новочеркасск, куда в военные годы перебрались его родные, преподавал в инженерно-мелиоративном институте».

ГАРМАШ Григорій Кузьмич, с. Красне Харківського р-ну Харківської обл. Рядовий.

Учасник Другої світової війни. Перемогу зустрів у Берліні.

Медаль «За бойові заслуги».

У 1945 демобілізований. Працював бригадиром тракторної бригади у рідному селі.

Помер у 1998. Похований у м. Харків.

ГАРМАШ Олексій Петрович, 1926, м. Харків.

До війни закінчив 7 класів.

У верес. 1943 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків. Рядовий, артилерист, навідник гармати. Брав участь у визволенні Прибалтики. Війну закінчив в Естонії.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні.

У 1950 демобілізований. Закінчив 11 класів вечірньої школи. Працював наладником радіоапаратури на Харківському радіозаводі «Протон».

Помер у 2008. Похований: м. Харків.

ГЕЛЕТА Іван Михайлович, 1918, с. Ряське Машівського р-ну Полтавської обл. Лейтенант, ком. стр. роти.

У 1939 закінчив Красноградський сільгосптехнікум Харківської обл., у 1941 – Подольське піхотне училище Московської обл., Смоленське піхотне училище.

18.08.1941–13.11.1941: Північ.-Захід. фр., 6 рота 1002 сп 305 сд, ком. роти. 13.11.1941 дістав тяжке поранення, через яке у черв. 1942 звільнений у запас.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1950 закінчив курси заст. директорів пунктів заготзерна, м. Харків. Працював у Дворічанському пункті заготзерна, політруком житлово-комунального відділу Єрмолаївського монтажного управління. Проживав у м. Первомайський Харківської обл.

ГЕРАСИМЕНКО Григорій Данилович, 1921, с. Славів Черняхівського р-ну Житомирської обл. Підполковник, ком. д-ну радіолокаційних станцій розвідки Арт. радіотех. школи Київського ВО.

У 1940 добровільно став до лав ЧА. У серп. 1941 закінчив Севастопольське училище зенітної артилерії.

Серп. 1941 – лип. 1944: Північ.-Захід. фр., 720 окр. зеніт. артп 10 арт. протитанк. бр., нач. зв'язку, ком. взв.; Захід., Північ.-Захід. фр., 641 вптап РГК, заст. ком. бат.; Сталінград. фр., 51 мбр 6 гв. мк, ком. бат.; Півд., 4-й Укр. фр., 1069 зеніт. артп 2 зеніт. артд РГК, капітан, нач. штабу полку. 23.01.1943 під час боїв у р-ні м. Ростов-на-Дону був поранений.

Орден Вітчизняної війни I ст., медалі: «За оборону Сталінграда», «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

У 1961 звільнений у запас. Працював інженером штабу ЦО п/с № 409, інженером у Харківському гв. вищому танк. командному училищі, військ. керівником у Харківському кооперативному технікумі.

Помер 21.11.1993 у м. Харків.

ГЕРАСИМОВ Іван Єгорович, 1913, с. Боброво (кол.) Прохоровського р-ну Бєлгородської обл., РФ. Майор інтендант. служби, заст. ком. з постачання 63 гв. мп 19 гв. мд.

1940–1941: військ.-господарчі КУКС, м. Київ.

11.01.1940–13.03.1940: учасник радянсько-фінляндської війни, 220 гауб. артп, старшина бат.

15.07.1941–10.09.1943: Півд., Північ.-Кавказ. фр., 12, 24, 58 А, ад'ютант заст. командуючого армією по тилу і пом. нач. трофейного відділення армії.

Із довідки: «Верес. 1942 – жовт. 1943: Північ.-Кавказ. фр., 58 А, інспектор трофейного відділу, пізніше – пом. нач. трофейного відділу 58 А – набув досвіду з евакуації підбитих танків із поля бою в Сталінградській операції, потім у Кавказькому угрупованні. На Керченському напрямі протягом однієї ночі зумів евакуювати чотири підбитих танки противника з нейтральної зони, де місцевість виключно багниста».

Медалі: «За бойові заслуги» (три), «За оборону Сталінграда», «За оборону Кавказу». За вислугу років: орден Червоної Зірки.

24.03.1956 звільнений у запас. Червонозаводський РК ДТСААФ, голова комітету ДТСААФ Основ'янського вузла.

Помер 5.09.1973.

ГЕРАСИМОВ Ілля Петрович, 1910, с. Паніно Медвенського р-ну Курської обл., РФ. Підполковник, заст. ком. артбр. Інвалід війни.

1928–1932: Сумська артшкола, курсант.

«Секретарю райкому партії м. Суми

Згідно пенсійної справи І. П. Герасимов мешкав на тимчасово окупованій території з серп. 1941 по верес. 1943 р., після чого проходив спецперевірку в спецтаборах НКВС м. Рязань і служив у штурмовому окр. батальйоні. Поновлений у офіцерському званні.

Сумський облвійськком
Генерал-майор Калінін»

Жовт. 1943 – лют. 1944: 3-й Укр. фр., 6-й штурм. окр. б-н, ком. взв. Лют. 1944–9.05.1945: 3-й Укр. фр., 57 А, 74 сд, нач. штабу артд.

1.10.1946 звільнений у запас через хворобу. Сумський трест зеленого господарства, управляючий.

Помер 11.12.1990.

ГИЧКО Михайло Денисович, 1917, с. Благодатне Краснокутського р-ну Харківської обл. Ст. лейтенант медслужби. Інвалід війни.

1932–1938: робітник, продавець у Ананьївському племгоспі Краснокутського р-ну.

У верес. 1938 призваний до лав ЧА Краснокутським РВК Харківської обл.

15.11.1941–31.01.1942: Ленінград. фр., 38 сп 65 сд, кулеметник. У січ. 1942 під час боїв поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 1017 у м. Перм. У січ. 1943 закінчив школу військфельдшерів, м. Перм. Лют. 1943 – трав. 1945: Центр., 1-й, 2-й Білорус. фр., 82 окр. атп 70 А, лейтенант медслужби, фельдшер.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За визволення Варшави», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1956 звільнений у запас.

Помер 16.11.1992 у м. Харків.

ГІЗАТУЛІН Давлетша Мубаракшинович, 1908, Сабінський р-н Красноярського краю, РФ. Ст. лейтенант, нач. фінзабезпечення, зав. діловодства, 171 окр. винищ. б-н. Інвалід війни.

Із 1931 працював писарем у Чкаловському (нині Оренбурзькому) МВК; у штабі 34 сд Приволзького ВО.

22.06.1941–1.12.1943: Північ.-Захід., Півд. фр., 962 сп 292 сд, стрілець. 13.10.1943 був поранений, ЕГ при 271 окр. медсанбаті 254 сд.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

22.07.1953 звільнений у запас.

Помер 1.09.2000 у м. Харків.

ГІНЗБУРГ Давид Мойсейович, 1914. Кандидат хімічних наук.

22.06.1941–9.05.1945: Півд.-Захід., Брянський, Воронез., Центр., 1-й Білорус. фр., 95 залізн. б-н, ком. взв. Зі спогадів: «...В июле–августе 1943 года, во время одной из крупнейших битв на Курской дуге, нашему б-ну было приказано восстановить мост через реку Тим у с. Черемисиново на участке Касторное-Щигры-Курск. Этот мост имел большое стратегическое значение, так как был единственным, по которому доставлялись для передовых частей, расположенных вблизи Курска, вооружение, боеприпасы, продовольствие, обмундирование, резервные части. Враг осуществлял массированный налет на мост по несколько раз на день. После восстановления моста вражеская авиация возобновила бомбардировку и разрушила его. Наш батальон был расквартирован в 1,5 км от моста, и требовалось определенное время, чтобы прибыть к мосту и начать восстановительные работы.

А фронтовая обстановка не позволяла перерыва в доставке фронту всего необходимого. Поэтому командир батальона капитан Пащенко приказал в 300 м от моста вырыть глубокие щели и окопаться, чтобы после его разрушения быстро приступить к восстановлению. Мост три раза восстанавливался и батальон, как этого требовала обстановка, с честью выполнил приказ командования и обеспечил бесперебойное движение железнодорожного транспорта и доставку всего необходимого фронту.

В конце июля – начале августа 1944 г. я в составе 5-й железнодорожной бригады пересек государственную границу СССР и попал в Польшу, сперва в город Хелм, затем в город Люблин. Мы шли вслед за боевыми частями, восстанавливали связь, мосты, «перешивали» железнодорожные пути на ширину колеи нашей страны. На второй день после освобождения города Люблин нас повели в лагерь смерти «Майданек», где мы с ужасом увидели какой «новый порядок» насаждали фашисты на оккупированных территориях Европы. Трудно передать тот гнев и ту ненависть, которые охватили бойцов, когда перед ними предстали печи крематория, где сжигали людей, рвы, где еще валялись трупы убитых в затылок...

В разбросанных по земле проспектах мы читали обращение управления лагеря к фирме с «пожеланиями» проектирования печей с большей пропускной способностью по сравнению с установленными в лагере. На складах лагеря с немецкой педантичностью были расположены по полкам обувь смертников в соответствии с ее размерами, аккуратно уложены волосы женщин и мужчин, паспорта всех национальностей.

Мы уходили из лагеря со словами: «Смерть немецким оккупантам» и с клятвой добить немецкий фашизм. И мы сдержали клятву».

Медалі: «За оборону Києва», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни – ст. науковий співробітник НДІ основної хімії, м. Харків.

ГЛАДИШЕВ Анатолій Володимирович, 1918, м. Чкалов (нині м. Оренбург), РФ. Старшина надстрокової роти, старшина 3-ї роти окр. 86-го мостового залізн. б-ну.

Працював токарем по металу на автобазі Чкаловської облспоживспілки, у механічних майстернях «Облзаготзерно».

У жовт. 1939 призваний до лав ЧА Кагановицьким РВК м. Чкалов (кол.).

22.06.1941–9.05.1945: Захід., 3-й Білорус. фр., 86 мостовий залізн. б-н 1, 4 залізн. бр., ком. відділення, зброяр.

Медалі: «За оборону Москви», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1958 звільнений у запас. Проживав у м. Гнівань Тиврівського р-ну Вінницької обл., із 1993 – у м. Красноград.

Помер 13.04.1999 у м. Красноград Харківської обл.

ГЛАДУН Григорій Павлович, 1916, с. Старі Валки Валківського р-ну Харківської обл. Капітан, нач. зв'язку ае 810 ап Чугуївського військ. авіаучилища льотчиків.

Навчався у Люботинському залізн. ФЗУ, працював у колгоспі «Перемога», Харківська обл.

У листоп. 1937 призваний до лав ЧА Валківським РВК Харківської обл. Проходив службу у Далекосхідному та Приморському ВО.

9.08.1945–3.09.1945: 29 окр. б-н зв'язку 32 ад, ком. радіовзв.

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Японією», корейська «За визволення Кореї». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1950 закінчив Далекосхідні КУОС військ зв'язку. У 1958 звільнений у запас. Працював інженером-інструктором радіоклубу Харківського обласного комітету ДТСААФ, інж. у п/с № 274, заст. нач. лабораторії Харківського релейного з-ду.

Помер 27.05.1995 у м. Харків.

ГЛАДЧЕНКО Яків Денисович, 1902, смт Велика Писарівка Сумської обл. Майор інтендант. служби, ст. офіцер, скарбник штабу ТА.

1933 – верес. 1941: гол. бухгалтер відділення Держбанку Великописарівського р-ну Сумської обл.

4.11.1941–28.02.1943: Півд.-Захід. фр., 41 окр. рота, рядовий. 28.02.1943–5.07.1943: Півд.-Захід., 3-й Укр. фр., окр. б-н зв'язку, нач. фінпостачання б-ну. 27.09.1944–9.05.1945: 3-й Укр. фр., 236 окр. б-н зв'язку, нач. фінпостачання.

Медалі: «За відвагу», «За оборону Сталінграда». Трудові нагороди: орден Червоної Зірки.

У 1960 звільнений у запас. До 1988 працював касиром на Харківському з-ді металовиробів.

Помер 27.08.1988.

ГЛАМАЗДА Микола Андрійович, 1912, м. Ромни Сумської обл. Підполковник, нач. 3-ї частини Орджонікідзевського РВК м. Харків.

У 1929 закінчив 8 класів Харківської трудової школи № 25, у 1934 – робітфак Харківського всеукраїнського ін-ту комуністичної освіти, у серп. 1943 – Саратовське військ. піхотне училище.

25.08.1943–9.05.1945: Калінінський фр., 1 ск 43 А, пом. нач. відділу кадрів; 1-й Білорус., 1-й Прибалт. фр., 186 арм. зсп 43 А, пом. нач. штабу полку.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоного Прапора, Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

1.01.1958 звільнений у запас. Працював головою садово-городньої комісії у профспілці ХТЗ.

Помер 1.11.1989 у м. Харків.

ГЛЄБКО Василь Семенович, 1914, м. Великі Луки Псковської обл., РФ. Підполковник адмінслужби, ст. офіцер автотрансп. відділу Управління 6 А.

У 1933 закінчив 2 курси Великолуцького педагогічного технікуму. Працював слюсарем на паровозоремонтному з-ді, ст. Великі Луки.

У листоп. 1933 добровільно став до лав ЧА. У 1937 закінчив Ленінградське танко-технічне училище.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

Черв. 1941 – лип. 1944: Ленінград. фр., 52 сд, нач. відділення постачання пального; Карел. фр., 369 гауб. артп 122 сд, пом. ком. з техчастини; 73 артп РГК, 471 артп РГК, пом. ком. полку з техчастини; Ленінград. фр., 23 артд РГК, 18 артд прориву РГК, майор адмінслужби, пом. ком. див. з техчастини.

Медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Ленінграда», «За оборону Радянського Заполяр'я», «За перемогу над Німеччи-

ною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

До 1953 продовжував службу у Північ. ВО. Працював ст. товарознавцем у Харківському облавтотресті, у промисловому об'єднанні «Укрелектромаш».

Помер 27.08.1991 у м. Харків.

ГЛИЗЬ Дмитро Федорович, 1920, с. Черевки Полтавської обл. Ст. лейтенант, ком. сап. взв., 10 гв. окр. сапб 2 гв. А. Інвалід війни.

У 1941 закінчив Харківське авіац.-технічне училище.

Лип. 1941 – верес. 1944: Центр. фр., окр. навчально-механізований інженерний б-н, загін спецпризначення Генштабу Оборони м. Москва, рядовий. Січ. 1942 – груд. 1942: курсант курсів мол. лейтенантів при Військ.-інженерній академії ім. Куйбишева, м. Фрунзе (нині Бішкек, Киргизстан); Півд. фр., 99 сбр 28 А, ком. сап. взв. Два поранення: у груд. 1941 у боях за м. Москва та у груд. 1942, ЕГ №4428, м. Астрахань.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

23.04.1948 звільнений у запас.

Помер 1.08.2000 у м. Харків.

ГЛУШКО Петро Якович, 1913.

Серп. 1943 – трав. 1944: 238 сп 186 сд, рядовий, стрілець.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі. Трудові нагороди: медалі «Ветеран праці», «За трудову доблесть».

Працював на Харківському з-ді «Світло шахтаря». Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ГЛУЩЕНКО Петро Данилович, 1921, с. Шлях Валківського р-ну Харківської обл. Ст. сержант.

Із 1941: 25 тбр, ком. відділення. У 1944 був поранений.

Орден Вітчизняної війни I ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни працював у Харківському лісопроекті.

ГЛУЩЕНКО Петро Семенович, 1913, м. Білопілля Сумської обл. Капітан техслужби, заст. інженера ае.

У 1929 закінчив 7 класів залізн. школи, ст. Білопілля, Сумська обл., у 1932 – школу ФЗН при дирекції Південної залізниці, м. Харків, у 1936 – ШМАС. У 1942 склав екстерном іспити у військ. школу авіатехніків.

27.06.1941–9.05.1945: Захід., Півд. фр., 4 штурм. ап, механій авіаційний; Північ.-Кавказ., 2-й Білорус. фр., 7 гв. штурм. ап, механік авіаційний; 2-й Білорус. фр., 136 штурм. ап, технік авіаційний.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Кавказу», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки.

31.12.1955 звільнений у запас. Працював контролером, випробувачем на Харківському з-ді електроапаратури.

Помер 6.02.1995 у м. Харків.

ГНИЛИЦЬКИЙ Григорій Андрійович, 1914, м. Зміїв Харківської обл. Ст. технік-лейтенант, ком. автовзв. спецмашин 210 окр. авіац.-тех. б-ну. Інвалід війни.

У 1934 закінчив Основ'янську залізн. техшколу, викладав у школі шоферів у м. Зміїв.

1936–1938: строкова служба у лавах ЧА.

23.06.1941 мобілізований Зміївським РВК Харківської обл.

Черв. 1941 – трав. 1942: Півд.-Захід. фр., 35 автополк, старшина полку. 25.05.1942 поранений під час боїв на Ізюмсько-Барвінківському напрямі. Черв. 1942 – трав. 1945: Сталінград., Півд. фр., 12 окр. ремонтно-віднов. б-н, бригадир по ремон-

ту моторів, нач. майстерні; 4-й Укр. фр., 34 автополк, технік-лейтенант, ком. взв.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

Перебував у складі Північ. групи військ у Польщі. У 1953 звільнений у запас. Працював директором Зміївського райхарчокомбінату, учителем у Зміївській СШ № 2.

Помер 1.02.2002 у м. Зміїв Харківської обл.

ГНІДІН Павло Романович, 1916, м. Харків. Інженер-майор, викладач циклу метеопідготовки 16 ШМАС 69 ПА.

У 1940 закінчив Харківський гідрометеорологічний ін-т.

Черв. 1941 – трав. 1945: Півд., Закавказ., Північ.-Кавказ., 2-й Білорус. фр., у складі ВПС 18 А, метеоролог; 4 ПА, інженер-метеоролог.

Ордени Червоної Зірки (два), медалі: «За оборону Кавказу», «За взяття Кенігсберга», «За Одер, Ніссу і Балтику». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

31.08.1960 звільнений у запас. Харківський гідрометеорологічний технікум, викладач аерології.

Помер 19.03.1989.

ГОЛДІН Микола Іванович, 1918, Орловська обл., РФ. Підполковник, ст. штурман-льотчик 774 навч. ап 6-ї Військ. авіац. школи льотчиків.

У 1939 закінчив Орловський залізн. технікум. У жовт. 1939 призваний Орловським МВК. У 1940 закінчив ШМАС у м. Воронеж, у 1942 – Мелітопольську військ. авіашколу стрільців-бомбардирів.

15.11.1942–30.07.1943: Півд.-Захід. фр., 282 окр. зміш. ап, бомбардир. 30.07.1943 тяжко поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 414, м. Свердловськ. 9.08.1945–3.09.1945: 340 бомбард. ап, штурман корабля.

Ордени Вітчизняної війни II ст. (два), медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бездоганну службу» I ст.

У 1960 звільнений у запас. Працював заст. нач. штабу Вовчанського навчально-тренувального авіац. центру ДТСААФ, викладав у Вовчанському авіаучилищі льотчиків ДТСААФ.

Помер 2.02.1991 у м. Харків.

ГОЛДІНОВ Василь Митрофанович, 1921, с. Горки Красненського р-ну Бєлгородської обл., РФ. Полковник.

У листоп. 1939 призваний до лав ЧА Армавірським РВК Краснодарського краю.

До трав. 1943: 183 сд. Із трав. 1943: розвідвідділ Управління 69 А. Із 1941: 1016 сп 288 сд, лейтенант, ком. мін. взв. 3 сб; 370 сд 69 А, майор, нач. розвідки штабу див., нач. розвідвідділення – заст. нач. штабу див.

Ордени: Вітчизняної війни I ст. (два), Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки (два), медалі.

Після війни: пропагандист, член товариства «Знання».

Прож. у м. Харків.

ГОЛЄВ Семен Миколайович, 1921, с. Духново Трубчевського р-ну Брянської обл., РФ. Майор, нач. стройового відділ. штабу 36 залізн. бр.

Із 1938 розпочав трудову діяльність учителем Первомайської початкової школи. У 1941 закінчив Івановське військ.-політичне училище (прискорений курс).

13.03.1942–9.05.1945: Північ.-Захід. фр., 116 окр. сбр, політрук роти; 2-й Білорус. фр., 91 УР, інструктор політвідділу. У квіт. 1942 був поранений, ЕГ № 3036.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

7.09.1968 звільнений у запас. Працював інструктором відділу кадрів Харківської обласної спілки споживчих товариств.

Помер 27.04.1974 у смт Зачепилівка Харківської обл.

ГОЛОВКО Михайло Романович, 1915, м. Харків. Ст. лейтенант, ком. роти, 160 УР Півд.-Західний фр. Інвалід війни.

У 1939 закінчив полкову школу, Тамбовське піхотне училище.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940. У 1940 був поранений, ЕГ у м. Нижній Новгород. В цьому році закінчив курси удосконалення КУКС.

Квіт. 1942 – берез. 1943: Захід. фр., 770 мп 9 мбр; партизанський загін Медведева, ком. роти. Дон., Калінінський фр., 159 УР, 388 окр. артп, ком. взв. Півд.-Захід. фр., 160 УР, ком. роти. У 1943 був контужений, лікувався у військ. шпиталі № 1, м. Москва.

Медалі: «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

17.03.1944 звільнений у запас.

Помер 14.01.1979 у м. Харків.

ГОЛОВКО Олексій Пилипович, 1919, с. Ломо Корочанського р-ну Бєлгородської обл., РФ. Старшина І статті запасу.

У 1934 після закінчення школи ФЗУ працював слюсарем, контролером у відділі контролю Шебекінського машинобудівного з-ду. У 1939 закінчив вечірню школу у м. Бєлгород, РФ.

У 1939 призваний до лав ЧА. Закінчив школу молодших командирів, м. Кронштадт, ВМФ.

1941–1945: окр. бр. мор. піхоти Червонопрапорного Балтфлоту, ком. відділення; 2 бр. моряків-піхотинців Червонопрапорного Балтфлоту Ленінград. фр., ком. відділення; ескадрений міноносець «Северный»; 11 д-н малих базових тральщиків 3 бр. морської піхоти, старшина І статті, комсорг д-ну. У 1941 під час боїв був контужений, у 1943 – поранений.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Ленінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: орден «Знак Пошани», медаль «Ветеран праці».

У 1947 демобілізований. Працював на Харківському авіаційному з-ді (з-д № 135) диспетчером, технологом, ст. інженером з праці, нач. бюро праці та заробітної плати, заст. нач. виробництва, ст. диспетчером відділу № 107.

Помер 28.03.1993.

ГОЛОВЧАНСЬКИЙ Василь Іудович, 1923, с. Хмельове Корочанського р-ну Бєлгородської обл., РФ. Сержант.

До війни закінчив 7 класів СШ.

Із верес. 1941: Центр., Північ.-Кавказ. фр., зв'язківець сп.

Орден Вітчизняної війни ІІ ст., медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни – ТУРМС, м. Харків. Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ГОЛОСЕНКО Микола Якович, 1926, с. Дмитріївка Яковлєвського р-ну Бєлгородської обл., РФ. Ст. лейтенант, ком. взв. зв'язку 88 окр. радіолокаційної роти ППО 8 полярного радіотех. полку ППО.

У 1941 закінчив 7 класів НСШ у с. Дмитріївка.

19.05.1943 був призваний до лав ЧА Яковлєвським РВК Бєлгородської обл.

1.08.1943–9.05.1945: Московський фр., ППО, моторист.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бездоганну службу» ІІ ст., «За бойові заслуги».

У 1961 склав екстерном екзамени за повний курс Ульяновського училища зв'язку. 27.05.1969 звільнений у запас. Працював лаборантом у Харківському електротехнічному технікумі; столяром, садоводом ЖЕКу № 108.

Помер 16.05.1992 у м. Харків.

ГОЛЬДЕНБЕРГ Павло Львович, 1922, м. Волочиськ Хмельницької обл. Старшина, нач. штабу ескадрильї 108 гв. штурм. ап. Інвалід війни.

У жовт. 1940 призваний до лав ЧА.

Із жовт. 1942 у діючій армії: Півд.-Захід. фр., 299 штурм. ап, ст. сержант, повітряний стрілець. Під час боїв тяжко поранений.

Ордени: Вітчизняної війни I ст., Червоної Зірки (два), медалі: «За відвагу», «За взяття Берліна», «За визволення Праги».

У жовт. 1945 звільнений з лав ЧА. Останнє місце роботи – викладач, заст. директора СПТУ №15 м. Харків. Очолював первинну організацію інвалідів 531-го м/р Московського р-ну м. Харків.

ГОЛЬДІН Ілля Якович, 1924, м. Ніжин Чернігівської обл. Підполковник-інженер, заст. головного інженера 536-го з-ду з ремонту авіатехніки.

Жовт. 1941 – трав. 1942: працював токарем на Гур'євському (нині м. Атирау) з-ді № 3, Казахстан.

У трав. 1942 призваний Гур'євським РВК до лав ЧА.

У верес. 1943 закінчив 2-у Московську авіашколу механіків спецслужб.

21.11.1944–9.05.1945: 1-й Білорус. фр., 291 винищ. ап (868 винищ. ап) 265 винищ. ад 16 ПА, механік з електроспецобладнання.

Медалі: «За бойові заслуги», «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст., «За бездоганну службу» II ст. Отримав 12 подяк від Верховного Головнокомандувача.

До 1949 перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині. У 1954 закінчив Ризьке вище інж. авіац. військ. училище ім. Ворошилова. Проходив службу у віддаленій місцевості в Мурманській обл., у Київському ВО. У 1975 звільнений у запас. Працював інженером-технологом у в/ч № 36986.

Помер 2.05.1984 у м. Харків.

ГОНТАР Іван Петрович, 1908, с. В'язова Краснокутського р-ну Харківської обл.

До війни працював у колгоспі. У 1943 призваний до лав ЧА Вовчанським РВК Харківської обл.

1943–1945: рядовий, піхотинець. За участь у бойових діях мав нагороди.

Після війни працював у колгоспі.

Помер. Похований: с. В'язова Краснокутського р-ну.

ГОНТАР Павло Іванович, 1926, с. В'язова Краснокутського р-ну Харківської обл. Майор МВС.

Закінчив 7 класів. Працював у колгоспі.

У 1943 призваний до лав ЧА Вовчанським РВК Харківської обл.

1943–1945: див. НКВС, зв'язковий-піхотинець. За словами ветерана, доводилося налагоджувати, прокладати дроти зв'язку до рейхсканцелярії Рейхстагу, а потім охороняти обгоріле тіло А. Гітлера та брати участь у відправленні його на експертизу.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі, грамоти, подяки.

Після війни служив у лавах УМВС Харківської обл., у лінійній міліції Півд. залізниці, м. Люботин.

Помер у 2000.

ГОНТАРЕНКО Дмитро Федорович, 1923, Алєксєєвський р-н Бєлгородської обл., РФ. Підполковник, заст. ком. з тилу 159 ракетної бригади. Інвалід війни.

У 1941 закінчив Сталінградське військ. училище зв'язку.

5.05.1942–9.03.1945: Брянський, Центр., 3-й Укр. фр., 134 окр. сбр, ком. взв. зв'язку; 109 сп 74 сд, ком. роти зв'язку; 360 сп 74 сд, нач. зв'язку полку. 18.01.1944 тяжко поранений у боях поблизу м. Корсунь-Шевченківський Черкаської обл., 8.03.1945 – легко у р-ні оз. Балатон, Угорщина.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ст., медалі: «За визволення Белграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслу-

ги», «За бездоганну службу» II ст., «За бездоганну службу» I ст.

У 1957 закінчив Військ. академію тилу і транспорту. 30.11.1972 звільнений із лав Рад. А. Універмаг «Московський» м. Харків, нач. штабу ЦО.

Помер 19.06.1993 у м. Харків.

ГОНЧАРОВ Петро Кузьмич, 1920, м. Валуйки Бєлгородської обл., РФ. Капітан запасу, нач. зв'язку д-ну 15 важкої мінбр 19 артд.

У 1937 закінчив Валуйську СШ, у 1941 – три курси Воронезького лісогосподарського ін-ту.

Берез. 1942–9.05.1945: Калінінський фр., 360 сд, ком. роти; Північ.-Захід. фр., 615 гауб. артп 13 артд; 3-й Укр. фр., 15 важка мінбр 19 артд, нач. зв'язку д-ну. У січ. 1944 був поранений, ЕГ № 2636.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За взяття Відня», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

15.05.1946 звільнений у запас. У 1947 закінчив Воронезький лісогосподарський ін-т. Працював нач. партії у Львівській аерофотоекспедиції, інженером у Харківському лісопроекті.

Помер 1.01.2005 у м. Харків.

ГОНЧАРОВ Семен, 1923, с. Карайкозівка Краснокутского р-ну Харківської обл. Інвалід війни.

У 1940 закінчив 8 класів, пішов працювати у колгосп.

1941–1945: 33 інж.-сапб 180 сд, рядовий. Зі спогадів: «Після битви на Курській дузі Червона армія зупинила ворога і перейшла до оборони. Ми, сапери, почали облаштовувати мінні поля, на яких потім підірвуться десятки «тигрів» та «пантер». Коли почався наш контрнаступ, мене та ще двох бійців підізвав командир роти і, розгорнувши карту, сказав: «Цей міст має стратегічне значення. Зараз німці його заміновують. Ваше завдання – не допустити вибуху». Нас на машині підвезли до лісу, звідти пройшли півкілометра пішки і вийшли на галявину. Із-за кущів було добре видно міст довжиною близько 50 м. Біля нього метушилися фашисти: двоє закладали вибухівку, а третій підводив провід до підривної машини. І тоді ми влучними пострілами уклали всіх трьох і розмінували міст. Якби запізнилися на 10 хвилин, міст був би підірваний. Командир роти подякував нам і представив до нагороди.

Німці відходили на захід, спалюючи все на своєму шляху. На підступах до Києва я отримав тяжке поранення в ногу розривними кулями. Довгий час довелося лікуватися в медсанбатах та польових госпіталях. Лікарі сказали: я був на волосок від смерті. Зробили операцію. Після одужання мене направили у 135 гвардійську артбригаду, призначили розвідником-коректувальником. Переслідуючи відступаючого ворога, ми пройшли Карпати, Польщу, Німеччину, Чехословаччину. Наша бригада брала участь у жорстоких боях за Прагу, де німці сконцентрували велике угруповання військ, основу яких складали есесівці. Пам'ятаю такий епізод. В результаті контратаки гітлерівців наша піхота змушена була відступити, і тоді ми, артилеристи, сказали своє слово. Запалали німецькі танки, піхота була знищена. За цей бій я отримав медаль «За відвагу». Війна закінчилася, але моя служба продовжувалася. У 1947 р. повернувся у рідні краї. Трудився у колгоспі на різних роботах. Неодноразово обирався депутатом, секретарем сільради. Після переїзду до смт Краснокутськ працював на АТП теслею, столяром, ремонтником. Заслужив десятки грамот та подяк».

ГОНЮКОВ Григорій Васильович, 1907, с. Дон-Семіца Пристенського р-ну Курської обл., РФ. Лейтенант. Інвалід війни.

У 1939 закінчив Харківський енергомеханічний технікум, у 1942 – Одеське артучилище.

Листоп. 1942 – черв. 1943: 203 артп 15 сд, ком. бат. Черв. 1943 – жовт. 1943: Центр. фр., 203 артп 15 сд, ком. бат. Жовт. 1943 – січ. 1944: Білорус. фр., 203 артп 15 сд, ком. бат. 10.01.1944 тяжко поранений.

Орден Червоної Зірки, медаль «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Звільнений із кадрів ЗС СРСР через поранення.

ГОПЕРШТЕЙН Іона Юхимович, 1915, м. Полтава. Підполковник, заст. ком. полку з техчастини 142 тп 61 тд, Забайкальський ВО. Інвалід війни.

У 1932 закінчив школу ФЗУ при з-ді «Метал», м. Полтава, працював слюсарем на цьому з-ді, згодом – на Харківському паровозобудівному з-ді. У 1938 закінчив робітфак Харківського машинобуд. ін-ту, у 1940 – Військову академію бронетанкових і механізованих військ, м. Москва. Після закінчення був призначений викладачем Полтавського тракторного училища.

9.08.1942–9.05.1945: Закавказ. фр., у складі Полтавського військово-тракторного училища, пом. ком. курсантського загону; Брянський, Півд., 1-й, 2-й Укр. фр., 20 тк 44 А, пом. нач. техвідділу корпусу. 29.09.1943 був поранений у бою поблизу м. Мелітополь Запорізької обл., у 1944 отримав тяжку контузію на ст. Жмеринка, Вінницька обл.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни ІІ ст., медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», польська «Медаль за Варшаву 1939–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

17.08.1954 звільнений у запас.

Помер 1.03.2005 у м. Харків.

ГОРБАНЬОВ Костянтин Степанович, 1908, м. Ростов-на-Дону, РФ. Підполковник, заст. із політчастини начальника військ. складу № 3077.

Закінчив екстерном 10 класів у м. Ростов-на-Дону.

Черв. 1941 – серп. 1941: Захід. фр., ст. інструктор політвідділу 102 тд. 9.08.1941 поранений і контужений. Серп. 1941 – листоп. 1941: госпіталь № 2047.

Орден Вітчизняної війни ІІ ст., медаль «За оборону Кавказу». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

23.09.1955 звільнений у запас. Харківський приладобудівний з-д ім. Шевченка, ст. інспектор.

Помер 24.01.1986.

ГОРБУНОВ Дмитро Васильович, 1906, с. Метьолкіно Становлянського р-ну Липецької обл., РФ. Підполковник, військком Холм-Жирковського РВК Смоленської обл.

У 1925 закінчив 7 класів у с. Новопогорєлове Карсунського р-ну Ульяновської обл., у 1933 – Рязанське піхотне училище, у 1944 – курси «Выстрел», м. Солнєчногорськ Московської обл.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

22.06.1941–10.04.1945: Центр. фр., 7 пов.-десант. бр.; Північ.-Захід. фр., 21 пов.-десант. бр., ком. пов.-десант. навч. б-ну; Степ., Воронез. фр., 11 гв. пов.-десант. полк 5 пов.-десант. див., заст. ком. полку зі стройової частини; 2-й Укр. фр., 16 гв. пов.-десант. полк 4 пов.-десант. А, ком. полку; 3-й Укр. фр., 353 гв. сп 114 гв. сд 9 гв. А, ком. полку зі стройової частини.

Ордени: Червоного Прапора (два), Олександра Невського, медалі: «За взяття Відня», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоного Прапора, Червоної Зірки.

16.07.1954 звільнений у запас. Працював майстром бондарного цеху на овочевій базі Червонозаводського райхарчоторгу, м. Харків; зав. господарства в Управлінні начальника робіт № 127.

Помер 6.10.1986 у м. Мерефа Харківського р-ну Харківської обл.

ГОРБУНОВ Михайло Олексійович, 1913, с. Луговка Єфремовського р-ну Тульської обл., РФ. Інженер-підполковник, заст. військпредставника.

У 1937 закінчив вищу позавійськ. підготовку при Московському ін-ті інженерів зв'язку, у 1940 – Московський ін-т інженерів зв'язку.

23.12.1941 мобілізований Ферганським МВК Узбецької РСР.

3.02.1942–9.05.1945: Півд.-Захід., Сталінград., Півд., 4-й Укр., 2-й Білорус., 3-й Білорус. фр., 10 окр. ремонтно-віднов. б-н зв'язку, ком. телефонного взв.

Медалі: «За оборону Сталінграда», «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1953 закінчив академічні арт. курси при Арт. академії ім. Дзержинського. У 1969 звільнений у запас. Прож. у м. Харків.

Помер 16.02.1987.

ГОРДІЄНКО Павло Харитонович, 1910, м. Миропілля Сумської обл. Полковник, заст. ком. 20 гв. мінбр 38 артд з політчастини.

Із 1926 працював у кустаря. 1928–1931: токар на з-ді «Червона Зірка», м. Кіровоград. У 1932 – секретар сільського комітету ВЛКСМ. У 1932 закінчив два курси робітничого університету, тепломеханічний факультет, м. Кіровоград. Працював нач. оздоровчої колонії підлітків у с. Обознівка Кіровоградської обл.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

19.08.1941–9.05.1945: Ленінград. фр., 132 сп 27 сд, заст. ком. полку з політчастини; Півд.-Захід‌. фр., 6 А, комісар штабу армії; Воронез. фр., 2 вптабр, ком. бр.; 1-й, 2-й, 3-й Укр., 1-й Білорус. фр., 89 гв. сд, нач. політвідділу див.

Ордени: Червоної Зірки, Червоного Прапора, Вітчизняної війни II ст., Вітчизняної війни I ст., медалі: «За оборону Радянського Заполяр'я», «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

30.07.1955 звільнений у запас. Працював викладачем, майстром у Харківському машинобудівному технікумі.

Помер 1.06.1990 у м. Харків.

ГОРЕНКО Анатолій Федорович, 1918, смт Борова Харківської обл. Капітан інтендант. служби, нач. фінзабезпечення.

Працював у Борівському колгоспі ім. Тимошенка, статистиком, рахівником у заготівельній конторі Борівської райспоживспілки.

У 1939 призваний Борівським РВК Харківської обл.

22.06.1941–9.05.1945: Півд. фр., 14 окр. тп 15 сд, ст. писар; Калінінський фр., 143 окр. тб 29 А; Північ.-Захід‌., Воронез., Брянський фр., 113 тбр 15 тк 3 ТА, зав. діловодства, скарбник б-ну; Центр., 1-й Укр. фр., 55 гв. тбр 7 гв. тк 3 гв. ТА, нач. фінансового відділення; 1-й Укр. фр., 22 гв. мсбр 6 гв. тк 3 гв. ТА, лейтенант адмінслужби, нач. фінансової частини б-ну.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За взяття Берліна», «За визволення Праги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги». Отримав 26 подяк від Верховного Головнокомандувача.

Перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині. У 1956 звільнений у запас. Працював у Борівському хлібоприймальному пункті, нач. фінансово-господар. відділу Холмського МВК Сахалінської обл., директором Борівської харчосмакової фабрики.

Помер 20.08.1993 у смт Борова Харківської обл.

ГОРІШНІЙ Олександр Митрофанович, 1923, с. Заброди Богодухівського р-ну Харківської обл. Підполковник, заст. нач. штабу ЦО. Інвалід війни.

У 1940 закінчив 10 класів. У 1941 працював на з-ді № 23, м. Москва.

У 1943 закінчив 2-е Горьковське танкове училище (нині м. Нижній Новгород).

Брав участь у бойових діях у складі 253 тп 50 А, Білорус. фр. Після поранення 19.11.1943 перебував на лікуванні в ЕГ № 5382.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Помер 15.03.1988.

ГОРОБЧЕНКО Іван Васильович, м. Харків. Майор. Інвалід війни.

Закінчив факультет журналістики Харківського університету. Працював у редакції газети.

Із 1941: військ. кореспондент фронтової газети. У 1944 у Білорусі тяжко поранений. Перебував на лікуванні у госпіталях.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1945 комісований. Писав статті до харківських газет.

Помер у 1979 в м. Харків.

ГОРОДИЛОВ Яків Семенович, 1906, Глазовський р-н, Удмуртія, РФ. Підполковник, викладач тактики ВПС Харківського вищого авіаучилища штурманів.

У 1927 закінчив Ленінградську піхотну школу, у 1929 – Військ.-теоретичну школу ВПС РСЧА, м. Ленінград, у 1930 – 1-у Військ. школу льотчиків, м. Севастополь, Крим, у 1942 – прискорений курс командного факультету Військ. академії командного і штурманського складу ВПС ЧА.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

Черв. 1943–3.09.1945: 2 ад особливого призначення, ком. 2 трансп. ап; 5 окр. ае особливого призначення 2 ад особливого призначення, ком. корабля.

Ордени: Червоного Прапора (два), Вітчизняної війни I ст. (два), медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Леніна.

У 1952 звільнений у запас. Працював на Харківському з-ді «Електроважмаш», у житлово-комунальному відділі тресту «Промбуд» № 2, на підшипниковому з-ді, м. Харків.

Помер 1.04.1989 у м. Харків.

ГОРОПАШНИЙ Михайло Степанович, 1914, м. Зіньків Полтавської обл. Мічман.

До війни закінчив 7 класів.

У 1936 призваний до лав РСЧА, навчальний загін ЧФ.

Учасник Другої світової війни, радист.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією».

Після війни працював дільничним інспектором Харківського РВВС, капітан міліції. Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ГОСТЄВ Олександр Дмитрович, 1924, с. Голіцино Нижньоломовського р-ну Пензенської обл., РФ. Підполковник.

17.08.1942 призваний до лав ЧА Вадинським РВК Пензенської обл.

20.02.1943–9.05.1945: 2-й Прибалт., 2-й Білорус. фр., 64 артп 30 А, ком. гармати; 672 артп 205 сд 43 А, ком. взв. Січ. 1944 – квіт. 1945: Дніпропетровське артучилище.

Медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За визволення Кореї». За вислугу років: медалі «За бездоганну службу» II ст., «За бездоганну службу» I ст.

6.07.1971 звільнений у запас. СШ № 38 м. Хабаровськ, РФ.

ГРАСБЕРГ Павло Карлович.

Випускник Державного інституту фізкультури, популярний у довоєнні роки борець, ще в 1938 р. пройшов при інституті позавійськову підготовку, отримавши звання мол. лейтенанта і фах

льотчика-спостерігача. На фронт потрапив лише у січ. 1943 – після довгих перевірок (у Павла Карловича – шведський родовід). Служити почав на Воронез. фр. рядовим червоноармійцем-сапером 201 тбр, що брала участь у багатьох жорстоких боях. У лип. 1943, коли фронт наближався до Харкова, йому, вже у званні лейтенанта, доручили командувати навчальним пунктом Волоконовського РВК. У листоп. 1943 Грасберг був відкомандирований у резерв 6-го окр. полку Орловського ВО, і лише в берез. 1944 він знову у складі 117-го полку потрапив на передову 2-го Білорус. фр. Восени 1944 р. після поранення опинився у шпиталі, і потім 29-річний офіцер служив на посаді інструктора лікувальної фізкультури 54-го окр. б-ну одужуючих, розквартированого в Києві.

У верес. 1945 р. П. К. Грасберг повернувся до Харкова. Як спеціаліст, Павло Карлович виховав плеяду майстрів спорту.

ГРЕСЬ Олександр Пантелійович, 1922, с. Нововасилівка Новобузького р-ну Миколаївської обл. Майор, льотчик, пом. ст. штурмана.

У 1942 закінчив 2-у Чкаловську військ.-авіац. школу стрільців-бомбардувальників.

Лип. 1943 – трав. 1945: Брянський, Прибалт., Ленінград. фр., 4 нічний бомбард. ап, штурман екіпажу.

Ордени: Червоного Прапора, Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоного Прапора, Червоної Зірки (два).

18.11.1960 звільнений у запас. Працював ст. техніком у Миколаївській астрономічній обсерваторії.

Помер 31.03.2004 у м. Харків.

ГРИГОРЕНКО Костянтин Прокопійович, 1918, с. Трипілля Артемівського р-ну Донецької обл. Капітан інтендант. служби, нач. фінчастини 358 окр. мостового залізн. б-ну.

У 1938 закінчив Донецький технікум народногосподарського обліку. Працював статистом у Кар'єроуправлінні «Головскло» м. Кагановицьк (кол.) Ворошиловградської (нині Луганської) обл.

У 1939 призваний до лав ЧА Кагановицьким РВК Луганської обл.

22.06.1941–9.05.1945: Півд.-Захід., Захід. фр., 1 окр. б-н механізації залізн. робіт 1 залізн. бр., писар фінчастини; 2-й Укр. фр., 5 окр. експлуатац. залізн. полк, мол. лейтенант інтендант. служби, бухгалтер роти депо б-ну тяги.

Медалі: «За оборону Москви», «За оборону Києва», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

У 1965 звільнений у запас. Працював зав. військ.-облікового столу особового складу, бухгалтером на Харківській обласній станції переливання крові.

Помер 18.03.1992 у м. Харків.

ГРИГОР'ЄВ Георгій Степанович, 1912, с. Петропілля (кол.) Кинельського р-ну Куйбишевської обл., РФ. Капітан, заст. нач. штабу 51 окр. колійного залізн. б-ну 19 залізн. бр.

У 1931 закінчив профтехшколу шляхів сполучення, м. Ашгабат, Туркменістан. Працював техніком дистанційної служби Ташкентської залізниці.

20.01.1943–9.05.1945: Сталінград. фр., 11 окр. мостовий залізн. б-н; 1-й, Укр., 2-й, 3-й Білорус., 1-й Прибалт. фр., ком. лісопильного взв., ком. теслярського взв.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1955 закінчив КУОС при Ленінградському училищі військових сполучень ім. Фрунзе. 3.11.1960 звільнений у запас.

Працював майстром, диспетчером залізн. ділянки у Харківському хутровому виробничому об'єднанні № 1.

Помер 9.08.1997 у м. Харків.

ГРИДУНОВ Микола Сергійович, 1919, м. Почеп Брянської обл., РФ. Капітан, штурман корабля 228 окр. буксирувальної ае.

Після закінчення 10 класів у 1938 добровільно став до лав ЧА. У черв. 1940 закінчив Мелітопольське військ. авіаучилище Запорізької обл.

Берез. 1943 – трав. 1945: Центр., Півд., Півд.-Захід. фр., 39 гв. винищ. ап 9 винищ. ак, нач. зв'язку полку. Із бойової характеристики: «...Тов. Гридунов багато працює над організацією та удосконаленням радіозв'язку. Особисто змонтував та удосконалив у полку дві потужні іноземні наземні радіостанції, що у період масованих нальотів на м. Курськ забезпечило безперебійне управління з землі винищувачами всіх полків, які брали участь у відбитті нальотів...».

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У 1951 звільнений у запас. Працював на з-ді п/с № 231, м. Харків, інженером у Харківському обласному будинку техніки, зав. навчально-консультативного пункту Всесоюзного ін-ту стандартизації, якості продукції та метрології, м. Харків.

Помер 2.12.1993 у м. Харків.

ГРИЗЕНКОВ Василь Михайлович, 1918, Тверська обл., РФ. Лейтенант, ад'ютант ком. 687 окр. гарматної бр. РГК, Забайкальський ВО. Кандидат наук, доцент Харківського сільськогосподарського ін-ту.

У 1932 закінчив 10 класів СШ. Верес. 1939 – листоп. 1939: економічний факультет Московської сільгоспакадемії ім. Тімірязєва.

У 1939 був призваний до лав ЧА, до черв. навчався у полковій школі 32 зсп.

22.06.1941–9.05.1945: Північ.-Захід. фр., 161 окр. винищ. протитанк. д-н 104 сд 14 А ком. гармати; Карел. фр., 69 морська сбр 7 окр. А, ком. гармати. 1942–1944: курсант 1-го Київського Червонопрапорного артучилища ім. Кірова; 1-й Укр., Ленінград. фр., окр. штабна бат. 94 ск, ком. взв. розвідки, ад'ютант командування. 9.08.1945–3.09.1945: Забайкал. фр., окр. лижний бат. 94 ск, ком. взв. У 1941 був тяжко поранений на Північ.-Захід. фр., контужений у 1945 під Кенігсбергом.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За взяття Кенігсберга», «За оборону Радянського Заполяр'я», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією».

16.02.1950 звільнений у запас. Працював агрономом-економістом, мол. науковим співробітником у Запорізькому сільськогосподарському ін-ті. Аспірант, ст. науковий співробітник Харківського ін-ту овочівництва.

Помер 27.09.1994 у м. Харків.

ГРИШИН Олександр Георгійович, 1914, м. Харків. Гв. майор, нач. штабу 10 комендатури авіац. гарнізону. Інвалід війни.

У серп. 1935 призваний до лав ЧА Харківським МВК.

У 1937 закінчив Харківське авіаучилище, де залишився викладати.

Черв. 1941 – трав. 1945: Півд.-Захід. фр., 184 штурм. ап, льотчик; 54 сп, ком. взв. кав. розвідки; окр. кав. ескадрон 124 сд, ком. кав. ескадрону; 406 сп 124 сд, ком. сб; 2-й Укр. фр., 49 сп 50 сд, ком. сб; 2-й Укр. фр., 359 сп 50 сд, пом. ком. полку; 1-й Укр. фр., госпіталь легкопоранених, пом. нач. госпіталю. Під час боїв п'ять разів був поранений.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У груд. 1946 звільнений у запас.

Помер 3.05.1992 у м. Харків.

ГРИШКО Гаврило Єгорович, 1903, с. Циркуни Харківського р-ну Харківської обл.

Працював у радгоспі «Циркунівський».

Призваний до лав ЧА Харківським РВК Харківської обл. Рядовий, кулеметник, 57 А.

Орден Вітчизняної війни II ст.

У 1945 демобілізований. Працював у радгоспі «Циркунівський».

Помер у 1978. Похований: с. Циркуни Харківського р-ну Харківської обл.

ГРІНЧЕНКО Олександр Трохимович, 1919, смт Вільшани Дергачівського р-ну Харківської обл. Підполковник, нач. ветеринарної служби Камчатської флотилії.

У 1941 закінчив три курси Харківського ветеринарного ін-ту.

7.10.1941 вступив до Військової ветеринарної академії ЧА, де пройшов останній курс навчання до 26.07.1942, за спеціальністю ветлікаря. Серп. 1942 – квіт. 1943: Брянський фр., 11 кд 7 кк, нач. ветслужби окр. розвід. кав. д-ну. У 1942 тяжко поранений.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни продовжував службу у Рад. А: Владимиро-Ольгинська Військ.-морська база.

13.11.1969 звільнений у запас.

Помер 17.10.1986 у м. Харків.

ГРОДЕЦЬКИЙ Віталій Давидович, 1926, с. Топали Краснооknянського р-ну Одеської обл. Підполковник, заст. командира полку по тилу – нач. тилу, 120 гв. тп 127 мсд.

У 1940 закінчив 9 класів Чорнянської СШ. У 1944 працював у колгоспі ім. Паризької комуни с. Топали Одеської обл.

28.05.1944 був призваний до лав ЧА Чорнянським РВК Одеської обл.

Черв. 1944 – верес. 1944: курсант 14 навч. сп 22 навч. сд, Московський ВО. 19.10.1944–28.04.1945: 1-й Білорус. фр., 390 сп 89 сд, автоматник.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ст., медалі: «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст. Отримав 8 подяк від Верховного Головнокомандувача.

У 1951 закінчив курси лейтенантів при Бакинському піхотному училищі за спеціальністю мінометника. 27.03.1972 звільнений у запас. Працював нач. продовольчого і речового складу в/ч № 63647, м. Харків, зав. лабораторії на військкафедрі Вірменського сільгоспінституту.

Помер 1.08.1984 у с. Топали Краснооknянського р-ну Одеської обл.

ГРОМОВ Георгій Олександрович, 1921. Гв. полковник. Інвалід війни.

Учасник Сталінградської битви.

Ордени: Червоної Зірки (два), Вітчизняної війни, Богдана Хмельницького, медалі.

32 роки присвятив Г. О. Громов службі у Збройних Силах, пройшовши шлях від політрука кулемет. роти та військового будівельника-північноморця до нач. політвідділу будівельних частин Харківського гарнізону. 1973–1993: очолював представництво видавництва і газети «Красная звезда» у Харківській, Сумській, Полтавській обл.

Помер 24.11.2011.

ГРУШКО Григорій Степанович, 1911, Ізюмський р-н Харківської обл.

У 1930 закінчив Ізюмський технікум механізації сільського господарства, у 1940 – Харківський університет. Працював викладачем математики у Лозівській педшколі.

1941–1945: учасник війни.

Ордени: Червоної Зірки, Червоного Прапора, Вітчизняної війни, Богдана Хмельницького, орден Румунської республіки, медалі.

У лип. 1945 звільнений у запас. Працював зав. Київського райвно м. Харків. 1946–1948: директор Харківської спеціалізованої школи ВПС.

ГУБСЬКИЙ Микола Олександрович, 1910, с. Мельникове Валківського р-ну Харківської обл. Підполковник.

Закінчив 4 класи. 1930–1932: працював пасічником у рідному колгоспі «Червоний ударник». 1932–1933: курсант полкової школи.

З перших днів війни до січ. 1942 служив у 595 сп 188 сд. На Північ.-Захід. фр. поранений. Після лікування, з жовт. 1942 по серп. 1943: ком. 349 Казанського сп 26 Златоустівської двічі Червонопрапорної ордена Суворова II ст. сд.

Ордени: Червоної Зірки (два), Червоного Прапора, медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні. Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці», 8 Почесних знаків.

Із 1956 і майже до останніх років життя працював у сфері торгівлі – Робкоопі «Пісочинський».

Помер у 1998. Похований: клад. № 1, смт Пісочин Харківської обл.

ГУД Іван Денисович, 1915, с. Веселе Харківського р-ну Харківської обл. Мол. лейтенант, ком. взв. 10 тбр. Інвалід війни.

У серп. 1940 закінчив п'ятимісячні курси удосконалення середнього комскладу. Поранений 19.02.1942. Із 1943: ЕГ № 3582, нач. ПСВ.

27.08.1943 звільнений у відставку. Радгосп «Липці», с. Веселе Харківської обл., об'їждчик. Із 1946: зав. хати-читальні.

Помер 5.02.1996 у с. Веселе Харківського р-ну Харківської обл.

ГУДЕ Борис Олександрович, 1909, м. Запоріжжя. Полковник, нач. автотракторної служби Управління залізн. корпусу.

У 1930 закінчив автотракторний технікум, м. Запоріжжя.

22.06.1941–9.05.1945: Півд.-Захід. фр., штаб особливого корпусу залізнич. військ, пом. нач. відділення відділу техпостачання; Воронез., Півд.-Захід., 3-й Укр., 1-й Укр., 3-й Білорус., 1-й Прибалт., 2-й Білорус. фр., управління 23 залізн. бр., нач. відділ. експлуатації і ремонту механізмів і автотранспорту.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Москви», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», польський срібний «Хрест Заслуги». За вислугу років: ордени Червоного Прапора, Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

13.05.1960 звільнений у запас.

Помер 1.02.1987 у м. Харків.

ГУДИМЕНКО Олександр Іванович, 1917, с. Томаровка Курської обл. (нині Яковлєвського р-ну Бєлгородської обл.), РФ. Лейтенант, інструктор Верещагінського РВК Молотовської (нині Пермської) обл. Інвалід війни.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

Черв. 1941 – лип. 1941: Захід. фр., 535 сп, старшина роти. Квіт. 1942 – трав. 1942: Ленінград. фр., 11 сд, ком. взв. розвідки. У серп. 1942 закінчив курси мол. лейтенантів при 54 А. Серп. 1942 – січ. 1943: Ленінград. фр., 219 сп 11 сд, ком. взв. автоматників; окр. б-н 11 сд, ком. роти. Був двічі поранений: у лип. 1941 та січ. 1943.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Ленінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1943 звільнений у запас. Працював зав. дорожнього відділу виконкому Зміївської райради депутатів трудящих, нач. житлово-комунального відділу управління начальника робіт № 462.

Помер 3.03.1970 у м. Зміїв Харківської обл.

ГУДКОВ Олексій Капітонович, 1919, с. Нестерово Одоєвського р-ну Тульської обл., РФ. Майор, заст. ком. б-ну з політчастини 923 бао.

У 1934 закінчив 7 класів НСШ у с. Івіци Одоєвського р-ну, у 1936 – десятимісячні

курси продавців у м. Тула. Із 1937 працював учнем токаря на Тульському з-ді № 173, зав. магазину у артілі «Червоний пекар», м. Тула.

У 1943 закінчив Сталінградську військ. авіашколу пілотів.

Жовт. 1943–9.05.1945: 2-й Укр., 1-й Білорус. фр., 515 винищ. ап, льотчик.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За взяття Берліна», «За визволення Варшави». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги». Отримав п'ять подяк від Верховного Головнокомандувача.

11.11.1958 звільнений у запас. Працював ст. інспектором, ст. інженером з торгівлі у Ленінському райхарчоторзі, м. Харків.

Помер 6.06.1977 у м. Харків.

ГУЗЬ Іван Якович, 1925, смт Сахновщина Харківської обл. Рядовий.

До війни закінчив 8 класів СШ, згодом – школу ФЗУ, працював на Харківському авіазаводі арматурником.

Із 1943: 1-й Укр. фр., 353 сд, 316 сд, кулеметник. У січ. 1944 був поранений, згодом демобілізований через поранення.

Орден Вітчизняної війни I ст. Трудові нагороди: медалі «Ветеран праці», «За трудову доблесть».

Після війни працював шофером на БМП-655 дорожньо-будівельного тресту Південної залізниці.

ГУЙВА Петро Платонович, 1924, с. Марківка Білопільського р-ну Сумської обл. Сержант.

До війни закінчив 7 класів, згодом – військ. училище.

Із жовт. 1943: 1-й Укр. фр., писар управління 23 сд.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією».

Після війни працював у ремонтно-будівельному управлінні № 1, м. Харків. Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ГУК Анатолій Якович, 1909, с. Мар'янівка Київської обл. Ст. лейтенант, ком. взв. Інвалід війни.

Жовт. 1941 – лют. 1945: Півд., Північ.-Кавказ. фр., 238 окр. гужова транспортна рота 2 гв. сд 37 А, ком. трансп. взв., заст. ком. роти. Черв. 1943 – серп. 1944: курсант Буйнакського військ.-піхотного училища. 1-й Укр. фр., 26 гв. сп 9 гв. сд, ком. мін. взв. У лют. 1945 був поранений, ЕГ № 1273, м. Київ.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

24.11.1945 звільнений у запас через хворобу. Працював у колгоспі ім. Сталіна, Краснокутський р-н Харківської обл.

Помер 1.01.2002 у смт Краснокутськ Харківської обл.

ГУЛИЙ Михайло Васильович, 1914, с. Соснівка Красноградського р-ну Харківської обл. Майор, заст. ком. д-ну. Інвалід війни.

1930–1936: бригадир тракторної бригади Красноградської МТС.

1936–1939: строкова служба у лавах ЧА.

У лип. 1941 мобілізований Красноградським РВК Харківської обл. У верес. 1942 закінчив курси удосконалення політскладу, Киргизстан, у квіт. 1944 – 3-є Харківське танк. училище у м. Чарджоу, Туркменістан.

Черв. 1944 – серп. 1944: 3-й Білорус. фр., 32 тбр 5 ТА, ком. танк. взв. 14.08.1944 тяжко поранений під час боїв у р-ні м. Расейняй, Литва. Листоп. 1944 – трав. 1945: 3-й Білорус. фр., 117 тбр 1 тк, ст. лейтенант, ком. танк. взв.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслу-

ги». Отримав 7 подяк від Верховного Головнокомандувача.

Проходив службу у складі Прибалт. ВО та у військах ЧФ. У 1958 звільнений у запас. Працював головою Красноградського РК ДТСААФ, нач. Красноградської міської пожежної команди.

ГУЛИЙ Сергій Федорович, 1913, с. Шестакове Вовчанського р-ну Харківської обл. Майор інтендант. служби, заст. ком. 71 окр. кулемет. б-ну.

У 1930 закінчив курси рахівників, працював секретарем Непокритянської сільради Вовчанського р-ну.

У 1935 призваний до лав ЧА Вовчанським РВК Харківської обл.

У 1942 закінчив тримісячні курси удосконалення інтендант. працівників.

9.08.1945–3.09.1945: 1-й Далекосхід. фр., 363 сд 35 А, нач. трофейного відділення.

Медаль «За перемогу над Японією». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

По війні продовжував службу у Далекосхід. та Приморському ВО. У 1955 звільнений у запас. Працював ст. товарознавцем, завгоспом в/ч 03458.

Помер 14.08.1992 у смт Малинівка Чугуївського р-ну Харківської обл.

ГУМЕНКО Олександр Степанович, 1926, м. Мерефа Харківського р-ну Харківської обл. Сержант.

Закінчив 7 класів Мереф'янської СШ.

До лав ЧА призваний Мереф'янським МВК: 918 арм. полк, 578 мінп, 117 сп 396 артбр, ком. міномета.

Орден «За мужність» III ст., медалі.

Із 1951 працював на з-ді ім. Сталіна.

Помер 23.06.2007. Похований у смт Манченки Харківського р-ну Харківської обл.

ГУНЬКО П. Г., Зміївський р-н Харківської обл.

1942–1945: Півд. фр., тк, танкіст. Перше бойове хрещення прийняв поблизу м. Калач Воронезької обл., коли після потужної артпідготовки машини з десантниками на броні пішли в атаку, прорвали ворожу оборону на 30 км. Брав участь у боях під Сталінградом, на Курській дузі, взятті Сандомирського плацдарму, штурмував Берлін. Перемогу зустрів у Празі.

Орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1945 демобілізований.

ГУРЕНКО Дмитро Тимофійович, 1918, с. Циркуни Харківського р-ну Харківської обл.

До війни працював у радгоспі «Циркунівський».

У 1941 призваний до лав ЧА Харківським РВК Харківської обл.

Рядовий, сп.

Орден Вітчизняної війни II ст.

Після війни працював у радгоспі «Циркунівський».

Помер у 1985. Похований: с. Циркуни Харківського р-ну.

ГУСАР Петро Іванович, сел. Кінне Лозівського р-ну Харківської обл.

Пішов на фронт у 1941 р. Пройшов війну від рідного селища Кінного до Берліна. Не один рубіж відстоював воїн. Восени 1941 їхній 11 зап. стрілецький полк з Чернігова кинули на захист Москви. Кулеметник П. І. Гусар брав участь у Сталінградській битві, боях на Курській дузі, гнав ворога з Білорусі.

Його мужність і відвага відзначені бойовими нагородами: орденами Слави, Червоної Зірки, Вітчизняної війни, а фронтові маршрути – в назвах медалей: «За визволення Варшави», «За взяття Берліна».

По війні П. І. Гусар повернувся до рідного селища. Весною й восени трудився на тракторі, а влітку пересідав за штурвал комбайна. І так аж до 1962, а потім ще 18 років очолював тваринницьку бригаду.

ГУСАРОВ Олександр Федорович, 1925, с. Старе Батуріно Рибновського р-ну

Рязанської обл., РФ. Капітан, заст. ком. роти. Інвалід війни.

У 1943 призваний до лав ЧА.

Навчався у Південноуральському кулемет. училищі, м. Благовєщенськ Амурської обл.

1943–6.12.1943: Укр. фр., 142 сп 47 сд, стрілець. Під час боїв поранений, до берез. 1944 перебував на лікуванні в ЕГ № 5549 у м. Дніпропетровськ. 10.05.1944–13.01.1945: Укр. фр., 10 окр. кулемет. артп УР, кулеметник.

У черв. 1947 закінчив Сталінградське танко-тех. училище у м. Харків. У черв. 1957 звільнений у запас. Працював механіком у Харківському держ. ін-ті мір та вимірювальних приладів, ст. майстром, інженером-технологом на моторобудівному з-ді «Серп і Молот», м. Харків.

Помер 14.09.2003 у м. Харків.

ГУСЛЄВ Олексій Пилипович.

«Наш земляк перед войной мирно трудился на ХТЗ, в оборонном цехе. 7.07.1941 г. поступил приказ грузить технику на железнодорожные платформы для отправки в тыл. Вместе с предприятием эвакуировался и Гуслев. Сначала в Сталинград, потом – на Алтай, в Рубцовск. С конвейера начали сходить первые «тридцатьчетверки». В том была и частица труда Гуслева, который работал на з-де токарем до 16 октября 1942 г. А уже через год Алексей Филиппович, окончив военное училище, становится танкистом. Первый бой с фашистскими танками его Т-34 принял на Белорусской земле. Солдат был ранен, попал в госпиталь. После окончания специальных учебных курсов ст. сержант Гуслев назначается командиром орудия танка Т-34 с новой мощной 85-мм пушкой.

В январе 1945 г. Алексей Гуслев участвует в ожесточенных боях в Польше, освобождает Варшаву. В разгар сражений он подбивает своей пушкой немецкий танк, уничтожает два орудия и пулемет с расчетом. В составе 9-го Краснознаменного танкового корпуса его 269-й батальон с тяжелыми боями продвигается на запад. При освобождении города Радом Гуслев прицельным огнем уничтожил пушку, пулемет и три автомашины с гитлеровцами. Особенно жарко пришлось при форсировании Одера. Преодолев пески крутых Зееловских высот, наши части напрямую вышли на Берлин: до столицы рейха оставалось каких-нибудь 60 км. 21 апреля разгорелся горячий бой на подступах к фашистскому логову. Танкисты храбро, преодолевая яростное сопротивление врага, рушат мощные укрепления. Из подвалов, с чердаков за нашими танками охотятся немцы с фаустпатронами. Один снаряд чуть не попал в танк Гуслева. В ответ Алексей громыхнул по балкону осколочным – и «фаустник» притих навсегда. В эту самую минуту вдруг заклинило башню. Командир танка Романов осторожно выглянул из люка. И неудачно: совсем рядом разорвался снаряд, Романова тяжело ранило. Как выяснилось, башня не вращалась, потому что под нее попал провод. Алексей Филиппович сумел его размотать, и командир назначает его вместо себя. Гуслев уверенно повел машину через канал в сторону Моабитской тюрьмы, а приблизившись, открыл огонь. «В проемах разрушенных стен появились изнуренные люди разных национальностей из разных стран, – вспоминает Алексей Гуслев. – Они нас обнимали, целовали, плакали от радости. Отсюда я направил наш танк в квартал правительственных зданий, и вскоре перед нами показался рейхстаг. На его куполе уже развевалось алое полотнище». Отважный танкист награжден тремя боевыми орденами: Красной Звезды, Красного Знамени и Отечественной войны I ст., а также тремя медалями».

ГУТНИК Сергій Григорович, 1910, м. Валки Харківської обл. Лейтенант, нач. фізпідготовки окр. б-ну одужуючих. Інвалід війни.

Працював інструктором з фізкультури у Валківській райраді Харківської обл. У 1940 закінчив Харківський ін-т фізкуль-

тури. Викладав фізкультуру у Валківській СШ.

Черв. 1941–31.08.1941: Півд.-Захід. фр., 8 мсп 8 тд, ком. мін. взв. 31.08.1941 поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 130 у м. Павлоград Дніпропетровської обл. У квіт. 1942 закінчив курси «Выстрел» у м. Новосибірськ. Трав. 1942–17.02.1943: Сталінград. фр., 362 сп 315 сд, заст. ком. роти. У лют. 1943 друге поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 3321 у сел. Саракташ Оренбурзької обл. Верес. 1943–27.12.1943: 1-й Укр. фр., 53 гв. тбр 6 гв. тк, ком. мін. взв. У груд. 1943 втретє поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 2906.

Медалі: «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За оборону Києва». За вислугу років: «За відвагу».

У верес. 1945 звільнений у запас. Працював військкерівником, учителем фізкультури у Валківській СШ.

Помер 3.04.1990 у м. Валки Харківської обл.

Д

ДАВИДЕНКО Олександр Федорович, 1906, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

Закінчив робітфак при з-ді «Світло шахтаря», м. Харків.

У жовт. 1943 призваний до лав ЧА.

Жовт. 1943 – трав. 1945: 303 сд, рядовий. З боями пройшов від р. Дон до Відня, Австрія.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Працював майстром, контролером на Харківському з-ді контрольно-вимірювальних приладів.

ДАВИДЕНКО Федір Якович, 1918, м. Донецьк.

До війни закінчив 10 класів.

У 1939 призваний до лав ЧА.

1941–1945: Півд.-Захід., 1-й Укр. фр., танкові війська, танкіст.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За оборону Сталінграда», «За визволення Праги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медалі «За доблесну працю», «Ветеран праці».

По війні працював головним бухгалтером у райспоживспілці.

ДАВИДОВ Іван Костянтинович, 1922, с. Козлово Ярцевського р-ну Смоленської обл., РФ. Майор, заст. комбата, 765 окр. сапб 22 мсд 43 арм. корпусу Далекосхідного ВО.

У 1936 закінчив 7 класів НСШ, с. Козлово, у 1940 – сільськогосподарський технікум, у 1942 – військ.-інженерне училище (прискорений курс), м. Златоуст Челябінської обл.

18.05.1942–9.05.1945: Захід. фр., оперативно-навч. центр, спецшкола № 2 з підготовки партизанських кадрів при Центр. штабі партизанського руху, ком. навч. взв., ком. навч. роти. Партизанський загін Ерен-Прайс, Волхов. 5 партиз. бр. Ленінград. штабу партизанського руху, ком. групи і політрук роти. Ленінград. фр., 52 окр. інж. бр. 21 А, ком. саперної роти; 7 окр. інж.-сапб, ком. саперної роти.

Ордени Червоної Зірки (два), медалі: «Партизанові Вітчизняної війни» I ст., «За оборону Ленінграда», «За взяття Кенігсберга», «За визволення Праги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бездоганну службу» II ст., «За бойові заслуги».

У 1948 закінчив Об'єднані КУОС, ком. сап. взв. 17.02.1962 звільнений у запас. Працював ст. інспектором, інженером на з-ді «Комунар», п/с № 201.

Помер 1.10.2003 у м. Харків.

ДАВИДОВ Лазар Васильович, 1908, с. Заплавка Даниловського р-ну Волгоградської обл., РФ. Ст. лейтенант, заст. ком. б-ну. Інвалід війни.

25.06.1941 призваний до лав ЧА Мурманським ОВК.

Лип. 1941 – верес. 1941: окр. авторота, ком. відділення. Верес. 1941 – лют. 1942: ЕГ, м. Новосибірськ, РФ. Лип. 1942 – верес. 1942: курси мол. лейтенантів Сталінград. фр., курсант. 11.09.1942: Сталінград. фр., 41 гв. сд, ком. стр. роти. Верес. 1942 – січ. 1943: б-н одужуючих 47 гв. сд. Січ. 1943 – січ. 1944: 3-й Укр. фр., 42 гв. сп 47 гв. сд, заст. ком. стр. роти. Січ. 1944 – лют. 1944: ЕГ м. Тбілісі, Грузія.

Ордени Червоної Зірки (два).

У 1946 звільнений у запас через хворобу. Чугуївський РВВС, охоронник.

Помер у 1985 в м. Чугуїв Харківської обл.

ДАНИЛЕНКО Іван Іларіонович, 1916, с. Ряське Машівського р-ну Полтавської обл. Капітан.

У 1936 закінчив Красноградський агрохімічний технікум, працював зав. хімічної лабораторії на Гіссарській МТС, Таджикистан, агрохіміком на Рахатинській МТС, Казахстан.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940: 555 окр. радіорозвідрота, ст. радіорозвідник.

Учасник Другої світової війни: ком. батареї управління 573 окр. розвід. артд-ну 28 А.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

19.10.1957 звільнений у запас. Працював інспектором з кадрів у Красноградському районному виробничому управлінні сільського господарства.

Помер 1.03.1993 у м. Красноград Харківської обл.

ДАНИЛОВ Володимир Васильович, 1927, м. Харків. Старшина ІІІ статті Червонопрапорного Тихоокеанського флоту.

У 1944 призваний до лав ЧА Червонозаводським РВК м. Харків. Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945.

Орден Вітчизняної війни ІІ ст., медалі: «За відвагу», «За перемогу над Японією».

У 1951 демобілізований. Працював слюсарем-складальником літаків на Харківському авіазаводі.

Помер у 1999. Похований: клад. № 9, вул. Клочківська, 335, м. Харків, Олексіївка.

ДАНИЛОВ Дмитро Васильович, 1922, смт Армянськ, Крим. Підполковник медслужби, ст. лікар 65-ї військ. школи мол. спеціалістів військ ППО.

У січ. 1941 призваний до лав ЧА Красноперекопським РВК Криму.

30.07.1941–24.07.1944: Ленінград. фр., БО Балтійського флоту, бронепоїзд «Балтиец», матрос, артилерист.

Медалі: «За оборону Ленінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1947 закінчив Військ.-мед. академію, м. Кіров, РФ. У 1973 звільнений у запас. Викладав у Харківському державному ін-ті культури.

Помер 14.05.1980 у м. Харків.

ДАНИЧЕВ Олексій Іванович, 1922, Конишевський р-н Курської обл., РФ. Ст. технік-лейтенант, ком. взв. спец. робіт бронетанкової майстерні 81 гв. тп 10 гв. тд.

Трав. 1942 – лют. 1943: Ворошиловградський напрям, 74 УР, радист. Сталінград. фр., 1168 гармат. артп, радист. 2-й Степ. фр., Орловсько-Курська дуга, 1168 гармат. артп, радист. 2-й Білорус. фр. (до лют. 1944), 1168 гармат. артп, радист. Лют. 1944 – трав. 1945: Київське танко-технічне училище ім. Тимошенка, прискорений курс. Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: 2-й Далекосхід. фр., 32 окр. Червонопрап. гв. тбр 2 Червонопрап. А, технік танковий.

Медалі: «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Японією». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

30.01.1956 звільнений у запас. З-д «Світло шахтаря», слюсар. Будянський з-д будматеріалів, майстер. Харківський з-д метлаських плиток, вивантажник.

Помер 6.10.1993 у м. Південний Харківського р-ну Харківської обл.

ДВОРЯШИН Григорій Олександрович, 1919, м. Тамбов, РФ. Майор, заст. з політчастини нач. тилу, Чугуївське військ. авіаучилище.

У 1933 закінчив 7 класів Котовської СШ, Тамбовська обл. У 1938 працював ст. піонервожатим, касиром-інкасатором у м. Котовськ, викладачем математики у 5–8 класах. У листоп. 1941 закінчив Смоленське військ.-політичне училище з підготовки політпрацівників ВПС РСЧА.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

Учасник Другої світової війни.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1958 закінчив Харківське військ. авіатехнічне училище. 30.11.1959 звільнений у запас. Працював зав. фільмотеки у Чугуївському районному відділі освіти, лаборантом у Чугуївській СШ № 5, інструктором у Чугуївському гарнізонному офіцерському клубі.

Помер 1.06.1996 у м. Чугуїв Харківської обл.

ДЕЙНА Григорій Прокопович, 1906, с. Писарівка Новосанжарського р-ну Полтавської обл. Майор техслужби, пом. нач. техслужби полку.

У 1931 закінчив робітфак при механіко-буд. ін-ті, у 1932 – 1 курс механіко-буд. ін-ту, м. Харків, у 1933 – Орловську бронетанк. школу, Ульяновську бронетанк. школу, у 1937 – курси удосконалення військ.-тех. складу автобронетанк. військ, м. Казань, Татарстан.

Лип. 1941–9.05.1945: Центр., Брянський, 2-й Прибалт, фр., фронтовий склад № 132, капітан, нач. техвідділу складу, нач. зберігання запчастин бронепоїздів.

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора.

У 1955 звільнений у запас. Працював ст. інспектором на Харківській автобазі № 7, підсобником на Харківському АТП № 20665, у автоколоні № 2250, м. Харків.

Помер 3.01.1974 у м. Харків.

ДЕЙНЕКО Григорій, 1908, смт Печеніги Харківської обл.

Працював у колгоспі «Печенізький».

У 1941 призваний до лав ЧА Печенізьким РВК Харківської обл.

Рядовий, номер мінометної обслуги. Війну закінчив у Австрії.

Медаль «За відвагу».

Після війни працював у колгоспі «Печенізький».

Помер у 1981.

ДЕЙНЕКО Петро Павлович, 1918, м. Богодухів Харківської обл. Лейтенант.

У 1936 закінчив 7 класів, с. Заброди Богодухівського р-ну Харківської обл.

7.09.1938 призваний до лав ЧА Богодухівським РВК Харківської обл. Проходив строкову службу у складі 77 прикордонного загону НКВС.

На фронтах війни з 15.03.1943–9.05.1945: 356 артп, топограф; 31 зсп, стрілець; 246 артп, гарматний номер; 44 винищ. протитанк. полк; ком. гармати.

Орден «За мужність», медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

20.03.1946 звільнений у запас. 4.11.1953–15.12.1984: працював трактористом при Богодухівській МТС, яка згодом була реорганізована у колгосп «Перемога» Богодухівського р-ну.

Помер 30.10.2006 у м. Богодухів Харківської обл.

ДЕМЕНТЬЄВ Микола Васильович, 1922, м. Серпухов Московської обл., РФ. Мол. лейтенант, ком. танк. взв., 724 база резерву танків і самохідних установок.

У 1938 закінчив НСШ № 27, м. Серпухов. Працював фрезерувальником на з-ді № 479, м. Серпухов.

22.09.1941–9.05.1945: Центр. фр., 74 сбр, навідник 45-мм гармати. 2-й Білорус. фр., 117 сд, ком. відділення; 116 тбр, ком. танка. Був двічі тяжко поранений: 1.03.1943, 9.10.1943 поблизу м. Вітебськ, Білорусь. У січ. 1945 закінчив Казанське Червонопрапорне танкове училище, прискорений курс, за спеціальністю ком. танка.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

20.04.1948 звільнений у запас. Працював фрезерувальником на Чугуївському обознобудівному з-ді, згодом шліфувальником на Чугуївському меблевому комбінаті.

Помер 2.01.2000 у м. Чугуїв Харківської обл.

ДЕМИДОВ Олексій Єгорович, 1926, смт Сахновщина Харківської обл.

Закінчив 10 класів.

У 1943 призваний до лав ЧА.

1943–1945: 4-й Укр. фр., танкові війська, механік-водій важкого танка.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За бойові заслуги», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За визволення Праги». Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

По війні працював нач. поштового відділення зв'язку смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ДЕМЧЕНКО Микола Кузьмич, 1907, м. Полтава. Інженер-підполковник, нач. відділу 127-го Управління начальника робіт.

У 1930 закінчив дорожньо-мостовий факультет Полтавського сільськогосподарського ін-ту. Працював нач. виробничо-тех. відділу будівельного тресту № 14 м. Сталінград (нині м. Волгоград), РФ.

22.06.1941–6.08.1941: 52 окр. будівельна ділянка управління начальника будівництва № 82, інженер з казарменого будівництва. 9.12.1941–28.05.1942: Півд.-Захід. фр., 49 управління старшого виконавця робіт 17 арм. управління військ.-польового будівництва, окр. сап.-віднов. бр. (16 інж. бр. спец. призначення), військтехнік 1 рангу, ком. мостової роти. 28.05.1942 тяжко поранений в р-ні м. Ізюм Харківської обл., перебував на лікуванні в ЕГ № 3801, м. Астрахань.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1968 звільнений у запас. Працював нормувальником, ст. інженером у 127-му Управлінні начальника робіт, м. Харків.

Помер 20.06.1990 у м. Харків.

ДЕМ'ЯНКО Микола Дорофійович, 1916, с. Федіївка Решетилівського р-ну Полтавської обл. Майор, інженер з авіаозброєння 572 винищ. ап ВПС.

У 1932 закінчив 7 класів, с. Піщане Решетилівського р-ну Полтавської обл. Працював монтером на Харківській центральній АТС. У 1937 закінчив 2-е Ленінградське військ.-авіац. техучилище.

Серп. 1941–9.05.1945: 72 ап ВПС, ст. технік з озброєння; 27 ап ВПС, інженер з озброєння полку; 30 авіабаза ВПС, відповідальний секретар бази; 78 ап 6 винищ. ад ВПС Північ. флоту, дублер техніка з озброєння.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Радянського Заполяр'я», «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

10.06.1958 звільнений у запас. Працював інженером, ст. техніком НДІ «Монокристал», ст. техніком у Харківському територіальному управлінні матеріально-технічного постачання.

Помер 1.04.1996 у м. Харків.

ДЕНИСЕНКО Павло Маркович, 1923, с. Бабенкове Ізюмського р-ну Харківської обл. Лейтенант, ком. вогневого взв., 24 гв. мбр 7 гв. мк.

У 1941 закінчив 10 класів Ізюмської СШ, у 1942 – Харківське артучилище за спеціальністю ком. вогневого взв., м. Фергана, Узбекистан.

10.08.1941–9.05.1945: Півд.-Захід. фр., загін особливого призначення, ком. відділення. Центр. фр., 60 сд, окр. винищ. протитанк. д-н, заст. комбата зі стройової частини. 1-й Укр. фр., 24 гв. мбр 7 гв. мк, комбат артд-ну.

Орден Вітчизняної війни I ст., медалі: «За визволення Праги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1953 закінчив математичний факультет Харківського учительського ін-ту. 19.05.1956 звільнений у запас. Працював учителем математики Ізюмської СШ № 2.

Помер 1.05.2005 у м. Харків.

ДЕНИСЕНКО Яків Костянтинович, 1920, с. Борщівка Балаклійського р-ну Харківської обл. Інвалід війни.

Закінчив середню школу, у 1940 – Харківське артучилище.

У 1940 призваний на строкову службу до лав ЧА.

22.06.1941: Півд.-Захід., Півд., Сталінград., 1-й Укр фр., комбат, ком. д-ну. 26.08.1944 тяжко поранений у м. Дембіца, Польща.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст, медалі.

У 1946 демобілізований. У 1947 закінчив Харківську обліково-планову школу для інвалідів війни, у 1952 – Всесоюзний фінансово-економічний ін-т. Із 1947 працював викладачем статистики і планування у навчальних закладах Харкова: обліково-плановій школі для інвалідів війни, Харківському гірничому технікумі. Займав посаду ст. викладача у Міжобласній партшколі та Харківському сільськогосподарському ін-ті ім. Докучаєва. Із 1961: ст. викладач, доцент кафедри бухгалтерської справи. У 1966, після захисту дисертації на тему «Питання виявлення і обліку втрат і непродуктивних витрат у виробництві», отримав ступінь кандидата економічних наук. Із 1968 – доцент економічних наук, зав. кафедри статистики ХНЕУ.

Помер 28.03.1984 у м. Харків.

ДЕРЕВ'ЯНКО Павло Олександрович, 1918, м. Харків. Капітан, ст. бортовий авіатехнік корабля, 362 бап.

У 1937 закінчив 9 класів Харківської СШ, у 1939 – Іркутське військ.-авіац. техучилище.

24.07.1941–9.05.1945: Захід. фр., 37 швидкісний бап 31 ад, технік авіац.; 229 гв. Рославльський бап, технік авіаланки.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки (два), Червоного Прапора.

У 1949 закінчив курси бортінженерів при Казанському ВАТУ. 10.05.1958 звільнений у запас. Працював шляховиком на дорожньо-експлуатаційній дільниці № 4 м. Харків.

Помер 30.10.2009 у м. Харків.

ДЕРКАЧ Василь Іванович, 1911.

«В мае 1941 г. моего отца призвали в Красную армию. Ему шел тогда 31-й год. Работал в колхозе на рядовых работах. Отец прибыл на переподготовку в Чугуев, но уже на шестой день пришло письмо из Киева. Так начались фронтовые дороги моего отца.

Ст. сержант Василий Иванович Деркач, мой отец, прошел всю войну. Был трижды ранен. Но продолжал громить врага: сначала немецких фашистов, в 1945 – японских самураев. Весть о Великой Победе встретил в Праге. Мне очень хотелось узнать в деталях, как воевал отец. И вот что удалось установить по архивным данным.

Зимой 1942 г., будучи командиром орудия батареи ПТО, сержант Деркач

в боях за деревни Шатиловка и Горяновка уничтожил две колонны пехоты противника (до 40 человек), подбил автомашину. Под Тимом уничтожил две немецкие бронемашины. Награжден медалью «За отвагу».

Весной 1944 г. орудие ст. сержанта Деркача в бою за высоту 219,8 подавило две пулеметные точки, мешавшие продвижению нашей пехоты, уничтожило автомашину с 22 солдатами противника. Удостоен медали «За отвагу».

11 октября 1944 г. на правом берегу реки Тиса, когда противник, зайдя с флангов и с тыла, хотел уничтожить наши подразделения, ст. сержант Деркач с группой разведчиков по приказу командира дивизии на машине прорвался через вражеские засады в город Ченград и установил связь со штабом. Награжден медалью «За отвагу».

В марте 1945 В. И. Деркач участвовал в штурме населенного пункта Колпахи, брал высоту 404 и во время наступления лично истребил пять гитлеровцев. Награжден орденом Красной Звезды.

В 1945 г. при переходе через Большой Хинган и во время дальнейшего марша вглубь Монголии ст. сержант Деркач был образцом выдержки и выносливости. Удостоен ордена Отечественной войны II ст. В 1949 г. был награжден медалью «За победу над Японией», а тремя годами раньше – «За победу над Германией». Я горжусь боевыми заслугами отца».

Іван Деркач, син

ДЕРЮГІН Федір Георгійович, 1918, с. Бакланово Кашинського р-ну Тверської обл., РФ. Майор, секретар п/о 73 окр. залізн. б-ну 5 залізн. бр.

У січ. 1937 закінчив ФЗУ при видавництві газети «Правда», м. Москва, де згодом працював друкарем.

14.12.1938 призваний до лав ЧА Октябрським РВК м. Москва.

22.06.1941–15.11.1942: Півд.-Захід., Захід. фр., 1 окр. б-н мех. залізн. робіт 1 залізн. бр., політрук роти. 31.10.1943–21.11.1944: Північ.-Захід., 2-й Прибалт., Ленінград., 3-й Прибалт. фр., 19 мостовий залізн. б-н 30 залізн. бр., комсорг б-ну.

Орден Червоної Зірки, медаль «За оборону Москви». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

21.11.1956 звільнений у запас. Ізюмське ПТУ, пом. директора.

Помер 25.12.1993 у м. Ізюм Харківської обл.

ДЖИГА Лідія Яківна, 1926.

Воювала зв'язківцем у складі 242 тбр 31 тк 1 гв. ТА.

Зі спогадів: «Особенно кровопролитные сражения разгорелись на Харьковщине в Богодуховском р-не. Начиная с 10 августа 1943 г., нашему 31-му танковому корпусу пришлось отражать ожесточенные атаки танковых дивизий «Рейх», «Мертвая голова», «Викинг». Богодуховский р-н превратился в танковое кладбище, где дымились сотни бронированных машин. Тяжелыми были бои и в Липовецком р-не Винницкой обл. С 24 по 28 января 1944 г. гитлеровское командование пыталось вновь овладеть Киевом, но безрезультатно. Танкисты отбили все их атаки. Не удалось фашистским генералам и деблокировать окруженную в р-не Корсунь-Шевченковском вражескую группировку».

Лидии Яковлевне пришлось принять участие в боях по окружению и ликвидации в р-не Брод восьми дивизий врага. В тех боях ее 242-я тбр разгромила 29-й и 30-й полки дивизии СС «Галичина». «В сентябре–октябре 1944 г. танкисты преодолели Дуклинский перевал в Карпатах. Вместе с танкистами наступал и чехословацкий корпус Людвига Свободы. Вспоминаются бои на Сандомирском плацдарме, в р-не Бреслау. А 2 мая 1945 г. 100-я тбр 31-го корпуса ворвалась в сражающуюся Злату Прагу. Остальные танкисты остановились в Нимбурге, в 35-ти км от столицы Чехословакии».

ДЗУГУТОВ Володимир Кирилович, 1915, с. Старий Батакоюрт Правобережного р-ну, Північна Осетія. Майор, нач. артозброєння військ. училища.

У 1937 призваний до лав ЧА. У 1938 закінчив ШМАС при 99 абр, у 1940 – Вольську військ. авіатехшколу, Саратовська обл.

1941 – трав. 1945: Захід. фр., 74 штурм. ап 10 ад, механік літака; 12 зап. ап 1 зап. абр; 1 комендатура проміжного аеродрому 2 повітряної траси ВПС, ст. механік авіаланки; 5 головний авіасклад 94 раб 18 ПА, технік авіац. 4-го відділу.

Медалі: «За бойові заслуги» (дві), «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки.

До 1960 продовжував службу в Рад. А.

Помер 15.12.1988 в м. Харків.

ДЗЮБА Іван Степанович, 1919, с. Іванків Бориспільського р-ну Київської обл. Ст. технік-лейтенант, бортмеханік військ.-трансп. ап.

У лип. 1936 добровільно став до лав ЧА. У 1940 закінчив Вольську військ.-авіац. техшколу.

22.06.1941–9.05.1945: 220 дальньобомбард. ап, 198 дальньобомбард. ап 53 ад; 2 гв. ап дд; 16 гв. ап дд; 27 гв. бомбард. ап дд, авіамеханік, технік літака.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги». Отримав 6 подяк від Верховного Головнокомандувача.

У 1951 закінчив курси бортових техніків при Казанському військ. авіатехучилищі, Татарстан. У 1958 звільнений у запас.

Помер 17.08.1992 у м. Красноград Харківської обл.

ДИКИЙ Леонід Петрович, 1911. Полковник.

У 1933 вступив до лав ЧА.

Учасник боїв на 1-му, Центр., Сталінград. і Укр. фр.

Чотири ордени Червоного Прапора, ордени Суворова III ст., Олександра Невського, Червоної Зірки і багато ін. відзначили ратний подвиг бойового офіцера, який захищав м. Сталінград, а потім став почесним громадянином м. Чернігів.

У повоєнні роки створив одну з кращих в Україні кінноспортивних шкіл — «Спартак». У 1960–70-х роках очолював обласну федерацію кінного спорту.

ДІКОВСЬКИЙ Яків Львович, 1911.

Освіта н/вища.

У 1931 почав працювати у системі взаємострахування Промкооперації УРСР спочатку економістом Харківської облпромстрахкаси, згодом директором підсобного господарства і начальником будівництва Рай-Оленівського будинку відпочинку.

Груд. 1938 – черв. 1941: директор Рай-Оленівського будинку відпочинку молоді.

У роки війни служив у ЧА політруком.

Із жовт. 1945 знову очолив Рай-Оленівський будинок відпочинку. Під його керівництвом у 1950 Будинок відпочинку займає перше місце у системі взаємострахування Радянського Союзу.

У 1954 Я. Л. Діковського було призначено директором Пісочинського будинку відпочинку «Роща». А навесні 1980 ця оздоровниця була перепрофільована у санаторій місцевого значення для лікування хворих із серцево-судинними захворюваннями. За службову діяльність Я. Л. Діковського було нагороджено Почесними грамотами. Виїхав на ПМП до Ізраїлю.

ДМИТРЕНКО Іван Ілліч, 1915, с. Качалівка Краснокутського р-ну Харківської обл. Підполковник, нач. фінвідділу Харківського вищого військ. авіаучилища льотчиків.

У 1933 закінчив 2 курси технікуму соц. обліку, м. Білопілля Сумської обл., у жовт.

1941 – окружні інтендантські курси Харківського ВО за спеціальністю фінансового працівника.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За бойові заслуги». За вислугу років: орден Червоної Зірки.

22.04.1974 звільнений у запас.

Помер 4.09.1986 у с. Мурафа Краснокутського р-ну Харківської обл.

ДОБРЯК Григорій Сергійович, 1926, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

Закінчив 7 класів.

У 1943 призваний до лав ЧА. Проходив службу у піхотних частинах, рядовий, кулеметник. Брав участь у визволенні Польщі.

Орден Вітчизняної війни ІІ ст., медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

По війні – ст. лейтенант органів МВС.

ДОВБИШ Михайло Петрович, 1915, с. Тарандинці Лубенського р-ну Полтавської обл. Капітан 1-го рангу, нач. телефонно-телеграфного центру.

1932–1936: учень техшколи НКШС, м. Слов'янськ Донецької обл. У 1936 призваний до лав ЧА. Закінчив школу ім. Попова у Кронштадті, Ленінград, за спеціальністю радиста.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940: Червонопрапорний Балт. флот, лінкор «Марат», гол. старшина радистів.

1941–1942: лінкор «Марат». 1942–1943: слухач курсів офіцерського складу за спеціальністю зв'язківця. 1943–1945: 12 окр. залізн. арт. бат. 1 морської залізн. артбр, нач. зв'язку бат.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Ленінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У 1957 звільнений у запас. Працював на Харківському машинобудівному з-ді «Світло шахтаря».

Помер 26.12.1989 у м. Південний Харківського р-ну Харківської обл.

ДОВГАЛЬ Петро Тимофійович, 1913, смт Дворічна Харківської обл. Майор, заст. із техчастини ком. 174 окр. сапб 52 мсд. Інвалід війни.

1928–1930: будівництво ХТЗ, шофер. У 1939 закінчив автотехнічне училище в м. Полтава.

15.08.1943 – квіт. 1944: Захід. фр., 43 гв. сбр, пом. нач. техчастини тб. 29.12.1944–23.04.1945: 2-й, 3-й Білорус. фр., 100 гв. важкий тп 43 гв. окр. важкої тбр, інженер полку.

Орден Червоної Зірки, медаль «За взяття Кенігсберга». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

17.12.1960 звільнений у запас. В/ч 31210, слюсар.

Помер 19.02.1994 у смт Дворічна Харківської обл.

ДОВЖЕНКО Григорій Семенович, 1926, с. Караван Нововодолазького р-ну Харківської обл. Старшина.

Закінчив 7 класів СШ.

У верес. 1943 призваний до лав ЧА.

Орден Вітчизняної війни І ст., медалі «За відвагу» (дві).

Помер 17.04.2000 у смт Пісочин Харківського р-ну Харківської обл.

ДОЛБИЛОВ Олексій Іванович, 1918, Череповецький р-н Вологодської обл., РФ. Майор техслужби, нач. служби спец. артп.

Берез. 1939 – жовт. 1939: курси ст. артмайстрів, м. Київ.

20.12.1939–13.03.1940: участь у фінській кампанії в складі 10 окр. зеніт.-арт. д-ну військ НКВС, 6 А, артмайстер.

22.06.1941–14.01.1942: Півд.-Захід. фр., 748 зеніт.-артп ППО. 14.01.1942–9.05.1945: Півд. фр. ППО, Півд.-Захід. фр. ППО, у складі управління 9 Сталінград.

корпусу ППО, арттехнік, нач. польового артскладу.

Медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1950 закінчив Вищу офіцерську арт.-тех. школу Збройних Сил, м. Пенза. 20.01.1961 звільнений у відставку. Харківський з-д ім. Малишева, інженер.

Помер 27.10.1992 у м. Харків.

ДОЛГОПОЛОВ Єлисей Савелійович, 1912, с. Верхній Салтів Вовчанського р-ну Харківської обл. Підполковник техслужби, нач. техслужби гв. зеніт. артп. Інвалід війни.

У 1936, після закінчення Харківського автомеханічного технікуму, призваний до лав ЧА. Із 1938 працював у міському управлінні пожежної охорони НКВС м. Харків.

22.06.1941–9.05.1945: Північ.-Західний фр., 645 сп 200 мсд; 613 гауб. артп 185 сд 24 ск, автотехнік ст. д-ну; 228 гв. окр. мінд-н 27 гв. мінп, пом. з техчастини ком. д-ну. Ленінград. фр., 27 гв. мінп, нач. військ.-тех. постачання полку. Із нагородного листа: «Тов. Долгополов провів велику роботу з водійським складом, завдяки чому значно збільшилась економія ПММ і моторесурсів. Незважаючи на те, що полк діє на фронті 150–200 км і має зношений автотранспорт, цілком виконує задачі, що перед ним ставляться...».

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

До 1958 продовжував службу в Рад. А.

Помер.

ДОЛГУШИН Анатолій Іванович, 1925, с. Огнєво Казанського р-ну Тюменської обл., РФ. Майор інтендант. служби, заст. нач. відділу в/ч 09882 Червонопрапорного ЧФ.

У берез. 1943 призваний до лав ЧА Казанським РВК Тюменської обл.

22.11.1943–21.12.1943: Захід. фр., 1319 сп 185 сд, кулеметник. Під час боїв поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 1090, м. Валдай Новгородської обл. 13.04.1944–9.05.1945: 2-й Прибалт. фр., 4 д-н 190 гв. артп 65 гв. сд., розвідник.

Медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст., «За бездоганну службу» II ст.

У 1947 закінчив військ.-фінансові курси, у 1953 – Ризькі десятимісячні курси підготовки політскладу, у 1959 – КУОС фінансової служби. Проходив службу у Ленінградському ВО, перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині, служив у ВПС ЧФ. У 1971 звільнений у запас. Працював ст. інспектором відділу техконтролю на Харківському з-ді «Точмедприлад».

Помер 5.06.1992 у м. Харків.

ДОЛИННИЙ Михайло Дорофійович.

Вихованець комуни. До війни працював токарем інструментального цеху.

1941–1945: розвідник 232 мінп. Брав участь у боях на Курській дузі, форсуванні Дніпра. На чолі групи розвідників переправився вночі на човні, захопивши «п'ятачок», під обстрілом ворога встановив зв'язок і протримався на плацдармі цілий день, доки підрозділом був перекинутий через Дніпро понтонний міст і почалася переправа.

За відвагу і мужність, виявлені під час форсування Дніпра, М. Д. Долинного відзначили орденом Слави III ст. та двома медалями «За відвагу», а за вмілі дії під час штурму Берліна нагороджений орденом Червоної Зірки.

Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945.

У 1946 демобілізований у званні старшини. Працював на з-ді «Комунар» машиністом дизеля, компресорником, слюсарем у лабораторії контрольно-вимірювальних приладів.

ДОМНИЧ Іван Петрович, 1908, м. Лозова Харківської обл. Підполковник, військ. комендант.

У 1926 закінчив ФЗУ, у 1931 – однорічні курси при 4-му залізн. полку, м. Київ, у 1939 – КУОС при військ.-транспортній академії ім. Кагановича, м. Ленінград.

Черв. 1941 – трав. 1945: Півд.-Західн., Воронез., 3-й Укр. фр., 6 А, пом. військ. коменданта станції № 160, пом. військ. коменданта станції постачання № 51.

Ордени: Червоної Зірки (два), Вітчизняної війни II ст., медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1959 звільнений у запас. Із 1966 проживав у м. Харків.

Помер 7.12.1986 у м. Харків.

ДОНЦОВ Микола Данилович, 1918, м. Харків.

У серп. 1943 мобілізований до лав ЧА Київським РВК м. Харків. Серп. 1943 – трав. 1945: 20 трофейний б-н, рядовий, шофер.

Орден Вітчизняної війни II ст.

Після війни працював завгоспом у технікумі комунального будівництва, м. Харків.

Помер у 2005.

ДОРОЖКО Іван Семенович, 1917, с. Заміське Валківського р-ну Харківської обл. Лейтенант, ком. танк. взв. 219 тбр. Інвалід війни.

У жовт. 1938 призваний до лав ЧА Валківським РВК Харківської обл.

У 1939 закінчив арт. полкову школу, м. Луга Ленінградської обл., у 1943 – курси мол. лейтенантів, у 1944 – танкове училище, м. Казань, Татарстан.

Черв. 1941 – лют. 1942: Ленінград. фр., 9 артп 72 сд 55 А, ком. гармати. Берез. 1944 – берез. 1945: 1-й Білорус. фр., 219 Кременчуцька тбр, ком. танк. взв. У лют. 1945 поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 997, м. Сизрань Самарської обл.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У берез. 1946 звільнений у запас. Працював у колгоспі ім. Чапаєва Валківського р-ну.

Помер 17.02.1991 у м. Валки Харківської обл.

ДОРОХОВ Василь Михайлович, 1904, Солнцевський р-н Курської обл., РФ. Інвалід війни.

Закінчив 4 класи.

До війни працював їздовим у продторзі Київського р-ну.

У берез. 1943 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків. 1-й Укр. фр., 6 А, рядовий, стрілець. Був поранений. Лікувався у шпиталі м. Стерлітамак, Башкортостан, РФ.

У берез. 1944 демобілізований через інвалідність.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни працював на спортивній базі «Зеніт» завгоспом, сторожем.

Помер у 1991 в м. Харків. Похований: с. Піщане Чугуївського р-ну Харківської обл.

ДОРОШЕНКО Григорій Іванович, 1915, с. Корбині Івани Богодухівського р-ну Харківської обл. Полковник, нач. штабу 133 винищ. ад. Інвалід війни.

У 1933 закінчив 1 курс Київського сільськогосподарського ін-ту. Працював рахівником у радгоспі «Червоний велетень» Зміївського р-ну Харківської обл.

У 1936 призваний до лав ЧА Зміївським РВК Харківської обл. У 1938 закінчив курси стрільців-бомбардирів при військ.-мор. авіаучилищі ім. Сталіна, м. Єйськ Краснодарського краю, у лип. 1941 – 2-у вищу школу штурманів, м. Іваново.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

15.08.1941 – груд. 1941: Північ.-Західн. фр., 201 окр. ае, штурман ланки, заст. ком.

ВПС фронту. 18.10.1944 – трав. 1945: 2-й Прибалт. фр., 409 винищ. ап 15 ПА, капітан, заст. нач. штабу з оперативно-розвідувальної частини.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1953 закінчив КУОС розвідки і аерофотослужби. У 1960 звільнений у запас. Працював нач. штабу ЦО Харківського моторобудівного з-ду «Серп і Молот», нач. І відділу Харківського з-ду «Точмедприлад».

Помер 2.12.1990 у м. Харків.

ДОРОШЕНКО Ілля Федорович, 1926, с. Рідкодуб Дворічанського р-ну Харківської обл. У 1937 родина переїхала на Кубань.

У січ. 1943, після визволення Кубані, Ілля Дорошенко добровільно вступив до лав ЧА. Бойове хрещення отримав під час захисту у 1943 залізн. станції Льгов, Курська обл.

«Юношеские годы, опаленные войной, фронтовые дороги по европейским странам, ранение и новые смертельные бои с врагом. И всегда и везде Илья Федорович, неутомимый связист, обеспечивал наступающие части надежной связью. За плечами остались кровопролитные бои на Курско-Орловской дуге, бои за Варшаву и Кюстрин, форсирование Вислы и Одера, штурм Зееловских высот и Берлина. «Мне выпало большое счастье, – вспоминает гвардеец Илья Федорович Дорошенко, – выполнять приказы и обеспечивать связью легендарных полководцев Георгия Константиновича Жукова и Василия Ивановича Чуйкова». На груди гвардейца сияют высокие правительственные награды: орден Отечественной войны I ст., медали «За отвагу», «За боевые заслуги», «За освобождение Варшавы», «За взятие Берлина», «За победу над Германией», благодарности Верховного Главнокомандующего.

Его оставили служить в Германии в оккупационных войсках. Командование артполка, в котором служил Дорошенко, направило его на курсы автомехаников. Эти курсы солдат закончил с отличием в 1947 г. Четыре года он был водителем мощного «студебеккера». Вернувшись домой после службы в армии, Илья Дорошенко решил работать и учиться. В этом парню помог райвоенком. Объяснив, что в Харькове сложилась непростая криминогенная обстановка, он посоветовал бывшему солдату с блестящей характеристикой пойти работать в органы внутренних дел. Так Илья Федорович стал милиционером, бойцом оперативного дивизиона. Непростые обязанности стража порядка умело сочетал с напряженной учебой. Сначала приобрел среднее образование в вечерней школе, а затем учился в Харьковском автомобильно-дорожном институте. Получил диплом инженера-механика. После Дорошенко уверенно продвигался по служебной лестнице: за время десятилетней службы на посту автоинспектора прошел путь от рядового инспектора, мл. лейтенанта до начальника районного отдела Госавтоинспекции в чине майора милиции. По случаю 60-й годовщины Великой Победы Илья Федорович был приглашен в Киев для участия в праздничном военном параде. «Еще большей неожиданностью стал для меня момент, когда на торжественном приеме мне вручили Почетный диплом Министерства внутренних дел Украины». Оказалось, что Международная Георгиевская Академия Безопасности и Права наградила полковника в отставке Илью Федоровича Дорошенко Дипломом Лауреата акции безопасности и права в Украине. Так имя нашего земляка попало в праздничный выпуск Международного альманаха «Золотая Фортуна».

Николай Куценко, член пресс-центра областного совета ветеранов

ДОРОШЕНКО Олексій Федорович, 1913, с. Путникове Дворічанського р-ну Харківської обл. Лейтенант, ст. інструктор Андріївського РВК Донецької обл. Інвалід війни.

24.06.1940 призваний до лав ЧА Куп'янським РВК Харківської обл. У верес. 1942 закінчив Чкаловське училище (нині м. Оренбург).

Верес. 1942 – верес. 1943: Сталінград. фр., 1 запасний кп, ком. взв.; 28 кп 3 гв. кк, ком. шабельного взв. У лют. 1943 поранений, перебував на лікуванні у ЕГ. Півд.-Захід. фр., 22 офіцерський полк, у резерві.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

26.06.1946 звільнений у запас. Працював зав. Петрівської початкової школи № 40 Куп'янського р-ну Харківської обл.

Помер 8.06.1989 у м. Куп'янськ Харківської обл.

ДОРОШКЕВИЧ Сергій Олександрович, 1921, смт Самійлівка Близнюківського р-ну Харківської обл. Капітан, заст. ком. б-ну зі стройової частини, 227 сп 183 сд, Прикарпатський ВО. Інвалід війни.

У 1939 закінчив залізн. СШ у м. Лозова, у серп. 1941 – Ленінградське військ.-піхотне училище за спеціальністю ком. стр. взв.

5.08.1941–30.04.1945: Калінінський фр., 126 сд 22 А, ком. мото-розвідувального стр. взв.; 179 сд 22 А, пом. нач. штабу полку з розвідки. 19.01.1942 був поранений, ЕГ № 3615, м. Томськ. 3.12.1942–3.12.1943: слухач курсів «Выстрел», м. Солнечногорськ Московської обл. Воронез., Степ., 1-й Укр. фр., 285 сп 183 сд, заст. ком. сб-ну зі стройової частини. У 1945 вдруге поранений, ЕГ № 5289.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

28.12.1945 звільнений у запас. Працював кочегаром котельні на Лозівському авторемонтному з-ді.

Помер 24.02.1984 у смт Покотилівка Харківського р-ну Харківської обл.

ДОЦЕНКО Федір Фролович, 1923, ст-ця Карабулак, Чечня. Заслужений льотчик-випробувач СРСР.

У 1938 закінчив 7 класів і вступив до сільгосптехнікуму, ст-ця Серноводська. У 1940 в технікумі був оголошений набір до аероклубу. 100 юнаків і дівчат повезли на медкомісію, після чого відібрали 40 юнаків, серед них Ф. Доценка. У технікумі він був членом комсомольського бюро, відповідальним за культуру та спорт. Всі, хто пройшов комісію, уже літали, а Федю не хотіли відпускати з технікуму. Довелося йому звільнитися із технікуму, бо дуже хотілося літати. І почав він літати на ПО-2. У квітні 1941, після закінчення аероклубу, Федора Доценка направили до Армавірської школи винищувачів. 22 черв. 1941 на аеродромі курсантів застала звістка про початок війни. Вони приступили до ретельного вивчення матеріальної частини літаків. Доценко потрапив у 3-ю ескадрилью, яка знаходилася поблизу Армавіра. За місяць закінчив навчання на УТ-2, а на УТ-1 (навчально-тренувальний винищувач) – у жовтні. Всі молоді льотчики рвалися на фронт. Цей шлях у Доценка тривав довго. Необхідно було ще здійснити 20 польотів на І-16. Під Новий 1942 рік Федора у числі 20 курсантів евакуювали до м. Фергана, Середня Азія. Школа знаходилася в Учкургані, де курсанти прискорено тренувалися на Яках. У жовт. 1943 Доценко закінчив Армавірське училище і був направлений у Саратовський авіаполк, звідки формувалися літаки на фронт. Отримавши бойову машину у Москві, Ф. Доценко вилетів у Воронеж для формування бойового авіаполку, 15 січ. 1944 – в Прилуки, а в кінці січня – в Жуляни в діючий 179 винищ. полк 31 винищ. див. у складі 5 штурм. корпусу під командуванням генерал-майора Н. П. Каманіна. Звідси почалися його бойові вильоти. Завдання було – прикрити штурмовик Іл-2. Із квіт. 1944 він уже сам

очолив «пару». За виконання бойового завдання Федора Доценка нагородили орденом Червоної Зірки, у 1945 – орденом Вітчизняної війни II ст.

Зі спогадів: «...У 1944 у р-ні Тернополя ішов нерівний бій: наших льотчиків було 4, а фашистських «фокерів» і «мессерів» – 8. У Доценка був пробитий бензобак, а сам він поранений осколком снаряду, який розірвався в кабіні. «Тягнув» до аеродрому, ішов на бриючому польоті, літак здійснив «сальто», а Доценко втратив свідомість... За відвагу і мужність, проявлену під час польоту отримав подяку від генерала Каманіна...».

Перемогу ст. лейтенант Доценко зустрів у Чехословаччині 4 трав. 1945, коли летіли на Берлін, а 9 травня йому довелося здійснити три бойові вильоти.

Після війни Доценко продовжив службу у м. Львів. У 1950 успішно закінчив школу випробувачів, і з того часу доля назавжди пов'язала Федора Фроловича з Харківським авіазаводом, куди він отримав призначення. Із 1956 ст. льотчик-випробувач не тільки піднімав у небо перші літаки, але і готував та випускав на них нові екіпажі.

Головний конструктор першого Ту-104 Андрій Миколайович Туполєв сказав: «Я не помилився, довіривши колективу Харківського авіаційного з-ду виготовлення першого реактивного пасажирського літака». Федір Фролович стверджує: льотчик-випробувач – це дослідник. Перші машини Ту-104, Ту-124, Ту-134 нашого виробництва після випробувань Доценка підписувались про придатність їх до експлуатації на лініях ЦПФ. За бездоганну самовіддану роботу з випробування літаків нагороджений орденами: Леніна, Червоного Прапора (два), «Знак Пошани» (за Ту-134), Вітчизняної війни II ст., «За мужність».

32 роки Ф. Ф. Доценко присвятив роботі льотчика-випробувача. Із жовт. 1983 до 1990 року продовжував працювати у системі об'єктивного контролю цеху № 9 Харківського авіазаводу.

ДРАГАЙЦЕВ Савелій Петрович, 1907, м. Харків, Київський р-н.

У 1941 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків.

Сержант, зв'язківець. Після поранення перебував на лікуванні в шпиталі, м. Саранськ, Мордовія, РФ.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1945 демобілізований. Працював лаборантом у Харківському УФТІ.

Помер у 1970. Похований: м. Харків, Велика Данилівка.

ДРАННОЙ Михайло Якович, 1919, с. Коров'яковка Глушковського р-ну Курської обл., РФ. Підполковник, ком. навч. д-ну.

22.06.1941–15.12.1944: Захід., 3-й Укр. фр., 1335 зеніт. артп 22 зеніт. артд РГК, ком. бат. 15.12.1944–25.04.1945: Вища офіцерська Червонопрапорна школа ППО ЧА, м. Євпаторія, Крим. Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: 2-й Далекосхід. фр., ад'ютант командуючого арт.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Москви», «За перемогу над Японією». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

27.04.1961 звільнений у запас. ХПІ, інженер.

Помер 1.09.1991.

ДРИГА Микола Васильович, 1921. Підполковник у відставці.

Після визволення Харкова від фашистських загарбників Микола Васильович пішов на фронт, спочатку автоматником, потім артилеристом РГК.

За бойові заслуги нагороджений орденами Червоного Прапора, Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, «За мужність», багатьма медалями.

Голова ради ветеранів 69 А.

Помер у трав. 2009 р.

ДРИГА Михайло Григорович, 1922, м. Харків. Гв. мол. лейтенант, ком. стр. взв. 179 сп 57 гв. сд. Інвалід війни.

Черв. 1941 – трав. 1943: курсант Сумського артучилища. Трав. 1943 – трав. 1944: Захід. фр., 1001 сп 3 гв. А. 4-й Укр. фр., 179 сп 57 гв. сд, ком. стр. взв. У лют. 1943 був поранений, ЕГ № 5404, м. Кисловодськ, РФ.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

4.04.1959 звільнений у запас через хворобу.

Помер 1.09.2004 у м. Харків.

ДРИГАЙЛО Михайло Павлович, 1919, с. Очеретове Валківського р-ну Харківської обл. Капітан, комбат. Інвалід війни.

1939–1941: курсант 1-го Київського артучилища.

Серп. 1941 – лип. 1944: Захід. фр., 890 артп 330 сд 10 А, ком. вогневого взв., комбат. 2-й Білорус. фр., 718 сп, ст. лейтенант, комбат. У 1943 поблизу м. Рославль Смоленської обл. поранений, у лип. 1944 – вдруге поранений під час боїв у р-ні м. Гродно, Білорусь.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У листоп. 1944 звільнений у запас. Проживав у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

Помер 31.10.1962 у м. Харків.

ДРОБОТОВ Тихон Іванович, 1906, с. Пасюковка (кол.) Кантемировського р-ну Воронезької обл., РФ. Полковник, заст. нач. з політчастини 120 бронетанк. ремонтного з-ду.

У 1936 закінчив Ленінградське військ.-політ. училище ім. Енгельса.

7.07.1943–9.05.1945: Ленінград., 2-й Білорус. фр., 96 важк. гауб. артбр, підполковник, нач. політвідділу.

Орден Вітчизняної війни I ст. (два), медалі: «За оборону Ленінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора.

До 1951 перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині. Працював інспектором з кадрів Балаклійської автотранспортної контори Харківської обл.

Помер 30.09.1978 у м. Харків.

ДРОБ'ЯЗ Михайло Олексійович, 1920, с. Зіньківщина Зачепилівського р-ну Харківської обл. Гв. лейтенант, штурман екіпажу 81 гв. бап. Інвалід війни.

4.10.1940 призваний до лав ЧА Красноградським РВК Харківської обл.

1940–1943: 2-ге Чкаловське (нині м. Оренбург) військ. авіаучилище, курсант.

Із 27.06.1943: 1-й Укр. фр., 81 гв. бап 1 гв. ад, штурман екіпажу.

Ордени: Червоного Прапора, Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., медалі: «За взяття Берліна», «За визволення Праги».

5.03.1947 звільнений у запас. Учитель Зіньківщинської восьмирічної школи.

Помер 8.10.2001 у с. Зіньківщина Зачепилівського р-ну Харківської обл.

ДРОКІН Дмитро, 1925, м. Харків.

У серп. 1943 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків. 1-й Укр. фр., 270 сд, рядовий, стрілець. Війну закінчив у Берліні.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1950 демобілізований. Після війни працював слюсарем на з-ді металовиробів, сторожем магазину № 55 Київського продторгу м. Харків.

Помер у 1990. Похований: м. Харків.

ДРОКІН Федір, 1900, м. Харків.

Закінчив 4 класи.

У 1941 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків. Рядовий, стрілець. Брав

участь у визволенні України. Війну закінчив у Німеччині. Був тяжко поранений.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1945 демобілізований. Після війни – робітник на з-ді «Комунар».

Помер. Похований: м. Харків, Журавлівка.

ДРОНОВ Іван Миколайович, 1913, Павловський р-н Алтайського краю, РФ. Капітан, нач. відділу збереження окружного військ. складу № 216.

У 1928 закінчив 7 класів НСШ у м. Барнаул, Алтайський край, у 1941 – окружні інтендантські курси. 1932–1935: працював бригадиром молочнотоварної ферми у навч. господарстві Центр. технікуму інвалідів, м. Калуга.

Лип. 1941 – трав. 1945: Захід. фр., 323 окр. сд, нач. АГЧ. Ленінград. фр., 173 сп, 286 сп 90 сд 123 окр. сбр, нач. окружного військ. складу.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Ленінграда», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

2.07.1954 звільнений у запас. Працював слюсарем на Харківському турбінному з-ді.

Помер 9.09.1996 у м. Харків.

ДРУЖИНІН Федір Трохимович, 1911, с. Глазунівка Балаклійського р-ну Харківської обл. Ст. лейтенант, ком. навч. б-ну 378 зсп 19 зсбр. Інвалід війни.

Серп. 1938 – берез. 1939: закінчив шестимісячні курси мол. лейтенантів, м. Охтирка Сумської обл.

27.06.1941–6.08.1941: Північ.-Захід. фр., 180 окр. арт. кулемет. батарея, 48 УР, ком. стр. роти. 6.08.1941 поранений. 6.08.1941–1.11.1941: знаходився в оточенні в р-ні м. Невель. 29.11.1941–15.05.1942: філія курсів «Выстрел», м. Ульяновськ.

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

5.06.1946 звільнений у запас. Технологічний технікум, м. Харків, столяр.

Помер 8.02.1991 у смт Зідьки Зміївського р-ну Харківської обл.

ДУБИНОВСЬКИЙ Семен Наумович, 1919, с. Тернівка Бершадського р-ну Вінницької обл. Капітан, ком. ланки 194 гв. військ.-трансп. ап.

Працював слюсарем на Харківському електромеханічному з-ді, на з-ді № 183, м. Харків.

У жовт. 1939 призваний до лав ЧА Червонозаводським РВК м. Харків.

У серп. 1941 закінчив Омську військ. школу льотчиків.

Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: 1-й Далекосхід. фр., 281 атп 9 ПА, мол. лейтенант, ком. корабля.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За перемогу над Японією», корейська «За визволення Кореї». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1959 звільнений у запас. Працював майстром на Харківському з-ді бурового устаткування, майстром у ЖЕК № 128, м. Харків.

Помер 4.06.1990 у м. Харків.

ДУДКА Іларіон Васильович, 1911, м. Вовчанськ Харківської обл. Ст. лейтенант, технік з ремонту колісних машин. Інвалід війни.

У 1930 закінчив курси трактористів, працював трактористом на Вовчанській МТС.

У 1931 призваний до лав ЧА Вовчанським РВК Харківської обл. Навчався у танк. школі ім. Калиновського. У 1936 звільнений у запас. Працював слюсарем на ткацькій фабриці-артілі «Шлях до соціалізму», м. Вовчанськ.

24.06.1941 мобілізований до лав ЧА Вовчанським РВК Харківської обл.

Черв. 1941 – берез. 1942: Захід. фр., 23 гв. тбр, ком. тракторного взв. Квіт. 1944 – трав. 1945: 3-й Білорус. фр., 23 окр. гв. тбр, ст. лейтенант, технік з ремонту бо-

йових машин. Під час боїв був двічі поранений: 15.07.1941 в р-ні м. Єльня Смоленської обл. та 12.05.1945 в р-ні м. Данциг (нині м. Гданськ), Польща.

Ордени Червоної Зірки (два), медалі: «За відвагу», «За оборону Москви», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У серп. 1946 звільнений у запас. Працював слюсарем на Вовчанській ткацькій фабриці-артілі «Шлях до соціалізму».

Помер у трав. 2004.

ДУДКО Петро Дмитрович, 1919, с. Маячка Новосанжарського р-ну Полтавської обл. Професор кафедри техніки і технології ХНЕУ. Ст. сержант. Інвалід війни.

1941–1943: учасник оборони Севастополя у складі курсантського б-ну училища БО ВМФ, 101 б-н 25 Чапаєвської див. Примор. А. 1943–1945: нач. штабу МПВО, м. Рубіжне.

Ордени: Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: « За оборону Севастополя» (всього 10).

У 1945 звільнений у запас. Прож. у м. Харків.

ДУЛОВ Іван Антонович.

У 1940 закінчив кавалерійську школу. Із 1941: технік з холодної обробки металу Пермського авіазаводу. У берез. 1943 юнак разом з п'ятьма комсомольцями став добровольцем Уральського танкового корпусу, який формувався на базі трьох областей Пермської, Свердловської і Челябінської на гроші, зібрані трудівниками регіону. 1.05.1943 Дулов прийняв присягу. 3.06.1943, отримавши бойову техніку під Москвою, у складі 4 гв. ТА своїм ходом рушив на фронт. Іван Антонович брав участь у боях на Орловсько-Курській дузі, визволенні міст Корсунь-Шевченківський, Кам'янець-Подільський, Тернопіль. У складі свого полку пройшов бойовий шлях від початку і до кінця. Брав Берлін, закінчив війну в Празі. Жорстокими були бої за Тернопіль, особливо за м. Бучач. «Мінометним полком ми вибивали ворога, який мав велику перевагу у живій силі і техніці. Але жодної танкової дивізії до обласного центру не підпустили», – згадує ветеран. У Бучацькому р-ні є поле, назване «Полем Івана Дулова». Саме там, у пекельній сутичці з ворогом, розвідник залишився сам у полі. На 40-річчя визволення м. Тернопіль була споруджена гранітна стела на честь воїна-визволителя Івана Дулова.

Іван Антонович нагороджений орденами Червоного Прапора, Вітчизняної війни II ст., медалями «За відвагу», «За бойові заслуги», «За взяття Берліна», ювілейними.

Помер 2.12.2006.

ДУНДУК Пантелій Трохимович, 1918, с. Лозуватка Маловисківського р-ну Кіровоградської обл. Майор, нач. штабу 3177 авіатехнічної бази.

10.10.1942–3.02.1943: фронтові курси мол. лейтенантів Далекосхід. фр. Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: ком. кінно-сап. взв. розвідників 172 кп 84 окр. кд.

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Японією», подяка від Верховного Головнокомандувача за бойові дії у Маньчжурії.

18.07.1961 звільнений у відставку. Харківська бісквітна фабрика, голова фабкому.

Помер 1.07.1989 у м. Харків.

ДУРНЄВ Василь Іванович, 1918, Сосковська с/р Урицького р-ну Орловської обл., РФ. Капітан, нач. служби загородження, ком. мінно-підривного взв. 87 окр. мостового залізн. б-ну.

Працював слюсарем у трамвайному парку м. Сталіно (нині м. Донецьк). У 1939 закінчив 2 курси пожежного технікуму у м. Ростов-на-Дону.

У верес. 1939 призваний до лав ЧА Пролетарським РВК м. Ростов-на-Дону.

22.06.1941–20.02.1943: Півд.-Західн., Брянський, Воронез. фр., Управління 5 залізн. бр., стрілець. У квіт. 1944 закін-

чив Ленінградське ордена Леніна Червонопрапорне училище військ. сполучень ім. Фрунзе. 6.04.1944–9.05.1945: 1-й Білорус. фр., 95 віднов. залізн. б-н, 5 окр. б-н віднов. залізн. зв'язку, 83 віднов. залізн. б-н, лейтенант, ком. взв.

Медалі: «За бойові заслуги», «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

Проходив службу в Уральському та Приволзькому ВО. У черв. 1956 звільнений у запас. Працював комірником у їдальні № 5 Харківського відділення торгівлі, завскладу, ст. комірником на Харківській прядильно-ткацькій фабриці.

Помер 23.03.2001 у м. Харків.

ДУТОВ Михайло, Краснокутський р-н Харківської обл.

Під час служби у лавах ЧА у роки Громадянської війни бився з басмачами і диверсантами у Туркменістані. У роки Другої Світової війни добровільно пішов на фронт. Воював у складі 97 сд 1 Уд. А на Півд.-Захід. фр. Служив у розвідці. Був дев'ять разів поранений, із них тричі – тяжко. Уже в званні лейтенанта командував взводом розвідки 922 сп 2-го Білорус. фр. Брав участь у штурмі Кенігсберга і Берліна. Влітку 1943 командування наказало йому терміново дістати «язика» у званні не нижче офіцера. За цей бойовий епізод Дутов був нагороджений орденом Червоної Зірки. Михайло Дутов одним з перших отримав завдання розвідати ворожі укріплення на підході до Берліна. Після цього рейду на грудях командира з'явився ще один орден Вітчизняної війни I ст.

Після демобілізації у 1946 відважний командир розвідників повернувся на рідну Краснокутчину. Довгий час очолював колгосп «Маяк». Нагороджений трудовим орденом «Знак Пошани».

ДЬЯКОВ Володимир Федорович, 1923, м. Воронеж, РФ. Капітан, нач. автотракторної служби 70 військ. школи операторів.

У лип. 1941 призваний до лав ЧА Москворецьким РВК м. Москва.

У 1942 закінчив 1-е Горьковське (нині м. Нижній Новгород) автомобільне мотоциклетне училище за спеціальністю ком. автотрансп. взв.

Лип. 1943 – трав. 1945: Степ., 2-й Укр., 1-й Білорус. фр., 37 мбр 1 мк, ком. автовзв. 1-й Білорус. фр., 106 окр. атб штабу Управління тилу, лейтенант, диспетчер.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги». Отримав 2 подяки від Верховного Головнокомандувача.

Перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині. Працював у Гомельському радіотехучилищі ПСОЗ військ ППО. У 1959 звільнений у запас. Працював нач. автобази № 19, № 7 м. Харків, ст. інженером Харківського управління автотранспорту, нач. агентства № 3 на транспортно-експлуатаційному підприємстві № 20696.

ДЬЯКОВ Іван Андрійович, 1912, сел. Нижньояблочний Котельниковського р-ну Волгоградської обл., РФ. Полковник, нач. Центральної розподільчої бази бронетанкового майна № 831, Київський ВО.

Із 1929 працював пом. коменданта на електростанції, м. Волгоград, статистиком у молочно-м'ясному радгоспі № 195, ст. Цілина, Ростовська обл., РФ. У 1933 закінчив бухгалтерські курси, працював ст. бухгалтером у Дубовському молочном'ясному радгоспі № 5 Ростовської обл. У 1938 закінчив курси техніків-інтендантів у Приморській групі військ.

Лип. 1938 – серп. 1938: учасник боїв поблизу оз. Хасан.

30.06.1942–3.09.1945: 2-й Далекосхід. фр., автобронетанкове управління, пом. нач. автобронетанкового постачання, ст. пом. нач. відділу бронетанкового по-

стачання; склад бронетанкового майна № 2797, нач. складу.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією». За вислугу років: ордени Червоного Прапора, Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1951 закінчив Казанську вищу офіцерську технічну бронетанкову школу. 9.08.1966 звільнений у запас. Працював зав. лабораторії на кафедрі економіки ХАДІ.

Помер 4.08.1990 у м. Харків.

ДЯЧЕНКО Іван Григорович, 1927, с. Шляхове Кегичівського р-ну Харківської обл.

Закінчив 4 класи.

У 1945 призваний до лав ЧА.

Учасник Другої світової війни. Рядовий.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Працював у радгоспі «Красный партизан», турбіністом на цукровому з-ді ім. Леніна, смт Чапаєве Кегичівського р-ну Харківської обл.

Е

ЕКЕЛЬ Віктор Аркадійович, 1922, м. Харків. Інженер-майор, нач. складу твердого палива № 2388 відділу палива Червонопрапорного Балтійського флоту.

У 1940 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків.

22.06.1941–9.05.1945: Гродненський напрям, Захід., Центр., 1-й Укр., Воронез. фр., 16 прикордонний полк військ НКВС з охорони тилу, ком. снайперської групи, комсорг б-ну; 1-й Укр. фр., 334 прикордонний полк військ НКВС з охорони тилу, мол. лейтенант, пом. нач. політвідділу полку з комсомольської роботи.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1949 закінчив факультет постачання ПММ Військ. академії тилу і постачання ім. Молотова. У 1958 звільнений у запас. Працював інженером у Харківському військпроекті, провідним інженером у НВО «Монокристалреактив», м. Харків. У 1996 виїхав на ПМП до США.

ЕКИМЯН Павло Арамович, 1921, м. Армавір Краснодарського краю, РФ.

У трав. 1939 призваний до лав ЧА. Лют. 1940 – черв. 1941: курсант Ленінградського училища зв'язку.

Черв. 1941–9.05.1945: Брянський фр., 3 А, ком. відділ. зв'язку; Сталінград., Півд., 4-й Укр. фр., 23 ае, нач. радіостанції; 100 окр. розвід. ап 8 ПА, ком. взв. зв'язку. Учасник боїв під Смоленськом, оборони Москви, Тульської наступальної операції, Сталінградської битви, визволення України, боїв за Севастополь, Крим. Перемогу зустрів у Берліні.

Нагороджений орденами та медалями.

У трав. 1946 звільнений у запас. Працював у Північно-Осетинській АРСР у різних організаціях: у райкомі комсомолу, ст. інструктором з механізації бухгалтерського обліку на Орджонікідзевській ф-ці механізованого обліку МШС. Із 1959: заст. директора музично-драматичного та директор лялькового театрів. Із 1963: нач. машинообчислювальної станції на з-ді «Іжтяжбуммаш». 1970–1989: працював у головному управлінні Ради міністрів Азербайджанської РСР. У 1989 переїхав до Харкова. 1990–2010: голова Фрунзенської райради ветеранів. 10.12.2011 П. А. Екимяну присвоєно звання почесного голови ради ветеранів Фрунзенського р-ну.

ЕСМАНСЬКИЙ Василь Тихонович, 1902, м. Харків.

Із 1932 член ВКП(б). Начальник відділення з-ду № 183. Заарештований 20.03.1937 за контрреволюційну пропаганду (ст. 54[10] ч. 1 КК УРСР) і спецколегією Харківського облсуду 28.08.1937 матеріали справи відокремлено в окреме провадження зі звільненням на підписку про невиїзд, справу закрито Харківським прокурором у спецсправах 19.02.1938 (ст. 197 ч. 2 КПК УРСР).

Восени 1941 – офіцер НКВС. Залишений у Харкові для підпільної роботи в тилу противника. Лют. 1943 – берез. 1943: нач. міліції Київського р-ну м. Харків. Після відходу ЧА – заарештований німецькою комендатурою. У черв. 1943 розстріляний.

ЕСМАНСЬКИЙ Петро Тихонович, 1912, м. Харків.

Закінчив школу ФЗУ за спеціальністю автослюсаря, згодом тримісячні курси водіїв. У 1943 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків. Рядовий, шофер, 137 аеродромно-технічна рота відділу аеродромного будівництва 33 раб 2 ПА, 2-й Укр., 1-й Укр. фр. Із нагородного листа: «Тов. Есманський, перебуваючи у 137-й аеродромно-технічній роті з жовтня 1943 р. на посаді шофера, виявив себе кращим дисциплінованим водієм. Під час Львівської операції всі перебазування, а також вантажі перевозилися ним у найкоротші строки. Під час будівництва аеродрому Студзянки дав рекордні показними з перевезення піску на смугу. За три дні було перевезено 118,5 т…»

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1946 демобілізований. Працював водієм на шкіряному з-ді «Більшовик».

Помер у 1968. Похований: Журавлівське клад., м. Харків.

ЄВДАБНИК Микола Олександрович, 1921, м. Люботин Харківської обл. Капітан. Інвалід війни.

У 1937 закінчив 8 класів СШ, м. Люботин. Працював токарем у паровозному депо ст. Люботин.

22.06.1941–9.05.1945: Півд.-Захід. фр., 132 мсп, ком. взв. моторозвідки; 2 окр. лижний б-н 40 А, ком. лижного взв.; Воронез., 1-й Укр. фр., 615 сп 167 сд, ком. розвідки роти. Квіт. 1942 – серп. 1942: курси мол. лейтенантів, Брянський фр. Був чотири рази поранений.

Ордени: Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, Кутузова III ст., медалі: «За оборону Киева», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

2.01.1946 звільнений у запас. У 1955 закінчив курси механіків-бригадирів, м. Харків. У 1966 закінчив Харківський технікум залізничного транспорту. Працював механіком-бригадиром вагонного депо ст. Харків-Сортувальний Південної залізниці.

Помер 1.09.2004 у м. Харків.

ЄВСЄЄВ Микита Павлович, 1918, м. Ленінград, РФ. Полковник, заст. нач. науково-дослідного відділу Артилерійської радіотехнічної академії ім. Говорова.

У 1935 закінчив 10 класів СШ у м. Ленінград, у 1938 – 3 курси Ленінградського електротехнічного ін-ту інженерів сигналізації і зв'язку, у 1941 – Військову електротехнічну академію зв'язку ім. Будьонного, радіотехнічний факультет.

Серп.1941–9.05.1945: Закавказ. фр. ППО, 28 полк ПСОЗ, інженер радіоб-ну.

Медалі: «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

16.05.1969 звільнений у запас. Працював ст. викладачем Військової інженерної радіотехнічної академії ім. Говорова, викладачем Харківського вищого військового авіаційного командного училища зв'язку.

Помер 31.10.1998 у м. Харків.

ЄГОРОВ Борис Михайлович, 1927, м. Москва.

«В 1937 г. его отец был репрессирован, и их семью выслали в Рязань. Там Борис и узнал о начале войны. В неполных семнадцать лет он записался добровольцем и ушел на фронт. Был направлен к авиаторам. Уже в декабре 1943 г. в составе экипажа тяжелых бомбардировщиков молодой боец летал из Рязани в районы боевых действий. Медаль «За боевые заслуги» – реальное подтверждение мужества, проявленного Егоровым в боях с противником. Приобретенные на фронте боевой опыт и знания стали основанием для направления сержанта Егорова в 1944 г. в Харьков инструктором по обучению будущих военных авиаспециалистов. За годы службы в авиации на инженерно-технических и командных должностях он прошел путь от рядового до полковника – 11 ступеней воинских званий. Будучи начальником курса Харьковского военного университета, полковник Егоров обучил и воспитал два выпуска военных инженеров. Продолжая службу в войсках, семь офицеров из его воспитанников дослужились до генералов и около 100 – до звания полковника. Многие из них посвятили себя научной деятельности. Борис Михайлович, сочетая воинскую службу с педагогической работой, находит время для получения второго образования, и в 1965 г. успешно заканчивает заочное отделение исторического факультета Харьковского государственного университета им. Горького.

После выхода в отставку приобретенные в ХГУ знания он с успехом реализовывал как преподаватель истории в Харьковском национальном университете радиоэлектроники, которому отдал 20 лет своей «гражданской» жизни. Как лектор Харьковского областного общества «Знание» Б. М. Егоров прочитал сотни лекций в нашем городе и области. Бессменный председатель совета шатиловского микрорайона, он проводил с местными жителями активную общественную работу. Ежегодно ко Дню Победы организовывал праздник улицы Бакулина. Плодотворная служебная, трудовая и общественная деятельность Б. М. Егорова оценена по достоинству. Он имеет 23 правительственные награды, получил множество грамот. Особенно гордится той, которую ему вручил лично маршал авиации Г. Н. Вершинин».

В. Г. П'ятенко, голова ради ветеранів ХНУРЕ

ЄГОРОВ Олександр Олександрович, 1916, с. Кузьмінське (кол.) Некрасовського р-ну Ярославської обл., РФ. Підполковник, заст. начальника штабу з бойового управління див. ППО.

У 1933 закінчив ФЗУ в м. Ярославль, у 1940 – КУКС при Астаф'євській авіашколі пілотів, у 1943 – Липецькі курси удосконалення начальників військ.-стрілецької служби полків.

15.08.1943–9.05.1945: Захід., 2-й Білорус. фр., 172 винищ. ап, капітан, ком. ае, пом. ком. полку з повітряно-стрілецької служби.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ст., Червоного Прапора, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «Китайсько-радянська дружба» (китайська).

У 1956 закінчив тримісячні Центральні КУОС винищ. авіації ППО з підготовки заст. нач. штабів авіаз'єднань з бойового управління. У 1960 звільнений у запас. Працював зав. навч. кабінету Артилерійської радіотехнічної академії ім. Говорова, м. Харків.

Помер 9.02.1986 у м. Харків.

ЄЛЬЧАНІНОВ Микола Васильович, 1924, Воронезька обл., РФ. Майор, пом. ком. загону з постачання.

Верес. 1941 – трав. 1945: Закавказ. фр., 884 сп 295 сд 37 А, ком. кулемет. роти. У серп. 1942 закінчив Бакинське піхотне училище. У груд. 1942 поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 2434, м. Баку, Азербайджан.

Медалі: «За оборону Кавказу», «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки.

Після війни до 1969 продовжував службу у Рад. А: пом. командира частини з доставки польової пошти № 61407.

Помер у 1988 у м. Харків.

ЄМЕЛЬЯНОВ Олександр Олександрович, 1924, м. Хабаровськ, РФ. Полковник-інженер, доцент Військ. інж. радіотехнічної академії ім. Говорова, ст. викладач кафедри основ планування і організації розробок, досліджень і виробництва озброєння військ ППО країни.

У 1942 закінчив 10 класів Поляковської СШ, Учалинський р-н, Башкирія, РФ, у 1943 – Чкаловське училище зеніт. артилерії (нині м. Оренбург).

Груд. 1943–9.05.1945: Захід., Півд., Півд.-Захід. фр. ППО, 1575 зеніт.-артп, ком. взв. Із нагородного листа: «Ком. взв., мол. лейтенант Ємельянов О. О. виявив мужність і відвагу у боях зі знищення військ противника у м. Будапешт. Його взвод, захищаючи з повітря бойові порядки наших військ, збив два ворожих літаки. У бою мол. лейтенант Ємельянов особистим прикладом, хоробрістю і відвагою, уміло керуючи вогневим взводом, надихав бійців на бойові подвиги. Його взвод є кращим взводом дивізіону. Матеріальна частина є зразковою. Особисто мол. лейтенант уміє забезпечувати відбиття авіації противника в будь-яких умовах...».

Ордени: Червоної Зірки (два), Вітчизняної війни I ст., медалі: «За взяття Будапешта», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бездоганну службу» II ст., «За бойові заслуги».

У груд. 1973 закінчив Всесоюзний ін-т підвищення кваліфікації в області стандартизації, якості продукції і метрології. 4.07.1979 звільнений у запас.

Помер 1.11.2007 у м. Харків.

ЄРУЖЕНЕЦЬ Григорій Павлович, 1910, с. Савичі Гомельської обл., Білорусь. Підполковник техслужби, нач. метеослужби Військово-морського училища.

У 1933 закінчив Військ. школу спецслужб ВПС РСЧА з курсу метеорологів, м. Москва.

9.08.1945–3.09.1945: участь у війні проти японських мілітаристів у складі 12 ад ВПС ТОФ, нач. метеослужби.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Японією». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

21.02.1958 звільнений у запас.

ВО ХарТЕЦ, нач. штабу ЦО.

Помер 16.12.1990.

ЄСИКОВ Семен Васильович, 1923, Приморський край, РФ. Полковник, заст. з політчастини нач. 2-го факультету Військ. інж. радіотех. академії ППО ім. Говорова.

У 1941 добровільно став до лав ЧА.

1941–1944: курсант Армавірської авіашколи, м. Фергана, Узбекистан.

1.12.1944–9.05.1945: Півд.-Захід. фр., 1007 винищ. ап 9 Воронез. винищ. ак, льотчик.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки (два), медаль «За бойові заслуги».

У 1974 звільнений у запас. Працював міськуповноваженим у відділі з використання трудових ресурсів, зав. відділу праці Харківського бюро з працевлаштування та інформації населення при Харківському облвиконкомі.

Помер 10.02.1986 у м. Харків.

ЄФИМОВ Іван, 1923, Бєлгородська обл., РФ.

Призваний до лав ЧА. Рядовий, стрілець, сп.

У серп. 1943 брав участь у боях за визволення м. Харків. Дістав кульове поранення. Куля застрягла в комсомольському білеті. (Пробитий кулею комсомольський білет зараз знаходиться в історичному музеї м. Бєлгород). Після лікування в шпиталі продовжував воювати. Війну закінчив у Берліні, Німеччина.

Нагороджений бойовими нагородами.

У 1946 демобілізований. Працював у Бєлгородській обл.

ЖАДАЄВ Михайло Васильович, 1909, с. Кротовка Кінель-Черкаського р-ну Самарської обл., РФ. Гв. лейтенант, ком. стр. роти. Інвалід війни.

1933–1935: строкова служба у лавах ЧА, навчання у піротехнічній школі.

У верес. 1943 мобілізований Катав-Івановським РВК Челябінської обл. У лип. 1944 закінчив курси мол. лейтенантів.

Верес. 1944–14.01.1945: 1-й Білорус. фр., 244 гв. сп 82 гв. сд, ком. стр. взв. 14.01.1945 під час боїв тяжко поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 6071 у м. Грозний, Чечня.

У листоп. 1945 звільнений у запас. Працював інженером, нач. цеху № 3 з-ду № 517, нач. відділу техконтролю трикотажної фабрики артілі ім. 2-ї П'ятирічки.

Помер 1.09.2000 у м. Харків.

ЖАЛНІН Василь Філатович, 1896. Сержант.

Унтер-офіцер Першої світової війни. Нагороджений Георгіївським хрестом.

Учасник Громадянської, радянсько-фінляндської воєн.

Із черв. 1941: учасник Другої світової війни. Сержант сп. Перемогу зустрів у Празі.

Медалі: «За взяття Берліна», «За визволення Праги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1945 демобілізований. Працював у колгоспі.

Помер у 1982.

ЖДАНОВ Іван, 1905, м. Харків.

Закінчив 4 класи.

У 1941 призваний до лав ЧА польовим РВК.

Рядовий, розвідник сп. Мав поранення.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1945 демобілізований. Мешкав у м. Харків, Журавлівка.

Помер. Похований: м. Харків.

ЖЕВАГО Олександр Гаврилович, 1914, м. Харків.

Закінчив школу ФЗУ за спеціальністю електрослюсаря. Працював електриком з ремонту обладнання на Харківському авіаційному з-ді.

У 1941 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків. Сержант, авіамеханік, електрик групи аеродромного обслуговування 1 ПА. У 1943 під час бомбардування аеродрому був поранений у живіт, перебував на лікуванні в госпіталі.

Медалі: «За бойові заслуги», ювілейні.

У жовт. 1943 демобілізований за станом здоров'я. Працював електриком з ремонту обладнання на шкіряному з-ді «Більшовик».

Помер у 1991. Похований: Журавлівське клад., м. Харків.

ЖИДКО Іван Васильович, 1923, м. Бутурлинівка Воронезької обл., РФ. Полковник, заст. ком. винищ. ап 131 ад 57 ПА.

У 1941 закінчив 2 курси технікуму радянської торгівлі, м. Бутурлинівка, у 1943 – Батайську військ. авіаційну школу ім. Сєрова.

20.08.1944–9.05.1945: 2-й Укр. фр., 486 винищ. ап 279 винищ. ад 14 ПА, льотчик, ком. ланки.

Ордени: Червоного Прапора, Вітчизняної війни І ст., медалі: «За взяття Відня», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоного Прапора, Червоної Зірки (два).

15.07.1974 звільнений у запас. Працював майстром виробничого навчання у Тімірязєвській автошколі, заст. нач. із навч.-виховної роботи у Волгоградській автошколі ДТСААФ.

Помер 1.05.1987 у м. Харків.

ЖИЛЕНКО Дем'ян Олексійович, 1910, с. Михайлівка Олександрійського р-ну Кіровоградської обл. Ст. лейтенант, ветфельдшер. Інвалід війни.

24.06.1941–9.05.1945: Захід. фр., 2053 зсп 1 зсбр; 120 окр. сбр 33 А; 36 окр. сбр 5 А; 3-й Білорус. фр., 1229 сп 371 сд 5 А, ветфельдшер.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни працював зоотехніком, директором радгоспу «П'ятигорськ» Балаклійського р-ну, директором радгоспу «Известия» Близнюківського р-ну.

Помер 5.01.1989 у м. Лозова Харківської обл.

ЖИЛІН Костянтин Якович, 1910, с. Лагері (кол.) Балаклійського р-ну Харківської обл. Ст. лейтенант, ком. вогневого взв. Інвалід війни.

У січ. 1942 призваний до лав ЧА Назаровським РВК Красноярського краю, РФ. У лип. 1942 закінчив 1-е Київське Червонопрапорне артучилище в м. Красноярськ.

Лип. 1942 – верес. 1943: Захід., Центр. фр., 924 артп 359 сд, ком. вогневого взв., ком. взв. управління, ком. бат. 19.09.1943 був поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 934 у м. Іркутськ.

У трав. 1944 звільнений у запас.

Помер 5.07.1989 у м. Балаклія Харківської обл.

ЖИРОВ Валентин Георгійович, 1908, м. Єнакієве Донецької обл. Майор техслужби, нач. відділення лабораторії кафедри № 13 Харківського вищого командно-інженерного училища.

1927–1928: з-д «Світло шахтаря», токар. 1933–1938: Харківський з-д № 9 (Авторемзавод), ст. майстер мех. цеху.

15.05.1941 призваний до лав ЧА МВК м. Могильов, Білорусь.

1.10.1941–9.05.1945: Брянський фр., 2 гв. ТА, пом. нач. автовідділу постачання.

Ордени: Червоної Зірки, Червоного Прапора, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», польська «Медаль за Варшаву 1939–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» І ст.

1948–1951: ХВАТУ, нач. мех. цеху навч.-виробничих майстерень. 12.12.1967 звільнений у відставку.

Помер 27.01.1985.

ЖУКОВ Максим Олександрович, 1915, с. Нижньожданово Фатезького р-ну Курської обл., РФ. Підполковник, заст. ком. полку.

У 1935 призваний до лав ЧА. У 1938 закінчив Горьковське (нині м. Нижній Новгород) танкове училище ім. Сталіна.

Черв. 1941 – трав. 1945: учасник бойових дій. Був поранений 3.09.1941 в боях за м. Кременчук Полтавської обл. та 22.08.1943 під час визволення м. Охтирка Сумської обл.

Ордени: Червоного Прапора (два), Олександра Невського, Вітчизняної війни II ст., Суворова III ст., медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Сталінграда», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

До 1952 перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині.

Помер у 1987 в м. Харків.

ЖУКОВ Микола Іванович, 1921, м. Ізюм Харківської обл. Капітан, заст. ком. навч. роти з політчастини, 27 окр. танкоремонтний полк Прибалтійського ВО.

У 1939 закінчив 10 класів Ізюмської СШ, у 1941 – нормальний курс Одеського артучилища ім. Фрунзе за спеціальністю артилерист-вогневика.

23.06.1941–9.05.1945: Захід. фр., 328 окр. артд-н, ком. взв. розвідки; Брянський, Воронез. фр., винищ. протитанк. артп 16 винищ. артбр; Центр. фр., 177 зсп, 60 А; 1-й Укр. фр., 436 артп 112 сд; 3-й Білорус., 1-й Прибалт. фр., 494 артп 164 сд, комбат. У 1941 і лют. 1945 був поранений, військгоспіталь 1-го Прибалт. фр., ЕГ у м. Двінськ. У верес. 1943 і трав. 1945 – два тяжкі поранення, ЕГ №4442 Туркестанського ВО, м. Джалал-Абад, Киргизія, медсанбат 164 сд Прибалт. фр.

Ордени: Олександра Невського, Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У 1948 закінчив курси перепідготовки клубних бібліотечних працівників при Ленінградському військово-політичному училищі. 17.11.1955 звільнений у запас. Бабчанська СШ Богородчанського р-ну Івано-Франківської обл., викладач природознавства. Ізюмський тепловозоремонтний з-д.

Помер 1.06.2003 у м. Харків.

ЖУКОВ Микола Миколайович, 1905, Мічурінський р-н Тамбовської обл., РФ. Підполковник, ст. інструктор з пропаганди політвідділу Харківського військ. авіаучилища зв'язку.

По закінченні 9 класів у 1927 працював учителем у сільській школі, зав. Вейделовського (кол.), Землянського (кол.) райвідділів народної освіти Воронезької обл. У 1940 заочно закінчив Воронезький педінститут. Працював зав. відділу агітації та пропаганди Землянського (нині Семилуцький р-н) РК ВКП(б).

У січ. 1942 мобілізований Землянським (кол.) РВК Воронезької обл. У берез. 1942 закінчив курси удосконалення політскладу запасу.

Берез. 1942 – трав. 1945: Волхов. фр., 340 сп 46 сд, інструктор пропаганди; Волхов. фр., 949 сп 259 сд, агітатор полку, військком; Півд.-Захід. фр., політвідділ 259 сд, агітатор політвідділу; 3-й Укр., 4-й Укр. фр., 944 сп 259 сд, майор, заст. ком. полку з політчастини.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Ленінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки.

Проходив службу у складі Південної Групи військ у Далекосхідному ВО, у віддаленій місцевості на п-ові Камчатка. У 1955 звільнений у запас. Працював інженером, інспектором з пожежної охорони на Харківському з-ді «Поршень», інструктором стрілецького тиру Московського РК ДТСААФ м. Харків.

Помер 14.08.1993 у м. Харків.

ЖУКОВ Микола Михайлович, 1926, сел. Купіно Новосибірської обл., РФ. Полковник.

На початку війни п'ятнадцятирічний юнак працював у колгоспі, був бригадиром польової бригади, за ударну працю отримав першу нагороду – Почесну грамоту ЦК ВЛКСМ.

У 1943 призваний до лав ЧА, 17-та інж.-сап. понтонно-мостова бр. РГК. Бійці бригади знаходилися на передовій і прокладали шлях наступаючим частинам радянських військ. М. Жуков брав участь у прориві блокади Ленінграда, штурмував Виборг, Сандомирський плацдарм, форсував р. Вісла, визволяв Варшаву. ...Неподалік від Жукова розірвалася німецька міна, його не зачепила, а товариша Павла Вельського тяжко поранило. Санітарів по-

близу не було, і Микола сам потягнув його до медсанбату. Навколо все гуло, летіли грудки землі і осколки, а Жуков продовжував тягнути палатку з пораненим, напружуючи останні сили, і встиг. Лікар сказав, що якби ще трохи – боєць помер би від великої втрати крові…

Ордени: Вітчизняної війни, Червоної Зірки, медаль «За відвагу».

Після демобілізації приїхав в Україну провідати друга Павла Вельського і залишився на українській землі. Завершив середню освіту, закінчив Харківський юридичний ін-т. Понад 30 років пропрацював в органах прокуратури Харкова, був прокурором Жовтневого р-ну міста, очолював Дзержинську районну раду інвалідів.

Прож. у м. Харків.

ЖУРАВЛЬОВ Віктор Іванович, 1921, м. Вязьма Смоленської обл., РФ. Підполковник, ст. викладач з вогневої підготовки Харківського танкового училища.

У 1940 закінчив 10 класів СШ № 19, м. Вязьма, у 1941 – 1-е Київське артучилище (прискорений курс).

6.01.1942–28.12.1944: Волхов. фр., 827 гауб. артп, ком. взв. 1943: курси удосконалення офіцер. складу (КУОС). Брянський фр., 1452 самохід. артп, комбат; 3-й Білорус., 2-й Прибалт. фр., 373 окр. гв. важкий самохід. артп, пом. нач. штабу. Був двічі поранений і контужений.

Орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1948 закінчив командний факультет Військ. академії бронетанкових військ ім. Сталіна. 28.08.1966 звільнений у запас. Працював викладачем у в/ч 33840, м. Харків.

Помер 12.11.1999 у м. Харків.

ЖУРАВЛЬОВ Костянтин Олександрович, 1910, м. Харків. Майор запасу, нач. техвідділу авіаремонтної бази.

24.06.1941 мобілізований Жовтневим РВК м. Харків.

17.07.1941–9.05.1945: 20 стаціонарна авіамайстерня ВПС ЧФ, нач. столярного цеху.

Орден Червоної Зірки, медаль «За оборону Кавказу». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

24.06.1958 звільнений із військ. служби. Комбінат «Харківпромбуд», інженер.

Помер 24.02.1986 у м. Харків.

З

ЗАБОЛОТНИЙ Влас Пилипович, 1909, с. Кидрасівка Бершадського р-ну Вінницької обл. Старшина.

«Із 20.10.1931 по 3.11.1933 безперервно проходив військово-морську службу в частинах ЧФ, із 15.10.1934 – надстроково. Із 22.06.1941 по 9.05.1945 старшина Заболотний безперервно проходив військово-морську службу в частинах діючого ЧФ і у складі частини брав участь у Великій Вітчизняній війні» (витяг із довідки).

Медалі: «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

3.11.1953 звільнений із ВМС.

Помер 9.05.1989 у м. Мерефа Харківського р-ну Харківської обл.

ЗАГОРУЙКО Іван Лукич, 1911, м. Херсон. Підполковник, ком. роти курсантів Харківського військ. авіаучилища.

У 1932 закінчив 1-у Військ.-авіац. школу льотчиків ім. М'ясникова, м. Севастополь, Крим.

Лют. 1943 – трав. 1945: Воронез., Калінінський, 1-й Прибалт., 3-й Білорус. фр., 766 штурм. ап 211 штурм. ад, ад'ютант ае, заст. нач. штабу полку.

Ордени: Червоної Зірки, Червоного Прапора, медалі: «За бойові заслуги»,

«За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Отримав 10 подяк від Верховного Головнокомандувача.

По війні продовжував службу в армії. У 1955 звільнений у запас. Працював на з-ді «Вторчормет», на з-ді мінеральних вод «Харківська № 1».

Помер 8.01.1989 у м. Харків.

ЗАГРЕБЕЛЬНИЙ Петро Олександрович, 1923, с. Дубовий Гай Прилуцького р-ну Чернігівської обл. Ст. сержант.

У 1941 призваний до лав ЧА Прилуцьким РВК Чернігівської обл., війська НКВС, автоматник сп. Перемогу зустрів у Берліні.

Орден Червоного Прапора, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1947 демобілізований. Працював у колгоспі «Восток» бригадиром тракторної бригади.

ЗАЇКА Федір Степанович, 1917.

Тринадцятирічним підлітком потрапив у комуну. Працював у механічних майстернях спочатку револьверником, згодом інструктором револьверників на з-ді «Комунар».

У 1937 призваний до лав ЧА. Служив на ЧФ, тральщик.

1941–1945: ЧФ, старшина, ком. дизелістів. Знешкоджували ворожі міни, рятуючи від загибелі радянські військові кораблі.

Нагороджений орденами та медалями.

У 1947 демобілізований. Повернувся на з-д, де йому було доручено побудувати підстанції, які б давали електроенергію для з-ду. Через місяць дизелі дали перший електричний струм. Працював ст. майстром, заст. начальника цеху. Трудовий стаж складає 57 років. Визнанням самовідданої праці Ф. С. Заїки є орден «Знак Пошани».

ЗАЙЦЕВ Микола Панасович, 1923, с. Липовець Комарицького р-ну Брянської обл., РФ.

Призваний до лав ЧА Комарицьким РВК Брянської обл.

Учасник війни: Московська ППО, ст. сержант, ком. зеніт. обслуги.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За відвагу», «За визволення Варшави».

У 1946 демобілізований. Працював робітником на залізниці.

Помер у 1988.

ЗАКОНОВ Георгій Петрович, 1923, с. Арабоси Урмарського р-ну, Чувашія, РФ. Підполковник, ст. військовий представник, військове представництво № 1029.

У 1941 закінчив 10 класів СШ № 4, Татарстан, у 1942 – Ленінградське військ. училище зв'язку за спеціальністю радіотехніка, прискорений курс.

1.10.1942–17.01.1945: Калінінський фр., Військ. училище зв'язку, курсант; 1239 сп 373 сд, ком. радіовзв. роти зв'язку; 140 арм. зсп, 22 А, ком. радіороти. Був тричі поранений: 19.12.1942, ЕГ № 1761, 31.12.1942, ЕГ № 2637, тяжке поранення 20.04.1943.

Орден Вітчизняної війни I ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бездоганну службу» III ст., II ст.

2.12.1972 був звільнений у запас. Працював ст. інженером на Ізюмському приладобудівному з-ді.

Помер 2.10.1995 у м. Ізюм Харківської обл.

ЗАМАЛЄЄВ Саліх Шакірович. Полковник у відставці.

Визволяв Бєлгород, Харків, райони Обояні, Шебекіно, Руські і Черкаські Тишки у складі 167 окр. полку. Брав участь у форсуванні Дніпра, Корсунь-Шевченківській, Берлінській операціях. Був п'ять разів поранений і двічі контужений.

Отримав багато урядових нагород і подяк від Верховного Головнокомандувача.

У 1946 звільнився з армії. Закінчив Всесоюзний заочний економічний ін-т. Пра-

цював у Харківському раднаргоспі, ін-ті економіки АН УРСР, ін-ті громадського харчування. Написав понад 100 наукових робіт. Був активним членом ради фронтового братерства 3 ТА при обласному комітеті ветеранів.

Як поет друкувався татарською, російською, українською мовами. Поему «Татарский сын на земле Тараса» присвятив Україні, яка стала його другою Батьківщиною.

Помер у 2009.

ЗАМАЩИКОВ Степан Титович, 1919, с. Лукиново Жигаловського р-ну Іркутської обл., РФ.

У 1938 закінчив педагогічне училище у м. Іркутськ.

Лип. 1938 – верес. 1940: СШ с. Усть-Кут Іркутської обл., зав. навч. частини.

29.01.1943–9.05.1945: Захід., 1-й Укр., 2-й Укр. фр., 163 кп 8 кд, пом. ком. взв.

Орден Червоної Зірки, медаль «За відвагу». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

Штаб ЦО Харківської обл., майстер виробничого навчання.

Помер 19.11.1990.

ЗАПАДИНСЬКИЙ Борис Аркадійович, 1919, смт Макошине Менського р-ну Чернігівської обл. Майор, нач. 900 бази мат.-тех. забезпечення 36 окр. залізн. бр.

1936–1937: школа ФЗУ з-ду «Електропром», м. Москва, учень-електрик. Із 1937: з-ди «Електросвітло», «Борець», м. Москва, електромонтер.

1.09.1939 призваний до лав ЧА Дзержинським РВК, м. Москва.

У 1944 закінчив Ленінградське Червонопрапорне училище військових сполучень ім. Фрунзе. 6.04.1944–9.05.1945: 3-й Прибалт., Карельський, 1-й Укр. фр., 81-й відбуд. залізн. Червонопрап. б-н 43-ї залізн. бр., ком. паркового взв.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

27.12.1966 звільнений у запас. Автоколона № 2228, механік.

Помер 3.12.1989 у м. Люботин Харківської обл.

ЗАПАШНИЙ Іван Михайлович, 1904, с. Семенів Яр Богодухівського р-ну Харківської обл. Майор, штурман ае.

У 1927 закінчив полкову школу 68 Охтирського сп за спеціальністю ком. відділення, у 1930 – Харківську піхотну школу Червоних старшин, у 1932 – курси штурманів, м. Харків, у 1938 – Єйські курси штурманів, Краснодарський край, РФ.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940: 19 абр, штурман бр.

Груд. 1941–9.05.1945: Північ.-Захід. фр., 667 легкобомбард. ап, 661 нічний легкобомбард. ап, 717 Харківський бомбард. ап 242 ад 6 ПА, стрілець-бомбардир, штурман полку; 1-й Білорус. фр., 16 ПА, штурман 242 ад. У лип. 1942 був поранений. Під час боїв літак, яким керував І. М. Запашний, потрапив у аварію і зробив вимушену посадку в р-ні м. Стара Руса Новгородської обл. На той час ця територія була окупована ворогом. Льотчик, будучи пораненим, рятуючи своє життя, не встиг підпалити літак, як це вимагали інструкції, і покинув його. За це І. М. Запашного було засуджено військ. трибуналом. Льотчик отримав умовне покарання з випробним строком і був направлений до своєї дивізії.

Ордени: Червоного Прапора (два), Червоної Зірки, Олександра Невського, Суворова III ст., медалі «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Мав 9 подяк від Верховного Головнокомандувача.

По війні продовжував службу в Рад. А.

Помер 1.07.1987 у м. Богодухів Харківської обл.

ЗАТУРЯН Василь Васильович, 1918, с. Война Чутівського р-ну Полтавської обл. Ст. лейтенант, ком. роти автоматників 30 тп 16 мех. див. Інвалід війни.

У 1942 закінчив курси мол. лейтенантів 3 Уд. А за спеціальністю ком. стр. взв.

12.07.1941–9.05.1945: Північ.-Захід., Калінінський фр., 82 сп 33 сд 3 Уд. А, пом. ком. взв., ком. стр. роти; 2-й Прибалт. фр., 144 сп 28 сд, 1-й Білорус. фр., 153 арм. зсп 3 Уд. А, ком. роти. Поранений у серп. 1941, ЕГ № 1717, м. Красноуфімськ Свердловської обл., лип. 1942, ЕГ № 1085, м. Ярославль, берез. 1943, ЕГ № 3157, м. Кіров, берез. 1944, ЕГ № 2888, м. Валдай Новгородської обл.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

26.11.1946 звільнений у запас. Працював головою Войнівської сільради Чутівського р-ну Полтавської обл., бригадиром позавідомчої охорони в Управлінні міліції, м. Полтава, експедитором на дослідній станції, м. Красноград Харківської обл.

Помер 31.12.2001 у м. Красноград Харківської обл.

ЗАХАРОВА Ольга Федорівна, 1916, с. Батраки Куйбишевської обл., РФ.

У 1933 вступила до Сизранського медичного технікуму, після закінчення якого працювала фельдшером-акушером. Через два роки отримала середню освіту у м. Сизрань і вступила до Башкирського медінституту. Закінчила його у 1944 і добровільно пішла на фронт.

Нагороджена орденами Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ст., багатьма медалями.

Працювала у 25-й міській лікарні Орджонікідзевського р-ну м. Харків.

ЗАХАРЧЕНКО Микола Тихонович, смт Панютине Лозівського р-ну Харківської обл.

Війну пройшов танкістом з початку й до переможного кінця. Звільняв Курськ, Орел, Брянськ, Гомель, Бобруйськ, Брест, брав столиці Польщі і Німеччини. Форсував під вогнем десятки великих і малих річок: Буг, Одер. В бою під Орлом снаряд влучив у танк, і з екіпажу врятувався лише він один. На підступах до Варшави у підбитому танку загинули механік і радист, а Захарченку вдалося вибратися з палаючої машини.

...Йшли останні дні війни. Танковий корпус, у якому воював Микола Тихонович, за наказом командування обійшов Берлін з тилу й пробивався до центру фашистського лігва. Ворог чинив шалений опір, відчуваючи свою приреченість. Дорого давався кожен крок вперед. Один за одним спалахували наші танки. М. Т. Захарченко пригадує, що з 21 машини взводу вціліла лише одна, в якій був він. Але й її не минула та ж участь: танк перетворився на смолоскип. Однак і цього разу Микола Тихонович вибрався неушкодженим. А потім була радісна звістка про Перемогу. Суцільним потоком йшли до напівзруйнованого рейхстагу переможці. Ставили на ньому свої автографи, розписувались на стінах хто чим: кулею в патроні, осколком, уламком заліза. Вже обписано всі стіни першого поверху, а бажаючих залишити історичний підпис не меншає. Так же обійшлися і з другим поверхом. Коли писати стало зовсім ніде, почали ставити підписи на підписах, тільки вже не впоперек, а знизу вгору. На другому поверсі розписався й танкіст Захарченко.

Він нагороджений орденом Вітчизняної війни, медалями «За відвагу», «За визволення Варшави», «За взяття Берліна».

ЗАЯЦЬ Іван Петрович, 1907, с. Михайлівка Лебединського р-ну Сумської обл. Полковник, нач. політвідділу артбр.

Працював на державному канатному з-ді, м. Харків, Нова Баварія. У 1929 призваний Харківським МВК. У 1936 закінчив Військ.-політ. училище ім. Енгельса, м. Ленінград.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939-1940: Ленінград. військ. округ, 9 А, військ. комісар автотехбази.

24.06.1941–3.09.1945: Північ. напрям, 10 мк, ст. інструктор політвідділу; 8 А, інспектор політвідділу А з танк. частин;

Ленінград. фр., 123 окр. тбр, військ. комісар штабу бр.; 1-а Червонопрапорна окр. тбр, нач. політвідділу бр.; 3-й Укр. фр., 207 окр. самохідна артбр РГК, нач. політвідділу.

Ордени: Червоної Зірки, Червоного Прапора, Вітчизняної війни I ст., медалі: «За оборону Ленінграда», «За взяття Відня», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією».

У 1955 звільнений у запас. Працював майстром на Запорізькому металоштампувальному з-ді, інженером з техніки безпеки Орджонікідзевського райпромкомбінату, м. Запоріжжя.

Помер 9.01.1987 у м. Харків.

ЗБАРСЬКИЙ Ізраїль Аронович, 1906, м. Харків. Майор інтендант. служби, заст. ком. б-ну.

У 1921 закінчив трудову школу у м. Харків. Працював нач. адмін.-господар. відділу в Управлінні універмагів, м. Харків.

1.01.1942–23.10.1944: Північ.-Захід. фр., ЕГ № 3336, пом. нач. госпіталю з матеріальної частини; Північ.-Захід., 2-й Прибалт. фр., ЕГ № 3370, капітан, пом. нач. госпіталю з матеріального забезпечення.

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У 1955 звільнений у запас. Працював інженером, ст. інженером в Управлінні «Харківпостачзбут».

Помер 27.10.1996 у м. Харків.

ЗВЄЗДІН Василь Миколайович, 1910, м. Харків. Підполковник, нач. штабу артд. Інвалід війни.

У 1933 закінчив Томську артшколу.

Верес. 1941 – січ. 1942: Волхов. фр., 152 гарм. д-н 70 гауб. артп 92 сд, ком. д-ну. Був тричі поранений та контужений.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Ленінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1955 звільнений у запас.

Помер 5.01.1988 у м. Харків.

ЗВОНАРЬОВ Петро Михайлович, 1916, Хвойнинський р-н Новгородської обл., РФ. Інженер-майор, ст. офіцер навч. частини радіотех. ф-ту Харківського вищого військ. авіац. інж. училища.

У 1938 закінчив 3 курси індустріального ін-ту, м. Ленінград.

8.05.1943–14.11.1944: Карел. фр., 760 винищ. ап 261-ї зміш. див. 7 ПА, інженер.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Радянського Заполяр'я», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Помер 19.09.1957 у м. Харків.

ЗЕНЦОВ Олександр Дмитрович, 1915, с. Нікішине Шахтарського р-ну Донецької обл. Майор, начальник 4-ї частини Орджонікідзевського РВК м. Харкова. Інвалід війни.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1.12.1939–13.03.1940: Карел. фр., 246 гауб.-артп 24 сд, ком. відділення.

28.09.1941–3.01.1942: Півд.-Захід. фр., радіоб-н зв'язку 13 тбр, нач. рації. 19.01.1942–23.07.1942: 5 окр. рем.-відбуд. б-н зв'язку, 56 А, ст. писар. 23.07.1942–13.07.1944: Брянський, 3-й Білорус. фр., 28 А, 66 сп 61 сд, ком. взв. автоматників. Січ. 1944 – квіт. 1944: курси перепідготовки при 4-му окр. полку резерву офіцерського складу за спеціальністю ком. стр. взв. 13.07.1944 поранений. 17.08.1944–1.09.1944: ЕГ № 6028, на лікуванні.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медаль «За відвагу». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

26.06.1958 звільнений у запас. Із 1960: Харківський з-д «Електроважмаш», інспектор із праці, зав. канцелярії.

Помер 8.10.1986 у м. Харків.

ЗИМЕНКО Андрій Григорович, 1922, м. Харків. Сержант, ком. взв.

До лав ЧА призваний Жовтневим РВК м. Харків.

Учасник боїв на тер. України, Росії, Прибалтики, Німеччини.

Ордени: Слави III ст., Вітчизняної війни II ст., медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За відвагу».

Закінчив 10 класів вечірньої школи. Працював слюсарем, ст. інженером.

ЗИМІН Іван Сергійович, 1926, Північно-казахстанська обл., Казахстан. Ст. лейтенант, ком. взв., 239 див. школа повітряних стрільців; ст. інструктор практичного навчання класу експлуатації літаків і авіадвигунів.

У 1943 закінчив 9 класів Явленківської СШ, у 1944 – Селищенську військ. авіац.-технічну школу.

Учасник війни з Японією: 529 винищ. ап, механік авіаційний.

Медаль «За перемогу над Японією».

Працював майстром на будкомбінаті, ст. інженером Куп'янської філії з-ду «Серп і Молот», енергетиком на чавуноливарному з-ді, м. Куп'янськ.

ЗІНЧЕНКО Федір Йосипович, 1917, м. Ромни Сумської обл. Інвалід війни.

Із 1941 по 1945 брав участь у бойових діях на шести фронтах, у т.ч. на 1-му і 2-му Українських. Воював у прославленому кавалерійському корпусі Доватора. Був тяжко поранений під час оборони Москви. Учасник Сталінградської битви.

Ордени: Червоної Зірки (три), Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., Богдана Хмельницького, медалі: «За оборону Сталінграда», «За оборону Москви», «За взяття Будапешта», «За бойові заслуги».

Помер 30.05.2011 у м. Харків.

ЗЛИГОСТЄВ Михайло Гнатович, 1913, с. Жовті Верхошижемського р-ну Кіровської обл., РФ. Полковник, заст. ком. бр. з тилу 5 окр. залізн. бр.

1932–1933: учень на курсах підготовки до технікуму, м. Кіров. У 1934 закінчив 1 курс планово-економічного відділення промислово-економічного технікуму, у 1938 – Ленінградське Червонопрапорне училище військових сполучень ім. Фрунзе за спеціальністю будівельника-колійника.

20.05.1944–9.05.1945: 1-й Білорус., 3-й Укр. фр., 1 гв. залізн. бр., 21 окр. б-н механізації залізн. робіт, нач. штабу б-ну.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

16.05.1962 звільнений у запас. Працював зав. бази, директором Харківського територіального управління із комплектації та постачання.

Помер 9.02.1990 у м. Харків.

ЗОЛІН Сергій Петрович, 1905, ст. Карабулак, Базарно-Карабулакський р-н Саратовської обл., РФ. Полковник, нач. політвідділу, заст. ком. з політчастини, 98 гв. винищ. авіаційна Брянська Червонопрапорна ордена Суворова див. військ ППО Московського р-ну, м. Брянськ, РФ.

У 1921 закінчив 6 класів єдиної трудової школи, ст. Карабулак Рязано-Уральської залізниці. Після школи почав працювати різноробочим, ремонтником на 17-й дистанції колійної служби, вантажником товарної контори, стрільцем озброєної охорони 2-ї залізничної команди, робітником на елеваторі заготзерна, ст. Карабулак. У 1931 екстерном закінчив артучилище при окр. полку бронепоїздів, м. Брянськ. 1934–1937: член бригадної парткомісії при політвідділі 9-ї важкої бомбард. авіабр. У 1940 закінчив Вищі курси удосконалення політскладу, ст. Перхушково, Московська обл.

22.06.1941–9.05.1945: Ленінград. фр., 202 швидкісний бап 41 ад; Калінінський фр., 202 швидкісний бап 263 бад; 1-й Прибалт., 3-й Білорус. фр., 314 нічна бомбард. ад 3 ПА, заст. ком. з політчастини, нач. політвідділу. У 1943 закінчив Вищі курси удосконалення командно-штурманського складу при ВПА за спеціальністю штурмана.

Ордени: Червоного Прапора, Вітчизняної війни I ст., медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора.

8.08.1953 звільнений у запас. Працював заст. голови Брянського обласного відділення товариства охорони природи.

Помер 8.01.1999 у м. Харків.

ЗОЛОТАРСЬКИЙ Володимир Мойсейович, 1914, м. Малин Житомирської обл. Підполковник, ком. б-ну.

У 1933 закінчив 4 курси робітфаку, у 1935 – Харківський авіаінститут. У 1936 призваний Харківським МВК. У 1939 закінчив Орловське бронетанк. училище за спеціальністю ком. танк. взв.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940: 322 окр. тб-н 34 тбр.

22.06.1941–1.12.1941: Ленінград. фр., 1 тп 1 тд, ком. транспортної роти, ком. роти малих танків. Був поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 80. 28.12.1941–26.06.1944: Волхов. фр., 84 окр. тб 124 тбр 54 А, ком. роти малих танків; 124 тбр 8 А, ком. роти важких танків; 562 окр. тб 8 А, заст. ком. б-ну; 47 окр. бронетанк. б-н 8 А, ком б-ну. 26.06.1944–3.03.1945: курсант Ленінградської вищої офіцерської школи бронетанк. і механізованих військ, м. Ленінград. 3.03.1945–22.04.1945: 1-й Укр. фр., 63 гв. тбр 10 гв. тк 4 ТА, ком. тб-ну. 22.04.1945 під час боїв за м. Берлін поранений. Перебував на лікуванні в ЕГ № 1241.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ст., медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Ленінграда», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За визволення Праги», польська медаль «За Одер, Нейсе і Балтику». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора.

У 1958 звільнений у запас. Працював механіком у Київському райхарчоторзі м. Харків.

Помер 6.11.1987 у м. Харків.

ЗОЛОТАРЬОВ Григорій Петрович, 1907, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл. Рядовий.

Учасник війни: санітар 520-го окр. санб-ну.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни працював у дорожньо-будівному управлінні № 23 тресту «Харківдорбуд». Прож. у смт Бабаї.

ЗОЛОТАРЬОВ Олексій Костянтинович, 1912, с. Залінійне Зачепилівського р-ну Харківської обл. Ст. лейтенант, ст. лікар 53 тп 69 мбр Центральної групи військ. Інвалід війни.

Лип. 1941–9.05.1945: Захід. фр., 258 окр. медсанбат 250 сд 21 А, фельдшер ст. операційного взв.; Калінінський фр., арм. зсп 31 А, у резерві. У 1942 був поранений, ЕГ м. Іваново. 1-й Укр., Воронез. фр., медсанвзвод, 53 тбр, 69 мбр, 2 ТА і 3 гв. ТА, фельдшер медпункту.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

20.01.1946 звільнений у запас. Працював фельдшером у Красноградській міській лікарні.

Помер 1.06.1993 у м. Красноград Харківської обл.

ЗОЛОТНИЦЬКИЙ Дмитро Іванович, 1898, с. Гавриловка Гавриловського р-ну Тамбовської обл., РФ. Підполковник інтендант. служби, заст. ком. гармат.-артбр.

У 1918 добровільно став до лав ЧА. Учасник Громадянської війни.

Верес. 1942 – трав. 1945: Управління тилу 156 окр. сбр, нач. 4 відділення; 130 сд 28 А, нач. інтендант. постачання див.; 5 Уд. А, нач. речового постачання А.

Ордени: Червоного Прапора, Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки.

У 1947 звільнений у запас.

Помер 21.11.1957 у сел. Джубга Туапсинського р-ну Краснодарського краю, РФ.

ЗОЛОТУХІН Іван Іларіонович, 1918 (1916), с. Верхній Бишкин Первомайського р-ну Харківської обл. Ст. сержант.

Закінчив початкову школу. Працював у колгоспі «Червоний боєць» шофером.

26.06.1941 призваний до лав ЧА Первомайським РВК Харківської обл.

Із 29.06.1941 – Карел. фр., з 10.08.1942 – 2-й Укр. фр., з 15.01.1943 – 1-й Укр. фр., з берез. 1945 – 4-й Укр. фр., 522 сп, розвідник. Разом із друзями завжди успішно виконував завдання, діставав цінні відомості, брав у полон «язика»: неодноразово доводилося Іванові Іларіоновичу битися з ворогом врукопашну, по-пластунськи в непогоду волоком тягнути «язика». Чотири рази був поранений. Після лікування у госпіталях повертався на фронт. Але у 1945 дістав тяжке поранення у голову.

Орден Червоної Зірки, медаль «За відвагу».

Після війни повернувся у рідне село. Працював шофером у колгоспі «Червоний боєць». Поранення, яке Золотухін отримав на фронті, дедалі частіше нагадувало про себе. Тому й пішов з життя Іван Іларіонович рано – у 1952.

ЗОЛОТУХІН Ілля Іларіонович, 1906, с. Верхній Бишкин Первомайського р-ну Харківської обл. Ст. сержант. Інвалід війни.

Закінчив школу. Працював у колгоспі «Червоний боєць» трактористом.

23.07.1941 призваний до лав ЧА Первомайським РВК Харківської обл.

Сталінград. фр., 15 мсбр, стрілець. Під час одного з виснажливих боїв за Сталінград був тяжко поранений.

Орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

Після війни повернувся у рідне село. Незважаючи на інвалідність, разом з односельцями відбудовував зруйноване господарство колгоспу.

ЗОЛОТУХІН Олександр Антонович, 1920, с. Олексіївка Харківської обл.

Учасник бойових дій. Черв. 1941 – верес. 1941: рядовий, 190 залізн. бр.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Помер 17.02.1993.

ЗОЛОЧИН Сергій Миронович, 1920, м. Харків. Сержант.

Освіта н/середня.

До лав ЧА призваний Ленінським РВК м. Харків, танкіст.

Брав участь у визволенні Чехословаччини.

Нагороджений медалями, подяками від Верховного Головнокомандувача.

Працював слюсарем-сантехніком у Дорожній клінічній лікарні ст. Харків Південної залізниці.

Помер 31.08.2003 у м. Харків.

ЗОРИЧ Олександр Леонтійович, 1912, м. Лебедин Сумської обл. Підполковник, нач. адмін.-господарчого відділення управління 57 ПА.

У 1932 закінчив Харківський технологічний технікум.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

22.06.1941–9.05.1945: Півд.-Захід., Воронез., 3-й Укр. фр., бао, комісар б-ну; 126 окр. атб, військком б-ну.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Сталінграда», «За взяття Будапешта». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора.

У 1950 закінчив Військову політичну Академію ім. Леніна.

15.04.1960 звільнений у запас. ХВКІУ (Харківське вище ком.-інж. училище), механік.

Помер 18.11.1989.

ЗОРІН Анатолій Костянтинович, 1913, с. Дьяково Нерехтського р-ну Костромської обл., РФ. Підполковник юстиції, пом. прокурора Ленінградського ВО.

У 1933 закінчив політико-просвітницький технікум у м. Нерехта. Працював дільничним інспектором народногоспо-

дарського обліку, інспектором районного конвекційного бюро Нерехтського райвиконкому.

У 1936 призваний Нерехтським РВК Костромської обл. У 1937 закінчив полкову школу, у 1939 – військ. господар. курси.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

22.06.1941–9.05.1945: Карел. фр., військ. прокуратура 42 ск, секретар; військ. прокуратура 14 сд, військ. слідчий; 2-й, 1-й Білорус. фр., військ. прокуратура 16 гв. кд; 1-й Білорус. фр., військ. прокуратура 2 гв. кк, майор юстиції, військ. слідчий. У берез. 1944 закінчив курси удосконалення військ.-юридичного складу при Військ.-юридичній академії ЧА, м. Москва.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Радянського Заполяр'я» «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Отримав 7 подяк від Верховного Головнокомандувача.

Служив у Прибалтійському та Ленінградському ВО. У 1960 звільнений у запас. Працював майстром на Кіровському з-ді у м. Ленінград.

Помер 20.02.1989 у м. Чугуїв Харківської обл.

ЗУБ Леонтій Павлович, 1907, с. Скрипаї Зміївського р-ну Харківської обл. Ст. лейтенант, ком. роти. Інвалід війни.

У 1934 закінчив 8 класів, вечірній університет при ХТЗ, у 1942 – Рязанські тримісячні КУКС.

10.10.1941–9.05.1945: Північ.-Захід. фр., 48 окр. понтонно-мост. б-н, ком. взв., заст. ком. роти; 3-й Укр. фр., 22 окр. полк резерву офіцерського складу, слухач.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

15.06.1945 звільнений у запас через хворобу. Працював ст. інспектором Ферганського заготбавовнотресту, Узбекистан, управляючим будинками Армавірського міськжитлоуправління, ст. техніком Алматинської транспортної контори.

Помер 23.07.1993 у м. Харків.

ЗУБ Яків Петрович, 1905, с. Черкаські Тишки Харківського р-ну Харківської обл.

До війни працював штукатуром у будівельному управлінні. У 1941 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків. Брав участь у боях за Москву, визволенні України. Війну закінчив у Німеччині.

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У черв. 1945 демобілізований. Працював штукатуром у БМУ-1.

Помер.

ЗУБАРЕВ Олександр Олексійович, 1925, с. Цепелі Кірово-Чепецького р-ну Кіровської обл., РФ. Підполковник, пропагандист політвідділу 19 див. ППО.

31.01.1943 призваний Кіровським РВК Кіровської обл.

10.09.1943–9.05.1945: 1-й Укр. фр., 3 гв. ТА, 6 гв. тк, 272 гв. мінп, ком. міномета, ком. відділення розвідки бат. Був поранений 30.10.1943 в боях за м. Київ. 30.10.1943–2.11.1943: ЕГ № 3224, на лікуванні.

Медалі: «За відвагу», «За бойові заслуги», «За взяття Берліна», «За визволення Праги». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» II ст., «За бездоганну службу» I ст.

Верес. 1945 – верес. 1947: нормальний курс арт. відділення Червонопрап. військ.-політ. училища ім. Фрунзе, м. Нижній Новгород, РФ. 3.06.1965 звільнений у запас. Криворізький Дніпропетровської обл. міськком КП України, лектор.

Помер 5.10.1993 у м. Харків.

ЗУБАРЕВ Олександр Омелянович, 1923, с. Чижовка Смоленської обл., РФ. Рядовий.

Берез. 1942 – серп. 1943: учасник партизанського руху.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «Партизанові Вітчизняної війни».

Після війни працював бригадиром у радгоспі «Червоний партизан». Прож. у сел. Радгоспне Харківського р-ну Харківської обл.

ЗУБАТОВ Володимир Григорович, 1920, с. Нікітське Борисовського р-ну Бєлгородської обл., РФ. Старшина.

До війни закінчив 5 класів.

Учасник війни з 1944, корабель «Іван Рогов», тральщик.

Ордени: Богдана Хмельницького, «За мужність», медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», Жукова. Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Після війни, до 1952, продовжував службу у школі юнг, м. Керч, Крим, тральщик ЧФ. Працював на Харківському з-ді ім. Малишева, ветлікарем у колгоспі «Шлях Леніна» смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ЗУБЕНКО Микола Давидович, 1909, м. Гадяч Полтавської обл. Майор, секретар парткомісії політвідділу спецчастин Краснореченського гарнізону. Інвалід війни.

Черв. 1941 – груд. 1944: Півд.-Західн. фр., 811 артп 54 сд, комісар бат.; 435 гауб. полк РГК, комісар д-ну; Північ.-Кавказ. фр., резерв політуправління; 3-й Укр. фр., 880 артп РГК, парторг д-ну; 972 артп 113 сд, заст. ком. д-ну з політчастини.

У верес. 1945 закінчив Вищі всеармійські військ.-політ. курси. У 1950 звільнений у запас.

Помер 22.06.1977 у м. Харків.

ЗУБРІЙЧУК Степан Тимофійович, 1925, Рівненська обл. Рядовий.

Учасник війни.

Медаль «За відвагу».

Прож. у м. Харків.

Помер у 1997.

ЗУСЕР Юрій Наумович, 1915, м. Кривий Ріг Дніпропетровської обл. Підполковник, нач. танко-технічної служби, 191 тп 41 мсд 15 А.

У 1930 закінчив 7 класів у м. Кривий Ріг, у 1934 – 3 курси гірничого технікуму, електромеханічний факультет, м. Кривий Ріг, у 1937 – Московський механічний машинобудівний ін-т, у 1940 – Військову академію моторизації і механізації РСЧА за спеціальністю інженера-механіка, м. Москва.

28.06.1944–9.05.1945: 3-й Білорус. фр., 3 навч. тп, у резерві; 28 окр. гв. тбр, заст. комбата з техчастини. Був поранений у жовт. 1944, у квіт. 1945 під Кенігсбергом.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоного Прапора, медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоного Прапора, Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

24.10.1958 звільнений у запас. Обіймав посаду нач. ВТК на Харківському котельно-механічному з-ді.

Помер 1.09.1997 у м. Харків.

ЗЮЗГІН Павло Дмитрович, 1908, с. Брусяни Ставропольського р-ну Самарської обл., РФ. Полковник, секретар парткомісії при політвідділі Чугуївського військ. авіаучилища льотчиків.

У 1928 закінчив 3 класи судномеханічної школи водників у м. Самара.

У 1932 призваний до лав ЧА Совєтським РВК Нижньогородської обл.

30.03.1945–9.05.1945: 1-й Укр. фр., 4 бомбард. ак, майор, заст. нач. політвідділу.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За взяття Берліна», «За визволення Праги». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора.

У 1950 закінчив заочно повний курс Військ.-політ. академії ім. Леніна. У 1959 звільнений у запас. Працював у в/ч № 36986, м. Чугуїв.

Помер 12.01.1991 у м. Чугуїв Харківської обл.

ЗЮКІН Ардаліон Іванович, 1919, м. Харків. Полковник, нач. курсу радіотехнічного факультету офіцерів країн народної демократії, Арт. ордена Вітчизняної війни радіотехнічна Академія Радянської Армії ім. Говорова.

У 1939 закінчив Харківську 15-у артспецшколу, у 1941 – Ленінградське артучилище.

Лип. 1941 – квіт. 1942: Захід., Сталінград. фр., 266 арм. артп РГК, ком. батареї. Квіт. 1942 – трав. 1945: Північ.-Захід., Захід., 2-й і 1-й Білорус. фр., 211 гв. арм. артп, нач. штабу; 30 гв. Червонопрап. гармат. артбр, ком. д-ну.

Ордени: Червоного Прапора, Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., Вітчизняної війни I ст., Леніна, медалі: «За оборону Сталінграда», «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», польська бронзова медаль. Отримав дев’ять подяк від Верховного Головнокомандувача. За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

23.07.1959 звільнений у запас. З-д ім. Малишева, ст. інспектор із кадрів, інженер.

Помер 20.02.1991.

І

ІВАКІН Петро Петрович, 1903, ст. Морозівська Південно-Східної залізниці. Інженер-капітан І р., ст. військ. представник Управління кораблебудування ВМФ в м. Миколаїв.

У 1934 закінчив Ленінградський ін-т залізничного транспорту, інженер-механік тяги.

Брав участь у війні проти японських мілітаристів на посаді нач. технічного відділення Сучанського відділу тилу ТОФ.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Японією».

15.07.1958 звільнений у відставку.

Помер 12.01.1967 у м. Миколаїв.

ІВАНОВ Василь Пилипович, 1911, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл. Єфрейтор.

До війни закінчив 4 класи.

Учасник війни з лип. 1941: 844 каб.-шест. рота, телефоніст.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За відвагу», «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни працював у Жовтневому райхарчоторзі, м. Харків, ковалем у радгоспі «Червоний партизан», смт Бабаї.

ІВАНОВ Володимир Олексійович, 1910, м. Мічурінськ Тамбовської обл., РФ. Полковник, нач. штабу Харківської дивізії ППО.

1933–1936: курсант 14-ї військ. школи льотчиків.

30.07.1941–9.05.1945: 27 винищ. ап, ком. ае, ком. полку; 445 винищ. ап, ком. полку, Захід., Воронез. фр.

Ордени: Червоного Прапора (два), Вітчизняної війни І ст., медаль «За оборону Москви». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медалі: «За бойові заслуги».

У 1946 закінчив КУКС. Із 1972: Харківський ін-т «Южгипроцемент», ст. інженер.

Помер 26.10.1988.

ІВАНОВ Володимир Федорович, с. Леніно Пензенського р-ну Пензенської обл., РФ. Полковник медслужби, нач. військ. госпіталю, Далекосхід. ВО.

У 1935 закінчив будівельний робітфак ім. Горького у м. Пенза, у 1939 – 2 курси Самарського медінституту, у 1941 – Самарську військ.-мед. академію.

15.12.1941–9.05.1945: Калінінський фр., 441 окр. медсанбат 358 сд Московської зони оборони, ком. мед. роти; сан. відділ 65 А та 1 гв. А, пом. нач. І відділення;

51 медсанбат 1 гв. А, ком. б-ну; 18 окр. медсанбат 195 сд, ком. б-ну; 244 сд 37 А, майор медслужби, дивізійний лікар. У трав. 1942 під час боїв на Калінінському фр. був контужений.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», болгарська «За участь у Вітчизняній війні 1944–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «Китайсько-радянська дружба» (дві).

У 1947 закінчив Ленінградську військ.-мед. академію. У 1959 звільнений у запас. Викладав у Краснодарському педінституті, Краснодарському медучилищі.

Помер 15.03.1994 у м. Харків.

ІВАНОВ Петро Васильович, 1916, м. Полтава. Капітан, нач. хімслужби 574 сп 121 сд. Інвалід війни.

У 1931 закінчив 7 класів, у 1934 – сільгосптехнікум у м. Токмак Запорізької обл. Із 1934 працював агрономом, згодом кредитним інспектором у Маріупольському відділенні держбанку. У 1941 закінчив Харківський сільгоспінститут. 1942 – слухач командного факультету Військової академії хімзахисту ЧА ім. Ворошилова.

Жовт. 1941–9.05.1945: Воронез. фр., 574 сп 121 сд, нач. хімслужби.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

14.01.1946 звільнений у запас.

Помер 1.09.2004 у м. Харків.

ІВАНОВСЬКА Марія Миколаївна, Харківська обл.

Учасник війни. Розвідниця партизанського загону.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За відвагу». Трудові нагороди: медаль «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни мешкала в Криму, працювала гол. бухгалтером. Прож. у с. Гракове Чугуївського р-ну Харківської обл.

ІВАНСЬКИЙ Петро Митрофанович, с. Новий Мерчик Валківського р-ну Харківської обл.

У 1941 призваний Валківським РВК. Капітан сп.

Орден Червоної Зірки.

У 1945 демобілізований. По війні працював провідником на Південній залізниці.

Помер у 1981. Похований: м. Люботин Харківської обл.

ІВАСЮК Михайло Павлович, 1918, с. Самгородок Козятинського р-ну Вінницької обл. Майор, заст. з політчастини нач. 712 військ.-буд. загону Буд. управління ТОФ.

У 1937 закінчив бібліотечний технікум у м. Тульчин Вінницької обл. 1.05.1941–17.08.1941: Військ.-інж. училище, м. Златоуст Челябінської обл., РФ.

20.08.1942 – квіт. 1943: Кавказ. фр., Чорноморська група 810 сп 394 сд, нач. військ.-тех. постачання полку. 30.08.1943–9.05.1945: Півд.-Захід., 3-й Укр., 1-й Білорус. фр., 8 гв. А, 4-й окр. арм. трофейний б-н, спец. дефектувальник.

Медалі: «За оборону Кавказу», «За відвагу». За вислугу років: орден Червоної Зірки.

22.08.1956 звільнений у запас. Працював зав. Новопокровської бібліотеки Чугуївського р-ну, столяром на Чугуївській меблевій фабриці.

Помер 23.12.1999 у м. Чугуїв.

ІВАХІН Євген Іванович.

«Преподаватель кафедры спортивных игр ГИФКУ, капитан сборных Харькова и УССР по гандболу Е. Ивахин, с именем которого связывалось рождение в республике этого вида спорта, на фронте стал отважным разведчиком. Защищал Москву, освобождал Латвию и Польшу. На заключительном этапе Великой Отечественной Ивахин командовал крупным разведывательным подразделением, решавшим порой судьбу важнейших боевых операций. Перед ним, полковником, кавалером многих боевых наград, открывались на

военной службе заманчивые перспективы, но в 1946 г. Е. Ивахин подал рапорт об отставке. Возвратился в родной институт, подготовил и защитил диссертацию».

ІВЛЄВА Ольга Миколаївна.

Воювала у складі Волзької, а потім Дунайської флотилії. Ніколи не забути їй днів і ночей Сталінграда, походів по Дніпру, Прип'яті, Віслі, Одеру. Ользі Миколаївні доводилось тоді крім своїх обов'язків (вона була баталером: відповідала на військовому кораблі за харчове і речове постачання, за боєприпаси і пальне) виконувати роботу санітарки і медсестри. Ось коли згодились навички, отримані в передвоєнні роки на медичних курсах, і практика в шпиталях на війні з білофінами. За сміливість і зразкове виконання бойових завдань Ольга Миколаївна відзначена багатьма бойовими нагородами.

ІЗМАЛКОВ Олександр Семенович, 1926. Полковник.

У квіт. 1943 призваний до лав ЧА.

Учасник визволення України, Праги, штурму Берліна.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., «За мужність», медалі: «За бойові заслуги», «За взяття Берліна», «За визволення Праги».

У 1951 закінчив Харківське училище зв'язку, був ком. взводу, ком. роти, пом. нач. штабу полку.

Прож. у м. Харків.

ІЗОСИМОВ Григорій Пилипович, 1918, с. Кевсала Іпатовського р-ну Ставропольського краю, РФ. Мол. лейтенант, ком. взв. Інвалід війни.

Січ. 1942 – берез. 1943: 17 кп 5 кд, ком. взв. ескадрону. У берез. 1943 був поранений, ЕГ № 1303, м. Енгельс Саратовської обл., РФ.

4.10.1943 звільнений у запас. Працював комендантом Харківської ЖКК, Будтрест № 142, завгоспом СШ № 35, м. Харків.

Помер 22.07.1997 у м. Харків.

ІЛЛАРІОНОВ Микола Семенович, 1922, с. Слобода Смоленської обл., РФ. Підполковник, заст. нач. політвідділу 104 військ. радіотех. школи мол. спеціалістів.

Закінчив бухгалтерське відділення Донецького технологічного технікуму.

Верес. 1941 – жовт. 1941: ком. взв. винищ. б-ну з боротьби з німецькими парашутистами.

У трав. 1942 призваний до лав ЧА Дербентським РВК Дагестану.

25.08.1942–1.05.1943: Закавказ. фр., Сухумський перевал, у складі 1-го Тбіліського військ.-піхотного училища. Північ.-Кавказ. фр., 261 сп внутрішніх військ НКВС, пом. ком. взв. ПТО. Під час боїв був поранений 12.12.1942 та 17.03.1943.

Медалі: «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бездоганну службу» II ст., «За бездоганну службу» I ст.

У черв. 1944 закінчив Краснодарське стрілецько-мін. училище, у 1955 – 3-е військ.-автомобільне училище, Київський ВО, у 1964 – Харківський юридичний ін-т. У 1972 звільнений у запас. Викладав у Харківському технікумі молочної промисловості.

Помер 27.11.1992 у м. Харків.

ІЛЬЇН Афанасій Андрійович, 1911, с. Козача Лисиця Грайворонського р-ну Курської обл. (нині Борисовського р-ну Бєлгородської обл.). Майор, пом. нач. 139 комендатури. Інвалід війни.

У 1936 закінчив 11-у школу військ. пілотів.

8.12.1941–25.02.1944: 150 окр. розвід. ае, ком. авіаланки. Крим. фр., 367 окр. розвід. ап, заст. ком. ае; 749 ап дд 24 ад, льотчик. 1-й Прибалт. фр., 391 нічний легкий бомбард. ап 314 ад 3 ПА, ком. ае. 1-й Прибалт., 2-й Білорус. фр., 139 комендатура авіац. гарнізону 4 ПА, пом. нач. з льотної підготовки.

Зі спогадів: «У листоп. 1942, під час повернення з успішно виконаного завдання, один з моторів відмовив, а інший від перевантаження почав виходити з ладу,

зламалася рація. У цій ситуації, уночі, ми всі повинні були залишити літак і спуститися на парашутах. Але молодий радист сказав, що боїться стрибати. Тоді я прийняв ризиковане рішення і успішно посадив дальній бомбардувальник ІЛ-4, тим самим врятувавши цінний літак та життя членів екіпажу».

Нагороджений чотирма бойовими орденами.

У 1946 звільнений у запас. Працював на Івановському фотокомбінаті.

Помер 26.12.1985 у м. Харків.

ІЛЬЇН Максим Олександрович, 1923, Дмитрієвський р-н Курської обл., РФ. Ст. лейтенант медслужби, ст. фельдшер. Інвалід війни.

У 1942 закінчив Харківське військ.-мед. училище.

Лют. 1943 – трав. 1945: Північ.-Захід. фр., 23 гв. пов.-десант. полк 9 гв. пов.-десант. див., фельдшер сан. роти; 2-й Білорус. фр., 31 тп 29 тк 5 ТА, ст. фельдшер б-ну. Був двічі поранений, тяжко – під час боїв за визволення м. Стара Руса Новгородської обл., РФ.

Медалі: «За відвагу», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1964 звільнений у запас. Працював фельдшером у Желєзногорській міській лікарні Курської обл., фельдшером медсанчастини в м. Желєзногорськ. Переїхав до м. Харків.

Помер у 1993 в м. Харків.

ІЛЬЇН Петро Олексійович, 1923, м. Кінель Кінельського р-ну Самарської обл., РФ. Підполковник, ст. викладач курсів з підготовки командирів взв., 104 радіотех. школа молодших спеціалістів військ ППО.

У верес. 1941 призваний до лав ЧА.

24.09.1941–30.12.1942: курсант школи радистів, м. Сизрань Самарської обл. Захід., Калінінський фр., окр. рота зв'язку ВПС, 61 А, радист-електромеханік; 1326 сп 415 сд, ком. кулеметної обслуги. 1.01.1944–1.02.1945: курсант Нижьогородського училища зеніт. артилерії.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» І ст.

У 1962 закінчив Полтавське зеніт.-арт. училище. 16.07.1964 звільнений у запас. Працював ст. інженером на Харківському з-ді електроапаратури.

Помер 1.07.1992 у м. Харків.

ІЛЬЧЕНКО Владлен Олександрович, 1927. Рядовий.

Учасник війни з Японією: Забайкал. фр., розвідник артп.

Орден Вітчизняної війни ІІ ст., медалі. Доцент ХНЕУ. Прож. у м. Харків.

ІЛЬЧЕНКО Данило Максимович, 1914, с. Сидоренкове Валківського р-ну Харківської обл.

Закінчив Харківське артучилище.

У 1941 призваний до лав ЧА. Лейтенант, ком. взв., Захід. фр.

Орден Червоного Прапора, медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

По війні працював майстром цеху на з-ді «Комунар».

Помер у 1997.

ІЛЬЧЕНКО Трохим Якович, 1905, м. Золочів Харківської обл. Полковник, нач. відділу експлуатації Управління 1-го корпусу залізн. військ, Київський ВО.

У 1920 закінчив 7 класів Харківської СШ. Із 1920 працював вантажником на вугільному складі депо «Жовтень», м. Харків. 1921–1922: батрак у м. Золочів. 1922–1924: діловод у Дергачівському лісництві. 1924–1931: слюсар паровозного депо на ст. Основа. У 1927 закінчив робітфак при Харківському ін-ті інженерів транспорту, у 1932 – Харківський ін-т інженерів залізн. транспорту, механічний факультет,

у 1933 – шестимісячні курси при нормальній об'єднаній військ. школі, м. Київ.

22.07.1944–9.05.1945: Ленінград., 2-й, 1-й Прибалт., 2-й, 4-й Укр. фр., 2-й експлуатаційний залізн. полк., пом. ком. полку зі стройової частини, пом. ком. полку з тех. частини.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

17.03.1948 звільнений у запас.

Помер 1.06.2006 у м. Харків.

ІЛЬЯШЕНКО Олександр Федорович, 1924. Рядовий.

Учасник війни з берез. 1943: 1069 вптап, телефоніст.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Слави III ст., медалі: «За взяття Відня», «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни працював на Харківському лакофарбовому з-ді «Червоний хімік». Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ІМОХІН Іван Микитович, 1901, с. Липовка Сосновоборського р-ну Пензенської обл., РФ. Рядовий.

У 1941 призваний до лав ЧА у м. Сурськ Пензенської обл.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1945 демобілізований. Проживав у м. Сурськ, працював на суконній фабриці «Сурская».

Помер у 1976. Похований: м. Сурськ Пензенської обл.

ІМОХІН Степан Микитович, 1905, с. Липовка Сосновоборського р-ну Пензенської обл., РФ. Рядовий.

Закінчив 4 класи.

Призваний до лав ЧА військкоматом м. Уральськ, Казахстан. Штаб сд, зв'язківець. Був поранений.

Медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1945 демобілізований. Після війни проживав у сел. Сосновоборський, працював маркувальником на суконній фабриці.

Помер 31.05.1980. Похований: сел. Сосновоборський Пензенської обл.

ІНДУТНИЙ Є. В.

«...Про визволення Харкова від загарбників Є. В. Індутний, вивезений на німецьку каторгу, випадково дізнався в берлінській тюрмі. Тут йому і зачитали вирок імперського суду: довічне ув'язнення в концтаборі за організацію антифашистського підпілля в Грюневальді. В умовах жорстокого терору, під боком у берлінського гестапо, його учасники – харків'яни Володимир Кучерявий, Микола Михно, Василь Поляков організовували саботаж на виробництві, розповсюджували листівки серед остарбайтерів, встановлювали інтернаціональні зв'язки з представниками інших народів, поневолених гітлерівською Німеччиною. Є. В. Індутний пережив усі муки аду в страшному концтаборі Заксенхаузен, чудом вижив».

«Книга Пам'яті України.
Харківська область», т. 2, с. 43

ІНШУТІН Микола Сергійович, 1925, ст-ця Спокойна Отрадненського р-ну Краснодарського краю, РФ. Полковник.

Закінчив 10 класів.

У серп. 1942 призваний до лав ЧА. Гв. рядовий, стрілець 2 сб 164 гв. сп 55 гв. сд. Визволяв Кубань, Тамань, Новоросійськ. Був чотири рази поранений, контужений. У 1944 направлений в піхотне училище м. Орджонікідзе, Грузія. Служив в Азербайджані, на Далекому Сході, Камчатці, Волгограді, Німеччині, Богодухові, Харкові. Із нагородного листа: «У бою 15 вересня під час контратаки тов. Іншутін першим кинувся на штурм ворожих укріплень і першим увірвався в окопи противника, закидав фашистів гранатами».

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «Захиснику Вітчизни», ювілейні.

Працював у ХСУ-2, МВС (25 ОВК), нач. відділу кадрів з 1977. Відповідально відносився до ветеранської роботи в навчальних закладах (ЗОШ № 129, 125).

Помер у 2012.

ІОНІНА Зінаїда Михайлівна, 1925. Старшина медслужби.

Учасник Другої світової війни. 40 артп 4 Бежицької ордена Суворова сд, 69 А.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі.

Після демобілізації працювала медсестрою Центральної клінічної лікарні № 5, м. Харків. Вела активну громадську роботу: член комітету ради ветеранів 69 А.

Прож. у м. Харків.

ЮСИФОВ Володимир Семенович, 1914, м. Кам'янець-Подільський Хмельницької обл. Капітан, нач. клубу, 363 гв. сп 113 гв. сд.

У 1930 закінчив 7 класів НСШ № 4 у м. Кам'янець-Подільський. Працював робітником на лісопильному з-ді м. Кам'янець-Подільський. 1932–1933: учень школи ФЗУ, обліковець колгоспу с. Кугаївці, секретар Кугаєвецької сільради.

1.03.1943–9.05.1945: Степ. фр., військ. госпіталь № 384, нач. клубу; 3-й Білорус. фр., 4 гв. гарматно-артд РГК, нач. бібліотеки див.

Медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У берез. 1945 закінчив прискорений курс Військ.-політичного училища пропагандистів ЧА у м. Смоленськ. 28.07.1955 звільнений у запас. Працював інженером-будівельником на Харківському електромеханічному з-ді, управляючим Управління будинками № 6, ст. інженером на з-ді «Серп і Молот».

Помер 1.09.1996 у м. Харків.

ІСТОМІН Віктор Іванович, 1910, с. Каунчи Андіжанської обл., Узбекистан. Капітан, нач. зв'язку гарм. д-ну, 91 артп 40 сд, 25 А. Інвалід війни.

У 1926 закінчив 5 класів у м. Наманган Ферганської обл., Узбекистан, у 1929 – ФЗУ, м. Коканд, у 1938 – курси мол. лейтенантів при Середньоазіатському ВО.

28.02.1944–9.05.1945: Прибалт. фр., окр. радіод-н спец. призначення, нач. радіомайстерні.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У 1949 закінчив 3-є відділення курсів удосконалення офіцерів розвідки. Працював електровипробувачем на Ташкентському з-ді пластмасових виробів, стрільцем ВОХР у Середньоазіатському управлінні проектно-монтажних робіт.

Помер 1.08.2005 у м. Харків.

ІЧЕТОВСЬКИЙ Георгій Гаврилович, 1925, Кіровська обл., РФ. Інвалід війни.

До війни закінчив 8 класів.

Учасник війни з 1943. Був поранений, згодом демобілізований через поранення.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Після війни закінчив Іжевський медінститут, Удмуртія, РФ. Працював хірургом у міській поліклініці м. Інта, Республіка Комі, РФ. Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ЙОЛКІН Фадей Миколайович, 1904, смт Добрянка Ріпкинського р-ну Чернігівської обл. Підполковник, ст. інженер відділення управління 1 залізн. корпусу, м. Харків.

У 1925 закінчив профтехшколу, у 1932 – два курси Криворізького інженерно-будівельного ін-ту Дніпропетровської обл.

1926–1927: строкова служба у лавах ЧА.

Працював нач. буд. ділянки рудників «Праця», м. Кривий Ріг Дніпропетровської обл.

У верес. 1932 призваний до лав ЧА із запасу Криворізьким РВК Дніпропетровської обл. У груд. 1942 закінчив КУОС при військ.-транспортній академії ім. Кагановича.

6.04.1943–27.11.1944: Північ.-Захід., Центр., Білорус. фр., 38 окр. мостовий залізн. б-н 3 залізн. бр., майор, пом. ком. б-ну з матеріального забезпечення.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, Леніна, медаль «За бойові заслуги».

У 1958 звільнений у запас.

Помер 13.04.1993 у м. Харків.

КАЗАКОВ Аполлон Олександрович, 1922, м. Перм, РФ. Полковник-інженер, нач. кафедри ВІРТА ім. Маршала Радянського Союзу Говорова. Кандидат технічних наук, доцент.

Верес. 1940 – трав. 1942: Московський авіаінститут ім. Орджонікідзе, м. Москва, студент. На військ. службу вступив добровільно 15.05.1942, Алматинський РВК, Казахстан.

12.06.1942–7.06.1943: Бакинське, Азербайджан, училище зеніт. арт. 7.06.1943–1.09.1943: Чкаловське (нині м. Оренбург) училище зеніт. арт.

Із 4.12.1943: Схід. фр. ППО, ст. Ртищево, Саратовська обл., у складі 89 окр. зеніт.-арт. д-ну, ком. взв. Півд.-Захід. фр. ППО, 11 корпус, м. Кривий Ріг Дніпропетровської обл. Груд. 1944 – берез. 1945: Півд.-Захід. фр. ППО, 12 корпус, м. Брашов, Румунія. Берез. 1945 – квіт. 1945: Півд.-Захід. фр. ППО, 12 корпус, переправа через р. Дунай, Угорщина.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» II ст. , «За бездоганну службу» I ст.

1948–1949: КУОС при Арт. радіотех. академії Рад. А.

3.12.1975 звільнений у запас.

Помер 23.08.1993 у м. Харків.

КАЗАКОВ Афанасій Тихонович, 1918, Трубчевський р-н Брянської обл., РФ. Підполковник, нач. оперативного відділення штабу залізн. бр.

1.09.1939 – берез. 1941: Московське військ.-залізничне училище.

22.06.1941–9.05.1945: Півд.-Захід., Північ.-Карел., Захід., Калінінський, 1-й Прибалт., 2-й Білорус. фр., 69, 81 окр. буд.-колійні залізн. б-ни, ком. взв.; 9, 24, 11 окр. відбуд. залізн. б-ни, ком. мостової роти.

Ордени Червоної Зірки (три), медаль «За взяття Кенігсберга». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бездоганну службу» I ст.

30.12.1964 звільнений у запас. Харківський обласний комітет Червоного Хре-

ста, голова райкому. Харківський канатний з-д, технік.

Помер 27.04.1991.

КАЗАКОВА (ОСТАПЕНКО) Олександра Григорівна, 1922, смт Хотінь Сумського р-ну Сумської обл. Мол. сержант, електромеханік.

До війни – студентка Харківського педінституту. У верес. 1941 разом із батьками евакуювалася до Саратовської обл.

У листоп. 1942 призвана до лав ЧА.

Листоп. 1943 – черв. 1945: у складі діючої армії, Півд.-Захід. фр. ППО, Румунія, Угорщина.

23.06.1945 демобілізована. Бібліотекар клубу Харківського військ. авіаучилища зв'язку.

Померла 22.01.1997 у м. Харків.

КАЛАЧОВ Володимир Карпович, 1925, с. Залінійне Зачепилівського р-ну Харківської обл.

Після закінчення 5 класів працював у колгоспі. У роки окупації гуртував худобу, яка блукала по полях, зганяв її на луки до води, щоб не загинула. Так допоміг врятувати значну частину колгоспного стада.

19 верес. 1943 радянські війська визволили район і рідне село, а через три дні, за тиждень до повноліття, з багатьма своїми однолітками-односельцями був мобілізований військкоматом на фронт. Без солдатської форми, без будь-якої зброї переслідували відступаючого на захід ворога. Наприкінці вересня дійшли до Дніпра. На плоту з очерету довелося необстріляному новобранцю форсувати ріку разом з наступаючими військами. Скільки тоді загинуло наших бійців – згадати страшно. Вже на правому березі підібрав гвинтівку вбитого солдата і з нею воював, щоправда недовго. Всіх юнаків 1924–1926 років народження зняли з фронту й направили на навчання – спочатку до Полтави, а через два тижні – у спеціальну військову школу, Нижньогородська обл., РФ. Вчився на кулеметника, воював артилеристом, а останній рік – зв'язківцем. Після закінчення навчання Володимира Калачова направили на 1-й Білорус. фр. Так він став учасником бойової операції «Багратіон» із визволення Білорусі. Влітку 1944 вдруге форсував Дніпро. Брав участь у боях за визволення Польщі: у наступі на Варшаву і Данциг (нині м. Гданськ). Був тричі поранений. Після третього поранення місяць лікувався у шпиталі, а два попередні – у медсанбаті і в своїй військ. частині. Навесні 1945 у складі 2-го Білорус. фр. брав участь у військових операціях на території Східної Пруссії, взятті м. Кенігсберг, де і зустрів довгоочікуваний День Перемоги.

У 1950 демобілізований. Нагороджений орденами Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ст., медалями «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни працював фрезерувальником на машинобудівному з-ді в м. Горлівка Донецької обл., трактористом у рідному колгоспі. У 1964 переїхав до смт Чапаєве Кегичівського р-ну, де він багато років трудився молотобійцем на цукрозаводі.

КАЛАШНИКОВ Олексій Матвійович, 1908, ст-ця Зольська Георгіївського р-ну Ставропольського краю, РФ. Полковник, пом. нач. штабу 17 ск, Туркестанський ВО.

1934–1935: політичні курси командирів взв. при Закавказькому військ.-піхотному училищі.

1.12.1941–9.05.1945: Північ.-Кавказ., 1-й Білорус. фр., 174 окр. б-н зв'язку 20 гірськострілецької див., 57 А, Приморська А; 102 окр. б-н зв'язку 4 арт. корпусу, ком. б-ну.

Ордени: Олександра Невського, Вітчизняної війни I ст., Червоної Зірки, медалі: «За оборону Кавказу», «За визволення Варшави», «За взяття Берліна». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

10.09.1955 звільнений у запас. Ізюмський МК ДТСААФ, нач. автомотоклубу.

Помер 18.12.1989.

КАЛАШНИКОВ Петро Якимович, Північний Казахстан. Полковник МВС.

У 1941 призваний до лав ЧА і направлений до піхотного училища, м. Алмати, Казахстан. Із берез. 1942: 90 сп 95 сд, ком. взводу автоматників, лейтенант. Учасник оборони Севастополя. Під час боїв на території Бельбекської долини та Мекензієвих гір був поранений, потрапив до польового госпіталю, згодом лікування продовжив у Кисловодську і Самарканді. Після одужання навчався на курсах «Выстрел», м. Чирчик Ташкентської обл., Узбекистан. На початку 1944 полк передислокували в Україну, у м. Святогорськ Донецької обл. У 1945 закінчив курси удосконалення офіцерів піхоти. Служив у м. Пирятин Полтавської обл.

Орден Богдана Хмельницького, медалі.

У 1947 був направлений до Магдебурга у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині, окремий буд. б-н Міністерства ВС, ком. роти охорони військової комендатури.

У 1955 звільнений у запас. Закінчив Харківський радіотехнічний технікум, працював на з-ді ім. Шевченка.

Прож. у м. Харків.

КАЛИНОВСЬКИЙ Аркадій Павлович, 1916, м. Ташкент, Узбекистан. Ст. лейтенант, нач. штабу д-ну 63 важкої мінбр 17 артд, Таврійський ВО. Інвалід війни.

У 1936 закінчив робітфак, м. Самарканд, у 1942 – Харківське артучилище, м. Фергана, Узбекистан.

Груд. 1942–9.05.1945: Брянський, 1-й Укр. фр., 1432 артп, ком. вогневого взв., комбат, нач. штабу д-ну.

Ордени: Червоної Зірки (два), Вітчизняної війни II ст., Вітчизняної війни I ст., медалі: «За визволення Праги», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

12.08.1946 звільнений у запас. У 1958 закінчив Одеський кредитно-економічний ін-т за спеціальністю «Фінанси і кредит». Працював ст. інспектором Харківського райфінвідділу, нач. фінвідділу на з-ді п/с №711 і з-ді торгового машинобудування, нач. планового відділу Харківської ради управління курортами, гол. бухгалтером радгоспу «Артемівський» Печенізького р-ну.

Помер 1.02.2000 у м. Харків.

КАЛИНОВСЬКИЙ Федір Антонович, 1912, с. Пасат Балтського р-ну Одеської обл. Майор, ст. пом. нач. стройового відділу з мобработи Харківського вищого авіац.-інженерного військ. училища.

У 1933 закінчив педтехнікум, працював учителем хімії та біології НСШ №6, с. Слободзея Руська Тираспольського р-ну, Молдова, зав. педчастини у НСШ с. Глинне Тираспольського р-ну. У 1939 закінчив учительський ін-т, м. Тирасполь, у 1940 – дивізійну партшколу при 21 окр. зеніт.-артд-ні.

1.01.1942–30.06.1943: Крим. фр., 388 окр. зеніт. артд-н, заст. політрука бат. і 2-й навідник зброї. Північ.-Кавказ., Закавказ. фр., 249 арм. зеніт. артп, ст. писар штабу полку і зав. діловодства, заст. комбата з політчастини. 7.12.1943 був тяжко поранений. З 1944 – 32 навч. артп офіцерського складу, м. Кіровабад, Азербайджан.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі: «За бездоганну службу» I ст., «За бойові заслуги».

29.04.1963 звільнений у запас. Працював зав. залу дипломного проектування Харківського вищого командно-інженерного училища.

Помер 21.01.1977 у м. Харків.

КАЛІНІЧЕНКО Федір Прокопович, 1920, с. Велика Комишуваха Барвінківського р-ну Харківської обл.

«...У 1938 всі односельці проводжали Федора Калініченка до лав ЧА. Став артилеристом-зенітником Ленінградського ВО. Довелося брати участь у фінській кам-

панії в Карелії, а потім у Великій Вітчизняній війні. З боями дійшов до лігва фашистського звіра – Берліна – і на стінах гітлерівського рейхстагу поставив свій підпис. Федір Прокопович багато розповідав про битву на Орловсько-Курській дузі, про форсування Дніпра і визволення Києва.

Додому повернувся у 1946. У с. Велика Комишуваха на місці хати побачив попелище – німці спалили оселю. З матір'ю і сестрою оселився у с. Григорівка. Пішов працювати у Гаврилівську МТС помічником комбайнера. Директор МТС, помітивши здібності демобілізованого солдата, направив його на курси комбайнерів у м. Вовчанськ. Відтоді, протягом 37 років до виходу на заслужений відпочинок, Ф. П. Калініченко не розлучався із степовим кораблем. Про нього йшла добра слава на Барвінківщині. До багатьох бойових нагород за ратні подвиги на фронтах війни хлібороб був нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора».

КАЛМИКОВ Леонід Павлович, 1925, м. Харків. Сержант.

До війни закінчив 8 класів.

У берез. 1943 призваний до лав ЧА Московським РВК м. Харків.

Із 1943 у складі 1353 зеніт. артп 22 зеніт. артд РГК, рядовий, єфрейтор, далекомірник батареї. Із нагородного листа: «Під час нальотів авіації противника у період наступальних боїв, працюючи далекомірником, надавав точні координати цілі, цим забезпечив ефективне ведення вогню батареї по відбиттю нальотів авіації противника».

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За бойові заслуги», «За визволення Белграда», «За взяття Будапешта», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни працював учителем фізкультури та військової справи СШ № 134. Очолював пошуковий гурток «Червоний слідопит».

Помер у м. Харків.

КАЛЬОНОВ Микола Петрович, 1913, м. Казань, Татарстан. Інженер-майор, викладач технологічного циклу в авіаучилищі.

1934–1937: 2-а Вольська військ. школа авіатехніків.

Листоп. 1942 – груд. 1942: 813 винищ. ап, інженер ае.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

8.12.1953 звільнений у запас. У 1955 закінчив Всесоюзний заочний політехнічний ін-т. ХАІ, керівник виробничої практики, ст. викладач.

Помер 14.09.1987.

КАЛЯЄВ Кім Іванович, 1923, м. Харків. Гв. лейтенант, ком. взв. 110 арм. мінп 1 Уд. А.

У 1941 призваний до лав ЧА Червонозаводським РВК м. Харків.

22.06.1941 – січ. 1942: Півд. фр., Управління штабу 223 сд, секретар особливого відділу. Січ. 1942 – серп. 1942: курсант Ташкентського військ.-політ. училища. Ленінград. фр., перебував у Резерві Головного політуправління РСЧА, м. Москва. Дон., Сталінград. фр., 157 сд 64 А, політрук, заст. ком. роти з політчастини. У січ. 1943 був поранений, ЕГ № 58 м. Ленінград. Черв. 1943 – черв. 1944: слухач Вищої школи удосконалення офіцерської артилерії, Московський ВО. 3-й Прибалт. фр., 30 окр. мінбр, комбат. 2-й Прибалт. фр., 110 арм. мінп 1 Уд. А, ком. взв. У лют. 1945 вдруге поранений, ЕГ № 1538, м. Вологда.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У жовт. 1945 звільнений у запас.

Помер 11.07.1973 у м. Харків.

КАМАНІН Дмитро Герасимович, 1922, смт Краснокутськ Харківської обл. Капітан, заст. ком. радіотех. роти.

У 1938 закінчив ФЗУ за спеціальністю токаря по металу. Працював на з-ді в м. Харків.

22.06.1941–10.11.1942: Північ.-Захід. фр., 71 окр. тб, ком. машини, заст. політрука. 10.11.1942 – берез. 1943: курсант Івановського військ.-політ. училища. 13.05.1943–15.07.1943: Півд. фр., 322 окр. штрафна рота 40 гв. сд, заст. ком. взв. з політчастини. 30.10.1944–9.05.1945: Півд.-Захід. фр., 472 бао, лейтенант, комсорг б-ну.

Медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1952 закінчив Ризькі курси удосконалення політскладу ВПС Рад. А. У 1957 звільнений у запас. Працював агентом з постачання Красноградської дільниці робіт, завгоспом-експедитором на Красноградському підприємстві з виробництва продукції птахівництва.

КАМЕНЄВ Микола Іванович, с. Уплатне Близнюківського р-ну Харківської обл. Капітан. Інвалід війни.

Відслужив кадрову службу, закінчив школу мол. командирів. Брав участь у боях на тер. України, Білорусі, у Сталінградській битві. Командував відділенням, взводом, ротою, батальйоном. Кілька разів був поранений.

Ордени: Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст.

У післявоєнні роки працював завферми колгоспу «Зоря комунізму», головою виконкому Уплатнівської сільради.

КАМИШАН Іван Семенович, 1923, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

Квіт. 1943 – листоп. 1943: 13 мсбр, рядовий, стрілець.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі.

Працював на Харківській фабриці паперово-білових виробів ВО «Поліграфіст».

КАМИШАНОВ Костянтин Харитонович, 1919, м. Камишлов Свердловської обл., РФ. Майор, нач. 2-ї частини Лукояновського РВК Нижньогородської обл.

27.08.1939–2.06.1941: Харківське артучилище.

Черв. 1941–1.04.1945: Півд.-Захід., Брянський, Центр., 1-й Білорус. фр., 89 гауб. артбр, нач. штабу д-ну. Двічі поранений.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ст., медалі: «За визволення Варшави», «За взяття Берліна».

2.02.1959 звільнений у запас. Харківська СШ № 137, завгосп. Управління будинками № 89, управляючий буд. Харківська СШ № 93, пом. директора з господарчої частини.

КАН Савелій Нахимович, 1909, м. Ташкент, Узбекистан. Інженер-полковник, нач. кафедри військ. училища, доктор технічних наук, професор.

У 1932 закінчив Ленінградський ін-т Цивільного повітряного флоту (ЦПФ) за спеціальністю інженера-механіка з літакобудування. Працював інженером-конструктором НДІ ЦПФ у м. Москва, викладав у Військ.-повітряній академії ім. Жуковського.

Учасник війни, 17 ПА, Група радянських окупаційних військ в Австрії, учасник війни в Кореї.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: орден Червоної Зірки, «Знак Пошани», звання «Заслужений діяч науки і техніки УРСР».

1950–1960: нач. кафедри конструкції та міцності літаків Харківського вищого авіац.-інж. військ. училища. Автор наукових статей на тему літакобудування.

Помер 27.09.1988 у м. Харків.

КАНДАУРОВ (КОНДАУРОВ) Матвій Семенович, 1918, с. Ворошилівка (кол.) Харківського р-ну Харківської обл. Капі-

тан, заст. нач. штабу 674 окр. б-ну аеродромно-тех. забезпечення ап.

1936–1938: токар на 1-му Харківському державному велосипедному з-ді ім. Петровського.

У жовт. 1938 призваний до лав ЧА Харківським МВК.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

22.06.1941–28.08.1942: Півд. фр., окр. комендантська рота охорони штабу 18 А, ком. відділення. У січ. 1943 закінчив шестимісячні курси заст. командирів рот з політчастини. 5.01.1943–29.03.1943: Півд. фр., 3 стр. рота 2 б-ну 10 окр. сбр 18 А, заст. ком. роти з політчастини.

Трав. 1943 – серп. 1945: слухач 9-ї військ. авіашколи пілотів, м. Бугуруслан Чкаловської (нині Оренбурзької) обл., Руставської військ. винищ. авіашколи, ст. Вазіані, Грузія.

Медалі: «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

Проходив службу у Закавказькому та Далекосхідному ВО. У 1956 звільнений у запас. Працював робітником на Харківському з-ді будівельної кераміки, слюсарем на підприємстві «ХарТЕЦ».

КАНЕВСЬКИЙ Григорій Львович, 1925, м. Харків. Лейтенант, ком. взв. 12 окр. тб 1 мех. д-ну 25 гв. мех. полку.

Із 1942 працював слюсарем на з-ді № 347, м. Петропавловськ, Казахстан. У 1944 закінчив 1-е Харківське танкове училище, м. Чирчик, Узбекистан.

Черв. 1944–9.05.1945: Ленінград., 1-й Укр. фр., 152 окр. тбр, ком. танка, ком. взв. 1.01.1945 був тяжко поранений у боях за м. Краків, Польща.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

30.09.1946 звільнений у запас. У 1954 закінчив ХПІ за спеціальністю інженера-механіка. Харківська спілка «Проммеханізація», інженер-конструктор. Проектні ін-ти: «Гіпротрактоpосільгоспмаш», інженер; «Укрдіпроенергопром», керівник групи; Центральне конструкторсько-технологічне бюро «Центросоюз», гол. конструктор проекту.

Помер 4.05.2005 у м. Харків.

КАНТЕМИРОВ Єгор Степанович, 1911, Кантемировський р-н Воронезької обл., РФ. Ст. лейтенант, стрілець-радист, 8 гв. ап дд, нач. зв'язку ае. Інвалід війни.

Із 1927 працював трактористом на Новокалитвенській МТС.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

Груд. 1941–9.05.1945: 579 дальньобомбард. ап, 751 ап дд, стрілець-радист, нач. зв'язку ае.

Орден Вітчизняної війни І ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги». Отримав 8 подяк від Верховного Головнокомандувача.

16.05.1947 звільнений у запас. Працював електромонтером на 3-й дистанції сигналізації та зв'язку Південної залізниці.

Помер 20.03.1990 у м. Харків.

КАНТОР Григорій Гугович, 1920, м. Енгельс Саратовської обл., РФ. Ст. лейтенант медслужби, фельдшер ст. головного авіаскладу 2049. Інвалід війни.

У 1939 закінчив робітфак при Івановському медінституті.

15.12.1939 призваний до лав ЧА Октябрським РВК м. Іваново, РФ.

15.07.1941–15.11.1943: Півд., Захід. фр., 15 тбр, в.о. ст. фельдшера роти, 57 тп, в.о. ст. фельдшера. У трав. 1942 був поранений поблизу м. Барвінкове Харківської обл., у 1943 – контужений у р-ні м. Брянськ, РФ.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

13.12.1945 звільнений із дійсної військ. служби. У 1952 закінчив Харків-

ський медінститут. Із січ. 1962: зав. фізіотерапевтичного відділення 4-ї лікарні, м. Харків.

Помер 28.07.2002.

КАПИНОС Никон, 1905, Івано-Франківська обл. Майор.

До війни закінчив Харківське прикордонне училище.

У 1941 призваний до лав ЧА Вовчанським РВК Харківської обл.

Проходив службу у військ. комендатурі Харківського гарнізону Смерш. Брав участь у боях на Харківщині, Західній Україні, Польщі. Був тяжко поранений.

Орден Вітчизняної війни I ст., медаль «За перемогу над Німеччиною» .

У черв. 1945 демобілізований за станом здоров'я. Працював на Харківському головпоштамті фельд'єгерем.

Помер у 1981 в м. Харків.

КАПУСТА Трохим Васильович, 1918, с. Забарине Зачепилівського р-ну Харківської обл. Фронтовий шофер, піхотинець 511 гв. сд.

Пройшов бойовий шлях від Сталінграда до Берліна.

«Войну Трофим Капуста начал шофером санитарной машины. На подступах к Киеву попал под налет вражеской авиации. Тогда погибло очень много наших бойцов, но машина Трофима уцелела. Он получил задание отвезти тяжелораненых красноармейцев, которые пострадали во время бомбежки, в один из госпиталей Харькова. В помощь дали санитара Никиту Запорожца, который оказался земляком, родом из соседней Николаевки. Вдвоем они ездили по полевым госпиталям, забирали раненых солдат и перевозили их в эвакогоспитали. Не раз убеждался Трофим в нечеловеческой морали фашистских летчиков, которые ясно видели красный крест на машине, но все равно подвергали ее обстрелу. Вместе с войсками отступали на восток. Остановились на станции Лиски Воронежской области. Раненых отвозили в Воронеж. Здесь же, в Воронеже, Трофим Капуста стал рядовым пехотинцем. В трескучие зимние морозы он вместе со всеми отважно сражался с врагом, но пришлось отступать до самой Волги. Только в начале 1943 г. 52 гв. стрелковая дивизия перешла в решительное наступление. Под Белгородом впервые увидели, как работают наши «катюши», наводя ужас на фашистов. Освободив Белгород, советские войска вступили на территорию Украины. Гвардеец Трофим Капуста участвовал в освобождении родной Украины, в том числе Харькова, Дергачей, сел Полтавщины. Отсюда его направляют в освобожденный Белгород получить новую американскую автомашину. Здесь он тоже неожиданно встретил своего земляка из Зачепиловки Савву Федоровича Токаря, который был членом комиссии по отбору американской техники. На своем «студебеккере» гвардеец Трофим Васильевич Капуста снабжал боеприпасами наших бойцов в Прибалтике, Пруссии и Польше. День Победы встретил в поверженном Берлине».

Нагороджений орденами Вітчизняної війни I ст., Червоної Зірки, медалями «За відвагу», «За оборону Сталінграда», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

КАПУСТІН Григорій Дорофійович, 1923, с. Ніколаєвка Соколовського р-ну Північноказахстанської обл., Казахстан. Підполковник, нач. 3-го відділення Зміївського РВК Харківської обл.

У 1940 закінчив залізничне ФЗУ в м. Петропавловськ Північноказахстанської обл. Працював слюсарем на ст. Петропавловськ Омської залізниці.

У листоп. 1941 мобілізований до лав ЧА Петропавловським РВК.

У трав. 1942 закінчив прискорений курс Гомельського стр. училища, м. Каттакурган Ферганської обл., Узбекистан.

9.07.1942–22.07.1942: Воронез. фр., 895 сп 193 сд, ком. мін. взв. 22.07.1942 був тяжко поранений, перебував на лікуванні

в ЕГ № 3876, м. Курган, Уральський ВО. 13.05.1943–2.09.1943: Захід. фр., 753 сп 192 сд, лейтенант, ком. мін. взв. 2.09.1943 удруге тяжко поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 1453 у м. Кобулеті, Аджарія.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст., «За бездоганну службу» II ст.

У 1946 закінчив Куйбишевські КУОС місцевих органів військуправління, у 1966 – Харківський юридичний ін-т. Служив у Зачепилівському, Дворічанському, Сахновщинському, Золочівському та Зміївському РВК Харківської обл. У 1970 звільнений у запас. Працював у Зміївській заготконторі, зав. Зміївської ощадкаси № 2838.

Помер 10.03.1978 у м. Зміїв Харківської обл.

КАРАБАНОВ Василь Омелянович, 1915, с. Дерябкіно Бєднодем'яновського р-ну Пензенської обл., РФ. Майор, заст. нач. штабу 2-ї гв. гауб. артбр 1 гв. артд РВГК. Інвалід війни.

У 1941 закінчив Саратовський ін-т механізації сільського господарства, у жовт. 1941 – 2-е Київське артучилище за спеціальністю артилерист-вогневика (прискорений курс).

1.06.1942–1945: Карел. фр., окр. артд-н 76-мм гармат, 80 окр. морська сбр 32 А, ком. взв., заст. комбата, комбат. 1-й Укр., 3-й Білорус. фр., 728 артп 176 сд 32 А, комбат.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1948 закінчив Вищу офіцерську арт. штабну школу за спеціальністю нач. штабу д-ну. 17.01.1961 звільнений у запас. Працював диспетчером, майстром автоділянки на Харківському з-ді алюмінієво-бронзових сплавів; інженером, ст. інженером з підготовки кадрів на з-ді ім. Малишева.

Помер 1.10.1993 у м. Харків.

КАРАБІН Віктор Миколайович, 1921, м. Юр'єв-Польський Владимирської обл., РФ. Полковник, ст. інспектор-льотчик з техніки пілотування і теорії польотів відділу бойової підготовки 22 ПА, Північний ВО.

У 1939 закінчив 9 класів Семеновської СШ, Нижньогородська обл., РФ. У черв. 1939 добровільно став до лав ЧА, Семеновський РВК Нижньогородської обл. У 1940 закінчив Московське Червонопрапорне військове авіатехнічне училище за спеціальністю радіотехніка, у серп. 1943 – Сорочинську військову авіашколу пілотів № 10 за спеціальністю пілота, у верес. 1944 – Чернігівську військову авіашколу пілотів, Середньоазіатський ВО.

22.06.1941–9.12.1944: Захід., Калінінський фр., 129 винищ. ап 9 зміш. ад 30 ПА, радіотехнік ае. 3-й Прибалт. фр., 254 винищ. ап 269 винищ. ад 14 ПА, ст. льотчик.

Ордени: Червоного Прапора, Червоної Зірки, медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги». Нагороджений цінним подарунком від Головнокомандувача ВПС Рад. А, отримав подяку.

30.04.1960 звільнений у запас. Працював диспетчером, нач. зміни у Харківському об'єднаному авіазагоні.

Помер 11.01.2008 у м. Харків.

КАРЕЛІН Анатолій Гаврилович, 1926, м. Харків.

У 1943 призваний до лав ЧА. Ст. сержант ВПС, авіамеханік, слюсар. Війну закінчив у Німеччині.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1950 демобілізований. Після війни закінчив середню школу. Працював

слюсарем-інструментальником на з-ді контрольно-вимірювальних приладів.

Помер у м. Харків.

КАРМАНОВ Аркадій Миколайович, 1927, с. Руська Березовка Даровського р-ну Кіровської обл., РФ.

У 1944 призваний до лав ЧА Даровським РВК Кіровської обл. Сержант ап.

Медаль «За взяття Берліна».

У 1953 демобілізований.

КАРМАНОВА (ВІНІВІТІНА) Ольга Прокопівна, 1927, м. Харків.

До війни закінчила 6 класів.

У 1942 була примусово вивезена до Німеччини, тудовий табір у м. Одерберг-марк. У 1944 разом з подругою здійснили спробу втечі, але дійшли до Польщі і були спіймані. Їх відправили до в'язниці у Західний Берлін, м. Хам. Звідти була переведена у штрафний табір м. Лімштадт. У 1945 була визволена союзними військами (армією США). Пройшла спецперевірку. Добровільно стала до лав ЧА.

У 1946 демобілізована. Закінчила вечірню школу, школу ФЗУ, текстильний технікум. Працювала на фабриці «Червона нитка».

КАРНАУХ Іван Лук'янович, 1925, с. Мосьпанове Чугуївського р-ну Харківської обл.

«О военной форме, которую не снимает больше шестидесяти лет, Иван Карнаух мечтал с детства. Но кадровым военным получилось стать лишь у одного из трех братьев многодетной семьи из маленькой деревеньки в Чугуевском районе под Харьковом. Ушедший на фронт старшиной старший брат Василий прослужил в армии четверть века. А младший Иван, осиротев в голодном 1933-м, приехал со средним братом Григорием в поисках лучшей доли в Харьков, где пришлось зарабатывать трудовую копейку на одном из заводов подмастерьем. Когда началась война, желающих надеть форму среди мужчин было так много, что шансов у подростка почти не было. Брали прежде всего тех, кого не нужно было обучать военному делу: в Харькове хватало бойцов, вернувшихся с озера Хасан и Халхин-Гола. 16-летний доброволец обивал пороги военкоматов и комсомольских организаций, просясь в любое ополчение. Писал даже письма Молотову и Ворошилову. И настойчивость паренька была вознаграждена: его взяли в разведку.

На документе военного архива – справки о первом ранении (всего их, не считая контузии, было четыре) – ни место ранения не указано, ни его локализация, ни адрес госпиталя. Все было строго засекречено, чтобы немцы не смогли восстановить по этим данным место расположения части. Выйдя из госпиталя, разведчик Карнаух закончил Воронежскую полковую школу военной кавалерии, но долго в седле не пробыл. В одном из артобстрелов снаряд угодил в голову мчавшей его лошади, которая рухнула замертво, подмяв под себя наездника. У Ивана был поврежден позвоночник, сломано несколько ребер, но на больничной койке рвавшийся в бой Карнаух не задержался. Подлечившись, попал в настоящие войска: стал начальником пулеметного отделения 847-го стрелкового полка 303-й стрелковой дивизии. Командовал шестью пулеметами.

Дважды Иван Карнаух освобождал от оккупантов свой родной край. Первый раз освобождал Харьков в марте 1943 г., но город нашим солдатам пришлось тогда оставить. Пулеметное подразделение выдвинулось за линию фронта на 90 км, а фланги не расширялись. Довелось возвращаться и биться за Харьков второй раз. 23 августа 1943 г. город освободили. За эту победу Иван в четвертый раз за войну заплатил кровью: 16 августа он получил ранение, после которого сержанта комиссовали. Из Пензенского госпиталя, где ему сделали первую операцию, инвалид войны I группы вышел в январе 1944-го с парализованной конечностью, которая потом так и не восстановилась. Но это не помешало ветерану

40 лет проработать в горячем цеху литейщиком на заводе ФЭД. К 60-летию Победы получил сразу три награды: медали «За освобождение Харькова», «Защитнику Отечества» и орден «За мужество». Но больше всего дорожит ветеран самой первой своей медалью «За победу над Германией», орденом Славы III ст. и орденом Отечественной войны I ст. А еще как священную реликвию бережет залитый кровью комсомольский билет, выданный ему в мае 1943-го».

Инна Тихонова,
газета «Харьковские известия»,
май 2007 г.

КАРНАУШЕНКО Петро Іванович, 1909, с. Басівка Сумської обл. Майор, нач. речового постачання полку. Інвалід війни.

Жовт. 1929 – жовт. 1931: будівництво ХТЗ, тесля.

27.07.1942–9.05.1945: Воронез., 1-й Білорус., 2-й Прибалт. фр., 250 сбр; 841 сп 237 сд, заст. ком. роти з політчастини; 1900 самохід. артп, ком. бат., пом. нач. штабу з розвідки. У 1944 закінчив Котлаське (Архангельська обл., РФ) училище самохідної артилерії.

Ордени: Червоного Прапора, Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст.

Січ. 1947 – груд. 1950: Харківський меблевий комбінат ім. Щорса, заст. головного бухгалтера. До 1986: ХВО «Харківдерев», економіст.

Помер.

КАРПЕНКО Петро Дем'янович, 1907, м. Харків.

Працював слюсарем на Харківському авіаційному з-ді.

10.03.1943 призваний до лав ЧА Харківським МВК.

Січ. 1944–1945: ПАРМ-1 №77, 16 пересувна авіаремонтна база 2 ПА, слюсар-клепальник. Із нагородного листа: «Під час наступальної операції 1945 р. тов. Карпенко брав активну участь у ремонті Іл-2 у 145-му гв. штурмовому авіаполку і особисто обслужив ремонтом 108 літаків як слюсар-клепальник. За період своєї участі у Вітчизняній війні особисто обслужив ремонтом 320 літаків, а також активно брав участь в аварійних ремонтах 8 літаків».

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У черв. 1945 демобілізований. Працював слюсарем на Харківському електротехнічному з-ді.

Помер у 1968. Похований: Журавлівське клад., м. Харків.

КАРТМАЗОВ Микола Софонович, 1915, с. Зиково Саранського р-ну, Мордовія, РФ. Полковник, військком Московського РВК м. Харків.

У 1934 закінчив 2 курси Саранського робітфаку, у 1939 – 4 курси Саранського педінституту. Працював директором Зиковської школи Саранського р-ну.

У черв. 1941 призваний до лав ЧА Саранським РВК Мордовії. У верес. 1941 закінчив курси політскладу запасу в м. Чебоксари, Чувашія.

2.12.1941–9.05.1945: Захід. фр., 1097 сп 326 сд, політрук стр. роти. Воронез. фр., 605 сп 232 сд. Брянський фр., об'єднаний штаб партизанського руху, комісар і нач. пересувного радіовузла. Центр., 1-й Білорус. фр., відділ кадрів політуправління фронтів; 212 сп 75 гв. сд 61 А, майор, ком. сб. 12.12.1941 тяжко поранений у р-ні м. Сталіногорськ (кол.), перебував на лікуванні в ЕГ №430 у м. Канськ Красноярського краю. 10.07.1942 поранений у р-ні м. Воронеж, перебував на лікуванні в ЕГ №2985 у м. Мічурінськ Тамбовської обл. У жовт. 1944 закінчив курси мол. лейтенантів.

Орден Червоного Прапора, медалі: «Партизанові Вітчизняної війни» II ст., «За оборону Москви», «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

До 1950 перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині. У 1952 закінчив КУОС місцевих органів військ. управління, м. Самара. У 1961 звільнений у запас. Працював заст. голови Московського райвиконкому м. Харків, пом. майстра будівельної ділянки Харківського фізико-технічного ін-ту.

Помер 24.05.1980.

КАСИМОВ Іван Іванович, 1906, с. Колупаївка Харківського р-ну Харківської обл.

15.07.1941 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків. Рядовий, 6 тк.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни працював на з-ді «Комунар».

КАСТЕЛЛІ Григорій Олександрович.

Учасник боїв під Москвою, на Орловсько-Курському плацдармі, де був поранений. Після Курська його військ. частина увійшла до складу 1-го Укр. фр. Військову біографію Григорій Олександрович завершив капітаном, командиром кулеметної роти, кавалером багатьох бойових нагород.

Повернувшись із фронту інвалідом, багато років виховував у Харкові гімнастів, працював на кафедрі фізичного виховання Харківського юридичного ін-ту. Проводив активну діяльність у федерації, колегії суддів. За сімейними обставинами переїхав до м. Київ.

КАТАСОНОВ Олексій Миколайович, 1916, м. Суми. Капітан техслужби, нач. постачання тех. майном, будматеріалами та пальним 6 окр. інж. аеродромного б-ну.

У 1938 закінчив 3 курси вечірнього технікуму електромашинобудування при Харківському електромеханічному з-ді (ХЕМЗ), працював монтером на ХЕМЗі, майстром цеху з-ду «Уралелектромашина», м. Свердловськ (нині м. Єкатеринбург). У 1941 закінчив КУКС при Борисовському військ.-інженерному училищі, Архангельський ВО.

Жовт. 1941 – жовт. 1944: Волхов., Степ. фр., 168 окр. атб 68 раб 14 ПА, ком. автотранспортного взв.

Медалі: «За оборону Ленінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1962 звільнений у запас. Працював техніком-садівником на Старобільському комбінаті комунікаційних підприємств.

Помер 22.02.1988 у м. Первомайський Харківської обл.

КАЩЕЄВ Федір Улянович, 1915, с. Березівка Тербунського р-ну Липецької обл. Підполковник, викладач військ. кафедри Харківського політехнічного ін-ту.

У 1935 закінчив 2 курси Воронезького планово-економічного технікуму, у 1938 – Тамбовське Червонопрапорне піхотне училище.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940, під час якої був поранений у р-ні м. Виборг Ленінградської обл.

22.06.1941–27.12.1941: Захід. фр., 8 окр. резервний б-н 24 сд, ком. роти. У трав. 1942 закінчив КУОС. 17.05.1942–3.10.1943: Півд.-Захід., Дон. фр., 622 сп 124 сд, ком. б-ну. Півд.-Захід. фр., 115 тбр, майор, ком. мсб. 19.11.1942 був тяжко поранений у р-ні м. Серафимовичі Сталінградської обл. (нині Волгоградської). Перебував на лікуванні в ЕГ № 3635 у м. Балашов Саратовської обл.

Ордени: Червоного Прапора, Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

У листоп. 1963 звільнений у запас. До 1980 обіймав різні посади у ХПІ.

Помер 10.01.1992 у м. Харків.

КВАШИН Федір Митрофанович, 1915, м. Харків.

Учасник радянсько-фінляндської і Другої світової воєн. Рядовий, танкіст. Закінчив війну в Берліні.

Медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Працював на з-ді контрольно-вимірювальних приладів слюсарем-інструментальником.

Помер у 1998. Похований: клад. № 13, м. Харків.

КВАШИНА (БОДНЕР) Ольга Іванівна, 1925, м. Київ.

У 1943 призвана до лав ЧА Московським РВК. Мол. сержант.

Медаль «За відвагу».

Працювала заст. директора Харківського ломбарду.

КИБКАЛО Андрій Пилипович, 1926, Зачепилівський р-н Харківської обл.

Закінчив 7 класів.

У верес. 1943 призваний до лав ЧА, після визволення села від фашистських окупантів. На Північному Кавказі пройшов підготовку в снайперській роті. На фронті – з трав. 1944-го у складі 5 гв. мк 1-го Укр. фр. Зі спогадів: «Пам'ятаю битву за Берлін. Німецьке командування кинуло на наш корпус «тигрів», які відчайдушно бомбардували наші позиції, але ніщо не могло нас зупинити, і перемога залишилась за нами. У тому страшному бою я був тяжко поранений в голову, але після лікування у шпиталі знову повернувся до своєї частини».

Нагороджений медаллю «За відвагу».

Після війни працював у колгоспі, заочно закінчив 10 класів. 1953–1960: голова сільської ради. 1960–1978: секретар парторганізації колгоспу.

КИДИСЮК Петро Григорович, 1925, м. Харків.

У 1943 призваний до лав ЧА. Рядовий.

По війні працював на з-ді контрольно-вимірювальних приладів.

Помер у 2005. Похований: м. Харків, Журавлівка.

КИРЕНСЬКИЙ Михайло Матвійович, 1924, м. Якутськ, Якутія, РФ. Інженер-майор, викладач військ. кафедри Харківського авіаінституту.

У 1941 закінчив 7 класів. Працював інструктором фізкультури, інструктором з протихімічного захисту Тсоавіахіму Бєловської райради Кемеровської обл.

У серп. 1942 призваний до лав ЧА Бєловським РВК Кемеровської обл.

У трав. 1943 закінчив Тульське збройно-тех. училище.

5.06.1943–9.05.1945: 1-й Укр. фр., штаб артилерії фронту, офіцер зв'язку; арм. арт. склад № 1384, нач. сховища; 188 Аргунський сп 106 сд, ст. технік-лейтенант, нач. арт. майстерні.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За визволення Праги». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст., «За бездоганну службу» II ст.

Перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині. У 1954 закінчив Військ. арт.-інженерну академію ім. Дзержинського.

Помер 12.03.1969.

КИРИЧЕНКО Борис Вікторович, 1926, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

Із 1944: 428 авторота 53 зеніт. артп, водій.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За відвагу», «За взяття Будапешта», «За взяття Відня», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У лют. 1946 демобілізований. Працював водієм АТП № 2001. Закінчив ХАДІ за спеціальністю інженера.

КИРИЧЕНКО Петро Григорович, 1927, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

У 1944 призваний до лав ЧА. Брав участь у боях у складі Далекосхід. фр.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Японією».

Працював водієм АТП.

КИРПИЧЕНКО Тимофій Пимонович, 1917, м. Анжеро-Судженськ Кемеровської обл., РФ. Підполковник медслужби, нач. військ. санаторію «Ешері», Абхазія.

У 1939 закінчив Томський стоматологічний ін-т.

У черв. 1939 призваний до лав ЧА Томським МВК.

22.06.1941–28.08.1941: плавуча база «Неман» Пінської військ. флотилії, ст. військфельдшер, лікар госпітального судна.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У 1970 звільнений у запас. Працював сан. лікарем з гігієни праці у санепідемстанції м. Сухумі, Абхазія. Проживав у м. Харків.

Помер 3.10.1997 у м. Харків.

КИСЕЛЕНКО Микола, ветеран 99 гв. дивізії.

Зі спогадів: «Наша 99-а гвардійська повітряно-десантна дивізія була сформована восени 1943-го. Її кістяк склали юнаки, які народилися у 1925–1926. У 1944 р. дивізія переформовується у стрілецьку і в складі 36-го корпусу направляється на Кольський п-ів. Там, у р-ні Лодейного Поля, ми під вогнем противника переправились через широку і повноводну ріку Свір, брали участь у визволенні Петрозаводська і з боями, лісами та болотами, пройшовши 500 км, вийшли до фінського кордону. За форсування річки і розгром німецько-фінських військ дивізії присвоюється почесне найменування «Свірська» та вручається орден Червоного Прапора. Багато бійців і командирів були нагороджені орденами і медалями, а 12 гвардійців удостоєні високого звання Героя Радянського Союзу. З одним із них, Михайлом Івановичем Тихоновим, ми служили в одній мінометній роті.

На початку 1945-го наша дивізія у складі 9-ї армії була перекинута на 3-й Укр. фр., де брали участь у розгромі сильної танкової групи противника на півд. захід. від Будапешта. Оволоділи містами Секешфегервар, Мор, Веспрем, Самбатель, Кесег і вийшли на кордон з Австрією. І знову бої, тепер уже на австрійській території, де взяли міста Вінер-Нойштадт, Ейзенштадт, Глогніц – важливі опорні пункти гітлерівців на підступах до Відня, який нам теж довелось брати з боєм.

За участь у боях на території Угорщини і Австрії особовий склад дивізії був удостоєний урядових нагород, у тому числі медалі «За взяття Відня». Дивізія нагороджується орденом Кутузова. Із Відня дивізія прямує до Праги. Чехи нас зустрічали з великою радістю. 8 трав. 1945 р. наш 300-й полк зупинився на відпочинок у лісочку. І тут командир полку полковник Данилов оголосив, що завтра закінчиться війна. Що тут почалося! Радощам не було меж. Але вночі по тривозі прискореним маршем ми вирушили вперед. Йшли усю ніч і півдня 9 травня. І ось на привалі нам урочисто зачитали наказ Верховного Головнокомандувача про капітуляцію Німеччини. У 99-й гвардійській Свірській Червонопрапорній ордена Кутузова дивізії я прослужив 6 років».

КИСІЛЬ Олександра Аврамівна, 1922, с. Хухра Охтирського р-ну Сумської обл. Рядовий.

До війни – студентка.

У 1944 призвана до лав ЧА Харківським МВК. 2-й Укр. фр., учасниця визволення Чехословаччини.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі.

Працювала швачкою.

Померла у 2009 у м. Харків.

КИСІЛЬОВ Олександр Афанасійович, 1918, с. Рождественське Тульського (кол.) нині Ленінського р-ну Тульської обл., РФ. Майор, викладач військ. кафедри Харківського політехнічного ін-ту. Інвалід війни.

У 1936 закінчив Тульський машинобудівний технікум, у 1939 – Тульське збройно-тех. училище за спеціальністю техніка-зброяра.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

22.06.1941–9.05.1945: Волхов. фр., 46 тп 198 мсд, нач. боєзабезпечення б-ну; 506 атб 265 сд, ком. автотранспортного взв.; 450 мсп 265 сд; 941 сп 265 сд, ком. стр. взв.; 505 окр. арм. мінп, нач. військ.-тех. постачання полку. 5.09.1942 був поранений у р-ні смт Синявіно Ленінградської обл.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

15.04.1964 звільнений у запас. Працював учителем СШ № 8, військкерівником СШ № 138, м. Харків.

Помер 1.03.2001 у м. Харків.

КИСЛИЙ Тихін Васильович, 1927. Ст. сержант.

Лют. 1944 – верес. 1945: 29 зсп, 625 сп 221 сд, ком. відділення.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Японією».

У трав. 1951 демобілізований. Працював на Харківському з-ді транспортного машинобудування ім. Малишева.

КИТАЄВ Іван Семенович, 1913, с. Середній Бурлук Великобурлуцького р-ну Харківської обл. Мол. технік-лейтенант, ком. радіовзводу роти зв'язку 14 авіабази 139 ад Київського ВО. Інвалід війни.

У 1928 закінчив 7 класів Шипуватської школи Великобурлуцького р-ну Харківської обл. Із 1931 працював бригадиром тракторної бригади, механіком на Великобурлуцькій МТС. У 1935 закінчив школу тракторних механіків при Харківському ін-ті механізації і електрифікації сільського господарства.

22.06.1941–16.09.1941: 14 авіабаза, ком. радіовзв. 18.09.1941 був контужений у р-ні м. Бориспіль Київської обл.

У 1941 звільнений у запас через хворобу.

Працював робітником у радгоспі племінного птахівництва, Великобурлуцький р-н Харківської обл.

Помер 1.03.1989 у м. Харків.

КІККАС Олександр Федорович, 1922, с. Мошніно Дєдовицького р-ну Псковської обл., РФ. Полковник-інженер, нач. кафедри № 52 Військової інженерної радіотехнічної академії ППО ім. Маршала Говорова. Кандидат технічних наук, доцент.

Верес. 1940 – черв. 1941: студент Ленінградського електротехнічного ін-ту зв'язку ім. Бонч-Бруєвича. Лип. 1941 – трав. 1942: студент Ленінградського військового училища ПСОЗ ЧА, нормальний курс за спеціальністю «Радіолокація».

Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: 64 полк зв'язку Забайкальської А ППО, ком. радіовзводу.

Медаль «За перемогу над Японією». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1955 закінчив радіотехнічний факультет ВІРТА ім. Маршала Говорова.

26.09.1974 звільнений у запас. Працював ст. інженером Харківського науково-виробничого об'єднання «Метрологія».

Помер 1.03.1986 у м. Харків.

КІНАШ Олександр Романович, 1910, м. Харків. Ст. лейтенант, пом. ком. 419 окр. зеніт. артд-ну ППО. Інвалід війни.

У 1927 закінчив школу ФЗУ мірошників, м. Харків. Працював лаборантом, майстром, нач. відділу НДІ Харківського з-ду № 75.

У верес. 1941 мобілізований до лав ЧА Дзержинським РВК м. Харків.

Верес. 1941 – трав. 1945: 1-й Харківський полк народного ополчення, ком. взв.; Півд.-Західний фр., інтендантський відділ 38 А, ад'ютант; Півд. фр., інтендантське управління фронту, ад'ютант фронтового інтендантства; Захід. фр., 419 окр. зеніт.

артд-н ППО, пом. ком. д-ну з постачання. У лют. 1943 отримав обмороження.

Медалі: «За відвагу», «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У серп. 1945 звільнений у запас. Працював контролером на Харківському з-ді маркшейдерських інструментів.

Помер 26.01.1983.

КЛАДОВ Іван Онисимович, 1916.

Лип. 1942–9.05.1945: 40 арт. гарматна майстерня, рядовий, слюсар.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: орден «Знак Пошани».

Працював на Бабаївському авторемонтному з-ді.

КЛИМЕНКО Григорій Трохимович, 1919.

15.08.1942–9.05.1945: 52 окр. сбр, зав. радіомайстерні; 41 гв. кп, пом. ком. сап. взв.; ЕГ № 1606; 178 сп, пом. ком. радіотелеграфного взв.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

КЛИМЕНКО Іван Васильович, 1914, м. Россош Воронезької обл., РФ. Підполковник, заст. нач. авторемонтного з-ду з мат.- технічного постачання.

1935–1938: курсант Московського танкового технічного училища.

Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: Приморський ВО, 208 окр. тбр 5 А, пом. нач. технічної частини з ремонту і експлуатації.

Медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією». За вислугу років: орден Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

1947–1949: Вища офіцерська арт.-техніч. школа, м. Пенза. 1955–1957: пом. військ. представника на ХТЗ. 1969: інженер військ. представництва з-ду № 97.

Помер 2.02.1988.

КЛИМЕНКО Неофіт Пилипович, 1912, Баришевський р-н Київської обл. Підполковник, ком. 42 гв. винищ. ап 239 винищ. ад 37 ПА.

Працював різноробочим у військбуді № 113 у м. Київ.

У серп. 1933 призваний до лав ЧА Київським МВК. У груд. 1934 закінчив 9-ту школу льотчиків і льотчиків-спостерігачів, смт Рогань Харківської обл., де залишився на посаді інструктора-льотчика.

Серп. 1938 – серп. 1945: служба у Чугуївському вищому авіаучилищі пілотів.

Учасник війни з Японією 25.08.1945–3.09.1945: Забайкал. фр., 22 винищ. ап 246 винищ. ад 12 ПА, капітан, ком. ае.

Медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», "За перемогу над Японією», монгольська медаль «За перемогу». За вислугу років: ордени Червоної Зірки (два), Червоного Прапора (два), медаль «За бойові заслуги».

У груд. 1943 закінчив курси удосконалення командирів і начальників штабів авіаескадрилій шкіл, у 1946 – курси командирів авіаескадрилій при Липецькій вищій офіцерській льотно-тактичній школі. Служив у Забайкало-Амурському та Забайкальському ВО, у складі Північної Групи військ.

21.01.1958 загинув під час катастрофи літака.

КЛЮЄВ Олександр Григорович, 1918, м. Харків. Полковник, заст. нач. відділу бойової підготовки – льотчик винищ. авіації Сахалінського корпусу ППО.

У 1935 закінчив ФЗУ при з-ді № 183, м. Харків. Січ. 1939 – черв. 1941: Сталінградська військ. авіашкола пілотів.

Січ. 1942–9.05.1945: Захід., 1-й, 2-й Укр. фр., 1, 2, 5 ПА, 122 винищ. ап, заст. ком. ае. «20.07.1942 у повітряному бою в р-ні м. Бельов, Захід. фр., поранений осколком

у ліву руку і коліна обох ніг, отримав опіки обличчя ІІ ст.».

Ордени: Вітчизняної війни ІІ ст., Червоного Прапора (два), Олександра Невського, медалі: «За взяття Будапешта», «За взяття Відня». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

11.08.1960 звільнений у запас.

Помер у 1972.

КЛЯЦКІН Давид Ілліч, 1914, м. Могильов, Білорусь. Інженер-полковник, нач. циклу радіотехніки Харківського військ. авіаучилища зв'язку.

У 1932 закінчив Могильовський топографічний технікум, у 1935 – робітфак водного транспорту, м. Могильов. У жовт. 1935 добровільно став до лав ЧА. У 1940 закінчив Військ. електротех. академію РСЧА ім. Будьонного.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

Викладав на КУОС військ зв'язку запасу, м. Вітебськ, Білорусь, у Харківському військ. училищі зв'язку.

1.08.1944–15.09.1944: 1-й Укр. фр., 2 окр. полк зв'язку ВПС 2 ПА, інженер-капітан, радіоінженер.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

У 1960 звільнений у запас. Працював інженером, керівником групи в ін-ті «Хардіпротранс».

Помер 6.11.1993 у м. Харків.

КОБЕЛЯЦЬКИЙ Борис Кузьмич, 1911, м. Харків. Підполковник, нач. Сочинського аеропорту Північ.-Кавказ. управління ЦПФ.

У 1929, після закінчення ФЗУ при з-ді «Серп і Молот», вступив до військово-теоретичної школи льотчиків, м. Ленінград. У 1931 закінчив військову школу льотчиків ім. Ворошилова, м. Оренбург, отримав звання ком. РСЧА і мол. льотчика.

Черв. 1941 – листоп. 1942: 11 гв. ап 62 ад дд, ком. ае, заст. ком. ап. За даний період здійснив 41 успішний нічний виліт. Зі службової характеристики: «Відмінний льотчик. Літав у будь-яких метеоумовах, сміливий і рішучий командир, готовий на самопожертвування на славу Батьківщини. Особистим прикладом мужності і героїзму надихав особовий склад, водив свій літак на бомбардування воєнних об'єктів, залізничних вузлів, комунікацій, живої сили і техніки ворога...».

У листоп. 1942, під час катастрофи літака, отримав тяжку травму ноги, лікувався у госпіталі, визнаний непридатним до льотної служби.

Ордени: Червоної Зірки, Червоного Прапора, Леніна, медалі «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

26.10.1945 звільнений у відставку через хворобу.

Помер 22.04.1986 у м. Харків.

КОБЗАР Андрій Антонович, 1926.

«В 1944 г. после окончания школы сержантов 18-летний Андрей Кобзарь вместе с другими новобранцами был направлен на Карельский фронт. А уже через несколько месяцев он принимает участие в Ясско-Кишиневской операции.

– Атака началась с артподготовки. С каждым часом вести прицельный огонь становилось все труднее из-за дыма и пыли. Немецкие снаряды рвались справа и слева. Росло число убитых и раненых, – вспоминал Андрей Антонович. – Но вот подошло подкрепление: танки и пехота. Около нашей пушки остановился танк. И в ту же минуту рядом разорвался снаряд. Из семи человек обслуги в живых осталось двое – командир орудия и я, наводчик».

А. Кобзарь принимал участие в освобождении Румынии и Чехословакии.

В 1950 г. вернулся в родную Вербовку и сразу сел за рычаги трактора.

– В 2000 г. на 9 Мая мой отец, как всегда, пошел на встречу с ветеранами в центр села. Как всегда вспоминали однополчан, пели фронтовые песни. Никто не мог

предположить, что утром отца не станет, – вспоминала дочь Анна Андреевна.

При форсировании Дуная все документы младшего сержанта Кобзаря ушли под воду. И вот теперь, 9 апреля, из Центрального архива Минобороны России пришло подтверждение о наградах: орден Красной Звезды, медали: «За отвагу», «За взятие Будапешта», «За победу над Германией».

КОБЦЕВ Василь Миколайович, 1914, м. Харків. Інженер-підполковник, викладач військ. кафедри Харківського ін-ту комунального будівництва.

У 1939 закінчив механіко-машинобудівний ін-т, м. Харків.

Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: Забайкал. фр., Центр. військ. залізн. парк № 3.

Медаль «За перемогу над Японією». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

15.01.1960 звільнений у запас. Головне управління «Укрголовелектромонтаж», головний спеціаліст.

КОВАЛЕВСЬКИЙ Михайло Іванович, 1911, смт Лиман Зміївського р-ну Харківської обл.

Після закінчення школи працював на з-ді ім. Малишева, м. Харків. Під час окупації проживав у рідному селі.

Із берез. 1943: у складі 267 сд, сержант. Брав участь у визволенні Харківщини, Севастополя, Білорусі, Прибалтики.

Орден Вітчизняної війни, медалі.

Після демобілізації повернувся до рідного села, працював скотарем до виходу на пенсію.

КОВАЛЕВСЬКИЙ Прокіп Якович, 1914, с. Червоний Оскіл Ізюмського р-ну Харківської обл. Лейтенант, механік-водій важкого танка 367 важкого арт. самохід. полку. Інвалід війни.

У 1936 призваний до лав ЧА Ізюмським РВК Харківської обл. У берез. 1939 закінчив курси політруків у м. Харків.

Верес. 1941 – листоп. 1941: Захід. фр., 109 мсп 109 тд, політрук автороти; 152 автоб-н 43 А, політрук автороти; 201 пов.-десант. бр., військком роти. У листоп. 1941 поранений, перебував у госпіталі, м. Казань, Татарстан. У верес. 1944 закінчив Челябінське танк. училище. Груд. 1944 – квіт. 1945: 1-й, 4-й Укр. фр., 367 гв. важкий арт. самохід. полк 31 мк, механік-водій ІСУ-152. У квіт. 1945 під час боїв на тер. с. Краварне (кол.), Чехословаччина, був поранений.

До 1947 перебував у госпіталі № 384, м. Харків. У верес. 1947 звільнений у запас. Працював на Ізюмському комбінаті комунальних послуг. Проживав у м. Ізюм.

Помер 10.02.2003 у м. Харків.

КОВАЛЕНКО Анатолій Миколайович, 1927, с. Олександрівка Доброведичківського р-ну Кіровоградської обл. Ст. сержант.

Закінчив 8 класів.

Із січ. 1945: 91 зсп, 42 навч. тп, 52 окр. навч. тп, ком. САУ.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Закінчив Харківський машинобудівний технікум. Працював у в/ч 55484, м. Харків.

КОВАЛЕНКО Ігор Тихонович, 1922, с. Токарівка Харківської обл. Лейтенант медслужби, військфельдшер, ком. сан. взводу 348 сп 51 сд. Інвалід війни.

Черв. 1941 – черв. 1942: Харківське військ. медучилище, м. Ашгабат, Туркменістан, курсант. Черв. 1942 – груд. 1943: Карел. фр., відділ кадрів 32 А, у резерві. Груд. 1942 – трав. 1943: Північ.-Захід. фр., 15 окр. сбр, військфельдшер б-ну. Трав. 1943 – листоп. 1943: 2-й Прибалт. фр., 348 сп 51 сд, ком. сан. взводу. Листоп. 1943 – черв. 1945: на лікуванні в ЕГ № 3348, 1517, м. Харків. Черв. 1945 – листоп. 1945: Харківський ВО, у резерві.

20.11.1945 звільнений у запас через хворобу. Харківська міська клінічна лікарня № 26, зав. фельдшерського пункту.

Помер 30.05.1990.

КОВАЛЕНКО Олександр Маркович, 1919, Харківська обл.

Черв. 1941 – трав. 1945: ст. сержант, п/п 3426.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Помер 14.01.1976. Похований: м. Донецьк.

КОВАЛЕНКО Онисим Васильович, 1915, с. Кругле Азовського р-ну Ростовської обл., РФ. Майор, пом. нач. організаційно-мобілізаційного відділення штабу Управління 1-го залізн. корпусу.

Працював ковалем у артілі «Червоний коваль», м. Ростов-на-Дону, на з-ді «Ростсільмаш».

1938–1942: студент Новочеркаського індустріального ін-ту ім. Орджонікідзе, Ростовська обл., Середньоазіатського індустріального ін-ту, м. Ташкент, Узбекистан.

У лют. 1942 призваний до лав ЧА Ташкентським МВК, Узбекистан.

Із лют. 1942: слухач Військ.-транспортної академії ЧА. Під час практики перебував на фронті. 1.09.1943–30.08.1944: 2-й Білорус. фр., 14 віднов. залізн. б-н 6 залізн. бр., заст. ком. колійної роти з техчастини. 15.02.1945–9.05.1945: 1-й Білорус. фр., 79 віднов. залізн. б-н 5 залізн. бр., лейтенант, інженер-колійник.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бездоганну службу» ІІ ст., «За бездоганну службу» І ст., «За доблесну працю».

У 1969 звільнений у запас. Працював інженером техвідділу спеціалізованого експлуатаційного управління залізн. господарства, інженером ін-ту «Хардіпротранс».

Помер 3.12.1993 у м. Харків.

КОВАЛЕНКО Семен Никандрович, 1915, с. Черемушна Валківського р-ну Харківської обл. Капітан інтендант. служби, нач. фін. забезпечення 327 гв. мсп 128 гв. мсд, Прикарпатський ВО.

У 1930 закінчив 7 класів, у 1932 – школу ФЗУ при ХЕМЗі. Лип. 1932 – верес. 1937: з-д № 183 ім. Комінтерну.

10.11.1937 призваний до лав ЧА Харківським МВК.

Трав. 1941 – серп. 1941: з-д № 75, токар, м. Харків.

1.09.1941–9.05.1945: Карел. фр., 37 окр. експл. телеграфна рота, зав. діловодства, скарбник.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

31.01.1959 звільнений із кадрів Рад. А. Автоколона № 2251, слюсар.

Помер 24.11.1992.

КОВАЛЬ Антон Іванович, 1909, Черкаська обл. Капітан, заст. ком. 63 інж.-сапб.

Жовт. 1931 – жовт. 1932: курсант-однорічник Київського понтонного полку. Жовт. 1932 – черв. 1941: перебував у запасі.

24.06.1941 – трав. 1945: Півд.-Західн. фр., 516 окр. сапб, пом. нач. штабу; 45 окр. мото-інж. б-н, нач. з госп. постачання; Сталінград., 4-й Укр., 3-й Білорус. фр., 63 інж.-сапб 63 інж.-сапбр, пом. ком. б-ну з матеріального постачання.

Ордени: Вітчизняної війни ІІ ст., Вітчизняної війни І ст., Червоної Зірки, медалі: «За оборону Сталінграда», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У черв. 1945 звільнений у запас. Працював нач. бази Куп'янського м'ясокомбінату, зоотехніком на Куп'янській державній станції штучного запліднення сільськогосподарських тварин.

Помер 3.04.1988 у м. Куп'янськ Харківської обл.

КОВАЛЬ Іван Михайлович, с. Великі Хутори Шевченківського р-ну Харківської обл.

У 1941 призваний до лав ЧА: рядовий, шофер.

Нагороджений орденами та медалями.

По війні працював шофером у колгоспі «Червоний партизан».

Помер у 1990-х у с. Великі Хутори Шевченківського р-ну Харківської обл.

КОВАЛЬОВ Андрій Леонтійович, 1922, с. Миколаївка Петропавловського р-ну Дніпропетровської обл. Капітан, ком. кулемет. арт. роти 43 кулемет. артп. Інвалід війни.

У черв. 1941 закінчив 2 курси Новомосковського технікуму механізації сільського господарства Дніпропетровської обл.

10.06.1941 добровільно став до лав ЧА. У лют. 1942 закінчив 1-е Краснодарське військ.-піхотне училище.

1.03.1942–18.08.1942: Півд. фр., 374 окр. кулемет. артб 56 А, ком. кулемет. взв.; 68 окр. морська сбр 56 А, ком. стр. роти. 18.08.1942 під час боїв за ст-цю Октябрська тяжко поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 3695, м. Єреван, Вірменія. 26.11.1942–15.01.1943: 8 гв. окр. сбр Чорноморської Групи військ, заст. ком. кулемет. роти. 15.01.1943 вдруге тяжко поранений у р-ні м. Абінськ Краснодарського краю, перебував на лікуванні в ЕГ № 3689 у м. Кіровабад (кол.), Азербайджан. 25.04.1943–1.12.1943: Північ.-Кавказ. фр., 212 зсп, заст. ком. кулемет. роти. Півд. фр., 217 загороджувальний загін, лейтенант, ком. кулемет. роти.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.» .

У лип. 1946 закінчив Харківські курси удосконалення офіцерів піхоти ЧА. Перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині, служив у Забайкальському ВО. У 1953 звільнений у запас. У 1961 закінчив Харківський політехнічний ін-т. Працював інженером, ст. інженером ХарківВНДІІТ Електромаш, ст. науковим співробітником ВНДІОЧормет, м. Харків.

КОВАЛЬОВ Григорій Сергійович, 1915, с. Пєткіно (кол.) Глушковського р-ну Курської обл., РФ. Майор, ад’ютант ст. артд-ну, 1946 полк особливого призначення.

У 1931 закінчив 5 класів НСШ, у 1936 – 3 курси Маріупольського металургійного технікуму, у 1940 – 2-е Київське артучилище.

27.06.1941–6.06.1943: Півд. фр., 374 артп РГК, 12 А, комбат. Закавказ. фр., Чорноморська група військ, 39 гв. артп 45 А, заст. ком. д-ну.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

19.03.1954 звільнений у запас. Працював технічним керівником на Глушковському комбінаті побутового обслуговування, майстром на Чугуївській меблевій фабриці, оператором 5-го розряду на Чугуївській нафтобазі.

Помер 12.05.1992 у м. Чугуїв Харківської обл.

КОВАЛЬОВ Данило Матвійович, 1915, с. Соколовка Корочанського р-ну Бєлгородської обл., РФ. Підполковник. Інвалід війни.

У 1939 закінчив курси мол. лейтенантів, м. Курськ.

12.07.1941 – трав. 1945: Західний фр., 666 гауб. полк 222 сд, ком. бат.; 3-й Білорус. фр., 208 гв. артп, пом. нач. штабу. Під час боїв поранений.

Ордени: Червоної Зірки (два), Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Москви», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1956 звільнений у запас.

Помер 22.10.1986 у м. Харків.

КОВАЛЬОВ Павло Васильович. Доктор наук, професор кафедри регіональної фізичної географії ХНУ, заслужений працівник Вищої школи УРСР.

«Форму красноармейца он, инструктор альпинизма, надел в первые дни войны. После краткосрочной учебы молодой географ стал инструктором-связистом 622 сп 124 сд Юго-Западного фронта, который вел бои на Северском Донце в районе Салтова. Во время летнего отступления 1942 г. Ковалев оказался в 158-м батальоне специального минирования отдельной инженерной бригады. Принял затем под свое командование взвод в 8-м гв. Краснознаменном батальоне специального минирования бригады специального назначения, где за высокое профессиональное мастерство получил офицерское звание. Ковалев участвовал в боях за Сталинград, на Курской дуге, форсировал Днепр, на белорусской земле освобождал Гомель, Брест, Калинковичи, на польской – Варшаву. Штурмом брал Берлин, принимал участие в разминировании подземной канцелярии Гитлера. Награжден орденом Красной Звезды, медалями «За оборону Сталинграда», «За освобождение Варшавы», «За взятие Берлина».

В послевоенные годы защитил докторскую диссертацию. Профессор ХГУ. В 1966 г. стал мастером спорта по альпинизму».

КОВЕРЗНЄВ Георгій Сидорович, 1914, с. Явкине Баштанського р-ну Миколаївської обл. Капітан, черговий зв'язку пункту управління і наведення винищ. ад ВПС Тихоокеанського флоту.

1938: Школа морських льотчиків ім. Леваневського, м. Миколаїв, боєць. У 1941 закінчив ВМАУ Спецслужб за спеціальністю ком. взв. дротового зв'язку, м. Сортавала, Карелія.

30.10.1941–3.07.1942: 256 база ВМС Червонопрап. Балтійського флоту, технік дротового зв'язку. 3.07.1942–9.05.1945: 1 рота зв'язку, ком. штабного взв., черговий зв'язку.

Орден Червоної Зірки, медаль «За оборону Ленінграда». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

24.03.1954 звільнений із кадрів ВМС. Управління газового господарства м. Харків, майстер.

Помер 26.04.1992 у м. Харків.

КОВТЮХ Михайло Антонович, 1907, смт Линовиця Прилуцького р-ну Чернігівської обл. Майор адмінслужби, нач. постачання артп.

Працював зав. гаража Харківського обласного земельного управління.

26.07.1941–15.10.1941: Захід. фр., 515 сп 134 сд 19 А, нач. військ.-тех. постачання полку. 5.06.1943–9.05.1945: Центр., 1-й Укр. фр., 802 зеніт. артп 10 зеніт. артд 13 А, нач. військ.-тех. постачання. 29.07.1941 був поранений.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За визволення Праги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1954 звільнений у запас. Працював диспетчером Харківської вузлової контори транспортно-експедиційних агентств, ст. диспетчером Харківського виробничого управління автомобільного транспорту.

Помер 25.12.1985 у м. Харків.

КОВШАР Микола Данилович, 1919, с. Притулове (кол.) Куп'янського р-ну Харківської обл. Лейтенант, ком. роти. Інвалід війни.

У 1939 призваний до лав ЧА Куп'янським РВК Харківської обл.

У 1940 закінчив полкову школу.

Верес. 1941 – груд. 1941: Захід. фр., особливий відділ 93 сд, ком. взв. У груд. 1941 поранений під час боїв в р-ні м. Подольськ Московської обл., перебував на лікуванні в ЕГ у м. Саранськ, Мордовія. У верес. 1942 закінчив курси «Выстрел». Верес. 1942 – січ. 1943: Ленінград. фр., окр. б-н автоматників 138 окр. сбр, ком. роти. У січ. 1943 під час прориву блокади Ленінграда поранений, ЕГ № 3159, м. Омутинськ Кіровської обл.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У лип. 1943 звільнений у запас. Працював у Курилівській СШ Куп'янського р-ну, зав. магазину філії № 2 Новоосинівського сільпо, головою колгоспу сільськогосподарської артілі ім. Тельмана, Куп'янський р-н Харківської обл.

КОГЕН Борис Семенович, 1900, м. Миколаїв. Інженер-полковник, нач. 127-го Управління начальника робіт.

Працював виконавцем робіт «Укрпайбуд», паралельно навчаючись у Харківському будівельному ін-ті, гол. інженером ділянки військ.-буд. робіт № 115, м. Харків і м. Сталінград (нині м. Волгоград).

У лют. 1942 призваний до лав ЧА Сталінградським МВК.

Лют. 1942 – верес. 1944: Сталінград., Дон., Півд.-Захід., 3-й Укр. фр., ділянка військ.-буд. робіт № 115, 125, військтехнік 2 рангу, нач. і гол. інженер ділянки.

Медалі: «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» І ст., «За бездоганну службу» ІІ ст. Трудові нагороди: медаль «За доблесну працю».

У 1964 звільнений у запас.

1966–1983: працював інженером виробничо-розпорядної групи тресту «Сантехмонтаж-60», м. Харків.

Помер 21.02.1991 у м. Харків.

КОЖЕВНИКОВ Микола Васильович, 1927, с. Гламаздино Хомутовського р-ну Курської обл., РФ. Гв. рядовий.

У 1938 разом із батьками переїхав на постійне місце проживання до м. Барвінкове Харківської обл.

Освіта неповна середня.

Син 170 арт. полку 43 гарматної бригади 62 А В. І. Чуйкова (пізніше 8 гв. А). Після розгрому фашистів під Сталінградом брав участь у визволенні українських міст: Куп'янськ, Балаклія, Ізюм, Барвінкове, Лозова, Павлоград, Синельникове, Запоріжжя, Миколаїв, Одеса. Визволяв Варшаву, штурмував Зеєловські висоти. День Перемоги зустрів у Берліні і на стінах рейхстагу залишив свій підпис.

Ордени: Вітчизняної війни І ст., «За мужність», медалі: «За відвагу», «За оборону Сталінграда», «За визволення Варшави», «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні. Трудові нагороди: орден «Знак Пошани», медаль «Ветеран праці».

У 1949 демобілізований. Із 1950 по 1987 працював на Барвінківському машинобудівному з-ді «Красный луч» слюсарем.

Помер у серп. 2006.

КОЗАЧУК Олексій Юхимович, 1921, с. Онишківці Грицівського р-ну Вінницької обл. (нині Шепетівський р-н Хмельницької обл.). Підполковник, нач. штабу 1076 зеніт. артп.

Закінчив 10 класів. Із 1937 працював техсекретарем Грицівського РК ЛКСМУ.

У черв. 1940 добровільно став до лав ЧА. У верес. 1941 закінчив Севастопольське училище зеніт. артилерії (прискорений курс).

9.12.1941–31.12.1944: Калінінський фр., 632 окр. зеніт. артд-н 4 Уд. А, ком. бат.; 280 окр. винищ. протитанк. артд-н 334 сд 4 Уд. А. Центр., Брянський, Білорус. фр., 1337 зеніт. артп 24 зеніт. артд РГК, ком. бат. управління. Груд. 1944 – трав. 1945: слухач Вищої школи ППО ЧА, м. Євпаторія, Крим. Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: Далекосхід. фр., 12 окр. навч. д-н резерву офіцерського складу армії, викладач матеріальної частини зеніт. артилерії.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни ІІ ст., медалі: «За оборону Москви», «За визволення Варшави», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією». За вислугу років: орден Червоної Зірки.

Служив у віддаленій місцевості на о. Сахалін, Закавказькому ВО, Групі радянських окупаційних військ у Німеччи-

ні. У 1961 звільнений у запас. Працював нач. штабу ЦО Балаклійської райради Харківської обл.

Помер 10.02.1980 у м. Балаклія Харківської обл.

КОЗИР Семен Якович, 1909, с. Старовірівка Нововодолазького р-ну Харківської обл. Ст. лейтенант, заст. ком. сб з політчастини 68 сп 70 сд. Інвалід війни.

У 1925 закінчив 7 класів Куп'янської НСШ, у 1941 – Вищу школу профруху, у 1943 – Івановське військ.-політ. училище.

Січ. 1944 – черв. 1944: 1-й Укр. фр., 295 сп 183 сд 38 А, парторг сб. 12.06.1944 був тяжко поранений, ЕГ № 3213, м. Сочі Краснодарського краю, РФ.

Ордени Вітчизняної війни II ст. (два), медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

20.01.1947 звільнений у запас. Працював інспектором відділу кадрів Основ'янського відділення Південної залізниці, Харківського з-ду транспортного устаткування.

Помер 1.02.2002 у м. Харків.

КОЗИРЕВ Мойсей Спиридонович, 1907, с. Леніно Добруського р-ну Гомельської обл., Білорусь. Підполковник, нач. командного пункту винищ. ад.

У 1934 закінчив Ленінград. об'єднану школу зв'язку, у 1936 – КУКС, в 1940 – Академію ім. Фрунзе, м. Москва.

Черв. 1941 – верес. 1945: Півд. фр., 295 винищ. ап, нач. зв'язку полку; Північ.-Захід. фр., 295 винищ. ап особливої групи ставки ВГК, заст. нач. штабу з оперативної і розвідувальної частини; 4, 7, 1 перегон. ап Красноярської повітр. траси ВПС, нач. штабу полку.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією». За вислугу років: орден Червоного Прапора, Леніна.

У 1955 звільнений у запас. Працював пом. нач. навч. відділу Харківського військ. авіатехучилища; ст. механіком, інженером НДІ радіофізики та електроніки.

Помер 24.11.1988 у м. Харків.

КОЗЛОВ Микола Федорович, 1910, с. Крутець Бутурлинського р-ну Нижньогородської обл., РФ. Ст. технік-лейтенант, бортовий технік 477 окр. ап.

Працював теслею на буд. ділянці ст. Новочечнівка, Оренбурзька обл., продавцем у Понетаївському сільпо Нижньогородської обл.

У трав. 1933 добровільно став до лав ЧА. У 1937 закінчив курси авіатехніків при абр у смт Моніно Московської обл.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

22.06.1941–9.05.1945: 53 дальньобомбард. ап, авіатехнік; 7 дальньобомбард. ап, механік ланки; 2 ап Головного Командування ВПС, технік-лейтенант, механік авіац. ст.

Медалі: «За бойові заслуги», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У верес. 1945 звільнений у запас. Військ.-повітряна Червонопрапорна академія, смт Моніно Московської обл., зав. складу. У лип. 1949 удруге добровільно став до лав Рад. А. У 1955 звільнений у запас. Працював акумуляторником у в/ч 75361. Проживав у м. Харків.

Помер 2.11.1995 у м. Харків.

КОЗЛОВСЬКИЙ Григорій Герасимович, 1910. Інженер-капітан, ст. інженер-інспектор з експлуатації літаків і моторів штабу Харківського ВО. Інвалід війни.

У 1932 закінчив 1-у авіатехнічну школу, м. Ленінград.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940: 24 ап 15 абр 7, 13 А.

22.06.1941 – верес. 1943: Захід. фр., 24 бомбард. ап, ст. технік ае; Брянський фр., 507 бомбард. ап 15 ПА, ст. інженер.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Москви».

По війні продовжував службу в Рад. А. Працював диспетчером на Харківському авіазаводі.

Помер 2.01.1987 у м. Харків.

КОЛБАСІН Володимир Васильович, 1924, Рильський р-н Курської обл., РФ.

У 1943 призваний до лав ЧА.

1943–1945: 931 сп, рядовий, стрілець.

Працював у колгоспі ім. 8 Березня, Курська обл., у радгоспі «Червоний партизан», смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

КОЛЕСНИКОВ Михайло Павлович, 1919, м. Вітебськ, Білорусь. Старшина надстрокової служби, начальник майстерні.

13.09.1942–20.05.1944: 4-й Укр. фр., 33 окр. д-н бронепоїздів, старшина бронепоїзда. 9.10.1944–9.05.1945: 4-й Укр. фр., 151 сп 8 сд, ком. гармати.

Орден Слави III ст., медаль «За відвагу». Трудові нагороди: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» II ст., «За бездоганну службу» I ст.

1946–1949: Київське військ. авіац.-технічне училище.

Працював контролером на Харківському приладобудівному з-ді ім. Шевченка.

Помер 7.12.1987.

КОЛЕСНИКОВ Олексій Григорович, 1904, с. Медведєво Медведєвського р-ну, Республіка Марій Ел, РФ. Капітан, інспектор роздрібної торгівлі.

У 1927 закінчив школу санінструкторів.

Лют. 1942 – трав. 1945: Волхов., Ленінград., 3-й Прибалт., 2-й Білорус. фр., нач. обозно-речового постачання.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора.

По війні продовжив службу у Рад. А – інспектор роздрібної торгівлі відділу торгово-побутових підприємств Північ. групи радянських військ. У 1948 звільнений у запас. Працював пом. директора з АГЧ у Богодухівському ремісничому училищі механізації сільського господарства.

Помер у 1988, м. Богодухів Харківської обл.

КОЛЕСНИКОВ Петро Стефанович, 1925.

У берез. 1943 призваний до лав ЧА. Після закінчення навчання брав участь у боях як командир кулеметної обслуги у складі 274 сп 24 Самаро-Ульяновської Бердичівської див. із визволення міст Долина, Сколе, Ужгород, штурмі Головного Карпатського хребта, Середньо-Верецького перевалу і міст Чехословаччини.

Ордени: Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, «За мужність», медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні. Трудові нагороди: орден Богдана Хмельницького III ст., медаль «Ветеран праці». Отримав 5 подяк від Верховного Головнокомандувача.

У 1946 у званні лейтенанта звільнений у запас. У мирний час працював на посаді начальника відділу СЦБ зв'язку проектного ін-ту «Южгипроруда». Після завершення трудової діяльності займався громадською роботою в первинній ветеранській організації при ЖЕУ № 24 Дзержинського р-ну м. Харків.

КОЛІЄВ Дмитро Андрійович, 1925, с. Базаліївка Чугуївського р-ну Харківської обл. Капітан інтендант. служби, нач. фін. відділення в/ч. Інвалід війни.

Верес. 1941 – жовт. 1942: працював у колгоспі ім. Сталіна, Шевченківський р-н Харківської обл., колгоспі ім. 8 Березня, Зимовниківський р-н Ростовської обл. Брав участь у евакуації колгоспної худоби у Західноказахстанську обл., Казахстан.

У січ. 1943 призваний до лав ЧА.

13.09.1943–9.05.1945: 2-й, 3-й Укр. фр., 1396 зеніт.-артп 35 зеніт.-артд 37 А, далекомірник.

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», болгарська медаль «За участь у Вітчизяній війні 1944–1945 рр.».

1961–1972: в/ч 93851 ВПС, пом. нач. секретного відділення, нач. фінвідділення. 1972–1974: нач. фінвідділення 10 управління в/ч 15650. У 1974 звільнений у запас. Працював у Керченському військторзі, Крим.

Помер 23.10.1988 у м. Харків.

КОЛІСНИК Іван, смт Кегичівка Харківської обл.

Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: 63 мех. полк 7 сд 17 А, рядовий. Зі спогадів: «У серпні 1945 ми здійснювали виснажливий перехід через безводні степи Монголії. Спека доходила до 55°, мучила спрага, часу на сон не вистачало. Мені ніколи не забути пустелю Гобі і гірський хребет Великого Хінгана. Солдати йшли, натираючи мозолі у мокрих чоботях. Там, у непрохідних болотах, не було жодного спасу від комарів. Але все подолали бійці: і спеку, і холод. Нарешті ступили на територію Маньчжурії. Поблизу м. Таоань вийшли у тил Квантунської армії і прийняли бойове хрещення. Ні крики «банзай!», ні триметровий очерет – ніщо не допомогло самураям. Наша армія під командуванням генерал-лейтенанта А. І. Данилова раніше зазначеного строку вийшла до Корейської затоки і полонила 147 японських генералів та старших офіцерів. З якою насолодою мили ми ноги у водах Жовтого моря...».

Медаль «За перемогу над Японією».

Прож. у смт Кегичівка.

КОЛІСНИК Іван Єгорович, 1914, с. Георгіївка (кол.) Балаклійського р-ну Харківської обл. Майор, нач. продовольчого постачання.

У 1927 закінчив 4 класи Георгіївської школи. Із 1931 – працював у колгоспі «Заповіт Леніна», Андріївська сільрада Балаклійського р-ну. У 1932 закінчив сільськогосподарські курси бригадирів. 1934–1935: бригадир з буряківництва у колгоспі, зав. складу нафтобази на Шебелинській МТС.

Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: 1-й Далекосхід. фр., 134 окр. сапб, нач. продовольчого постачання.

Медалі: «За перемогу над Японією», «За бойові заслуги». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

21.06.1956 звільнений у запас. Працював товарознавцем, ст. товарознавцем у відділенні Зміївського зміщторгу смт Комсомольське.

Помер 6.04.1992 у смт Комсомольське Зміївського р-ну Харківської обл.

КОЛІСНИК Іван Петрович, 1913, с. Іванівка Кіровоградської обл. Капітан, нач. ПАРМ-1 38 гв. винищ. ап 2 гв. винищ. ад.

У верес. 1936 закінчив ШМАС при Харківському військ.-авіац. училищі льотчиків, у 1938 – Чугуївське авіаучилище за спеціальністю мол. авіатехніка.

15.07.1942–9.05.1945: 629 винищ. ап 102 винищ ад, механік авіаланки.

Медалі: «За оборону Сталінграда», «За бойові заслуги» (дві), «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки.

21.10.1955 звільнений у запас. Працював інструктором пожежної охорони, нач. ВОХР, м. Ростов-на-Дону, охоронцем ЖКК Будтресту № 86.

Помер 2.11.1999 у м. Харків.

КОЛІСНИК Микола Пилипович, 1917, с. Борщова Печенізького р-ну Харківської обл. Майор, ст. фельдшер – нач. аптеки, 29 гв. артп 10 гв. гірськострілецької див., Закавказ. ВО.

У 1935 закінчив 7 класів НСШ с. Борщова, у 1938 – Чугуївську медичну школу. Працював фельдшером Бєлгородської залізн. лікарні, зав. мед. ділянки с. Юрченкове Чугуївського р-ну Харківської обл.

2.07.1941–9.05.1945: Центр. фр., 55 медсанбат 55 тд, нач. штабу б-ну; Півд.-Захід. фр., 48 медсанбат, 1 гв. мк, фельдшер; 2-й, 3-й Укр. фр., 54 гв. окр. сапб 1 гв. мк, ст. фельдшер б-ну.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За бойові заслуги», «За оборону Москви», «За взяття Будапешта», «За взяття Відня», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

19.06.1961 звільнений у запас. Працював зав. дезінфекційного відділу Печенізької райлікарні № 3, пом. санітарного лікаря Чугуївської центральної райлікарні.

Помер 9.07.1987 у смт Печеніги Харківської обл.

КОЛІСНИК Павло Єгорович, 1909, с. Колісниківка Куп'янського р-ну Харківської обл.

Призваний до лав ЧА Куп'янським РВК Харківської обл. Рядовий.

Нагороджений орденами та медалями.

По війні працював головою колгоспу ім. Е. Тельмана, Куп'янський р-н.

Помер у 1971. Похований: Куп'янський р-н Харківської обл.

КОЛІСНИЧЕНКО Володимир, с. Гонтів Яр Валківського р-ну Харківської обл.

Із фронтових спогадів: «Меня призвали в армию в то время, когда началось великое сражение на Курской дуге. Нас, молодых, немного подучили и направили в зенитную дивизию РГК. Боевое крещение мы получили при освобождении Житомира. После этого, вместе с пехотой и танками, зенитчики участвовали в прорыве обороны врага на Сандомирском плацдарме. Первый же наш удар был настолько стремительным и мощным, что гитлеровцы оказались парализованными, и наша дивизия перешла в наступление на Бреслау. Здесь, под стенами Бреслау, мне исполнилось 19 лет. «Подарком» ко дню рождения стало то, что пуля, ранившая ногу, не задела кость, и сразу после перевязки я вернулся к своим наступающим товарищам. 26–27 марта мы заняли сахарный завод, который немцы использовали для изготовления фауст-патронов. Мы уже ворвались в цех, а работа у станков все еще продолжалась. Мало того, откуда-то началась стрельба, полетели гранаты. Нам не хотелось разрушать завод, но пришлось, выбивая фашистов из цехов по одному. Понадобилось почти две недели, чтобы полностью очистить территорию. За взятие Бреслау Главное командование объявило всем благодарность. 16 апреля мы форсировали реку Нейсе возле Форста. Нам объявили, что мы будем участвовать в штурме Берлина. Комсоргов батарей, в том числе и меня, срочно созвали на митинг, где все получили конкретные задачи. 20 апреля мы форсировали Шпрее и вступили в Котбус, откуда с боями начали прорываться к Берлину через Фетшау, Барут, Цоссен. 25 апреля мы были уже у самого Берлина. Семь дней, то есть до 2 мая, наша дивизия участвовала в боях на улицах немецкой столицы, в южной части города. По этой причине к рейхстагу подошли не сразу. Но 30 апреля уже знали, что сержанты Егоров и Кантария водрузили на нем знамя победы. Мы все-таки успели оставить свои автографы на рейхстаге. Мы пробыли в Берлине до 6 мая. Недобитые фашисты группами и поодиночке продолжали сопротивление. Они стреляли с чердаков, из развалин домов. Для нашей дивизии война после взятия Берлина не закончилась. Вечером пришел приказ выступать: мы направлялись в Прагу для помощи повстанцам. В ночь с 6 на 7 мая пришлось немного задержаться, чтобы уничтожить окруженную группировку врага в районе Мейсен. В этом бою погиб мой друг И. Калинин. Похоронив товарища, мы начали наступление на Дрезден. Продвигаться вперед было очень трудно. Вся дорога вдоль железнодорожного полотна была забита военной техникой, разбитой нашими снарядами и бомбами. Только несколько километров отделяли

нас от Праги. Я ехал вместе с госпиталем, потому что после ранения мне продолжали делать перевязки. Здесь и услышал весть о том, что война окончилась. Это было 8 мая. Раненые кричали «ура» и обнимали друг друга, некоторые даже плакали от счастья. Утром меня и нескольких товарищей выписали из госпиталя, и мы на танках въехали в Прагу. Танк № 23, командиром которого был лейтенант Иван Гончаренко, первым ворвался в город. Позднее этот танк был установлен на площади Советских танкистов в Праге. Чехи встречали нас цветами.

Вечером 9 мая нам зачитали приказ Верховного Главнокомандующего о присвоении нашей дивизии почетного наименования Берлинской и Пражской. Тут же мы получили задание немедленно ликвидировать вражескую группировку «Центр», отказавшуюся капитулировать. После весеннего паводка и дождей дорога была сильно размыта. Затрудняли передвижения крутые спуски, подъемы, склоны, повороты. Несмотря ни на что, расстояние от Праги до Пльзеня мы преодолели за 20 часов и вечером 10 мая вступили в бой, а на следующий день полностью уничтожили остатки вражеских войск».

КОЛІСНИЧЕНКО Іван Сидорович, с. Верхня Самара Близнюківського р-ну Харківської обл.

До війни служив у 47 прикордонному загоні.

Із черв. 1941: 297, 2, 409 сп, мол. сержант, артилерист протитанк. гармат; 258 сп 140 сд, навідник 45-мм гармат.

Ордени: Слави III ст., Червоної Зірки, медаль «За відвагу».

По війні працював у колгоспі «Червона Самара» Близнюківського р-ну Харківської обл.

Помер.

КОЛОКОЛОВ Михайло Олексійович, 1906, м. Гродно, Білорусь. Полковник, заст. ком. 8 гв. штурм. ад 69 ПА, Київський ВО.

У 1924 закінчив 3 класи при Дитячому будинку № 28, м. Санкт-Петербург, у 1927 – Ленінградську теоретичну школу, у 1928 – Борисоглєбську школу льотчиків, у 1942 – прискорений курс командного складу.

1930: участь у боротьбі з басмацтвом у Туркменії і Таджикистані, мол. льотчик.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

8.02.1942–9.05.1945: Брянський фр., 646 ап, ком. полку; Воронез. фр., 4 окр. навч.-тренув. ап, заст. ком. полку; 376 зміш. ап, ком. полку; 1-й Укр. фр., 10 навч.-тренув. абр.; 118 окр. коректув. розвід. полк; 621 штурм. ап, стажист ком. полку.

Ордени: Червоного Прапора (три), Вітчизняної війни I ст., медалі: «За взяття Берліна», «За визволення Праги», польська «За Одер, Ніссу і Балтику», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки.

У 1948 закінчив Вищі авіакурси сліпої і нічної підготовки, м. Тамбов. 27.04.1954 звільнений у запас. Працював зав. складу топокарт у Вовчанському навч.-тренув. центрі ДТСААФ.

Помер 1.05.2004 у м. Вовчанськ Харківської обл.

КОЛОМІЙЦЕВ Антон Васильович, 1920. Полковник у відставці. Інвалід війни.

Із перших днів війни і до переможного її завершення бився на фронті, брав участь у Харківській наступальній операції, коли визволили від фашистів смт Борова і взяли напрям на форсування Сіверського Дінця і визволення Харкова.

Антон Васильович відзначений орденами Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., Богдана Хмельницького, (20 медалями).

У Збройних силах Антон Васильович прослужив 18 років. Після виходу на пенсію викладав у вишах.

Прож. у м. Харків.

КОЛПАКОВ Микола Дмитрович, 1922, ст. Полянки, Татарстан, РФ. Полковник, керівник кафедри ВІРТА ім. Маршала Радянського Союзу Л. О. Говорова.

До війни навчався у СШ.

3.08.1942 – лют. 1943: Брянський, Сталінград. фр., 50 мбр 5 ТА, санінструктор медсанвзводу.

20 урядових нагород: 4 бойових ордени, 2 медалі, 14 ювілейних, 2 медалі за вислугу років.

Після війни служив у ВІРТА на посадах: слухач, викладач, керівник кафедри. Створив власну науково-дослідну лабораторію. Відкрив нові енерго-інформаційні носії з надсвітовими швидкостями – поляризаційні хвилі, які дали можливість з'ясувати природу та механізм гравітації.

Прож. у м. Харків.

КОЛЧИН Василь Семенович, 1917, с. Орловка Таловського р-ну Воронезької обл., РФ. Старшина надстрокової служби, старшина сап. роти 121 окр. інж. полку ЦО.

Працював трактористом, шофером у радгоспі ім. газети «Комуніст» Таловського р-ну.

Жовт. 1938 – берез. 1941: строкова служба у лавах ЧА.

23.06.1941 мобілізований до лав ЧА Лозівським РВК Харківської обл.

30.06.1941–18.01.1942, 1.01.1943–7.02.1943: 228 полк конвойних військ НКВС, стрілець, ком. відділення.

Медалі: «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» І ст.

Проходив службу у військах держбезпеки та внутрішніх справ. У 1965 звільнений у запас. Працював комендантом у Харківському електромеханічному технікумі транспортного будівництва, комірником у Харківському республіканському госпіталі МВС УРСР.

Помер 14.03.1982 у м. Харків.

КОМАР Іван Іванович, 1912, смт Котельва Котелевського р-ну Полтавської обл. Майор, нач. частини райвійськкомату. Інвалід війни.

У 1924 закінчив сільську школу у смт Котельва. Працював учнем чоботаря, згодом чоботарем у рідному селі, заготівельником на 2-й взуттєвій фабриці при ХТЗ, спілка «Шкірпостачзбут».

13.10.1941–17.09.1944: Захід. фр., 40 сп 78 сд, ком. мінроти; 18 сп 9 гв. сд, нач. штабу мін. б-ну; Ленінград., 3-й Прибалт. фр., 863 сп 196 сд, ком. мінроти. Отримав чотири осколкові поранення: у боях за с. Селіваниха, Московська обл., за м. Псков, поблизу с. Докти, Естонія, у р-ні с. Емза-Азу, Естонія.

Ордени: Олександра Невського, Вітчизняної війни І ст., медалі: «За оборону Ленінграда», «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

24.12.1954 звільнений у запас.

Помер 24.01.2009 у м. Чугуїв Харківської обл.

КОМЛЄВ Сидір Петрович, 1903, м. Харків. Гв. капітан, військком Тетюського РВК, Татарстан. Інвалід війни.

До 1918 навчався у Люботинському залізн. училищі Харківської обл. Працював на 4-му державному лісозаводі в смт Старий Мерчик Валківського р-ну.

Учасник Громадянської війни.

Очолював правління сільськогосподарського кредитного товариства Лозівського р-ну Харківської обл.

22.06.1941 – жовт. 1941: Військ. Рада Півд.-Захід. фр., уповноважений з особливих завдань. У жовт. 1942 закінчив курси «Выстрел». Жовт. 1942 – лют. 1943: Північ.-Захід. фр., 528 гв. сп 53 гв. сд, ком. роти, ком. сб. Був поранений у жовт. 1941 та у лют. 1943.

За вислугу років: орден Червоної Зірки.

У жовт. 1945 звільнений у запас. Працював на Харківському цегельному з-ді № 15, у в/ч 21732.

Помер 29.06.1990 у м. Харків.

КОММ Павло Леонтійович, 1913, м. Павлоград Дніпропетровської обл. Ст. технік-лейтенант, авіатехнік ланки 908 навч. ап ХВАУ штурманів 69 ПА.

Черв. 1934 – груд. 1935: об'єднана школа пілотів і авіатехніків Тсоавіахіму, м. Ульяновськ, за спеціальністю авіатехніка.

25.07.1941–10.12.1942: Півд.-Західд. фр., у складі Київської авіагрупи ЦПФ, авіатехнік. 10.12.1942–9.05.1945: 7 ап ЦПФ, 87 ап ЦПФ, 105 окр. гв. ап ЦПФ, авіатехнік.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

8.05.1958 звільнений у запас. Харківський з-д «Електроважмаш», інженер.

Помер 10.06.1992 у м. Харків.

КОМПАНІЄЦЬ Михайло Григорович, 1910, м. Новомосковськ Дніпропетровської обл. Інженер-підполковник, ст. викладач 70-ї військ. школи операторів радіотехнічних станцій ПСОЗ.

Працював електромонтером на Новомосковській міській електростанції. 1927–1930: студент Дніпропетровського електротехнікуму. 1930–1933: студент Київського ін-ту кінематографії.

У 1933 призваний до лав ЧА Київським МВК.

Січ. 1942–31.08.1943: Півд.-Західд., Сталінград., Дон. фр., політвідділ охорони військ НКВС фронтів, інструктор політвідділу. Центр. фр., 70 А, війська НКВС політвідділу, інженер-майор, інженер з кіно та радіо.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

У 1956 звільнений у запас. Працював редактором, ст. інженером на Харківській студії телебачення.

Помер 13.12.1993 у м. Харків.

КОНАРЕВ Григорій Васильович, 1904, смт Введенка Чугуївського р-ну Харківської обл. Майор. Інвалід війни.

Учасник Громадянської війни.

Закінчив Вище прикордонне кавалерійське училище в м. Мінськ, Білорусь. У роки НЕПу переведений цивільним на керівну посаду у підприємство громадського харчування. Працював директором тресту ресторанів громадського харчування у м. Харків.

20.12.1940 призваний до лав ЧА Харківським ОВК. Із 8.01.1941 – пом. начальника штабу полку.

На фронтах Другої світової війни з 22.06.1941. Закінчив школу штурманів у м. Балашов Саратовської обл.

8.08.1942: 1-й Укр. фр., 797 бомбард. ап, в/ч 53888, ст. лейтенант, штурман пікірувального бомбард. літака ПО-2. Брав участь у боях під Сталінградом та на Курській дузі. Війну закінчив у Берліні.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За бойові заслуги», «За визволення Праги», «За взяття Берліна», «За взяття Будапешта», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Отримав 16 подяк від Верховного Головнокомандувача.

У 1949 звільнений у запас за станом здоров'я. Працював завгоспом на комбінаті «Промбуд», м. Харків.

Помер 19.09.1980 у м. Харків. Похований: клад. № 13, м. Харків.

КОНДРАТЕНКО Василь Дмитрович, 1909, с. Орлівка (кол.) Дворічанського р-ну Харківської обл. Ст. лейтенант, пом. ком. з матеріально-технічного забезпечення 33 тб 36 А Забайкальського ВО. Інвалід війни.

У 1928 закінчив 7 класів Миколаївської НСШ Дворічанського р-ну, у 1936 – курси лейтенантів окр. Червонопрапорної Далекосхід. А.

12.11.1941 – трав. 1942: Західд. фр., 346 медсанбат 415 сд 63 А, ад'ютант ст. б-ну. Квіт. 1943 – лип. 1944: курси «Выстрел», курсант.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

2.08.1946 звільнений у запас. У 1953 закінчив дев'ятимісячні курси при Харківській партшколі. Працював зав. райбюро РАГСу, зав. сектора кадрів райвиконкому, директором райконтори «Заготживсировина», зав. торгівлі у сільпо, Дворічанський р-н Харківської обл.

Помер 6.01.2002 у смт Дворічна Харківської обл.

КОНДРАТЕНКО Євтихій Іванович, 1896, с. Замішево Новозибковського р-ну Брянської обл., РФ. Майор, пом. нач. артскладу.

Учасник Громадянської війни.

У 1918 добровільно став до лав ЧА.

Берез. 1943 – трав. 1944: 4-й Укр., 3-й Укр. фр., пом. нач. польового арм. артскладу 5 Уд. А.

Медаль «За бойові заслуги».

У 1945 звільнений у запас. Проживав у м. Балаклія.

Помер 27.05.1987 у м. Балаклія Харківської обл.

КОНИК Іван Андрійович, смт Орілька Лозівського р-ну Харківської обл. Гв. капітан, 172 сп 57 сд.

Учасник бойових дій на Правобережній Україні, Дністровському плацдармі, у Німеччині, Польщі, ком. взв. мін. бат.

Зі спогадів: «Гвардієць-мінометник Коник прийняв жорстокий бій на Зеєловських висотах. Шлях воїнам перекривали широкі мінні поля, ряди глибоких траншей з есесівцями, а також зариті в землю «тигри», «фердинанди» і артилерія. Із Зеєловських висот починалися околиці Берліна. Зав'язалися вуличні бої. Битва за Берлін надихала бійців радісним очікуванням Перемоги. І ось ми вже у самому ворожому логові. Наші міномети б'ють прицільним вогнем по рейхстагу. Ми наступаємо зі сторони Бранденбурзьких воріт, підтримуємо піхотинців. Фашисти забарикадували вулиці. У будинках обладнали бійниці. Зверху на наших солдат обрушилася злива куль. Із під'їздів прямою наводкою били гармати, з вікон стріляли фаустпатронщики. Але незважаючи на це, офіцер Коник і його мінометники виявляли мужність і стійкість. Десятки червоних прапорців різної величини і форми розгорнулися по всьому ланцюжку. Кожному хотілося, щоб саме його солдатський прапорець першим опинився на фашистському рейхстазі. Це був масовий героїзм. Не знайшлося б сили, здатної зупинити порив наших гвардійців. І ось настала довгоочікувана мить – на куполі рейхстагу замайорів червоний прапор!»

Ордени: Червоного Прапора (за участь у Берлінській операції), Вітчизняної війни II ст. (два), Богдана Хмельницького, медалі: «За відвагу», «За визволення Варшави», «За взяття Берліна». Отримав 9 подяк від Верховного Головнокомандувача. Трудові нагороди: орден «Знак Пошани».

Працював гол. агрономом, головою ветеранської організації Орільського цукрового з-ду.

КОНИК Микола Романович, 1925, Золочівський р-н Харківської обл. Інвалід війни.

У 1943 призваний до лав ЧА Золочівським РВК Харківської обл. Брав участь у боях на Ленінград., Прибалт. та ін. фр. у полковій розвідці. Був двічі поранений.

Нагороджений орденами Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалями «За відвагу», 20 ювілейними.

КОНИШЕВ Микола Васильович, 1909, Касимовський р-н Рязанської обл., РФ. Підполковник, пом. нач. штабу з мобілізаційної роботи 155 винищ. ад.

1937–1939: Московські школи № 10, № 584, комсорг ЦК ВЛКСМ.

16.07.1941–9.05.1945: 150 бап 125 винищ. ад, ст. інструктор пропаганди; 960 винищ. ап 125 винищ. ад, 826 винищ. ап 36 винищ. ад, ад'ютант ае.

Медаль «За оборону Москви». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1953 закінчив КУОС. 28.08.1956 звільнений у запас. Дніпропетровське АТП 03163, нач. відділу кадрів.

Помер 4.10.1990 у м. Харків.

КОНОВАЛЕНКО Олександр Павлович, 1923, с. Рудаєве Близнюківського р-ну Харківської обл. Лейтенант, ком. роти окр. арм. б-ну ПТР 68 А. Інвалід війни.

Лип. 1942 – верес. 1943: Півд., Сталінград. фр., окр. арм. б-н ПТР 57 А; Північ.-Захід., Захід. фр., окр. арм. б-н ПТР 68 А, ком. роти. У верес. 1943 був поранений, ЕГ у с. Вахруші Кіровської обл.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У черв. 1944 звільнений у запас. Працював у Близнюківському РК КП(б)У зав. сектора партобліку.

Помер 12.10.2006 у смт Близнюки Харківської обл.

КОНОВАЛОВ Григорій Іванович, 1925, Мамлютський р-н Північноказахстанської обл., Казахстан. Підполковник, нач. 1-го відділення – заст. Дергачівського райвійськкома Харківської обл.

9.08.1945–3.09.1945: 1-й Далекосхід. фр., 25 А Приморської групи військ, 214 арм. гарм. артбр, ком. взв.

Медаль «За перемогу над Японією». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» І ст.

У 1945 закінчив Смоленське артучилище, у 1964 – Харківський юридичний ін-т.

3.05.1974 звільнений у відставку. Управління Південної залізниці, нач. відділу ревізій.

Помер 2.12.1989.

КОНОНОВ Михайло Дмитрович, 1924, с. Бутово Бєлгородської обл., РФ.

У 1942 був вивезений до Німеччини. Звільнений у 1945 і призваний до лав ЧА, рядовий артп.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1950 демобілізований. Працював ковалем на радіоз-ді «Фотон».

Помер у 1997 у м. Харків.

КОНЧИН Георгій Євдокимович, 1922, м. Мінусінськ Красноярського краю, РФ. Підполковник, нач. командного пункту Харківської див. ППО.

У 1938 закінчив 7 класів Батумської СШ. Працював інструктором-авіамоделістом на Батумській ДТС. Лип. 1938 – груд. 1939: курсант Батумського аероклубу. 1939–1940: зав. тех. складу Батумського аероклубу, згодом – кіномеханік у м. Батумі, Грузія.

9.12.1941–9.05.1945: Крим., Схід., Півд., Півд.-Захід. фр. ППО, 268 винищ. ап, ком. ланки, заст. ком. ескадрильї. 2.04.1942 тяжко поранений у боях поблизу м. Керч, Крим.

Орден Червоного Прапора, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки (два), медаль «За бойові заслуги».

15.09.1960 звільнений у запас. Працював ст. інженером, техніком у військовому представництві № 1581, ст. техніком-технологом на з-ді ім. Малишева, м. Харків.

Помер 31.05.1983 у м. Харків.

КОНЮХОВ Семен Іванович, 1897, Орловська обл., РФ. Рядовий сп. Інвалід війни.

До війни проживав у с. Скиртяне Сахновщинського р-ну Харківської обл. Працював у колгоспі.

У 1941 призваний до лав ЧА Сахновщинським РВК Харківської обл.

Брав участь у боях за визволення Харківщини. У 1943 був тяжко поранений в ногу під м. Харків. За станом здоров'я комісований.

Після війни працював теслярем у рідному селі.

Помер у 1975 в с. Новошандрівка Павлоградського р-ну Дніпропетровської обл.

КОПІН Олександр Степанович, 1915, с. Тараканово Московської обл., РФ. Капі-

тан, заст. ком. б-ну з політчастини 396 сп 135 сд. Інвалід війни.

17.10.1941 був призваний до лав ЧА Ленінським РВК м. Москва.

1941–1942: слухач Івановського військ.-політичного училища.

Трав. 1942 – січ. 1944: Калінінський, 1-й Укр. фр., 396 сп, парторг, заст. ком. б-ну з політчастини. У 1944 був поранений, лікувався у шпиталі.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

23.07.1952 звільнений у запас.

Помер 11.05.1984 у м. Харків.

КОРДУБ Віктор Романович, 1927, м. Харків.

До війни закінчив 8 класів СШ № 134.

У серп. 1943 добровільно став до лав ЧА. Рядовий, сп, 57 А. Під час боїв на тер. Полтавської обл. у верес. 1943 був тяжко поранений і контужений. Після лікування у госпіталі продовжив службу в інж.-буд. б-ні в/ч Харківського гарнізону.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У трав.1945 демобілізований за станом здоров'я. По війні працював на ХТЗ, пізніше на з-ді «Комунар», слюсар.

Помер у 1950. Похований: вул. Шевченка (Журавлівське клад.), м. Харків.

КОРДУБ Роман Олексійович, 1900, м. Харків.

Закінчив 4 класи.

1920–1922: строкова служба у лавах РСЧА. Після демобілізації працював директором магазину Коопторгу.

У черв. 1941 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків. Рядовий, стрілець, : 6 А Півд.-Захід. фр. Учасник боїв за м. Харків. У трав. 1942 потрапив у полон на тер. Харківської обл. Згодом йому вдалося втекти з полону. У серп. 1943 повторно призваний Київським РВК м. Харків. Війну закінчив у Берліні на посаді пом. нач. складу, штаб 1-го Білорус. фр.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У черв. 1945 демобілізований. По війні працював охоронником в УФТІ, м. Харків.

Помер у 1951. Похований: вул. Шевченка, Журавлівське клад., м. Харків.

КОРДЮК Андрій Іларіонович, 1906, м. Борзна Чернігівської обл. Полковник.

У 1931 закінчив Київську артшколу, у 1941 – Військ. академію ім. Фрунзе.

22.06.1941–9.05.1945: Півд.-Захід. фр., 15 сд 18 мк, пом. нач. штабу артилерії. Брянський фр., 203 артп 15 сд, ком. полку. Волхов., Брянський, Воронез., 1-й Укр. фр., 37 артбр, 50 гауб. артбр 17 артд РГК. 8.09.1943 тяжко поранений.

Ордени: Червоної Зірки (три), Червоного Прапора (два), Вітчизняної війни I ст., медаль «За бойові заслуги».

У 1957 звільнений у запас. Працював у Орджонікідзевському РК КПУ м. Харків, у Орджонікідзевському райхарчоторзі.

Помер 21.02.1986 у м. Харків.

КОРНЄЄВ Іван Миколайович, 1923, с. Кочури Милославського р-ну Рязанської обл., РФ. Гв. мол. лейтенант, ком. стр. взв. Інвалід війни.

4.11.1941 призваний до лав ЧА Красногвардійським РВК, м. Ленінград.

Листоп. 1941 – 1942: Ленінград. фр., 265 окр. артд-н 70 сд, рядовий. У 1942 був поранений, ЕГ № 101. 68 сп, санінструктор. У трав. 1943 закінчив курси мол. лейтенантів, Ленінград. фр., 131 гв. сп 45 гв. сд, ком. стр. взв. У 1944 вдруге поранений, ЕГ № 943, на лікуванні.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

15.02.1950 звільнений у запас. Працював конструктором на 8-му ДПЗ, м. Харків.

Помер 2.04.2005 у м. Харків.

КОРНІЄНКО Максим Григорович, 1901, х. Пальки (кол.) Стовбино-Долинської сільради Новосанжарського р-ну

Полтавської обл. Підполковник, ст. інструктор з оргпартроботи політвідділу будівельного управління Прикарпатського ВО.

У 1932 закінчив Харківський планово-економічний ін-т споживчої кооперації.

1.03.1942–9.05.1945: Західний., Сталінград., Півд.-Західн., 3-й Укр. фр., польовий арм. інтендант. склад № 2291, 62 А (8 гв. А), військком складу, заст. нач. складу з політчастини. 3-й Укр., 1-й Білорус. фр., інструктор політвідділу тилових частин 8 гв. А.

Ордени: Червоної Зірки (два), Вітчизняної війни II ст., Червоного Прапора, медалі: «За бойові заслуги» (дві), «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», польська «Медаль за Варшаву 1939–1945 рр.».

До 1950 перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині. У 1954 звільнений у запас. Працював економістом у Харківському обласному управлінні торгівлі.

Помер 2.06.1986 у м. Харків.

КОРНІЛОВ Іван Володимирович, 1907.

29.07.1941–9.05.1945: 153 тп 129 тбр, 258 автополк, рядовий, водій.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За бойові заслуги».

КОРОВІН Григорій Захарович, 1914, с. Обільне Сарпинського р-ну, Калмикія, РФ. Капітан інтендант. служби, нач. фінзабезпечення б-ну.

У 1936 призваний до лав ЧА Завитинським РВК Ростовської обл. У 1940 закінчив курси мол. військтехніків у м. Харків.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

12.12.1943–29.04.1944: 2-й Укр. фр., 549 бао 85 раб 5 ПА, ком. стр. взв.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1945 закінчив КУОС інтендант. служби. У 1957 звільнений у запас. Працював термістом на моторобудівному з-ді «Серп і Молот», диспетчером на Харківському з-ді «Електробритва».

Помер 3.09.2003 у м. Харків.

КОРОЛЬОВ Микола Дмитрович, 1901, м. Мантурово Костромської обл., РФ. Майор, заст. ком. з тех. частини 73 гв. мехполку.

22.06.1941–9.05.1945: Західн., Калінінський, 2-й Укр., 1-й Білорус. фр., 109 окр. рем. відновн. б-н, ком. роти; 1 Красноградський мк 2 гв. ТА, пом. нач. техвідділу, заст. ком. з техчастини.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

23.11.1946 звільнений у запас через хворобу. Працював ст. науковим співробітником Всесоюзного НДІ машинобудування.

Помер 16.05.1994 у м. Харків.

КОРОЛЬОВ Михайло Олексійович, 1918, Сакмарський р-н Оренбурзької обл., РФ. Полковник.

31.07.1941–19.09.1943: Півд. фр., 138 кп, ком. кулемет. взв. Із 1944: 2-й Укр. фр., 133 кп, пом. нач. штабу полку. Після поранення у 1944 перебував на лікуванні у ЕГ № 998.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки (два), медалі: «За відвагу», «За оборону Кавказу», «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1972 звільнений у запас. Працював викладачем ХДУ.

Помер 6.03.1989 у м. Харків.

КОРОЛЬОВ Олександр Петрович, 1920, с. Дуплятський Новоніколаєвського р-ну Волгоградської обл., РФ. Підполковник, нач. зв'язку 88 гв. тп 86 гв. сд.

У 1940 закінчив Харківське військ. училище зв'язку за спеціальністю ком. взв. зв'язку.

31.01.1940–13.03.1940: учасник радянсько-фінляндської війни у складі 659 сп 155 сд, ком. радіовзводу.

22.06.1941–28.06.1942: Захід., Півд.-Захід., фр., 155 сд, 75 сд, ком. взв. зв'язку. 28.06.1942 поранений у боях за ст. Прохоровка, Курська обл. Серп. 1942–11.05.1945: Воронез., 1-й Укр. фр., 4 гв. окр. б-н зв'язку 5 гв. тк, нач. штабу б-ну. 9.08.1945–3.09.1945: Забайкал. фр., 5 гв. тк 6 ТА, нач. штабу б-ну.

Ордени: Червоної Зірки (два), Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., медалі: «За взяття Будапешта», «За взяття Відня» , «За визволення Праги», «За перемогу над Японією».

18.07.1953 звільнений у відставку.

Помер 11.01.1990 у м. Вовчанськ Харківської обл.

КОРОЛЬОВ Степан Євграфович, 1923, с. Обутки Макушинського р-ну Курганської обл., РФ. Мол. лейтенант, ком. взв. управління батареї 412 артп 168 сд.

2.02.1942 призваний до лав ЧА Могочинським РВК Читинської обл. У верес. 1942 закінчив Забайкальське мінометно-кулеметне училище.

Верес. 1942 – берез. 1945: Сталінград. фр., 97 окр. сбр, навідник 45-мм гармати. Степ. фр., 1032 артп 107 сд, ком. гармати. У січ. 1944 був поранений, ЕГ № 5916, м. Уфа, Башкортостан. 2-й Прибалт. фр., 412 артп 168 сд, ком. взв. батареї. У берез. 1945 вдруге поранений, ЕГ № 2822, м. Нижній Новгород, на лікуванні.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

14.01.1946 звільнений у запас. У 1949 закінчив дворічну школу з підготовки керівних кадрів колгоспів.

Помер 1.01.1981 у м. Люботин Харківської обл.

КОРОТКОВА Лідія Леонтіївна, 1920, сел. Прохоровка Бєлгородської обл., РФ.

До війни закінчила медичне училище.

У 1941 призвана до лав ЧА Скороднянським (кол.) РВК Курської обл. Воронез. фр., санітарний мед. поїзд, медсестра ЕГ, мол. лейтенант медслужби.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні.

У 1946 демобілізована. Після війни прож. у м. Харків. Працювала медсестрою у дитячій поліклініці.

Померла у черв. 2010. Похована: м. Зміїв Харківської обл.

КОРОТУН Михайло Данилович, 1917, с. Соф'є-Кіндратівка Донецької обл. Підполковник, пом. командира з вогневої і тактичної підготовки 139 гв. винищ. ап 28 винищ. ад 42 ПА, Бакинський ВО.

У 1934 закінчив 8 класів Єнакіївської СШ. 1935–1936: електрик у Соф'є-Кіндратівській селищній раді. У 1939 закінчив аероклуб Тсоавіахіму, м. Орджонікідзе (нині Єнакієве) Донецької обл., у січ. 1941 – Херсонську авіаційну військову школу пілотів за спеціальністю льотчика-винищувача.

Жовт. 1941 – черв. 1942: Півд. фр., 356 швидкісний бап, 271 винищ. ап, пілот.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

28.09.1957 звільнений у запас. Працював контролером, контрольним майстром на ДП «Харківський машинобудівний з-д «ФЕД».

Помер 1.08.1992 у м. Харків.

КОРОТЧАЄВ Лев Львович, 1923, смт Сатанів Городоцького р-ну Хмельницької обл. Капітан, ком. ескадрильї 892 гв. винищ. ап 4 ВМФ.

У 1940 закінчив 7 класів НСШ, м. Самарканд, Узбекистан, у 1941 – Армавірську авіашколу пілотів, Краснодарський край, РФ.

20.10.1944–2.04.1945: 1-й Укр. фр., 89 гв. винищ. ап, льотчик.

Орден Слави III ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній

війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У листоп. 1945 закінчив Вищу офіцерську школу повітряного бою, м. Люберці Московської обл., за спеціальністю льотчика-винищувача. Працював інженером, інженером-конструктором ВНДІЕлектроапарат.

Помер 1.02.2001 у м. Харків.

КОРСУНСЬКИЙ Олександр Михайлович, 1924, м. Кіровоград. Майор адмінслужби, секретар парторганізації 840 окр. б-ну аеродром.-тех. постачання ап 18 гв. військ.-транспорт. ад.

14.08.1942 призваний до лав ЧА Куйбишевським РВК м. Омськ, РФ.

15.03.1944–9.05.1945: Білорус., 2-й Білорус. фр., 81 сан.-епід. загін, фельдшер; 717 сп 170 сд, нач. аптеки. У 1944 легко поранений у р-ні Бобруйського котла (Могильовська обл., Білорусь). У 1944 закінчив Ленінградське військ. медучилище ім. Щорса.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги» (дві), «За взяття Кенігсберга». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» II ст., «За бездоганну службу» I ст.

6.01.1971 звільнений у запас.

Помер 28.11.1993 у м. Харків.

КОРТИКОВА Олена, 1924, м. Омськ, РФ. Мол. сержант.

До війни закінчила 10 класів СШ.

У 1942 призвана до лав ЧА, 57 окр. розвідб-н, 40 кулеметний полк, рядовий. Бойове хрещення прийняла у боях за Сталінград. Брала участь у визволенні Румунії, взятті Будапешта. Перемогу зустріла у Відні. Зі спогадів: «Наш бронепоїзд, на відкритих платформах якого були встановлені турельні кулемети та зенітні гармати, пройшов із боями тисячі кілометрів. Ми прикривали наземні війська від нальотів ворожої авіації. Особливо запам'ятався мені жаркий бій на Донбасі в районі с. Кіндратівка. Ворог міцно закріпився в дотах, засів у дзотах, підготував до кругової оборони кожну висотку. Та нестримний рух вперед наших воїнів ніщо не могло зупинити. Піхота і танки буквально прогризали ворожу оборону, несли при цьому відчутні втрати. Фашисти ввели в бій цілі армади бомбардувальників. Наш бронепоїзд зустрів стерв'ятників шквальним вогнем кулеметів, зеніток. Ворожі літаки так і не змогли пробитися на виручку своїм піхотинцям. Наші війська взяли Кіндратівку і рушили далі на захід».

Після демобілізації Кортикова повернулася у рідні місця. Згодом одружилася із стрільцем-радистом Олексієм Пащенком і разом переїхали до сел. Першотравневе Зміївського р-ну Харківської обл.

КОСАРЕВ Павло Олександрович, 1913, с. Косарі Даровського р-ну Кіровської обл., РФ. Підполковник техслужби, викладач Київського військ. авіац.-тех. училища.

У 1932 закінчив Горьковський (нині м. Нижній Новгород) хім. технікум, у 1933 – 3-тю військ. школу авіатехніків у м. Перм.

Учасник боїв поблизу оз. Хасан у 1939.

22.06.1941–9.05.1945: Півд.-Захід. фр., 132 ап 12 абр, ст. технік ае. Сталінград. фр., 714 ап 8 ПА, ст. інженер ап. Центр., 1-й Білорус. фр., 901 ап (45 гв. бап) 16 ПА, інженер-капітан, ст. інженер ап.

Ордени: Червоної Зірки (два), Вітчизняної війни II ст. (два), медалі: «За оборону Сталінграда», «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1955 звільнений у запас. Понад 20 років пропрацював на різних посадах в об'єднанні матеріально-технічного постачання «Авіатехпостач», м. Москва.

Помер 26.12.1989 у м. Харків.

КОСЕНКО Микола Васильович, 1918, с. Петропавлівка Богодухівського р-ну Харківської обл. Капітан, ком. стр. роти 322 мсп 31 тд 8 ТА, Прикарпатський ВО.

Лип. 1937 – жовт. 1938: учень з обробки дюралі на Харківському авіаційному з-ді № 135. У 1939 закінчив 9 класів СШ № 17, м. Ленінград, у 1942 – курси мол. лейтенантів.

1.09.1941–23.01.1942: Півд.-Захід. фр., 321 сп 15 сд, пом. ком. взв.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги» (дві).

У 1951 закінчив КУОС Прикарпатського ВО.

11.01.1960 звільнений у запас. Працював нач. АГЧ на електроапаратному з-ді, м. Харків.

Помер 1.01.2005 у м. Харків.

КОСИЛОВ Микола Павлович, 1922, с. Устя Батуринського (кол.), нині Ярцевського р-ну Смоленської обл., РФ. Підполковник-інженер, заст. ст. військового представника Головного управління ракетного озброєння.

У 1941 закінчив Батуринську СШ.

2.09.1941–9.05.1945: Захід., 1-й Укр. фр., 16 прикордонний полк НКВС, рядовий, ком. відділення; заст. нач. застави. 5.05.1944–7.09.1944: 1-й Укр. фр., курси мол. лейтенантів, курсант.

Медалі: «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» II ст.

У 1958 закінчив Ленінградську військ.-повітряну інж. академію ім. Можайського.

11.08.1972 звільнений у запас.

Помер 1.10.2006 у м. Харків.

КОСИНОВ Кузьма Семенович, 1917, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

Закінчив 7 класів.

Учасник оборони Кавказу.

Медалі: «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», Жукова.

Працював на Харківському вагоноремонтному з-ді, слюсарем на Харківському з-ді «Гідропривід».

КОСИЧЕНКОВ Петро Миколайович, 1916, с. Бутирки Липецької обл., РФ. Старшина надстрокової служби, ком. будівельного взв. 536 військ.-буд. загону, Будівельне управління Київського ВО.

Із 1931 працював столяром у с. Ламське Липецької обл. У 1933 закінчив 6 класів Бутирської НСШ.

Січ. 1942 – берез. 1945: Захід. фр., 254 сп 2 Московської сд, рядовий. Калінінський фр., 37 прикордонний полк з охорони тилу діючої армії військ НКВС, ком. відділення. 22.02.1942 був поранений у р-ні м. Стара Руса Новгородської обл.

Орден Слави III ст., медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

31.12.1966 звільнений у запас. Працював заст. директора з господарської частини у СШ № 82, агентом з постачання у НДІ гігієни, інспектором протипожежної профілактики в управлінні з експлуатації будинків облвиконкому, зав. господарства в Українському політехнічному ін-ті, м. Харків.

Помер 5.10.1995 у м. Харків.

КОСТЕНКО Петро Матвійович, 1924, х. Колесников Вейдельовського р-ну Воронезької (нині Бєлгородської) обл., РФ. Підполковник, заст. нач. з політчастини в/ч 52882 Закавказького ВО.

У 1940 закінчив 10 класів СШ у м. Зугдіді, Грузія. Працював пом. кіномеханіка, кіномеханіком у Нарозенському чайрадгоспі. У 1942 закінчив Махачкалинське піхотне училище, Дагестан, РФ, за спеціальністю мінометника (прискорений курс).

15.12.1942–9.05.1945: Закавказ. фр., 1179 сп 347 сд 44 А, ком. взв. 82-мм мінометів. 17.08.1943 був поранений у боях на р. Міус, лікувався у шпиталі № 16017, м. Ростов. 4-й Укр., 1-й Прибалт. фр., 1179 сп 347 сд 51 А, ком. стр. взв. 120-мм

мінометів. Із бойової характеристики: «У боях за визволення Криму і Прибалтики виявив себе мужнім, хоробрим офіцером. Тактично підготовлений, добре орієнтується на місцевості і по карті... Під час табірних навчань готує особовий склад у дусі відданості. Вимогливий до себе, фізично здоровий і витривалий...».

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» II ст.

У 1949 закінчив курси удосконалення офіцерів, Уральський ВО, у 1956 – Центральні курси офіцерів-пропагандистів, у 1957 – дворічні Центральні курси політскладу ім. Ф. Енгельса. 22.05.1974 звільнений у запас. Працював заст. нач. відділу Азербайджанського республіканського управління, ст. інспектором Міністерства охорони здоров'я, м. Баку, Азербайджан.

Помер 2.12.1998 у смт Пісочин Харківського р-ну Харківської обл.

КОСТИКОВ Григорій Герасимович, 1906, с. Чиганак Аркадацького р-ну Саратовської обл., РФ. Майор, ст. офіцер з оперативних питань військової комендатури р-ну Бауцен, округ Бауцен, Саксонія (кол. королівство, федеральна земля Німеччини).

У 1929 закінчив піхотну школу (1 рік), у 1933 – Ташкентську школу артилеристів, Узбекистан, у 1934 – 9-ту Харківську школу льотчиків-спостерігачів.

29.08.1931–20.10.1931: брав участь у ліквідації басмацтва.

14.06.1942–9.05.1945: Воронез. фр., 827 винищ. ап ППО. Москов. фр., 652 винищ. ап особливого призначення. Закавказ. фр., 829 винищ. ап. 1-й Білорус. фр., 176 винищ. ап 283 винищ. ад 13 винищ. ак 16 ПА, заст. нач. штабу з оперативної розвідчастини.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

3.04.1948 звільнений у запас через хворобу.

Помер 23.08.1970 у м. Харків.

КОСТИНСЬКИЙ Петро Ісайович, 1906, с. Норинськ Овруцького р-ну Житомирської обл. Полковник інтендант. служби, заст. нач. з матеріально-технічного забезпечення в/ч 61798, м. Балаклія Харківської обл.

У 1928 призваний до лав ЧА на строкову службу.

У 1934 закінчив 2 курси будівельного ін-ту. Працював директором зернотресту, управляючим у Головнафтопостач, м. Дніпропетровськ.

23.06.1941 мобілізований до лав ЧА.

5.08.1941–25.05.1943: Півд. фр., 805 артп 230 сд 12 А; 374 артп 12 А, нач. обозно-речового постачання полку. Закавказ. фр., фронтовий польовий арт. склад, капітан інтендант. служби, пом. нач. складу з АГЧ.

Медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

У 1961 звільнений у запас.

Помер 19.08.1988 у м. Київ.

КОСТІН Іван Кузьмич, 1927, с. Стара Сахча Мелекеського р-ну Ульяновської обл., РФ. (За ін. відомостями народився у с. Першотравневе Красноградського р-ну Харківської обл.). Інвалід війни.

Закінчив 7 класів.

У січ. 1945 призваний до лав ЧА Малокандалинським (кол.) РВК Ульяновської обл., 2-й Укр. фр., 83 сп, рядовий. Під час бою був поранений та контужений.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., «За мужність», медалі: Жукова, ювілейні.

По війні: Харківське управління бурових робіт «Шебелинка».

Прож. у с. Наталине Красноградського р-ну Харківської обл.

КОТЕНКО Матвій Якович, 1910, смт Козача Лопань Дергачівського р-ну Харківської обл.

До лав ЧА призваний Дзержинським РВК м. Харків.

Учасник Другої світової війни: 1666 вптап, ком. радіовідділення; 5 бат., рядовий, нач. радіостанції батареї; 4-й Укр. фр., 1666 самохідний артп 67 ск, сержант, ст. радист. Учасник оборони Києва.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За відвагу», «За бойові заслуги».

Працював пічником у будівельно-монтажному управлінні.

Помер у 1996 у м. Харків.

КОТЛЯР Арон Григорович, 1924, м. Старокостянтинів Хмельницької обл. Підполковник, нач. медслужби, 37 військ.-транспортний ап 6 гв. ад. Інвалід війни.

У 1941 закінчив 10 класів Старокостянтинівської СШ.

У черв. 1941 добровільно вступив до лав ЧА через Старокостянтинівський РВК Хмельницької обл.

4.07.1941–9.05.1945: 1-й Укр. фр., навч. б-н зв'язку, 175 сд 28 А, ст. радист. Сталінград. фр., 52 сбр, ст. телефоніст. 4-й Укр. фр., 6 полк зв'язку 28 А, телефоніст.

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медалі «За бездоганну службу» II ст., «За бойові заслуги».

У 1951 закінчив Оренбурзький мед-інститут. 29.12.1979 звільнений у запас. Працював лікарем-невропатологом Харківської міської поліклініки № 3, Фрунзенський райвідділ охорони здоров'я.

Помер 11.08.1992 у м. Харків.

КОТЛЯР Іван Олександрович, 1926.

У 1943 сімнадцятирічним юнаком добровільно став до лав ЧА. Воював у складі 1-го Білорус. фр., 1-го Красноградського механізованого корпусу. Визволяв Україну, Білорусь, Польщу. День Перемоги зустрів у Берліні.

Нагороджений бойовими орденами і медалями.

КОТЛЯР Пилип Федорович, 1913, м. Харків, Велика Данилівка. Капітан адмін.-тех. служби, нач. відділу зберігання витратних матеріалів та аеродромного обладнання військ. складу № 3836.

1930–1935: працював робітником-комірником на Харківському авіазаводі № 135.

У листоп. 1935 призваний до лав ЧА Харківським МВК.

Закінчив школу мол. авіаспеціалістів.

У роки Другої світової війни служив у складі 15, 10 ПА.

Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: 2-й Далекосхід. фр., 608 бао, 52 раб 10 ПА, технік-лейтенант, пом. нач. відділу з техпостачання.

Медаль «За перемогу над Японією». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

По війні проходив службу у Далекосхідному та Прибалтійському ВО. У листоп. 1953 звільнений у запас. Працював нач. караулу на заводах п/с № 201, 231, авіаційному з-ді, м. Харків

Помер 29.01.2000 у м. Харків.

КОТЛЯР Федір Тимофійович, 1915, Харків, Велика Данилівка. Майор техслужби, нач. авіац.-тех. озброєння авіац.-тех. бази.

Закінчив ФЗУ з-ду ім. Леніна в м. Харків, де після закінчення і працював. У 1935 призваний до лав ЧА Харківським МВК.

23.06.1941–9.05.1945: Захід., 2-й Білорус. фр., 245 бао, 20 раб 1 ПА (потім 4 ПА), капітан адмін. служби, нач. відділення бойового постачання.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Москви», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», китайська «Китайсько-Радянська дружба».

У 1956 звільнений у запас. Із 1961 працював механіком у Харківському авіаційному ін-ті.

Помер у м. Харків.

КОТЛЯРОВ Василь Іванович, 1915, с. Суха Кам'янка Ізюмського р-ну Харківської обл.

У 1939 призваний до лав ЧА. Війну розпочав мол. політруком, закінчив у званні лейтенанта. Зі спогадів: «Я участвовал в боях за Витебск, Ярцево, Вязьму, Москву, Сухиничи, Ельню, Серпухов. Особенно запомнились 15 и 16 августа 1942 г., когда я, политрук роты, с группой бойцов и медсестрой на трех машинах ворвались в с. Дубино и разблокировали дорогу, по которой должны были поступать боевая техника и резервы 33-й армии. В этом бою я был тяжело ранен, но боевой приказ мы выполнили. Вторым памятным событием стал день 31 декабря 1943 г., когда в Президиуме Верховного Совета СССР мне вручили орден Красного Знамени. В зале присутствовали 200 солдат и офицеров, которые форсировали Днепр и освобождали Киев. Запомнились и события, связанные с боями под селом Соколово на родной Харьковщине.

Вместе с другими воинами я принимал участие в боях за г. Дрезден и спасении Дрезденской картинной галереи. Найденные в разных местах картины были большей частью повреждены и отправлены на реставрацию в Москву. Когда же картины были отреставрированы и их решили возвратить Германии, по всей стране начали разыскивать Перевозчикова, который возглавлял поиски картин в Германии. И нашли его в ...Зачепиловке Харьковской обл. В его розыске и сопровождении в Москву довелось принимать участие и мне».

Ордени: Червоного Прапора, Вітчизняної війни I ст., медалі.

КОТЛЯРОВ Дмитро Опанасович, 1913, м. Ізюм Харківської обл. Мол. лейтенант, ком. стр. взв.

1929–1935: працював котельником на Ізюмському паровозоремонтному з-ді.

Жовт. 1935 – жовт. 1937: строкова служба у лавах ЧА. Працював зв'язківцем у 2-й пожежній команді 1-го Красноліманського загону.

У верес. 1941 мобілізований на фронт.

Верес. 1941 – серп. 1942: Калінінський фр., 403 сп 332 сд, ком. взв. У серп. 1942 тяжко поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 2843, м. Балахна Горьковської (нині Нижньогородської) обл. У черв. 1944 закінчив курси мол. лейтенантів у м. Москва. Листоп. 1944 – квіт. 1945: 1-й Білорус. фр., 216 сп 79 сд, ком. стр. взв. 17.04.1945 вдруге тяжко поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 1727, м. Познань, Польща.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У верес. 1945 звільнений у запас. Працював лінійним робітником на Ізюмському лінійно-тех. вузлі, охоронцем позавідомчої охорони Ізюмського міськвідділу міліції, кочегаром у Ізюмській СШ № 2.

Помер 27.12.1993 у м. Ізюм Харківської обл.

КОХАНОВ Микола Сергійович, 1906, м. Астрахань, РФ. Підполковник, заст. ком. артбр.

У 1933 закінчив Харківський автодорожній технікум. У 1935 закінчив курси командного складу тех. військ у м. Харків.

22.06.1941–15.08.1942: Північ.-Західний фр., 2 автомайстерня, нач. цеху. 10.12.1942–20.10.1943: Центр. фр., 210 мінп, пом. ком. полку з техчастини. 20.10.1943–9.05.1945: 1-й Білорус. фр., 210 мінп, пом. ком. полку з техчастини.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., медалі: «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

До листоп. 1947 перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині.

Помер 5.04.1988 у м. Харків.

КОЧЕРГІН Василь Порфирійович, 1919, с. Берегове, Краснодарський край, РФ. Капітан, нач. цеху з ремонту літаків

військ. авіарем. майстерні Харківського військ. авіаучилища штурманів, 69 ПА.

У 1936 закінчив 8 класів СШ № 22, м. Красноярськ, у 1938 – 1-й курс технікуму зв'язку, м. Новосибірськ, у 1940 – Іркутське військ. авіаучилище техніків.

22.06.1941–9.05.1945: Північ.-Захід., Захід., Брянський, Центр., Білорус. фр., 54 бап, авіатехнік мол., авіатехнік ст., авіатехнік ланки.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Москви», «За взяття Берліна», «За визволення Варшави», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» І ст.

29.08.1960 звільнений у запас. Працював робітником, техніком у Харківському військ. авіаучилищі льотчиків.

Помер 5.11.1985 у м. Харків.

КОЧЕРОВ Яків Хомич, 1921, с. Октябрське Рильського р-ну Курської обл., РФ. Полковник, ст. викладач військ. кафедри Єкатеринбурзького гірничого ін-ту.

Серп. 1939 – черв. 1941: Київське Червонопрапорне арт. училище ім. С. М. Кірова.

22.06.1941–9.05.1945: Півд.-Захід., фр., 655 артп 212 сд, ком. взв.; 292 аеродромно-тех. рота 415 бао, ком. взв.; 1187 вптап 25 вптабр.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Сталінграда», «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

29.12.1971 звільнений у запас. АТП 20666, м. Харків, інженер.

Помер 14.09.1990.

КОЧЕТОВ Іван Дмитрович, 1920, с. Головеньки Щокинського р-ну Тульської обл., РФ. Майор, заст. нач. штабу полку.

У 1933 закінчив ФЗУ, м. Тула. Працював слюсарем на Тульському збройовому з-ді.

У 1940 призваний до лав ЧА Привокзальним РВК м. Тула.

У 1942 закінчив Чернігівську військ. авіашколу пілотів, у 1943 – навчально-тренувальний центр винищ. авіації ППО, м. Пенза.

15.07.1943–31.12.1944: 961 винищ. ап 10 Ростовської винищ. ад, льотчик ст.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У 1962 звільнений у запас. Працював оперативним черговим у штабі ЦО Харківської обл., нач. штабу ЦО, нач. відділу кадрів кондитерської фабрики «Жовтень», інженером ВО «Комунар».

Помер 20.06.1982 у м. Харків.

КОЧИНАШВІЛІ Леван Георгійович, 1910, м. Тбілісі, Грузія. Інженер-підполковник, ст. офіцер автотракторної служби, 4 А Закавказького ВО.

У 1932 закінчив Тбіліський політехнічний ін-т, механічний факультет, у 1933 – КУКС запасу при школі ім. Фрунзе, м. Ленінград, відділення військових сполучень. Із 1932 працював інженером-механіком у Свердловському проектному ін-ті «Главгипромаш», на паперовому комбінаті, м. Зугдіді, Грузія.

14.03.1942–9.05.1945: Калінінський фр., 794 окр. атб, ком. взв., інженер з ремонту і постачання б-ну 41 А, пом. нач. автовідділу з евакуації. Степ., 2-й Укр. фр., 27 зеніт. артд РГК, нач. автотракторного постачання, нач. авторемонтних майстерень і пом. нач. техчастини див.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни ІІ ст., медалі: «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» ІІ ст.

31.01.1961 звільнений у запас. Працював інженером, заст. начальника відділу Тбіліського проектно-технологічного НДІ машинобудування і електротехніки.

Помер 22.03.1974 у м. Тбілісі, Грузія.

КОЧКО Хома Андрійович, 1906, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

29.06.1941 призваний до лав ЧА Харківським РВК Харківської обл.

Із 20.09.1941: Півд.-Захід. фр., 689 сп 411 сд 6 А, сержант, ком. стр. взв. 29.11.1941 під час боїв за с. Червоний Донець Ізюмського р-ну Харківської обл. був тяжко поранений.

Орден Вітчизняної війни I ст., медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За бойові заслуги».

КОШУЛЬКО Володимир Платонович, Лозівський р-н Харківської обл.

Бойовий шлях Володимира Кошулька, якому тоді ще не виповнилося й сімнадцяти, розпочався у верес. 1943 після звільнення Лозівщини від німецько-фашистських загарбників. Хлопця направили на навчання в запасний артп, де він здобув військову спеціальність навідника зенітної гармати, а потім для подальшого проходження служби перевели в один з підрозділів резерву Головного командування 3-го Укр. фр. Перше бойове хрещення молодий боєць прийняв на залізничній станції Апостолове під Нікополем, де зенітники охороняли наші передові позиції та важливі об'єкти від авіації противника. Потім шлях проліг на Одесу, на р. Дністер. Важко довелося артилеристам в бою на Дністровському плацдармі поблизу м. Дубоссари, де обслуги зенітних гармат охороняли переправу наших військ через повноводну ріку. Противник намагався її розбомбити, і над нею безперервно кружляли його літаки. А коли це не вдалося, німці вирішили захопити переправу. В атаку пішла німецька піхота, сунули танки. Зенітники стали громити наземні цілі. Ворога було відбито. Румунія, Болгарія, Угорщина, Югославія – скрізь ступала нога воїна-визволителя. Про ті бойові дії нагадують воїну медалі «За визволення Бєлграда», «За бойові заслуги».

Після демобілізації влаштувався на роботу у воєнізовану охорону на ст. Лозова. Нагороджений ветеран дев'ятьма урядовими нагородами.

КОЩЕЄВ Іван Єгорович, 1907, смт Великий Бурлук Харківської обл. Мол. лейтенант, заст. ком. роти. Інвалід війни.

Груд. 1941 – листоп. 1943: Півд.-Захід., Дон., Центр. фр., 178 зсп, стрілець; 23 окр. дорожньо-експлуатаційний б-н 65 А, курси заступників командирів рот із політчастини, курсант; 908 сп 246 сд, заст. ком. роти з політчастини. Листоп. 1943 – лип. 1945: перебував на лікуванні в ЕГ, м. Чкалов (нині м. Оренбург).

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1945 звільнений у відставку через хворобу.

Помер у 1977 в смт Великий Бурлук Харківської обл.

КРАВЦОВ Віктор Мойсейович, 1908, м. Люботин Харківської обл. Підполковник, ком. б-ну.

1.09.1925 добровільно вступив у школу червоних старшин через Харківський МВК. У 1930 закінчив КУКС бронетанкових військ у м. Ленінград.

Учасник боїв у 1939 поблизу р. Халхін-Гол.

Жовт. 1941 – берез. 1942: Захід. фр., 82 артп 82 мсд 5 А, пом. ком. полку з техчастини. У лют. 1942 під час артобстрілу противника в р-ні м. Москва був контужений. Берез. 1942 – серп. 1943: Москов. фр. ППО, 1202 зеніт. артп; Схід. фр. ППО, Саратово-Балашовський дивізійний р-н, нач. автотракторної служби і ПММ дивізійного р-ну.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоного Прапора, Червоної Зірки.

У 1954 звільнений у запас. Працював нач. транспортного цеху Харківського м'ясокомбінату.

Помер 15.02.1989 у м. Харків.

КРАВЦОВ Віктор Олексійович, 1926, м. Аксай Ростовської обл., РФ. Підполков-

ник-інженер, нач. лабораторії Військ. інж. радіотех. академії ППО.

Працював трактористом у колгоспі ім. Сталіна Аксайського р-ну Ростовської обл.

У листоп. 1943 призваний до лав ЧА.

8.01.1944–9.05.1945: Захід. фр. ППО, 419 окр. зеніт. артд-н 90 зеніт. артд, радіотелеграфіст.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» І ст., «За бездоганну службу» ІІ ст., «Ветеран Збройних Сил СРСР».

У 1950 закінчив Житомирське Червонопрапорне зеніт.-арт. училище, у 1958 – Арт. радіотех. академію Рад. А.

У 1977 звільнений у запас. Працював інженером у ВІРТА ім. Говорова, м. Харків.

Помер 9.08.1991 у м. Харків.

КРАВЧЕНКО Андрій Никифорович.

«На 1-м Белорусском фронте бился с врагом капитан Андрей Никифорович Кравченко, принявший после демобилизации под свое командование кафедру физвоспитания ХГУ.

Его однофамилец Александр Нестерович Кравченко руководил партизанским соединением, которое действовало на Винничине. Помимо медали «Партизану Великой Отечественной войны» І ст. лейтенант А. Кравченко был награжден двумя орденами Красного Знамени, медалями. А когда оттремели бои, долгие годы возглавлял Харьковский техникум физической культуры, затем несколько лет руководил городским комитетом физкультуры».

КРАВЧЕНКО Віра Григорівна, 1927, с. Заброди Богодухівського р-ну Харківської обл.

До війни закінчила 7 класів.

У 1942 була вивезена на примусові роботи до Німеччини. Після визволення радянськими військами у 1945 повернулася на Батьківщину.

Нагороджена ювілейними медалями.

Після війни працювала у колгоспі.

КРАВЧЕНКО Григорій Никифорович, 1917, Луганська обл.

У 1941 мобілізований до лав ЧА у Луганській обл. Мол. сержант, шофер, 1 сб НКВС.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У берез. 1946 демобілізований. Працював у 1-му таксомоторному парку м. Харків.

Помер 13.03.1996 в м. Харків.

КРАВЧЕНКО Микола Іванович, 1920, народився на Полтавщині. Полковник. Інвалід війни.

У 1938 закінчив десятирічку і вступив до Військової електротехнічної академії (м. Ленінград) на факультет радіолокації, де його і застала Друга світова війна. У листопаді 1941 відбувся достроковий випуск їх 4-го курсу з направленням випускників для проходження подальшої служби.

У званні військтехніка І рангу Кравченко отримав призначення на посаду інструктора з радіосправи до Архангельського автобронетанкового центру з навчання екіпажів танків для роботи на англійських радіостанціях. У трав. 1942 Микола Іванович був переведений на посаду інструктора з радіосправи Нижньотагільського автобронетанкового центру, де формувалися маршові танкові роти, на озброєнні яких були танки Т-34 (вони виготовлялися на евакуйованому з Харкова з-ді).

У період загострення бойових дій на Сталінградському напрямку офіцер Кравченко потрапив у саме горнило війни. Жовт. 1942 – серп. 1943: нач. зв'язку 54 мбр, 11 гв. мбр 5 ТА. Будучи нач. зв'язку він забезпечував зв'язок у боях на Волзі і на Курській дузі. Під час визволення Харкова 22 серпня 1943 тяжко поранений, близько року лікувався у м. Улан-Уде, Бурятія, РФ.

Ордени: Червоної Зірки (два), Вітчизняної війни І ст., Богдана Хмельницького, медалі: «За оборону Сталінграда», «За бойові заслуги», «За бездоганну службу»

I ст., «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні.

У червні 1944 був направлений викладачем радіосправи до школи з підготовки радіоспеціалістів бронетанкових військ (м. Москва). Із вересня 1946 навчався у Військовій Червонопрапорній академії зв'язку (м. Ленінград), після закінчення якої направлений до Харківської артилерійської радіотехнічної академії ім. Говорова, нач. лабораторії. Із 1950 – ад'юнкт цієї академії. Із 1953, після захисту кандидатської дисертації, – ст. викладач, заст. нач. кафедри, нач. кафедр квантової електроніки, радіолокаційних станцій дальнього виявлення і наведення. У 1968 захистив докторську дисертацію. Із 1978 – професор ХНУРЕ.

За 30 років науково-педагогічної діяльності у військовій академії та 33 роки роботи у виші Кравченко опублікував понад 200 науково-методичних робіт, підготував понад 20 кандидатів і одного доктора наук. Почесний академік Академії наук прикладної радіоелектроніки.

Прож. у м. Харків.

КРАВЧЕНКО *Яків Трохимович*, 1912, смт Велика Писарівка Сумської обл. Полковник, ком. 439 зеніт.-артп 24 тд, Прибалтійський ВО.

У 1930 закінчив 7 класів Великописарівської СШ, у 1932 – 2 курси молочного технікуму, ст. Бірки, Харківська обл., у черв. 1938 – повний курс Севастопольського училища зеніт. артилерії за спеціальністю артилерист-зенітника.

22.06.1941–9.05.1945: Захід., Калінінський фр., 22 А, пом. нач. відділу ППО, ст. пом. нач. відділу ППО, нач. відділу ППО. 3-й Укр., 1-й Білорус. фр., 878 зеніт.-артп 8 гв. А, ком. полку.

Ордени: Червоного Прапора (два), Олександра Невського, медалі: «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

27.02.1958 звільнений у запас. Працював машиністом-кочегаром на з-ді «Електроважмаш».

Помер 4.10.1988 у м. Харків.

КРАВЧУК Степан Талімович, 1904, с. Дениxівка Тетіївського р-ну Київської обл. Політрук роти. Інвалід війни.

У 1941 закінчив курси політскладу у м. Старобільськ Луганської обл.

Груд. 1941 – верес. 1942: Калінінський фр., 742 сп 164 сд, політрук кулемет. роти. У верес. 1942 поранений під час боїв за м. Ржев Калінінської (нині Тверська) обл., перебував на лікуванні в ЕГ № 1229 м. Кемерово, м. Томськ. У груд. 1943 призначений на посаду пропагандиста госпіталю № 986.

Працював учителем Харківської чоловічої СШ № 114, секретарем парторганізації ЖЕКу № 122 Комінтернівського р-ну м. Харків.

Помер 21.05.1987 у м. Харків.

КРАВЧУК Степан Федорович, 1919, с. Губча Старокостянтинівського р-ну Хмельницької обл. Ст. лейтенант, ком. роти управління 6 гв. мсбр 5 гв. тк.

У 1933 закінчив 6 класів НСШ, с. Губча, у 1939 – курси дорожніх техніків при Житомирському дорожньому технікумі, у 1942 – Владивостоцьке військ.-піхотне училище (прискорений курс) за спеціальністю ком. взв. ПТР.

12.10.1943–3.09.1945: 2-й Укр., Забайкал. фр., 64 мсбр 7 мк, 6 гв. мсбр 5 гв. тк, ком. роти ПТР. Був поранений у боях під Кіровоградом і 19.03.1945 поблизу м. Відень, Австрія.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За взяття Будапешта», «За взяття Відня», «За визволення Праги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією».

23.04.1947 звільнений у запас. Працював нач. Чемеровецької дорожньої ді-

лянки, Хмельницька обл., нач. дистанції №7 на дорожній експлуатаційній ділянці №657, бригадиром рільничої бригади у колгоспі ім. Жданова, гол. бухгалтером в/ч 74805, м. Хмельницький.

Помер 1.05.2000 у м. Харків.

КРАЙНІХ *Андрій Онуфрійович*, 1922, с. Новогеоргієвка Пєтуховського р-ну Курганської обл., РФ. Капітан, нач. відділення стройового і кадрів 915 окружного артскладу боєприпасів 1-го розряду. Інвалід Рад. А.

9.05.1942–5.11.1944: Захід., Калінінський, 1-й Білорус. фр., 298 окр. рота хімзахисту 274 сд, розвідник. У лют. 1944, під час наступу на м. Вітебськ, Білорусь, був контужений. Жовт. 1944 – листоп. 1945: Лепельське (Вітебська обл., Білорусь) арт. мінучилище, м. Барнаул Алтайського краю (прискорений курс) за спеціальністю ком. мін. взводу.

Медаль «За відвагу». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» II ст.

27.06.1962 звільнений у запас. Харківський електротехнічний з-д «Трансзв'язок», ст. інспектор.

КРАПИВА *Лаврентій Денисович*, Лозівський р-н Харківської обл.

Зі спогадів: «Коли почалась Велика Вітчизняна війна, я працював заст. голови райвиконкому в Лозовій. Багато сил було докладено, щоб вивезти устаткування всіх підприємств району. Закінчили евакуацію – і на фронт. Почав я свою фронтову біографію у 38-й армії політруком. Наша армія брала участь у Сталінградській битві, визволяла Бєлгород, Харків, форсувала Дніпро. Потім госпіталь, і знову фронт. У період підготовки Яссько-Кишинівської операції я був призначений заступником командира полку з політичної частини. У цей час ми вийшли на берег Дністра в районі Бендери-Тирасполь і почали готуватися до наступу. Ніч на 20 серпня 1944 р. 6 година 5 хвилин. Сходить сонце. І раптом такий гуркіт, якого ми не чули ніколи. Чотири тисячі гармат сповістили про початок великого наступу. А вже 31 серпня Москва салютувала військам 2-го Українського фронту, які розгромили велике угруповання фашистів у Румунії».

За хоробрість і відвагу Л. Д. Крапива нагороджений орденами Вітчизняної війни I та II ст., Червоної Зірки, багатьма медалями.

КРАСКО Ісай Веніамінович, 1924, м. Суми. Підполковник, ст. офіцер відділу допризовної підготовки вишів Управління бойової підготовки.

У 1939 закінчив Сумську СШ, у 1941 – 3 курси Харківського електротехнікуму, у січ. 1945 – Солікамське танкове училище, Пермський край, РФ.

1.04.1945–9.05.1945: 1-й Укр. фр., 324 гв. важкий самохідний полк 21 А, ком. машин.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст., «За бездоганну службу» II ст.

30.09.1974 звільнений у запас. Працював інженером тресту «Грузгідроенергобуд», ст. інспектором-методистом із початкової військ. підготовки у Державному комітеті Ради Міністрів Грузинської РСР.

1.08.1993 виїхав на ПМП до США.

КРАСНОЩОК Іван Сергійович, 1905, м. Харків.

Закінчив 4 класи. До війни працював слюсарем на Харківському авіаційному з-ді.

У берез. 1943 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків. Рядовий, авіамеханік, 2 ПА. Війну закінчив у Берліні. Мав поранення.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Вітчизняної війни I ст., медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні.

У 1945 демобілізований. Працював слюсарем на Харківському авіаційному з-ді.

Помер. Похований: Журавлівське клад., м. Харків.

КРАСНЯНСЬКИЙ Петро Митрофанович, 1920, с. Революційне Вовчанського р-ну Харківської обл. Лейтенант, секретар комсомольської організації б-ну. Інвалід війни.

1940 – черв. 1941: курсант полкової школи мол. ком. 190 зеніт. артп НКО, м. Баку, Азербайджан.

1941 – квіт. 1942: курсант курсів мол. політруків при політуправлінні Крим. фр.

Із квіт. 1942: в.о. військкома зеніт. батареї при 12 сбр. Лип. 1942 – серп. 1942: військком окр. загородж. ескадрону. 3.09.1942–29.09.1942: ЕГ № 3294.

14.03.1947 звільнений із кадрів Рад. А через хворобу. З-д «Серп і Молот», механік.

Помер 25.05.2002 у м. Харків.

КРАСУЛІН Володимир Петрович, 1926, смт Усть-Уда Іркутської обл., РФ. Підполковник, ст. викладач військового училища.

Учасник війни з Японією: Забайкал. фр., 12 окр. полк зв'язку 12 ПА, радіотелеграфіст.

Медаль «За перемогу над Японією».

По війні продовжив службу у Рад. А: 426 окр. б-н зв'язку 50 винищ. ак ППО; нач. радіостанції, м. Хабаровськ.

У 1974 звільнений у запас. Працював техніком КБ на з-ді «Комунар».

Помер 1.09.1987 у м. Харків.

КРАСЮК Яків Іванович, 1924, с. Грякове Чутівського р-ну Полтавської обл. Разом з батьками переїхав до радгоспу «Червоний велетень» Зміївського р-ну Харківської обл.

Влітку 1942 добровільно пішов на фронт: музичний взв. 893 сп. 9.08.1942 потрапив у полон поблизу м. Калач Воронезької обл. 9.10.1942 втік з полону, невдовзі був комісований Приволзьким РВК за станом здоров'я.

У 1945 Яків Іванович вступив до Харківського учительського ін-ту, а в 1947 перевівся до Харківського державного педінституту. 1947–1967: працював учителем історії Першотравневої СШ Зміївського р-ну. У 1959 був обраний науковим членом-кореспондентом Науково-дослідного ін-ту педагогіки УРСР. У 1960 нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора.

Яків Іванович пройшов довгий творчий шлях. Після війни усе своє життя присвятив навчанню і вихованню дітей. Організував товариство «Юний історик», навчав дітей малюванню, вів музичний гурток, організував і керував шкільним оркестром.

До 15-річчя діяльності шкільного історичного музею, який він організував, та учнівського товариства «Юний історик» Я. І. Красюк присвятив свою книгу «Товариство «Юний історик» у сільській школі» (К.: Радянська школа, 1965).

Помер у червні 1967.

КРАХНИЦЬКИЙ Петро Федорович, 1924, м. Київ. Ст. сержант.

У 1941 призваний до лав ЧА.

2-й Укр. фр., ст. сержант. Воював на Курській дузі.

Орден Вітчизняної війни, медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «Захиснику Вітчизни».

У 1946 демобілізований. Служив у військ. частині на аеродромі.

КРЕЧЕТОВ Михайло Кузьмич, 1926, сел. Гавань Навлинського р-ну Брянської обл., РФ. Ст. лейтенант, заст. ком. 79 радіотех. роти.

1.01.1942–20.09.1943: Брянська обл., партизанський загін ім. Котовського бригади «Смерть німецьким окупантам».

У листоп. 1943 призваний до лав ЧА Навлинським РВК Брянської обл. До кінця війни проходив службу у Приволзькому ВО, у м. Харків. У трав. 1945 закінчив ШМАС.

Орден Червоної Зірки, медалі: «Партизанові Вітчизняної війни» II ст., «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років:

медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» II ст.

1950–1952: перебував у запасі. У трав. 1952 вдруге призваний до армії. Проходив службу у Прибалтійському ВО. У 1960 звільнений у запас. У 1964 закінчив Харківський радіотехнікум. Працював механіком у лабораторії з-ду п/с № 50 м. Харків, ст. інженером у Харківській філії приладобудівного КБ «Схід».

Помер 29.04.1994 у м. Харків.

КРИВИЙ Микола Іванович, 1927, с. Роздолівка Близнюківського р-ну Харківської обл. Інвалід війни.

Із листоп. 1944: Далекосхід. фр., 291 сп, сержант, заст. ком. взв., ком. взв. Був поранений у груди, перебував на лікуванні в ЕГ у м. Самарканд, Узбекистан.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Японією».

Закінчив у Вовчанську бухгалтерські курси, працював гол. бухгалтером у колгоспі ім. Куйбишева Близнюківського р-ну Харківської обл.

КРИВИЦЬКИЙ Семен Мендельович, 1920, смт Ружин Житомирської обл. Командир 291 окр. кулемет. артб. Інвалід війни.

1938–1940: 15-а артспецшкола, м. Харків.

У 1941 закінчив 2-е Ленінградське Червонопрапорне артучилище.

Лип. 1941 – квіт. 1945: Ленінград. фр., окр. корпусний артд-н, ком. вогневого взв.; 261, 291 окр. кулемет.-арт. б-н, ком. кулемет. арт. б-ну. Тричі поранений у р-ні м. Ленінград: 16.12.1941, 25.02.1942, 15.03.1942.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Ленінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

15.05.1946 звільнений із дійсної військ. служби. У 1953 закінчив ХДУ факультет журналістики. 1953–1960: Харківський верстатобудівний з-д, редактор багатотиражної газети «За радянський верстат». У 1963 закінчив Харківський верстатобудівний технікум. У 1996 виїхав на ПМП до США.

КРИВКО Олександра Назарівна, 1925.

Сімнадцятирічною дівчиною пішла на фронт. Брала участь у боях на тер. України, Польщі, Чехії, Німеччини, Австрії, Угорщини і Японії. Винесла з поля бою не один десяток солдатів.

Нагороджена багатьма орденами і медалями. Отримала 14 подяк від Верховного Головнокомандувача.

КРИВКО Петро Андрійович, 1919, с. Соколове Зміївського р-ну Харківської обл. Рядовий.

Учасник Другої світової війни: 1030 сп, стрілець.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За визволення Варшави», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні.

Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

КРИВОЛАПОВ Степан Якович, 1913, с. Мелихівка Нововодолазького р-ну Харківської обл. Підполковник, заст. коменданта з техчастини Управління 7 УР, 7 гв. А, Закавказький ВО.

У 1927 закінчив 6 класів у с. Мелихівка, у 1939 – курси молодших військтехніків при 4 тбр.

28.06.1941–9.05.1945: Півд.-Захід․ фр., 35 окр. атп, пом. ком. роти з техчастини. Сталінград. фр., 815 окр. атб; 1-й Білорус., Центр. фр., 636 окр. автотранспортна рота, ком. роти.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Сталінграда», «За визволення Варшави», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

У 1953 закінчив Ленінградську вищу офіцерську автомобільну школу.

Помер 1.06.1991 у м. Харків.

КРИВОРУЧКО Мусій Васильович, 1912, Харківська обл.

Учасник бойових дій. Із черв. 1941: рядовий, 10 сп 45 сд.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Помер 1.11.1996.

КРИВОШАПКА Андрій Якович, 1913, с. Криштопівка Близнюківського р-ну Харківської обл. Ст. лейтенант інтендант. служби. Інвалід війни.

Черв. 1941 – серп. 1942: штаб Півд. фр., в/ч 1080, нач. 4-ї частини. Серп. 1942 – берез. 1944: ЕГ № 3965, м. Самарканд, Узбекистан.

Після війни працював у колгоспі «Червона Тернівка» (с. Криштопівка Близнюківського р-ну) рахівником.

Помер 25.02.1957.

КРИВЧИКОВ Роман Іванович, 1912, с. Тетеревіно Прохоровського р-ну Бєлгородської обл., РФ. Підполковник юстиції, військ. прокурор військ. прокуратури Миколаївського гарнізону.

У серп. 1941 мобілізований до лав ЧА Курським ОВК.

20.09.1941–24.11.1941: Півд.-Захід. фр., військ. слідчий військ. прокуратури Єлецького гарнізону Липецької обл. Січ. 1942 – трав. 1945: Північ.-Захід. фр., військ. прокуратура 7 раб, військ. прокуратура 30 окр. залізн. бр. Північ.-Кавказ. фр., військ. прокуратура 47 окр. залізн. бр. Брянський фр., військ. прокуратура залізн. військ фронту. 2-й Прибалт. фр., військ. прокуратура залізн. військ фронту, військ. прокурор.

Помер 1.08.1951 під час лікування у Харківському військ. госпіталі № 384.

КРИЖАНІВСЬКА Марія Кіндратівна, 1923. Сержант.

Учасник Другої світової війни: 107 Кременецька ордена Суворова II ст. сд, 69 А.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні.

Прож. у м. Харків.

Померла у 2010.

КРИКУНОВ Григорій Іванович, 1919, с. Ракитінка Пристенського р-ну Курської обл., РФ. Капітан. Інвалід війни.

У верес. 1941 закінчив курси мол. лейтенантів.

Верес. 1941 – квіт. 1945: учасник бойових дій Другої світової війни. Під час боїв поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 3219.

Ордени: Червоної Зірки, Червоного Прапора, медалі: «За оборону Сталінграда», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Працював у харчоторзі Ленінського р-ну м. Харків.

Помер 8.01.1987 у м. Харків.

КРИМОВ Петро Іванович, 1913, м. Єсентуки Ставропольського краю, РФ. Майор техслужби, ст. інженер-синоптик, заст. нач. відділення метеослужби 189 бомбард. ап 57 ПА. Інвалід війни.

У 1932 закінчив 1 курс економічного відділення Краснодарського ін-ту свинарства.

У жовт. 1932 добровільно став до лав ЧА.

У груд. 1934 закінчив військ. школу спецслужб ВПС РСЧА у м. Москва, у 1937 – курси удосконалення інженерів метеослужби.

15.07.1941–15.10.1941: Захід. фр., управління ВПС 31 А, нач. метеослужби управління. 7.03.1942–9.05.1945: Волхов. фр., 68 раб ВПС, нач. метеослужби р-ну. Волхов. фр., 278 винищ. ад, інженер-метеоролог див. Півд.-Захід., 3-й, 2-й Прибалт., Ленінград. фр., 305 штурм. ад, інженер-капітан, нач. метеослужби див.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1947 звільнений у запас. У 1949 вдруге призваний на службу до ЗС. Проходив служ-

бу у Забайкальському ВО. У 1955 закінчив КУОС при Військ. гідрометеорологічному факультеті Рад. А. У 1955 звільнений у запас. Працював завгоспом у Центральній геолого-знімальній експедиції, машиністом у Єсентуцькому гідрогеологічному виробничому управлінні. Із 1978 проживав у м. Харків.

Помер 9.04.1991 у м. Харків.

КРИМСЬКИЙ Прокіп Георгійович, 1917, с. Чигироб (кол.) Солікамського р-ну Пермського краю, РФ. Полковник, комендант гарнізону, Управління коменданта гарнізону радянських військ у м. Берлін.

У 1935 закінчив Пермський технікум зв'язку. 1935–1937: працював нач. контори зв'язку, м. Солікамськ. У 1940 закінчив Свердловське піхотне училище, у 1941 – Краснодарську авіашколу.

Серп. 1941 – квіт. 1945: Півд.-Захід. фр., 219 ап, пілот. Сталінград. фр., 77 УР, ком. роти; 184 сд, ком. полку; 340 сд і 70 сд, ком. полку; 126 сд і 263 сд, ком. полку. Був поранений у листоп. 1941, ЕГ, м. Казань, Татарстан, та верес. 1942, ЕГ, м. Енгельс Саратовської обл. Контужений у лют. 1944.

Ордени: Червоного Прапора, Вітчизняної війни І ст., медаль «За оборону Сталінграда». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

По війні перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині. 26.07.1956 звільнений у запас. Працював управляючим Харківського обласного паливного тресту, директором Всесоюзного добровільного спортивного товариства водної станції «Спартак», м. Харків.

Помер 1.10.1994.

КРИНИЦЬКИЙ Беніамін Аронович, 1915, м. Кременчук Полтавської обл. Підполковник техслужби, нач. танко-тех. служби мсд.

У 1935 закінчив 3 курси вечірнього робітфаку при з-ді «Серп і Молот», м. Харків, де після закінчення і працював.

У 1936 призваний Харківським МВК. У 1938 закінчив Ленінградське танко-технічне училище.

Учасник боїв у 1939 на р. Халхін-Гол.

9.08.1945–3.09.1945: Забайкал. фр., 61 тд, інженер з ремонту техчастини див.

Медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією». Трудові нагороди: ордени Червоної Зірки (два), медаль «За бойові заслуги».

У 1946 закінчив КУОС техслужби при Казанській вищій офіцерській бронетанк. школі, Татарстан. Із 1962 працював майстром з контролю на Харківському моторобудівному з-ді «Серп і Молот».

Помер у 1988.

КРОПОТОВ Іван Олексійович, 1926, с. Молчаново Звериноголовського (нині Притобольного) р-ну Курганської обл., РФ. Підполковник техслужби, нач. відділу зберігання Центр. бази зберігання пального № 963.

Працював у колгоспі «Сила волі», с. Молчаново Звериноголовського р-ну.

У листоп. 1943 призваний до лав ЧА Звериноголовським РВК Курганської обл.

16.03.1945–9.05.1945: 3-й Укр., 2-й Укр. фр., 345 гв. сп 105 гв. сд, пом. навідника кулемета. З боями пройшов Угорщину, Чехословаччину, Австрію.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За відвагу» (дві), «За взяття Відня», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» ІІ ст., «За бездоганну службу» І ст.

У 1947 закінчив ШМАС, у 1950 – див. партшколу при 8 гв. штурм. ад, у 1958 – екстерном – Вінницьке військ.-тех. училище ім. Богдана Хмельницького. Проходив службу у Київському, Прикарпатському ВО, у складі Північної групи військ та Групи радянських окупаційних військ у Німеччині. У листоп. 1973 звільнений у запас. Працював машиністом у котельні на Харківській ділянці енергопостачання, у Харківському виробничому взуттєвому об'єднанні.

Помер 12.10.1993 у м. Харків.

КРУГАН Євгенія Михайлівна, 1912.

«В 1930 г. по комсомольской путевке 18-летняя Женя едет на учебу в Среднеазиатский медицинский институт в Ташкенте. Трудными для жизни и учебы были те годы. Полуголодное, по карточкам, питание, неблагоустроенное общежитие, разгрузка по вечерам угля на заводе «Ташсельмаш», летняя хлопкоуборочная кампания. Но Женя мужественно преодолевала все жизненные трудности и в 1935 г. успешно оканчивает институт. Практическую работу врача она начала в г. Казани, где ее застала война. Работала ординатором в эвакогоспитале №1673, а затем ее назначили начальником хирургического отделения эвакогоспиталя №4492. Все годы войны Евгения Михайловна оперирует раненых больных, возвращает солдатам и офицерам здоровье и жизнь. И является активным донором. Вспоминает, что первую свою кровь она отдала еще в 1933 г. раненым пограничникам, боровшимися в Средней Азии с басмачами.

После войны Евгения Михайловна 16 лет работает ассистентом в Харьковском медицинском институте, заканчивает аспирантуру, готовит кандидатскую диссертацию. Потом работает фтизиатром в одном из тубдиспансеров Харькова. А с 1966 г., после выхода на пенсию, принимает активное участие в общественной жизни ЖЭУ по месту жительства, где она организовала «комнату здоровья», читала пенсионерам лекции о здоровье, давала консультации, оказывала посильную врачебную помощь».

Померла.

КРУПІН Олександр Степанович, 1917, с. Караул Богородського р-ну Кіровської обл., РФ. Майор техслужби, заст. нач. техслужби при 46 гв. мсп 16 гв. мсд 11 гв. А, Прибалтійський ВО.

У 1938 закінчив технікум механізації сільського господарства, Свердловська обл. Працював механіком МТС, Челябінська обл. У 1943 закінчив КУКС за спеціальністю техніка з ремонту бойових машин, м. Хабаровськ.

Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: 678 окр. тб, технік з ремонту бойових машин.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Японією». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1953 закінчив Казанську вищу офіцерську бронетанкову технічну школу, заст. ком. тб з техчастини.

31.08.1960 звільнений у запас. Працював майстром виробничого об'єднання у в/ч 33840, майстром мулярної ділянки на з-ді «Кондиціонер», м. Харків.

КРУПКІН Сергій Степанович, 1907, м. Волгоград, РФ. Підполковник, нач. навчальної частини навчального центру ДТСААФ, м. В'язники Владимирської обл., РФ.

У 1931 закінчив 2-гу військову авіашколу техніків Приволзького ВО, м. Вольськ Саратовської обл., курси інструкторів і викладачів при школі.

Серп. 1942 – груд. 1943: Сталінград., Дон. фр., 8 і 16 ПА, нач. ПАРМ. Північ.-Кавказ. фр., управління 6 фронтової бр., заст. нач. техвідділу.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Леніна, Червоного Прапора.

6.01.1955 звільнений у запас. Працював ст. техніком, інспектором з кадрів у Харківській філії «Укрorгтехбудматеріали».

КРУПКО Василь Георгійович, 1913, Біловодський р-н Луганської обл. Майор техслужби, викладач Київського військ. авіац.-тех. училища.

У 1933 закінчив ФЗУ при з-ді ім. Жовтневої революції, м. Луганськ, де залишився працювати інструктором-наладчиком.

У трав. 1935 призваний до лав ЧА.

У серп. 1939 екстерном склав іспити на мол. авіатехніка.

22.06.1941–17.05.1943: Півд.-Західн. фр., аерофотознімальний загін, технік авіац. Центр., Калінінський фр., 592 лег-

кий бомбард. ап, технік авіаланки; Калінінський, Сталінград. фр., 688 штурм. ап, технік авіаланки. Центр. фр., 59 гв. штурм. ап, ст. технік ланки. У лип. 1944 закінчив Ленінградські курси удосконалення авіатехніків у м. Магнітогорськ Челябінської обл., РФ. 12.08.1944–9.05.1945: Карел., 2-й Білорус. фр., 214 штурм. ап, ст. технік-лейтенант, ст. технік ае.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Сталінграда», «За оборону Радянського Заполяр'я», «За визволення Варшави», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Отримав 23 подяки від Верховного Головнокомандувача. За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

У 1953 закінчив університет марксизму-ленінізму при Харківському Будинку офіцерів, у 1954 – курси удосконалення інженерів і політскладу.

У 1958 звільнений у запас. Працював майстром у в/ч 65408, м. Харків, ст. техніком у Харківському вищому військ. авіац. інж. Червонопрапорному училищі.

Помер 15.11.1992 у м. Харків.

КРУПСЬКА Марія Улянівна, 1927, м. Харків, Журавлівка.

У 1942, рятуючи сім'ю від голоду, разом з молодшим братом Олександром і дівчатками-підлітками, сусідками, вирушили на Полтавщину, щоб поміняти речі на продукти. За 7 км від міста натрапили на німецьку засідку на партизанів. Марія з братом загубилися, але згодом були спіймані фашистами і доставлені у Полтавське гестапо. Через місяць підлітків відправили етапом до концтабору у м. Бреслау, Німеччина. Під час слідування поїзда через міста Полтава-Перемишель-Рівне їм спробували допомогти втекти партизани-підпільники, але, на жаль, безуспішно. У м. Бреслау працювала у фермера. 19.05.1945 була визволена військами Рад. А. Повернувшись на Батьківщину, працювала на фабриці «Червона нитка», прядильний цех, технолог, обліковець.

Прож. у м. Харків. Померла.

КРУПСЬКИЙ Олександр Улянович. Був примусово вивезений до Німеччини. Перебував у концтаборі Равенсбрюк. У групі з радянськими військовополоненими здійснив спробу втекти, але разом з іншими втікачами був затриманий і відправлений до штрафного концтабору «Лінц». У трав. 1945 визволений військами Рад. А. Після війни проживав у Харкові, працював на фабриці «Червона нитка», прядильний цех, пом. майстра. Помер у 1983. Похований у с. Прохоровка Бєлгородської обл., РФ.

КРУТИЛІН Геннадій Олександрович, 1927.

«Родившийся в семье авиационного командира, он с детства мечтал о небе. И его мечта осуществилась в 1942 г. Он посвятил авиации 46 лет, пройдя нелегкий армейский путь от солдата до генерала. Начинал войну авиастрелком, а закончил бортмехаником авиаэскадрильи.

В послевоенные годы – курсант Борисоглебского орденов Ленина и Красного Знамени летного училища. Успешно заканчивает военно-воздушную академию. Прошел многими ступенями служебной карьеры: командир звена, эскадрильи, начальник авиационного учебного центра, заместитель, а затем и начальник Волчанского летного училища. Родина высоко оценила его ратные дела. Он – кавалер орденов Отечественной войны I ст., Красной Звезды, Богдана Хмельницкого, «За службу Родине» и более 20 медалей.

Демобилизовавшись из армии в 1988 г., Геннадий Александрович сразу же активно включился в работу Коминтерновской ветеранской организации, сначала заместителем председателя, а с 1997 г. ее председателем».

КРЮКОВСЬКИЙ Федір Миколайович, 1902, с. Щежар Могильовського р-ну Могильовської обл., Білорусь. Майор, нач. автовідділу 48 окр. бр.

У верес. 1921 добровільно вступив до Іркутської нормальної пілотної школи.

Брав участь у військ. конфлікті на Китайській Східній залізниці.

15.02.1943–9.05.1945: Центр. фр., арм. польовий автобронетанковий склад № 672, нач. складу.

Ордени: Червоного Прапора, Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1946 звільнений у запас.

Помер 14.07.1989 у м. Харків.

КРЯКОВСЬКА Віра Степанівна, 1920. Гв. капітан медслужби.

Учасник бойових дій з жовт. 1941 до Перемоги. Перше бойове хрещення і поранення В. С. Кряковська прийняла під Москвою. Потім була Курська дуга, визволення Харкова, Києва, всієї України, країн Європи. Сотням бійців вона надала хірургічну і донорську допомогу, оскільки у неї I група крові, яка підходить усім.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни, медалі.

КРЯЧКО Володимир Степанович, 1920, Борисовский р-н Бєлгородської обл., РФ. Майор, нач. мобілізаційної групи військ. частини.

У 1940 закінчив Харківський технікум промислового транспорту за спеціальністю колійника.

Серп. 1941 – черв. 1943: Захід. фр., навчальний б-н 1 залізн. бр., курсант; окр. рота зв'язку, особливий корпус залізн. військ, ст. писар. У 1944 закінчив Ленінградське ордена Леніна Червонопрапорне училище ім. Фрунзе, у 1958 – Військову академію тилу і транспорту за спеціальністю «Експлуатація залізничних шляхів».

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни продовжував службу у Рад. А: управління 1-го залізн. корпусу КВО, м. Харків, диспетчер відділу експлуатації.

24.10.1968 звільнений у запас. Працював нач. внутрішнього управління зв'язку на Харківському машинобудівному з-ді.

Помер 17.10.1986 у м. Харків.

КСЕНЖУК Василь Григорович, 1908, с. Авдотьїне Донецької обл. Підполковник, ком. відділ. будівельного б-ну.

У 1936 закінчив курси лейтенантів піхоти, у 1941 – КУКС «Выстрел», відділ. командирів кулемет. рот.

Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: 2 дисциплінарний б-н 785 сп 144 сд 1 А, ком. б-ну. 12.08.1945 був поранений. Медалі: «За перемогу над Японією», «За бойові заслуги».

Після війни продовжував службу у Рад. А: 1910 окр. буд. б-н 1294 полку 522 буд. бр. буд. відділу Північної Тихоокеанської флотилії Тихоокеанського флоту.

2.06.1955 звільнений у запас. Працював на Кримському комбінаті будматеріалів.

КУБРІН Олександр Андрійович, 1918, Тюкалінський р-н Омської обл., РФ. Лейтенант, ком. кулемет. взв. 283 сп 140 сд. Інвалід війни.

9.10.1943 мобілізований до лав ЧА Солдатовським (кол.) РВК Омської обл.

Жовт. 1943 – листоп. 1944: Омське військ.-піхотне училище за спеціальністю ком. кулемет. взв. 22.11.1944–17.02.1945: 4-й Укр. фр., 383 сп 121 сд, ком. кулемет. взв. 17.02.1945 тяжко поранений у боях за н. п. Андрющев, Польща. 17.02.1945–12.06.1945: на лікуванні через поранення, ЕГ № 2638, м. Бєльськ, Польща.

Орден Червоної Зірки, медаль «За визволення Праги».

У лип. 1946 звільнений із дійсної військ. служби. Рокитненське училище механізації сільського господарства № 4 Нововодолазького р-ну, майстер виробничого навчання.

Помер 10.02.2000 у с. Рокитне Нововодолазького р-ну Харківської обл.

КУВАРЗІН Ігор Миколайович, 1917, с. Аферово Великосільського р-ну Ярославської обл., РФ. Полковник-інженер, начальник кафедри № 15 Харківського вищого військ. командного училища ім. Маршала Крилова. Доктор технічних наук, професор.

3.05.1944–25.07.1944: бойове стажування на 1-му Білорус. фр. у складі 483 винищ. ап, технік ланки, інженер ае 336 винищ ад.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден «Знак Пошани», медаль «За бойові заслуги».

У груд. 1945 закінчив інженерний факультет Ленінградської військово-повітряної інженерної академії.

30.10.1974 звільнений у запас.

Помер 26.10.1986 у м. Харків.

КУДІЙ Тихін, 1921.

«...В августе 1940 г. я был призван на службу в ВМФ и зачислен курсантом в школу связи учебного отряда ЧФ в г. Севастополе, где меня и застала Великая Отечественная война. Я был направлен радистом на канонерскую лодку «Дон», где воевал на Перекопе, под Геническом, Бердянском, Мариуполем. При обороне Керченского полуострова был ранен в голову и лечился в госпитале в г. Ейске. Одним из ярких эпизодов в моей военной биографии было освобождение Новороссийска. В ночь с 3 на 4 февраля 1943 г. в составе морской бригады под командованием Героя Советского Союза Ц. Л. Куникова высадился с десантом в станичку, которую потом назвали Малой Землей. Катер, на котором шел наш корректировочный пост, где я был радистом, не мог подойти к берегу из-за шквального огня вражеских батарей, и нам пришлось высаживаться в ледяную воду и вплавь добираться до берега с радиостанцией и всем снаряжением. Враги встретили нас огнем со всех видов оружия. Казалось, что ничто живое не выдержит этот натиск. Однако группа моряков в первом броске сумела высадиться и закрепиться на малом клочке земли, где была перепахана и выжжена вся земля вражескими снарядами и бомбами. Трое суток мы удерживали занятый плацдарм до высадки основного десанта, отбивая многочисленные вражеские атаки и одновременно ведя корректировку огня наших кораблей, береговых батарей и авиации. Мы вырыли пещеру в снегу, где я разместился с радиостанцией, остальные моряки корпоста несли круглосуточную охрану, ходили в разведку и дозор. В пещере я разводил из лучинок маленький огонек, чтобы хоть немного согреть коченевшие пальцы и выходить на связь. Несмотря на все трудности, наш корпост выполнил задание, поставленное перед нами командованием. За десант на Малую Землю я получил медаль «За отвагу». За участие в освобождении Крыма, Кавказа и Украины, Таманского полуострова, городов Новороссийска, Керчи, Николаева, Одессы был награжден медалями «За боевые заслуги» и «За оборону Кавказа».

После демобилизации с апреля 1947 г. до ухода на пенсию в 1984 г. работал электромонтажником в Харьковском тресте «Военморэлектромонтаж», переименованном позже в трест «Южэлектромонтаж». За заслуги в развитии строительства и изготовление строительных конструкций в 1965 г. мне было присвоено звание «Заслуженный строитель УССР». За высокие показатели в работе в 1971 г. был награжден орденом Октябрьской революции».

КУДІНОВ Олександр Павлович, 1914, ст. Ржава, Курська обл., РФ. Капітан 1 рангу, нач. кафедри морської практики Каспійського вищого військ.-мор. училища ім. Кірова.

У 1933 закінчив 3 курси Кременчуцького тягово-експлуатаційного технікуму Полтавської обл., у 1937 – Військ.-мор. Червонопрапорне училище ім. Фрунзе.

22.06.1941–30.06.1943: 32 Новоросійський загін НКВС Чорноморського флоту, штурман загону; 2 ланка 4 д-ну сторожових катерів Новоросійської військ.-мор. бази Чорноморського флоту, ком. ланки; 12 д-н сторожових катерів Азовської військ. флотилії, ком. д-ну. 7.03.1944–9.05.1945: 1 д-н тральників 3 бр. тралення Дніпровської військ. флотилії, ком. д-ну; 2 відділення оперативного відділу штабу

Дніпровської флотилії, капітан-лейтенант, нач. відділення.

Ордени: Червоного Прапора, Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., польський «Віртуті Мілітарі» V кл., медалі: «За оборону Одеси», «За оборону Севастополя», «За взяття Берліна», «За визволення Варшави», «За оборону Кавказу», польська «Медаль за Варшаву 1939–1945 рр.», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1951 закінчив Військ.-мор. ордена Леніна академію. Проходив службу у складі Дніпровської, Амурської, Каспійської флотилій та на військ.-мор. базах Чорноморського та Тихоокеанського флотів. У 1970 звільнений у запас. Працював ст. науковим співробітником науково-дослідного ін-ту економіки, м. Баку, Азербайджан.

Помер 7.09.1991 у м. Харків.

КУДРЕЙ Володимир Миколайович, 1920, м. Ізяслав Хмельницької обл. Капітан техслужби, ст. інструктор циклу авіадвигунів Київського військ. авіац.-технічного училища.

У 1941 закінчив Харківське технічне училище ЦПФ, м. Харків, у 1942 – Канську військ. авіашколу стрільців-бомбардирів Красноярського краю.

9.05.1943–14.08.1944: Ленінград. фр., 999 штурм. ап 277 штурм. ад 13 ПА, механік авіаційний.

Медалі: «За оборону Ленінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «Китайсько-Радянська дружба».

У 1960 звільнений у запас. Працював ст. інспектором з кадрів Харківського хімзаводу, інженером з техніки безпеки Київського буд.-монтажного управління тресту «Приладобудмонтаж», інженером «Авторембудтресту».

Помер у 2007.

КУЗИК Герасим Самійлович, 1910, с. Сабатинівка Ульяновського р-ну Кіровоградської обл. Підполковник, нач. фін. відділу будівельного управління Бакинського округу.

У 1941 закінчив 2 курси фінансово-економічного факультету Московського інженерно-економічного ін-ту.

22.06.1941–9.05.1945: Півд.-Захід‌. фр., 551 сп 147 сд, скарбник полку. Захід., Північ.-Захід. фр., 465 окр. каб.-шест. рота 1 Уд. А, зав. діловодства. 3-й Укр. фр., ЕГ № 1059, нач. фінчастини.

Медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки.

2.05.1961 звільнений у запас. Працював інструктором у Азербайджанській республіканській раді з туризму та екскурсій.

Помер 28.04.1986 у м. Харків.

КУЗНЕЦОВА-СТУПАК Лідія Сергіївна, 1927.

Почуття відповідальності за життя іншої людини допомогло Лідії Кузнецовій стати справжнім відважним санінструктором стрілецької роти. У суцільному диму, під посвист куль, розриви снарядів та мін багато бійців врятувала п’ятнадцятирічна дівчина під час Сталінградської битви. Під сполохами гарматних зірниць переправляла за Волгу, на плотах, поранених. Старшина медслужби, санінструктор 2 стр. роти 175 сп 58 гв. сд Лідія Кузнецова пройшла колоною по визволеному від фашистів Харкову, і з боями – далі, на захід. Дівчина вже стала дорослішою: минав шістнадцятий рік. І руки зміцніли, і досвід був. Швидко, вправно перев’язувала поранених, витягувала під прикриття. На питання, скільки врятувала бійців та офіцерів, відповідала: а я тоді не лічила... І сама була важко поранена під час наступу на м. Кривий Ріг Дніпропетровської обл. Майже півроку лікувалася у шпиталях. І знову – на передній край.

За відвагу і мужність, виявлені в боях за визволення України, Лідія Кузнецова була нагороджена медаллю «За бойові за-

слуги», отримала подяку від Верховного Головнокомандувача. Пізніше одержала орден Вітчизняної війни, інші почесні нагороди.

КУЗЬМЕНКО Дмитро Тимофійович, 1910, Гомельська обл., Білорусь. Технік-лейтенант 372 бао 27 раб, 8 ПА. Інвалід ВВВ.

Черв. 1941 – квіт. 1943: Півд.-Західн., Сталінград. фр., 8 ПА, 372 бао, нач. техвідділення. Із автобіографії: «27.04.1943, під час виконання завдання з підготовки аеродрому для приймання літаків, я був тяжко поранений із подальшою ампутацією правої ноги. Після закінчення курсу лікування був знятий із військового обліку як інвалід. Із першого дня війни до поранення знаходився в одній частині. Нагороджений орденом Червоної Зірки і трьома медалями».

Квіт. 1943 – лип. 1944: ЕГ, м. Саратов, на лікуванні через поранення.

Харківський міський комітет партійно-держ. контролю, зав. громадської приймальні.

Помер 15.12.1983 у м. Харків.

КУЗЬМЕНКО Іван Леонтійович, 1916, с. Левківка Ізюмського р-ну Харківської обл. Мол. лейтенант, ком. кулемет. взв. Інвалід війни.

24.03.1942–20.03.1944: Ленінград. фр., 880 сп 125 сд, пом. старшини. У 1942 був поранений, лікувався в ЕГ № 1329. Після госпіталю: Ленінград. фр., 880 сп 125 сд 2 Уд. А, ком. кулемет. взв. У берез. 1944 – друге тяжке поранення, ЕГ № 2550, м. Нижній Тагіл Свердловської обл, РФ.

22.09.1944 звільнений у запас.

Помер 1.04.2004 у м. Харків.

КУЗЬМЕНКО Степан Григорович, 1910.

Черв. 1941 – груд. 1942: 395 бао, стрілець.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За відвагу», «За визволення Праги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Працював на взуттєвій фабриці № 5, м. Харків.

КУЗЬМЕНОК Петро Титович, 1912, с. Буда-Понуровська Стародубського р-ну Брянської обл., РФ. Полковник, заст. ком. з політчастини в/ч 63148. Інвалід війни.

У 1934 закінчив Ульяновський сільськогосподарський будівельний технікум зернових та тваринницьких радгоспів.

Листоп. 1935 – листоп. 1937: строкова служба у лавах ЧА. Працював нач. відділу підготовки кадрів 5 буд. контори, м. Ленінград.

У верес. 1939 мобілізований до лав ЧА Приморським (кол.) РВК м. Ленінград. Закінчив курси політскладу при політуправлінні Ленінградського ВО.

30.08.1942–5.02.1943: Сталінград. фр., 815 окр. арм. арт. розвід. д-н 66 А, комісар д-ну. 10.07.1943 – серп. 1944: Воронез. фр., 815 окр. арм. арт. розвід. д-н, заст. ком. д-ну з політчастини. 2-й Укр. фр., 59 гв. окр. арм. артд-н 52 А, майор, заст. ком. д-ну з політчастини.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

У серп. 1945 закінчив Вищі військ.-політичні курси у м. Москва, у 1949 – Вищу військ.-політичну академію ім. Леніна. Проходив службу у Прикарпатському та Київському ВО, перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині. У 1960 звільнений у запас. Працював нач. відділу, майстром з виробничого навчання у Харківському виробничому об'єднанні «Радіореле».

Помер 10.01.2000 у м. Харків.

КУЗЬМІН Валентин Іванович, 1922. Інвалід війни.

На війну пішов добровільно з 3-го курсу Московського гірничого ін-ту в народне ополчення 3 Московської комуністичної дивізії північ.-західн. напряму. Дивізія

стояла на захисті підступів до Москви. Так 14 жовт. 1941 Валентин Іванович потрапив у саме пекло війни, в ході якої він був рядовим кулеметником, потім сапером. Та в основному займався топографією: цієї професії його навчали в ін-ті. В. І. Кузьмін брав участь у визволенні Києва, Ленінграда. Війну закінчив у званні старшини, визволяючи Прагу 10 трав. 1945. Під час війни був тяжко поранений, три з половиною місяці лікувався у військ. шпиталі. За бойові операції нагороджений орденами Вітчизняної війни I ст., Червоної Зірки, медалями «За бойові заслуги», «За оборону Москви».

По війні Валентин Іванович закінчив Московський гірничий ін-т, навчався в аспірантурі, у 1952 захистив кандидатську дисертацію. Із 1948 працював викладачем у Московському гірничому ін-ті, з 1952 – в Харківському гірничому ін-ті, з 1974 – в Харківському національному автомобільно-дорожньому університеті. Із 1981 по 1985 завідував кафедрою досліджень і проектування автомобільних доріг. Написав 26 книг, навчальних посібників і монографій. Його публікації знають у Болгарії, Чехії, Америці, Росії. Доктор технічних наук.

КУКСОВ Микола Семенович, 1916, м. Тамбов, РФ. Майор, ст. інженер відділу залізн. бр.

Жовт. 1939 – верес. 1940: курсант військ.-політичного училища, м. Ташкент, Узбекистан.

14.11.1942–11.05.1945: Кримський, Північ.-Кавказ., Сталінград., Півд., Степ., 2-й Укр. фр., 49 окр. залізн. б-н механізації залізн. робіт 47 окр. залізн. бр., ком. роти.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Кавказу», «За взяття Будапешта».

10.12.1960 звільнений у запас. В/ч 12661, інженер.

Помер 24.04.1982.

КУЛАКОВ Григорій Єгорович, 1916, с. Пороз Борисовського р-ну Бєлгородської обл., РФ. Технік-лейтенант, технік з ремонту бойових машин. Інвалід війни.

Жовт. 1937 – черв. 1941: 25 тбр, Забайкал. ВО, рядовий, ком. танка, пом. ком. роти з техчастини.

Черв. 1941 – верес. 1945: Захід. фр., 115 тп 57 тд, ст. бригадир з ремонту бойових і колісних машин.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У верес. 1945 демобілізований через хворобу. Проживав у с. Пархомівка Краснокутського р-ну Харківської обл.

Помер 16.09.1959.

КУЛИБКО Іван Сергійович, 1922. Інвалід війни.

Курсант піхотного училища, Московська обл.

1941–1943: 350 окр. сбр, ком. кулемет. відділення. Під час оборони Москви був поранений. Після лікування закінчив курси мол. командирів. Воронез., Степ. фр., 8 окр. лижна бр., ст. лейтенант, ком. кулемет. взв. У січ. 1943 у бою в р-ні Старого Осколу тяжко поранений, через це влітку 1943 був звільнений у запас.

Орден Вітчизняної війни I ст., медалі: «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

До верес. 1944 працював інструктором військ. навчання при Тсоавіахімі у Західноказахстанській обл., Казахстан. Викладав військ. справу у СШ смт Панютине Лозівського р-ну Харківської обл.

КУЛИК Андрій Степанович, 1924, с. Бутовщина Білопільського р-ну Сумської обл. Підполковник, комбат, 68 автомобільне депо, Сибірський ВО.

1941–1943: працював на різних роботах у сільському господарстві с. Бутовщина.

Із 9.11.1943: курсант при 379 зсп Приволзького ВО.

Листоп. 1943–20.08.1944: 1-й Укр. фр., 8 окр. зсп, стрілець; окр. б-н автоматників 5 тк 3 гв. ТА, ком. відділення; 120 сп 27 сд, ком. відділення.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» ІІ ст., «За бездоганну службу» І ст.

У 1950 закінчив курси з підготовки лейтенантів автотракторної служби при 21-й школі автомеханіків, у 1961 – Рязанське військ. автомобільне училище. 20.10.1972 звільнений у запас. Працював інженером-технологом у в/ч 55484, м. Харків.

Помер 1.03.2000 у м. Харків.

КУЛИКОВ Володимир Олександрович, 1912, с. Філісово Родниківського р-ну Івановської обл., РФ. Інженер-підполковник, нач. відділу Управління начальника робіт Далекосхід. ВО.

У 1939 закінчив Московський інженерно-економічний ін-т.

9.08.1945–3.09.1945: 1-й Далекосхід. фр., ділянка військ.-буд. робіт, плановик відділу робітничого постачання.

Медаль «За перемогу над Японією». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» І ст.

18.10.1971 звільнений у запас. В/ч 73625, ст. інженер, м. Уссурійськ Приморського краю, РФ.

Помер 5.11.1990 у м. Харків.

КУЛИНЕНКО Микола Іванович, 1899. Ст. лейтенант, ст. помічник начальника штабу 54 полку МВС.

Зі спогадів: «...1941 год. Наш 54-й полк МВД сдерживал натиск фашистских войск на окраине Днепропетровска. Меня вызвал командир полка и поставил перед моим пулеметным отделением задачу: преградить продвижение фашистских автоматчиков на левый берег Днепра по разрушенному мосту. Со станковым пулеметом, под ураганным огнем противника, мы установили пулемет так, чтобы можно было обстреливать любую движущуюся цель. Огонь велся прицельный. Экономили каждый патрон. К концу дня натиск немцев усилился. Был убит политрук, заканчивались боеприпасы. Кроме того, бойцы с утра ничего не ели. Я принял решение: с боем отходить через виадук. Вдруг откуда-то появилась девушка: «Ой, лишенько моє! Ви ж голодні!». Девушка скрылась, а через некоторое время принесла вареную картошку и соль. Раздала бойцам и ушла. Такая забота тронула нас. Недаром говорят: дома и стены помогают. Когда настала ночь, нам удалось связаться со своей частью. Бои продолжались».

Ордени: Червоного Прапора, Вітчизняної війни ІІ ст., медалі.

КУЛІШ Іван Данилович. Підполковник у відставці, заслужений працівник культури УРСР, член президії організації ветеранів Комінтернівського р-ну. Інвалід війни.

Воював на Волховському, Ленінградському, 1-му Укр. фр. зв'язківцем. Бойовий шлях закінчив у трав. 1945 в Чехословаччині.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни І ст., Вітчизняної війни ІІ ст., медаль «За відвагу».

Зі спогадів: «В сентябре 1940 был призван в армию. В батальоне связи в г. Мытищи окончил полковую школу в звании сержанта. В 1943 в Московской обл. был сформирован 115 стрелковый корпус, в состав которого вошел и наш 954-й отдельный батальон связи. Меня назначили командиром отделения. 115-й корпус был направлен на Волховский фронт и занял боевые позиции. В январе 1944 наш батальон получил задачу проложить телефонно-кабельную линию связи через болото на КП стрелковой бригады, которая должна была перерезать противнику дорогу к отступлению и уничтожить его. Особая сложность заключалась в том, что болото предстояло форсировать ночью, двигаясь в тыл к немцам. Вечером я провел собрание, где обсудили все детали операции, выполнение которой было поручено моему отделению. Взяли с собой пять телефонно-кабельных барабанов весом более

30 кг. Шинели сложили вскатку и надели за плечо, поверх белоснежных маскхалатов. Автоматы расположили на груди. Прихватили с собой и тонкостенную печку-буржуйку. Впереди – полная неизвестность и враг. Незамерзающее болото источало ужасающее зловоние. Дышать было тяжело. Шли по пояс в смердящей жиже. Пот заливал глаза. Все тело было мокрым от воды и пота. Очень трудно управляться с катушкой, когда ноги все время увязают, и каждый шаг дается ценой большого усилия. Маскхалаты стали коричневыми. Мы преодолели уже половину пути, как вдруг – залп, и над болотом зажглись десятки осветительных ракет. Стало видно как днем. Вскоре ракеты погасли. Мы ожидали огневого налета на болота, но ничто не нарушало тишины. Мы поняли, что немцы просто периодически «включают» освещение на всякий случай. И мы продолжили прокладку линии связи, пока не выбрались, наконец, на сушу. И только тогда почувствовали облегчение. Убедились, что линия работает и слышимость хорошая. Все смертельно устали, намокли, одежда превратилась в ледяной панцирь. 14 января в 5 часов утра войска Волховского фронта перешли в наступление. Артподготовка длилась более получаса. Через некоторое время огневой вал докатился и до нашего перекрестка. Что тут началось! Шквальный артиллерийский огонь, треск автоматных очередей, вой снарядов и мин, свист осколков, летящие комья грязи и земли, крики и стоны раненых. Неоднократно повторялись порывы линии, и связисты вновь и вновь уходили на задание. Рядом на перекрестке шел жестокий бой. Немцы попали под массированный огонь пушек, пулеметов, минометов. Через два часа вражеская группировка была разгромлена. Наши войска пошли вперед. После освобождения Луги они двинулись на Псков. За выполнение боевого задания все красноармейцы-связисты были отмечены правительственными наградами. Я был награжден медалью «За отвагу».

КУЛЬБАЧНА Тетяна Костянтинівна, 1920, м. Сімферополь, Крим. Майор медслужби.

Освіта медична.

25.07.1944 призвана до лав ЧА Самаркандським РВК, Узбекистан.

1944–9.05.1945: 2-й Білорус. фр., лікар-токсиколог; 3-й Білорус. фр., мол. лікар полку.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, Богдана Хмельницького, медалі: «За бойові заслуги», Жукова, «Захиснику Вітчизни», ювілейні.

По війні працювала лікарем Красноградської центральної лікарні.

Прож. у м. Красноград Харківської обл.

КУЛЬБАЧНИЙ Микола Дмитрович, 1918, с. Рябухине Нововодолазького р-ну Харківської обл. Майор, нач. 3-ї частини Красноградського РВК Харківської обл. Інвалід війни.

1931–1933: Харківський електромеханічний з-д, школа ФЗУ, учень. 1933–1934: ХЕЛЗ, слюсар.

14.02.1942–1.07.1942: у складі Захід. фр. 1.07.1942–15.01.1943: курси мол. лейтенантів, 16 А, Захід. фр. 15.01.1943–7.03.1943: Центр. фр., 1093 сп 324 сд, ком. роти ПТР. 10.06.1943–8.10.1943: Центр. фр. 8.10.1943–2.03.1945: 2-й, 3-й Білорус. фр., 324 сд, пом. нач. штабу полку. 7.03.1943 був поранений.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст. (два), медалі: «За відвагу». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

1946: Балаклійський РВК Харківської обл., ст. інструктор 4-ї частини. 1946–1947: Золочівський РВК, нач. 3-ї частини. 1947–1949: Богодухівський РВК, офіцер 1-ї частини. 1949–1950: Харківський ОВК, нач. секретної частини. 1950: Красноградський РВК, нач. 3-ї частини. Із 1964 – директор Красноградської меблевої фабрики.

Помер 8.08.1993.

КУРАКСІН Петро Антонович, 1915, с. Велика Бабка Чугуївського р-ну Харківської обл. Лейтенант адмінслужби, де-

фектувальник автобронетанкового майна 18 окр. арм. трофейного б-ну. Інвалід війни.

У 1934 закінчив ФЗУ при ХТЗ. Працював токарем на з-ді. Із 1937: служба у лавах ЧА, навчально-танковий б-н 134 мбр, м. Київ, у 1939: КУКС, м. Житомир.

22.06.1941–9.05.1945: Воронез. фр., автобронетанковий склад № 1710, пом. нач. танк. відділу. 2-й Укр. фр., 18 окр. арм. трофейний б-н, дефектувальник. Серп. 1943 – берез. 1944: ЕГ № 3862, перебував на лікуванні через поранення.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

23.11.1945 демобілізований через хворобу. Працював податковим агентом у Великобабчанській сільраді Чугуївського р-ну, обліковцем праці і касиром у колгоспі ім. Леніна, с. Велика Бабка, головою Великобабчанської сільради.

Помер 16.04.1987 у м. Чугуїв Харківської обл.

КУРБАКІН Дмитро Миколайович, 1920, смт Пристень Курської обл., РФ. Інженер-підполковник, заст. ст. військового представника на з-ді № 285, Військове представництво Головного управління ракетного озброєння.

У 1937 закінчив Харківську СШ. У 1941 вступив до Харківського електротехнічного ін-ту.

У листоп. 1941 мобілізований до лав ЧА Урюпинським РВК Волгоградської обл.

23.11.1941–3.05.1945: Півд.-Західн., Сталінград., 3-й Білорус. фр., 38 ПАРМ, 1 ПА, електромеханік.

Медалі: «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бездоганну службу» II ст., «За бездоганну службу» III ст.

У 1947 закінчив Харківський електротехнічний ін-т. У 1951 був зарахований до заочної аспірантури НДІ Міністерства електропромисловості. 1952: курси при Артилерійській ордена Леніна і ордена Суворова I ст. академії ім. Дзержинського. 21.08.1970 звільнений у запас. Працював інженером у військовому представництві № 173.

Помер 18.04.1992 у м. Харків.

КУРБАТОВ Петро Федорович, 1923, с. Малосолдатське Бєловського р-ну Курської обл., РФ.

Закінчив 7 класів, працював у колгоспі.

3.03.1943 призваний до лав ЧА Бєловським РВК Курської обл.

Із 27.09.1943: 2-й Прибалт. фр., 4 бат. 1391 зеніт.-артп 36 зеніт. артд РГК, мол. сержант, ком. гармати.

Із наказу: «12.01.1944 під час нальоту 14-ти Ю-87 у супроводі чотирьох ФВ-190, підбив ворожий літак Ю-87, цим завадив виконати бойове завдання авіації противника».

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ст., медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни працював нач. відділу на Костянтинівському склозаводі Донецької обл. Останні роки свого життя мешкав у Харкові.

Помер у 2006 в м. Харків.

КУРГАНОВ Олександр Григорович, 1925, Луганська обл.

У 1942 сімнадцятирічним юнаком Курганов був призваний до лав ЧА і направлений у 212 сп Північ.-Кавказ. фр. У боях з ворогом був поранений. Після лікування в шпиталі його направили у 112 сп 39 сд Степ. фр. На околиці Запоріжжя вдруге поранений і шпиталізований (м. Саратов). Після лікування продовжував воювати. Війну закінчив у Берліні.

Нагороджений орденами Слави, Вітчизняної війни, «За мужність», медалями «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

КУРЗІН Євген Петрович, 1917, с. Степова Дурасовка (кол.) Вешкаймського р-ну Ульяновської обл., РФ. Інженер-майор, ст. інженер управління залізн. корпусу.

У 1941 закінчив Московський електромеханічний ін-т інженерів залізничного транспорту, у 1942 – курси мол. лейтенантів у м. Уфа, Башкирія, РФ.

19.11.1942–4.01.1943: Воронез. фр., резерв офіцерського складу; 555 сп 127 сд 6 А, ком. взв. 4.01.1943 поранений під час боїв у р-ні м. Стара Калитва Россошанського р-ну Воронезької обл. Перебував на лікуванні в ЕГ № 1108 у м. Тамбов. 3.05.1943–9.01.1944: 1-й Укр. фр., управління військ.-польового будівництва № 138, інженер-рекогносцирувальник; 3 навч. полк РГК. Перебував на лікуванні. Із нагородного листа: «Командиру кулеметного взводу 555 сп 127 сд, мол. лейтенанту Курзіну командування б-ну поставило завдання: у ніч з 3-го на 4-те січня 1943 підтримати кулемет. вогнем наступ б-ну в р-ні Старої Калитви, коли війська Воронез. фр. будуть з'єднуватися з військами Степ. фр. У цьому р-ні ворог мав великі стратегічні переваги. Під час наступу нашої піхоти взвод мол. лейтенанта Курзіна у нічному бою спрямував свій вогонь на ворога, знищивши до 35 чоловік. Частина висот була зайнята б-ном. Ворог, зібравшись із силами, пішов у контрнаступ. Взвод Курзіна отримав наказ вийти зі своїми кулеметами попереду позицій піхоти і своїм вогнем відбити наступ. У тому бою мол. лейтенант Курзін осколком гранати був поранений у обличчя, але залишився командувати взводом. Вранці 4 січня бій спалахнув з новою силою. Навідник 1 кулемета Гаврилов був смертельно поранений. Курзін, знаходячись поблизу, особисто відкрив кулеметний вогонь і знищив 15 німців. У той час ворожа куля увійшла в груди мол. лейтенанта Курзіна...». 19.05.1944–21.09.1944: 130 окр. буд. залізн. б-н, пом. нач. арттехпостачання.

Медалі: «За відвагу», «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1970 звільнений у запас. Працював ст. техніком, інженером у особ. дослідному КБ фізико-технічного ін-ту низьких температур.

Помер 23.04.1989 у м. Харків.

КУРИСЬКО Григорій Іванович, 1920, м. Валки Харківської обл. Капітан.

Учасник оборони Кавказу, визволення Севастополя, Криму. Із 1944 у складі радянських військ перебував у Болгарії.

Орден Вітчизняної війни II ст., подяки від Верховного Головнокомандувача.

22 березня 1947 звільнений у запас. Працював економістом на з-ді «Харпластмас».

КУРЛОВИЧ Іван Петрович, 1919, с. Турин Пуховицького р-ну Мінської обл., Білорусь. Майор, заст. з політчастини нач. 536 військ.-буд. загону.

У 1939 після закінчення 10 класів працював секретарем Пуховицької сільради Мінської обл.

У жовт. 1939 призваний до лав ЧА.

У 1941 закінчив Сталінградське військ.-політ. училище.

4.04.1943–1.08.1944: Воронез. фр., 430 окр. зеніт. артд-н ППО, комсорг д-ну. Захід., Півд.-Захід. фр., 317 зеніт. артп 7 корпусу ППО ЧА, лейтенант, комсорг полку.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1958 звільнений у запас. Працював нач. штабу ЦО, ст. інженером технагляду з-ду «Світло шахтаря».

Помер 26.08.2001 у м. Харків.

КУРОЧКА Петро Миколайович, 1920, с. Бутенки Кобеляцького р-ну Полтавської обл. Капітан, ком. взв. курсантів 2-го Харківського військ. авіац.-тех. училища.

Працював слюсарем на Полтавському паровозоремонтному з-ді.

У жовт. 1940 призваний до лав ЧА Полтавським МВК.

У жовт. 1941 закінчив полкову школу.

22.10.1941–9.05.1945: Центр. фр., 130 окр. б-н зв'язку 82 мсд, радист. Брянський, 1-й Білорус. фр., 235 окр. рота зв'язку 286 винищ. ад, нач. радіостанції.

Медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Москви», «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», польська «За Одер, Ніссу і Балтику». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

До 1963 перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині. У 1965 звільнений у запас. Працював ст. техніком у проектному бюро Харківського управління проектно-монтажних робіт, нач. відділу кадрів Харківської філії «Держрадіопроект».

Помер 26.03.1992 у м. Харків.

КУРОЧКІН Микола Михайлович, 1906, Кіровська обл., РФ. Підполковник, заст. ком. 31 авторемонтної бази військ ППО Донбаського р-ну. Інвалід війни.

У 1923 закінчив Кіровську губернську радянську партшколу. Працював зав. агітаційно-пропагандистського відділу Халтурінського, Слободського повітових комітетів ВЛКСМ Вятської губернії, у редакціях газет «Вятская правда» та «Юный пахарь», м. Кіров, «Ленинская смена» та «Клич пионера», м. Горький (нині м. Нижній Новгород), у видавництві «Молодая гвардия», м. Москва, редактором у Військ.-хімічній академії РСЧА. У 1934 призваний до лав ЧА.

11.07.1941–9.05.1945: Примор. А, відповідальний редактор арм. газети «За Родину». Крим. фр., 47 А, відповідальний редактор газети «Фронтовик». Брянський, 1-й Укр. фр., 6 мк 4 ТА, редактор газети «Вперед».

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Одеси», «За оборону Севастополя», «За оборону Кавказу», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги». Отримав подяку від Верховного Головнокомандувача за участь у взятті Берліна.

У 1951 закінчив річні курси перепідготовки політскладу при Військ.-політ. академії ім. Леніна. У 1953 звільнений у запас.

Помер 7.06.1984 у м. Харків.

КУРШАКОВ Олексій Васильович, 1920, с. Велике Кібєєво Кілемарського р-ну, Республіка Марій Ел, РФ. Підполковник, нач. фізичної підготовки та спорту, ст. викладач Ульяновського гв. вищого танк. командного училища ім. Леніна.

У 1938 закінчив Санчурське педучилище Кіровської обл.

У листоп. 1939 призваний до лав ЧА Санчурським РВК Кіровської обл. У листоп. 1940 закінчив полкову школу, у листоп. 1941 – курси мол. лейтенантів, у верес. 1942 – курси «Выстрел». Проходив службу у Забайкальському ВО.

Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: Забайкал. фр., 61 мсп 61 тд 17 А, лейтенант, ком. взв. ПТР.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За перемогу над Японією», монгольська «За перемогу». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

У 1951 закінчив Військ. ін-т фізичної культури та спорту ім. Леніна. Викладав у Саратовському суворовському військ. та Ульяновському гв. танк. училищах. У 1970 звільнений у запас. Працював інструктором з фізичної культури та спорту при Ульяновському облвиконкомі, інструктором-методистом з виробничої гімнастики у НДІПТІМАШ, м. Ульяновськ.

Помер 13.06.1992 у м. Ульяновськ, РФ.

КУСЯКОВ Анатолій Іванович, 1914, м. Балашов Саратовської обл., РФ. Підполковник, нач. 2-го передавального радіоцентру, 96 вузол зв'язку військ ППО Донбаського р-ну.

1938–1939: курси мол. лейтенантів 7 полку зв'язку, м. Самара.

22.06.1941–9.05.1945: Захід. фр., 12 окр. полк зв'язку 16 А, нач. радіовузла, заст. ком. радіороти; 1 гв. полк зв'язку, ком. радіороти. 3-й Білорус. фр., 1 гв. полк зв'язку 11 гв. А, пом.

нач. штабу полку; 37 окр. б-н зв'язку 11 гв. А, заст. комбата зі стройової частини. Був контужений у 1941 в м. Арцево, у 1945 – поблизу Кенігсберга (нині м. Калінінград) та м. Піллау (нині м. Балтійськ) Калінінградської обл.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Москви», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

29.09.1955 звільнений у запас через хворобу. Працював ст. електромеханіком Харківської обласної радіотрансляційної мережі, інженером у обласному виробничому технічному управлінні зв'язку, нач. обл. курсів підвищення кваліфікації міського радіотрансляційного вузла.

Помер 10.05.2000 у м. Харків.

КУТЕПОВ Никифор Іванович, 1912, м. Чугуїв Харківської обл. Мол. лейтенант, ком. взв. 45-мм гармат. Інвалід війни.

У черв. 1941 призваний до лав ЧА Чугуївським РВК Харківської обл.

Черв. 1941 – лют. 1942: 176 зсп, рядовий; 777 сп 227 сд 21 А, рядовий. У лют. 1942 поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 3967. Лип. 1942 – берез. 1943: курсант Харківського артучилища. Берез. 1943 – лют. 1944: Захід. фр., 113 мінп 16 А, ком. взв.; 350 сп 96 сд 48 А, ком. взв. 45-мм гармат. У лют. 1944 під час боїв вдруге поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 1241.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У черв. 1944 звільнений у запас. Працював товарознавцем, інспектором з торгівлі Чугуївського міськзмішторгу.

Помер 1.06.1993 у м. Чугуїв Харківської обл.

КУТЯ Василь Юхимович, 1927, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

Учасник війни з японськими мілітаристами 9.08.1945–3.09.1945: 429 сп 52 сд, сержант, ком. відділення зв'язку.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Японією». Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Працював токарем на Бабаївському авторемонтному з-ді.

КУТЯКОВ Борис Борисович, 1914, с. Голгань (кол.) Перемишльського р-ну Калузької обл., РФ. Капітан техслужби, нач. полігону Харківського гв. танкового училища КВО.

У 1941 закінчив курси піротехніків, м. Сизрань Самарської обл.

30.03.1942–9.05.1945: Північ.-Захід. фр., 147 окр. сбр 34 А, піротехнік артскладу бр., нач. пересувного артскладу бр. Брянський фр., 197 сд 11 А, нач. пересувного артскладу див. 1-й, 2-й, 3-й Білорус. фр., 96 сд 53 ск 48 А, пом. трофейного відділу.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

24.10.1955 звільнений у запас. Працював диспетчером об'єднаного авіазагону Харківського управління цивільної авіації.

Помер 1.05.1990 у м. Харків.

КУХАРЕНОК Андрій Павлович, 1917, смт Георгіївка Кривошеїнського р-ну Томської обл., РФ. Підполковник, заст. ком. полку з політчастини, 1028 зеніт.-артп 913 ад Північної Тихоокеанської флотилії.

У 1936 закінчив 8 класів Кривошеїнської СШ. Працював головою колгоспу ім. Калініна, Кривошеїнський р-н Томської обл. У 1937 – інспектор Малогінської дільничної комендатури. 1937–1938: курсант окружних фінансових курсів у м. Колпашево, ст. інспектор окр. фінвідділу.

Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: 2-й Далекосхід. фр., 61 окр. б-н ВПС, парторг.

Медаль «За перемогу над Японією». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги» (дві).

1.04.1956 звільнений у запас. Працював нач. мех. будівельного загону № 24, м. Харків, заст. нач. частини Ізюмської професійної пожежної охорони.

Помер 4.09.1970 у м. Ізюм Харківської обл.

КУЦ Олександр Іванович, 1906, с. Мокра Рокитна Нововодолазького р-ну Харківської обл. Майор, комбат, 191 сп 201 сд, Туркестанський ВО. Інвалід війни.

У 1919 закінчив 7 класів гімназії, у 1926 – Харківську губпартшколу, у 1936 – курси ком. взв. запасу при школі Червоних старшин. У 1939 закінчив 10 класів СШ у м. Лозова Харківської обл. Працював нач. адміністративно-господарчого відділу на ХТЗ, нач. Лозівського дегазованого загону.

22.06.1941–9.05.1945: Захід. фр., головний авіасклад в/ч 1415, 43 А, ком. взв. Північ.-Захід., Волхов. фр., 76 артд-н 73 окр. морської сбр, ком. роти, заст. ком. сб, пом. ком. артд-ну з постачання. Ленінград. фр., 36 окр. полк резерву; б-н удосконалення офіцерського складу при курсах мол. лейтенантів фр., слухач. 3-й Прибалт., Ленінград. фр., 92 сп 201 сд, заст. комбата з постачання, ком. сб. Чотири рази поранений: 19.08.1941 у р-ні м. Єльня Смоленської обл., 30.09.1942 на тер. Ленінградської обл., 23.02.1943 у р-ні смт Синявіно Кіровського р-ну Ленінградської обл., 11.10.1944 поблизу м. Рига, Латвія. Із бойової характеристики: «У наступальних боях по вигнанню фашистів з тер. Прибалтики тов. Куц показав себе сміливим і рішучим офіцером. 15.02.1945, провівши розвідку боєм у р-ні м. Пієнени (Латвія), тов. Куц добився значних результатів, його б-н захопив вузол опору, виявив вогневу систему ворога, що сприяло успішній підготовці для проведення наступальної операції...».

Ордени: Червоного Прапора, Вітчизняної війни I ст., медалі: «За оборону Ленінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

6.02.1946 звільнений у запас.

Помер 27.11.1995 у м. Харків.

КУЦЕНКО Андрій Йосипович, 1926, м. Люботин, Гиївка, Харківська обл.

Гв. сержант. Інвалід війни.

Учасник Другої світової війни. 1-й Укр. фр., 20 танковий Звенигородський корпус, рядовий. Брав участь у Корсунь-Шевченківській битві, визволяв міста України. У боях на р. Одер був тяжко поранений.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., «За мужність», 15 медалей.

Прож. у м. Люботин, Гиївка.

КУЦЕНКО Володимир Олексійович, 1915, с. Банне (кол.) Слов'янського р-ну Донецької обл. Підполковник, нач. дивізійного лазарету, 92 мсд, 12 арм. корпус, Північно-Кавказький ВО.

Із 1930 працював слюсарем-монтажником на Краматорському машинобудівному з-ді, комендантом 1-го Всеукраїнського Будинку відпочинку ім. Артема, с. Банне (нині м. Святогірськ Донецької обл.). У 1940 закінчив 1-й Харківський медінститут за спеціальністю педіатра. 1940–1941: гол. лікар Гур'євської, Казахстан, міської лікарні.

10.08.1942–11.12.1943: Сталінград., Воронез. фр., 20 гв. кп, 22 гв. кп, ст. лікар полку. Захід. фр., 5 гв. кд, командир 1 окр. мед. сан. ескадрону. 14.09.1943 був тяжко контужений на Захід. фр., поблизу м. Смоленськ, ЕГ № 4633, м. Москва.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

29.10.1960 звільнений у запас. Працював зав. фізіотерапевтичного відділення спецполіклініки № 10, м. Нальчик, Кабардино-Балкарія, РФ.

Помер 30.12.1996 у м. Харків.

КУЦЕНКО Йосип Пилипович, 1904, с. Липці Харківського р-ну Харківської обл. Підполковник медслужби, нач. фізіотерапевтичного відділення ВГ № 384.

У 1924 закінчив фельдшерсько-акушерське училище, м. Харків, у 1937 –

1-й Харківський медінститут. Працював ст. лікарем Мезенівської лікарні Краснопільського р-ну Сумської обл.

У жовт. 1937 добровільно став до лав ЧА.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

22.06.1941–9.05.1945: Захід. фр., 489 гауб. артп 132 сд; 426 гауб. артп 149 сд; 358 артп 126 сд, ст. лікар полку; Калінінський фр., 135 сд 41 А, дивізійний лікар. 1-й Прибалт фр., сортувальний ЕГ 39 А, ординатор; ЕГ № 1118 6 гв. А, нач. фізіотерапевтичного відділення. Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: Далекосхід. фр., 25 А, ЕГ № 1118, майор медслужби, ст. ординатор терапевтичного відділення.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1961 звільнений у запас. Працював лікарем 32-ої лікарні медсанчастини Харківського тракторного з-ду.

Помер 8.10.1964 у м. Харків.

КУЦЕНКО Микола Лаврентійович, 1924, с. Андріївка Великоновосілківського р-ну Донецької обл.

Учасник Другої світової війни: 690 сп 126 Горлівської двічі Червонопрапорної сд., рядовий, зв'язківець.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., «За мужність», медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1950 закінчив Дніпропетровський педагогічний ін-т іноземних мов. 37 років пропрацював у галузі народної освіти у Володарському р-ні Донецької обл., викладав англійську мову, був завучем, директором школи. Із 1986 очолював історико-краєзнавчий музей. Написав і видав книгу «Приазов'є – останнє пристанище запорізьких козаків», підготував до видання книгу про фронтові будні земляків «Доблести вечный след». Член прес-центру обласної ради Організації ветеранів України.

Прож. у м. Харків.

КУЦЕНКО Михайло Іванович, 1916, смт Андріївка Балаклійського р-ну Харківської обл. Мол. лейтенант, ком. стр. роти.

У 1937 призваний до лав. ЧА.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

22.06.1941–2.02.1944: Ленінград. фр., ком. стр. взв. 2.02.1944 тяжко поранений під час оборони Ленінграда, перебував на лікуванні в ЕГ № 4004. У жовт. 1943 закінчив курси мол. лейтенантів.

Медаль «За оборону Ленінграда».

У 1945 звільнений у запас. Працював в управлінні газової промисловості.

Помер 9.01.1982.

КУЦИН Олександр Георгійович, 1921, с. Хотмизьк Борисовського р-ну Бєлгородської обл., РФ. Лейтенант, комбат.

1.07.1941–9.05.1945: Калінінський фр., 3 окр. інж.-буд. б-н, ком. відділення; 145 сп, ст. писар. 19.08.1942–1.01.1943: курсант 2-го Київського артучилища. 1.01.1943–15.04.1943: слухач Смоленського артучилища, м. Ірбіт Свердловської обл. 1-й, 2-й Укр. фр., 12 артп; 22 окр. вптабр РГК, ком. вогнев. взв.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За взяття Відня», «За взяття Будапешта», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Отримав 7 подяк від Верховного Головнокомандувача.

1.01.1972 звільнений у запас. Працював інструктором Харківського обкому профспілки робітників і службовців сільського господарства, нач. відділу наукової організації праці і управління Харківського релейного з-ду.

Помер 28.02.2003 у м. Харків.

КУЧЕР Данило Веніамінович, 1910, с. Василівка Одеської обл. Підполковник інтендант. служби, заст. нач. фінвідділу Бакинського округу ППО.

У 1927 закінчив індустріальну профтехшколу у м. Ананьїв Одеської обл. Працював токарем на цукровому з-ді у м. Рибниця, Молдова, майстром цеху на з-ді наркомзему, м. Чарджоу, Туркменістан.

У 1932 призваний до лав ЧА Чарджоунським РВК Туркменістану.

У трав. 1941 закінчив фінансовий факультет інтендант. академії ім. Молотова у м. Харків.

27.11.1941–9.05.1945: Захід. фр., 24 А, фінвідділ, ст. пом. нач. відділу. Сталінград., Дон., Півд-Захід., 3-й Укр., 1-й Білорус. фр., 64 А (пізніше 8 гв. А), майор, ст. пом. нач. фінвідділу.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Москви», «За оборону Сталінграда», «За визволення Варшави», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За взяття Берліна», польська «Медаль за Варшаву 1939–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги». Отримав 6 подяк від Верховного Головнокомандувача.

У 1958 звільнений у запас. Проживав у м. Ізюм Харківської обл.

Помер у трав. 1960.

КУЧЕРУК Микола Григорович, 1915, с. Слобідка Коростишівського р-ну Житомирської обл. Капітан, ст. технік з електрообладнання ад.

У 1934 призваний до лав ЧА. У 1943 закінчив курси удосконалення авіатехніків при Військ.-морському авіатех. училищі ім. Молотова.

Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: 50 гв. ап ВПС ТОФ, технік зі спецобладнання.

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією», корейська медаль «За визволення Кореї». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

У 1959 звільнений у запас. Працював інженером на Харківському електромеханічному з-ді, головою правління садівницького товариства «ХЕМЗівець», головою Московського районного комітету ДТСААФ, м. Харків.

Помер 4.03.1988 у м. Харків.

КУЧЕРЯВИЙ Володимир Григорович.

«Известный мастер альпинизма в 1937 г. пошел учиться в Одесское артиллерийское училище, получив через два года петлицы лейтенанта. Добровольцем, как политрук батареи, участвовал в войне на Карельском перешейке. 22 июня 1941 г. Кучерявый встретил на западной границе неподалеку от Перемышля, командуя разведкой 3-го артиллерийского дивизиона. В бой пришлось вступить практически с первых же часов войны. Их гаубичный полк в составе 99-й дивизии участвовал во многих оборонительных операциях. Под городом Судовая Вишня орудия дивизиона вели стрельбу по танкам и пехоте прямой наводкой. С частями 6-й и 12-й А Владимиру пришлось прошагать не одну сотню километров, выбираясь из окружения. После последнего боя Кучерявый оказался в плену. Бежал. Тропами и целиной пробирался к линии фронта. Под Харьковом попал в облаву. Был направлен под Берлин в печально известный лагерь Грюневальд и приговорен к пожизненному заключению за участие в антифашистском подполье. В условиях жестокого террора его участники – харьковчане Владимир Кучерявый, Николай Михно, Василий Поляков организовывали саботаж на производстве, распространяли листовки среди остарбайтеров, устанавливали интернациональные связи с представителями других народов, порабощенных гитлеровской Германией.

...После репатриации Владимира Григорьевича несколько месяцев строго проверяли сотрудники смерша, прежде чем восстановить звание лейтенанта и дать статус участника войны».

КУШНІР Майор Петрович, 1915, м. Токмак Запорізької обл. Ст. інженер-лейтенант, ком. мін. взв. 597 сп 207 сд 3 Уд. А.

У 1930 закінчив 5 класів НСШ, м. Запоріжжя, у 1934 – робітфак на Дніпробуді, у 1940 – ін-т механізації і електрифікації сільського господарства, м. Москва. Працював викладачем у школі комбайнерів, м. Анжеро-Судженськ Кемеровської обл., технологом на з-ді ім. Куйбишева, м. Іркутськ, РФ.

17.12.1943–9.05.1945: 2-й Прибалт., 1-й Білорус. фр., 597 сп 207 сд 3 Уд. А, ком. мін. взв. У 1944 був легко поранений, ЕГ № 4176, у 1945 – тяжко поранений, ЕГ № 3813.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Вітчизняної війни I ст., Червоної Зірки, медалі: «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

5.01.1946 звільнений у запас. Працював керівником групи КБ дослідно-експериментального цеху ХТЗ.

Помер 16.09.2008 у м. Харків.

КУЩЕВ Нарсен Миколайович, 1924, смт Коломак Харківської обл. Ст. сержант. Інвалід війни.

Закінчив СШ у м. Харків.

У лют. 1943 призваний до лав ЧА Червонозаводським РВК м. Харків. Пройшов від Харкова до Праги.

Медалі: «За відвагу» (дві), «За бойові заслуги».

У листоп. 1945 демобілізований. У 1953 закінчив Харківський автомобільно-дорожній ін-т за спеціальністю «Автомобілі та автомобільне господарство» і отримав кваліфікацію інженера-механіка. До 1967 викладав на кафедрі деталей машин і теорії механізмів та машин.

Помер 29.12.1967 у м. Харків.

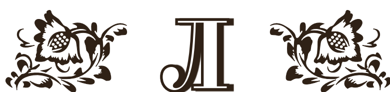

Л

ЛАБА Степан Архипович, 1926, с. Чудинівці Хмільницького р-ну Вінницької обл. Майор, нач. 1-го відділення – офіцер наведення 1 бат. зеніт. ракетного д-ну (в/ч 10087) 28 корпусу ППО.

У 1940 закінчив 7 класів НСШ.

27.04.1944 призваний до лав ЧА Хмільницьким РВК Вінницької обл.

3.05.1944–31.03.1945: 70 мбр 3 ТА, мінометник; 41 арм. зсп. 31.03.1945–11.05.1945: 1237 сп 373 сд, мінометник-навідник.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» II ст., «За бездоганну службу» I ст.

У 1951 закінчив КУОС Прикарпатського ВО. 12.05.1972 звільнений у запас.

Помер 5.07.2001 у с. Станичне Нововодолазького р-ну Харківської обл.

ЛАБАЗОВ Василь Романович, 1918, с. Молодова Вовчанського р-ну Харківської обл. Майор інтендант. служби, заст. ком. 3423 авіац.-тех. бази з госп. частини.

Працював слюсарем електромеханічного обладнання у Харківському трамвайному депо.

У верес. 1938 призваний до лав ЧА Харківським МВК.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

15.10.1942–15.01.1943: 689 арм. артп РГК 56 А, ком. відділення; Ленінград., Далекосхід. фр., 522 окр. б-н зв'язку, нач. пункту збору донесень. У черв. 1943 закінчив шестимісячні курси при Військ.-політ. училищі ім. Фрунзе у м. Горький (нині м. Нижній Новгород). 3.09.1944–3.09.1945: 205 зеніт. артп, лейтенант, комсорг полку, нач. обозно-речового постачання.

Медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

Проходив службу у віддаленій місцевості на п-ові Камчатка. У 1955 звільнений у запас. Працював техніком ЖЕКу № 141, м. Харків, диспетчером ЖЕО Фрунзенського р-ну м. Харків.

Помер 20.09.1987 у м. Харків.

ЛАБУЗОВА Марія Гнатівна, 1905, с. Козаче-Рудченське Борисовського р-ну Бєлгородської обл., РФ.

За спеціальністю бухгалтера.

У 1942 була призвана до лав ЧА Ленінським РВК м. Харків. Рядовий. Медсестра санітарного поїзда. Була тяжко поранена, через що втратила зір.

Проживала у м. Харків.

ЛАБУРЕНКО Михайло Дмитрович, 1922, м. Харків. Інвалід війни.

У 1941 призваний до лав ЧА РВК Харківської обл. Рядовий, 1-й Укр. фр. Був поранений.

Орден Вітчизняної війни I ст.

Прож. у м. Харків. Працював енергетиком цеху на з-ді ХЕЛЗ.

ЛАВРИНОВИЧ Петро Павлович, 1914, м. Толочин Вітебської обл., Білорусь. Підполковник, нач. відділу тех. та арт. озброєння Управління 6 залізн. бр.

У 1933 закінчив Оршанську залізн. школу Вітебської обл. Працював ремонтником на ст. Толочин, Вітебська обл.

У жовт. 1936 добровільно став до лав ЧА. У 1939 закінчив Московське військ. залізн. училище.

22.06.1941 – трав. 1942: Півд.-Захід., Захід. фр., Управління 4 залізн. бр., офіцер зв'язку; 75 окр. буд.-колійний залізн. б-н 4 залізн. бр. 2.02.1943– 9.05.1945: Воронез., 1-й Укр. фр., 44 відбуд. залізн. б-н 19 залізн. бр., капітан, ком. мостової роти, нач. команди тех. розвідки.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1957 звільнений у запас. Працював інженером Харківської контори «Інструментпостачзбут», заст. нач. збуту, економістом на Харківському канатному з-ді.

Помер 15.04.1987 у м. Харків.

ЛАГОДЮК Володимир Іванович, 1916, с. Чаньків Дунаєвецького р-ну Хмельницької обл. Майор, нач. штабу 41 окр. сб Київського ВО. Інвалід війни.

У 1930 закінчив 7 класів, м. Дунаївці, у 1933 – Голозубинецький зоотехнікум, у серп. 1940 – Овруцьке піхотне училище (прискорений курс), Житомирської обл.

22.06.1941–9.05.1945: Півд.-Захід. фр., 69 сп 97 сд, ком. взв.; Сталінград., Дон. фр., 8 зсп 10 зап. сбр, ком. взв.; 1-й Білорус., Центр. фр., 390 зсп 10 зап. сб, ком. роти. 28.07.1941 був контужений і тяжко поранений на тер. Київської обл., на лікуванні в ЕГ № 1352.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Сталінграда», «За визволення Варшави», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», польська «Медаль Перемоги і Свободи». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

17.03.1959 звільнений у запас. Працював ст. помічником начальника відділення Балаклійського РВК Харківської обл.

Помер 5.07.1988 у м. Харків.

ЛАЗІН Борис Іванович, 1921, Дмитріївка Никифоровського р-ну Тамбовської обл., РФ. Капітан, заст. ком. ескадрильї з експлуатації.

У листоп. 1939 добровільно став до лав ЧА. У листоп. 1940 закінчив прискорений курс Серпуховської (Московська обл.) військ. авіац.-тех. школи механіків.

22.06.1941–30.06.1941: Захід. фр., 163 винищ. ап 43 винищ. ад, авіамеханік. 25.01.1942–5.02.1942: Північ.-Захід. фр., 516 винищ. ап 6 зміш. ак, механік авіаланки. 14.04.1942–9.05.1945: 1-й Білорус. фр., 517 винищ. ап 282 винищ. ад, технік-лейтенант, механік авіаланки.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За визволення Варшави», «За взяття Бер-

ліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» І ст.

У 1960 звільнений у запас. Працював контролером п/с № 274, техніком-диспетчером на Харківському релейному з-ді.

Помер 21.01.1971 у м. Харків.

ЛАЗЬКО Олександр Іванович, 1903, м. Харків. Ст. лейтенант, нач. облікового оперативного відділу. Інвалід війни.

У 1941 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків.

Верес. 1941 – лют. 1943: Сталінград. фр., склад НКО № 750, нач. складу.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1947 звільнений у відставку. Працював нач. спецчастини фабрики «Червона нитка», м. Харків.

Помер 4.03.1987 у м. Харків.

ЛАКТІОНОВА Ганна Григорівна, 1923, с. Верхній Бишкин Первомайського р-ну Харківської обл.

3.08.1941 призвана до лав ЧА Харківським РВК Харківської обл.

Сталінград., Білорус., 1-й Укр., 2-й Укр., 3-й Укр. фр., 984 санлетючка 17 ПЕП 27 А, ст. сержант медслужби, медсестра.

«У боях на Дністрі Ганна винесла 18 поранених з поля бою, сховала їх у безпечному місці для евакуації. Вміло перев'язуючи рани, Ганна раділа, що ще 18 солдатів врятовані, що на 18 солдатських вдів буде менше на рідній землі, що 18 батьків обіймуть своїх дітей... У 1944 на підступах до Будапешта Ганна надала допомогу 25 пораненим...» (Л. Ачкасова).

Орден Вітчизняної війни ІІ ст., медаль «За бойові заслуги». Подяки від Верховного Головнокомандувача за участь у розгромі Корсунь-Шевченківського та Уманського угруповань противника, за визволення міст Могильов-Подільський, Ясси та Заслуй, форсування Дністра та Прута, за розгром танкової групи німців під Будапештом.

ЛАНКЕВИЧ Борис Амвросійович, 1915, м. Харків.

Закінчив 10 класів, школу ФЗУ за спеціальнісю токаря. Працював майстром трудового навчання у колонії ім. Макаренка. 1937–1939: строкова служба в лавах ЧА.

8.07.1941 призваний до лав ЧА Харківським МВК. Ст. лейтенант, ком. бат. важкої артилерії 104 сп 62 сд 40 А. 6.06.1942 поранений поблизу м. Старий Оскол Бєлгородської обл. Перебував у концтаборі Моосбург (шталаг VII A, табірний номер 103414). Тричі невдало здійснював спробу втечі. У 1945 звільнений союзними військами (армією США). Пройшов спецперевірку. Продовжив службу – ст. лейтенант у спецкомендатурі м. Берлін.

Медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Орден Вітчизняної війни ІІ ст.

У 1946 демобілізований. Працював токарем на з-ді контрольно-вимірювальних приладів.

Помер у 1997. Похований: Журавлівське клад., м. Харків.

ЛАПИНСЬКИЙ Федір, 1905, м. Харків.

Закінчив 4 класи.

До війни працював у трудовій комуні ім. Макаренка, робітник.

У 1944 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків. Рядовий, зв'язківець сп. Війну закінчив у Німеччині.

У 1945 демобілізований. Після війни працював на з-ді «Комунар».

Помер. Похований: м. Харків.

ЛАПТЄВ Михайло Володимирович, 1912, с. Іванищево Ірбітського р-ну Свердловської обл., РФ. Капітан, нач. 4-ї частини Нововодолазького РВК Харківської обл.

1.08.1940–1.11.1940: КУКС, прискорений курс за спеціальністю стр. командира.

1.12.1941–17.03.1944: Захід., Півд.-Захід., Північ.-Кавказ. фр., 501 сп 162 сд 49 сбр, заст. ком. роти; 547 сп 127 сд, ком. взв. ПТР.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Москви», «За оборону Кавказу». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

20.02.1957 звільнений у запас.

Помер 9.03.1993 у смт Нова Водолага Харківської обл.

ЛАПТІЙ Федір Олександрович, 1921, с. Черкаські Тишки Харківського р-ну Харківської обл.

До війни закінчив 10 класів.

Весною 1941 призваний до лав ЧА на строкову службу Харківським РВК Харківської обл. Інж.-будівельна частина, сапер, сержант.

Медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни працював робітником (згодом – начальником цеху) на шкіряному з-ді «Більшовик», одночасно навчався на вечірньому відділенні ХПІ.

Помер 29.09.1978. Похований: клад. № 13, м. Харків.

ЛАРИЧЕВ Петро Олексійович, 1914, с. Філімоново Брейтовського р-ну Ярославської обл., РФ. Майор, нач. штабу 926 б-ну аеродромно-технічного забезпечення Чугуївського військ. авіаучилища льотчиків.

У 1928 закінчив 4 класи сільської школи у с. Фатьянове Ростовського р-ну Ярославської обл., у 1931 – тримісячні курси рахівників сільрад при Ростовському райфінвідділі Ярославської обл. 1931–1936: рахівник Новосельської сільради Ростовського р-ну.

Верес. 1942 – січ. 1943: курси мол. лейтенантів при 75 зсп 34 зсбр.

28.05.1943–9.05.1945: Брянський, 2-й Прибалт., Ленінград., 1-й Білорус. фр., 894 бао, пом. нач. штабу зі стройової частини і кадрів.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

26.04.1958 звільнений у запас. Працював інженером на Чугуївському АТП № 20344, зав. діловодства у Чугуївському МВК.

Помер 27.06.1985 у м. Харків.

ЛАХМАН Йосип Мендельович, 1906, м. Бердичів Житомирської обл. Підполковник, ком. б-ну 22 дорожнього депо Київського ВО, м. Харків.

Працював слюсарем на машинобудівному з-ді «Прогрес», м. Бердичів.

У 1929 призваний до лав ЧА Бердичівським МВК Житомирської обл. 1929–1930: курсант-однорічник. У 1932 за партійною мобілізацією знову у лавах РСЧА.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

Лип. 1941–30.10.1941: Захід. фр., 10 атп, ком. атб. 1.04.1942–9.05.1945: Півд. фр., 11 окр. дорожньо-експлуатац. б-н 56 А, ком. б-ну; Північ.-Кавказ. фр., 10 окр. дорожньо-експлуатац. б-н, ком. б-ну; 2-й Білорус. фр., 101 окр. дорожньо-експлуатац. б-н, підполковник, ком. б-ну. 1.08.1941 тяжко поранений у р-ні м. Кричев Могильовської обл., Білорусь. Із нагородного листа: «Після вступу наших військ у м. Новоросійськ тов. Лахман вже за кілька годин забезпечив комендантське постачання міста, розмінував переїзди і відкрив пункти обслуговування, що сприяло швидкому просуванню техніки, військ та вантажів».

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни ІІ ст., медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За визволення Варшави», польська «Медаль Перемоги і Свободи». За вислугу років: ордени Червоного Прапора, Червоної Зірки.

До 1947 перебував у складі Північної групи військ у Польщі. У 1955 звільне-

ний у запас. Працював ст. товарознавцем у Харківському будівельно-монтажному управлінні «Спецелеватормлинбуд».

Помер 9.10.1988 у м. Харків.

ЛАХТІОНОВА Марія Степанівна.

Зі спогадів: «1943 рік. У приміщення по вул. Жовтнева (колишній банк) запросили нас, комсомолок, – Марію Сторожко, Марію Григоренко, Парасковію Несмашну, Марію Захарченко і мене. Через два дні ми вже рили окопи, ставили протитанкові загородження. Це було під с. Черемушна Зміївського р-ну. Звідти нас направили до 853-го полку, який дислокувався у с. Вербівка. Дівчат розподілили в пральню, у санітарну команду, а мене – обліковцем до фінансової частини. Невдовзі наша частина опинилась у самому центрі кровопролитних баталій. Запам'ятались бої в с. Байрак і Червона Гусарівка. Тут, під вогнем ворога, нам довелось форсувати Сіверський Донець. На якийсь час вдалося затримати фашистів на лінії фронту, яка проходила через хутір Криничний, села Байрак, Первомайське і Червона Гусарівка. Ці населені пункти по кілька разів переходили з рук у руки. Потім ми отримали наказ відходити на лівий берег Дінця. Незабаром дивізію перекинули в Ізюм. Прорвавши фашистську оборону, ми в серпні визволили села Суха Кам'янка і Довгеньке. А вже у вересні дивізія була відправлена на переформування під Луганськ. Тут мені довелося замінити кухаря, який загинув. Після бойової підготовки дивізія у складі 4-го Укр. фр. розпочала наступальні операції на південних околицях м. Мелітополь (Запорізька обл.). Німці в паніці тікали вздовж узбережжя Азовського моря. Незважаючи на важкі бої і втрати, ми визволили м. Генічеськ і ст. Новоолексіївську (Херсонська обл.). У 1944 р. у відкритому степу, під постійними атаками з повітря ми форсували Сиваш. За допомогою піддонів переправляли по воді провіант. Одного разу після прямого попадання бомби кухня пішла на дно. Але солдатів треба годувати! У степу бур'ян весною вогкий, не горить. Спорудили земляну піч і почали роздмухувати вогонь за допомогою чобіт. У квітні прорвали оборону противника в напрямку м. Сімферополь і невдовзі визволили м. Бахчисарай (Крим). Але надходить новий наказ: відбити у ворога Севастополь. Зайняли оборону в Інкерманській долині, а в Мекензієвому лісі розташувалось наше відділення з кухнею. Доводилось під безперервним вогнем доставляти в термосах обіди на передову. Повільно просувалась дивізія вперед. Шлях до Севастополя був устелений тілами загиблих, але й фашистів знищили багато. Після визволення Севастополя дивізія приступила до виконання нового завдання: знищення Мінсько-Вітебського угруповання ворога. Наш бойовий маршрут пролягав через Білорусь, Литву і Польщу до Східної Пруссії. Там і закінчилась для мене війна. Додому повернулась у ранзі єфрейтора-кухаря».

Орден Вітчизняної війни, медалі: «За відвагу», «За оборону Севастополя», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

ЛЕБЕДЄВ Андрій Макарович, 1918, с. Ряшки Прилуцького р-ну Чернігівської обл. Майор, нач. фінвідділення Луганського військ. авіаучилища льотчиків, 69 ПА, Київський ВО. Інвалід війни.

Із 1933 працював обліковцем на 2-й тютюновій фабриці, рахівником на фабриці з пошиву рукавиць, бухгалтером у конторі «Заготзерно», м. Прилуки Чернігівської обл. У 1939 закінчив 2 курси Одеського кооперативного технікуму, у 1941 – Сімферопольське військове піхотне училище.

22.06.1941–9.05.1945: Півд.-Захід. фр., 44 мсп, ком. взв.; Сталінград., Півд., 4-й Укр. фр., 128 окр. автосанвзвод; 3-й Укр., 1-й, 3-й, Білорус. фр., 63 окр. трофейна рота 28 А, зав. діловодства, скарбник. 17.07.1941 був тяжко поранений на тер. с. Семенівка, Півд.-Захід. фр., на лікуванні в ЕГ № 1605, м. Краснодар, РФ.

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

31.12.1960 звільнений у запас. Працював нач. відділення Київського РВК м. Харків, ст. бухгалтером у Харківському гарнізонному фінвідділенні № 1894.

Помер 24.01.1993 у м. Харків.

ЛЕБІДЬ Сергій Іванович, 1925, с. Великі Сорочинці Миргородського р-ну Полтавської обл. Капітан. Інвалід війни.

У 1945 призваний до лав ЧА.

Учасник Другої світової війни, 218 зсп.

Орден «За мужність», медалі: «Захиснику Вітчизни», Жукова.

По війні продовжував військ. службу. Працював провідним інженером у проектному ін-ті, м. Харків.

Помер у квіт. 2009.

ЛЕВАДНИЙ Михайло Григорович, 1921, Полтавська обл.

У 1941 призваний до лав ЧА РВК м. Харків: підводник, матрос Балтійського флоту.

Нагороджений орденами та медалями.

У 1945 демобілізований. Працював інженером на з-ді контрольно-вимірювальних приладів.

Помер у 1993. Похований: м. Харків.

ЛЕВЧЕНКО Василь Лукич, 1922, с. Озера Кобеляцького р-ну Полтавської обл. Полковник, нач. штабу ЦО, Республіка Тива.

У 1940 закінчив 10 класів СШ, у 1942 – Ленінградське прикордонне військове училище НКВС.

26.06.1941–12.01.1944: Ленінград. фр., 13 мсп НКВС, червоноармієць; 216 тбр 26 тк, ком. кулемет. взв.; Півд.-Захід., 1-й Білорус. фр., 15 гв. тбр 1 гв. Донського тк, ком. взв. розвідки управління бр. і ком. кулемет. взв. 12.07.1943 був поранений поблизу м. Орел, із частини не вибував, 12.01.1944 – вдруге поранений поблизу м. Мозир Гомельської обл., ЕГ № 1643.

Ордени Червоної Зірки (два), медалі: «За оборону Сталінграда», «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У 1948 закінчив Військову академію ім. М. В. Фрунзе. Працював нач. відділу кадрів на Харківському з-ді «Південдіпроруда». 6.07.1972 звільнений у запас.

Помер 7.01.1983 у м. Харків.

ЛЕВЧЕНКО Дмитро Григорович, 1923, Бєлгородський р-н Бєлгородської обл., РФ. Мол. сержант.

У 1941 призваний до лав. ЧА. У жовт. 1941, після закінчення полкової школи зсп у Пензенській обл., пішов на фронт: окр. артд-н, пом. ком. гармати. Учасник Сталінградської битви, визволення Білорусі, Прибалтики. Перемогу зустрів на р. Одер, Німеччина.

Медалі: «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1947 демобілізований. Працював у Харківському державному університеті ім. Каразіна техніком на біофакультеті. Прож. у м. Харків.

ЛЕВЧЕНКО Олександр Миколайович, 1922, с. Мутин Кролевецького р-ну Сумської обл. Підполковник інтендант. служби, нач. фінслужби 28 корпусу ППО 8 окр. А.

У черв. 1941 призваний Осипенківським (нині Бердянський) РВК Запорізької обл.

Закінчив Осипенківський аероклуб. 17.02.1943–14.05.1943: 8 гв. пов.-десант. полк, заст. ком. відділення; Північ.-Західф. фр., 27 окр. тп, ком. башти. 14.05.1943–23.08.1944: курсант Челябінського танк. училища. 23.08.1944 – жовт. 1944: 2-й Білорус. фр., 80 гв. важкий тп. 12.10.1944 поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 2923 у н. п. Лохово. Груд. 1944–23.01.1945: 1-й Білорус., 2-й Білорус. фр., 80 гв. важкий тп, мол. технік-лейтенант,

механік-водій ст. 23.01.1945 контужений у р-ні м. Бродниця, Польща, перебував на лікуванні в ЕГ № 2956.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», польська «Медаль Перемоги і Свободи». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

Служив на Далекому Сході та о. Сахалін. У 1965 закінчив КУОС військ. факультету при Московському фінансовому ін-ті. У 1973 звільнений у запас. Працював у Харківському відділенні Держкомінтурист СРСР.

Помер 11.10.1989 у м. Харків.

ЛЕЖЕНІН Семен Семенович, 1906, с. Чепіль Балаклійського р-ну Харківської обл. Мол. лейтенант, ком. стр. взв. Інвалід війни.

Працював учителем. У 1943 закінчив курси мол. лейтенантів у м. Тамбов, РФ.

1943–1944: 711 сп 215 сд, ком. взв. Був тяжко поранений у голову. 20.09.1944 звільнений з армії за станом здоров'я.

По війні працював у колгоспах ім. Орджонікідзе (с. Пришиб Балаклійського р-ну), «Зоря комунізму».

Помер 5.10.1988 у м. Балаклія Харківської обл.

ЛЕЛЮК Володимир Олександрович, 1923, м. Харків. Інвалід війни. Майстер спорту СРСР, суддя Всесоюзної категорії, заслужений тренер УРСР, кандидат технічних наук, доцент Харківського інженерно-будівельного ін-ту (нині Харківський державний технічний університет будівництва та архітектури).

Із 1936: у складі збірних баскетбольних команд УРСР та Харкова. У 1941 закінчив СШ № 10, м. Харків.

У 1941 призваний до лав ЧА Жовтневим РВК м. Харків.

Зі спогадів: «Мы, выпускники Харьковской 10-й школы, одноклассники 10-Б, друзья Борис Иванов, Виктор Шевченко, Яков Островский, Даниил Кауфман, Александр Рязанский и я добровольно ушли в ряды действующей Советской армии в первые дни войны. Лишь троим из шести посчастливилось возвратиться в отчий дом. Погибли на фронте юные друзья, так и не испытав счастья Великой Победы. Александр, Яков и Даниил пали смертью храбрых ... Борис ныне директор завода, Виктор – офицер в отставке, а я работаю доцентом в ХИСИ...».

1941–1944: Півд.-Захід., Північ.-Кавказ. фр., бат. 76-мм гармат 1331 сп 318 сд 18 десант. А, 56 А, окр. Примор. А, рядовий, автоматник, розвідник морської піхоти. Брав участь у обороні Кавказу, Туапсе, Новоросійська, у визволенні Анапи, Тамані, Керчі, Севастополя. Під час боїв був тричі поранений. Зі спогадів: «В ночь штурма на 1-е ноября 1943 г. 318-я дивизия и отряды морской пехоты начали форсирование Керченского пролива. 18-й армии предстояло совершить дерзкий, отвлекающий маневр, высадив 318-ю Новороссийскую дивизию на плацдарм в район пос. Эльтиген... 40 дней держались десантники 318-й дивизии и моряки полковника В. Ф. Гладкова на захваченном клочке земли у Эльтигена. Этот плацдарм наши воины назвали «Огненная земля». В ночь на 7-е декабря стремительным броском десантники прорвались через позиции противника, вышли в его тылы и неожиданно для фашистов ворвались в г. Керчь. За образцовое выполнение приказов командования комдив В. Ф. Гладков после завершения моего лечения в эвакогоспитале предоставил мне десятидневный отпуск с 25-го декабря 1943 г. по 4-е января 1944-го для поездки на родину в недавно освобожденный Харьков. Наскоро собрав вещевой мешок, я начал нелегкий прифронтовой маршрут: Краснодар – Кавказская – Ростов – Харьков. На всем пути следования пришлось наблюдать страшную картину: сплошные руины, истощенные женщины и дети, поток военнослужащих. Через двое суток, сидя и лежа под сидениями переполненных вагонов, в три часа ночи поезд Ростов – Харьков прибыл на

станцию Левада, в свой родной город. В темноте (в городе соблюдалась строжайшая светомаскировка) я прошел вдоль перрона и вышел на знакомые, но неузнаваемые улицы. Волнение охватило меня: мои родители из-за тяжелой болезни отца вынуждены были оставаться на временно оккупированной фашистами территории. Живы ли они, уцелел ли отчий дом? От этих мыслей защемило сердце. С трудом, в ночной зимней мгле пробирался по улицам и переулкам, зияющим провалами разрушенных зданий. Добравшись до ворот нашего дома, с облегчением вздохнул: дом сохранился. Осторожно постучал. Открылась дверь – и я вошел в родной дом. Более двух лет не видела меня мама. При свете коптилки она смотрела на меня, но не могла поверить в то, что перед ней стоит ее сын. Дело в том, что я заметно возмужал и вырос, а главное – это черепно-лицевое ранение, которое внесло существенные изменения в мою внешность. Мать поведала о тяжелых днях жизни в оккупации, о смерти отца. Жизнь матери висела на волоске. Зимой 1942 г. во время облавы фашист в упор выстрелил в нее. Пуля прошла над сердцем навылет. Мать потеряла сознание. Соседи на санках привезли ее домой и выходили без всякой медицинской помощи. За два дня я посетил знакомых, родителей своих соучеников, узнал последние новости. Если 1943-й год я встретил на борту военного катера в Цемесской бухте, будучи в разведке, перед десантом на Малую Землю, то 1944-й год – в родном доме с мамой... Наша дивизия вела подготовку к новым десантным операциям и наступательным действиям в Крыму».

Із нагородного листа: «...7 травня 1944 р. розвідник Лелюк, повертаючись з нейтральної зони до батареї, особисто взяв на себе функцію навідника, націлив гармату і влучним вогнем знищив 2 снайперські засідки та 3 станкових кулемети. У той день червонофлотцем Лелюком було виявлено та знищено батареєю 12 кулеметів, 4 снайперських засідки і по 20 солдат та офіцерів. Ідучи по слідах противника замінованими полями, Лелюк вміло знаходив місця для проїзду гармат, завдяки чому батарея безперебійним вогнем переслідувала ворога та громила його впритул прямою наводкою. 9 травня в р-ні висоти Безіменна Лелюк отримав завдання розвідати місцезнаходження ворожої батареї. Він непомітно підповз впритул до гармат, визначив їх розташування та особовий склад. Під час повернення з цього завдання Лелюк натрапив на німецького снайпера. Снайпер зробив спробу втекти, але влучним пострілом Лелюк його вбив. Виказавши себе цим пострілом, тов. Лелюк під сильним ворожим обстрілом, маскуючись, повернувся до своїх, передав розвіддані, завдяки цьому була знищена батарея ворога...». У цей день, за рік до свята Перемоги, наші війська визволили м. Севастополь, та Володимиру так і не пощастило пройти по його вулицях. У боях на мисі Херсонес він втретє був тяжко поранений.

Ордени: Червоної Зірки («За зразкове виконання наказів командування в боях за м. Новоросійськ»), Червоного Прапора («За зразкове виконання наказів командування в боротьбі з німецькими окупантами в Криму»), медаль «За оборону Кавказу».

У 1944 комісований. У 1950 закінчив школу тренерів при Державному ін-ті фізичної культури України та одночасно Всесоюзний політехнічний ін-т. Із 1952 працював у Харківському інженерно-будівельному ін-ті. В. О. Лелюк є автором понад 60 наукових робіт. У той же час працював тренером збірних команд України, підготував понад 30 майстрів спорту СРСР. 1947–1956: капітан збірної баскетбольної команди УРСР. Двадцять років входив до десятки найкращих тренерів України. Окрім цього, працюючи доцентом Харківського інженерно-будівельного ін-ту, брав активну участь у громадському житті: завідував технологічною секцією, був членом колегії Харківського міськспорткомітету, відповідальним секретарем Ради ветеранів 18 А.

ЛЕЛЮК Олександр Григорович, 1918, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

До війни закінчив 7 класів. Працював слюсарем-складальником на Харківському велосипедному з-ді ім. Петровського.

1943–9.05.1945: Забайкал. ВО, ст. радіотелеграфіст.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медалі «Ветеран праці», «За трудову доблесть».

Після війни працював слюсарем-складальником на Харківському приладобудівному з-ді ім. Шевченка. Прож. у смт Бабаї.

ЛЕМЕНТОВ Тимофій Сергійович, 1918, м. Харків.

У 1938 призваний до лав РСЧА.

Учасник Другої світової війни: 5 Уд. А, 338 гауб. артп, 2 окр. артп; 6 кк, 92 прикорд. артп Прикарпатського ВО.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Після війни працював електриком на Харківському деревообробному комбінаті «Харківзалізобетон». Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ЛЕНІВЕНКО Трохим Олексійович, 1915, с. Сковородинівка Золочівського р-ну Харківської обл. Лейтенант, пом. нач. відділу 195 гв. зсп. Інвалід війни.

Берез. 1939 – жовт. 1940: курсант військ. стр. кулеметного училища.

Лип. 1941 – січ. 1944: Захід. фр., 30 сп 64 сд, ком. кулемет. взв. У листоп. 1941 був поранений, ЕГ м. Бєльов. Після лікування у госпіталі: ком. роти ПТР, Захід. фр.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

20.01.1944 звільнений у запас через хворобу. Працював зав. господарства у Харківському «Взуттєторзі».

Помер 3.06.1986 у м. Харків.

ЛЕТЮК Гаврило Юхимович, 1911, с. Великі Хутори Шевченківського р-ну Харківської обл.

У 1941 призваний до лав ЧА Шевченківським РВК Харківської обл. Рядовий.

По війні працював у колгоспі «Червоний партизан».

Помер у 1990-х у с. Великі Хутори Шевченківського р-ну Харківської обл.

ЛЕХЦІЄР Овсій Соломонович, 1908, м. Луганськ. Підполковник техслужби, викладач спецдисциплін.

У 1936 закінчив Харківський електротехнічний ін-т. До черв. 1941 працював ст. інженером на ХЕМЗі.

26.06.1941–9.05.1945: 45 окр. б-н зв'язку ВПС ЧФ; 2-га школа зв'язку ВПС ЧФ, ст. інструктор.

Орден Червоної Зірки, медаль «За оборону Кавказу».

16.11.1961 звільнений у запас із військової служби.

Помер 18.08.1988.

ЛЄНІВОВ Тимофій Семенович, 1916, м. Новошахтинськ Ростовської обл., РФ. Рядовий.

Учасник Другої світової війни: стрілець 678 сп 411 сд 6 А. У жовт. 1941 потрапив у полон, але вдалося втекти.

У 1942 брав участь у боях на території Харківщини. Перемогу зустрів у Берліні.

Після війни проживав у с. Покровське Неклиновського р-ну Ростовської обл., РФ.

Помер у 2004 в с. Покровське.

ЛИПОВИЙ Яків Іванович, 1918, с. Таранівка Зміївського р-ну Харківської обл. Ст. сержант.

Закінчив 7 класів.

У 1939 призваний до лав ЧА Зміївським РВК Харківської обл. Брав участь у боях на тер. Харківщини, Києва, Праги. Був контужений.

Ордени: Червоної Зірки, Слави III ст, Вітчизняної війни, медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Працював на Південній залізниці, на фабриці «Динамо».

ЛИСАК Василь Андрійович, 1909.

Учасник Другої світової війни. Січ. 1943 – трав. 1944: 56 сп 67 сд, стрілець.

Ордени: Слави III ст., Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Після війни працював у конторі «Продтехснаб» міського управління громадського харчування, м. Харків.

ЛИСАК Геннадій Петрович, 1924, м. Харків. Ст. лейтенант.

До війни закінчив 10 класів СШ.

1941–9.05.1945: Ленінградське училище зеніт. артилерії (прискорений курс), курсант; 116 зсп; 320 гв. сп; 3-й Укр. фр., 234 зсп.

Медалі: «За бойові заслуги», «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За взяття Відня». Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

До 1946 продовжував службу. Після звільнення у запас працював нач. відділу на Харківському з-ді «Радіореле», директором Харківського обласного орендного підприємства «Медтехніка».

ЛИСЕНКО Ілля Іванович, 1922, с. Званне Глушковського р-ну Курської обл., РФ. Капітан. Учасник військ. параду 7-го листопада 1941 на Красній площі у Москві.

Після закінчення семирічки працював електромонтером у колгоспі ім. Жданова.

У серп. 1941 призваний до лав ЧА. Волхов. фр., сержант, розвідник, загороджувальний загін. Під час розвідки був поранений. Лікувався в шпиталі м. Ташкент, Узбекистан. Учасник Курської битви, учасник визволення міст Белгород, Харків, Полтава, форсування Дніпра.

Медалі: «За відвагу», «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після звільнення у запас працював у колгоспі ім. Жданова, нач. поштового відділення у с. Званне Глушковського р-ну Курської обл.

Помер у лип. 1979 у с. Званне.

ЛИСЕНКО Марія Павлівна, 1925, с. Борова Харківської обл.

Учасник бойових дій: 2-й Білорус. фр., 226 артп, ст. сержант.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Померла.

ЛИСЕНКО Пантелій Степанович, 1915, смт Олександрівка Мар'їнського р-ну Донецької обл. Єфрейтор.

Після закінчення ПТУ працював у колгоспі механіком.

1943–9.05.1945: 54 сп 263 сд 43 А. Був поранений біля с. Богданівка та на оз. Сиваш. Дійшов до Кенігсберга (нині м. Калінінград).

Орден Вітчизняної війни I ст., медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», Жукова.

Працював бригадиром тракторної бригади, головою радгоспу «Будьонівський» до 1975.

Помер 2.01.2001.

ЛИСІКОВ Іван Романович, 1907, с. Верхній Бишкин Первомайського р-ну Харківської обл.

«Народився у сім'ї селянина. Працювати довелося з 9 років. Спочатку був пастухом, щовесни, літа та восени вночі виводив коней на пасовище. Потім працював на різних роботах: орав, сіяв, боронив. Допомагав батькові вичиняти шкіру і хутро».

У 1929 призваний до лав ЧА. Направлений на навчання у полкову школу артп. Після закінчення у 1931 – старшина д-ну 30 артп.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

У роки Другої світової війни: артд-н 475 сп, ком. взв. Під час боїв був тяжко поранений, втратив зір.

Ордени: Вітчизняної війни I ст., Червоної Зірки.

Із 1944 проживав у м. Первомайський Харківської обл. Незважаючи на інвалідність, Іван Романович проводив роботу по військово-патріотичному вихованню молоді.

ЛИСІКОВ Леонтій Васильович, с. Верхній Бишкин Первомайського р-ну Харківської обл. Капітан авіації.

У 1929 призваний до лав ЧА. Закінчив льотне училище.

У роки війни здійснив 1300 бойових вильотів. Тричі був збитий ворожим зенітним вогнем, але кожного разу виживши повертався у свою частину: отримував новий бомбардувальник і знову знищував живу силу і техніку ворога. Сотні тонн смертоносного металу скинув відважний льотчик на голови ворога: бомбив залізничні системи, автомашини, живу силу противника. Війну закінчив у Японії – брав участь у розгромі Квантунської армії.

Ордени: Червоної Зірки (два – за участь у обороні Москви, бої під Смоленськом), Вітчизняної війни II ст. (за визволення Прибалтики), медалі, грамоти від Міністерства оборони СРСР.

По війні жив і працював у м. Харків.

ЛИСОВ Микола Семенович, 1923, Одеська обл. Рядовий, механік, танкіст.

Учасник боїв за міста Брест, Сталінград. Перемогу зустрів у Берліні у 1945. Мав поранення в голову.

Працював завгоспом колгоспу, ст-ця Коноково Краснодарського краю, РФ.

Помер у 1970.

ЛИТВИН Георгій Опанасович, 1922, м. Харків. Капітан.

Студент Харківського авіаційного ін-ту.

У 1941 призваний до лав ЧА Жовтневим РВК м. Харків. Пройшов з боями від Криму до Берліна.

Нагороджений орденами Слави.

По війні – історик, перекладач, письменник.

Помер у 1999 в м. Харків.

ЛИТВИНЕНКО Микола Володимирович, 1925, смт Панютине Лозівського р-ну Харківської обл. Лейтенант, ком. стр. взв. Інвалід війни.

23.02.1943 мобілізований до лав ЧА Молотовським (кол.) РВК м. Уфа, Башкортостан.

Січ. 1942 – квіт. 1944: Одеське піхотне училище (прискорений курс) за спеціальністю ком. взв. автоматників. 23.04.1944–9.10.1944: 2-й Укр. фр., 107 гв. сп 34 гв. сд, ком. автоматників. 9.10.1944 тяжко поранений у голову під час боїв в Угорщині, до 27.02.1945 – на лікуванні в ЕГ № 3782, м. Брашов, Румунія.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

23.04.1945 звільнений у запас. Працював техніком-нормувальником на паровозоремонтному з-ді (м. Станіслав, нині м. Івано-Франківськ), інженером, нач. ділянки нової техніки, технологом відділу головного технолога на Панютинському вагоноремонтному з-ді, Лозівський р-н Харківської обл.

Помер 7.03.2001 у м. Харків.

ЛИТВИНОВ Костянтин Степанович, 1924, с. Борисівка Харківського р-ну Харківської обл. Майор, заст. ком. з політчастини 2 б-ну важких танків.

У 1940 закінчив шестимісячні курси бухгалтерів при Харківській торговельній школі. Працював секретарем Петрівської сільради, секретарем народного суду Липецького (нині Харківського) р-ну Харківської обл.

У жовт. 1941 призваний до лав ЧА Липецьким (кол.) РВК Харківської обл.

18.01.1942–9.05.1945: Захід. фр., 836 сп 240 сд, рядовий; Воронез. фр., 1 сб 92 сбр, стрілець; Степ., 3-й Укр. фр., 282 гв. сп 92 гв. сд 37 А, пом. ком. взв., комсорг

б-ну; Укр. фр., 705 сп 121 сд 38 А, мол. лейтенант, комсорг полку. Під час боїв поранений 27.02.1942 в р-ні м. Мценськ Орловської обл., 12.07.1943 поблизу м. Бєлгород, 12.10.1943 в р-ні смт Устинівка Кіровоградської обл. У квіт. 1943 закінчив Ярославське кулемет.-мін. училище, у берез. 1945 – Харківське військ.-політ. училище.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1956 закінчив Ленінградські курси удосконалення політскладу Рад. армії ім. Енгельса. Служив у Прикарпатському та Білоруському ВО. Перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині. У 1965 звільнений у запас. Працював інструктором Ленінського райвиконкому м. Харків, нач. групи охорони управління матеріально-технічного постачання № 7 «Головпостач».

Помер 24.08.1990 у м. Харків.

ЛИТВИНОВ Микола Іванович, 1913, м. Харків. Майор, нач. штабу 985 б-ну аеродромно-технічного забезпечення.

1931–1936: ХЕМЗ, майстер. 1936–1939: 2-ге Ленінградське авіаучилище.

28.01.1940–13.03.1940: учасник радянсько-фінляндської війни у складі 3 бап на посаді ст. техніка ае, 8 ПА.

22.06.1941–9.05.1945: Білорус. Особливий ВО, 3 бомбард. нічний ап; Захід. фр., 38 бомбард. пікіруючий ап 204 ад 1 ПА, інженер; 1-й Укр. фр., 18 бомбард. пікіруючий ап 28 А, інженер із озброєння.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За визволення Праги», «За взяття Берліна». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

3.10.1957 звільнений у запас. Ремісниче училище № 15 м. Харків, майстер виробничого навчання.

Помер 8.08.1970.

ЛІСНИЙ Іван Іванович, 1913, м. Харків. Полковник, ком. 1194 артп 21 гв. мех. див. 8 гв. А.

У 1936 закінчив нормальний курс артшколи, м. Суми, за спеціальністю артилериста.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

10.08.1941–9.05.1945: Півд. фр., 138 кп 30 кд, ком. полкової бат.; Закавказ. фр., 47 кінно-артд-н, ком.; 2-й, 4-й Укр., 2-й Білорус. фр., 1675 мінп 30 кд, заст. ком., нач. штабу артилерії, ком. полку. У лип. 1941 був контужений, н. п. Старокостянтинівка, у 1944 – двічі поранений.

Ордени: Червоного Прапора, Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За взяття Будапешта», «За бойові заслуги». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора.

У 1950 закінчив Ленінградську військову офіцерську школу. 10.12.1955 звільнений у запас.

ЛІХМАН Дмитро Романович, 1923.

Зі спогадів: «1941 рік. Ми, випускники Чупахівської СШ, що на Сумщині, 21-го червня святкували випускний вечір, а 22-го розпочалася війна.

Юнаки 1923 року народження вже в серпні були призвані в навчальні полки й училища. На початку серпня 1941 мене направили до Чугуївського навчального танкового полку, але з наближенням фашистських військ до Харкова ми поїхали до Саратова, де навчалися на механіків-водіїв танків КВ. Наш 114 танковий полк під час атаки на районний центр в Сталінградській області був розбитий. Танкісти, які залишилися живими, поїхали на формування до Тамбова. У складі військ 3-го Укр. фр. полк брав участь у взятті м. Відень, Австрія. Пізніше наша частина переїхала до Румунії, звідки після служби я повернувся на Батьківщину».

ЛОБОДА Григорій Йосипович, 1909, с. Новомиколаївка Мелітопольського р-ну Запорізької обл. Капітан, заст. нач. з техчастини окружного складу № 477.

Із 1925 працював робітником на дорожній службі, ст. Мелітополь. У 1929 закінчив 7 класів вечірньої робітничої школи, у 1931 – курси машиністів, м. Москва, у 1933 – 2-гу Вольську авіашколу. Працював пом. машиніста, машиністом у паровозному депо ст. Мелітополь, нач. планово-виробничого відділу на з-ді ім. Воровського, м. Мелітополь, зав. нафтобази у Мелітопольському авіаучилищі. У 1941 закінчив курси господарників Головнафтозбуту, м. Київ.

22.06.1941–9.05.1945: Півд., Півд.-Західн. фр., 469 бао 33 раб, нач. відділу техпостачання; 1-й Укр. фр., 458 бао 33 раб, нач. ПММ. У груд. 1943 закінчив курси нач. відділу ПММ при Московській академії ім. Жуковського, прискорений курс.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Кавказу», «За визволення Праги», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги». Отримав подяку від Верховного Головнокомандувача за відмінні бойові дії в обслуговуванні бойової авіації.

22.11.1955 звільнений у запас. Працював майстром ВТК у МПТУ № 15, м. Харків.

Помер 22.11.1989 у м. Харків.

ЛОГВИНОВ Дмитро Денисович, 1916, смт Терни Недригайлівського р-ну Сумської обл. Майор, нач. терапевтичного відділення 432 арм. ветлазарету. Доцент, професор Харківського зооветінституту.

У 1933 закінчив 7 класів НСШ у смт Терни, у 1934 – робітфак при Харківському ветінституті, у 1938 – Харківський ветінститут.

Лип. 1941–9.05.1945: Півд.-Західн., Сталінград., Дон., Центр., 1-й Білорус. фр., 432 арм. ветлазарет, нач. терапевтичного відділення. 25.01.1945 був тяжко поранений під м. Лодзь, Польща.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За оборону Сталінграда», «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

24.12.1945 звільнений у запас. Працював асистентом у Харківському ветінституті на кафедрі діагностики, директором Українського ін-ту експериментальної ветеринарії.

Помер 1.08.2003 у м. Харків.

ЛОКТЄВ Василь Пилипович, 1908, м. Брянськ, РФ.

Учасник бойових дій з 1943: 2-й Білорус., 1-й Прибалт. фр., 1316 сп 17 сд, рядовий.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ЛОКШИН Іон Мойсейович, 1917, м. Хорол Полтавської обл. Гв. лейтенант, ком. взв. автоматників. Інвалід війни.

1932–1934: Харківський радіозавод, токар. 1934–1939: ХТЗ, диспетчер цеху.

Квіт. 1942 – квіт. 1945: Ленінград. фр., 297 сп, рядовий, ком. стр. взв.; 2-й Укр. фр., 290 сп 95 сд, ком. стр. роти. Квіт. 1945 – трав. 1945: 1-й Білорус. фр., 756 сп 150 сд 3 Уд. А. Двічі поранений.

Орден Червоного Прапора, медалі: «За оборону Ленінграда», «За взяття Берліна». Отримав шість подяк від Верховного Головнокомандувача.

Із 1961: Харківська швейна фабрика, зав. складу.

Помер 11.06.1988.

ЛОМОВА Анна Андріївна.

«Родилась на Харьковщине 7 июля 1926 г. Страшное слово «война» для нее прозвучало, когда она закончила 8-й класс.

К ним в поселок каждый день стали прибывать раненые солдаты. Юная девушка помогала за ними ухаживать, а когда фашисты приблизились к Харькову, и стало ясно, что его не удержать, Аня стала проситься в эвакогоспиталь, чтобы помогать раненым. Не имея опыта, она, видя душевные и физические страдания солдат, готова была выполнять любую работу. Ее взяли. Под Москвой госпиталь остановился, и Аня решила пойти на фронт. Но так как возраст не позволял, ей предложили пойти на курсы шоферов. В феврале 1943 г. она их успешно окончила и была направлена в объединение военно-автомобильных дорог 24 ДКУ, где был дан приказ направиться в распоряжение Сталинградского фронта. В это время шли ожесточенные бои под Сталинградом и ей, шоферу, необходимо было срочно доставлять боеприпасы на передовую, а назад в тыл надо было везти раненых в госпиталь. Не успев сдать раненых – новый приказ на погрузку и доставку боеприпасов на передовую. Анна Андреевна вспоминает, как в лютый мороз их колонна шла на помощь защитникам Сталинграда. Ее машина, груженная боеприпасами, заглохла. Колонна ушла вперед, выполняя боевое задание, а она осталась одна в степи. Хорошо, что следом шли танки на помощь осажденному Сталинграду. Ее машину взяли на буксир, а саму Анушку спасли от смерти танкисты, отогревая чем только можно. После той страшной ночи у Анны Андреевны до сих пор ноги и руки не могут нагреться. Освободив Сталинград, Украину и начав освобождение западных стран, Анна Андреевна видела, сколько горя, разрухи и страданий принес фашизм всему человечеству. При освобождении Венгрии, у озера Балатон колонна автомобилей попала под немецкий авиаобстрел, где А. Ломовая получила тяжелое ранение в голову и была отправлена на лечение в Харьков. Долгое время лечилась у профессора Мещанинова и одновременно училась на курсах медсестер. Война закончилась. Но Анна Андреевна помнит каждый миг, каждый час, каждый день того страшного времени, которое искалечило ее здоровье: она инвалид I группы. Награждена орденами и медалями за ратный подвиг в годы войны. В послевоенное время А. Ломовая более 40 лет работала медсестрой».

Валентина Бродська,
голова ради ветеранів
Київського р-ну м. Харків

ЛУБЕНЕЦЬ Леонід Григорович, 1922, с. Пархомівка Краснокутського р-ну Харківської обл. Майор, ком. ае 308 винищ. ап Сахалінського корпусу ППО. Льотчик II класу.

У 1938 закінчив 7 класів, с. Артемівка Харківської обл. У 1941 закінчив Харківську військ. авіаційно-технічну школу за спеціальністю механіка авіаційного, у 1943 – Військ.-авіаційну школу пілотів, м. Сорочинськ Оренбурзької обл. за спеціальністю пілота, у січ. 1945 – Луганську військ.-авіаційну школу пілотів за спеціальністю льотчика, м. Уральськ, Казахстан.

15.10.1941–9.05.1945: Півд.-Західн. фр., 47 окр. корпусна ае 21 ПА, механік авіаційний; 2-й Прибалт. фр., 807 штурм. ап 206 штурм. ад 15 ПА; Ленінград. фр., 8 окр. навчально-тренувальний ап 15 ПА, льотчик.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки (два), Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

18.09.1960 звільнений у запас. Працював ст. ревізором безпеки руху, ст. диспетчером у Харківському трамвайно-тролейбусному управлінні.

Помер 1.02.1991 у м. Харків.

ЛУГОВСЬКИЙ Іван Никифорович, 1907, ст-ця Роздольна Кореновського р-ну Краснодарського краю, РФ. Полковник, ком. артп.

22.06.1941–9.05.1945: Волхов. фр., 448 корпусний артп 16 ск 11 А, ком. д-ну; 1-й Прибалт. фр., 1308 гарм. артп РГК; Білорус. фр., 2 гв. сп, ком. полку.

Ордени: Червоного Прапора (два), Вітчизняної війни I ст. (два), медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, Леніна.

Після війни продовжував службу у Рад. А: 619 артп 4 сд, ком. артп.

12.09.1955 звільнений у запас. Працював комірником на Харківській кондитерській фабриці «Жовтень».

Помер 27.01.1987 у м. Харків.

ЛУЗАН Володимир Андрійович, 1903, с. Єфремівка (кол.) Вовчанського р-ну Харківської обл. Підполковник, викладач Львівських курсів з підготовки політскладу.

У 1939 закінчив Харківський державний педінститут.

23.06.1941 призваний до лав ЧА Борівським РВК Харківської обл. У трав. 1942 закінчив Красноуфимські курси удосконалення політскладу запасу, Свердловська обл., у верес. 1942 – Аткарські курси військ. комісарів стрілецьких батальйонів, Саратовська обл.

Верес. 1942 – жовт. 1944: Захід., Воронез., Степ., 2-й Укр., 3-й Білорус. фр., 48 гв. сд, ст. інструктор політвідділу дивізії. Був поранений у р-ні м. Бобруйськ Могильовської обл., Білорусь. Жовт. 1944 – трав. 1945: 3-й Білорус., 1-й Укр. фр., інструктор 7 відділення політвідділу 28 А.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст. (два), медалі: «За взяття Кенігсберга», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1957 звільнений у запас. Працював інспектором з кадрів у проектному ін-ті «Промбудпроект», м. Харків, на 2-й Харківській дистанції цивільних споруд Південної залізниці.

ЛУК'ЯНЧИКОВ Дмитро Андрійович, 1919, с. Берека Первомайського р-ну Харківської обл. Підполковник, нач. техслужби гарматної артбр.

У 1938 закінчив Полтавський сільськогосподарський технікум.

У 1939 призваний до лав ЧА Харківським РВК Харківської обл.

22.06.1941–9.05.1945: Півд.-Захід., Брянський, Північ.-Захід., 1-й, 2-й Прибалт. фр., 651 гарматний артп РГК.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Сталінграда», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1960 звільнений у запас. Працював інженером, нач. автоколони автобази № 1, м. Харків.

Помер у 1988 у смт Високий Харківського р-ну Харківської обл.

ЛУХАНІН Севастян Петрович, 1912, Яковлєвський р-н Бєлгородської обл., РФ. Полковник, нач. служби артозброєння Управління 1-го залізн. корпусу.

У 1927 закінчив 7 класів Томаровської СШ Яковлєвського р-ну Бєлгородської обл. 1930–1934: агент з постачання у харчоторзі, м. Харків. У 1938 закінчив курси мол. лейтенантів, м. Полтава.

22.06.1941–15.03.1944: Північ.-Захід. фр., 211 артп 23 сд, заст. комбата; 151 гв. артп 71 гв. сд, ком. д-ну. Був поранений у січ. 1943 в р-ні н. п. Гумрак Дубовського р-ну Волгоградської обл., і тяжко поранений у серп. 1943 поблизу м. Богодухів Харківської обл.

Ордени: Червоного Прапора, Вітчизняної війни I ст., медалі: «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоного Прапора, Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

2.06.1960 звільнений у запас. Працював у Харківському державному ін-ті «Промзернопроект» інженером.

Помер 18.12.2003 у м. Харків.

ЛУЦЕНКО Валентина Василівна, 1924, м. Харків.

Із 1942: в'язень концтабору. Звільнена у 1945.

Працювала у ВО «Здоров'я».

Померла у 1990 у м. Харків.

ЛУЦЕНКО Василь Григорович, 1923, смт Старий Мерчик Валківського р-ну Харківської обл. Рядовий.

Закінчив 4 класи.

У 1943 був призваний до лав ЧА Валківським РВК Харківської обл., зв'язківець сп. Учасник штурму Берліна.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1957 демобілізований. Працював ливарником на з-ді «Серп і Молот», м. Харків.

Помер у 1989. Похований: с. Буцьківка Валківського р-ну Харківської обл.

ЛУЦЕНКО Василь Степанович, 1918, м. Чистякове (нині м. Торез) Донецької обл. Майор, ст. викладач фізичної підготовки Харківського педінституту ім. Г. С. Сковороди.

У черв. 1938 закінчив Харківське піхотне училище.

Черв. 1941 – лип. 1941: 204 мсд, пом. нач. відділу штабу. У лип. 1941 поранений, перебував на лікуванні в госпіталі у м. Саратов. Листоп. 1941 – черв. 1944: Захід. фр., 352 сд 5 А, нач. відділення штабу; 108 сд 5 А; штаб партизанського руху при 5 А, ст. оперуповноважений опергрупи; штаб 5 А, пом. нач. відділення райвідділу. Лют. 1945 – трав. 1945: 3-й Білорус. фр., 2 відділення штабу 153 сд 50 А, пом. нач.

У квіт. 1946 звільнений у відставку. Працював завгоспом на Харківській інкубаторно-птахівницькій станції, робітником на Харківському м'ясокомбінаті.

Помер 22.03.1982 у м. Харків.

ЛУЦЕНКО Дмитро Йосипович, 1925, с. Павлівка Богодухівського р-ну Харківської обл.

У 1943 призваний до лав ЧА Богодухівським РВК Харківської обл.: 1-й Укр. фр., рядовий, артилерист. Дійшов до Берліна.

Ордени Червоної Зірки (два), медалі: «За відвагу», «За взяття Берліна».

У 1951 демобілізований. Працював у Богодухівському АТП таксистом.

Помер 20.03.2005. Похований: центр. клад., м. Богодухів.

ЛУЦЕНКО Іван Леонтійович, 1924, с. Черкаські Тишки Харківського р-ну Харківської обл.

28.02.1943 призваний до лав ЧА Харківським РВК Харківської обл. Рядовий, стрілець, 973 сп 270 сд. Війну закінчив у Німеччині.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., «За мужність», медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.» .

По війні продовжував службу. У 1950 демобілізований. Закінчив курси водіїв. Працював в АТП № 2227 водієм.

Помер у 2007. Похований: м. Харків, Журавлівка.

ЛУЦЕНКО Федір Васильович, 1922, с. Кіанкіз Кочубеївського р-ну Ставропольського краю, РФ. Підполковник, ст. пом. нач. оперативного відділення 78 гв. тп.

Працював лаборантом у конторі «Заготзерно», ст. Кіан.

У серп. 1941 призваний до лав ЧА Курсавським (кол.) РВК Ставропольського краю.

У жовт. 1942 закінчив Камишинське бронетанк. училище Сталінградської (нині Волгоградської) обл.

9.08.1942–1.08.1943: Степ. фр., 87 тбр 7 тк 62 А, ком. взв.; 3-й Укр. фр., 36 гв. тп 15 гв. мбр 4 мк, ком. взв. Був поранений 15.09.1942 під час оборони Сталінграда та 1.08.1943 в р-ні сел. Матвєєв Курган Ростовської обл.

Медалі: «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років:

орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги» (дві), «За бездоганну службу» І ст.

У 1953 закінчив Ленінградську вищу офіцерську бронетанк. школу ім. Молотова. Служив у Прибалтійському ВО, перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині. У 1969 звільнений у запас. Працював інженером, диспетчером ВО «Харківтепломережа».

Помер 15.09.1986 у м. Харків.

ЛУЦЬКОВСЬКИЙ Василь Семенович, 1923, смт Печеніги Харківської обл. Капітан, командир авіаланки 156 бад 76 ПА, Ленінградський ВО.

1.09.1940–16.04.1941: курсант Харківського технічного училища ЦПФ. У лип. 1941 закінчив Серпуховську об'єднану авіашколу пілотів і авіамеханіків за спеціальністю авіамеханіка, у квіт. 1944 – 2-гу Павлодарську школу початкової підготовки пілотів ЦПФ.

11.08.1941–9.05.1945: Брянський, Півд.-Захід., фр., 245 штурм. ап, Сталінград., Дон. фр., 313 штурм. ап, авіамеханік; 1-й, 2-й Білорус. фр., 49 гв. авіатранспортний полк, льотчик. Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: Забайкал. фр., 49 гв. авіатранспортний полк, льотчик.

Медалі: «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

7.12.1960 звільнений у запас. Працював у Харківській держрибінспекції дільничним інспектором.

Помер 2.03.1989 у м. Харків.

ЛУЧАНІНОВ Григорій Павлович, 1920, с. Петрівка Барвінківського р-ну Харківської обл. Рядовий.

Учасник Другої світової війни з 1941. Брав участь у Ізюмсько-Барвінківській операції. Був поранений в ногу.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни працював у колгоспі.

ЛУШПЕНКО Федір Степанович, 1913, с. Семереньки Тростянецького р-ну Сумської обл. Підполковник, нач. 1-го відділу 470 Управління начальника робіт Київського ВО.

У 1941 закінчив будівельне відділення Омського автотранспортного технікуму.

1.10.1941–9.05.1945: Півд.-Захід. фр., 55 автопарк 49 кд, ком. відділення автороти; Сталінград., Півд. фр., 16 інж. бр. спецпризначення. 23.05.1942 був поранений, ЕГ № 995; 1-й Укр. фр., 947 гауб. артп 171 гауб. артбр, ком. взв. управління. У 1944 закінчив Волгоградське військ. артучилище, м. Астрахань, РФ.

Ордени Червоної Зірки (два), медалі: «За визволення Праги», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бездоганну службу» ІІ ст.

28.11.1969 звільнений у запас через хворобу. Працював інженером-інспектором у КЕЧ Московського р-ну, м. Харків.

Помер 28.06.1989 у м. Харків.

ЛЮБАРЦЕВ Георгій Васильович, 1902, м. Керч, Крим.

Навчався у 2-й Харківській гімназії. Закінчив фінансовий технікум, у 1932 – Харківський інженерно-економічний ін-т. Працював нач. відділу праці та зарплати Мереф'янського склозаводу, заст. директора ХЕМЗу, директором з-ду метлаських плиток. Перед війною – секретар Харківського обкому КП(б)У з харчової та місцевої промисловості.

У жовт. 1941 рішенням партійних органів направлений до лав ЧА. Був уповноваженим Військової Ради 21-ї, потім 3-ї ТА на Півд.-Захід., Сталінград. та Воронез. фронтах. У лют. 1943 у складі штабу генерала Рибалка брав участь у першому визволенні Харкова. Навесні 1943 був відкликаний до Москви на курси. Після визволення Харкова у серп. 1943 повернувся до міста й працював заст. секретаря обкому з легкої промисловості. Оскільки з цього часу він вже

не служив, одержати військове звання не встиг.

Нагороджений орденом «Знак Пошани», медалями: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.» , «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейними.

1944–1947: секретар з промисловості Станіславського (нині Івано-Франківського) обкому КП(б)У. 1947–1953: директор Харківського з-ду метласьских плиток. 1953–1957: директор Харківського плиткового з-ду. 1957–1960: заст. начальника управління будівництва Харківського раднаргоспу. 1960–1967: директор Будянського фаянсового з-ду. Депутат кількох скликань Харківської міськради, очолював комісію з промисловості.

Помер у 1977.

Зі спогадів сина Бориса Георгійовича Любарцева: «У грудні 1941 під Курськом танкова бригада вибила фашистів із залізничної станції. На колії стояла цистерна зі спиртом, танкісти дорвалися до неї, а вночі німці контратакували. Полковника, командира бригади віддали під трибунал. Прокурор вимагав розстрілу, але батько відстояв офіцера, того лише розжалували в лейтенанти. Через три роки батько зустрів цього офіцера у Карпатах. Він знову був полковником, і йому вручали орден Вітчизняної війни. Виявилося, що у Першій світовій війні цей полковник теж воював у Карпатах і одержав Георгіївський хрест. Хрест йому вручали у тій самій хаті, що й радянський орден тридцять років потому, і хазяйка його пам'ятала.

...Під час першого визволення Харкова батько їхав у «віллісі» біля Жихаря і наштовхнувся на колону військових у незнайомій формі. Це був чехословацький батальйон, який рушив до Соколова. Бійці носили англійське обмундирування, бо батальйон підкорявся чехословацькому емігрантському уряду в Лондоні. Батько прийняв їх за якихось німецьких союзників і завернув машину. Чехи відкрили вогонь, і батькові ледве пощастило втекти».

ЛЮБЧЕНКО Олександр Петрович, 1918, с. Іванівка Вовчанського р-ну Харківської обл. Мол. лейтенант, ст. автотехнік 269 мінп 4 тк. Інвалід війни.

У 1933 закінчив 7 класів, у 1935 – школу ФЗУ, у 1942 – Полтавське авіатехнічне училище.

Груд. 1942 – серп. 1944: 1-й Укр. фр., 269 мінп 4 тк, ст. автомеханік. Берез. 1944 – серп. 1944: ЕГ № 1320, м. Уфа, Башкортостан, перебував на лікуванні після поранення.

Орден Вітчизняної війни I ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

17.05.1949 звільнений у запас. Працював зав. магазину № 3 «Укркультторг», м. Харків.

Помер 5.02.1986 у м. Харків.

ЛЯХ Василь Федорович, 1900, смт Березівка Харківського р-ну Харківської обл. Підполковник інтендант. служби, нач. продовольчого відділу Харківського вищого авіац.-інж. військ. училища.

Працював заст. керівника Харківської обл. контори «Укррадгосппостач».

15.08.1941–9.05.1945: Півд.-Західн. фр., 1979 Головний авіаційний склад, нач. відділення перевезень, нач. адмін.-господар. відділу; 3-й Укр. фр., 78 раб 17 ПА, нач. відділення продовольчого постачання; 1 відділення відділу інтендант. постачання 17 ПА, майор інтендант. служби, нач. відділення.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За взяття Будапешта», «За взяття Відня», болгарська «За участь у Вітчизняній війні 1944–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1960 звільнений у запас. Працював нач. команди Харківського вищого командного училища.

Помер 5.07.1990 у м. Харків.

ЛЯШЕНКО Василь Никанорович, 1918, м. Валки Харківської обл. Майор техслужби, нач. цеху літаків авіаремонтної бази.

Працював токарем на з-ді № 183, м. Харків. 1936–1940: курсант Харківського авіац.-тех. училища ЦПФ.

22.06.1941–30.06.1944: Захід. фр., 98 дальньобомбард. ап 52 ад 3 ак, технік ланки; Захід. фр., 188 винищ. ап 1 ПА; Захід., 3-й Білорус. фр., 287 стаціонарна авіаремонтна база 1 ПА, технік-лейтенант, заст. ст. авіатехніка моторного цеху.

Медалі: «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

Перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині. У 1960 звільнений у запас. Працював контрольним майстром на з-ді маркшейдерських інструментів (нині з-д точного приладобудування), м. Харків.

Помер 22.02.1990 у м. Харків.

МАЙКОВ Василь Сергійович, 1921, с. Коробки Тужинського р-ну Кіровської обл., РФ. Майор, ст. інструктор з пропаганди і військово-масової роботи гарнізонного Будинку офіцерів, м. Естергом, Угорщина.

У 1939 закінчив 10 класів СШ у м. Лисково Нижньогородської обл., в цьому ж році – семимісячні курси учителів. Працював учителем Лисковської початкової школи. 1940–1941: студент Іркутського медін-ту. Працював комсоргом Пенякшинського ліспромгоспу, секретарем Лисковського РК ВЛКСМ. У жовт. 1944 закінчив 2-е Томське військ. артучилище (прискорений курс).

Трав. 1942–9.05.1945: Воронез. фр., 1244 вптап, ком. гармати; 2-й Білорус. фр., 149 гарм. артбр, ком. взв. розвідки.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

22.07.1946 звільнений у запас. Працював майстром ВТК, інженером з навчання кадрів на Чугуївському з-ді паливної апаратури.

Помер 1.03.2006 у м. Чугуїв Харківської обл.

МАКАРЕВИЧ Леонід Миколайович, 1913, м. Севастополь, Крим. Майор, нач. 3 частини Самаркандського ОВК, Узбекистан.

14.10.1941–5.02.1942: Захід. фр., 9 гв. Червонопрап. див. 16 А, ком. окр. мотостр. розвід. роти.

Медалі: «За бойові заслуги» (дві), «За оборону Москви». Трудові нагороди: орден Червоного Прапора.

У 1959 звільнений у відставку. Працював у Савинському сільпо Балаклійського р-ну інструктором із кадрів.

Помер 3.08.1988 у смт Савинці Балаклійського р-ну Харківської обл.

МАКАРЕВИЧ Сергій Васильович, 1918, с. Кіпель Курганської обл., РФ. Капітан, інженер із захисту радіотехнічних станцій, зав. лабораторії ВІРТА ім. Говорова.

У 1934 закінчив НСШ № 11, м. Омськ, у 1936 – Всесоюзний радіотехнікум, м. Казань, Татарстан, РФ. 1936-1938: працював кінорадіотехніком у Омському обласному тресті кінофікації.

10.10.1941–9.05.1945: Півд.-Захід. фр., 129 окр. полк зв'язку, нач. дальнього зв'язку; 14 окр. полк зв'язку, технік телефонного зв'язку, нач. звукопередавальної станції. Захід. фр., 705 окр. б-н зв'язку, нач. телеграфної станції. 1-й Укр. фр., військ.-технічний склад № 2691, нач. електротехнічного відділу.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

18.08.1956 звільнений у запас. Працював ст. інженером в Українському заочному політехнічному ін-ті.

Помер 1.08.1994 у м. Харків.

МАКАРЕНКО Євген Васильович, 1926. Рядовий.

1943–1945: 79 окр. дор. б-н 275 сд, мотоцикліст.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні.

МАКАРЕНКО Клавдія Антонівна, 1923, м. Саратов, РФ. Сержант.

У 1941 призвана до лав ЧА.

1941–1942: санітарний поїзд, радистка. 1943–1944: партизанський загін, Тверська обл., РФ.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «Партизанові Вітчизняної війни», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні, знак «Калінінський партизан».

Бухгалтер облікового відділу.

МАКАРЕНКО Петро Микитович, 1921, с. Пилиповичі Оржицького р-ну Полтавської обл. Лейтенант медслужби, ст. фельдшер 6 окр. танкоремонтного б-ну. Інвалід війни.

У 1939 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків.

У черв. 1941 закінчив Харківське військ.-мед. училище.

Черв. 1941 – листоп. 1941: Захід. фр., 574 сп 121 сд, фельдшер. Листоп. 1941 – жовт. 1943: перебував на окупованій території Полтавської обл. Жовт. 1943 – груд. 1944: 2-й Укр. фр., 1239 сп 373 сд, ком. сан. взв. Під час боїв був двічі поранений.

Ордени: Червоної Зірки (два), Вітчизняної війни I ст., Богдана Хмельницького.

У груд. 1946 звільнений у запас. Працював зав. торгового відділу Харківського обласного аптекоуправління, директором Харківського хіміко-фармацевтичного з-ду «Здоров'я трудящих» (згодом – генеральним директором Харківського виробничого хіміко-фармацевтичного об'єднання «Здоров'я»).

МАКАРОВ Федір Федорович, 1922, с. Починок Рибінського р-ну Ярославської обл., РФ. Інвалід війни.

Листоп. 1941 – січ. 1942: Центр. фр., 3 мсбр 7 тк, пом. ком. стр. взв. Січ. 1942 – берез. 1942: ЕГ № 2318, м. Москва. Берез. 1942 – серп. 1942: Півд.-Захід. фр., 7 мсбр 7 тк, ком. екіпажу транспортера. 11.08.1942 тяжко поранений під час визволення с. Московка, Півд.-Захід. фр. Серп. 1942 – жовт. 1942: ЕГ № 2344, м. Кемерово. 13.12.1943–6.12.1944: 2-е Омське військ.-піхотне училище ЧА Сибірського ВО за спец. ком. кулемет. взв. 21.04.1945–9.05.1945: 2-й Білорус. фр., 48 опрос, ст. лейтенант, ком. кулемет. взв. 330 сп 86 сд.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

15.07.1946 звільнений у запас. 1947–1955: ремісниче училище м. Богодухів, комірник. 1955–1968: працював у Сахалінській обл. теслею, матросом, вантажником. 1968–1972: м. Ярославль, а/к 1137, слюсар. Із 1973: Харпромторг, слюсар.

Помер 13.02.1988 у м. Харків.

МАКЄЄВ Борис Антипович, 1916, м. Орехово-Зуєво Московської обл., РФ. Капітан адмінслужби, пом. нач. техчастини з ремонту та постачання автотракторної техніки, Білоруський ВО.

У 1933 закінчив механіко-текстильну школу, м. Москва, у 1938 – Московське танко-технічне училище.

22.06.1941–9.05.1945: Захід. фр., 4 тд 6 мк, нач. 4-ї частини штабу див.; 112 мсд 16 А, нач. військ.-тех. постачання див.; Мглинський партизанський загін,

пом. нач. штабу загону. 1-й Укр. фр., 283 окр. атб 4 гв. ТА, ком. роти. Із бойової характеристики на партизана, пом. нач. штабу Мглинського партизанського загону Брянської обл.: «Тов Макєєв проявив себе як сміливий, енергійний партизан. Брав участь у всіх бойових операціях із розгрому німецько-поліцейських розташувань і гарнізонів. Тов. Макєєв був старшим диверсійно-підривної групи партизанів, які підірвали два залізн. німецькі ешелони, пошкодили 15 вагонів з військовою технікою і боєприпасами, 8 цистерн з паливом і знищили десятки німецьких солдатів і офіцерів».

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За взяття Берліна», «За визволення Праги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За бойові заслуги». За вислугу років: орден Червоної Зірки.

27.01.1956 звільнений у запас. Працював на автобазі № 2 у Харківському раднаргоспі, ст. товарознавцем, робітником у автоколоні № 2261.

Помер 22.07.1986 у м. Харків.

МАКСИМЕНКО (ДАНІНА) Валентина Андріївна, 1925, с. Білий Колодязь Золотухінського р-ну Курської обл.

Закінчила 4 класи.

Призвана до лав ЧА Золотухінським РВК Курської обл.

Воронез. фр., рядовий, санітарка, зв'язківець. Брала участь у визволенні України, Польщі. Війну закінчила у Німеччині.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні.

У 1946 демобілізована. Працювала токарем на з-дах «ФЕД», «КІП».

Померла у 2009. Похована: клад. № 15, м. Харків.

МАКСИМЕНКО Іван Спиридонович, 1907, с. Червоний Оскіл Ізюмського р-ну Харківської обл. Майор, заст. начальника комендатури авіагарнізону. Інвалід війни.

1924–1926: залізничник на ст. Ізюм. 1926–1929: молотобоєць на Ізюмському паровозоремонтному з-ді. У 1935 закінчив 8-му школу військових пілотів, м. Одеса.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

12.01.1942–10.08.1944: Закавказ. фр., 656 легкобомбард. ап, ком. ае; 762 нічний легкобомбард. ап, 889 нічний легкобомбард. ап 4 ПА, заст. ком. полку; Управління 218 нічної бад, льотчик-інспектор з технічного пілотування; 1-й Укр. фр., 326 нічна бад, пом. ком. ад ВПС. Із нагородного листа: «За успішне виконання бойових завдань вночі зі знищення і зруйнування об'єктів ворога наказом ВПС 57 А нагороджений грошовою премією у розмірі 6000 крб.».

Орден Червоного Прапора, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: орден Трудового Червоного Прапора.

3.04.1946 звільнений у запас. Працював у Червонооскільському споживчому товаристві продавцем, зав. меблевого магазину.

Помер 22.08.1986 у с. Червоний Оскіл Ізюмського р-ну Харківської обл.

МАКСИМЕНКОВ Михайло Нилович, Лозівський р-н Харківської обл.

М. Н. Максименков війну пройшов бойовим офіцером.

Нагороджений орденами й медалями.

У післявоєнні роки закінчив ВПШ у м. Київ. З посади другого секретаря райкому партії був направлений на посаду редактора Барвінківської, а у 1962 – Лозівської районної газети. Виявив себе як здібний організатор і талановитий журналіст. Очолював колектив редакції «Радянське слово» впродовж 17 років.

МАКСИМОВ Олександр Олександрович, 1898, с. Єкатериновка Сердобського р-ну Пензенської обл., РФ. Полковник, військовий комендант залізн. ділянки, Управління військового коменданта залізн.

ділянки і станції Петрозаводськ Кіровської залізниці.

У 1916 закінчив Пензенське реальне училище, у 1917 – Казанське військ. піхотне училище.

Учасник Громадянської війни. Із 1924 працював ст. контролером Держфінконтролю, ст. бухгалтером, ст. інспектором бюджету Пензенської обл.

1.09.1941–9.05.1945: Карел. фр., пом. військового коменданта станції № 32, нач. відділу військових сполучень 14 А.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Радянського Заполяр'я», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За бойові заслуги». За вислугу років: орден Червоної Зірки.

15.11.1955 звільнений у запас.

Помер 1.04.1990 у м. Харків.

МАЛИШКО Олексій Максимович, 1913, с. Свистунівка Сватівського р-ну Луганської обл. Сержант.

До війни закінчив 4 класи.

Берез 1939 – трав. 1945: 208 тп, зав. складу продовольчо-фуражної служби. Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: 1-й Далекосхід. фр., 208 окр. тбр, кулеметник.

Орден Вітчизняної війни II ст., ювілейні медалі.

Радгосп «Червоний партизан», смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл., комірник.

МАЛЬЦЕВ Іван Пилипович, 1926, ст-ця Теміжбецька Кавказького р-ну Краснодарського краю, РФ. Ст. сержант.

Закінчив 7 класів, курси трактористів.

У 1943 призваний до лав ЧА: зап. полк, м. Буйнакськ, Дагестан, РФ. У складі 1089 сп 322 сд воював на тер. Польщі. Після поранення лікувався у Житомирському шпиталі.

Ордени: Слави II ст., Вітчизняної війни II ст., Вітчизняної війни I ст., медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні. Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Харківський з-д технологічної оснастки, слюсар.

МАЛЬЦЕВ Пилип Андріянович, 1914, с. Козьма-Дем'яновка Должанського р-ну Орловської обл., РФ. Підполковник, викладач загальновійськової підготовки військ. кафедри ХАДІ.

У 1938 закінчив Балаклавську, Крим, морську прикордонну школу НКВС, у 1940 – Військ.-політичне училище ім. Ворошилова, м. Новий Петергоф, РФ.

22.06.1941–9.05.1945: Півд.-Захід., 3-й Укр. фр., 20 прикорд. загін 59 застави, заст. нач. застави з політчастини; 91 прикорд. полк військ НКВС, нач. застави; 126 гв. сп 41 гв. сд, заст. ком. б-ну.

Ордени: Вітчизняної війни I ст., Червоної Зірки, медаль «За взяття Будапешта». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

29.09.1960 звільнений у запас.

Помер 7.01.1993.

МАЛЬЧЕНКО Дмитро Несторович, 1910, с. Сенча Лохвицького р-ну Полтавської обл. Майор, заст. ком. роти з політчастини.

У 1927 закінчив НСШ у с. Сенча, у 1935 – один курс Харківського планово-економічного заочного ін-ту. Працював інструктором зі стрілецького спорту у Дзержинській райраді м. Харків, секретарем райкому комсомолу.

Серп. 1942 – черв. 1944: Північ.-Кавказ. фр., 5 окр. гв. мін. б-н 10 гв. ск, заст. ком. б-ну з політчастини; 66 окр. д-н бронепоїздів, парторг.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У жовт. 1945 закінчив курси заст. ком. частин при Московському військ.-політ. училищі. 30.06.1954 звільнений у запас. Працював ст. інспектором відділу кадрів Управління начальника робіт № 435.

Помер 15.03.1971 у м. Харків.

МАЛЮЖЕНКО Іван Антонович, 1920, с. Острогірське Врадіївського р-ну Миколаївської обл. Рядовий.

Учасник Другої світової війни. Стрілець військ НКВС.

Орден Червоної Зірки.

У 1948 демобілізований. Працював комбайнером у колгоспі ім. Тельмана, с. Полкова Микитівка Богодухівського р-ну Харківської обл.

Помер 22.12.1986 у с. Полкова Микитівка Богодухівського р-ну Харківської обл.

МАМАТОВ Григорій Прохорович, 1908, с. Малояблоново Прохоровського р-ну Бєлгородської обл., РФ. Мол. лейтенант. Інвалід війни.

Лип. 1941 – серп. 1941: Захід. фр., 959 сп 309 сд, зв'язківець. Листоп. 1942 – лют. 1943: курси мол. лейтенантів Захід. фр. Лют. 1943 – лип. 1943: 248 гв. сп 83 гв. сд, ком. стр. роти. 21.08.1941 тяжко поранений, 12.09.1942 контужений, 12.07.1943 поранений. 8.08.1943–16.02.1944: ЕГ № 3169, ППГ № 466.

Медаль «За відвагу».

Помер 2.11.1947 у с. Малояблоново Прохоровського р-ну Бєлгородської обл., РФ.

МАНАРЧЕНКО Володимир Володимирович, 1919.

Рядовий. У складі військ НКВС воював на Північ.-Захід. фр., Двінськ (нині Даугавпілс), Рига, Латвія, Валдай. У складі 169 б-ну брав участь у боях на Кавказі. У складі 4-го Укр. фр. визволяв Польщу, зокрема, концтабір Освенцім.

Нагороджений орденом Вітчизняної війни II ст., медалями.

Після війни 52 роки працював на шахті в Донбасі, за що нагороджений орденом Шахтарської Слави III ст.

МАНЖАЙ Павло Якович, 1913, с. Влізьки Лебединського р-ну Сумської обл. Майор, ст. офіцер фінансового забезпечення.

У 1931 закінчив ремісниче училище у с. Будилка Лебединського р-ну Сумської обл. 1931–1932: столяр на Черепівському цукровому з-ді, Сумська обл. 1932–1935: столяр, майстер столярних майстерень на ХТЗ. У 1936 закінчив робітфак у м. Харків, у 1938 – прискорені курси мол. командирів при 460 окр. авіатех. б-ні.

11.05.1939–16.09.1939: учасник боїв на р. Халхін-Гол, Монголія.

9.08.1945–3.09.1945: учасник війни з Японією у складі Забайкал. фр., 134 авторемонтної бази, нач. фінвідділу.

Медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

18.09.1957 звільнений у запас. Працював ст. інженером на ХТЗ.

Помер 26.11.1999 у м. Харків

МАНОЙЛО Петро Гурійович, 1919, Оренбурзька обл., РФ. Капітан, штурман авіаланки.

У 1939 закінчив сільгосптехнікум у м. Бугуруслан Оренбурзької обл.

У берез. 1940 призваний до лав ЧА. У черв. 1941 закінчив 2-ге Чкаловське військ. авіаучилище. Проходив службу у Забайкальському ВО.

Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: 457 ближньо-бомбард. ап 30 ад 12 ПА, мол. лейтенант, штурман літака.

Медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1951 закінчив Краснодарську вищу офіцерську авіашколу штурманів ВПС. У 1957 звільнений у запас. Працював техніком спецчастини у Центральних ремонтно-механічних майстернях, м. Балаклія Харківської обл., інженером на базі виробничо-технічного об'єднання «Полтавнафтогазгеологія», м. Балаклія.

Помер 4.09.1993 у м. Балаклія Харківської обл.

МАНЬКО Микола Дорофійович, 1905, с. Двоняниновичі Кіровського р-ну Могильовської обл., Білорусь. Підполковник, нач. артозброєння артп.

У 1927 призваний до лав ЧА Бобруйським МВК. У 1935 закінчив тех. відділення другої прикордонної школи м. Харків, у 1939 – курси удосконалення, нач. бойового постачання Московського військ.-тех. училища НКВС.

9.11.1941–9.05.1945: Ленінград. фр., 100 полк військ НКВС; 33 прикордонний загін прикордонних військ НКВС, нач. бойового постачання; 27 прикордонна бр.; 20 сд, пом. нач. оргпланового відділення див.; 67 А; 123 ск, нач. відділення зі збору трофейного озброєння.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Ленінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, Леніна.

У 1950 закінчив Вищу офіцерську артшколу. У 1955 звільнений у запас. Працював експедитором у 3-й міській лікарні м. Харків, лаборантом у Харківському гв. танковому училищі, охоронцем на з-ді мінеральних вод «Харківська № 1».

Помер 26.09.1987 у м. Харків.

МАРЕЄВ Іван Іванович, 1918, с. Полушкіно Рузького р-ну Московської обл., РФ. Підполковник, заст. нач. бази.

1938–1940: Ленінградське Червонопрап. арт.-тех. училище.

1.07.1941–10.05.1944: Захід. фр., 33 А, польовий арм. арт. склад, пом. нач. складу з техчастини.

Медалі: «За оборону Москви», «За бойові заслуги». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

7.02.1961 звільнений у запас. Харківський з-д ім. Малишева, ст. інженер.

Помер 5.09.1992 у м. Харків.

МАРЕНИЧ Павло Антонович, 1925.

Павло Антонович призваний до лав ЧА вісімнадцятирічним юнаком. За ратний подвиг на війні П. А. Маренич відзначений орденами Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., «За мужність», двома медалями «За відвагу», 15 – за визволення і взяття міст під час бойових дій. Брав участь у розгромі мілітаристської Японії.

У квіт. 1950 демобілізований. 1950–1990: працював на Харківському з-ді «Кондиціонер». Заочно закінчив технікум, ін-т. Пройшов шлях від робітника до нач. планового відділу.

МАРКОВ Веніамін Наумович, 1924, м. Одеса. Інженер-підполковник, ст. викладач Енгельського військ.-технічного училища Саратовської обл.

У серп. 1942 призваний до лав ЧА Белебеївським РВК Башкортостану.

У лют. 1943 закінчив Севастопольське училище зеніт. артилерії в м. Уфа, Башкортостан.

22.07.1943–9.05.1945: Ленінград., 1-й Білорус. фр., 1393 зеніт. артп 32 зеніт. артд РГК, лейтенант, ком. кулемет. взв., пом. нач. продовольчого постачання полку, ком. вогневого взв.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Ленінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За взяття Берліна». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» II ст.

У 1952 закінчив радіотехнічний факультет Харківської арт. радіотехнічної академії. У 1970 звільнений у запас. Викладав у Харківському ін-ті інженерів комунального будівництва, працював ст. інженером у Харківському проектному ін-ті «Харківпроект».

Помер 1.12.1986 у м. Харків.

МАРТЕМ'ЯНОВ П. І.

Студент 4-го курсу філологічного факультету, не вагаючись, пішов на фронт. У його послужному списку – битви початкового періоду війни, Сталінградська, звільнення Харкова, інших міст і сіл України, форсування Дніпра в р-ні

Кременчука, бойові операції в Угорщині, Чехословаччині, Австрії. Капітан запасу, нагороджений орденом Червоної Зірки і бойовими медалями. П. І. Мартем'янов повернувся на студентську лаву університету і потім понад 30 років працював на кафедрі української мови.

МАРТИНОВ Василь Опанасович, 1923. Ст. сержант.

Серп. 1942–3.09.1945: 119 окр. кулемет. арт. б-н, заст. ком. взв.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За відвагу», «За перемогу над Японією», ювілейні.

Працював на Харківській фабриці головних уборів.

МАРТИНОВ Георгій Васильович, 1916.

Черв. 1941 – груд. 1941: заряджаючий 723 гауб. артп 159 сд.

Орден Вітчизняної війни II ст., ювілейні медалі. Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Працював на військ. складі.

МАРТИНОВ Григорій Степанович, 1919, м. Мічурінськ Тамбовської обл., РФ. Інвалід війни.

У 1939 призваний до лав ЧА. Війну пройшов від Монголії до Берліна. У складі 1-го Укр. фр. визволяв Харків. Із 1942 служив у контррозвідці. Григорій Степанович запобіг підриванню залізничного моста, за що був удостоєний знака «Почесному залізничнику».

Нагороджений багатьма орденами і медалями. Після виходу у відставку будував птахофабрики, корівники. Утративши зір, працював в УТОС.

МАРЧЕНКО Василь Васильович, 1917, м. Харків. Майор, військком Нурлатського РВК, Татарстан.

У 1933 закінчив 8 класів Харківської СШ № 76, у 1936 – один курс залізн. експлуатац. технікуму, у 1941 – Ленінградське Червонопрапорне піхотне училище, у трав. 1943 – курси «Выстрел».

22.06.1941–9.05.1945: Карел. фр., 135 сп 14 сд, ком. взв. У 1941 був поранений, ЕГ № 1413, м. Кіровськ; 273 сп 204 сд, ком. роти. Білорус. фр., 350 сп 96 сд, пом. нач. штабу лижного б-ну; 331 сп 96 сд 48 А, ад'ютант ст. б-ну; 350 сп 96 сд, пом. нач. штабу полку.

Ордени: Червоного Прапора, Богдана Хмельницького III ст., Вітчизняної війни I ст., медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

7.03.1955 звільнений у запас. Працював зав. господарства Ботанічного саду при Харківському державному університеті, комендантом управління з експлуатації будинків.

Помер 1.08.1997 у м. Харків.

МАРЧЕНКО Іван Петрович, 1913, с. Шелудькове Валківського р-ну Харківської обл. Майор, викладач льотного циклу Ташкентської, Узбекистан, військової школи авіаційних механіків 73 ПА.

У 1931 працював у депо «Жовтень» Південної залізниці, м. Харків. У 1932 переведений до місцевого комітету культпрацівників, згодом працював рахівником, ст. рахівником у 2-му відділенні паровозного господарства Південної залізниці. Без відриву від виробництва навчався на вечірніх курсах робітфаку при Харківському електротехнічному ін-ті. У 1937 закінчив 4-й курс.

У 1937 призваний до лав ЧА. У 1939 закінчив авіатехнічну школу, м. Серпухов Московської обл., РФ.

22.04.1943–15.06.1943: Півд. фр., 29 штурм. ап 2 ПА, технік авіаланки.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

23.12.1960 звільнений у запас. Працював нач. цеху у в/ч 11891, інженером з технічного навчання на Харківському турбінному з-ді, нач. техвідділу на з-ді «Спортінвентар».

Помер 1.06.2003 у м. Харків.

МАРЧЕНКО Микола Федорович, 1915, Ісилькульський р-н Омської обл., РФ. Старшина, старшина бат.

Працював комбайнером на Медвеженській МТС Омської обл.

У 1937 призваний до лав ЧА.

1941 – серп. 1942: Ленінград. фр., 177 сп 31 сд 58 А, стрілець. Серп. 1943 – трав. 1945: 196 арм. зсп, сержант резерву; Центр. група військ, 118 окр. евакорота, регулювальник. Під час боїв у квіт. 1942 поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 3440.

Медалі: «За відвагу», «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бездоганну службу» II ст.

У 1965 звільнений у запас. Працював ст. шофером на автобазі № 5, м. Харків, охоронцем у Чугуївському відділі ВОХР.

Помер 19.08.1991 у м. Чугуїв Харківської обл.

МАСЛІЙ Іван Якович, 1921, м. Дергачі Харківської обл. Підполковник, заст. начальника зв'язку див. та начальник кадрів запасного полку, 66 гв. навч. мсд Прикарпатського ВО.

У 1941 закінчив Ленінградське військове училище зв'язку.

10.05.1943–9.05.1945: 450 окр. д-н зв'язку РГК, нач. радіостанції.

Ордени Червоної Зірки (два), медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

У 1957 закінчив Центральні КУОС зв'язку.

17.12.1966 звільнений у запас. Працював інспектором з обліку у штабі ЦО області, заст. начальника команди ВОХР, начальником групи у в/ч 26139, інженером спецчастини ЦО на Чернівецькому хімзаводі.

Помер 1.02.1993 у м. Харків.

МАСЛОВ Володимир Юхимович, 1921, с. Снядин Петриковського р-ну Гомельської обл., Білорусь. Гв. лейтенант, ком. стр. взв. Інвалід війни.

Квіт. 1942 – серп. 1943: Захід., Сталінград. фр., 728 сп 199 сд, рядовий; 8 мсбр 3 гв. ск, ком. стр. взв. 1.10.1942–25.12.1942: курси мол. лейтенантів Сталінград. фр., м. Уральськ, РФ. Поранений 12.05.1942 поблизу м. Харків і 19.08.1943 у р-ні м. Суми.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

14.03.1944 звільнений у запас через хворобу. Заготконтора Краснокутської райспоживспілки, інспектор.

Помер 2.12.1988 у смт Краснокутськ Харківської обл.

МАСЛОВ Микита Опанасович, 1907, с. Щетиновка Бєлгородського р-ну Бєлгородської обл., РФ. Підполковник, ст. викладач КУКС округу, м. Рига, Латвія.

У 1936 закінчив Ленінградське військове училище зв'язку.

22.06.1941–9.05.1945: Півд. фр., 307 артп 169 сд, пом. нач. зв'язку. Центр. фр., 269 сд 3 А, нач. зв'язку. 2-й Білорус. фр., 170 сд 48 А, ст. пом. нач. зв'язку.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Сталінграда», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора.

У 1951 закінчив Вищу офіцерську школу зв'язку. 31.03.1953 звільнений у запас. Працював у Харківському вищому командно-інженерному училищі, зав. залу проектування.

Помер 21.09.1986 у м. Харків.

МАСЛОВ Серафим Пимонович, 1909, с. Яблоново Бєлгородської обл., РФ. Підполковник техслужби, ст. інженер полку, заст. ком. інженерно-авіаційної служби, 264 ап 159 штурм. ад 29 ПА Далекосхід. ВО.

У 1932 закінчив повний курс Військово-теоретичної школи льотчиків за спеціальністю авіатехніка, м. Ленінград, у 1936 – курси удосконалення технічного складу ВПС РСЧА за спеціальністю інженера, м. Ленінград.

22.06.1941–9.05.1945: Північ.-Захід. фр., 61 штурм. ап, інженер ае. Захід. фр., 565 штурм. ап, ст. інженер полку. Волхов., 4-й, 1-й Укр. фр., ст. інженер з експлуатації, 8 ПА.

Ордени: Червоної Зірки (два), Вітчизняної війни II ст., медалі: «За бойові заслуги», «За визволення Праги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», чехословацький «Воєнний хрест 1939 року». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора.

14.07.1956 звільнений у запас. Працював товарознавцем на Харківському комбінаті «Південенерготеплоізоляція».

Помер 29.07.2001 у м. Харків.

МАТВЄЄВ Іван Васильович.

Робітник-ливарник, перший голова спортклубу ХТЗ, легкоатлет.

Свій бойовий шлях розпочав ще у 1939 на Халхін-Голі, а влітку 1941 знову добровольцем пішов на фронт. Захищаючи Сталінград, Іван Васильович прийняв під своє командування розвідроту. Брав участь у битві на Курській дузі, визволенні Харкова, форсував Дніпро. У берез. 1944 його призначили начальником розвідки 256 стрілецької див. В останні дні квіт. 1945 Матвєєв із загоном 120 чоловік захопив під Берліном дачу і центральну радіостанцію Геббельса, яка знаходилась під особливою охороною і закликала фашистів не здаватися, боротися до останнього. У 1945 майора Матвєєва направили служити в розвідуправління Північного флоту.

У 1961 звільнений у запас.

МАТВІЄНКО Костянтин Романович, 1914, с. Гракове Чугуївського р-ну Харківської обл. Гв. ст. лейтенант, нач. зв'язку д-ну 109 гв. артп. Інвалід війни.

Працював слюсарем на Харківському тракторному з-ді, на з-ді «Серп і Молот».

У 1936 призваний до лав ЧА Чугуївським РВК Харківської обл.

Черв. 1941 – листоп. 1941: Півд.-Захід. фр., 875 артп 264 сд 26 А, ком. взв. У лют. 1942 закінчив курси мол. лейтенантів. Квіт. 1942 – берез. 1944: Сталінград. фр., 156 артп РГК, ком. взв. зв'язку; Сталінград., 3-й Укр. фр., 109 гв. артп РГК 46 А, лейтенант, ком. взв., нач. зв'язку д-ну. 5.03.1944 під час боїв поблизу р. Інгул тяжко поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 3990 у м. Алмати, Казахстан.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У лип. 1945 звільнений у запас. Працював обліковцем на 1-й держ. панчішній фабриці у м. Харків, бракувальником в артілі інвалідів «Кожевник», м. Харків.

Помер 26.10.2001 у м. Харків.

МАТОЧКІН Григорій Сергійович, 1906, м. Гадяч Полтавської обл. Підполковник, ст. офіцер служби тилу військ ППО Донбаського р-ну ППО.

Із 1920 навчався у Гадяцькому вищому початковому міському училищі. 1926–1928: працював технічним секретарем Професійної спілки працівників Просвіти. У 1934 екстерном склав іспити за нормальну піхотну школу при Харківській школі Червоних старшин. Черв. 1943: КУОС при Академії тилу і постачання ЧА ім. Молотова.

15.10.1942–8.03.1945: Півд.-Захід. фр., 31 А, управління тилу фронту, пом. нач. відділу кадрів фронту; 1-й Укр. фр., 3 гв. А, нач. відділу кадрів тилу.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», подяки від Верховного Головнокомандувача. За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора.

25.09.1954 звільнений у запас. Працював у Харківській обласній дирекції

радіотрансляційної мережі ст. інспектором з кадрів.

Помер 1.12.1985 у м. Харків.

МАТЮХА Іван Іванович, 1918, смт Михайлівка Запорізької обл. Ст. лейтенант, заст. ком. бат. з політчастини.

У 1939 закінчив Оріхівський сільськогосподарський технікум Запорізької обл.

У 1940 призваний до лав ЧА Веселовським РВК Запорізької обл.

25.06.1941–22.08.1941: Півд. фр., 57 легкий артп 95 сд 35 ск, пом. ком. взв. Серп. 1942 – верес. 1944: Калінінський фр., 1165 гарм.-артп РГК, ком. відділення розвідки; Захід., Ленінград. фр., 1495 самохід. артп РГК, ком. відділення розвідки. 10.09.1944 на Ленінград. фр., в р-ні м. Тарту, Естонія, поранений. Перебував на лікуванні в госпіталях Ленінграда та Челябінська.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1947 закінчив Горьковське (нині м. Нижній Новгород) Червонопрапорне військ.-політ. училище ім. Фрунзе. У 1955 звільнений у запас. Працював пропагандистом у Зміївському РК КПУ, лектором у Первомайському РК КПУ.

Помер 26.01.2002 у м. Первомайський Харківської обл.

МАХОВ Герман Олександрович, 1920, Костромська обл., РФ.

У серп. 1941 призваний до лав ЧА Костромським МВК. Захід., 3-й Білорус. фр., 297 сп 184 сд 45 ск, лейтенант, ком. стрілецької роти; 79 гв. сп 26 гв. сд, гв. ст. лейтенант, ком. стрілецької роти. Був поранений 9.03.1945 і 18.03.1945. Із нагородного листа: «У Східній Пруссії лейтенант Махов, уміло взаємодіючи з вогневими засобами, 17.03.1945 з криками «Ура» зі своєю ротою увірвався в н. п. Клайн-Зіткайнен і знищив до 30 гітлерівців і п'ять кулеметів ворога, чим забезпечив виконання бойового завдання батальйону...».

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., Вітчизняної війни I ст., медалі: «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни проживав у м. Харків. Закінчив Харківський ін-т фізичної культури. Працював викладачем фізичного виховання у ПТУ № 13, Харківському політехнічному ін-ті.

Помер у м. Харків. Похований: м. Харків.

МАШТАКОВ Григорій Олександрович, 1917, с. Колояр Вольського р-ну Саратовської обл., РФ. Капітан, авіатехнік ланки 70 винищ. ап 65 винищ. ад.

У 1935 закінчив 7 класів НСШ у с. Колояр, у 1938 – 2 курси Вольського педагогічного технікуму, у берез. 1940 – Вольське військ.-авіац. училище за спеціальністю техніка з експлуатації.

22.06.1941–9.05.1945: Півд.-Захід. фр., 43 винищ. ап 220 винищ. ад, механік авіаланки. Сталінград. фр., 512 винищ. ап 220 винищ. ад; Центр., 1-й Білорус. фр., 53 гв. винищ. ап 1 гв. винищ. ад 16 ПА, механік ап.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Сталінграда», «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За бойові заслуги». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

14.08.1958 звільнений у запас. Працював черговим авіамеханіком у Харківському об'єднаному авіазагоні.

Помер 3.10.1994 у м. Харків.

МЕРКУР'ЄВ Володимир Олексійович, 1910, м. Харків. Гв. підполковник, заст. нач. політвідділу зеніт. артд.

У 1939 закінчив тримісячні курси військ.-політ. училища у м. Горький (нині м. Нижній Новгород).

Лип. 1941 – трав. 1944: Захід., Волхов. фр., 551 артп РГК, відповідальний секретар партбюро, комісар полку; Брянський, Центр., 1-й Білорус. фр., 3 гв. зеніт. див.,

заст. нач. політвідділу див. Під час боїв за визволення Білорусі був поранений.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ст., медаль «За бойові заслуги».

У 1945 звільнений у запас. Працював на державному союзному з-ді п/с № 201, м. Харків, диспетчером на Харківському з-ді «Комунар».

Помер 27.11.1985 у м. Харків.

МЕСРОПЯНЦ Карапет Михайлович, 1917, Іран. Підполковник, заст. нач. з політчастини розподільчої бази бронетанк. майна.

У 1935 закінчив робітфак при Північноазіатському економічному ін-ті, у 1940 – Ташкентський, Узбекистан, фінансово-економічний ін-т, у 1941 – курси мол. політруків у м. Владивосток, РФ.

9.08.1945–3.09.1945: Далекосхід. фр., 279 артп 101 сд, парторг д-ну.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Японією».

У 1964 звільнений у запас. Працював нач. планового відділу на промкомбінаті Військторгу № 831, м. Харків.

Помер 30.06.1988 у м. Харків.

МИКИТЕНКО Павло Єремійович, 1918, с. Киселі Первомайського р-ну Харківської обл. Ст. сержант.

Закінчив 6 класів.

Із берез. 1943: на фронтах Другої світової війни, заст. ком. взв. Із серп. 1945: учасник війни з мілітаристською Японією.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За перемогу над Японією», ювілейні.

Працював експедитором на Харківському пивзаводі № 2.

МИКИТЕНКО Сергій Андрійович, 1920.

Черв. 1943 – трав. 1945: 856 ПАРМ, механік.

Орден Вітчизняної війни II ст., ювілейні медалі. Трудові нагороди: медалі «Ветеран праці», «За доблесну працю».

Працював у Харківському будівельному управлінні «Проммонтаж–1».

МИКОЛАЄНКО Василь Йосипович, 1925, с. Наталине Красноградського р-ну Харківської обл. Мол. сержант.

Закінчив 6 класів.

У берез. 1945 призваний до лав ЧА Красноградським РВК Харківської обл., 11 артд 45 гарм. артбр, ком. взв. розвідки. Брав участь у боях за м. Дрезден, Німеччина.

Ордени: Вітчизняної війни, «За мужність», медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні.

По війні працював майстром у млині.

Прож. у с. Наталине Красноградського р-ну Харківської обл.

МИКУЛІН Микола Іванович, 1920, с. Берека Первомайського р-ну Харківської обл. Лейтенант, ком. взв. розвідки тбр. Інвалід війни.

У лавах ЧА з 1939.

1939 – жовт. 1941: курсант Сизранського (Самарська обл.) танкового училища.

Жовт. 1941 – серп. 1942: Сталінград. фр., 99 тбр, ком. взв. розвідки. Серп. 1943 – квіт. 1944: ЕГ, м. Мідногорськ Оренбурзької обл., ЕГ № 1654, м. Чкалов (нині м. Оренбург), РФ.

7.04.1944 звільнений із лав ЧА через хворобу.

Помер 27.07.1988.

МИРНИЙ Василь Пилипович, 1919, смт Велика Багачка Полтавської обл. Лейтенант.

До війни закінчив 7 класів, училище льотчиків.

Перебував в Аджимушкайських каменоломнях під час героїчної оборони м. Керч, Крим.

«Частина моряків і піхотинців, які прикривали переправу радянських військ, обрала для дальшого опору каменоломні Аджимушкая (нині передмістя Керчі). Разом із ними, рятуючись від розправи, були й тисячі мирних жителів. Підземний гарнізон очолили полковник П. М. Ягунов та старший батальйонний комісар

І. П. Парахін. Не було світла, води, продуктів. Німці блокували всі виходи, пускали в штольні отруйні гази. 170 днів і ночей тривало це протистояння, ряди героїв рідшали, але вони не складали зброї, відволікаючи на себе значні сили ворога. Як клятва вірності, свідчення непохитної волі людей, була остання радіограма аджимушкайців: «Всім! Всім! Всім народам Радянського Союзу! Ми, захисники Керчі, задихаємося від газу, помираємо, але в полон не здаємося!». (Цит. за кн.: Камалов Х. Морская пехота в боях за Родину. – М.: Воениздат, 1983. – С. 89–90). Ті, хто лишився живий, наприкінці листопада 1942 пішли на прорив і майже всі полягли смертю хоробрих».

Після війни Василь Пилипович працював комірником у колгоспі «Шлях Леніна», згодом – начальником цеху Бабаївського авторемонтного з-ду.

МИРОНЕНКО Агафія Йосипівна, 1924, смт Малинівка Чугуївського р-ну Харківської обл.

Коли почалася війна, її сім'я проживала в радгоспі «Комуніст», поблизу с. Шебелинка Балаклійського р-ну. У верес. 1941 усіх жителів евакуювали до м. Куп'янськ. Молодь щодня ходила рити окопи. За агітацією партійного працівника, який приїхав на риття окопів, Агафія добровільно пішла в армію. Близько трьох годин їхали на підводі до військ. частини. Там обмундирували і укомплектували загін праль, з яким пройшла всю війну до Берліна у складі в/ч 19222 (3-й Укр. фр.).

Нагороджена орденом Вітчизняної війни II ст., трьома медалями.

У 1945 Агафія Йосипівна повернулася на х. Лісовицький, що на Балаклійщині, в сім'ю загиблого брата. Після війни сумлінно трудилася на різних роботах.

МИРОНЕНКО Олександр Олексійович, 1910, с. Козютівка Ізюмського р-ну Харківської обл. (за ін. відомостями народився у с. Олександрівка Ізюмського р-ну Харківської обл.). Інвалід війни.

Освіта початкова. До війни працював у колгоспі.

У верес. 1943 мобілізований до лав ЧА Балаклійським РВК Харківської обл.

Учасник Другої світової війни: 1-й Укр. фр., 5 гв. пов.-десант. сп 2 пов.-десант. див., гв. рядовий. З боями пройшов від Курська до Варшави, Праги, Відня, Будапешта. Учасник форсування річок Одер, Вісла, штурму Берліна. У боях двічі тяжко поранений, контужений.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За взяття Будапешта», «За визволення Варшави», «За взяття Відня», «За взяття Берліна», «За бойові заслуги», ювілейні. Трудові нагороди: орден Червоної Зірки.

По війні працював різноробочим у колгоспах «Победа», «40 лет Октября», с. Олександрівка Ізюмського р-ну Харківської обл.

Помер у 1989. Похований: с. Підвисоке Борівського р-ну Харківської обл.

МИРОНЕНКО Семен Григорович, 1921, с. Княжне Нововодолазького р-ну Харківської обл. Ст. лейтенант, нач. кв.-експл. служби, 1 Далекосхід. ПА.

1937–1940: школа ФЗУ ХЕМЗ, учень. Лют. 1940 – верес. 1940: ХЕМЗ, токар.

1.10.1940 призваний до лав ЧА Московським РВК м. Харків.

15.10.1941–25.01.1942: кав. полк НКВС, рядовий 1 ескадрону. 26.02.1943–11.03.1943: ЕГ № 1892. 15.05.1943–13.02.1944: 308 артп 144 сд. 13.02.1944–13.03.1944: ЕГ № 2668. 13.03.1944–11.10.1944: 203 арм. зсп, рядовий. 11.10.1944–10.04.1945: курси мол. лейтенантів при 5 А. Серп. 1945 – верес. 1945: 1233 сп, Маньчжурія.

Медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Японією». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

18.05.1961 звільнений у запас. Харківський 8-й ДПЗ, контролер.

Помер 13.12.1983.

МИХАЙЛЕНКО Іван Панасович, 1914, с. Власове (кол.) Токмацького р-ну Запорізької обл. Старшина.

У 1937 закінчив школу шоферів, м. Донецьк. Трав. 1940 – січ. 1942: 481 окр. атб, шофер. Січ. 1942 – лют. 1945: 2-й Білорус. фр., 614 окр. зеніт. артд-н РГК 67 А, 42 А. Був контужений.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

До 1960 продовжував службу. Працював механіком на Харківському ремонтному з-ді, на Харківському з-ді холодильних машин, механіком у фірмі побутових послуг «Веснянка», механіком у військторзі № 831, слюсарем у НДІ «Електроапарат».

Помер 30.11.1987 в м. Харків.

МИХАЙЛОВ Михайло Пилипович, 1916, с. Бобрава Бєловського р-ну Курської обл., РФ. Капітан, нач. хім. майстерні хімскладу № 63 хімвідділу Камчатської військ. флотилії.

1936–1938: курси вет. фельдшерів, м. Суджа Курської обл., курсант.

22.06.1941–16.09.1944: ЧФ, 85 батарея 203 ад; 92 зеніт. д-н 61 зеніт. артп, ком. відділення електрозв'язківців; військком 67 зеніт. батареї 54 окр. ад ЧФ; 55 окр. загін Кримського морського оборонного р-ну ЧФ, нач. служби постачання. Учасник оборони м. Одеса, м. Севастополь. 6.12.1941 був контужений.

Медалі: «За оборону Одеси», «За оборону Севастополя», «За оборону Кавказу».

12.12.1955 звільнений у запас. Харківська школа-інтернат № 10, пом. директора з господарчої частини.

Помер 9.05.1978.

МИХАЙЛОВ Петро Романович, 1912, с. Малі Крюки Обоянського р-ну Курської обл., РФ. Майор техслужби, інспектор пожежної охорони Клайпедського р-ну Прибалтійського ВО.

Працював у Харківській міській електромережі робітником, електромонтером.

У жовт. 1934 призваний до лав ЧА Харківським МВК.

У січ. 1940 закінчив курси з перепідготовки командного складу військ.-госп. служби.

28.02.1943–9.05.1945: Калінінський, 1-й Прибалт. фр., польовий арт. склад № 2184, нач. пожежної охорони складу.

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

У 1961 звільнений у запас. Працював техніком з госп. частини на Харківському автогенному з-ді, нач. варти професійної пожежної частини, м. Харків, стропальником на Харківському тракторному з-ді.

Помер 22.06.1988 у м. Харків.

МИХАЙСЬКИЙ Олександр Іванович, 1915, с. Благодатне Амвросіївського р-ну Донецької обл. Мол. політрук, політрук кінної розвідки 1032 сп 292 сд. Інвалід війни.

Лип. 1941 – березь. 1942: Півд.-Західь. фр., 1032 сп 292 сд, хімінструктор, політрук роти. У берез. 1942 був тяжко поранений, ЕГ № 1036, м. Оренбург.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

21.04.1942 звільнений у запас. Працював охоронцем у Золочівській заготівельній конторі.

Помер 21.05.1979 у смт Золочів Харківської обл.

МИХЕЄВ Михайло Тихонович, 1911, с. Рохманіха (кол.) Островського р-ну Псковської обл., РФ. Підполковник, заст. ком. 1124 артп з техчастини.

Працював трактористом у комуні «Світанок», бригадиром тракторної колони МТС, м. Остров Псковської обл.

У 1932 призваний до лав ЧА.

У 1935 закінчив Ленінградську військ. школу танкових техніків, у 1942 – КУКС автобронетанкових військ, м. Хабаровськ. Проходив службу на Далекому Сході.

Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: 1-й Далекосхід. фр., 208 тбр

35 А, капітан, ком. б-ну з техчастини. 17.08.1945 поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 2335.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Японією». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора.

У 1956 звільнений у запас. Працював інженером, ст. майстром на Харківському з-ді транспортного машинобудування ім. Малишева.

Помер 19.03.1991.

МИХЕЄВ Олексій Ілліч, 1922, с. Дмитріївка Пензенської обл., РФ. Майор, ком. роти управління 16 тп. Інвалід війни.

У 1939 закінчив школу зв'язку у м. Сталінабад (нині м. Душанбе), Таджикистан.

Черв. 1939 – черв. 1942: працював радистом, м. Хорог, Таджикистан.

У черв. 1942 призваний до лав ЧА Хорозьким МВК Таджикистану. У верес. 1943 закінчив прискорений курс 1-го Ульяновського Червонопрапорного танк. училища у м. Ульяновськ.

20.02.1944–9.05.1945: 4-й Укр. фр., 1 гв. тп, ст. лейтенант, ком. танк. взв.

Ордени: Вітчизняної війни I ст., Червоного Прапора, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги». За участь у визволенні м. Станіслав (нині м. Івано-Франківськ) отримав подяку від Верховного Головнокомандувача.

Перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині. У 1949 закінчив об'єднані КУОС. У 1953 звільнений у запас. Працював інспектором у Чугуївському райфінвідділі, слюсарем на авіаремонтній базі № 1246, контрольним майстром у в/ч 36986 м. Чугуїв.

Помер 1.06.1995 у м. Чугуїв Харківської обл.

МІРОШНИК Іван Григорович, 1913, с. Журавка Новомиргородського р-ну Кіровоградської обл. Капітан техслужби, інженер ескадрильї.

У 1937 закінчив школу пілотів у м. Севастополь, Крим, у 1939 – Серпуховську (Московська обл.) військово-технічну школу ВПС РСЧА за спеціальністю механіка авіаційного.

17.09.1941–9.05.1945: 125 швидкісний бап, авіаційний механік; 15 гв. ап дд 4 гв. ад дд, технік літака; 198 гв. бап, технік авіаланки.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Ленінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За бойові заслуги». 10 подяк від Верховного Головнокомандувача.

30.01.1959 звільнений у запас. Працював авіатехніком ланки у Вовчанському авіаційному навчально-тренувальному центрі ДТСААФ, інженером сигналізаційного зв'язку у позавідомчій охороні РВВС.

Помер 4.09.1987 у м. Харків.

МІРОШНИК Федір Олексійович, 1917, с. Довжик Золочівського р-ну Харківської обл. Підполковник, заст. нач. тилу 68 мсд.

У 1934 закінчив школу ФЗН при з-ді № 183 м. Харків, де залишився працювати слюсарем. У 1941 закінчив Харківський ін-т радянської торгівлі.

У лип. 1941 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків.

У січ. 1942 закінчив КУОС при Військ. госп. академії тилу і постачання ім. Молотова, м. Твер, РФ.

12.07.1942 – черв. 1944: 106 сп 29 сд, нач. продовольчо-фуражної служби; 222 гв. сп 72 гв. сд, капітан інтендант. служби, пом. ком. полку з постачання. У берез. 1944 був контужений під час боїв на тер. Кіровоградської обл.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

У 1947 закінчив Військ. академію тилу та постачання. Служив у Туркестанському, Донському, Північ.-Кавказ. ВО. У 1958 закінчив Волгоградський державний пед-

інститут ім. Серафимовича. У 1963 звільнений у запас. Викладав у професійному торговому училищі, у кулінарному училищі, у міському профтехучилищі № 7, м. Волгоград, працював нач. штабу ЦО Волгоградського ВО ім. 8 Березня.

Помер 18.05.1994 у м. Харків.

МІРОШНИЧЕНКО Анатолій Степанович, 1923, м. Лозова Харківської обл. Ст. лейтенант.

10.02.1943–3.05.1945: Півд.-Західн., 1-й Укр. фр., 17 окр. лінійний б-н зв'язку, пом. ком. взв., старшина.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За відвагу», «За бойові заслуги», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

По війні продовжував службу у Рад. А. У 1947 закінчив Іркутське військ. училище зв'язку.

Помер 9.11.1992 у м. Лозова Харківської обл.

МІРОШНИЧЕНКО Антон Петрович, 1914, с. Ворожба Лебединського р-ну Сумської обл. Підполковник, нач. хімслужби 142 винищ. ад.

У 1932 закінчив 2 курси Харківського індустріального технікуму.

У верес. 1933 добровільно став до лав ЧА. У 1937 закінчив хімічне відділення Саратовського військ. автобронетанкового училища за спеціальністю танкіста-хіміка.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

22.06.1941–9.05.1945: Брянський фр., 271 бао 16 раб 2 ПА, ком. хім. взв.; Воронез., 1-й, 4-й Укр. фр., 16 раб 2 ПА, 8 ПА, майор, нач. хімслужби раб, нач. хімслужби 8 ПА.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, Леніна, медаль «За бойові заслуги».

Проходив службу у Прикарпатському та Далекосхід. ВО. У 1958 звільнений у запас. Працював препаратором у Харківському ін-ті інженерів транспорту, лаборантом у Харківському художньо-промисловому ін-ті.

Помер 4.09.1984 у м. Харків.

МІТІН Петро Петрович, 1925, с. Подолівка Барвінківського р-ну Харківської обл. Гв. рядовий, стрілець сд. Інвалід війни.

Після закінчення 7 класів вступив до Слов'янського (Донецької обл.) залізничного технікуму, де навчався з 1939 по 1941.

У лип. 1942 добровільно призваний до лав ЧА Барвінківським польовим РВК, який знаходився в смт Борова. Направлений до роти ПТР 102 гв. сп 35 гв. сд, але пізніше переведений в стрілецьку роту. Брав участь у захисті м. Сталінград, визволяв міста і села. Із боями дійшов до м. Миколаїв, де був тяжко поранений. Лікування проходив у м. Аткарськ Саратовської обл. Після лікування, у січ. 1944, направлений на військово-медичну комісію, яка встановила II групу інвалідності і прийняла рішення про звільнення П. П. Мітіна з лав Збройних Сил за станом здоров'я.

Нагороджений орденом Вітчизняної війни I ст., «За мужність», медалями «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейними. Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Протягом 18 років П. П. Мітін працював у Барвінківському РВВС дільничним інспектором, слідчим, ст. слідчим. Звільнившись, працював при обласному штабі ЦО, а з 1968 до виходу на заслужений відпочинок – у Барвінківському комбінаті хлібопродуктів інженером з ЦО.

Помер 2.10.2013.

МІЧУРІН Олександр Семенович, 1919, с. Князевка Хотимського р-ну Могильовської обл., Білорусь. Майор, ком. радіотехнічної роти, 47 окр. радіотех. б-н особ. призначення.

У 1939 закінчив технікум зв'язку, м. Мінськ, у серп. 1941 – Ленінградське училище зв'язку (прискорений курс) за спеціальністю зв'язківця-радиста.

9.10.1941–9.05.1945: Північ.-Кавказ., Крим. фр., 190 кп 72 окр. Кубанської кд 47 А; 2-й, 3-й, 4-й Укр., Півд., фр., 37 гв. кп 11 гв. кд 5 гв. козачого кк, нач. зв'язку полку.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За оборону Кавказу», «За взяття Будапешта», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1957 закінчив курси удосконалення офіцерів розвідки. 31.08.1960 звільнений у запас. Працював машиністом насосної станції у м. Кам'янськ-Шахтинський Ростовської обл.

Помер 1.02.1985 у м. Харків.

МНАЦАКАНОВ Рубен Микитович, 1905, м. Тбілісі, Грузія. Полковник медслужби, нач. мед.-сан. служби Військ. академії артилерійської радіолокації.

Навчався на медфакультетах 1-го Московського, Єреванського та Азербайджанського медінститутів. Працював заст. наркома Нахічеванського, Азербайджан, Наркомату охорони здоров'я.

У 1930 призваний до лав ЧА Бакинським МВК Азербайджану.

21.11.1941–30.03.1943: Закавказ. фр., нач. 1 відділу сан. управління фр.; польове управління 51 А, нач. 1 відділу; Закавказ. фр., сан. управління, заст. начальника.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, Леніна, медаль «За бойові заслуги».

У 1961 звільнений у запас. Працював нач. лікувального відділу, заст. нач. лікувально-сан. служби Південної залізниці.

Помер 22.01.1984 у м. Харків.

МОЗГОВИЙ Іван Олексійович, 1916, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл. Рядовий.

У 1943 призваний до лав ЧА. Воював у складі 1-го Укр. фр., 235 окр. мотоінж. сапб. Визволяв Київ, Тернопіль.

Орден Вітчизняної війни I ст., медалі: «За відвагу», ювілейні. Трудові нагороди: орден Трудового Червоного Прапора, медаль «Ветеран праці».

Працював лаборантом у школі кіномеханіків, на Харківській бісквітній фабриці.

МОЙСЕЄНКО Андрій Трохимович, 1922, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл. Рядовий.

Закінчив 7 класів.

У 1943 призваний до лав ЧА. Учасник Сталінградської битви. Після поранення комісований.

Орден Вітчизняної війни I ст., ювілейні медалі. Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Працював трактористом у радгоспі «Красный партизан», смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

МОЙСЕЄНКО Олександр Дмитрович, 1924. Рядовий.

У 1945 призваний до лав ЧА. Брав участь у боях на Балтиці, дійшов до Ельби у складі 1295 сп 160 сд, рядовий.

Орден Вітчизняної війни II ст., ювілейні медалі.

Працював слюсарем на дослідно-експериментальному з-ді.

МОЛДАВСЬКИЙ Аврам Соломонович, 1904, с. Сирове Врадіївського р-ну Миколаївської обл. Полковник, заст. нач. з політчастини Центрального військ. залізн. ремонтно-механічного з-ду.

Верес. 1928 – лип. 1931: студент комуністичного університету ім. Мархлевського, м. Москва. 1931–1932: навчання у Комуністичному університеті ім. Артема, м. Харків. Трав. 1932 – жовт. 1932: редактор районної газети.

Верес. 1942 – трав. 1945: 4-й, 3-й Укр., 1-й Білорус. фр., Управління залізн. військ, Управління військово-відновлювальних робіт–20. Група радянських окупаційних військ у Німеччині, заст. нач. з політчастини і нач. політвідділу.

Ордени: Червоного Прапора, Вітчизняної війни I ст., Червоної Зірки, польський «Хрест Грюнвальда» III ст., медалі: «За бойові заслуги», «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки.

10.12.1955 звільнений у запас. Працював зав. бюро найму і звільнення на Центральному військ. залізн. з-ді №48, зав. військ.-облік. столу особового складу.

Помер 14.08.1986 у м. Харків.

МОЛЧАНОВ Микита Якович, 1922, с. Подольхи Прохоровського р-ну Бєлгородської обл., РФ. Майор, ком. ае.

25.01.1941–5.11.1943: нормальний курс Качинської військ.-авіац. школи льотчиків, м. Красний Кут Саратовської обл. 15.07.1944–9.05.1945: 1-й Білорус. фр., 518 винищ. ап, ком. ланки.

Ордени: Червоного Прапора, Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», 9 подяк від Верховного Головнокомандувача. За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

25.12.1958 звільнений у запас. Харківський об'єднаний авіазагін, диспетчер.

Помер 26.09.1981.

МОЛЧАНОВА Євдокія Яківна, 1923.

У січ. 1944 призвана до лав ЧА. ЕГ №1175, вільнонаймана.

Ювілейні медалі.

Після війни працювала у Будинку побуту м. Душанбе, Таджикистан.

МОМОТ Олександр Григорович, 1916, м. Харків. Майор, нач. відділу вимірювальних приладів бази ППО.

До війни працював ст. радіотехніком на Харківському радіовузлі.

Жовт. 1941 – листоп. 1944: Пензенський д-н р-ну ППО, 97 окр. б-н, нач. радіостанції. Листоп. 1944–1945: Захід. фр., 112 окр. б-н зв'язку.

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1949 закінчив Ленінградське військове училище зв'язку ім. Ленради.

Помер 1.11.1988 у м. Харків.

МОНАЧКОВ Михайло Григорович, 1918, с. Даньковичі Шкловського р-ну Могильовської обл., Білорусь. Капітан медслужби, зубний лікар медпункту першого сектора в/ч 58144.

1935–1939: Ленінградське військ.-мед. училище РСЧА.

30.03.1943–9.05.1945: Воронез., 1-й, 4-й Укр. фр., 36 окр. відбуд. залізн. б-н 14-ї залізн. бр., фельдшер медпункту. 25.01.1944 був контужений під час нальоту ворожої авіації на ст. Попільня Вінницької залізниці.

Медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

8.02.1955 звільнений у запас. 3-я міська лікарня Жовтневого р-ну м. Харків, зубний лікар.

Помер 4.09.1976 у м. Харків.

МОРАЧКОВСЬКИЙ Костянтин Семенович, 1913, с. Луб'янка Корм'янського р-ну Гомельської обл., Білорусь. Майор, нач. 3-ї частини Мар'їнського РВК Донецької обл.

У 1938 заочно закінчив Рогачовське педучилище Гомельської обл. Працював зав. Луб'янської початкової школи.

У листоп. 1939 призваний до лав ЧА Корм'янським РВК Гомельської обл. У лип. 1941 закінчив Вишньоволоцьке військ.-піхотне училище Тверської обл.

30.07.1941–15.01.1942: Захід. фр., 2 сп (пізніше 1314 сп) 17 сд, ком. взв. Січ. 1942 – січ. 1943: проживав на тер., окупованій противником, у с. Луб'янка

Корм'янського р-ну Гомельської обл. та вів боротьбу з ворогом у складі 810 партизанського загону. Січ. 1943 – січ. 1944: 108 партизанський загін ім. Котовського 1 Буда-Кошелевської див., ком. роти.

Орден Червоної Зірки, медалі: «Партизанові Вітчизняної війни» I ст., «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

Проходив службу у складі Далекосхідного ВО, Нижньоамурському ОВК, Ніколаєвському МВК Амурської обл., Костянтинівському, Мар'їнському МВК Донецької обл. У 1962 звільнений у запас. Працював у Московському РВК м. Харків, інструктором-методистом у комітеті ДТСААФ Харківського з-ду ім. Малишева.

Помер 13.01.1988 у м. Харків.

МОРДУХОВИЧ Юлій Ізраїльович, 1924, м. Кременчук Полтавської обл. Ст. лейтенант медслужби у відставці, ст. ординатор хірургічного відділення військ.-морського шпиталю Північного флоту. Інвалід війни.

Жовт. 1942–25.09.1943: Калінінський фр., 3 Уд. А, 46 гв. сп, рядовий. У черв. 1943 тяжко поранений у р-ні м. Великі Луки Псковської обл.

У 1949 закінчив Харківський медінститут. У верес. 1956 звільнений із військ. служби. Харківська міська лікарня № 31, лікар-хірург.

МОРОЗ Олександр Михайлович, 1895. Рядовий.

Учасник Другої світової війни: 1120 сп, кулеметна рота, підносщик патронів; 296 сп, стрілець.

Орден Вітчизняної війни II ст., ювілейні медалі.

МОРОЗ Павло Олексійович, 1920, Башкирія, РФ. Старшина.

14.12.1940 призваний до лав ЧА Белебеївським, Башкортостан, МВК. У 1944 закінчив Харківське гв. військ. танкове училище.

1941–1945: 56 окр. тбр, 38 тп, 33 гв. окр. тбр, старшина, механік-водій Т-34. Був поранений, контужений.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., «За мужність», медалі: «За оборону Сталінграда», «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Працював механіком-інструктором з водіння танків Т-34 і Т-44.

Помер 10.12.2010 у м. Харків.

МОРОЗОВ Василь Артемонович, 1916, ст-ця Гладковська Кримського р-ну Краснодарського краю, РФ. Майор, ком. шпитального взв., 231 окр. медсанбат 31 тд 8 ТА Прикарпатського ВО.

У 1933 закінчив 7 класів. Працював зав. хати-читальні у ст-ці Гладковська, головою станичної ради. У 1941 закінчив медробітфак у м. Буйнакськ і медінститут, Дагестан.

18.01.1942–9.05.1945: Волхов. фр., 122 польовий евакопункт, лікар. Ленінград. фр., 1265 сп 382 сд, мол. лікар і командир санроти.

Медалі: «За відвагу», «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» II ст., «За бездоганну службу» I ст.

19.04.1969 звільнений у запас. Працював лікарем із гігієни харчування у Жмеринській райсанепідемстанції Вінницької обл. У 1951 закінчив курси удосконалення офіцерів медслужби, у 1957 – військ. факультет при Центральному ін-ті удосконалення лікарів, м. Москва.

Помер 1.01.1994 у м. Харків.

МОСКАЛЕНКО Іван Костянтинович, 1906, с. Москаленки Білопільського р-ну Сумської обл. Майор інтендант. служби, нач. відділу зберігання складу.

Три роки навчався у будівельній профшколі в м. Харків, на курсах бухгалтерів.

Працював бухгалтером у Харківському трамвайному тресті, на транспортному з-ді, маргариновому з-ді, на з-ді «Харпластмас», у автобронетанковій майстерні № 12, м. Харків.

Січ. 1943 – трав. 1945: Північ.-Кавказ., Півд., 4-й Укр. фр., 865 сп 271 сд, нач. відділу речового постачання.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1959 звільнений у запас. Працював ст. бухгалтером у в/ч 74218 м. Харків, ст. техніком конструкторського бюро з-ду «Комунар».

Помер 7.02.1999 у м. Харків.

МОТУЗ Євдокія Хомівна, 1919, Валківський р-н Харківської обл.

На початку війни зв'язківці і телеграфісти серед перших одержували повістки з військкомату. Так і Євдокія Хомівна після двомісячного навчання в умовах, наближених до бойових, потрапила на Ленінградський фр. у складі 646 окр. лінійного б-ну зв'язку 54 А. А там – ліси і болота, люті зимові морози, виснажливі, кровопролитні бої. І більша потреба не в телеграфістах, а в медиках, бо дуже вже багато було поранених, обморожених бійців. Тож Євдокія Хомівна, не роздумуючи, взялася за санітарну сумку і змінила фронтовий фах. Не вистачало медикаментів і знань, зате не бракувало хоробрості і наполегливості. Допомагали й медики порадами і наукою. Чимало бійців, винесених Євдокією Хомівною з поля бою, завдячують їй життям. І медаль «За відвагу», яку одержала в тих боях, цілком нею заслужена. Брала участь Є. Мотуз у боях в р-ні Ладозького озера, прориві блокади Ленінграда. А до своєї спеціальності телеграфістки повернулася на початку 1944. Отож і про Перемогу довідалася однією з перших у своїй військовій частині. Сталося це в Празі. Там завершився бойовий шлях Євдокії Хомівни. Потім 40 років працювала на Валківському телеграфі.

МУДРАК Василь Андрійович, 1918, с. Волохів Яр Чугуївського р-ну Харківської обл. Майор, ком. б-ну 831 сп 158 сд 39 А. Інвалід війни.

1938–1939: курсант полкової школи 149 мсп 36 мсд, м. Улан-Батор, Монголія. 1940–1941: курсант Кемеровського піхотного училища.

22.06.1941 – листоп. 1944: Калінінський фр., 3 Уд. А, 80 окр. лижний б-н 257 сд, ком. лижної роти. Верес. 1942 – груд. 1942: курсант курсів «Выстрел», м. Солнєчногорськ Московської обл., РФ. 1-й Прибалт. фр., 831 сп 158 сд 39 А, ком. сб-ну. У 1943 був поранений, ЕГ № 2569, м. Чусовий Пермського краю.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

1.11.1944 звільнений у запас.

Помер 1.09.1990 у с. Волохів Яр Чугуївського р-ну Харківської обл.

МУЗИКА Дмитро Миколайович, 1927, м. Харків. Ст. сержант.

Гв. рядовий, стрілець 335 гв. сп 117 гв. сд. «24.02.1945 під час форсування річки Одер М. Д. Музика першим переправився з групою бійців через водні рубежі й увірвався в траншеї противника і особисто знищив п'ятьох фашистів у рукопашній сутичці» (витяг із наказу).

Ордени: Слави III ст., Червоної Зірки, медалі.

У 1948 демобілізований. Працював ст. майстром інструментального цеху на машинобудівному з-ді «ФЕД».

Прож. у м. Харків.

МУЛИК Григорій Костянтинович, 1915, смт Великий Бурлук Харківської обл. Капітан, заст. комбата з політчастини, 191 гв. сп 64 гв. сд. Інвалід війни.

У 1933 закінчив Куп'янський педагогічний технікум, у 1938 – Харківський педінститут, історичний факультет. Викладав історію у Харківській СШ. У 1943 закінчив Аткарські (Саратовська обл.) курси підготовки заст. комбатів сб-ну з політчастини.

Жовт. 1941 – верес. 1944: Півд.-Захід., Сталінград. фр., 11 зсп 10 зсбр, військовий комісар б-ну. 15.09.1942 був поранений, 13.02.1944 – вдруге поранений, ЕГ № 1592, м. Енгельс Саратовської обл. Ленінград. фр., окр. кулеметний б-н 64 гв. сд, заст. комбата з політчастини; редакція газети «За честь Батьківщини», заст. відповідального редактора газети; 191 гв. сп, заст. комбата з політчастини.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За оборону Ленінграда».

17.05.1947 звільнений у запас через хворобу.

Помер 1.12.1990 у м. Харків.

МУЛИК Іван Костянтинович, 1918, смт Великий Бурлук Харківської обл. Капітан, нач. адмін.-госп. частини Вовчанського РВК Харківської обл.

У 1933 закінчив 2 курси Куп'янського аграрно-індустріального технікуму Харківської обл., у 1936 – курси бухгалтерів у м. Харків.

У 1938 призваний до лав ЧА Іпатовським РВК Ставропольського краю. У трав. 1941 закінчив Орджонікідзевське (нині м. Владикавказ) військ. училище зв'язку.

22.06.1941–31.01.1945: Півд.-Захід., Захід. фр. ППО, 17 окр. б-н ПСОЗ, ком. взв., ком. роти. Півд. фр. ППО, 100 окр. б-н ПСОЗ, капітан, заст. ком. роти. У січ. 1945 засуджений ВТ 8 корпусу ППО м. Львів та відправлений до 9 окр. штраф. б-ну 1-го Укр. фр., де спокутував свою провину. 15.03.1945–20.05.1945: на лікуванні в ЕГ № 2048 у м. Кисловодськ Ставропольського краю у зв'язку з пораненням. У квіт. 1945 був поновлений у правах та військ. званні.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

Жовт. 1945 – листоп. 1952: перебував на службі у Краснокутському РВК Харківської обл. У 1955 звільнений у запас. Працював диспетчером у Краснокутському автомобільному парку, бухгалтером на Краснокутському автотранспортному підприємстві.

Помер 6.09.1993 у смт Краснокутськ Харківської обл.

МУСТАФА Іван Дмитрович, 1916, м. Верхній Лисичанського р-ну (кол.) (нині м. Лисичанськ) Луганської обл. Підполковник, заст. нач. штабу Оренбурзького військ. авіаучилища льотчиків.

У 1933 закінчив курси майстрів газоремонтної станції.

У 1935 призваний до лав ЧА Лисичанським РВК Луганської обл. У 1937 закінчив Луганську військ. авіашколу льотчиків.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940: Карел. напрямок, 1 ае 6 дальньобомбард. ап 1 А особливого призначення, льотчик.

1.02.1942–15.07.1943: Захід. фр., 735 ап ВПС 16 А; Калінінський, Північ.-Захід., Воронез. фр., 735 штурм. ап 1 штурм. ак РГК, лейтенант, заст. ком. ае з політчастини. 19.02.1942 під час виконання бойового завдання льотчик І. Д. Мустафа поранений у р-ні м. Сухиничі Калузької обл. Перебував на лікуванні в ЕГ у м. Калуга. Удруге поранений 17.02.1943 під час повітряного бою поблизу м. Дем'янськ Новгородської обл. Перебував на лікуванні в ЕГ 1 Уд. А. Із бойової характеристики: «...На палаючому літаку зміг дістатися своєї території, втрачаючи свідомість, посадив літак на сніг і тим самим врятував життя екіпажу».

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

У 1944 закінчив Харківське військ. авіаучилище штабних командирів у м. Алмати, Казахстан, за спеціальністю нач. оперативного відділення ап, у 1948 – курси удосконалення викладачів аеронавігації при Червонопрапорній

вищій військ. академії ВПС, у 1953 – вечірній університет марксизму-ленінізму Збройних Сил СРСР. У 1960 звільнений у запас. Працював заст. нач. відділу постачання, зав. комітету профспілки Харківського з-ду алюмінієво-бронзових сплавів, головою профкому ВО «Харківвторколірмет».

Помер 14.02.1989 у м. Харків.

МУХАНОВ Василь Лук'янович, 1914, Мантуровський р-н Курської обл., РФ. Майор техслужби, нач. майстерні з виробництва та ремонту навчального обладнання.

У 1935 закінчив технікум зв'язку в м. Одеса, у 1943 – 1-е Харківське училище середніх танків.

Січ. 1944 – трав. 1945: 1-й Укр. фр., 1 тб 237 тбр 31 тк, ком. танка; пересувний пункт радіоконтролю № 5 управління зв'язку 1-го Укр. фр., радіотехнік. У лют. 1944 був поранений під час Корсунь-Шевченківської операції.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Працював радіомеханіком на Харківському обласному підприємстві «Побутрадіотехніка», техніком у Комсомольській лікарні Зміївського р-ну Харківської обл.

Помер 10.01.1988.

МУХАР Володимир Іванович, 1914, смт Краснокутськ Харківської обл. Підполковник, нач. стройового відділення штабу 15 гв. мсд.

У 1932 закінчив робітфак при Харківському фармацевтичному ін-ті, у 1934 – 2 курси Харківського фармацевтичного ін-ту. Працював лаборантом у бактеріологічному ін-ті ім. Мечникова, м. Харків.

У жовт. 1936 призваний до лав ЧА Харківським МВК.

У 1939 закінчив Харківське військ.-політичне училище.

22.06.1941–20.02.1942: Півд.-Західн. фр., 138 розвід. б-н 141 сд, політрук роти; 997 сп 270 сд, політрук мін. роти. 22.08.1942–28.01.1943: Центр. фр., 105 тбр, військком роти техзабезпечення. Сталінград., Півд. фр., 8 гв. тбр. 1.06.1944–1.04.1945: 1-й Прибалт., 2-й Прибалт. фр., 202 тбр, капітан, пом. нач. штабу бр. з обліку особового складу. 29.07.1941 був контужений в р-ні м. Умань Черкаської обл.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

У 1958 звільнений у запас. Працював заст. директора Центрального колгоспного ринку, майстром в установі ЮЖ 313/43.

Помер 3.12.1990 у м. Харків.

МУХІН Олександр Миколайович, 1920, с. Грязнуша (нині Первомайське) Сампурського р-ну Тамбовської обл., РФ. Полковник, заст. з політчастини нач. факультету № 2 Харківського вищого командно-інженерного училища.

У 1940 закінчив ФЗУ з-ду № 204 у м. Тамбов.

У верес. 1940 призваний до лав ЧА Усть-Лабінським РВК Краснодарського краю.

25.08.1941–25.08.1942: Північ.-Захід. фр., 62 штурм. ап 7 ад, пілот зв'язку. Ленінград. фр., 218 штурм ап 3 резервно-авіац. групи, секретар бюро комсомолу. Воронез. фр., 218 штурм. ап 267 штурм. ад, мол. лейтенант, секретар бюро комсомолу.

Медалі: «За оборону Ленінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» І ст.

Працював у Харківському військ. авіац. училищі зв'язку, Чугуївському вищому військ. авіац. училищі льотчиків, Харківському вищому командно-інженерному училищі. У 1971 звільнений у запас. Працював нач. відділу кадрів Харківського обласного об'єднання «Сільгосптехніка».

Помер 5.11.1990 у м. Харків.

М'ЯСНИКОВ Яків Йосипович, 1918, м. Жлобин Гомельської обл., Білорусь. Майор техслужби, нач. відділу зберігання радіотехнічних засобів.

У 1941 закінчив Харківське авіаучилище зв'язку.

20.10.1941–9.05.1945: Волхов., 1-й, 2-й Укр. фр., 14 ПА, 5 ПА, 10 раб 82 бао, ком. роти зв'язку.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Ленінграда», «За визволення Будапешта». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

12.11.1960 звільнений у відставку. П/с 274, контролер; Харківський релейний з-д, контролер.

Помер 2.12.1974.

М'ЯСОЄДОВ Федір Савелійович, 1925. Рядовий.

Учасник Другої світової війни: 1-й Укр. фр., 1032 артп 107 сд 69 А.

Ордени Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., медалі «За відвагу» (дві), «За визволення Праги», «За взяття Берліна», ювілейні.

Після війни працював на Харківському з-ді ім. Малишева. Громадський кореспондент. Прож. у м. Харків.

М'ЯТИГА Семен Васильович, 1911, с. Знам'янка Нововодолазького р-ну Харківської обл. Капітан інтендант. служби, пом. нач. обозно-речового постачання евакопункту.

У 1936 закінчив профтехнікум, м. Харків, у 1938 – курси мол. політруків при Будинку партосвіти Харківського ВО.

Черв. 1941 – серп. 1941: Півд.-Західн. фр., 548 сп 116 сд, політрук роти. Квіт. 1942 – лип. 1942: Воронез. фр., 849 сп 303 сд, ком. стр. роти. Серп. 1943 – трав. 1945: 3-й Укр. фр., пом. нач. речового постачання. З боями пройшов Румунію, Болгарію, Угорщину, Югославію, Австрію. Був двічі поранений.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Києва», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Помер 14.03.1988 у смт Краснопавлівка Лозівського р-ну Харківської обл.

НАБОКОВ Сергій Іларіонович, 1918, Харківська обл.

Учасник бойових дій: ст. лейтенант, 44 сп 3 сд.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Помер.

НАВАЛЬНИЙ Михайло Григорович, 1923, м. Харків.

Закінчив 10 класів СШ № 134.

У 1941 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків. Рядовий, сп. Визволяв Харківську обл., Кавказ. Закінчив війну в Польщі, де отримав поранення. Лікувався у шпиталі м. Познань, Польща.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1945 демобілізований. Працював на Харківському авіаційному з-ді, потім переїхав до м. Ростов, РФ, де працював на Ростовському авіаремонтному з-ді нач. льотно-випроб. станції.

НАДТОЧІЙ Сергій Матвійович, 1907, смт Пісочин Харківського р-ну Харківської обл. Підполковник, заст. нач. авторемонтного з-ду. Інвалід війни.

У 1928 закінчив вечірній промисловий технікум, м. Харків.

23.06.1941 – верес. 1944: Півд. фр., військ. прокуратура 18 А, шофер-мотоцикліст, зав. діловодства; 29 окр. залізн. бр., секретар військ. прокуратури; пом. секретаря військ. прокурора Північ.-Кавказ. фр., пом. ст. секретаря військ. прокурора 1 Приморської А.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Подяки від Верховного Головнокомандувача.

У 1960 звільнений у запас. Працював ст. майстром на авторемонтному з-ді № 110.

Помер 15.04.1988 в м. Харків.

НАЗАРЕНКО Анатолій Юхимович.

«Свою военную биографию он начал 9 августа 1942 г. еще «непризывным». С частью истребительного батальона Анатолий ушел из занимаемого врагом Майкопа в леса северных склонов Кавказского хребта и влился в партизанский отряд «Народные мстители». В нем прошел боевое крещение. 9 февраля 1943 г. после «чистки» окружающих лесов от остатков гитлеровских частей вступил в Красную армию. Воевал на Кубани, освобождал Краснодар. В составе 78-го отдельного полка связи Анатолия перебросили под Харьков, и в рядах 248-го стрелкового полка он выбивал врага из знакомых кварталов. Под Тарановкой в первые дни сентября Назаренко был ранен, а после госпиталя попал в расквартированный в Пятигорске 21-й учебный танковый полк. Получив новую армейскую специальность, нес службу в 34-й отдельной гв. тбр, которая действовала на 3-м Белорусском и 3-м Прибалтийском фронтах. Освобождал Прибалтику, участвовал в штурме Кенигсберга. В день Победы снова был ранен. Заслужил четыре боевые награды. В Риге продолжил службу в погранвойсках.

После демобилизации поступил в 1950 г. на учебу в ХАИ. Мастер спорта, инструктор альпинизма, Анатолий Ефимович Назаренко много лет проработал на Харьковском авиационном з-де».

НАЗАРЕНКО Віктор Федорович, 1917, смт Малинівка Чугуївського р-ну Харківської обл.

У 1941 призваний до лав ЧА в м. Харків. Сержант, артп, ремонт.-арт. обслуга.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1945 демобілізований. Працював робочим у буд. цеху.

Помер у 1999 в м. Харків.

НАЗАРОВ Віктор Семенович, 1922, м. Курськ, РФ. Майор, нач. лабораторії військової кафедри ХАІ.

У 1940 закінчив 10 класів Курської СШ, у черв. 1942 – 1-у Московську Червонопрапорну військову авіашколу зв'язку за спеціальністю радіомеханіка.

Листоп. 1942 – серп. 1944: Воронез. фр., 606 штурм. ап 291 штурм. ад 2 ПА. Волхов., 3-й Прибалт. фр., 280 зміш. ад 14 ПА, радіомеханік.

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бездоганну службу» І ст.

У груд. 1945 закінчив 1-е Московське військ. авіаучилище зв'язку з курсу радіотехніків. Працював інженером в Управлінні позавідомчої охорони УВС, ст. інженером відділу ТСО в Управлінні охорони УВС.

Помер 4.12.1991 у м. Харків.

НАЗЕМІНОВ Семен Трохимович, 1912, Дніпропетровська обл.

У 1941 призваний до лав ЧА. Рядовий, сп, кухар.

Орден Слави ІІІ ст., медалі: «За відвагу» (дві), «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1945 демобілізований. Працював столяром у школі-інтернаті.

Помер у 1987 в м. Харків.

НАКОНЕЧНИЙ Федір Павлович, 1911, с. Червоне Коропського р-ну Чернігівської обл. Підполковник, нач. 2-ї частини Боровицького МВК Новгородської обл.

Працював зав. магазину, секретарем Будьонівської сільради Коропського р-ну Чернігівської обл.

У 1933 добровільно став до лав ЧА.

У 1933 закінчив семимісячну школу мол. командирів артилерії, у 1938 – Військ.-політ. училище ім. Фрунзе.

Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: 2-й Далекосхід. фр., 14 окр. сб 103 УР 16 А, капітан, ком. мін. роти.

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Японією». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора.

У 1958 звільнений у запас. Працював ст. інспектором Вовчанського міського відділу соціального забезпечення, ст. бухгалтером у Вовчанському міськвиконкомі Харківської обл.

Помер 31.10.1981 у м. Вовчанськ Харківської обл.

НАСОНОВ Іван Романович, 1913, Колпнянський р-н Орловської обл., РФ. Ст. технік-лейтенант, ст. інструктор з практичного навчання авіаремонтного класу 147 див. ШМАС.

1936: ШМАС, м. Харків. У 1939 закінчив 7 класів вечірньої школи. У 1940 склав екстерном іспити за школу авіатехніків (ВШАТ) при Харківському ВО.

26.06.1941 – берез. 1942: Захід. фр., 4 штурм. ап, ст. механік авіаційний. Берез. 1942 – листоп. 1943: Півд., Закавказ., Північ.-Кавказ. фр., 7 гв. штурм. ап, механік авіаційний. Листоп. 1943–9.05.1945: Закавказ., Північ.-Кавказ., 2-й Білорус. фр., окр. Приморська А, 4 ПА, у складі управління 230 штурм. ад.

Ордени Червоної Зірки (два), медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Кавказу», «За взяття Кенігсберга». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора.

29.04.1958 звільнений у запас.

Помер 3.12.1986 у м. Куп'янськ Харківської обл.

НАУМЕНКО Павло Степанович, 1919, смт Білики Кобеляцького р-ну Полтавської обл. Підполковник, нач. 4-го відділення Дергачівського РВК Харківської обл. Інвалід війни.

У 1934 закінчив 7 класів, смт Білики, у 1938 – Полтавський залізничний технікум. Із 1938 працював інженером в управлінні Півд. залізниці, оперуповноваженим дорожньо-транспортного відділу МДБ Півд. залізниці.

17.12.1941 призваний до лав ЧА Острогозьким МВК Воронезької обл.

Груд. 1941 – квіт. 1942: Півд.-Захід. фр., 891 сп 189 сд, пом. ком. взв. 20.04.1942 тяжко поранений на Півд.-Захід. фр., ЕГ № 1826, м. Воронеж. Лип. 1942 – серп. 1942: курсант Краснодарського арт. мінометного училища. Квіт. 1943 – жовт. 1943: слухач КУКС, м. Пенза. Жовт. 1943 – трав. 1945: 2-й, 3-й Укр. фр., 1245 вптап 10 окр. вптабр, 1-й пом. нач. штабу.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» II ст.

8.01.1970 звільнений у запас. Із 1973: інспектор, ст. інспектор з кадрів, нач. відділу кадрів спеціалізованого управління «Оргбумдрев» (з 1981 – «Союзоргбумпром»).

Помер 17.10.2004 у м. Харків.

НАУМЕНКО Петро Степанович, 1911, смт Бєляєвка Бєляєвського р-ну Оренбурзької обл., РФ. Капітан, ст. військовий ветфельдшер 39 окр. лінійно-буд. б-ну зв'язку військ ППО, м. Харків.

У 1932 закінчив курси ветеринарних фельдшерів, м. Кіров, у 1935 – дворічну школу мол. ветфельдшерів при 3-му Туркестанському артп, м. Термез. Працював ветфельдшером у м'ясорадгоспі № 3, Сорочинський р-н Оренбурзької обл. У 1939 закінчив Ленінградське військ.-ветеринарне училище (прискорений курс).

Серп. 1943 – трав. 1945: Захід., 2-й, 3-й Білорус. фр., 968 окр. б-н зв'язку, ст. ветфельдшер.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

5.02.1954 звільнений у запас. Працював лаборантом на м'ясоконтрольній станції комунального ринку, на міській ветеринарно-санітарній станції, м. Харків.

Помер 11.03.2002 у м. Харків.

НАУМЕНКО Федір Ілліч, 1916, с. Циркуни Харківського р-ну Харківської обл. Старшина надстрокової служби, зав. їдальні.

Із 1932 працював чорноробом у радгоспі штабу Укр. ВО.

22.06.1941–9.05.1945: Півд.-Захід. фр., 66 комендатура Харківського авіагарнізону, кухар; 839 бао, кухар; 3-й Укр. фр., 402 бао, кухар-інструктор.

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

20.09.1956 звільнений у запас. Працював шеф-кухарем у Харківському вищому військ. командному училищі ім. Крилова.

Помер 20.08.2000 у м. Харків.

НАУМЕЦЬ Панфіл Андрійович, 1907, с. Цибулеве Знам'янського р-ну Кіровоградської обл. Майор, заст. ком. полку з політчастини. Інвалід війни.

Працював на шахті № 1 ім. Артема, Донецька обл.

У 1929 призваний до лав ЧА.

У 1930 закінчив полкову школу, у 1937 – річні курси політскладу, у 1944 – річні курси перепідготовки при Військовій академії бронетанкових і механізованих військ РСЧА ім. Сталіна, м. Москва.

Черв. 1941 – трав. 1945: Півд.-Захід. фр., 67 тп 34 тд, комісар б-ну. Півд. фр., окр. тб 2 тбр, комісар тб; Північ.-Кавказ. фр., 2 окр. тп, комісар полку. Сталінград. фр., 52 гв. тп, заст. ком. полку з політчастини; 54 гв. тп 11 тбр, майор, заст. ком. полку з політчастини. Був тричі поранений: 27.06.1941, 23.02.1942, 13.02.1943 та контужений у лип. 1943.

Ордени: Червоного Прапора, Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Сталінграда», «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1946 звільнений у запас.

Помер 17.07.1988 у с. Піски-Радьківські Борівського р-ну Харківської обл.

НАХОДКІН Іван Юхимович, 1916, с. Пади Панінського р-ну Воронезької обл., РФ. Підполковник, ком. ае 908-го навч. ап.

1938–1939: Військ. Червонопрапорна школа ім. Чкалова, нормальний курс.

9.08.1945–3.09.1945: 1-й Далекосхід. фр., 538 бап 34 ад 9 ПА, ком. ланки.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Японією». За вислугу років: орден Червоної Зірки.

17.11.1960 звільнений у запас. Харківське військ. авіаучилище штурманів, ком. ае 908 навч. ап.

НЕВКИПІЛИЙ Тимофій Антонович, 1921, с. Картамишеве (кол.) Світловодського р-ну Кіровоградської обл. Полковник, кандидат філософських наук, нач. кафедри Харківського вищого командного училища ім. Крилова.

У 1940 закінчив технікум залізничного транспорту в м. Кременчук Полтавської обл.

У 1940 призваний до лав ЧА.

19.09.1943–9.05.1945: Калінінський фр., 763 легкобомбард. ап, радіомеханік; 1-й Прибалт., 1-й Білорус., 2-й Білорус. фр., 766 штурм. ап 211 штурм. ад 3 ПА, лейтенант, комсорг полку.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1947 закінчив Смоленське військ.-політ. училище пропагандистів, у 1952 – Вищий військ.-педагогічний

ін-т ім. Калініна. Викладав у Вищому військ.-педагогічному ін-ті ім. Калініна, Сєвероморському вищому військ.-морському училищі, 2-му вищому військ.-морському училищі підводного плавання, Ризькому вищому Червонопрапорному арт.-інж. училищі.

У 1976 звільнений у запас. 1977–1986: доцент Харківського ін-ту радіоелектроніки.

Помер 4.11.1989 у м. Харків.

НЕДОЇМЧЕНКОВ Михайло Тихонович, 1922, с. Васино Дорогобузького р-ну Смоленської обл., РФ. Підполковник, ст. льотчик-штурман Харківської див. ППО.

У квіт. 1941 закінчив курс навчання у Смоленському аероклубі.

У трав. 1941 добровільно став до лав ЧА.

У жовт. 1943 закінчив Одеську військ. авіашколу пілотів у м. Фрунзе (нині м. Бішкек, Киргизстан).

23.11.1943–9.05.1945: Захід. фр., 49 винищ. ап 309 винищ. ад 1 ПА, льотчик. Захід., 2-й Білорус. фр., 162 винищ. ап 309 винищ. ад 4 ПА, лейтенант, ст. льотчик. Із нагородного листа: «За час перебування на фронті тов. М. Т. Недоїмченков здійснив 149 бойових вильотів, брав участь у 19 повітряних боях, під час яких особисто знищив один літак ворога, два паровози, 5 вагонів з військовим вантажем противника, серед яких були три цистерни з пальним...».

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., Червоного Прапора, медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», китайська «Китайсько-радянська дружба».

У жовт. 1945 закінчив КУОС ВПС при Липецькій вищій авіашколі. У 1960 звільнений у запас. Працював ст. інженером у військ. представництвах № 1581, 863 у м. Харків.

Помер 18.11.1992 у м. Харків.

НЕЖУТА Петро Прокопович, 1922, м. Вовчанськ Харківської обл. Ст. лейтенант, офіцер з організаційно-стройової частини штабу управління ст. морського нач. бухти Провіденія Камчатської військової флотилії ТОФ.

У 1936 закінчив 7 класів НСШ у м. Вовчанськ Харківської обл.

15.09.1941–16.09.1944: Новоросійський екіпаж, стройовий; 4 ВМБ ЧФ, окр. місцева стр. рота, стрілець; 393 Новоросійський б-н, кулеметник.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За відвагу» (дві), «За оборону Кавказу».

У 1945 закінчив КУОС ВМФ. 30.06.1956 звільнений у запас. Працював охоронцем Вовчанського відділення держбанку.

Помер 9.04.1973 у м. Харків.

НЕРЕЗ Іван Нестерович, 1926, с. Китченківка Краснокутського р-ну Харківської обл.

Навесні 1943 добровольцем пішов на фронт, 180 сд, рядовий. Одразу був направлений на навчання до школи молодших командирів.

Зі спогадів: «Командир підрозділу навчав нас пересуватися по-пластунськи, щоб непомітно підібратися до вогневої точки, володінню холодною зброєю, прийомам рукопашного бою. Важко було молодим курсантам, але їх навчали справжній військовій майстерності».

Бойове хрещення молодший сержант Нерез прийняв на Курській дузі, будучи командиром обслуги мінометного розвідувального батальйону. «Все змішалося в одне місиво – повітря, земля і метал. Обслуга не встигала підносити міни...» На Курській землі отримав поранення. Після лікування – знову на фронт. У складі 52 гвардійської сд пройшов з боями Харків, Богодухів, нарешті побачив рідну Краснокутчину. Виписка із оперативного щоденника штабу: «12 серпня 1943 р. частини дивізії визволили Павлюківку, 13 серпня після жорстоких боїв – Качалівку, Щербаківку, Костурівку, Шевченкове, 14 серпня – радгосп «Олексіївський»,

ст. Водяну, Олексіївку, Сонцедарівку. 16 серпня 272 гвардійський полк прорвав три кільця ворожого оточення на південь Качалівки». Із 26 серпня по 10 вересня дивізія вела напружені бої за повне визволення сіл Любівка і Колонтаїв. Особливо відзначилися підрозділи 268 та 274 полків. Командир взводу мінометників Іван Нерез писав про ці події: «9 вересня частини 52 гвардійської дивізії виступили у напрямку Костянтинівки. Після годинної артпідготовки за сигналом ракети наш взвод пішов у наступ. Бій був жорстоким. Одинадцять бійців героїчно загинули, прямим влученням снаряду вороги вивели із ладу станковий кулемет...» Незабаром дивізія брала участь у боях на Калінінському фр. І. Н. Нерез – пом. ком. мін. взводу. Часто доводилося прикривати розвідників-лижників, які йшли у тил ворога взяти «язика». Одного разу бійцям не пощастило: вони напоролися на вогневу точку противника. Зав'язався короткий, але жорстокий бій. Розвідники залягли, і батарея Нереза прицільним вогнем накрила ціль. Командування вчасно отримало важливі оперативні дані. За вміле керування боєм І. Нерез був нагороджений медаллю «За відвагу». У 1944 він був тяжко поранений. У своїй книзі «Люди однієї дивізії» командир 52 гвардійської орденів Суворова і Кутузова дивізії генерал Г. Пантюхов так характеризував його: «Іван Нерез проявив себе сміливим і винахідливим воїном. Він завжди виконував найскладніші завдання, на нього можна було покластися у будь-яку хвилину. Завжди був зібраним, проявляв особистий героїзм, був другом і товаришем для бійців ввіреного йому підрозділу».

14.06.1944 демобілізований. Працював головним зоотехніком у рідному селі. Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора.

НЕРОНОВ Федір Якович, 1921, с. Черемошне Бєлгородського р-ну Бєлгородської обл., РФ. Інвалід війни.

До війни закінчив 10 класів СШ.

У черв. 1941 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків.

ВМФ, матрос ЧФ. У 1942 потрапив у полон через поранення у м. Севастополь, Крим. Звільнений у 1945, направлений до сп. Брав участь у боях за Берлін. Отримав важку контузію, через яку по війні не працював.

Орден Вітчизняної війни I ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1946 демобілізований.

Помер 6.10.1999.

НЕСТЕРОВ Володимир Васильович, 1924, Зміївський р-н Харківської обл.

«...Війна темною хмарою нависла над рідним краєм. Родині Нестерових довелося евакуюватися разом з обладнанням паперової фабрики до Кіровської області. Так закінчилась для Володі Нестерова безхмарна юність. Хотілось йому якомога швидше взяти в руки зброю, щоб знищувати ненависного ворога, котрий чобітьми завойовників топтав рідну землю. Тільки десь на початку 1942 військкомат пішов назустріч його наполегливим проханням, призвавши добровольця до армії. Направили його, правда, не на фронт, а навчатися до Ленінградського піхотного училища, евакуйованого теж до Кіровської обл. Швидко пролетіли дні навчання в училищі. І ось у 1943 лейтенант В. Нестеров потрапляє на фронт. Саме розгорнулися запеклі бої на Курській дузі. Але він не відразу попав у бойові підрозділи піхоти. Командування фронту нашвидку сформувало особливий офіцерський полк. Кожного бійця цього підрозділу озброїли автоматами, гранатами. Воїни полку зайняли заздалегідь підготовлені саперами вогневі позиції за якихось 10–15 км від фронту, де розгорнулися запеклі бої.

На все життя запам'ятався йому бій з «тиграми». Нестримною сталевою лавиною рушили ворожі танки на позиції нашої піхоти. Один з «тигрів» наскочив на окоп бронебійників. По бортах потужної

машини з обох боків артилеристи дружно відкрили вогонь з протитанкових рушниць. Ще мить – і ворожа машина зупинилася, задиміла, а потім спалахнула полум'ям.

Нелегкі фронтові стежки-доріжки пролягли потім через Білорусь, Польщу, закінчились у Німеччині. Якось у ході бою з фашистами в Східній Пруссії вийшли зі строю всі офіцери роти. Роздумувати було ніколи. Навколо гримів відчайдушний нічний бій, і лейтенант Нестеров взяв керівництво боєм роти у свої руки, виконавши до кінця поставлене завдання. За цей подвиг його було нагороджено орденом Червоної Зірки. У ході боїв за Берлін дивізія, в якій воював командир роти бронебійників Нестеров, відбила спроби ворожого командування прийти на допомогу оточеній столиці, а потім, вже 7 травня, вийшла до Ельби, де і закінчився бойовий шлях ст. лейтенанта Володимира Нестерова.

Після звільнення в запас у 1957 він не один рік трудився на паперовій фабриці, а згодом очолив фабком профспілки. Турбота про людей стала для нього головним сенсом життя. Будучи на заслуженому відпочинку, Володимир Васильович очолив ветеранську організацію підприємства».

Іван Кулініч, керівник прес-центру Зміївської райради ветеранів, полковник у відставці

НЕЧАЄВ Віктор Олександрович, 1923, м. Харків. Ст. лейтенант. Інвалід війни.

Закінчив СШ, льотне училище.

У 1942 призваний до лав ЧА. Брав участь у визволенні Харківщини, обороні Північного Кавказу.

Медалі: «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Працював водієм.

НЕЧЕПОРЕНКО Тихін Іванович, 1911, ст. Комарівка Харківського р-ну Харківської обл. Майор, ст. офіцер з оперативної частини 89 ад. Інвалід війни.

Працював робітником на будівництві ХТЗ, слюсарем-складальником на з-ді ім. Шевченка, м. Харків.

У 1931 добровільно став до лав ЧА.

У 1932 закінчив машинну школу Червонопрапорного Балтійського флоту, у 1934 – курси командирів відділення мотористів, у 1938 – Вище авіаучилище ім. Сталіна за спеціальністю льотчика-спостерігача.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

22.06.1941–1.01.1942: 1 мінно-торпедний ап ВПС Червонопрапорного Балтійського флоту, штурман ланки. Під час повітряних боїв був двічі поранений: у 1941 в р-ні м. Порхов Псковської обл. та 17.09.1941 поблизу м. Урицьк (кол.) Ленінградської обл. Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945.

Орден Червоного Прапора, медалі: «За оборону Ленінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1948 закінчив вищі офіцерські курси. У 1953 звільнений у запас.

Помер 7.09.1995 у м. Південне Харківського р-ну Харківської обл.

НЕШТА Микола Опанасович, 1914, смт Свеса Ямпільського р-ну Сумської обл. Підполковник, ст. помічник нач. оперативного відділу штабу 39 гв. пов.-десант. корпусу.

У 1930 закінчив 7 класів СШ, смт Свеса. Із 1930 працював учнем розмітника металоконструкцій, ст. техніком, інженером-винахідником на науково-дослідній станції, м. Ворошиловськ (нині м. Алчевськ Луганської обл.). У 1939 закінчив металургійний вечірній ін-т, м. Ворошиловськ, у 1941 – Харківське військ.-політичне училище, у 1942 – курси командирів роти «Выстрел» та курси штабних командирів при Академії ім. Фрунзе.

29.05.1942–9.05.1945: Карел. фр., 1063 сп 272 сд 7 А, ком. нач. оперативного

відділу штабу див., нач. штабу полку. 1-й, 2-й, 3-й Укр. фр., 9 гв. А, пом. нач. оперативного відділу.

Ордени: Червоної Зірки (два), Вітчизняної війни II ст., медалі: «За взяття Відня», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Отримав 8 подяк від Верховного Головнокомандувача. За вислугу років: орден Червоної Зірки.

9.11.1955 звільнений у запас. Працював інженером-нормувальником, майстром, п/с №409; ст. інженером СКБ на ХЕМЗі.

Помер 10.02.1998 у м. Харків.

НИКИФОРОВ ***Георгій Іванович***, с. В'язова Краснокутського р-ну Харківської обл. Лейтенант.

До війни закінчив школу, робітфак за спеціальністю механізатора. У 1937–1938 – ШМАС і прискорені курси Харківського авіаучилища, після чого старшині спецвідділу десантників глибокої розвідки Никифорову присвоїли звання мол. лейтенанта.

Учасник радянсько-фінляндській війни. Зі спогадів: «Воювати довелося в екстремальних умовах суворої північної зими. Спецгрупа десантників отримала завдання розвідати місця розміщення вогневих точок противника і сповістити про це командування. Завдання було з гідністю виконане, але фінни обрушили на десантників інтенсивний прицільний вогонь. Один із снарядів влучив у бліндаж, де знаходилися наші бійці. Після бою санітари підібрали поранених і доповіли начальству, що всі десантники загинули. Так батьки отримали першу похоронку на сина. Згодом виявилося, що один із воїнів залишився живим, але отримав тяжку контузію. Це був Г. І. Никифоров». Після закінчення радянсько-фінляндської війни Георгія Івановича призначили комендантом м. Острог Рівненської обл.

Із 22.06.1941: в/ч 3059, парашутно-десантна служба, командир. 25 червня група Никифорова прийняла перший бій з фашистами... Ворог зосередив великі сили в районі Бердичева. Групи десантників Никифорова і Качалова замінували дороги і рушили далі обороняти підступи до Києва. Тільки в одному бою солдати Никифорова знищили 6 німецьких танків і близько сотні фашистів. У кінці серпня їх військову частину направили на оборону Чернігова. На правому березі Десни Георгій Іванович був тяжко пораненний розривною кулею. Санітари доставили його у госпіталь, але не надіялися, що виживе. Вдруге командування відправляє похоронку рідним. Але смерть і цього разу відступила, однак на фронт Никифоров вже не зміг повернутися.

Ордени: Червоної Зірки, Богдана Хмельницького, медаль «За відвагу» (дві). Трудові нагороди: медаль «За трудову доблесть».

У 1942 демобілізований. Працював на Мурманському рибокомбінаті. Із 1984 і до виходу на пенсію Г. І. Никифоров – оператор Краснокутської телемережі.

Прож. у Краснокутському р-ні Харківської обл.

НИКИФОРОВ ***Яків Никифорович***, 1913, с. Корвала Бокситогорського р-ну Ленінградської обл., РФ. Майор, нач. штабу 151 буд. залізн. б-ну. Інвалід війни.

1935–1938: курсант Ленінградського училища військових сполучень.

30.06.1941–9.05.1945: Півд., Півд.-Захід. фр., 20 окр. мост. залізн. б-н, ком. роти, заст. ком. б-ну. Північ.-Кавказ., Закавказ. фр., 1 гв. залізн. бр., пом. нач. з військ. розвідки, нач. штабу.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

3.07.1946 звільнений у запас через хворобу. Працював робітником 5-го розряду в Ізюмському районному міжколгоспному дорожньо-будівному управлінні.

Помер 17.06.1997 у м. Ізюм Харківської обл.

НІКІТІН Андрій Вікторович, 1919, с. Велике Фролово Буїнського р-ну, Татарстан, РФ. Підполковник, ведучий лікар-терапевт 6-ї лабораторії 2-го відділу 1-го Центру підготовки космонавтів. Інвалід війни.

У 1935 закінчив НСШ, с. Велике Фролово, у 1937 – Казанський ветеринарний робітфак, у 1939 – Куйбишевську військово-медичну академію.

15.09.1941–9.05.1945: Захід. фр., 434 медсанбат 342 сд, ком. операційно-перев'язувального взв.; Воронез. фр., 1150 сп 343 сд; 286 артп 3 сд, ст. лікар. Степ., 1-й, 3-й Укр. фр., 178 гв. сп 58 гв. сд, ком. санроти; 348 окр. медсанбат, лікар-ординатор хірургічного взв., ком. санвзводу.

Ордени: Червоної Зірки, чехословацький «Військовий хрест 1939 р.», медалі: «За визволення Праги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки (два), медаль «За бойові заслуги». Отримав 11 подяк від Верховного Головнокомандувача.

8.12.1968 звільнений у запас. Працював лікарем 2-ї залізничної лікарні Півд. залізниці, зав. оздоров. пункту 1-ї залізничної лікарні, м. Харків.

Помер 12.11.1992 у м. Харків.

НІКОЛАЄНКО Василь Тимофійович, 1916, смт Іванівка Запорізької (нині Херсонської) обл. Підполковник, викладач загальновійськової підготовки військової кафедри Харківського інженерно-будівельного ін-ту.

У 1939 закінчив курси мол. лейтенантів при піхотному училищі, м. Казань, Татарстан.

27.06.1941 – трав. 1943: Захід. фр., 544 сп 152 сд 16 А, ком. б-ну. Північ.-Захід. фр., 8 гв. сд 16 А, нач. оперативного відділення. Калінінський фр., Військова рада, ад'ютант командуючого Калінінським фр. генерала Цуркаєва. Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: польове управління 2-го Далекосхід. фр., для особливих доручень командуючого 2-м Далекосхід. фр. (генерала Цуркаєва).

Ордени: Червоної Зірки, Червоного Прапора, медалі: «За оборону Москви», «За відвагу», «За перемогу над Японією». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1961 звільнений із кадрів Рад. А. До 1985 викладав у Харківському інженерно-будівельному ін-ті.

Помер 9.05.1988.

НІКОЛАЄНКО Іван Євстахійович, 1914, с. Горби Глобинського р-ну Полтавської обл. Капітан, заст. із політчастини нач. полкової школи 62 гв. мех. полку 19 гв. мех. див.

15.11.1941 призваний до лав ЧА Фрунзенським РВК (нині м. Бішкек), Киргизстан. Наказом від 11.05.1942 після закінчення Фрунзенського піхотного училища присвоєно військ. звання лейтенанта і призначено на посаду ком. кулемет. взв. Фрунзенського піхотного училища. 6.02.1945–9.05.1945: 2-й Укр. фр., 409 сд 7 гв. А, заст. ком. б-ну.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Помер 26.11.1951.

НІКУЛІН Михайло Миколайович, 1919, с. Криві Балки Прохоровського р-ну Бєлгородської обл., РФ. Ст. лейтенант медслужби, пом. військ. коменданта, військ. комендатура м. Егер Центральної групи військ. Інвалід війни.

У 1938 закінчив Бєлгородську фельдшерсько-акушерську школу. Працював зав. медпункту у колгоспі «Труженик», Хабаровський край, РФ.

16.09.1939 призваний до лав ЧА Смідовицьким РВК Єврейської обл.

Черв. 1941 – черв. 1943: Далекосхід. фр., 336 окр. радіод-н; 559 окр. радіоб-н ПСОЗ 5 бр. ППО; 4 окр. сб 248 окр. сбр 1 А, фельдшер. 1943–9.05.1945: 1-й Укр., Центр. фр., 248 курсантська сбр 60 А, фельдшер санвзводу; окр. Смерш 8 військ.-автомо-

більної дороги, окр. Смерш 9 мк, оперуповноважений. Поранений 1.01.1943 під м. Курськ та 8.05.1945 у р-ні м. Прага, Чехія.

Медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

16.07.1946 звільнений у запас. У 1957 закінчив Харківський юридичний ін-т. Із 1957 працював юрисконсультом на з-ді опалювально-вентиляційного обладнання. Із 1961: нарсуддя Зміївського районного нарсуду Харківської обл. 1965: адвокат у Комінтернівській юридичній консультації.

Помер 1.01.2004 у м. Харків.

НОВИЦЬКИЙ Аполлінарій Іванович, 1906, м. Харків.

У 1936 закінчив Харківський машинобудівний ін-т за спеціальністю інженера-дослідника з динаміки машин і механізмів.

У лип. 1941 призваний до лав ЧА.

1941–1945: 64 (згодом 6 гв.) А, офіцер протитанкової частини, перший пом. нач. штабу (ПНШ-1) винищ. протитанкової артилерії полку РГК. Пройшов з боями Сталінград, Курськ. Закінчив війну у м. Кенігсберг (нині Калінінград) у званні капітана.

Ордени: Олександра Невського, Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., 12 медалей.

7.07.1946 демобілізований. Із 1946: Харківська філія ін-ту теплоенергетики (згодом Інститут проблем машинобудування Національної академії наук України), мол. науковий співробітник. За час роботи в ІПМаш НАН України обіймав різні керівні посади. Із 1952 по 1966: гол. конструктор, гол. інженер. Зробив вагомий внесок у розвиток наукових напрямків ін-ту і його технічного оснащення. Неодноразово обирався головою профкому і до керівництва інших громадських організацій. Нагороджений 36-ма Почесними грамотами, в т. ч. Президії Академії Наук. У 1977 серед перших 12-ти співробітників занесений до Книги Пошани ін-ту.

Помер 12.04.1996.

НОВОКРЕЩЕНОВ Костянтин Васильович, 1916, м. Борисоглєбськ Воронезької обл., РФ. Інвалід війни. Ст. лейтенант, нач. військ. постачання трансп. ап.

Учасник бойових дій на р. Халхін-Гол у 1939.

Груд. 1941 – лип. 1943: Захід. фр., 1111 сп 330 сд, сержант, заст. ком. з політчастини кулемет. роти. Двічі поранений.

Медаль «За бойові заслуги».

У 1945 закінчив Харківське авіатехнічне училище. Завод п/с № 231, м. Харків, столяр.

Помер 21.05.1994.

НОВОСЕЛЬЦЕВ Василь Миколайович, 1920, с. Парабель Томської обл., РФ. Ст. сержант.

Закінчив 7 класів.

У серп. 1940 призваний до лав ЧА.

Учасник війни з мілітаристською Японією 9.08.1945–3.09.1945: кулеметник артд, ком. відділення.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За перемогу над Японією», ювілейні. Трудові нагороди: медаль «За доблесну працю».

Працював зав. господарського магазину у радгоспробкоопі «Красный партизан», смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

НОСАЧ Іван Петрович, 1922. Ст. лейтенант. Доцент кафедри економічної теорії ХНЕУ.

1941–1945: Чорноморський флот, радист, ст. червонофлотець.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., медалі (16).

У 1945 звільнений у запас.

НОСКОВ Іван Олександрович, 1926, с. Соколовка Північноказахстанського р-ну Північноказахстанської обл., Казахстан. Майор, ст. пом. нач. відділення Московського РВК м. Харків.

Лип. 1941 – листоп. 1943: працював у колгоспі «Нове життя» Урджарського р-ну Семипалатинської обл. 7.11.1943–

1.05.1944: курсант полкової школи 209 зсп, ст. Аягуз, Семипалатинська обл., Казахстан.

1.05.1944–24.02.1945: 2-й Білорус. фр., 1097 сп 326 сд, ком. кулеметної обслуги. 24.02.1945–30.05.1945: перебував на лікуванні через поранення у ЕГ № 1970, м. Торунь, Польща.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За визволення Варшави», «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

9.02.1972 звільнений у запас через хворобу.

Помер 12.04.1977 у м. Харків.

НОСОЛЬ Олексій Михайлович, 1916, Харківська обл.

Черв. 1941 – трав. 1945: 1050 сп, сержант.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Помер 16.04.1999.

ОБИХВІСТ Степан Андрійович, 1925, м. Барвінкове Харківської обл. Єфрейтор.

Освіта неповна середня.

Юнаком пережив три місяці ворожої окупації. Доводилося рятуватися, щоб не вивезли на каторжні роботи до Німеччини. Коли ЧА визволила місто і район, Степан добровільно пішов захищати Батьківщину від ненависного ворога. У складі 84-го окр. саперного б-ну із трав. 1942 по трав. 1945 Степан Обихвіст визволяв міста й села рідної України, пройшов війну від Сталінграда до Німеччини. Багато складних мінерських операцій провів сапер С. А. Обихвіст під час визволення Румунії, Угорщини, Польщі, Австрії, Чехословаччини і на території гітлерівської Німеччини.

Нагороджений орденами Вітчизняної війни I ст., Червоної Зірки, «За мужність», медалями «За відвагу», «За оборону Сталінграда», «За взяття Будапешта», «За взяття Відня», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейними. Трудові нагороди: «Ветеран праці».

У 1948 демобілізований. Працював командиром відділення воєнізованої охорони на хлібній базі № 85, нач. воєнізованої охорони на Барвінківському комбінаті хлібопродуктів. У 1985 вийшов на заслужений відпочинок.

Помер у 2013.

ОВОДОВ Володимир Олександрович, 1912, м. Тула, РФ.

Учасник війни: 1-й Укр. фр., 287 сапб, рядовий. У 1942 тяжко поранений, згодом демобілізований через поранення.

Нагороджений медалями.

Після війни працював їздовим у радгоспі «Красный партизан», смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл. Прож. у смт Бабаї.

ОВСЯННИКОВ Іван Якович, 1909, с. Орчик Зачепилівського р-ну Харківської обл. Майор, заст. ком. б-ну з політчастини. Інвалід війни.

У 1926 закінчив Красноградське педучилище Харківської обл., у 1934 –Харківський комуністичний університет ім. Артема. Працював головою Дворічанського райвиконкому Харківської обл.

26.06.1941–18.07.1943: Захід. фр., 686 сп 411 сд 6 А, політрук роти, комісар б-ну. Сталінград., Воронез. фр., 182 гв. сп 62 гв. сд 6 А, парторг полку, в.о. заст. ком. полку з політчастини. Був поранений 12.05.1942 в р-ні м. Ізюм Харківської обл. та 18.07.1943 на Воронез. фр.

У 1946 звільнений у запас. Працював заст. уповноваженого Міністерства заготівель у Харківському сільському р-ні, зав. їдальні № 21 Червонозаводського тресту їдалень.

Помер 29.04.1983 у м. Харків.

ОВЧАРЕНКО Микола Іванович, 1925, с. Петрівка Барвінківського р-ну Харківської обл.

У трав. 1942, коли фашисти вдруге наближалися до Барвінківщини, М. Овчаренко з частинами ЧА відступав у напрямку смт Борова, через р. Сіверський Донець. Почалися його фронтові дороги – тяжкі, тернисті, розриті авіабомбами, мінами, снарядами.

У Боровій сімнадцярічного юнака записали у 761 артп. Його подальший бойовий шлях пролягав за р. Дон. У жовт. 1942 був поранений. Лікувався у шпиталі м. Дубовка Волгоградської обл. Після лікування повернувся в свою частину, став розвідником-навідником. У складі 761 артп визволяв українські н. п. Балаклію, Ізюм, Барвінкове, Павлоград, Дніпропетровськ, Одесу, а також міста і села країн Європи. День Перемоги єфрейтор-артилерист Микола Овчаренко зустрів у Берліні. Він з гордістю солдата-переможця поставив свій автограф на рейхстазі – канцелярії Гітлера: «Солдат Радянського Союзу».

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни, «За мужність», медалі: «За відвагу», «За бойові заслуги», «За оборону Сталінграда», ювілейні.

Повернувся додому, жив у Барвінковому, працював у будівельних організаціях. Брав участь у зведенні районного Будинку культури, будівлі, де знаходяться районна рада і адміністрація, прокладав дороги. Деякий час очолював ремонтно-будівельну бригаду у колгоспі ім. Леніна. У 1988 вийшов на заслужений відпочинок.

ОВЧАРОВ Василь Володимирович, 1912. Капітан.

1941–1945: 2-й, 3-й Укр., Забайкал. фр., нач. постачання 50 окр. залізн. бр. Зі спогадів: «...Я к 10:00 прибыл в свою войсковую часть, которая дислоцировалась на Залютино. Это было военное предприятие, специализирующееея на выпуске маскировочной и другой продукции для фронта. Собрались возле главной конторы. Каждому хотелось поскорее получить оружие и отправиться на фронт. Но на фронт нас не послали: нужно было в тылу ковать грозное оружие для отпора врага. Большинство было разочаровано. Вскоре начали поступать подбитые танки. Я был воентехником I ранга. Такое звание надо было оправдать. Члены моей бригады были хорошими специалистами-механиками и слесарями, поэтому быстро освоили ремонт танков. Работали, не считаясь со временем, по три-четыре смены подряд. Мы заранее эвакуировали в тыл оборудование и готовились к занятию оборонительных рубежей.

20–21 октября, почти последними, на автомашинах мы уходили по Старосалтовской дороге на восток. Но мы знали, что это временно, что мы вернемся».

Орден Червоної Зірки, медаль «За взяття Будапешта».

По війні – зав. групи наукової організації праці НДІ основної хімії.

ОВЧИННИКОВ Анатолій Гурійович, 1924, м. Нижній Новгород, РФ.

До війни закінчив 4 класи.

Учасник війни, зв'язківець 46 окр. залізн. бр. Брав участь у Сталінградській битві.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни працював на фабриці щіткових і пластмасових виробів, м. Південний Харківського р-ну Харківської обл. Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ОКСМАН Арон Львович, 1923, м. Бердичів Житомирської обл. Полковник-інженер, ст. викладач військ. кафедри ХІРЕ.

10.08.1941–25.05.1942: прискорений курс 2-го Томського артучилища за спеціальністю ком. взв. 15.09.1942–9.05.1945: Калінінський, Захід., 1-й Білорус. фр., 778 артп 247 сд, нач. розвідки полку. Із 21.12.1942 – ППГ № 480.

Ордени: Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., Червоного Прапора

(два), медалі: «За визволення Варшави», «За взяття Берліна». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

3.02.1974 звільнений у запас.

Помер 5.04.1987.

ОЛЕЙНИКОВ Іван Дмитрович, 1911, с. Кривуша (кол.) Петропавловського р-ну Воронезької обл., РФ. Підполковник, нач. отоларингологічного відділення 1165 військ. госпіталю, Білоруський ВО. Інвалід війни.

У 1927 закінчив 7 класів, м. Калач Воронезької обл., у 1932 – робітфак, м. Сталінград, у 1941 – Саратовський державний медінститут.

Лип. 1941–9.05.1945: Захід., 1-й, 2-й Білорус. фр., 3 окр. медсанбат 42 сд, ком. операційно-перев'язувального взв., лікар-хірург. 15.07.1941 дістав контузію і струс мозку під час бомбардування. ЕГ № 1695, Приволзький ВО, м. Енгельс.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., Вітчизняної війни I ст., медалі: «За оборону Москви», «За визволення Варшави», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

12.12.1958 звільнений у запас. Працював лікарем-отоларингологом у Рудничній лікарні, м. Красний Луч, лікарем у тубсанаторії.

Помер 1.06.1979 у м. Красний Луч Луганської обл.

ОЛЕНИЧ Петро Маркович, 1925, с. Петропавлівка Московського р-ну, Киргизстан. Полковник-інженер, гол. інженер, заст. начальника 151 Центр. арт. бази боєприпасів Головного ракетно-арт. управління.

4.11.1943–1.12.1943: 2-й Укр. фр., 8 мотокорпус 66 мбр, ком. мін. обслуги. 1.12.1943–20.02.1944: на лікуванні через поранення.

У 1948 закінчив Ленінградське арт.-технічне училище, у 1960 – Військ. арт. академію.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

14.07.1975 звільнений у запас. Штаб ЦО Харківської обл., ст. майстер виробничого навчання.

Помер 8.03.1986 у м. Балаклія Харківської обл.

ОЛІЙНИК Віктор Федорович, 1921, с. Полкова Микитівка Богодухівського р-ну Харківської обл. Капітан, викладач циклу електротехніки у 50-й військовій авіашколі механіків спецслужб 57 ПА.

У 1940 закінчив робітфак Харківського тракторного технікуму при ХТЗ, у черв. 1942 – Харківське військове авіаучилище зв'язку (прискорений курс).

Серп. 1942 – трав. 1945: 1-й, 3-й Укр., Півд.-Західн. фр., 71 окр. рота зв'язку 244 бад, пом. ком. роти зв'язку.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У 1952 закінчив Харківське вище авіаційно-інженерне військове училище. 25.10.1955 звільнений у запас. Працював ст. інженером, інженером-конструктором на з-ді «Електроважмаш».

Помер 4.09.1997 у м. Харків.

ОЛІЙНИК Володимир Трохимович, 1924, м. Чугуїв Харківської обл. Капітан, нач. розвідки артд-ну, 60 мсд 4 А Закавказ. ВО.

У 1942 закінчив 10 класів СШ м. Волгоград, у 1943 – Лепельське мінометне училище.

19.07.1943–9.05.1945: Воронез. фр., 522 сп 107 сд, ком. взв.; 1-й Укр., Ленінград., 3-й Білорус. фр., 659 артп, ком. взв. управління, комбат. Із бойової характеристики: «Під час перебування в д-ні показав себе як енергійний, хоробрий, рішучий офіцер. Батареєю у бою управляє добре. Уміє організовувати і проводити артнаступ, успішну боротьбу з танками

ворога. Артилерійсько-стрілецька і тактична підготовка добра. Уміє забезпечувати виконання бойових завдань. Під час прориву оборони у р-ні Рогенен, Східна Пруссія, висота 44,5 м, із своєї батареї зруйнував місце розташування ворога і північні околиці ст. Зеєрлінен, підбив один середній танк ворога. Спокійний в бою, рішення приймає грамотно...». Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки (два), медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією». За вислугу років: медалі «За бездоганну службу» II ст., «За бездоганну службу» I ст. Отримав чотири подяки від Верховного Головнокомандувача за відмінні бойові дії під час прориву оборони німців у Східній Пруссії, за взяття Кенігсберга, за подолання безводних степів Монголії, прорив оборони японців.

18.02.1966 звільнений у запас. Працював інженером районного енергетичного управління «Харківенерго», ст. інженером виробничого енергетичного об'єднання «Харківенерго».

Помер 29.01.1991 у м. Харків.

ОЛІЙНИК Олександр Никифорович, 1919, смт Вільшани Дергачівського р-ну Харківської обл. Полковник-інженер, нач. навчальної частини військ. кафедри Харківського інж.-буд. ін-ту.

У черв. 1941 закінчив три курси Харківського автомобільно-дорожнього ін-ту.

12.10.1941–28.08.1943: Півд.-Захід., Воронез., 3-й Білорус. фр., 44 військ.-дорожній загін 4-го військ.-дорожнього управління, технік роти; дорожнє управління, нач. пошукової партії.

Медалі: «За відвагу», «За бойові заслуги», «За взяття Кенігсберга». За вислугу років: медалі «За бездоганну службу» II ст., «За бездоганну службу» I ст.

16.10.1974 звільнений із військ. служби.

Помер 2.12.1991 у м. Харків.

ОЛІЙНИК Яким Опанасович, 1911, Вовчанський р-н Харківської обл. Мол. лейтенант.

У 1941 призваний до лав ЧА Вовчанським РВК. Воював на Захід. фр. Учасник боїв на тер. України, Польщі, Румунії, Німеччини.

Медалі: «За відвагу», «За взяття Берліна». По війні працював агрономом.

ОЛЬХОВСЬКИЙ Костянтин Власович, 1919, с. Крисине Богодухівського р-ну Харківської обл. Майор, ком. ескадрильї, 574 мінно-торпедний ап дд 12 авіаційної групи ВПС Північ. флоту.

Із 1936 працював слюсарем, електромонтером на Харківському паровозоремонтному з-ді.

Черв. 1941 – серп. 1943: парашутно-десантна рота ВПС ЧФ, 707 авіабаза ВПС ЧФ, стрілець повітряного десанту.

У 1945 закінчив 4-е Військово-морське авіаучилище ВПС ВМФ за спеціальністю льотчика літака Іл–4.

Орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

29.09.1958 звільнений у запас. Працював охоронцем на паливному складі № 4, у 2-му Основ'янському відділенні Півд. залізниці на ст. Харків-Сортувальний.

Помер 15.05.1989 у м. Харків.

ОЛЬХОВСЬКИЙ Петро Тимофійович, 1924, с. Гуринівка Золочівського р-ну Харківської обл. Лейтенант, ком. взв. з підготовки електромеханіків навч. б-ну, 76 окр. полк зв'язку ВПС 57 ПА Прикарпатського ВО, м. Львів. Інвалід війни.

Закінчив 8 класів Великорогозянської СШ Золочівського р-ну Харківської обл. Із 1939 по 1940 працював у колгоспі ім. Леніна Золочівського р-ну.

1.07.1944–1945: 3-й Білорус. фр., 1136 сп 338 сд. Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: Забайкал. фр., 262 мех. див., ст. шофер передового загону.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За взяття Кенігсберга», «За бойові заслуги», «За перемогу над Японією». Отримав п'ять

подяк від Верховного Головнокомандувача: за визволення Вітебська, за участь у ліквідації угруповання у м. Вільнюс, за прорив оборони і вступ до Східної Пруссії, за взяття Кенігсберга, за бойові дії у війні з Японією.

У 1951 закінчив курси лейтенантів при 22-й школі з підготовки автомеханіків. 14.04.1956 звільнений у запас.

Помер 23.07.1991 у м. Люботин Харківської обл.

ОМЕЛЬЧЕНКО *Данило Іванович*, 1911, с. Омельченки Зміївського р-ну Харківської обл. Рядовий.

У 1920 закінчив 2 класи початкової школи у с. Задонецьке Зміївського р-ну.

10.10.1933 призваний на строкову службу ло лав ЧА Зміївським РВК Харківської обл.

1941–9.05.1945: 84 сп, стрілець.

Медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За взяття Відня».

По війни працював у колгоспі.

ОНИЩЕНКО *Микола Мартинович*, 1909, с. Тхорин Овруцького р-ну Житомирської обл. Інвалід війни.

До 1929 працював по найму. Шість років працював трактористом на Словечанській МТС. 1935–1938: технічний секретар приймальні голови ЦВК України Г. І. Петровського, член ВУЦВК. Із черв. 1938 – оперуповноважений держбезпеки м. Коростень Житомирської обл.

Війну зустрів начальником 24 прикордонного загону на р. Прут у Молдові.

У м. Акмолинськ (нині м. Астана), Казахстан, брав участь у формуванні 387 сд. Згодом був призначений ст. оперуповноваженим держбезпеки Особливого відділу 949 артп, який брав участь у боях за Москву. У Орловській обл. півроку стояли у обороні і потрапили у оточення. «Звільнила нас 16-та армія К. К. Рокоссовського у вересні. Перевірку пройшов у м. Мічурінськ і був направлений під Сталінград», – згадує ветеран. Брав участь у розгромі німців під Сталіградом. Разом з частинами 2-ї гв. армії дійшов до р. Міус. У обороні стояли до липня 1943. Прорвавши «Міус–фронт» війська визволили південну частину Донецької обл. і Таврію. У запеклому бою за Перекіп капітан М. М. Онищенко був поранений. Після лікування у трав. 1944 направлений на 3-й Укр. фр., а згодом на 1-й Білорус. З боями дійшов до Берліна де і зустрів Перемогу.

Ордени: Вітчизняної війни II ст. (два), Червоної Зірки, Богдана Хмельницького III ст., медалі: «За взяття Берліна», «За визволення Варшави», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.»

Після війн три роки служив у Німеччині. У квіт. 1948 за станом здоров'я демобілізований у званні гв. майора. У листопаді 2009 відзначив свій 100-річний ювілей. Прож. у м. Харків.

ОНИЩЕНКО *Михайло Павлович*, 1913, м. Бахмач Чернігівської обл. Інженер-підполковник, нач. мобілізаційно-технічного відділення, Управління нач. пересування військ на Забайкальській залізниці.

У 1929 закінчив 7 класів, ст. Панютине Півд. залізниці. 1929–1931: навчався у школі ФЗУ, ст. Панютине. У 1933 закінчив робітфак при Дніпропетровському ін-ті інженерів залізн. транспорту, м. Конотоп Сумської обл. У 1934 працював слюсарем на Конотопському паровозоремонтному з-ді. У 1938 закінчив Дніпропетровський ін-т інженерів залізн. транспорту, у 1940 – повний курс Військ.-транспортної академії ЧА, факультет залізн. будівництва, м. Ленінград.

22.06.1941–9.05.1945: Захід. фр., відділ військових сполучень, 24 А, пом. нач. 2-го відділення; 20 А, ст. пом. нач. техвідділ. Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: 2-й Далекосхід. фр., управління військових сполучень, пом. нач. техвідділення.

Медалі: «За оборону Москви», «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччи-

ною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

28.02.1968 звільнений у запас. Працював техніком у ВНДІЕлектроапарат.

Помер 1.05.1993 у м. Харків.

ОНИЩЕНКО Павло Михайлович, 1909, с. Вознесенка Мелітопольського р-ну Запорізької обл. Полковник, нач. відділу кадрів ВІРТА ім. Говорова.

1935–1938: Ленінградське військове електротехнічне училище.

22.06.1941–1.10.1943: Північ.-Захід., Захід. фр., 91 тп 46 тд; 22 гірськокав. полк 20 гірськокав. див., заст. ком. д-ну з політчастини. 21.04.1944–9.05.1945: Північ. фр. ППО, Захід. фр. ППО, ст. пом. нач. 2-го відділення відділу кадрів фронту.

Орден Вітчизняної війни I ст. За вислугу років: ордени Червоної Зірки (два), медаль «За бойові заслуги».

10.08.1961 звільнений у відставку.

Помер 20.10.1986 у м. Харків.

ОНИЩЕНКО Степан Іванович, 1910, смт Мала Дівиця Прилуцького р-ну Чернігівської обл. Підполковник, нач. танко-технічної служби навч. тп Військ. академії бронетанкових військ ім. Сталіна.

Жовт. 1937 – січ. 1938: курси мол. військ. техніків, м. Харків.

22.06.1941–9.05.1945: Півд.-Захід., Захід., Брянський, Калінінський, Воронез., 1-й Укр., 1-й Білорус. фр., 29 тп 15 тд, пом. ком. тб; 1 тбр, 49 тбр 3 мк, 8 мк, пом. нач. відділу техчастини корпусу; 69 тп 8 мк 1 гв. ТА, пом. ком. тп; 40 гв. тбр 11 гв. тк 1 гв. ТА, пом. ком. тбр із техчастини. 10.10.1941 був поранений у р-ні м. Мценськ Орловської обл., РФ.

Ордени: Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За оборону Москви», «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», польська медаль «За Одер, Нісу і Балтику». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

26.02.1959 звільнений у запас. Центр. загін позавідомчої охорони, ком. відділення.

Помер 2.06.1991 у смт Мала Данилівка Дергачівського р-ну Харківської обл.

ОНУФРІЄВ Василь Степанович, 1905, ст. Тулун Східносибірської залізниці. Інженер-полковник, викладач військ. кафедри Харківського ін-ту інженерів залізн. транспорту.

Працював ремонтним робітником на ст. Михальово та Іркутськ-2. У 1932 закінчив Московський ін-т інженерів транспорту.

У трав. 1932 призваний до лав РСЧА Краснопреснєнським РВК м. Москва. У 1934 закінчив чотиримісячні курси при піхотній школі у м. Рязань.

22.06.1941–9.05.1945: Півд.-Захід. фр., 82 окр. буд.-колійний залізн. б-н, пом. ком. б-ну з техчастини; Управління залізн. військ Півд.-Захід., Сталінград., Воронез., 1-й Укр. фронтів, нач. відділу загородження та розмінування, нач. відділу техрозвідки та загороджень; 1-й, 4-й Укр. фр., 18 мостовий залізн. б-н, інженер-підполковник, ком. б-ну.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст. (два), Вітчизняної війни I ст., медалі: «За оборону Сталінграда», «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

У 1956 звільнений у запас.

Помер 8.01.1991 у смт Високий Харківського р-ну Харківської обл.

ОРЄХОВ Федір Андрійович, 1922, с. Верхній Бишкин Первомайського р-ну Харківської обл.

Шістнадцятирічним юнаком переїхав до Харкова. Працював на велосипедному з-ді. Разом із з-дом евакуйований у глибокий тил. «Далеко від фронту трудився Орєхов Федір, доводилося по кілька діб поспіль не виходити з цеху. Але щоразу

приїжджаючи до міста, заходив до військкомату і просив, щоб його відправили на фронт...».

У черв. 1942 призваний до лав ЧА Пастуховським РВК м. Іжевськ, Удмуртія.

Із 1942: Воронез., Півд.-Західн., 1-й, 2-й, 3-й Укр. фр., управління 16 мехбр, сержант, слюсар. Бойове хрещення прийняв під Воронежем, де був контужений 10.08.1942. «У одному з листів матері Федір з радістю повідомив, що його прийняли до комсомолу. Але лист повернувся. Рідне село було окуповане гітлерівцями. Минали місяці в очікуванні звістки з рідних місць, а її все не було. Лише в 1943 листоноша обрадував бійця, вручивши йому листа з Бишкина. Писав брат. Перші рядки змусили серце стиснутися: батька й матір розстріляли фашисти...» (Ачкасова Л. Ими гордятся потомки // Знамя труда. – 2010. – 8 трав. (№ 35–36). – С. 5).

Орден Червоної Зірки, медаль «За відвагу». Трудові нагороди: медаль «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни повернувся в рідне село. Працював викладачем автосправи, помічником бригадира тракторної бригади, слюсарем.

ОРЛОВ Леонід Михайлович, 1925.

Рядовий, зв'язківець 91 окр. полку зв'язку 8 гв. А, 3-й Укр., 1-й Білорус. фр. Зі спогадів: «...Часть наша была поднята по тревоге в ночь на 16 апреля 1945 г., были зачитаны приказы и воззвания к войскам. Оборона 9-й немецкой армии на Зееловских высотах была прорвана на третий день ожесточенного боя, и к Берлину устремился мощный поток войск. Немецкие городки в белых флагах. Колонны грязных немецких солдат и офицеров под конвоем наших автоматчиков.

Помню прекрасное утро, словно напоенное влагой, солнцем и зеленью. Это было утро 9 мая 1945 года».

Медалі: «За визволення Варшави», «За взяття Берліна».

Кандидат хімічних наук, ст. науковий співробітник НДІ основної хімії.

ОРЛОВ Микола Васильович, 1908.

Черв. 1943–9.05.1945: 1475 гауб. артп, гарматний номер.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За відвагу», «За бойові заслуги», «За визволення Праги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни працював у ВІРТА ім. Говорова. Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ОРОБЧЕНКО Михайло Іванович, 1912, с. Дементіївка Дергачівського р-ну Харківської обл.

Призваний до лав ЧА Дергачівським РВК, артилерист. Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945.

Ордени: Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією».

Працював токарем на з-ді «Турбоатом».

Помер у 1988. Похований: смт Прудянка Дергачівського р-ну Харківської обл.

ОРЧАРОВ Микола Володимирович, 1907, с. Будки Білопільського р-ну Сумської обл. Полковник, ком. 565 винищ. протитанк. полку 11 винищ. протитанк. артбр.

У 1928 закінчив дворічну вечірню робітничу школу, у 1932 – 2-е Ленінградське артучилище, у 1941 – арт. академію ім. Дзержинського, м. Москва.

18.12.1941 – квіт. 1945: Карел. фр., 928 артп 367 сд, у складі оперативної групи Московського напрямку, ком.; 289 сд, нач. штабу артилерії; 66 окр. морська бр., нач. артилерії; 1237 артп, ком.; 3-й Укр. фр., 7 сд, нач. штабу див.

Ордени: Червоного Прапора (два), Вітчизняної війни I ст., медалі: «За оборону Радянського Заполяр'я», «За взяття Будапешта», «За перемогу над Німеччиною у Ве-

ликій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоного Прапора, Леніна. Отримав шість подяк від Верховного Головнокомандувача.

22.08.1955 звільнений у запас. Працював контролером на ХТЗ.

Помер 2.11.2001 у м. Харків.

ОРЯБИНСЬКИЙ Павло Сергійович, 1916, с. Новий Мерчик Валківського р-ну Харківської обл. Ст. лейтенант, ком. роти. Інвалід війни.

У 1936 закінчив 2 курси Харківського швейно-текстильного технікуму.

У верес. 1936 добровільно вступив до Харківського військ.-піхотного училища, яке закінчив у січ. 1939.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

22.06.1941–12.01.1943: Ленінград. фр., 270 сп 8 окр. сбр, заст. ком. роти ПТР, ком. стр. роти. 12.01.1943 був тяжко поранений під час боїв за м. Ленінград, перебував на лікуванні в ЕГ № 939, м. Улан-Уде, Бурятія.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Ленінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У черв. 1944 звільнений у запас. Працював у колгоспі «Червоний факел» Валківського р-ну Харківської обл.

Помер 28.07.1993 у с. Новий Мерчик Валківського р-ну Харківської обл.

ОСИПЕНКО Іван Афанасійович, 1914, Дніпропетровська обл. Полковник, заст. нач. Центру з аерометеорологічних досліджень. Інвалід війни.

У 1933 закінчив робітфак, у 1937 – Харківський інженерно-гідрометеорологічний ін-т. У листоп. 1939 призваний до лав ЧА.

Листоп. 1939 – груд. 1941: ШМАС Москов. ВО. Груд. 1941 – берез. 1945: управління гідрометеослужби штабу ВПС. 3-й Укр. фр., управління 189 штурм. ад 17 ПА, інженер-метеоролог.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За взяття Будапешта», «За взяття Відня», болгарська медаль «За участь у Вітчизняній війні 1944–1945 рр.».

Працював нач. 7-го відділу, заст. нач. Центру з аерометеорологічних досліджень і випробувань 13-го повітроплавного науково-випробного центру. У 1970 звільнений у запас.

Помер 3.09.1988 у смт Червоний Донець Балаклійського р-ну Харківської обл.

ОСИПОВ Олексій Михайлович, 1914, с. Висока Гора (кол.) Бежаницького р-ну Псковської обл., РФ. Капітан, ком. 142 окр. стр. роти при арт. складі змішаного типу № 2998.

У 1931 закінчив 9 класів Духновської СШ Псковської обл., у 1942 – курси молодших політруків при 5 А Захід. фр.

21.07.1941–30.06.1943: Захід фр., 759 вптап, старшина бат.; 703 вптап комбат; 175 арм. зсп, заст. комбата з політчастини; Схід. фр., 1873 зеніт.-артп; Північ. фр., 550 окр. бат. малого калібру, комбат.

Медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

19.11.1956 звільнений у запас. Працював охоронцем у Валківському відділенні охорони при відділі міліції виконкому Валківського р-ну, бригадиром відділ. охорони Валківського відділення держбанку.

Помер 8.08.1976 у м. Харків.

ОСТАПЕНКО Олександр Васильович, 1925, м. Дергачі Харківської обл.

У 1943 призваний до лав ЧА і направлений на навчання до м. Кулєбаки Нижньогородської обл. в школу командирів станкових кулеметів. На початку 1944 Олександр був направлений на Ленінград. фр. 5.03.1944 взяв участь у першому бою під час наступу на м. Нарва. У складі 54 А Олександр Остапенко воював

у званні сержанта, ком. відділення станкової кулеметної роти. Після визволення м. Нарва переправили до м. Валга (Естонія) у складі 41 див. 191 полку 2 Уд. А. 14 вересня 1944 був тяжко поранений під час визволення м. Валга. Лікувався у м. Ленінград. Після лікування служив у військах МВС. Перемогу зустрів у м. Дно Псковської обл., РФ.

Ордени: Вітчизняної війни I ст., «За мужність», медалі: «За відвагу» (дві), «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 2010 наказом міністра МВС України О. В. Остапенку було присвоєно чергове звання – підполковник міліції.

ОСТРОВНИЙ Степан Михайлович, 1914, с. Наталівка Хорольського р-ну Полтавської обл. Капітан II рангу, заст. з політчастини нач. управління Північ. флоту.

Із 1936 у лавах ЧА.

Учасник війни із 1941 по 1945. Заст. ком. з політчастини 591 бат. 59 зеніт. артп.

Ордени: Червоної Зірки, Червоного Прапора, медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Ленінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Помер у 1985.

ОСТРЯКОВ Семен Іванович, 1916, Новопсковський р-н Луганської обл. Підполковник, райвійськком.

Із 1937 у лавах ЧА.

Із 22.06.1941: Півд-Захід. фр., 256 сп, ком. роти. Із 1942: Закавказ. фр., 58 А, 4 окр. сб, нач. штабу. 1943–1945: 4-й Укр. фр., 398 сп 28 А, нач. штабу полку.

Ордени: Олександра Невського, Червоної Зірки (два), Вітчизняної війни II ст., медалі: «За бойові заслуги» (дві), «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1957 звільнений у запас. Працював нач. 1-ї частини Хустського військкомісаріату Прикарпатського ВО.

Помер 27.02.1998 у м. Харків.

ОЧЕРЕТЕНКО Василь Олександрович, 1918.

22.06.1941–9.05.1945, 9.08.1945–3.09.1945: 236 окр. гармат. артбр ВГК, зв'язківець.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією».

Після війни працював на Бабаївському авторемонтному з-ді.

ПАВЛЕНКО Іван Пилипович, 1918, с. Єрки Миргородського р-ну Полтавської обл. Ст. лейтенант, фельдшер-лаборант 24 раб. Інвалід війни.

У 1932 закінчив 7 класів Петрівської НСШ Миргородського р-ну Полтавської обл., у 1935 – Лубенський медтехнікум, у лип. 1941 – 1-й курс Харківського медінституту.

Лип. 1941–9.05.1945: Півд.-Захід. фр., 66 авіакомендатура Харківського авіагарнізону, моторист. 4-й Укр. фр., 690 бао 24 раб, фельдшер. 1-й Укр., 3-й Білорус. фр., 24 раб, фельдшер-лаборант.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

16.01.1946 звільнений у запас. У 1949 закінчив Харківський медінститут. Працював зав. Краснокутського, Вовчанського райздороввідділів, лікарем-хірургом Бєлгородської міської лікарні, заст. зав. облздороввідділу Харківського облвиконкому.

Помер 1.11.1994 у м. Харків.

ПАВЛЕНКО Олександр Федорович, 1911. Гв. ст. лейтенант.

1941–1945: Захід., Центр., Півд., 1-й Укр. фр., 62 тбр 10 тк. Брав участь у обороні Москви, Києва, визволенні Польщі, штурмі Берліна. Був двічі поранений. Зі спогадів: «...Ночью 8 февраля 1945 г. взвод танков и рота автоматчиков перешли линию фронта и прибыли на левую сторону города Любин, где находилась трикотажная фабрика. Заняли оборону и приступили к наблюдению за движением немецких войск. На рассвете на наши войска налетели 12 немецких самолетов и в течение 2 часов бомбили наши позиции, в этой бомбежке был подбит один танк. На второй день появилась рота немецких автоматчиков, которая пыталась нас уничтожить, завязался сильный бой, который длился 3 часа. В этом бою был подбит немецкий бронепоезд, уничтожена рота автоматчиков, сгорело три цистерны. Это было ночью. Немецкие войска день и ночь отступали в направлении города Заган. Получив приказ возвратиться в часть, ночью взвод автоматчиков перешел линию фронта. В течение 7 часов мы находились на отдыхе. Сумели все подготовить к дальнейшим боям, наш взвод пополнили еще одним танком и экипажем. Получили боевой приказ: идти в разведку...

С боями были заняты города Лигнец, Заган, Зарава и Губен. В городе Губен наш танк был подбит. 14 марта 1945 г. я был ранен и отправлен в госпиталь. В госпитале я пробыл до ноября 1945 г. Так был закончен мой боевой путь».

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни – нач. транспортної ділянки НДІ основної хімії м. Харків.

ПАВЛЕНКО Пилип Андрійович, 1927, с. Єлизаветівка Царичанського р-ну Дніпропетровської обл.

До війни закінчив 5 класів.

Учасник Другої світової війни з 1944. Закінчив школу мол. командирів; 2 зсп, стрілець.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни працював регулювальником ДАІ МВС, м. Харків. Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ПАВЛОВ Олександр Михайлович, 1914, м. Харків. Майор інтендант. служби, заст. ком. з постачання окр. буд.-експл. б-ну зв'язку.

Закінчив ФЗУ, 2 курси вечірнього університету при Харківському медінституті. Працював слюсарем-складальником на з-ді «Трансзв'язок», м. Харків.

У 1936 призваний до лав ЧА. У 1939 закінчив курси мол. лейтенантів. Квіт. 1939 – лип. 1941: Північ.-Захід. фр., 211 артп 23 сд, ком. взв. управління бат. 14.07.1941 був контужений в р-ні ст. Насва, Псковська обл., РФ. Листоп. 1941 – верес. 1942: 907 окр б-н зв'язку 405 сд, нач. майстерні бойового тех. майна.

Медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За бойові заслуги».

У 1959 звільнений у запас. Працював головою міськкомунгоспу Бережанської міської ради Тернопільської обл.

Помер 18.12.1988 у м. Харків.

ПАВЛУШКО Василь Антонович, 1920, с. Боголюбівка (кол.) П'ятихатського р-ну Дніпропетровської обл. Капітан, командир комендантської роти, комендант штабу. Інвалід війни.

У 1939 закінчив 10 класів, працював продавцем у Боголюбівській сільській кооперації.

15.07.1941–9.05.1945: Захід. фр., 924 сп 252 сд, рядовий. У верес. 1941 поранений у р-ні с. Великі Луки Сумської обл., перебував на лікуванні у 270 окр. медсанбаті 252 сд. 1-й Укр. фр., 385 сп 112 сд, ком. відділення. У трав. 1944 вдруге поранений,

ЕГ № 2667. Після лікування направлений на 1-й Укр. фр., 161 окр. зсп 13 А, старшина стр. роти.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За оборону Москви», «За визволення Праги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

У 1950 закінчив одномісячні курси заст. ком. рот з політчастини при Львівському військово-політ. училищі. 31.07.1961 звільнений у запас. Працював інспектором, ст. інструктором Чугуївської міської пожежної команди.

Помер 1.10.1995 у м. Чугуїв Харківської обл.

ПАВЛЮК Олексій Петрович, Краснокутський р-н Харківської обл.

«С первого дня войны Алексей Павлюк был солдатом. Как сел за баранку автомобиля, так и крутил ее до самой Победы. Праздничный салют 9 Мая 1945 г. встретил возле Бранденбургских ворот. Вместе с фронтовыми товарищами отметил этот великий день, а утром – снова в путь. Их часть двинулась в Злату Прагу, чтобы помочь восставшим чешским патриотам. Войну Алексей закончил в Венгрии. Смыл в чистых водах озера Балатон пыль и горечь войны и вернулся в родные края, на Краснокутчину, восстанавливать все, что разрушил враг. На груди молодого воина сияли орден Красного Знамени и медали «За отвагу», «За взятие Берлина», «За освобождение Праги», «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.».

Но война так просто не уходит из памяти. Еще долго вспоминал солдат боевые эпизоды, когда бывал на волосок от смерти. Однажды ему надо было срочно доставить снаряды к противотанковым пушкам. Он не знал, что поблизости засел немецкий наблюдатель, который корректировал действия своей артиллерии. Машина Павлюка попала в «вилку»: сзади рванул один снаряд, спереди – другой. Следующий неминуемо должен был угодить в машину с боеприпасами. Павлюк резко затормозил, и снаряд пролетел мимо. Сразу после этого водитель дал полный газ и вырвался вперед, перехитрив врага.

...После войны Павлюк остался верен профессии и еще много лет провел за рулем автомобиля. Позже возглавлял в районе общественное питание, 20 лет проработав на этом посту».

ПАВЛЮК Сергій Григорович, 1927, с. Висока Піч Житомирського р-ну Житомирської обл. Прапорщик, ком. господар. взв. 505 артп.

У листоп. 1944 призваний до лав ЧА Берездівським РВК Кам'янець-Подільської обл. (нині Славутський р-н Хмельницької обл.)

17.11.1944 – трав. 1945: 181 окр. зеніт. арт. бронепоїзд, навідник.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бездоганну службу» I–III ст.

По війні залишився на надстрокову службу, перебував у складі танк. та арт. військ Київського ВО на посаді зав. складом та зав. їдальні. У 1977 звільнений у запас. Працював комірником у військторзі № 842, стрільцем ВОХР в/ч 36986.

Помер 10.07.1988 у м. Чугуїв Харківської обл.

ПАЗЮРА Олександр Михайлович, 1914, с. Грушуваха Барвінківського р-ну Харківської обл. Ст. лейтенант медслужби, ст. фельдшер Вознесенської авіашколи пілотів. Інвалід війни.

2.06.1937 призваний до лав ЧА Ізюмським РВК Харківської обл.

Черв. 1937–1940: 118 сп 4 сд, лікпом.

Квіт. 1940 – жовт. 1942: авіашкола, лікпом. Жовт. 1942 – листоп. 1942: Вознесенська авіашкола ВПС Далекосхід. фр., ст. фельдшер ае.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

5.11.1945 звільнений із кадрів ЧА.

Помер 15.10.1983 у м. Харків.

ПАЛАТОВСЬКИЙ Роман Тимофійович, 1914, х. Атамановський (кол.) Тарасовського р-ну Ростовської обл., РФ. Підполковник, нач. 3-ї частини Червонозаводського РВК м. Харків.

У 1934 закінчив 7 класів, с. Дячкино Тарасовського р-ну. 1936–1939: студент Ростовського кооперативного технікуму, після закінчення працював ст. бухгалтером Дячкинського сільпо.

24.11.1941–1.06.1944: Півд. фр., Чорноморська група військ; Закавказ., Північ.-Кавказ. фр., відділ кадрів 56 А, зав. діловодства, пом. нач. відділу; 62 опрос окр. Приморської А.

Медалі: «За оборону Кавказу», «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

16.09.1960 звільнений у запас. Працював ст. техніком Українського державного проектного ін-ту «Важпромавтоматика».

Помер 2.01.2001 у м. Харків.

ПАЛЬЧИК Сьома Хаймович, 1913, м. Херсон. Майор техслужби, ст. викладач класу авіатехніки 1215 навчально-тренув. ап.

У 1933 закінчив 3 курси робітфаку водного транспорту, м. Херсон.

У серп. 1933 призваний до лав ЧА Херсонським МВК.

У 1935 закінчив військ.-тех. авіашколу, м. Вольськ Саратовської обл., у 1938 – курси удосконалення техскладу, м. Ленінград.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

22.06.1941–9.09.1941: Півд.-Західф. фр., 4 ае 48 швидк. бап, військ. технік І рангу, механік авіаланки, ст. авіатехнік.

Медалі: «За бойові заслуги» (дві), «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора.

Із 1944 до виходу у запас у 1960 обіймав викладацькі посади. Викладав у в/ч 33840, м. Харків.

Помер 25.07.1991 у м. Харків.

ПАНАІОТІДІ Іван Полікарпович, 1903, ст-ця Запорізька Темрюцького р-ну Краснодарського краю, РФ. Майор, пом. ком. 397 окр. робочого б-ну.

Учасник Громадянської війни. У 1920 поранений під час боїв проти Врангеля та Денікіна. До 1937 служба у лавах ЧА.

Працював бухгалтером Ленінського райвідділення держбанку м. Харків.

Черв. 1941 – квіт. 1942: Крим. фр., 38 окр. бронетанк. ескадрон 48 окр. кд 51 окр. А, ком.; робочий полк 51 окр. А, нач. штабу полку.

Орден Червоного Прапора.

Працював продавцем магазину № 4/39 Ленінського райхарчоторгу м. Харків, завгоспом Харківської контори «Облпроект», завгоспом, нач. постачання Харківської філії УкрНДІДІПРОсільгосп.

Помер у м. Харків.

ПАНАСЕНКО Іван Михайлович, 1914, с. Виноградне (кол.) Дворічанського р-ну Харківської обл. Капітан адмінслужби, нач. АГЧ Городенківського РВК Івано-Франківської обл. Інвалід війни.

1930–1932: Будьонівська сільрада (кол.) Дворічанського р-ну, секретар. 1932–1936: ХТЗ, рахівник.

30.10.1936 призваний до лав ЧА Харківським МВК.

22.06.1941 – верес. 1941: Півд.-Західф. фр., 23 тп, ст. механік-водій. Верес. 1941 – трав. 1942: Брянський фр., 129 тп, 1545 важкий самохід. артп, нач. хімслужби (до листоп. 1943). Листоп. 1943–9.05.1945: 1-й Укр. фр., резерв 4 ТА, управління тилу 4 ТА; 643 окр. атб, нач. служби б-ну. 5.08.1941 контужений у бою в р-ні м. Канів Черкаської обл.

Орден Червоної Зірки. За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

7.03.1955 звільнений у запас. Куп'янський чавуноливарний з-д, інженер.

Помер 5.09.1988 у м. Куп'янськ Харківської обл.

ПАНАСЕНКО Микола Митрофанович, 1914.

До призову в армію працював у школі вчителем фізики та математики в м. Харків. За рік до війни закінчив аероклуб при Півд. залізниці. Згодом вступив до Роганського авіаучилища.

1941–1945: Дон., Сталінград., Центр., 1-й Білорус., Забайкал. фр., 970 Городище-Сталінград. нічний ап, штурман авіаланки. На його рахунку 451 бойовий виліт на бомбардування військ противника і 124 вильоти за спецзавданням. Загальна кількість вильотів 950 годин. Зі спогадів: «...Это было памятное лето 1942 года. Надвигались грозные события Сталинградской битвы. Наш полк, куда я только что прибыл из военного училища, получил задание: ночью бомбить полевой аэродром противника на западной стороне реки Донец. Это был мой первый боевой вылет. Страха я не чувствовал, все мои мысли сводились к одному – выполнить боевое задание. Нам надлежало сбросить светящиеся бомбы, чтоб видна была цель. Но куда бросать, если не было видно даже признаков аэродрома. Приняли решение – бомбы напрасно не бросать куда попало, а присоединиться к южному соседу, который, судя по взрывам, удачно бомбил скопление немецких войск. Так и сделали. Вот она настоящая цель! Под нами по шоссе – автомашины, танки, цистерны с горючим. Бомбы полетели вниз. Одна из бомб удачно попала в цистерну с горючим, начался пожар.

Возвращаясь на аэродром, обнаружили, что в бензобаке всего 5 кг горючего. До аэродрома 20 минут полета, а бензина лишь на 5 минут работы мотора. Решили всеми средствами экономить бензин, сбавили обороты мотора и медленно тянули к аэродрому. При помощи буксира самолет поставили на место стоянки. На разборе полетов наши товарищи признались, что нас уже считали без вести пропавшими. Так произошло мое боевое крещение».

Ордени: Червоного Прапора, Вітчизняної війни I ст., медалі: «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни – ст. інженер НДІ основної хімії.

ПАНАСОВСЬКИЙ Юхим Савелійович.

До війни працював бригадиром тракторної бригади Близнюківської МТС.

У жовт. 1941 евакуйовував техніку на схід країни.

У верес. 1943 мобілізований до лав ЧА. Верес. 1943 – верес. 1945: 266 сп 8 гв. А (62 А), мінометник. У Молдові поранений в голову. Після лікування у госпіталі – зеніт.-кулемет. рота.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За відвагу», «За взяття Берліна».

Працював бригадиром тракторної бригади, слюсарем ремонтної майстерні у колгоспі ім. газети «Правда», Близнюківський р-н Харківської обл.

ПАНКРАТОВ Михайло Михайлович, 1915, с. Астраханка Мелітопольського р-ну Запорізької обл. Капітан, ком. роти з підготовки шоферів, 70 школа Прикарпатського ВО.

У 1937 закінчив школу мол. нач. складу при 42 тп, м. Старокостянтинів Хмельницької обл.

Верес. 1941–4.05.1945: Півд., Сталінград., Дон., Центр., 1-й Білорус. фр., 463 бао, ком. автовзводу.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Сталінграда», «За бойові заслуги», «За визволення Варшави», польська «Медаль за Варшаву 1939– 1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

23.12.1957 звільнений у запас. Харківське АТП № 20121, нач. колони.

Помер 23.03.2000.

ПАНОВ Василь Митрофанович, 1920, с. Болховське Задонського р-ну Липецької обл., РФ. Полковник, ком. ад.

«Успешно овладеть квалификацией летчика-истребителя ему очень помогла прежняя учеба в Московском аэроклубе. В мае 1942 г. Василий Панов был уже всесторонне подготовлен к битве с врагом. Он был направлен на Юго-Западный фронт в 17-ю воздушную армию. Однако фронтовая обстановка требовала летчиков для бомбардировочной авиации. Осенью 1942 г. был срочно сформирован бомбардировочный полк, и летчиков-истребителей переучили на ночных бомбардировщиков. Василий Панов стал управлять тяжелым самолетом.

...Во время перелета линии фронта под Харьковом для бомбежки противника, вражеская зенитка подбила самолет. Василий Митрофанович получил ранения осколками в голову и грудь. Сбросив бомбы на расположение противника, летчик развернул самолет и смог сесть на своей территории. После непродолжительного лечения летчик снова стал бесстрашным защитником небес. Василий Митрофанович Панов совершил 651 боевой вылет: бомбардировки скопления живой силы и техники противника, заброска в тыл врага парашютистов, вывоз из окружения наших бойцов, выполнял непростые задачи ночной разведки и многое другое. Он участвовал в воздушных сражениях за Днепропетровщину, за освобождение Киева. В его послужном списке – освобождение городов Житомир, Бердичев, Львов. После Карпат Панов в составе 8-й воздушной армии сражался за освобождение Чехословакии. День Победы встретил в Праге 10 мая 1945 г., став уже командиром звена в звании ст. лейтенанта.

После окончания войны Василия Митрофановича вновь вернули в истребительную авиацию. Ему пришлось осваивать новую летную технику – реактивные самолеты. На реактивных и сверхзвуковых самолетах он пролетал 20 лет.

В 1952 г. В. М. Панов готовил китайских летчиков к боевому дежурству. Награжден китайским орденом Боевого Красного Знамени.

Василию Митрофановичу Панову пришлось командовать и полком, и дивизией. За время его службы не пострадал ни один летчик. Руководимая им часть всегда занимала первое место в округе.

Родина высоко оценила его самоотверженный труд. Первый орден Отечественной войны II ст. был получен на фронте. Еще двумя орденами Отечественной войны и орденом Красного Знамени он был награжден за освобождение Украины. Два ордена Красного Знамени получил в Корее. На его груди засияли три ордена Красной Звезды. Он имеет также орден Ленина и орден Богдана Хмельницкого».

Прож. у м. Харків.

ПАНЧЕНКО Дмитро Миколайович, 1926, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл. Старшина.

До війни закінчив 6 класів.

Учасник Другої світової війни, закінчив школу мол. авіаспеціалістів.

9.08.1945–3.09.1945: 10 ап, авіамеханік.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Японією». Трудові нагороди: медалі «За трудову доблесть», «Ветеран праці».

Після війни працював майстром механічного цеху на Харківському з-ді контрольно-вимірювальних приладів. Прож. у смт Бабаї.

ПАНЧЕНКО Євген Григорович, 1924, Шахта № 3/18, Донецька обл. Полковник техслужби, заст. нач. 93-го дорожнього депо, Київський ВО.

У 1941 закінчив 9 класів Петрівської СШ.

21.09.1943 мобілізований до лав ЧА Петрівським РВК м. Донецьк.

21.09.1943–9.05.1945: 1-й Укр. фр., 50 арм. зсп, стрілець; 4-й Укр. фр., мсб автоматників 238 тбр, ком. відділення ПТР. Був поранений у груд. 1943, ЕГ № 1419, та квіт. 1944 у боях за м. Балаклава, Крим, ЕГ № 1527. У 1945 закінчив курси мол. лейтенантів, 3-й Укр. фр.

Медалі: «За взяття Будапешта», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» II ст., «За бездоганну службу» I ст.

У 1946 закінчив Орджонікідзевське військ. піхотне училище № 2, у 1947 – військ. автомобільне училище № 3, Північнокавказький ВО. 25.08.1976 звільнений у запас. Працював нач. ділянки Харківського КБ ім. Морозова на з-ді ім. Малишева.

Помер 24.10.1992 у м. Чугуїв Харківської обл.

ПАНЧЕНКО Євген Миколайович, 1925, м. Харків. Інвалід війни.

Закінчив 8 класів СШ № 134.

У 1943 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків.

Рядовий, сп. Тяжко контужений після вибуху снаряду.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Працював годинникарем у Будинку побуту.

ПАНЧЕНКО Леонід Васильович, 1924, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл. Рядовий.

До війни закінчив 8 класів. Працював учнем токаря на Харківському авіазаводі.

Учасник Другої світової війни з 1943. 1-й Укр. фр., зеніт.-кулеметна рота 112 сд, стрілець. Брав участь у визволенні Чехословаччини.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медаль «За трудову доблесть».

Після війни працював на з-ді «Гідропривід». Прож. у смт Бабаї.

ПАНЧЕНКО Лука Іванович, 1902, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл. Рядовий.

Закінчив 4 класи.

У 1938 призваний до лав ЧА. Учасник Другої світової війни: Воронез., Укр. фр.

Орден «За мужність», медалі: «За бойові заслуги», ювілейні.

Працював кочегаром на з-ді.

ПАНЧЕНКО Микола Кіндратович, 1926, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл. Рядовий.

До війни закінчив 4 класи.

Учасник Другої світової війни з 1943: 1-й Укр. фр., 468 окр. сп, стрілець. Брав участь у визволенні Польщі, штурмі Берліна.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни працював шофером в Харківській філії Українсько-Східного державного ін-ту технічних розвідок. Прож. у смт Бабаї.

ПАНЧЕНКО Микола Якович, 1923, с. Червоний Шахтар Ізюмського р-ну Харківської обл. Інвалід війни.

У 1938 закінчив 7 класів Харківської НСШ. 1939–1941: працював слюсарем-монтажником на Харківському з-ді № 242.

10.12.1941–9.05.1945: Півд.-Захід. фр., 431 штурм. ап, авіамоторист; Дон. фр., 688 штурм. ап; Сталінград. фр., 204 бап, механік з озброєння; 467 авіатех. б-н, слюсар-клепальник ПАРМ-1; 2-й Прибалт. фр., 51 винищ. ап 315 винищ. ад, 341 гв. сп, пом. ком. взв., комсорг полку. Був поранений: у груд. 1941 на Півд.-Захід. фр., у січ. 1945 на Прибалт. фр.

Медалі: «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

Звільнений у запас.

Помер 2.04.2007 у м. Харків.

ПАНЧЕНКО Олександр Михайлович, 1920, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл. Рядовий.

До війни закінчив 8 класів.

1943–9.05.1945: учасник війни. Форсував р. Дніпро.

Орден Вітчизняної війни I ст., медалі: «За відвагу», «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медаль «За трудову доблесть».

Після війни працював гол. економістом радгоспу «Красный партизан».

Прож. у смт Бабаї.

ПАНЧЕНКО Олексій Миколайович, 1912, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

До війни закінчив 6 класів. Працював на Харківському велозаводі ім. Петровського.

Учасник Другої світової війни з 1943, рядовий. Був поранений.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни працював слюсарем на Харківському велозаводі ім. Петровського. Прож. у смт Бабаї.

ПАНЧЕНКО Сергій Іванович, 1922, с. Трушівці Чигиринського р-ну Черкаської обл. Старшина.

Закінчив 7 класів.

15.12.1943 призваний до лав ЧА Чигиринським РВК Черкаської обл. 208 сп, 335, 105 прикордонні полки МВС, заст. ком. відділення. Був тяжко поранений.

Орден Вітчизняної війни, медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні.

Листоп. 1945 – серп. 1946: УМВС у Німеччині, зав. складу запчастин. Серп. 1946 – верес. 1947: 333 сп, 17 загін внутрішніх військ, пом. ком.

14.01.1953 демобілізований. Працював теслярем, лісником.

ПАНЧІШНИЙ Іван Трохимович, 1916, смт Краснокутськ Харківської обл. Капітан інж. служби, пом. ком. б-ну. Інвалід війни.

У жовт. 1937 призваний до лав ЧА.

Черв. 1939 – верес. 1939: курсант військ.-господар. училища військ НКВС, м. Москва.

Черв. 1941 – жовт. 1941: Півд.-Західн. фр., 819 артп 295 сд, нач. постачання. Жовт. 1941 – лют. 1943: перебував на окупованій території. Лют. 1943 – лют. 1945: Воронез фр., 184 сд 40 А, нач. постачання; 48 окр. дорожньо- експлуатац. б-н 69 А, нач. КПП; 2-й Укр. фр., 820 окр. б-н зв'язку 375 сд, пом. ком. 17.02.1945 був тяжко поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 2464, м. Тбілісі, Грузія.

У 1946 звільнений у запас. Працював у Краснокутській райзаготконторі, промартілі «Лісоруб» та у райкомгоспі Краснокутського р-ну.

Помер 28.08.1988.

ПАРАХІН Єгор Михайлович, 1924, с. Павловка Обоянського р-ну Курської обл., РФ.

До війни закінчив 7 класів, згодом – курси трактористів.

Учасник Другої світової війни: 5 гв. тп, водій-механік. Брав участь у штурмі Берліна.

Орден Вітчизняної війни I ст., медалі: «За відвагу», «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Після війни працював шофером у Великобурлуцькому р-ні, на Бабаївському авторемонтному з-ді, експедитором

у Бабаївському сільпо. Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ПАРАХОНИЧ Олексій Дмитрович, 1919.

До війни закінчив Вінницький педагогічний ін-т.

У грудні 1939 призваний до лав ЧА, артилерист.

1941–1945: Центр. фр., мол. лейтенант, ком. протитанк. батареї. Влітку 1941 напрямок Смоленськ-Москва був найважливішим, вирішувалася доля Москви. Об'єднані сили вермахту і люфтваффе створили такий вогневий вал, якого не змогла втримати жодна європейська армія. І в цих умовах молодому командиру вдалося протриматися понад 250 безкінечно довгих годин. Ворога зупинили на декілька днів. У цьому бою О. Д. Парахонич був поранений. Після лікування у госпіталі продовжував службу у військах ППО. Брав участь у штурмі Берліна.

Ордени: Вітчизняної війни І ст., Вітчизняної війни ІІ ст., Червоної Зірки, Богдана Хмельницького, медалі: «За оборону Москви», «За взяття Берліна», ювілейні.

У 1985 звільнений у відставку.

ПАРИКА Пелагія Сергіївна.

Закінчила медичну школу при ін-ті «ОХМАТДИТ», м. Харків. Працювала фельдшером у Вовчанському р-ні.

У берез. 1943 мобілізована до лав ЧА.

Берез. 1943 – трав. 1945: Воронез., Калінінський, Прибалт. фр., 274 окр. медсанбан 219 сд, медсестра. Відважна медсестра рятувала життя червоноармійців на Курській дузі, під час боїв на Смоленщині, в Прибалтиці та Румунії.

Орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги». Трудові нагороди, ювілейні.

У верес. 1945 демобілізована. Із Румунії до Одеси поверталася пішки. Позаду були страшні випробування війни – контузія, поранення, а попереду – радісна зустріч з рідними та мирне життя.

Працювала фельдшером у с. Довжик Золочівського р-ну Харківської обл., а після заміжжя з чоловіком переїхала до м. Зміїв. Майже 45 років пропрацювала у районній лікарні та поліклініці.

ПАРИКА Поліна Сергіївна, 1922.

Учасник Другої світової війни: 219 сд, старшина медслужби.

Ордени: Вітчизняної війни І ст., Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги». Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Прож. у м. Зміїв Харківської обл.

ПАРИКОВА Марина Григорівна, 1927, м. Харків. Інвалід війни.

Учасник Другої світової війни: Степ., 3-й Укр. фр., 82 ск 53 А, телефоністка.

Ордени: Вітчизняної війни, «За мужність».

Працювала зав. пральні готелю «Харків».

ПАРФЕНЮК Лука Антонович, 1915, с. Голуб'ятин Попільнянського р-ну Житомирської обл. Капітан, нач. артозброєння 62 окр. розвід. б-ну 4 гв. мех. див.

У 1935 закінчив Харківський вечірній робітфак при Харківському електротехнічному ін-ті, у 1942 – курси арттехніків при 28 А, м. Волгоград.

1.10.1942–9.05.1945: 4-й Укр. фр., 159 окр. сбр 28 А, окр. винищ. протитанк. д-н, арттехнік д-ну; 3-й Білорус. фр., 836 польовий арм. артсклад, арттехнік відділу озброєння 28 А.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги». Три подяки від Верховного Головнокомандувача за прорив німців у Східній Пруссії, за визволення Кенігсберга, за взяття Берліна.

9.10.1954 звільнений у запас. Працював на Харківському з-ді «Комунар».

Помер 30.07.1996 у м. Харків.

ПАРХОМЕНКО Ілля Михайлович, 1924, с. Верхня Сироватка Сумського р-ну Сумської обл. Ст. сержант.

До війни закінчив 10 класів СШ.

1943–9.05.1945: 869 д-н 509 сп 36 сд, артилерист.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: орден Леніна, медаль «Ветеран праці».

Після війни працював шофером АТП № 16361, м. Харків. Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ПАРХОМЕНКО Леонід Авер'янович, 1922, с. Іванівка Волноваського р-ну Донецької обл. Майор, нач. штабу 3 сб. Інвалід війни.

У 1941 закінчив Могильовське військ.-піхотне училище за спеціальністю ком. кулемет. взв.

Трав. 1942–9.05.1945: Півд.-Західн., 1169 сп 349 сд, ком. стр. роти; Північ.-Кавказ. фр., 6 гв. Червонопрапорна бр., ком. кулемет. роти; 3-й, 4-й Укр. фр., 1-й Миколаївський УР, заст. ком. б-ну зі стройової частини. 5.10.1942 був поранений, ЕГ № 1491.

Ордени: Червоної Зірки, Олександра Невського, Богдана Хмельницького III ст., медалі: «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після звільнення у запас працював машиністом підйомних установок на шахті «Октябрська» тресту «Куйбишев-вугілля».

Помер 10.09.1987 у с. Миколаївка Зачепилівського р-ну Харківської обл.

ПАСІЧНИК Андрій Антонович, 1903, с. Мельникове Валківського р-ну Харківської обл. Рядовий.

До війни закінчив 3 класи.

20.08.1941–9.05.1945: 395 сп, стрілець.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни працював конюхом у колгоспі «Шлях Леніна», радгоспі «Красный партизан». Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ПАСМОР Ілля Антонович, 1926, с. Мартове Печенізького р-ну Харківської обл. Рядовий.

До війни закінчив 5 класів.

Учасник Другої світової війни з 1944: 1-й Білорус. фр., зв'язківець сп.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медаль «За трудову доблесть».

Після війни працював на Харківській взуттєвій фабриці № 5 наладчиком швейного обладнання цеху. Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ПАХОМОВ Олександр Авер'янович, 1920, с. Власівка Кегичівського р-ну Харківської обл. Підполковник, нач. відділення, заст. військкомісара Красноградського РВК Харківської обл., Київський ВО.

У 1936 закінчив 8 класів Нововодолазької СШ, у 1939 – дворічну технічну школу при Харківському паровозоремонтному з-ді.

Серп. 1939 – трав. 1940: працював майстром-контролером вимірювальних приладів.

22.06.1941–1.12.1944: Півд., Північ.-Кавказ. фр., 274 артп 9 А, тракторист-механік, заст. ком. транспортної роти. 5.07.1943–20.08.1943: КУКС при 9 А Північ.-Кавказ. фр.; 2-й Укр. фр., 570 сп 227 сд, заст. ком. б-ну. 20.11.1943–7.01.1944: на лікуванні через поранення у ЕГ № 3219, м. Краснодар, РФ.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., Олександра Невського, медалі: «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

2.07.1970 звільнений у запас. Працював заст. голови Красноградської міськради, військкерівником у Красноградському медучилищі.

Помер 18.08.1989 у м. Красноград Харківської обл.

ПАХУЧИЙ Іван Мусійович, 1919.

У 1939 призваний до лав ЧА Краснокутським РВК Харківської обл.

Півд.-Захід., 3-й Укр., 3-й Білорус. фр., 118 гв. артп 35 гв. сд 8 гв. А, гв. сержант.

«С первого до последнего дня прошел дорогами войны разведчик Пахучий. В июне 1941 Иван Мусиевич записался добровольцем в Красную армию. Защищал Москву и Сталинград. Форсировал Днепр и Шпрее. В декабре 1941-го разведчики получили приказ – во что бы то ни стало добыть «языка». К разработке плана привлекли и бойцов первого эшелона. Минометчики должны были прикрывать операцию. Шестеро храбрецов надели маскхалаты, вооружились автоматами, холодным оружием и перешли линию фронта. Минеры заранее сделали проход к линии обороны, показали ориентиры. Сначала притаились, а потом внезапно и быстро напали на один из окопов. Пленный фельдфебель дал ценные показания, а на груди у разведчиков засияли боевые награды. Пахучий был отмечен орденом Красной Звезды. Подобных боевых эпизодов во фронтовой биографии Ивана Мусиевича было немало. Однажды разведчики приняли участие в прорыве вражеских позиций и, действуя штыком и прикладом, Иван лично пленил двух фрицев, за что получил медаль «За боевые заслуги». После штурма Берлина Пахучий оставил на стене рейхстага надпись: «Я родом из Краснокутска». Уже в наше время его правнук-гимназист написал в сочинении, посвященном ветерану: «Много интересного рассказал нам любимый прадед, который прошел всю войну от Сталинграда до Берлина. Многие его друзья погибли на поле боя, он и сам был тяжело ранен, но остался жив, хотя стал инвалидом на всю жизнь. Много наград получил мой прадед. Среди них – орден Красной Звезды, Красного Знамени, Славы III ст., медали «За оборону Москвы», «За оборону Сталинграда», «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.» и много других».

ПАЦЕНКО Іван Гаврилович, 1924, с. Липці Харківського р-ну Харківської обл.

Учасник Другої світової війни: 2-й, 3-й, 4-й Укр. фр., РГК, сержант.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни, медаль «За відвагу».

У 1945 демобілізований. Працював зав. магазину Харківського хліботоргу. Прож. у м. Харків.

ПАШНЄВ Тихін Дмитрович, 1912, с. Хохлово Бєлгородського р-ну Бєлгородської обл., РФ. Капітан, нач. слюсарно-механічної групи винищ. ап, 676 винищ. ап 28 винищ. ад 42 ПА, Бакинський округ ППО.

У 1932 закінчив ФЗУ при ХТЗ, у 1938 – Харківське військове авіатехнічне училище.

20.05.1942–9.05.1945: Воронез. фр., ПАРМ-3, 2 ПА, ст. авіатехнік; 1-й Укр. фр., 50 окр. розвід. ап 2 ПА, 30 пересувна авіаремонтна база 2 ПА, нач. ПАРМ-1.

Медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За взяття Берліна», «За визволення Праги», «За бойові заслуги». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора.

28.03.1958 звільнений у запас. Працював техніком у Київському райжитлоуправлінні м. Харків, садоводом, техніком з озеленення в Управлінні будинками № 1 Київського р-ну м. Харків.

Помер 1.06.1992 у м. Харків.

ПАЩЕНКО Іван Артемович, 1923, Великобурлуцький р-н Харківської обл.

У серп. 1941 призваний до лав ЧА. У трав. 1942, після закінчення Одеського військ. училища, направлений на Воронез. фр. Зі спогадів: «На фронт я потрапив у травні 1942, а 5 серпня був поранений. Після шпиталю мене призначили командиром взводу піхоти

294-го сп 184-ї сд Приволзького ВО. Радянські війська перейшли в наступ, визволили Воронезьку і Курську області. Наша дивізія визволяла Валуйки, Уразово, Дворічну. Далі наш шлях пролягав на Вовчанщину Харківської обл. Коли дізнались, що німці в районі Хотімлі, направились туди, і о 4-й ранку відкрили вогонь. Ворог відступив. Потім були бої в Харкові, в районі ХТЗ. Через хуртовину нічого не було видно. Три дні йшли жорстокі бої, через що нам довелося залишити позиції. Ми відступили в бік Змієва. Перед нами було вщент спалене село. Виявилось, фашисти запідозрили, що в селі переховуються партизани, зібрали всіх чоловіків у конюшні і підпалили її. Вогонь перекинувся на будинки, і все село згоріло. Згадую, як в Бірках, в місцевій школі, засіли німці, вибити їх звідти було дуже важко. Загинув командир роти, і командувати наказали мені. Допомогло те, що в училищі я вивчав артилерію. Спочатку бронебійним, а потім осколковими снарядами вдалося погасити вогневу точку противника, і, піднявшись в атаку, ми визволили школу. За цю операцію я отримав медаль «За відвагу». Під Лозовеньками ми потрапили в оточення, але вдарили по ворогові, визволили медсанбат, поранених почали відправляти до Харкова. Лютував мороз, ми лежали в снігу, не маючи можливості окопатися. Що ми могли зробити проти десятків ворожих танків, артилерії? Багато товаришів загинуло, я обморозив ноги, і лишився пальців. А у жовтні 1943-го знову на фронт. Брав участь у визволенні Торжка (Тверська обл.), прориві «лінії Маннергейма», потім були бої в Прибалтиці».

Нагороджений орденами Вітчизняної війни II ст., Богдана Хмельницького, медалями.

Додому повернувся в 1947. Близько 40 років пропрацював зав. майстерні Великобурлуцької райсільгосптехніки. За трудові досягнення був нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора.

ПАЩЕНКО Петро Дмитрович.

«5 августа 1943 г., заняв Белгород, войска Степного фронта начали наступление на Харьковском направлении. Три дня продолжались упорные бои за Дергачи – один из основных опорных пунктов врага на подступах к Харькову. 19 августа жители поселка радостно встречали своих освободителей. Среди них был и 16-летний паренек Петя Пащенко. Он хорошо помнил ужасы оккупации. Несколько раз обращался и в военкомат, и к командирам проходящих через поселок частей с единственной просьбой – разрешить ему пополнить ряды бойцов Красной армии. Но, посмотрев на его малый рост (да и возрастом пока не вышел), ему везде отказывали. Участник боевых действий, инвалид войны, Петр Дмитриевич Пащенко вспоминает: «Несмотря на отказы, я твердо решил не отступать. И мне, наконец, повезло. Судьба свела меня с лейтенантом Филатушкиным. Он возвращался из госпиталя в свою часть. Мы познакомились, а потом и подружились. Леонид (так звали молодого офицера) оказался нашим земляком, родом из поселка Уды. Сам он служил в разведке. Когда меня представили его начальству, возникли все те же сомнения: слишком молод. Но Филатушкин сумел меня отстоять». Петр Дмитриевич достал из тумбочки военный билет и показал первую запись: «Призывной комиссией при в/ч 39246 призван 2 октября 1943 г. Разведчик, рядовой, 287-й стрелковый полк. Октябрь 1943 – апрель 1945».

«20 сентября наша часть вышла на подступы к Полтаве. А через три дня прогремел салют в честь освобождения города. Немцы беспорядочно отступали к Кременчугу, но закрепиться там им не удалось. 29 числа город был очищен от фашистов. Мы участвовали в Александрийско-Знаменской операции, начавшейся утром 20 ноября. Вначале декабря овладели Знаменкой. 6 декабря штурмом освободили Александрию, а на следующий день – Новую Прагу. Выйдя к реке

Ингулец, получили команду закрепиться на достигнутом рубеже. В приказе Верховного Главнокомандующего была отмечена и наша 95-я дивизия». Петр Дмитриевич развернул номер районной газеты, датированной 22 июля 2006 г.: «Петр Дмитриевич прошел настоящую школу выживания в жестоких военных сражениях. В 1943 г. он был разведчиком в 287-м стрелковом полку, затем командиром башни в 150-й отдельной танковой бригаде. Заработал воинские звания сначала рядового, а затем старшины, лейтенанта и капитана. Пройдя с боями через Украину, Румынию, Польшу, Австрию и Германию, был награжден орденами Отечественной войны, Славы III ст., медалями «За отвагу», «За освобождение Праги», «За победу над Германией».

«Самой дорогой для меня является медаль Маршала Советского Союза Жукова, – признается ветеран и показывает мне коробочку, где хранятся его награды, числом около 20. – После войны я 37 лет трудился на заводе «Теплоавтомат», выполнял сменные задания на 105%, был «Ударником коммунистического труда».

ПЕВКО Ілля Петрович.

«Он служил подводником на Северном Краснознаменном флоте. Подводная лодка Л-20 под командованием В. Ф. Таммана, на которой служил Илья Петрович, выполняла различные боевые задания, но чаще всего искала и топила вражеские корабли. А еще Л-20 припасала в морской глубине «подарки» фашистам – мины. Много немецких кораблей подорвалось на этих минах. Сосчитать можно было только торпедированные корабли. Их было 13.

Тот военный рабочий день 1943-го, казалось, ничем не отличался от других. Л-20 вышла на позицию. Экипаж заметил караван вражеских судов. Теперь главное – подойти незамеченными и атаковать. Наконец, все рассчитано, все готово к атаке. Взрыв. Один немецкий корабль удалось подбить. Теперь бы только уйти. Малейшая ошибка или случайность – и подлодка из охотника превратится в добычу, ее забросают глубинными бомбами. Команда: погружение. Но в этот раз их засекла немецкая охрана. То справа, то слева слышны гулкие удары: лодку нащупывают локатором и бомбят. Но вдруг мощный удар сотряс корпус Л-20. Лодка на скорости ударилась о камень. Дыра во втором отсеке. Мгновенно начала прибывать вода. Глубина уже выше предельной нормы – 111 метров, давление – 11 атмосфер. Роковая случайность выбрала жилой отсек, где отдыхало после смены 13 человек. В обычных находилось по два-три. Люди уйти не успели. Дышать при таком давлении очень тяжело. Командир и механик приняли срочные меры, но дыра не исчезла. Нужно открыть аварийный клапан. А для этого надо нырять в ледяную воду. Приказ есть приказ. Ныряли, оставив одежду в отсеке. Клапан от взрыва заело. Подводная лодка находилась у берегов Норвегии, во вражеском порту. В любую минуту их могут обнаружить. В отсеке было шесть запасных торпед. Их обезоружили, забрав драгоценный сжатый воздух. Лодка начала медленно всплывать. Заработали, набрали обороты дизельные моторы. Гораздо позже, когда уже отшумело эхо войны, иностранные специалисты опубликовали результаты проведенного исследования. Учли повреждение лодки, шторм, отсутствие связи (командир без компаса привел лодку на базу по звездам). Пришли к выводу: в 98 подобных случаях из 100 экипаж гибнет. Они спасли себя сами. У подводников нет одиночных подвигов, есть подвиги коллективные. Или все погибнут, или все победят.

В мае 1996 ушел из жизни старшина мотористов Илья Петрович Певко. В военно-морском музее есть фото экипажа и описание их подвига. Стенд назван «Подвиг 13-ти североморских подводников».

Ирина Кащей

ПЕДАН Іван Кузьмич, 1921, с. Полкова Микитівка Богодухівського р-ну Харківської обл.

Після закінчення 10 класів працював у колгоспі.

У берез. 1941 призваний до лав ЧА Богодухівським РВК Харківської обл.

Учасник Другої світової війни: 712 артп 1 арт. протитанк. бр., ст. сержант.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., «За мужність», медаль «За оборону Києва».

У 1945 демобілізований. Працював учителем праці у школі, смт Гути Богодухівського р-ну.

ПЕНЕНБАУМ Борис Фроїмович, 1916, с. Крюкове Полтавського р-ну Полтавської обл. Майор техслужби, заст. ком. окр. гв. б-ну зв'язку з тех. частини.

У 1932 закінчив 2 курси Харківського електромеханічного технікуму. Працював механіком на Харківському електромеханічному з-ді, техніком на трикотажній фабриці «Динамо», м. Харків.

У 1937 призваний до лав ЧА Жовтневим РВК м. Харків. У 1940 закінчив КУКС.

22.06.1941–1.04.1945: Півд.-Захід]. фр., 190 окр. б-н зв'язку 19 тд 5 А, нач. дивізійної майстерні зв'язку; окр. б-н зв'язку опергрупи генерала Недвигина; 102 окр. б-н зв'язку 81 сд 21 А, телефонно-телеграфний технік; Дон., Півд.-Захід]. фр., 21 арм. майстерня зв'язку 6 гв. А, нач. майстерні; 49 окр. полк зв'язку 6 гв. А, ком. роти пересувних засобів зв'язку.

Медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги». За участь у обороні Сталінграда та Курсько-Орловській операції отримав подяки від Верховного Головнокомандувача.

Служив у Прибалтійському ВО. У 1956 звільнений у запас. Працював майстром на з-ді електромонтажних виробів № 3, інженером з комплектації на Харківському дослідно-експериментальному з-ді.

Помер 6.01.1990 у м. Харків.

ПЕРВУШИН Павло Максимович, 1915, м. Харків.

«Известный легкоатлет на фронте командовал стрелково-пулеметным взводом. На военные сборы его, 26-летнего, призвали 10 июня 1941 г. С частями Южного фронта, с тяжелейшими боями отходил к Волге, наступал на Берлин. В феврале 1943 г. довелось участвовать в боях за освобождение родного Харькова. Боевой путь закаленного спортсмена в составе 1-го Украинского фронта был отмечен многими правительственными наградами. В первые послевоенные годы Павел Максимович – один из сильнейших шестовиков Украины. Уже тогда Павел Первушин работал тренером, педагогом, а затем руководителем факультета физвоспитания педагогического института.

Много боевых орденов и медалей заслужили на фронтах и его коллеги – легкоатлеты П. Топчий, Ф. Барков, Г. Коваленко. Отважно воевал прославленный штангист-рекордсмен, выпускник ГИФКУ Г. Попов. Гимнаст, а в военные годы офицер-танкист В. Минченко (1915–2001) много лет после войны трудился на кафедре физвоспитания Политехнического института».

ПЕРЕПЕЛИЦЯ Георгій Кирилович, 1914, м. Одеса. Майор, викладач фізпідготовки, 151 Військ. авіаучилище льотчиків ВПС, м. Сизрань Самарської обл., РФ.

У 1931 закінчив 7 класів Харківської НСШ, у 1933 – школу ФЗУ при ХЕМЗі, у 1940 – Державний ін-т фізкультури України, оргметодичний факультет, у 1942 – курси начальників хімслужб авіачастин при Військ. академії хімзахисту ЧА.

15.05.1942–9.05.1945: Закавказ. фр., 477 бао 4 ПА; Північ.-Кавказ. фр., 461 бао окр. Приморської А, пом. нач. стройового відділу і кадрів; 4-й Укр., 2-й Білорус. фр., нач. хімслужби. Із нагородного листа: «Грамотний, культурний офіцер. Завдяки правильній організації фізичної підготовки в полку полк зайняв 1-е місце під

час проведення зимової спартакіади серед підрозділів училища».

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Кавказу», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги». Отримав 25 подяк від Верховного Головнокомандувача (за визволення міст Тамань, Феодосія, Могильов, Волковиськ, Білосток, Осовець, Остроленка, Ломжа (Польща).

18.01.1956 звільнений у запас. Працював нач. бюро технічного контролю на Харківському з-ді транспортного устаткування, контрольним майстром на з-ді ім. Малишева, м. Харків.

Помер 1.01.1993 у м. Ростов-на-Дону, РФ.

ПЕРЕПЕЛИЦЯ Іван Пантелійович, 1903, с. Лихачівка Котелевського р-ну Полтавської обл.

До війни закінчив 7 класів, згодом – сільськогосподарський технікум.

Учасник Другої світової війни з черв. 1941, старшина 208 окр. гауб. артп.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, «За мужність», медаль «За відвагу». Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Після війни працював гол. бухгалтером колгоспу «Шлях Леніна». Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ПЕРЕСАДА Григорій Микитович, 1914, с. Пересадівка (кол.) Валківського р-ну Харківської обл. Підполковник, ком. 182 окр. гв. б-ну зв'язку 10 гв. гірськострілецької див.

У 1933 закінчив Кіровоградський технікум механізації сільського господарства.

20.07.1941–9.05.1945: Півд., Північ.-Кавказ., 1-й Білорус. фр., окр. Приморська А, 9 А, 384 окр. лінійний б-н зв'язку, нач. штабу, ком.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст. (два), медалі: «За оборону Кавказу», «За взяття Кенігсберга», польські нагороди: орден «Віртуті Мілітарі», медаль «За Одер, Ніссу і Балтику». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

14.01.1956 звільнений у запас. Валківське райвідділення «Сільгосптехніка», зав. гаража, інженер.

Помер 5.08.1993 у м. Валки Харківської обл.

ПЕРЕСІЧАНСЬКИЙ Микола Архипович, 1919, с. Княжне Нововодолазького р-ну Харківської обл. Ст. лейтенант, ст. фельдшер полкового медпункту 210 мсп 118 мсд, Одеський ВО.

У 1938 закінчив Красноградську фельдшерсько-акушерську школу. Працював дільничим фельдшером, зав. райсанстанції Тамдинського райздороввідділу, Казахстан.

26.08.1941–9.05.1945: Північ.-Західн. фр., 312 сд, фельдшер; Західн., Степ., 2-й Укр. фр., 45 окр. медсанбат 53 сд.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Москви», «За взяття Відня», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бездоганну службу» III ст.

24.09.1960 звільнений у запас. Працював фельдшером на Харківській міській станції швидкої допомоги, у лікарні на ст. Основа Півд. залізниці.

ПЕРЕЯСЛАВЕЦЬ Олексій Харитонович, 1922.

Трав. 1943 – квіт. 1944: 687, окр. сп, ком. полку.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни працював на з-ді «Світло шахтаря». Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ПЕТИМКО Іван Васильович, 1920, с. Петрівське Харківської обл.

17.06.1941 закінчив Ленінградське стрілецько-кулеметне військ. училище. У званні лейтенанта був направлений до м. Рига, Прибалтійський ВО, очолив

стр. взв. Перше бойове хрещення прийняв у р-ні м. Тарту, Естонія, під час відступу радянських військ. У жовт. 1942 був поранений на підступах до м. Ленінград. Після лікування у шпиталі з 1.02.1943 по 7.02.1944: нач. 3-ї частини Медянського РВК Кіровської обл. Із лип. 1944: нач. 1-ї частини Логишинського РВК Пінської обл., Білорусь, із груд. 1944: нач. 3-ї частини Ленінського РВК м. Мікашевічи, Білорусь.

Ордени: Червоної Зірки (два), Вітчизняної війни, медаль «За бойові заслуги».

У 1960 звільнений у запас. Працював нач. ЦО у райвиконкомі, нач. відділу кадрів на автотранспортній базі № 10. Прож. у м. Лунінець Брестської обл., Білорусь.

ПЕТРАКОВ Микола Петрович, 1920, с. Зубове Близнюківського р-ну Харківської обл. Полковник.

1939–1940: учасник радянсько-фінляндської війни, рядовий навч. взводу кулеметної роти. У січні 1940 за проявлену мужність та відвагу під час захоплення вогневих рубежів із захисту державної безпеки Північ. флоту у м. Полярний Миколі Петровичу присвоїли звання єфрейтора, призначили ком. відділення та нагородили значком «Ворошиловський стрілець». Із березеня 1941: ком. кулеметного взв., молодший лейтенант.

У 1942 лейтенанта Петракова направили на курси офіцерів Північ. флоту, став артилеристом-зенітником. Був призначений у ППО Північ. оборонного району, що входив до складу Північ. флоту та розташовувався на п-овах Рибачий та Середній. Саме там і воював Петраков до кінця війни. Спочатку командиром взв., потім пом. командира батареї, ком. зенітних батарей різного калібру, які прикривали з повітря берегові батареї, аеродром, бази торпедних катерів – і так до 9 трав. 1945.

Після війни Микола Петрович продовжував військову справу: закінчив Вищу офіцерську школу ППО. У грудні 1953 був направлений у відрядження до КНР як радник начальника ППО головної бази ВМФ КНР м. Циндао. «Всі поставлені переді мною завдання до кінця відрядження успішно виконав. Повернувшись на Батьківщину, мені присвоїли звання підполковника...». 25 лип. 1956 голова КНР Мао Цзедун нагородив медаллю «Китайсько-радянська дружба» за допомогу в будівництві національної оборони КНР. У 1959 переведений на подальшу службу до окр. Прибалтійського корпусу ППО, офіцер оперативного відділу зеніт. артилерії ППО Північ. флоту, заст. нач. оперативного відділу, м. Рига, Латвія.

15.08.1969 звільнений у запас за станом здоров'я. У 1974 Микола Петрович переїхав на ПМП до Юрмали. До 1995 працював нач. водолазно-рятувальної станції «Каугурі».

ПЕТРЕНКО Андрій Захарович, 1921.

Учасник Другої світової війни з 1942: 1-й Білорус., Кавказ. фр., залізн. війська, рядовий. Брав участь у визволенні Варшави, штурмі Берліна.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі. Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Після війни працював на Харківському хіміко-фармацевтичному з-ді «Червона зірка». Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ПЕТРЕНКО Василь Степанович, 1923, с. Трохимівка Валківського р-ну Харківської обл. Майор техслужби, нач. служби артозброєння 24 мсп 18 мсд 3 А.

У 1941 закінчив електротехнікум зв'язку, у 1942 – Ленінградське арт.-техучилище.

8.07.1942–9.05.1945: Воронез. фр., 8 винищ. бр.; Центр. фр., 436 артп 112 сд, нач. артмайстерні; 1-й, 2-й Укр. фр., 130 вптап РГК, арттехнік.

Ордени Червоної Зірки (два), медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

2.04.1964 звільнений у запас. Перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині. Працював у Жовтневому РВК м. Харків, службовець, пом. нач. відділу Фрунзенського РВК м. Харків.

Помер 30.11.1990 у м. Харків.

ПЕТРЕНКО Іван Леонтійович, 1921, с. Благовіщенка Кам'янсько-Дніпровського р-ну Запорізької обл. Майор, інженер полку з радіотехнічного обладнання.

У 1939 закінчив 10 класів СШ, с. Благовіщенка, у 1940 – ШМАС за спеціальністю стрільця-радиста, м. Кіровоград, у 1942 – Харківське військ. авіаучилище за спеціальністю нач. зв'язку бомбард. ескадрильї, у 1943 – короткострокові курси 1-ї Московської авіашколи зв'язку за спеціальністю радіотехніка.

13.04.1943–9.05.1945: Захід., 2-й Білорус. фр., 172 винищ. ап 309 ад 4 ПА, ст. радіотехнік. Із нагородного листа: «Під час перебування у діючій армії тов. Петренко забезпечив безперебійну роботу радіостанції літаків у повітрі. Полк за період його роботи здійснив 1706 вильотів. У польотах і під час повітряного бою радіозв'язок не виходив з ладу. Льотний склад полку за цей період збив 61 літак ворога. За зразкове виконання у справі забезпечення радіозв'язком нагороджений урядовою нагородою, медаллю «За бойові заслуги».

Орден Червоної Зірки, медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Отримав 20 подяк від Верховного Головнокомандувача. За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» II ст.

6.06.1958 звільнений у запас. Працював контролером, диспетчером, нач. дослідної лабораторії на ВО «ХЕМЗ».

Помер 1.02.1996.

ПЕТРЕНКО Микола Омелянович, 1912, м. Куп'янськ Харківської обл. Гв. підполковник, нач. табірного відділення Управління таборів військовополонених № 217 МВС СРСР, м. Краматорськ. Інвалід війни.

У 1930 закінчив Куп'янське педучилище, у 1932 – Харківський педагогічний технікум, історико-географічний ф-т, у 1936 – КУКС запасу при Харківському ВО, ком. взв., у 1942 – курси «Выстрел», Московський ВО, прискорений курс.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

22.06.1941 – груд. 1942: Півд.-Захід. фр., 1045 сп 268 сд 12 А, ком. сб; Захід. фр., 1132 сп 50 сд 5 А ком. окр. сб-ну. Був тричі поранений у серп. 1941, поблизу м. Київ, у груд. 1941 поблизу м. Москва, груд. 1942 поранений і контужений у голову поблизу м. Руза, Московської обл.

Медалі: «За оборону Москви», «За оборону Сталінграда», «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

11.12.1945 звільнений у запас через хворобу. Не працював за станом здоров'я.

Помер 5.09.1983 у смт Борова Харківської обл.

ПЕТРЕНКО Семен Васильович, 1925, с. Микільське Міловського р-ну Луганської обл. Підполковник, нач. автотракторної і електрогазової служби Харківського вищого військ. авіаучилища льотчиків ВПС.

У 1939 закінчив 8 класів, с. Микільське, у 1941 – ремісниче училище № 9. Працював пом. хімлаборанта на з-ді «Червоний жовтень», м. Волгоград. 1942: робітник у оборонному р-ні м. Волгоград, РФ.

6.01.1943–9.05.1945: Півд.-Захід. фр., 573 сп 195 сд, рядовий; 3-й Укр. фр., 105 гв. сп 34 гв. сд, ком. взв. ПТР; 170 тбр 18 тк, ком. взв. автоматників. Був тричі поранений: у верес. 1943, м. Лозова, у листоп. 1944, на тер. Угорщини та у берез. 1945, р-н оз. Балатон.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За взяття Будапешта», «За взяття Відня», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бездоганну службу» I ст.,

«За бездоганну службу» II ст., «За бойові заслуги».

24.03.1972 звільнений у запас.

Помер 1.10.2002 у м. Харків.

ПЕТРЕНКО Степан Гурійович, 1919, с. Орловець Городищенського р-ну Черкаської обл. Підполковник, ст. викладач Військово-інженерної академії ім. Куйбишева.

10.08.1942–9.05.1945: Півд.-Захід., Сталінград. фр., 35 гв. сд, кулеметник взв. Смерш; 1-й Укр. фр., 243 сп 181 сд, комсорг, згодом парторг б-ну. У верес. 1942 був легко поранений поблизу м. Сталінград.

У 1944 закінчив Івановське військово-політичне училище.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки.

У 1956 закінчив Ленінградський вищий військово-педагогічний ін-т ім. Калініна. 5.02.1971 звільнений у запас. Працював викладачем Харківського медінституту та ін-ту культури.

Помер 15.03.1987 у м. Харків.

ПЕТРИКЄЄВ Микола Андрійович, 1918, с. Семенівка Шевченківського р-ну Харківської обл. Капітан, ком. 2 мсб 12 гв. мбр 4 ТА.

У 1932 закінчив 7 класів, с. Семенівка, у 1936 – Одеський технікум радянської торгівлі, у 1939 – Харківський торговельний ін-т, у 1941 – Тбіліське танкове училище. Із 1936 працював товарознавцем у Дніпропетровському універмазі.

22.06.1941 – жовт. 1945: Півд.-Захід. фр., 20 мбр 25 тк, ком. взв., ком танкової роти; Сталінград. фр., 12 гв. мсбр 5 корпусу, заст. комбата; 1-й Укр. фр., 12 мсбр 4 ТА, комбат.

Ордени: Червоного Прапора, Олександра Невського, медалі: «За оборону Сталінграда», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

31.10.1945 звільнений у запас. Працював товарознавцем Харківського відділення «Гастроном», заст. нач. об'єкту п/с № 179 Міністерства державних продовольчих і матеріальних резервів, старшим експертом у Харківському відділенні Всесоюзної торгової палати.

Помер 28.05.1996 у м. Харків.

ПЕТРИЧЕНКО Михайло Григорович, 1917, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

До війни закінчив 7 класів СШ.

Лип. 1941–9.05.1945: 15 окр. дорожньо-експлуатаційний б-н, комбат.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За бойові заслуги».

Після війни працював водієм у радгоспі «Красный партизан». Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ПЕТРОВ Василь Павлович, 1918, ст. Лихачове, Первомайський р-н Харківської обл. Майор, ком. транспортного авіазагону змішаної ае Військ.-морського училища ВПС.

У 1932 закінчив педкурси у м. Харків, у 1938 – Харківський ін-т радянської торгівлі. Із серп. 1938 працював керівником планової групи у Східному залізн. таборі НКВС, м. Комсомольськ-на-Амурі, Хабаровський край, РФ. У 1941 закінчив курси командного складу запасу при училищі ім. Фрунзе.

8.09.1941–9.05.1945: Біломорська військ. флотилія, ком. з матерільно-планової частини орг. мобвідділу штабу БВФ; 1-й д-н тральників БВФ, ком.; 11 навч. винищ. ескадрилья ВПС Північ. флоту, льотчик; 78 винищ. ап 6 винищ. ад ВПС Північ. флоту; 54 зміш. ап ВПС БВФ, ком. ланки, штурман ае.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Радянського Заполяр'я», «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени

Червоної Зірки, Леніна (за оволодіння польотами у складних метеоумовах), медаль «За бойові заслуги».

23.01.1958 звільнений у запас. Працював ст. інженером УНДІ вогнетривів, м. Харків.

Помер 12.09.1993 у м. Харків.

ПЕТРОВ Дмитро Дмитрович, 1924, с. Циркуни Харківського р-ну Харківської обл.

Призваний до лав ЧА Харківським РВК Харківської обл.

Брав участь у обороні Ленінграда. Сержант, ком. відділення 43 сд.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни працював у радгоспі «Циркунівський».

Помер. Похований: с. Циркуни Харківського р-ну.

ПЕТРОВ Євген Арсентійович, 1924, м. Твер, РФ. Підполковник-інженер, ст. викладач військ. кафедри Харківського авіаційного ін-ту.

У 1942 закінчив 10 класів СШ, сел. Волово Тульської обл., у 1943 – військ. школу шифрувально-штабної служби.

9.07.1943–9.05.1945: 2-й Укр. фр., у складі штабу 5 ПА, курсант-стажист; 205 Кіровоградська винищ. ад, пом. нач. 6-го відділення 26 раб, пом. нач. 8-го відділення; 205 бао, пом. нач. штабу спецзв'язку.

Медалі: «За визволення Праги», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» II ст., «За бездоганну службу» I ст.

У 1954 з відзнакою закінчив Вечірній університет марксизму-ленінізму. 26.08.1973 звільнений у запас. Працював викладачем Харківського технікуму енергетичного машинобудування.

Помер 14.05.1990 у м. Харків.

ПЕТРОВ Євген Васильович, 1920. Гв. полковник. Інвалід війни.

Учасник Другої світової війни, танкіст, визволяв Харківщину.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ст, Вітчизняної війни II ст., Богдана Хмельницького, медалі.

Прож. у м. Харків.

ПЕТРОВ Степан Миколайович, 1921, с. Циркуни Харківського р-ну Харківської обл.

Закінчив 10 класів. Працював у радгоспі «Циркунівський».

У 1939 призваний до лав ЧА Харківським РВК Харківської обл.

Із 1941: 3-й Укр. фр., 814 сп 236 сд 6 гв. ск, сержант, розвідник. Учасник оборони Сталінграда, боїв за м. Кривий Ріг Дніпропетровської обл. Під час боїв був поранений 16.12.1942, 18.03.1943, 12.08.1943.

Ордени: Слави III ст., Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медаль «За відвагу».

Після війни жив і працював у с. Циркуни.

Помер. Похований: с. Циркуни.

ПЕТРОПОЛЬСЬКИЙ Никодим Федорович, 1907, м. Щигри Курської обл., РФ. Майор медслужби, ком. мед. взв., 644 окр. медсанрота 33 гармат. артд 39 А, Приморський ВО. Інвалід війни.

У 1925 закінчив 10 класів СШ, м. Щигри, у 1937 – Харківський медінститут. 1937–1941: працював ординатором хірургічного відділення у Луганській обл.

26.06.1941–9.05.1945: Захід. фр., 264 сд, ординатор операційно-перев'язувального взв.; Калінінський фр., ППГ № 182, 1-й приймальний, ординатор; Північ.-Захід. фр., ППГ № 3438, нач. хірургічного відділ., ком. хірургічного відділ. окр. медсанроти; 133 окр. медсанбат 321 сд, ком. операційно-перев'язувального взв.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій

Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

Звільнений у запас.

Помер 21.08.1990 у м. Харків.

ПЕЧЕРИЙ Микола Петрович, 1903, с. Матяшівка Великобагачанського р-ну Полтавської обл. Полковник, нач. артбази № 127. Інвалід війни.

У 1925 призваний до лав РСЧА Полтавським МВК. У 1931 закінчив Сумське артучилище, у 1933 – курси удосконалення політскладу РСЧА у м. Москва, у 1938 – курси партактиву, у 1941 – 1-й курс Військ.-політ. академії.

1.07.1941–9.05.1945: Захід. фр., заст. нач. політвідділу 239 сд; Захід., Волхов., 1-й Прибалт., 1-й Укр. фр., 688 артп 239 сд, підполковник, військком, заст. ком. полку з політчастини. 6.02.1942 був поранений в р-ні м. Масальськ Калузької обл.

Ордени: Червоного Прапора, Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За оборону Ленінграда», «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоного Прапора, Червоної Зірки.

У 1953 звільнений у запас. Проживав у м. Харків.

Помер 10.10.1989 у м. Харків.

ПЕШЕНКО Леонід Романович, 1912, с. Нова Січ Сумського р-ну Сумської обл. Гв. майор, ст. офіцер оперативного відділу бап. Інвалід війни.

У 1937 закінчив 3 курси Харківського індустріального ін-ту.

1.07.1942–1.08.1942: Брянський фр., 753 винищ. ап 288 винищ. ад 1 винищ. авіац. А, військкомісар ае. 1.12.1942–15.04.1943: Воронез., Півд.-Захід. фр., 46 окр. коректувальна ае, військкомісар.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

20.08.1948 звільнений у запас.

Помер 10.02.1986 у м. Харків.

ПЄТУХОВ Віктор Семенович, 1924, с. Обухівка Дворічанського р-ну Харківської обл. Лейтенант, заст. ком. автотранспортної роти з техчастини 678 окр. буд. б-ну.

У 1940 закінчив 7 класів Дмитрівської НСШ. Працював фрезерувальником на Дмитрівському механічному з-ді.

Листоп. 1941–9.05.1945: Захід. фр., 1 сбр, рядовий. Лют. 1943 – жовт. 1944: курсант Ульяновського танкового училища; 2-й Білорус. фр., 30 навч. тп, 3 окр. важкий тп, механік-водій ст.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

10.12.1954 звільнений у запас. У 1961 закінчив Харківський механіко-технологічний технікум. Обіймав посади директора швейної фабрики № 5 та швейної фабрики ім. Тінякова, нач. обласного управління побутового обслуговування населення, м. Харків.

Помер 1.11.2001 у м. Харків.

ПЄТУХОВ Євген Михайлович, 1922. Полковник у відставці.

У 1941 студент Ленінградського університету вступив добровільно до лав ЧА. Його бойовий шлях пролягав від Сталінграда до Відня.

Нагороджений орденами Леніна, Червоного Прапора, Червоної Зірки, двома орденами Вітчизняної війни, двома орденами Польщі і Чехословаччини, медалями.

Євген Михайлович брав участь у громадському житті міської ради ветеранів. Очолював комісію по роботі з молоддю.

Помер 24.12.2010.

ПИВОВАР Іван, 1925, с. Циркуни Харківського р-ну Харківської обл.

Закінчив 8 класів СШ № 134.

У 1943 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків. Рядовий, стрілець. Брав участь у боях за м. Полтава, воював на Київському напрямку. Мав поранення.

Медалі: «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1945 демобілізований. Працював на шкіряному з-ді «Більшовик», м. Харків.

Помер у 1960. Похований: м. Харків.

ПИДЬКО Василь Антонович, 1927, с. Пільна Вовчанського р-ну Харківської обл. Єфрейтор, ст. сержант міліції.

Неповна середня освіта. Працював у колгоспі.

20.09.1944–9.05.1945: 426 гарматна артбр, 4 гв. гарматна артд. Учасник боїв на тер. Польщі, Німеччини. Осколкове поранення в ногу.

Медалі: «За визволення Варшави», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», грамота від командуючого військами Прибалтійського ВО генерала армії І. Баграмяна. За вислугу років: медалі «За бездоганну службу» I–III ст.

2.04.1951 демобілізований. Служив у правоохоронних органах Управління внутрішніх справ Харківського міськвиконкому.

ПИЛИПЕНКО Василь Назарович, 1926. Інвалід війни.

Учасник Другої світової війни: 766 сп 217 сд, стрілець. 15.03.1945 тяжко поранений.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ПИЛИПЕНКО Михайло Юхимович, 1918, м. Валки Харківської обл. Лейтенант, ст. фельдшер. Професор, доктор ветеринарних наук. Інвалід війни.

У 1938 закінчив Валківський ветеринарний технікум за спеціальністю ветфельдшера. Працював у Харківському санітарно-бактеріальному ін-ті ім. Мечникова. У 1939 вступив до Харківського ветеринарного ін-ту.

У 1940 призваний до лав ЧА.

22.06.1941–14.04.1944: Півд.-Західф. фр., 1 сп 99 сд, стрілець; 25 окр. дорожньо-експл. полк 18 А, писар б-ну і ветфельдшер роти; Північ.-Кавказ. фр., 25 окр. дорожньо-експлуат. б-н 18 артп, ветфельдшер б-ну. 15.02.1944 тяжко поранений, ЕГ № 3806, м. Сочі Краснодарського краю.

Орден Вітчизняної війни I ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

14.04.1944 звільнений у запас через хворобу. У 1947 закінчив Харківський ветеринарний ін-т. 1948–1952: заст. директора з навчальної роботи Валківського ветеринарного технікуму. У 1956 захистив кандидатську дисертацію, у 1976 – докторську. Із 1959 працював на кафедрі анатомії, гістології і ембріології Харківського зооветеринарного ін-ту, яку очолив у 1979. М. Ю. Пилипенко є автором 162 опублікованих робіт. Відзначений 10 урядовими нагородами. У 1996 вийшов на пенсію.

Помер.

ПИЛИПЕЦЬ Кузьма Олексійович, 1911, с. Жовтневе Вовчанського р-ну Харківської обл. Капітан.

У 1939 закінчив КУКС у м. Харків.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

Жовт. 1941 – трав. 1945: Захід., 3-й Укр., 3-й Білорус. фр., ком. 696 бронепоїзда.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Помер у 2004.

ПИМЕНОВ Олександр Олексійович, 1918, м. Красний Луч Луганської обл. Ст. лейтенант, нач. полігона Чугуївського вищого авіаучилища льотчиків.

9.08.1945–3.09.1945: 2-й Далекосхід. фр., 411 корект.-розвід. ап 10 ПА, льотчик ст.

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Японією».

У 1955 звільнений у запас. Український НДІ сільськогосподарського машинобудування, слюсар 6-го розряду.

Помер 19.01.1989 у смт Червоний Донець Балаклійського р-ну Харківської обл.

ПИСАРЕВ Іван Васильович, 1899, м. Вітебськ, Білорусь. Генерал-майор, заст. ком. сд.

У 1930 закінчив КУКС «Выстрел», м. Москва.

4.03.1918 добровільно вступив до лав ЧА, м. Вітебськ, 1-й Вітебський полк.

Учасник Громадянської та радянсько-фінляндської воєн.

Черв. 1941 – груд. 1941: 164 бао, командир. У груд. 1941 був поранений. Груд. 1941 – квіт. 1942: на лікуванні у шпиталі. 1942–1945: Захід., 2-й, 3-й Прибалт., 1-й Білорус. фр., 50 сд, 64 окр. сбр, 82 сд, командир. Верес. 1944 – листоп. 1944: на лікуванні у шпиталі після контузії на 3-му Прибалт. фр. Лип. 1944 – груд. 1945: військ. комендант, м. Веймар, Німеччина. Із бойової характеристики на ком. 2 сп 50 сд підполковника І. В. Писарева: «Полк под его командованием 19.08.1941 в наступлении западнее н.п. Копыльщина разгромил не менее полка немцев, в р-не Казакова уничтожено более 20 танков, пытавшихся неоднократно контратаковать подразделения полка, за что полк в целом и тов. Писарев представлены к правительственной награде. В боях с немецким фашизмом на подступах к Москве (где был ранен) тов. Писарев, командуя полком, не раз подавал примеры мужества и геройства. После излечения тов. Писарев снова вернулся в строй и с еще большей энергией громит немецких оккупантов».

Ордени: Суворова II ст., Червоного Прапора (чотири). За вислугу років: орден Олександра Невського.

12.06.1945 звільнений у запас через хворобу.

Помер 21.01.1968 у м. Харків.

ПИТІКОВ Іван Никифорович, 1922, смт Рабовичі Могильовської обл., Білорусь.

У 1937 закінчив Мінський зооветеринарний технікум.

Із 1941 на фронтах Другої світової війни. Учасник героїчної оборони Сталінграда, Курської битви, визволення Харкова, Полтави, Кіровограда Польщі і Румунії.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Сталінграда», «За бойові заслуги». «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: орден «За заслуги» III ст., Богдана Хмельницького, знак Василя Сухомлинського.

Після звільнення у запас, із 1960 працював учителем історії Харківської СШ № 15. Понад 40 років очолював Харківську ЗОШ № 24.

Заслужений учитель України (1977), «Відмінник народної освіти УРСР» (1976), «Відмінник освіти СРСР» (1977). Нагороджений орденом «За заслуги» III ст. (1999). Почесний громадянин м. Харків (2005). Харківській гімназії-школі I ст. № 24 присвоєно ім'я її колишнього директора Івана Никифоровича Питікова.

Помер 7.09.2013 у м. Харків.

ПІВНЕНКО Микола Миколайович, 1902, с. Рокитне Нововодолазького р-ну Харківської обл. Сержант.

У 1932 закінчив садово-городній технікум, с. Рокитне, за спеціальністю агронома.

17.10.1941–9.05.1945: Калінінград., Воронез., Степ., 1-й Укр., 4-й Укр. фр., 285 сп 183 сд, стрілець-автоматник.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За відвагу», «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни працював агрономом у радгоспі.

ПІДГОРНИЙ Михайло Йосипович, 1912, м. Слов'янськ Донецької обл. Капітан, інженер-технолог із харчування і хлібопечення Управління 16 авіатехнічної див. 30 ПА, Прибалтійський ВО.

У 1930 закінчив 7 класів Харківської вечірньої школи, у 1931 – ФЗУ при машинобудівному з-ді, м. Краматорськ, Донецька

обл., у 1932 – Московську військ. школу спецслужб ВПС за спеціальністю фотолаборанта.

24.06.1941–9.05.1945: Півд.-Захід. фр., 688 бао 8 ПА, нач. відділення фотослужби; Сталінград., Захід., 3-й Білорус. фр., 32 окр. коректувальна ае 8 ПА, нач. фотовідділення; 140 бап 276 бад 1 ПА, пом. нач. штабу з розвідки і аерофотослужби полку. Із нагородного листа: «Ст. лейтенант Підгорний у період Кенігсберзької операції працював інформатором, згодом авіаційним представником. Перебуваючи безпосередньо у військах, провів велику роботу по визначенню наземними військами переднього краю, що полегшило роботу авіації, в результаті чого не було жодного випадку удару по своїх військах».

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Сталінграда», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За бойові заслуги». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1949 закінчив Ленінградську вищу офіцерську інтендантську школу. 12.07.1953 звільнений у запас. Працював охоронцем у відділі охорони при Вовчанському райвідділі внутрішніх справ.

Помер 1.01.1985 у м. Харків.

ПІДГОРСЬКИЙ Володимир Григорович, 1921, м. Полтава. Інженер-підполковник, ст. викладач кафедри № 21 ВІРТА ім. Говорова.

У 1941 закінчив 4 курси Київського індустріального ін-ту. У груд. 1941 добровільно став до лав. ЧА. У 1942 закінчив окр. військ. факультет зв'язку ЧА.

15.09.1942–1.10.1943: 176 зеніт. артп Москов. фр. ППО, 1796 зеніт. артп 51 зеніт. артд, пом. нач. станції гарматної наводки.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У 1962 звільнений у запас. Працював регулювальником радіоапаратури у ВІРТА ім. Говорова.

Помер 11.04.1994 у м. Харків.

ПІДДУБНИЙ Іван Андрійович, 1909, с. Демидівка Решетилівського р-ну Полтавської обл. Підполковник, заст. ком. з постачання окр. лінійного б-ну.

У 1936 закінчив Харківське кавалерійське прикордонне училище.

15.11.1942–9.05.1945: Центр. фр., 46 сп 106 сд, ком. сб-ну; 1-й Білорус., 1-й Укр. фр., 224 сп 162 сд, пом. нач. штабу полку тилу.

Ордени: Вітчизняної війни II ст. (два), Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За визволення Варшави», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни продовжував службу у Рад. А: 424 окр. лінійний б-н зв'язку 8 гв. А, заст. ком. з постачання. 27.01.1956 звільнений у запас.

Помер 28.09.1986 у м. Харків.

ПІДДУБНИЙ Микола Васильович, 1925, м. Харків.

До війни закінчив 8 класів.

Учасник Другої світової війни: 1-й Укр. фр., в/ч 52610, рядовий.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Працював водієм.

ПІДДЯЧИЙ Іван Федотович, 1911, смт Гребінки Васильківського р-ну Київської обл. Майор, ст. офіцер з оповіщення головного посту радіотехнічних військ.

У 1939 закінчив КУКС ППО, м. Київ.

22.06.1941–31.12.1944: 22 окр. б-н ПСОЗ, ком. роти.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

22.09.1959 звільнений у запас. Працював нач. пожежної охорони у Харківському оперному театрі, ст. інструктором протипожежної профілактики.

Помер 1.08.1988 у м. Харків.

ПІДКОВИРОВ Аркадій Леонтійович, 1908, м. Актюбінськ (нині м. Актобе), Казахстан. Майор, ад'ютант ае, 598 навч. важкобомбард. ап, Конотопська військ. авіац. офіцерська школа бойового застосування авіації дальньої дії.

У жовт. 1931 закінчив курси стрільців-бомбардирів при 3-й військ. школі льотчиків і льотчиків-спостерігачів, м. Оренбург, РФ.

Трав. 1939 – жовт. 1939: учасник боїв на р. Халхін-Гол, 100 абр, штурман ае.

Учасник Другої світової війни.

Медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоного Прапора, Червоної Зірки.

7.07.1953 звільнений у запас. Працював охоронцем у Орджонікідзевському райвиконкомі, Палаці культури ХТЗ, м. Харків.

Помер 11.12.1971 у м. Харків.

ПІДЧЕНКО Василь Порфирійович, 1923, с. Рябухине Нововодолазького р-ну Харківської обл. Рядовий.

Учасник Другої світової війни: 514 сп 172 сд, стрілець.

Орден Вітчизняної війни II ст. Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Після війни працював молотобійцем на з-ді «Світло шахтаря», слюсарем на Харківському з-ді медпластмас і стоматологічних матеріалів. Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ПІЛЬГУЙ Василь Андрійович, Харківська обл.

У трав. 1941 призваний до лав ЧА.

Зі спогадів: «Всех ребят отправляли с вокзала г. Харькова. Привезли на границу с Польшей в г. Рава–Русская. По прибытии на место службы меня определили в 184 артп, на охрану аэродрома. Когда началась Великая Отечественная война, мы даже не могли предположить, что фашисты напали на нас. Некоторое время была неразбериха. После бомбардировки аэродрома и нашей попытки отбить натиск врага поступил приказ отходить в тыл. Мы держались нашего командира, который призывал нас пробиваться маленькими группами. Голодные, оборванные, почти без боеприпасов мы пробивались через Волынскую, Житомирскую, Киевскую, Полтавскую области. И наконец, прорвались к Харькову. Здесь мы соединились с основными войсками, нас накормили, дали новое обмундирование. Но горько было то, что снова пришлось отступать. Под натиском фашистов мы оставили Харьков, Изюм, Краматорск, Луганск и отступили к Волге. Наши войска не просто отступали, мы вели жестокие бои, но перевес в численности и вооружении гитлеровцев был весьма ощутим. Когда наша часть подошла к Волге, все поняли, что отступать больше некуда: здесь будем стоять насмерть. С октября 1942 г. начались военные действия, которые названы Сталинградской битвой. В этой битве я принимал непосредственное участие. За бои под Сталинградом награжден медалью «За отвагу». После победы под Сталинградом нас отправили на Урал для восстановления сил.

Через месяц нас построили на плацу и разделили на две колонны. Я попал в группу войск, которую отправили на Дальний Восток, в г. Благовещенск. Нас готовили для войны с милитаристской Японией».

ПЛАСТИНІН Віктор Миколайович, 1916, м. Санкт-Петербург, РФ. Підполковник, ст. викладач радіотехнічного циклу Харківського військ. авіаучилища зв'язку, 69 ПА, Київський ВО.

У 1936 закінчив 10 класів, м. Москва, у черв. 1941 – Московський ін-т інженерів зв'язку, факультет радіоприймальних пристроїв, у листоп. 1941 – курси

інженерів Ленінградської військово-повітряної академії ЧА, факультет спецобладнання.

Учасник війни з Японією: Далекосхід. фр., штаб ВПС, ком. відділу зв'язку.

Медаль «За перемогу над Японією». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

1.09.1970 звільнений у запас. Харківський український державний проектний ін-т «Тяжпромелектропроект», ст. інженер.

Помер 22.05.1990 у м. Харків.

ПЛАТОНОВ Георгій Митрофанович, 1919, м. Харків. Капітан.

Учасник радянсько-фінляндської та Другої світової воєн.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., медалі: «За відвагу», «За взяття Берліна», «За визволення Праги».

У 1945 демобілізований. Після війни працював майстром ВТК на паровозоремонтному з-ді.

Помер 15.02.2008 у м. Харків.

ПЛЕТЕНЮК Михайло Филимонович, 1922, Піщанський р-н Вінницької обл. Підполковник, ком. 1152 військ.-буд. загону.

10.05.1942–11.11.1942: Північ.-Кавказ. фр., 155 окр. сбр, рядовий, стрілець. Під час боїв двічі поранений. Лют. 1943 – лип. 1944: Краснодарське стр.-міномет. училище, курсант.

Медаль «За оборону Кавказу». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

16.12.1970 звільнений у запас.

Помер 13.08.1990 у м. Чугуїв Харківської обл.

ПЛЕТНИКОВ Сергій Мокійович, 1915, м. Кременчук Полтавської обл. Майор, офіцер відділу бойової підготовки управління 1-го залізн. корпусу.

У 1935 закінчив Кременчуцький залізн. технікум. Працював техніком на ст. Готня Південної залізниці.

У 1937 призваний до лав ЧА. У 1941 закінчив Московське військ.-залізн. училище.

22.06.1941–9.05.1945: Київський особливий ВО, Півд.-Західн., Брянський, Воронез., Центр., 2-й, 1-й Білорус. фр., 79 окр. буд.-колійний залізн. б-н 5 окр. залізн. бр., капітан, мол. залізн. технік, заст. ком. роти.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За визволення Варшави». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

У 1961 звільнений у запас. Працював інспектором з пожежної безпеки в/ч 12661, ст. пом. нач. 1-го відділу Ленінського РВК м. Харків, інспектором відділу Харківського облвиконкому з використання трудових ресурсів.

Помер 12.05.1981 у м. Харків.

ПЛЕХОВ Олексій Іванович, 1913, с. Михайлівка Первомайського р-ну Харківської обл. Рядовий.

До війни закінчив 4 класи.

Учасник Другої світової війни: Захід. фр., 390 сп, розвідник, стрілець.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Після війни працював слюсарем на Бабаївському авторемонтному з-ді.

Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ПЛЕХОВ Олексій Павлович, 1920, с. Олексіївка Харківської обл.

У 1940 призваний до лав РСЧА, закінчив курси полкової школи.

Учасник Другої світової війни: 1-й Прибалт. фр., артилерист.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Після війни працював теслею, трактористом у радгоспі «Красный партизан».

Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ПЛУТАЛОВ Кирило Никифорович, 1905, м. Авдіївка Донецької обл. Підполковник, нач. відділення організації та бойової підготовки штабу тилу 32 ПА ППО.

У 1931 закінчив 3 курси робітфаку при Харківському електротех. ін-ті, у 1932 – прискорений курс Орловської бронетанк. школи.

Черв. 1941 – листоп. 1943: Центр. фр., 25 тк, нач. шифрувального відділу; Брянський фр., нач. 8 відділу штабу ВПС фронту; Воронез. фр., нач. 8 відділу 2 ПА; 1-й Укр. фр., пом. нач. оперативного відділу 2 ПА. У черв. 1944 закінчив КУОС Військ. академії бронетанк. і механізованих військ ЧА ім. Сталіна. Черв. 1944 – трав. 1945: Півд.-Захід］ фр., 127 винищ. ад ППО, пом. нач. відділення з оперативної та розвід. частини; 141 винищ. ад ППО, нач. відділення облаштування тилу.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора.

У 1954 звільнений у запас. Працював нач. групи позавідомчої охорони в/ч 25959.

Помер 24.11.1991 у м. Харків.

ПЛЮЩЕВСЬКИЙ Микола Миколайович, 1925, м. Дніпропетровськ. Ст. сержант.

До війни закінчив 9 класів СШ.

Січ. 1943–9.05.1945: 1056 сп, ком. відділ.; 4 навч. артп, курсант; 751 артп, топографіст; 255 окр. медсанрота 566 мінп, старшина, пом. ком. взв.

Орден Вітчизняної війни I ст., медалі: «За відвагу», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

ПЛЮЩИК Олександр Васильович, 1918, с. Уралове Середино-Будського р-ну Сумської обл. Капітан техслужби, нач. складу техмайна 227 окр. колійного залізн. б-ну.

Працював апаратником на з-ді № 9 у м. Шостка Сумської обл.

У жовт. 1938 призваний до лав ЧА Шосткинським МВК Сумської обл. Навчався у 1-й Чкаловській військ. школі мол. авіаспеціалістів (нині м. Оренбург).

13.08.1942–9.05.1945: Москов. фр. ППО, 886 бао 319 винищ. ад, ком. автовзв.; 292 аеродромна техкоманда 649 бао 319 винищ. ад, ком. автотракторного взв.; 445 аеродромна техрота 788 бао 310 винищ. ад; Захід］ фр. ППО, 445 аеродромна техрота 788 бао 310 винищ. ад, 126 винищ. ад, 127 винищ. ад, технік-лейтенант, ком. взв.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Богдана Хмельницького, «Захиснику Вітчизни», медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У 1953 звільнений у запас. У 1958 заочно закінчив Глухівський технікум механізації сільського господарства Сумської обл. Працював інженером-механіком у радгоспі «Сумський», інженером у Сумському облуправлінні сільгосптехніки.

Проживав у м. Харків.

Помер у 2005.

ПОВЕЛИЧЕНКО Петро Гаврилович, 1924, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл. Сержант.

До війни закінчив 8 класів.

Учасник Другої світової війни: 2 Укр. фр., 165 мостобуд. б-н, ком. взв.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., «За мужність», медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці», значок «Переможець соціалістичного змагання».

Після війни закінчив Харківський медін-т. Працював лікарем-хірургом Харківської обласної клінічної лікарні.

Прож. у смт Бабаї Харківської обл.

ПОВИШЕВ Володимир Ілліч, 1914, с. Посегово Бєлохолуницького р-ну Кіровської обл., РФ. Капітан інтендант. служби, нач. фінчастини 986 бао.

У 1931 закінчив шестимісячні курси фінпрацівників у м. Арзамас Нижньогородської обл. Працював секретарем Тихоновської (кол.) сільради Бєлохолуницького р-ну, бухгалтером Бєлохолуницького райфінвідділу.

У квіт. 1936 призваний до лав ЧА Слободським РВК Кіровської обл. Проходив службу на Далекому Сході.

Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: Далекосхід. фр., Управління 9 ПА, ст. лейтенант, нач. фінчастини, скарбник.

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Японією». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бездоганну службу» I ст.

Служив у Приморському та Київському ВО. У 1953 закінчив КУОС фінслужби при Військ. фін. училищі Рад. А. У груд. 1963 звільнений у запас. Працював техніком у в/ч 36769, м. Куп'янськ Харківської обл.

Помер 30.04.1981 у смт Куп'янськ-Вузловий Куп'янського р-ну Харківської обл.

ПОГРЕБНЯК Микола Олексійович, 1912, м. Куп'янськ Харківської обл. Майор. Інвалід війни.

22.06.1941 – серп. 1941: Захід. фр., 44 сд 6 А, ком. розвід. б-ну. У серп. 1941 поранений, перебував на лікуванні в ЕГ м. Новосибірськ. Після поранення продовжував службу у Рад. А: пом. нач. навчальної частини, пом. нач. навчального відділу Свердловського піхотного училища.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни працював у Куп'янській райспоживспілці.

Помер у 1972 у м. Куп'янськ Харківської обл.

ПОГРЕБНЯК Павло Миронович, 1918, с. Непокрите (нині Шестакове) Вовчанського р-ну Харківської обл. Капітан, ком. кулемет. роти. Інвалід війни.

1939: курсант полкової школи при 157 полку НКВС.

Серп. 1941–28.10.1941: Півд. фр., 7 окр. тракторний б-н, старшина. 28.10.1941 – лют. 1942: на лікуванні в ЕГ, м. Сталінград, РФ. Лют. 1942–26.05.1942: курси з підготовки мол. лейтенантів при 115 арм. зсп Калінінського фр. 26.05.1942–22.06.1942: Калінінський фр., 914 сп 146 сд 29 А, ком. кулемет. взв. 22.06.1942–8.08.1942: на лікуванні в арм. польовому шпиталі № 2734. 8.08.1942–23.01.1945: Калінінський фр., 1340 сп 234 сд; Прибалт. фр., 423 сп 166 сд, ком. кулемет. роти. 16.08.1944 – верес. 1944: на лікуванні в ЕГ. 23.01.1945–24.05.1945: ЕГ № 1676, м. Саратов, РФ.

Звільнений у запас через хворобу. Із 28.08.1945: 2-й хлібокомбінат Харківського обласного тресту «Укрголовхліб», охоронець.

Помер 21.07.1992.

ПОДОЛЬСЬКА (ГУНЬКО) Ганна Іллівна, 1924, с. Чернещина Борівського р-ну Харківської обл. Гв. єфрейтор.

До війни закінчила 7 класів. Працювала обліковцем у колгоспі.

Черв. 1943 – листоп. 1945: Воронез., 1-й Укр. фр., 464 артд-н 6 мсбр, писар, обліковець. Брала участь у боях на Курській дузі.

Орден Слави III ст., медалі: «За оборону Києва», «За взяття Будапешта», «За визволення Праги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.»

Після війни працювала у колгоспі «Шлях Леніна», у радгоспі «Красный партизан». Прож. у смт Бабаї Харківської обл.

ПОДОЛЬСЬКИЙ Леонтій Петрович, 1915, с. Новопреображенне Сватівського р-ну Луганської обл. Майор, нач. штабу д-ну.

Працював термістом на Харківському тракторному з-ді.

У 1939 закінчив 4 курси Харківського машинобудівного технікуму.

У груд. 1939 призваний до лав ЧА Орджонікідзевським РВК м. Харків. Навчався у Одеському та Рязанському артучилищах.

1.09.1941–9.05.1945: Ленінград. фр., 882 корпусний артп, ком. вогневого взв.; Волхов. фр., 445 гауб. артп, заст. ком. бат.; 71 гв. гауб. артп, ком. бат.; 1097 гауб. артп; Ленінград. фр., 81 арм. артбр; 2-й Білорус. фр., 21 гв. артбр, майор, ком. бат. Із бойової характеристики: «У боях в р-ні Любані Шимська батарея під керівництвом тов. Подольського працювала бездоганно, і він особисто, керуючи вогнем, знищив кілька батарей противника та ворожих дзотів».

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За оборону Ленінграда», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги». Отримав 12 подяк від Верховного Головнокомандувача.

У 1955 звільнений у запас. Працював на з-ді п/с № 730, нач. планово-економічного відділу Роменського з-ду АТС Сумської обл.

Помер 7.03.1994 у м. Харків.

ПОДОЛЯНКО Олексій Хомич, 1927, с. Полкова Микитівка Богодухівського р-ну Харківської обл. Інвалід війни.

У 1944 призваний до лав ЧА Богодухівським РВК Харківської обл.

Листоп. 1944 – груд. 1944: 355 зап. автополк, автоматник. Груд. 1944 – лип. 1945: 231 зсп. Учасник війни з Японією. Був поранений у Маньчжурії.

Орден Вітчизняної війни I ст., медаль «За перемогу над Японією».

По війні до 1951 продовжував службу. Працював механіком транспортного цеху овочевої бази у м. Харків.

Помер 2010 у м. Харків.

ПОДОРОЖНИЙ Іван Трохимович, 1913, с. Мартове Печенізького р-ну Харківської обл. Рядовий.

До війни закінчив 4 класи.

1941–9.05.1945: 182 тб 827 сп, радист, шофер.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни працював шофером у радгоспі «Красный партизан». Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ПОЗДНЯКОВ Володимир Михайлович, 1922, м. Лозова Харківської обл. Капітан, ком. корабля навчального ап.

У трав. 1941 добровільно вступив до лав ЧА.

Трав. 1941 – листоп. 1943: курсант Луганської військ.-авіац. школи пілотів Південноуральського ВО. Листоп. 1943 – трав. 1945: 43 зап. ап 1 зап. абр, льотчик резерву; 1000 штурм. ап 1 зап. абр, 217 штурм. ап 3 зап. винищ. абр, льотчик.

Ордени: Червоного Прапора, Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1960 звільнений у запас. Працював техніком, інженером на Харківському з-ді «Електроважмаш».

Помер 18.01.1988 у м. Харків.

ПОЗДНЯКОВ Олександр Гаврилович, 1910, Сумська обл. Інвалід війни.

У 1941 призваний до лав ЧА в Сумській обл. Рядовий, сп. Через тяжке поранення переведений на посаду кухаря полку.

Нагороджений медалями.

У 1945 демобілізований. Працював механіком у ВО «Кінотехпром».

Помер у 1983.

ПОЗДНЯКОВ Сергій Захарович, 1927, с. Малий Орчик Зачепилівського р-ну Харківської обл. (За ін. відомостями народився у с. Наталине Красноградського р-ну Харківської обл.)

Освіта середня спеціальна.

2.02.1944 призваний до лав ЧА Городоцьким РВК, 67 сп, 337 сп, 316 сп, ком. відділення, ком. взв., сержант.

Орден Вітчизняної війни ІІ ст., медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією», «Захиснику Вітчизни», Жукова.

По війні працював товарознавцем на м'ясокомбінаті, головою правління райспоживспілки, нач. постачання Красноградської меблевої фабрики.

ПОЛЕЖАКА Іван Микитович, 1921, с. В'язова Краснокутського р-ну Харківської обл.

Закінчив 4 класи В'язівської школи. Працював у колгоспі.

У 1940 призваний до лав ЧА Краснокутським РВК Харківської обл.

Із черв. 1941: Захід., Півд.-Захід., 3-й Укр., 2-й Укр. фр., 795 сп 228 сд, лейтенант, ком. бат. 76-мм гармат. 30.09.1941 поранений під м. Дніпропетровськ, 7.02.1943 – поблизу ст. Краматорськ, 29.02.1944.

Із нагородного листа до ордена Червоного Прапора: «У бою за н.п. Сілиуш (Румунія) 20.09.1944 вміло організував бій батареї, розсіяв контратакуючі ряди противника, знищивши при цьому до 80 ворожих солдатів, прямою наводкою розстріляв групу мотоциклістів противника і захопив 11 справних мотоциклів. Точним вогнем батареї забезпечив проведення і успіх бою 2-го стрілецького батальйону».

Після демобілізації працював у Харкові.

Помер у 1972 в м. Харків.

ПОЛЄТАЄВ Сергій Іванович, 1914, Тверська обл., РФ. Підполковник, ком. 136 окр. б-ну зв'язку.

Працював чоботарем на фабриці «Скороход» та «Пролетарська перемога», різьбярем-бригадиром на з-ді ім. Ворошилова у м. Ленінград.

У 1936 призваний до лав ЧА. У черв. 1937 закінчив полкову школу, у жовт. 1939 – курси мол. лейтенантів.

25.06.1941–15.07.1941: Ленінград. фр., 330 окр. радіод-н, ком. взв. зв'язку. Жовт. 1941 – трав. 1943: Ленінград. фр., 85 окр. полк зв'язку, ком. радіороти. У 1943 закінчив КУОС військ. зв'язку ЧА, м. Москва. Жовт. 1943–9.05.1945: Ленінград., 2-й Білорус. фр., 3 важка гауб. артбр руйнування, капітан, нач. зв'язку бр.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни ІІ ст., Червоного Прапора, медалі: «За оборону Ленінграда», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У 1956 звільнений у запас. Працював ст. інспектором з кадрів на Ізюмській автобазі № 12, на АТП 20367, 20311, м. Ізюм Харківської обл.

Помер 5.06.1993 у м. Ізюм Харківської обл.

ПОЛИВАНОВ Іван Павлович, 1914, смт Нагольно-Тарасівка Луганської обл. Підполковник, нач. оперативно-розвід. відділення – заст. нач. штабу 315 винищ. ад 12 ак ППО.

1933–1934: Дніпропетровський гірничий ін-т, студент.

22.06.1941–15.04.1943: Захід., Ленінград., Волхов., Півд.-Захід., Сталінград., Воронез. фр., 515 винищ. ап 43 винищ. ад, військкомісар ае, заст. ком. ае з політчастини.

Ордени Червоної Зірки (два), медалі: «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1953 закінчив ХВВА, командний факультет (заочно). Штаб ЦО Харківської обл., пом. нач. штабу. 18.08.1960 звільнений у запас.

Помер 30.06.1992 у м. Харків.

ПОЛИВОДА Микола Семенович, 1923. Гв. капітан.

Учасник Другої світової війни: Центр., 1-й Укр., 1-й Білорус фр., 1454 Перемишльсько-Лодзинський Червонопрапорний

орденів Суворова і Кутузова самохідний артп РГК, комбат. Був чотири рази поранений і тяжко контужений. Зі спогадів:

«...Курская битва была одним из важнейших этапов на пути к победе... Наступление гитлеровских войск началось 5 июля. Особенно ожесточенные бои развернулись 7 июля в р-не пгт Поныри. Наш 9-й танковый корпус занял оборону, закопав танки в окопы. Три дня с раннего утра до позднего вечера немцы при массированном артиллерийском, минометном огне и бомбежке с воздуха атаковали нашу оборону сотнями танков и бронемашин. В отдельные часы передний край обороны представлял ужасную картину, где горели десятки танков от разрывов снарядов и бомб. Стояла сплошная стена огня, дыма и пепла. Немцы несли огромные потери, врагу удалось продвинуться всего на 2 км за эти дни наступления. Измотав силы противника, 12 июля на этом участке фронта наши войска перешли в наступление…

...Берлинская операция началась 16 апреля 1945. С нашей стороны в Берлинской операции участвовало три фронта: 1-й, 2-й Белорусский, 3-й Украинский – 68 дивизий, общей численностью более 2 млн человек. На Берлинском направлении только наших танков насчитывалось до 4 тыс., артиллерии – до 40 тыс. стволов. Вся территория была изрыта воронками, окопами и траншеями.

Вначале наша армия должна была прорвать первую линию обороны и начать наступление. После артподготовки были включены установленные через каждые 200 м зенитные прожекторы. Пошла в атаку 5-я ударная армия, и через три–четыре часа первая линия была прорвана. После прорыва второй линии обороны в прорыв была введена танковая армия. Начались большие трудности, так как за второй линией обороны располагалась возвышенная местность, где укрывались немцы. Наша армия должна была взять высоту штурмом, но после неудачных попыток атаковать танками, командование приняло решение пустить армию в обход. Немцы не ждали, что мы пройдем по железной дороге и зайдем в тыл. Наша армия выбила немецкие войска с этого опорного пункта. Так мы продвигались к Берлину. В Берлине находился мощный гарнизон из отборных, преданных Гитлеру войск. Каждый дом в Берлине был крепостью. Были большие потери с обеих сторон. Благодаря стойкости и мужеству советских воинов Берлин взяли 8 мая 1945 года».

Ордени: Червоної Зірки, Червоного Прапора, Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., медалі: «За взяття Берліна», «За визволення Варшави», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни – нач. відділу праці та заробітної плати НДІ основної хімії.

ПОЛОВИК Іван Юхимович, 1927.

Напередодні призову до лав ЧА І. Половик брав участь у розмінуванні і знищенні вибухо-небезпечних предметів на тер. с. Перекіп і в передмісті м. Валки Харківської обл. Із листоп. 1944 служив у запасному сп (м. Богодухів), в навч. б-ні з підготовки мол. командирів. Із черв. 1945 – на береговій базі ЧФ.

Нагороджений медалями «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейними.

У квіт. 1951 демобілізований у званні старшини II статті. Із 1951 прож. у м. Харків. Працював на машинобудівних з-дах токарем-карусельником. Обирався депутатом Харківської міської ради 4-х скликань. На пенсії із 1997. У Фрунзенській райраді ветеранів з 1999, очолював первинну ветеранську організацію № 197.

ПОЛОВ'ЯН Павло Гурійович, 1909, сел. Лагері (кол.) Балаклійського р-ну Харківської обл. Мол. лейтенант, ком. взв. арт. бат. 324 сп. Інвалід війни.

У 1930 закінчив 5 класів, у 1933 – 3 курси Харківської музично-театральної робітничої консерваторії.

14.11.1943 призваний до лав ЧА Харківським МВК. У 1943 навчався на курсах мол. лейтенантів.

3.12.1943–24.02.1944: 4-й Укр. фр., 324 сп 77 сд, ком. взв. ПТО. 24.02.1944 тяжко поранений, ЕГ № 2468, м. Єреван, Вірменія.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

15.09.1944 звільнений у запас через хворобу. Працював у колгоспі, у промисловій артілі ім. ІІІ Інтернаціоналу, музикантом на Балаклійському комбінаті комунальних підприємств.

Помер 26.11.1986 у м. Балаклія Харківської обл.

ПОЛТАВЦЕВ Павло Романович, 1910, с. Раївка Шевченківського р-ну Харківської обл. Підполковник, заст. нач. 40 авторемонтного з-ду 1 А.

Працював у лікнепі радгоспу «Степовий» Балаклійського р-ну Харківської обл., електриком на Харківському паровозобудівному з-ді ім. Комінтерну. 1933–1935: строкова служба у лавах ЧА. У 1935 закінчив Ленінградське військ. училище танк. техніків, у 1939 – робітфак при Харківському тракторному з-ді, у 1941 – 2 курси Харківського електротех. ін-ту, у серп. 1943 – 1-е Ульяновське гв. танк. училище ім. Леніна, у серп. 1944 – Нижньогородське військ.-політ. училище ім. Фрунзе.

15.11.1944 – трав. 1945: 1-й Прибалт. фр., політвідділ 5 гв. ТА, резерв; 2-й Білорус. фр., 326 гв. важкий танко-самохідний полк 10 тк, ст. лейтенант, агітатор.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1951 закінчив Мінський державний педінститут. Служив у Білорус. ВО. У 1958 звільнений у запас. Працював відповідальним секретарем Харківської обласної організації товариства «Знання», художником у Парку культури та відпочинку ім. Артема, м. Харків.

Помер 25.01.1996 у м. Харків.

ПОЛУГАР Матвій Петрович, 1916, с. Адамівка Віньковецького р-ну Хмельницької обл. Рядовий.

Закінчив 3 класи. Працював у колгоспі.

У 1941 призваний до лав ЧА Віньковецьким РВК, сп, сапер. Брав участь у визволенні Польщі. Був поранений осколком. Перемогу зустрів у Німеччині.

Медалі: «За визволення Варшави», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1945 демобілізований. Працював будівельником у будівельній бригаді колгоспу ім. Котовського.

Помер у 1979.

ПОЛУХІН Матвій Гнатович, 1916, с. Карманове Железногорського р-ну Курської обл., РФ. Старшина.

Загальна середня освіта.

Учасник Другої світової війни. Воював на Кольському п-ові, брав участь у обороні Кавказу, боях на території Угорщини, у штурмі Берліна.

Орден Вітчизняної війни, медалі: «За відвагу», «За оборону Кавказу», «За взяття Будапешта», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

По війні працював механіком, лісником, зав. бензоколонки.

Помер у м. Харків.

ПОЛЯКОВ Василь Михайлович, 1925, с. М'ясищево Нагор'євського (кол. нині Переславського) р-ну Ярославської обл., РФ. Рядовий.

Закінчив 7 класів. Працював на текстильній фабриці «Красное Эхо».

У 1943 призваний до лав ЧА. Воював на Півд.-Захід. фр.

Ордени: Вітчизняної війни, «Захиснику Вітчизни», медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», Жукова, ювілейні.

По війні працював пом. машиніста у паровозному депо ст. Красноград Харківської обл.

ПОЛЯКОВ Володимир Іванович, 1910, м. Судиславль Костромської обл., РФ. Підполковник, нач. вогневого циклу у Харківському танковому училищі, Київський ВО.

У 1926 закінчив 7 класів, м. Вичуга Іванівської обл., у 1928 – школу ФЗУ, у 1930 – текстильний технікум, м. Вичуга. Із 1930 по 1931 працював інструктором школи ФЗУ при фабриці ім. Ногіна, м. Вичуга.

27.06.1941–30.09.1941: Ленінград. фр., загін особливого призначення при Ленінградських бронетанкових КУКС, ком. розвід. загону. 17.07.1941 легко поранений у боях за с. Іванівка, Кінгісеппський напрямок, Ленінградська обл.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

15.08.1956 звільнений у запас. Працював робітником на Харківському цегельному з-ді № 15, столяром у Харківському обліково-економічному технікумі ім. Ананченка.

Помер 1.12.1992 у м. Харків.

ПОЛЯКОВ Микола Васильович, 1924, м. Харків.

У 1943 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків.

Рядовий, сп. Брав участь у боях на тер. Угорщини. Мав поранення.

Орден Вітчизняної війни II ст.

У 1945 демобілізований. Працював токарем ВО «Здоров'я», м. Харків.

Помер у 2006.

ПОЛЯКОВ Микола Федорович, 1921, м. Артемівськ Донецької обл. Капітан, ад'ютант ст. д-ну 20 зап. артп 1 зап. артбр. Інвалід війни.

У 1941 закінчив Київське артучилище № 1.

22.06.1941–9.05.1945: Захід. фр., 778 артп 247 сд, ком. вогневого взв., комбат. У верес. 1942 поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 1888, м. Владимир; 20 зап. артп 1 зап. артбр, ад'ютант ст. д-ну.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

21.02.1946 звільнений у запас. У 1950 навчався у Харківському юридичному ін-ті.

ПОЛЯНСЬКИЙ Валентин Петрович, 1922, с. Друге Вигорне Тімського р-ну Курської обл., РФ. Підполковник, викладач військ. кафедри Уральського політехнічного ін-ту ім. Кірова.

У 1940 закінчив 10 класів Тімської СШ. У 1941 закінчив Ульяновське танкове училище.

Трав. 1942 – лют. 1943: Сталінград. фр., 169 тб, пом. ком. роти. Трав. 1943 – лют. 1944: Півд. фр., 18 окр. тп, пом. ком. роти.

Медалі: «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Помер 19.09.1988.

ПОЛЯНСЬКИЙ Георгій Никифорович, 1915, с. Шустовка (кол.) Рильського р-ну Курської обл., РФ. Старшина, зав. продовольчого складу.

У 1935 закінчив Щигровську автотракторну школу Курської обл. Працював на МТС, у колгоспі ім. Терехова, у ліспромгоспі, Рильський р-н Курської обл.,

15.05.1942–9.05.1945: Півд.-Західн. фр., 224 окр. б-н обслуговування зв'язку 24 раб, шофер; Сталінград, 4-й, 1-й Укр., 3-й Білорус., Центральна група військ, 24 окр. рота зв'язку 24 раб., шофер.

Медалі: «За оборону Сталінграда», «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки.

У 1955 звільнений у запас. Працював на з-ді «Електроважмаш», охоронцем у Центральній ощадній касі № 5442, бондарем на Харківській торговій базі № 3 «Укрторгтара».

Помер 2.04.1997 у м. Харків.

ПОЛЯНСЬКИЙ Олексій Петрович, 1923, с. Шевельово Обоянського р-ну Курської обл., РФ. Мол. сержант.

До війни закінчив 7 класів.

Трав. 1943–9.05.1945: 1 мінп 1 А, заст. ком. взв.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., «За мужність», медалі. Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Після війни працював охоронцем на Харківському хіміко-фармацевтичному з-ді «Здоров'я трудящих». Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ПОМОГАЙБО Андрій Васильович, 1926, смт Слатине Дергачівського Харківської обл.

До війни закінчив 7 класів.

У серп. 1943 призваний до лав ЧА Липецьким (кол.) РВК Харківської обл. 3-й Прибалт. фр., 1014 полк, 288 сд; 29 окр. навч. залізничний полк, мол. сержант, ком. відділення. Брав участь у визволенні Прибалтики, Польщі. Із нагородного листа: «21 липня 1944 у наступальному бою поблизу м. Рига дістав кульове поранення у праву гомілку з ураженням кістки. Після одужання був направлений до 2-го окр. залізничного полку зв'язку, нині 29-й окр. навч. залізничний полк».

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За бездоганну службу», ювілейні.

Після війни проходив службу в пожежній охороні МВС. Старшина, ком. відділення пожежної обслуги, 3-я пожежна частина Ленінського р-ну м. Харків. Після виходу на пенсію прож. у смт Слатине Дергачівського р-ну.

Помер. Похований: смт Слатине Дергачівського р-ну.

ПОНОМАРЕНКО Василь Никифорович, 1923, с. Губарівка Богодухівського р-ну Харківської обл. Капітан, ком. буд. взв. 861 окр. буд. б-ну, Київський ВО.

У 1941 закінчив 10 класів Харківської СШ № 23, у 1942 – Канську військ. авіашколу стрільців-бомбардирів, Красноярський край, у 1943 – Сумське артучилище, м. Ачинськ Красноярського краю, за спеціальністю пом. ком. взв. управління.

13.11.1943–9.05.1945: 2-й Укр., 1-й Прибалт., 1-й Білорус. фр., 482 винищ. протитанк. артп 33 окр. винищ. протитанк. артбр, ком. взв. управління. 13.01.1944 поранений під час визволення хутора Новомихайлівка Кіровоградської обл.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Отримав 10 подяк від Верховного Головнокомандувача.

15.01.1955 звільнений у запас. Працював слюсарем-інструментальником на з-ді ім. Дзержинського, п/с № 711, м. Харків.

Помер 1.08.2005 у м. Харків.

ПОНОМАРЕНКО Микола Андрійович, 1915, с. Кримки Краснолиманського р-ну Донецької обл. Ст. лейтенант, заст. ком. 1 мін. роти.

1930–1934: робітник на Краматорському машинобудівному з-ді ім. Сталіна. 1934–1937: робітник у Київському тресті шкільного будівництва.

У 1937 призваний до лав ЧА Сталінським (кол.) РВК м. Київ.

1.03.1943–15.08.1943: Центр. фр., 896 сп 211 сд, сержант, пом. ком. взв. розвідки. 9.08.1943 під час Курсько-Орловської битви був контужений. У трав. 1944 закінчив прискорений курс Саратовського військ.-політ. училища. 15.09.1944–9.05.1945: 1-й, 4-й Укр. фр., 896 сп 211 сд 38 А, лейтенант, парторг б-ну. 23.05.1945 вдруге контужений під час боїв на Острава-Моравському напрямі.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Проходив службу у Львівському та Київському ВО. У 1955 звільнений у запас. Працював у будівельному училищі № 2 та № 7, м. Харків, інструктором тинкарів

на експериментальній дільниці тресту «Харківжитлобудмеханізація».

Помер 6.06.1993 у м. Харків.

ПОНОМАРЕНКО Михайло Андрійович, 1925 (1926), с. В'язова Краснокутського р-ну Харківської обл.

У 1939 закінчив 5 класів.

23.10.1943 призваний до лав ЧА Краснокутським РВК Харківської обл.

Із 1944: 128 сп 29 сд, рядовий. Із нагородного листа: «25.12.1944 під час прориву оборони противника та наступу наших підрозділів в р-ні висоти 107,7 командира відділення було поранено. Командування відділенням взяв на себе тов. Пономаренко. У цьому бою його підрозіл вміло знищив два станкових кулемети з обслугою і близько 15 ворожих солдатів та офіцерів. Відділення тов. Пономаренка не зазнало втрат».

Орден Слави III ст., ювілейні медалі.

Після війни працював різноробом у колгоспі ім. Кутузова, с. В'язова Краснокутського р-ну.

ПОНОМАРЕНКО Прокіп Степанович, с. В'язова Краснокутського р-ну Харківської обл.

Закінчив школу. Працював трактористом у колгоспі.

У 1941 призваний до лав ЧА. Рядовий, тракторист.

Мав нагороди: ордени, медалі, грамоти, подяки, серед яких медаль «Ветеран праці».

Після війни працював заст. бригадира тракторної бригади.

Проживав і похований у с. В'язова Краснокутського р-ну Харківської обл.

ПОНОМАРЬОВ Григорій Петрович, 1911, с. Ільїнка Кущевського р-ну Краснодарського краю, РФ. Майор, ком. бат. Інвалід війни.

Берез. 1941 – груд. 1941: Ростовське артучилище (прискорений курс) за спеціальністю ком. бойового взв. 15.12.1941–30.12.1941: Воронез., Півд.-Захід. фр., 564 сп 95 сд 60 А, ком. бат. 76-мм гармат. 23.04.1943–19.02.1944: Центр., 4-й Укр., 1-й Білорус. фр., 212 гв. сп 75 гв. сд 13 А, ком. бат. 24.01.1943–23.04.1943: ЕГ № 3400, м. Рязань. 19.02.1944–1.06.1946: 3-й і 1-й Прибалт., 1-й Білорус. фр., 212 гв. сп 75 гв. сд, нач. артп. 6.10.1944 вдруге був поранений.

Ордени: Червоного Прапора, Вітчизняної війни II ст., Вітчизняної війни I ст., медалі: «За визволення Варшави», «За взяття Берліна».

У Рад. А служив до квіт. 1948. 1948–1957: Красноградський технікум, військкерівник. 1959–1961: СШ № 2, викладач військ. допризовної підготовки. 1961: Красноградська школа-інтернат, заст. директора з господарчої частини.

Помер 14.06.1988 у м. Красноград Харківської обл.

ПОНОМАРЬОВ Серафим Павлович, 1911, Подосиновський р-н Кіровської обл., РФ. Ст. лейтенант, ком. стр. роти 1019 сп.

Працював на лісозаводі № 2 у м. Архангельськ, у лістрансгоспі, ст. Пінюг.

1934–1937: проходив службу в лавах ЧА.

Працював бухгалтером у Камчатському обл. комітеті спілки рибної промисловості.

У лип. 1941 мобілізований до лав ЧА Подосиновським РВК Кіровської обл. У січ. 1942 закінчив Уфимське піхотне училище, Башкортостан.

Січ. 1942 – квіт. 1942: Волхов. фр., 949 сп 259 сд, ком. стр. роти. 3.04.1942 під час боїв в р-ні м. Новгород тяжко поранений. Перебував на лікуванні в ЕГ № 4045, Башкортостан.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У груд. 1945 закінчив КУОС піхоти. У берез. 1946 звільнений у запас. Працював ст. бухгалтером Зміївської автотранспортної роти системи «Спілказаготтранс».

Помер 28.01.1991 у м. Зміїв Харківської обл.

ПОПЕЛЬНУХ Федір Демидович, 1912, с. Власівка Кегичівського р-ну Харківської обл. Майор, ком. д-ну, 862 окр. самохідний артд-н 67 сд, Біломорський ВО.

Із 1926 працював у сільському господарстві с. Власівка, трактористом на Власівській МТС.

У жовт. 1934 призваний до лав ЧА Первомайським РВК Харківської обл.

1934–1935: курсант полкової школи 99 артп 99 сд. У 1939 закінчив курси мол. лейтенантів артилерії при 44 сд Київського ВО. У 1941 закінчив 7 класів вечірньої школи при Пермському Будинку офіцерів Рад. А.

24.10.1941–17.08.1944: Карел. фр., 856 артп 313 сд, ком. транспортного взв., комбат. Центр. фр., 1442 самохідний артп РГК; 45 тп, 193 окр. тп, комбат. Білорус. фр., 26 окр. тп, 1901 самохідний артп, заст. ком. полку зі стройової частини.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Радянського Заполяр'я», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У 1945 закінчив Вищу офіцерську школу самохідної артилерії ЧА. 17.06.1946 звільнений у запас. Працював зав. господарства в управлінні Бахмацького бурякорадгоспу, Чернігівська обл., нач. пожежної охорони на Шалигінському цукровому з-ді, Сумська обл., заготівельником на Бахмацькому харчокомбінаті, податковим інспектором у Бахмацькому райфінвідділі, нач. сировинного і транспортного відділу на Медведівському спиртоз-ді, зав. цукрозаводу ім. Леніна, Кегичівський р-н Харківської обл.

Помер 1.06.1995 у смт Савинці Балаклійського р-ну Харківської обл.

ПОПОВ Віктор Володимирович, 1913, м. Харків.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

У 1941 мобілізований до лав ЧА Київським РВК м. Харків. 1942–1945: Північ.-Кавказ. фр., 4-е військ. дорожнє управління, ком. автомобільного взв. Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945.

Орден Вітчизняної війни II ст.

По війні працював інструктором в автошколі.

Помер 12.11.1991 у м. Харків.

ПОПОВ Дмитро Олексійович, 1916, Воронезька обл., РФ.

Був розкуркулений та висланий до Якутії.

У 1941 призваний до лав ЧА у Воронезькій обл. Рядовий. Під час боїв потрапив у полон, за що був позбавлений нагород.

Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці», грамоти, подяки.

Після війни працював ковалем на Харківському турбінному з-ді.

Помер у 2005 в м. Харків.

ПОПОВ Іван Федорович, 1916, сел. Мучкап Тамбовської обл., РФ. Майор, заст. нач. авіаскладу боєприпасів із політчастини.

У 1938 закінчив учительський ін-т, м. Тамбов.

22.06.1941–4.01.1944: Півд.-Західн., Брянський, Центр., 1-й Укр. фр., 23 тп 12 тд, писар штабу тб-ну; 129 окр. Чернігівська тбр, секретар політвідділу.

Медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

12.08.1960 звільнений із кадрів Рад. А.

Помер 21.08.1993 у м. Чугуїв Харківської обл.

ПОПОВ Іван Юхимович, 1909, Плесецький р-н Архангельської обл., РФ. Підполковник, ст. викладач військової кафедри авіаінституту.

У 1935 закінчив Ленінградську піхотну школу, згодом 2-у Борисоглєбську школу льотчиків.

У 1941–1942 навчався у Військовій академії командного штурманського складу ВПС ЧА.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

Верес. 1942 – трав. 1945: Калінінський, Волхов., Прибалт. фр., 386 нічний легко-бомбард. ап, ком. ае.

Ордени: Червоного Прапора, Вітчизняної війни I ст., Червоної Зірки, медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1945 звільнений у запас. Працював заст. директора Будинку відпочинку штабу ХВО «Харків-Помірки», директором їдальні і нач. громадського харчування Управління спецторгу, м. Харків.

Помер 1.01.1989 у м. Харків.

ПОПОВ Йосип Олексійович, 1905, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл. Сержант.

Учасник Другої світової війни з 1943: Брянський, Центр., Воронез., 1-й Укр. фр., 22 гв. мсбр 3 гв. ТА, артмайстер.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки (два), медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медаль «За відбудову вугільних шахт Донбасу».

Після війни працював на з-ді «Світло шахтаря». Прож. у смт Бабаї.

ПОПОВ Микола Степанович, 1914, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

Учасник Другої світової війни із серп. 1943, ком. відділ. 862 сп.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За бойові заслуги». Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Після війни працював на Харківському з-ді «Теплоавтомат». Прож. у смт Бабаї.

ПОПОВ Федір Степанович, 1920, Вовчанський р-н. Полковник у відставці. Інвалід війни.

Закінчив учительські курси, працював учителем. Після призову до лав ЧА був направлений до автотехнічного училища, яке закінчив 10 черв. 1941. Війну зустрів на посаді ком. автотранспортного взв., Київський особливий ВО. Закінчив війну на посаді нач. автотракторної служби 1860 зеніт.-артп.

Нагороджений орденами Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., Богдана Хмельницького і 25 медалями.

У 1970 звільнений у запас з посади ком. в/ч 73503, м. Харків. Працював ст. інженером з охорони праці.

ПОПОВ Яків Федосійович, 1903, Реп'євський р-н Воронезької обл., РФ. Підполковник, заст. із політчастини нач. 902 артбази озброєння 2-го розряду.

1936–1938: Військ.-політична академія ім. Леніна, 2 курси.

Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: 1-й Далекосхід. фр., 98 раб 9 ПА, нач. політвідділу р-ну.

Медаль «За перемогу над Японією». За вислугу років: ордени Червоного Прапора, Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

23.09.1955 звільнений у запас.

Помер 28.08.1993 у м. Харків.

ПОРХУН Павло Митрофанович, 1918, с. Танюшівка Новопсковського р-ну Луганської обл. Інженер-підполковник, нач. служби зв'язку штабу ЦО Оренбурзької обл., РФ.

У серп. 1941 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків.

У 1942 закінчив військ. факультет зв'язку при Московському ін-ті інженерів зв'язку за спеціальністю заст. ком. роти зв'язку.

15.02.1943–9.05.1945: Центр. фр., 224 сп 162 сд 70 А, заст. ком. роти зв'язку; 1-й Білорус., 2-й Білорус. фр., 222 арм. зсп; 958 окр. б-н зв'язку 105 ск 65 А, ком. взв.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За визволення Варшави», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1948 закінчив електромеханічний факультет Харківського електромеханіч-

ного ін-ту. Викладав у Новочеркаському електромеханічному технікумі. У 1970 звільнений у запас. Працював інженером на Оренбурзькому апаратному з-ді, інженером ЦО Куп'янського домобудівного комбінату.

Помер 4.08.1988 в м. Куп'янськ Харківської обл.

ПОРШЕНКО Олександр Кирилович, 1909, с. Вовкодаєве Новоайдарського р-ну Луганської обл. Підполковник, заст. ком. з політчастини 5 окр. залізн. б-ну зв'язку 5 залізн. Познанської Червонопрапорної бр.

У 1932 закінчив полкову річну школу, у 1936 – вечірню школу командирів стр. взводів, у 1938 – курси мол. лейтенантів.

1.04.1943–9.05.1945: Захід. фр., 44 окр. експлуатаційна залізн. рота 21 залізн. бр., заст. ком. роти з політчастини; 2-й, 4-й Укр., Ленінград., 1-й Прибалт. фр., 5 окр. експлуатаційний залізн. полк 16 залізн. бр., заст. ком. б-ну з політчастини.

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За взяття Будапешта». Трудові нагороди: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора.

Після війни продовжував службу у Рад. А. У 1948 закінчив КУОС при Ленінградському військовому училищі ім. Фрунзе. 1.01.1955 звільнений у запас.

Помер 7.05.1986 у м. Харків.

ПОСЬ Микола Кіндратович, 1922, с. Підставки Липоводолинського р-ну Сумської обл. Майор, нач. штабу 144 окр. радіотех. б-ну ППО Камчатської див. ППО.

У 1940 закінчив 10 класів Синівської СШ, Сумська обл. 1940–1941: працював учителем НСШ у с. Підставки, згодом інспектором з політпросвітньої роботи.

24.03.1943–28.08.1944: Півд. фр., 43 окр. б-н ПСОЗ Сталінградського корпусного району ППО; 63 окр. б-н ПСОЗ, ком. взв.

Медалі: «За оборону Кавказу», «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

15.04.1961 звільнений у запас. Працював учителем військ. підготовки у школі-інтернаті, дорожнім майстром у райвідділі з будівництва та експлуатації шосейних доріг, ст. інструктором з кадрів у райспоживспілці, м. Гадяч Полтавської обл.

Помер 1.10.1992 у м. Харків.

ПОТАПЕНКО Григорій Миколайович, 1912. Ст. сержант.

2.03.1943–9.05.1945: 56 тп, ком. відділ. зв'язку.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За бойові заслуги», «За відвагу» (дві).

Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ПОТАПОВ Григорій Максимович, 1926.

Учасник Другої світової війни з січ. 1944, ком. відділ. 54 окр. артд-ну.

Орден Вітчизняної війни II ст.

Після війни працював у художній майстерні, м. Харків. Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ПРИЙМАК Іван Охрімович, 1926, Балаклійський р-н Харківської обл.

Учасник Другої світової війни.

Нагороджений орденами та медалями.

По війні продовжував службу у лавах Рад. А, був радіопеленгатором. Після демобілізації працював у народному господарстві, останнім часом – у Харківському метрополітені.

Прож. у м. Харків.

ПРИЛУЦЬКИЙ Олександр Іванович. Народився 2 жовтня 1909 в слободі Балаклія Харківської обл. в родині сільського вчителя. Із 1924 до 1928 – студент Ізюмського педагогічного технікуму, по закінченні якого працював у школах Балаклійщини. 1932–1937: студент Харківського

державного університету ім. О. М. Горького. Після закінчення працював учителем математики у Безлюдівській СШ № 1.

У січ. 1940 призваний до лав ЧА на дійсну військову службу.

Війну закінчив у званні капітана артилерії.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні.

Після демобілізації із трав. 1946 працював учителем математики у Циркунівській школі, а з лип. 1946 – учителем, а згодом і завучем Пісочинської СШ. За сорокарічну педагогічну працю у трав. 1980 був нагороджений медаллю «Ветеран праці».

Помер 7.10.1988. Похований: Пісочинське клад. № 2.

ПРИМА Іван Петрович, 1919, с. Велика Димерка Броварського р-ну Київської обл. Інженер-полковник, нач. курсу автоматизованих систем управління і електронно-обчислювальної техніки Харківської військової інженерної радіотехнічної академії ППО ім. Говорова.

У 1937 закінчив СШ у с. Велика Димерка Броварського р-ну Київської обл., у 1938 – 2-е Київське артучилище, у 1939 – Томське артучилище.

Лип. 1941 – трав. 1945: Північ.-Захід. фр., 151 окр. запасна ад, нач. штабу д-ну; Московський фр. ППО, 862 запасний ап, ад'ютант ст. д-ну, пом. нач. штабу полку; Особлива Московська А ППО, 1794 запасний ап, нач. штабу полку, заст. ком. полку.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У 1951 закінчив Харківську артилерійську радіотехнічну академію, нормальний курс, за спеціальністю радіотехніка наземної артилерії. 21.04.1971 звільнений у запас. Працював нач. цеху у Харківському облуправлінні побутового обслуговування населення, «Облфото».

Помер 14.01.1984 у м. Харків.

ПРИСТУПА Галина Олександрівна, 1924.

«Навчалася в Архангельському мехтехнікумі. А влітку 1942 третьокурсниця одягнула солдатську форму. Галя стала водієм автомобіля бао 8 штурмової авіадивізії Північного флоту. Доводилося перевозити боєприпаси, пальне, запчастини до моторів бойових літаків, продукти. Неодноразово Галина потрапляла під удари «мессерів» та «юнкерсів». На півночі ніде заховатися: рослинності обмаль, лісів немає. Водії, вискочивши із кабін, ховались під машинами. Біда кожного разу обходила стороною, хоча якби вибухнули бомби та снаряди у кузові Галининої машини, від неї і згадки не залишилося б. Не забути фронтовичці 8 берез. 1945. Вільні від польотів льотчики та штурмани зібрались у полковому клубі. Командир полку щиро привітав зі святом жіноцтво – зброярів, зв'язківців, водіїв. Під гучні оплески авіаторів вручив дівчатам полку бойові нагороди. Галина отримала медаль «За бойові заслуги». Знаменно, що цю нагороду вона одержала у день свого народження.

Після демобілізації з армії переїхала до Змієва, працювала на машинобудівному з-ді. До двох бойових орденів Вітчизняної війни та численних медалей додались орден «За мужність» та медаль «Захиснику Вітчизни».

Іван Кулініч

ПРИХОДЬКО Василь Васильович, 1925, Обухівський р-н Київської обл. Лейтенант.

Учасник Другої світової війни.

Нагороджений медалями.

По війні працював нач. охорони на Харківській кондитерській фабриці.

ПРОДАН Леонід Васильович, 1906, смт Нова Одеса Миколаївської обл. Підполковник, викладач Харківського військ. авіаучилища зв'язку ВПС.

На військ. службу призваний 11.09.1928 Вознесенським РВК Миколаївської обл. У 1931 закінчив прискорені

курси надстроковиків при Київській школі зв'язку.

22.12.1942–11.01.1943: пройшов бойове стажування на Закавказ. фр. у складі вузла зв'язку 5 ПА на посаді нач. вузла зв'язку.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоного Прапора, Леніна.

27.11.1954 звільнений із кадрів ЧА в запас.

Помер 28.08.1993 у м. Харків.

ПРОКОПЕНКО Іван Платонович, 1913, с. Яблуневе Оржицького р-ну Полтавської обл. Майор, нач. штабу 449 окр. б-ну аеродромно-тех. постачання ап 24 ПА.

Лют. 1933 – лип. 1933: ін-т соц. виховання (м. Лубни Полтавської обл.), студент. Лип. 1933 – серп. 1940: НСШ, с. Круподеринці, с. Яблуневе Оржицького р-ну, вчитель. Верес. 1940 – черв. 1941: Гребінківський райвідділ народної освіти Полтавської обл., шкільний інспектор.

22.06.1941 призваний до лав ЧА Гребінківським РВК Полтавської обл.

5.09.1941–15.05.1942: Півд.-Захід. фр., 223 окр. б-н оперативного зв'язку, зав. діловодства. 15.05.1942–9.05.1945: Воронез., 1-й, 4-й Укр. фр., 838 бао 2 ПА, 851 бао, нач. спецзв'язку, нач. штабу зі стройової частини та кадрів.

Орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги». За вислугу років: орден Червоної Зірки.

У 1951 закінчив історичний факультет Харківського педінституту (заочно). 9.09.1958 звільнений у відставку. Куп'янська автобаза № 17, інспектор відділу кадрів.

Помер 22.04.1993 у смт Куп'янськ-Вузловий Харківської обл.

ПРОКОПЕНКО Павло Григорович, 1919, Бєлгородська обл., РФ. Гв. сержант.

12 лютого 1940 призваний до лав ЧА Борисовським РВК Бєлгородської обл.

22.06.1941–9.05.1945: Білорус. фр., 64 гв. артп 4 гв. сд, артилерист.

Орден Червоної Зірки, медаль «За відвагу», подяка від Верховного Головнокомандувача за оволодіння містом та фортецею Кенігсберг (нині м. Калінінград).

Прож. у м. Харків.

ПРОНЬКО Микола Іванович, 1920. Інвалід війни.

Льотчик морської авіації, БФ.

Нагороджений багатьма орденами та медалями.

Прож. у м. Харків.

ПРОРЄШНИЙ Степан Якович, 1907, с. Катеринівка Лискінського р-ну Воронезької обл., РФ. Полковник, нач. розвідки штабу ППО.

У 1932 закінчив військову піхотну школу, м. Москва, у 1941 – Вищу спеціальну школу Генерального штабу, агентурне відділення.

25.06.1941–24.07.1944: Північ.-Захід., 2-й Білорус., 3-й Прибалт. фр., 163 сд 34 А, нач. відділ. штабу, нач. розвідвідділу штабу фронту.

Ордени: Червоної Зірки (два), Вітчизняної війни I ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: орден Червоного Прапора.

Помер у 1989, м. Харків.

ПРОСТОВ Гаврило Максимович, 1918, Воронезька обл., РФ. Технік-лейтенант, ст. автотехнік д-ну 247 гв. артп. Інвалід війни.

1.10.1940–3.07.1941: курси мол. автотехніків Забайкал. ВО, курсант.

14.08.1941–4.08.1942: Сталінград. фр., 9317 атб 64 А, пом. ком. автороти з техчастини. 4.08.1942–1.04.1943: ЕГ № 2498, Новосибірська обл., РФ. 1.04.1943–1944: Захід., 2-й Укр. фр., 374 зеніт. артп, автотехнік д-ну. 1944–1945: 263 окр. медсанбат Нікопольської Червонопрап. див. 7 гв. А; 2-й Укр. фр., 53 А, автотехнік.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

2.07.1948 звільнений у запас. Харківський з-д «Світло шахтаря», підсобний робітник.

Помер 20.11.1990.

ПРОТАСОВ Павло Васильович, 1913, ст-ця Некрасовська Усть-Лабинського р-ну, Краснодарський край, РФ. Гв. рядовий. Герой Соціалістичної Праці.

23.06.1941–9.05.1945: 2 д-н 5 бат., 53 артп 25 гв. сд, рядовий. Визволяв Дон, ст. Горшечна, міста і села Бєлгородської обл. (Старий Оскол, Новий Оскол, Бєлгород), Харківської обл. (Таранівка, н. п. Ізюмсько-Барвінківського напрямку), форсував р. Дніпро. Був двічі поранений у р-ні м. Стара Руса Новгородської обл. та під час Корсунь-Шевченківської операції.

Медалі: «За відвагу», «За бойові заслуги». Трудові нагороди: орден Леніна і золота медаль «Серп і Молот».

У 1945 звільнений у запас. Прож.: ст-ця Некрасовська Усть-Лабинського р-ну, Краснодарський край.

ПРОТОПОПОВ Олег Інокентійович, 1923, м. Ачинськ Красноярського краю, РФ. Майор, нач. відділу транспорту і механізації 559 центр. речового складу.

1940–1942: м. Ачинськ, маш.-тракт. майстерня, слюсар.

У серп. 1943 призваний до лав ЧА.

Верес. 1943 – лют. 1944: Київське військ.-піхотне училище у м. Ачинськ Красноярського краю. Лют. 1944 – берез. 1945: Сумське артучилище, прискорений курс за спец. ком. взв. арт. 21.03.1945–9.05.1945: 3-й Білорус. фр., 2 винищ. протитанк. артп 16 окр. винищ. протитанк. бр., ком. вогневого взв.

Медаль «За взяття Кенігсберга». Подяка від Верховного Головнокомандувача за участь у розгромі німецького угруповання у м. Кенігсберг (нині м. Калінінград).

31.12.1970 звільнений у відставку. Пісочинська СШ Харківського р-ну, Ольшанська СШ Дергачівського р-ну Харківської обл., військкерівник.

Помер 15.04.1978.

ПРОХОРЕНКО Василь Андрійович, 1921.

Війна застала його в цеху Харківського авіазаводу, який невдовзі був евакуйований до м. Перм. Із училища мінометників у листоп. 1942 в числі курсантів він направляється на Сталінград. фр. командиром мінометної обслуги. Під час бомбардування Василь Андрійович був тяжко поранений. Дев'ять місяців лікувався у шпиталях. Потім закінчив училище радистів-стрільців і отримав призначення в Кострому – в льотну частину, заст. командира ескадрильї. Брав участь у визволенні Прибалтики, взятті Кенігсберга, Берліна. Війну закінчив у Німеччині.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни І ст., медалі: «За оборону Сталінграда», «За взяття Кенігсберга», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У мирний час працював спочатку на з-ді «Красный Октябрь», а потім на ХТЗ ковалем-штампувальником. Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора, значком «Майстер золоті руки».

ПРОЦЕНКО Михайло Юхимович, 1918, м. Харків.

Закінчив 6 класів СШ № 134 м. Харків. Працював слюсарем на Харківському електромеханічному з-ді.

16.08.1941 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків.

Із 2.03.1942: Калінінський, Центр., 1-й Укр. фр., 22 гв. мсбр, гв. ст. сержант, зав. складу артпостачання бр. У серп. 1943 був тяжко поранений. Із нагородного листа: «На Проскурівському напрямі через відсутність автотранспорту в умовах бездоріжжя т. Проценко, незважаючи на труднощі, їздив кіньми в тил корпусу за боєприпасами, які доставляв своєчасно. Зброя, що поступала та була підібрана на

полі бою, була ним приведена у бойовий стан: гвинтівок 100 шт., ППШ – 56, ДП – 18, «максим» – 5. Незважаючи на великий та важкий об'єм роботи, т. Проценко ночами чесно та добросовісно охороняв артмайно на складі».

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медаль «За бойові заслуги».

У 1945 демобілізований. Працював слюсарем-наладником на з-ді «Комунар».

Помер у 1990. Похований: Журавлівське клад., м. Харків.

ПРОЩИЦЬКИЙ Єфим Львович, 1918, м. Харків. Підполковник, нач. танко-техслужби, 77 гв. важкий тп 31 тд 8 ТА.

У 1939 закінчив 3 курси Харківського індустріального робітфаку.

22.06.1941–9.05.1945: Півд.-Захід. фр., 31 тп 16 тд; 26 мотоциклетний полк 18 мк, ст. бригадир з ремонту бойових машин; Сталінград. фр., 13 тбр, ком. взв. з ремонту бойових і колісних машин; 4-й Укр. фр., 32 окр. гв. тбр, заст. ком. роти з техчастини.

Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: 2-й Далекосхід. фр., 82 окр. гв. тбр 2 А, заст. ком. б-ну з техчастини. Із бойової характеристики: «Працюючи на посаді ком. взводу з ремонту бойових машин, проявив себе вольовим, ініціативним командиром. Справу свою знає, незважаючи на труднощі, особистим прикладом надихає бійців на якнайшвидше виконання завдань з ремонту бойових машин».

Ордени Червоної Зірки (три), медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією». Трудові нагороди: медаль «За бойові заслуги».

11.04.1960 звільнений у запас. Працював ст. майстром на з-ді «Металіст», майстром на Харківському велосипедному з-ді.

Помер 7.12.1986 у м. Харків.

ПРЯДКО Іван Іванович, 1925, с. Липці Харківського р-ну Харківської обл.

До лав ЧА призваний Харківським МВК, рядовий.

Ордени: Червоної Зірки, Слави II ст., Слави III ст., медаль «За відвагу».

Демобілізований. Закінчив Донецький ін-т громадського харчування. Працював зав. магазину, р-н Баварії, м. Харків.

Помер у 1987 у м. Харків.

ПУДЛО Йосип Степанович, 1918, с. Нова Чернещина Сахновщинського р-ну Харківської обл. Мол. лейтенант, пом. нач. відділення 96 авіац.-тех. полку.

Працював планувальником-нормувальником на меблевій фабриці у м. П'ятигорськ Ставропольського краю, фотографом у Харківському артучилищі.

У жовт. 1938 призваний до лав ЧА Харківським МВК. Проходив службу у Харківському та Далекосхідному ВО. У серп. 1945 закінчив курси мол. лейтенантів, м. Комсомольськ-на-Амурі Хабаровського краю.

Учасник війни з Японією 15.08.1945–3.09.1945: 2-й Далекосхід. фр., 56 фронтовий евакопункт.

Медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією». Трудові нагороди: медаль «За трудову доблесть».

У серп. 1948 звільнений у запас. Працював нач. відділу кадрів з-ду «Червона зірка», нач. відділу кадрів, керівником групи збуту Харківського телефонно-комутаторного з-ду. У 1959 закінчив Харківський політехнічний ін-т. Працював гол. інженером Харківського релейного з-ду.

ПУДОВ Семен Савич, 1906, Мстиславський р-н Могильовської обл., Білорусь. Підполковник, ст. викладач 1-го Ростовського артучилища. Інвалід війни.

30.11.1939 – берез. 1940: 162 артп 4 сд, пом. нач. зв'язку.

22.06.1941–31.08.1941: Ленінград. фр., пом. нач. штабу зв'язку 43 сд.

Медаль «За відвагу».

Помер 3.05.1983.

ПУЗИКОВ Петро Пилипович, 1918, Бєлгородська обл., РФ. Ст. лейтенант. Інвалід війни.

Закінчив церковноприходську школу.

У 1939 призваний на строкову службу. Учасник оборони Москви. Був контужений у голову.

Орден Вітчизняної війни I ст., медалі: «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.» .

Працював столяром, майстром на Харківській взуттєвій фабриці № 5.

Помер 20.12.1998 у м. Харків.

ПУЗИРЕВСЬКИЙ Леонід Казимирович, 1916, м. Ніколаєвськ-на-Амурі Хабаровського краю, РФ. Лейтенант, військ. диригент 139 арм. гарм. артбр 39 А, Далекосхід. ВО.

1932–1934: вихованець-музикант 119 сп 40 сд, у 1934 зарахований на строкову службу до цієї частини.

1934–1947: служба на Далекому Сході. Учасник війни з Японією. 9.08.1945–3.09.1945: Далекосхід. фр., 187 сд, старшина оркестру.

Медаль «За перемогу над Японією».

У 1951 закінчив курси лейтенантів військ. диригентів при Благовіщенській школі військ.-музичних вихованців Амурської обл. У 1955 звільнений у запас. Працював керівником духового оркестру Балаклійського райвідділу культури, музикантом на Балаклійському комбінаті комунальних послуг Харківської обл.

ПУЛЯЄВА (ЛАПТІЙ) Олександра Яківна, 1926, м. Харків.

У серп. 1943 призвана до лав ЧА Київським РВК м. Харків.

Рядовий, 928 бао 183 див.

Орден Вітчизняної війни II ст.

У 1945 демобілізована. Працювала комендантом на військ. кафедрі Харківського політехнічного ін-ту.

ПУПИШЕВ Матвій Кирилович, 1919, с. Пушшя Верхньокамського р-ну Кіровської обл., РФ. Капітан адмінслужби, нач. техчастини навчального центру ДТСААФ.

У 1938 закінчив курси мол. авіатехніків при 53 абр, Ленінград. ВО.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

22.06.1941–9.05.1945: Ленінград., Волхов., Дон., Північ.-Кавказ. фр., 10 ближній бап, механік авіаційний; Захід., 3-й Білорус., 1-й, 2-й Прибалт., Ленінград. фр., 124 гв. бап 4 гв. бад 5 гв. бомбард. ак 15 ПА, технік авіаланки.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Кавказу», «За бойові заслуги», «За оборону Ленінграда», «За оборону Сталінграда», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоного Прапора.

У 1954 звільнений у запас. Працював комірником на з-ді «Серп і Молот».

Помер у 1988 у м. Харків.

ПУСТОВОЙТ Василь Трохимович, 1898, смт Комишня Миргородського р-ну Полтавської обл.

«Народився Василь Трохимович у старій дворянській родині, яка обідніла настільки, що в Миргородську гімназію Васю відправила навчатися і утримувала селянська община. Після гімназії був університет і спеціальність: геолог-геодезист-землевпорядник. Після університету В. Т. Пустовойт працював нач. геодезичної партії (шукали воду, складали земельні кадастри... Життя на колесах: 10–15 спеціалістів, із сім'ями і малими дітьми – на кінних підводах, в палатках, на арендованих квартирах. З початком колективізації всі спеціалісти в геодезії привертаються до робіт із земельного переділу. Василь Трохимович відмовляється керувати своєю партією і брати участь у цій роботі. Він їде до Харкова і звертається до голови РНК Чубаря з проханням про дозвіл на отримання другої вищої освіти. Закінчив Харківський ветеринарний ін-т (нині

Харківська державна зооветеринарна академія)».

У 1942 Василь Пустовойт був призваний до лав ЧА Кантемировським РВК Воронезької обл., РФ, офіцер. Перемогу зустрів у Берліні.

Нагороджений орденами Червоної Зірки, Червоного Прапора, медалями «За взяття Берліна», «За відвагу», медалями за визволення міст.

Війна для В. Т. Пустовойта закінчилась у Німеччині в 1947 – він брав участь у роботі комісії з репарацій, з відбору племінної худоби для СРСР.

«Тільки повертатися йому було нікуди: будинок і все було спалено. І Василь Трохимович у віці більш ніж 50 років почав будувати дім на пустирі в смт Пісочин. До початку 70-х років вів активну професійну діяльність на території всієї Харківської області: організація ветлікарень, аварійна боротьба з епідеміологічною загрозою...».

Помер В. Т. Пустовойт у 1975. Похований: клад. № 2, смт Пісочин (Моторівка) Харківської обл.

ПУСТОВОЙТ *Лідія Василівна*, 1922, смт Комишня Миргородського р-ну Полтавської обл.

Після закінчення Сахновщинської СШ у 1940 вступила до Харківського фармацевтичного ін-ту, але до початку війни встигла закінчити 1 курс. З початком війни разом з відступаючими частинами Червоної армії Лідія Пустовойт з мамою Поліною Іванівною під обстрілами і бомбардуваннями відійшли на схід. В районі Дону опинилися під окупацією фашистських частин, які рвалися до Сталінграда. У 1942–1943 роках Лідія Василівна служила вільнонайманою хірургічною медсестрою у польових шпиталях, пересувалася з частинами ЧА і 1 жовтня 1943 повернулася до Харкова. У 1943 вступила на 1-й курс Харківського хіміко-технологічного ін-ту (що згодом увійшов до складу ХПІ), який закінчила у 1948. Брала активну участь у повоєнній відбудові промислових підприємств. Із 1948 по 1950: працювала на ХЕМЗі, з 1950 по 1961 – на Харківському турбогенераторному з-ді (нині з-д «Турбоатом»), майстром гальваніки у центральних заводських лабораторіях. У 1966 сім'я переїхала до Тернополя. Працювала у Тернопільській філії Львівського політехнічного ін-ту, завідувала лабораторією на кафедрі хімії. У 1972 повернулася у Харків. До виходу на заслужений відпочинок Лідія Василівна працювала майстром цеху на з-ді «Металоштамп». У 1985 нагороджена орденом Вітчизняної війни II ст., ювілейними медалями та медаллю «Ветеран праці».

Померла у 2001. Похована: клад. №1, смт Пісочин Харківської обл.

ПУТІВСЬКИЙ Петро Микитович, 1904, с. Кобильовка Ракитянського р-ну Бєлгородської обл., РФ. Полковник.

У 1937 закінчив КУКС зеніт. артилерії.

22.06.1941 – верес. 1943: Півд. фр., 48 ск 9 А, ком. див.; Півд.-Захід. фр., нач. відділу ППО. 4.03.1943 був тяжко поранений в р-ні м. Сватове Луганської обл.

Ордени: Леніна, Червоної Зірки (два), Червоного Прапора, медалі: «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

По війні продовжував службу в Рад. А.

Помер 10.01.1990 у м. Харків.

ПУТЯТІН Тимофій Титович, 1915, с. Черкаська Лозова Дергачівського р-ну Харківської обл.

До війни закінчив 6 класів.

У 1942 призваний до лав ЧА Дергачівський РВК Харківської обл.

Учасник Другої світової війни: Воронез. фр., 1849 вптап 31 окр. вптабр, рядовий, зв'язківець. У 1943 визволяв Харківщину, був тяжко поранений в голову.

Медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1945 демобілізований за станом здоров'я. По війні проживав у Харкові, працював на з-дах «Комунар», «Більшовик» (шкіряний з-д), майстер цеху.

Помер. Похований: клад. № 13, м. Харків.

ПУТЯТІНА Віра Іванівна, 1920, ст-ця Бейсуцька Виселковського р-ну Краснодарського краю, РФ.

Закінчила 8 класів. Працювала у станичній раді виконавцем, посильним.

У 1942 призвана до лав ЧА Армавірським РВК Краснодарського краю.

Служила в окремому жіночому автобатальйоні. По програмі ленд-лізу із Перської затоки до Баку переганяла автомобілі із 1943 – з Кубані до Владикавказа. У 1945 приймала передані по ленд-лізу автомобілі в Одесі.

За участь у війні нагороджена медалями, відзначена подяками. Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Після війни працювала рахівником у Армавірському депо.

Померла у 2006 в м. Харків.

ПУШЕНКО Федір Юхимович, 1913, с. Піски Бахмацького р-ну Чернігівської обл. Підполковник, райвійськком Первомайського РВК.

1930–1932: школа ФЗУ при Конотопському паровозовагоноремонтному з-ді.

15.10.1941–9.05.1945: Півд.-Захід., Сталінград., 3-й Укр., 1-й Білорус. фр., 38 А, для доручень члена Військ. Ради А, 62 А, секретар Військ. Ради А.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни ІІ ст., Вітчизняної війни І ст., Червоного Прапора, медалі: «За оборону Сталінграда», «За визволення Варшави», «За взяття Берліна». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

ДПТУ-19, пом. директора з господарчої частини.

Помер 14.11.1989.

ПУШКАРЬОВ Борис Миколайович, 1918, м. Харків. Підполковник, ком. 596 окр. розвід. артд-ну 38 А.

Серп. 1936 – груд. 1938: Одеське артучилище за спеціальністю ком. взв.

5.10.1943–9.05.1945: 1-й Прибалт., 2-й Білорус. фр., 723 окр. розвід. артд-н, 35 окр. розвід. артд-н, нач. штабу д-ну.

Ордени: Вітчизняної війни ІІ ст., Червоної Зірки, медаль «За взяття Кенігсберга». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

17.02.1960 звільнений у запас. Працював економістом в управлінні цукрової промисловості.

Помер 19.12.1987.

ПУШКОВ Дмитро Іванович, 1920, м. Харків.

У 1941 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків. Рядовий, стрілець 973 сп.

У 1945 демобілізований.

Помер у 1986 в м. Харків.

ПЧЕЛЬНИК Опанас Артемович, 1911, смт Шевченкове Харківської обл. Мол. лейтенант, ком. взв. Інвалід війни.

Працював ремонтним робітником на ст. Мохнач Південної залізниці.

Верес. 1941 – січ. 1943: 81 сб, майстер зі спорудження вогневих точок; 150 гв. сп 50 сд, ком. стр. відділення. У січ. 1943 під час боїв поранений, перебував на лікуванні в ЕГ у м. Саратов. У серп. 1944 закінчив 2-е Куйбишевське (нині м. Самара) піхотне училище. Серп. 1944 – жовт. 1944: 150 гв. сп 50 гв. сд, ком. стр. взв. У жовт. 1944 тяжко поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 3825, м. Іваново.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У січ. 1950 звільнений у запас.

Помер 23.01.1984 у с. Новомиколаївка Шевченківського р-ну Харківської обл.

ПШЕНИЧНА Надія Іванівна, 1923, с. Остров Вашкінського р-ну Вологодської обл., РФ. Єфрейтор.

До війни закінчила 7 класів. Працювала у конторі колгоспу.

Учасник Другої світової війни з жовт. 1942. Після закінчення санітарних курсів була направлена санітаркою до ХППГ № 5204.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., «За мужність», медалі. Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Після війни працювала рахівником у райвиконкомі, на з-ді ім. Шевченка. Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ПШЕНИЧНИЙ Микола Павлович, 1924, с. Сніжків Валківського р-ну Харківської обл. Ст. сержант.

До війни закінчив 7 класів.

Учасник Другої світової війни з 1943, війська зв'язку. Брав участь у визволенні України, Польщі. Перемогу зустрів у Німеччині.

Орден Вітчизняної війни I ст., медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни працював на Харківському з-ді ім. Шевченка. Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ПШЕЧЕНКО Євген Федорович, 1913, смт Єрки Катеринопільського р-ну Черкаської обл. Підполковник, нач. штабу 132 артп.

У 1933 закінчив 2 курси топографічного технікуму, у 1934 – 1 курс Харківського педагогічного технікуму.

Працював учителем Богодухівської СШ Харківської обл. У верес. 1935 призваний до лав ЧА Богодухівським РВК Харківської обл. У 1939 закінчив Сумське артучилище.

Лип. 1941–9.05.1945: Північ.-Західний фр., 623 гауб. артп 11 А, нач. штабу д-ну; 613 артп РГК 3 Уд. А; Калінінський фр., 832 окр. арм. арт. розвід. б-н, ком. д-ну; Північ.-Західн., Брянський фр., 794 окр. розвід. артд-н 13 артд 63 А, ком. д-ну; 2-й Білорус. фр., 68 арм. гарм. артбр, підполковник, ком. розвід. артд-ну. У верес. 1941 контужений під час боїв в р-ні м. Стара Руса Новгородської обл. 3.05.1942 тяжко поранений під час оборони м. Холм Новгородської обл. та 23.12.1943 поблизу м. Жлобін Гомельської обл., Білорусь.

Ордени: Вітчизняної війни I ст., Олександра Невського, Червоного Прапора, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», польські «Медаль Перемоги і Свободи», «За Одер, Ніссу і Балтику». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1947 закінчив Вищу офіцерську арт. штабну школу Рад. А, м. Коломна Московської обл. Перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині. У 1956 звільнений у запас. Працював ст. інспектором Харківського фізико-технічного ін-ту.

Помер 14.07.1986 у м. Харків.

Р

РАГУЗІН Анатолій Никифорович, 1920.

Черв. 1941 – трав. 1945: 228 конвойний полк 51 конвойної див., ком. відділення.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Працював на фабриці «Червона нитка» у м. Харків.

РАЄВСЬКИЙ Гаврило Леонідович.

«27 июня 1941 г. Центральное радио на весь Советский Союз рассказало о том, что харьковчане – трое из пяти братьев Раевских – Петр, Иван и Гавриил добровольно ушли на фронт. Двух из братьев тогда знала вся страна. Как о героях спортивных баталий, о них перед войной рассказывали газеты и журналы, говорило радио. Военком просьбу братьев отклонил: строжайший циркуляр из Москвы

предписывал ему сохранять выдающихся спортсменов и тренеров.

Иван и Гавриил записались в народное ополчение и до последнего дня участвовали в подготовке города к обороне, покинув его только 26 октября, когда на Холодной Горе уже были немцы. В одном из периферийных военкоматов богатырю Гавриилу удалось убедить сотрудников, что он нужен фронту. Он – неоднократный чемпион СССР, пять раз улучшавший всесоюзные рекорды по прыжкам с шестом. Теперь уникальный атлет стал лучшим снайпером и разведчиком 545-го пехотного полка. Перед последним боем в дни обороны Северного Кавказа на счету чемпиона было 173 сраженных гитлеровца. Но в одном из боев пуля попала Гавриилу в глаз и вылетела через затылок. Залитого кровью, оттащили его в воронку однополчане, собираясь предать земле. Но он вдруг зашевелился. Снайпера отправили в медсанбат, сделали операцию, эвакуировали в тыл. Сорок дней не приходил в себя этот могучий человек, а кто он, никто не знал: никаких документов при нем не обнаружили. А придя в себя, Гавриил Леонидович не мог вспомнить, кто он и откуда родом. По счастливой случайности в том же госпитале медсестрой работала популярная прыгунья-высотница из Баку Г. Ганекер. Шаг за шагом помогала она мужественному атлету восстанавливать память, возвращаться в реальный мир. Только через многие месяцы к нему начало возвращаться потерянное здоровье, и полупарализованный Раевский решил самостоятельно бороться за восстановление всех функций организма. Он преподавал физкультуру в одной из школ Ашгабата, затем – Фрунзе. Но как только пришла весть об освобождении родного Харькова, Гавриил поехал туда.

И еще один подвиг недавний фронтовик совершил позже, когда отгремели раскаты сражений. Он возвратился в спорт, снова стал чемпионом Украины. В 1947 г. инвалид войны Гавриил Раевский, вся жизнь которого прошла на стадионе «Динамо», под знаменем только этого спортобщества, получил наивысший спортивный титул заслуженного мастера спорта СССР. Преподавал в техникуме физкультуры. До 50-летия Победы он не дожил совсем немного.

Иван Раевский – младший из братьев – старший тренер областного совета «Динамо». Зная, что его жена с дочерью во время оккупации Харькова нашли приют у родственников в Ашгабате, направился к ним, и 25 декабря был зачислен на должность преподавателя, а затем заведующего кафедрой военно-физической подготовки местного мединститута. Но не мог он спать спокойно, когда шла война. 13 мая 1942 г., когда ситуация на фронтах накалилась до предела, с группой спортсменов-добровольцев он выехал в Бухару, где формировались новые воинские части. Иван Леонидович, конечно, не знал, что где-то совсем рядом в госпитале находится его брат, начисто утративший представление о времени и о себе самом. В октябре 1942 г. артиллерийскую часть, в которой лейтенант Иван Раевский командовал батареей, перебросили под Сталинград, в самую горячую по тем временам точку сражений Великой Отечественной. Яркий педагогический дар помогал Ивану Раевскому и на фронте умело управлять подчиненными – считал Зинчурин, командир Ивана. ...Вместе они прошагали от Сталинграда, где Раевский заработал первую боевую награду – орден Отечественной войны II ст. – до родного Харькова. Жестокие испытания ждали капитана Раевского на плацдармах Орловско-Курской битвы. Его часть громила врага уже совсем рядом с родной землей, на околицах Белгорода, после освобождения которого на выгоревшей гимнастерке артиллериста появился орден Красного Знамени. Потом они стремительно пошли на юг, к Харькову. Решающий бой их часть вела где-то в районе Лозовенек. А на рассвете

23 августа запыленные «студебеккеры» неторопливо потащили пушки на короткую передышку по забитой ликующими горожанами Сумской к площади Дзержинского, окруженной развалинами. Иван успел даже на часок забежать на непривычно тихий стадион «Динамо». Вечером перед строем представитель штаба фронта вручил Раевскому за освобождение родного города орден Красной Звезды. Он сказал тогда однополчанам, что награда эта всегда будет в их семье самой дорогой реликвией. Но война катилась все дальше. Два дня они упорно бились с врагом под Мерефой, пробивая дорогу к с. Соколово. Смерть подстерегла Ивана Леонидовича именно здесь. Бой уже стих, привезли почту и, сидя на бруствере окопа, он с улыбкой читал письмо от дочурки, когда прямо над головой разорвался снаряд. Случилось это 5 сентября 1943 г. А через день Зенчурин с однополчанами привезли гроб с его телом на стадион «Динамо». Похоронен Иван Раевский на воинском кладбище, на ул. Пушкинской. Памяти Ивана Раевского его бывшие коллеги-легкоатлеты ежегодно, начиная с 1944 г., посвящали старты «Кубка Украины».

РАКОВ Анатолій Хомич, 1919. Кандидат фізико-математичних наук, доцент.

Пройшов шлях від рядового солдата до командира. Був розвідником. Брав участь у штурмі Кенігсберга, визволенні Кубані, Латвії, Литви, Західної Білорусі.

Нагороджений орденами Червоної Зірки, Червоного Прапора, Вітчизняної війни II ст., медалями.

Працював на посаді декана фізико-математичного факультету педагогічного ін-ту. Трудові нагороди: знаки «Відмінник народної освіти УРСР», «Відмінник народної освіти СРСР».

РАНЮК Іван Данилович, с. Березова Лука Гадяцького р-ну Полтавської обл.

На початку 1941-го закінчив Полтавську фельдшерсько-акушерську школу.

Призваний до лав ЧА до Чугуївського зап. артп. 1941–1945: Сталінград. фр., 18 тк; 32 мсбр 5 гв. ТА, фельдшер б-ну, ст. фельдшер мед.-сан. взв. Брав участь в обороні Сталінграда, Курській битві, визволенні Харкова, Полтави, боях на тер. Румунії, Угорщини, Австрії та Німеччини.

Ордени: Вітчизняної війни I ст., Червоного Прапора, Богдана Хмельницького III ст., медалі: «За оборону Сталінграда», «За взяття Будапешта», «За взяття Відня», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1948 демобілізувався і переїхав до с. Зарябинка Богодухівського р-ну Харківської обл. Понад 40 років працював фельдшером.

РАХАЙЛОВ Генріх Самійлович, 1924, м. Харків. Ст. лейтенант, ком. роти автоматників 36 тп 11 тд. Інвалід війни.

У 1942 закінчив Телавське, Грузія, військ.-піхотне училище.

1.07.1943–9.05.1945: Центр., Півд., 1-й Білорус. фр., мех. б-н автоматників, 36 тбр, ком. кулемет. взв. і ком. міномет. роти. 12.05.1945–29.05.1945: ХППГ № 3543.

Ордени: Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За визволення Варшави», «За взяття Берліна».

22.02.1947 звільнений із кадрів ЗС. У 1949 закінчив (екстерном) Харківський юридичний ін-т.

РАЩУПКІН Федір Тихонович, 1923, с. Уди Золочівського р-ну Харківської обл.

Закінчив 10 класів. У 1942 примусово вивезений до Німеччини. Перебував у таборі поблизу м. Берлін. У 1945 звільнений з полону союзними військами. Призваний до лав ЧА польовим військкоматом. Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: рядовий, сп.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Японією».

У 1947 демобілізований. Працював на шкіряному з-ді «Більшовик» у м. Харків.

Помер у 2004.

РЕБАНОВ Георгій Наумович, 1919. Полковник.

Ветеран 8 гв. А. Учасник Сталінградської і Курської битв, визволення Прибалтики і Польщі. Свій бойовий шлях закінчив на Ельбі.

Нагороджений багатьма орденами і медалями.

РЕДЬКО Микола Тихонович, 1910, с. Красне Бахмацького р-ну Чернігівської обл. Лейтенант, ком. взв.

У 1932 закінчив Мелітопольський зоотехнікум Запорізької обл. Працював зоотехніком на птахофабриці в Ровенському р-ні Бєлгородської обл.

Черв. 1941 – листоп. 1941: курсант 23 зап. артп 9 бр. Орловського ВО. Лют. 1942 – листоп. 1942: Північ.-Захід. фр., 947 артп 384 сд 11 А, ком. топообчислювального відділення. У лют. 1943 закінчив прискорені курси політскладу. 22.02.1943–17.06.1943: Північ.-Захід. фр., 234 артп 188 сд, 1 Уд. А, заст. ком. бат. з політчастини. У листоп. 1944 закінчив Ачинське піхотне училище, м. Новосибірськ. 18.10.1944–23.11.1944: Ленінград. фр., 381 сп 109 сд 8 А, ком. взв. У листоп. 1944 поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 1789 в м. Таллінн, Естонія. Квіт. 1945: 2-й Білорус. фр., 126 сп 71 сд 70 А, ком. взв. Квіт. 1945 – серп. 1945: через поранення перебував на лікуванні в ЕГ № 2846 м. Тореп.

Ордени: Вітчизняної війни I ст., Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медаль «За трудову доблесть».

У верес. 1945 звільнений у запас. Працював дільничним зоотехніком у Краснокутському відділі сільського господарства.

Помер 17.01.1987 у смт Краснокутськ.

РЕЗВАНОВИЧ Костянтин Михайлович, 1913, м. Ошмяни Гродненської обл., Білорусь. Інженер-майор, ст. офіцер I відділу управління зв'язку Центр. групи військ. Інвалід війни.

У 1937 закінчив КУКС при Харківському ВО.

22.06.1941–1.07.1942: окр. Приморська А, 110 окр. полк зв'язку, ком. телеграф.-телефон. б-ну. 1.07.1942–7.01.1943: перебував у полоні. 7.01.1943 – 15.02.1943: на держперевірці, 10-й пересувний пункт 14 А Півд.-Захід. фр. 15.02.1943–5.05.1943: на лікуванні в ЕГ № 1306, м. Бобров Воронезької обл., Воронез. фр. 5.05.1943–10.06.1945: 57 окр. Сілезький лінійний орденів Богдана Хмельницького, Олександра Невського, Червоної Зірки б-н зв'язку, 1-й Укр. фр., заст. ком. б-ну. 17.09.1941 в боях під час оборони м. Одеса був поранений, 1.07.1942 – тяжке поранення в боях при обороні м. Севастополь, Крим, 9.04.1944 – легке поранення під час авіанальоту на ст. Фастів, Київська обл.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Одеси», «За оборону Севастополя», «За взяття Берліна», «За визволення Праги», польська «Медаль Перемоги і Свободи», чеський «Військовий Хрест 1939 р.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

10.03.1950 звільнений із кадрів Рад. А в запас.

Помер 2.05.1975 у м. Харків.

РЕЗОНТОВ Семен Володимирович, 1924, Путивльський р-н Сумської обл. Інвалід війни.

Закінчив 9 класів.

У жовт. 1943 призваний до лав ЧА Путивльським РВК Сумської обл. 374 сд, рядовий, стрілець.

Брав участь у визволенні України, Прибалтики. У груд. 1944 був тяжко поранений на тер. Латвії.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У трав. 1945 демобілізований за станом здоров'я. Після війни прож. у м. Харків. Працював у РБУ–52 сторожем.

Помер у 1982. Похований: клад., Харків, Велика Данилівка.

РЕКУНЕНКО Олександр Петрович, 1919, м. Харків. Підполковник, заст. ком. полку.

У 1934 закінчив 7 класів Харківської СШ № 21. 1934–1935: учень школи ФЗУ при Харківському електромеханічному з-ді. У 1936 закінчив 1 курс робітфаку, у 1939 – Харківське училище Червоних старшин, у 1940 – курси «Выстрел», м. Солнечногорськ Московської обл.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940. 13.02.1940 був поранений.

1941–1942: слухач Військової академії ім. Фрунзе, м. Ташкент, Узбекистан.

18.08.1942–9.05.1945: Захід., Півд.-Захід., 1-й Укр., 2-й Прибалт., 2-й Білорус. фр., 554 сп 11 мсбр 10 тк, заст. нач. штабу бр. з розвідки.

Ордени: Вітчизняної війни I ст., Червоної Зірки, медалі: «За взяття Кенігсберга», польська бронзова «Заслуженим на полі Слави», «За Одер, Ніссу і Балтику», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

30.08.1958 звільнений у запас. Працював комплектувальником у Харківському фізико-технічному ін-ті, інкасатором у Харківській обл. конторі державного банку.

Помер 21.10.1992 у м. Харків.

РЄЗЕНКІН Семен Зіновійович, 1925.

«На полях боев Степного, а затем 1-го Украинского фронтов пришлось сражаться стрелку-радисту легендарной «тридцатьчетверки», футболисту-спартаковцу С. Резенкину, завершившему военную биографию в начале мая 1945 г. под Прагой. В мирные дни он стал одним из авторитетнейших в стране судей всесоюзной категории.

Его известный одноклубник, борец-полутяжеловес Алексей Киреев участвовал в боях на Юго-Западном и др. фронтах как механик-водитель танка, ст. сержант. После Победы А. Киреев на Дальневосточном фронте водил в атаки броневую машину, воюя с японскими милитаристами.

Не раз в жестоких боях принимал участие ставший лейтенантом-танкистом многократный чемпион СССР и УССР С. Спиридонов.

Танковым соединением командовал на фронтах войны один из сильнейших борцов Харькова и УССР Иван Лысенко.

Механиком-водителем был известный велогонщик Владимир Букреев, воевавший с 1942 г.»

РЄЗНИК Петро Юхимович, 1917, с. Червоний Шахтар Ізюмського р-ну Харківської обл. Гв. мол. лейтенант, комсорг б-ну.

Жовт. 1942 – серп. 1944: Владимиро-Ольгинська військ.-морська база Тихоокеанського флоту, 87 окр. артд-н, рядовий, зав. їдальні, старшина бат. з маскування; Півд.-Захід. фр., 130 гв. сп 44 гв. сд, заст. ком. роти з політчастини, комсорг б-ну.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після звільнення у запас працював бухгалтером Ізюмського змішторгу, слідчим прокуратури Зачепилівського р-ну Харківської обл.

Помер 4.07.1970 у смт Золочів Харківської обл.

РЄЗНИК Харитон Федорович, 1913, с. Великі Хутори Шевченківського р-ну Харківської обл.

У 1941 призваний до лав ЧА Шевченківським РВК Харківської обл. Рядовий, 40 А.

Брав участь у визволенні Харкова, Дніпропетровська, Запоріжжя.

У 1946 демобілізований. Прож. у Житомирській обл.

РЄЛІН Ісак Мойсейович, 1923, м. Харків. Капітан, ком. д-ну.

У жовт. 1941 закінчив Одеське артучилище ім. Фрунзе за спеціальністю ком. вогневого взв.

Лют. 1942 – лют. 1944: Північ.-Захід., Калінінський фр., 231 гауб. артп РГК, ком. бат., ком. артд-ну; 2-й Прибалт. фр., 231 гауб. артп 74 гауб. артбр, 27 артд-н РГК. У лют. 1944 поранений, до жовт. перебував на лікуванні в ЕГ № 2635, м. Саратов, РФ.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Працював зав. бази фабрики «Червоний кондитер», директором рибного магазину № 35 Ленінського райхарчоторгу, адвокатом Харківської обласної колегії адвокатів.

Помер 10.10.1980 у м. Харків.

РЄПІН Костянтин Маркіянович, 1911, м. Харків. Майор інтендант. служби, нач. фінчастини штабу ХВАУ штурманів 69 ПА.

У 1929 закінчив Харківський торгово-кооперативний технікум.

2.07.1941–9.05.1945: Захід., Волхов., 3-й Прибалт. фр., 19 А, 52 А, 25 окр. корпусна ае, Управління 14 ПА, нач. фінчастини АГЧ.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Ленінграда», «За бойові заслуги». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

26.12.1960 звільнений у запас. В/ч 67771, ст. бухгалтер.

Помер 17.09.1967.

РЄПІН Микола Корнійович, Харківська обл.

Рядовий, сп, кухар. Закінчив війну у Берліні.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1945 демобілізований. Працював кухарем у харчотресті Київського р-ну м. Харків.

Помер у 2003 в м. Харків.

РИЖЕНКО Іван Авксентійович, 28.10.1910, с. Соболівка Теплицького р-ну Вінницької обл.

Закінчив робітфак. У 1939 закінчив ХІМЕСГ.

Серп. 1941 – жовт. 1941: Півд. фр., 5 автополк, у резерві. Жовт. 1941 – квіт. 1942: Захід. фр., 9 зап. тп, у резерві. Квіт. 1942 – черв. 1942: курси удосконалення військ.-тех. складу АБТУ ЧА, м. Казань. Черв. 1942 – жовт. 1942: 190 тбр, м. Нижній Новгород, у резерві. Жовт. 1942 – листоп. 1942: Закавказ. фр., 191 тбр, резерв. Листоп. 1942 – жовт. 1943: Закавказ. фр., 132 окр. тб, технік автомобільний. Жовт. 1943 – листоп. 1943: автополк ОПА, резерв. Листоп. 1943 – січ. 1945: 444 бао 34 раб 4 ПА, ком. автовзв. Січ. 1945 – груд.1945: 34 раб 4 ПА, технік автомобільний.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За взяття Кенігсберга». Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

14.12.1945 звільнений у запас. Працював механіком у радгоспі «Переможець» Токмацького р-ну Запорізької обл. До 1956 – директор школи механізації, с. Плодородне Михайлівського р-ну Запорізької обл. З 1956 працював у смт Акімовка, УНДІМЕСГ (укр. науково-дослідний інститут механізації і електрифікації сільського господарства). У 1962 захистив кандидатську дисертацію. У 1964 переїхав до Харкова. Очолював УНДІМЕСГ. Працював в ін-ті Юр'єва.

Помер 12.01.2000 у м. Харків. Похований: клад. № 14.

РИЖКОВ Григорій Никанорович, 1907, с. Єфремівка Первомайського р-ну Харківської обл. Підполковник, заст. ком. важкого танкосамохідного полку.

У 1932 закінчив Київську піхотну школу ім. Робітників Червоного Замоскворіччя за спеціальністю ком. стр. взв., у 1936 – Ленінградські бронетанкові КУОС при Академії бронетанкових і механізованих військ.

9.08.1945–3.09.1945: Забайкал. фр., 322 тп 111 тд, заст. ком. полку.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Японією».

У 1955 звільнений у запас. Працював майстром на Харківському з-ді алюмінієво-бронзових сплавів.

Помер 26.06.1986 у м. Харків.

РИЖКОВ Микола Петрович, 1909, м. Орськ Оренбурзької обл., РФ. Підполковник, нач. офіцерського клубу 200 гв. штурм. авіац. Ніжинської див.

Працював формувальником на Баймацькому, Башкортостан, золото-мідному з-ді.

У 1929 добровільно став до лав ЧА. У 1932 закінчив прискорені радіокурси у м. Смоленськ.

22.06.1941–9.05.1943: Захід. фр., 41 винищ. ап, заст. ком. ае з політчастини; Москов. фр. ППО, 643 бао 81 раб військком б-ну, заст. ком. б-ну з політчастини; Захід., Північ., Центр. фр. ППО, 643 бао 318 винищ. ад ППО, майор, заст. ком. б-ну з політчастини.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора.

Перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині. У 1954 звільнений у запас. Працював ст. пом. нач. 3-го відділення Мереф'янського МВК Харківської обл.

Помер 19.11.1988 у м. Мерефа Харківського р-ну Харківської обл.

РИЖОВ Іван Тимофійович, 1901 (1902), с. Верхній Бишкин Первомайського р-ну Харківської обл. Гв. єфрейтор.

У черв. 1941 призваний до лав ЧА Олексіївським (нині Первомайський) РВК Харківської обл.

1941–1945: Півд.-Захід., Півд., Північ.-Кавказ., 1-й Прибалт. фр., Окрема Приморська армія, рота автоматників 6 гв. сп 2 гв. сд, гв. єфрейтор, автоматник. Під час боїв був поранений, після лікування повернувся на фронт.

Орден Слави III ст., медалі: «За відвагу», «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Мав подяки за визволення м. Шяуляй, Литва, розгром німецьких військ під Кенігсбергом (нині м. Калінінград), форсування р. Дайме і Преголя, оволодіння містами Лабіау (м. Полеськ), Велау (м. Знаменськ), Даркемен (м. Озерськ), Прейсіш-Ейлау (м. Багратіоновськ).

РИНДІН Іван Миколайович, 1924, м. Дніпропетровськ. Рядовий. Інвалід війни.

У 1941 закінчив Дніпропетровську залізн. СШ.

Серп. 1941 – жовт. 1941: школа розвідки. Рядовий див. розвідки, 1-й, 2-й Укр. фр. Мав два поранення та контузію.

Орден Вітчизняної війни I ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», 18 ювілейних медалей.

1945–2001: штампувальник, слюсар-складальник УВП №1 УТОС.

РІПКА Михайло Савелійович, 1926, м. Харків.

Закінчив 10 класів.

У серп. 1943 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків.

Рядовий, артилерист, навідник гармати 151 гв. сп 52 гв. сд. Під час форсування р. Одер був поранений.

Медалі: «За відвагу» (за те, що у бою в р-ні м. Степанець 8.03.1945 точним наведенням своєї гармати подавив дві ворожі кулеметні точки і знищив трьох німецьких солдатів), «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», орден Вітчизняної війни I ст.

У 1947 демобілізований. Працював шофером на з-ді контрольно-вимірювальних приладів.

РІПКА Савелій Андрійович, 1902, м. Харків.

Закінчив курси водіїв, працював шофером.

У серп. 1943 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків. Рядовий, шофер, 6 А. Брав участь у визволенні України та міст Європи, форсуванні Дніпра. Війну закінчив у Берліні.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У лип. 1945 демобілізований. Працював шофером на з-ді контрольно-вимірювальних приладів.

Помер у 1976. Похований: клад., м. Харків, Велика Данилівка.

РІПКО Павло Степанович, м. Харків.

У 1941 призваний до лав ЧА Київським РВК, рядовий сп. Брав участь у форсуванні р. Дніпро.

Два ордени Червоної Зірки.

Працював експедитором.

Помер у 1990.

РІПНИЙ Арсеній Венедиктович, 1896, смт Петропавлівка Дніпропетровської обл.

Закінчив 4 класи.

До війни працював робітником на з-ді «Більшовик».

У серп. 1943 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків. Рядовий, стрілець, 6 А, Півд.-Захід. фр. Брав участь у визволенні України. Війну закінчив у Берліні.

Медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні.

У 1946 демобілізований. Працював майстром на шкіряному з-ді «Більшовик».

Помер. Похований: клад. № 13, м. Харків.

РОГОВ Володимир Пилипович, 1920, Мінська обл., Білорусь. Гв. полковник у відставці. Інвалід війни.

У лавах ЧА з 1940. 1941–1945: учасник бойових дій Другої світової війни.

Ордени: Вітчизняної війни, Червоної Зірки, Богдана Хмельницького, медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після виходу на пенсію з 1959 прож. у м. Богодухів Харківської обл. Працював у народному господарстві і в Богодухівському аграрному ліцеї військкерівником до 1985. Багато років очолював первинну ветеранську організацію.

РОГОЗА Петро Семенович, 1909, Брянська обл., РФ. Підполковник, нач. ветеринарної амбулаторії.

У 1932 закінчив Московський ветеринарний ін-т за спеціальністю ветеринарного лікаря.

22.06.1941–9.05.1945: Брянський фр., 606 гауб. артп 120 сд, ст. ветлікар; 1-й, 2-й, 3-й Білорус. фр., 3 А, нач. хірургічного відділ.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», подяки від Верховного Головнокомандувача.

Працював інспектором з кадрів у радгоспі Молодечненського р-ну Мінської обл., Білорусь.

Помер 20.11.1988 у м. Харків.

РОЖИН Павло Кирилович, 1914, с. Макарино Нюксенського р-ну Вологодської обл., РФ.

У 1939 закінчив ветеринарний технікум у м. Ленінград. Працював зав. ветеринарної лікарні с. Бобровське Нюксенського р-ну.

У 1942 призваний до лав ЧА Нюксенським РВК Вологодської обл.

1942–1945: Ленінград., 1-й Білорус. фр., артилерист, сержант, старшина.

Орден Червоної Зірки, медалі «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

7.10.1945 демобілізований. 1947–1953: Міністерство лісової та паперової промисловості Литви, гол. лікар. Будинок відпочинку МВС, директор підсобного господарства. Із 1954: с. Алісівка Дергачівського р-ну Харківської обл., директор радгоспу. Плодово-декоративний

розсадник № 3, директор. Харківський ін-т мікробіології та іммунології ім. Мечникова, підсобне господарство, директор. Книжковий магазин, директор.

Помер у 1991.

РОМАДІНОВ Олександр Григорович, 1922, Залегощенський р-н Орловської обл., РФ. Підполковник ветслужби, нач. 224 вет.-епізоотичного загону.

У 1940 закінчив Новосільське педучилище Орловської обл.

У верес. 1940 призваний до лав ЧА Залегощенським РВК Орловської обл. Навчався у Ленінградському військ.-вет. училищі.

9.08.1941–13.08.1944: Ленінград. фр., 1 б-н 11 сбр, курсант-червоноармієць; Ленінград. фр., 685 окр. б-н зв'язку 265 сд, рядовий, пом. ком. взв. Під час боїв чотири рази поранений та контужений.

Ордени: Слави II ст., Слави III ст., медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Ленінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

У 1947 закінчив Ленінградське військ.-вет. училище, у 1954 – військ.-вет. факультет при Московській вет. академії. Проходив службу у складі Північного флоту та у Київському ВО. У 1972 звільнений у запас. Працював лаборантом у міській станції по боротьбі з хворобами тварин, м. Харків, лікарем-лаборантом у міському шкірвендиспансері № 5 м. Харків.

Помер 10.08.1993 у м. Харків.

РОМАНЕЦЬ Олексій Савич, 1922. Гв. майор танкових військ. Кандидат технічних наук, зав. лабораторії НДІ основної хімії.

Калінінський, 1-й Прибалт. фр., ст. помічник начальника розвід. відділу бронетанкових і мотомеханічних військ.

«...Алексей Романец, студент 3-го курса Рубежанского химико-технологического института, в числе 72-х студентов был зачислен слушателем танкового училища, которое пришлось оканчивать в тылу. В июле 1942 года, когда советские воины защищали Сталинград, лейтенант Александр Романец во главе танковой роты прибыл под город Белый в действующую армию, которая через смоленские болота с боями пробивалась вглубь партизанского края. Бои не утихали дни и ночи. В бою за деревню Сельцо легкие танки лейтенанта Романца шли в авангарде наступления. Вдруг танк командира содрогнулся от глухого раската. Лейтенант понял, что он ранен: не двигались правая нога и рука, сквозь рваную пробоину в замасленном бушлате сочилась кровь... Водитель нес любимого командира до санчасти полка. За организацию и руководство разведкой ударной танковой группы под Витебском ст. лейтенант Романец получил первую награду – орден «Красной Звезды» и звание гв. капитана. Будучи помощником начальника штаба бронетанковых войск фронта, молодой командир разрабатывал развед. операции и лично осуществлял их на поле боя. В штурмовых танковых группах брал Витебск, освобождал от врага города и села Польши, Литвы и Латвии».

Ордени: Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За взяття Кенігсберга», ювілейні. Трудові нагороди: орден Жовтневої революції.

П. Андреєв

РОМАНЮК Олександр Еразмович, 1905, м. Київ. Майор, офіцер відділу капітально-відновлювального ремонту ПА.

У 1921 закінчив курси червоних лікпомів.

У 1927 призваний до лав ЧА.

15.09.1941–9.05.1945: Півд.-Західͅ. фр., 687 бао, ком. техвідділу б-ну; Півд.-Західͅ., 3-й Укр. фр., Управління 17 ПА, пом. нач. відділу обліку літаків та моторів.

Ордени Червоної Зірки (два), медалі: «За взяття Будапешта», «За взяття Відня», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», болгар-

ська «За участь у Вітчизняній війні 1944–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоного Прапора.

У 1948 звільнений у запас. Працював контролером на Харківському з-ді холодильних машин, охоронцем КЕЧ Харківського району, у військторзі № 831, м. Харків.

Помер 22.02.1986 у м. Харків.

РОМЕНСЬКИЙ Володимир Йосипович, 1902, смт Новоекономічне Красноармійського р-ну Донецької обл. Підполковник техслужби, ком. 28 окр. інж.-аеродромного б-ну.

Учасник Громадянської війни.

Жовт. 1941 – черв. 1942: Півд. фр., 14 автотракторний б-н 5 і 7 сап. А, ком. б-ну. 15.06.1942–9.05.1945: Сталінград. фр., 786 бао, пом. ком. і ком. аеродромної роти; у складі 102 винищ. ад (2 гв. винищ. ад ППО) на Сталінград., Півд., Півд.-Західᐧ фр. ППО, пом. нач. відділення.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За оборону Сталінграда». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, Вітчизняної війни II ст. Отримав 2 подяки від Верховного Головнокомандувача за оборону м. Сталінград і за визволення м. Керч.

28.08.1956 звільнений у запас.

Помер 11.12.1969 у м. Ізюм Харківської обл.

РОМОВ Юхим Григорович, 1908, с. Тартак Баранівського р-ну Житомирської обл. Підполковник, нач. 1 частини Гомельського облвійськкомату.

У 1932 закінчив військ.-господарчі курси при 80 дивізійному Уральському ВО.

Листоп. 1941 – трав. 1945: Сталінград. фр., відділ організації мобілізації і укомплектування Сталінград. ВО; Півд., 3-й, 4-й, Укр., 3-й, 1-й Білорус. фр., відділ укомплектування і служби військ штабу 28 А, ст. пом. нач. 1-го відділення, нач. 2-го відділення; 1-й Укр. фр., відділ організації і укомплектування штабу 28 А, нач. 3-го відділення.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За взяття Кенігсберга», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

29.03.1947 звільнений у запас. Працював заст. головного лікаря з АГЧ у 2-му Харківському протитуберкульозному диспансері.

Помер 1.10.1994 у м. Харків.

РОПАКОВ Олександр Миколайович, 1907, м. Комсомольськ Івановської обл., РФ. Гв. капітан, нач. військ.-тех. забезпечення. Інвалід війни.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940: 24 окр. інж. аеродромний б-н, нач. авіац. майстерень.

Січ. 1942 – верес. 1943: 230 окр. гв. мінд-н, пом. ком. з техчастини; Брянський фр., 48 мінп 48 А, нач. артпостачання БТС; Сталінград. фр., 48 гв. мінп 61 А, пом. нач. штабу полку; пом. нач. арт. окр. оперативної групи мін. частин Півд. фр.; Півд. фр., нач. БТС 484 мінп. 24.09.1943 під час бою поранений. Перебував на лікуванні в ЕГ № 2470 м. Баку, Азербайджан.

У 1944 звільнений у запас. Працював ст. техніком тресту «Теплоелектропроект», м. Харків, ст. інженером у Харківській філії проектного ін-ту «Діпроорхім».

Помер 24.09.1986 у м. Харків.

РОХМАЇЛ Володимир Іванович, 1927, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

Із листоп. 1944: 339 сп.

Ювілейні медалі.

У лип. 1947 демобілізований.

РОХМАЇЛ Ганна Іванівна, 1923, м. Солікамськ Пермського краю, РФ.

13.06.1942 призвана до лав ЧА: окр. рота зв'язку, 92 окр. сан. рота, санітарка.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За

перемогу над Японією». Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Працювала зав. магазину робкооперації радгоспу «Красный партизан».

РОХМАЇЛ Микола Іванович, 1925, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

У 1943 призваний до лав ЧА.

1943–1945: 1-й Білорус. фр., мед.-сан. склад 1612, 131 полк, рядовий, пожежник; 217 сд, стрілець.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медаль «За взяття Берліна». Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Працював робітником на Харківському з-ді механічної та термічної обробки скла.

РУВМАН Моріц Зейлікович, 1922, м. Одеса. Ст. лейтенант, ком. взв. бронетранспортерів 216 окр. мотоциклетного б-ну 367сд. Інвалід війни.

23.06.1941 призваний до лав ЧА Полтавським МВК. У квіт. 1943 закінчив Полтавське танк. училище у м. Мари, Туркменістан.

Квіт. 1943 – січ. 1944: Брянський фр., 213 тбр, ком. танка Т-34; Брянський, 1-й Прибалт. фр., 10 окр. гв. тбр, лейтенант, ком. танка Т-34. 7.01.1944 під час боїв в р-ні м. Вітебськ, Білорусь, тяжко поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 1780 м. Ярославль.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1947 звільнений у запас. Працював продавцем у відділенні «Військторг» магазину № 8, робітником, нач. автоділянки Харківського електромеханічного з-ду.

Помер 10.07.1999 у м. Харків.

РУДЕНКО Гаврило Трохимович, 1912, с. Веселе Харківського р-ну Харківської обл.

Закінчив 7 класів.

Черв. 1941 – трав. 1945: 231 сп, рядовий, їздовий.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Працював парторгом у радгоспі с. Веселе Харківської обл.

РУДЕНКО Іван Антонович, 1919, с. Синиця Богуславського р-ну Київської обл. Майор, заст. ком. д-ну 85-мм гармат, 1295 гв. артп 31 гв. пов.-десант. див.

У 1939 закінчив 10 класів Саварської СШ Богуславського р-ну Київської обл., у 1941 – 2-е Київське артучилище, нормальний курс.

Січ. 1942–9.05.1945: Захід., 3-й, 2-й Прибалт. фр., 280 артп 146 сд, заст. комбата, комбат. 4.03.1944 був легко поранений, 17.09.1944 тяжко поранений під час бою поблизу м. Валга, Естонія.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За відвагу», «За взяття Берліна», «За визволення Варшави», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1950 закінчив Вищі офіцерські курси.

6.12.1956 звільнений у запас. Працював ст. пом. нач. відділення Куп'янського МВК, інженером зі спецробіт, диспетчером на Куп'янському АТП.

Помер 6.04.1982 у м. Куп'янськ Харківської обл.

РУДИЧ Іван Павлович, Близнюківський р-н Харківської обл.

Із 1943: 248 сп, зв'язківець. Брав участь у визволенні України, Білорусі, Польщі, боях на тер. Німеччини.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ст., медалі: «За відвагу», «За взяття Берліна». Отримав 3 подяки від Верховного Головнокомандувача.

Працював у колгоспі «Більшовик», с. Добропілля Близнюківського р-ну Харківської обл.

РУЩЕНКО Петро Тихонович, 1921. Підполковник. Зав. кафедри історії України ХНЕУ.

1941–1945: Сталінград., 3-й Укр. фр., 254 сп Нижньодністровської 4 зеніт. див., ком. взв., заст. ком. полку з техчастини. Учасник визволення Донбасу, Миколаєва, Одеси та інших міст України.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Сталінграда».

Прож. у м. Харків.

РЯБОВ Степан Михайлович, 1912, Називаєвський р-н Омської обл., РФ. Підполковник інтендант. служби, гол. бухгалтер.

У 1932 закінчив курси бухгалтерів.

До війни працював ст. бухгалтером на Тевризькому льонозаводі, Омська обл., гол. бухгалтером Приморської облпромспілки.

Січ. 1942 – трав. 1945: Північ.-Захід. фр., 1272 сп 384 сд; 1-й Укр фр., 808 артп 253 сд; Білорус. фр., 106 сд, нач. фінчастини.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За визволення Праги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: орден Червоної Зірки.

Із 1965 працював бухгалтером-ревізором у Князєвському радгоспі Омської обл., РФ.

Помер 4.08.1988 у смт Коротич Харківського р-ну Харківської обл.

САВЕНКО Іван Григорович, 1923, с. Стригуни Борисовського р-ну Бєлгородської обл., РФ.

Закінчив 10 класів.

У 1941 призваний до лав ЧА.

Учасник Другої світової війни: Калінінський, 2-й Прибалт. фр., 34 окр. сп 75 сд, сержант, ком. відділення.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медалі «За доблесну працю», «Ветеран праці».

Працював техніком на Харківському спеціалізованому АТП № 2002.

САВЕНКО Митрофан Олексійович, 1917, с. Воробйовка Воробйовського (нині Бутурлиновського) р-ну Воронезької обл., РФ. Підполковник, заст. нач. відділу зберігання бази.

У 1938 закінчив бухгалтерські курси, у 1939 – полкову школу при 1-му Київському артучилищі.

Черв. 1941 – квіт. 1942: Захід. фр., 726 гауб. артп 217 сд, заст. політрука; 668 артп 217 сд; 740 сп 217 сд, ком. бат. 76-мм гармат. У 1943 закінчив прискорений курс Військ.-політ. академії, м. Москва.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1958 звільнений у запас. Працював зав. відділу оформлення в Українському державному ін-ті інж.-технічних розвідувань, старшим інженером Харківського державного ін-ту інж.-технічних розвідувань (УкрсхідДІІНТР).

Помер 1.08.1986 у м. Харків.

САВІН Данило Савович, 1906, м. Харків. Лейтенант, парторг д-ну, 41 окр. мінбр Північної групи військ. Інвалід війни.

Із 1922 працював столяром у будівельній організації, м. Харків. 1928–1930: служба у РСЧА. 1930–1935: голова робітничого комітету на будівництві збройних майстерень НКВС, зав. тресту «Житлокомбуд», м. Харків. У 1935 закінчив Харківську вищу школу профруху. Працював головою обкому профспілки «Житлокомбуд», м. Кіров. У 1942 закінчив курси мол. політруків при 9 А.

30.09.1942–9.05.1945: Північ.-Кавказ. фр., 1326 сп, політрук роти і заст. ком. роти

з політчастини; 2-й, 3-й Білорус. фр., 566 мінп, 259 мінп, парторг д-ну. У груд. 1942 був поранений під м. Моздок, Північна Осетія.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Кавказу», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

29.01.1946 звільнений у запас.

Помер 24.09.2009 у м. Харків.

САВЧЕНКО Петро Петрович, 1912, м. Шостка Сумської обл. Підполковник техслужби, заст. нач. центрального складу ПММ.

У 1932 закінчив Чугуївський машинобудівний технікум Харківської обл., у 1934 – 2 курси механічного факультету Шосткинського хіміко-технологічного ін-ту. Працював на Шосткинському з-ді № 9.

У 1934 призваний до лав ЧА.

9.08.1945–3.09.1945: Забайкал. фр., відділ постачання палива 1-ї Червонопрапор. А, інженер з експлуатації складів.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У 1956 звільнений у запас. Працював директором Харківської нафтобази № 2.

Помер 25.11.1995 у м. Харків.

САДАНОВ Віктор Андрійович, 1920, м. Актобе Актюбінської обл., Казахстан. Капітан ВПС. Інвалід війни.

У 1941 призваний до лав ЧА. ВПС, аеродромне обслуговування. Поранений у боях за м. Корсунь-Шевченківський Черкаської обл., через що у 1944 був демобілізований з лав ЧА.

Ордени: Червоної Зірки, Червоного Прапора.

Помер у м. Харків.

САЄНКО П. О., Лозівський р-н Харківської обл. Сержант.

Зі спогадів: «У 1941-му нас, дві групи токарів з Панютиного, послали на з-д в Любліно, що під Москвою. Ми, молоді токарі, працювали з великим завзяттям, допомагаючи Батьківщині в боротьбі з ворогом. Але цього було замало, нам хотілося на фронт. Коли виповнилося 17, я добровольцем влився до лав ЧА. Служив спочатку в 165-му армійському полку, а через два місяці (це вже в 1942), під Кривим Рогом, з маршовою ротою поповнив 287-му сд. Ставши командиром відділення, готував нове поповнення до наступних боїв. З цим же поповненням брав участь у боях з ворогом у напрямі Новомосковська Дніпропетровської обл. За хоробрість і відвагу мене було нагороджено медаллю «За бойові заслуги». Взимку 1943, коли я заміняв убитого командира взводу, мене осколком міни було поранено в голову. Лікувався в госпіталі, який знаходився в Дніпродзержинську. Після тримісячного лікування був направлений у 845-й окр. арт. полк. Довелося бути й заряджаючим гармати, замковим, ком. обслуги. Потім став розвідником. Як артилерист-розвідник засікав бойові цілі ворога, корегував вогонь наших батарей. Одного разу командир 845-го артп полковник Басов прибув на командний пункт нашого артд-ну. Йшов гарячий бій. У повітрі точилися поєдинки наших льотчиків з ворожими літаками. Враз ми почули пронизливий свист і побачили, як низько пролітали над нами три німецькі винищувачі, ведучи вогонь по військових цілях. Кулеметні черги вже зовсім близько. Ми ледве встигли упасти. Я прикрив собою командира полку, як тут вдарило мене в праве плече, обпекло вогнем. Був поранений вдруге. Після лікування в медсанбаті знову повернувся в свій рідний полк. Мене було нагороджено медаллю «За відвагу». Після взяття Севастополя наш шлях проліг на Захід.

Демобілізувався у 1948 і приїхав у рідні місця, в Панютине. А з 1-го жовтня, як токар, випускав уже мирну продукцію в колісно-візковому цеху Панютинського

вагоноремонтного з-ду. До 40-річчя Перемоги над ворогом мене нагороджено орденом Вітчизняної війни II ст.».

САЄНКО Федір Олексійович, 1919, с. Морозівка Балаклійського р-ну Харківської обл.

Восени 1939 Федора Саєнка призвали до лав ЧА. Коли розпочалася війна з білофіннами, молодий солдат служив на Кольському п-ові прикордонником в Калевальському прикордонному загоні, Карелія. Добре запам'ятав свій перший бій, який міг стати і останнім: був тяжко поранений і контужений. Більше року лікувався у шпиталі в м. Архангельськ, РФ.

22 червня 1941 Федір повернувся до свого загону. І знову опинився на війні, Великій Вітчизняній. До трав. 1943 старшина Саєнко бився з ворогом на Карельському фр., а потім брав участь у боях за визволення Києва, Чехословаччини. Звістку про Велику Перемогу зустрів у Празі. За форсування Дніпра Федір Олексійович нагороджений орденом Червоної Зірки, іншими орденами і медалями.

САЖЧУК Василь Федорович, 1913, м. Олевськ Житомирської обл. Підполковник, начальник окр. стаціонарної радіотехнічної системи посадки літаків ад.

У 1936 закінчив 9 Військово-авіаційну школу льотчиків, м. Харків.

Груд. 1939 – берез. 1940: участь у радянсько-фінляндській війні, 3-й важкобомбард. ап, військ. комісар ае.

Лип. 1942–9.05.1945: 21 гв. винищ. ап, 32 гв. бап, парторг ап.

Ордени: Червоного Прапора, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Сталінграда», «За оборону Кавказу», «За оборону Москви», «За взяття Кенігсберга», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

25.10.1955 звільнений у запас.

Помер у 1986.

САЙЧЕНКОВ Андрій Спиридонович, 1905, с. Язвище Смоленського р-ну Смоленської обл., РФ. Полковник, заст. нач. Харківського гв. танкового училища.

У 1931 закінчив Орловське бронетанкове училище, 2 курси Військової академії ім. Фрунзе, КУОС при Московській військовій академії за спеціальністю ком. дивізії.

20.09.1942–9.05.1945: Північ.-Кавказ. фр., 63 окр. тбр, заст. нач. штабу; 257 окр. лінійний тп, нач. штабу полку; 244 тп, ком. полку. Білорус. фр., 257 окр. лінійний тп, ком. полку. Із бойової характеристики: «Обіймаючи посаду нач. штабу, зумів правильно організувати і забезпечити управління боєм у взаємодії з іншими родами військ. У бою показав себе сміливим, рішучим і мужнім командиром...».

Ордени: Червоної Зірки (два), Вітчизняної війни I ст., Червоного Прапора, Суворова III ст. (два), медалі: «За визволення Варшави», «За оборону Кавказу», «За взяття Берліна», «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, Леніна.

16.06.1955 звільнений у запас. Працював у Харківському управлінні магістральних газопроводів, ст. інспектором з кадрів.

Помер 16.07.1987 у м. Харків.

САЛЬНИКОВ Микола Ілліч, 1916, с. Зиміно Топчихінського р-ну Алтайського краю, РФ. Капітан адмінслужби, заст. ком. б-ну.

Із 1939 на службі у лавах ЧА.

22.06.1941–17.02.1945: Півд.-Захід. фр., 77 окр. залізн. б-н 5 залізн. бр., ст. писар, ком. відділення. Квіт. 1945 – трав. 1945: 1-й Укр. фр., 18 окр. експл. залізн. рота 10 залізн. бр., ком. взв. тяги.

Орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги» (дві).

13.03.1962 звільнений у запас. 1962–1989: Панютинський вагоноремонтний з-д Лозівського р-ну Харківської обл., інженер.

Помер 10.07.2001.

САЛЬНИКОВ Федір Микитович, 1904, м. Ананьїв Одеської обл. Капітан, пом. ком. 368 зсп 24 зсд. Інвалід війни.

У лавах ЧА: 1920–1923 рр. і з 1939.

На фронтах ВВВ з черв. 1941 по серп. 1941: 368 зсп 24 зсд, капітан, пом. ком.

30.08.1945 звільнений у запас.

Помер 15.11.1955 у м. Харків.

САМОЙЛЕНКО Андрій Васильович, 1917, с. Омельник Кременчуцького р-ну Полтавської обл. Майор, заст. ком. 986 сп з артилерії.

У верес. 1938 призваний до лав ЧА Кременчуцьким РВК Полтавської обл. У трав. 1939 закінчив полкову школу.

Груд. 1941 – трав. 1945: Брянський, Воронез., Сталінград., 2-й Укр. фр., мінд 229 сбр, заст. ком. бат.; 2-й Укр. фр., 986 сп 230 Сталінської сд, ком. бат., заст. ком. полку з артилерії. У трав. 1945 під час боїв був поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 3405 у м. Київ.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У жовт. 1945 звільнений у запас. 1954–1977: учитель фізики у СШ № 107 м. Харків.

Помер у 2004.

САМОФАЛОВ Микола Васильович, 1918, с. Рудавець Обоянського р-ну Курської обл., РФ. Майор, заст. з політчастини ком. б-ну.

По закінченні 10 класів працював податковим інспектором Обоянського райфінвідділу Курської обл.

У листоп. 1939 призваний до лав ЧА Обоянським РВК Курської обл.

24.07.1941–1.07.1944: Захід., Центр. фр., 7 окр. атп, політрук роти; Захід., Центр., 1-й Білорус. фр., 1314 сп 17 сд, капітан, секретар комсомольського бюро полку, пом. нач. політвідділу. 1.07.1944 тяжко поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 1543, н.п. Речиця.

Ордени: Червоного Прапора, Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Москви», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки.

Перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині. У 1959 звільнений у запас. Працював у в/ч 44713, 14153, м. Полтава, майстром на Харківській базі Головного управління матеріально-технічного забезпечення Міністерства шляхів сполучення, у дитсадку № 7 Південної залізниці.

Помер 27.10.1990 у м. Харків.

САМОХІН Петро Спиридонович, 1918, смт Чупахівка Охтирського р-ну Сумської обл. Лейтенант, комісар мін. бат. 2 гв. тп 2 гв. див. Інвалід війни.

3.02.1941 – трав. 1942: Ленінградські курси політскладу, курсант.

Трав. 1942–3.09.1942: Калінінський фр., 463 сп 30 А, політрук роти ПТР. 3.09.1942–24.09.1942: 2 гв. тп 2 гв. див., комісар мін. бат. 24.09.1942–25.11.1943: на лікуванні після поранення у шпиталі № 1249, м. Новосибірськ, РФ. 25.11.1943 звільнений із лав ЧА через хворобу.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Харківський таксомоторний парк № 1, шофер.

Помер 23.09.1990 у м. Харків.

САМСОНЮК Федір Якович, 1916, с. Косиківці Новоушицького р-ну Хмельницької обл. Старшина, авіамеханік ст.

У 1938 призваний до лав ЧА Запорізьким МВК. У 1939 закінчив ШМАС.

Черв. 1941 – трав. 1945: Захід. фр., 52 окр. корегувальна ае; 64 окр. корегувальна ае 73 ад; 594 штурм. ап 1 ПА, авіамеханік; Захід., 2-й Білорус. фр., 62 штурм. ап 233 штурм. ад 4 ПА, авіамеханік ст.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За відвагу», «За оборону Москви», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Отримав 23 подяки від Верховного Головнокомандувача.

У 1946 демобілізований, але добровільно залишився на надстрокову службу: механік авіаційний ст. Харківського військ. авіаучилища штурманів. У 1961 звільнений у запас. Працював на станції швидкої допомоги Орджонікідзевського р-ну м. Харків, на Харківському з-ді залізобетонних конструкцій № 15, у Палаці культури ХТЗ.

Помер 25.04.1985 у м. Харків.

САНДИРЬОВ Микола Іванович, 1922, м. Кирилов Вологодської обл., РФ. Мол. лейтенант, ком. окр. взв. 61 опрос, Харківський ВО. Інвалід війни.

У 1938 закінчив 6 класів у м. Москва. Із 1939 працював слюсарем у тресті «Москультстрой». У 1943 закінчив курси мол. лейтенантів при 1-й гв. А.

8.11.1941–25.06.1944: Захід. фр., 55 сп 43 сд 33 А, стрілець; 3-й Укр. фр., 20 гв. сп 7 гв. сд 1 А, ком. відділ., ком. стр. взв., ком. роти. 15.08.1942 був тяжко поранений, ЕГ № 4006, м. Верхня Тура Свердловської обл., РФ.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

13.09.1944 звільнений у запас через хворобу.

Помер 1.07.1991 у м. Харків.

САПЕЛЬНИКОВ Михайло Васильович, 1921, Палласовський р-н Волгоградської обл., РФ. Капітан техслужби, пом. нач. з матеріально-технічного забезпечення арт. складу. Інвалід війни.

2.07.1941–5.12.1942: Півд.-Захід., Сталінград. фр., 738 сп 134 сд, ком. відділення; 45 зап. артп. 17.10.1941 був поранений поблизу м. Великі Луки Псковської обл., РФ. Жовт. 1941 – листопад. 1941: ЕГ № 3151, м. Іжевськ, Удмуртія, РФ.

У верес. 1942 закінчив Ленінградське арт.-тех. училище (прискорений курс).

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бездоганну службу» І ст.

9.08.1968 звільнений у запас.

Помер 11.09.1989.

САПРИКІН Василь Семенович, 1907, сел. Горшечноє Курської обл., РФ. Капітан, заст. ком. б-ну з техчастини 12 мсп 11 тд 3 Уд. А. Інвалід війни.

У 1924 закінчив 6 класів у с. Салтиково (кол.) Старооскольського р-ну Бєлгородської обл., РФ.

Черв. 1941 – трав. 1945: Захід., 2-й Білорус. фр., 30 окр. атп, заст. ком. б-ну з техчастини.

Ордени Червоної Зірки (два), медалі: «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

17.03.1947 звільнений у запас. 1949–1953: Велико-Данилівська сільрада Харківської обл., голова; навчальний корпус ХАІ, комендант.

САФРОНОВ Василь Якимович, 1923, с. Стара Рябина Охтирського р-ну (нині с. Рябина Великописарівського р-ну) Сумської обл. Майор, нач. бригадної служби партактиву.

У серп. 1941 призваний до лав ЧА Тростянецьким РВК Сумської обл.

Серп. 1941 – листоп. 1942: курсант 31 навч. тп Приволзького ВО.

18.11.1942–24.03.1943: 725 бронепоїзд 65 окр. д-ну бронепоїздів 45 А, навідник гармати.

Медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», корейська «За визволення Кореї», китайська «Китайсько-радянська дружба» (дві).

У 1947 закінчив танк. відділення Нижньогородського військ.-політ. училища ім. Фрунзе, у 1964 – Курський педінститут, у 1971 – вечірній університет марксизму-ленінізму при Волгоградському Будинку офіцерів. У верес. 1973 звільнений у запас. Викладав у Волгоградському державному ін-ті фізичної культури, Волгоградському гідромеліоративному технікумі, Волгоградському сільгосптехнікумі. Проживав у м. Мерефа Харківського р-ну Харківської обл.

Помер у 1996.

САХНО Олексій Антонович, 1925. Ст. лейтенант. Професор кафедри Харківського національного економічного університету. Інвалід війни.

Лип. 1943 – трав. 1945: 1-й, 2-й Укр., 1-й, 2-й Білорус. фр., 20 мех. див., ком. гармати, механік-водій САУ-100. Учасник визволення Києва, Корсунь-Шевченківської операції.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., «За мужність», медалі: «За відвагу», «За бойові заслуги», «За взяття Берліна».

Прож. у м. Харків.

СВИНУХІН Василь Іванович, 1908, с. Князівка Путивльського р-ну Сумської обл. Гв. лейтенант, ком. шабельного взв. Інвалід війни.

У 1930 призваний до лав ЧА Путивльським РВК Сумської обл.

У лип. 1941 мобілізований Коломацьким РВК Харківської обл.

Лип. 1941 – верес. 1941: Півд.-Західн., Північ.-Кавказ. фр., 132 кп 37 окр. кд, рядовий-кавалерист. У 1942 закінчив курси мол. лейтенантів, у 1943 – Новочеркаське кавалерійське училище, Ростовська обл. Жовт. 1943 – лип. 1944: 4-й Укр. фр., 32 гв. кп 4 гв. Кубанського козачого корпусу, ком. шабельного взв. Був поранений у верес. 1941, берез. 1944 та лип. 1944.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медаль «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1946 звільнений у запас. Працював головою колгоспу «Перебудова» у с. Олексіївка та колгоспу ім. Дзержинського Коломацького (нині Краснокутського) р-ну, експедитором на Водянському молокозаводі.

Помер 22.07.1989 у сел. Водяне Краснокутського р-ну Харківської обл.

СВИРИДОВ Петро Архипович, 1918, с. Ржавець Алешківського р-ну Воронезької (нині Задонського р-ну Липецької) обл., РФ. Ст. лейтенант, заст. ком. 20 окр. дисциплінарної роти з політчастини.

1936–1939: формувальник на з-ді ім. Ворошилова м. Алчевськ Луганської обл. У 1939 закінчив 9 класів Алчевської СШ № 1.

У жовт. 1939 призваний до лав ЧА Ворошиловським РВК і направлений до 76 окр. залізн. б-ну 1 Червонопрапорної бр. Лют. 1940 – серп. 1940: курсант навч. б-ну. Із серп. 1940: ком. відділ. навч. б-ну.

22.07.1941–10.07.1944: Західн., 3-й Білорус. фр., 65 окр. віднов. залізн. б-н, ком. відділення. 10.07.1944–29.12.1945: курсант Ленінградського ордена Леніна Червонопрапорного училища військових сполучень ім. Фрунзе, відділення мостів.

Медалі: «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

1.08.1956 звільнений у запас. Працював інспектором відділу кадрів у будівельному управлінні тресту «Південтрансбуд», майстром на Харківському з-ді підйомно-транспортного устаткування.

Помер 27.02.1999 у м. Харків.

СЕБКО Олексій Тихонович, 1915, с. Славгород Краснопільського р-ну Сумської обл. Ст. лейтенант, нач. метеослужби 757 навч. ап. Інвалід війни.

У 1935 закінчив хіміко-технологічний робітфак, м. Харків, у 1938 – 3 курси Московського гідрометеорологічного ін-ту.

У листоп. 1938 призваний Краснопресненським РВК м. Москва.

Листоп. 1938 – верес. 1940: слухач військ. факультету при Московському гідрометеорологічному ін-ті.

3.06.1942–31.07.1944: Західн. фр., 214 штурм. ад 1 ПА, ст. метеоролог; 664 бао 13 раб 1 ПА, нач. метеостанції; 311 штурм. ад 1 ПА, інженер-метеоролог; 9 раб 1 ПА, ст. технік-лейтенант, нач. метеослужби.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

1944–1949: перебував у запасі. У 1949 закінчив Харківський гідрометеорологічний технікум. У 1956 звільнений у запас. Працював нач. гідрометеорологічної станції Харківського гідрометеорологічного технікуму, директором гідрометеорологічної обсерваторії м. Харків.

Помер 8.07.2002 у м. Харків.

СЕВЕРИНОВ Леонід Іванович, 1924. Інвалід війни.

Із берез. 1943: рядовий 20 сп 253 гв. сд. Був зв'язківцем, артилеристом. За вмілі дії у розвідці боєм під час форсування Дніпра нагороджений медаллю «За бойові заслуги». Брав участь у визволенні Болгарії, Югославії і Угорщини. За участь у боях за Будапешт отримав медаль «За відвагу». У 1945 нагороджений медалями «За взяття Будапешта», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни закінчив Харківський гірничий ін-т. Працював на закритих об'єктах Сибіру. Із 1965 Леонід Іванович виховував молодь. Свою педагогічну діяльність завершив на посаді директора ДПТУ-34. Із 1984 – на пенсії.

СЕЛЕЗНЬОВ Володимир Дмитрович, 1915, с. Усть-Щербедіно Романовського р-ну Саратовської обл., РФ. Інженер-майор, ст. інженер виробничо-технічної частини.

У 1932 закінчив 7 класів Борисоглєбської СШ, у 1934 – робітфак, м. Іркутськ, у 1940 – Ленінградський ін-т інженерів залізничного транспорту. Працював ст. техніком у Ленінградській конторі з розвідувань кар'єрів при Октябрській залізниці. У квіт. 1942 закінчив тримісячні курси при Військово-транспортній академії ЧА за спеціальністю «Будівництво мостів».

Квіт. 1942 – трав. 1945: Ленінград., Волхов., 3-й Прибалт., 3-й Укр. фр., 9 окр. б-н механізації залізн. робіт, заст. ком. роти з техчастини, технік, нач. крана, ком. взв.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Ленінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У 1955 закінчив Військовий ін-т іноземних мов Рад. А. 27.12.1956 звільнений у запас. Працював асистентом у Харківському ін-ті інженерів залізничного транспорту.

Помер 1.04.2000 у м. Харків.

СЕЛІВАНОВ Олександр Ігнатійович, 1904. Голова Харківського міськвиконкому в 1940–1941 і 1943–1948.

Народився у селянській сім'ї. У 1936 закінчив Московський енергетичний ін-т. Трудову діяльність розпочав на Харківському електромеханічному з-ді. Незабаром був переведений на партійну роботу: зав. відділу Харківського обкому партії. У груд. 1939 був обраний депутатом Харківської міськради, а в січ. 1940 – головою міськвиконкому. З початком війни був призначений командиром корпусу народного ополчення. Із листоп. 1942-го до лют. 1943-го працював інструктором Управління кадрів ЦК ВКП(б). У берез. 1943-го, після першого звільнення Харкова, а потім після остаточного звільнення міста від гітлерівців Селіванов знову очолював Харківську міськраду.

За досягнуті Харковом успіхи у повоєнний період нагороджений орденом Леніна (1948). У 1948 призначений на посаду міністра комунального господарства УРСР.

Помер у 1997 у м. Київ.

СЕЛІВАНОВ Семен Михайлович, 1901, м. Тамбов, РФ. Підполковник інтендант. служби, нач. обліково-операційного відділ. окр. обозно-речового складу.

У 1932 закінчив Московський фінансово-економічний ін-т.

28.06.1941–9.05.1945: 27 А, ППГ № 1823, пом. нач. госпіталю з матеріального забезпечення. У квіт. 1942 був контужений.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні

1941–1945 рр.», «За взяття Будапешта». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

Після війни продовжував службу у Рад. А: окружний обозно-речовий склад № 1288, нач. обліково-операційного відділ., заст. нач. складу. 22.08.1956 звільнений у запас. Працював позаштатним бухгалтером-експертом у Харківській філії бюро державної бухгалтерської експертизи Міністерства юстиції УРСР.

Помер 30.12.1986 у м. Харків.

СЕЛІНА Євдокія Григорівна, 1922.

Учасниця Другої світової війни: 140 окр. полк зв'язку (пізніше 156), 107 сд 69 А, мол. сержант.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За бойові заслуги», ювілейні.

Прож. у м. Харків.

Померла у 2012.

СЕМЕНЕНКО Павло Іванович, 1913, м. Харків. Мол. лейтенант, нач. бібліотеки мінп. Інвалід війни.

У 1932 закінчив 2 курси ФЗН у м. Люботин Харківської обл. Працював слюсарем на з-ді «Серп і Молот», з-ді ім. Шевченка, головою гужової артілі, м. Богодухів Харківської обл.

15.09.1941–25.09.1941: Півд. фр., 66 сп, стрілець. Був контужений в р-ні м. Дніпропетровськ, перебував на лікуванні в ЕГ № 3880 у м. Донецьк. 15.03.1942 – серп. 1944: Захід. фр., 102 окр. мінд-н 42 сд, парторг б-ну; Ленінград., Прибалт. фр., 166 сп 124 сд, парторг. Закінчив курси удосконалення політскладу. Берез. 1945–3.09.1945: Білорус. фр., 472 сп 192 сд, парторг; Забайкал. фр., 42 гв. мінп, нач. бібліотеки полку.

Ордени: Червоного Прапора, Червоної Зірки, медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією».

У 1946 звільнений у запас. Працював у Богодухівському навчальному центрі ДТСААФ Харківської обл., у Богодухівській райспоживспілці.

Помер 3.05.2001.

СЕМЕНОВА (ПУКСА) Уляна Григорівна, 1920, с. Братениця Великописарівського р-ну Сумської обл.

Призвана до лав ЧА Великописарівським РВК Сумської обл.

Черв. 1944 – трав. 1945: 64 окр. арм. трофейний б-н, рядовий.

Орден Вітчизняної війни.

У верес. 1945 демобілізована. Працювала у колгоспі ім. Леніна Великописарівського р-ну Сумської обл.

Прож. у м. Харків.

СЕМЕРЕНКО Наталія Борисівна, м. Лозова Харківської обл. Гв. ст. сержант, санінструктор.

...Війна невблаганно наближалася до станції Лозової, де жила Наташа. Сім'я Семеренків евакуювалась у Сталінград. Перше знайомство з війною у шістнадцятирічної Наташі відбулося у військовому госпіталі, куди пішла працювати санітаркою її мати. Дівчина допомагала їй доглядати за пораненими. В один із серпневих днів 1942 ворог кинув на місто сотні літаків, піддав його варварському бомбардуванню. Місто запалало. Одна з ворожих бомб влучила в приміщення госпіталю. Виникла пожежа. У полум'ї, яке бушувало, мелькала фігурка дівчинки-підлітка. З розчервонілим від хвилювання і жари обличчям Наташа виводила і виносила з приміщення, яке горіло, поранених бійців. Під безперервним бомбардуванням вона повантажила на паром поранених, переправила їх на лівий берег Волги, а звідти – в Астрахань.

...Н. Семеренко добровольцем пішла на фронт. Незабаром її призначили санінструктором в роту. Важкими дорогами війни дійшла вона від Волги до угорського озера Балатон. У числі перших бійців-десантників у серпневу ніч 1944 дівчина висадилася на берег Бугаза. Противник обрушив шквал вогню на групу десантників. Падали вбиті, стогнали поранені. Переповзаючи від одного бійця до іншого, санінструктор надавала їм допомогу, виносила з поля бою. Від-

шукуючи в очереті поранених, Наташа натрапила на двох румунських солдатів. Відважна дівчина не розгубилась, швидко обеззброїла їх і взяла в полон. Потім наказала полоненим перенести поранених у човен і везти до нашого берега. З цього бою вона вивезла першу партію поранених, привела полонених. А до кінця ночі Наташа під шаленим артилерійським і кулеметним вогнем зуміла зробити ще два рейси через гирло, вивозячи поранених. Сміливо і безстрашно діяла санінструктор у кожному бою. А їх було немало на довгому і тяжкому шляху гвардійського батальйону. За героїчні дії під час порятунку поранених гвардії старший сержант Наташа Семеренко була нагороджена трьома медалями «За відвагу». В одному з наступальних боїв в р-ні оз. Балатон 27 грудня 1944 Наташа була тяжко поранена розривною кулею.

Після одужання Наталія Борисівна повернулась до свого рідного Лозівського р-ну і в перші післявоєнні роки працювала культмасовиком.

Іван Базій

СЕМЕРІЙ Григорій Степанович, 1913, смт Павлиш Онуфріївського р-ну Кіровоградської обл. Майор техслужби, викладач циклу спецобладнання Ачинського авіатехучилища. Інвалід війни.

У 1936 закінчив 4 курси Донецького металургійного технікуму, у 1938 – 2-ге Вольське авіатехучилище Саратовської обл.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940: 60 швидкісний бап, технік літака.

17.07.1941–25.07.1941: Центр. фр., 60 швидкісний бап, технік авіаланки. 3.10.1941–9.05.1945: Центр., Північ.-Захід., 2 дальньорозвідувальний ап. Північ.-Захід., Ленінград., 2-й Прибалт., 1-й, 2-й, 3-й Білорус. фр., 47 гв. ап, ст. лейтенант, ст. технік ае.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Москви», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Отримав 8 подяк від Верховного Головнокомандувача.

У 1957 звільнений у запас. Працював контролером на підприємстві п/с № 231, нач. складу в/ч 16461, м. Харків.

Помер 4.03.1986 у м. Харків.

СЕМИКРАС Григорій Йосипович, 1926, смт Нова Водолага Харківської обл. Мол. сержант.

Закінчив 7 класів, працював у колгоспі ім. 2-ї П'ятирічки.

У берез. 1944 призваний до лав ЧА. Брав участь у боях у складі 1-го Укр. фр., 225 мсд 21 корпусу, кулеметник.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки. Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Працював слюсарем на Харківському моторобудівному з-ді «Серп і Молот».

СЕНКЕВИЧ Леонід Карпович, 1919, м. Карачов Брянської обл., РФ. Інженер-підполковник, ст. науковий співробітник спеціальної науково-дослідної лабораторії ВІРТА ім. Говорова. Кандидат технічних наук.

У 1936 закінчив 10 класів СШ, у 1942 – розвідкурси удосконалення середнього керівного складу при вищій спецшколі Генерального штабу ЧА.

10.12.1942–9.05.1945: 8 окр. полк зв'язку 5 Уд. А, інженер полку.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бездоганну службу» I–III ст.

23.05.1946 звільнений у запас. У 1950 закінчив Московський енергетичний ін-т, радіотехнічний факультет, у 1953 – КУОС при Військовій інженерній радіотехнічній академії ім. Говорова. Працював ст. науковим співробітником у Харківському ін-ті радіоелектроніки. Із атестації Л. К. Сенкевича за жовт. 1962: «За останні роки Л. К. Сенкевич багато і плідно працював, брав участь у науково-дослідній роботі,

був співавтором винаходів в області автоматичних установок залізн. транспорту та радіоприймальних установок. Вніс ряд цінних раціоналізаторських пропозицій, опублікував чотири статті на тему радіолокаційних приймальних установок. Поряд з науково-дослідною роботою провів велику науково-методичну та лабораторну роботу на кафедрі, написав навчальні посібники. Успішно керував експериментальною практикою слухачів на кафедрі...».

Помер 6.01.1988 у м. Харків.

СЕНЧИН Андрій Васильович, 1911, смт Єланець Миколаївської обл. Полковник юстиції, голова військ. трибуналу Пензенського гарнізону Приволзького ВО. Інвалід війни.

Верес. 1938 – лют. 1941: Правова академія, м. Москва, слухач.

26.04.1942 – квіт. 1943: голова військ. трибуналу 17 окр. залізн. бр. Квіт. 1943 – берез. 1945: голова військ. трибуналу залізн. військ Брянського, Центр., Білорус. і 1-го Білорус. фр.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1945 закінчив Всесоюзний юридичний заочний ін-т. 28.03.1960 звільнений у відставку. Харківський юридичний ін-т, зав. лабораторії.

Помер 7.12.1992 у м. Харків.

СЕНЬЖАНОВ Касим Серажетдинович, 1921. Мол. сержант.

1941–1945: Західн., 2-й Білорус. фр., 165 легкий артп 29 тк, ком. гармати. Зі спогадів: «...22 июня 1941. По тревоге наш курсантский полк, куда я был призван служить в марте 1941, из казарм г. Луганск был выведен в степь и направлен на Юго-Западный фронт. Несколько раз мы подвергались налетам вражеской авиации. Нам уже с боем пришлось прорываться из окружения.

В 1942 году, когда враг оказался у стен Сталинграда, немцы решили уничтожить Горьковский автозавод. Наш запасной полк был отдан в распоряжение з-да. Эта ночь была ночью самой сильной массированной бомбежки. Мы вышли из убежищ и стали вывозить уцелевшие машины из горящего цеха: они так нужны были фронту. На нас капала смола. Над головой одной рукой держали куски жести, руки были в волдырях, но мы оставили этот цех только после того, как вывезли на своих плечах последнюю машину. Завод был разбит, но благодаря усилиям гарнизона и жителей города через месяц первая грузовая машина ушла на фронт…

Декабрь 1944. Я служил артиллеристом противотанковой артиллерии в 5 гв. танковой армии, освобождавшей наш родной Харьков. Помню мощный артналет под Варшавой в течение получаса – и тишина. Враг разбит. Мы совершаем рейд по вражеской земле. Мы настолько уверены в своих силах, что командир дивизии приказывает не ввязываться в бой с отходящими вражескими танками на параллельной дороге, а выполнять свою задачу: отрезать группировку фашистов в этом районе от основных сил, выйти к Балтийскому морю и ворваться в Кенигсберг».

Медалі: «За відвагу», «За взяття Кенігсберга», ювілейні.

Працював майстром-фотографом.

СЕРБИНЕНКО Борис Антонович, 1922, м. Вовчанськ Харківської обл. Мол. лейтенант медслужби, ст. фельдшер 847 фронтового арм. складу. Інвалід війни.

У 1941 призваний до лав ЧА Вовчанським РВК Харківської обл.

22.06.1941 – верес. 1944: Західн. фр., 99 зсп 13 зап. бр.; 1009 сп 330 сд 10 А, радист; 1113 сп 330 сд 10 А, фельдшер окр. б-ну. У 1943 був поранений, ЕГ № 5007, м. Москва. Білорус. фр., 847 фронт. арм. склад, ст. фельдшер.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

24.09.1944 звільнений у запас. Працював зав. дезінфекційного відділу Зміївської райлікарні, пом. епідеміолога Краснопільської райсанепідемстанції Сумської обл., зав. фельдшерського пункту Вовчанської МТС, Вовчанський з-д будматеріалів, зав. здоровпункту.

Помер 19.01.1990 у м. Зміїв Харківської обл.

СЕРБІН Павло Петрович, 1924, с. Знам'янка Нововодолазького р-ну Харківської обл. Інвалід війни.

Після закінчення місцевої семирічної школи працював у колгоспі.

«19 октября 1941 г. село было оккупировано немецкими войсками. Все тяготы фашистского «нового порядка» пережил вместе с родителями и Павел. 15 сентября 1943 г. войска Степного фронта освободили село. Полевые военкоматы на освобожденной территории призывали на фронт тех, кому уже исполнилось 18 лет и кто по различным причинам не был мобилизован в войска. Уже 17 сентября 1943 г. П. Сербин вместе с односельчанами П. Л. Великим, Ф. Л. Великим, И. П. Невдачным, М. Н. Кобзарем, С. П. Карпенко, И. Г. Лубенским, П. М. Мятыгой, И. В. Кальницким и другими пешком шел на призывной пункт в г. Люботин. После регистрации все были направлены в расположение 305-й Белгородской Краснознаменной сд. Рядовой Павел Сербин был зачислен наводчиком орудия в артиллерийскую батарею 45-мм скорострельных пушек 1002-го сп. Первое боевое крещение принял в районе пгт Брусилов Житомирской обл. За этот бой рядовой Сербин был награжден медалью «За отвагу». После дивизия вела тяжелые бои в направлении Львова. В ходе ожесточенного боя снаряд, выпущенный из фашистского танка, прямым попаданием вывел из строя орудие, а весь расчет был ранен. Павел долго лечился в госпиталях г. Винница, г. Шахты Ростовской обл. После излечения опытного наводчика направили в 333-й гаубичный артдивизион особой мощности для участия в Берлинской операции. Это было грозное оружие. Сам расчет одного орудия состоял из 32 человек, а снаряд весил 270 кг. Позиции дивизиона находились в 6 км от центра Берлина и вели массированный огонь по зданию рейхстага, тем самым приближая победу.

После Победы отважный артиллерист до сентября 1945 г. служил в Германии. Затем 333-й артдивизион был передислоцирован в г. Клинцы Брянской обл. В марте 1947 г. рядовой П. П. Сербин демобилизовался и вернулся в родную Знаменку».

В. І. Ковратенко

СЕРГІЄНКО Василь Сергійович, 1922, смт Ков'яги Валківського р-ну Харківської обл. Інвалід війни.

Учасник Другої світової війни. Мол. лейтенант, ком. стр. взводу.

Із 1945 працював у колгоспі «Червоний господар», смт Ков'яги Валківського р-ну.

Помер 5.07.1987.

СЕРГІЄНКО Олександр Павлович, 1916, с. Архангельське Прикумського р-ну Ставропольського краю, РФ. Інженер-майор, військ. представник військ. представництва № 97.

У 1936 закінчив робітфак при Ростовському залізн. ін-ті, у 1941 – Новочеркаський індустріальний ін-т Ростовської обл., у 1942 – прискорений курс автотракторно-інженерного факультету Військ. академії механізації і моторизації ім. Сталіна, м. Москва.

2.12.1942–30.03.1943: Закавказ. фр., 44 пересувна автобронетанк. майстерня, ст. технік-лейтенант, технік-інструктор з техпідготовки.

Медалі: «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бездоганну службу» І ст.

У 1969 звільнений у запас. До 1986 працював інженером, техніком у військ. представництві № 97, м. Харків.

Помер 14.10.1991 у м. Харків.

СЕРДНЮКОВ Володимир Ісмович, 1921. Інвалід війни.

Воював із фашистськими загарбниками з перших днів війни на Карел., 1-му Укр. фр. Визволяв Харків і Київ, інші українські міста й села. Особливо запам'яталось, як форсував Дніпро. Змонтував із дощок пліт і під сильним ворожим артилерійським обстрілом долав дніпровські води. Коли досяг правого берега Дніпра, так захопився боєм, що не відчув поранення. До нього підповзла медсестра і почала перев'язувати, потім потягнула з поля бою до медсанбату. Звідти направили до евакошпиталю, де лікарі вийняли з його тіла осколки ворожих мін і врятували йому життя. Та поранення і контузія давалися взнаки, і Володимира Ісмовича комісували як інваліда Великої Вітчизняної війни. За мужність і відвагу в боях нагороджений орденами і медалями та особисто удостоєний подяки Верховного Головнокомандувача.

По війні В. Серднюков створив та очолив первинну ветеранську організацію у Дзержинському р-ні м. Харків.

СЕРДЮК Василь Васильович, 1909, с. Будки Білопільського р-ну Сумської обл.

У 1929 закінчив 7 класів НСШ. Працював у колгоспі писарем.

1931–1933: строкова служба у лавах ЧА, писар. Після демобілізації оселився у Харкові, працював різноробочим на паровозоремонтному з-ді. Перед початком війни закінчив курси зв'язківців, а невдовзі одружившись, переїхав до смт Пісочин Харківської обл.

1941–1943: Північ.-Кавказ. фр., ст. приймальник пошти при Південно-Західній залізниці. 1943–1946: нач. відділу обробки пошти при Донецькому ВО.

Медалі: «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.»

Після звільнення з лав Рад. А і до 1971 працював нач. поштового вагону у відділі поштових перевезень.

Помер у трав. 1975. Похований: клад. № 2, смт Пісочин (Моторівка) Харківської обл.

СЕРДЮК Іван Арсентійович, 1918, с. Шульгинка Старобільського р-ну Луганської обл. Підполковник, заст. ком. ап з інженерно-авіаційної служби.

9.03.1942–9.05.1945: Захід. фр., 745 винищ. ап, 168 винищ. ап, механік авіаційний; 3-й Білорус. фр., 117 окр. коректувальний розвід. ап, технік авіаланки.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, «За службу Батьківщині у Збройних Силах СРСР» І ст.

1.07.1965 звільнений у запас. Працював інспектором відділу головного механіка на Полтавському приладомеханічному з-ді.

Помер 3.06.1997 у м. Ізюм Харківської обл.

СЕРДЮК Іван Пилипович, 1925, м. Харків. Інвалід війни.

У перший день війни загинув батько, прикордонник, потім померла мати, і став Іван у 16 років «сином полку». Воював на Півд.-Захід., 2-му Укр. фр. Був двічі поранений. Війну закінчив у Празі у складі 6 ТА.

Ордени: Вітчизняної війни ІІ ст., Червоної Зірки, медаль «За відвагу».

Із 1947, після закінчення гірничого ін-ту, працював на Чукотці і Колимі на посадах майстра, начальника дільниці, гол. інженера копальні. За плідну працю нагороджений орденом Леніна. До Харкова повернувся у 1983. Активіст ветеранського руху.

СЕРДЮК Роман Микитович, 1905, с. Варварівка Харківської обл. Єфрейтор.

До війни працював у колгоспі.

У 1939 був призваний до лав ЧА.

Учасник радянсько-фінляндської та Другої світової воєн. У 1943 був поранений в ногу.

Медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією».

По війні працював експедитором у лікарні.

Помер у 1983 у смт Панютине Лозівського р-ну Харківської обл.

СЕРЕБРЯНСЬКИЙ Степан Федотович, Харківська обл. Інвалід війни.

У 1941 призваний до лав ЧА. Рядовий.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Працював постачальником у будівельній організації, м. Харків.

Помер у 1991.

СЕРЕЖЕНКО Микола Григорович, 1918, с. Пристін Куп'янського р-ну Харківської обл. Підполковник.

У черв. 1941 закінчив Харківське військ. училище зв'язку.

15.05.1942 – трав. 1945: Закавказ., 4-й Укр. фр., 151 тб, нач. зв'язку б-ну; 1-й Білорус. фр., 128 тп, нач. зв'язку полку.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки (два), медалі: «За оборону Кавказу», «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

До 1962 продовжував службу в Рад. А.

Помер 20.10.1985.

СЄРИКОВ Юхим Федорович, 1908, с. Зарожне Чугуївського р-ну Харківської обл. Майор, нач. 3-го відділення сховища 581 авіаскладу боєприпасів.

Із 1921 працював батраком (Зміївський р-н), молотобійцем на кустарному виробництві (Чугуївський р-н), робітником на ХТЗ. У 1932 закінчив школу мол. авіаспеціалістів, м. Новочеркаськ Ростовської обл, РФ.

9.08.1945–3.09.1945: 709 авіабаза ВПС ТОФ, нач. відділ. боєпостачання.

Ордени Червоної Зірки (два), медалі: «За визволення Кореї», «За перемогу над Японією». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

23.11.1955 звільнений у запас. Працював у Харківській арт. радіотехнічній академії ім. Говорова комендантом табору.

Помер 4.02.2000 у м. Чугуїв Харківської обл.

СИДОРЕНКО Іван Михайлович, 1922, с. Нова Русь Павлоградського р-ну Дніпропетровської обл. Майор, нач. зубопротезної лабораторії, ст. зубний технік стоматологічної поліклініки № 33 медслужби Східнобалтійської флотилії. Інвалід війни.

Закінчив 8 класів Новоруської СШ, Павлоградський р-н Дніпропетровської обл., у 1940 – Павлоградську фельдшерську школу.

17.05.1942–9.05.1945: Півд.-Захід. фр., 94 окр. мінд-н 140 сд 9 А, командир сан. взв.; 3-й Укр. фр., хірургічний ППГ № 639; 1118 сп 333 сд 37 А, ком. сан. взв. У черв. 1942 був поранений.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» II ст.

У 1948 закінчив КУОС медслужби з циклу загальновійськової підготовки. 3.01.1961 звільнений у запас. Працював лікарем, заст. головного лікаря Красноградської районної лікарні.

Помер 1.10.2003 у м. Красноград Харківської обл.

СИДОРЕНКО Іван Оникійович, 1904, смт Березнегувате Миколаївської обл. Майор техслужби, нач. 19 буд.-монтажної ділянки.

У 1930 закінчив Херсонський дорожньо-будівний технікум, у 1932 – 2 курси Київського ін-ту народного господарства. Працював районним техніком та виконавцем робіт Снігурівського райвиконкому Миколаївської обл.

5.07.1941–9.05.1945: Півд. фр., 6 А, нач. фортифікаційних робіт ділянки р. Інгулець, міст Херсон, Миколаїв, Кривий Ріг Дніпропетровської обл.; Північ.-Кавказ. фр., 64 військ.-дорожній загін військ.-дорожнього управління, виконавець робіт, технік роти; Брянський, Калінінський, 2-й Прибалт., Ленінград. фр., 54 дорожньо-експлуатаційний б-н, ст. технік-лейтенант, ком. взв., пом. ком. роти з техчастини.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Кавказу», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1953 закінчив курси удосконалення інженерів при Ленінградській Червонопрапорній військ.-повітр. академії. У 1963 звільнений у запас. Працював у в/ч 74926, м. Київ, інженером контрольно-експлуатаційної частини Білоцерківського управління будинками № 2. У 1989 переїхав до Харкова.

Помер 10.07.1993 у м. Харків.

СИДОРЕНКО Іван Степанович, 1914, с. Попівка Красноградського р-ну Харківської обл. Сержант, ком. відділення. Інвалід війни.

У верес. 1943 призваний до лав ЧА Красноградським РВК Харківської обл.

Восени 1943 під час форсування Дніпра поранений і контужений, перебував на лікуванні в ЕГ № 2322, м. Красноград.

Медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні.

По війні працював кочегаром на ст. Лозова Південної залізниці, пом. машиніста (до 1970).

Помер у 1997. Похований: с. Попівка Красноградського р-ну Харківської обл.

СИДОРЕНКО Іван Фадейович, 1921, с. Жовтневе Друге Вовчанського р-ну Харківської обл. Майор, нач. автотракторної служби 88 радіотех. полку ППО 20 сд.

У 1941 закінчив 10 класів Октябрської СШ.

2.05.1942–15.06.1944: Півд.-Захід., 2-й Сталінград., 1-й Білорус. фр., 307 ап, розвідник-спостерігач.

Медалі: «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» II ст.

У 1945 закінчив Київське танко-технічне училище ім. Тимошенка за спеціальністю танкового техніка. 27.12.1967 звільнений у запас. Працював інспектором з кадрів у Вовчанському районному виробничому управлінні сільського господарства.

Помер 28.07.1991 у с. Жовтневе Друге Вовчанського р-ну Харківської обл.

СИДОРЕНКО Михайло Михайлович, 1918, с. Кобзарівка Валківського р-ну Харківської обл. Підполковник, нач. штабу 707 окр. б-ну зв'язку.

У 1939 закінчив Харківський технікум зв'язку. Працював техніком на Харківському центральному телеграфі.

У жовт. 1939 добровільно став до лав ЧА. У черв. 1941 закінчив Харківське військ. училище зв'язку.

Лип. 1941 – трав. 1945: Захід. фр., 3 окр. б-н зв'язку 73 тд, ком. радіовзв.; 3 тбр, ком. радіовзв.; Півд., Північ.-Кавказ. фр., 10 окр. дорожньо-експлуатаційний б-н, нач. зв'язку б-ну, ком. господар. взв.; Північ.-Кавказ. фр., 714 сп 395 сд, 1157 сп 351 сд, ком. радіовзв.; 1-й Укр. фр., 452 окр. рота зв'язку 351 сд; 4-й Укр. фр., 351 сд, майор, пом. нач. зв'язку див. з радіо. 12.03.1943 під час боїв в р-ні ст. Енем, Краснодарський край, поранений. Перебував на лікуванні в ЕГ № 1807. Брав участь у боях на тер. Польщі, Чехословаччини, Німеччини.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки (два), медалі: «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», китайська «Китайсько-радянська дружба».

У 1958 звільнений у запас. Працював учителем праці у Коротичанській СШ Харківського р-ну Харківської обл.

Помер 1.12.1989 у смт Коротич Харківського р-ну Харківської обл.

СИДОРЕНКО Федір Юрійович, 1917, м. Куп'янськ Харківської обл. Майор техслужби, нач. відділу зберігання Центр. військ. бази № 2611.

У 1934 закінчив 2 курси Куп'янського сільгосптехнікуму. Працював черговим апаратної Куп'янського радіовузла, зав. відділу техконтролю на силікатному з-ді, ст. Куп'янськ-Вузловий.

У груд. 1938 призваний до лав ЧА Куп'янським РВК Харківської обл.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940, війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945.

У роки Другої світової війни викладав на курсах мол. військ. техніків у м. Новосибірськ, служив у Далекосхід. ВО.

Медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За бойові заслуги», «За перемогу над Японією». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1959 звільнений у запас. Працював заст. директора Куп'янського міськпобуткомбінату, інженером у в/ч 93211, м. Новосибірськ.

Помер 27.02.1992 у м. Куп'янськ Харківської обл.

СИКАЛО Ілля Іванович, 1921, смт Борова Харківської обл. Майор техслужби, авіатехнік ланки 810 навч. ап Харківського вищого авіаучилища льотчиків ВПС.

У січ. 1940 призваний до лав ЧА Слов'янським РВК Донецької обл.

22.06.1941–25.06.1941: Півд.-Західд. фр., 404 сп 176 сд, навідник гармати. 25.06.1941 під час боїв на тер. Молдови отримав поранення. У берез. 1943 закінчив Ленінградські авіац.-тех. курси удосконалення ВПС ЧА ім. Ворошилова у м. Магнітогорськ. 23.10.1943–9.05.1945: Калінінський фр., 160 винищ. ап, механік авіац.; 3-й Білорус., 1-й Прибалт., 1-й Білорус. фр., 137 Мінський Червонопрапорний гв. ордена Суворова винищ. ап, механік авіац. ст.

Медалі: «За бойові заслуги», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Отримав подяку від Верховного Головнокомандувача за участь у штурмі Берліна.

У 1970 звільнений у запас. Працював комплектувальником, пожежником у в/ч 36986, м. Чугуїв.

Помер 12.04.1993 у м. Чугуїв Харківської обл.

СИНЕЛЬНИКОВ Георгій Олексійович, 1905, м. Рильськ Курської обл., РФ. Підполковник, нач. штабу окр. авіатехнічного б-ну.

27.06.1941–9.05.1945: 677 бао, нач. штабу ад дд; 847 бао, ком. б-ну; 705 бао, нач. відділу стройового і кадрів.

Медалі: «За оборону Сталінграда», «За бойові заслуги». Трудові нагороди: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора.

У 1953 звільнений у запас.

Помер 17.04.1988 у м. Харків.

СИНИЦЬКИЙ Гнат Максимович, 1912, с. Шийківка Борівського р-ну Харківської обл. Старшина надстрокової служби, старшина техроти, в/ч 32294. Інвалід війни.

У 1925 працював робітником у с. Чернещина Борівського р-ну, пізніше – трактористом у радгоспі «20 років Жовтня» Борівського р-ну.

У 1935 призваний до лав ЧА Борівським РВК Харківської обл. Після армії, із 1937 по 1939, працював шофером у колгоспі ім. Калініна, бригадиром тракторної бригади МТС, с. Площанка Кремінського р-ну Луганської обл.

23.06.1941–9.05.1945: Півд.-Захід. фр., 208 окр. рота аеродромного обслуговування 40 автобазування, шофер; Головне бронетанкове управління ЧА, 11 тракторний навч. полк, пом. ком. взв.; Волхов., 1-й Укр. фр., 1430 артп 17 артд 37 легкої артбр, шофер. У 1943 був поранений і контужений на Волхов. фр., ЕГ № 3355.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За бойові заслуги», «За взяття Праги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У 1948 закінчив дивізійну бронетанкову школу сержантського складу. 1.12.1956 звільнений у запас. Працював тракто-

ристом у Борівському сільському споживчому товаристві, охоронцем у відділі охорони при Ізюмському РВВС.

СИНИЦЬКИЙ Олександр Никифорович, 1923, с. Підлиман Борівського р-ну Харківської обл. Ст. лейтенант, пом. нач. штабу б-ну окр. навч. тп. Інвалід війни.

Січ. 1942 – квіт. 1943: 2-е Саратовське танкове училище Приволзького ВО, прискорений курс за спеціальністю ком. танка Т-34. 10.06.1943–9.05.1945: 1-й Білорус. фр., 60 гв. тп 16 гв. кд 7 гв. кк, ком. танка; 17 окр. навч. тп, ком. взв., пом. нач. штабу б-ну. 19.11.1943 в боях за с. Короватичі Речицького р-ну Гомельської обл., Білорусь, тяжко поранений і контужений.

Ордени Червоної Зірки (два), медаль «За взяття Берліна».

12.06.1946 звільнений із кадрів Рад. А.

Помер 19.04.1999 у смт Борова Харківської обл.

СИРОТ Лев Лазарович, 1911, смт Яновичі Вітебського р-ну Вітебської обл., Білорусь. Майор техслужби, інженер ае 172 винищ. ап.

Працював слюсарем на з-ді № 47, секретарем комітету ВЛКСМ на арматурно-карбюраторному з-ді, м. Ленінград.

У серп. 1933 призваний до лав ЧА Московським РВК м. Ленінград.

У груд. 1935 закінчив 2-гу Вольську військ. школу авіатехніків Саратовської обл.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

Черв. 1941–30.09.1942: Північ.-Захід. фр., 13 швидк. бап, мол. авіатехнік; Захід., Півд.-Захід. фр., 209 ближньобомбард. ап 10 ПА, ст. технік ае; Воронез. фр., 4 окр. зміш. навч.-тренувальний ап, ст. технік ае. У верес. 1943 закінчив Ленінградські авіац.-тех. курси удосконалення ВПС РСЧА ім. Ворошилова. 1.04.1944–9.05.1945: Захід., 2-й Білорус. фр., 162 винищ. ап 309 винищ. ад, інженер-капітан, ст. технік ае.

Ордени Червоної Зірки (два), медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», китайська «Китайсько-радянська дружба». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

У листоп. 1955 звільнений у запас. Працював інженером у Харківському конструкторсько-технологічному бюро, навчальним майстром у Харківському державному університеті ім. Горького.

Помер 30.03.1991 у м. Харків.

СИРОТЕНКО Сергій Дмитрович, 1910, с. Луговець Мглинського р-ну Брянської обл., РФ. Підполковник, нач. складу топографічних карт, Київський ВО.

У 1927 закінчив школу колгоспної молоді, працював учителем у сільській школі Мглинського р-ну Брянської обл. У верес. 1935 закінчив робітфак при Ленінградському ін-ті комунального будівництва, у груд. 1935 – Ленінградський педагогічний ін-т, у 1938 – Ленінградське військово-топографічне училище за спеціальністю топографа.

8.11.1941–9.05.1945: Брянський, Півд.-Захід. фр., 45 моторизований топографічний загін, нач. топографічного відділення. 2-й Ленінград., Прибалт. фр., топограф. відділення штабу, пом. нач. 1-го відділення.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки (два), Леніна.

23.06.1958 звільнений у запас. Працював нач. геодезичної служби, інженером-геодезистом у Харківському управлінні гол. архітектора.

Помер 15.09.1986 у м. Харків.

СИСОЄВ Ігор Андрійович, 1912, м. Зміїв Харківської обл. Контр-адмірал.

У 1927, після закінчення 7 класів Зміївської СШ, вступив до Харківського технічного училища. Після завершення навчання працював слюсарем на Московському автозаводі. На з-ді отримав путівку

на навчання до Севастопольського військово-морського училища.

22.06.1941–9.05.1945: офіцер ВМФ.

Нагороджений орденами та медалями.

Закінчив Ленінградську військово-морську академію. Довгий час служив на флоті. Потім працював викладачем у Академії ВМФ (м. Ленінград). Захистив кандидатську, згодом докторську дисертації.

Помер у 1993.

СИТНИКОВ Василь Федорович, 1926, Бондарський р-н Тамбовської обл., РФ. Майор, нач. зв'язку 43 гв. артп.

У серп. 1942 добровільно став до лав ЧА.

У 1942 закінчив Московське ремісниче училище зв'язку № 9 у м. Стерлітамак, Башкирія, РФ.

Листоп. 1942 – трав. 1945: 1-й, 2-й Укр., Воронез., Півд.-Західні фр., ст. радист при штабі партизанського руху; 4-й Укр. фр., нач. радіостанції при штабі партизанського руху; 4-й Укр. фр., 42 окр. Севастопольський полк зв'язку, нач. радіостанції.

Медалі: «За бойові заслуги», «Партизанові Вітчизняної війни» II ст., «За визволення Праги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» II ст., «За воїнську доблесть».

Перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині, проходив службу у віддаленій місцевості на о. Сахалін, у Прикарпатському ВО. У 1971 звільнений у запас. Працював робітником на фабриці-кухні при з-ді «Серп і Молот», м. Харків.

Помер 13.04.1983 у м. Харків.

СИЧОВ Володимир Васильович, 1919, м. Самара, РФ. Майор інтендант. служби, нач. постачання 7-го відділу в/ч 62834.

У серп. 1937 закінчив школу ФЗУ за спеціальністю «Верстатобудування» у м. Самара, у 1938 – школу торгового учнівства, м. Самара. Працював токарем, склад НКО № 330, м. Самара.

У 1939 призваний до лав ЧА Ленінським РВК м. Самара.

У верес. 1942 закінчив Ярославське інтендант. училище.

14.09.1942–24.04.1943: Центр. фр., 53 тбр 11 тк, зав. діловодства продовольчо-фуражної служби. 10.09.1943–9.05.1945: 1-й Укр. фр., 53 тп 9 мд 3 гв. мех. А, ст. лейтенант інтендант. служби, пом. нач. з госп. постачання.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За визволення Праги». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» II ст., «За бездоганну службу» I ст.

Перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині, проходив службу у Західно-Сибірському ВО. У 1954 звільнений у запас. Працював нач. фін.-госп. постачання Харківського РВК. У 1958 вдруге призваний до лав Рад. А. Служив у в/ч 62834. У 1969 звільнений у запас. Працював інженером у ВНДІЕлектроапарат.

Помер 18.09.1992 у м. Харків.

СІВЕР Костянтин Якович, 1914, м. Ростов-на-Дону Ростовської обл., РФ. Майор техслужби, заст. ком. з техчастини тб 21 гв. тп.

Працював слюсарем з ремонту паровозів у залізн. депо ст. Основа м. Харків.

У 1937 закінчив Харківський електротехнікум залізн. транспорту. У верес. 1937 призваний до лав ЧА Криворізьким РВК Дніпропетровської обл. У лип. 1938 закінчив полкову школу, у лют. 1940 – Орловську бронетанк. школу ім. Фрунзе.

5.11.1942–18.04.1943: Півд.-Західн. фр., 22 окр. навч. важкий тп, ком. роти. 18.04.1943 під час боїв поблизу м. Харків був поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 3518 у м. Тюмень. 9.07.1944–9.05.1945: 1-й Прибалт. фр., 3 окр. важкий тп, ком. роти важких танків; 2-й Прибалт. фр., 31 гв. окр. важкий тп, ст. лейтенант, ком. роти важких танків. Легко поранений: 12.09.1944 та 30.01.1945

на тер. Прибалтики. Із нагородного листа: «...Під час відбиття танкових атак і піхоти противника у Прибалтиці рота тов. Сівера знищила шість німецьких танків. Керуючи бойовими діями своєї роти, тов. Сівер особисто знищив два важкі німецькі танки. 19.08.1944, вночі, відбиваючи невпинні атаки ворожої піхоти, рота знищила близько 40 німецьких солдатів. Особисто тов. Сівер, перебуваючи поза танком, керував автоматниками та бійцями стрілецького полку. 20.08.1944 завдяки його бойовим діям вдалося відбити численні атаки переважаючих сил противника та утримати рубіж...».

Ордени: Червоного Прапора, Вітчизняної війни I ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У верес. 1946 закінчив Вищу офіцерську бронетанк. школу у м. Казань, Татарстан. Перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині, проходив службу у Прибалтійському та Забайкальському ВО. У 1957 звільнений у запас. Працював інженером з техніки безпеки на Харківській ділянці енергопостачання Півд. залізниці.

Помер 22.08.1980 у м. Харків.

СІРЕНКО Анатолій Олександрович, 1923, м. Красноармійськ Донецької обл. Мол. лейтенант, ком. кулемет. взв. 122 сп 201 сд. Інвалід війни.

У 1941 закінчив перший курс Дніпропетровського державного університету.

У серп. 1941 призваний Жовтневим РВК м. Дніпропетровськ.

Груд. 1941 – січ. 1942: Волхов. фр., 22 окр. сбр 2 Уд. А, мінометник. 22.01.1942 під час боїв за ст. Чудово, Новгородська обл., був тяжко поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 2852 у м. Дзержинськ Нижньогородської обл. Перебував у запасі у м. Ташкент, Узбекистан. У трав. 1943 мобілізований Куйбишевським РВК м. Ташкент. У березн. 1944 закінчив 2-ге кулемет. училище, м. Мари, Туркменістан.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1946 звільнений у запас. У 1951 закінчив філологічний факультет Харківського державного університету ім. Каразіна. Викладав російську мову у педагогічному ін-ті м. Стерлітамак, Башкирія. Із 1990 проживав у м. Ізюм Харківської обл.

Помер у 2007.

СІРЕНКО Дмитро Іванович, 1915, м. Тирасполь, Молдова. Полковник, заст. ком. 1114 артп 9 мсд.

Працював креслярем у Молдовському проектному управлінні, м. Тирасполь.

У січ. 1937 призваний до лав ЧА Тираспольським РВК Молдови. У жовт. 1937 закінчив полкову школу, у верес. 1939 – курси мол. лейтенантів при Сумському артучилищі.

22.06.1941–12.06.1942: Півд. фр., 69 артп 25 сд Примор. А, нач. розвід. д-ну, ад'ютант ст.; 176 арт. протитанк. д-н 25 сд, ад'ютант ст. 18.06.1942 під час оборони Севастополя був тяжко поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 1546 у м. Єсентуки Ставропольського краю. Листоп. 1942 – трав. 1945: Північ.-Кавказ., 4-й, 3-й Укр. фр., 985 артп 320 сд 44 А, 46 А, майор, нач. штабу полку, ком. полку.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, Червоного Прапора, Кутузова III ст., медалі: «За оборону Одеси», «За оборону Севастополя», «За оборону Кавказу», «За взяття Будапешта», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

Перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині, проходив службу у Забайкал. ВО. У 1958 звільнений у запас. У 1956 закінчив КУОС артилерії. Працював експедитором, нач. відділу постачання та збуту Тираспольського міського молокозаводу, нач. штабу ЦО Харківського виробничого об'єднання молочної промисловості.

Помер 2.02.1992 у м. Харків.

СІРЯК Іван Дмитрович, 1922, смт Решетилівка Полтавської обл.

До війни закінчив СШ.

Учасник Другої світової війни, рядовий сп.

Орден Вітчизняної війни ІІ ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

У 1946 демобілізований. Після війни працював токарем на Полтавському металозаводі.

Помер у 2007 у смт Решетилівка Полтавської обл.

СІТАЛО Іван Петрович, 1919, м. Богодухів Харківської обл. Капітан, нач. продовольчого постачання полку, 79 гв. важкий танко-самохідний полк 7 гв. тд 3 гв. мех. А. Інвалід війни.

У 1937 закінчив 10 класів СШ, м. Харків.

22.06.1941–9.05.1945: Північ.-Захід. фр., 6 тп 1 тд, механік-водій; Волхов. фр., 1347 сп 1 тд; 2 окр. бронебатальйон, рядовий, стрілець, писар; 3-й Білорус. фр., 271 моторизований б-н особливого призначення, зав. діловодства, скарбник, пом. нач. постачання, нач. господарської частини. У серп. 1941 був контужений.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Ленінграда», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

18.03.1955 звільнений у запас. Працював інспектором з кадрів у Богодухівському «Міжколгоспбуді».

Помер 1.08.1994 у м. Богодухів Харківської обл.

СКИДАН Іван Данилович, 1904, с. Хомутець Миргородського р-ну Полтавської обл. Мол. лейтенант, ком. взв. 6 артп 5 пов.-десант. див. Інвалід війни.

Лип. 1941 – жовт. 1944: Півд. фр., 4 окр. кд; Північ.-Кавказ. ВО, 53 зап. артп; 118 УР, 116 окр. кулемет. сб 6 артп 5 пов.-десант. див., ком. вогнев. взв.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

3.10.1944 звільнений у запас.

Помер 10.06.1993 у м. Харків.

СКЛЯР Данило Авакумович, 1904, с. Андріївка Близнюківського р-ну Харківської обл. Гв. майор, ком. б-ну. Інвалід війни.

У 1926 призваний до лав ЧА. Закінчив полкову школу 88 сп 30 сд, курси командирів танка, м. Москва, КУКС, м. Ленінград.

Лип. 1941 – лют. 1943: ком. партизанського загону при з'єднанні В. І. Козлова, що діяв на тер. Білорусі. Лют. 1943 – груд. 1943: перебував на лікуванні після поранення. Закінчив Вищу офіцерську школу в м. Магнітогорськ Челябінської обл. Із квіт. 1944: 2-й Укр. фр., заст. ком. 60 тп зі стройової частини. У серп. 1944 був поранений на тер. Румунії. Груд. 1944 – лют. 1945: 2-й Укр. фр., заст. ком. 134 тп.

Ордени: Червоної Зірки (два), Червоного Прапора, медалі: «Партизанові Вітчизняної війни», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1946 звільнений у запас. Проживав у Полтавській обл., потім – у м. Лозова Харківської обл.

Помер 12.01.1972.

СКЛЯРУК Іван Софронович, 1913, с. Свинарка Уманського р-ну Черкаської обл. Майор, заст. нач. військово-стрілецького відділу.

У 1933 закінчив Уманський педтехнікум.

25.06.1941–9.05.1945: Півд. фр., Вінницькі курси удосконалення політскладу. Укр. фр., 71 окр. артбр, інструктор політвідділу з обліку партійних і комсомольських документів.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни ІІ ст., медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За взяття Берліна», «За

визволення Праги». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У 1957 звільнений у запас. Працював заст. нач. відділу постачання ХТЗ.

Помер у 1983 у м. Харків.

СКОК Василь Мойсейович, 1911, с. Рудня Броварського р-ну Київської обл. Капітан, ад'ютант ае 703 навч. ап 57-го Військ. авіаучилища льотчиків, 69 ПА.

У 1928 закінчив 7 класів, с. Рудня. Із 1930 працював слюсарем на ст. Дарниця Півд.-Західної залізниці. У 1934 закінчив полкову школу, у 1938 – курси льотчиків-спостерігачів запасу при навчально-авіаційному центрі, м. Павлоград Дніпропетровської обл., у 1943 – Харківське військ. авіаучилище штабних командирів ВПС, м. Алмати, Казахстан.

22.06.1941–9.05.1945: 138 бап, стрілець-бомбардир; 4-й Укр., 1-й Білорус. фр., 244 бап, окр. Приморська А, штурман літака, ад'ютант ае. Із нагородного листа: «У період із січня 1944 особисто здійснив 12 успішних бойових вильотів літаком «Бостон» для бомбардування артилерії, плавальних засобів, залізничних вузлів і живої сили ворога. Своїми влучними бомбовими ударами завдав великих втрат противникові в його техніці і живій силі, знищив дві батареї ворога, що знаходились у р-ні Мекензієвих гір, поблизу м. Севастополь. 25.06.1944 у складі групи з 8 літаків бомбардував скупчення фашистів на Бобруйському напрямку».

Орден Червоної Зірки, медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

Звільнений у запас.

Помер 8.04.1995 у м. Харків.

СКУБАК Василь Степанович, 1916.

Офіцер, командир артилерійського д-ну.

На фронтах Другої світової війни – з першого до останнього дня. Брав участь у боях під час оборони Одеси, у Керченсько-Феодосійській десантній операції, захищав Сталінград, воював на Курській дузі. Проявив себе у Вісло-Одерській операції, на території Німеччини.

Ордени: Олександра Невського, Суворова, Червоної Зірки, Вітчизняної війни (два), Богдана Хмельницького, медалі.

Помер у 2010.

СЛОБОДЯК Антон Васильович, 1925, с. Велика Кужелева Дунаєвецького р-ну Хмельницької обл. Прапорщик, ст. авіамеханік інженерно-авіаційної служби 163 навчального ап Луганського військового авіаучилища штурманів.

У 1941 закінчив 6 класів. Працював забійником на фосфорній шахті в с. Велика Кужелева.

У 1944 був призваний до лав ЧА Миргородським РВК Полтавської обл.

22.06.1944–9.05.1945: 3-й Укр. фр., 348 сп 107 сд, навідник 82-мм міномета.

Орден Слави III ст., медалі: «За відвагу», «За взяття Відня», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бездоганну службу» I–III ст.

16.06.1975 звільнений у запас. Працював підсобним транспортним робітником у Будинку відпочинку «Високий».

Помер 1.10.1992 у смт Високий Харківського р-ну Харківської обл.

СЛУЦЬКИЙ Федір Петрович, 1925, Шебекінський р-н Бєлгородської обл., РФ. Ст. лейтенант, ком. взв. 40 гв. гармат. артбр 9 гв. гармат. артд РВГК. Інвалід війни.

20.03.1943 призваний до лав ЧА Шебекінським РВК Бєлгородської обл.

13.03.1944–22.12.1944: Карел. фр., 621 мінп РГК, ком. відділення розвідки. 24.06.1944 був поранений. 10.03.1945–14.09.1945: курсант чотиримісячних фронтових курсів мол. лейтенантів артилерії 1-го Далекосхід. фр.

Медалі: «За відвагу», «За оборону Радянського Заполяр'я», «За перемогу над

Японією». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

30.11.1955 звільнений у запас. У 1962 закінчив УЗПІ. Харківський машинобудівний з-д «ФЕД», інженер-конструктор.

Помер 7.09.1990.

СЛЮСАР Григорій, 1912, Харківська обл.

У 1941 призваний до лав ЧА польовим військкоматом у Харківській обл., рядовий сп.

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни продовжив службу: старшина внутрішніх військ МВС, підрозділ охорони важливих і особливо важливих об'єктів УВС Харківської обл.

Помер у 1986 у м. Харків.

СЛЮСАРЕВ Федір Іванович, 1921, с. Мостове Шевченківського р-ну Харківської обл. Лейтенант внутрішньої служби, ком. взв. 59 сд. Інвалід війни.

У 1940 закінчив курси рахівників, працював рахівником у Булацелівському бурякопункті Первомайського р-ну Харківської обл.

10.05.1942 призваний до лав ЧА Шевченківським РВК Харківської обл.

10.05.1942–1.08.1942: Півд.-Захід. фр., 617 сп 226 сд, рядовий. У груд. 1942 закінчив прискорений курс 3-го Бакинського, Азербайджан, військ.-піхотного училища. 1.01.1943–8.11.1944: 3-й Укр. фр., 54 сп 38 сд 3 А, ком. стр. взв. 8.11.1944 під час боїв тяжко поранений, перебував на лікуванні в ЕГ №4511. 25.12.1944–1.01.1945: 1-й Укр. фр., 1001 сп 59 сд, лейтенант, ком. стр. взв.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

18.01.1945 звільнений у запас. Працював зав. архіву Шевченківського райвідділу внутрішніх справ, інструктором у Шевченківському РК ДТСААФ Харківської обл.

Помер 1.07.1977 у смт Шевченкове Харківської обл.

СМАГІН Олександр Олексійович, 1914, м. Суджа Курської обл., РФ. Гв. лейтенант. Інвалід війни.

У 1932 закінчив Грайворонський педтехнікум Бєлгородської обл. Працював учителем у Борисовській НСШ Курської обл., у Харківській НСШ №22. У 1934 закінчив однорічну школу при 24 артп за спеціальністю ком. вогневого взв., у 1943 – чотиримісячні арт. КУКС при Ленінградському артучилищі №3 за спеціальністю ком. арт. батареї.

1941–1944: Півд.-Захід. фр., 788 артп, ком. вогневого взв.; Захід. фр., 28 окр. сбр, ком. взв.; 536 мінп РГК, заст. ком. бат.; 1-й, 2-й Укр. фр., 7 гв. артп, ком. взв. Був двічі поранений: у 1941, ЕГ м. Муром Владимирської обл., РФ, у 1944, ЕГ у м. Харків.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

12.12.1944 звільнений у запас через хворобу. Працював пом. кочегара на Харківському з-ді тракторних пускових двигунів.

Помер 1.01.2005 у м. Харків.

СМАЛЬ Іван Андрійович, 1898, с. Липці Харківського р-ну Харківської обл.

1918–1920: строкова служба у лавах ЧА.

До війни працював на Харківському механічному з-ді.

У 1943 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків. Рядовий, стрілець, сп.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1945 демобілізований. Працював на Харківському з-ді шампанських вин кочегаром.

Помер 23.10.1970. Похований: м. Харків, Журавлівка.

СМАЛЬ Олексій Іванович, 1926, с. Липці Харківського р-ну Харківської обл.

Закінчив 7 класів СШ №134 м. Харків.

У груд. 1943 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків. Сержант, сапер, сп.

Орден Вітчизняної війни II ст.

У 1951 демобілізований. Прож. у м. Харків. Працював у 1-му таксопарку.

Помер у 1995. Похований: м. Харків, Велика Данилівка.

СМЄЛОВ Павло Іванович, 1909, м. Ростов-на-Дону Ростовської обл., РФ. Підполковник, нач. комендатури гарнізону.

У 1934 закінчив 11-ту школу військ. пілотів у м. Луганськ, у 1940 – Військ.-політ. академію ім. Леніна, м. Москва.

Черв. 1941 – трав. 1945: 1-й Укр. фр., 47 А, пом. нач. авіац. відділу; 2-й, 3-й, 1-й Білорус. фр., 4 А, 1 А, 16 А, пом. ком. бао.

Ордени Червоної Зірки (три), медалі: «За бойові заслуги», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні.

По війні продовжував службу в Рад. А.

Помер 27.11.1987.

СМОЛЯНЕЦЬ Іван Маркович, 1920.

«Мой прадедушка, помогая родителям, пошел работать сразу после окончания начальной школы. В 1939 был призван в Красную армию, служил на Дальнем Востоке в железнодорожном батальоне. В переломном 1943 его б-н был переброшен на Украину. После победы под Сталинградом наша армия начала наступление по всему фронту. Батальон, в котором служил прадедушка, сооружал переправы через реки перед форсированием. Немцы подвергали эти объекты жесточайшим бомбардировкам и обстрелам. Потери в мостостроительном батальоне были громадные. Во время одной из бомбежек прадедушка был контужен и даже оглох на одно ухо. Переправы наводились летом и зимой. Бойцы, случалось, часами стояли по пояс в ледяной воде. Прадедушка заболел очень тяжелой формой малярии. Врачи сомневались, выживет ли он. Но могучий организм победил. Мой прадедушка Иван Маркович прошел через всю Украину и Польшу. День Победы встретил в Венгрии.

Награжден орденом Красной Звезды, медалями «За боевые заслуги», «За победу над Германией» и юбилейными.

После войны прадедушка в составе 31-го отдельного мостостроительного железнодорожного полка участвовал в восстановлении Харькова. Уволился в запас в марте 1950. И. М. Смолянец более 20 лет служил в милиции в звании старшины. Он умер 22 июня 1996 в возрасте 76 лет».

Ирина Богданова

СНУРНИКОВ Іван Якович, 1920, с. Зарожне Чугуївського р-ну Харківської обл.

У 1941 призваний до лав ЧА Чугуївським РВК Харківської обл. Рядовий, стрілець. Був поранений.

Медаль «За відвагу».

У 1946 демобілізований. Працював слюсарем на з-ді «Серп і Молот», м. Харків.

Помер у 2002.

СОБОЛЄВ Іван Петрович, 1913, с. Греково-Тимофіївка Матвєєво-Курганського р-ну Ростовської обл., РФ. Капітан, інспектор пожежної охорони р-ну.

Із 1931 працював робітником на будівництві Зуївської ГРЕС, Донецька обл., бракувальником сировини і палива на металургійному з-ді у м. Макіївка, міліціонером у Макіївському відділ. НКВС.

3.11.1941 призваний до лав ЧА.

28.12.1941–8.04.1945: Волхов. фр., 23 окр. сбр, рядовий; Захід. фр., 40 гв. сп 11 гв. сд, ком. відділення; 3-й Білорус. фр., 12 гв. сп 5 гв. сд, 75 гв. сп 26 гв. сд, ком. стр. взв. У 1942 і 1944 легко поранений, у 1945 тяжко поранений.

Ордени: Червоної Зірки (два), Вітчизняної війни I ст., медалі: «За взяття Кенігсберга», «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни продовжував службу у Рад. А. 20.08.1959 звільнений у запас. Працював нач. пожежної охорони у в/ч 62053.

Помер 1.08.1995 у м. Балаклія Харківської обл.

СОБОЛЄВ Ілля Максимович, 1913, м. Харків. Мол. лейтенант, ком. екіпажу танка Т-34. Інвалід війни.

1941 – трав. 1942: танкове училище ім. Сталіна, курсант.

1942 – груд. 1942: Сталінград. фр., 17 гв. тбр, ком. екіпажу танка Т-34. Груд. 1943: ЕГ № 1742, м. Уфа, Башкирія, РФ.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Звільнений із лав ЧА через хворобу.

Помер 4.04.1993 у м. Харків.

СОКІЛ Андрій Семенович, 1912, с. Миколаївка Петропавлівського р-ну Дніпропетровської обл. Мол. лейтенант, ком. взв. Інвалід війни.

Навчався у кустпромшколі, на курсах трактористів у м. Петропавлівськ. Працював трактористом у радгоспі ім. XVII Партз'їзду, Близнюківський р-н Харківської обл.

1934–1936: строкова служба у лавах ЧА. У квіт. 1940 закінчив КУКС запасу у м. Сальськ Ростовської обл.

22.06.1941–24.09.1941: Крим. фр., 442 сп 106 сд, ком. стр. взв. 24.09.1941 під час боїв за м. Севастополь, Крим, тяжко поранений. Перебував на лікуванні в ЕГ № 3960 у м. Ташкент, Узбекистан.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1942 звільнений у запас. Працював у радгоспі ім. XVII Партз'їзду, на Близнюківській птахофабриці.

Помер 6.04.1981 у сел. Садове Близнюківського р-ну Харківської обл.

СОКОЛОВ Володимир Васильович, 1914, м. Нерехта Костромської обл., РФ. Підполковник, ст. виконроб лінійного апарату Управління № 14 інженерно-будівельної бр. Інвалід війни.

У 1928 закінчив 9 класів СШ, м. Нерехта, у 1938 – Московський інженерно-будівельний ін-т (заочно) за спеціальністю інженера-будівельника. Із верес. 1936 по листоп. 1938 навчався в інженерній школі при 39 окр. інженерному б-ні за спеціальністю ком. сап. взв. у м. Ростов Ярославської обл.

Серп. 1941 – берез. 1945: Калінінський фр., 71 арм. інж. б-н 29 А, ад'ютант ст.; 413 окр. сапб 243 сд 29 А, ком. б-ну; 4-й Укр. фр., 50 гв. сд 5 Уд. А, дивізійний інженер. 10.07.1944 був тяжко поранений поблизу м. Барановичі, Білорусь. ЕГ № 5894, м. Тамбов, РФ.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» II ст.

27.04.1948 звільнений у запас.

Помер 6.04.1991 у м. Харків.

СОКОЛОВ Володимир Іванович, 1914, с. Добреці Некоузького р-ну Ярославської обл., РФ. Полковник, заст. нач. інженерного факультету Харківського вищого авіац.-інж. військ. училища.

Із 1930 – учень школи ФЗУ з-ду «Електросила», м. Ленінград, працював слюсарем на цьому з-ді. У 1936 екстерном склав іспити за 10 класів Ленінградської СШ. У 1938 пройшов Вищу позавійськову підготовку при Ленінградському держ. педагогічному ін-ті, у 1939 закінчив 3 курси Ленінградського держ. педагогічного ін-ту, десятимісячні курси удосконалення політскладу ВПС при Ленінградській військ.-повітряній інженерній академії.

22.08.1941–9.05.1945: Ленінград., Калінінський, Карел. фр., 434 і 195 винищ. ап винищ. ак ППО, військком ескадрильї; 3-й Прибалт., 3-й Білорус. фр., 609 винищ. ап 1 ПА, парторг полку, 64 штурм. ап, заст. ком. з політчастини.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки (два), медалі: «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

21.12.1960 звільнений у запас. Працював директором Харківської школи з підготовки керівних кадрів колгоспів і радгоспів, проректором Харківського сільськогосподарського ін-ту ім. Докучаєва.

Помер 1.12.1995 у м. Харків.

СОЛОВЙОВ Іван Миколайович, 1911, м. В'ятські Поляни Кіровської обл., РФ. Полковник, ком. 313 зеніт. артп 71 зеніт. артд.

У 1927 закінчив 8 класів. Працював у райспоживспілці, головою колгоспу у В'ятсько-Полянському р-ні.

У лют. 1933 призваний до лав ЧА. У 1936 закінчив 1-е Київське артучилище ім. Кірова, у 1938 – КУКС зеніт. артилерії у м. Євпаторія, Крим. Проходив службу у Забайкальському ВО.

Учасник війни з Японією. 9.08.1945–3.09.1945: Забайкал. фр., 1916 зеніт. артп, ком. полку.

Медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією», монгольська «За перемогу». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

У серп. 1949 закінчив вищу школу ППО у м. Євпаторія, Крим. Служив у Київському ВО. У 1958 звільнений у запас. Працював інспектором з кадрів на з-ді пральних машин, на з-ді «Електропобутприлад», м. Маріуполь Донецької обл. Проживав у м. Харків.

Помер 24.04.1999 у м. Харків.

СОЛОВЙОВ Іван Федорович, 1915, с. Стара Калитва Россошанського р-ну Воронезької обл., РФ. Полковник медслужби, дивізійний лікар 6 гв. бад 30 ПА, Прибалт. ВО.

У 1934 закінчив 7 класів, у 1936 – робітфак, м. Россош, у 1941 – Воронезький мед. ін-т.

Серп. 1942–9.05.1945: Брянський фр., 259 (625) легкобомбард. ап; Захід. фр., 625 штурм. ап, ст. лікар полку; Півд.-Захід., 3-й Укр. фр., 109 гв. штурм. ап; 1-й Укр. фр., 11 гв. винищ. ад, нач. санслужби, 109 гв. штурм. ап, ст. лікар полку.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За взяття Берліна», «За визволення Праги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

11.08.1961 звільнений у запас. Працював лікарем-окулістом у Харківській поліклініці № 5, у міській клінічній лікарні № 26, лікарем у Харківському військ. авіац.-технічному училищі, зав. сектора кадрів у Харківському обласному відділі охорони здоров'я.

Помер 19.08.1983 у м. Харків.

СОЛОДКОВ І. І., Лозівський р-н Харківської обл.

Зі спогадів: «Коли почалася Велика Вітчизняна війна, я служив у Москві кадрову. 24 червня 1941 р. нас, артилеристів 90-го артп 19-ї сд, де я був старшиною, направили до Білорусі. Там одразу ж вступили в нерівний бій з фашистами під Вітебськом. Потім гіркота відступу. Бої під Москвою в р-ні Вязьми, Гжатська, Можайська. У січні 1943 р. наш артполк відправили під Харків. Вели ми жорстокі бої поблизу Новоселівки, Баварії, Основи, Васищевого, Безлюдівки. Були в обороні Сіверського Дінця біля Вовчанська, на території с. Булацелівка і радгоспу «Коробочкино» Шевченківського р-ну. Коли почалися бої на Курській дузі, ми теж пішли в наступ. У Харкові зайняли плитковий завод. Рухались праворуч Мерефи й визволяли Красноград, Леб'яже, форсували Дніпро, зайняли П'ятихатки, Роздольне й вийшли на Дністер – Тирасполь, Бендери. Брали участь у знищенні Ясcько-Кишинівського угруповання німців. Визволяли Румунію, Болгарію, Югославію, Угорщину. Закінчив війну в Австрії. В бою під Можайськом під час оборони Москви був контужений.

Нагороджений орденом Вітчизняної війни II ст., двома медалями «За бойові заслуги», «За оборону Москви».

Після демобілізації працював секретарем парторганізації Лозівської МТС. У 1948 р. за високі врожаї зернових культур удостоєний ордена Трудового Червоного Прапора. Багато років трудився в автопарку, нач. Лозівського автовокзалу».

СОЛОДОВ Анатолій Петрович, 1910, м. Оренбург, РФ. Підполковник.

У 1938 закінчив Новосибірський ін-т залізничного транспорту.

1.09.1942–16.08.1943: Закавказ., Північ.-Кавказ. фр., 50 б-н 44 залізн. бр., заст. ком. роти. 30.05.1944–9.05.1945: 3-й Укр., 4-й Укр. фр., у складі 46 залізн. бр.

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

По війні працював головним інженером 26 залізничного управління. У 1965 звільнений у запас.

Помер 3.12.1985.

СОЛОДУХО Давид Олександрович, 1902, м. Кременчук Полтавської обл. Полковник, пом. нач. військ.-медичного факультету з матеріально-технічного забезпечення Харківського мед. ін-ту.

Учасник Громадянської війни.

У 1922 закінчив двомісячні курси шифрувальників при спецвідділі ОДПУ, м. Москва, у 1935 – достроково Військ.-політичну академію ім. Леніна, м. Ленінград, у 1944 – прискорений курс Військ. академії ім. Фрунзе.

Квіт. 1943–9.05.1945: Центр. фр., 307 сд, заст. ком. сд з політчастини; 1-й Укр. фр., 106 сд, Резерв військ. ради фронту, нач. штабу.

Орден Вітчизняної війни I ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Леніна, Червоного Прапора.

8.02.1955 звільнений у запас. Працював нач. охорони на швейній фабриці № 5, інспектором з кадрів, нач. ЦО на швейному виробничому об'єднанні «Харків».

Помер 27.11.1984 у м. Харків.

СОЛОМАХА Яків Якович, 1920, с. Миронівка Золочівського р-ну Харківської обл.

20.09.1940 призваний до лав ЧА Золочівським РВК Харківської обл.

Черв. 1941 – трав. 1944: Захід. фр., ст. сержант, ком. взв. постачання б-ну 757 сп 222 сд. Трав. 1944 – верес. 1944: 2-й, 3-й Білорус. фр. Із верес. 1944: 1-й Білорус. фр., 261 окр. рота постачання 222 сд, ком. взв. постачання; 666 артп 222 сд 62 ск 33 А, старшина бат. Під час боїв був поранений 3.10.1941 поблизу с. Батурино Холм-Жирковського р-ну Смоленської обл. та 12.02.1943 у р-ні м. Дубно Ровенської обл.

Із нагородного листа: «4.02.1945 на р. Одер під час стрільби прямою наводкою по заводу, у якому були розташовані німецькі кулемети і снайперські точки, було вбито старшого батареї. Старшина Соломаха прийняв командування на себе і продовжив вести вогонь по заводу, знищивши прямою наводкою два кулемети противника і чотири снайперські точки. Таким чином, він дав можливість нашій піхоті форсувати Одер. Після цього далекобійна артилерія противника почала обстріл вогневої позиції. Тов. Соломаха дав команду і особисто взяв участь: під обстрілом снарядів і куль противника відкотив гармату в укриття».

Ордени: Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Москви», «За взяття Берліна», «За визволення Варшави», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1946 демобілізований. Працював будівельником у БМУ-22.

Помер 6.06.1995. Похований: с. Миронівка Золочівського р-ну Харківської обл.

СОЛОМКО Василь, смт Краснокутськ Харківської обл.

«Рядовий Василь Соломко сповна випив чашу відступу у трагічному 1941. День і ніч гриміли бої. Під м. Кременчук його частина потрапила в оточення. Билися

до останнього. На третій день після контузії Василь прийшов до тями і побачив перед собою огорожу із колючого дроту. Став думати, що робити далі. Він не знав, що його рідний Краснокутськ захоплений ворогом. Врятувала Василя дружина Параска. У лютому 1943 район був визволений нашими військами. Польовий військкомат мобілізував Василя Соломка і направив його до штрафбату. Вердикт був суворий: «зрадників» зразу на передову, без зброї і погано одягнених. В одному із перших боїв Соломко був тяжко поранений, так і залишився лежати на полі бою. Але мабуть хлопець народився у сорочці. Знову врятувала його вірна Параска. Знайшла напівмертвого чоловіка серед трупів. Василь майже не дихав. Але вона почула, як він тихо застогнав. На санках привезла додому. Смерть знову відступила...

У серпні 1943 Василь повернувся на фронт. Отримав обмундирування і автомат. Брав участь у визволенні Києва. На Букринському плацдармі потрапив у справжнє пекло, де земля була насичена кров'ю. Залишився живим. За героїзм і відвагу був відзначений медаллю «За бойові заслуги».

Василь Соломко пройшов з боями всю Польщу. За героїзм у бою під час оволодіння населеним пунктом поблизу Варшави отримав орден Слави III ст. Потім фронтова доля закинула його в Румунію, де заслужив медаль «За відвагу». Закінчив війну у Чехословаччині.

Повернувся на рідну Краснокутчину. Працював на деревообробному комбінаті. Трагічно загинув в автомобільній катастрофі».

Олексій Чичибаба

СОПІЛЬНИК Василь Трохимович, 1921, смт Пересічна Дергачівського р-ну Харківської обл. Полковник-інженер, нач. академічних курсів при ВІРТА ім. Говорова.

У 1939 закінчив 10 класів Пересічанської СШ, у 1940 – полкову школу, нормальний курс, радист 275 корпусного артп, м. Рибінськ Ярославської обл., у 1941 – курси ком. взв. роти зв'язку, м. Москва.

22.06.1941–20.01.1945: Захід. фр. ППО, 124 бао; 146 бао, ком. роти зв'язку.

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст., «За військову доблесть».

У 1956 закінчив Арт. радіотехнічну академію. Працював викладачем у ВІРТА ім. Говорова. 30.01.1977 звільнений у запас.

Помер 15.09.1990 у м. Харків.

СОРОКІН Володимир Михайлович, 1922, с. Мошніци Солнєчногорського р-ну Московської обл., РФ. Гв. підполковник, нач. штабу полку.

У 1940 закінчив Орловське бронетанк. училище.

27.06.1941–22.02.1942: Захід. фр., 27 тп 14 тд, ком. танк. взв.; 14 окр. б-н зв'язку 14 тд, ком. взв.; 28 окр. б-н зв'язку 1 тд 19 А, ком. мотоциклетного взв.; 93 окр. розвід. б-н 1 тд, ком. взв. мотороти. 22.02.1942 тяжко поранений в р-ні м. Юхнов Калузької обл. Перебував на лікуванні в ЕГ № 1738 у м. Уфа, Башкирія. 21.07.1942–9.05.1945: Півд.-Захід. фр., 88 тбр 15 тк, ком. танк. роти; 1-й Укр. фр., 425 тб 56 гв. тбр 7 гв. тк, ком. роти танків Т-34, офіцер зв'язку штабу; 1-й Укр. фр., 56 гв. тбр 7 гв. тк 3 гв. ТА, капітан, офіцер зв'язку.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ст., медалі: «За оборону Москви», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За визволення Праги», польська «За Одер, Ніссу і Балтику».

У 1958 закінчив Центральні офіцерські курси «Выстрел» за спеціальністю ком. танкових батальйонів.

Помер 17.07.1986 у м. Чугуїв Харківської обл.

СОРОКІН Михайло Миколайович, 1918, Брасовський р-н Брянської обл.,

РФ. Майор, викладач циклу радіотехніки ХВАУ зв'язку 69 ПА.

У 1941 закінчив ХВАУ зв'язку.

Верес. 1941 – трав. 1945: Півд.-Захід., Волхов., 3-й Білорус. фр., 1-й окр. б-н зв'язку, ком. взв.; 3 окр. полк зв'язку резерву ВПС ЧА, ком. роти зв'язку. Серп. 1945 – верес. 1945: Забайкал. фр., опергрупа штабу ВПС ЧА, ком. роти.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Японією». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

Верес. 1945 – груд. 1945: Північна Корея, б-н зв'язку 9 ПА, ком. роти. 19.12.1960 звільнений із кадрів Рад. А.

Помер 1.04.1991.

СОСНІН Василь Григорович, 1923, Балашовський р-н Саратовської обл., РФ. Ст. лейтенант, ком. бат. 691 артп 237 артд. Інвалід війни.

15.06.1942 – черв. 1943: Півд., Воронез. фр., 691 артп 237 артд 1 гв. А, ком. вогневого взв. Жовт. 1942 – січ. 1943: курси мол. лейтенантів Воронез. фр. за спец. ком. вогневого взв. Черв. 1943 – квіт. 1945: 1-й Укр. фр., 691 артп 237 сд, ком. батареї 2 артд-ну. Тяжко поранений 15.04.1945 в наступальних боях у р-ні м. Прага, Чехія.

Ордени: Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки (два), медалі: «За відвагу», «За бойові заслуги».

14.01.1946 звільнений через хворобу. Ізюмська артіль «25 років Жовтня», експедитор.

Помер у квіт. 2002 у м. Ізюм Харківської обл.

СОТНИКОВ Микола Дмитрович, 1907, с. Брусланово Краснінського р-ну Орловської обл. (нині Липецького р-ну Липецької обл.), РФ. Підполковник, пом. начальника складу округу. Інвалід війни.

24.06.1941–9.05.1945: Півд.-Захід., 3-й Укр. фр., сан. поїзд № 1147, заст. нач. з політчастини. Тяжко поранений у верес. 1941.

Медалі: «За оборону Москви», «За оборону Сталінграда». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора.

31.03.1954 звільнений у запас.

Помер 16.03.1990 у м. Харків.

СОХОР Вульф Несанельович, 1923, м. Могильов, Білорусь. Полковник-інженер, нач. інж. авіаслужби корпусу.

18.04.1942–20.08.1944: Сталінград., 1-й Білорус. фр., 563 винищ. ап, авіамеханік; 6 окр. сан. ап, механік авіац.

Медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Сталінграда». За вислугу років: ордени Червоної Зірки (два), медаль «За бойові заслуги».

У 1946 закінчив Харківське авіатехнічне училище, у 1953 – Ризьке Червонопрапорне вище інж.-авіац. військ. училище ВПС.

15.04.1977 звільнений у запас.

СПЕСИВЦЕВ Микола Володимирович, 1920. Гв. полковник. Інвалід війни. Почесний громадянин м. Ізюм Харківської обл. і м. Орджонікідзе Дніпропетровської обл.

У 1939 закінчив Новооскольський технікум механізації сільського господарства. У 1939 призваний до лав ЧА.

Війна для Миколи Володимировича розпочалася в черв. 1941 в Білорусі. М. В. Спесивцев – ветеран 1 гв. А, 8 гв. А, 37 А. Брав участь у бойових діях на Півд.-Захід., фр., учасник Ізюмсько-Барвінківської операції.

Зі спогадів: «...Нас, фронтовиков 1920 года рождения, осталось очень мало, и время нас не щадит. В начале войны я получил боевое крещение в боях за г. Гомель в Беларуси в составе Западного Особого военного округа, будучи курсантом военного бронеавтомотоциклетного училища. С декабря 1939 училище находилось в г. Борисов на Березине. В мае 1939 участвовал в параде в г. Минске в пешем строю. В апреле 1941 наше училище было переведено в военный городок Лещенец на окраине Гомеля. В составе

батальона курсантов мне довелось участвовать в Первомайском параде в Минске уже на тяжелых боевых мотоциклах, на турелях которых были установлены пулеметы и радиостанции. В ночь на воскресенье 22 июня 1941 наш мотоциклетный взвод курсантов находился на тактических занятиях недалеко от Гомеля. Мы были очевидцами и свидетелями варварской бомбежки Гомеля. До 40 немецких бомбардировщиков яростно бомбили железнодорожные и автодорожные мосты через Сож, заводы, городскую электростанцию и военные объекты, в том числе казармы нашего военного городка в Лещенце. После возвращения в казарму, которая чудом уцелела при бомбежке, мы начали рыть окопы для укрытия. По городу на машинах в советской военной форме разъезжали вражеские разведчики, создавая панику среди населения. Они нападали на важные объекты, подрывали рельсы, перерезали линии связи. Наш взвод курсантов в полном боевом снаряжении патрулировал на улицах города и огнем из пулеметов и автоматов уничтожал лазутчиков-диверсантов и предателей, которые осветительными ракетами указывали немецким самолетам объекты для бомбежки. На пятый день войны нашему взводу было приказано круглосуточно охранять и оборонять мосты через реку Сож, приток Днепра. Более 20 фашистских самолетов ракетами на парашютах осветили местность и стали бомбить мосты. К нашему удивлению и радости по самолетам открыли ураганный огонь десятки зенитных орудий, расположенных на подступах к железнодорожным мостам. Поэтому ни одна бомба не попала в цель, хотя от разрывов нас засыпало осколками, и два курсанта были ранены. Так продолжалось несколько ночей. А после 1 июля наш батальон курсантов приступил к оборудованию оборонительного рубежа на западной окраине Гомеля. И вдруг по тревоге нас сняли для уничтожения вражеского парашютного десанта. 5 июля 1941 я был ранен в ближнем бою осколком гранаты при уничтожении немецкого парашютного десанта на аэродроме г. Речица на Днепре. После уничтожения десанта наше училище эвакуировалось в г. Горький, где я вылечился и с отличием закончил 1-е Горьковское бронеавтомотоциклетное училище в звании лейтенанта. В феврале 1942 был назначен командиром отдельного мотоциклетного взвода разведки 1-й Московской моторизованной противотанковой истребительной бригады. Бригада была сформирована в Москве и оснащена новейшей боевой техникой. В моем взводе было 12 мотоциклов с колясками М-72. На турелях мотоциклов были установлены ручные пулеметы. В начале апреля 1942 наша 1-я МПИБ в составе Юго-Западного фронта участвовала в боях на Изюмском плацдарме. Она также участвовала в майской наступательной операции Юго-Западного фронта с целью освобождения Харькова. Однако нам пришлось отступить к Сталинграду и впоследствии участвовать в Сталинградской битве».

Нагороджений орденами Олександра Невського, двома – Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ст., Богдана Хмельницького, 20 медалями, у т. ч. – «За відвагу», «За бойові заслуги».

По війні служив у Заполяр’ї, навчався, обіймав посаду заст. ком. тп. У 1959 через хворобу і за вислугою років був звільнений із лав ЗС. Викладав загальні дисципліни на військ. кафедрі Харківського ін-ту інженерів залізничного транспорту.

Помер у груд. 2012.

СПІВАК Володимир Іванович, 1920. Сержант.

Груд. 1943 – лют. 1945: 1089 сп, стрілець.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Працював слюсарем, н. п. Карачівка, смт Покотилівка Харківського р-ну Харківської обл.

СПІРІН Петро Андрійович, 1913, с. Красная Звєзда Ртищевського р-ну Саратовської обл., РФ. Підполковник, нач. фізпідготовки і спорту відділу бойової підготовки Бакинського округу ППО.

У 1941 закінчив Ленінградський ін-т фізичної культури ім. Лесгафта, у груд. 1941 – відділення військ. училища ПСОЗ, м. Бірськ, Башкирія, РФ.

19.01.1942–9.05.1945: 106 окр. б-н ПСОЗ, ком. взв., ком. роти, заст. ком. б-ну.

Орден Червоної Зірки. За вислугу років: орден Червоної Зірки.

16.12.1964 звільнений у запас. Бакинський, Азербайджан, комітет із фізичної культури та спорту, ст. інструктор.

Помер 13.07.1996 у м. Ізюм Харківської обл.

СПУТАНИК Георгій Тимофійович, 1921, м. Тульчин Вінницької обл. Старшина надстрокової служби. Інвалід війни.

1937–1939: школа міліції, вихованець духового оркестру.

28.08.1943 призваний до лав Рад. А РВК Хабаровського краю.

Лют. 1945–16.01.1946: Далекосхід. фр., 5 гв. А, музикант.

Учасник війни з мілітаристською Японією.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Японією», подяка від Верховного Головнокомандувача. Медаль «За бездоганну службу» III ст. Знак «Почесний донор СРСР».

9.04.1974 звільнений із дійсної військ. служби.

Помер 13.08.2002 у м. Первомайський Харківської обл.

СРОКІН Іван Гнатович, 1919, с. Щетиновка Бєлгородського р-ну Бєлгородської обл., РФ. Ст. лейтенант. Інвалід війни.

У 1940 призваний до лав ЧА Бєлгородським РВК Бєлгородської обл.

Січ. 1943 – верес. 1943: курсант Брянського військово-політичного училища. Жовт. 1943 – січ. 1944: 1-й, 4-й Укр. фр., 2 сб 865 сп 271 сд, комсорг б-ну, член бюро ВЛКСМ. У січ. 1944 був поранений, лікувався у госпіталі.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

23.06.1945 звільнений у запас.

Помер 12.09.2000 у м. Харків.

СТАДНИЧЕНКО Михайло Антонович, 1921, с. Городнє Лозівського р-ну Харківської обл. Капітан, пом. нач. штабу полку 788 артп. Інвалід війни.

Після 10 класів у 1938 вступив до Ростовського артучилища, яке закінчив у 1940.

22.06.1941–16.10.1941: Півд.-Західф. фр., 441 корпусний артп 37 ск, ком. бат. 16.10.1941–20.02.1944: перебував на окупованій тер. в смт Чорний Острів Хмельницького р-ну Хмельницької обл. Після звільнення радянськими військами Хмельниччини до трав. 1944 проходив спецперевірку у таборі НКВС № 240 у м. Донецьк. 25.05.1944 – квіт. 1945: 3-й Білорус. фр., 13 окр. штурм. сб, стрілець; 3-й Білорус. фр., 788 артп 262 сд, капітан, ком. бат., пом. нач. штабу полку. 8.04.1945 під час боїв в р-ні м. Кенігсберг (нині м. Калінінград) тяжко поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 1668 у м. Твер, РФ.

У берез. 1946 звільнений у запас. У 1947 закінчив курси техніків-інвентаризаторів, м. Дрогобич Львівської обл. Працював бригадиром у Лозівському бюро технічної інвентаризації, ст. інспектором у Харківському міжобласному заготівельному управлінні «Укрзаготвторинсировина».

Помер у 2004.

СТАРИНЕЦЬ Іван Федорович, 1922, с. Миколаївка Третя (кол.), нині смт Миколаївка Одеської обл. Підполковник техслужби, пом. нач. з матеріально-технічного забезпечення в/ч 61798.

У 1940 закінчив Ісаєвський сільгосптехнікум, Одеська обл.

У трав. 1941 призваний до лав ЧА Миколаївським РВК Одеської обл.

21.12.1941–1.05.1942: Північ.-Захід. фр., 14 окр. сбр, автоматник. У лют. 1943 закінчив 2-ге Омське мін.-арт. училище, у січ. 1944 – Вольську вищу офіцерську школу Саратовської обл.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» II ст., «За бездоганну службу» I ст.

У груд. 1967 звільнений у запас.

Помер 24.05.1986 у м. Харків.

СТАРОСТЕНКО Віктор Федорович, 1917, с. Хребтово Загорського р-ну Московської обл., РФ. Підполковник, військком Дятловського РВК Гродненської обл., Білорусь.

У 1935 закінчив 2 курси Мінського фізкультурного технікуму, у 1936 – Об'єднану Білоруську військ. школу ім. Калініна, у 1938 – Краснодарське артучилище ім. Красіна, у 1943 – артилерійські КУОС Далекосхід. фр. Із 1938 проходив службу на Далекому Сході.

9.08.1945–3.09.1945: 1-й Далекосхід. фр., 56 окр. важка мінбр, капітан, нач. розвідки бр.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

По війні продовжував службу у Приморському, Закавказькому, Білоруському ВО. У 1962 звільнений у запас. Працював ст. інспектором з бойової підготовки штабу ЦО Гродненської обл., Білорусь, інженером з кадрів у Волинському тресті будматеріалів, викладав у Луцькому педінституті ім. Л. Українки.

Помер 18.10.1985 у м. Кременчук Полтавської обл.

СТАРОСТЕНКО Володимир Олександрович, 1925, Салтиковська с/р Ртищевського р-ну Саратовської обл., РФ. Лейтенант.

Освіта середня.

У січ. 1943 призваний до лав ЧА Салтиковським (кол.) РВК Саратовської обл.

Із берез. 1943 зарахований до 35-го окр. сп Забайкальського ВО. Із 1944: ком. стр. взв. 656 сп 116 сд 2-го, а потім 1-го Укр. фр. У 1944 контужений, в лют. 1945 дістав наскрізне поранення грудної клітини. Протягом двох місяців лікувався у шпиталі. Із груд. 1945 – викладач на курсах мол. лейтенантів 52 А.

Ордени: Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», 20 ювілейних. Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Із груд. 1946: ком. кулеметного взв. 359 сп 50 сд Прикарпатського ВО. У 1948 демобілізований. Працював заст. директора заготівельної контори Барвінківської райспоживспілки.

Помер у 2007.

СТЕПАКОВ Дмитро Михайлович, 1907, м. Севськ Брянської обл., РФ. Полковник, ст. викладач військ. кафедри Харківського ін-ту інженерів комунального будівництва.

9.08.1945–3.09.1945: 2-й Далекосхід. фр., 34 сд 15 А, інженер.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Японією». За вислугу років: орден Червоного Прапора.

9.05.1958 звільнений у запас. В/ч 33840, викладач.

Помер 7.12.1985 у м. Харків.

СТЕПАНЕНКО Василь Євстахійович, 1917, с. Богодухівка Чорнобаївського р-ну Черкаської обл. Капітан медслужби, нач. хімслужби авіабази.

Працював слюсарем на з-ді «Червоний двигун» у м. Новоросійськ.

У 1938 закінчив Черкаський медтехнікум.

У серп. 1938 призваний до лав ЧА Черкаським МВК.

Серп. 1942 – трав. 1945: Сталінград. фр., 357 польовий автохлібозавод,

військфельдшер; 3-й Укр. фр., фронтовий військ.-сан. склад № 2069, ст. лейтенант медслужби, нач. пересувного відділення складу.

Медалі: «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У 1957 звільнений у запас. Працював нач. Харківської обласної курортної контори, асистентом, зав. курсу у Харківському фармацевтичному ін-ті.

Помер 28.07.1999 у м. Харків.

СТЕПАНЕНКО Микола Іванович.

Квіт. 1943 – трав. 1945: 127 зсп, стрілець; 47 окр. зеніт.-прожекторний б-н 38 зеніт.-прожекторного полку, прожекторист.

Орден Вітчизняної війни II ст.

СТЕПАНОВ Борис Дмитрович, 1925, смт Ізмайлово Бариського р-ну Ульяновської обл., РФ. Майор, заст. ком. б-ну з техчастини.

У берез. 1941 закінчив ФЗУ при Ляминському деревообробному комбінаті Чусовського р-ну Пермського краю. Працював у колгоспі «Шлях Ілліча» Бугульминського р-ну, Татарстан, РФ.

27.07.1942 призваний до лав ЧА Бугульминським РВК.

23.10.1942–4.12.1942: Калінінський фр., 1321 сп 415 сд, навідник. 4.12.1942 був поранений в р-ні м. Зубцов Тверської обл., перебував на лікуванні в ЕГ № 3964 у м. Самарканд, Узбекистан.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги» (дві), «За бездоганну службу» I ст., «За бездоганну службу» II ст. Трудові нагороди: медаль «За освоєння цілинних земель».

У 1946 закінчив 2-ге військ. автомобільне училище. Служив у віддаленій місцевості: на Курильських островах, на о. Сахалін, на п-ові Чукотка. Перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині. Працював товарознавцем, інструктором у Чугуївській райспоживспілці.

Помер 9.01.1986 у м. Чугуїв Харківської обл.

СТЕПАНОВ Всеволод Іванович, 1917, м. Бахмач Чернігівської обл. Підполковник, технік-диспетчер 49 окр. ремонтно-віднов. б-ну.

У 1932 закінчив 7 класів Харківської СШ, у 1936 – Харківський автомеханічний технікум. Із 1937 працював автомехаником на Садонських рудниках з видобування цинкової та мідної руди, м. Алагир, Північна Осетія, конструктором, технологом на рембазі № 12, м. Харків.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

22.06.1941–24.10.1942: Північ.-Захід. фр., 2 окр. пересувна залізн. автобронетанкова майстерня, ст. диспетчер; 49 окр. ремонтно-віднов. б-н, технік-диспетчер.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу».

8.08.1960 звільнений у запас. Працював інженером-конструктором, нач. бюро на з-ді ім. Малишева.

Помер 2.11.1993 у м. Харків.

СТЕПАНОВ Кирило Олександрович, 1908, с. Демишно Борисово-Судського (кол.) р-ну Вологодської обл., РФ. Полковник, заст. ком. залізн. бр., управління 19 залізн. бр., Забайкальський ВО.

У 1934 закінчив Червонопрапорне училище військових сполучень ім. Фрунзе, будівельне відділення.

4.02.1943–9.05.1945: Воронез., 1-й Укр. фр., 44 окр. віднов. залізн. б-н, ком. б-ну.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ст., Червоного Прапора, медаль «За відвагу». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

13.10.1956 звільнений у запас. Працював заст. голови Харківської обласної

ради науково-технічних товариств харчової промисловості.

Помер 23.09.1990 у м. Харків.

СТЕПАНОВ Микола Олексійович, 1922, с. Альфимово Торжоцького р-ну Тверської обл., РФ. Підполковник, заст. ком. 331 гв. артп. Інвалід війни.

У 1939 закінчив 3 курси Ленінградського технікуму залізн. транспорту.

У жовт. 1941 добровільно став до лав ЧА. Навчався у 1-му Ленінградському піхотному училищі, у складі якого направлений на Північ.-Захід. фр., де 8.08.1941 під час боїв тяжко поранений. Перебував на лікуванні в ЕГ №2552. 10.04.1942–18.05.1942: Півд.-Захід. фр., 720 сп 162 сд, ад'ютант ст. д-ну. 18.05.1942 тяжко поранений, перебував на лікуванні в ЕГ №3284. 1.08.1943–9.05.1945: 1-й Білорус. фр., 455 мінд-н 1 гв. окр. мсбр 1 Донського тк; Білорус. фр., 346 артп 81 сп 61 А, нач. штабу д-ну; 240 окр. винищ. протитанк. артд-н 81 сд, капітан, нач. штабу д-ну.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки (два), медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У трав. 1949 закінчив Вищу офіцерську інтендант. школу ЗС СРСР. Працював інспектором з кадрів на Харківському цегельному з-ді № 2, нач. штабу ЦО Харківського керамічного з-ду.

Помер 18.03.1991 у м. Харків.

СТЕПАНОВ Олександр Михайлович, 1916, м. Самарканд, Узбекистан. Інженер-підполковник, викладач кафедри № 31 ВІРТА ім. Говорова.

У 1935 закінчив автодорожній технікум у м. Самарканд, у 1941 – фізико-математичний факультет Узбецького державного університету, у берез. 1943 – Горьковське (нині м. Нижній Новгород) училище зеніт. артилерії.

1.05.1943–1.08.1943, 28.01.1945–9.05.1945: 99 окр. бат. гарматної наводки, ст. лейтенант, ком. бат.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

У 1968 звільнений у запас. Працював нач. лабораторії ВІРТА ім. Говорова.

Помер 21.08.1991 у м. Харків.

СТЕПАНСЬКИЙ Гдаль Бенціонович, 1918, м. Новоград-Волинський Житомирської обл. Майор, нач. медчастини берегової бази 4 окр. бр. підводних човнів ТОФ.

Із 1938 працював культінструктором у промартілі, м. Новоград-Волинський. 1938–1942: студент 2-го Ленінградського мед. ін-ту.

Із 1942: медбрат на 2-й станції швидкої допомоги, гол. лікар Ярославської дитячої поліклініки. 1943–1944: студент Ярославського мед. ін-ту.

10.12.1944–11.05.1945: 1-й Укр. фр., 108 окр. моторизований штурм. інж.-сапб РГК; 23 моторизована штурм. інж.-сапбр РГК, лікар б-ну.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» II ст.

30.12.1963 звільнений у запас. Працював лікарем ЛФК, лікарем-онкологом у Чугуївській центральній лікарні № 1.

Помер 17.01.1992 у м. Харків.

СТЕЦОВСЬКИЙ Мойсей Якович, 1920, м. Гришино (нині м. Красноармійськ) Донецької обл. Інженер-підполковник, заст. ст. військ. представника військ. представництва № 1289.

У верес. 1939 добровільно став до лав ЧА.

У верес. 1941 закінчив 3-те Ленінградське артучилище.

Квіт. 1942 – трав. 1945: Крим. фр., 343 окр. кулемет. арт. б-н 18 УР, заст. ком. бат.; Закавказ. фр., 239 артп 77 сд; 1-й Білорус. фр., 54 гв. кп 14 гв. кд, ком. бат.;

1-й Білорус. фр., 146 гв. арт. мінп 14 кд, ст. лейтенант, ком. бат. Під час боїв був тричі поранений: 8.05.1942 поблизу м. Феодосія, Крим, 21.08.1942 в р-ні м. Новоросійськ Краснодарського краю, РФ, та 31.12.1943 поблизу м. Мозир Гомельської обл., Білорусь.

Ордени: Вітчизняної війни I ст., Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст. (два), медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За визволення Варшави», «За взяття Берліна». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

У 1952 закінчив ВІРТА ім. Говорова. Служив військ. представником на заводах № 459, 677, 208. У 1970 звільнений у запас. Працював керівником гуртків у ПТУ № 4, 18, 14, 6, 35, 7, 20, м. Харків, ст. методистом у Будинку культури профтехосвіти.

Помер 9.04.1992 у м. Харків.

СТОЛБОВСЬКИЙ Іона Васильович, 1915, с. Соколово Печорського р-ну Псковської обл., РФ.

У 1941 призваний до лав ЧА Бурейським РВК Амурської обл.

Із лип. 1943: Степ, 2-й Укр. фр., 53 мсбр 5 гв. ТА, єфрейтор, сержант, бригадир старший розвідроти. Із нагородного листа: «Тов. Столбовський, керуючи групою слюсарів, виконував ремонт броне- і автомашин на полі бою під час артилерійсько-мінометних обстрілів. Окрім того, працюючи шофером, регулярно і своєчасно доставляв кухню на передову, незважаючи на обстріли та нальоти авіації противника».

Орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1945 демобілізований. Після війни працював слюсарем-наладником на фабриці «Червона нитка».

Помер.

СТОЛЯР Майор Аронович, 1906, м. Харків. Майор, ст. офіцер фінансового відділу продовольчо-фуражного відділення. Інвалід війни.

Серп. 1942 – лют. 1943: 850 артп 271 сд, нач. фінчастини. 27.02.1943 був поранений. Серп. 1943 – трав. 1945: Закавказ. фр., радіовузол в/ч № 5391, нач. фінчастини.

У 1955 звільнений у запас. Працював ст. економістом у Харківській конторі «Укрпостач», економістом дорожньо-експлуатаційної дільниці № 5.

Помер 4.01.1987 у м. Харків.

СТОРОЖЕНКО Дмитро Васильович, 1910, с. Червоний Оскіл Ізюмського р-ну Харківської обл. Підполковник, відповідальний секретар парткомісії політвідділу 9 гв. танк. Уманської див. 2 гв. мех. А.

Із 1918 почав працювати, спочатку пастухом-батраком на х. Підлужний Ізюмського р-ну. У 1920 закінчив 3 класи початкової школи у с. Червоний Оскіл, у 1934 – Всеукраїнський сільськогосподарський університет ім. Артема (комсомол. відділ.), м. Харків, у 1940 – річні курси заст. командирів з політчастини при Військовому політуправлінні ім. Фрунзе, м. Нижній Новгород.

Листоп. 1941–9.05.1945: Захід. фр., 132 окр. тб 23 тбр; Північ.-Захід. фр., 470 окр. тб 11 А, комбат; Калінінський, 2-й Прибалт. фр., 38 окр. тп 3 Уд. А, ком. полку з політчастини; 2-й Укр. фр., 364 окр. самохідний артп 53 А; 6 гв. ТА, заст. ком. з політчастини. 10.06.1942 був поранений.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., Вітчизняної війни I ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

11.06.1955 звільнений у запас. Працював позаштатним організатором лекцій у Ізюмському міському відділенні товариства «Знання», головою Ізюмської райради Українського товариства мисливців та рибалок.

Помер 1.06.1993 у м. Ізюм Харківської обл.

СТРАНЦЕВ Владислав Іванович, 1916, м. Перм, РФ. Ст. лейтенант, ком. взв. зв'язку 64 окр. експлуатац. залізн. роти. Інвалід війни.

Працював черговим на ст. Кизел, Пермський край.

У серп. 1937 призваний до лав ЧА Кизеловським РВК Пермського краю.

29.06.1941 – лют. 1943: Захід. фр., 1976 сб 51 ск, кіномеханік; Калінінський фр., 35 окр. б-н 6 окр. залізн. бр., старшина роти, писар ПФС. Лют. 1943 – квіт. 1944: курсант Ленінградського училища військ. сполучень, м. Ярославль. Квіт. 1944 – трав. 1945: 3-й Укр., 2-й Прибалт. фр., 80 мостовий залізн. б-н 13 залізн. бр., лейтенант, ком. водолазно-понтонного взв.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1955 звільнений у запас. Працював черговим на ст. Харків-Пасажирський Південної залізниці.

Помер 1.02.2000 у м. Харків.

СТРЕКАЛОВ Геннадій Іванович, 1919, с. Об'ячево Прилузького р-ну, Республіка Комі, РФ. Інженер-підполковник, ст. військ. представник.

Навчався у Ленінградському електротехнічному ін-ті.

8.09.1941–3.02.1942: учасник оборони Ленінграда. 30.09.1942 – трав. 1945: 180 Червонопрапорна Київська сд, ст. сержант, зв'язківець.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., «За мужність», медалі: «За взяття Будапешта», «За взяття Відня», «За визволення Праги», «За оборону Ленінграда», «За відвагу». Трудові нагороди: ордени Червоної Зірки, «Знак Пошани», медаль «Ветеран праці».

Листоп. 1945 – листоп. 1951: нач. КБ, нач. цеху, секретар парткому Сестрорецького інструментального з-ду, м. Санкт-Петербург. Листоп. 1951 – лип. 1971: військ. представник ВМФ. 1971–1995: нач. КБ з-ду «Укрелектроремонт», м. Харків.

СТРЕЛЬНИКОВ Олексій Харитонович, 1913, с. Стариково Шебекінського р-ну Бєлгородської обл., РФ. Підполковник, заст. із політчастини ком. 64 мсп 19 гв. мд.

У 1930 закінчив школу ФЗУ в м. Шебекіно Бєлгородської обл., РФ.

28.06.1941–15.11.1944: Північ.-Захід., Карел. фр., 285 Латвійський сп 183 сд 24 ск, політрук; 297 окр. гв. мінд-н 32 А, заст. ком. д-ну з політчастини. 9.08.1945–3.09.1945: Забайкал. фр., 2 д-н 63 гв. окр. мінп, заст. ком. д-ну з політчастини.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст. За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

5.01.1957 звільнений у запас. Харківський гарнізонний Будинок офіцерів, нач. кінопункту.

Помер 29.09.1990.

СТРІЛЕЦЬ Михайло Самійлович, 1911, с. Степанівка Великобагачанського р-ну Полтавської обл. Підполковник, ком. див.

У 1937 закінчив 2-ге Київське артучилище.

21.09.1941–9.05.1945: Півд.-Захід., Північ.-Кавказ. фр., 968 артп, пом. нач. штабу, заст. ком. полку; 1-й Укр. фр., 379 артп 147 сд.

Ордени: Червоної Зірки (два), Червоного Прапора (два), Олександра Невського, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За відвагу», «За оборону Кавказу», «За визволення Праги», «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

По війні продовжував службу в Рад. А.

Помер у 1997 в м. Харків.

СУБОТІН Григорій Юхимович, 1917, с. Чорна Річка Сапожковського р-ну Рязанської обл., РФ. Ст. лейтенант, нач. 140 збірно-пересильного пункту відділу репатріації. Інвалід війни.

У верес. 1938 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Москва.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

У 1941 закінчив Ленінградське піхотне училище.

Груд. 1941 – трав. 1942: Півд.-Захід. фр., 114 тбр 22 А, ком. десант. взв. Груд. 1942 – берез. 1943: Волхов. фр., 988 сп 286 сд 8 А, заст. ком. б-ну. Був поранений у трав. 1942 та у берез. 1943.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1945 звільнений у запас. Працював у Хімкинській артілі інвалідів Московської обл.

Помер у листоп. 1999 у м. Лозова Харківської обл.

СУБОЧЕВ Микола Михайлович, 1920, с. Карандаково Черемисиновського р-ну Курської обл., РФ. Майор, заст. нач. штабу з розвідки аерофотослужби 202 гв. важкого бап 13 гв. важкої бад 43 ПА.

У 1940 закінчив Харківське військ.-авіаційне училище льотчиків-спостерігачів, у лип. 1942 – авіаційні курси удосконалення штурманів (за спеціальністю штурмана), м. Краснодар, у трав. 1943 – 1-шу Вищу школу штурманів і льотчиків АДД (прискорений курс).

Трав. 1943 – трав. 1945: 8 гв. ап дд і 224 гв. ап дд, штурман літака і штурман авіаланки.

Ордени Червоного Прапора (два), медалі: «За оборону Ленінграда», «За взяття Будапешта», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Леніна, Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

18.09.1961 звільнений у запас. Працював майстром виробничого навчання у Миргородській школі ДТСААФ, ст. інспектором з кадрів на крупозаводі, м. Миргород Полтавської обл.

Помер 30.12.1999 у м. Харків.

СУДАКОВ Борис Андрійович, 1921, м. Харків. Майор, офіцер ком. пункту управління польотами Штабу ВПС Північного Флоту.

У 1941 закінчив Київський обл. аероклуб.

Трав. 1941 – берез. 1944: Борисоглєбська, Воронезька обл., авіашкола пілотів ім. Чкалова 30.03.1944–9.05.1945: 3-й, 1-й Укр. фр., 5 гв. винищ. ап, льотчик.

Ордени: Червоного Прапора, Червоної Зірки, медалі: «За взяття Берліна», «За визволення Праги». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

6.02.1961 звільнений у запас. НДІ основної хімії, дослідний з-д, слюсар.

Помер 12.06.1993.

СУКОВ Павло Федорович, 1924, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

Берез. 1943 – трав. 1945: 224 мінп, мінометник; 30 окр. винищ. бр., рядовий, телефоніст.

Ордени: Вітчизняної війни I ст., Слави III ст., медалі «За відвагу» (дві). Трудові нагороди: медаль «За доблесну працю».

Працював термістом на з-ді «Світло шахтаря», м. Харків.

СУПРЯГА Олександр Михайлович, 1915, ст-ця Гривенська Красноармійського р-ну Краснодарського краю, РФ. Капітан, інструктор Чорнобаївського (кол.) РВК Полтавської обл. Інвалід війни.

Працював у колгоспі «Пам'ять Ілліча», ст-ця Гривенська.

У 1937 призваний до лав ЧА Слав'янським РВК Краснодарського краю. У 1938 закінчив полкову школу при 43 сп 96 сд, у 1939 – курси мол. лейтенантів у м. Проскурів (нині м. Хмельницький), у груд. 1942 – КУКС при 57 А.

22.06.1941–1.01.1942: Півд.-Захід. фр., 43 сп 96 сд 12 А, ком. стр. взв.; 4-й Укр. фр., 315 сп 128 гв. сд 1 гв. А, ком. стр. роти; 4-й Укр. фр., 323 сп 128 гв. сд 1 гв. А, капітан, ком. сб. Був двічі поранений: 1.01.1942 в р-ні м. Красний Луч Луганської обл. та 23.04.1945 під час боїв за м. Бєльськ-Подляски, Польща.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Олександра Невського, медалі: «За обо-

рону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1948 звільнений у запас. Працював військ. керівником у Федорівській СШ та у Верхньоланнівській СШ Карлівського р-ну Полтавської обл.

Помер 30.10.1990 у смт Борова Харківської обл.

СУРИКОВ Іван Григорович, 1923, сел. Новоолександрівка Вовчанського р-ну Харківської обл.

У жовт. 1941 призваний до лав ЧА Вовчанським РВК Харківської обл.

Жовт. 1941 – січ. 1945: 2-й Укр. фр., Миколаївський сп, рядовий, стрілець. Брав участь у боях на р. Дніпро, на тер. Німеччини та Чехословаччини.

Орден Вітчизняної війни II ст.

У 1947 демобілізований. Працював на з-ді «Турбоатом».

Помер у 2002.

СУХАРЕВ Іван Степанович, 1922, с. Уди Золочівського р-ну Харківської обл. Ст. лейтенант, нач. групи з обслуговування літаків і двигунів ае 743 винищ. ап 123 винищ. ад 71 винищ. ак 24 ПА.

У 1939 закінчив 10 класів Харківської СШ № 83, у 1941 – Янівську військову авіашколу механіків.

15.12.1942–9.05.1945: Сталінград. фр., 2 піхотна А, експедитор; 2-й Білорус., Північ.-Кавказ. фр., 889 нічний ак, авіамеханік.

Медалі: «За оборону Сталінграда», «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

9.01.1958 звільнений у запас. Працював учителем праці, військкерівником у Харківській СШ № 69.

Помер 1.12.2002 у м. Харків.

СУХОБОКОВ Василь Олексійович, 1912, м. Трубчевськ Брянської обл., РФ. Підполковник, заст. командира з політчастини 87 окр. медсанбату 38 гв. тд. Інвалід війни.

У 1930 закінчив 9 класів Трубчевської школи. Із 1932 працював викладачем природознавства у школі радгоспного навчання, м. Верхньоуральськ Челябінської обл., учителем географії у НСШ с. Рябчевськ, директором НСШ у с. Любожичі, завідуючим Трубчевського районо, інструктором з кадрів у Орловському обкомі ВКП(б).

У 1941 закінчив 2 курси Новозибковського учительського ін-ту, Брянська обл. Лип. 1942 – груд. 1942: курси військових комісарів штабів з'єднань при Військовій академії ім. Фрунзе, м. Ташкент, Узбекистан.

1941–1945: Брянський фр., 866 сп 287 сд, комісар б-ну; Центр., 1-й Укр., 1-й Білорус., 3-й, 1-й Прибалт. фр., 231 гв. сп 75 гв. сд, агітатор полку, інструктор з інформації. Був поранений у листоп. 1941 поблизу м. Єлець Липецької обл., у лют. 1942 у бою за м. Мценськ Орловської обл., у листоп. 1943 в р-ні н. п. Димер.

Ордени: Червоної Зірки (три), Вітчизняної війни II ст., Вітчизняної війни I ст., медалі: «За взяття Берліна», «За визволення Варшави», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» II ст.

У 1950 закінчив десятимісячні курси перепідготовки заст. командирів полків з політчастини при Ярославському військовому політичному училищі, м. Ярославль. 25.12.1959 звільнений у запас. Працював інженером з підготовки кадрів на виробничому підприємстві «Харківенергоремонт», ст. інженером відділу праці та заробітної плати у тресті «Харківбудматеріали».

Помер 1.09.2000 у м. Харків.

СУХОМЛИН Андрій Костянтинович, 1901, с. Городнє Краснокутського р-ну Харківської обл. Рядовий, сапер.

Ордени: Слави III ст., Слави II ст., медаль «За відвагу».

У 1945 демобілізований. Працював у лісництві Краснокутського р-ну.

Помер у 2000.

СУХОМЛИНОВ Іван Михайлович, 1926. Старшина. Інвалід війни.

1941–1945: 1 гв. мк, стрілець.

Орден Вітчизняної війни I ст.

СУХОРЕЦЬКИЙ Віталій Аркадійович, 1918, с. Стара Рудка Шаранзького р-ну Нижньогородської обл., РФ. Старшина, нач. госп. частини в/ч 44397.

У 1939 закінчив робітфак при Казанському хіміко-технологічному ін-ті.

У жовт. 1939 призваний до лав ЧА Октябрським РВК м. Ленінград.

У берез. 1941 закінчив Ленінградську окружну школу артилерійської розвідки.

5.07.1941–30.09.1941: Ленінград. фр., Управління начальника робіт № 3, ст. писар; Ленінград. фр., 333 окр. сапб 177 сд, ст. писар. 16.10.1944–9.05.1945: 2-й Білорус. фр., 120 окр. сапб 86 сд, зав. діловодства.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Ленінграда», «За бойові заслуги», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

Із 1946 перебував на надстроковій службі. У 1966 звільнений у запас. Працював рахівником-касиром на Харківському облавтонавчкомбінаті, нач. адмін.-госп. відділу Харківського газопромислового управління, охоронцем у військ. санаторії «Сухумі», Абхазія.

Помер 2.05.1994 у м. Харків.

СУХОРУКОВ Єгор Юхимович, 1916.

Трав. 1944–1945: 109 гв. тп, механік. Учасник війни з Японією.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією».

По війні – військ. частина.

СУХОЩЕЄВ Ілля Володимирович, 1924, с. Гусєво (кол.) Невельського р-ну Псковської обл., РФ. Підполковник інтендант. служби, заст. ком. по тилу 1046 зеніт. ракетного полку 23 тд.

11.09.1943 призваний до лав ЧА Невельським РВК Псковської обл.

20.11.1943–9.05.1945: 2-й Білорус. фр., 1592 зеніт. артп 47 зеніт. артд, стрілець.

Медалі: «За відвагу», «За взяття Кенігсберга». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» II ст., «За бездоганну службу» I ст.

У 1950 закінчив Міжокружні курси Ленінградського ВО з підготовки діловодів. 22.11.1971 звільнений у запас. Овруцький міськторг, інженер з устаткування.

Помер 24.06.1984 у м. Овруч Житомирської обл.

СУЧЕНКОВ Андрій Петрович, 1907, с. Єлизаветовка (кол.) Курської обл., РФ. Майор-інженер, заст. ком. ае.

1.08.1938–7.08.1938: учасник боїв у р-ні оз. Хасан, технік ланки 5 винищ. ае.

22.06.1941–9.05.1945: особлива Примор. авіагрупа 9 ПА, 361 винищ. ап 250 ад, заст. ком. ае з експлуатації. 9.08.1945–3.09.1945: Далекосхід. фр., 305 винищ. ап, ст. технік ланки; 70 ад ВПС 25 А, ст. технік ескадрильї.

Ордени: Червоної Зірки, Леніна, медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Японією».

15.01.1955 звільнений у запас. Працював слюсарем-ремонтником на Харківському авіазаводі.

Помер 8.11.2000 у м. Харків.

СУШНЕНКО Олександр Данилович, 1927, с. Бодаква Лохвицького р-ну Полтавської обл..

Закінчив 7 класів.

Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: 25 артд-н, рядовий.

Медаль «За перемогу над Японією».

Працював у колгоспі ім. Леніна, Лохвицький р-н Полтавської обл.

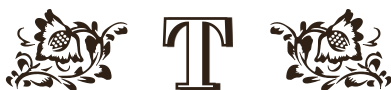

ТАБАРЧУК Борис.

«Когда враг уже рвался к Москве, 23-летний выпускник-отличник ГИФКУ 1941 г. и один из ведущих гандболистов института и сборной Харькова Борис Табарчук познавал в столичной академии им. Дзержинского тайны артиллерийской инженерной науки. В апреле 1942 г. в звании воентехника II ранга Табарчук занял пост оружейного техника 42 стрелковой дивизии 49 А, став затем начальником мастерских боевого питания. Их дивизия вела бои на Центральном и 2-м Белорусском фронтах. В самых трудных боях Борис носил на гимнастерке значок ГТО II степени под № 35553 на серебристой цепочке. Под с. Вишня, что на Смоленщине, в октябре 1943 г. именно эта скромная награда спасла ему жизнь. Пуля немецкого снайпера, пронзив пятиконечную звезду, вошла в тело, потеряв свою силу, и нарушила лишь мягкие ткани. Уникальный значок боевого офицера и сейчас хранится в Музее спортивной славы Украины. Демобилизовавшись в августе 1946 г. в звании капитана, Табарчук стал ст. преподавателем кафедры спортивных игр, доцентом Киевского института физической культуры, судьей международной категории, членом Федерации ручного мяча СССР. До 1972 г. мастер спорта Б. Табарчук 11 раз становился чемпионом СССР и УССР».

ТАБОРКО Павло Семенович, 1911, Могильовський р-н Могильовської обл., Білорусь. Майор, пом. нач. бази з матеріально-технічного і господарського забезпечення.

У 1934 призваний на дійсну службу. Закінчив 1 курс Ленінград. школи танкових техніків.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940: 445 окр. тб 2 гірськострілецької див., ком. ремонтного взв.

25.06.1941 – трав. 1945: Ленінград. фр., 233 медсанбат 115 сд 8 А, ком. евакотранспортного взв., пом. нач. техпостачання; 26 автополк, Ставка ВГК, пом. ком. б-ну з техчастини.

Медалі: «За оборону Ленінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1960 звільнений у запас. Працював нач. майстерень Харківського поштамту, нач. комунально-експлуатаційного відділу Харківського танкового командного училища, інженером у Харківському державному педінституті ім. Сковороди, нач. адміністративно-господар. відділу військ. складу.

Помер 4.03.1988 у м. Харків.

ТАЛОВИРЯ Йосип Михайлович, 1909, смт Коломак Харківської обл. Полковник, ком. сб-ну.

У листоп. 1931 призваний до лав ЧА Коломацьким РВК Харківської обл. У 1938 закінчив курси мол. арттехніків у м. Кременчук Полтавської обл.

Черв. 1941–7.05.1945: Північ.-Захід., Дон. фр., 106 окр. винищ. протитанк. артд-н 23 сд, ад'ютант ст.; Воронез., 1-й Укр. фр., 1666 вптап РГК, нач. штабу полку; 4-й Укр. фр., 1666 самохід. артп 1 гв. А РГК, підполковник, нач. штабу полку. 5.08.1943 був контужений у р-ні с. Високе Яковлєвського р-ну Бєлгородської обл.

Ордени: Червоного Прапора, Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., медалі: «За відвагу», «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

У 1946 закінчив КУОС при Академії бронетанкових військ ім. Сталіна у м. Москва. У 1954 звільнений у запас.

Помер 15.07.1989 у м. Люботин Харківської обл.

ТАРАН Ісак Якович, 1919, м. Новоукраїнка Кіровоградської обл. Підполковник, заст. ком. сп з техчастини.

У 1939 закінчив робітфак при Харківському ін-ті інженерів транспорту. У жовт. 1939 добровільно став до лав. ЧА. У 1941 закінчив Горьковське (нині м. Нижній Новгород) автомобільне училище.

2.12.1941–9.05.1945: Дон., Сталінград., Захід. фр., 93 мінп, ком. взв., нач. постачання ПММ; Півд.-Захід. фр., 109 авторем. майстерня 9 артд РГК, пом. нач. майстерні; 2-й, 3-й, 4-й Укр. фр., 876 атб 7 артд РГК, капітан, ком. роти підвозу.

Ордени Червоної Зірки (два), медалі: «За відвагу», «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

По війні проходив службу у Прикарпатському та Далекосхідному ВО. У 1957 звільнений у запас. Працював майстром моторного цеху, заст. директора 2-го Харківського авторемонтного з-ду, заст. директора радгоспу «Харківська овочева фабрика».

Помер 15.09.1990 у м. Харків.

ТАРАНОВ Омелян Ілліч, 1906, смт Старий Салтів Вовчанського р-ну Харківської обл.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

У 1941 мобілізований до лав ЧА Вовчанським РВК Харківської обл.

1941–1945: 1-й Укр. фр., ст. лейтенант.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За взяття Берліна», «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

По війні працював зав. гаража.

Помер у 1970.

ТАРАСОВ Василь Іванович, 1923, с. Борщова Харківського р-ну Харківської обл.

Призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків. Учасник Другої світової війни: рядовий, зв'язківець, сп.

Ордени: Вітчизняної війни, Червоної Зірки, Червоного Прапора, медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1947 демобілізований. Працював на фабриці «Червона нитка», на з-ді «Комунар».

ТАРАСОВ Іван Максимович, 1918, с. Спас-Раменння Єрмішинського р-ну Рязанської обл., РФ. Капітан, нач. зв'язку 13 окр. зеніт.-прожекторного б-ну ППО 7 ВМФ.

У 1936 закінчив ФЗУ № 2 у м. Викса Горьковської (нині Нижньогородської) обл. Працював на Виксунському з-ді дробильно-розмелювального обладнання.

У 1938 призваний до лав ЧА Виксунським РВК Горьковської обл. У 1939 закінчив полкову школу, у 1941 – КУКС. Проходив службу на Далекому Сході.

Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: 2-й Далекосхід. фр., 1919 зеніт. артп 98 див. ППО, лейтенант, пом. нач. зв'язку з радіо.

Медаль «За перемогу над Японією». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У 1956 звільнений у запас. Працював токарем на Виксунському з-ді дробильно-розмелювального обладнання.

Помер 18.02.1998 у м. Лозова Харківської обл.

ТАРКОВСЬКИЙ Антон Антонович, 1913. Підполковник. Інвалід війни.

У 1938 призваний до лав ЧА.

Учасник Курської битви, боїв за Ленінград, Москву, Сталінград, визволяв Бєлгород, Харків, штурмував Берлін.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., Богдана Хмельницького, медалі (28).

У 1965 звільнений у запас.

Помер 19.01.2009 у м. Харків.

ТВЕРДОХЛІБ П. Й., Лозівський р-н Харківської обл.

Зі спогадів: «За три дні до початку війни мене призвали до лав ЧА. Близько 30 лозівчан прибуло тоді до Харкова. Звідти три ешелони недоучених, неодягнених, неозброєних юнаків направили на захід. 22 червня німці бомбили Київ. Ешелони повертають назад. У Луганську мене зарахували до артилерійського полку, який озброєний карабінами, шаблями, на кінній тязі робить 500-кілометровий марш-кидок у Сталінградську обл. Потім були оборона Москви і Сталінграда, форсування р. Німан і взяття Кенігсберга. Війна навчила мене бути і зв'язківцем, і радистом, і артилеристом, і сапером, і водієм».

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни, медалі.

По війні працював водієм АТП-20341.

ТЕЛЮХ Микола Андрійович, 1918, с. Смородьківка Куп'янського р-ну Харківської обл. Інвалід війни.

Закінчив 7 класів. Працював у колгоспі.

У 1939 призваний до лав ЧА Куп'янським РВК. Проходив службу у Ленінградській обл., сержант сп.

Під час оборони Ленінграда поранений, перебував на лікуванні у госпіталі. Після одужання служив у розвідроті. Від вибуху бомби втратив ногу, через що у 1943 комісований з армії. Повернувся до рідного села, працював у колгоспі.

Помер.

ТЕПЛЯКОВ Іларіон Петрович, 1918, с. Пєски Пєсковського (кол.) нині Поворінського р-ну Воронезької обл., РФ. Майор техслужби, заст. нач. складу.

У 1934 закінчив технікум механізації сільського господарства при колгоспі «Серп і Молот» Новоніколаєвського р-ну Сталінградської (нині Волгоградської) обл.

1936–1941: працював на Харківському верстатобудівному з-ді.

30.06.1941 призваний до лав ЧА Орджонікідзевським РВК м. Харків.

15.07.1941–9.05.1945: Півд.-Захід., Дон., Сталінград., Півд., 4-й Укр., 1-й Прибалт. фр., 764 арм. вптап 51 А, ст. лейтенант адмінслужби, автомеханік, ком. парково-го взв., нач. військ.-тех. забезпечення.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У 1969 звільнений у запас. Працював інспектором Орджонікідзевського райвиконкому, майстром Орджонікідзевського р-ну житлово-експлуатаційного об'єднання м. Харків.

Помер 18.12.1989 у м. Харків.

ТЕРЕБОВ Сергій Олексійович, 1913, с. Моглиці (кол.) Медвежогорського р-ну, Карелія, РФ. Ст. лейтенант, ком. стр. роти 31 офіцерського полку.

15.10.1941–1.08.1944: Карел. фр., 211 окр. лижний б-н, 92 окр. лижний б-н, ком. роти; 2 сбр 32 А, ком. навч. роти; Півд.-Захід. фр., 5 окр. лижний б-н 5 окр. лижної бр., комбат. 20.08.1943 отримав наскрізне кульове поранення, ЕГ № 2951.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

8.08.1944 звільнений у запас через хворобу. Працював завучем Яндомозерської початкової школи (нині Медвежогорський р-н), зав. пилорами на промкомбінаті Заонезької райспоживспілки, Карелія, РФ.

Помер 1.05.1993 у м. Харків.

ТЕРЕЩЕНКО Андрій Іванович, 1922, смт Терни Недригайлівського р-ну Сумської обл.

У 1941 призваний до лав ЧА: 133 сп, рядовий; 35 конвойний полк НКВС, ком. взв., пом. ком. взв.

Орден Слави ІІ ст.

У 1946 демобілізований. Працював зав. складу сільгосптехніки у рідному селі.

Помер у 1993 у смт Терни Недригайлівського р-ну Сумської обл.

ТЕРЕЩЕНКО Петро Хомич, 1915, м. Калач Воронезької обл., РФ. Підполковник, заст. нач. відділу Харківського ОВК.

У 1931 закінчив 7 класів СШ, у 1938 – планово-економічний технікум у м. Ростов-на-Дону, у 1939 – курси мол. лейтенантів запасу при Краснодарському військово-піхотному училищі, у жовт. 1941 – курси «Выстрел», м. Солнєчногорськ Московської обл., за спеціальністю ком. стр. рот, у 1944 – КУОС, 4-й Укр. фр.

13.10.1941–9.05.1945: Центр. фр., 1312 сп 17 сд, ком. стр. роти; Півд.-Західн. фр., 343 сп 33 гв. сд; 22 гв. сп 9 сд; Сталінград. фр., 84 гв. сп 33 гв. сд, ад'ютант ст. б-ну; 4-й Укр. фр., 91 гв. сп 33 гв. сд, пом. нач. штабу полку з оперативної роботи; 344 сп 138 сд, нач. штабу полку. Був двічі поранений, одна контузія під Сталінградом.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Вітчизняної війни I ст., медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Москви», «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

1.06.1961 звільнений у запас. Працював заст. нач. з навчальної частини у Харківському автомотоклубі ДТСААФ, ст. бухгалтером-ревізором у міському управлінні торгівлі.

Помер 25.08.1983 у м. Харків.

ТЕРЕЩЕНКО Яків Якович, 1916, с. Щетиновка Бєлгородського р-ну Бєлгородської обл., РФ. Капітан, нач. зв'язку д-ну, 62 гв. артп 36 мсд 4 гв. арм. корпусу, Прибалт. ВО.

У 1934 закінчив 7 класів у с. Щетиновка. Із 1935 працював лаборантом на спиртозаводі, м. Старий Оскол Бєлгородської обл. 1.09.1936–1.09.1938: студент хіміко-технологічного технікуму, м. Грязі Липецької обл., РФ. У 1940 закінчив Воронезьке військ. училище зв'язку за спеціальністю ком. взв. зв'язку.

22.06.1941–9.05.1945: Північ.-Західн. фр., 10 артп 48 сд; 14 гауб. артп, нач. зв'язку д-ну; Ленінград. фр., 67 окр. б-н зв'язку 48 сд, заст. ком. роти зв'язку; 96 артп 90 сд, нач. зв'язку д-ну. 10.08.1941 був поранений.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Ленінграда», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

5.11.1958 звільнений у запас. Обіймав посаду ком. відділення у центральному загоні ВОХР Міністерства транспортного будівництва.

Помер 8.06.1982 у м. Харків.

ТЕРНОПОЛКА Іван Тимофійович, 1908, с. Петрівка Первомайського р-ну Харківської обл.

У 1941 призваний до лав ЧА Первомайським РВК Харківської обл. Рядовий, танкіст. Був поранений. Війну закінчив у Берліні.

Медаль «За відвагу».

Після війни працював у колгоспі ім. Кагановича.

Помер у 1958. Похований: с. Петрівка Первомайського р-ну Харківської обл.

ТИЖНЕНКО Олександр Григорович, 1914, м. Люботин Харківської обл. Підполковник інтендант. служби, нач. тилу окр. полку зв'язку.

У 1932 закінчив Харківський кооперативний технікум. Працював ст. бухгалтером міжобласної бази Харківської споживспілки.

У 1936 призваний до лав ЧА Харківським МВК.

13.09.1942–9.05.1945: Сталінград., 1-й, 2-й, 3-й Укр. фр., політвідділ 28 А, бухгалтер відділення постачання; 3-й Білорус. фр., Центр. група військ, 96 гв. Іловайська сд, нач. дивізійного клубу.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За взяття Кенігсберга», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу

років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

У 1958 звільнений у запас. Працював на Харківській меблевій фабриці №4, стрільцем ВОХР в/ч 42792-2.

Помер 15.01.1990 у м. Люботин Харківського р-ну Харківської обл.

ТИМЕРГАЗІН Султан Нургалійович, 1918, с. Черемшанка Заларинського р-ну Іркутської обл., РФ. Капітан, ком. взв. школи курсантів 403 артп 116 сд 14 А.

У 1940 закінчив Іркутський бібліотечний технікум. У верес. 1940 призваний до лав ЧА Іркутським МВК.

Листоп. 1942 – берез. 1943: Сталінград. фр., бат. 45-мм гармат 70 гв. сп 24 гв. сд, заряджаючий. У жовт. 1943 закінчив арт. курси мол. лейтенантів. Верес. 1943 – трав. 1945: 4-й Укр. фр., 26 окр. гв. винищ. протитанк. д-н 24 гв. сд, ком. взв.; 3-й Білорус. фр., взв. 45-мм гармат 72 гв. сп 24 гв. сд, лейтенант, ком. взв. Під час боїв 25.02.1943 отримав поранення в р-ні сел. Матвеєв Курган Ростовської обл. та 5.05.1944 контузію поблизу м. Севастополь, Крим.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Сталінграда», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1948 закінчив Московські окружні об'єднані КУОС. Проходив службу у Далекосхідному ВО, у віддаленій місцевості на п-ові Чукотка. У 1953 звільнений у запас. Працював на Майкопському меблевому комбінаті, нач. клубу у Майкопській виховній трудовій колонії, майстром з праці у Майкопському дитячому приймонику-розподільнику, Адигея, Краснодарський край.

Помер 29.04.1991 у м. Харків.

ТИМОШЕНКО Борис Григорович, 1922, м. Охтирка Сумської обл. Майор, викладач Харківського військ. авіаучилища зв'язку.

У черв. 1941 добровільно став до лав ЧА. У лип. 1942 закінчив прискорений курс Київського військ. училища зв'язку ім. Калініна у м. Красноярськ.

20.08.1942–9.05.1945: Сталінград. фр., 235 окр. б-н зв'язку резерву 62 А; Дон., Півд.-Захід., 3-й Укр., 1-й Білорус. фр., 91 окр. полк зв'язку 62 А (8 гв. А), ст. технік-лейтенант, мол. технік-телеграфіст.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Сталінграда», «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги». Отримав 4 подяки від Верховного Головнокомандувача.

До берез. 1950 перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині. У 1957 звільнений у запас. Працював механіком у ХПІ, слюсарем-механіком на ХЕМЗі, зав. навчального кабінету у Харківському гв. вищому танк. командному училищі, майстром з навчання у Харківському ін-ті радіоелектроніки.

Помер 18.01.1991 у м. Харків.

ТИМЧЕНКО Василь Кіндратович, 1905, с. Мельникове Валківського р-ну Харківської обл. Підполковник, нач. техчастини 10 кулемет. артп 24 кулемет. Червонопрап. артд 5 А, Далекосхід. ВО.

4.11.1927–1.10.1928: 69 сп 23 сд, курсант, Харківський ВО. 1.05.1931–1.06.1931: школа Червоних старшин, Харківський ВО.

1.10.1941–25.12.1941: Солікамське (Пермський край) військ. училище, прискорений курс. 25.12.1941–4.06.1944: Калінінський, Карел. фр., 31 аеросанний б-н, ком.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки.

25.07.1953 звільнений із кадрів Рад. А. ПМК – 604, сторож.

Помер 20.04.1992 у м. Валки Харківської обл.

ТИМЧЕНКО Володимир Дмитрович, 1916, с. Новоіванівка (кол.) Валківського

р-ну Харківської обл. Капітан техслужби, нач. авіатех. постачання 41 окр. б-ну 34 ПА.

1936–1937: редакція газети «Більшовик Коломаччини», учень літпрацівника. У 1940 закінчив Іркутське військ. авіатех. училище.

22.06.1941–15.09.1942: Півд.-Західн., Західн., Сталінград. фр., 211 винищ. ап, механік авіац.

Медалі: «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

18.06.1963 звільнений у запас. П/с 313/48, інженер.

Помер 21.05.1986 у м. Харків.

ТИМЧЕНКО Петро Федотович, 1909, сел. Мануїлівка Дергачівського р-ну Харківської обл. Майор інтендант. служби, інспектор фінвідділу управління залізн. корпусу.

17.07.1941–9.05.1945: Західн., Півд., Північ.-Кавказ., 3-й Укр. фр., 12 віднов. б-н, діловод, ком. взв., ком. комендантського відділ.; 4-й Укр., 1-й Білорус. фр., 2 відділ. віднов. залізн. зв'язку, хімінструктор; 2-й Білорус. фр., 7 відділ. експлуатаційного залізн. полку, хімінструктор.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Кавказу», «За взяття Кенігсберга», «За визволення Варшави», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1960 звільнений у запас. Працював гол. бухгалтером Українського філіалу НДІ вимірювальної техніки.

Помер у 1979 в м. Харків.

ТИТОВ Антон Давидович, 1926, с. Лоп'ял Уржумського р-ну Кіровської обл., РФ. Рядовий.

До війни закінчив 7 класів.

У жовт. 1943 призваний до лав ЧА Уржумським РВК.

Учасник війни з Японією: 219 гауб. артп, розвідник.

Орден Вітчизняної війни ІІ ст., медаль «За перемогу над Японією».

У 1950 демобілізований. Після війни працював слюсарем на ХЕМЗі. Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ТИХОМИРОВ Віктор Васильович, 1926, с. Хатеново Наволоцького (нині Кінешемського) р-ну Івановської обл., РФ.

У 1943 призваний до лав ЧА. Гв. рядовий, залізничні війська.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1951 демобілізований. Працював слюсарем у прядильному цеху фабрики «Червона Нитка».

ТИЧИНА В. Є.

Випускник історичного факультету Об'єднаного Українського держуніверситету В. Є. Тичина в лип. 1943 після закінчення Рязанського артилерійського училища був направлений на фронт. На посаді ком. взв. він брав участь у бойових операціях 1-го Укр., 1-го і 2-го Білорус. фронтів. За успішне виконання завдань був нагороджений орденом Вітчизняної війни ІІ ст., двома орденами Червоної Зірки, медалями.

Після демобілізації в 1946 В. Є. Тичина закінчив аспірантуру, захистив кандидатську дисертацію. Працював ст. викладачем кафедри історії СРСР у Дрогобицькому вчительському ін-ті, Львівська обл. У 1949–1956: ст. викладач, доцент кафедри історії. 1953–1956: декан історико-філологічного факультету Сумського педагогічного ін-ту. Із 1956 і до виходу на пенсію в 1977 працював доцентом кафедри історії СРСР Харківського університету.

ТИЩЕНКО Іван Омелянович, 1921, с. Новопідгородне Межівського р-ну Дніпропетровської обл. Майор медслужби, зубний лікар 321 окр. бао.

У 1940 закінчив Макіївський медтехнікум Донецької обл.

У жовт. 1940 призваний до лав ЧА Горно-Бадахшанським ОВК Таджикистану.

15.07.1941–2.12.1941: Центр. фр., 56 гауб. артп 56 тд (пізніше 102 артп 102 тд), ком. відділення; Захід. фр., 108 артп 108 тд, фельдшер. 27.07.1943–3.09.1945: Захід. фр., 745 окр. винищ. протитанк. д-н 5 мк, фельдшер; 2-й Укр. фр., 745 самохід. артп 5 мк 6 ТА (пізніше 389 гв. самохід. артп 9 гв. мк), ст. фельдшер, в. о. нач. сан. служби; 2-й Укр., Далекосхід., Забайкал. фр., 28 окр. медсанбат 9 гв. мк 6 ТА, лейтенант, ст. фельдшер, ком. евакуац. відділення.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За взяття Будапешта», «За взяття Відня», «За визволення Праги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги». Отримав 19 подяк від Верховного Головнокомандувача.

Проходив службу у Забайкальському, Західносибірському та Далекосхідному ВО. У серп. 1960 звільнений у запас. Працював зубним лікарем у Балаклійській районній лікарні.

Помер 16.09.1974 у м. Балаклія Харківської обл.

ТИЩЕНКО Федір Михайлович, 1912.

Початок війни Федір Михайлович зустрів у Сибірському ВО, поблизу Новосибірська, куди був направлений до складу 400 легкого артп після закінчення артилерійської академії у Москві.

У лип. 1941 полк був передислокований у р-н Вязьми, на захід від Москви. У верес. 1942 Ф. М. Тищенко був комісований після важкої контузії і направлений викладачем в Тамбовське артучилище.

Нагороджений чотирма бойовими орденами і багатьма медалями.

У 1959 демобілізувався, прослуживу армії 26 років. Потім 25 років пропрацював у ЦО.

Помер у 2008.

ТКАЛЯ Федір Васильович, 1927, с. Різуненкове Валківського р-ну Харківського р-ну Харківської обл. Сержант.

До війни, після закінчення 4 класів пішов працювати у колгосп.

У 1944 призвали до лав ЧА і був направлений на навчання до ШМАС у м. Богодухів Харківської обл., пізніше служив стрільцем-навідником танка.

Медалі: «Захиснику Вітчизни», ювілейні.

По війні продовжив службу у Групі радянських окупаційних військ у Німеччині. У 1951 демобілізований. У 1954 переїхав до Харкова, де працював в органах МВС. Згодом оселився у смт Пісочин Харківської обл. Після закінчення 8 класів вечірньої школи почав працювати у гальванічному цеху на Харківському з-ді радіоелементів, нині ВАТ «Коннектор». За ударну працю колегією МЕП СРСР і Президії ЦК профспілки Ф. В. Ткаля був нагороджений знаком «Ударник дев’ятої п’ятирічки».

Помер у 2008. Похований: клад. №1, смт Пісочин Харківської обл.

ТКАЧ Віктор Григорович, 1908, м. Харків. Ст. лейтенант, ком. 46 окр. розвід. роти. Інвалід війни.

У 1932 закінчив Харківський інженерно-економічний ін-т за спеціальністю інженера-механіка, у 1936 – однорічні курси при 3-му окр. атб, Київський ВО, у 1943 – курси «Выстрел».

Січ. 1943 – квіт. 1945: Степ. фр., 67 сп 348 сд, ком. стр. роти. У серп. 1943 отримав поранення, ЕГ № 1092. 2-й Укр. фр., 46 окр. розвід. рота 99 сд, ком. розвід. роти.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

30.10.1945 звільнений у запас.

Помер 5.12.1958 у м. Харків.

ТКАЧЕНКО Борис Пилипович, 1919, смт Пісочин Харківського р-ну Харківської обл.

До війни закінчив Пісочинську семирічну школу.

Навесні 1941 призваний до лав ЧА у м. Вінниця. У черв. 1941 направлений у розвідпідрозділ під командуванням генерала М. М. Трусова. Воював на 2-му Укр. фр., брав участь у взятті Берліна.

Ордени: Вітчизняної війни I ст., Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За оборону Кавказу», «За взяття Берліна», ювілейні. Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

По війні продовжив службу. Перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині. У 1946 демобілізований. Все життя пропрацював у Харківській автоколоні № 2 шофером.

Помер у 2002. Похований: клад. № 2 (Моторівка), смт Пісочин Харківської обл.

ТКАЧЕНКО Василь Матвійович, 1902, м. Куп'янськ Харківської обл. Лейтенант, пом. нач. трофейного відділення.

Верес. 1941 – листоп. 1943: 1071 сп 311 сд 54 А, ком. взв.

У 1944 звільнений у запас. Працював у Куп'янському заготпункті «Головзаготсортзерно», у Куп'янському сільськогосподарському технікумі.

Помер 30.06.1973 у м. Куп'янськ Харківської обл.

ТКАЧЕНКО Григорій Іванович, 1910, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл. Інвалід війни.

До війни закінчив 4 класи.

Учасник Другої світової війни, рядовий.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Вітчизняної війни I ст., Червоної Зірки (два), медалі: «За оборону Ленінграда», «За взяття Берліна», «За оборону Києва».

Після війни працював у радгоспі «Красный партизан». Прож. у смт Бабаї.

ТКАЧЕНКО Іван Семенович, 1905, с. Варварівка Вовчанського р-ну Харківської обл. Лейтенант, заст. ком. стр. роти з політчастини. Інвалід війни.

1927–1931: матрос ВМФ, м. Севастополь, Крим. 1931–1933: студент Куп'янського сільськогосподарського технікуму. 1933–1934: агроном Куп'янської МТС. 1934–1936: нач. Вовчанської оперативно-винищ. станції Тсоавіахім. 1936–1941: агроном МТС, с. Жовтневе Друге Вовчанського р-ну.

1941–1942: курсант військ.-політ. училища, м. Єлабуга, Татарстан. Захід., Брянський, 1-й Білорус. фр., лейтенант, заст. ком. роти 1610 сп. Серп. 1942 – груд. 1942: 1010 сп 266 сд 2 А, Дон. фр. 11.12.1942 тяжко поранений поблизу м. Міллерово Ростовської обл. 11.12.1942 – квіт. 1944: ЕГ, м. Чарджоу, Туркменістан.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Помер 23.12.1988 у м. Вовчанськ Харківської обл.

ТКАЧЕНКО Олександр Семенович, 1922, с. Рокитне Нововодолазького р-ну Харківської обл. Ст. лейтенант, пом. нач. штабу полку. Інвалід війни.

У 1940 призваний до лав ЧА Нововодолазьким РВК Харківської обл.

Черв. 1941 – жовт. 1942: 1-е Саратовське Червонопрап. танкове училище, курсант, ком. взв. курсантів. Жовт. 1942 – лют. 1943: 194 окр. навч.-танкова бр., м. Нижній Новгород, ком. танкового взв. Лют. 1943 – січ. 1944: 224 окр. тп, пом. нач. штабу з розвідки. Січ. 1944 – верес. 1944: ЕГ № 1170, 1171, 1079.

У жовт. 1944 звільнений через хворобу. Нововодолазька райспоживспілка, зав. торгу. Із січ. 1957: зав. загального відділу Нововодолазького РК КПУ, пом. секретаря РК КПУ

Помер 3.03.2002 у смт Нова Водолага Харківської обл.

ТКАЧЕНКО Олексій Трохимович, 1907, с. Супрунівка Полтавського р-ну Полтавської обл. Підполковник, заст. ком. тп.

У 1936 закінчив Ленінградське танкотехнічне училище.

22.06.1941 – берез. 1943: Півд.-Захід., Захід., фр., 37 тп 19 тд 31 тбр, 18 тбр;

Калінінський фр., АБТУ 43 А, пом. нач. РЕО 43 А. Листоп. 1944 – трав. 1945: 1-й Укр. фр., 9 окр. штрафний б-н, рядовий стрілець; 4-й рухомий танкоремонт. з-д, нач. виробництва. Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: 2-й Далекосхід. фр., 4-й рухомий танкоремонт. з-д, нач. виробництва.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Москви», «За взяття Берліна», «За перемогу над Японією». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора.

22.07.1955 звільнений у запас.

Помер 7.11.1988 у м. Чугуїв Харківської обл.

ТКАЧУК Олександр Дмитрович, 1912, с. Товкачі Овруцького р-ну Житомирської обл. Підполковник, капітан II рангу, ст. офіцер відділу бойової підготовки 13 А.

У 1932 закінчив 3 курси зоотехнікуму, с. Білки Попільнянського р-ну Житомирської обл. Працював дільничним зоотехніком, районним зоотехніком Петриківського (нині Царичанського) р-ну Дніпропетровської обл.

У 1934 призваний до лав ЧА Дніпропетровським МВК. У 1935 закінчив полкову школу, у 1939 – Ленінградське військ.-топографічне училище.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

24.12.1941–9.05.1945: Ленінград. фр., 588 сп 142 сд, ад'ютант ст. б-ну; штаб 23 А, майор, 1-й пом. нач. штабу, пом. нач. штабу з оперативної роботи.

Ордени: Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За оборону Ленінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

У 1947 закінчив офіцерську школу штабної служби ЧА. У 1956 звільнений у запас. Працював експедитором, товарознавцем, ст. контролером у Харківській конторі «Інструментпостачзбут».

Помер 12.02.1994 у смт Коротич Харківського р-ну Харківської обл.

ТОВСТОКОРИЙ Никифор Євдокимович, 1915, с. Пристін Куп'янського р-ну Харківської обл. Мол. лейтенант, ком. роти 17 бр. 4 ТА.

Груд. 1941 – лют. 1942: 125 кп 26 кд 6 А, ком. взв. Лют. 1942 – квіт. 1942: ЕГ № 3333. Квіт. 1942 – груд. 1942: Сталінград. фр., 1313 сп 173 сд 65 А, ком. роти. Груд. 1942 – січ. 1943: ЕГ № 3805. До черв. 1943: курсант філії курсів «Выстрел», м. Ульяновськ, РФ. Черв. 1943 – лип. 1944: Брянський фр., 17 бр. 4 ТА, ком. роти. Чотири рази поранений. До квіт. 1945: ЕГ № 2663.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

26.06.1945 звільнений у запас за станом здоров'я. Комарівське сільпо (Ізюмський р-н), завмаг.

Помер 3.08.1990 у м. Ізюм Харківської обл.

ТОВСТОЛУГ Марія Андріївна, 1924, с. Мала Вовча Вовчанського р-ну Харківської обл.

У 1943 р., у віці 19 років, була призвана до лав ЧА. Після двотижневого навчання і прийняття присяги у запасному полку М. А. Товстолуг направили до 158 артп 48 сд, тієї самої, що вела криваві бої на Курській дузі. Не кожен боєць лінійного зв'язку у тому пеклі витримував фізичні навантаження, які доводилося долати у бойовій обстановці під шквальним артилерійським та мінометним вогнем. А тоді тендітна Марійка тягла на собі важкі котушки з кабелем, коробку телефона та особисту зброю – карабін, щоб своєчасно забезпечити зв'язком свій артд-н. І так вдень і вночі. Усю війну. Визволяла Харків, Мерефу, Красноград. З боями пройшла Молдову, Польщу, Румунію. Дійшла до Берліна.

Після демобілізації повернулася на Батьківщину. І відразу почала підіймати колгосп. Як воювала, не жаліючи себе, так

і працювала. Завоювала великий авторитет серед односельців-колгоспників. Не губила зв'язку з тими однополчанами, які лишилися жити.

ТОКАР Павло Кирилович, 1914, с. Сніжків Валківського р-ну Харківської обл. Майор запасу, нач. автомайстерні № 476 23 сд, Сибірський ВО.

У 1928 закінчив 7 класів Валківської НСШ, у 1936 – Пирятинський технікум механізації сільського господарства Полтавської обл. Працював механіком-комбайнером на МТС Валківського р-ну Харківської обл.

4.06.1942–9.05.1945: Північ.-Кавказ., Півд. фр., 140 окр. тбр, автоматник б-ну, ком. взв. забезпечення; 1-й Білорус. фр., 1087 легкий арт. самохідний полк, ком. взв. боєпостачання.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

24.12.1956 звільнений у запас. Працював гол. механіком на Харківському хлібозаводі № 13.

Помер 18.12.1968 у м. Харків.

ТОКАРЕВ *Леонід Васильович*, 1923, с. Ямново Кірово-Чепецького р-ну Кіровської обл., РФ. Лейтенант, ст. льотчик.

Навчався у Кіровському аероклубі, у Цноріс-Цкальській військ. авіашколі, у військ. авіашколі пілотів, м. Руставі, Грузія.

Черв. 1944 – трав. 1945: 3-й, 1-й Укр. фр., 611 винищ. ап 236 винищ. ад 17 ПА, 2 ПА, льотчик-винищувач; 3-й Укр. фр., 18 окр. навчально-тренувальний змішаний ап 17 ПА, мол. лейтенант, льотчик. Брав участь у повітряних боях у небі Румунії, Болгарії, Югославії, Угорщини, Австрії, Польщі.

Медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За взяття Відня», «За взяття Будапешта», «За визволення Белграда».

У 1955 звільнений у запас. Працював на моторобудівному з-ді «Серп і Молот», м. Харків, на Харківському машинобудівному з-ді ім. Дзержинського, у дослідному виробництві ін-ту проблем машинобудування.

Помер 2.10.1995 у м. Харків.

ТОЛМАЧОВ Василь Терентійович, 1924, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл. Лейтенант.

Учасник Другої світової війни з 1942: 1-й Укр. фр., 130 сд. Закінчив полкову школу. У 1943 був поранений, лікувався в ЕГ.

Орден Вітчизняної війни I ст., медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Після війни працював на комбінаті «Укрторгреклама». Прож. у смт Бабаї.

ТОЛОКНЄЄВ *Назар Іванович*, 1919, с. Верхній Бишкин Первомайського р-ну Харківської обл.

У 1936 закінчив 7 класів, у 1937 – курси трактористів при Берецькій МТС.

«У 1937 помер його батько. У родині було п'ятеро дітей, Назар Іванович старший. Після смерті батька допомагав матері, із 17 років працював у колгоспі трактористом.

У 1939 призваний до лав ЧА у війська НКВС. Війна застала Назара Івановича у Ленінграді. У 1942, коли ворог проривався до міста, наказом командування при 205-му полку військ НКВС була сформована рота снайперів, куди призначили Назара Івановича комсоргом роти. У цій роті прослужив до 1944-го, потім був переведений у 320-й полк НКВС і направлений на 1-й Білорус. фр., у складі якого дійшов до Берліна. На бойовому рахунку снайпера Толокнеєва – 60 фашистів». (Ачкасова Л. В боях и сражениях // Знамя труда. – 2011. – 5 берез. – (№ 19–20). – С. 5).

Медалі: «За відвагу», «За оборону Ленінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1945 брав участь в евакуації з-дів із Німеччини. Із 1947 працював шофером на автобазі, згодом на хімзаводі. Трудові досягнення Назара Івановича відзначені званням «Ударник комуністичної праці», почесними грамотами за досягнення високих виробничих показників у соцзмаганні. Також ім'я Назара Івановича занесено до Книги Пошани Первомайської АТК-5 тресту «Харківбудтранс».

ТОЛУБКО Борис Федорович, 1917, м. Красноград Харківської обл. Ст. лейтенант ап зв'язку.

Серп. 1941–9.05.1945: Крим., Північ.-Кавказ., 1-й, 4-й Укр. фр., 123 окр. ае зв'язку, штурман ескадрильї, штурман авіаланки 200 окр. ап зв'язку.

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Красноградський змішторг, товарознавець.

Помер 1.10.2005 у м. Красноград Харківської обл.

ТОПТИГІН Володимир Олексійович, 1909, с. Хорновар-Шигалі Дрожжановського р-ну, Татарстан, РФ. Підполковник, ст. офіцер управління, нач. інж. військ Прикарпатського ВО.

У 1934 закінчив Ленінградський гідротехнічний ін-т, працював нач. дослідної станції управління «Чирчикбуд», м. Чирчик Ташкентської обл., Узбекистан. У 1942 закінчив академічні КУКС при військ.-інж. академії ім. Куйбишева, м. Москва, РФ.

15.07.1942–3.09.1945: Калінінський, 3-й Білорус., 1-й Прибалт., Забайкал. фр., 93 окр. понтонно-мостовий б-н, майор, ст. ад'ютант б-ну, ком. б-ну.

Ордени: Червоного Прапора, Вітчизняної війни II ст., Вітчизняної війни I ст., медалі: «За бойові заслуги», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1961 звільнений у запас. Працював інженером, нач. відділу Львівського центрального бюро тех. інформації, ст. інженером Львівської міжобласної лабораторії держ. нагляду за стандартами та вимірювальною технікою. Проживав у м. Харків.

Помер 10.08.1986.

ТОПУНОВ Василь Якович, 1926, с. Гладчиха Тереньгульського р-ну Ульяновської обл., РФ. Підполковник, викладач тактики у Харківському гв. вищому танк. командному училищі.

У 1942 закінчив 8 класів Тереньгульської СШ.

10.11.1943 призваний до лав ЧА. У берез. 1944 закінчив курси при 2 зап. інж. гв. Москов. бр. 15.04.1944–9.05.1945: 3-й, 1-й Білорус. фр., 1210 сп 362 сд, ком. відділення. Був контужений на р. Дніпро, 24.02.1945 поранений на р. Одер, Німеччина.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За взяття Берліна», «За визволення Варшави», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» II ст.

20.09.1974 звільнений у запас. Працював інженером на з-ді «Оргтехніка», м. Харків.

Помер 1.07.2001 у м. Харків.

ТОРБІН Юхим Петрович, 1904, с. Волохівка Вовчанського р-ну Харківської обл. Інженер-підполковник, нач. виробництва військ.-ремонтного з-ду № 126.

У 1928 закінчив робітфак у м. Харків, у 1932 – Ленінградський машинобудівний ін-т. Працював нач. відділу ХТЗ, на з-ді № 6, м. Харків, гол. інженером проекту у проектному ін-ті «Трансзаводпроект», м. Харків.

Черв. 1941 – січ. 1945: Захід. фр., 676 сп 192 сд 12 А, нач. військ. тех. забезпечення; 676 сп 15 сд 12 А; Брянський, Центр., 1-й Укр. фр., штаб 13 А, пом. нач. автомобільного управління. У груд. 1941 був контужений та поранений у р-ні ст. Алмазна, Луганська обл. 21.01.1945 поблизу м. Лодзь, Польща, тяжко поранений.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: орден Червоної Зірки.

По війні перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині. У 1957 звільнений у запас. Працював гол. інженером проекту у Харківському відділенні проектного ін-ту «Промтранспроект», ст. інженером ВНДІЕлектроапарат.

Помер 25.10.1985 у м. Харків.

ТОРЖКОВ Яків Пантелійович, 1919, смт Введенка Чугуївського р-ну Харківської обл. Лейтенант, ком. взв.

1937–1939: з-д №183 ім. Комінтерна, м. Харків, токар.

9.05.1939 призваний до лав ЧА Чугуївським РВК Харківської обл.

Черв. 1941 – верес. 1941: Ленінград. фр., ком. вогневого взв. 76 артп 11 сд. Верес. 1941 – серп. 1942: курсант курсів мол. лейтенантів, м. Архангельськ, РФ. Під час боїв тяжко поранений. Черв. 1943 – берез. 1944: КУКС при Архангельському ВО. 29.06.1944–23.10.1944: 2-й Прибалт. фр., 1619 артп 201 артд, ком. вогневого взв.

Ордени Червоної Зірки (два), медалі: «За оборону Ленінграда», «За взяття Кенігсберга».

17.04.1947 звільнений у запас .

Помер 11.03.2000 у с. Тернова Чугуївського р-ну Харківської обл.

ТОЩЕВ Олександр Миколайович, 1916, с. Малий Узень Пітерського р-ну Саратовської обл., РФ. Майор, нач. штабу ае 488 ап ВПС.

У 1936 закінчив курси майстрів дзеркального виробництва. Січ. 1941 – 1942: курсант Сталінградської військової авіашколи пілотів, м. Костанай, Казахстан.

5.04.1943–9.05.1945: Півд.-Захід., Схід. фр. ППО, 908 винищ. ап 141 винищ. ад, ст. льотчик.

Медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За бойові заслуги». За вислугу років: орден Червоної Зірки.

У 1953 закінчив повний курс Липецьких вищих офіцерських льотно-тактичних курсів удосконалення командирів частин ВПС. 12.04.1958 звільнений у запас. Працював експедитором у відділі суміжного виробництва на ХТЗ, нач. групи охорони 8-го ДПЗ, м. Харків.

Помер 2.04.1986 у м. Харків.

ТРЕГУБОВ Дмитро Андрійович, 1916. Капітан юстиції.

22.06.1941–9.05.1945: Брянський, Воронез., 2-й Укр. фр., 217 сд, 6 Червонопрапорна сд, слідчий. Брав участь у боях на Курській дузі, у форсуванні Дніпра. Зі спогадів: «...3 октября немцы повели очередное наступление на оборону нашей дивизии, пытаясь сходу форсировать Десну. Трое суток шли кровопролитнейшие бои, немцы несли огромные потери, но своих атак не прекращали. На четвертые сутки они форсировали реку, прорвали оборону и устремились на восток.

Когда наша дивизия подходила к г. Людиново, немцы заняли Брянск, и мы оказались в окружении. Два полка дивизии сумели прорваться, а один стрелковый полк, арт. дивизион и тылы (в том числе и медсанбат) остались в окружении вместе с другими частями и соединениями. Я тогда находился в полку, поэтому тоже оказался в окружении. Несмотря на усиленные попытки прорвать кольцо, всем окруженным этого сделать не удалось, поэтому стали просачиваться через оборону немцев группами. Группа, в которую входил и я, насчитывала 96 человек. Суток 6 мы отбивались от немцев, и в результате из 96-ти осталось только 7 человек.

Продвигаясь на восток, эта группа однажды под утро вплотную наскочила на немецкую засаду. Мы в упор открыли по немцам огонь из автоматов и бросились бежать. К сожалению, из группы нас вместе оказалось только двое. Куда делись остальные 5 человек, я до сих пор не знаю.

Наступило утро, мы забрели на островок среди болота и там в кустах залегли. В этот день пошел первый снег, но мы были вынуждены лежать не поднимаясь, так как вблизи ходила машина, и немец на ломаном русском языке все время выкрикивал через усилитель: «Русс, сдавайсь».

Только когда стемнело, мы снова по болоту вышли в лес и набрели на домик лесника, в котором и переночевали. Утром зашли в одну деревню, но туда вскоре на велосипедах явилось человек 20 немцев. Мы с майором Шаповаловым (это он остался со мной) выскочили из дома на огород, и ушли в лес. С этого дня в населенных пунктах мы почти не появлялись. Днем отсиживались и отлеживались в лесах и в оврагах, а ночью шли на восток. 24 дня шли мы с ним по территории, занятой противником. За это время не более 3-х раз, с большими предосторожностями, заходили в деревни. Питались такой гадостью, что сейчас даже страшно об этом вспомнить.

В конце ноября оборванные, грязные, голодные, едва держась на ногах, мы вошли в расположение укрепрайона недалеко от г. Елец. Суток 20 были на сборном пункте, а затем Шаповалов был направлен в арт. часть (он был артиллерист), а я в 6-ю Краснознаменную дивизию, в которой и продолжал службу.

И хотя уже в этой дивизии дважды довелось побывать в окружении, причем один раз тоже очень тяжелом, того, что я пережил в первом – в районе Десны, мне не забыть до конца жизни».

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

Після війни – інженер з обладнання, НДІ основної хімії, м. Харків.

ТРЕМБАЧ Яків Омелянович, 1914, с. Землянки Вовчанського р-ну Харківської обл. Капітан, заст. ком. роти.

Працював експедитором на пошті, Покровський р-н (кол.) Луганської обл. та ст. контролером ощадкаси, м. Старобільськ.

У трав. 1936 призваний до лав ЧА Старобільським РВК Луганської обл.

У 1939 закінчив однорічні курси мол. військ. техніків, м. Проскурів (нині м. Хмельницький).

22.06.1941–10.05.1942: Захід. фр., 20 окр. атб 20 тд 5 А, пом. ком. автороти з техчастини. 5.10.1942–10.12.1942: Сталінград. фр., 157 тбр (пізніше 17 гв. тбр) 26 тк 5 А, технік з ремонту бойових і транспорт. машин. У груд. 1942 тяжко поранений під час боїв у р-ні м. Калач-на-Дону Сталінградської обл. Січ. 1944 – трав. 1945: 4-й Укр. фр., 589 евако243ветеринарний лазарет, ст. технік-лейтенант, ком. автороти. Пройшов з боями Румунію, Болгарію, Угорщину, Австрію.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» II ст.

Проходив службу у Туркестанському ВО. У 1960 звільнений у запас. Працював комірником на Тернопільському машинобудівному з-ді, контролером відділу техконтролю на Харківському з-ді нестандартного устаткування.

Помер 12.10.1997 у м. Харків.

ТРЕТЬЯКОВ Семен Назарович, 1919, с. Охоче Нововодолазького р-ну Харківської обл. Рядовий.

До війни закінчив 7 класів.

Із 5.12.1943: учасник Другої світової війни, розвідник.

Ордени: Вітчизняної війни I ст., Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медалі «Ветеран праці», «За трудову доблесть».

Після війни працював у Красноармійському племптахорадгоспі-репродукторі, с. Хроли Харківського р-ну Харківської обл.

ТРЕТЯК Григорій Степанович, 1920.

У 1939 призваний до лав ЧА. Служив у м. Шуя Івановської обл. у 266 окр. артполку особливого призначення. Воював на кордонах з Фінляндією і Румунією до нападу фашистської Німеччини на Радянський Союз. Потім у жорстоких боях довелося відступати й наступати. Москва, Ростов, Харків, Сталінград, Білорусь, Польща, Німеччина, Перемога у Берліні – етапи його бойового шляху. Двічі Григорій Степанович був контужений і декілька разів поранений.

Нагороджений орденами Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., «За мужність», медалями: «За відвагу», «За оборону Сталінграда», «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», ювілейні.

Прож. у м. Харків, Жихар.

ТРИЗНА Григорій Олександрович, 1919, с. Зарябинка Богодухівського р-ну Харківської обл. Майор, офіцер зовнішньої служби військ. комендатури Кіровабадського гарнізону, Азербайджан.

1937–1939: з-д «Світло шахтаря», формувальник.

15.07.1941–15.04.1942: Захід., Півд.-Захід. фр., 275 корпусний артп, ком. гармати; 39 сп 4 сд 12 А, ком. гармати. 15.04.1942–22.06.1942: курси політскладу при 12 А Півд.-Захід. фр. 22.06.1942–15.09.1943: 377 арм. артп. Жовт. 1943 – лип. 1944: Пушкінське танкове училище, м. Рибінськ Ярославської обл. (прискорений курс).

Медалі: «За оборону Кавказу», «За бойові заслуги». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бездоганну службу».

30.09.1960 звільнений у запас. Богодухівський РВК, обліковець, пом. нач. відділення.

Помер 2.06.1990 у м. Богодухів Харківської обл.

ТРИТЯЧЕНКО Антон Прокопович, с. Павлівка Перша Барвінківського р-ну Харківської обл. Червоноармієць, рядовий.

До війни працював у колгоспі трактористом.

У лип. 1941 мобілізований на фронт. Військову службу проходив у 3-й танковій А генерала П. С. Рибалка. Під час війни служив водієм автомобіля і доставляв ПММ для танків. Війну закінчив у м. Прага.

Нагороджений медалями «За відвагу», «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни проживав у м. Барвінкове. Працював водієм автомобіля в Барвінківській центральній районній лікарні.

Помер 5.11.1965. Похований: клад., м. Барвінкове.

ТРОЦЕНКО Василь Іванович, 1922, м. Богодухів Харківської обл. Лейтенант, ком. роти воєнізованої охорони. Інвалід війни.

У 1942 закінчив Лепельське мінометне училище, м. Барнаул, Алтайський край, РФ.

Берез. 1942 – січ. 1944: Півд.-Захід. фр., 1129 сп 335 сд, ком. мін. взв. У квіт. 1942 тяжко поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 367, м. Тбілісі, Грузія.

У січ. 1944 звільнений у запас.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медаль «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Працював зав. складу у заготконторі Богодухівської райспоживспілки, експедитором на Богодухівському плодовоовочевому комбінаті.

Помер у 1973, м. Богодухів Харківської обл.

ТРОЦЕНКО Віктор Іванович, 1909, м. Шостка Сумської обл. Підполковник, нач. відділу тилу управління ВПС.

У 1937 закінчив 2-у військ. школу авіатехніків, м. Вольськ Саратовської обл.

15.08.1941–9.05.1945: ВПС Північ. флоту 2 ае 118 ап, ст. технік ае.

У 1955 звільнений у запас. Працював у Бєлгородському ін-ті радіофізики та електроніки.

Помер у 1988 у м. Харків.

ТРУБНИКОВ Володимир Володимирович, 1918, с. Глухово (кол.) Ногинського р-ну Московської обл., РФ. Полковник-інженер, нач. науково-дослідної лабораторії ВІРТА ім. Говорова.

У 1941 закінчив 3 курси Московського ін-ту інженерів зв'язку.

Лип. 1943 – трав. 1945: Схід. фр. ППО, Півд. фр. ППО, Півд.-Захід. фр. ППО, пом. нач. відділу бойової підготовки штабу артилерії.

Орден Червоної Зірки. За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

1.03.1972 звільнений із військової служби. ВІРТА ім. Говорова, ст. інженер.

Помер 26.06.1986.

ТРУБНИКОВ Микола Максимович, 1913, м. Ростов-на-Дону, РФ. Підполковник техслужби, нач. відділу Арт. радіотехнічної академії ім. Говорова.

Верес. 1938 – листоп. 1941: 3 курси Військ. електротехнічної академії зв'язку, м. Ленінград.

Черв. 1942 – трав. 1945: 46 окр. б-н ПСОЗ, 14 окр. б-н ПСОЗ, в. о. ком. 1414 окр. роти зв'язку 79 див. ППО.

Медалі: «За оборону Москви», «За оборону Сталінграда». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора.

8.04.1964 звільнений у запас. ФТІНТ АН УРСР, інженер.

Помер 3.07.1979.

ТРУБНИКОВ Олексій Дмитрович, 1913, Совєтський р-н Курської обл., РФ. Капітан, ад'ютант ае 457 бомбард. ап 52 бомбард. ад 29 ПА. Інвалід війни.

1935–1939: Харківський державний бібліотечний ін-т за спеціальністю «Бібліотекознавство», студент.

Серп. 1939 – листоп. 1940: 26 залізн. СШ, м. Полтава, військкерівник.

У 1943 закінчив курси «Выстрел» за спеціальністю ком. стр. роти, м. Свердловськ (нині м. Єкатеринбург).

31.01.1943–21.08.1943: Півд.-Захід., Степ. фр., 122 гв. сп 41 гв. сд, ком. стр. роти. 8.08.1943 контужений під час будування переправи через р. Сіверський Донець у р-ні м. Чугуїв. 21.08.1943 тяжко поранений. 20.09.1943–18.03.1944: на лікуванні через поранення в ЕГ № 2787.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки.

8.10.1956 звільнений у запас. ХАДІ, зав. бібліотеки.

Помер 20.01.1993.

ТУЛУШЕВ Володимир Сергійович, 1924 (1922), с. Асовка, Мокринська сільрада Тульської обл., РФ. Майор запасу.

У 1941 закінчив школу. У верес. – жовт. 1941, коли німецькі війська підступили до Тули, сімнадцятирічний юнак був направлений на риття траншей, протитанкових ровів і окопів. У листоп. 1941 добровільно став до лав ЧА, приписавши собі два роки. Учасник Другої світової війни з 1941 по 1944: 3-й Білорус. фр., 47 б-н зв'язку 121 зап. сбр, рядовий, розвідник. У 1944 направлений на навчання до Ярославського військ.-політичного училища, яке закінчив у званні лейтенанта. Після училища вступив до Військ.-політичної академії ім. Леніна, м. Москва.

Ордени: Слави І ст., ІІ ст., Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні.

До 1960 проходив службу у ВМФ, Північ. флот, м. Сєвероморськ Мурманської обл. Працівник політвідділу, співробітник газети «На страже Заполярья». У 1963 де-

мобілізований. До 1975 прож. у м. Ясногорськ Тульської обл. 1975–1977: нач. АГВ на Харківському машинобудівному з-ді «ФЕД».

Помер 17.09.1977. Похований: клад. № 13, м. Харків.

ТУПИЦЯ Іван Семенович, 1915, ст. Ліщинівка, Кобеляцький р-н Полтавської обл. Мічман, гол. боцман плавучого доку.

У 1936 призваний до лав ЧА Полтавським МВК.

Учасник боїв поблизу оз. Хасан, 1938.

Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: ТОФ, загін навчальних кораблів, гол. старшина.

Медалі: «За бойові заслуги», Нахімова, «За перемогу над Японією». За вислугу років: орден Червоної Зірки.

У 1969 звільнений у запас.

Помер 12.01.1990 у м. Харків.

ТУПИЦЯ Лазар Йосифович, 1911, с. Веселе Лозівського р-ну Харківської обл. Мол. лейтенант, ком. мін. роти. Інвалід війни.

Працював у колгоспі «Знамя мира» Лозівського р-ну. У 1942 закінчив курси «Выстрел» у м. Свердловськ (нині м. Єкатеринбург), РФ.

Верес. 1942 – жовт. 1943: Волхов., 2-й Укр. фр., 859 сп 294 сд, ком. мін. роти. У жовт. 1943 тяжко поранений.

Помер 16.06.1967, Лозівський р-н Харківської обл.

ТУПКАЛО Микола Іванович, 1919, с. Тури Решетилівського р-ну Полтавської обл. Капітан, заст. нач. 3 групи технічного д-ну, в/ч 33907. Інвалід війни.

У 1936 закінчив Турівську НСШ, працював ковалем у к-пі ім. Луначарського, с. Тури Решетилівського р-ну. У 1938 закінчив курси механіків-шоферів при Кременчуцькому технікумі механізації сільського господарства, працював до 1939 шофером у рідному селі.

22.06.1941–9.05.1945: 21 окр. зеніт.-артд-н ППО; 5 прожекторний б-н 3 див. ППО; управління штабу 3 див. ППО Воронезько-Борисоглєбського дивізійного р-ну; управління штабу Півд.-Захід,фр., управління штабу 10 корпусу ППО, шофер.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі: «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» І ст.

16.05.1961 звільнений у запас. Працював шофером на Харківській станції швидкої допомоги, у Харківській лікарні швидкої та невідкладної медичної допомоги ім. професора О. І. Мєщанінова.

Помер 8.11.1998 у м. Харків.

ТУРАЛО Анатолій Йосипович, 1923, м. Ізюм Харківської обл. Ст. лейтенант, ком. взв. 57-мм гармат 11 окр. гв. сб 6 окр. сбр. Інвалід війни.

У лип. 1942 закінчив Астраханське військ.-піхотне училище.

12.09.1942–9.05.1945: Сталінград. фр., 302 окр. винищ. д-н 248 сд 28 А, ком. взв.; 1-й Білорус. фр., 237 арм. зсп 5 Уд. А, гв. лейтенант, ком. взв.

До 1947 перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині, проходив службу у Західносибірському ВО. У 1949 звільнений у запас. Працював ст. інспектором, заст. зав. Ізюмського міського відділу соціального забезпечення.

Помер 20.07.2003 у м. Ізюм Харківської обл.

ТУРЕНКО Марко Павлович, 1915, с. Кияни Богодухівського р-ну Харківської обл. Підполковник, пом. нач. штабу з мобілізаційної роботи 13 гв. арм. корпусу.

У 1933 працював токарем на з-ді № 183 ім. Комінтерна в м. Харків. У 1934 закінчив педагогічні курси, м. Харків, працював у Манченківській СШ, Харківський р-н, у 1939 закінчив географічний факультет Харківського педагогічного ін-ту.

27.04.1944–9.05.1945: 1-й Білорус. фр., 27 окр. полк резервного офіцерського

складу; 1285 сп 60 сд, ком. мін. взв., пом. нач. відділення кадрів.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1963 звільнений у запас. Працював ст. інструктором у Горьковському (нині м. Нижній Новгород) облвійськкоматі.

Помер 15.11.1990 у м. Харків.

ТУРЧАК Василь Іванович, 1914, с. Баранове Іванівського р-ну Одеської обл. Мол. лейтенант, ком. навч. танк. взв. 46 тп навч. тбр, Харківський ВО. Інвалід війни.

У 1928 закінчив 6 класів НСШ, с. Баранове. Працював трактористом у рідному селі.

У 1935 призваний до лав ЧА Іванівським РВК Одеської обл.

25.06.1941–2.02.1944: Півд.-Західн. фр., 33 тбр, механік-водій; Західн. фр., 129 тбр 5 мк, ком. танка Т-34. Був двічі поранений: у лип. 1941 і у квіт. 1942. У серп. 1943 закінчив 2-е Нижньогородське танкове училище за спеціальністю ком. танка.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Звільнений у запас через хворобу.

Помер 9.07.2001 у м. Харків.

УВАРОВ Іван Семенович, 1927, с. Дегтярне Ястребовського р-ну Курської обл. (нині Вейделевського р-ну Бєлгородської обл.), РФ. Прапорщик.

24.11.1944 призваний до лав ЧА Ястребовським РВК Курської обл.

9.08.1945–3.09.1945: 1-й Далекосхід. фр., 491 сп 159 сд, навідник 76-мм гармати.

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Японією».

У 1981 звільнений у відставку.

УВАРОВ Петро Федорович, 1912, Прохоровський р-н Бєлгородської обл., РФ. Рядовий.

Закінчив 3 курси учительського ін-ту.

1941 – серп. 1943: 23 артп, розвідник.

Орден Вітчизняної війни II ст., ювілейні медалі.

Працював учителем Бабаївської СШ.

УДОВЕНКО Петро Данилович, 1918, сел. Солдатський Аккурганського р-ну Ташкентської обл., Узбекистан. Майор, викладач кафедри іноземних мов Харківського вищого військ. авіац.-інженерного училища.

У 1933 закінчив 7 класів СШ, м. Ташкент, у 1935 – два курси Ташкентського обліково-економічного технікуму, у 1939 – Ташкентський державний педінститут, факультет іноземних мов (з відзнакою). Верес. 1939 – лип. 1941: викладач французької мови СШ, Сариагацький р-н, Казахстан. У 1941 закінчив курси при Харківській інтендантській академії ЧА.

Верес. 1941 – верес. 1944: Карел. фр., розвідвідділ штабу, перекладач; 37 сд 32 А, нач. трофейно-евакуаційного відділення; 103 окр. винищ. протитанк. д-н, зав. діловодства; окр. артд-н 76-мм гармат, 65 окр. морська сбр, скарбник; 721 сп 205 сд 26 А; 31 ск, перекладач. 22.09.1944 був тяжко контужений на Карел. фр., ЕГ № 5891.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

22.09.1955 звільнений у запас. Працював викладачем у Харківському вищому військ. командно-інженерному училищі.

Помер 1.02.1996 у м. Харків.

УДОВИКОВ Григорій Андрійович, 1924, м. Харків.

У 1943 призваний РВК Харківської обл. Крим., Півд.-Західний, Північ.-Кавказ. фр., 310 зеніт.-артд, рядовий.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Працював завмаг. № 55, Київський р-н. Прож. у м. Харків, Журавлівка.

УДОВИЧЕНКО Іван Юхимович, 1926, м. Зіньків Полтавської обл.

У 1943 призваний до лав ЧА: 1-й Укр. фр., 33 окр. зеніт. бронепоїзд, артилерист, кулеметник.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією», ювілейні.

УЛАНОВ Василь Федорович, 1923, м. Чугуїв Харківської обл. Мол. лейтенант, комсорг б-ну 19 мд 61 мк 37 А.

У 1939 закінчив 7 класів Чугуївської СШ. Із 1940 працював формувальником на ХТЗ.

Із 6.10.1942: Півд.-Західн. фр., 45 сп 124 сд; 3-й Укр. фр., 47 сп 335 сд, рядовий, комсорг б-ну. 11.11.1942 був поранений, ЕГ № 3422, м. Пенза. 3.11.1943–15.08.1944: курсант курсів мол. лейтенантів при 46 А. Січ. 1945 – трав. 1945: слухач арм. курсів з перепідготовки політскладу при 37 А.

Медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

26.03.1946 звільнений у запас. Працював експедитором на Чугуївському молокозаводі, комірником у Чугуївському відділенні Харківського філіалу військторгу, зав. господарства у дитячому садку № 1, м. Чугуїв.

Помер 1.09.2002 у м. Чугуїв Харківської обл.

УЛЬЯНОВ Микола Данилович, 1919, с. Гридіно Вяземського р-ну Смоленської обл., РФ. Підполковник, ком. 86 винищ. протитанк. артп 14 А, Одеський ВО.

У 1933 закінчив 7 класів, у 1935 – технікум механізації, у 1937 – 2 курси Смоленського машинобудівного ін-ту, у 1939 – 1-е Московське артучилище ім. Красіна.

22.06.1941–9.05.1945: Півд.-Західн., Сталінград. фр., 342 гауб. артп 169 сд, ком. штабної бат., ст. ад'ютант, 1-й пом. нач. штабу; Західн., Брянський, Білорус., 2-й Білорус. фр., 307 артп 169 сд, ком. див., нач. штабу полку. Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: 1-й Далекосхід. фр., 577 артп 365 сд, нач. штабу полку.

Ордени: Червоного Прапора, Вітчизняної війни II ст., Вітчизняної війни I ст., Олександра Невського, медалі: «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1946 закінчив КУОС. 5.07.1960 звільнений у запас. Працював інженером на з-ді «Серп і Молот».

Помер 2.10.1988 у м. Харків.

УСАЧОВ Георгій Денисович, 1916.

Берез. 1943 – трав. 1945: 39 окр. авторота 7 сд, водій.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні. Трудові нагороди: медалі «Ветеран праці», «За доблесну працю».

Працював у КЕЧ.

УСИК Петро Кирилович, 1915.

Учасник бойових дій у складі 2-го Укр. фр. Війну закінчив в Австрії, поблизу Відня.

Нагороджений орденами і медалями за бойові і трудові заслуги: Червоної Зірки, Вітчизняної війни, «За мужність», «За відвагу», «За бойові заслуги».

Прож. у м. Харків.

УСКОВ Костянтин Васильович, 1923, с. Теліцино (кол.) Марі- Турекського р-ну,

Республіка Марій Ел, РФ. Капітан техслужби, нач. постачання озброєння та боєприпасів 985 б-ну аеродромно-технічного забезпечення Харківського вищого військового авіаційного училища льотчиків ВПС.

21.10.1943–9.05.1945: Північ.-Захід. фр., 54 спец. польова авіабаза, механік з ремонту авіаозброєння; 1-й Білорус. фр., ВПС Війська Польського, технік з авіаозброєння.

Медалі: «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр., польські «Медаль за Варшаву», бронзовий «Хрест Заслуги», «За Одер, Ніссу і Балтику». За вислугу років: медаль «За бездоганну службу» I ст.

8.01.1972 звільнений у запас. Працював електрослюсарем на з-ді залізобетонних конструкцій.

Помер 5.03.1981 у м. Харків.

УСТИМЕНКО Григорій Несторович, 1914, м. Іркутськ, РФ.

У 1937 призваний до лав ЧА.

Учасник ВВВ: Захід. фр., 765 штурм. ап, 8 ПА, 16 ПА.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоного Прапора, медалі: «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні. Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Працював авіамеханіком в аеропорту.

УСТУПНИЙ Тимофій Йосипович, 1911, с. Пришиб Шишацького р-ну Полтавської обл. Майор, заст. ком. б-ну з політчастини.

У 1939 закінчив залізн. школу за спеціальністю диспетчера залізничного транспорту. Працював нач. курсів тех. навчання 5-го Лозівського відділення служби руху Південної залізниці.

Черв. 1943 – трав. 1945: Дон., Брянський, 1-й Білорус., 2-й Білорус. фр., 264 окр. ремонтно-віднов. б-н автомобілів.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У 1956 звільнений у запас. Працював майстром цеху на з-ді залізобетонних конструкцій № 9, м. Харків.

Помер 8.10.1998 у м. Харків.

УХАНОВ Михайло Кіндратович, 1911, с. Бодровка (кол.) Лопатінського р-ну Пензенської обл., РФ. Майор інтендант. служби, нач. фінансового відділення бригади. Інвалід війни.

У 1933 призваний на дійсну службу Мурманським МВК. У 1940 закінчив курси бухгалтерів у м. Мурманськ.

Берез. 1943 – трав. 1945: Північ.-Захід. фр., штаб окр. винищ. протитанк. д-ну 121 окр. сбр 1 Уд. А, зав. діловодства; 97 винищ. протитанк. д-н; Захід., 2-й Білорус., 1-й Білорус. фр., 95 сд, пом. нач. фінансового відділення, нач. фінансового відділення.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1968 звільнений у відставку. Працював ст. бухгалтером-ревізором адміністративно-господарського відділу Управління Південної залізниці.

Помер 8.08.1988 у м. Харків.

УШАКОВ Макар Лукич, 1902, с. Борщова Харківського р-ну Харківської обл.

Закінчив 4 класи. До війни працював слюсарем на ф-ці «Червона нитка».

У берез. 1943 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків. Рядовий, авіамеханік, 2 ПА. Війну закінчив у Берліні.

Медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні.

У 1945 демобілізований. Працював на ф-ці «Червона нитка».

Помер у 1991 в м. Харків.

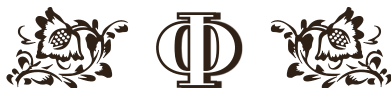

ФАЙВУЖИНСЬКИЙ ***Леонід Ізраїльович***, 1917, м. Харків. Підполковник, заст. нач. штабу з розвідки, 155 гв. артп 7 окр. гв. сбр, Київський ВО.

У 1935 закінчив 2 курси Харківського машинобудівного технікуму, у 1936 – 1-й курс Харківського поліграфічного ін-ту, у 1939 – 1-е Ленінградське ордена Леніна Червонопрапорне артучилище.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

22.06.1941–9.05.1945: Північ.-Захід. фр., 369 гауб. артп 122 сд, нач. розвідки д-ну; Карел. фр., 372 окр. мінд-н 263 сд, нач. штабу д-ну; Півд.-Захід. фр., 107 мінп РГК, пом. нач. штабу полку з розвідки; 1-й Укр. фр., штаб артилерії 38 А, ст. пом. нач. опер. відділ. 3-й Укр. фр., 1144 легко-артп, 1151 легко-артп, нач. штабу полку. Був тричі поранений: поблизу н. п. Куолоярві, Мурманська обл., Масельгська – Станція Медвежогорського р-ну, Карелія, у р-ні м. Луганськ.

Орден Вітчизняної війни I ст., медалі: «За оборону Сталінграда», «За оборону Радянського Заполяр'я», «За взяття Відня», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги». Отримав 12 подяк від Верховного Головнокомандувача.

29.12.1953 звільнений у запас. Працював інспектором зі спортивно-масової роботи у Львівському ін-ті фізкультури, техніком у НДІ «Гідропроект», інженером у Харківському ін-ті «УкрГИИНТИЗ».

Помер 2.11.1990 у м. Харків.

ФАТЮЩЕНКО Іван Пилипович, 1908, с. Покров Вяземського р-ну Смоленської обл., РФ. Полковник, ст. військовий радник з авіації, Албанія.

Із 1927 по 1929 працював секретарем сільради та головою сільського комітету Селянської взаємодопомоги, Алєксеєвський р-н Смоленської обл. У 1933 закінчив Томське арт. училище, у 1939 – курси штабних командирів.

Учасник боїв поблизу оз. Хасан: 39 артп 39 сд, пом. нач. штабу.

9.01.1942–9.05.1945: Півд.-Захід. фр., 740 винищ. ап, 234 винищ. ап; 9 Воронез. винищ. ак; штаб ВПС, нач. штабу, нач. оперативного відділу.

Ордени: Червоної Зірки (два), Вітчизняної війни II ст., Вітчизняної війни I ст.

15.08.1957 звільнений у запас. Працював інженером, нач. відділу КБ електроприладобудування, м. Харків.

Помер 1.09.1992 у м. Харків.

ФАХРУТДІНОВ Мадарис Ахметгалійович, 1926.

У 1943 добровільно пішов на фронт. Брав участь у боях на Курській дузі, визволяв Харків, штурмував Берлін.

Нагороджений медалями «За відвагу» (дві), «За бойові заслуги».

Помер у 2010 у м. Харків.

ФЕДОРЕНКО ***Яків Миколайович***, 1896, с. Червоний Оскіл Ізюмського р-ну Харківської обл.

«...За залізничним переїздом в Ізюмі, коли повертаєш убік с. Червоний Оскіл, починається вулиця Маршала Федоренка. І тягнеться вона аж до с. Капитолівка. А далі кілька кілометрів по полях – і ось вже й колишнє Цареборисове, нинішнє Червоний Оскіл. Тут при в'їзді в село – двоповерхова гімназія. Меморіальна дошка при вході сповіщає, що вона носить ім'я маршала Я. М. Федоренка. У музеї цієї гімназії великий розділ експозиції присвячений уславленому земляку.

У слободі Цареборисове майбутній маршал закінчив церковноприходську школу і з 9 років пас худобу місцевих

багатіїв. Сім'я жила у злиднях, і з часом нужда примусила родину Федоренка переїхати на Донбас. У 15 років Яків стає шахтарем у Горлівці. Пізніше був матросом торговельного судна, працював у Таганрозькому порту. Коли Якову Федоренку виповнилось 19, його призвали на військову службу. Він став військовим матросом Чорноморського флоту Російської імперії. У лютому 1917 матрос Яків Федоренко вступив до РСДРП і був обраний до матроського комітету судна. Коли ж відбулася Жовтнева революція, то під командуванням молодого революціонера рота матросів захопила штаб військового округу в Одесі. Це сталося у листопаді 1917-го.

Із 1918 Я. М. Федоренко у лавах ЧА, бо обрав шлях професійного військового. Під час Громадянської війни Я. М. Федоренко – військовий комісар у Тирасполі, комісар штабу Другої революційної армії у Катеринославі, командир і комісар бронепоїзда №4. Він – учасник боїв проти німецьких окупантів на Україні, проти білочехів під Сизранню, проти Юденича під Петроградом – визволяє Крим від Врангеля, воює проти білополяків, батька Махна. Він був двічі поранений, контужений, але знову повертався в стрій. У 1924 Я. М. Федоренко закінчив Вищу артилерійську школу командирського складу, у 1927 – курси удосконалення вищого комскладу, у 1934 – військову Академію ім. М. В. Фрунзе. Його призначено командиром танкового полку, трохи пізніше – командиром 15-ї механізованої бригади Київського ВО, а у 1937 – начальником автобронетанкових військ того ж ВО. У 1940 Я. М. Федоренку було присвоєно звання генерал-лейтенанта танкових військ і призначено на посаду начальника автобронетанкового управління ЧА. Він став одним з ентузіастів введення нового на той час роду озброєння – танків. За його ініціативи у 1940 значно збільшено випуск знаменитих середніх і важких танків Т-34 і КВ, котрі відіграли досить значну роль на фронтах Великої Вітчизняної війни. Він був ініціатором розширення мережі навчальних закладів для підготовки танкістів.

Під час Великої Вітчизняної війни Яків Миколайович продовжував удосконалювати бронетанкові та механізовані війська ЧА. Він часто виїжджав на фронт. Під його керівництвом було сформовано перші танкові корпуси і армії. Зі своїм штабом він розробив принципи застосування в бойових діях великих танкових з'єднань, що підтвердилось на Курській дузі. У 1942 Я. М. Федоренко, залишаючись командувачем бронетанкових і механізованих військ Радянського Союзу, стає також і заступником наркома оборони. Під час Великої Вітчизняної війни Маршал Радянського Союзу Я. М. Федоренко був представником Ставки Верховного Головнокомандування під час Московської, Сталінградської, Курської битв та багатьох інших крупних операцій по знищенню ворожих угруповань.

За заслуги перед Батьківщиною і Збройними Силами маршала Якова Миколайовича Федоренка нагороджено чотирма орденами Леніна, двома –Червоного Прапора, орденами Суворова і Кутузова I ст., багатьма медалями.

У квітні 1946 Маршала Я. М. Федоренка було призначено командувачем бронетанкових і механізованих Сухопутних військ Рад. А. На цій посаді він перебував до останніх днів життя. Я. М. Федоренко помер на 51-му році життя 26 березня 1947 і похований у Москві».

В. Т. Падалко, гв. майор

ФЕДОРОВ Артем Костянтинович, 1899, м. Санкт-Петербург, РФ. Підполковник, ст. пом. нач. навчального відділу Тбіліського артучилища, Грузія. Інвалід війни.

У 1918 закінчив Ленінградську гімназію, у 1920 – 1-і Московські арткурси, у 1924 – Київську вищу об'єднану школу (арт. відділ.), у 1934 – Полтавську військово-політ. школу ім. Фрунзе, у 1936 – Школу Червоних старшин, у 1937 – Об'єднану Білоруську військ. школу ім. Калініна.

Учасник Громадянської війни.

22.06.1941 – берез. 1944: Півд.-Західф. фр., 7 Управління коменданта УР; Волхов. фр., 165 сд 52 А; Центр. фр., 3 артд 1 Уд. А; 4-й Укр. фр., 19 тк, нач. артилерії.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоного Прапора, Леніна.

12.12.1945 звільнений у запас через хворобу.

Помер 17.07.1992 у смт Коротич Харківського р-ну Харківської обл.

ФЕДОРОВ Василь Федорович, 1907, Хвойнинський р-н Новгородської обл., РФ. Майор, технік полку.

Із 1928 по 1931 працював слюсарем на автобазі у Кузбасі, РФ.

У лавах ЧА з 1932.

1941–1945: Центр. фр., 1 ПА, пом. нач. відділ. техпостачання.

Ордени: Червоної Зірки (два), Червоного Прапора, медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни працював інженером з військ. ремонту, 908 навчальний ап Харківського вищого авіаційного училища штурманів.

Помер у 1988 у м. Харків.

ФЕДОРОВ Микола Федорович, 1919, с. Одиково Вурнарського р-ну, Чувашія, РФ.

У 1938 закінчив Вурнарський зооветтехнікум. Працював ветфельдшером на Канаській м'ясоконтрольній станції м. Канаш.

У 1939 призваний Канаським РВК Чувашії.

Лип. 1941 – трав. 1945: Західф. фр., 258 фронтовий ветлазарет; Півд., Сталінград. фр., 865 артп 302 сд; 4-й Укр. фр., 270 дивізійний ветлазарет 302 сд; 827 сп 302 сд; 270 дивізійний ветлазарет, лейтенант ветслужби, ветфельдшер.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Сталінграда», «За визволення Праги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1952 закінчив курси удосконалення військ.-ветеринарних фельдшерів при Омському ветучилищі. У 1957 звільнений у запас. Працював охоронцем на Вовчанському олієекстракційному з-ді, інспектором з пожежної безпеки на Вовчанській взуттєвій фабриці.

Помер 15.09.1985 у м. Вовчанськ Харківської обл.

ФЕДОРОВ Олександр Макарович, 1924, с. Кашинське Шевченківського р-ну Харківської обл.

Бойове хрещення прийняв у січ. 1943 під час визволення смт Дворічна Харківської обл. Приборист 1353 зеніт. полку, який входив до складу Півд.-Західф. і 3-го Укр. фр., брав участь у визволенні України, Молдови, Румунії, Болгарії, Югославії, Австрії.

Нагороджений медаллю «За бойові заслуги».

Після війни Олександр Макарович закінчив Хабаровське артилерійське училище. Продовжував службу у Рад. А. Після закінчення служби працював заст. начальника Харківського обласного управління ДПО.

ФЕДОРОВ Павло Олександрович, 1924. Інвалід війни.

У 1941 закінчив Полтавський технікум.

У серп. 1943 призваний до лав ЧА. Закінчив Полкову школу. У січ. 1944 в званні ст. сержанта на посаді командира взводу 310 сп 110 сд брав участь у бойових діях на 2-му Укр. фр. з визволення України. Його бойовий шлях проліг від м. Бєлгород до Одера.

Має урядові нагороди.

ФЕДОРЧЕНКО Григорій Федотович, Близнюківський р-н Харківської обл.

Сержант, командир бойової обслуги мінометного підрозділу. Г. Ф. Федорченко мав поранення, але в строю залишився до переможного дня.

Нагороджений орденами Слави III ст., Вітчизняної війни, медаллю «За бойові заслуги».

Майже тридцять років очолював колишній фронтовик рільничу бригаду у колгоспі «Радянська Україна», добивався високих врожаїв зернових і технічних культур. Його праця відзначена урядовими нагородами – двома медалями «За трудову відзнаку», срібною і трьома бронзовими медалями, Дипломом ВДНГ.

ФЕЛЬДШТЕЙН Йосип Якович, 1926, рудник Первомайський Лозово-Павлівського (кол.) р-ну Луганської обл. Капітан III рангу, нач. відділу стройового і кадрів.

У 1943 закінчив 10 класів СШ №7 у м. Перм.

2.11.1944–9.05.1945: 1-й Прибалт. фр., р-н м. Ленінград, Таллінн, Естонія, Лібава (Лієпая), Латвія, у складі 9 винищ. ап 11 штурм. ад, ВПС ЧБФ, механік ае.

Медалі: «За бойові заслуги», «За взяття Кенігсберга». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1950 закінчив 4 курси (нормальний курс) ВВМУ ім. Фрунзе, м. Ленінград. Комендант бази мінно-торпедної зброї.

У 1967 звільнений у запас через хворобу.

Помер 3.05.1982 у м. Київ.

ФЕНЧЕНКО Микита Іванович, 1919, с. Новаки Лубенського р-ну Полтавської обл. Майор адмінслужби, нач. відділення – нач. мед.-сан. постачання 331-го окр. медсанбату.

У 1934 закінчив 7 класів НСШ, у 1937 – фельдшерсько-акушерську школу в м. Лубни Полтавської обл.

23.02. 1939 прийняв військову присягу.

30.04.1943–11.10.1944: Воронез. фр., 63 окр. залізн. б-н 14 залізн. бр., фельдшер б-ну. 11.10.1944–11.05.1945: 4-й Укр. фр., 337 окр. штрафна рота 1 гв. А, фельдшер роти.

Орден Червоної Зірки. За вислугу років: ордени Червоного Прапора, Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

5.04.1961 звільнений у запас. Працював зав. складу Харківського облздороввідділу.

Помер 17.12.1991 у м. Харків.

ФЕРТЮК Михайло Трохимович, 1927, с. Захарівці Хмельницького р-ну Хмельницької обл.

У 1941 закінчив 7 класів. Із берез. 1944 перебував у винищ. загоні при райвійськкоматі, де проходив військове навчання, а згодом навчав молодь військовій справі. У серп. 1944 був направлений до секретної частини районного апарату спецзв'язку, де працював до січ. 1945.

У січ. 1945 призваний до лав ВМФ, ст. авіамеханік Тихоокеанського флоту.

Медаль «За перемогу над Японією».

Із 1952: слюсар-ремонтник у цеху остаточного складання на Харківському авіазаводі. У 1954, як одного з найкращих досвідчених спеціалістів, направили на дослідний з-д до Москви опановувати складання ТУ-104. Там він спеціалізувався на монтажі трансмісії. Першу машину він склав разом з москвичами. На рідний з-д Михайло Фертюк повернувся кваліфікованим слюсарем-складальником і приступив до освоєння складання інших вузлів літака. За трудові успіхи Михайло Трохимович нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора, медаллю «Ветеран праці». У 1991 йому присвоєно звання «Почесний ветеран праці Харківського авіаційного виробничого об'єднання».

У 2000 році М. Т. Фертюк вийшов на заслужений відпочинок.

ФЕСЕНКО Василь Юхимович, 1919. Рядовий.

У 1939 призваний до лав ЧА.

Брав участь у боях на Захід. фр. у складі 30 А.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні.

Працював на Харківському з-ді «Світло шахтаря». Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ФЕСЕНКО Іван Юхимович, 1924, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл. Рядовий.

У берез. 1943 призваний до лав ЧА.

Рядовий, зв'язківець 28 мсбр 8 гв. тк. Воював на Курській дузі, визволяв Україну, Польщу, Східну Пруссію.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні.

Працював електромонтером на Південній залізниці, на Харківських заводах «Світло шахтаря», «Трансзв'язок».

ФЕФІЛОВ Іван Степанович, 1904, с. Чикаревка Жердєвського р-ну Тамбовської обл., РФ. Майор, військком Шевченківського РВК Харківської обл., офіцер Червонозаводського РВК. Інвалід війни.

У трав. 1944 закінчив прискорений курс Військ. академії ім. Фрунзе.

20.05.1944–25.08.1944: у розпорядженні Військ. ради 1-го Укр. фр. 25.08.1944–12.04.1945: ЕГ № 3372, м. Москва (на лікуванні після контузії).

Медалі: «За перемогу над Японією», «За бойові заслуги». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора.

31.12.1955 звільнений у відставку. Управління з охорони військ. і держ. таємниць у пресі (Облліт), цензор.

Помер 14.03.1992.

ФІЛІППОВ Яків Іванович, 1915, с. Кислякове Новоржевського р-ну Псковської обл., РФ. Майор адмінслужби, заст. військкома Борисовського РВК Бєлгородської обл.

У лавах РСЧА із 1937.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

15.01.1942–8.12.1942: 56 тбр 45 А, зав. діловодства тб-ну; Сталінград., Дон. фр., 647 окр. тб 63 А, 1 гв. А, зав. діловодства штабу. Груд. 1942–12.03.1945: Півд.-Західн., Брянський, 1-й Укр. фр., 127 тп 49 мбр 4 ТА, пом. нач. штабу полку; 6 гв. мк 4 ТА, офіцер зв'язку. 11.12.1942 був поранений, 12.03.1945 на 1-му Укр. фр. – тяжко, ЕГ № 1000, після лікування повернувся на фронт. 5.05.1945 контужений у Судетських горах на тер. Чехословаччини.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Сталінграда», «За бойові заслуги», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За визволення Праги». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги», орден Червоної Зірки.

У 1960 звільнений у запас. У 1956 закінчив Центральні курси підготовки та удосконалення офіцерського складу мобілізаційних органів.

Помер 9.01.1986 у м. Харків.

ФІЛОНЕНКО Віктор Іванович, 1925, м. Київ. Майор, нач. польового механізованого хлібозаводу.

Листоп. 1943 – лют. 1944: автослюсар на авторемонтній базі, м. Київ. У лют. 1944 призваний Подільським РВК м. Київ.

14.11.1944–9.05.1945: 2-й Прибалт. фр., 249 гв. сп 85 гв. сд, стрілець, пом. ком. кулемет. роти. Під час боїв був поранений: 23.11.1944 і 24.01.1945.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст., «За бездоганну службу» II ст.

Служив у Ленінградському ВО, перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині, проходив службу у Далекосхідному та Київському ВО. У 1970 звільнений у запас.

Помер 4.03.1979 у м. Чугуїв Харківської обл.

ФІЛЬЧИКОВ Дем'ян Данилович, 1909, Тербунський р-н Липецької обл., РФ. Мол. лейтенант, ком. стр. взв.

Закінчив 5 класів. Із 1930 працював слюсарем на з-ді у м. Ворошиловськ (нині м. Алчевськ Луганської обл.), електромеханічному, верстатобудівному, тракторному заводах у м. Харків.

Із берез. 1942: Сталінград., Брянський фр., 1311 сп 173 сд, ком. стр. взв. У верес. 1942 тяжко поранений, перебував на лікуванні у м. Камишево Саратовської обл., РФ.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

21.04.1943 звільнений у запас через хворобу. Працював зав. госпіталю № 3241 у м. Харків, механіком холодильних установок на Харківській торгово-закупівельній базі.

Помер 1.03.1990 у м. Харків.

ФІРІН Костянтин Іванович, 1909, с. В'язники Владимирської обл., РФ. Полковник, заст. нач. політвідділу військ ППО.

У 1933 закінчив робітфак при Московському будівельному ін-ті, у 1934 – Казанський авіаційний ін-т, у 1936 – тримісячні курси політруків при Політуправлінні Київського особ. ВО, у черв. 1941 – курси удосконалення політскладу, м. Київ.

Листоп. 1941–9.05.1945: Півд.-Захід. фр., 44 винищ. ад, ст. інструктор авіаційного відділу; Сталінград., Півд., 4-й Укр. фр., 10 окр. навч.-тренувальний ап, нач. політвідділу.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Сталінграда», «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки.

20.09.1954 звільнений у запас.

Помер 11.09.1986 у м. Харків.

ФІТЕНКО Григорій Якович, м. Суми.

У 1939 призваний РВК м. Суми, рядовий сп. Потрапив у полон. Був звільнений радянськими військами. Повернувся на фронт.

У 1945 демобілізований. Проживав у м. Душанбе, Таджикистан. Працював майстром на меблевій фабриці.

Помер у 1988 у м. Душанбе.

ФІШ Борис Львович, 1923, м. Кіровоград. Лейтенант, нач. розвідки д-ну, 132 мінп 12 мех. див.

У 1941 закінчив Одеську СШ № 117, у 1942 – Новочеркаське кавалерійське училище (прискорений курс), у 1944 – Тамбовське кавалерійське училище (нормальний курс).

Верес. 1941–9.05.1945: Брянський, Дон. фр., 84 кп 55 кд 8 кк, ком. мін. взв., заст. комбата зі стройової частини; 2-й Укр. фр., 220 кп 63 кд 5 гв. кк, ком. мін. взв.; 3-й Укр. фр., 1684 арт. мінп 63 кд 5 гв. кк, ком. взв. управління, нач. розвідки д-ну. 22.11.1942 був тяжко поранений під Сталінградом, у жовт. 1944 – під час переправи через р. Тиса, 21.03.1945 – у р-ні оз. Балатон, Угорщина.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Сталінграда», «За взяття Будапешта», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1951 закінчив Одеський ін-т зв'язку за спеціальністю зв'язківця. 30.09.1946 звільнений у запас. Працював інженером, заст. нач. цеху, нач. виробничого відділу на з-ді «Комунар», п/с № 201, м. Харків.

Помер 1.02.1995 у м. Харків.

ФОМЕНКО Ілля Петрович, 1920, с. Байрак Харківського р-ну Харківської обл. Інвалід війни.

У 1939 призваний до лав ЧА Харківським РВК Харківської обл.

Учасник Другої світової війни. Рядовий сп. Був поранений. Лікувався в ЕГ м. Омськ.

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1945 демобілізований. Проживав у сел. Кутузівка Харківського р-ну Харківської обл.

ФОМЕНКО Леонід Миколайович, 1926, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл. Єфрейтор.

Закінчив 7 класів, танкове училище за спеціальністю радиста.

У 1943 призваний до лав ЧА: 1393 зсп, 35 окр. зеніт. б-н, телефоніст (до квіт. 1945).

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні. Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Працював викладачем ПТУ Харківської швейної фабрики ім. Тінякова.

ФОМЕНКО Микола Васильович, 1921, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл. Рядовий.

Закінчив 7 класів.

Серп. 1943 – лип. 1944: 193 артп, розвідник. Перебував на лікуванні в ЕГ.

Нагороджений ювілейними медалями.

Працював конюхом у радгоспі «Красный партизан», смт Бабаї.

ФОМЕНКО Олександр Васильович, 1919, с. Нова Астрахань Кремінського р-ну Луганської обл. Полковник-інженер, ст. військ. представник 97 військ. представництва МО, м. Харків.

У 1942 закінчив 4 курси Ташкентського, Узбекистан, ін-ту інженерів іригації сільського господарства за спеціальністю інженера-механіка.

21.01.1942 призваний Янгіюльським РВК Ташкентської обл.

Січ. 1942 – трав. 1944: слухач Військ. академії бронетанкових та механізованих військ ЧА ім. Сталіна.

20.05.1944 – 9.05.1945: 1-й Прибалт. фр., 105 окр. тп 4 Уд. А, пом. ком. роти з техчастини; 1-й, 2-й Прибалт. фр., 122 окр. Червонопрапорний танкоремонтний б-н, ст. технік-лейтенант, нач. відділення техконтролю б-ну.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» І ст., «За бездоганну службу» ІІ ст. Трудові нагороди: медалі «За освоєння цілинних земель», «За трудову доблесть».

Перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині. У 1974 звільнений у запас. Працював нач. бюро відділу головного технолога ХТЗ.

Помер 23.06.1989.

ФОМЕНКО Павло Григорович, 1924, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл. Сержант. Інвалід війни.

Закінчив 7 класів.

Воював на 1-му Укр. фр.

Орден Вітчизняної війни І ст., ювілейні медалі. Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Працював бухгалтером у радгоспі «Красный партизан», смт Бабаї.

ФОМЕНКО Федір Володимирович, 1902, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

Трав. 1943 – трав. 1945: 100 окр. понт.-мост. б-н, водій.

Орден Вітчизняної війни ІІ ст., ювілейні медалі.

Працював на Харківському рибопереробному комбінаті.

ФОМЕНКО Федір Григорович, 1923, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл. Рядовий.

Закінчив 8 класів. Працював електриком на з-ді ім. Малишева.

20.09.1943–26.02.1944: Харківський бронетанковий ремонтний з-д № 115, цех № 700, електрик; в/ч 45842, електрик.

Орден Вітчизняної війни ІІ ст., ювілейні медалі. Трудові нагороди: медалі «Ветеран праці», «За доблесну працю».

Працював у в/ч 55484, на з-ді ім. Малишева.

ФОМІН Федір Мартинович, 1921, с. Руська Лозова Дергачівського р-ну Харківської обл. Майор, заст. ком. відділ. д-ну з постачання, 199 окр. ракетний д-н 77 гв. мсд 26 арм. корпусу, Ленінградський ВО.

У 1937 закінчив 7 класів у с. Руська Лозова. Працював слюсарем на Харківському військ. з-ді № 135.

12.06.1944–9.05.1945: Карел. фр., 1415 зеніт.-артп 40 окр. зеніт. артд, зав. складу продовольчо-фуражного постачання.

Медалі: «За оборону Радянського Заполяр'я», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» І ст.

23.08.1971 звільнений у запас. Працював зав. господарства у Харківському Будинку піонерів, нач. АГЧ на Харківському виробничому хутровому об'єднанні.

Помер 20.09.1993 у м. Харків.

ФОМІНА Клавдія Гаврилівна, 1926. Єфрейтор.

У серп. 1943 добровільно пішла на фронт. Служила на Калінінському і Прибалт. фр. у складі військ ППО.

Ордени: Вітчизняної війни ІІ ст., «За мужність», медаль «За бойові заслуги».

У лип. 1945 демобілізована. Працювала на Центральному телеграфі, на Головпоштамті, на ХЕМЗі. На пенсію вийшла у 1981. Прож. у смт Покотилівка Харківського р-ну Харківської обл.

ФОНІН Володимир Дмитрович.

«...В Волгограде ему вновь удалось побывать спустя 40 лет со дня Победы. В непрерывном потоке экскурсантов шел он тогда к безмолвным монументам Мамаева Кургана. Тысячи фамилий. Многих он помнил, ходил с ними когда-то в атаки, делил фронтовой паек. И вдруг среди тех, кто навеки вписан в гранитную летопись, прочел свое имя. Ошибки быть не могло: «Лейтенант Фонин В. Д.». Не поверили, видно, тогда, в 1942, однополчане, что врачи способны на чудо... Он из числа тех, кто в минувшую войну с первых же предрассветных минут был в бою. Несколько суток на белорусской заставе Сапотскино отбивал яростные атаки немцев пограничный отряд, в котором служил красноармеец Фонин. Теряя бойцов, оставшись без патронов и продовольствия, вырывались из окружения те, кто уцелел. Только в сентябре под Можайском вместе с сотнями таких же, как и он, отступавших от самой границы, попал Владимир на переформирование. Услышал об организации Особого лыжного батальона и попросился туда: чемпионом Белоруссии в гонке на 20 км он был совсем недавно, в 1940. Кому же, как не ему, было служить в этом, ставшем вскоре легендарным, подразделении. Бойцы-спортсмены в белых маскхалатах внезапно вырастали буквально под носом у гитлеровцев. Стремительная атака, взрывы гранат – и отряд уже скрывался, оставляя позади разбитые укрепления, уничтоженные гарнизоны. Костяк батальона составляли сильнейшие лыжники страны, носившие самые высокие спортивные титулы.

...Январь 1942. Можайское направление. Один из ключевых участков обороны Москвы. В штабную землянку вызвали 12 самых опытных. Задание: незаметно пройти вражескими тылами, разведать систему обороны, огневые точки. Ночью, сдав старшине документы и письма, они ушли в неизвестность. В этом рейде, прикрывая автоматным огнем товарищей, Владимир Фонин был ранен. В госпитале пролежал больше месяца. Вместе с выздоравливающими сержанта Фонина откомандировали на краткосрочные курсы младших командиров, а в апреле он снова встал в строй, и снова на самом горячем участке – под Вязьмой. Ни дня без перестрелки, атаки за атаками. А когда фашистские орды вплотную подошли к Волге, дивизию перебросили на защиту Сталинграда. В Сталинграде Владимир Дмитриевич командовал ротой, держал оборону в районе завода «Баррикады». Фашисты пытались подавить сопротивление гвардейцев огненным шквалом. Во время одной атаки, 24 сентября 1942, вражеская мина разорвалась в нескольких шагах от Фонина. Осколки вонзились в лицо, руки, спину, изрешетили всего. В госпиталь его увезли, как говорится, на всякий случай. А вдруг... На ноги его дей-

ствительно поставили чудом. Комиссовали в 1943, перевели на инвалидность.

В послевоенные годы Владимир Фонин работал инструктором физкультуры в крупнейшем цехе завода им. Малышева. Свободное время посвящал не менее хлопотливому делу: судил соревнования. На легкоатлетических турнирах и кроссах раскрылся недюжинный организаторский талант бывшего фронтовика, отмеченный званием судьи всесоюзной категории. Владимир Фонин возглавлял городской совет ветеранов войны и спорта. Он награжден орденом и медалью президента. А в числе десяти наиболее заслуженных фронтовиков Харькова в дни празднования 55-й годовщины Дня Победы Владимир Фонин получил именные часы, изготовленные специально к памятной дате».

ФРАНЦУЗОВ Костянтин Захарович, 1926, с. Кремниця Тверської обл., РФ.

Трав. 1944 – трав. 1945: Ленінград. фр. ППО, писар.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Працював нач. штабу ЦО Харківського велосипедного з-ду.

Помер у 1991 у м. Харків.

ФРІДМАН Олександр Йосипович, 1918, м. Донецьк. Кандидат історичних наук.

1937–1941: студент історичного факультету ХДУ.

1941: курсант Харківського піхотного училища. Півд.-Захід. фр., рядовий. Брав участь у боях за Харків. Був важко поранений, контужений.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», 7 ювілейних. Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

1943–1988: асистент, ст. викладач, доцент ХПІ.

Помер 7.03.1988 у м. Харків.

Х

ХАБРИК Трохим Степанович, 1912, с. Мар'ївка Сахновщинського р-ну Харківської обл. Майор адмінслужби, пом. нач. штабу із мобілізаційної роботи.

23.06.1941–9.05.1945: Півд. фр., 820 дальньобомбард. ап, нач. стройового відділу; Сталінград. фр., 840 дальньобомбард. ап, нач. стройового відділу і кадрів; 3-й Прибалт., 3-й Білорус. фр., 330 винищ. ад, 14 і 1 ПА, нач. стройового відділу див.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За бойові заслуги», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора.

У 1958 звільнений у запас. Працював нач. військово-облікового столу міськради, м. Південне Харківського р-ну Харківської обл.

Помер 21.06.1988 у м. Харків.

ХАВІН Самуїл Нісанович, 1905, м. Гомель, Білорусь. Полковник, ст. викладач ХПІ.

10.09.1925 добровільно вступив до РСЧА.

6.05.1941 закінчив Арт. ордена Леніна академію ЧА ім. Дзержинського.

22.06.1941–9.05.1945: Північ.-Захід., Ленінград., Воронез., 1-й Укр. фр., Курський корпусний р-н ППО, 1874 зеніт. артп ППО, ком. полку.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоного Прапора, Червоної Зірки, медаль «За оборону Ленінграда».

19.12.1953 звільнений у запас. Дирекція «Донець-Харківводбуд», інженер; Харківський з-д «Металоштамп», майстер цеху; Харківська фабрика культпобутвиробів, інженер.

Помер 26.06.1991.

ХАВРОНЯ Дмитро Євстахійович, 1920, с. Піски Валківського р-ну Харківської обл. Ст лейтенант, ст. фельдшер, 20 важка гауб. артбр 7 артд.

У 1939 закінчив 10 класів Валківської СШ, у лип. 1941 – військ.-медичне училище за спеціальністю фельдшера.

Серп. 1941 – жовт. 1945: Півд.-Захід., Сталінград. фр., 23 окр. вогнеметна рота, ст. фельдшер; Півд. фр., 489 мінп, фельдшер д-ну; 4-й, 1-й Укр., 3-й Білорус. фр., 695 сп 221 сд, ком. взв. санітарів, ст. фельдшер санроти, ком. сан. взв. б-ну; Забайкал. фр., 695 сп 221 сд, ком. сан. взв. б-ну. 26.10.1942 був контужений під Сталінградом.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Сталінграда», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією». Отримав 5 подяк від Верховного Головнокомандувача.

11.12.1955 звільнений у запас. Працював пом. епідеміолога санепідемвідділу Валківської райлікарні.

Помер 8.01.1976 у м. Валки Харківської обл.

ХАЛАБУРДА Олексій Іванович, 1907, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

Закінчив 4 класи.

23.06.1941–9.05.1945: 1979-й головний авіасклад, електрик.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Працював на Бабаївському ККП. Прож. у смт Бабаї Харківської обл.

ХАЛЯВКА Віталій Андрійович, 1926, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл. Ст. лейтенант.

До війни закінчив 7 класів.

Учасник війни з 1944 у складі 250 окр. атб.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни працював на Харківському з-ді транспортного машинобудування ім. Малишева. Прож. у смт Бабаї Харківської обл.

ХАЛЯВКА Павло Микитович, 1924, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

До війни закінчив 4 класи, ФЗУ за спеціальністю сантехніка.

Учасник війни, рядовий 53 сд. Перемогу зустрів у Австрії.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., «За мужність», медаль Жукова. Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Після війни працював на Харківському машинобудівному з-ді «Червоний Жовтень». Прож. у смт Бабаї Харківської обл.

ХАМОТІН Микола Антипович, 1921, с. Тросна-Ісаєво Шум'яцького р-ну Смоленської обл., РФ. Капітан, заст. ком. роти з політчастини, 39 гв. мп 11 гв. мд 8 А.

У 1936 закінчив 7 класів Тросна-Ісаєвської НСШ. До 1940 працював рахівником у колгоспі ім. Ворошилова, с. Тросна-Ісаєво.

22.06.1941–9.05.1945: Карел. фр., 95 окр. буд. б-н, 426 сп 88 гв. сд. У лют. 1942 був поранений, ЕГ № 2754, м. Онєга Архангельської обл. Захід. фр., 63 гв. сп 23 гв. сд, рядовий; Воронез. фр., 33 гв. артбр РГК, ком. відділення розвідки. У черв. 1943 – друге поранення, перебував на лікуванні у госпіталі на тер. Курської обл. 2-й Прибалт. фр., 71 гв. сд, ком. відділ. розвідроти. 10.09.1944 закінчив Ленінградське військово-політичне училище Рад. А ім. Енгельса. 1-й Укр. фр., 80 сп 214 сд 78 ск 52 А, комсорг б-ну.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

28.11.1955 звільнений у запас. Працював заст. головного лікаря з АГЧ у Мереф'янській міській лікарні, нач. житлово-комунального відділу на Мереф'янському скляному з-ді.

Помер 29.11.1999 у м. Мерефа Харківської обл.

ХАРАПУДЬКО Іван Семенович, 1912, м. Лубни Полтавської обл. Підполковник, заст. із політчастини ком. в/ч 93567 АДД.

1929–1935: Литвяківська НСШ, Вовчицька НСШ, Крем'янська НСШ Лубенського р-ну Полтавської обл., учитель. 1935–1939: Колонтаївська СШ Краснокутського р-ну Харківської обл., викладач історії і директор школи. Січ. 1939 – листоп. 1939: Краснокутський РК ЛКСМУ Харківської обл., секретар. У 1939 закінчив заочно Харківський учительський ін-т.

21.11.1939 призваний до лав ЧА Краснокутським РВК.

22.06.1941–9.05.1945: Захід., Півд.-Західн., Брянський, 2-й Прибалт. фр., інструктор із пропаганди та агітації 207 дальньобомбард. ап, заст. ком. ае з політчастини 785 винищ. ап 36 винищ. ад ППО, заст. ком. із політчастини 293 винищ. ап.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Вітчизняної війни I ст. За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

23.01.1957 звільнений у запас. Виконавчий комітет Краснокутської селищної ради, голова.

Помер 9.06.1973 у смт Краснокутськ Харківської обл.

ХАРЛАМОВА Олександра Іванівна, 1920, Деділовська с/р Кіреєвського р-ну Тульської обл., РФ. Ст. лейтенант медслужби, нач. відділення лазарету табору № 309 для репатрійованих радянських громадян. Інвалід війни.

У лип. 1943 закінчила 1-й Московський мединститут. 24.08.1943 мобілізована Фрунзенським РВК м. Москва.

Жовт. 1943 – трав. 1945: Захід. фр., ЕГ № 1781, лікар-ординатор; 3-й Білорус. фр., окр. рота медпідсилення № 8, лікар-спеціаліст.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1946 звільнена у запас. Працювала лікарем-невропатологом, заст. директора з наукової роботи Українського центр. ін-ту експертизи працездатності та працевлаштування інвалідів, м. Харків.

ХАРЧЕНКО Іван Андрійович, 1916, м. Куп'янськ Харківської обл. Ст. лейтенант, заст. ком. роти з політчастини. Інвалід війни.

У черв. 1941 призваний до лав ЧА Куп'янським РВК Харківської обл.

Листоп. 1941 – берез. 1942: курсант Івановського військово-політичного училища. Берез. 1942 – квіт. 1943: Волхов. фр., 1347 сп 225 сд, заст. ком. роти з політчастини. У квіт. 1943 був поранений, ЕГ № 1356.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

5.08.1953 звільнений у відставку. У берез. 1967 закінчив Куп'янський автомеханічний технікум.

Помер 7.09.1992 у м. Куп'янськ Харківської обл.

ХАРЧЕНКО Степан Васильович, 1902. Інвалід війни.

22.06.1941–9.05.1945: 118 гв. сд, рядовий. Був тяжко поранений.

Орден Вітчизняної війни I ст., медалі.

Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ХВОРОСТ Петро Григорович, 1914, смт Ков'яги Валківського р-ну Харківської обл. Полковник запасу.

У черв. 1931 закінчив 7 класів Ков'язької НСШ. Вступив до Московського заочного кооперативного технікуму на спеціальність бухгалтера. Паралельно з навчанням у технікумі почав працювати. 1931–1934: с/г артіль «Змагання», сільпо, с. Ков'яги, пом. рахівника, рахівник. 1934–1938: Радгоспробкооп, Сахновщинський, Шевченківський, Харківський райони Харківської обл., бухгалтер, ст. бухгалтер. 1938–1941: Новоіванівський

Цукробкооп (Сахробккоп) Коломацького р-ну Харківської обл., радгосп-робкооп ім. 8 Березня Харківського р-ну Харківської обл., ст. бухгалтер.

23.07.1941 призваний до лав ЧА Харківським РВК Харківської обл.

23.07.1941–18.10.1943: Півд.-Захід., Дон., Центр. фр., 786 окр. атб, старшина-писар, диспетчер, нач. фінчастини. 19.10.1943–9.05.1945:1-й Білорус. фр., 56 окр. автомобільний полк 18 Червонопрапорної Барановицької бр., нач. фінчастини, лейтенант інтендантської служби. Із нагородного листа: «Тов. Хворост на посаді начфіна з часу заснування полку. За цей період безперебійно забезпечував фінансування полку і своєчасно виплачував грошове утримання особовому складу». Бойовий шлях: оборона Харкова та області, Полтави, Сталінграда, визволення Курська, Білорусі, Польщі, бої за Берлін.

Ордени: Червоної Зірки (два), Вітчизняної війни II ст., Богдана Хмельницького, медалі: «За оборону Сталінграда», «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», польська «Медаль за Варшаву 1939–1945 рр.», «За бойові заслуги», ювілейні. Отримав дві подяки від Верховного Головнокомандувача.

По війні продовжував службу у лавах Рад. А. 1946–1951: у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині був направлений для відновлення автомобілів на 52-й авторемонтний з-д, м. Лейпциг, Німеччина. 1951–1954: військ. склад 3801, нач. планово-виробничо-фінансового відділу. 1954–1956: 831 Центральна розподільча база бронетанкового майна, нач. фінвідділу. 1956–1958: 22 зеніт. артд Київського ВО, нач. фінвідділення. 1958–1961: Харківський ОВК, ст. офіцер фінансово-пенсійного відділ. з фінансування.

20.06.1961 звільнений у запас. 1962–1964: зав. магазину № 23 Харківгоспторгу. 1965–1988: магазин № 16, в. о. директора, директор, зав. секції № 1, ст. бухгалтер об'єднаної бухгалтерії. До 1992 Петро Григорович працював у Харківському облроздрібному об'єднанні «Укрювелірторг», що згодом було перетворено у торгово-комерційне підприємство «Чарівниця». 1993–1996: редакція газети «Слово ветерана», ст. бухгалтер.

Помер 6.12.2012 у м. Харків. Похований: клад. № 14.

ХИХЛЯ Леонід Федотович, 1899, м. Мерефа Харківського р-ну Харківської обл. Майор, ст. фельдшер полку.

У 1919 закінчив Харківську фельдшерсько-акушерську школу.

Учасник Громадянської війни.

6.02.1942–15.03.1943: Центр. фр. (р-ни Харкова, Лозової), 1245 окр. вптап, нач. аптеки. 15.03.1943–21.06.1944: Брянський фр. (р-ни Чугуєва, Куп'янська), 1 мсбр 1 гв. тк, нач. аптеки. 21.06.1944–9.05.1945: 1-й, 2-й Білорус. фр., 15 гв. тбр 1 гв. тк, нач. аптеки.

Медалі: «За відвагу», «За бойові заслуги», «За визволення Варшави», «За взяття Кенігсберга». Трудові нагороди: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, Леніна, медаль «За бойові заслуги».

Помер 5.10.1988 у м. Мерефа Харківської обл.

ХІМІН Олексій Васильович, 1922, Дмитрієвський р-н Курської обл., РФ. Рядовий. Інвалід війни.

Закінчив 4 класи.

У 1941 призваний до лав ЧА. Зв'язківець. Учасник битви на Курській дузі. У 1943 був тяжко поранений.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни працював бригадиром, продавцем.

ХЛЄБНИКОВ Іван Павлович, 1925, с. Нечаївка Бєлгородської обл., РФ.

У 1943 призваний до лав ЧА. Ст. сержант, сп, сапер.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За відвагу».

У 1950 демобілізований. Ст. сержант міліції, водій райвідділу, Київський р-н м. Харків. Працював водієм на з-ді п/с № 67.

Помер у 2007.

ХМАРА Василь Петрович, 1927, с. Ленінка Красноградського р-ну Харківської обл.

До війни закінчив 7 класів.

Вивезений на примусові роботи до Німеччини. Після визволення радянськими військами у 1945 повернувся на Батьківщину.

Медалі: Жукова, «Захиснику Вітчизни», ювілейні.

Після війни працював механіком на Білухівській МТС, Карлівський р-н Полтавської обл. Із 1961 по 1991: зав. складу у Красноградській сільгосптехніці.

Прож. у м. Красноград Харківської обл.

ХМЕЛЬ Олексій Федорович, 1920, Акмолинська обл., Казахстан.

До війни закінчив 7 класів, Харківське прикордонне училище.

Учасник війни: Півд.-Захід., Сталінград., Степ., 2-й Укр. фр., 228 сп 13 сд 62 А, мол. лейтенант військ НКВС.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

По війні продовжував службу у військах НКВС. Після звільнення у запас працював майстром на Харківському з-ді «Радіодеталь». Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ХОДАРЄВ Яків Михайлович, 1913, с. Щетинівка Микояновського р-ну Курської обл. (нині Бєлгородський р-н Бєлгородської обл.), РФ.

14.10.1941 призваний до лав ЧА Микояновським РВК Курської обл.

2-й Білорус. фр., Північна група військ, 184 окр. б-н зв'язку, єфрейтор, зв'язківець. Із нагородного листа: «Ходарєв Я. М., лінійний наглядач Центральної телефонної станції штабу Північної групи військ, зразково забезпечував командування безперебійним зв'язком під час наступальних операцій наших військ і цим сприяв успішному наступу».

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні.

Після війни проживав у Харкові. Працював зв'язківцем на з-ді контрольно-вимірювальних приладів.

Помер у 1991.

ХОДИРЕВ Яків Климентійович, 1925, с. Щетиновка Бєлгородського р-ну Бєлгородської обл., РФ.

У груд. 1943 призваний до лав ЧА. Учасник війни з Японією, рядовий 341 сп.

Медаль «За перемогу над Японією».

По війні продовжував службу у Рад. А. 1945–1950: шофер, в/ч 31519. У січ. 1950 звільнений у запас. Проживав у м. Харків.

Помер 6.03.2003.

ХОДЬКО Тарас Григорович.

Бойове хрещення автоматник Тарас Ходько отримав у берез. 1943. А з верес. 1944 воює у складі 3 гв. тк, удостоєного потім почесного найменування «Котельниковський». Форсував Дніпро. У бою за визволення с. Крюкове був тяжко поранений. Орден Червоної Зірки, яким боєць був нагороджений за мужність і відвагу, йому вручили в шпиталі. Після лікування Тарас знову попадає у рідний корпус і разом з військами 2-го Білорус. фр. бере участь у визволенні Варшави, Ґданська, Сопота. Зі спогадів: «Особенно яростно немцы сопротивлялись на подступах к Берлину. Их танки и самоходки из последних сил пытались отстоять столицу рейха. Был такой случай. Прямо на окоп, в котором я находился, устремилась тяжелая самоходка. Здесь главное – не дрогнуть, не растеряться. И я хладнокровно выждал, когда стальное чудовище

приблизится на подходящее расстояние, а потом, улучив момент, бросил под гусеницы противотанковую гранату. Подбитая машина волчком завертелась на месте. А наши ребята бросились в атаку и отбили врага».

За цей подвиг Тарас Ходько був вдруге відзначений орденом Червоної Зірки. Нагороджений також орденами Вітчизняної війни I ст., «За мужність», Дружби народів, медалями «За відвагу», «За визволення Варшави», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейними.

Після війни Тарас Григорович навчався в ХЕТІ (нині ХПІ) і працював на з-ді. Із 1957 – доцент ХПІ. Після виходу на пенсію – активний член ради ветеранів Червонозаводського р-ну.

ХОЛОДНЯК Дмитро Васильович, 1912, с. Рождественка (кол.) Генічеського р-ну Херсонської обл. Ст. технік-лейтенант, радіотехнік роти тех. обслуг.

1929–1934: м. Мелітополь Запорізької обл., МТС, ст. Партизани, Херсонська обл., кіномеханік.

Груд. 1939 – берез. 1940: учасник радянсько-фінляндської війни, 46 гауб. артп 100 сд, кінорадіотехнік.

Черв. 1941–9.05.1945: Центр., Степ., 3-й Укр. фр., 75 окр. б-н зв'язку 100 сд; 1 гв. мк, 75 гв. окр. б-н зв'язку, радіотехнік.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Москви», «За взяття Будапешта», 8 подяк від Верховного Головнокомандувача. За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За взяття Відня», «За бойові заслуги».

22.01.1954 звільнений у запас.

Помер 7.09.1989 у м. Вовчанськ Харківської обл.

ХОЛЯВКО Григорій Дмитрович, 1914, м. Богодухів Харківської обл. Підполковник, нач. командного пункту Управління Камчатської див.

Працював на 1-й книжковій фабриці ім. Петровського, м. Харків, пом. машиніста паровозного депо ст. Люботин Південної залізниці.

У 1940 закінчив Мелітопольську військ.-авіац. школу льотчиків-спостерігачів Запорізької обл., у 1941 – 2-гу вищу школу штурманів, м. Іваново.

15.07.1941–15.07.1942: Ленінград. фр., 2 зміш. ад, штурман ланки управління; Ленінград., Захід., Півд. фр., 46 винищ. ап 2 зміш. ад, ад'ютант ае. 25.06.1944–9.05.1945: 2-й Укр. фр., 4 винищ. ак (пізніше 3 гв. винищ. ак) 5 ПА, капітан, штурман літака ЛІ-2. Брав участь у повітряних боях у небі Румунії, Угорщини, Югославії, Чехословаччини, Австрії.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За взяття Будапешта», «За взяття Відня». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора.

Перебував у складі Півд. Групи радянських військ у Болгарії, проходив службу у Туркестанському та Далекосхід. ВО. У 1957 звільнений у запас. Працював інспектором у п/с № 409, інспектором у науково-дослідному технологічному ін-ті приладобудування, м. Харків.

Помер 8.09.1991 у м. Харків.

ХОМЕНКО Іван Семенович, 1922, с. Мороховець Харківського р-ну Харківської обл. Старшина. Авіамеханік.

У 1940 призваний до лав ЧА. Учасник війни.

Медаль «За бойові заслуги».

У 1948 демобілізований.

Працював слюсарем-складальником на з-ді ім. Малишева.

Помер у 1994 у м. Харків.

ХОМИЦЬКИЙ Володимир Олександрович, 1905, м. Харків. Майор, пом. військового прокурора Львівського ВО. Інвалід війни.

У 1924 закінчив правовий факультет Харківського ін-ту народного господарства.

У 1927 призваний до лав РСЧА. У 1928 звільнений у запас з посади ком. взв.

25.06.1941 – лип. 1944: Півд. фр., 18 А, пом. військ. прокурора; 24 саперна бр., військ. прокурор; Закавказ. фр., Північна група військ, пом. військ. прокурора; Степ. фр., 47 А, заст. військ. прокурора; Західф. фр., 49 А, заст. військ. прокурора; 3-й Білорус. фр., 39 А, заст. військ. прокурора.

Медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Кавказу».

7.05.1946 звільнений у запас. Працював юрисконсультом на Харківському коксохімзаводі.

ХОМИЧ Захар Антонович, 1906, с. Маліївка Покровського р-ну Дніпропетровської обл. Рядовий.

Середня загальна освіта.

Учасник війни у складі 3-го Укр. фр. Форсував р. Дніпро. Закінчив війну у Відні. Був двічі поранений, контужений.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни, медалі: «За відвагу», «За взяття Відня», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941 –1945 рр.».

Працював бригадиром у колгоспі.

Помер у 1966.

ХОРОЛЕЦЬ Іван Степанович, 1909, м. Валки Харківської обл. Підполковник, військком Уваровського РВК Тамбовської обл.

У 1929 закінчив сільськогосподарський технікум у м. Полтава. Працював агротехніком у Краматорському райземвідділі Донецької обл.

У листоп. 1931 призваний до лав ЧА Слов'янським МВК Донецької обл. У 1932 закінчив однорічну школу курсантів. 1932–1933: у запасі.

27.06.1941–25.12.1943: Півд.-Захід. фр., 181 окр. сб військ.-польового будівництва, ком. б-ну; 1419 сапб 20 сапбр 7 А, ком. б-ну; Півд. фр., 1125 сп 335 сд 9 А, нач. штабу полку; Закавказ. фр., 1175 сп 347 сд 44 А, заст. ком. полку; Центр., 1-й Білорус. фр., 277 сп 175 сд 70 А та 48 А, майор, ком. полку зі стройової частини. Під час боїв був поранений: 22.08.1941 в р-ні с. Старе Київської обл., 28.12.1942 поблизу м. Моздок, Північна Осетія, та контужений 25.12.1943 під час наступу в р-ні ст. Шацинкі, Гомельська обл.

Орден Вітчизняної війни I ст., медалі: «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

Обіймав посаду військкома Гавриловського, Никифоровського, Уваровського РВК Тамбовської обл. У 1954 звільнений у запас. Працював техніком-інвентаризатором, ст. техніком у Харківському міському бюро технічної інвентаризації.

Помер 28.11.1993 у м. Харків.

ХРЕБТОВ Павло Кузьмич, 1926, Харківська обл.

У 1942 був вивезений на примусові роботи до Німеччини. У 1945 звільнений із концтабору. Призваний до лав ЧА у 1945. Рядовий, сп, стрілець. Брав участь у боях за м. Берлін. Був поранений.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1951 демобілізований. Працював робітником на з-ді контрольно-вимірювальних приладів.

Помер у 1997. Похований у м. Харків.

ХРИСТОДОРОВ (ХРИСТОФОРОВ) Іван Олександрович, 1927, с. Ярославка Саратського р-ну Одеської обл. Старшина.

До війни закінчив 7 класів.

Учасник війни з 1944: 149 зсп, стрілець.

Ордени: Вітчизняної війни I ст., Вітчизняної війни II ст., «За мужність», медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

До квіт. 1950 продовжував службу у військах МВС. Працював слюсарем, майстром у відділі техконтролю на Харківському з-ді технологічної оснастки.

Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ХРОМИХ Борис Лазарович, 1924, с. Канево Шевченківського р-ну Київської обл. (нині м. Канів Черкаської обл.). Лейтенант, ком. кулемет. взв. Інвалід війни.

Працював слюсарем-інструментальником на з-ді № 308, м. Харків, на з-ді № 603, м. Курган Курганської обл.

У 1942 призваний до лав ЧА Курганським РВК.

16.08.1943–26.01.1944: Захід., 3-й Білорус. фр., 278 гауб. артп 22 артд, ком. радіовідділення. 26.01.1944 був поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 2491 м. Прокоп'євськ Кемеровської обл. У груд. 1944 закінчив курси мол. лейтенантів Сибірського ВО, м. Новосибірськ. 17.02.1945–6.03.1945: 3-й Білорус. фр., 690 сп 126 сд 43 А, ком. кулемет. взв.; 366 сп 126 сд, ком. стр. взв. 5.03.1945 під час боїв за взяття Кенігсберга (нині м. Калінінград) тяжко поранений, на лікуванні в ЕГ № 2899. До кінця війни перебував у резерві.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1947 звільнений у запас. Працював контролером відділу техконтролю артілі металовиробів, м. Харків, зав. 2-го Харківського Міськпромторгу, ст. продавцем меблевого магазину, м. Харків.

Помер 8.03.2003 у м. Харків.

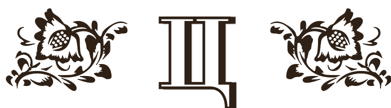

Ц

ЦИБУЛЬНИК Володимир Семенович, 1922, с. Борисовка Льговського р-ну Курської обл., РФ. Капітан, ком. артбатареї, 156 гв. сп 51 гв. сд, Прибалт. ВО.

У 1941 закінчив 10 класів Харківської СШ № 82, у 1942 – Харківське артучилище, м. Фергана, Узбекистан. 29.09.1941–9.05.1945: Півд.-Захід., Захід. фр., 992 вптап РГК, ком. взв.; 1-й Білорус., Калінінський, Прибалт. фр., 1342 сп 234 сд, ком. взв. управління, комбат. Із бойової характеристики: «Під час перебування на посаді комбата Цибульник виявив себе як хороший та ініціативний командир, користується діловим авторитетом серед офіцерів і підопічних…».

Ордени Червоної Зірки (два), медалі: «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

23.12.1955 звільнений у запас. Працював шліфувальником, інженером-технологом, нач. техбюро на з-ді «Світло шахтаря», м. Харків.

Помер 5.12.1975 у м. Харків.

ЦИГАНЕНКО Григорій Пилипович, 1911, смт Терни Недригайлівського р-ну Сумської обл.

Із 1943: рядовий 131 сп. У 1944 тяжко поранений. Лікувався в ЕГ № 2785. Після госпіталю потрапив до 133 зсп, швець.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1945 демобілізований. Працював зав. швейної майстерні.

Помер у 1997. Похований на Сумщині.

ЦИЛЮРИК Іван Тимофійович, 1921, с. Одноробівка Золочівського р-ну Харківської обл. Ст. лейтенант, ком. кулемет. взв. Інвалід війни.

У Другій світовій війні брали участь п'ятеро дітей із родини Цилюриків. Старша сестра Галина всю блокаду провела в м. Ленінград. Іван Цилюрик у 1940 з відзнакою закінчив Харківський рентгенологічний технікум і поїхав працювати техніком-рентгенологом до м. Хабаровськ.

У лют. 1942 призваний до лав ЧА Хабаровським МВК. Направлений на приско-

рені офіцерські курси командирів кулеметно-мінометних взводів. У трав. 1943 закінчив Хабаровське кулемет.-міномет. училище.

Трав. 1943 – верес. 1944: 1-й Укр. фр., 227 сп 183 сд 38 А, ком. кулемет. взв. Брав участь у битві на Курській дузі, форсуванні Дніпра, Київській наступальній операції. Під час Львівсько-Сандомирської операції поблизу містечка Збараж підрозділ бився з ворогом протягом чотирьох діб. 18.09.1944 тяжко поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 1410, № 5911. Втретє поранений у Чехії у 1945.

Ордени Червоної Зірки (три), медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У берез. 1945 звільнений у запас. Після закінчення війни вступив до Харківського медичного ін-ту. Закінчив аспірантуру, захистив дисертацію. На кафедрі рентгенології і комп'ютерної томографії Харківського національного медичного університету серед портретів видатних випускників – портрет Івана Тимофійовича. У 1960 І. Т. Цилюрик був направлений до Тернопольського медичного інституту доцентом, зав. кафедри рентгенології та радіології. Іван Тимофійович – відомий діагност в галузі онкології, автор багатьох наукових робіт. Після виходу на пенсію, наприкінці 1986, повернувся до Харкова.

Помер у січ. 2003. Похований: клад. № 1, смт Пісочин Харківського р-ну Харківської обл.

ЦИРИК Зіновій Ісакович.

Шестикратний чемпіон СРСР, міжнародний гросмейстер з російських шашок.

Лейтенант-артилерист. Із 1942: 2-й Укр. фр., ком. взв.

Після війни закінчив Харківський юридичний ін-т. Виховав більш як 150 харківських майстрів із шашок. Автор книг, навч. посібників, публікацій у газеті «Вечірній Харків».

ЦУЦОРІН Василь Прокопович, 1912, с. Кощеєво Корочанського р-ну Бєлгородської обл., РФ. Рядовий.

У 1941 призваний до лав ЧА Орджонікідзевським РВК м. Харків, інж. війська. У 1942 потрапив у полон. Був звільнений радянськими військами. Перемогу зустрів на Ельбі у 1945.

У 1945 демобілізований. Працював сантехніком у Харківбудуправлінні.

Помер у 1979 у м. Харків.

ЧАЛА Марія Павлівна, 1927, смт Пересічна Дергачівського р-ну Харківської обл.

Коли у лют. 1943 ЧА визволила Пересічну, багато молоді просили командирів передових частин взяти їх до себе добровольцями. Серед них була і Марійка Чала, якій на той час виповнилося 16 років. Стала санінструктором. На своїх плечах виносила з поля бою тяжко поранених. Старшина медслужби Марія Чала (Степаненко) за героїзм і сміливість була нагороджена орденами Червоної Зірки, Вітчизняної війни І ст., медалями: «За відвагу», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни працювала листоношею, вихователем у школі-інтернаті, продавцем магазину.

ЧЕКРИГІН Яків Петрович, 1916, с. Дерюгіно Дмитрієвського р-ну Курської обл., РФ. Майор, ком. буд. роти 33 окр. аеродромно-буд. полку.

У 1937 закінчив вечірній технікум харчової промисловості у м. Дніпропетровськ. Працював технологом на хлібо-

заводі у м. Кривий Ріг Дніпропетровської обл.

У квіт. 1939 призваний до лав ЧА.

У черв. 1941 закінчив Новочеркаські КУОС.

22.06.1941–15.08.1941: Півд.-Захід. фр., 27 мсп 7 сд, ком. відділення розвід. взв. 15.08.1941 був поранений поблизу м. Біла Церква Київської обл., перебував на лікуванні в ЕГ № 2036, м. Свердловськ. У січ. 1943 закінчив шестимісячні курси «Выстрел», м. Солнечногорськ Московської обл. Січ. 1943 – берез. 1943: Калінінський фр., 1239 сп 373 сд, заст. ком. б-ну зі стройової частини. 29.03.1943 поранений та контужений в р-ні м. Веліж Смоленської обл., перебував на лікуванні в ЕГ № 1236, м. Калінін (нині м. Твер). Черв. 1943 – серп. 1944: Воронез., 3-й Укр. фр., 55 окр. розвід. рота 93 сд, ком. роти; 3-й Укр. фр., 57 А, ком. розвід. загону. 29.08.1944 контужений. Серп. 1944 – трав. 1945: 3-й Укр. фр., 1288 сп 113 сд, ком. сб; 233 арм. зсп, ст. лейтенант, ком. сб.

Ордени: Червоної Зірки, Червоного Прапора, медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За визволення Белграда». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

Перебував у складі Півд. Групи радянських військ у Австрії. У 1955 звільнений у запас. Працював нач. відділу буд.-монтажної контори № 1, м. Саратов. Із 1967 проживав у м. Харків.

Помер 7.11.2000 у м. Харків.

ЧЕПУРИШКІН Григорій Якович, 1913, с. Барсуки Смоленської обл., РФ. Полковник, нач. політвідділу спецчастини Харківського гарнізону.

У 1937 закінчив курси політруків, у 1941 – курси partактиву Далекосхід. фр., у трав. 1943 – вищі курси удосконалення політскладу ЧА.

23.09.1941–9.05.1945: Північ.-Захід. фр., 26 сд, пом. нач. політвідділу, комісар окремого зеніт. д-ну. Брянський фр., 4 винищ. протитанк. бр., військком б-ну, заст. нач. політвідділу бр. Карел. фр., 100 гв. сд, секретар парткомісії. 3-й Укр. фр., 298 гв. сп 100 сд, заст. ком. полку з політчастини.

Ордени: Вітчизняної війни І ст., Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги» (дві), «За взяття Відня», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки.

7.07.1959 звільнений у запас. Працював нач. відділу кадрів Українського проектно-технологічного і експериментального ін-ту «Оргстанкінпром», м. Харків.

Помер 5.05.1986 у м. Харків.

ЧЕПУРНИЙ Григорій Миколайович, 1913, с. Великий Бобрик Краснопільського р-ну Сумської обл. Майор техслужби, інженер, заст. ком. ае з експлуатації 559 винищ. ап 105 винищ. ад 24 ПА.

У 1923 закінчив 3 класи сільської школи, у 1932 – ФЗУ з-ду № 3 м. Новогорлівка, у 1936 – 4-у військ. школу авіатехніків, м. Іркутськ, РФ.

22.06.1941–9.05.1945: Укр. фр., 9 легкобомбард. ап, ст. технік ае. Півд., Північ.-Кавказ., Крим. фр., 103 штурм. ап 13 абр.; 2-й Білорус. фр., 103 штурм. ап 4 ПА, ст. інженер полку.

Ордени: Вітчизняної війни ІІ ст., Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У лип. 1946 закінчив курси удосконалення інж. складу при Військ.-повітряній академії ім. Жуковського. Перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині. 3.02.1954 звільнений у запас. Працював інженером, ст. інженером з техніки безпеки, нач. бюро техніки безпеки на Харківському з-ді підйомно-транспортного устаткування.

Помер 1.06.2006 у м. Харків.

ЧЕПУРНИЙ Микола Микитович, сел. Кінне Лозівського р-ну Харківської обл.

На війну пішов у 1943, після звільнення Лозівщини від фашистських загарбників, у складі сформованих підрозділів новобранців. Спочатку воювали у рідних місцях: Ізюмщина, Куп'янськ, Савинці, Сахновщина. Потім – Павлоград, де молоді бійці вчилися виконувати понтонні роботи, штурмувати мости, робили переправи. Перше бойове хрещення прийняли на Дніпропетровщині. Під шквальним вогнем противника було наказано спорудити переправу через Інгулець. З великими втратами наші війська перейшли річку, а М. М. Чепурний дістав тяжке поранення. Потім – Яссько-Кишинівське угрупування, Румунія, Болгарія.

Нагороджений орденами Слави, Вітчизняної війни.

Після війни понад 32 роки працював на тваринницьких фермах, за що нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора.

ЧЕРЕДНИЧЕНКО Михайло Андрійович, 1926, м. Харків.

У 1943 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків, сержант сп. Перемогу зустрів у 1945 в Угорщині.

Орден Вітчизняної війни, медаль «За взяття Будапешта».

У 1945 демобілізований.

ЧЕРЕЛЮК Степан Кирилович, 1905, с. Маків Дунаєвецького р-ну Хмельницької обл. Майор, нач. цеху №4 станцій і агрегатів харчування, артбаза №2883 1-го розряду.

Закінчив 7 класів Маківської школи. Трудову діяльність розпочав з квіт. 1920: учень слюсаря на цукровому з-ді, слюсар з ремонту, механік, нач. механічного цеху на Харківській макаронній фабриці.

Верес. 1939 – жовт. 1939: учасник Польської кампанії.

6.07.1941–9.05.1945: Харківський ВО, 19 окр. зсп зв'язку, ком. роти, політрук роти. Півд.-Західф. фр. ППО, 135 окр. бат., технік бат. Із 25.05.1943 по лип. 1943 навчався на курсах перепідготовки політскладу, м. Стерлітамак, Башкирія. У трав. 1944 закінчив Ленінградське вище військ. училище зв'язку, у листоп. 1944 – військ. училище ПСОЗ (прискорений курс), м. Бірськ, Башкирія.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу».

7.02.1961 звільнений у запас. Працював ст. інженером ВІРТА ім. Говорова.

Помер 28.10.1989 у м. Харків.

ЧЕРЕНКОВ Василь Іванович, 1922, с. Сурки (кол.) Гавриловського р-ну Тамбовської обл., РФ. Старшина надстрокової служби, старшина ае 296 винищ. ап.

1938–1941: тракторист Гавриловської МТС Тамбовської обл.

У жовт. 1941 призваний до лав ЧА Гавриловським РВК Тамбовської обл. У січ. 1942 закінчив школу мол. командирів 66 сд. Проходив службу у Далекосхідному ВО.

Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: 1-й Далекосхід. фр., 108 сп 66 сд 35 А, пом. ком. взв.

Медаль «За перемогу над Японією». За вислугу років: медалі «За бездоганну службу» І – ІІІ ст.

Проходив службу у Прикарпатському ВО. 1962–1972: у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині. У 1972 звільнений у запас. Працював агентом з доставки вантажів на з-ді «Львівприлад», вантажником у Харківському авіаційному ВО.

Помер 19.10.1991 у м. Харків.

ЧЕРКАСОВ Матвій Данилович, 1911, с. Дєльно-Дубрава Ламського р-ну Рязанської (нині Сосновського р-ну Тамбовської) обл., РФ. Підполковник техслужби, офіцер з парашутно-десантного майна.

У 1933 добровільно вступив до лав ЧА. У 1936 закінчив 2-у Вольську військ. школу авіатехніків, Саратовська обл., у 1940 – Ленінград. авіац.-тех. курси удосконалення кадрів ВПС.

1.07.1942–9.05.1945: Управління ВПС Півд. фр. ППО, 496 бао, пом. нач. відділення авіац.-тех. постачання.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1954 звільнений у запас. Працював інженером Харківського виробничого управління автомобільного транспорту.

Помер 3.08.1988 у м. Харків.

ЧЕРКАШИН Митрофан Семенович, 1927, Шевченківський р-н Харківської обл.

«Седовласый главстаршина подводник Митрофан Семенович Черкашин поведал о своем участии в боях Великой Отечественной войны.

Родители, спасая семью, эвакуировались в г. Нижний Тагил. Когда Шевченковский р-н и часть Харьковщины были освобождены от фашистских оккупантов, семья Черкашиных вернулась домой. Обстановка была напряженная. Линия фронта ежечасно менялась. Райвоенкоматы в срочном порядке мобилизовали оставшуюся молодежь, в том числе и ребят 1927 года рождения. Митрофан Семенович вспоминает свои фронтовые будни: «Декабрь 1943 г., зима. Служба тяжелая, кормежка – мерзлая капуста, бульон замерзал. Так питался весь личный состав 17-го отдельного запасного полка. Однажды к нам прибыли «покупатели» – моряки: «Комсомольцы есть? Два шага вперед марш!». Как шагнул, так и прибыл на Васильевский остров в г. Ленинград, в Краснознаменный им. Ушакова отряд подводного обучения. Шесть месяцев учились плавать, нырять и выходить из воды. Учеба закончилась, и в подводной лодке С-17 мы направились в г. Полярный. Командование С-17 получило приказ: держать курс к Новой Земле. В лодке 67 человек экипажа. Надо было выяснить причину скрежета о борт лодки. Капитан обратился к личному составу: добровольцы есть? Я и мой товарищ Анатолий Чихлов, надев водолазные костюмы, выплыли на поверхность носовой части лодки в море. То, что мы увидели, даже сейчас бросает в дрожь: в полуметрах от борта лодки на металлической сетке висела огромная рогатая немецкая мина. Перерезая сетку, легонько отклонили «рогатую смерть» от борта лодки. Вернулись внутрь субмарины, доложили обстановку командиру, который распорядился медленно дать задний ход, и всплыли на поверхность. Мина тоже всплыла, и мы ее расстреляли своей пушкой. Маршрут к Новой Земле осилили согласно приказу, пришвартовались точно по заданному времени. Я и мой друг вложили в общее дело Победы маленькую капельку морской службы, спасли экипаж лодки С-17, дорогостоящую субмарину, за что были награждены боевыми медалями «За отвагу».

Илья Дорошенко, член пресс-центра облсовета ветеранов

ЧЕРНЕНКО Василь Федорович, 1921, с. Фарбоване Яготинського р-ну Київської обл. Майор техслужби, заст. ком. з техчастини авіац.-технічної бази.

У лип. 1939 добровільно став до лав ЧА.

Навчався у Серпуховській військ. авіатехшколі Московської обл., у Ленінградській авіац.-технічній школі.

22.06.1941–9.05.1945: Карел., Волхов., Ленінград., Калінінський, Сталінград., Півд., Півд.-Захід., Північ.-Кавказ., Воронез., 1-й, 4-й Укр. фр., 155 винищ. ап (3 гв. винищ. ап), ст. технік-лейтенант, механік авіаційний.

Ордени Червоної Зірки (два), медалі: «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» І ст.

У 1956 екстерном закінчив Вольське військ.-авіац. училище ВПС Саратовської обл. У 1960 звільнений у запас. Працював ст. інженером на Харківському турбінному з-ді ім. Кірова, комплектувальником на Харківському ремонтно-механічному з-ді.

Помер 25.01.1986 у м. Харків.

ЧЕРНЕЦЬКА Варвара Юхимівна, 1923, с. Хатнє Великобурлуцького р-ну Харківської обл. Сержант.

Освіта неповна середня.

У 1943 призвана до лав ЧА Барвінківським РВК Харківської обл.

1943–1945: 22 зенітно-артилерійська див., сержант, номер зенітної обслуги.

Ордени: Вітчизняної війни, «За мужність», ювілейні медалі. Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Працювала у колгоспі, розповсюджувачем преси в системі «Союздрук».

Померла 10.01.2016.

ЧЕРНИШОВ Федір Кирилович, 1904. Підполковник, ст. офіцер штабу ПА ППО.

28.07.1942–9.05.1945: Схід., Півд., Півд.-Захід. фр., Управління ВПС, ст. пом. нач. відділу кадрів з обліку.

Ордени: Червоного Прапора, Червоної Зірки, Леніна, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

28.05.1954 звільнений у запас.

Помер 28.06.1988 у м. Харків.

ЧЕРНОМОРЕЦЬ (КРИСА) Ганна Йосипівна, 17.11.1918, с. Кам'янка Ізюмського р-ну Харківської області.

Закінчивши місцеву семирічку, в 1934 вступила до Ізюмської фельдшерської школи, яку через хворобу на тиф закінчила з оцінкою «добре» у 1937.

З початком навчання у медичній школі пішла на військову кафедру. Стрибала з парашутом, а згодом отримала значок «Ворошиловский стрелок». На останньому курсі під час тренувань не розкрився парашут у курсанта. Наслідки були трагічні, то ж невдовзі військові курси були закриті. Але курсанти встигли пройти навчальну програму і з захистом диплому отримали офіцерське звання – лейтенант.

У 1937, коли ще навчалась, вийшла заміж, а після закінчення навчання переїхала до батьків чоловіка в м. Зміїв, де працювала фельдшером у міській лікарні.

Війна 23-річну жіночку застала в Харкові з двома малолітніми дітлахами на руках. Довелося повертатися до чоловікової рідні. Але у перші ж дні в оселю потрапила авіабомба, жити було ніде, та й допікали місцеві поліцаї. То ж біженка змушена була перебратися до с. Таранівка, що поблизу Змієва, де влаштувалася у військовий інфекційний госпіталь санітаркою (на той час у госпіталі перебувало досить багато радянських військових). Мовчала, що мала медичну освіту, що була офіцером. Звично виконувала свою роботу.

Наприкінці 1942 за доносом співробітниці у приміщенні, де мешкала жіночка був проведений обшук. Нічого не знайшли, та все ж внесли до списку неблагонадійних лише за те, що вона мала швейну машинку фірми «Singer» і не здала її до комендатури (машинка спокійнісінько лежала на дні бочки з квашеною капустою. Зараз смішно, бо німець куштував цю капусту, а тоді за таке можна було позбутися життя).

Знову нічна втеча. Оселилася в хуторі, на лівому березі річки Мжа, що неподалік с. Соколове. Допомагала місцевим поратися по господарству. Шила, або ж перелицьовувала речі на замовлення і по сусідніх хуторах. Так протрималася до визволення.

Після війни з'явилося на світ ще двійко карапузів. Далі тяжке буденне жіноче буття: виховання дітей, будівництво оселі, ведення господарства. Складно описати весь тягар, що ліг на плечі молодої жінки. Коли на початку лютого 1949 народилося останнє дитя (а мешкала вже у с. Пісочин) принесла вона його до куреня, зробленого з гілок та кукурудзяних стеблів, а з середини обшитого толем. Наступного ж дня, натопивши снігової води, при лютневому морозі мазала стіни остова майбутньої оселі...

Лише на початку 60-х років Ганна Йосипівна знову почала працювати. Її трудовий шлях пройшов через ряд медичних закладів, як-то: дитяча консультація – ст. медсестра, Пісочинська лікарня, сана-

торій «Роща» – фізіотерапевт, і завершився більш ніж через 50 років безперервної праці.

За трудову діяльність, окрім 10 знаків «Ударник комуністичної праці», знака «Победитель социалистического соревнования» і «Ветеран праці» їй було вручено юілейний знак «50 років визволення України» та медалі – «60 лет Победы в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.» і «Захиснику України».

Померла Ганна Йосипівна в останню ніч грудня 2007. Похована на Пісочинському кладовищі №1.

ЧЕРНОМОРЕЦЬ Олександр Максимович, 29.08.1912, м. Зміїв Харківської обл.

Народився у родині робітника залізниці.

Після отримання повної середньої освіти з жовтня 1928 по жовтень 1930 працює стрілочником, технічним конторником ст. Основа Південної залізниці.

Жовт. 1930 – трав. 1931: на курсах чергових по станції м. Харків.

Трав. 1931 – лют. 1932: черговий по станції Червоний Лиман, поїзний диспетчер Червонолиманського відділення руху Північно-Донецької залізниці.

Лют. 1932 – жовт. 1934: колійний черговий, ст. технік маршрутизації ст. Основа.

Жовт. 1934 – жовт. 1936: служба в РСЧА. Мис Кушка, Туркменія, ком. відділення.

Жовт. 1936 – листоп. 1937: диспетчер ст. Харків-Левада.

Листоп. 1937 – серп. 1938: курсант Центральних технічних курсів НКШС м. Москва (перший випуск).

Закінчивши на «відмінно» курси НКШС, працював ревізором-диспетчером при Наркоматі м. Москва.

Лют. 1939 – берез. 1941: працював на посаді заступника начальника 7-го відділення Півд. залізниці (ст. Кременчук).

Берез. 1941 – черв. 1941: ст. диспетчер Основ'янського відділення руху, начальник ст. Основа.

У червні 1941 звільнений у зв'язку з призивом до РСЧА. Служив начальником вертушки (поїзда). При черговому бомбардуванні ешелон було знищено, а Олександр Максимович був тяжко поранений.

У подальшому проходив службу в якості ст. зв'язкового батальйону.

У 1943 у складі 350 сд 6 А брав участь у визволенні міст Куп'янськ, Красноград, ком. відділення зв'язку. Був поранений.

У лип. – серп. 1945 налагоджував зв'язок у містах Краків, Катовіци. Був контужений. Після госпіталю до Харкова повернувся в 1947.

Мав кілька нагород, одна з них – медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.»

Із 1947 оселився у сел. Пісочин Харківського р-ну Харківської обл.

У подальшому працював провідником поїзда «Харків-Владивосток», начальником поїзда «Харків-Сочі». Влітку 1954, за наказом прийняв керування вантажно-пришвидшеним військовим ешелоном «Харків-Омськ». У м. Пенза під час очікування дозволу на подальший рух через стрілянину, влаштовану п'яними солдатами, отримав тяжке вогнепальне поранення. Після тривалого лікування інваліда І групи було відправлено на пенсію.

Помер після чергової операції 5-го березня 1971. Похований на Пісочинському клад. № 2 (Моторівка).

ЧЕРНУХІН Василь Георгійович.

Брав участь у боях війни з лют. 1943 у складі 128 прикордонного полку (пізніше Ясський ордена Олександра Невського). Визволяв Україну, Румунію, Угорщину, Чехословаччину. Неодноразово був поранений. День Перемоги зустрів у Відні.

Нагороджений орденами Слави, Вітчизняної війни II ст., «За мужність», медалями «За взяття Будапешта», «За взяття Відня», ювілейними.

ЧЕРНЯВСЬКИЙ Борис Михайлович, 1925, м. Батумі, Аджарія, Грузія.

Учасник Другої світової війни. 1-й Далекосхід. фр., артилерист.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За відвагу», «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією».

Після війни працював на Харківському з-ді транспортного машинобудування ім. Малишева. Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ЧЕРНЯВСЬКИЙ Григорій Дмитрович, 1913, м. Новозибков Брянської обл., РФ. Полковник, ст. викладач циклу тактики, стрільби та загальновійськових дисциплін Центр. офіцерських курсів зенітних ракетних військ ППО.

1930–1935: працював теслею на селекційній дослідній станції, м. Новозибков.

У листоп. 1935 призваний до лав ЧА Новозибковським РВК Брянської обл.

У листоп. 1936 закінчив Дніпропетровську радіошколу, у верес. 1939 – 1-е Московське артучилище ім. Красіна, у 1940 – КУКС зеніт. артилерії.

Лип. 1941–15.05.1943: 317 зеніт. артп, комбат; 736 зеніт. артп 4 див. ППО, пом. нач. штабу полку; 96 окр. зеніт. артд-н Воронезько-Борисоглєбського дивізійного р-ну ППО, капітан, нач. штабу д-ну.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

У 1946 закінчив вищу військ. школу ППО. У 1964 звільнений у запас.

Помер 27.04.1986 у м. Краснодар, РФ.

ЧЕХУНОВ Петро Авксентійович, 1913, с. Ільок-Пеньковка Ракитянського р-ну Бєлгородської обл., РФ. Майор, нач. авіаозброєння і артозброєння, 3303 авіаційно-технічна база ППО 78 винищ. ак 52 ПА ППО.

У 1929 закінчив 7 класів Ільок-Пеньковської неповної школи. Працював кочегаром на Московському електромеханічному з-ді, бригадиром у радгоспі. У черв. 1941 закінчив курси удосконалення техскладу при 2-му Ленінградському військ. авіаційно-технічному училищі.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

13.03.1945–28.04.1945: 1-й Укр. фр., 144 гв. штурм. ап 9 гв. штурм. ад, заст. ст. інженера полку.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора.

13.07.1960 звільнений у запас. Працював техніком у військовому представництві, м. Харків, нач. оперативного відділу на базі № 1 «Металопостачзбут», інженером відділу постачання на АТП № 20101.

Помер 7.07.1990 у м. Харків.

ЧИКУНОВ Андрій Петрович, 1917, с. Чебудаси Атяшевського р-ну, Мордовія, РФ. Підполковник.

У 1940 закінчив Ленінградське артучилище.

22.06.1941–22.10.1942: Центр. фр., 437 артп, технік д-ну. 22.10.1942 – трав. 1943: Північ.-Кавказ. фр., 68 гв. артп 69 А, нач. артмайстерні полку. Трав. 1943–9.05.1945: 1-й Білорус. фр., 68 гв. артп 69 А, нач. артмайстерні полку. 29.06.1944 тяжко контужений.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

9.05.1945–1.01.1948: перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині. У 1960 звільнений у запас.

Помер 10.01.1989 у м. Харків.

ЧИПИГІН Василь Олексійович, 1902, м. Харків.

До війни проходив службу у Київському райвідділі міліції м. Харків, міліціонер.

У 1941 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків.

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1945 демобілізований. Старшина міліції, Київський райвідділ міліції м. Харків.

Помер у 1957. Похований: м. Харків.

ЧИСТИК Федір Гнатович, 1909, с. Новомиколаївка Балаклійського р-ну Харківської обл. Капітан інтендант. служби, нач. фінзабезпечення.

16.02.1938–26.07.1941: шахта ім. Карла Маркса Донецької обл., бухгалтер.

12.09.1941–20.08.1942: Півд., Північ.-Кавказ., Закавказ. фр., 37 А, 614 окр. кабельно-шестова рота, писар ст. 21.08.1942–9.05.1945: Степ., 2-й Укр., 3-й Укр. фр., 37 А, 57 А, 6 гв. Дунайський ск, 42 гв. артп, нач. фінансового постачання.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Кавказу», болгарська «За участь у Вітчизняній війні 1944–1945 рр.». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги».

Після звільнення з кадрів Рад. А працював у тресті «Кіровоградвуглебуд», БУ № 3 бухгалтером.

Помер 1.01.1980 у м. Харків.

ЧИСТЯКОВ Петро Іванович, 1921, с. Солтановка Жлобинського р-ну Гомельської обл., Білорусь. Капітан, інструктор політвідділу, 65 винищ. ад 32 винищ. корпусу ППО військ ППО Донбаського р-ну.

У 1940 закінчив 9 класів СШ у Дніпропетровському р-ні Дніпропетровської обл. 1940–1941: касир у сільському клубі.

15.05.1942–1.01.1945: Півд. фр., 740 бао 72 раб, 26 раб, експедитор штабу. Воронез. фр., 101 винищ. ад; 487 винищ. ап, ст. писар, в.о. нач. стройового відділу та кадрів. Захід. фр., 146 гв. винищ. ап 9 винищ. ак, писар. Півд.-Захід. фр., 659 бао, комсорг б-ну; 28 окр. інж. бао 21 винищ. ПА, секретар бюро ВЛКСМ.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

31.08.1956 звільнений у запас. Працював інструктором Харківського обкому КПУ.

Помер 21.12.1993 у м. Харків.

ЧИТОВ Олександр Олексійович, 1923, с. Варварівка Вовчанського р-ну Харківської обл. Інвалід війни.

У 1942 призваний до лав ЧА польовим військкоматом. Рядовий, зв'язківець, розвід. рота тб сп. Був поранений. Брав участь у визволенні Харкова та Курська.

Ордени: Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1945 демобілізований за станом здоров'я.

Помер у 1975.

ЧОРНИХ Тетяна Федорівна, 1921.

Із 1941 по 1945 – на фронтах війни, зенітниця. Закінчила війну у Румунії. Серед її бойових нагород – медаль «За оборону Сталінграда».

Після війни багато років працювала медпрацівником.

ЧОРНОБАЙ Іван Григорович, 1919, м. Харків.

У 1939 призваний до лав ЧА.

Учасник війни. Гв. сержант, танкіст.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Ленінграда», «За відвагу», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни працював жерстяником на з-ді металевих виробів.

Помер у 1977.

ЧОРНОБАЙ Костянтин Тихонович, 1913, м. Харків.

Закінчив школу ФЗУ. Працював слюсарем на Харківському авіаційному з-ді.

У 1941 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків. Рядовий, стрілець, 6 А. У трав. 1942 під час оточення потрапив до полону в р-ні м. Балаклія Харківської обл. Перебував у таборі військовополонених у Німеччині звідки здійснив утечу. Був спійманий, відправлений до концтабору. У трав. 1945 звільнений військами ЧА. Пройшов спецперевірку.

Мав ювілейні нагороди.

У 1946 демобілізований. Працював слюсарем на Харківському авіаційному з-ді.

Помер у 1996 в м. Харків.

ЧОРНОБАЙ Михайло Федорович, 1926, смт Вільшани Дергачівського р-ну Харківської обл. Гв. сержант ВПС. Інвалід війни.

У 1944 призваний до лав ЧА. Брав участь у боях у складі 3-го Укр. фр.

Орден Слави III ст., медаль «За відвагу».

У 1950 звільнений у запас. Працював токарем, фрезерувальником у модельному цеху з-ду ім. Малишева. Ветеран праці. Проводив військ.-патріотичну роботу з учнями Вільшанської СШ.

ЧОРНОБАЙ Сергій Тихонович, 1911, м. Харків. Майор, нач. штабу КВО.

1931–1933: курсант Харківського військ.-авіац. училища, технік.

У черв. 1941 призваний до лав ЧА Київським РВК Харківської обл.

Черв. 1941 – трав. 1945: ПАРМ-38, 1 ПА, ст. технік-лейтенант, на посаді ст. техніка-контролера. Із нагородного листа: «Літаки і мотори, які прийняв тов. Чорнобай, були хорошої якості і рекламацій зі стройових частин не надходило... Протягом 4 місяців 1945 р. тов. Чорнобай у діючих полках виконував завдання усунення дефектів роботи моторів безпосередньо на аеродромі. За цей час він дав консультацію з питань правильності експлуатації моторів і усунення дефектів у 26 моторах АМ-38, цим забезпечив безперебійну роботу під час військових операцій у Східній Пруссії».

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За бойові заслуги» (дві), «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Із трав. 1945: інспектор, капітан техслужби ПАРМ-38 1 ПА. По війні працював на з-дах «ХЕЛЗ», «ХЕМЗ», «ХАЗ», слюсар.

Помер. Похований: м. Харків.

ЧОРНОРУКОВ Леонід Трохимович, 1908, с. Циркуни Харківського р-ну Харківської обл.

Працював у радгоспі «Циркунівський».

До лав ЧА призваний Харківським РВК Харківської обл. Рядовий, стрілець 702 сп 213 сд 57 А. Був поранений.

Орден Вітчизняної війни I ст., медалі.

У 1945 демобілізований. Після війни працював у радгоспі «Циркунівський».

Помер у 1986.

ЧУБАК Василь Костянтинович, 1920, с. Кинашівка Борзнянського р-ну Чернігівської обл. Підполковник у відставці. Інвалід війни.

Закінчив восьмирічну школу, працював у колгоспі.

У 1940 призваний до лав ЧА. Вступив до Київського піхотного училища, яке у 1941 було евакуйовано до м. Ачинськ Красноярського краю. Після прискореної підготовки мол. лейтенант В. К. Чубак направлений на службу у стр. взвод окр. особливого лижного б-ну, м. Абакан Красноярського краю. За наказом Міністра оборони СРСР у груд. 1942 по тривозі б-н направили на Волхов., Ленінград. фр. В. К. Чубак брав участь у боях в р-ні Синявінських боліт, Ладозького і Онезького озер. У квіт. 1943 був поранений. Після лікування направлений до Орджонікідзевського прикордонного училища. Згодом проходив службу у м. Самарканд, Узбекистан, ком. стр. роти 24 сд.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Богдана Хмельницького, медалі.

Працював на підприємствах Харкова інструктором ДТСААФ.

ЧУБУКОВ Михайло Іванович, 1923, с. Руський Ангасяк Дюртюлинського р-ну, Башкирія, РФ. Майор, ком. окр. стр. роти. Інвалід війни.

У 1943 закінчив курси «Выстрел».

15.12.1943–25.10.1944: 3-й Укр. фр., 439 сп 52 сд, ком. стр. роти. 26.12.1944–9.05.1945: 32 окр. гв. мбр, ком. стр. роти. Двічі поранений.

Орден Червоної Зірки. За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

23.06.1959 звільнений із кадрів Рад. А.

Помер 25.10.1988 у м. Кушва Свердловської обл., РФ.

ЧУГУНОВ Олексій Георгійович, 1921, Рамешковський р-н Тверської обл., РФ.

У 1940 закінчив КУОС, м. Ленінград, РФ.

15.11.1941–9.05.1945: Захід., Сталінград., Півд., 4-й Укр., 1-й, 2-й, 3-й Прибалт., Ленінград. фр., 686 штурм. ап, механік авіац.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Москви», «За оборону Сталінграда». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» II ст.

19.10.1961 звільнений у запас. ХЕМЗ, інженер. Харківська фабрика морозива, зав. складу.

Помер 14.02.1990.

ЧУЄВ Олексій Олександрович, 1926, Болховський р-н Орловської обл., РФ. Старшина, заст. нач. майстерень, технік.

У 1943 призваний до лав ЧА Болховським РВК Орловської обл.

Груд. 1944 – лют. 1945: 2-й Укр. фр., 764 сп 232 сд, заряджаючий. Під час боїв був поранений. Лют. 1945 – серп. 1945: перебував на лікуванні в ЕГ № 1348, 1690.

Медалі: «За відвагу» (дві), «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1969 звільнений у запас. Закінчив економічний факультет Львівського держ. ін-ту за спеціальністю «Фінанси та кредит». Працював товарознавцем на Орловському з-ді «Хімтекстильмаш».

Помер 21.12.1988 у м. Богодухів Харківської обл.

ЧУКАРЕВ Яків Васильович, 1911, Щокинський р-н Тульської обл., РФ.

Після чотирьох класів початкової школи пішов працювати учнем до місцевого столяра. Пізніше працював на меблевій фабриці спочатку столяром, а потім майстром із виробництва гармоній. На початку 1930 років трудився на підмосковних шахтах. У 1934 переїхав до м. Харків, працював у Рижовській меблевій артілі, нач. цеха на Харківській фабриці музичних інструментів.

Брав участь добровольцем у радянсько-фінляндській війні 1939–1940. У 1941 був мобілізований на Другу світову. Служив у складі 87 прикордонного полку 127 сд. Бойовий шлях пройшов від Москви до Берліна. Визволяв Смоленськ, Вязьму, Козельськ. Учасник ліквідації Мінсько-Бобруйского угруповання ворога, визволення Польщі.

Ордени: Слави, Вітчизняної війни, медалі: «За відвагу», «За бойові заслуги», «За оборону Москви», «За взяття Кенігсберга», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Під час Потсдамської конференції був у складі охорони. Із 1946 працював заготівельником, пізніше головою колгоспу ім. Шевченка, заст. голови і одночасно – парторгом колгоспу, бригадиром городників. За трудові досягнення отримав багато нагород, одна з них – медаль «Ветеран праці».

Помер у 2002. Похований: Гуківське клад., смт Пісочин Харківського р-ну.

ЧУХИЛЬОВ Олексій Йосипович, 1920. Інвалід війни.

У жовт. 1940 учня 3-го курсу Вовчанського технікуму механізації сільського господарства призвали до лав ЧА. Кадрову службу Олексій розпочав на Далекому Сході у складі 42 легкої тбр. Звідти був направлений у 134 навч.-танковий б-н на курси механіків-водіїв танків Т-26. Наприкінці серп. 1941 за бойовою тривогою 42 легко-танкову бр., яка входила до складу 112 тд, направлили під Москву, де йшли жорстокі бої. Потім Олексій Йосипович бився на Курській дузі, захищав села Мілове, Чапаєве, Новеньке. У складі 1-го Білорус. фр. дійшов до Берліна. Згодом йому знову довелося воювати на

Далекому Сході, брати участь у розгромі Квантунської армії в Маньчжурії, Китаї.

За хоробрість і відвагу О. Й. Чухильов був нагороджений орденами Вітчизняної війни I ст., Червоної Зірки, «За мужність», 22 медалями за визволення міст і ювілейними. Отримав понад 20 подяк від Верховного Головнокомандувача. Олексій Йосипович 15 років був членом президії Вовчанської районної ради ветеранів. Він подарував бібліотекам (трьом сільським, міській, дитячій) і школі № 7 1000 книг. Прож. у м. Вовчанськ Харківської обл.

ШАЛАБАЄВ Олександр Йосипович, 1909, м. Кіровоград. Капітан техслужби.

У 1934 закінчив 2-у Вольську авіатехнічну школу за спеціальністю авіатехніка.

23.06.1941–9.05.1945: Північ., Ленінград. фр., 65 штурм. ап; Захід. фр., 232 штурм. ад; Північ.-Кавказ. фр., 765 штурм. ап, технік авіаланки.

Учасник героїчної оборони Ленінграда, Москви, Кавказу.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Москви», «За оборону Кавказу», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки.

У 1956 звільнений у запас. Працював агентом з постачання санаторію «Ешері», м. Тбілісі, Грузія.

Помер 16.11.1988 у м. Харків.

ШАЛОВ Микола Михайлович, 1923, с. Вершиніно Сергацького р-ну Нижньогородської обл., РФ. Підполковник, нач. 2-го відділення Красноградського РВК. Інвалід війни.

16.08.1942–24.08.1942: Сталінград. фр., 43 окр. кулемет. б-н 35 гв. сд. 24.08.1942 поранений. 14.01.1943–11.02.1943: ЕГ № 1506, на лікуванні. 12.07.1943–27.01.1944: 76 Єльнинська сд, навч. рота. 15.03.1944–6.08.1946: Московське Червонопрапорне військ. піхотне училище за спеціальністю ком. мінометного взв.

Орден Червоної Зірки, медаль «За оборону Сталінграда». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

18.02.1974 звільнений у запас. ВО «Укрбургаз», м. Красноград, інженер.

Помер 10.03.1989.

ШАПІРО Рахміль Мойсейович, 1922, с. Варварівка Ємільчинського р-ну Житомирської обл. Капітан, заст. ком. з політчастини 528 окр. буд.-монтажного б-ну зв'язку.

Черв. 1941 – жовт. 1941: 1-е Київське Червонопрапорне артучилище, курсант.

6.10.1941 – трав. 1945: Московська зона оборони, Північ.-Захід., Центр. фр. (Курська дуга, 2 пов.-десант. сп 3 пов.-десант. сд); 4-й Укр. фр., 269 зсп 18 А. Тяжко поранений 22.05.1942 в р-ні м. Стара Руса Новгородської обл., легко – у листоп. 1943 в боях на захід від Києва.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі «За відвагу» (дві). За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1955 закінчив Військ.-політичну академію ім. Леніна. 18.09.1957 звільнений у запас. 6.01.1994 виїхав на ПМП до США.

ШАПОВАЛ Василь Якович, 1915, смт Семенівка Семенівського Полтавської обл. Полковник, ст. викладач кафедри військ. дисципліни військ.-медичного факультету при Харківському медінституті. Доктор медичних наук.

У 1933 закінчив 4 курси вечірнього робітфаку в м. Семенівка. Працював ст. спостерігачем Семенівської метеорологічної

станції, рахівником у радгоспі ім. Ворошилова, ст. Гребінка, Полтавська обл.

У 1936 призваний до лав ЧА Лубенським РВК Полтавської обл. У 1937 закінчив полкову школу, у 1941 – Військ.-політичну академію ім. Леніна, м. Москва.

Листоп. 1941 – лют. 1943: Волхов. фр., 1016 сп 288 сд, майор, комісар полку, заст. ком. полку з політчастини.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени «Знак Пошани», Червоного Прапора.

У трав. 1943 та серп. 1946 закінчив курси «Выстрел» у м. Солнєчногорськ Московської обл. Викладав у Харківському фармацевтичному ін-ті. Працював нач. постачання спецуправління «Теплобуд» № 229, нач. відділу виконкому Харківської обласної ради депутатів трудящих.

Помер 1.05.1993 у м. Харків.

ШАПОВАЛ Іван Йосипович, 1913, м. Санкт-Петербург, РФ. Підполковник, нач. танко-технічної служби мсп.

1930–1931: школа для малописьменних Диканського р-ну Полтавської обл., учитель. 1931–1932: робітфак при Полтавському будівельному ін-ті, студент. 1933–1935: Диканський РК КПРС, шофер. 1936–1938: Полтавське військове автомобільно-технічне училище, курсант.

Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: 1-й Далекосхід. фр., 1 окр. Червонопрапорна А, 283 польова рембаза, нач. бази.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Японією». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

6.12.1960 звільнений із військової служби. Управління будинками № 26, м. Харків, кербуд; в/ч 11891, службовець.

Помер 18.05.1989.

ШАПОВАЛ Іван Максимович, с. Гаражівка Близнюківського р-ну Харківської обл. Інвалід війни.

Закінчив робітфак Дніпропетровського металургійного ін-ту, потім – ін-т. Працював інженером-технологом ливарного цеху на Дніпропетровському з-ді ім. Карла Лібкнехта, завідував промисловим відділом міського комітету партії.

Із верес. 1941 Іван Шаповал у лавах ЧА: капітан в/ч 1081 Північної групи військ, ст. інструктор оргвідділу політуправління Закавказ. фр., відповідальний секретар парткомісії 639 артбр 407 сд. У складі окр. Приморської А брав участь в обороні Кавказу, визволенні Криму, України.

Нагороджений орденами Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалями «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Звільнений з військ. служби у званні майора. Із 1967 – член Спілки письменників СРСР та України, автор художньо-документальних книг: «У пошуках скарбів», «Академік Чекмарьов», «Професор Маковський», «Широкі крила», «Придніпровські джерела», «Взяв би я бандуру», «Козацький батько» та ін.

У повоєнні роки захистив дисертацію, здобув звання кандидата технічних наук, став доцентом гірничого ін-ту, де 13 років читав лекції з циклу металургії та металознавства, опублікував десятки наукових праць.

ШАПОВАЛОВ Андрій Григорович, 1926, м. Курськ, РФ. Сержант. Майстер спорту з легкої атлетики.

Добровільно вступив до лав ЧА. 1-й Укр. фр., танкові війська, танкіст. Був двічі поранений.

Ордени: Вітчизняної війни, «За мужність», медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни здобув вищу освіту. Працював викладачем Харківського інженерно-економічного ін-ту.

ШАПОВАЛОВ Віктор Петрович, 1925, м. Харків. Ст. сержант.

18.03.1943 призваний до лав ЧА.

Учасник бойових дій 1943–1945. Був поранений у квіт. і серп. 1944.

Орден Вітчизняної війни I ст.

14.09.1950 демобілізований. Прож. у м. Харків, Журавлівка.

ШАПОВАЛОВ Микола Олександрович, 1922, м. Тростянець Сумської обл. Полковник-інженер, заст. нач. 5-го факультету ВІРТА ім. Говорова.

22.02.1940 – берез. 1941: Сумське артучилище ім. Фрунзе, курсант.

Лип. 1941–9.05.1945: Ленінград. фр., 23 А, 108 озад, ком. взв.; 618 озад, ком. бат., нач. штабу д-ну; 71 озад, ком. д-ну.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За оборону Ленінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

1946–1951: Артилерійська ордена Вітчизняної війни радіотехнічна академія, слухач. 25.09.1974 звільнений у відставку.

Помер 17.08.1975.

ШАПОВАЛОВ Михайло Семенович, 1909, с. Циркуни Харківського р-ну Харківської обл. Підполковник, ст. офіцер навч. відділу військово-політичного училища Рад. А, м. Львів.

У 1936 закінчив Харківський механіко-машинобудівний ін-т. Працював зав. сектору оборонної промисловості Харківського обкому КП(б)У. У листоп. 1942 закінчив Військово-політичну академію ім. Леніна, у берез. 1943 – курси військово-політичних працівників при академії.

9.07.1943–9.05.1945: 2-й Укр. фр., 150 окр. ремонтно-віднов. б-н, заст. ком. з політчастини, 242 пересувна тракторно-ремонтна бр., заст. нач. з політчастини.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За бойові заслуги». За вислугу років: орден Червоної Зірки.

11.10.1960 звільнений у запас. Працював ст. інженером механізації тресту «Львівпромбуд», ст. товарознавцем на з-ді «Металопосуд», інженером-технологом, заст. директора Львівського з-ду автотранспортних запчастин.

Помер 1.03.1992 у м. Харків.

ШАПОВАЛОВ Олександр Петрович, 1918, м. Харків. Інженер-підполковник.

У 1933 закінчив 7 класів НСШ. Із 1933 працював у школі ФЗУ при Харківському лекально-інструментальному з-ді, майстром на Харківському верстато-інструментальному з-ді.

26.03.1942–9.05.1945: Крим. фр., 38 окр. ремонтно-віднов. б-н Чорноморської групи військ, 135 ремонтно-віднов. б-н 47 А, радіомайстер; Степ., 1-й Укр. фр., 267 окр. ремонтно-віднов. б-н 47 А, ком. взв.

Медалі: «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За бойові заслуги». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

17.04.1970 звільнений у запас. Працював інженером Харківського ін-ту залізн. транспорту.

Помер 1.01.2003 у м. Харків.

ШАПОВАЛОВ Олександр Пилипович, 1916, с. Сокрутовка Астраханської обл., РФ. Підполковник, викладач військ. кафедри ХПІ.

1930–1933: навчався у школі колгоспної молоді. Із 1934 працював у колгоспі, учнем цехового майстра на рибозаводі у м. Астрахань. Верес. 1934 – лип. 1937: навчався на робітничому, згодом на технологічному факультетах Астраханського ВТУЗу. У 1940 закінчив військ.-морське артучилище берегової охорони.

22.06.1941–20.11.1944: ЧБФ, 951 бат. 950 окр. зеніт. артд-ну, ком. вогневого взв.; 25 окр. зеніт. артд-н ВМБ, пом. комбата; 952 бат. 950 окр. зеніт. артд-ну, пом. командира; 823 бат. 8 зеніт. артд-ну, пом. командира.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За оборону Ленінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

У 1955 закінчив Центральні Червонопрапорні КУКС військ ППО. 23.03.1962 звільнений у запас. Працював механіком, лаборантом у ХПІ.

Помер 2.07.1990 у м. Харків.

ШАПОВАЛОВ Яків Федорович, 1918, с. Козіївка Краснокутського р-ну Харківської обл. Майор техслужби, нач. штабу д-ну транспортування в/ч № 23466.

У 1936 закінчив Краснокутський фармацевтичний робітфак, у 1937 – 1-й курс Харківського фарміністиуту.

У серп. 1937 призваний до лав ЧА за комсомольським набором Харківським МВК. У лип. 1939 закінчив Вольське військ. авіатехучилище Саратовської обл., у січ. 1942 – курси перепідготовки пом. ком. б-нів і рот у м. Солікамськ Пермської обл., у листоп. 1942 – Солікамське військ. аеросанне училище. 5.03.1942–15.04.1942: Північ. фр., 28 окр. аеросанний б-н 7 окр. А, ком. роти. 13.03.1943–2.03.1944: Центр. фр., 395 зміш. арм. ап 70 А військ НКВС, механік авіац. 11.12.1944–3.09.1945: 1-й Прибалт., 3-й, 1-й Білорус., Забайкал. фр., 368 винищ. ап, технік-лейтенант, технік ланки.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За взяття Берліна», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією». За вислугу років: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги». Отримав 9 подяк від Верховного Головнокомандувача.

У 1961 звільнений у запас. Працював техніком у Харківському об'єднаному авіазагоні Українського територіального управління ЦПФ, інженером у Харківському виробничому управлінні пасажирського автотранспорту.

Помер 29.06.1988 у м. Харків.

ШАПРАН Олексій Порфирійович, 1923, м. Зміїв Харківської обл. Рядовий.

Учасник Другої світової війни. Рядовий, кавалерист. Брав участь у визволенні Харківщини, Білорусі, Прибалтики, Польщі, у штурмі м. Кенігсберг (нині м. Калінінград), РФ.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За відвагу», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: значок «Ударник комуністичної праці».

Після війни працював шофером на Бабаївському авторемонтному з-ді, заст. директора з постачання. Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ШАТАЛОВ Олексій Андрійович, 1922, смт Орловка Киштовського р-ну Новосибірської обл., РФ. Ст. лейтенант, ком. стр. роти 80 окр. робітничого б-ну Харківського ВО.

У 1939 закінчив 7 класів НСШ, с. Серебрянка Чулимського р-ну Новосибірської обл., у 1942 – Віленське піхотне училище за спеціальністю ком. кулеметного взв. У 1943 працював військкерівником НСШ у с. Серебрянка.

10.12.1943–9.05.1945: 2-й Укр. фр., 359 сп 50 сд 52 А, ком. кулемет. взв. 23.04.1944 поранений поблизу м. Кіровоград, перебував на лікуванні в ЕГ № 3688, м. Баку, Азербайджан.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

6.07.1946 звільнений у запас. Працював зав. сепараторного пункту у Саркандському раймаслопромі Талди-Курганської обл., нач. охорони, м. Богодухів.

Помер 1.01.2005 у м. Богодухів Харківської обл.

ШВАРЦ Віктор Абрамович, 1912, м. Харків. Інженер-майор, нач. техвідділу 110-го авторемонтного з-ду.

У 1927 закінчив 7 класів трудової школи, м. Харків, у 1933 – Харківський

теплотехнікум, у 1935 – 2 курси Харківського електротехнічного ін-ту. 1937–1940: нач. планово-виробничого відділу автобронетанкової рембази № 10, м. Житомир.

22.06.1941–9.05.1945: Півд.-Західн., Сталінград., Півд., 2-й Укр. фр., автобронетанкова рембаза № 10, нач. військ.-технічної служби, нач. планово-виробничого відділу.

Медалі: «За оборону Сталінграда», «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки.

15.01.1960 звільнений у запас. Працював у в/ч № 11891, службовець.

Помер 2.06.2005 у м. Харків.

ШВЕЦОВ Олександр Михайлович, 1921. Рядовий.

Учасник війни з черв. 1941: стрілець 805 штрафної стр. роти.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За взяття Будапешта», «За взяття Відня», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни працював у філармонії, Чувашія, РФ. Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ШЕВИРЬОВ Микола Якович, 1926. Старшина.

До війни закінчив Московське ремісниче училище. Працював токарем на військовому з-ді.

У лютому 1944 призваний до лав ЧА. Ленінград., 2-й Укр. фр., зв'язківець. Брав участь у Яссько-Кишинівській операції.

До 1977 продовжував службу у Рад. А. Після звільнення у запас брав активну участь у роботі первинної ветеранської організації Київського р-ну м. Харків.

Прож. у м. Харків.

ШЕВЦОВ Василь Іванович, 1924, с. Данилівка Барвінківського р-ну Харківської обл. Рядовий. Інвалід війни.

У лютому 1942, після визволення Барвінківщини від фашистів, сімнадцятирічний юнак пішов захищати рідну землю. Бойовий шлях мінометника 82-мм мінометів Василя Шевцова проліг від Луганщини до Ростова. У боях був поранений. Після лікування в одному з госпіталів Узбекистану служив в артд-ні 76-мм гармат 9-ї пластунської козачої дивізії. У складі 4-го Укр. фр. брав участь у боях за визволення міст і сіл України, форсуванні Дніпра, обороні Києва. Фронтовими шляхами дійшов до Чехословаччини. Під час війни завжди був на передовій. У боях за Прагу сержант В. Шевцов знову поранений.

До трав. 1947 продовжував службу в лавах Рад. А в 900-му гірськострілецькому полку. Додому повернувся з орденом Вітчизняної війни I ст., медаллю «За перемогу над Ніmеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Із 1947 по 1984 В. І. Шевцов працював на Новокраматорському машинобудівному з-ді зуборізальником. Відзначений орденом «За мужність», ювілейними медалями, багатьма трудовими нагородами.

ШЕВЦОВА Олена, 1922. Інвалід війни.

Зі спогадів: «Весну 1942 року я зустріла в Сталінграді, у відділенні розвідки, куди мене направив військкомат. У той час багато дівчат стали зв'язківцями, розвідниками. Наш 1077 зенітний артполк відбивав повітряні і танкові нальоти на різних ділянках фронту. У серпні німець форсував Дон. Сотні танків і піхота пішли на місто. Ми першими зустріли їх вогнем і зупинили. За два дні боїв знищили багато танків та іншої техніки. Але і наші втрати були великими.

Декілька батарей полку переправились на острів Зайцевський. Там було багато наших військ. Завдання одне на всіх: не пропустити ворога через Волгу. Вдень і вночі йшли запеклі бої. Але ми вистояли. 15 жовтня під час сильного обстрілу і бомбардування мене поранило і контузило. Вночі поранених переправили у госпіталь на лівий берег. Не забуду день 19 листопада, коли наші бійці перейшли

у контрнаступ, який закінчився відомим сталінградським «котлом» для ворожого угруповання військ. Ми плакали від радості, коли дізналися про це. Свій полк я догнала у Ростові. Потім був Таманський півострів і коса Чушка, звідки ми прикривали висадку наших моряків на материк. Радянські війська все далі відходили на захід, а наш полк у Дніпропетровську готувався до походу на Далекий Схід. Але 20 липня 1945 вийшов наказ, і всіх жінок демобілізували. Так закінчилася для мене війна.»

ШЕВЧЕНКО Андрій Павлович, 1923, м. Ізюм Харківської обл.

Після закінчення школи вступив до Ленінградського вищого військ.-морського інженерного училища ім. Дзержинського, та закінчити його не встиг: з початком війни училище розформували. Після відповідної підготовки він став сапером. Потрапив на Волховський фр. Будував бліндажі, розміновував проходи. Був поранений у ногу. У польовому госпіталі вийняли осколок, але доліковуватись довелося у Боровичах. Тут і дізнався сержант Шевченко, що за сміливі і вмілі дії в боях під Ленінградом йому присвоїли звання мол. лейтенанта і нагородили орденом Червоної Зірки. Літо 1943 лейтенант Шевченко зустрів під Москвою, потім воював на Курській дузі. Заслужив нову нагороду – орден Вітчизняної війни І ст. І знову потрапив до шпиталю: друге поранення, і знову в ногу. Його гвардійський саперний батальйон визволяв Білорусь. Тут він був поранений втретє. Виписався зі шпиталю, коли бої наближалися до Литви. Закінчив війну у Східній Пруссії. Та й після Перемоги саперам роботи вистачало: тепер вони розчищали від мін дороги переможцям, які поверталися додому. Нарешті дійшла черга і до саперів. Сіли в ешелон. Та і після Уралу потяг віз їх аж до кордону з Маньчжурією на війну з Японією. Ст. лейтенант Шевченко, нещодавно відзначений другим орденом Вітчизняної війни ІІ ст., і його бійці служили тепер у 39 армії генерал-полковника, Героя Радянського Союзу Людникова. У них було важке завдання: пройти до вихідних рубежів монгольським степом (частиною пустелі Гобі), де не було ані залізниць, ані навіть ґрунтових доріг, близько 600 км! Темний пісок під ногами здавався розпеченою сковорідкою, підошви чобіт обпікали ступні ніг. Танки й машини піднімали чорну завісу пилу. Монголи називали цю пустелю «чорною смертю». Та наші солдати зуміли подолати пустелю Гобі, і через Великий Хінган раптово для японців увірвалися на Маньчжурську рівнину. Сапер Андрій Шевченко і в Маньчжурії діяв самовіддано.

У 1947 демобілізувався. Вступив на архітектурний факультет Харківського інженерно-будівельного ін-ту. Багато років Андрій Павлович будував шахтарські селища та інші цивільні споруди. Вісім років був заступником нач. обласного відділу у справах будівництва і архітектури.

ШЕВЧЕНКО Василь Пилипович, с. Артільне Лозівського р-ну Харківської обл.

Працював у Лозівській районній газеті завідуючим сільськогосподарського відділу. Закінчивши річні курси працівників преси у Москві, він став завідуючим обласної газети «Більшовик Полтавщини».

...Влітку 1941 на Невельському шосе, поблизу м. Городок, 214 сд відбивала наступ моторизованої німецької див. За броньованим щитом 76-мм гармати стояв журналіст Василь Шевченко. Він вів прямою наводкою вогонь по танках. На його рахунку чотири підбиті ворожі машини. За таку бойову звитягу Василя відзначено орденом Червоного Прапора. Вручив йому нагороду командуючий Калінінським фронтом генерал-полковник І. С. Конєв. Як бойового офіцера, Василя Шевченка було призначено заст. начальника розвідки 179 сд.

Підполковник у відставці В. П. Шевченко прож. у м. Харків.

ШЕВЧЕНКО Володимир Сергійович, 3.07.1925, смт Уразово Валуйського р-ну Бєлгородської обл., РФ.

5.06.1943 призваний до лав ЧА. Закінчив ШМАС у м. Ашгабат, Туркменістан.

1944–1945: учасник Другої світової війни.

Орден Слави III ст., медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією». Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

До лип. 1950 проходив службу у лавах Рад. А. Після демобілізації працював шофером. У 1963 закінчив Харківський радіотехнічний технікум. Працював на з-ді ім. Шевченка. Із 1965 працював нач. військ.-облікового столу Пісочинської селищної ради. Через два роки почав викладати радіодисципліни у Пісочинській школі з трудовим політехнічним навчанням. Одночасно з роботою у школі навчався у Харківському пединституті, де після його закінчення у 1975 залишився викладати трудову дисципліну.

Помер у жовт. 1984. Похований: Пісочинське клад. № 2 (Моторівка), смт Пісочин.

ШЕВЧЕНКО Іван Миколайович, 1901, смт Білий Колодязь Вовчанського р-ну Харківської обл. Рядовий.

Закінчив 7 класів.

22.06.1941–9.05.1945: стрілець.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Працював електромонтером на цукровому з-ді у смт Білий Колодязь Вовчанського р-ну Харківської обл.

ШЕВЧЕНКО Іван Петрович, 20.01.1918, смт Пісочин Харківського р-ну Харківської обл.

Закінчив 7 класів.

Жовт. 1938 – жовт. 1940: 6 розвід. б-н 5 сд, токар.

У лют. 1943 мобілізований Харківським МВК. Із лют. 1943: 1-й Укр. фр., 286 окр. ремонтно-віднов. б-н, сержант, ст. бригадир, токар.

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Отримав 5 подяк від Верховного Головнокомандувача. Трудові нагороди: 57 записів про рацпропозиції, подяки, грамоти.

10.08.1946 звільнений у запас. 1946–1995: працював у військ.-буд. конторі КЕЧ Харківського р-ну токарем, механіком лісозаводу, слюсарем з наладки деревообробного обладнання, майстром лісоцеху.

Помер у трав. 2004. Похований: Пісочинське клад. № 1, смт Пісочин.

ШЕВЧЕНКО Олександр Миколайович, 1918, м. Харків.

Закінчив 7 класів.

У 1938 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків на строкову службу. ЧФ, берегова охорона, матрос. Брав участь у боях в Криму, на Кавказі, на Малій Землі, за міста Одеса, Севастополь.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Працював у ремонтних майстернях слюсарем.

ШЕВЧЕНКО Сергій Васильович, 1900, смт Уразово Валуйського р-ну Бєлгородської обл., РФ.

У серп. 1922 призваний до лав ЧА на строкову службу. Після демобілізації в м. Москва закінчив музичні курси.

У 1939 вдруге призваний до лав ЧА: музикант, керівник військ. оркестру.

Із лип. 1941: 126 польова армійська майстерня, 53 А, капітан адмінслужби, нач. майстерні.

Орден Червоної Зірки, медаль «За визволення Праги». Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Після демобілізації працював зав. Пісочинського клубу.

Помер у 1978. Похований: Пісочинське клад. № 2 (Моторівка), смт Пісочин.

ШЕЇН Юхим Матвійович, 1913, с. Борщова Харківського р-ну Харківської обл.

У 1941 призваний до лав ЧА Харківським РВК Харківської обл. Рядовий, шофер.

Медаль «За взяття Будапешта».

У 1945 демобілізований. Працював на АТП шофером.

Помер у 1969.

ШЕЙКО Андрій Дмитрович, 1914, с. Пироговка (кол.) Тавричеського р-ну Омської обл., РФ. Мол. лейтенант, ком. кулемет. взв.

Із лип. 1941: Північ.-Кавказ. фр., 15 зсп, ком. відділення. У листоп. 1941 поранений. Перебував на лікуванні в ЕГ № 5055. Півд. фр., 50 арм. зсп 44 А, пом. ком. взв.; топографічний відділ, зав. складу. Квіт. 1943 – верес. 1943: курси мол. лейтенантів при 44 А; Півд. фр., 1369 сп 417 сд, ком. кулеметного взв. Жовт. 1943 – серп. 1944: перебував на лікуванні після другого поранення, ЕГ № 1954, м. Таганрог Ростовської обл., РФ.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

8.08.1944 звільнений у запас через хворобу. Працював комірником на з-ді «Харсільмаш», касиром-контролером у магазині № 94 Жовтневого райхарчоторгу.

Помер 11.11.1985 у смт Покотилівка Харківського р-ну Харківської обл.

ШЕЙНІН Лев Якович, 1917, м. Дубровно Вітебської обл., Білорусь. Лейтенант юстиції, заст. ком. роти з політчастини. Інвалід війни.

Із 1940 у лавах ЧА. У лип. 1942 закінчив курси політскладу політуправління Брянського фр.

5.07.1942–17.09.1943: Воронез. фр., 253 сбр 38 А, заст. ком. роти з політчастини. У верес. 1942 був тяжко поранений, до лип. 1943 перебував на лікуванні в ЕГ № 1788 м. Ашгабат, Туркменістан.

У лип. 1943 звільнений у запас.

Помер 17.03.1980 у м. Харків.

ШЕПЕЛЬ Петро Дементійович, 1917, с. Богодухівка Чорнобаївського р-ну Черкаської обл. Капітан арт.-тех. служби, інженер цеху № 15, в/ч № 62053.

Працював у колгоспі ім. Леніна, Чорнобаївський р-н Черкаської обл.

Закінчив шестимісячні курси трактористів при Богодухівській МТС Чорнобаївського р-ну, де після закінчення працював трактористом.

У жовт. 1938 призваний до лав ЧА Золотоніським РВК Черкаської обл.

15.10.1941–7.07.1942: Захід. фр., 138 артп РГК 61 А, арт. технік при майстерні; 67 гв. артп РГК, ст. технік д-ну. 1.11.1942–2.05.1943: Півд.-Захід. фр., 49 мбр, технік-лейтенант, арт. технік б-ну. Під час боїв поранений: 7.07.1942 на тер. Смоленської обл., ЕГ № 2816 у м. Горький (нині м. Нижній Новгород), та 2.05.1943 на Півд.-Захід. фр., ЕГ № 3887 у м. Уфа, Башкирія.

Медалі: «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: ордени Вітчизняної війни ІІ ст., Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» І ст.

У 1951 закінчив Вищу офіцерську арт.-тех. школу. У 1962 звільнений у запас. Працював у в/ч № 62053.

Помер 26.11.1985 у м. Балаклія Харківської обл.

ШЕПЕЛЯ Ігор Сергійович, 1918, с. Закутнівка Первомайського р-ну Харківської обл. Сержант. Інвалід війни.

До війни закінчив 4 класи.

Ордени: Вітчизняної війни І ст., Слави ІІІ ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після війни працював на Харківській фабриці культпобутвиробів. Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ШЕПЕНЬКОВ Василь Федорович, 1922, Курська обл., РФ.

Працював у колгоспі.

Учасник війни, рядовий.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Після війни працював водієм. Прож. у смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

ШЕСТОПАЛОВА Людмила Федорівна, 27.08.1919, м. Одеса. Капітан медслужби.

Із 1930 проживала в м. Харків. У черв. 1941 закінчила Харківський 1-й мединститут. У перші дні війни відправився на фронт чоловік, лікар, Єфименко Іван Михайлович, де у 1942 загинув. Людмила Федорівна разом з дворічним сином і батьками 22.10.1941 евакуювалась до м. Дербент, Дагестан. Під час боїв на Північному Кавказі працювала лікарем-хірургом у прифронтовому госпіталі. Врятувала багато поранених, серед яких і свого другого чоловіка. Після завершення боїв на Кавказі разом з госпіталем була направлена у Краснодарський край, потім в Крим.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після закінчення війни повернулася до Харкова. 60 років пропрацювала хірургом, зав. хірургічного відділення у 27-й клінічній лікарні, хірургом медчастини з-ду «ФЕД». У віці 85 років вийшла на пенсію.

Померла 18.11.2013. Похована: клад. № 13, м. Харків.

ШЕХОВЦОВ Йосип Степанович, 1907, с. Праворати (кол.) Прохоровського р-ну Бєлгородської обл., РФ. Підполковник, заст. ком. з політчастини радіоб-ну ПСОЗ.

У 1929 закінчив школу ФЗУ в м. Харків, у 1939 – курси секретарів РК ЛКСМУ при ЦК ЛКСМУ в м. Київ, у 1941 – курси удосконалення політскладу в м. Вінниця.

Лип. 1941 – січ. 1945: 26 окр. полк 40 А, нач. клубу; 26 окр. автодор. б-н 40 А, заст. нач. відділу армії з політчастини; 161 див., інструктор з організаційно-партійної роботи. Був двічі поранений: 4.07.1941 в р-ні м. Львів та у серп. 1943 під час боїв за визволення м. Бєлгород.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1947 закінчив вищі всеармійські політичні курси.

17.09.1950 трагічно загинув у м. Харків під час виконання службових обов'язків.

ШИДИЧ Никифор Федорович, 1911, с. Новий Бурлук Печенізького р-ну Харківської обл.

У 1941 призваний до лав ЧА Печенізьким РВК Харківської обл. Рядовий, 127 сд. Полонений у 1941. У 1945 звільнений із полону.

По війні працював у колгоспі «Жовтень», с. Новий Бурлук Харківської обл.

Помер у 1995.

ШИНОВ Лев Павлович, 1921, м. Макар'єв Костромської обл., РФ. Старшина, інструктор центральної школи підготовки мол. спеціалістів.

Лип. 1939 – жовт. 1943: працював електромонтером на міській електростанції м. Макар'єв.

У жовт. 1943 призваний до лав ЧА. Жовт. 1943 – трав. 1945: 8 експлуатац. залізн. полк; 2 окр. залізн. полк зв'язку; 3-й Укр. фр., 19 окр. б-н відновлення залізн. зв'язку, механік зв'язку.

Медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За бойові заслуги».

1948–1963: нач. радіостанції управління 1 залізн. корпусу. 1963–1969: інструктор 67-ї центральної школи підготовки мол. спеціалістів. У 1969 звільнений у запас. Працював у дитячому санаторії № 6, у дитячому яслах-садку з-ду електромонтажних виробів № 1, м. Харків.

Помер 21.07.1988.

ШИП Євдокія Василівна, 1924, с. Кислівка Куп'янського р-ну Харківської обл.

У трав. 1943 добровільно пішла на фронт. Трав. 1943 – трав. 1945: 78 див. 7 А, медсестра. Брала участь у визволенні Харкова та Краснограда, у боях на тер. Польщі і Німеччини. Отримала поранення поблизу м. Варшава, Польща.

Медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Після демобілізації у 1945 повернулася у рідне село, де працювала різноробочою у колгоспі.

ШИП Олександр Васильович, с. Кислівка Куп'янського р-ну Харківської обл. Інвалід війни.

Лип. 1941 – серп. 1941: Ленінград. фр. 24.08.1942 тяжко поранений, і був демобілізований. Зі спогадів О. В. Шипа: «Важко говорити про ті часи... Надворі 40 градусів морозу, хліб мерзлий тільки сокирою можна було відбити. Обстрілювали з усіх боків, кулі летіли, ніби бджоли під час роїння...».

По війні працював у колгоспі.

Помер у 2000.

ШИРКОВ Олексій Іванович, 1924, с. Піщанка Красноградського р-ну Харківської обл. Інвалід війни.

Закінчив 7 класів.

У 1943 призваний до лав ЧА Красноградським РВК Харківської обл.

1943 – квіт. 1944: 1-й Білорус. фр., рядовий. Під час боїв двічі поранений.

Ордени: Вітчизняної війни I, II ст., «За мужність», медалі: «За відвагу», «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», Жукова, ювілейні.

У 1958 закінчив Харківський індустріальний технікум. Працював гол. інженером «Укрбургаз», м. Красноград Харківської обл.

Прож. у м. Красноград Харківської обл.

ШИРЯЄВ Федір Матвійович, 1914, с. Мідне Сампурського р-ну Тамбовської обл., РФ. Підполковник, заст. нач. з політчастини 831 бази бронетанк. майна.

У 1935 закінчив Тамбовський педагогічний технікум, працював сільським учителем. У 1936 призваний до лав ЧА. У 1940 закінчив військ.-політ. училище.

22.06.1941–25.08.1941: 124 окр. тп 185 мсд, політрук роти. 30.04.1942–17.09.1942: Брянський фр., 172 тб 202 тбр 48 А, військком роти. 17.09.1942 був поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 1916 у м. Моршанськ Тамбовської обл. Листоп. 1943–14.04.1945: 2-й Укр. фр., 54 гв. тп 5 гв. ТА, майор, заст. ком. полку. 14.04.1945 під час боїв за м. Берлін тяжко поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 5987 у Харківській обл.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.» За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1951 закінчив Ульяновський педагогічний ін-т, у 1958 – Військ. академію бронетанк. військ ім. Сталіна. У 1960 звільнений у запас. 1961–1986: ст. інженер, інженер-методист на Харківському з-ді «Електроважмаш».

Помер 6.11.1989 у м. Харків.

ШИТКІН Микола Іванович, 1917, м. Гаврилов Ям Ярославської обл., РФ. Майор юстиції, військ. слідчий прокуратури Сєвероморського гарнізону.

У 1941 закінчив Алматинський юридичний ін-т, Казахстан.

Черв. 1941 – трав. 1945: 75 зсп, рядовий; Дон., Сталінград. фр., 205 сд, 258 сд; Півд. фр., 13 гв. ск; 4-й Укр. фр., 417 сд, 2 гв. пов.-десант. див., військ. слідчий військ. прокуратури.

Орден Червоної Зірки, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

По війні продовжував службу в армії, військ. прокурор військ. прокуратури. Після виходу у запас в 1961 працював юристом-претензіоністом у п/с № 409, юристом на Харківському приладобудівному з-ді ім. Т. Г. Шевченка.

Помер 31.12.1988 у м. Харків.

ШКАРІН Михайло Іванович, 1924, м. Самарканд, Узбекистан. Майор, викладач циклу авіазв'язку 2-го Харківського військ. авіац.-тех. училища.

У 1942 закінчив балетну школу у м. Ташкент, Узбекистан.

У черв. 1942 призваний до лав ЧА Самаркандським МВК. У лип. 1944 закінчив Харківське військ. авіаучилище зв'язку.

1.08.1944–9.05.1945: 3-й Укр. фр., 64 окр. рота зв'язку 17 ПА, мол. лейтенант, нач. майстерень. Брав участь у боях на тер. Румунії, Болгарії, Угорщини, Югославії, Австрії.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» II ст., «За бездоганну службу» I ст.

1947–1949: у запасі. Працював балетмейстером Харківського військ. авіаучилища зв'язку, де згодом викладав. У 1963 екстерном закінчив Харківське військ. авіаучилище зв'язку. Працював директором кінотеатру «Харків», керівником танцювального гуртка Будинку піонерів Дзержинського р-ну м. Харків. У 1975 звільнений у запас.

Помер 15.02.1994 у м. Харків.

ШКІЛЬ Михайло Степанович, 1915, с. Новотепловка Саратовської обл., РФ. Ст. лейтенант, заст. ком. д-ну зі стройової частини 1031 артп 100 Львівської сд 60 А.

У 1939 закінчив 1-е Ленінградське артучилище.

Черв. 1941 – лют. 1945: Захід. фр., 240 гауб. артп 38 сд 16 А, ст. ад'ютант д-ну; 537 гармат. артп, пом. нач. штабу. У верес. 1942 був поранений. 1-й Укр. фр., 3 артп, у резерві; 640 винищ. артп, пом. нач. штабу; 1031 артп 100 ад 60 А, заст. ком. д-ну. У 1945 вдруге поранений, ЕГ у м. Київ.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

24.11.1949 звільнений у запас.

Помер 9.11.1984 у смт Орілька Лозівського р-ну Харківської обл.

ШКУРКО Володимир Іванович, 1927, м. Ворожба Білопільського р-ну Сумської обл.

Із 1943: розвідник у складі 8 гв. А під командуванням В. І. Чуйкова.

Був поранений на території Варшави та поблизу Берліна.

Ордени: Вітчизняної війни, «За мужність», медалі: «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: орден «Знак пошани», знак «Відмінний зв'язківець» (у цій галузі він пропрацював понад 50 років).

Прож. у м. Ізюм Харківської обл.

ШКУРКО Григорій Іванович, 1924, м. Ворожба Білопільського р-ну Сумської обл. Інвалід війни.

Син сільських учителів, Григорій напередодні війни встиг закінчити 2 курси сільськогосподарського технікуму. У 1943 призваний до лав ЧА, пройшов навчання в запасному артп і направлений на 2-й і 3-й Білорус. фр. артрозвідником. Потім служив у взводі управління 120-мм мінометів 331 сп 96 сд 48 А. Григорій Іванович був поранений: першого разу легко, а після другого поранення йому ампутували ногу. Зі спогадів: «Это случилось в Пруссии. 27 января 1944 г. мы заняли г. Киркинен, но немецкий десант предпринял ночную атаку. И во время завязавшегося боя фашисты захватили нашего товарища, сержанта Пидчередниченко. Прикрываясь им, немцы подходили все ближе и ближе. Сержант крикнул, чтобы мы стреляли, но мы медлили: понимали, что и он мог погибнуть. Но вот сержант крикнул второй раз, и нам ничего не оставалось, как открыть огонь. Сержант Пидчередниченко погиб вместе с немцами. Было очень его жаль. Поэтому, когда говорят, что наш народ победил врага ценой своей жизни – это не пустые слова. Мы ведь шли на фронт защищать свое отечество и были готовы за него погибнуть». А трохи раніше, за бойові дії по за-

хопленню польського м. Макув, Григорій Іванович отримав подяку від Верховного Головнокомандувача, і незабаром йому вручили орден Червоної Зірки.

Ордени: Вітчизняної війни (два), Червоної Зірки, «За мужність», медалі: «За відвагу», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У груд. 1945, після лікування у шпиталі, Григорій Іванович демобілізувався. У 1952 закінчив Харківський ін-т інженерів залізн. транспорту. Понад 37 років працював викладачем у системі профтехосвіти.

ШЛЕЇН Олександр Григорович, 1915, с. Пади Балашовського р-ну Саратовської обл., РФ. Підполковник, ст. інженер управління 30 окр. залізн. бр. 1 залізн. корпусу.

У 1939 закінчив Саратовський ін-т гідротехніки і меліорації, у 1942 – тримісячні КУКС при Військово-транспортній академії, у 1943 – двомісячні КУКС при училищі військових сполучень.

22.06.1941–9.05.1945: Півд.-Захід. фр., 78 окр. будівельно-колійний залізн. б-н, ком. взв.; Захід. фр., управління 4 залізн. бр., інженер зв'язку техрозвідки. 9.08.1945–3.09.1945: Забайкал. фр., 72 віднов. залізн. б-н, ст. інженер, ком. роти.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст. (два), медалі: «За визволення Варшави», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

23.12.1960 звільнений у запас. Працював службовцем у в/ч № 12661, м. Харків, майстром рем. буд. ділянки, інженером на колійній машинній станції № 39.

Помер 13.12.1987 у м. Харків.

ШЛЯХОВ Василь Іванович, 1909, м. Болхов Орловської обл., РФ. Підполковник, нач. експлуатаційної команди, Прикарпатський ВО.

У 1926 закінчив 7 класів Болховської СШ, у 1930 – шестимісячні виробничі курси, м. Кривий Ріг Дніпропетровської обл., шахта ім. Кагановича. 1931–1932: працював на Болховському промкомбінаті.

23.10.1944–9.05.1945: 3-й Укр. фр., 203 сапб 163 сд, ком. б-ну.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За взяття Будапешта», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Три подяки від Верховного Головнокомандувача, значок «Відмінник РСЧА».

1.02.1960 звільнений у запас. Працював ст. товарознавцем у в/ч № 54712, ст. техніком у Львівському державному університеті, інженером у Львівському об'єднанні автостанцій.

Помер 13.05.1988 у м. Харків.

ШЛЯХОВ Петро Іванович, 1918, м. Зміїв Харківської обл. Ст. лейтенант, секретар-шифрувальник відділу контррозвідки Смерш. Інвалід війни.

Черв. 1941 – трав. 1945: Захід. фр., 28 тбр 43 А, уповноважений відділу контррозвідки Смерш; Калінінський, 1-й Прибалт. фр., 2 відділення Управління контррозвідки Смерш; 263 сд 43 А, оперативний уповноважений Смерш. У листоп. 1942 був поранений, перебував на лікуванні в ЕГ № 2820 м. Горький (нині м. Нижній Новгород).

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1946 звільнений у запас. Працював учителем Чемужівської СШ Зміївського р-ну Харківської обл., Зміївської заочної школи.

Помер 3.12.1980 у м. Зміїв Харківської обл.

ШНЕРЕР Шахно Львович, 1905, с. Копай Барського р-ну Вінницької обл. Ст. лейтенант, заст. ком. б-ну.

У 1936 закінчив робітфак при Харківському ін-ті радянської торгівлі, у 1942 – Самаркандський ін-т народного господарства ім. Куйбишева, у 1942 – прискорений курс Військ.-політ. училища ім. Фрунзе, Нижній Новгород, РФ.

21.10.1942–27.12.1942: Сталінград. фр., 366 сп 126 сд 64 А, заст. ком. роти. Після поранення, перебував на лікуванні в ЕГ №4802, м. Вольськ Саратовської обл. 29.03.1943–6.09.1943: Захід. фр., 611 сп 88 сд 31 А, заст. ком. б-ну. Був тяжко поранений, ЕГ №5018, м. Москва.

Медалі: «За відвагу», «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За доблесну працю».

У 1945 звільнений у запас. Працював у Харківській конторі «Головвтормет», ст. товарознавцем у Харківському відділенні «Укркультторг».

Помер 24.01.1973 у м. Харків.

ШОВКОПЛЯС Михайло Іванович, 1923, с. Михайлівка (кол.) Дворічанського р-ну Харківської обл. Підполковник, секретар парткомісії при політвідділі Омського вищого танко-тех. училища.

Працював пом. рахівника у колгоспі «Іскра» Дворічанського р-ну. Закінчив 3 курси Вовчанського педтехнікуму. Працював учителем.

25.05.1942–31.07.1942: Захід. фр., окр. навч. б-н 111 сд 30 А, заст. політрука. 31.07.1942 поранений під час боїв за м. Ржев Тверської обл. 1.11.1942–9.05.1945: Калінінський фр., 26 окр. курсантська сбр 3 Уд. А, ком. відділу розвідки; Захід., Прибалт. фр., 530 сп 156 сд, ком. б-ну; 1-й Прибалт., Ленінград. фр., 1192 сп 357 сд, комсорг полку; 1188 сп 357 сд, агітатор полку.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1974 звільнений у запас. Працював інженером-технологом науково-дослідного відділу Куп'янського ливарного з-ду.

Помер 18.01.1987 у м. Куп'янськ Харківської обл.

ШПАРАГА Іван Семенович, 2.10.1925 (1926), с. В'язова Краснокутського р-ну Харківської обл.

До війни навчався у школі, закінчив 6 класів.

10.09.1943 призваний до лав ЧА Краснокутським РВК Харківської обл.

Із 10.07.1944: 1-й Білорус. фр., 226 гв. мінп 12 гв. тк, розвідник-спостерігач, гв. єфрейтор. У лют. та 27.04.1945 був поранений. Із нагородного листа: «У бою за м. Берлін 27.04.1945 гв. єфрейтор Шпарага разом з командиром батареї розвідували передній край ворога. Противник із засідки раптово відкрив вогонь, яким було поранено командира батареї. Гв. єфрейтор Шпарага побачив як упав командир, і незважаючи на град куль, кинувся на допомогу. Куля ворога влучила у відважного воїна. Але пересилюючи біль від отриманого поранення, гв. єфрейтор Шпарага, доклавши надлюдських зусиль, виніс з-під обстрілу пораненого офіцера».

Ордени: Слави III, II ст., Вітчизняної війни II ст., «За мужність», медалі: «За відвагу», «За взяття Берліна», «За бойові заслуги».

Після війни ще 7 років перебував на службі у Рад. А. Згодом працював зав. ферми, завгоспом, чабаном.

Помер у 2011.

ШПАРАГА Олексій Іванович, 1908, с. Михайлівка Краснокутського р-ну Харківської обл.

Закінчив 4 класи Михайлівської школи. Працював трактористом у колгоспі.

У 1943 призваний до лав ЧА. 1943–1945: на передовій тягав трактором військову техніку, набої, провіант та ін. для потреб фронту.

Був нагороджений медалями, грамотами. Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Після війни працював бригадиром тракторної бригади у рідному селі.

Помер у 1980 в с. Михайлівка Краснокутського р-ну.

ШПИРНА Микола Петрович, Лозівський р-н Харківської обл. Гв. капітан.

...На кінець 1944 війська 4-го Укр. фр. вступили на чехословацьку землю. У сере-

дині січня була прорвана міцно укріплена оборона противника. Але щоб відкрити шлях на Прагу, готувався новий наступ, який би прорвав оборону противника в Моравсько-Остравському р-ні. Тут ворог чинив шалений опір. Однією з мінометних рот командував гв. капітан М. П. Шпирна. На той час він уже пройшов у походах і боях багато кілометрів. Двічі поранений, контужений, після лікування знову повертався в стрій. Його груди прикрашали два ордени Червоної Зірки і Вітчизняної війни I ст. Останній орден – за звільнення Івано-Франківська. У кінці лютого командування віддало наказ оволодіти Оломоуцем, через який відкривався шлях на Прагу. На світанку капітан повів свою роту на штурм цього плацдарму. Під час бою на гірці «Цукрова голівка» вбило прапороносця, який ніс святиню полку – бойовий прапор. Його підхопив командир, і бійці з новою силою кинулися в атаку. Через деякий час жителі міста зі сльозами радості на очах зустрічали своїх визволителів. 8 березня 1945 за мужність і збереження полкового прапора Микола Шпирна був нагороджений орденом Олександра Невського. Пізніше, за визволення столиці Чехословаччини Праги, на гімнастерці воїна засяяв орден Вітчизняної війни II ст. У Празі завершився ратний шлях воїна-визволителя.

Після демобілізації М. П. Шпирна працював машиністом відбуд. поїзда.

ШРАМКО Іван Іванович, 1912, с. Мухівці Немирівського р-ну Вінницької обл. Лейтенант, заст. ком. бат. арт. протитанк. бр. Інвалід війни.

Черв. 1941 – серп. 1941: Захід. фр., 673 артп. У серп. 1941 поранений, перебував на лікуванні у госпіталі, м. Оренбург. У квіт. 1942 закінчив Пензенське арт.-мін. училище, КУКС, м. Ленінград. Ленінград. фр., 174 мінп, ком. взв. 120-мм мінометів; 169 сп, ком. арт. взв. Поранений вдруге, ЕГ № 1116, м. Ленінград. Листоп. 1942 – груд. 1943: Ленінград. фр., 122 окр. арт. протитанк. бр. 14 УР, заст. ком. бат. Отримав третє поранення, ЕГ № 3149 у м. Перм.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1950 звільнений у запас. Працював інспектором Богодухівського районного відділу соціального забезпечення.

Помер 28.09.1986 у м. Богодухів Харківської обл.

ШРЕЙНЕР Анатолій Робертович, 1918, м. Богодухів Харківської обл. Майор, заст. ком. д-ну 157 гарм. артп 22 сд 137 ск 15 А, Далекосхід. ВО, м. Петропавловськ-Камчатський. Інвалід війни.

У 1933 закінчив 7 класів НСШ, м. Харків, у 1938 – Харківський пожежний технікум. 1938–1939: пом. нач. об'єднаної воєнізованої пожежної охорони на будівництві Куйбишевського гідровузла.

23.09.1939 призваний до лав ЧА Куйбишевським РВК.

4.05.1943–9.05.1945: Воронез. фр., артп 7 винищ. бр., ком. взв., комбат, пом. нач. штабу полку; 1813 вптап 29 вптабр, перший пом. нач. штабу полку; 1-й Укр. фр., 9 гв. вптабр РГК, пом. нач. штабу; 328 гв. вптап, нач. штабу.

Ордени: Червоного Прапора, Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., Олександра Невського, медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», польська «За Одер, Ніссу і Балтику». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

8.12.1955 звільнений у запас. Працював художником у Харківському вищому командно-інженерному училищі.

Помер 1.08.1993 у м. Харків.

ШУЛІКІН Григорій Сергійович, 1921, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

До війни закінчив 7 класів.

У 1940 призваний до лав РСЧА. Рядовий, стрілець Червонопрапорного полку особливого призначення НКВС, м. Москва, Кремль.

Орден Вітчизняної війни II ст., медалі: «За оборону Москви», «За перемогу над

Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Після війни працював водієм на АТП № 20666, м. Харків. Прож. у смт Бабаї.

ШУЛІКО Василь Єгорович, 1927, смт Савинці Балаклійського р-ну Харківської обл. Мічман.

До війни закінчив 7 класів.

У груд. 1944 призваний до лав ЧА Савинським (нині Балаклійський) РВК Харківської обл.

Учасник війни з мілітаристською Японією: 1-й Далекосхід. фр., 917 винищ. ап 250 винищ. ад.

Медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією», ювілейні.

По війні продовжив службу у м. Рига, Латвія, і у м. Кронштадт: окр. д-н підводних човнів Н-21, Н-23, С-84, рульовий 3 класу, сигнальник, ст. червонофлотець. У 1955 закінчив Ризький університет марксизму-ленінізму. Працював парторгом у колгоспі «Маяк», інженером сільгосптехніки, Балаклійський р-н, на бурових установках нафтогазорозвідки у м. Ізюм Харківської обл.

Помер у 1987. Похований: смт Савинці Балаклійського р-ну Харківської обл.

ШУЛІКО Іван Єгорович, 1920, смт Савинці Балаклійського р-ну Харківської обл. Сержант.

До війни закінчив 7 класів.

У трав. 1940 призваний до лав ЧА на строкову службу Савинським (нині Балаклійський) РВК Харківської обл.

Учасник Другої світової війни, Білорус. фр., ком. відділення 22-го відновного залізничного б-ну 3-ї залізничної бригади. Під час боїв двічі поранений, контужений під Берліном.

Ордени: Червоного Прапора, Червоної Зірки, Вітчизняної війни І ст., ІІ ст., Олександра Невського, медалі: «За відвагу», «За оборону Сталінграда», «За визволення Варшави», «За визволення Праги».

По війні працював у млині, Волгоградська обл., нач. цеху на Півд.-Східній залізниці, ст. Калмик, Волгоградська обл.

У 1988 трагічно загинув під час аварії на млині. Похований: ст. Калмик Південно-Східної залізниці.

ШУЛІКО Микола Єгорович, 1918, смт Савинці Балаклійського р-ну Харківської обл. Мол. лейтенант. Інвалід війни.

До війни закінчив 7 класів.

У берез. 1938 призваний до лав ЧА на строкову службу Балаклійським РВК Харківської обл.

Учасник Другої світової війни. Воював на Білорус. фр. у складі саперно-розвід. полку. Під час боїв на тер. Польщі і Чехії був поранений і контужений.

Ордени: Вітчизняної війни, Слави ІІІ ст., ІІ ст., Червоної Зірки, «За мужність», медалі: «За оборону Москви», «За визволення Варшави», «За визволення Праги», «За взяття Відня», «За взяття Будапешта», «За взяття Берліна», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

По війні працював нач. будівництва у м. Смоленськ, згодом переїхав до м. Маріуполь Донецької обл.

Помер. Похований: смт Савинці Балаклійського р-ну Харківської обл.

ШУЛЬГА Маргарита Іллівна, м. Харків.

У лют. 1943 закінчила курси радистів.

1943–9.05.1945: Брянський, Ленінград., 2-й Прибалт. фр., залізн. війська, телеграфістка пересувної радіостанції, радистка-шифрувальниця.

Нагороджена орденами та медалями.

Після війни продовжувала службу: 1 корпус залізн. військ, м. Харків. У 1960 демобілізована. Працювала на Харківській міжміській телефонній станції телефоністкою, бригадиром, пом. начальника зміни.

ШУЛЬЖЕНКО Олексій Гаврилович, 1919, смт Бабаї Харківського р-ну Харківської обл.

До війни закінчив 7 класів.

22.06.1941–9.05.1945: 60 окр. дорожньо-буд. б-н, рядовий.

Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Прож. у смт Бабаї.

ШУЛЬМІН Василь Андрійович, 1911, с. Зеленці Бєлохолуницького р-ну Кіровської обл., РФ. Підполковник, заст. нач. штабу.

У 1937 закінчив Харківську військ. школу льотчиків.

Учасник радянсько-фінляндської війни.

22.06.1941–9.05.1945: Ленінград. фр., 194, 154 винищ. ап; Захід. фр., 802 винищ. ап 141 винищ. ад, пом. ком. полку ВПС; Півд.-Захід. фр., 310 винищ. ад, пом. ком. див. ВПС. Тричі поранений і контужений.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За відвагу», «За бойові заслуги», "За оборону Ленінграда", «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Трудові нагороди: ордени Червоної Зірки, Червоного Прапора.

Після війни продовжував службу у Рад. А: штаб 65 винищ. ад Донбаського р-ну ППО, заст. нач. штабу. 30.05.1958 звільнений у запас. Працював зав. господарства на Харківському з-ді електромонтажних виробів № 1, інженером ЦО у тресті «Електромонтажконструкція».

Помер 6.02.1987 у м. Харків.

ШУЛЯК Володимир Григорович, 1915, с. Яловеньки (кол.), поблизу м. Люботин Харківської обл. Капітан, нач. зв'язку 131 окр. зеніт. артд-ну.

Працював нач. поштового вагона Харківського відділення перевезення пошти залізницею.

23.06.1941–1.12.1941: Півд. фр., військ.-поштова база літер «О», 18 А, ст. приймальник; 259 окр. лінійний б-н зв'язку 18 А, ком. відділення. У 1942 закінчив КУОС зв'язку. 25.04.1942–23.04.1945: Півд.-Захід. фр., 897 артп 333 сд, нач. зв'язку д-ну; Півд.-Захід., 3-й Укр. фр., 129 (216 гв.) гарм.-артп 9 гарм.-артбр 7 артд, капітан, нач. зв'язку полку. З боями пройшов Румунію, Угорщину, Югославію, Австрію.

Ордени Червоної Зірки (два), медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Отримав сім подяк від Верховного Головнокомандувача.

У 1958 звільнений у запас. Працював нач. поштового вагона в Харківському відділенні перевезення пошти, нач. поштового вагона Харківського Призалізничного поштамту.

Помер 21.03.1986 у м. Харків.

ШУМАКОВ Микола Єгорович, Вовчанський р-н Харківської обл.

У 1943 призваний до лав ЧА і направлений до особливого запасного полку, штурм. загін, лейтенант. Десять днів бійці полку вели бої за м. Мелітополь. Під час штурму і прориву оборони на р. Молочна тяжко поранений. Перебував на лікуванні у госпіталі, м. Баку, Азербайджан. Після лікування – знову на фронт, ком. роти у складі 17-ї особл. штурм. бр., яка базувалася на Віслі. Зі спогадів: «Закон наш був таким: коли рота піднімалася в атаку, всі йшли тільки вперед. Нам не можна було залягати, поки не досягали певної цілі. Полонених не брали: нікому супроводжувати їх. Нам доводилося нелегко. Після атаки в роті залишалося 15–20 чоловік. Ми діяли на ключових напрямках... З боями оволоділи декількома містами на підступах до Берліна. У Берліні бої визначалися особливою жорстокістю. Мені підпорядковувалася штурмова рота зі взводом автоматників і батареєю штурмових гармат. Команда була одна: «В атаку! За мною!». І вперед, тільки вперед! Коли піднімаєшся в атаку, серце колотиться, як молот. Згодом все приходить в норму. Діє тільки холодний розрахунок. Працювали стрімко і мовчки. Кожен знав свій маневр. Як командир, я знаходився у строю. В одній руці пістолет ТТ, в іншій – лимонка. У щілину дверей кидаєш гранату. Вибух! І ти влі-

таєш слідом... Тричі майже без підручних засобів ми форсували берлінські канали. Береги бетонні, високі. Солдати піднімалися один одному на плечі, вибиралися на берег і допомагали іншим. Все це відбувалося під вбивчим вогнем. Бої продовжувалися до 1 травня. У ніч з 1 на 2 травня нас розбудила шалена стрілянина... Закінчилася війна!...». Під час штурму Берліна Микола Єгорович був вдруге поранений.

Ордени: Червоної Зірки, Слави, Вітчизняної війни, медалі.

У 1945 демобілізований. Повернувся на Донбас, працював бригадиром гірничих прохідників. Прож. у м. Харків.

ШУХОВ Павло Максимович, 1919, с. Тернівка Яковлєвського р-ну Бєлгородської обл., РФ. Майор адмінслужби, офіцер з обліково-операційної частини складу № 2317.

У 1939 закінчив 3 курси Харківського фармацевтичного ін-ту, у 1941 – Харківське військ.-мед. училище.

22.06.1941–8.09.1941: 133 тп 215 мд 5 А, нач. аптеки. 8.09.1941–27.04.1943: перебував на окупованій території. 27.04.1943–29.09.1943: проходив спецперевірку. 27.02.1944–9.05.1945: 103 базовий лазарет Дніпровської військ. флотилії, ст. лейтенант адмінслужби, нач. аптеки.

Медалі: «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1960 звільнений у запас. Працював заст. зав. Харківського аптечного складу Головного аптечного управління, асистентом фармацевтичного відділення управління Південної залізниці.

Помер 17.06.1975 у м. Харків.

ЩЕГЛОВ Борис Сергійович, 1896, м. Мінськ, Білорусь. Полковник, нач. Харківського артилерійського підготовчого училища.

У 1915 закінчив Рязанську гімназію, у січ. 1917 – два курси Петроградського державного університету, у серп. 1917 – Київське артучилище, прискорений курс, отримав звання прапорщика.

Черв. 1941 – серп. 1941: Ленінград. фр., у складі 2-го Ленінград. артучилища, нач. штабу арттрупи РГК, був направлений до 4 запасної артбр, м. Саратов, ком. взв.

Ордени: Червоної Зірки, Червоного Прапора, Леніна, медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

6.12.1949 звільнений у запас.

Помер 27.05.1986 у м. Харків.

ЩЕКІНОВ Олексій Григорович, 1911, с. Нєжноголь Шебекінського р-ну Бєлгородської обл., РФ. Підполковник, ком. 879 зеніт.-артп 72 зеніт.-артд, 7 гв. А, Закавказ. ВО.

У 1926 закінчив 7 класів НСШ, Курська обл., у 1930 навчався на колгоспних курсах рахівників, м. Шебекіно. Працював зав. млина у с. Нєжноголь, рахівником у колгоспі «Путь к социализму». У 1932 закінчив учительські курси у с. Нова Таволжанка, працював учителем у НСШ с. Зіборовка Шебекінського р-ну Бєлгородської обл.

22.06.1941–9.05.1945: Захід. фр., 7 окр. зеніт. артд-н 19 А, комбат; штаб окр. зеніт.-артд-ну 50 сд 5 А, 10 А, нач. штабу, пом. нач. відділу ППО, нач. відділу ППО. 2-й Білорус. фр., нач. відділу ППО штабу; 1586 зеніт.-артп 47 зеніт.-артд, ком. У черв. 1941 був поранений під Мінськом.

Ордени: Олександра Невського, Вітчизняної війни I ст., Червоної Зірки, медалі: «За оборону Москви», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–

1945 рр.», «За Одер, Ніссу і Балтику». За вислугу років: орден Червоної Зірки.

13.09.1956 звільнений у запас. Працював інспектором з торгівлі на Харківській фабриці морозива.

Помер 1.12.1993 у м. Харків.

ЩЕЛКОВСЬКИЙ Петро Пилипович, 1910, сел. ім. Воровського (кол.) Биховського р-ну Могильовської обл., Білорусь. Підполковник, ком. 212 окр. д-ну радіосвітлозабезпечення, 69 ПА.

У 1927 закінчив 7 класів, Вітебська обл., у 1930 – робітфак зв'язку, у 1932 – курси радіотехніків при Вітебській конторі зв'язку, у 1937 – школу техніків спецслужб при ВПС РСЧА, м. Москва.

Черв. 1941 – берез. 1945: Захід. фр., 161 рота зв'язку, 61 авіабаза, ком. роти; Брянський фр., штаб ВПС 13 А, пом. нач. відділення радіозв'язку, офіцер зв'язку; 2 ПА, пом. нач. відділення зв'язку з матеріально-технічного забезпечення. Сталінград., Північ.-Кавказ., 4-й Укр., 1-й, 3-й Білорус. фр., 15 винищ. ап 278 винищ. ад, нач. зв'язку. Верес. 1943 – жовт. 1943: курси підготовки нач. зв'язку полків при Московському військ.-авіац. училищі зв'язку.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Сталінграда», «За оборону Кавказу», «За визволення Варшави», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

16.01.1957 звільнений у запас. Працював радіотехніком у 87 авіазагоні територіального управління ЦПФ.

Помер 1.08.2000 у м. Харків.

ЩЕЛОКОВСЬКИЙ Олексій Варфоломійович, 1899, ст-ця Вєшенська Шолоховського р-ну Ростовської обл., РФ. Генерал-лейтенант.

До служби в армії працював лінійним доглядачем на залізниці.

У Червоній гвардії з 1917. Учасник Громадянської війни. Був захоплений білогвардійцями генерала Попова і засуджений до смертної кари. Визволений Червоною армією. Воював у кінній бригаді Жлоби і 1 Кінній армії, спочатку червоноармійцем, потім обіймав військово-політичні посади. У 1920 був контужений. У мирний час служив політруком ескадрону, секретарем партбюро, помічником командира кп з політчастини, військовим комісаром 7 кд. Напередодні війни – нач. політуправління Харківського ВО.

У діючій армії з серп. 1941 на посаді комісара кав. групи генерала Бєлова. У 1941 вдруге контужений. Після закінчення курсів підготовки членів військових рад армії (1942) призначений членом військової ради 3 Резервної армії Калінінського фр. Із 4.02.1943 і до закінчення війни – член військової ради 69 А. Визволяв Харків 23 серп. 1943.

О. В. Дьякова, О. П. Середа «Історія Харківського обласного військового комісаріату 1919–2009»: «Ще з довоєнних часів генерал-лейтенанта поважали як дуже чуйну людину, який знав усі подробиці життя підлеглих, радів їхнім досягненням, допомагав у життєвих проблемах. Він провів колосальну роботу: працевлаштування тисяч офіцерів і солдатів, які повернулися з фронту, забезпечення їх житлом, допомога родинам загиблих військовослужбовців. І сьогодні товариші по службі згадують про нього із великою пошаною. Під керівництвом О. В. Щелоковського працівники облвійськкомату і військових комісаріатів районів виявили багато місць поховань воїнів, установили пам'ятники, меморіальні дошки. Колишні фронтовики, начальники відділів, підполковники: І. К. Мильченко, Д. Морозов, П. К. Решетніков, В. І. Цапко, В. П. Колесник, С. Г. Поломаний, В. М. Мужницький, Ю. Я. Бабенко, І. І. Пронкін, І. А. Ткач, Я. П. Гладков, Д. А. Бочарніков, Д. Н. Попов, Ф. П. Кадиков, Н. П. Рєзников, полковник Е. Ярошенко, Герой Радянського Союзу полковник П. Косов – були його надійними помічниками. Велику роботу проводили підполковники І. В. Пахоруков, І. Косерев, І. Ольшевський із пенсійного забезпечення офіцерського складу. Бага-

то корисного провели районні військові комісари: Харківського – В. А. Демченко, Червонозаводського – І. І. Омельченко, Червонобаварського – Герой Радянського Союзу – Г. П. Панченко, Дзержинського – П. М. Супоницький, Київського – П. М. Камишанов, Куп'янського – Н. І. Жабін, Богодухівського – Н. М. Романцов, П. Федін, Валківського – М. Салтиков, Ленінського – П. Д. Корабльов.

Тисячі фронтовиків отримали нагороди, які у воєнне лихоліття із різних причин не могли отримати (були відправлені у госпіталі або взагалі вважалися загиблими). Багато трофеїв залишилося у землі після воєнних дій. Офіцери військкоматів обов'язково входили до групи представників, яка стежила за знешкодженням вибухівок. Вони також збирали зброю, разом із міліціонерами вилучали зброю у населення. Лише у 1947–1959 рр. в області було знешкоджено 216 896 мін і снарядів».

Помер у 1959.

ЩЕРБАК Іван Петрович, 1916, с. Тавільжанка Дворічанського р-ну Харківської обл. Майор техслужби, інженер з авіаозброєння інж.-авіац. служби 61 винищ. ап.

У 1934 закінчив школу ФЗУ при ХТЗ, у 1938 – 2-гу Ленінград. військ. авіатех. школу ім. Ленінського комсомолу.

22.06.1941–9.05.1945: Захід., Північ.-Захід., Волхов. фр., 33 винищ. ап, ст. технік-лейтенант, технік ае, заст. ст. техніка ае з озброєння.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За оборону Ленінграда», «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1955 закінчив курси удосконалення інженерів-практиків при Молотовському (нині м. Перм) військ. авіатех. училищі з озброєння ВПС. У 1960 звільнений у запас. Працював ст. механіком в ін-ті фізики АН Білорусі.

Помер 27.01.2003 у смт Дворічна Харківської обл.

ЩЕРБАК Микола Іванович, 1923, с. Сковородинівка Золочівського р-ну Харківської обл. Рядовий.

Закінчив 7 класів.

У 1942 призваний до лав ЧА. 1-й Білорус. фр., 102 гв. сп 35 гв. сд 8 гв. А, рядовий. Дійшов до Польщі.

Орден Вітчизняної війни II ст., ювілейні медалі. Трудові нагороди: медаль «Ветеран праці».

Працював на підприємстві «Харківкомунпромвод».

ЩЕРБАК Федір Давидович, 1926, с. Щербаково Алексеєвського р-ну Бєлгородської обл., РФ. Майор, нач. 4-го відділення Нестеровського (нині Жовківський) РВК Львівської обл.

У 1944 призваний до лав ЧА Алексеєвським РВК Бєлгородської обл.

29.10.1944–9.05.1945: 1-й Білорус. фр., 681 зеніт.-артп 75 зеніт.-артд, далекомірник.

Медалі: «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За визволення Варшави». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

У 1951 закінчив Львівське військ.-політ. училище, у 1952 – Львівське піхотне училище ім. Щорса, у 1954 – Львівські курси підготовки політскладу Рад. А. Служив у Прикарпатському ВО. У 1973 звільнений у запас. Працював майстром виробничого навчання у штабі ЦО Львівської обл., слюсарем на Львівському з-ді ім. Леніна. Проживав у м. Харків.

Помер 27.01.1997 у м. Харків.

ЩЕТЕНКО Григорій Іванович, 1924, с. Іванівка Ізюмського р-ну Харківської обл. Мол. лейтенант, ком. взв. приймально-розподільчої роти, 7 окр. навч. тп. Інвалід війни.

Із трав. 1942: 178 зсп. 1943–1944: курсант Камишинського (Волгоградська обл.) танкового училища. 1944 – верес. 1945: 2-й Укр., Забайкал. фр., 39 тбр 23 тк, ком. танка. У березі 1945 був поранений, ЕГ № 1287.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–

1945 рр.». За вислугу років: медаль «За бойові заслуги».

11.04.1946 звільнений у запас.

Помер 6.11.2005 у м. Ізюм Харківської обл.

ЩУКІН Дмитро Миколайович, 1919, м. Кімри Тверської обл., РФ. Майор, ст. викладач соц.-економ. циклу Енгельського військ.-тех. училища військ ППО, Саратовська обл.

У 1941 закінчив Донецький індустріальний ін-т.

28.06.1941–11.05.1945: Півд.-Західн., Сталінград., Степ., 2-й, 1-й Укр. фр., 53 дальньобомбард. ап 40 і 36 ад дд, штурман, парторг. 9.03.1942 – лип. 1942: Півд.-Захід. фр., ЕГ № 1813, на лікуванні.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За відвагу», «За оборону Сталінграда», «За визволення Праги», «За взяття Берліна». За вислугу років: медаль «За бездоганну службу» II ст.

21.10.1959 звільнений у запас. СШ № 90 м. Харків, викладач історії; ХПІ, ст. викладач.

Помер 27.12.1974.

ЩУКІН Іван Федорович, 1914, с. Покровка Волоконовського р-ну Бєлгородської обл., РФ. Технік-лейтенант, нач. арт. майстерень 86 сп 180 сд.

У 1931 закінчив школу ФЗУ. Працював слюсарем на з-ді «Світло шахтаря», електромеханічному з-ді, м. Харків.

1936–1937: строкова служба у лавах ЧА. Працював на з-ді маркшейдерських інструментів, м. Харків. У лют. 1939 вдруге призваний до армії. У верес. 1939 закінчив прискорений курс Тамбовського збройного арт.- тех. училища.

Лип. 1941 – берез. 1943: Захід., Півд.-Захід. фр., 567 легкий артп 127 сд; 535 гв. полк 56 А; 86 сп 180 сд, технік-лейтенант, нач. арт. майстерень. 3.03.1943 тяжко поранений під час боїв поблизу смт Чутове Полтавської обл., перебував на лікуванні в ЕГ № 1939 у м. Чита Забайкальського краю, РФ.

Медаль «За оборону Кавказу».

У січ. 1944 звільнений у запас. Працював нач. бюро інструментального господарства з-ду маркшейдерських інструментів, м. Харків.

Помер.

ЮЗЕФОВИЧ Андрій, 1925 (1926), м. Харків, Журавлівка.

Закінчив місцеву школу.

Призваний у 1943 Київським РВК м. Харків. Мол. сержант.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1947 демобілізований. Прож. у м. Харків, Журавлівка. У 1960 переїхав у Харківську обл.

ЮЗЕФОВИЧ Ілля, 1923, м. Харків, Журавлівка.

Закінчив 10 класів СШ.

Призваний у 1941 Київським РВК м. Харків. Учасник Другої світової війни. Мол. лейтенант НКВС.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У 1947 демобілізований. Прож. у м. Харків, Журавлівка.

ЮР'ЄВ Василь Іванович.

«Руководство не хотело отпускать лейтенанта Юрьева на фронт: училищу пилотов был нужен опытный летчик-инструктор. Только после трех рапортов Василий Иванович был откомандирован в одну из летных боевых частей. Он быстро освоил самолет ИЛ-2 и на нем громил гитлеровцев под Сталинградом, освобождал Воронеж, Харьков. В перестрелке у ст. Угроеды летчики увидели тщательно замаскиро-

ванный фашистский бронепоезд. Сняв кнопки сброса противотанковых бомб, летчики под сильным ответным огнем атаковали бронепоезд и уничтожили его. И такие вылеты продолжались изо дня в день. В один из них Василий Иванович был ранен в голову и получил тяжелую контузию. С пробитым черепом, превозмогая боль, он довел самолет до своего аэродрома, но при посадке потерял сознание. Самолет упал на летное поле и развалился на две части. Подвиг Василия Ивановича был оценен по достоинству. В своей книге «Жизнь в авиации» маршал авиации С. А. Красовский посвятил ему такие строки: «Героический подвиг совершил 8 июля младший лейтенант Юрьев, 291-я Воронежская штурмовая ад. Несмотря на три тяжелых ранения, он сбросил бомбы точно в цель и возвратился на свой аэродром». За этот подвиг Василий Иванович был награжден орденом Красного Знамени. После излечения Юрьев вновь был направлен на фронт. Участвовал в боях за освобождение Харькова, Богодухова, Ромны, Пирятина, при форсировании Днепра на Букринском плацдарме. Вместе с другими штурмовиками уничтожал и подавлял артиллерию, танки и живую силу противника, прокладывая путь стрелковым и танковым частям. В одном из таких боев, в 25 км от линии фронта, вражеские истребители зацепили самолет Василия Ивановича. Он повел горящую машину к линии фронта. И только тогда, когда штурмовик стал разваливаться на куски, вместе со стрелком покинул самолет. За этот подвиг В. И. Юрьев награждается вторым орденом Красного Знамени. Подлечившись, он вновь участвует в боевых действиях на Правобережной Украине. Только за три вылета при освобождении Житомира им было уничтожено 22 немецких танка и один самолет-истребитель. Во время третьего вылета был подбит, горел, однако сумел посадить пылающий самолет на нейтральной полосе. Фашисты пытались захватить летчика в плен, но у них ничего не вышло. А на груди храбреца засиял еще один орден Отечественной войны I ст. Затем последовала учеба в Высшей офицерской школе штурманов, участие в боях за освобождение Югославии. Всего за время войны Юрьев совершил 79 боевых вылетов. Каждый был связан с риском для жизни. Весть о победоносном завершении войны застала его на территории Венгрии.

В августе 1946 г. В. И. Юрьев был уволен из ВС СССР по болезни. После окончания Харьковского института инженеров транспорта Василий Иванович трудился на разных руководящих должностях. На пенсию ушел в 1992 г. За годы мирной жизни к его наградам прибавились ордена Отечественной войны I ст. и Богдана Хмельницкого, несколько медалей».

Микола Шестериков, заст. голови ветеранської організації Червонозаводського р-ну

ЮРКОВ Олександр Петрович, 1915, м. Харків. Підполковник.

1936–1938: служба в лавах ЧА.

28.07.1941–15.02.1943: Півд.-Захід., Дон., Сталінград. фр., 1 окр. тб, політрук. 10.05.1943–9.05.1945: Центр. фр., 227 зсп, агітатор полку.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки, медалі: «За визволення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

По війні продовжував служити у Рад. А.

Помер 12.09.1992.

ЮРЧЕНКО Микола Денисович, 1924, с. Воронівка Ічнянського р-ну Чернігівської обл. Підполковник, викладач Харківського вищого військ. командного училища ім. Маршала Радянського Союзу Крилова.

У 1941 закінчив 10 класів при 8-й Саратовській спецшколі ВПС, у 1943 – 2-ге Ленінградське військ. авіац. училище з озброєння.

Квіт. 1943–9.05.1945: Захід. фр., 62 ап 233 штурм. ад, механік з озброєння; 952 штурм. ап 311 штурм. ад, повітряний стрілець.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни II ст., медалі: «За відвагу», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бездоганну службу» I ст., «За бойові заслуги».

У 1952 закінчив Військ. ін-т іноземних мов Рад. А, м. Москва. 5.08.1974 звільнений у запас. Працював у ХАІ.

Помер 23.06.1980 у м. Харків.

ЮХТА Олександр Петрович, 1915, с. Бурлацьке Благодарненського р-ну Ставропольського краю, РФ. Полковник, нач. військ.-наукового і редакційно-видавничого відділу ХВВАУЛ ВПС.

24.11.1937 призваний до лав ЧА П'ятигорським МВК, Ставропольський край.

30.11.1939–13.03.1940: учасник радянсько-фінляндської війни у складі 147 окр. винищ. ап на посаді льотчика мол.

22.06.1941–19.11.1943: Карел. фр., 760 винищ. ап 261 зміш. ад 7 ПА, заст. нач. штабу полку. 1944–1946: командний факультет Червонопрап. Військ.-Повітряної Академії ім. Жуковського, слухач.

Медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Радянського Заполяр'я». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» I ст.

20.09.1961 звільнений у запас. Директор Харківської республіканської школи кіномеханіків.

Помер 29.01.1991.

ЮШКОВ Іван Дмитрович, 1921, с. Бутирки Грязинського р-ну Липецької обл., РФ. Інженер-підполковник, військ. представник військ. представництва № 4104.

У 1938 закінчив три курси Липецького гірничо-металургійного технікуму. У 1940 призваний до лав ЧА Ворошиловським (кол.) (нині Ленінський р-н) РВК м. Воронеж.

Листоп. 1940 – трав. 1941: курсант Московського військ. авіаучилища зв'язку, 2-ї Московської військ. авіашколи механіків спецслужб.

22.09.1941 – трав. 1942: Півд.-Західд. фр., 288 бап, електромеханік. У серп. 1942 закінчив курси мол. лейтенантів артилерії. Серп. 1942 – трав. 1945: Воронез., Півд.-Західд. фр., 507 окр. гв. мінд-н 15 гв. важкої мінбр, комбат. 1-й Укр. фр., 2 окр. гв. мінд-н 15 гв. мінбр, гв. капітан, нач. штабу. Брав участь у боях на тер. Польщі, Німеччини, Чехословаччини, Австрії, Угорщини.

Ордени: Вітчизняної війни I ст., Червоної Зірки (два), медалі: «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За визволення Праги». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» II ст., «За бездоганну службу» I ст.

У 1946 звільнений у запас. У 1951 закінчив Київський технологічний ін-т легкої промисловості. Працював нач. механізованого цеху НДІ у м. Київ. У груд. 1952 вдруге призваний до лав Рад. А. У 1953 закінчив академічні арт. курси при Арт. інж. академії ім. Дзержинського, м. Москва. Викладав у в/ч 86618, Камишинському командно-технічному училищі Волгоградської обл. У 1970 звільнений у запас. Працював військкерівником у СШ № 61 м. Харків.

Помер 24.02.1993 у м. Харків.

ЮШКОВ Микола Данилович, 1924, с. Олексіївка Первомайського р-ну Харківської обл.

Закінчив 7 класів.

У берез. 1943 призваний до лав ЧА. Брянський, Центр., Воронез., 1-й Укр. фр., 3 гв. ТА, 22 гв. мсбр, 6 гв. тк, артилерист.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., Червоної Зірки (два), медалі: «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ювілейні. Трудові нагороди: медалі «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «Ветеран праці».

Закінчив Харківський сільськогосподарський ін-т ім. Докучаєва. Працював головою колгоспу «Перемога», директором радгоспу «Безлюдівський», головою Бабаївської і Безлюдівської селищних рад.

ЯКИМЕНКО Федір Максимович, 1927, с. Кобзівка Красноградського р-ну Харківської обл. Старшина, нач. секретної частини.

Освіта середня.

У серп. 1944 призваний до лав ЧА Красноградським РВК Харківської обл.

Учасник війни з Японією 9.08.1945–3.09.1945: Забайкал. фр., 12 Хінганський мінп, в/ч 10139.

Ордени: Вітчизняної війни II ст., «За мужність», медалі: «За бойові заслуги», «За перемогу над Японією», Жукова, «Захиснику Вітчизни». За вислугу років: медаль «За бездоганну службу».

По війні працював службовцем у Красноградській райдержадміністрації.

ЯКИМОВ Микола, 1920, Харківська обл. Кадровий офіцер.

Освіта середня.

У 1941 призваний до лав ЧА РВК Харківської обл.

Визволяв Харківську область. Війну закінчив у Берліні. Мав поранення.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», ін. нагороди.

Перебував у складі Групи радянських окупаційних військ у Німеччині.

Після виходу у відставку мешкав у м. Харків, Журавлівка.

Помер. Похований: м. Харків.

ЯКОВЛЄВ Віктор Петрович, 1916, с. Добринка Урюпинського р-ну Волгоградської обл., РФ. Підполковник, заст. ком. з політчастини, 283 винищ. ап 275 винищ. ад 76 ПА, Ленінградський ВО.

У 1933 закінчив педтехнікум, м. Ніколаєвськ Волгоградської обл., у 1935 – рад. партшколу. Із 1935 по 1937 працював пропагандистом РК ВЛКСМ у Неткачевському (кол.) р-ні Волгоградської обл.

У верес. 1937 був призваний до лав ЧА Неткачевським РВК Волгоградської обл. У 1939 закінчив Військ. піхотне училище ім. Фрунзе, м. Нижній Новгород, у 1943 – курси заст. командира з політчастини, м. Енгельс Саратовської обл.

22.06.1941–9.05.1945: Півд.-Захід., Дон., Сталінград., Центр. фр., 44 ап, ком. ае, заст. ком. ае з політчастини, ком. з політчастини.

Ордени: Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ст., медалі: «За оборону Сталінграда», «За взяття Будапешта», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

6.05.1956 звільнений у запас. Працював заст. нач. агентства у Харківській вузловій конторі транспортно-експедиційних агентств, інспектором Держводінспекції Сєверо-Донецького басейну, м. Слов'янськ Донецької обл.

Помер 1.08.1992 у м. Харків.

ЯКОВЛЄВ Іван Олександрович, 1916, с. Єрестна Ординського р-ну Новосибірської обл., РФ. Капітан (інженер-полковник у відставці).

23.06.1941 призваний до лав ЧА Василеостровським РВК м. Ленінград.

Із черв. 1941: Захід., Калінінський, 1-й Прибалт. фр., 270 сд 6 гв. А, капітан адмінслужби, перекладач розвідвідділу, перекладач штабу.

Ордени: Вітчизняної війни II ст. (два), Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги» (три) та ін.

По війні – викладач ХВВКІУ ім. Крилова, кандидат фізико-математичних наук, професор, член президії Федерації плавання Харківської обл.

ЯКОВЛЄВ Леонід Федорович, 1917, м. Благовєщенськ Амурської обл., РФ. Майор медслужби, лікар військ.-буд. загону.

У 1941 закінчив 2-й Ленінградський мед. ін-т. У лип. 1941 призваний Смольнинським РВК м. Ленінград.

25.07.1941–3.09.1945: Північ.-Захід. фр., 104 кп 25 кд, мол. лікар; Волхов. фр., польовий евакопункт № 122, 52 А, лікар для доручень; Ленінград. фр., 2 арм. польовий госпіталь 2 Уд. А, нач. хірургічного відділення; 3-й Білорус. фр., госпіталь для легкопоранених № 1354 39 А; Забайкал. фр., ординатор хірургічного відділення військ. госпіталю 39 А, капітан.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За бойові заслуги», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «За перемогу над Японією».

У 1968 звільнений у запас. Працював виїзним лікарем на Харківській міській станції швидкої медичної допомоги, лікарем міської лікарні швидкої медичної допомоги № 4.

Помер 14.03.1989 у м. Харків.

ЯКОЛЕНКО Борис Миколайович, 1916, с. Семенівка Полтавського р-ну Полтавської обл. Лейтенант, перекладач у в/ч 30541.

У 1934 закінчив техшколу при з-ді ХЕМЗ, у 1937 – 4 курси Харківського електротехнічного ін-ту. Працював контрольним майстром, інженером-технологом на ХЕМЗі.

У верес. 1937 призваний до лав ЧА. У черв. 1941 закінчив Сумське артучилище.

Черв. 1941 – верес. 1941: 124 окр. протитанк. д-н 199 сд 5 А, 6 А, ад'ютант. 20.09.1941 тяжко поранений у р-ні с. Селещина Машівського р-ну Полтавської обл. Поранений воїн знайдений місцевим колгоспником, у якого і лікувався до листоп. 1941. Після одужання партизанив у р-ні міст Карлівка, Кременчук, Полтава, Красноград. Тричі потрапляв до німецької комендатури, з якої двічі здійснював утечу. У квіт. 1942, після останнього затримання, був відправлений до Німеччини. До трав. 1945 перебував у концтаборах Заксенгаузен і Бухенвальд.

Трав. 1945 – лип. 1945: табір репатрійованих радянських громадян № 252, м. Магдебург, Німеччина, на спецперевірці. У груд. 1947 звільнений у запас. Із 1947 працював ст. інженером-технологом, нач. техвідділу, нач. гальванічного цеху Харківського з-ду «Металоштамп».

Помер 13.05.1996 у м. Харків.

ЯКУШЕВ Федір Іванович, 1910, с. Мадєєвка (кол.) Починковського р-ну Смоленської обл., РФ. Майор, ком. роти курсантів Харківського вищого авіаучилища зв'язку.

У 1932 призваний до лав РСЧА Починковським РВК Смоленської обл.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940.

Серп. 1941–9.05.1945: Північ.-Захід. фр., 125 бао 56 раб, ком. роти; Захід. фр., 1 окр. полк зв'язку 1 ПА, ком. 1-ї штабної роти; 3-й Білорус. фр., 164 бао 15 раб 1 ПА, ком. роти зв'язку, 14 раб 1 ПА, капітан, нач. зв'язку р-ну.

Орден Червоної Зірки, медалі: «За оборону Москви», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоного Прапора, медаль «За бойові заслуги». Подяка від Верховного Головнокомандувача за штурм м. Кенігсберг (нині м. Калінінград).

У 1955 звільнений у запас. Працював у в/ч 77904, нач. госп. команди 2-го Харківського військ. авіатехнічного училища.

Помер 7.07.1990 у м. Харків.

ЯРЕМЕНКО Леонід Павлович, 1925, смт Пісочин Харківського р-ну Харківської обл. Підполковник.

Потомствений військовослужбовець. Після 7 класів у 1940 вступив до 15-ї артспецшколи. У 1945 закінчив Рязанське артучилище.

1945–1946: ком. взв. 102 гауб. артбр БМ Прибалт. ВО.

1946–1947: ком. взв. 117 гауб. артбр БМ Білорус. ВО.

1947–1952: ком. взв. 124 гауб. артбр БМ Групи радянських окупаційних військ у Німеччині.

1952–1954: ком. взв., ком. бат. 117 гауб. артбр БМ Прикарпат. ВО.

1955–1955: слухач Центр. курсів удосконалення офіцерського складу, м. Ленінград.

1955–1957: ком. бат. 126 гауб. артбр БМ Прикарпат. ВО.

1957–1959: ком. бат. 1 гарм. бр. Прикарпат. ВО.

1959–1960: ком. бат., заст. ком. д-ну 172 гарм. артбр, Група радянських окупаційних військ у Німеччині.

1960–1964: нач. розвідки артд-ну, Прибалт. ВО.

1964–1969: нач. штабу д-ну, ком. артд-ну Прибалт. ВО.

1969–1970: військовий радник при командирі артд-ну Єгипетської армії.

1970–1971: ком. артд-ну Прибалт. ВО.

1971–2012: нач. відділу кадрів Харківського ін-ту «Гіпрозаводтранс».

Помер у 2012. Похований: клад. № 2, смт Пісочин, Моторівка.

ЯРМОЛА Віктор Іванович, 1926, м. Харків. Інвалід війни.

До війни закінчив 7 класів СШ № 134.

У серпні 1943 призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків. Рядовий, стрілець, 811 сп 229 сд. Брав участь у боях на тер. Прибалтики. 3.08.1944 тяжко поранений поблизу станції Анна, Латвія, перебував на лікуванні, ЕГ № 1324.

Орден Вітчизняної війни I ст., медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У груд. 1944 демобілізований як непридатний до військової служби. Працював робітником на шкіряному з-ді «Більшовик». Прож. у м. Харків.

Помер у 2009.

ЯСТРЕБОВ Євген Федорович, 1912, м. Бєлгород, РФ. Підполковник, ком. д-ну, 968 артп 15 гв. сд 27 ск 13 А, Прикарпатський ВО.

1928–1930: ФЗУ при Харківському паровозоремонтному з-ді, учень слюсаря. У 1932 закінчив робітфак, м. Харків. Працював слюсарем у паровозному депо, згодом – контролером відділу техконтролю на ХЕМЗі. У 1938 закінчив Харківський механіко-машинобудівний ін-т, працював ст. інженером відділу техпостачання, ст. майстром цеху на ХЕМЗі. У 1940 закінчив КУКС.

Лип. 1941–9.05.1945: Півд. фр., 137 гауб. артп, ком. взв.; Захід. фр., 137 гауб. артп, комбат; Волхов., Брянський фр., 1196 гауб. артп, нач. штабу д-ну; Воронез., 1-й Укр. фр., 17 артд 39 гармат. артбр; 1003 гауб. артп 17 артд РГК 50 артбр; 3-й навч. артп, заст. ком. полку; 2-й Укр. фр., 51 окр. артбр РГК, нач. штабу бр. У жовт. 1944 закінчив Вищу офіцерську артшколу ЧА, курс командирів полків.

Орден Леніна, медалі: «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки, медаль «За бойові заслуги».

У 1947 закінчив Вищу офіцерську штабну артшколу, м. Коломна Московської обл. 28.03.1956 звільнений у запас.

Помер 1.02.2004 у м. Харків.

ЯЦЕНКО Василь Тихонович, 1911, с. Полкова Микитівка Богодухівського р-ну Харківської обл. Підполковник, заст. ком. полку з постачання.

У 1932 закінчив Богодухівський агроекономічний технікум. 1932–1938: бухгалтер у радгоспі «Відрадне» Дніпропетровської обл. У 1938 закінчив курси мол. лейтенантів при 5 кд Київського ВО, м. Славута Хмельницької обл.

22.06.1941–9.05.1945: Півд.-Захід. фр., 99 кп 3 кд, ком. зеніт.-кулемет. взв.; Сталінград. фр., 24 гв. кав. д-н 5 гв. кд, заст. ком. ескадрону; Півд., Калінінський, Захід., 2-й, 1-й Прибалт., 3-й Білорус. фр., 39 окр. гв. зеніт. артд-н 5 гв. кд, 2-й Білорус. фр., 1731 зеніт.-артп 3 гв. кк, ком. ескадрону.

Ордени Червоної Зірки (два), медалі: «За бойові заслуги», «За оборону Сталін-

града», «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: орден Червоної Зірки. Отримав 16 подяк від Верховного Головнокомандувача.

28.02.1955 звільнений у запас. Працював нач. Охтирського (Сумська обл.) бюро техінвентаризації.

Помер 11.09.1978 у м. Охтирка Сумської обл.

ЯЦИН Олександр Степанович, 1913, м. Сватове Луганської обл. Мол. лейтенант медслужби, фельдшер окр. б-ну охорони та супроводу вантажів.

Працював слюсарем на Харківському апаратно-радіаторному з-ді, лаборантом на кафедрі судової медицини при 2-му Харківському мединституті, паралельно навчався у 2-й Харківській фельдшерській школі, яку закінчив у лип. 1941.

20.06.1941 призваний до лав ЧА Жовтневим РВК м. Харків.

Черв. 1941–20.06.1942: Півд.-Захід. фр., окр. б-н ПСОЗ №66 38 А, фельдшер роти. Черв. 1942 – січ. 1943: перебував на окупованій тер. м. Сватове. 13.06.1942 під час боїв на тер. Смоленської обл. тяжко поранений. Пораненим потрапив до німецького полону, перебував на лікуванні у госпіталі для військовополонених у м. Кантемирівка Воронезької обл. Під час транспортування на примусові роботи до м. Харків здійснив утечу та переховувався вдома в м. Сватове. 1.01.1945 – трав. 1945: 2-й Укр. фр., 27 окр. штурм. офіцерський б-н; окр. б-н охорони та супроводу, фельдшер.

Медалі: «За взяття Будапешта», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

У листоп. 1945 звільнений у запас. Працював зав. мед. дільниці радгоспу «20 років Жовтня», Сахновщинський р-н Харківської обл., фельдшером на станції швидкої допомоги у м. Харків.

Помер 25.11.2002 у м. Харків.

ЯШИШ Федір Якович, 1922, м. Мелітополь Запорізької обл. Майор, ст. інженер 79 важкої бомбард. ад.

1.01.1940 добровільно став до лав ЧА. Навчався у Харківському училищі зв'язку, в Ульяновському училищі зв'язку автобронетанк. військ.

15.06.1942–30.05.1944: Захід. фр., 19 гв. б-н зв'язку 5 гв. ск, ком. радіороти; Північ.-Захід. фр., 20 окр. лижна бр., пом. нач. зв'язку з радіо; 110 окр. б-н зв'язку резерву, ком. радіороти; 2-й Прибалт. фр., 25 (пізніше 40) окр. полк резерву офіцерського складу; Управління зв'язку 2-го Прибалт. фронту. 28.03.1945–9.05.1945: 13 окр. б-н зв'язку 3 гв. бомбард. ак дальньої дії, ст. лейтенант, нач. командного радіопеленгаторного пункту.

Медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За вислугу років: медалі «За бойові заслуги», «За бездоганну службу» II ст., «За бездоганну службу» I ст.

Проходив службу у віддаленій місцевості на о. Сахалін, перебував у складі Групи радянських військ у Польщі.

У 1966 звільнений у запас. Працював інженером у НДІ неврології та психіатрії м. Харків, інженером в Українському ін-ті удосконалення лікарів, електромехаником на Харківському ремонтному підприємстві медтехніки.

Помер 19.10.1992 у м. Харків.

ДОДАТКОВИЙ ПОІМЕННИЙ СПИСОК ПОЛЕГЛИХ ЗАХИСНИКІВ БАТЬКІВЩИНИ, УТОЧНЕНИЙ ТА ДОПОВНЕНИЙ

Баллада поиска

Ветер сиротский свищет
в окна забытой хаты.
Сына старуха ищет
через военкоматы –
о дорогой пропаже
письма летят по свету:
нет похоронки, даже –
имени в списках нету.

У одинокой мамы
руки черствы и слабы:
– Выньте из черной ямы
имя его хотя бы !
Просит: «Еще проверьте...»
Глядя в реестр брошюрный,
координаты смерти
ей назовет дежурный.

Из дерматинной двери
выйдя, не успокоясь,
скажет она: «Не верю.
Не прекращайте поиск.
Скоро помру – не тешьте,
чуда не обещайте,
но, чтобы жить надежде,
поиск не прекращайте...»

Глаз материнских тыщи
смотрят в нас, молчаливы.
Если пропавших ищут –
значит, солдаты живы.
Есть у любви и веры
только рожденья дата.
Строки «Войны и мира».
Книги военкомата.

Владимир Пучков

АЛЕКСАНДРОВ Петро Володимирович, 22.10.1910, м. Харків. Ст. лейтенант, пом. ком. з матеріального забезпечення сп 323 гірськострілецької див.

Із 1938 працював нач. фінвідділу на Нікопольському Південнотрубному з-ді.

У черв. 1941 мобілізований на фронт Station Станіславським РВК Станіславської (нині Івано-Франківська) обл. У боях був тяжко поранений.

Помер від ран 16.03.1942. Похований: м. Могилів-Подільський Вінницької обл.

АРТАМОШИН Леонід Пилипович, 1915, с. Олександрівка Сердобського р-ну Пензенської обл., РФ.

23.06.1941 призваний до лав ЧА Сердобським РВК Пензенської обл. Рядовий, стрілець 699 сп 393 сд.

Загинув 19.01.1942 у с. Левківка Ізюмського р-ну Харківської обл.

АФАНАСЬЄВ Юрій Микитович, 1922 (1923), Солнцевський р-н Курської обл., РФ. Закінчив 7 класів.

У 1941 добровільно вступив до лав ЧА, гв. ст. сержант 107 гв. сп 34 гв. сд. Був поранений. Загинув 17.03.1945. Похований: н. п. Пакозд (Летезік), Фейер, Угорщина.

БІЛИЙ Василь Костянтинович, 1909, м. Балта Одеської обл. Ст. лейтенант, 88 сд, заст. начальника відділення з політчастини, командир лижного б-ну. Загинув 6.03.1943. Похований: с. Високе Сизовського р-ну Смоленської обл., РФ. Нагороджений орденом Вітчизняної війни I ст.

«Книга Памяти Украины. Одесская область», т. 3, с. 291: «БЕЛЫЙ Василий Константинович, род. г. Балта, украинец. Призван в 1941, ст. лейтенант, ком. б-на 88 сд. Погиб 3.03.1943 г., похоронен на поле боя».

БОГДАЛІН Ігор Сергійович, м. Харків. У 1941 призваний до лав ЧА у м. Валуйки Бєлгородської обл., РФ. Сержант. Заги-

нув 21.02.1945. Похований: с. Холмогори Гур'євського р-ну Калінінградської обл., РФ.

«Книга Пам'яті України. Харківська область», т. 2, с. 449: «БОГДАЛІН Ігор Сергійович. Рядовий. Загинув 21.02.1945».

БОРДЮГОВ Іван Іванович, с. Терни Краснолиманського р-ну Донецької обл. Рядовий, 170 сп. 8.03.1943 був поранений. Помер від ран 10.03.1943 у ЕГ № 170. Похований: брат. мог., с. Чернещина Борівського р-ну Харківської обл.

ВАРЖАЇНОВ Олександр Ілліч, 1905, с. Борщова Харківського р-ну Харківської обл. 23.06.1941 призваний до лав ЧА Московським РВК, м. Харків. Старшина, 393 окр. б-н морської піхоти ЧФ. Підірвався на міні у р-ні н. п. Капкани, Керч, Крим. Помер від ран 28.01.1944. Орден Вітчизняної війни II ст., медаль «За оборону Севастополя». Посмертно представлений до нагородження орденом Слави.

«Книга Пам'яті України. Харківська область», т. 2, с. 310: «ВАРЖАЇНОВ Олександр Ілліч, Харківська обл. Ст-на. Помер від ран 28.01.1944. Похований: Крим».

ВОРОБЙОВ Єгор Хомич, с. Олексіївка Первомайського р-ну Харківської обл. Воїн. Загинув у фашистському полоні, концтабір, м. Запоріжжя.

ГАРАЖА Ілля Іванович, 1909, с. Геніївка Зміївського р-ну Харківської обл.

Учасник Другої світової війни. Рядовий сп. У 1941 загинув у боях за м. Смоленськ, РФ.

ГАРЕЦЬ Андрій Іванович, 1912, смт Зачепилівка Харківської обл. Рядовий.

У 2008 знайдений пошуковцями за іменним медальйоном на території колишнього табору військовополонених у м. Гродно, Білорусь.

«Книга Пам'яті України. Харківська область», т. 6, с. 503: «ГАРЕЦЬ Андрій Іванович, 1912, смт Зачепилівка. Пропав без вісті у верес. 1941».

ГОРБАНЬ Дмитро Оврамович, 1911, с. Геніївка Зміївського р-ну Харківської обл.

До війни працював на Харківському підшипниковому з-ді.

У 1941 призваний до лав ЧА. З боями пройшов Фінляндію, Польщу.

Загинув під час артобстрілу у с. Новопокровка Чугуївського р-ну Харківської обл.

ГУЛОВ Степан Васильович, 1907, Луганська обл. Рядовий, стрілець 689 сп 411 сд. Загинув у бою 16.02.1942 на тер. с. Киселі Первомайського р-ну Харківської обл.

ДАЦУН Михайло Кіндратович, 1912, с. Токмак (кол.) Кобеляцького р-ну Полтавської обл. До війни – муляр-модельник дослідного заводу інституту «Укрводгео» (м. Харків). У 1941 призваний до лав ЧА Харківським РВК. Загинув 12.05.1943 у німецькому полоні, шталаг XVII-B, с. Кремс-Гнейксендорф, Австрія.

ДВІРНИК Григорій Володимирович, 1911, Куп'янський р-н Харківської обл.

У черв. 1941 призваний до лав ЧА Куп'янським РВК Харківської обл.

Знайдений за іменним медальйоном пошуковим загоном «Пошук».

У лип. 1991 похований: військ. клад., сел. Соснове Пудозького р-ну, Карелія, РФ.

«Книга Пам'яті України. Харківська область», т. 9, с. 379: «ДВІРНИК Григорій Володимирович, 1911, Куп'янський р-н. Рядовий, стрілець. Пропав без вісті у черв. 1943».

ДУНДЯЄВ Іван Терентійович. Рядовий, стрілець 689 сп 411 сд. Загинув 16.02.1942 на тер. с. Киселі Первомайського р-ну Харківської обл.

ЖИДОВКІН Павло Іванович, 1913, Вінницька обл.

До лав ЧА призваний Чернянським РВК Бєлгородської обл., РФ. Мол. лейтенант, ком. взв. 781 сп 124 сд. Загинув

9.03.1942 у с. Молодова Вовчанського р-ну Харківської обл.

ЗАЇКА Іван Мойсейович, 1909, смт Коломак Харківської обл.

До війни працював головою колгоспу у Коломаку.

У 1941 призваний до лав ЧА. Загинув 12.10.1943. Похований: с. Паново Бєльського (нині Вяземський) р-ну Смоленської обл., РФ.

ЗАПЛЕТНЯК Дмитро Степанович, 1910, с. Притулівка Дунаєвецького р-ну Хмельницької обл.

У серп. 1943 призваний до лав ЧА Дергачівським РВК Харківської обл. Сержант, стрілець, ком. відділення. Пропав безвісти у жовт. 1943.

«Книга Пам'яті України. Харківська область», т. 14, с. 414: «ЗАПЛЕТНЯК Дмитро Степанович, 1910, Новоусманський р-н Воронезької обл., Російська Федерація. Сержант, ком. відділ. Пропав без вісти у жовт. 1942; за інш. відом. – у груд. 1943».

ЗАПОРОЖЦЕВ Омелян Петрович, 1907, Біловодський р-н Луганської обл. Рядовий, 393 сд. До лав ЧА призваний Біловодським РВК Луганської обл. Загинув 19.01.1942. Похований: с. Левківка Ізюмського р-ну Харківської обл.

КАЛІНІН Іван Афанасійович, 1896, с. Берека Первомайського р-ну Харківської обл.

У верес. 1941 призваний до лав ЧА Первомайським РВК Харківської обл. Рядовий. Пропав безвісти.

КАПЛУН Самуїл Ісайович, 1907, с. Інгулець Широківського р-ну Дніпропетровської обл. Призваний до лав ЧА влітку 1941 Криворізьким РВК Дніпропетровської обл. Пропав безвісти восени 1941.

КВАРТИРОВ Никодим Миколайович. Розстріляний фашистами в лют. 1943 у лікарні с. Олексіївка Первомайського р-ну Харківської обл. у числі поранених і хворих бійців та командирів Радянської армії, мирних громадян.

КИРИЛОВ Микола Матвійович. Воїн. Перебував у лікарні с. Олексіївка Первомайського р-ну Харківської обл. Вбитий фашистами у лют. 1943 в числі поранених і хворих воїнів Радянської армії, мирних громадян.

КЛИМЕНКО Михайло Стефанович, 1921, с. Геніївка Зміївського р-ну Харківської обл.

У 1943 призваний до лав ЧА. Бойовий шлях проліг через міста Куп'янськ Харківської обл., Слов'янськ Донецької обл. Зі спогадів односельців: «В одному з боїв у Михайла закінчилися кулі, але він не розгубився – зарядив кулемет звичайним сиром. І цим викликав паніку у рядах ворога».

Загинув у боях за с. Соколове Зміївського р-ну Харківської обл.

КОВАЛЕНКО Максим Корнійович, 1905, с. Олексіївка Краснокутського р-ну. Рядовий. Загинув у с. Пречиж, поблизу сел. Літіж Брянської обл. Перепохований пошуковцями 4.05.2007 на Солдатському меморіалі у сел. Соколовський Комарицького р-ну Брянської обл., РФ.

КОНДРАШИН Михайло Григорович, 1903, с. Горнєвська Слобода Калузької обл., РФ. У верес. 1941 призваний до лав ЧА Ленінським РВК м. Харків. Капітан. Загинув 4.09.1943. Похований: за 700 м від с. Торчиліха Псковської обл., РФ.

КОРОБКА Дмитро Максимович, 1909, с. Геніївка Зміївського р-ну Харківської обл.

До війни працював ковалем у колгоспі ім. Леніна. Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940. Брав участь на фронтах Другої світової війни у складі стрілецького полку.

Загинув у м. Проскурів Кам'янець-Подільської обл. (нині м. Хмельницький).

КОСТЕНКО Григорій Леонтійович, 1914, с. Геніївка Зміївського р-ну Харківської обл.

До війни працював на Харківському з-ді транспортного машинобудування ім. Малишева. У 1942 призваний до лав ЧА польовим військкоматом. Під час переправи через р. Дніпро тяжко поранений. Перебував на лікуванні у шпиталі. У 1943 пропав безвісти.

КОСТІВ Микола Петрович, 1927, м. Санок Краківського воєвод., Польща. Призваний до лав ЧА у 1945 на тер. Польщі. Рядовий, п. п. 34596. Помер від ран у 1945 в госпіталі.

КРИВОНОС Кирило Олексійович, 1898, с. Красенівка Чорнобаївського р-ну Черкаської обл. Призваний до лав ЧА взимку 1943 Чорнобаївським РВК і відправлений до м. Харків. Рядовий. Загинув у 1943.

ЛОЗІВСЬКИЙ Іван Степанович, 1916, Краснодарський край, РФ.

Військфельдшер 781 сп.

Загинув 17.03.1942 на тер. Вовчанського р-ну Харківської обл.

ЛОПАЄВ Андрій Іванович, 1899, м. Челябінськ, РФ. Мол. лейтенант, ком. стр. взв., 50 сд.

До лав ЧА був призваний Кіровським РВК Челябінської обл. Був тяжко поранений. 28.05.1944 помер від ран у евакогоспіталі місцевого евакопункту № 32. Похований на тер. Харківської обл.

МАТВЄЄВ Михайло Васильович, 1925, сел. Івановка Пензенської обл., РФ. Рядовий, 393 сд. До лав ЧА призваний Пензенським МВК. Загинув 19.01.1942. Похований: с. Левківка Ізюмського р-ну Харківської обл.

МЕЛЬНИКОВ Степан Федотович, 1920, м. Харків. Рядовий, стрілець, 533 сп. Призваний до лав ЧА Харківським РВК. Загинув 8.03.1943 у с. Старе Зубцовського р-ну Тверської обл. Перепохований у 2006 р. пошуковцями: брат. мог., вул. Черкасова, с. Погоріле Городище Зубцовського р-ну Тверської обл., РФ.

МОСИНЦЕВ Михайло Пилипович, с. Берека Первомайського р-ну Харківської обл.

Призваний до лав ЧА Саратовським ОВК. Окр. мінометний б-н 60 окр. сбр, ст. лейтенант, зав. діловодством, скарбник.

Загинув 20.04.1943. Похований: Пугачовський р-н Саратовської обл.

НИКАНОРОВ Іван Семенович, 1918, с. Болдіно Владимирської обл., РФ. Рядовий, 393 сд. До лав ЧА призваний Сандовським РВК Тверської обл., РФ. Загинув 19.01.1942. Похований: с. Левківка Ізюмського р-ну Харківської обл.

ПАВЛОВ Петро Павлович, 1920, м. Торопець Тверської обл., РФ. Призваний до лав ЧА Торопецьким РВК Тверської обл., РФ. Сержант, 393 сд, ком. відділення. Загинув 19.01.1942. Похований: с. Левківка Ізюмського р-ну Харківської обл.

ПЕРЦЕВ Олександр Олександрович, 1917, м. Павлово Нижньогородської обл., РФ. Рядовий, 393 сд. Призваний до лав ЧА Павловським РВК Нижньогородської обл., РФ. Загинув 19.01.1942. Похований: с. Левківка Ізюмського р-ну Харківської обл.

ПЕЧЕНИЙ Кузьма Іванович, 1903 (1908), с. Шийківка Борівського р-ну Харківської обл. Рядовий зсп.

Потрапив у полон під час оточення. Звільнений у 1945.

«Книга Пам'яті України. Харківська область», т. 4, с. 650: «ПЕЧЕНИЙ Кузьма Іванович, 190, с. Шийківка Борівського р-ну Харківської обл. Рядовий. Пропав без вісті у квіт. 1943».

ПЛЕСКАЧ Андрій Васильович, 1909, смт Краснопілля Сумської обл. Мол. лейтенант, ком. стрілецького взв., 1194 сп 359 сд.

У 1941 призваний до лав ЧА Лозівським РВК. Загинув у бою 1.04.1945.

Похований на армійському кладовищі у р-ні м. Бреслау (нині м. Вроцлав), Польща.

«Книга Пам'яті України. Харківська область» т. 10, с. 244: «ПЛЕСКАЧ Андрій Васильович, 1909. Мол. лейтенант, ком. стр. взв. 1194 сп 359 сд. Загинув 1.04.1945 у Німеччині».

ПЛИСКО Іван Семенович, 1910, с. Товкачівка Прилуцького р-ну Чернігівської обл. У черв. 1941 призваний до лав ЧА Ленінським РВК м. Харків. Рядовий. Пропав безвісти.

ПОГОРЄЛОВ Павло Єгорович, 1909, с. Мілова Балаклійського р-ну Харківської обл.

Мол. сержант, автоматник, лижний батальйон. 1.03.1943 доправлений на лікування до ЕГ № 5003. 8.03.1943 помер від ран. 15.03.1943 похований у м. Москва, Преображенський вал, 17-а, кладовище, ділянка № 46, ряд № 7, могила № 37.

«Книга Пам'яті України. Харківська область» т. 3, с. 232: «ПОГОРЄЛОВ Павло Єгорович, 1909, с. Мілова. Мол. серж. Помер від ран 8.03.1943».

ПОГРЕБНЯК Яким Володимирович, 1905, с. Стрілеча Харківського р-ну Харківської обл.

До трав. 1941 проходив військову службу у МНР, м. Улан-Батор. У трав. 1941 повернувся до Харкова, працював нач. обозу (р-н Іванівки). До лав ЧА мобілізований Київським РВК м. Харків. Нач. штабу 4 б-ну 1 Харківського полку народного ополчення під командуванням Зільпера, політрук. Зв'язок з рідними припинився, коли радянські війська відступили з Харкова і сім'я залишилася на окупованій території. Намагаючись встановити долю чоловіка і батька, обставини загибелі, його дружина і донька Ахтирська Марія Якимівна розпочали активний пошук. У 1950 їм вдалося розшукати воїна-однополчанина, який проживав у Львові. З його спогадів: «У груд. 1941-го з боями дійшли до м. Валуйки Бєлгородської обл., де нашу частину розформували, ми з Якимом Володимировичем не повернулися в тил, а поїхали до Воронежа, у штаб Півд.-Захід. фр. У січ. 1942 Яким Володимирович відвідав мене і сказав, що його направляють у школу для поповнення знань. Взяв мою адресу і відтоді більше нічого про нього не знаю». У 1950 Марія Якимівна зверталася із запитом у Комісію з історії ВВВ АН УРСР, до районних військкоматів області. У 1954 Дергачівський РВК повідомив, що: «...За обліком втрат офіцерського складу Ваш батько не значиться, також не значиться він у числі призваних у дні ВВВ». І лише у 1968 із Харківського РВК надійшов лист, у якому сповіщалося: «Наказом № 4 від 17.01.1968 р. Головного управління кадрів Міністерства оборони СРСР Ваш батько, Погребняк Я. В., виключений зі списків особового складу ЗС СРСР за посадою політрука мінбатареї стрілецького полку Півд.-Захід. фр., як зниклий безвісти у берез. 1942 р.». Дану інформацію підтвердив і ЦАМО РФ у довідці від 18.10.1990 р.

ПОПОВ Андріан Дмитрович, 1896, м. Харків. Призваний до лав ЧА Костянтинівським РВК Донецької обл. Лейтенант, ком. роти 1181 сп 356 сд 61 А. Загинув 5.07.1942 у с. Верхні Дольці. Похований: с. Нові Дольці Бельовського р-ну Тульської обл., РФ.

ПРОТОПОПОВА Наталія Пимонівна, м. Харків.

Фельдшер поліклініки № 6. Допомагала пораненим радянським воїнам, які потрапили до оточення. Патріотка.

САБУРОВ Огій Йосипович, 1921, Удмуртія, РФ. Рядовий, стрілець 689 сп 411 сд.

Загинув у бою 15.02.1942 на тер. с. Киселі Первомайського р-ну Харківської обл.

СВОБОДІНА Тетяна Никанорівна, 1907, м. Харків. Працювала у сфері торгівлі.

Переховувала поранених воїнів Радянської армії. Патріотка.

СИВОКІНЬ Петро Трохимович, 1905, с. Миронівка Первомайського р-ну Харківської обл. У 1941 призваний до лав ЧА, м. Макіївка Донецької обл. Рядовий. Пропав безвісти.

СИЛІЧОВ Юхим Степанович, 1917, с. Мажарка Кегичівського р-ну Харківської обл. Капітан.

До війни працював у колгоспі.

У 1941 закінчив школу політпрацівників. 1941–1943: 1-й Білорус. фр., танкові війська. У 1943 загинув на території Білорусі.

«Книга Пам'яті України. Харківська область», т. 8, с. 483: «СЕЛІЧЕВ Юхим Степанович, 1914, с. Трофимово Дмитровського р-ну Орловської обл., росіянин, колгоспник. Партизан. Загинув 15.09.1944 у Білорусії».

СОЛОХІН Степан Михайлович, 1916, Воронезька обл., РФ.

Мол. політрук, 139 сп 41 сд. Загинув 17.05.1942. Похований на тер. Первомайського р-ну Харківської обл.

СУТДІНОВ Гариф Харисович. Рядовий 776 сп 52 А. За даними ОБД ЦАМО пропав безвісти 27.07.1942.

У трав. 2005 був знайдений пошуковими загонами м. Донецьк та м. Київ. Перепохований: с. Іванчуківка Ізюмського р-ну Харківської обл.

ТАРАСЕНКО Андрій Якович, 1915, с. Базаліївка Чугуївського р-ну Харківської обл.

25.06.1941 призваний до лав ЧА Червонозаводським РВК м. Харків. Рядовий. Загинув. Знайдений за іменним медальйоном пошуковим об'єднанням «Тризна», Тверська обл., РФ.

Похований 13.09.2006 р. у Зубцовському р-ні Тверської обл.

ТИМОФЄЄВ Юхим Тимофійович, 1901, Руська Халань Чернянського р-ну Бєлгородської обл., РФ.

У 1943 призваний до лав ЧА Дергачівським РВК Харківської обл.

3-й Прибалт. фр., 157 гв. стр. Червонопрапорний полк 53 гв. стр. Тартуської Червонопрапорної див. 1 Уд. А, гв. мол. сержант, ком. відділення. Був тричі поранений, у лют. 1943 – тяжке поранення. Перебував на лікуванні в госпіталі ХППГ-222. Помер від ран 14.01.1945.

Нагороджений орденом Вітчизняної війни II ст.

Із нагородного листа: «Тов. Тимофеев поднял свое отделение в атаку и личным примером храбро, умело и решительно вел отделение вперед. На 4-й линии траншей враг перешел в контратаку, но участок, который удерживал Тимофеев, был непреодолим противником. В этой схватке Тимофеев лично уничтожил 7 гитлеровцев. Атака была отбита. За два дня немцы пытались возвратить этот рубеж, но это было бесповоротно. Младший сержант был удостоен правительственной награды – орден Красной Звезды».

Похований: сел. Зalgeніекі, волость Заленієку, Єлговський край, Латвія.

«Книга Пам'яті України. Харківська область», т. 6, с. 445: «ТИМОФЄЄВ Юхим Тимофійович, Дергачівський р-н. Рядовий. Помер від ран 14.01.1945. Похований: Латвія».

ТИТАНОВСЬКИЙ Степан Дмитрович, 1908, Волгоградська обл., РФ. Політрук, 689 сп 411 сд.

Загинув у бою 12.02.1942 на тер. Первомайського р-ну Харківської обл.

ТИХОНОВ Володимир Іванович. Розстріляний гітлерівцями у лют. 1943 у лікарні с. Олексіївка Первомайського р-ну серед інших поранених і хворих воїнів Радянської армії та мирних громадян.

ТРИТЯЧЕНКО Іван Прокопович, 1904, с. Павлівка Перша Барвінківського

р-ну Харківської обл. Червоноармієць, рядовий.

До війни працював головою сільради.

У серп. 1941 призваний на фронт. Під час бойових дій поблизу м. Ростов був тяжко поранений. Помер у військовому шпиталі.

ЧОРНИЙ Марко Беркович, м. Харків. Призваний до лав ЧА Київським РВК м. Харків. Лейтенант, командир роти. Загинув у серп. 1941 у боях за м. Київ.

«Книга Пам'яті України. Харківська область», т. 1, с. 603: «ЧОРНИЙ Марко Борисович. Лейт. Пропав без вісті у серп. 1941».

ЧУБ Василь Петрович, 1921, с. Геніївка Зміївського р-ну Харківської обл.

До війни працював токарем на з-ді транспортного машинобудування ім. Малишева.

У 1943 добровільно став до лав Червоної армії. Проходив службу у саперній частині. Брав участь у боях за села Таранівка, Соколове, сел. Красна Поляна Зміївського р-ну, смт Васищеве Харківського р-ну Харківської обл. Помер через тяжке поранення.

ШАМСУТДІНОВ Гізетдін Шарафутдінович, 1901, Кармаскалинський р-н, Башкортостан, РФ. Рядовий, 1037 сп 223 сд 46 А. Помер від ран 3.09.1943. Похований: с. Велика Гомільша Зміївського р-ну Харківської обл.

ШЕСТАКОВ Роман Олексійович, 1900, с. Бочково Бєлгородського р-ну Бєлгородської обл., РФ. До війни мешкав у м. Харків (Основа), пров. Деповський, 1. Влітку 1941 добровольцем пішов на фронт. Рядовий. Помер від ран 19.10.1943 у госпіталі. Похований: с. Адаменки (за інш. відомостями н. п. Ліозно) Ліозненського р-ну Вітебської обл., Білорусь.

ШЕСТОБИТОВ Іван Миколайович, 1906, с. Бахилово Ставропольського р-ну Самарської обл., РФ. Рядовий, 393 сд. До лав ЧА призваний Сосново-Солонецьким (нині Ставропольський) РВК Самарської обл., РФ. Загинув 19.01.1942. Похований: с. Левківка Ізюмського р-ну Харківської обл.

ШКАБАРА Семен Іларіонович, 1921 (1925), с. Костобобрів Семенівського р-ну Чернігівської обл.

У верес. 1940 призваний до лав ЧА Семенівським РВК Чернігівської обл.

Гв. рядовий, телефоніст 285 гв. сп 93 гв. сд.

Загинув 17.08.1943. Похований: брат. мог., вул. Паризької комуни, м. Харків, Велика Данилівка.

(Довідка ЦАМО РФ від 26.01.2011 за № 139923).

ЮРОВСЬКИЙ Іван Васильович, 1912, м. Куп'янськ Харківської обл.

Закінчив Харківське військ. авіаучилище льотчиків.

Учасник радянсько-фінляндської війни 1939–1940. Нагороджений орденом Червоного Прапора.

Ст. лейтенант, 25 Червонопрапорний винищ. ап, ком. ае, ад'ютант полку.

26.12.1941 не повернувся з бойового завдання (пропав безвісти).

ЯРЕТИК Василь Герасимович, с. Петрівка Семенівського р-ну Полтавської обл. Ст. сержант, 2 взв. 267 сп внутрішніх військ НКВС. Загинув 15.04.1944. Похований: брат. мог., с. Карпилівка Рокитнівського р-ну Рівненської обл.

ЯЦЕНКО Микола Павлович, 1920, с. Сорочине Царичанського р-ну Дніпропетровської обл. Рядовий, 393 сд. До лав ЧА призваний Петриківським (нині Царичанський) РВК Дніпропетровської обл. Загинув 19.01.1942. Похований: с. Левківка Ізюмського р-ну Харківської обл.

ЗА РЯДКОМ КНИГИ ПАМ'ЯТІ

Під такою рубрикою, започаткованою В. М. Козаком, кандидатом історичних наук, заслуженим журналістом України, публікується добірка матеріалів про долі воїнів, подробиці біографії яких стали відомі завдяки пошуку

23 августа – наш День Победы

Память... Самое высокое и благородное духовное проявление. Память обращена к людям или датам. Или к тем и другим, если даты собою определяют сущность людей. И тогда такая память нам особенно близка и дорога.

23 августа – дата свободы родного края. Флаг освобождения... Кто же поднял над городом первый Флаг? (Воспоминания говорят, что над Харьковом в эти дни были подняты три флага Победы). Наш земляк Михаил Хаимович Гольберт.

Михаил Хаимович Гольберт

До войны и после он жил на улице Артема, 24. (Неплохо было бы установить на стене этого дома мемориальную доску). Работал на радиозаводе начальником узла связи (в 30 своих предвоенных лет).

Война. Эвакуация в город Касли Челябинской области. Затем фронт, ранение. В госпитале был недолго. Снова фронт, уже Сталинградский. И там ранение, и там госпиталь. Но была и встреча с начштаба полка, определившая дальнейшую фронтовую и человеческую судьбу Михаила. Его имя хорошо известно харьковчанам: капитан Рудик. Оба из Украины: «вместе будем освобождать и Харьков, и Днепропетровск». Не забыл, видно, своих слов майор Рудик, уже командир полка на Курской дуге. Разогнулась она и ударила по проклятому врагу, высекая искры первых победных салютов...

Харьков рядом с Белгородом. Полк, которым командовал майор Рудик, должен атаковать Харьков со стороны Салтовского шоссе. В селе Циркуны майор ставит каждому из своих командиров задачу и обращается к командиру взвода ст. сержанту Михаилу Гольберту: «Первый флаг на земле Харькова перед началом атаки поднимет твой взвод на трубе кирпичного завода» (первое предприятие на северной окраине города по ул. Механизаторской. Теперь там станция метро Академика Павлова). Но назавтра на местности командир полка Рудик был сражен фашистской пулей. Похоронили его в Циркунах. Взводу предстояло выполнить последний его приказ*.

---

* ***От редакции:*** Последние дни жизни бесстрашного офицера навеки запечатлела для истории фронтовая кинохроника. Выдающийся украинский кинорежиссер и писатель Александр Довженко написал о нем: «Первым ворвался на окраину города отважный командир гвардейского полка 93-й дивизии майор Григорий Рудик. Обнажите головы, современники эпохи! Разнесите всему миру славу сына украинского народа! Пусть все человечество знает и пусть знают все, какие только будут жить в поколениях Рудики, как умирал их молодой прадед в 1943 году. Прощайте, воин! Примите нашу любовь и дружбу на вечные времена!».

На два дня пережил своего командира его ординарец Константин Федосеевич Ватлин, 1911 г. р., учитель, призванный из г. Пермь, погибший под рухнувшей стеной завода и похороненный в с. Липцы. Сведения о К. Ф. Ватлине сообщил редакции его родственник из г. Николаев Анатолий Алексеевич Пономарев.

...Рассвет 22 августа. Взвод идет к заводу, пехота впереди расчищает путь. И вот они на территории. От осветительных ракет светло как днем. Возле сушилки разделились на две группы. Первая прорывается к трубе, вторая прикрывает. Михаил Гольберт у пулемета. И вот обе группы у трубы. В подвал спускается Химченко, находит внутренние скобы (внешних нет), поднимается. Но на верхней скобе пуля сражает бойца. Спускается сибиряк Васильев. Убит и он. Подносчик дисков Ивкин толкает командира в бок: «Разрешите, я пойду...». Гольберт молча передает ему пулемет и спускается в подвал сам. Со скобы на скобу – вот и верх трубы. Ставит ногу на предпоследнюю скобу, другой упирается в верхнюю.

Прощание с командиром 285-го гвардейского стрелкового полка 93-й гвардейской стрелковой дивизии Г. Рудиком, который первым прорвался на окраину Харькова. Август 1943 г.

И вот в родном харьковском небе гордо развевается красный флаг. А освободителям предстоял путь дальше, на Большую Даниловку. Оттуда – к кожевенному заводу, где шел большой бой. И кожевенный взят. И снова – вперед по Журавлевке, а там поворот на Пушкинскую. Все ближе самая родная его улица:

– Товарищ командир, разрешите с ребятами забежать домой!

– Быстро! И догоняйте нас.

Догнали на Чернышевской. Там немцы «пришли в себя»: сильный артиллерийский обстрел. Михаилу осколок пробил легкое. Снова госпиталь, но в родном городе. А потом – освобождать другие города юга Украины. И «серым» увидел герой «Дунай голубой».

Закончились бои. Началась для солдата мирная жизнь. Работал там, недалеко от кожевенного. На заводе «Рембыттехника» стал делать Михаил наградные планки для своих боевых побратимов. Сделал и себе к четырем медалям и главной награде – ордену Красного Знамени.

Женился, родилась дочь. И все бы хорошо, но беспокоила Михаила старая рана. Диагноз врачей: неизлечимый туберкулез. Умер солдат в год 20-летия Победы. Он ушел из жизни, но сама жизнь уходит все дальше – к постоянному завтра. И оставляет за собой Память. Самую глубокую, благородную и благодарную: память о тех, благодаря кому – существует.

***Давид Риссенберг**, журналист, краевед,*
член Конгресса писателей Украины

Військова доля сім'ї Гонтар

ГОНТАР Микола Васильович, 1922, с. В'язова Краснокутського р-ну Харківської обл. Українець. Пропав безвісти 29.11.1942.

«Книга Пам'яті України. Харківська область», т. 8, с. 639

Микола Васильович Гонтар

ГОНТАР Микола Васильович, мій брат, народився в сім'ї колгоспників. Закінчив 7 класів В'язівської школи. Працював у колгоспі дояром. За високі показники був нагороджений телицею (тато не хотіли її брати, бо за неї теж треба було платити налог, а чим? Потім взяв. Ця корова виручила сім'ю в роки окупації). У 1940 р. був призваний до лав Червоної армії. У м. Одеса став мотористом торпедних катерів. Там і застала війна 1941 року. Севастополь, Новоросійськ, Поті… У маршевих ротах відправлений до Приволзької флотилії. У м. Сталінград був зарахований до складу 143-ї ОСБр морської піхоти 57-ї армії, у складі якої і загинув. Тато, Василь Михайлович Гонтар, після демобілізації з фронту знайшов чоловіка в с. Козіївка того ж Краснокутського р-ну, який сказав: «Микола Гонтар із с. В'язова мене, пораненого, перев'язав і на своїх руках відніс у медпалатку. Це було в балці Короватка під Сталінградом наприкінці листопада 1943 р. Лікар, який приймав мене, запропонував Миколі залишитися при санбатальйоні. Та Микола пішов». Більше ніхто його не бачив живим. Пропав безвісти. І тільки в 2001 р. найменша сестра Тетянка знайшла могилу, де лежить буйна голова Миколи Гонтаря разом із шістьма тисячами таких, як він.

З'їздила на могилу в 2008 та 2012 роках, отримала Миколину нагороду «50 років Сталінградської битви». Здала в музей «Висота Конєва».

Тетяна Василівна Гонтар,
ветеран праці, інвалід, пошуковець

Поиск длиною в жизнь

...Но должны стать навеки живыми
Наши братья из братских могил,
Чтоб фамилию, отчество, имя
Начертать мы на плитах могил...
Евгений Долматовский

Мой отец, **ЗЕЛЬДНЕР Лев Абрамович**, родился 18.04.1907 г. в г. Полонное Каменец-Подольской области (ныне г. Полонное Хмельницкой области). По рассказам моей матери, Нины Алексеевны, отец в январе 1923 г. окончил училище ФЗУ в г. Барановичи (Беларусь) по специальности «работы на станке бумажного производства». Получил назначение на бумажную фабрику в Киевскую область. В 1929 г. был призван в армию и проходил службу пулеметчиком, а потом командиром отделения 68-го стрелкового полка в г. Ахтырка Сумской области. 16.05.1931 г. был зарегистрирован брак моих родителей, в этот же день отец убыл в Полтаву на девять месяцев, из которых в течение полугода дослуживал срочную службу, а три месяца учился на курсах младших политруков. После выпуска, в марте 1932 г., вернулся в свой полк в Ахтырке

и был назначен младшим политруком в стрелковую роту. В январе 1934 г. отец направлен в Москву, где в течение семи месяцев проходил курсы усовершенствования среднего политического состава при Военно-политической академии. По окончании курсов, в конце октября 1934 г., вернулся в Ахтырку. В феврале 1935 г. получил назначение в г. Кременчуг Полтавской области, где пять лет занимал должность заместителя командира артиллерийского дивизиона в составе стрелкового батальона в звании старшего политрука. В 1940 г. направлен в г. Перемышль на должность заместителя командира 113-го отдельного зенитного артиллерийского дивизиона 99-й стрелковой дивизии (113 озад 99 сд).

Самые острые мои воспоминания об отце всегда относятся к далекой дате (около 15.06.1941 г.), когда отец провожал нас в Харьков с перрона киевского вокзала и сказал: «Я заеду на пару дней в Кременчуг, к матери, а потом приеду к вам в Харьков». Это оказалось прощанием с отцом – навсегда. 22.06.1941 г. началась война, гитлеровская Германия напала на СССР. Отец срочно вернулся в свою воинскую часть (113 озад 99 сд). Наша семья (мать, двое братьев, бабушка) эвакуировалась из Харькова в Оренбургскую область, Кувандыкский район, станция Кувандык (с 1953 – г. Кувандык), где 26.10.1941 г. родилась моя сестра Людмила, которой не пришлось увидеть отца.

Лев Абрамович Зельднер

На второй день войны, 23.06.1941 г., 99-я сд совместно с 92-м погранотрядом г. Перемышля нанесла врагу контрудар и к исходу дня освободила г. Перемышль. Это было первое наступление наших войск и первое освобождение пограничного города на реке Сан. В международной печати и радиообозрениях это событие получило широкий резонанс. Так, английская газета «Стар» вышла под заголовком «Перемышль снова в советских руках». Другие периодические издания также содержали публикации с подобными заголовками. В те первые дни войны закладывался фундамент начала крушения гитлеровського плана молниеносной войны, а затем и окончательного разгрома фашистской Германии.

Но 27.06.1941 г. по приказу командования Юго-Западного фронта наши войска оставили г. Перемышль. 22.07.1941 г., через месяц после начала войны, 99-я сд, лучшая дивизия в СССР по итогам 1940-го, предвоенного года, была награждена первой из воинских соединений орденом Красного Знамени. 30.07.1941 г. во фронтовой газете «Красная Армия», уже после указа о награждении 99-й сд боевым орденом, поэт А. Т. Твардовский, будущий автор бессмертной поэмы «Василий Теркин», опубликовал «Песню 99 дивизии». В ней есть такие слова: *«В том порыве едином мы врага опрокинем и раздавим лавиной стальной. Развевайся над нами, опаленное знамя девяносто девятой, родной!»*. Какая вера в Победу, до которой было еще долгих четыре года!

Все расстояние и время – от Перемышля до Подвысокого – это один бой, практически беспрерывный. Кульминации своей он достиг в Зеленой браме. К 25.07.1941 г. ослабленные войска 6-й и 12-й армий фактически слились. Они получили наименование «группа Понеделина», по фамилии командующего 12-й армией генерал-майора П. Г. Понеделина, и были переданы из состава Юго-Западного фронта в состав Южного. Мера эта была вынужденной. На кривотолки – не было ли ошибкой переподчинение 6-й и 12-й армий Южному фронту – после войны маршал авиации В. А. Судец, который в 1941 г. в звании полковника командовал 4-м авиационным корпусом стратегического назначения с подчинением непосредственно Ставке Верховного Главнокомандования, ответил писателю Е. А. Долматовскому: «...Дело не только в том, что это

(передача Южному фронту) сулило еще спасение двух окруженных армий, но и в том, что в случае удачного их выхода из окружения Южный фронт стал бы вдвое сильнее». Полковник Судец обеспечил коридор шириной 15 км для выхода окруженных войск, расчистив им дорогу бомбометанием и штурмовкой. Но обстановка менялась каждый час, и по тому коридору никто не пошел.

По немецким данным, 6-ю и 12-ю армии сковали 22 полнокровные дивизии вермахта, а в каждой дивизии – до 12 тысяч солдат, десятки танков, сотни стволов артиллерии и минометов. Общая численность авиации, которая поддерживала вражеские войска в районе Умани и дубравы Зеленая брама – более 700 самолетов. Среди этих застрявших на полмесяца дивизий врага – почти все войска сателлитов (венгерский и румынский корпуса и одна итальянская дивизия). Без этих дивизий гитлеровской Германии не под силу было развивать успех в Украине. Щит, образовавшийся из наших войск, окруженных в Зеленой браме, на какое-то, пусть недолгое, время облегчил положение Южного фронта, дал возможность другим его армиям закрепиться на новых рубежах. Действия 6-й и 12-й армий еще до окружения сбили темп, и на ряде участков задержали рвавшегося в Киев врага. Сражаясь в 240 км южнее Киева, они ощущали себя участниками его защиты. Ко дню 5.08.1941 г., когда окруженные войска пошли на прорыв колонной, из Киева было вывезено почти 85300 вагонов разных грузов, город держался. Наш прорыв не увенчался успехом, но группа Понеделина была в те дни как бы южным щитом столицы Украины. Это подтверждено историей. Под прикрытием стоящих насмерть 6-й и 12-й армий осуществлялась мобилизация на Правобережной Украине и эвакуация населения.

В ночь на 6.08.1941 г. был намечен прорыв группы Понеделина в направлении Первомайска. Артиллерийской подготовки не будет – снарядов нет. Выстраивается колонна: артиллерийские тягачи, тракторы впереди, за ними – автомашины с пехотой и ранеными, затем пешие стрелки, два уцелевших танка, несколько броневиков. 6.08.1941 г. в 2:30 начинается прорыв. Отряды заслона (три) с задачей – обеспечить прорыв основных сил. Рев тракторов, лязг гусениц ошеломляют противника, он отходит. Едва развиднелось, противник опомнился, понял – никакого танкового соединения перед ним нет. Кинжальный огонь вражеской артиллерии. На рассвете – налет бомбардировщиков. Машины горят, но колонна движется. Она растянулась на 10 км. Подбит танк генерала И. Н. Музыченко, он ранен. При полном отсутствии связи командования группы с подчиненными войсками врагу удалось разбить окружение на несколько колец. Сражающиеся отряды уже сборные. Все стали пехотой, у всех оружие – только штык, а если сохранилась – то и граната. Стало известно, что командармы Понеделин и Музыченко попали в засаду, схвачены врагом и пленены. Штаба группы более не существует. Генерал Снегов был захвачен тяжело раненным, на носилках. Генерал С. Я. Огурцов, командир 10-й танковой дивизии, позднее, уже в Зеленой браме, командир 49-го стрелкового корпуса, на базе оставшегося в резерве 21-го кавалерийского полка создал конный отряд, пытался объединить разрозненные части, оборонялся этими силами у Подвысокого, а потом углубился в лес. Штаб 49-го стрелкового корпуса взял на себя управление всеми войсками, оставшимися в окружении. Дата 13.08.1941 г. фигурирует в исторических исследованиях и мемуарах как завершение битвы у Подвысокого. Но Зеленая брама не покорилась. Небольшие отряды и группы держались до 20.08.1941 г. В эти же сроки пробивались к своим, выходя из окружения, отдельные отряды и группы.

Солдаты 24-го горноегерского корпуса 17-й немецкой армии безжалостно расстреливали наших бойцов, идущих на прорыв. По нашим данным в Уманской яме и Зеленой браме погибло 18,5 тысяч наших воинов, по данным противника – 60 тысяч человек. Около двух тысяч бойцов 99-й сд вышли из окружения, спасли знамя

дивизии и знамена ее воинских частей. Известный поэт Е. А. Долматовский в своей книге «Зеленая брама» пишет: «*...Как сражались войска в окруженьи, насмерть встав на опушке лесной, и ценой своей жизни сумели на пылающих тех рубежах приблизительно на две недели наступленье врага задержать*».

Через тридцать месяцев (январь 1944 г.) после боев у Подвысокого произошла Корсунь-Шевченковская битва, где были окружены крупные силы врага. Это был своего рода достойный ответ на битву у Подвысокого. После 2.05.1945 г. полное наименование 99-й стрелковой дивизии, в которой мой отец начинал войну у стен Перемышля, а потом сражался в Зеленой браме у Подвысокого в 1941 г., – 88-я гвардейская стрелковая Запорожская, ордена Ленина, Краснознаменная, орденов Суворова и Богдана Хмельницкого дивизия. В 14-ти братских могилах, в девяти селах Новоархангельского района Кировоградской области покоятся 2437 воинов, но в 1985 г. имена и фамилии были известны лишь 112. Не знаю, сколько «без вести пропавших» воинов за 31 год обрели имя и фамилию.

...Мне было одиннадцать с половиной лет, когда моя мать получила извещение в Кувандыкском РВК о том, что отец пропал без вести в июле 1941-го. Это было 15.05.1945 г. До этого я верил, что скоро увижу отца. Ведь ненавистная война с гитлеровской Германией закончилась. С фронта возвращались тысячи и тысячи бойцов. Но жестокая правда войны неумолима и коснулась почти каждой семьи: миллионы не вернулись домой. Вечная память воинам, погибшим и пропавшим без вести за свободу и независимость нашей Родины!

Говоря о поисках отца, должен отметить, что важной датой явилось 9.05.1971 г., когда, находясь в служебной командировке в Чите, где размещался штаб Забайкальского ВО, я приобрел книгу Ю. К. Стрижкова «Герои Перемышля» (М., 1969) о боевом пути 99-й сд, в которой с 1940 г. служил мой отец, Зельднер Л. А. Книгу прочитали все родные и близкие. Прошло семь лет, когда я написал письмо ее автору с просьбой дать адрес И. М. Базило, сбившего два самолета врага в 1941-м, командира орудия 113-го озад 99-й сд, в 1978-м проживавшего в Таращанском районе Киевской области, работавшего директором сельской школы. Началась переписка с бывшим воином, знавшим хорошо отца, писарем штаба 113-го озад, выполнявшим лично распоряжения моего отца до начала войны. В тяжелые дни отступления И. М. Базило стал наводчиком, а потом и командиром зенитного орудия. Иван Макеевич писал в письме, а потом лично повторил мне при посещении его в конце 1978 г. в с. Чернин Таращанского района, что после трагедии в Зеленой браме он попал в плен, был в Уманской яме, бежал из плена, отца там не было. Вторым источником информации стали воспоминания К. И. Чернявского «Вместе с бойцами» (М., 1979). Старший политрук Чернявский участвовал в первых боях с оккупантами. После ранения попал в плен, после бегства из плена стал партизаном. Началась переписка, а в 1980 г. была встреча в г. Винница, где он проживал. Он писал мне в письме: «Ваш отец сражался с проклятым врагом, начиная от самой границы, от Перемышля до Подвысокого, где в окружении войска 99-й сд, в том числе и зенитный дивизион, десять дней бились насмерть. Там погиб командир дивизиона Касаткин, там же, по всей вероятности, погиб и Ваш отец». К. И. Чернявский знал отца еще до войны, с 1938 г. по службе в Кременчуге.

Третьим, самым важным источником информации, явилась встреча с Д. И. Фартушняком, учителем истории сельской школы в с. Подвысокое Новоархангельского района Кировоградской области, по совместительству директором народного музея. От него я узнал о масштабном сражении 6-й и 12-й армий в Зеленой браме, находящихся в окружении превосходящего противника. Д. И. Фартушняк показал мне в лесу места размещения в окопах 113-го озад и штаба 99-й сд. После этой встречи, кото-

рую посоветовал мне И. М. Базило, между нами началась переписка. Я выслал ему фотографию отца и документы архива МО СССР. Дмитрий Иванович – ветеран войны с Германией и Японией. Длительное время мы обменивались поздравлениями с Днем Победы.

...Е. А. Долматовский, прошедший Уманскую яму и оставивший нам «Зеленую браму», писал: «*...Мы должны помнить всегда, что сперва была Зеленая брама, а триумфальные арки – потом, почти через четыре года*».

Рафаэль Львович Зельднер,
ветеран ВС Украины,
полковник в отставке

Від редакції: З метою увічнення імені батька, Льва Абрамовича Зельднера, на сторінках історико-меморіального видання «Книга Пам'яті України. Харківська область» до Харківської обласної редакції звернулися його діти Рафаель Львович і Людмила Львівна. Все життя вони намагалися знайти могилу свого батька. Співробітниками редакції було проведено пошук, в результаті якого на архівних сайтах вдалося знайти облікову картку поховання у с. Підвисоке Новоархангельського р-ну Кіровоградської обл., фотографії братської могили і запис у Кіровоградській Книзі Пам'яті. Так закінчився багаторічний пошук місця поховання Л. А. Зельднера, і діти нарешті побачили могилу свого батька.

Три брати – одна доля

У родині харків'ян Серафими Антонівни та Овсія Олексійовича Капусти було три сини: Михайло, Григорій і Микола. Усім трьом випало на долю стати на захист Батьківщини.

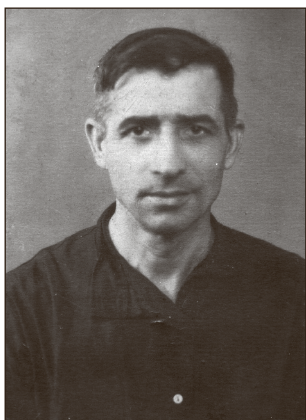

Михайло Овсійович Капуста

Григорій Овсійович Капуста

Микола Овсійович Капустін

КАПУСТА Михайло Овсійович, старший з братів, народився у 1906 р. у Харкові. У червні 1941 р. був мобілізований до лав ЧА Червонозаводським РВК м. Харків. Пройшов усю війну до самого її кінця. Із нагородного листа від 27.05.1945 р.: «Старший сержант М. О. Капуста до служби у 807-й ПАРМ-3 ремонтував бойові літаки у ПАМ-38. У червні 1943 р. переведений на посаду старшого авіамоториста 807-ї ПАРМ-3, де працював складальником літаків різних конструкцій по теперішній час... За самовіддану працю з ремонту 245 літаків, за невтомну енергію у роботі й особисту дисциплінованість представити до

урядової нагороди – медалі «За бойові заслуги». Окрім цієї медалі Михайло Овсійович був відзначений медаллю «За оборону Сталінграда», а у післявоєнний час – багатьма ювілейними та трудовими нагородами.

Після демобілізації повернувся до Харкова. Працював сантехніком у ресторані, кушніром на панчішній фабриці, понад 20 років – слюсарем на шиномонтажному заводі. 18 квітня 1978 р. Михайло Овсійович пішов з життя.

Середній брат, **КАПУСТА Григорій Овсійович**, народився 17 січня 1910 р. у Харкові. Працював на заводі ім. Малишева. Так само, як і його старший брат Михайло, був мобілізований з перших днів війни – 25 червня 1941 р. Червонозаводським РВК м. Харків.

Із червня 1941 по липень 1942 рр. служив шофером у ВАД-5 (військова автомобільна дорога), із липня 1942 по травень 1943 рр. – шофером у 7-му автополку, із травня 1943 по листопад 1944 рр. – шофером 54-го автополку, із листопада 1944 по травень 1945 – шофером у 12-му окремому зенітному артдивізіоні. Був поранений. Отримав медаль «За відвагу».

15 листопада 1945 р. демобілізувався. Працював водієм на базі «Сільгосптехніка». 16 жовтня 1983 р. Григорія Овсійовича не стало.

Доля молодшого брата, **КАПУСТІНА Миколи Овсійовича**, – найтрагічніша.

У 1940 р. двадцятирічного Миколу призвали на строкову службу. Отримавши військову освіту, молодий офіцер Капустін вже з липня 1941-го і до самої загибелі у лютому 1945-го постійно перебував на фронті.

За вдало організовані операції капітан Капустін, командир 3-ї батареї 557-го корпусного артполку 14-ї гвардійської гарматної бригади 4-ї гвардійської артдивізії РГК, був нагороджений орденом Вітчизняної війни II ст. Із нагородного листа: «У наступальних боях у серпні–вересні 1943 р. тов. Капустін добре організував розвідку ворожих позицій і, вміло керуючи вогнем своєї батареї, подавив 9 артбатарей ворога й відбив 3 контратаки. 20.09.1943 р. тригарматна 105-мм батарея вела нищівний вогонь по нашій піхоті. Тов. Капустін обрав спостережний пункт, звідки проглядалась вогнева позиція противника і коротким, але потужним вогневим нальотом подавив вогонь батареї. 21.09.1943 р. двогарматна і тригарматна батареї вели інтенсивний вогонь по наших бойових порядках. Пристрілявши репер поблизу цих батарей, тов. Капустін переніс вогонь від нього, змусивши замовкнути батареї противника. 22.09.1943 р. ним було подавлено вогонь тригарматної і чотиригарматної 105-мм батарей, які обстрілювали бойові порядки на передньому краї. Після ведення вогню на ОП чотиригарматної батареї спостерігалися пожежа і вибухи».

Менш ніж за рік військові здібності та особистий героїзм командира батареї, тепер вже 209-го легкого артилерійського полку, були відзначені орденом Червоної Зірки, про що у нагородному листі сказано: «22.06.1944 р. поблизу висоти 157,0 гвардії капітан М. О. Капустін вогнем своєї батареї розбив спостережний пункт і подавив вогонь двох кулеметних точок, цим забезпечив взяття висоти нашою піхотою. У районі с. Юшково противник силою 150 бійців перейшов у контратаку. Гвардії капітан Капустін, надихаючи своїм геройським прикладом нашу піхоту, керуючи вогнем батареї, особисто брав участь у відбитті контратак. Ворожа піхота захлинулась, противник був розігнаний, залишивши на полі бою до 50 поранених та вбитих».

Постійне перебування на фронті не обійшлося без поранень: 26 березня 1942 р. на Західному фронті Микола Овсійович був легко поранений.

Останній бій чекав на гвардії капітана Капустіна під Кенігсбергом (нині місто Калінінград) тоді, коли до Перемоги залишалося трохи більше трьох місяців...

Капуста Овсій Олексійович та Серафима Антонівна вже ніколи не побачили свого молодшого сина, який не мав власної родини та нащадків, тож нікому було розшукувати його могилу. Проте кілька років свого життя цій справі присвятила його племінниця – Інна Григорівна Капустіна. Отримавши довідку із Центрального архіву Міністерства оборони Російської Федерації, для подальшого пошуку вона звернулася до Харківської обласної редакції Книги Пам'яті України. Співробітники редакції розшукали додаткові документи і на підставі детального аналізу визначили місце загибелі капітана Капустіна. Однак на жодній братській могилі в Калінінградській області його ім'я не було зазначено. Тоді редакція надіслала листи до Управління з увічнення пам'яті загиблих під час захисту Вітчизни Міноборони РФ та Адміністрації муніципального утворення «Багратіоновський район» Калінінградської області.

Серафима Антонівна Капуста

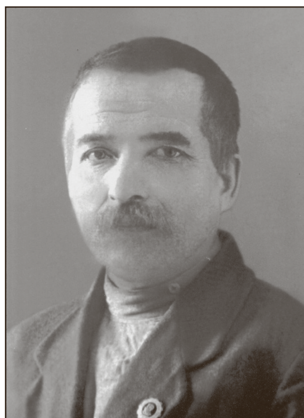

Овсій Олексійович Капуста

Так у травні 2016 р. на пам'ятнику в селищі Славське Багратіоновського району з'явилось ім'я М. О. Капустіна, а разом з ним і запис у виданні «Книга Пам'яті України. Харківська область»: «КАПУСТІН Микола Овсійович, 1920, м. Харків. У 1940 призваний до лав ЧА. Гвардії капітан, командир батареї 209-го гвардійського легкого артполку 7-ї гвардійської артбригади 3-ї гвардійської артдивізії РГК. Загинув у бою 3.02.1945. Похований: сел. Славське Багратіоновського району Калінінградської області, РФ».

***Євгенія Петренко**, старший науковий*
редактор обласної Книги Пам'яті України

Просто робота

Якщо ти льотчик за покликанням,
ніщо не замінить тобі авіацію
С. Швець, Герой Радянського Союзу

КАРПЕНКО Іван Арсентійович, 1920, с. Західне Старобільського р-ну Луганської обл. Призваний Московським РВК м. Харкова. Мол. лейтенант, льотчик, 999 штурм. ап, п. п. 36758. Загинув 24.08.1944.

«Книга Скорботи України. Харківська область», т. 3, с. 736

Іван Арсентійович народився 10 травня 1921 р. у с. Закотне (за іншим джерелом – Осинове) Новопсковського району Харківської (нині Луганської області) у родині робітника Арсентія Харламповича та домогосподарки Тетяни Устимівни Карпенків. У 1929 р. сім'я переїхала до Харкова, де у 1940 р. він закінчив середню школу № 123. Восени вступив до авіашколи ім. В. Чкалова (нині БВВАУЛ) у м. Борисоглєбськ Воронезької обл. Там прийняв присягу і вступив до лав РСЧА. Почалось наполегливе навчання, у липні 1942 р. проходив практику в таборах с. Грибановка тієї ж області,

а восени – вже у Казахстані, в с. Пєшковка. У листах Івана (п/п 36758) немає ні опису авіатехніки, ні бойових дій. Лише одного разу в листі батькам взимку 1943 р. прорвалась з душі радість за успіхи вітчизняного літакобудування, поєднана з вірою у близьку перемогу, де він пише:

«...Закончил устаревший уже в настоящее время истребитель – такой тип вы могли видеть в начале войны, а теперь за два с лишним года авиация в своем развитии (советская) шагнула очень далеко – у нас есть такие машины (самолеты), которые превосходят своими качествами все самолеты таких стран, как Америка и Англия. Зимой 1943 года я уже был в эскадрильи, где должен окончить последний тип истребителя в то время, но не окончил.

Прошло время и я снова начал летать, но так как для обучения меня надо порядочное количество времени, чего не терпит настоящая обстановка, командование решило (меня и других курсантов) перевести в другой род авиации – ША (штурмовую авиацию)» (збережена авторська орфографія).

Мова йшла про впровадження в той час у повітряну армію літака Іл-2. Це був кращий потужний броньований літак-штурмовик, він міг літати низько над полем бою. Його неможливо було збити звичайною стрілецькою зброєю, тому його називали «летючим танком», а за вигляд кабіни над фюзеляжем – «горбатим».

Іван Арсентійович Карпенко
(1940 г.)

На згадку про Івана Арсентійовича збереглися лише одна фотографія, довідка авіашколи від 2.01.1941 р., де він є курсантом, декілька листів і похоронка. У кімнаті його молодшого брата Олексія висів портрет Івана, обвитий рушником, на якому він залишився вічно молодим. Оскільки мені Іван Арсентійович доводиться родичем (Іван, мій батько Михайло та Олексій – рідні брати), захотілося дізнатися про його долю більше. А коли я зверталась до батька і Олексія, обидва відводили погляди. Для занесення імені Івана Арсентійовича до «Книги Пам'яті України. Харківська область» у 1994 р. дані повідомила його невістка, яка на той час була ще жива. Що ж стоїть за лаконічними рядками його листів? У 2014 р. я надіслала запит до ЦАМО РФ щодо встановлення подробиць його бойового шляху, на який отримала коротку відповідь. За даними сайту obd-memorial.ru стало відомо ім'я його повітряного стрільця.

23 квітня 1944 р. Іван завершив перепідготовку. Йому було присвоєно військове звання молодшого лейтенанта, і він отримав направлення на Ленінградський фронт у 13-ту повітряну армію (ПА), яка брала участь на той час у фінській кампанії.

30 травня 1944 р. у листі з фронту батькам: *«...адреса своего... я давать не стану, так как он быстро будет меняться».*

10 червня 1944 р. у другому листі дуже стримано про кровопролитні бої на фінській землі: *«Живу хорошо – финская земля, хотя и не такая твердая, но держит прочно».*

З його фронтових листів рідні знали, що Іван літав і над Фінською затокою, тому були впевнені, що саме вона стала для нього роковою.

15 червня 1944 р. наказом № 277 Красносельської штурмової авіадивізії (шад) Іван Карпенко був призначений льотчиком у 999-й штурмовий авіаполк (шап) у складі 13-ї ПА. Участь у боях Івана можна прослідкувати за бойовим шляхом його полку. Ескадрильї 13-ї ПА в той час брали участь у визволенні Карельського перешийка, у визволенні міста-фортеці Виборг, потім – у Північно-Петрозаводській операції. Незважаючи на взяття Виборга 20 червня 1944 р., боротьба за Карельський перешийок

ще продовжувалася до 4 вересня 1944 р. Події тих днів описані в документальній повісті кандидата історичних наук І. Г. Іноземцева «Под крылом самолета – Ленинград». Авіаційні частини і з'єднання 13-ї ПА з 21 червня 1944 р. почали поступово перебазовуватися з фінського на нарвський напрямок, з якого почалося визволення Естонії. Тимчасовий пункт управління командуючого армією був розгорнутий в населеному пункті Монастирок, а командний пункт його заступника для взаємодії зі стрілецькими корпусами – у районі Велике Поле Виборзького району Ленінградської обл. Співвідношення сил було таким:

– з боку ЧА – у складі 13-ї ПА налічувалося 479 літаків, 120 штурмовиків та винищувачів ВПС Червонопрапорного Балтійського флоту, 78 літаків Ленінградського винищувального авіакорпусу ППО;

– з боку противника – 88 літаків, доповнюваних іншими з 400 бойових літаків з баз Прибалтики і Фінляндії.

Німці особливо запекло чіплялися за останні кілометри Прибалтики: адже вона була вхідними воротами до Німеччини. Вони завчасно побудували потужні оборонні укріплення. Радянській армії протистояли на таллінському напрямку – ворожа оборонна позиція «Танненберг», на нарвському – німецька опергрупа «Нарва», яка була захищена оборонною смугою, прикритою рікою Нарвою. Вона мала добре розвинуту систему траншей та сполучень. За планом взаємодії армій, радянське командування вирішило масовано застосувати авіацію 13-ї ПА: в перший день наступу на підтримку 8-ї ударної армії, наступного – 2-ї ударної армії.

13 липня 1944 р. 277-й шад за заслуги було вручено бойовий прапор і орден Червоного Прапора.

18 липня 1944 р. у Журналі бойових дій 277-ї шад відмічено перебазування 999-го шап з 16 літаками на аеродром Чернево Гдовського району. Те ж саме читаємо про наступні дні.

20–23 липня 1944 р.: «*Летный состав изучал район боевых действий и цели... 23 июля ведущими групп трех полков произведен облет района и рекогносцировка местности предстоящей операции*».

24.07.1944 р. – перший день Нарвської операції. Усі зусилля авіації зосередилися на ділянці наземних військ генерал-лейтенанта Старикова.

«*Метеорологические условия 24 июля оказались очень тяжелыми для авиации, тем не менее, летчики Ленинградского фронта, обогащенные опытом работы в сложных метеорологических условиях, выполнили предусмотренные планом задачи. Внезапный массированный удар авиации был направлен на штабы и узлы сопротивления. Налетом групп «Пе-2» и «Ил-2» удалось разгромить штабы двух немецких корпусов, нарушить их связь с частями... Сразу же после артиллерийской подготовки 3 большие группы «Пе-2» и «Ил-2» ударили по минометным батареям и Живой силе в траншеях и дзотах первой линии обороны противника. Заранее составленные и распространенные по частям карты целей обеспечивали эффективность действий... Через 3 часа 30 мин, по мере продвижения пехоты, массированный удар был повторен, но на этот раз уже по более глубоким целям... Две группы «Ил-2» вели летчики Кинев и Карпенко. Они имели задание – уничтожить артиллерийские батареи в районе Ридакюля*» (начальник штаба 10-й ВА генерал-майор авиации С. Лаврик «Авиация в боях за освобождение Эстонии», «Сталинский сокол» № 80 от 4 октября 1944 г.).

Ім'я та по батькові льотчиків не вказано, можливо, це про Івана Арсентійовича.

У Журналі бойових дій 277-ї шад відзначено, що її частини «*взаимодействовали с наступающими войсками 112-го стрелецкого корпуса 8-й армии... Произведено 126 самолетовылетов, налет 109 часов 26 минут. Полки действовали группами 4-5-9*

самолетов без прикрытия истребителей. Бомбардировочно-штурмовыми ударами разрушали опорные пункты противника Сиргала Рейдепылу, сопровождали наступающую пехоту в направлении станции Вайвара, воздействуя по артминбатареям противника в полосе наступления частей. Проводили разведку поля боя и произвели бомбоштурмовой удар по штабам противника в районе Мыхви, Пяйте. Истребительная авиация противника стала оказывать противодействие штурмовикам во второй половине дня группами 2-4-6 ФВ-190. Всего было проведено 4 воздушных боя. Боевые потери от МЗА противника: самолетов – 1, летчиков – 1, стрелков – 1».

Пункт спостереження за екіпажами зафіксував у своєму звіті обставини загибелі льотчика-штурмовика Івана Арсентійовича Карпенка і його стрільця-радиста Віталія Івановича Білоусова. Іл-2 був збитий прямим влученням зенітного снаряда над територією ворога і палаючим упав у районі Рівіма (Rivimaa) Естонської РСР. Нам не вдалося свого часу відшукати на карті район падіння Іл-2 з екіпажем, який героїчно загинув у повітряному бою. У 2014 р. у відповіді на мій запит в Естонію керівник військово-історичного об'єднання «Front line» Андрій Лазурін уточнив місце їх загибелі за документами 999-го шап: *«Летчик, мл. лейтенант Карпенко Иван Арсентьевич, не вернулся с боевого задания 24.07.44 г., при БШУ в районе Сиргала сбит и упал на южной окраине Ривима, Эстония, 999-й шап 277-й шад 13-й ВА».*

Мовою льотчиків БШУ – бомбоштурмовий удар. Ми зараз знаємо район падіння, який тип літака противника збив наш Іл-2, коли, за оперативним зведенням полку, він зайшов повторно на БШУ – о 5-й годині вечора...

Місце поховання не вказано. Німці ховали тільки своїх загиблих, а радянських воїнів ховало місцеве населення. Льотчики, за звичаєм, не підписували іменні медальйони, і їхні імена встановлювали за особистими підписаними речами (ложки, ножі або нагороди). Тіла невідомих воїнів місцеві жителі ховали в братських могилах. Уламки літака і останки загиблого екіпажу і досі не знайдені. Їхні імена не увічнені в Естонії навіть на найближчому до цього місця меморіалі. Крапка ще не поставлена. Залишається надія, що вони будуть знайдені, а імена увічнені на братській могилі. Неймовірно важка робота пошуковців щодо визначення місця падіння, включаючи ідентифікацію уламків літака та останків екіпажу: охоплений полум'ям літак наприкінці спекотного липня впав між сосен поблизу горючих сланців болотистої місцевості. Крім того, Наказом народного комісаріату оборони СРСР № 138 від 15.03.1942 р. були ліквідовані солдатські медальйони. У похоронці вказано день загибелі: 24 серпня 1944 р., очевидно, місяць з надією чекали повернення екіпажу.

Іван Арсентійович Карпенко
(Борисоглібська авіашкола льотчиків, випуск 1944 р.)

І все ж таки у 2016 р. на нас чекала дивовижна знахідка, тут не обійшлося без містики. В поле мого зору потрапило групове фото випуску 1944 р., його альма-матер. Марно я шукала обличчя, схоже на мого батька, або його меншого брата. Але щось мене не відпускало. Вийшовши на вулицю, я благала: «Ваню, якщо ти є там, дай мені знати». Повернувшись з вулиці, звернула увагу на зосереджене цілеспрямоване обличчя одного молодого офіцера, чий погляд, на відміну від багатьох, був спрямований не на об'єктив, а вдалину, в майбутнє, яке вже стало історією. Воно нагадало мені рідні риси. Однозначно, це є Іван. Так через 72 роки знайшлося ще одне його фото. Воістину шляхи Господні несповідимі. Це дає надію на достойне традиційне упокоєння екіпажу.

Це і про Івана з Віталієм рядки О. Свінціцької:

..Лоси обходят сторонкой
Могилою ставшей воронку,
А по весне на опушке
Надрывно кукует кукушка.

Напрасно зовет за собою
Солдат, не вернувшихся с боя.
Они о победном дне
Не знают: они на войне.

І рядки ізюмчанина, краєзнавця О. Лівнова, (фільм Л. Щибрі «Неоконченный полет»):

Сколько ж вас, неизвестных погибших солдат
Меж озерных болот и прибрежных лесов,
По полям и долинам, в оврагах лежат...

...И не будешь ты в жизни спокоен,
Если даже последний погибший боец
С честью нами не был упокоен.

З відвертого зізнання одного англійського льотчика, кожен політ у період Другої світової війни був польотом у пекло. Повернення радянського льотчика і його стрільця в свою авіадивізію, які витратили бойовий запас на знищення ворожих позицій під шквальним перехресним вогнем зеніток і гармат, розривом бомб, можна вважати щоденним подвигом. Наші льотчики повсякденний героїзм на фронті називали просто роботою. «*Живу отличной фронтовой жизнью*», – писав Іван батькам у листі від 10.06.1944 р. за 1,5 місяця до своєї загибелі. Шуткували: льотчик без ордена, що літак без мотора. Навряд чи він залишився б без нагород…

Івану Карпенко було всього 23 роки. «*Я вдыхаю жизнь в свои 23 года, как пахнут они, эти замечательные 23, и как хороша земля, какое яркое солнце выливается на нее и воздух густой, звонкий, приносящий изумительные звуки. Хочется обнимать... землю... дышать и петь*» (А. Исаев, советский конструктор авиационных и ракетных двигателей). Єфрейторові Віталію Білоусову був 21 рік, попереду у них було ціле життя. Війна не дала можливості красивому стрункому льотчику створити власну сім'ю. У листах до батьків – тривога, подяка і тепло. Переживав Іван і за долю старшого брата Михайла, який зник безвісти на Північно-Кавказькому фронті, і за молодшого 18-річного брата Олексія, пораненого на 2-му Білоруському фронті, який лежав у госпіталі. Дивним чином перетнулися в просторі життєві шляхи братів. Михайло Арсентійович, повернувшись з фронту, відновився в інституті, закінчив ХІМЕСГ, жив з родиною у Північному Казахстані, не так далеко від Пєшковки, де проходив навчання його брат Іван. А з Олексієм він цілком міг би зустрітися, якби залишився живим, про що пророче написав: «Можливо, нам доведеться діяти разом». Олексій – артилерист, розвідник, аеродромний сапер, отримав орден Вітчизняної війни І ст. і медаль «За взяття Кенігсберга», в якому відзначилася і 277-ма шад Івана.

Листи, написані акуратним чітким почерком, свідчать, що у Івана був аналітичний склад розуму. Він дорожив фронтовим братством. Любив авіацію, небо, Батьківщину. Був безстрашним льотчиком-штурмовиком. Таким він і залишається у нашій пам'яті.

...Тает горстка героев – войны поколенье,
Расцвела и окрепла страна.
Никогда не погаснут в реке забвения
Слава летчиков, мужество, их имена

Т. М. Костова (Карпенко),
племінниця І. А. Карпенка

Тернистий шлях Ігоря Маліцького

Пишу во имя тех, кто живы,
Чтоб не стоять им в свой черед
Толпой, послушно молчаливой,
У темных лагерных ворот

Анна Федорівна Кухно,
колишній в'язень Равенсбрюка

Я, **Маліцький Ігор Федорович**, народився 12 лютого 1925 р. у м. Харків.

Батько, Маліцький Федір Григорович – із селян, командир Червоної армії, був репресований у 1938 р. і загинув у 1943 р. У 1980 р. реабілітований. Мати, Маліцька Єфросинія Іванівна, медичний працівник, померла в 1948-му.

Червень 1941 р. Був ясний і теплий день. Я склав екзамени і переведений до 9 класу. Взявши новенького м'яча, я вийшов у двір, де вже чекали дворові друзі. Баба Ніна, яка жила на першому поверсі нашого будинку – будинку для інвалідів громадянської війни (провулок Поштовий, 4), виставила у вікно «тарілку»-репродуктор. І в цей час пролунав голос диктора: «Говорить Москва! Перед мікрофоном В. М. Молотов». Настала мертва тиша, навіть голуби припинили воркування. Всі почули страшне слово: «війна». Реакція у всіх без винятку була одна: «Ах ви, фашистські гади, наша Червона армія роздавить вас за декілька днів і в Берліні буде через тиждень». Однак до тієї перемоги, про яку говорили у нашому мирному дворі, необхідно було пройти тяжкий тернистий шлях…

Ігор Федорович Маліцький

За розпорядженням міської влади нас, школярів, відправили на роботу в радгосп ім. Будьонного під Харковом. У вересні ми повернулися до міста. Почалися нелегкі передокупаційні дні. Ходили на розчистку зруйнованих будинків, чергували на дахах, скидаючи запалювальні бомби з будинків. Настав жовтень 1941 р. При підході німців до міста ми не змогли евакуюватися, бо під час бомбардування мати була поранена і ще й захворіла на запалення легенів. 25 жовтня фашисти увійшли у рідний Харків, і тут почалося справжнє пекло для мешканців міста. Багато пишуть про блокаду Ленінграда, про Бабин Яр, а те, що пережили харків'яни, мало хто знає. Адже тут був не менш трагічний Бабин Яр – Дробицький Яр. Від голоду, холоду, розстрілів і повішень загинули десятки тисяч жителів. Серед них – мій дядько Нерод Дмитро Федотович, якого повісили фашисти. Через декілька днів після приходу окупантів у Харків проявили себе і патріоти, і зрадники. Почалося знищення єврейського населення. У грудні 1941 р. німецьке командування видало наказ, за яким усі євреї повинні зібратися в бараках тракторного заводу. До мене прийшов однокласник Ігор і спитав: «Що робити, йти чи ні?». Я йому відповів: «Залишайся поки що у нас, а потім побачимо». Ігор перебував у нас до 12 січня 1942 р. Про це дізналася сусідка Міля і заявила: «Йдіть геть зі своєї квартири, бо я скажу коменданту, що ви переховуєте жида».

Не ризикуючи більше, 13 січня 1942 р., рано-вранці, з допомогою моїх друзів, зокрема, Вови Маєвського, погрузили маму на санчата і разом з Ігорем вийшли з Харкова. На Холодній Горі ми з ним розпрощалися. Я попрямував до діда в село Велика Андрусівка Кіровоградської області. Віз маму 50 днів. У березні 1942 р. я зустрівся з дідом, бабусею і тіткою Надею. На початку травня мене і ще декількох хлопців забрала поліція і відвезла до м. Олександрія на збірний пункт, звідки відправляли

юнаків і дівчат до Німеччини. На другий день я з групою хлопців утік. З великим ризиком і труднощами ми добралися до ст. Помічна і розійшлися. Я пішов у бік села Нікольське, до мами в медпункт. Там я побачив, що в одній із кімнат сиділи два поранені поліцаї. Мама, рятуючи мене, поклала в одязі на ліжко і накрила ковдрою. Коли ввійшли поліцаї, вона сказала, що лежить тифозний хворий. Ті швидко вийшли з кімнати. Через тиждень прийшла бабуся і сказала, що поліцаї пригрозили вислати діда з тіткою до Німеччини і спалити хату, якщо я не з'явлюся в поліції. Я прийшов до поліцейського відділку, що знаходився у сільраді. Мене добре відлупцювали, закрили у комірці, яка служила тюремною камерою. Увечері привели до начальника поліції за прізвиськом Рябий. На питання, де останні втікачі, я відповів, що не знаю, де вони. «Відшмагати його різками, можливо, згадає?» – прогорлав Рябий. Отримавши 25 різок, я ледве доповз до камери.

3 червня 1942 р. мене, Анатолія Мурзая (мого родича) і ще декількох хлопців під посиленою охороною відправили на станцію Олександрія, погрузили в «телятники» і повезли на захід. По території Австрії потяг їхав дуже повільно, нам вдалося зламати підлогу у вагоні. Пірнаючи в отвір під вагон, змогли і цього разу втекти. Ми розділилися по два-три чоловіки і пішли на схід. Коли я з Толею перейшли кордон Чехії, стало легше, бо люди допомагали харчами, житлом і порадами. Головне, що вони натякнули, де шукати повстанців. Наші блукання продовжувалися до початку 1943 р.

На території Чехії у районі м. Раковник нас затримала польова жандармерія і відправила до м. Кладно в гестапівську в'язницю. Там нас довго катували під час допитів, бо вважали партизанськими зв'язківцями. Зрозумівши, що ми нічого не знаємо про місце знаходження чеських партизанів, перед новим 1943-м роком мене з Анатолієм етапували до концтабору у фортецю Терезин. Фортецю, побудовану у кінці XVIII ст. на березі річки Орже, у липні 1940 р. нацисти перетворили на концентраційний табір, спеціально для політичних в'язнів, борців проти фашизму. Окрім чехів у таборі томилися італійці, поляки, росіяни, югослави, французи. Багато з них були замучені, закатовані. У камері я познайомився з офіцерами Червоної армії Мишком Марушенком, Льоньком Маловим, Олексієм Аніфатовим і ще з декількома. Ми багато спілкувалися, і коли мене запитали про батька, я відповів, що він – майор Червоної армії. З тих пір у мене з'явилося прізвисько «Майор». 17 квітня 1944 р. наша камера працювала на залізниці. Десь опівдні приїхала гестапівська машина і забрала чотирьох офіцерів ЧА. Повертаючись з роботи, ми пройшли повз стіни розстрілів, де лежали тіла загиблих наших товаришів. Ніколи не забуду, як уся камера (десь чоловік 30) оплакувала цих чудових хлопців.

У травні 1944 р. мене і Анатолія відправили в Аушвіц-1 (Освенцім), де мені накололи на лівій руці номер 188005, почепили на смугастий піджак і штани цей же номер і червоний трикутник (вінкель), як політичному в'язню. Тут я познайомився з харків'янином Федором Савелійовичем Панченком, з ним стали готуватися до втечі, як тільки нас відправлять на роботу за межі табору. Страхіття, які творилися у таборі, неможливо передати. За період існування Освенціму з осені 1939 р. по січень 1945 р. фашисти знищили 4,5 млн людей. Але найстрашніше чекало попереду.

Зі стрімким просуванням Червоної армії в глиб Польщі есесівці почали евакуйовувати концтабори на території Польщі, в тому числі і Освенцім, знищуючи сліди своїх варварських злочинів. Спалювали трупи, підривали крематорії і газові камери. Більш дієздатних в'язнів переганяли в інші табори: Бухенвальд, Дахау. У серпні 1944 р. нас відправили до Маутхаузена, на брамі якого був напис: «Залиш надію кожен, хто сюди входить». Нас везли дві чи три доби, не давали ні їсти, ні пити. Після усяких тортур біля стіни смерті помістили в карантинний блок, ми, ледве живі, попадали серед двору прямо на кам'яну бруківку. Так я став в'язнем концтабору Маутхаузен за номером 78437.

...У таборі я зустрів земляка, військового лікаря, капітана II рангу Іосілевіча Олександра Мусійовича (в таборі Григоревський Олександр Іванович). Коли нас, змучених, випустили з вагонів, він підійшов до огорожі, на вході якої стояв табірний поліцейський з бандитів, і запитав, чи є серед нас харків'яни. «Є», – відповів я. Іосілевіч був одним з керівників підпілля нижнього санітарного табору. Він приніс нам буханку хліба, дві миски густої баланди і сказав, щоб зразу все не їли. Ми його не послухали і потім жалкували. З Олександром Мусійовичем часто спілкувалися. Він забрав мене до себе в «ревір» – табірну санчастину. Я став санітаром і при цьому виконував роль зв'язківця між блоками для підпільної організації табору. Носив записку і Юзефу Церанкевічу (майбутньому прем'єр-міністру Польщі), якого невдовзі перевели в нижній табір, щоб уберегти від страти.

Незабаром стали відомі адреси маршрутів етапів, куди нас повинні були перевезти у філії Маутхаузена: Гузен, Мельк, Лінц (Лінц-1, Лінц-2, Лінц-3). У кінці серпня 1944 р. мене, Толю, Федора із групою 50 чоловік відправили до концтабору Лінц-3 (м. Лінц, Австрія). У таборі до нас приєдналися 15-річні Микола, вихованець танкового полку, та Іван Іващенко, дядько Степан, Толя Трофименко. Організувалася група під командою офіцера ЧА Федора Громова, який готував нас до втечі. З допомогою писаря, «шрайбштубе», він записав нас у команду, до якої входили тільки люди з Радянського Союзу. Якось увечері, коли полягали спати, Федір сказав, що завтра підемо працювати на завод «Герман Геринг», і треба передати хлопцям, щоб робота «сподобалася» німцям. Нас поставили в ливарний цех робити форми. У кінці зміни майже усе, зроблене нами, забракували. Майстер-фашист разом з охороною відлупцював в'язнів і наказав начальнику конвою, щоб нашу команду до нього більше не приводили. Це була моя перша перемога. Після цього есесівці почали кидати нас на земляні роботи: розчистку розвалин після бомбардувань, розкопку бомб, що не розірвалися. Потрапляючи у так звану «бомбокоманду», яка складалася з шести в'язнів, ми завжди були з їжею. Есесівці відходили далеко від того місця, де відкопувалася бомба, і ця територія ставала нашою, ми її «бомбили» самі. Траплялися вагони з хлібом, цукром, а головне – газети і спілкування з цивільними і остарбайтерами, які нам передавали не тільки усно, але і листівки про становище на фронтах. Добуті харчі ділили між членами групи, а відомості розповсюджувалися між блоками. Ця робота була дуже небезпечною, і деякі команди не поверталися живими, навіть трупів їхніх не несли, так як нічого не залишалося після розриву бомби.

Капо (староста бараку) команди був рецидивіст Кейза. Незважаючи на те, що він носив зелений вінкель-трикутник рецидивіста, завдяки йому з команди до звільнення, окрім Федора Громова і самого Кейзи, більше ніхто не загинув. Він оберігав нас від інших бандитів і есесманів, добував додаткову пайку супу з есесівської їдальні, а вечорами просив співати радянських пісень: «Тачанка», «В бой за Родину, в бой за Сталина» та ін. У перших числах квітня на брамі нашу команду зупинили і звеліли Кейзі залишитися в таборі. Повернувшись з роботи, дізналися про трагічну і героїчну смерть Кейзи. Він забарикадувався за цементним ящиком і купою каміння, що призначалася для будування фундаменту, і відбивався, поки його не застрелили.

Якось на початку квітня Федір зібрав нашу групу і сказав, що вже близько той день, коли радянські війська захоплять Берлін. Звичайно, нацисти так не залишать нас, а будь-що постараються знищити, як свідків злочинів, які вони вчинили в концтаборах. Тому треба готуватися до захисту, і якщо загинемо, то з честю. У цей трагічний для мене день сталося непоправне. Перед обідом (вже привезли бачки з баландою для нас і суп для есесівців) я віз тачку з камінням по дошці і зачепив бачок з їжею для есесівців, і той покотився в провалля. Ніхто з охорони не бачив, хто це зробив, і коли начальник охорони запитав, Федір відповів, що це він і одержав замість мене

25 ударів шлангом. Я б такого не витримав. Він врятував моє життя, а своє не зберіг. Увечері, повертаючись в табір, знеможений, мій дорогий Федічка упав, і конвоїр вистрілив йому в спину. Тяжко пораненого Федю віднесли до «вашераума» – умивальні, де складали трупи для відправки в крематорій. Я нахилився до нього, він був ще живий. Федір прошепотів: «Майор, візьми у мене на грудях у мішечку». Я взяв, і коли в блоці розгорнув, то там були медалі «XX років РСЧА», «За відвагу» і срібний значок з портретом В. І. Леніна «За ліквідацію неписьменності». Все це я зберіг і потім медалі здав, а значок довго зберігав у себе. Згодом, з описанням його історії я подарував значок Харківському історичному музею.

5 травня 1945 р. пролунав наказ коменданта: «Усім виходити і шикуватися на «аппель-плаці», але ніхто не виходив з блоків. Пролунали черги з кулеметів. Як стало відомо потім, підпільний комітет, який очолював німецький комуніст Віллі – староста табору, вирішив, що за гратами нам буде легше вчинити повстання і не дати більшості загинути в штольнях, куди нас хотіли загнати і підірвати. Віллі дав команду шикуватися, і величезна колона посунула через браму в бік гір, до штолень. У таборі залишилися хворі і невелика кількість в'язнів.

Голова колони вже перетнула міст через Дунай, а хвіст був ще далеко від моста. По дорозі ми піднімали цурпалля, обрізки труб і все те, що можна використати для бою. Коли я знаходився посеред моста, над нами пролетів і помахав крилами рідненький літак з червоними зірками – «яструбок», і в цей час по колоні пролунала команда «До бою», «За Батьківщину!». І почався останній бій беззбройних з озброєними катами. У першу ж мить я і Толя кинулися на ближнього охоронця, збили його з ніг, вихопили автомат, добили і скинули в Дунай. Те ж саме робили й інші. Так як я був старшим, то «шмайсер» взяв собі. Після того, як ми роззброїли охорону, живими зосталися тільки ті, хто успів утекти. Далі вже зі зброєю ми кинулися до табору, перебили і розігнали охорону, захопили їхні казарми і табір, добре озброїлися, наїлися і виставили свою охорону, бо навколо блукало багато есесівців і військових. Ніч пройшла у перестрілці, на ранок все стихло. Ми залишалися господарями табору. Розходитися нам наказали тільки з дозволу командування повстанців, адже оборонятися і битися можна тільки разом. На другий день до брами під'їхали американці на «Віллісі» і наказали не покидати табір до приходу їхньої охорони. Ніхто не хотів залишатися за проклятими Богом і людьми гратами. Після їх від'їзду в'язні зібралися групами за національностями: італійці, французи, чехи, поляки, німці і радянські. Під прапорами своїх країн рушили в різних напрямках. Група із 10 уже вільних, а не в'язнів, під червоним прапором пішла на схід, на зустріч Червоній армії. Увечері, 6 травня, зустріли нашу танкову розвідку і розповіли їм, що від Лінца до Відня практично немає ворожих військ. Так закінчилася епоха концтаборів. Разом з розвідниками ми прибули до м. Вінер-Нойштадт, здали зброю, і нас відправили у фільтраційний табір. У кінці травня після спецперевірки мене направили розвідником до 3-ї гаубичної бригади 122-мм гаубиць 1-ї артилерійської дивізії РГК. Через рік, у 1946 р., я став командиром відділення розвідки, мол. сержантом. За перші бойові стрільбища був нагороджений знаком «Відмінний розвідник».

У серпні 1946 р. відкомандирували в стрілецький полк до Угорщини на охорону навчань Генштабу ЧА, у вересні 1946 р. – до Німеччини, в 423-й окр. гауб. дивізіон танкової дивізії 2-ї гв. ТА, м. Гюстров. У 1947 р. дивізіон розформували, і я був направлений в мотострілецьку дивізію 273-го гв. гауб. полку на посаду обчислювача штабу полку, де прослужив до 1950 р. і демобілізувався у званні гв. старшого сержанта. Приїхав у Харків до дядька Т. Г. Маліцького, так як більше у мене нікого з рідних не залишилося. Працював у школі-інтернаті для глухонімих дітей старшим піонервожатим.

У 1951 р. успішно закінчив 10-й клас вечірньої школи і в 1952 р. вступив до Харківського гірничого інституту (ХГІ) на машинобудівний факультет за спеціальністю «Гірська електромеханіка». У 1952 р. одружився з Надією Дмитрівною Пархоменко-Маліцькою, вчителькою школи, де я працював. У 1956 р., після закінчення інституту з відзнакою, був направлений на роботу до м. Олександрія. Після аварії, в яку я потрапив у шахті, повернувся до Харкова, де отримав запрошення на посаду завідуючого лабораторією кафедри технології гірничого машинобудування ХГІ. У 1963 р. достроково закінчив заочно аспірантуру, захистив дисертацію кандидата технічних наук. У 1964 р. переведений до УЗПІ старшим викладачем технології машинобудування. У 1967 р. мені присвоєно звання доцента. У 1979 р. обраний на посаду завідуючого кафедри технології машинобудування. Із 1990 р. – професор кафедри Української інженерно-педагогічної академії, де і працюю по сьогоднішній день. Із 1963 р. – заступник голови, голова Харківської обласної ради борців антифашистського опору, колишніх в'язнів фашистських концтаборів.

І. Ф. Маліцький

Від редакції: Ігор Федорович більшу частину свого життя присвятив викладацькій діяльності, у 2016 р. був занесений до «Книги рекордів України» за найбільший стаж роботи на одному місці: 59 років він викладає в Українській інженерно-педагогічній академії. І. Ф. Маліцький опублікував понад 100 наукових праць, більше 80 навчальних посібників з технології машинобудування для студентів вишу, автор 15 авторських свідоцтв і патентів. Підготував шістьох кандидатів технічних наук. Ігор Федорович тричі брав участь у Виставці досягнень народного господарства СРСР, у 1964 р. удостоєний бронзової медалі ВДНГ УРСР і відзначений Грамотами Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти СРСР (1983 р.), УРСР (1985, 1989 рр.). Нагороджений орденом «За заслуги» ІІ ступеня (2015 р.), знаком «Відмінник народної освіти України», дипломом «Вища школа. Найкращі імена». Має численні грамоти від Харківської обласної ради за вагомий внесок у розвиток ветеранського руху, військово-патріотичне виховання молоді, активну життєву позицію. Ігор Федорович, будучи у досить поважному віці, після 80 років, добре оволодів персональним комп'ютером, самостійно верстає навчальні і методичні посібники.

Тяжкі випробування фашистського пекла випали на долю цієї мужньої, сильної духом людини, та незважаючи на це, за словами самого Ігоря Федоровича: «...Я задоволений життям. Є у мене чудові діти, онуки і навіть правнук. Однак найгірше з усіх таборів – це смерть моєї найкращої, дорогої дружини – Надії, яка подарувала мені свою любов і повагу».

Пам'ятник жертвам нацистських переслідувань

«Вклоніться пам'яті загиблих і шану віддайте живим. Жертвам нацистських переслідувань – мешканцям Харківщини. Червень 2000» – викарбувано на пам'ятнику, який встановлено поблизу 7-го під'їзду Держпрому. Це пам'ятник жертвам, примусово вивезеним із Харківщини на каторжні роботи. Пам'ятник загубленим на чужині молодим літам і понівеченим долям, нездійсненним надіям і бажанням.

«І шану віддайте живим»: усім, хто пройшов через кола пекла, всім, хто рятував людські життя, всім, хто зберігає пам'ять про загиблих у граніті, слові і в серці.

Похований двічі

МІРОШНИЧЕНКО Віктор Петрович, 1916, с. Артемівка Чугуївського р-ну Харківської обл. Призваний у 1938. Сержант, ком. відділ., 76 окр. буд. колійний залізн. б-н. 9.10.1941 в бою з охороною мосту поблизу залізн. станції Фаянсова, Брянська обл., один залишився в живих. Ціною життя підірвав міст, порушивши важливу комунікацію ворога. Похований: ст. Снопоть, Брянська обл., Російська Федерація. Герой Радянського Союзу.

«Книга Пам'яті України. Харківська область», т. 12, с. 437

Обласна пошуково-видавнича наукова редакція Книги Пам'яті України одержала листа від Мереф'янського міського голови Веніаміна Івановича Сітова:

Віктор Петрович Мірошниченко

«У виданні «Книга Пам'яті України. Харківська область», т. 12, с. 437 є запис – Мірошниченко Віктор Петрович. Протягом двох років Мереф'янська міська рада проводить пошукову роботу з метою встановлення місця поховання Героя Радянського Союзу Мірошниченка Віктора Петровича. На підставі проведених заходів звертаємося до вас з проханням внести зміни в особисті дані загиблого:

– рік народження – 1917, замість 1916,

– нагороджений орденом Червоного Прапора (згідно з архівною довідкою Центрального архіву МО РФ, копія додається),

– доповнити датою смерті 21.12.1943 року, місце смерті у шталазі 367, Польща, та похований у Польщі, кладовище «Куле» в Ченстохові, могила № 20 а (згідно з повідомленням Ради охорони пам'яті боротьби та мучеництва м. Варшава, Польща, копія додається)».

Із довідки Центрального архіву МО РФ:

«По документам учета безвозвратных потерь сержантов и солдат Советской Армии за период Великой Отечественной войны 1941–1945 гг. установлено:

– Герой Советского Союза командир отделения 76-го отдельного строительно-путевого железнодорожного батальона 1-й бригады особого корпуса железнодорожных войск Западного фронта сержант Мирошниченко Виктор Петрович, 1917 года рождения, уроженец Харьковской обл., призван Харьковским РВК Харьковской обл., погиб в 1941 году при подрыве моста на ст. Снопоть (ныне Брянской обл.); похоронен: ст. Снопоть Рогнединского района Орловской (ныне Брянской) обл.

Одновременно сообщаем, что Мирошниченко Виктор Петрович, проходивший службу в 1-й бригаде, 02.10.1941 года попал в плен под н. п. Юхново,

– 25.08.1943 года доставлен в шталаг 367;

– 21.12.1943 года умер (причина смерти, место захоронения не указаны).

Родственница Соляник Екатерина проживала: Харьковская обл., г. Мерефа, ул. Освиты, 14 (так в документе).

Основание: ЦАМО РФ, неполная немецкая трофейная картотека учета военнопленных офицерского состава».

Із книги «За мужество и отвагу». – Х. : Прапор, 1984. – С. 240:

«Несколько дней трудилась команда подрывников Виктора Мирошниченко, укладывая тяжелые шашки взрывчатки в ниши бетонных опор моста и под его стальные фермы. Особенно напряженная работа шла в ночное время, когда подвозили дрезиной взрывчатку. Многие сотни килограммов смертоносного груза перенесли на своих плечах подрывники на двадцатиметровую высоту моста. По нескольку раз в день над мостом появлялся фашистский самолет. Он поливал смельчаков огнем, но переправу не бомбил. Было ясно, что гитлеровцы хотят сохранить мост, помешать его взрыву. Однажды над переправой между «мессершмиттами» и нашими истребителями завязался бой. А минеры тем временем продолжали свое дело. ...Осталось ждать приказа. А его должен был дать командир части, которая пойдет по мосту последней. Однако случилось непредвиденное: когда, получив приказ взорвать мост, Мирошниченко попытался это сделать, взрыва не последовало. Провод оказался перебитым осколком вражеского снаряда. Времени на установление уже не было: гитлеровцы рвались к переправе. Решение пришло мгновенно: Виктор быстро поднялся на насыпь и пополз. Вот и мост. Остается совсем немного. В это время позади разорвалась мина, и жгучая боль пронзила ногу. На какой-то миг смельчак остановился, но потом, собрав все силы, снова пополз вперед, оставляя за собой кровавый след. В это время на западной стороне моста показались гитлеровцы. Но Мирошниченко был уже у заряда. Он нащупал шнур, зубами оборвал его и торопливо достал зажигалку. Мощный грохот потряс все вокруг. Многотонные фермы моста, глыбы бетонных опор, фашистские танки рухнули в мутную от осенних дождей воду, взлетели на воздух щепки досок, разорванные на части гитлеровцы».

Із книги «Подвиги во имя Отчизны. Документальные очерки о Героях Советского Союза – уроженцах Харькова и Харьковской области». – Х. : Прапор, 1974. – С. 351:

«Указом Президиума Верховного Совета СССР от 22 июля 1942 года сержанту В. П. Мирошниченко за подвиг, совершенный на реке Снопоть, посмертно присвоено звание Героя Советского Союза.

В г. Мерефе, под Харьковом, где прожил свои юные годы Виктор Мирошниченко, есть улица его имени. Носит имя Героя и Мерефянская средняя школа № 5. По инициативе пионеров этой школы ребята Харьковского района собрали 241 тонну металлолома для постройки тепловоза. Этот мощный локомотив выпущен заводом транспортного машиностроения им. Малышева. И написано на нем имя нашего земляка – в память о том, что Виктор Мирошниченко был рабочим Харьковского паровозоремонтного завода. Подвигу Героя посвящены плакаты, очерки в книгах, газетах и журналах. В честь бесстрашного воина выпущена почтовая марка с его портретом».

***Тетяна Величко**, старший науковий*
редактор обласної Книги Пам'яті України,
член Національної спілки журналістів України

Похований на чужині

ПРИХОДЬКО Михайло Григорович, 1924, с. Нова Олександрівка Шевченківського р-ну. Призваний у 1941. Рядовий. Пропав без вісті у груд. 1943.

«Книга Пам'яті України. Харківська область», т. 13, с. 491

До війни 7 років навчався у Новоолександрівській школі, а 8-й і 9-й класи закінчив у Шевченківській СШ. Батьки готували сина до вступу в інститут, але почалася війна.

До лав ЧА Михайло Приходько був призваний Шевченківським РВК Харківської обл. У 1943-му рідним із фронту надійшла сумна звістка: у листопаді 1943 р. Михайло Григорович Приходько зник безвісти.

Після війни довгі роки сестра загиблого воїна Марія Григорівна і його племінниця Наталія Володимирівна присвятили пошукам свого брата і дядька, намагаючись дізнатися про його долю, обставини загибелі і місце поховання.

У 1998 р. Наталія звернулася до архіву Міноборони РФ у м. Подольськ Московської обл., там підтвердили інформацію про те, що М. Г. Приходько у листопаді 1943 р. зник безвісти.

Згодом вирішила написати до редакції телепрограми «Жди меня», до Червоного Хреста, м. Київ, у Московський госпіталь, де лікувалися інваліди I групи, але, на жаль, безрезультатно. У 2000 р. Наталія Володимирівна надіслала запит до Асоціації Міжнародної військово-меморіальної співпраці «Військові меморіали». Їй повідомили, що М. Г. Приходько не значиться як загиблий. 12 травня 2000 р. співробітники організації направили запит до німецької служби «ВАСТ», яка в період Другої світової війни вела облік радянських військовополонених. 16 листопада 2000 р. надійшла відповідь: «Згідно з лікарняним листком, що знаходиться у нас, радянський військовополонений Михайло Приходько (дата і місце народження не вказані, місце проживання: м. Альтендорф), перебував з 13 серпня по 07 вересня 1942 р. на лікуванні в «Елізабет-Кранкенхауз», м. Вінц-Нідервенігерн, нині м. Хаттінген, через перелом ноги. Даних про його подальшу долю немає. Ми не змогли встановити ідентичність цієї особи з розшукуваним».

Не втрачаючи надії, Наталія продовжує пошуки і звертається до Міжнародної служби розшуку в м. Арользен, Німеччина. Їй відповіли, що ім'я М. Г. Приходька як особи, що проживала чи померла на території Німеччини, не значиться, і порадили написати до Державного архіву РФ. 13 липня 2016 р. з ДАРФу надійшла відповідь: «На порталі "Пам'ять народу" є наступна інформація: Приходько Михайло Григорович, звання – рядовий, дата народження – 1924 р., дата смерті – 04.10.1944. Країна поховання – Польща, регіон поховання – Мазовецьке воєводство, місце поховання – м. Варшава, вул. Жвіркі і Вігури, могила 12. Був перепохований – Варшавське воєводство, гміна Радзимін, с. Слупно».

Тільки через 73 роки після закінчення Другої світової війни Приходько Наталія Володимирівна дізналася про долю свого дядька Михайла Григоровича. На жаль, не дожили до цього дня його мати і сестра. За словами Наталії, можливо це на краще, що бабуся померла, не дізнавшись про трагічну долю сина, якого все життя вважала живим, бо зниклий безвісти – не значить загинув.

***Вікторія Гудзенко**, старший науковий редактор обласної Книги Пам'яті України*

Помнит Вена, помнят Альпы и Дунай...

ФЕДОРОВ Михайло Зіновійович, 1909. Рядовий. Пропав без вісті 30.07.1941.

«Книга Пам'яті України. Харківська область», т. 1, с. 200

ФЕДОРОВ Михайло Зіновійович. Єфрейтор. Загинув 13.04.1945. Похований: брат. мог., с. Меркшдорф, Австрія.

«Книга Пам'яті України. Харківська область», т. 12, с. 668

...И помнят внуки. А мама, каждый раз слушая песню Яна Френкеля на слова Расула Гамзатова «Журавли», плакала, вспоминая своего не вернувшегося с войны отца.

Много лет мы пытались хоть что-нибудь узнать о нем, Федорове Михаиле Зиновьевиче, 1909 года рождения, уроженце с. Колупаевка Липецкого р-на Харьковской области.

Михайло Зіновійович Федоров

Со слов бабушки, Варвары Ивановны, мы знали, что он погиб в 1945 г. в Австрии и что похоронку принесли в День Победы. Извещение о гибели мы, внуки, никогда не видели: оно, к большому нашему сожалению, не сохранилось в семейном архиве. Но из года в год на Пасху, в День Победы и 11 сентября (поминальная суббота по убиенным воинам) мы задавались одним и тем же вопросом: «Как бы найти могилу нашего деда и принести на нее горсть родной земли, согласно обычаю?».

Уже нет в живых бабушки, ушли из жизни и наши родители – дети Федорова Михаила – Алексей и Раиса...

И вот однажды, обнаружив в интернете поисковые сайты «Мемориал» и «Память народа», мы были бесконечно благодарны их создателям за информацию о родном нам человеке. Из поисковой базы мы узнали о деде намного больше, чем ожидали, начиная с призыва в РККА (23.06.1941 г.) и заканчивая точной датой и местом его гибели (13.04.1945 г., Австрия, Грацкая обл., с. Меркендорф, южная окраина, у часовни, братская могила № 1; перезахоронение 2004 г. – кладбище Мюльдорф/Фельдбах, Штирия).

Оперативные сводки, боевые распоряжения и донесения, журналы боевых действий, карты военных операций, донесения о потерях, картотеки ЦАМО и РГВА шаг за шагом рассказывали нам о его нелегкой военной судьбе: красноармейцем 12-го отдельного восстановительного железнодорожного батальона 12-й армии (Южный фронт) 27.09.1941 г. под ст. Новомосковск он «пропадает без вести». Затем, будучи ручным пулеметчиком 281-го стрелкового полка 93-й гвардейской стрелковой Харьковской, дважды Краснознаменной, орденов Суворова и Кутузова дивизии (2-й Украинский фронт), попадает в плен, о чем свидетельствует трофейное донесение – «Дело с этапными списками отправленных из дулага № 240 и прибывших советских военнопленных в лагеря № 352» (л. 36, 37) /4 № 336), где Fedorow Michail (лаг. № 8923) значится в лагерном лазарете под № 189, и в октябре 1943 г. был освобожден. Дальше, уже в звании гвардии ефрейтора, 28.08.1944 г. призывается Измаильским ГВК в 57-й стрелковый полк 20-й гвардейской стрелковой Криворожской, Краснознаменной, ордена Суворова дивизии (3-й Украинский фронт) и заканчивает свой боевой путь в Австрии.

Много еще «белых пятен» в его военной биографии нам, потомкам, предстоит заполнить: ведь поиск только начался. Однако хочется сказать людям, до сих пор занимающимся судьбами солдат Второй мировой войны, огромное спасибо за их труд и память о наших близких и родных. В нашем случае низкий поклон Петеру Сиклю, Веронике Бахер и Григорию Сидько – автору и учредителям издания «Книга памяти: Советские граждане, погибшие в Австрии в годы Второй мировой войны, и места их захоронения», а также австрийской организации «Черный крест», которая ухаживает за этими захоронениями.

...Да, его крепких рук мы, внуки, так и не познали, но у нас все же был дед – муж старшей сестры нашей бабушки – **ХРЕБТОВ Дмитрий Яковлевич**, 1905 года рождения, также уроженец села Колупаевка Липецкого р-на Харьковской обл.

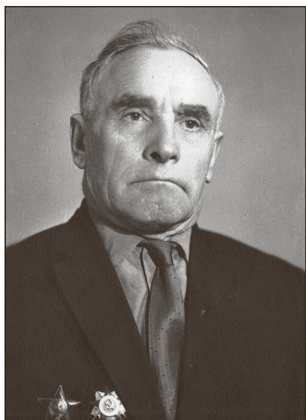

Хребтов Дмитро Якович

Для всех нас, шестерых внуков, он был «Дедушка Митя». В силу возраста мы не понимали, что нам он доводится двоюродным дедушкой, потому что с пеленок носил нас на руках, баловал газированной водой с Шатиловки, водил в зоопарк, гулял в парке им. Артема, ездил с нами на дачу, в родное село и любил как родных! Он гордился нашими успехами в учебе и музыке. Переживал за Ванечку, когда тот в конце 70-х служил в Польше, где «прокатилась» волна забастовок против правительства, и особенно за Вовчика, который в начале 80-х воевал в Афганистане. Он, как кадровый офицер, знал, что такое война и, может быть, поэтому никогда о ней не рассказывал, щадя наши детские души?!

Сегодня, спустя много лет после его смерти (04.03.1987), нам искренне жаль, что мы не были среди учеников Харьковской школы № 127. Они из года в год приглашали его на торжества, посвященные Дню Победы, где он рассказывал о своем боевом пути. А ведь было что рассказать: не за обычные же фронтовые будни получают орден Красной Звезды (1944) и Отечественной войны II степени (1945).

Военными биографиями до сих пор может поделиться любая семья в Украине, ведь еще не угасла память о родных людях.

Так и в нашей семье, уже в третьем поколении, помнят об еще одном деде – **ВОРОПАЕВЕ Трофиме Ивановиче**, 1915 года рождения, уроженце села Терновая Харьковского (ранее Волчанского) района Харьковской обл. Легенда о его солдатской судьбе похожа на тысячи других, но из поколения в поколение передаются слова-известие о его гибели, сказанные нашей прабабушке солдатом из соседнего села, вернувшимся с войны: «Трофима не ждите!… Мы переправлялись на плотах через реку... Налетели немецкие самолеты... и вода стала красной от крови...». Он погиб в октябре 1943 года так и не узнав, что у него родился сын Николай.

До войны Трофим Иванович служил на Тихоокеанском флоте, и мой отец, который очень любил своего дядю, также пошел служить на флот.

Прабабушка Варвара Ивановна долго ждала хоть какую-нибудь весточку о сыне.

Никто из семьи до сих пор точно не знает, какая река стала местом гибели дедушки Троши – Северский Донец, Дон или Днепр? Потому что поиск боевого пути только начался.

***Зинаида Андреевна Харченко**, внучка*

Берегти Землю

ФІЛОНЕНКО Костянтин Трохимович, 1925, с. Новий Чизвік Шевченківського р-ну Харківської обл. Провідний фахівець у галузі інженерної геології, еколог, природоохоронець, кандидат географічних наук. Інвалід війни.

Костянтин Трохимович Філоненко

В одній з останніх своїх газетних публікацій К. Т. Філоненко написав: «Згадалася нелегка доля моїх рідних, близьких, страшні роки голодомору, нарешті арешт і розстріл мого батька, Філоненка Трохима Несторовича. Цього забути не можна: наші діти, внуки повинні знати, через які муки і поневіряння пройшли їхні батьки, діди».

Пізніше батька реабілітували, але Костя ріс без батька. У 1939 р. закінчив семирічку в с. Безмятежне Шевченківського р-ну, дуже хотів учитися, та й батько мріяв, щоб син став інженером. У 8-й клас доводилося ходити за 18 км у Шевченкове. Далеко. Холодно і голодно. Поїхав до Харкова, вступив у ремісниче училище, де годували й форму дали – був щасливий. Але невдовзі розпочалася війна. Був свідком, як руйнували Харків, бомбили нещадно. Керівництво училища оголосило евакуацію. Але не заперечували, якщо хтось хотів їхати додому. У Кості в селі залишилась одна-однісінька мама. Кості та таким, як він, підліткам, відразу ж знайшлась робота – евакуювати колгоспну худобу. Виконавши це завдання, вони невдовзі повернулися додому. Як тільки звільнили село наші війська, багато одноліток Кості взяли в армію. 3 травня 1943 р. призвали до армії і його. Служив у зенітно-кулеметній частині 2-го Прибалтійського фронту, був командиром відділення 42-го зенітно-кулеметного полку. Мав поранення.

Нагороджений орденами Вітчизняної війни I ст., «За мужність», вісьмома медалями (із них – Жукова, «Захиснику Вітчизни»).

Із вересня 1945 р., після закінчення короткотермінових курсів, став авіаційним механіком 33-го винищувального авіаполку. Служив у м. Каунас, Литва, до квітня 1951 р., бо не було заміни. Заочно екстерном закінчив середню школу, що давало можливість після демобілізації вступати до вишу. Із квітня 1951 р. – колгоспник колгоспу ім. К. Маркса Шевченківського району. Із вересня 1951 р. – студент географічного факультету Харківського державного університету. До наукової роботи залучився з перших днів студентського життя. Численні виробничі практики та експедиції до різних куточків країни (Кавказ, Алтай, Карелія, Хібіни, Карпати) збагачували практичний досвід його, як майбутнього фахівця-географа, гартували волю і характер дослідника.

18 червня 1956 р. К. Т. Філоненко закінчив із відзнакою географічний факультет. Невдовзі в серпні вдалося влаштуватися колектором Печенізької експедиції УкрГІДЕПу (Українського відділення інституту Гідроенергопроект МЕБ), яка займалася роботами із спорудження Печенізького водосховища – основного джерела поверхневих вод для водопостачання питною водою Харкова. У 1957 р. був слухачем курсів підвищення кваліфікації, йому було присвоєно звання інженера-геолога. З 1957 р. він уже інженер-геолог «Сантехпроекту», а з жовтня 1961 р. був зарахований у геологічний відділ Укрдержінституту інженерно-технічних розвідок, спочатку на посаду старшого інженера, а через три роки – керівника групи. З 1971 р. К. Т. Філоненко – головний спеціаліст із проектування водозабірних об'єктів, і обіймав цю посаду аж до виходу на пенсію в 1992 р. Починаючи з 1970 р., виходять одна

за одною публікації Костянтина Трохимовича, які присвячені, насамперед, встановленню причин забруднення підземних вод та проблемам їх охорони, санітарному стану в Харкові та Харківській області, а також проблемам збереження ландшафтів, земельних ресурсів та охорони природи в Харківській області. Костянтина Трохимовича захопила також ідея збереження природи в умовах БАМу, і він стає громадським кореспондентом обласної газети «Красное знамя», декілька разів виїздить до Ургалу, де працювали українські проектанти і будівельники. На шпальтах газети з'являються його статті «Будет город Ургал. Наши земляки на БАМе», «Город на БАМе», «Надежный фундамент: Харьков – БАМу», в яких автор дає розгорнуту панораму будівництва міста Ургал та однойменної залізничної станції в умовах суворого клімату. Він закликає будівельників БАМу зберегти неповторну красу цього дивовижного краю. У 1983 р. нагороджений медаллю «За будівництво Байкало-Амурської магістралі», у 1984 р. – медаллю «Ветеран праці». К. Т. Філоненко – незмінний учасник міжвідомчих, республіканських і всесоюзних конференцій, нарад, з'їздів, симпозіумів. Із 33 виявлених наукових публікацій 23 присвячені комплексній проблемі охорони природи в Харкові й Харківській області. Другий напрямок діяльності К. Т. Філоненка – публіцистика. Він друкувався у 10 газетах: «Вечірній Харків» (17 назв), газеті Шевченківського району «Вперед» (нині «Краєвид», 6 публікацій), «Красное знамя» (4 статті). Костянтин Трохимович піднімав також питання облаштування Харкова, його доріг, транспорту, містобудівництва. У нього були ще дві пристрасті: любив малювати і віршувати. Йому вдавалося пейзажне малювання: робив природні замальовки гір, лісових масивів, краєвидів.

В останні роки у Костянтина Трохимовича домінувала тематика спогадів про воєнне лихоліття: «Вогняний вал війни прокотився через наші поля та села двічі. Більше року не вщухала гарматна канонада, вночі горіли заграви від вибухів снарядів, бомб, вітер доносив із-за заходу дим від спалених фашистами сіл. Наша хата стояла на перехресті чотирьох доріг. Частенько командири звіряли у мами свої планшети, з'ясовували напрям та відстань до того чи іншого села. Бійці відпочивали в наших тісних кімнатках, працювали рації, вирішувались бойові тактичні завдання. Постійно висіла в небі «рама», час від часу зав'язувались бої в небі, частенько зовсім близько рвались авіабомби. Після заходу сонця йшли на захід розвідники, батальйони для розвідки боєм. Тяжкопоранених везли на санях, підводах, рідше автомашинах. Постійно поодинці і невеличкими групками зі сторони фронту брели легкопоранені. Поруч із нашим селом (Миропілля, Безмятежне) в братських могилах вічним сном сплять сотні полеглих. Запам'яталось мені і таке. Рання неочікувана передвесіння відлига, півметровий пласт снігу перенасичений водою. Протягом 4–5 годин нескінченною колоною повз нашу хату у валянках йшли солдати. Це стрілецька дивізія міняла свою дислокацію, а десь далеко в тилу застряли підготовлені для бійців чоботи, черевики з обмотками. Благо було хмарно, отже, не бомбили. Ми постійно раділи успіхам наших військ і тяжко переживали невдачі. Село Новий Чизвік протягом 14 місяців було в зоні бойових дій. Але в час генерального літнього наступу наших військ в липні 1943-го юнаки 1925 року народження були вже далеко за Волгою, в Мелекесі, в запасному полку (нас, шевченківців, там було 150). Звідти 25 шевченківців, в тому числі і мене, було направлено в Хімки Московської області, в 200-й навчальний батальйон. Тут і застала нас велика радість – визволення Харкова 23 серпня 1943 р. Назавжди запам'яталась ця подія. Адже ми, курсанти, були свідками салюту на честь визволення нашого рідного Харкова у Москві, який нам добре було видно. Незабаром нас відправили на фронт.

...Вісім років перебував за межами рідної України. Як же хотілося якнайшвидше повернутися додому! Це в 1948 р. туга за домом, за рідним краєм перелилася у віршовані рядки, з яких видно, як я марив Україною, рідною природою, нудьгував за чарівними вечорами, чудовими піснями. Я так і назвав ці рядки – «Мрії»:

О, як люблю веселі і сумні
Роздольні українські пісні.
То весело і вільно пісня лине,
Як простір сонячний українських ланів...
Потім про милого, що десь загинув,
Почується сумний-сумний наспів...

Тисячоліття пронеслись над нашим рідним краєм. Всього було на цій землі: і щастя миру, і війни горе. Та мальовничі його простори збереглись. Як і колись, весною квітнуть сади, зеленіють луки, шумить очерет в заводях річки».

Костянтина Трохимовича Філоненка не стало 28 червня 2007 р.

Повернення

ШЕВЧЕНКО Олексій Іванович. Рядовий. Пропав без вісті у листоп. 1943.

«Книга Пам'яті України. Харківська область», т. 12, с. 718

9 червня 2016 р. у смт Буди Харківського р-ну Харківської обл., у місцевому парку біля пам'ятника загиблим воїнам, відбулося урочисте перепоховання останків нашого земляка, рядового ЧА Олексія Івановича Шевченка, який загинув у жовтні 1943 р. у Смоленській обл.

У 2015 р. пошуковий загін «Безымянный» (керівник А. П. Сєрков) у Ярцевському р-ні Смоленської обл. виявив останки червоноармійця Олексія Шевченка, який народився 1917 р. у с. Буди Харківського р-ну Харківської обл. У черв. 1941 р. Олексій Іванович був призваний до лав ЧА Харківським РВК. Вважався зниклим безвісти з жовт. 1943 р. (за іншими відомостями – з верес. 1941 р.).

Останки воїна знайдені у стрілецькій комірці на тер. Львовської селищної ради Ярцевського р-ну Смоленської обл. (сел. Мамонове в урочищі Мамонове, що розташоване за 800 м на південний захід від села). При ньому були виявлені медальйон (який був прочитаний на місці), ложка, протигаз, чоботи, каска зразка 1940 р. (СШ-40), фрагменти ременя та підсумки.

19.04.2016 р. військово-патріотичне об'єднання «Орієнтир» (м. Зміїв Харківської обл., керівник О. А. Бідулін) спільно з ПК «Огненная дуга» (м. Бєлгород, РФ) на державному кордоні провели передачу останків двох воїнів РСЧА.

Родина Олексія Івановича Шевченка, яка складалася з дружини Тетяни Марківни, сина та доньки, мешкала в Будах у районі, який місцеві мешканці називають Сухий Яр (околиці вулиці В. Г. Короленка). Всі члени родини працювали на Будянському фаянсовому з-ді «Серп і Молот». Онука Олексія Івановича зараз проживає у Канаді.

***Тетяна Миколаївна Безрукова**, керівник клубу «Краєзнавець»*
районного центру дитячої та юнацької творчості
Харківського району, почесний краєзнавець України

Доноры Харькова – для фронта, для победы. Осень 1943 – первая половина 1945 гг.*

Во время Великой Отечественной войны кровь стала настоящим стратегическим оружием, которым тыл обеспечивал армию. Как самый ценный и срочный груз, шли из тыла на фронт ампулы с кровью [7].

Вместо предисловия

В истории Харькова военных лет много ярких страниц, но они мало известны сегодняшним его жителям и за давностью лет забыты. Одной из них является подвиг доноров Великой Отечественной войны. Чтобы понять, почему вроде бы обычное, рядовое событие – поделиться своей кровью с ближним – стало проявлением мужества и высокой нравственности, патриотизма, надо знать, как жили люди тогда, взрослые и дети.

Это было полуголодное время, население постоянно недоедало, жило впроголодь (хлеб, и тот не вдоволь, по карточкам, по «норме», и то только в городах). Что такое «норма» хлеба насущного на одного человека в день и на месяц, нам сейчас даже представить трудно. Люди делились на категории: работающие (трудоспособные), неработающие (нетрудоспособные и дети) и «льготники». У каждой категории были свои «нормы», свои «карточки». Работающим полагалось больше, неработающим – меньше, как-то выделялись дети. Были и «спецпайки», их выдавали в т. н. «закрытых» магазинах, отоваривавших льготников.

В одном архивном документе попались такие сведения: в феврале 1944 года на одного человека в месяц в Чугуеве приходилось 3,1 кг хлеба (107 г на день льготному контингенту, остальным – 90 г), в марте – 188 г (на месяц – 5,1 кг) и 170 остальным людям (рабочим, служащим, семьям военнослужащих, иждивенцам) [3, ф. 2, оп. 2, д. 314, л. 100]. В Купянске в феврале того же года в среднем на одного человека приходилось 1,8 кг в месяц, на день – 0,063 кг [3, ф. 2, оп. 2, д. 314, л. 101]; в Печенежском районе – 3, 3 кг на месяц, в день – 110 г льготникам, остальным – 1,5 кг (на месяц), 50 г – в день [3, ф. 2, оп. 2, д. 314, л. 102] и т. д. «Нормы» эти постепенно менялись, немного увеличивались, но существовали они некоторое время и после войны. Были подобные нормы и в самом Харькове.

Это не выдумка, а жестокая реальность. Цифры эти еще ждут своих исследователей, и лишь узнав о том, что долгие годы хранилось за семью печатями, засекречивалось, мы сможем по-настоящему понять и оценить, что совершили старшие поколения, работники тыла в войну и после нее, и тогда не очень удачный термин «дети войны» наполнится иным смыслом.

Пока в областном архиве не удалось обнаружить списки доноров тех лет. В отчетах военных отделов городских райкомов партии о деятельности организаций Красного Креста сведения о них очень скудные: в основном – лишь их фамилии с пометкой «т.» (товарищ) и количество сданной ими крови, у некоторых указано место работы. Лишь у двух женщин-доноров (на десятки тысяч!) сохранились не только фамилии, но и имена с отчествами. И еще у двух, кроме фамилий, – инициалы.

Нет сведений о донорах периода войны и на всей территории Украины. Немного известно по Харькову, в основном – с осени 43-го года.

---

* В начале нового века в областном архиве сняли гриф секретности со многих документов периода войны, и ученые, исследователи и краеведы получили возможность узнать много нового о том, как жители нашего края «приближали день Победы».

По данным БСЭ, издававшейся в 1950-е годы, и «Советской военной энциклопедии», выходившей в 1970-е годы, доноры СССР «дали фронту более 1 млн 700 тысяч литров крови» [6, с. 243], было их «5,5 миллиона человек». Лишь 58 из них отмечены орденами и медалями [1, с. 112], «15 тысяч» [7] – специальным нагрудным знаком «Почетный донор СССР»*, сотни – значком «Отличнику здравоохранения» [1, с. 112].

Награжденных и особо отличившихся было явно маловато на такое огромное количество сдававших кровь, капля в море… В Харькове, по найденным документам, пока лишь 70 человек, «представленных к награде», но нет ни одного конкретного имени, неизвестно, какие были и награды. А ведь доноры крови – это настоящие герои того непростого времени! Причем большинство из них – женщины… [7].

Служба крови в Харькове осенью 1943 года

Красный Крест заслуженно считался в годы Великой Отечественной войны одной из самых важных оборонных организаций Союза: почетное место в его деятельности занимала забота о службе крови (так у медиков называется донорство). Организации Красного Креста, от низовых, первичных, до руководящих, отчитывались о своей повседневной работе перед военными отделами партийных комитетов, соответствующих по субординации уровней, а плановые задания (о количестве новых членов, суммах членских взносов и пр.) им «спускали сверху», из ЦК Красного Креста. Туда же направлялись отчеты обкомов Красного Креста за год.

Харьков не случайно в годы войны стал одним из самых значительных «поставщиков» донорской крови «действующей армии». Произошло это благодаря тому, что в нашем городе, кроме областной станции переливания крови, был и научно-исследовательский институт такого профиля. Наверное, в Союзе существовало немного медицинских учреждений такого высокого уровня. В августе 44-го лишь в Сталино (ныне Донецк) и Днепропетровске было по одной станции переливания крови и две – в Одессе. Поэтому военные отделы союзного и республиканского ЦК партии особые надежды на получение необходимого количества крови возлагали именно на Харьков.

«…Огромную роль в годы войны сыграл Харьковский институт гематологии и переливания крови. Именно в стенах этого учреждения еще в 1938–1939 гг. была впервые разработана схема использования переливания крови в полевых условиях, которая затем применялась на фронтах Великой Отечественной войны.

В эвакуации – вначале в Сталинграде, а затем в Саратове – институт был головной станцией по снабжению кровью действующих фронтов. С 23 июня 1941 года по 18 мая 1945 года им было заготовлено 68 тонн донорской крови и более 208 тыс. литров стандартной сыворотки, через его операционные прошло свыше 250 тысяч доноров» [7].

Институт переливания крови, которым руководил проф. А. Л. Слободской, возвратился из эвакуации в середине сентября 1943 года и уже через полтора месяца приступил к работе в «полном объеме». Сначала не в своем здании, на Чернышевской, 9/11 (ныне 7/9), которое нужно было ремонтировать, а на базе областной станции переливания крови по ул. Рымарской, 14. Начался трудный период в работе института: не хватало главного – нужного количества доноров, чтобы выполнять все указания Наркомата Обороны СССР.

Из «Информации» заведующего военным отделом обкома партии (Семакова) о работе обкома Красного Креста за сентябрь–октябрь 1943 года (для секретаря обко-

---

* Нагрудный знак «Почетный донор СССР» учрежден Президиумом Верховного Совета СССР 24 июня 1944 года.

ма И. Профатилова): «Несмотря на ряд проводимых мер по вовлечению трудящихся в число доноров, следует отметить, что население идет на это неохотно, отговариваясь истощением и нервным переутомлением... сейчас, при огромной потребности в крови, мы имеем около 400 чел.» [3, ф. 2, оп. 2, д. 123, л. 15].

Отчитываясь об оборонно-массовой работе за период с 23 августа [43] по 1 января 1944 года, он лаконично отметил: «Вовлечено в доноры 530 чел.» [3, ф. 2, оп. 2, д. 123, л. 26].

Намеченное в 1943 («к 1.01.1944 г. иметь не меньше 3400 доноров» [3, ф. 2, оп. 2, д. 123, л. 16]) не удалось реализовать, а фронт ежесуточно нуждался в тоннах этого стратегического «лекарства». В войну переливание крови являлось «наиболее эффективным средством при обильных кровопотерях, ...тяжелых травмах и ранениях, при длительных и тяжелых операциях», когда пострадавшему необходимо было влить от одного до двух литров крови (нередко и больше) [2, с. 424]. Вовремя перелитая кровь была зачастую единственным шансом для спасения человеческой жизни.

«Перед началом боевых операций в медицинских учреждениях, назначенных принимать первыми раненых, сосредотачивалось 50% предполагаемой потребности крови»[7].

Из «Справки» о проверке деятельности института переливания крови от 1 ноября 1943 года: «Институт должен обслуживать три фронта, пока снабжает кровью Второй Украинский фронт. Довоенная мощность [его] – до 250 литров ежесуточно, доноров было активных – 18000 человек, в настоящее время запланировано на ноябрь–декабрь пропускать 150 человек... ежедневно и готовить консервированной крови до 45 литров ежесуточно». Институт ставит перед собой задачу ежедневно повышать норму крови и, по словам профессора Слободского, может приготовить «до 150 литров ежедневно при наличии 15000 активных доноров» [3, ф. 2, оп. 2, д. 67, л. 12].

Именно такой «производительности труда» добивались от института Москва и Киев. Но где их взять – тысячи «активных доноров» (т. е. систематически сдающих кровь)?

«Дача» немалой порции крови не была процедурой легкой, будничной. Учитывая условия жизни людей того времени, визиты на Черноглазовскую, 20, не могли быть частыми. По сведениям нынешнего Областного центра службы крови на Клочковской, 366, сдача 400 мл восполняется через месяц–полтора [5]. В то время интервалы между этими процедурами должны были быть длиннее, чтобы компенсировалась потеря (человеческий организм просто не может раньше восстановить утраченное).

Если предположить, что кто-то из харьковских доноров, относящихся к числу «активных», начал сдавать кровь с сентября 43-го по май 45-го включительно, то за 21 месяц он физически не мог посещать институт переливания крови более 10 раз. В войну, видимо, эти сроки не выдерживались, т. к. из 30 доноров Харькова тех лет, о которых сохранились хоть какие-то сведения в областном архиве, многие сдавали кровь от 10 до 20 раз, а «заведующая библиотекой т. Чалая» – 30 раз (к сожалению, неизвестно даже, из какого района Харькова была эта необыкновенная женщина).

Льготы для доноров

Какова была сама процедура дачи крови (именно дачи, дарения – от лат. donare)? Сначала надо было явиться в Центральный донорский пункт на Черноглазовской, 20 (ныне ул. Маршала Бажанова), где проводился врачебный осмотр доноров, бралась на анализ их кровь и оформлялись донорские книжки, а затем с полученными бумагами идти в институт переливания крови, который занимался всем остальным.

Здесь у доноров брали «полную дозу» или «полдозы» крови, выдавали справку об этом и кормили.

В отчетах военных отделов райкомов партии и др. документах о службе крови осени 43-го ничего не говорится о том, как проводилась «агитмассовая работа» среди населения по пропаганде донорства. Наверное, главное внимание вначале уделялось мерам материального стимулирования (такое было время).

Еще в 1942 году в «Минздраве» СССР были определены льготы для доноров, дающих кровь регулярно. В феврале этого же года появились два приказа за подписью некоего Любимова (третий – его же, в июне 42-го). В двух первых указаны нормы пайков для доноров I категории (за 400–500 кубиков крови) и II категории – от 200 до 250.

Тем, кто давал «полную дозу», полагалось по 500 г масла «животного» (т. е. сливочного), сахара, мяса и крупы; для II категории – все то же, но по 300 г, хлеба причиталось одинаково, по 700 г. Эти пайки доноры получали «по месту жительства без очереди, по предъявлению донорской книжки и справки о даче крови в данном месяце». В июньском приказе Любимова устанавливались «нормы питания донора в день дачи крови».

Чтобы активизировать вступление населения в доноры, институт переливания крови потребовал от Горторга (ведомства, отвечающего за торговлю продуктами в городе), забронировать на ноябрь–декабрь 43-го 4500 пайков для «активных доноров», и результаты от этого распоряжения не замедлили сказаться: число доноров в декабре почти удвоилось по сравнению с другими месяцами (их стало 1060 человек).

Наверное, донорами стали, прежде всего, женщины – матери, чтобы поддержать ценой собственного здоровья своих детей этими мизерными (по сегодняшним меркам) пайками. Сами доноры в день дачи крови должны были получить в институте переливания крови «горячее питание». Перечень продуктов для него (на одного человека) состоял из 18-ти пунктов:

1) мяса-рыбы – 180 г
2) масла живот. – 30 г
3) молока – 30 г
4) сахара – 30 г
5) муки пшеничной – 10 г
6) муки картофельной – 10 г
7) крупы, макарон – 40 г
8) хлеба черного – 200 г
9) хлеба белого – 200 г
10) чая – 3 г
11) какао – 2 г
12) картофеля – 200 г
13) капусты – 100 г
14) моркови – 50 г
15) лука – 20 г
16) свеклы – 30 г
17) сухих фруктов – 20 г
18) свежих фруктов – 100 г

[3, ф. 2, оп. 2, д. 67, л. 13].

Если все это «богатство» сложить, получится 845 г (без хлеба). Хватит и на «горячий завтрак», и на «горячий обед», но т. к. топливо не всегда завозилось вовремя, бывало, что «пища подавалась холодной», а чай несладкий (уже по другой причине).

Малейшие сбои в снабжении доноров продуктами резко снижали их число. Люди просто не являлись в донорский пункт. Причин было много: отсутствие чего-нибудь в пайках, замена качественных продуктов менее калорийными, кого-то «обложили» большим налогом на донорство (как в марте 45-го 61-летнюю женщину Трофимову из Коминтерновского района), на каком-то предприятии «закрыли» специальные столы для доноров (завод № 75 того же района) и пр.

До декабря 1943 года институт переливания крови «не имел денежных фондов на оплату труда доноров… в декабре этот вопрос [был] решен полностью», но оказались неотоваренными талоны на крупу, т. к. не было ее на складах, не завезли.

«С января [1944-го] и в последующие месяцы» донорам официально обещали выдавать «продуктовые карточки по «нормам рабочих промышленности и связи», которые, по желанию доноров, «будут отовариваться сухим пайком в магазине № 3, [к которому] «прикреплены работники центральных, областных организаций и наркоматов», потому что из-за малочисленности доноров для них поначалу не было специальных магазинов.

В январе 1945 г. «рекомендовалось» приравнивать доноров по снабжению продуктами питания к стахановцам (постановление бюро горкома партии от 23 января 45-го) [3, ф. 69, оп. 1, д. 564, л. 214].

Битва за кровь

Год 1944-й был переломным, решающим в этой «битве». «Состояние донорства в г. Харькове» (так назывались все справки о проверке института переливания крови) лишь в малой степени зависело от этого медучреждения, деятельность которого постоянно инспектировалась. Дело было не в медиках, а в том, что среди плохо питающегося люда не было еще многотысячной армии добровольцев, готовых регулярно сдавать свою кровь для спасения жизни раненых воинов. Их можно было найти, но для этого требовалось время и серьезная пропаганда донорства, «работа с массами».

Подводя итоги проверки института переливания крови в конце декабря 1943-го (справка от 1 января 1944 года), инструктор горкома Максимова приходит к выводу: «...без массовой разъяснительной работы нельзя восстановить донорские кадры. Необходимо развернуть работу по всем предприятиям, учреждениям, учебным заведениям и среди неорганизованного населения» (неработающих домохозяек – А. Б.) [3, ф. 69, оп. 1, д. 468, л. 175].

Ровно через год, посетив опять институт, она напишет горькие слова: «Быстрое увеличение заданий по крови свидетельствует о том, насколько необходима фронтам кровь, а следовательно... и массово-политическая работа как по вовлечению новых доноров, так и по работе с ними» [3, ф. 69, оп. 1, д. 564, л. 232]. Вот этой тревоги о состоянии донорства в Харькове и не чувствовали в горкоме партии. Принятое 24 января 1944 года на заседании бюро постановление было не конкретным, не действенным, носило скорее рекомендательный характер.

Правда, директоров предприятий, имеющих орсы*, обязывали обеспечить «своих» доноров «питанием и продуктами, приравнивая их к ведущим группам работающих», а вот «предоставлять донорам отпуск с производства в часы сдачи крови» лишь рекомендовалось. Учитывая то, что везде надо было стоять в очередях: и в донорском пункте, и в институте – уходил на это весь день. Разве способен был человек после такой нелегкой процедуры трудиться на своем рабочем месте в этот же день? Те, кто принимал подобные постановления, плохо представляли себе суть донорства (че-

* Орсы – отделы рабочего снабжения.

рез год, в январе 1945 года, будут рекомендовать считать отпуском дни сдачи крови, а не часы) [3, ф. 69, оп. 1, д. 564, л. 216].

Фронту нужна была кровь немедленно, это дело не терпело отлагательств, а в постановлении 1944 года писали: «Поставить перед райкомами КП(б)У, и особенно перед горкомами и райкомами комсомола, задания: на протяжении 1944 года привлечь в ряды активных доноров не меньше 9200 человек, из них в первом квартале (т. е. за оставшиеся два месяца – А. Б.) 4000 чел.» Сроки, конечно, были нереальными.

Понадобится более полугода очень серьезной организационной и «разъяснительной» работы для всех, кто отвечал за это святое дело, чтобы наиболее сознательные харьковчане поняли всю важность проблемы донорства для Красной армии в условиях жесточайшей из войн и настоятельную необходимость решить ее как можно скорее.

Лишь к концу года доноров в Харькове станет 16208 человек [3, ф. 69, оп. 1, д. 564, л. 233], в декабре 1943-го, напомню, их было всего 1060. Ежесуточная «норма» крови будет равна 90 литрам. 150 литров останется еще недосягаемой планкой.

Катастрофическая нехватка крови для фронта заставляет военный отдел ЦК КП(б)У бить тревогу. В феврале [1944-го] в Харьков летят телеграммы серии «Г» (государственной важности).

«*7.11.1944 г. Серия «Г» Телеграмма из Киева Секретно ОБКОМПАРТ т. Профатилову:*

Вашим институтом переливания крови не выполняется план поставки крови фронту тчк Просим принять меры Результаты сообщите нам = Военный отдел ЦЕКАПАРТ Иванов» [3, ф. 69, оп. 2, д. 302, л. 101].

Вторая телеграмма от 25 февраля 1944 года: «П*оследнее время ваш институт переливания крови не выполняет плана отправки крови фронту тчк Причиной считаем недостаточное внимание вашей стороны этому серьезному вопросу тчк Обсудите мероприятия руководителями станции здравотделом и оперативно обеспечьте выполнение плана отправки крови фронту тчк Принятых мерах доложите*» [3, ф. 69, оп. 2, д. 302, л. 105].

Есть в архиве телеграмма из Харькова в Киев от 16 августа 1944 года:

«*Военный отдел ЦЕКАПАРТ Украины товарищу Иванову*

Результате проведенных мероприятий план поставки крови фронту выполняется полностью 150 литров ежедневно.

Военком Обкомпарта Звездин» [3, ф. 2, оп. 2, д. 309, л. 100].

На самом деле, в этом документе желаемое выдается за действительное.

Еще в начале августа (7-го числа) с «Банковой, 11», из военного отдела ЦК, приходит в военный отдел Харьковского обкома партии письмо, содержание которого касается руководителей всех действующих к этому времени в Украине станций и институтов переливания крови:

«Проверкой установлено, что станции и институты переливания крови из месяца в месяц не выполняют план сдачи крови для фронта (такое в годы войны звучало зловеще и могло иметь самые плохие последствия).

В г. Харькове институт переливания крови из плана ежедневной сдачи 150 литров выполняет 60–80 литров, в Одессе две станции переливания крови при плане 70 литров – выполняют – 35 литров, в Сталино при плане 30 литров – выполняют 12 литров, в Днепропетровске при плане 40 литров – выполняют 25 литров и т. д.».

Дальше перечислялись причины такого положения с донорством: наряду с «неудовлетворительной организацией политико-массовой работы среди населения и плохой организацией снабжения доноров – отсутствие повседневного контроля и помощи в работе станций и институтов со стороны военных отделов обкомов, горкомов и райкомов КП(б)У…»

«В целях принятия немедленных мер по выполнению плана сдачи крови для фронта» военный отдел ЦК обязывал «срочно провести следующие мероприятия»:

– для проведения политико-массовой работы среди населения привлечь «лучших медработников, доноров, бывших ранбольных, которым в результате переливания крови оставлена жизнь»;

– обеспечить выполнение плана поставки крови по институту 150 л ежедневно (при явке 600 доноров);

– организовать специальные донорские магазины с полным высококачественным ассортиментом продуктов, для чего: а) категорически запретить замену донорских продуктов (слив. масла и сахара) др. продуктами; б) проследить, чтобы институт переливания крови был бы обеспечен полным ассортиментом высококачественных продуктов для питания доноров в день сдачи крови; в) организовать в столовых предприятий и учреждений донорское питание с выделением специальных столов, улучшая питание доноров за счет подсобных хозяйств.

«Лучших доноров по сдаче крови и ведущих работу по вовлечению населения в доноры представляйте к правительственной награде, к значку «Почетный донор», – рекомендовалось в письме из ЦК. На местах не видели, похоже, разницы между наградой (орденом или медалью) и почетным званием, часто отождествляя их.

Киев вменял в обязанность заведующим военными отделами обкомов партии «ежедекадно» информировать ЦК о выполнении плана «заготовки крови фронту», а первое такое сообщение выслать «письменно или телеграфно к 15 августа» (т. е. через неделю) [3, ф. 2, оп. 2, д. 309, л. 13].

К этому времени Харьков еще не мог дать столько крови, сколько от него требовали, но телеграфировать об этом в Киев было нельзя, страшно. Телеграмма из Харькова 17 августа:

«Серия «Г» Военотдел ЦЕКАПАРТА Украины Дегтяреву Выполнение плана сдачи консервированной крови разрезе пятидневок августа следующее двтчк первая пятидневка 335 литров доноров 1091 зпт вторая пятидневка 478 литров доноров 1207 зпт третья пятидневка 627 литров доноров 1413

Пятнадцатого августа план сдачи крови выполнен полностью 150 литров

Военотдел ОБКОМПАРТА Звездин» [3, ф. 2, оп. 2, д. 309, л. 101].

Содержание этой телеграммы не совсем понятно. Киев требовал отчета «ежедекадно». За десять дней должно быть 1500 литров крови. Если сложить результаты пятидневок, получится 1440 литров. В спешке потерян нуль? Что значит – 150 литров? В день – не выходит: 1-я пятидневка – 67 литров, 2-я – 96, а 3-я – 125, в среднем – 96 литров. Этот показатель ниже планового на июнь (100 литров).

Ответственные за донорство товарищи вроде старались сделать все возможное для сдающих кровь, но очередная проверка института в январе 1945 года выявила многие существенные недостатки в решении проблем доноров. Деятельность этого медучреждения в который раз уже проверял один и тот же человек – инструктор военного отдела горкома Максимова, но именно сейчас раскрылось все негативное, накопившееся с 1943 года, которому была дана нелицеприятная оценка. Странно, что Максимова, принципиальная, обстоятельная женщина, не заметила этого раньше.

Ее «Справка» интересна тем, что содержит много подробностей о предыдущих годах. Оказывается, Центральный донорский пункт и здание самого института переливания крови давно нуждались в срочном серьезном ремонте («немедленном!»). Были проблемы и с топливом: помещение на Черноглазовской, 20, не отапливалось (зимой!), там совершенно не было стульев, «посетителям негде было сидеть, и они ходили одетые в пальто».

Из-за медленного их оформления скапливались очереди («Работа аппарата непродуктивна»). Снабжение продуктами доноров было «несвоевременное и неполное,

допускались заменители». Система снабжения отнимала много времени «на хождения». Отоваривание рабочих карточек (с производства, с места работы) проводилось по орсам и четырем магазинам райпищеторгов (Краснобаварского, Октябрьского, Дзержинского и Коминтерновского районов), а хлеб надо было получать по местожительству, и можно было не успеть и остаться без хлеба (его не хватало).

Выдача продуктов по разовым талонам (на сливочное масло, сахар, мясо и крупу) производилась «в двух магазинах системы «Гастроном»: магазин № 3 – проспект «Правды», магазин № 6 – ул. Свердлова (ныне Полтавский шлях), 39».

Через год, 23 января 1945 года, постановлением бюро горкома партии будет решено реорганизовать ранее существовавшую сеть магазинов для доноров как неоправдавшую себя и создать для них три «закрытых» магазина системы «Пищеторг» и два – системы «Гастроном».

Согласно этому документу, чтобы достичь выполнения плановых заданий по крови, надо было увеличить в течение 1945 года число доноров до 25 тысяч. Особое внимание обращалось на то, чтобы в доноры шла «молодежь, комсомольцы», «крепкие парни и девушки»: «...на чергових комсомольських зборах первинних організацій… довести до свідомості комсомольців, що бути донором – обов'язок перед Вітчизною кожної людини та в першу чергу комсомольця, молоді» [3, ф. 69, оп. 1, д. 564, л. 216].

Рост донорских рядов

Грозное письмо из Киева лишь в августе 1944 года заставило всех, причастных к решению проблемы донорства, серьезно взяться за дело и в срочном порядке. Время на раскачку прошло. До этого, в первом полугодии 1944 года, доноров было не так много, а в некоторых районах, возможно, и вовсе не было (по крайней мере, новых), потому что не упоминалось о них в отчетах военных отделов.

В Орджоникидзевском районе было всего 170 человек, сдающих кровь (много сделала для приобщения их к донорству врач Тульчанская); в Коминтерновском – 240 из «запланированных» девятисот [3, ф. 69, оп. 1, д. 556, л. 12 об.]; в Ленинском – в первом полугодии – 500 [3, ф. 69, оп. 1, д. 556, л. 24]; в Сталинском – с августа 1943 по 20 марта 1944 года – 135, летом – 300, до конца года – 1198 [3, ф. 69, оп. 1, д. 556, л. 116]. Сохранились для истории фамилии трех женщин из этого района, сдавших по 2–2,5 л крови. Это Близнекова, Кретова и Карамышева [3, ф. 69, оп. 1, д. 556, л. 10].

Осенью 1944 года состоялись конференции доноров в районах города. Особенно показателен рост донорских рядов после большой агитмассовой работы на примере Дзержинского района: в апреле доноров было 360 человек, и «все в возрасте средних лет. Молодежи, комсомольцев среди них очень малый процент». На первое июня – 420 человек [3, ф. 69, оп. 1, д. 556 , л. 24]. «Лучшие врачи» района прочитали 56 лекций «О донорстве в дни войны», об этом же говорил на конференции главный хирург, кандидат медицинских наук Кац, сами доноры Васильева и Пащенкова. Присутствовавшие на собрании раненые горячо благодарили доноров за то, что те спасли им жизнь, кое-кому не один раз [3, ф. 69, оп. 1, д. 556, л. 10]. После конференции количество доноров в районе увеличилось на 500 человек [3, ф. 69, оп. 1, д. 556, л. 19, 50 об.], а «на 10.12.1944, по точным сведениям института переливания крови, их было уже 1561 человек, 53% из них сдавали кровь систематически». Именно в Дзержинском районе больше всего сведений о донорах, к сожалению, очень кратких.

На 1 июля 1944 года среди лучших доноров района – «медсестра госпиталя № 384, сдавшая 21 литр крови; Аксенова – 20 л, санитарка Твердохлебова – 20 л, сестра-хозяйка – 13 л, санитарка госпиталя № 5980 Куликова – 8 л и др.» [3, ф. 69, оп. 1, д. 556, л. 37]. У двух человек из пяти указана лишь должность. А ведь весь младший персонал в многочисленных харьковских госпиталях (медсестрички и санитарочки) –

наши славные землячки. Жаль, что тогда не думали о том, что когда-нибудь благодарные потомки захотят узнать об их деяниях, чтобы помнить о них и гордиться ими.

О донорах Дзержинского района, попавших в годовой отчет, немного больше сведений: Кайгородцева (11 литров), Лепешкина Е. Ф. (10 л), Борисенко (13 л). «Отец двух сыновей-фронтовиков Симонов за время войны сдал 15 л крови»; «жены фронтовиков завода маркшейдерских инструментов, стахановки: Кириллова, Секрета и Назаренко – за 6 месяцев сдали 7,5 л.» [3, ф. 69, оп. 1, д. 556, л. 19].

В Краснобаварском районе большую помощь организации Красного Креста в распространении донорства оказала поликлиника № 10. Там создали специальную мобильную бригаду медиков, которая вела «разъяснительную работу в массах». Деятельность ее была столь успешной, что после бесед врачей с населением люди записывались в доноры. «Таким образом» было вовлечено в это благородное дело 1350 человек, большинство из них стало сдавать кровь систематически, например: «работница завода им. Ленина Саратова – 20 раз», Зинченко П. В., Лесная Л. В. и Шереметьева, которые работали на канатном заводе, по 18–20 раз «и др.» [3, ф. 69, оп. 1, д. 556, л. 70, 105]. Учитывая «отдаленность района от Харькова» в то время, для доноров здесь открыли свой магазин.

«С большим подъемом» прошла в Октябрьском районе конференция доноров. Донор Огурцова (ВОХР-83, наверное, вооруженная охрана завода (объекта) № 83) 12 раз сдала кровь «по полной дозе», завербовала 80 человек, в том числе и своего мужа, инвалида Отечественной войны, который тоже 4 раза сдал кровь. «Призываю всех безбоязненно сдавать кровь и вовлекать в доноры своих товарищей», – обратилась к трудящимся своего района эта боевая женщина.

Рабочий 9-го стройучастка Шкорупа, выступая на конференции, сказал: «Я инвалид Отечественной войны... при ранении мне вливали кровь, а теперь я сам сдаю... и организую массовую работу по вовлечению в доноры».

После этого собрания «активистки-доноры Твердохлебова Мария Митрофановна и Пашкова Анна Андреевна» предложили начать сбор средств на постройку самолета «Харьковский донор», а кинотеатр «Октябрь» показал 12 сеансов киножурнала «Вступайте в ряды доноров» [3, ф. 69, оп. 1, д. 556, л. 48–48 об.].

Может быть, о представленных к наградам больше информации? Ничего подобного. По «спущенному сверху» плану в организации Красного Креста Кагановичского (ныне Киевского) района должно было быть в 1944 году 1300 новых доноров, стало 2000, всего 3114 человек, в том числе 1092 комсомольца. «Представлены к наградам 17 человек. Объявлена благодарность 35-ти лучшим активистам» (тем, кто сумел привлечь к донорству больше людей) [3, ф. 69, оп. 1, д. 698, л. 11 об.]. В 1945 году в этом районе «30 доноров-мужчин» заслужили почетное звание, и 10 уже получили специальный нагрудный знак «Почетный донор СССР» [3, ф. 69, оп. 1, д. 697, л. 24]. В отчете военного отдела этого района за март–сентябрь 1944 года сказано: «Число доноров выросло с 1500 до почти 4500 человек, благодаря большой работе, проведенной краснокрестовскими организациями» [3, ф. 69, оп. 1, д. 697, л. 24].

В Коминтерновском районе награжденных 23 человека [3, ф. 69, оп. 1, д. 697, л. 10]. «Работница лесозавода Попова» 20 раз сдала кровь и сагитировала стать донорами еще 15 человек [3, ф. 69, оп. 1, д. 696-а, л. 36]. Таким образом, из многих десятков тысяч лишь 70 жителей Харькова за период с осени 1943 по лето 1945 года стали почетными донорами СССР.

План выполнен

Отчитывался о своей работе и институт переливания крови 1 февраля 1945 года, но очень кратко, и не указано, перед кем: «1. Данная продукция института равна 100 литрам крови. 2. В магазинах по снабжению доноров создан запас качественных

продуктов». Этот документ находится в деле за 1944 год, рядом с памятным августовским письмом из ЦК [3, ф. 2, оп. 2, д. 309, л. 14].

В отчете заведующего военным отделом горкома Бердичевского за первое полугодие 1945 года содержится такая информация: «Харьковский институт переливания крови заготовил 15 713,94 л крови, полностью выполнив поставленные задачи. Для нужд фронта отправлено 11 тонн 567,3 кг крови. Остаток использовался для нужд местных эвакогоспиталей и лечебных учреждений. За этот период пропущено 39340 доноров, что составляет 6573 донора в месяц.

В работе института отмечен ряд доноров, которые неоднократно сдавали кровь, чем помогли фронту. Проф. Вальтер А. К., заместитель директора физико-технического института, сдал 9,275 литра крови. Работница фабрики «Октябрь» Павлова сдавала кровь 15 раз, тов. Чалая – заведующая библиотекой… 30 раз и ряд других.

По окончании войны, ввиду резкого уменьшения заявок на кровь, институт заготовляет кровь в зависимости от требования местных госпиталей» [3, ф. 69, оп. 1, д. 696-а, л. 37].

...За один только 1944 год в «госпиталях области проведено до 6000 переливаний крови» [3, ф. 2, оп. 2, д. 679, л. 34 об.]. Здесь учтены сведения лишь за время с 16 февраля по 7 декабря, в действительности – не меньше 8 тысяч.

Так завершилась одна из труднейших кампаний военных лет, в которой принимали самое деятельное участие десятки тысяч жителей нашего города. А было их, таких кампаний, немало: это и уборка завалов, оставшихся после бомбежек, и разминирование территории областного центра и сельских районов, и восстановление из руин жилых зданий и корпусов заводов, школ, вузов, ремонт разрушенных мостов и строительство новых, приспособление и оборудование помещений для десятков военных госпиталей, стирка вручную и ремонт сотен тысяч экземпляров зимнего и летнего воинского обмундирования в 1944 и 1945 годах (с марта по 1 октября – срок госзаказа, не уложиться в него нельзя) – и это только малая часть того, что необходимо было делать безотлагательно. В большей части города не было ни воды, ни света, ни тепла, ни канализации, в значительной части госпиталей – «буржуйки» (ок. 6 тыс. их было осенью 43-го – зимой 44-го) и керосиновые каганцы, а лампы керосиновые – лишь для операционных.

Было от чего прийти в отчаяние. Все было важным, ничего нельзя было отложить на потом. Сроки жесткие. Диву даешься, как все это вынесли харьковчане военного времени, вообще – жители всей нашей страны?!

__Алла Булгакова__, старший научный редактор областной редакции Книги Памяти Украины в 1994–2003 гг.

Литература

1. Большая советская энциклопедия. – II изд. – т. 15. – М., 1952. – С. 112.
2. Большая советская энциклопедия. – II изд. – т. 32. – М., 1955 – С. 424.
3. Государственный архив Харьковской области.
4. Немировська Н. Донорство у звільненому Харкові (1944–1945) // Медична газета. – 31 серпня 2010 р.
5. Питя И. Мы – одной крови // Время. – 13 июня 2008 г.
6. Советская военная энциклопедия. Т. 3. – М., 1977. – С. 243.
7. Сивцова О. Кровь для Победы // Время регионов Харьковщины. – 17 мая 2008 г.

«Я поделюсь с тобою кровью» (доноры и донорство по материалам местных газет военных лет)

Їх багато, невідомих героїв, які творили велику справу.
***Є. Губар**, «Вірні помічники нашої армії»*

О многом, чем жила в годы войны наша прежняя страна – СССР, Украина и Слобожанщина – можно узнать со страниц местной прессы – «Соціалістичної Харківщини» и «Красного знамени».

В отчетах военных отделов райкомов Харькова, горкома, обкома сохранились очень скупые сведения о 26 женщинах, и лишь у двух есть, кроме фамилии, имя с отчеством, а ведь только за первое полугодие 1945 года Харьковским институтом переливания крови «пропущено 39340 доноров». Помимо этого медицинского учреждения, харьковчане сдавали кровь и на областной станции переливания крови как в мирные дни до войны и в первые месяцы войны, так и после окончательного освобождения города.

Сведения об этом найдены в газетных статьях. Спасибо журналистам того времени и другим авторам публикаций о донорах и донорстве за то, что они сохранили для истории еще 34 человеческие судьбы. Дадим им слово. Пусть весомо прозвучат имена новых героев.

Валки. 7.07 (по телефону). В. Кондрацький «Збільшуються ряди донорів»

«У Валківську лікарню прибувають група за групою жінки. Серед них складальниця друкарні Ф. Залюна, бухгалтер райвідділу зв'язку М. Розмариця, діловод Г. Груба, домогосподарки Г. Славгородська, Н. Жиліна й інші... Тільки за один день з'явилось на пункт більше 30 жінок.

Записуючись у донори, робітниця друкарні Г. Пащенко заявляє: «Мені не потрібна плата за кров, я безоплатно дам її для поранених бійців Червоної Армії, скільки зможу» («Соціалістична Харківщина». – 1941. – 8 липня).

П. Шевченко «Зростають ряди донорів»

«В обласну станцію переливання крові йдуть тепер не тільки поодинці, як це було раніше, а чималими групами. Так, понад 50 чоловік прийшло з панчішної фабрики, кілька дружин – членів Червоного Хреста. Йдуть робітники з підприємств, службовці установ, студенти вузів.

Всі готові давати свою кров для рятування поранених бійців», багато з них, як Трубіцина Є. І., безоплатно («Соціалістична Харківщина». – 1941. – 23 липня).

Ф. Яценко, заступник голови ЦК товариства Червоного Хреста УРСР «Почесна і гуманна роль донора»

«Трудящі в тилу беруть безпосередню участь у рятуванні життя поранених воїнів, даючи їм свою кров... Сотні працівників харківських підприємств стали донорами. Медсестри й сандружинниці Червоного Хреста охоплені донорством.

Активістки Червоного Хреста міста Харкова тт. Є. Добромислова, В. Петрова, А. Могилевська і ін. подали заяву про безоплатну віддачу крові» («Соціалістична Харківщина». – 1941. – 17 серпня).

П. Бунов «Донори»

«З ранку й до пізнього вечора не зачиняються двері обласної станції переливання крові. Сюди приходять і молоді, і старі (тобто, давні – А. Б.) донори... І почесне місце серед них займають комсомольці».

Валя Васильева, 20 років, робітниця Н-ського заводу. «Вже двічі з початку війни вона давала кров», хоч «повторно брати кров можна тільки через півтора місяця. Валя дала вперше свою кров на третій день війни і знову з'явилась через 20 днів.

В перший же день війни прийшли комсомолки Аня Дзевалдовська і Галя Сергієвська – слухачки зуболікарської школи.

...Є серед донорів станції такі товариші, яких можна завжди викликати. Ще не було такого випадку, щоб Люба Усачова – комсомолка-машинярка (друкарка – А. Б.) Н-ської фабрики, відмовилась дати свою кров. Її вже двічі за час війни викликали в кабінет донорів. І кожного разу її кров рятувала поранених бійців.

Багато дівчат-комсомолок, виїжджаючи з Харкова на роботу в колгоспи, приходили на станцію дати свою кров». Серед них – Муся Григоренко, студентка стоматологічного інституту.

«Комсомольці Маруся Нестайко – лаборант обласної станції переливання крові, і її брат Дмитро – робітник Н-ського заводу – старі донори. Вже понад 30 разів давала свою кров Маруся, а її брат – 6 разів.

– Мій старший брат Федосій, – каже Маруся, – на фронті..., б'ється з ворогом. Я радо віддаю свою кров, знаючи, що вона може врятувати життя бійця Червоної Армії – однаково чи мого брата, чи чоловіка якоїсь жінки, чи сина чиєїсь матері. Кожен з них однаково рідний мені... («Соціалістична Харківщина». – 1941. – 7 вересня).

Власовський, директор станції переливання крові, кандидат медичних наук «Ставайте до лав донорів!»

«Багатьом тисячам воїнів Червоної Армії наші жінки-патріотки врятували життя. З перших же днів визволення Харкова на станцію переливання крові приходять десятки донорів. Понад 60 чоловік зареєструвалось лише за три дні прийому.

...Тов. Данилова – старий донор, вона 30 разів давала свою кров». Зараз вона, як і інші «дружини червоноармійців: Немовчева, Арсєєва та Новохатська» – «просить зарахувати її у число давців крові».

«...Обов'язок кожного радянського патріота, який має здорову кров, – стати донором» («Соціалістична Харківщина». – 1943. – 15 вересня).

Н. Ільїна «Благородна справа»

«Тисячі радянських жінок... віддають свою кров для порятунку життя бійців та офіцерів. У відповідь приходять листи з фронту. Вони сповнені вдячності й теплоти до невідомих, але кровно близьких людей.

Харків'янка Євгенія Котенко одержала листа від пораненого Гліба Георгіївського, в якому він говорить їй: «...Мені хотілось би побачити Вас і особисто подякувати».

Часто між донором і пораненим воїном налагоджується систематичне листування. Діставши після поранення й перебування у госпіталі відпустку, боєць приїжджає віддячити за «кровну» допомогу. Повернувшись на фронт, він продовжує листуватись з тією, яка стала йому близьким другом.

В харківському інституті переливання крові добре відомі імена донорів: Олександри Романівни Кузьміної, Марії Петрівни Фоміної, Тетяни Спиридонівни Щеголевої та ін... Систематично віддаючи свою кров, вони залучили до цієї благородної справи багато нових патріоток. Зоя Іванівна Цимблер на початку війни дала зобов'язання безплатно здавати кров..., здала вже 4200 г.» («Соціалістична Харківщина». – 1944. – 13 червня).

Р. Брусиловский «Во имя жизни»

Автор этой статьи рассказывает детально, по этапам, как берется у донора кровь, как она попадает на фронт, что чувствует человек, осознавая, что он спасает чью-то жизнь, и какой отклик вызывает этот поступок в душе возвращенного к жизни:

«Вы наденете халат, маску, мягкие полотняные сапоги и войдете в операционную.

Врач ловким и быстрым движением введет острую иглу в вену руки. Ваша кровь по резиновой трубке перейдет в длинную ампулу. В этой ампуле, изготовленной из особого стекла, тщательно запечатанная, оберегаемая, как зеница ока, снабженная паспортом и, если хотите, вашим письмом, кровь помчится на крыльях самолета на один из фронтов Отечественной войны, чтобы спасти жизнь раненого воина.

В приемной института вы встретите швейницу, студентку, военнослужащего, домашнюю хозяйку, научного работника и колхозника». Подлинные энтузиасты донорства – «В. Н. Аверина, сдавшая 5 литров крови; А. Кузьмина, сумевшая завербовать в доноры всех домохозяек своего квартала – более 50 человек; А. Ревякина, секретарь комсомольского комитета областного управления НКГБ, пять раз сдавшая свою кровь и добившаяся того, что донорами стали поголовно все члены [этой] комсомольской организации; семья рабочего Г. Работяги – отец, жена и дочь, – вместе сдавшие свыше 30 литров крови.

...Студентка Людмила Пугач приложила к ампуле со своей кровью несколько поэтических строк, идущих от чистого сердца:

Товарищ! Тебя я не знаю,
Но в этот незабвенный час
Одна любовь и боль святая
Пускай навеки свяжут нас.
И, вдохновленная любовью,
Высоким мужеством твоим,
Я поделюсь с тобою кровью –
Моим богатством молодым.
И вместе с возвращеньем к жизни
Я передать тебе смогу
Всю преданность мою Отчизне,
Всю ненависть мою к врагу…

Кровь Людмилы Пугач была на фронте перелита тяжело раненному разведчику – сержанту Сергею Шариповичу Латыпову и спасла его от гибели. Растроганный, он решил ответить в тот же день. Но рука его еще не в силах была держать перо. И он продиктовал свой ответ медсестре: «Дорогая Людмила! Благодаря Вашей крови, отданной мне, еще не один фриц поплатится своей жизнью. Шлю Вам свой горячий гвардейский привет и желаю наилучшей жизни» («Красное знамя». – 1944. – 29 июля).

Из статьи «Во имя жизни» узнаём мы и о том, каким замечательным организатором донорской службы был профессор А. Л. Слободской, награжденный орденом за свой самоотверженный труд в годы войны (только каким – неизвестно). Руководимому им Украинскому институту неотложной хирургии и переливания крови «удалось в трудных условиях эвакуации полностью сохранить кадры научных сотрудников, крепко спаянных общей любовью к своему делу. Вот почему, вернувшись в освобожденный Харьков, институт не только сумел в кратчайший срок восстановить собственную деятельность, но и создать станции переливания крови почти во всех областных центрах Украины».

Под стать руководителю были и сотрудники института. Об одном таком человеке рассказывает Борис Подольский в статье «Самоотверженность». Это Мария Ивановна Черненко, научный работник, «она сутками, без сна работала в лаборатории, и никто не мог сказать, когда она отдыхает.

...Серьезная, сосредоточенная, женщина исследовала кровь, чтобы можно было скорее зарядить ею ампулы, передать в экспедицию. Ответственное дело – исследование. Малейшая ошибка в анализе – и жизни бойца грозит большая опасность… Анализы всегда были безукоризненны. Сотни литров крови, прошедшей через лабораторию, поступали ежедневно в госпитали, медсанбаты.

...Когда институт переехал в Саратов, ...снабжать кровью надо было Сталинград. По 5–7 самолетов прибывало ежедневно оттуда за кровью.

Труд М. И. Черненко заслуженно отмечен орденом «Знак Почета» («Красное знамя». – 1945. – 1 мая).

В отчетах военных отделов партийных комитетов о службе крови в Харькове не было имени и отчества даже профессора Слободского, что уж говорить о рядовых донорах. Сведения о них приходится собирать буквально по крупицам. Благодаря газете, найдены инициалы еще одного человека – Лепешкиной Е. Ф. Она пожертвовала 11 литров собственной крови на алтарь Победы.

В статье Е. Губаря (Дзержинский райком Красного Креста) «Вірні помічники нашої армії» была помещена фотография трех «активных доноров» – работниц военного госпиталя, располагавшегося в Дзержинском районе: Н. Ф. Кореновой, П. Я. Довгобородовой и Е. Ф. Лепешкиной. Две первые фамилии – новые, раньше не встречались в документах архива.

Мне запомнились две фразы из этой статьи: «З вдячністю запам'ятаємо ці імена» и «Їх багато, невідомих героїв, які творили велику справу» («Соціалістична Харківщина». – 1944. – 16 вересня). Только непонятно, почему герои тыла остались «невідомими» не в 1941 году, а после освобождения Харькова... Раньше думала, что где-то должны быть списки доноров: в институте или на станции переливания крови, или в музеях предприятий, учреждений, вузов, где трудились и учились дававшие кровь, часто безвозмездно. Теперь надежды на семейные предания. Должны же внуки и правнуки знать, какими были их деды и прадеды, как воевали или работали в тылу, чем отличились в те грозные годы.

***Алла Булгакова**, старший научный*
редактор областной редакции
Книги Памяти Украины в 1994–2003 гг.

СПИСОК ОСНОВНИХ СКОРОЧЕНЬ І АБРЕВІАТУР

А	–	армія
а (авіац.)	–	авіаційний
абр	–	авіаційна бригада
ад	–	авіаційна дивізія
АДД	–	авіація дальньої дії
ад дд	–	авіаційна дивізія дальньої дії
ае	–	авіаційна ескадрилья
ак	–	авіаційний корпус
ап	–	авіаційний полк
ап дд	–	авіаційний полк дальньої дії
арм.	–	армійський
арт.	–	артилерійський
артбр	–	артилерійська бригада
артд	–	артилерійська дивізія
артд-н	–	артилерійський дивізіон
артп	–	артилерійський полк
атб	–	автотранспортний батальйон
атп	–	автотранспортний полк
бад	–	бомбардувальна авіаційна дивізія
бао	–	батальйон аеродромного обслуговування
бап	–	бомбардувальний авіаційний полк
бат.	–	батарея
б-н	–	батальйон
бр.	–	бригада
брат.	–	братська
буд.	–	будівельний, будівний
важк.	–	важкий
ВГ	–	військовий госпіталь
взв.	–	взвод
винищ.	–	винищувальний
відділ.	–	відділення
військ.	–	військовий
ВМФ	–	Військово-Морський Флот
ВО	–	Військовий округ
ВПС	–	Військово-Повітряні Сили
вптабр	–	винищувально-протитанкова артилерійська бригада
вптап	–	винищувально-протитанковий артилерійський полк
гарм.	–	гарматний
гауб.	–	гаубичний
гв.	–	гвардійський
ДАХО	–	Державний архів Харківської області
див.	–	дивізія
д-н	–	дивізіон
ДТСААФ	–	Добровільне товариство сприяння армії, авіації та флоту
ЕГ	–	евакуаційний госпіталь
зеніт.	–	зенітний

ЗС	–	Збройні сили
зсп	–	запасний стрілецький полк
інж.	–	інженерний
інж.-сап.	–	інженерно-саперний
каб.-шест.	–	кабельно-шестова
кд	–	кавалерійська дивізія
кк	–	кавалерійський корпус
клад.	–	кладовище
ком.	–	командир
кп	–	кавалерійський полк
КУКС	–	курси удосконалення командного складу
кулемет.	–	кулеметний
КУОС	–	курси удосконалення офіцерського складу
мбр	–	механізована бригада
МВК	–	міський військовий комісаріат
мд	–	моторизована дивізія
мд-н	–	механізований дивізіон
мін.	–	мінометний
мінбр	–	мінометна бригада
мінд	–	мінометна дивізія
мінд-н	–	мінометний дивізіон
мінп	–	мінометний полк
мк	–	механізований корпус
мог.	–	могила
мостобуд.	–	мостобудівний
мсб	–	моторизований стрілецький батальйон
мсбр	–	моторизована стрілецька бригада
мсд	–	моторизована стрілецька дивізія
мсп	–	моторизований стрілецький полк
НКВС	–	Народний комісаріат внутрішніх справ
НКО	–	Народний комісаріат оборони
НКШС	–	Народний комісаріат шляхів сполучення
н. п.	–	населений пункт
ОВК	–	обласний військовий комісаріат
озад	–	окремий зенітний артилерійський дивізіон
опрос	–	окремий полк резерву офіцерського складу
ПА	–	повітряна армія
ПАРМ	–	пересувна авіаційна ремонтна майстерня
ПММ	–	паливно-мастильні матеріали
пов.-десант.	–	повітрянодесантний
ППГ	–	пересувний польовий госпіталь
ППО	–	протиповітряна оборона
протитанк.	–	протитанковий
ПСОЗ	–	повітряне спостереження, оповіщення, зв’язок
ПТО	–	протитанкова оборона
ПТР	–	протитанкова рушниця
раб	–	район авіаційного базування
РВК	–	районний військовий комісаріат
РГК	–	Резерв Головного командування
РСЧА	–	Робітничо-селянська Червона армія

РТЗ	–	ремонтно-технічне забезпечення
сапб	–	саперний батальйон
сапбр	–	саперна бригада
САУ	–	самохідна артилерійська установка
сб	–	стрілецький батальйон
сбр	–	стрілецька бригада
сд	–	стрілецька дивізія
ск	–	стрілецький корпус
смт	–	селище міського типу
сп	–	стрілецький полк
ст.	–	станція
стр.	–	стрілецький
СУ	–	самохідна установка
ТА	–	танкова армія
тб	–	танковий батальйон
тбр	–	танкова бригада
тд	–	танкова дивізія
тк	–	танковий корпус
ТОФ	–	Тихоокеанський флот
тп	–	танковий полк
Уд. А	–	ударна армія
УР	–	укріплений район
ЦАМО РФ	–	Центральний архів Міністерства оборони Російської Федерації
ЦО	–	Цивільна оборона
ЦПФ	–	Цивільний повітряний флот
ЧА	–	Червона армія
ЧФ	–	Чорноморський флот
ШМАС	–	школа молодших авіаспеціалістів
штурм.	–	штурмовий

БІБЛІОГРАФІЯ

Базій І. Д. Книга Пам'яті України. 1941–1945. Гвардія відважних : Лозівський район Харківської області / І. Д. Базій. – Дніпропетровськ : Пороги, 2003. – 510 с.

Безсмертна пам'ять: 60-річчю визволення України присвячується / за ред. О. А. Кононенко, В. А. Кононенко, В. М. Лямцев [та ін.]. – К. : ВО «Держава», 2004. – 80 с.

Безсмертя. Книга Пам'яті України. 1941–1945 / за ред. І. О. Герасимова. – К. : Пошуково-видавниче агентство «Книга Пам'яті України», 2000. – 944 с.

В боях за Харьковщину: Воспоминания участников Великой Отечественной войны / редкол. : И. С. Ганже (ответ. ред.). – 3-е изд., испр. и доп. – Х. : Прапор, 1973. – 440 с.

Великая Отечественная война. 1941–1945: Энциклопедия / гл. ред. М. М. Козлов ; редкол. : Ю. Я. Барабаш [и др.]. – М. : Советская энциклопедия, 1985. – 832 с.

Вохмянин В. К. Харьков, 1941-й : Ч. 2 : Город в огне / В. К. Вохмянин, А. И. Подопригора. – Х. : [Б. в.], 2009. – 148 с. : ил.

Герои Советского Союза: Краткий биографический словарь : в 2-х т. / под ред. И. Н. Шкадова. – М. : Воениздат, 1988.

Героїчні сторінки історії: Книга Пам'яті Зміївщини / упоряд. І. Я. Кулініч. – 2-е вид., доп. – Зміїв : [Б. в.], 2001. – 145 с.

Город и война: Харьков в годы Великой Отечественной войны / редкол. : А. Б. Безбородов [и др.] ; сост. : С. М. Куделко, С. И. Посохов, Е. В. Дьякова. – Спб. : Алетейя, 2012. – 568 с.

Дикань А. П. Герои Харьковщины / А. П. Дикань. – Х. : изд-во «Харьков», 1998. – 354 с.

Дикань А. П. Золотые звезды Харьковщины / А. П. Дикань. – Х. : Полиграфист, 2008. – 491 с.

Днів цих слава не померкне: літературно-публіцистичний додаток до Харківського обласного видання Книги Пам'яті України / упоряд. І. Я. Кулініч. – Кегичівка : [Б. в.], 1995. – 240 с.

Довідник учасника АТО: озброєння і військова техніка Збройних сил РФ / за ред. А. М. Алімпієва, Г. В. Пєвцова, Д. А. Гриба [та ін.]. – Х. : Оригінал, 2015. – 732 с.

Дьякова О. В. Історія Харківського обласного військового комісаріату / О. В. Дьякова, О. П. Середа. – Х. : ТОВ «Оберіг», 2009. – 108 с.

Журавський Ю. Й. Харківський університет у роки Великої Вітчизняної війни / Ю. Й. Журавський, Б. П. Зайцев, Б. К. Мигаль. – 2-е вид., випр. і доп. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2010. – 200 с.

Загиблі на чужині: Книга Пам'яті України про громадян, які загинули у воєнних конфліктах за рубежем / редкол. : І. О. Герасимов (голова), І. Т. Муковський, П. П. Панченко [та ін.]. – К. : Пошуково-видавниче агентство «Книга Пам'яті України», 2003. – 624 с.

За мужество и отвагу: Док. очерки о Героях Советского Союза – уроженцах Полтав. обл. / за ред. И. Е. Горобца, В. С. Дмитренко, П. М. Клименко [и др.]. – 2-е изд., перераб. и доп. – Х. : Прапор, 1984. – 455 с.

Золоті Зірки України: Герої Радянського Союзу. – К. : ВАТ «Укртелеком», 2002. – 136 с.

Історія міст і сіл Української РСР: Харківська область / кол. авт. : П. Т. Тронько (голов. ред.), М. П. Бажан, І. К. Білодід [та ін.]. – К. : УРЕ, 1976. – 1002 с.

Калинин В. В. Герои подвигов на Харьковщине / В. В. Калинин, Д. Г. Макаренко. – Х. : Прапор, 1970. – 463 с.

Книга Пам'яті Дробицького яру: Спогади. Нариси. Документи / авт.-укл. В. П. Лебедєва, П. П. Сокольський. – Х. : Прапор, 2004. – 208 с.

Книга Пам'яті України. Переможці: Житомирська область: Т. 4. / кол. авт. : А. П. Онопрійчук (керівник), Р. В. Барало, В. І. Бобришева (відповід. за випуски). – Житомир : Комунальне книж.-газ. вид-во «Полісся» , 2013. – 840 с.

Книга Скорботи України: Харківська область / гол. редкол. : І. О. Герасимов (голова) [та ін.] ; обласна редкол. : В. Г. Дулуб (керівник) [та ін.]. – Х. : Обласна пошуково-видавнича наукова редакція Книги Пам'яті України, 2003. – Т. 1. – 496 с.

Книга Скорботи України: Харківська область / гол. редкол. : І. О. Герасимов (голова) [та ін.] ; обласна редкол. : І. О. Терехов (голова) [та ін.]. – Х. : КЗ Обласна пошуково-видавнича наукова редакція Книги Пам'яті України, 2007. – Т. 3. – 848 с.

Колесников Г. А. Ордена и медали СССР / Г. А. Колесников, А. М. Рожков. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Воениздат, 1983. – 299 с.

Конев В. Н. Прокляты и забыты: Отверженные Герои СССР / В. Н. Конев. – М. : Яуза, 2010. – 480 с.

Крылатые годы: Страницы истории Харьковского высшего военного авиационного ордена Красной Звезды училища летчиков имени дважды Героя Советского Союза С. И. Грицевца : документальный очерк / кол. авторов : Л. В. Бобейко, М. Е. Калижников [и др.]. – Х. : Прапор, 1990. – 140 с.

Куделко С. М. Харьков: Хроника столетий / С. М. Куделко, Л. И. Тарасова. – Х. : Видавництво «САГА», 2011. – 394 с.

Муковський І. Т. Звитяга і жертовність: українці на фронтах Другої світової війни / І. Т. Муковський, О. Є. Лисенко. – К. : Пошуково-видавниче агентство «Книга Пам'яті України», 1997.

Мы победили смерть: Воспоминания харьковчан – бывших узников фашистских концлагерей / редкол. : Э. Г. Альперин (председатель), Д. В. Журавлев, В. Ю. Иващенко (отв. ред.). – Львов : Кальвария, 2005. – 192 с.

Необыкновенное об обыкновенном / под ред. В. Н. Казака, Р. А. Черкасовой. – Х. : Научная редакция Харьковского обл. изд. Книги Памяти Украины, 1996. – 416 с.

Они сражались за Родину / редкол. : М. Е. Барац, Г. В. Бейм, Б. Н. Вертлиб. – Х. : Региональный Центр Новых Информационных Технологий, 2001. – 224 с.

Освобождение городов : справочник по освобождению городов в период Великой Отечественной войны 1941–1945 / под ред. М. Л. Дударенко, Ю. Г. Перечнева, В. Т. Елисеева [и др.]. – М. : Воениздат, 1985. – 598 с.

Память сердца : документальные очерки ветеранов Великой Отечественной войны 1941–1945 гг. / под ред. А. И. Котляревского. – Х. : Тимченко, 2009. – 456 с. : ил.

Подвиги во имя Отчизны : очерки о Героях Советского Союза — харьковчанах / кол. авт. Р. И. Мильнер (рук.), А. К. Апальков, Ф. В. Атакин [и др.]. – Х. : Прапор, 1974. – 667 с.

Полягли в снігах Суомі: Книга Пам’яті України про громадян, які загинули у воєнних конфліктах за рубежем / редкол. : І. О. Герасимов (голова), І. Т. Муковський, П. П. Панченко (заст. голови). – К. : Пошуково-видавниче агентство «Книга Пам’яті України», 2004. – 968 с.

Працівники тилу і діти війни – Великій Перемозі / редкол. : В. С. Гриневич (гол. ред.), В. М. Ковальчук (укладач) [та ін.]. – 2-е вид., допов. і перероб. – Х., 2014. – 564 с.

Протистояння: Кн. 1 : історичний альманах «Красноградщина» / за ред. М. О. Муригіна, К. М. Фролова, Л. М. Карцева [та ін.]. – Х. : Майдан, 2009. – 310 с.

Професори Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна: Біобібліографічний довідник / за ред. В. С. Бакірова. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2009. – 372 с.

Радянська Україна в роки Великої Вітчизняної війни 1941–1945 років // Документи і матеріали : у 3 т. / редкол. В. І. Юрчук (голова), Ю. В. Бабко, В. Ф. Возіанов [та ін.]. – К. : Наукова думка, 1991.

Реабілітовані історією. Харківська обл. : Кн. 1. – Ч. 2 / КЗ «Редакційно-видавнича група Харківського тому серії «Реабілітовані історією»» / редкол. П. Т. Тронько (голова), Ю. З. Данилюк, О. П. Реєнт (заст. голови) [та ін.]. – К. ; Х. : Оригінал, 2008. – 672 с. : іл.

Риссенберг Д. Поэма любви : лит.-худ. изд. / Д. Риссенберг. – Х. : [Б. в.], 2014. – 186 с.

Скоробогатов А. В. Харків у часи німецької окупації : 1941–1943 / А. В. Скоробогатов. – Х. : Прапор, 2006. – 376 с.

Філоненко К. Т. Бібліографічний дайджест / К. Т. Філоненко. – Харків–Москва : [Б. в.], 2008.

Харківщина у роки Великої Вітчизняної війни : документи і матеріали / укладач О. В. Дьякова. – Х. : Видавництво «САГА», 2010. – 386 с.

Харьков : справочник по названиям : 7 000 улиц, площадей, скверов, районов... / Сост. : Е. Н. Дмитриева, Е. В. Дьякова, Н. М. Харченко ; под ред. С. М. Куделко. – Х. : Видавництво «САГА», 2011. – 432 с.

Черноморець В. О. Історія слободи Пісочинської. Серія «Історія Пісочина»: Кн. 2. / В. О. Черноморець. – Х. : С.А.М., 2013. – 144 с.

Чорні тюльпани: Афганський мартиролог України. – Вип. 1. / авт.-упор. О. Мусієнко. – К. : АТ «Друкарня «Столиця», 1999. – 560 с.

АРХІВИ ТА ДЖЕРЕЛА, ВИКОРИСТАНІ ПРИ ПІДГОТОВЦІ КНИГИ ПАМ’ЯТІ

1. Центральний архів Міністерства оборони Російської Федерації (ЦАМО Російська Федерація.) – 142100, м. Подольськ Московської обл., вул. Кірова, 74; www.obd-memorial.ru.

2. Центральний військово-морський архів – 188350, м. Гатчина Ленінградської обл., Красноармійський просп., 2.

3. Центральний архів прикордонних військ КДБ Російської Федерації – 143413, м. Пушкіно Московської обл.

4. Центральний Державний архів Радянської армії – 125212, м. Москва, вул. Адмірала Макарова, 29.

5. Архів Військово-медичного музею Міністерства оборони Російської Федерації – 191180, м. Санкт-Петербург, Лазаретний пров., 2.

6. Державний архів Харківської області – 61003, м. Харків, просп. Московський, 7.

7. Державний архів Російської Федерації – 119817, м. Москва, вул. В. Пироговська, 17.

8. Комісія в справах колишніх партизанів Великої Вітчизняної війни 1941–1945 років при Президії Верховної Ради України – 01019, м. Київ, вул. Кірова, 5.

9. Український фонд пошуку – 01166, м. Київ, вул. Маршала Жукова, 49/194.

10. Музей героїчної оборони і визволення Севастополя – 99000, м. Севастополь, Крим, Історичний бульвар, 12.

11. Книги (картки) з обліку військовозобов’язаних, мобілізованих обласним і районними комісаріатами.

12. Книги (картки) військкоматів з обліку полеглих у боях захисників Батьківщини.

13. Книги поховань.

14. Архівні документи відділів соціального захисту населення про виплату допомоги сім’ям загиблих фронтовиків.

15. Матеріали і експонати місцевих музеїв, а також музейних кімнат і куточків бойової слави у вищих, професійно-технічних училищах, школах.

16. Історична та мемуарна література, присвячена Другій світовій війні.

17. Статті та інші матеріали, надруковані в періодичній пресі в роки війни і післявоєнний період.

18. Дворові книги обліку населення, що зберігаються у місцевих Радах.

19. Картки обліку мешканців, складені у будинкоуправліннях.

20. Письмові свідоцтва, одержані від ветеранів-однополчан загиблих воїнів, рідних і близьких тих, хто пропав безвісти, а також від активістів, які ведуть пошукову роботу.

21. Відомості, виявлені на колишніх воїнів під час подвірних обстежень у населених пунктах.

22. Особові справи офіцерів, які зберігаються в архіві Харківського облвійськкомату.

23. Асоціація «Военные мемориалы» – 119021, м. Москва, Комсомольський просп., 22.

24. Науково-інформаційний центр «Судьба» – 121293, м. Москва, вул. Бр. Фонченко, 11, к. 73.

25. Міжнародна служба розшуку – 34444, Німеччина, м. Арользен, Гроссе Аллеє, 5-9.

26. Меморіальний комплекс «Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр.» – 01015, м. Київ, вул. Івана Мазепи, 44.

27. Центр розшуку та інформації ЦК Товариства Червоного Хреста РФ – 103031, м. Москва, вул. Кузнецький міст, 18 – 7.

ЗМІСТ

Від обласної редакційної колегії....6

Нас пов'язала доля з Харківщиною... 10

Відважні серця.... 10

Джерела та література 17

Харків'яни – герої антитерористичної операції на Донбасі (2014–2016 рр.).... 20

Герої Радянського Союзу 68

Світлини.... 136

Переможці.... 145

Додатковий поіменний список полеглих захисників Батьківщини, уточнений та доповнений 543

За рядком Книги Пам'яті 550

23 августа – наш День Победы 550

Військова доля сім'ї Гонтар 552

Поиск длиною в жизнь 552

Три брати – одна доля 556

Просто робота.... 558

Тернистий шлях Ігоря Маліцького.... 563

Похований двічі.... 568

Похований на чужині.... 570

Помнит Вена, помнят Альпы и Дунай... 571

Берегти Землю.... 573

Повернення 575

Доноры Харькова – для фронта, для победы. Осень 1943 – первая половина 1945 гг. 576

«Я поделюсь с тобою кровью» (доноры и донорство по материалам местных газет военных лет) 586

Список основних скорочень і абревіатур.... 590

Бібліографія 593

Архіви та джерела, використані при підготовці Книги Пам'яті.... 597

ІСТОРИКО-МЕМОРІАЛЬНЕ
БАГАТОТОМНЕ НАУКОВЕ ВИДАННЯ

КНИГА
ПАМ'ЯТІ
УКРАЇНИ

ПЕРЕМОЖЦІ

ХАРКІВСЬКА ОБЛАСТЬ

Том 5 (28)

Українською та російською мовами

Наукові редактори: *Т. Ю. Величко, В. М. Ґудзенко, Є. В. Петренко, Л. З. Юхименко*

Відповідальний за випуск *В. Є. Петренко*

Формат 70х108/16. Папір офсетний. Гарнітура Garamond. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 40,05. Обл.-вид. арк. 65,1. Наклад 700 прим. Зам. № 2816.

К 53 **Книга Пам'яті України.** Харківська область. Переможці / Головна ред. кол.: В. Д. Конашевич (в. о. голови) та ін.; Обласна ред. кол.: М. Є. Черняк (голова) та ін. – Харків: Комунальний заклад Обласна пошуково-видавнича наукова редакція Книги Пам'яті України. ТОВ «Тім Пабліш Груп», 2016. – 600 с.

ISBN 978-5-88500-079-6 (том 5)
ISBN 978-5-7707-6424-6
ISBN 978-966-2741-51-3

До п'ятого тому підсумкового історико-меморіального видання серіалу «Переможці», мета якого – сприяти популяризації серед світової спільноти вагомого внеску українського народу в перемогу у Другій світовій війні – увійшли поіменні списки з розширеними біографічними даними громадян України, учасників Другої світової війни, Героїв Радянського Союзу, а також полеглих воїнів, чия доля пов'язана з Харківщиною – регіоном, який зазнав величезних втрат у роки війни і землю якого визволяли тисячі і тисячі Переможців. Окремий розділ присвячено біографіям сучасних патріотів, військовослужбовців, добровольців, які загинули в зоні АТО, захищаючи незалежність і територіальну цілісність України.

УДК 947.74
ББК 63.3(4УКР–4ХАР)623

Комунальний заклад Обласна пошуково-видавнича наукова редакція
Книги Пам'яті України
61022, Харків-22, пл. Свободи, 5, Держпром, 6 під., 6 пов., кімн. № 622
Тел.: (057) 705-18-45, 757-07-96

Друк ТОВ «Тім Пабліш Груп»
61135, м. Харків, вул. Зернова, 51-А
Свідоцтво про державну реєстрацію № 4235 від 20.12.2011.